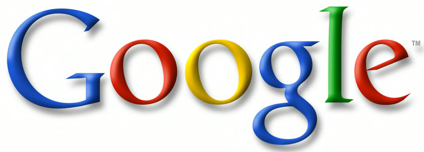
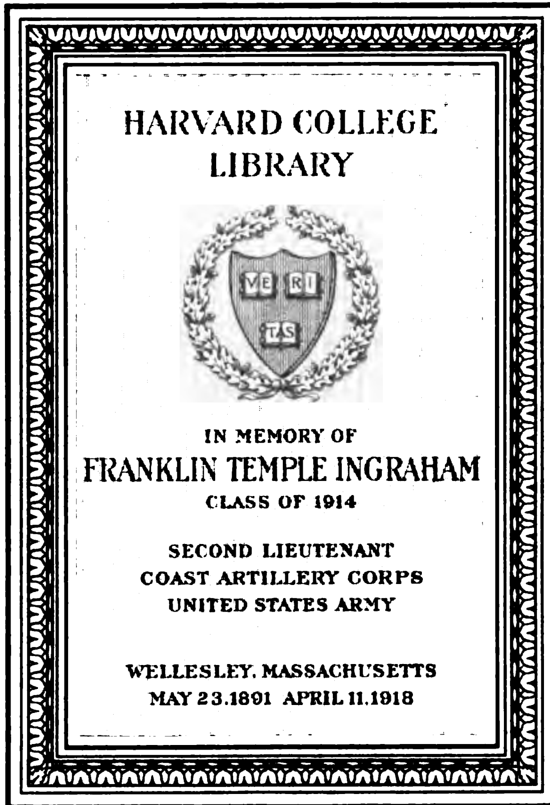

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VĚDĚ A POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

ROČNÍK XI.

Vychází 1. dne každého měsíce (mimo srpen a září) v sešitech 2½ archových. — Předplácí se ročně v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.). — Redakce a administrace v Praze, II. Palackého nám. čís. 359.

V PRAZE 1897.

Vydavatel a nakladatel Fr. Prusík. — Tiskem F. Šimáčka v Praze.

Obsah XI. ročníku (1897).

Rozpravy.

Úvahy.

Literatura.

Drobné zprávy.

ROČNÍK XI. Index decim. 057.4. SEŠIT 1.

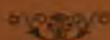
KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

[illegible] c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1897.

Vydáno 2. ledna 1897.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při příštím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. Administrace.

OBSAH:

Rozpravy.

Úvahy.

Drobné zprávy.

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

CLVIII. Tuto Damoscenes [1]) mudřec vypisuje nad hrobem ty věci.

(162[a]) Nepříem, že vešken svět sem bojem přemohl, řečený Alexander,[2]) přemožen jsem v krátké hodině, všeliké drže královstvíe, *wesſken* [3]) panovach v světě, již sebe sám nedržím [4]) aniž mi všecka královstvíe [5]) prospíevají; krále sem [6]) pokládal, mě smrť přetvrdá položila; vše jsem zahuboval, zahuben sem i já bíedný; všeho sem pokúšel, mne smrť pokušuje a hryze; [7]) črvem jsem byl, mě již črvé [8]) hryzú; na světě všem [9]) sem *kral*, [10]) smrť již vzala, [11]) jenž všecko béře; ižádného *neſſetrzie*, [12]) popel a stíen mě trú. Svět mi dosti nebyl, se všech stran mě chycují, krátký hrnec *držím*; [13]) jemužto svět [14]) krátek bíeše, povětříe výsosti **(162[b])** s pomocí nohuov jsem došel [15]) a již s pekelnými věcmi *nanaynyſſiemy* dotýči.[16]) Mě jest moře požřelo, mě třepina stklenná v hlubokosť moře uvedla a mě krátce báznivého a útlého

---

1) Demoscenes *B.*
2) add. a již *B.*
3) m. wewſſem *B.* t. j. *ve všem.*
4) již sebú sám nevládnu *B.*
5) královstva *B.*
6) add. a jiné mocné *B.*
7) i ryje *B.*
8) czrwije *B.*
9) vše *B.*
10) m. *bral B.*
11) mě vzela *B.*
12) m. neſetru t. j. *nesetru*: již ižádného zetříeti nemohu, nebo *B.*
13) Svět mi dosti nebyl se všech strán k chycení, již sem chycen, a krátký mě hrnec *drží B.*
14) om. *B.*
15) povětrná výsosti pomoc nohová mě donesla *B.*
16) a již s pekelnými až najnižších dosáhám *B.*

drží.[1]) Protož[2]) člověče, jenž mřeš, žádáš u výsosť zdvižen býti, čím více dobýváš, více držeti žádáš, poněvadž to mine i sktvúcí život,[3]) čím více vstupuješ najvýše, na mrzkosť spadneš.[4]) Spatř mé bíedné tělo, jemužto bíeše všecko volno, již krátký a úzký mě súdek drží.[5]) Proč mužské přirozenie raduje se, bera se vhoru?[6]) poněvadž jest z umrlého stvořeno počátku, zveličeno sprvu, potom u pytel [7]) smrdutý, na posledy črvóm pokrm. Bychom pře(163ᵃ)věděli, co smrtí všem se připravuje, mnoho[8]) by se bál člověk,[9]) kteréž mně bezpečné věky, ana nejsú,[10]) veliký Alexander; běch v světě nazván urozeným, kto jsem aneb kteraký ty cíl sám vidíš.[11])

CLIX. Tuto jeden mudřec vypisuje Alexandrovi všecky jeho hříechy od počátka.

(A)lexander, jenž v světě veliký[12]) slul, jakožkoli všíe dobroty mníem[13]) jest plný, však dvojím šeředctvím čte se že *bylo prsynyem*,[14]) točišto[15]) když jeho napadlo, tak těžce byl trápen, že všeho uměníe[16]) zapomanul. Trpíeše nemoc, jenž slovíeše obrama a druhdy *trpíeše*[17]) duch nešlechetnosti smilstva, že opustě přiro(163ᵇ)zený běh, proti přirození hřešíeše;[18]) kteréžto hříechy a šeřednosti jeden mudřec spatřiv[19]) na takém králi *a uče* jiné lidi,[20]) aby hned od mladosti odhonili zlosti a ctným mravom se přivedli.[21]) *Dietatatko:*[22]) „Jakož se přihází též[23]) o hříechu, že bude-li rána hned v novotě zaléčena, v skuoře bolesť mine;[24]) pakli se rána zastará, nikdy právě a statečně[25]) nebude zaléčena.“ A protož řekl jest Persius mudřec: „Poďte, pomozte novému neduhu.“

---

[1]) Mé jest moře, mě jest sklenná třepina do sebe musila pustiti a již mě hlubokosť hliněná drží bláznivého a útlého *B.*

[2]) Proč *B.*

[3]) poňavadž to minulé jest život i skutkové *B.*

[4]) čím více vst. na najvýšíe, v hlubokosť spadneš *B.*

[5]) a již mě krátký a úzký súdček v úzkém míestě drží *B.*

[6]) vzhuoru *B.*

[7]) poňavadž jest z útlého stvořeno zveličeného sprvu počátka, potom pytel *B.*

[8]) muohého *B.*

[9]) *add. i nedopustil by se mnohého B.*

[10]) kteréžto sem měl za bezpečné já *B.*

[11]) jenž běch naz. v sv. urozený, i již pohleď, ktoť sem a kteraký cztitel, jakož již sám vidíš *B.*

[12]) jenž díetě veliké *B.*

[13]) byl *B.*

[14]) m. *byl sprsnyen* t. j. *byl sprznén B.*

[15]) to jest *B.*

[16]) add. i dobroty *B.*

[17]) m. *trápíeše:* trápíeše jej *B.*

[18]) protivný páchăše *B.*

[19]) add. takové věci *B.*

[20]) na t. vuodci jiného lidu, *i učil* jest *B.*

[21]) učili *B.*

[22]) Neb *díe takto B.*

[23]) add. i *B.*

[24]) add. a statečné rána zacelé *B.*

[25]) dostatečně *B.*

CLX. Tuto ten mudřec vypisuje krále Alexandra, dávaje příklad dětem.

(J)estli **že** svých hřiechóv [1]) netbáš ani *huhubenych prawye prawie ſtidieſſ.* [2]) Nebudeš-li tbáti, ani mně ani sobě *sprawcz* budeš.[3]) Ty díetě, zpytaj, *myſleny slú poskvrna*,[4]) hřiech hned a bez meškáníe usiluje [5]) otehnati, neb vetchý [6]) nemóže ven vyjíti *anycs* [7]) móže vyčiščen býti obyčej, jenž sě **móže** rozuměti a praviti se [8]) králem mocným. Umělý Alexander zlé [9]) sobě obyčeje složil a chodil král za mladu tomu učil, ale že naučeníe přemohl. Alexander [10]) Daria i Babilon; *jímž* sám navykl,[11]) tíem sám přemožen. (Pokrač.)

Příspěvek k synonymice českých jmen rostlinných.

Podává *Jos. Dědeček*

I. Prvosenka. Primula.

V Olomúckém bylináři, jehož sepsání kladou do let 1260—1362, čteme rostlinu *strachye noska* (čti stračí nožka) ve spojení s latinskými názvy *herba S. Petri* a *Sanguinaria*; naproti tomu sluje *straczc nuozka* v Bohemariu (r. 1309) [12]) *Betonica alba.*

Přikládaje slovům *betonica*, *herba S. Petri* a *stračí nožka* odborně vědecké souvislosti nynější botanik zajisté uveden byl by v nemalé rozpaky, poněvadž zná rostlinu zvanou *betonica* jako rostlinu pyskatou, bylinu „S. Petri“ v překladu „petrklíč“ jakožto rod z řádu rostlin prvosenkovitých a *stračí nožku* neboli *nůžku* nalezl by co příjmí té které rostliny okoličnaté. Kdyby však pátrajícímu po objasnění do rukou dostalo se vokabuláře t. zv. *Klena Roskochaného* (1360—1364), v němž shledal by se se stračí nožkou (stračě nozka sic!) ve spojení s latinským „picopeda“, tu as málo byl by uspokojen, a kdyby náhodou nestanul jeho rozmrzelý zrak na jiném místě téhož spisu u slova *podlescska*, a byť i v souvislosti s novým soujmenem *senipia*, zajisté že by další nevěděl si rady, kdyby nevzpomněl si na souvislosť dnešního petr-

1) om. *B.*

2) *ani obecných prav se styděti B.*

3) Nebudeš-li sobě sám *zprávcí*, ani mně budeš *B.*

4) *menſſili* tě zlá příčina poškvrna *B.*

5) usiluj *B.*

6) add. hřiech *B.*

7) m. anyz t. j. *aniž B.*

8) muože utěšený obyčej vše přemoci, jenž se mohl rozumný člověk zpraviti *B.*

9) že jest *B.*

10) a z mladu se tomu učil, protož zlé naučeníe přemohl. Alexander *přemohl B.*

11) *čímž* (czymz) sám navykl přemáhati *B.*

12) Sepsání téhož přičiňují Martinovi ze Strážnice na Moravě.

klíče s podleštkou — a kdyby mu nebylo možno užíti jiného pramene k rozluštění nové záhady, jakýmž jest herbář *Krišťana s Prachatic.*

Slovutný tento mistr a rektor vysokého učení Pražského uvádí v soupisu českolatinských názvů rostlinných asi z r. 1419 pocházejícího skoro všecka svrchu uvedená jmena v ladném spojení vedle sebe, totiž *straczij noha*, *podlesstka*, *herba S. Petri* a *Betonica alba.*

Pomíjejíce t. zv. *Calendarium* s letopočtem 1440 v universitní knihovně Pražské, kde stračí nožka pouze jako Betonica se uvádí, dočítáme se teprve ve vokabuláři *Vodňanského*, *Aquensis* zvaného, z r. 1508 slova *primula*, již zove nejen stračí nůžka ale i *podlesník* a kromě toho i ročník, zaječí noha a herba S. Petri.

Název *podlesník* a herba S. Petri Vodňanským za primulu uváděný neméně se zamlouvá než *podleštka* Krišťanova, poněvadž oba tyto pojmy s lokalitou, kde naše primuly si libují, úplně souhlasí: neboť růstá právě tak často *pod lesem*, t. j. po kraji lesův, jako pod a mezi křovinami *lískové* ořešiny. Avšak na tomtéž stanovišti z obecnějších ranních bylin roste u nás i *jaterník* (Hepatica *triloba*), a tu nemůže býti pochyby, že z téže příčiny okolo let 1517 v oné době zajisté na slovo vzatý lékař, mistr *Jan Černý*, spisovatel obšírnějšího herbáře v tomto tištěném díle [1]) přivlastňuje název *podleštka* německému *Wild-Feyhel* (roz. Wild-Veilchen), t. j. rostlině *Hepatica triloba*, která se namodrale fijalovým květem aspoň přibližně violce vonné podobá, ač tvářnosť obou květů přespříliš od sebe se různí.

Pouze touto kombinací byl by mistr J Černý neuvedl nikoho do rozpaků, kdyby vedle své „Wild-Feyhel“ nebyl připsal synonyma *Primula veris* a *herba artetica* — a kdyby na jiném místě svého herbáře neuváděl jinou rostlinu jmenem *Hymelschlussel*, s níž dle jeho mínění totožné jsou: bylina sv. Petra, bukvice bílá, dnová bylina a herba paralysis. — Srovnáváme-li synonymiku Černého s terminy Krišťanovými, ocitujeme se v novém bludišti, do něhož vlákala nás zajisté jen na pouhém domyslu založená záměna slovní, kteréžto bludiště mohlo by se po případu skončiti i s tragickým osudem, kdyby náhodou onou dobou t. zv. *podleštková voda*, t. j. léčivo z *jaterníku* (Hepatica) upravené, nebylo právě takové slabé mocnosti, jako voda z nynější podleštky neboli Primuly.

R. 1536 vyšel ve Frankfurtu se svolením J. C. M. spis nadepsaný „*Herbarium imagines vivae*“ neboli „*Der Kreuter lebliche Conterfeytunge*“, jehož rytiny provedl Christianus Egenolphus, a ve kterém jest nejen obraz podepsaný jmenem „herba paralysis“, ale i vyobrazení, dle něhož na první pohled poznáváš naši *sedmikrásu* (Bellis), ačkoliv jest pod ním vytištěno, že to „premula veris“. Toť tedy již druhá u nás obecná jarní rostlina (jaterník — sedmikrása), již zajisté pouze nejapná manipulace technická s primulou zaměnila.

Ne dlouho po té uveřejněno v Basileji „in officina Isingriniana“ r. 1542 dílo „De historia stirpium etc.“ té doby slovutného lékaře Leo-

[1]) *Knieha lékařská, kteráž slove herbář aneb zelinář* atd. V Norymberce u Kladyana r. 1517. Viz *Živa* z r. 1872: Josef Ruda: Mistr Jan Černý a jeho herbář.

narda *Fuchsia*, jehož čistě provedené dřevoryty zároveň i jasně udávají rozdíl mezi nynější Primula officinalis a její sestrou Primula elatior — avšak rodového názvu „Primula" u obou obrázků postrádáme. Místo něho čteme tam nápis „verbasculum" (as tolik jako divizníčka) a to u druhu znamenajícího dnešní Primula officinalis (tam herba arthreticae, herba paralysis, Schlusselblumen, St. P. Schlussel a ostatními výše uvedenými německými názvy označenou) — *verbasculum odoratum* — a u druhu, dnešní Primula elatior zřetelně představujícího, jmeno *Verbasculum non odoratum*. Nedá se jinak souditi, nežli že v oněch dobách od pouhé žluté barvy květů Primuly, v tomto směru s divíznou — Verbascum — se srovnávající, zdrobnělé příjmí Verbasculum byli Primule přivtělili. (Dokončení.)

O výslovnosti zeměpisných jmen amerických.[1]

Píše *Fr. Faktor.*

Často měl jsem příležitosť na svých cestách přesvědčiti se o tom, jak spůsobuje výslovnosť cizích jmen našinci mnoho těžkostí. V největší míře zakusil jsem to při návštěvě severní Ameriky. Jak často slýchal jsem u nás v řeči o nastávající světové výstavě „Chicago" vyslovovati „Čikégo". Teprve v místě samém slyšel jsem vyslovovati správně jmeno millionového města *Čikágo* a ne jak uváděno chybně v knihách našich učebních.

To mě přijmělo k tomu, že všímal jsem si více výslovnosti americké. Prodlévaje na různých stanicích, dal jsem si vyslovovati jmena měst, v nichž jsem se zdržoval i jiných vzdálených a při tom zapisoval jsem si sám vícekrát jmeno opakuje, výslovnosť jak jsem ji byl slyšel. Ježto jsem poznal při srovnávání výslovnosti v cizině mnou sledované a zapisované, že značně se liší od výslovnosti v učebních knihách školních uváděné, dovoluji si na některé případy upozorniti.

K srovnání výslovnosti použil jsem na reálkách užívané knihy: Všeobecný zeměpis, díl II. pro II.—IV. tř. škol reálných 3. vydání.

Při srovnání (americké) výslovnosti amerických jmen udává připojený první sloupec jmeno místa, jak se píše, druhý výslovnosť uváděnou v českých knihách zeměpisných a *třetí* výslovnosť, jak jsem ji v *severní Americe* byl slyšel.

Alleghany,	Eligény,	Elegeny.
Baltimore,	Baltimór,	Bóltimór (*r* velmi slabě slyšeti).
Brouklyn,	Bruklin,	Bruklin (*i* zní velmi krátce).

[1]) Uveřejňujíce článek tento, podotýkáme, že se s udanou výslovností všude nesnášíme (známeť ji také z úst ryzích Američanův), majíce za to, že spisovatel někde se sluchem klamal, někde zase nemohl zvláštní zvuk naším písmem přesně označiti, jako *w*, *u*, *r* a p. *Red.*

Bufalo,	Befelo,	Boflou.[1])
Cincinati,	Sinsinety,	Sinsinetty.
Cleveland,	Klivlend,	Klívlend (*e* krátce).
Erie,	Iry,	Irý.
Hudson,	Hödsn,	Hodsn.
Huron,	Júrn,	Hurón.
Chicago,	Čikágo,	Čikágo.
Michigan,	Mičigen,	Mičign.
Milwaukee,	Milvaky,	Milvóky.
Missouri,	Misúry,	Mizúry.
New-York,	Ňujork,	Nujork.
Ohio,	Ohájo,	Ohájo.
Washington,	Vošinktn,	Uašingtn.[2])

V I díle Všeobecného zeměpisu od Fr. Sobka jest udána výslovnosť Alleghany — Eligány; Erie — Jeré.

Ze zápisků svých sděluji pak ještě výslovnosť těchto jmen:

Albany, Ólb-ny (první slabika od druhé krátkou přestávkou odloučena).[3])
Boston, Bostn.
California, Kalifónia (*r* slabé).
Carolina, Kerlajn.[4])
Colorado, Kolorédo.
Florida, Florida.
Illinois, Illinoj.[5])
Indianopolis, Indienopolis.
Kansas, Kénses (druhé *e* krátké).
Lake Superior, Leik Supiriör.
Long Island, Lóng Ajlend (slabé *e*).
Maine, Méjn.
Massachussets, Mesečúsek (*se* velmi krátce).[6])
New Yersey (Jersey), Nů Džejzi (*e* jako slabé *ö*).[7])
New Orleans, Nů Orlín.
Niagara Falls, Najagér fóls (v *ja* slabé *a*).
Omaha, Omaha.
Ontario, Anterio.
Pennsylvania, Penzilvénie.
Philadelphia, Fil-a-delfia (na *del* důraz).
Pittsburg, Pitsbojrg (*r* slabé).[8])
San Francisco, Sen Francisko.
St. Louis, Sén (*n* slabé) Luj
St. Paul, Sén Paul.

---

[1]) Tu i jinde je nedostatečné označení neb sluchový klam, neboť *bu* není jako čisté *bo*, spíše hluboké bŏ nebo bъ. *Red.*
[2]) Transkripce *u* za angl. *w* není správna, nečiníť *w* slabiky jako *u*; správně se vysloví *w*, nepřitiskneš-li hořejších zubův na dolní ret, asi jako na českém východě. *Red.*
[3]) Slovo trojslabičné: Ól-bъny. *Red.*
[4]) Trojslabičné, poslední slabika kratičká: nă. *Red.*
[5]) Illinojs *Red.*
[6]) Mäsäčúsec. *Red.*
[7]) Chybno, místo *j* slyšeti slabé *r*. *Red.*
[8]) bez *j*. *Red.*

Utah, Júta.
West-Virginia, Uest Vojdžinia.
Winnipeg, Uinipeg.
United States of America, Junajted Stéjtc ov Emerika.
Atlantic Ocean, Etléntik oušn.[1])

Srovnávací úvaha o Symposiu Xenofontově a Platonově.

Napsal *Jan Čermák.*

I. Podnět obou Symposií.

Obě zajímavá díla, s nimiž pod názvem Symposií v literatuře řecké u jmen Platona a Xenofonta poprvé se potkáváme, oplývají hlavně při stanovení poměrů časových obtížemi v té míře, v jaké u spisů jiných sotva mohou se vyskytnouti. O chronologických poměrech jejich zajisté vznikla již dosti bohatá literatura, vyvolavši domněnky, často diametrálně sobě odporující, a polemiku mužů učených, často velmi ostrou, ba zlomyslnou. Již k oněm dobám, v něž hostiny samy vmysliti si máme, oba spisovatelé jakoby úmyslně vedou nás kroky tak nejistými a cestu k cíli tak častými a velkými nesnázemi nám ztrpčují, jakoby si byli vědomi, že po době velmi dlouhé mnoho učenců bude o slávu se ucházeti, aby nasadíce veškeren důvtip, vši píli a zkušenosť v mysli své se dopracovali onoho roku, kdy obě vítězství jakožto historický základ hostin se udála, kterýžto rok nám oba spisovatelé tak temnými a sporými rysy naznačili.

Platon pak v té příčině šel ještě dále. Sám nepředstavuje se nám ani jako oznámce hostiny, nýbrž dovídá se jí teprvé ústním podáním — jakým, to bohužel opět neznámo — nám pak přiděluje vypravovatele, kterýž ani sám hostiny se nesúčastnil a teprvé až z druhé ruky o celé události se dověděl. Udání časová jsou tedy u Platona stížena a rozšířena o jeden stupeň, totiž vypravování Apollodorovo, kterýž překročiti nám jest dříve, než k osobě samého Platona se přiblížiti a otázku si položiti můžeme, kdy sepsání Symposia stalo se skutkem.

Xenofon jest daleko upřímnější. Vypravuje o hostině sám byv u ní osobně přítomen. Za to však nelze nehoršiti se na něho, že nám neoznámil, kdy hostinu sepsal — jediná zmínka, jediné slovo, snad i nepatrná narážka byla by dostačila, aby nám mnoho vysvětlila, by předešlo se onomu boji, při němž zbraň bezpochyby nikdy poklidu a odpočinku nenabude. Míním tu onu spornou a téměř nerozřešitelnou otázku, kdo z obou spisovatelů symposion svoje dříve sepsal.

[1]) Nesprávno, vyslovujeť se *o* hodně dlouze, tedy *óšn*. *Red.*

O vzájemných stycích díla Xenofontova i Platonova jen tehdy možno bude s prospěchem uvažovati, předveden-li bude obsah obou Symposií, jejž tuto další úvaze předesýlám.

II. Obsah obou Symposií.

1. Obsah Symposia Platonova.

Apollodora Falerského požádalo několik přátel a známých, aby jim vyprávěl o všem, cokoli mluvilo se při hostině, kterou vystrojil Agathon na oslavu svého prvého vítězství. I uvoluje se Apollodoros ochotně: neníť prý na takové vypravování nepřipraven, poněvadž s toutéž prosbou, kterou nyní kruh přátel na něho vznesl, byl se na něho již prve obrátil Glaukon. On sám však nebyl prý při hostině přítomen, nýbrž podrobností dověděl se od Aristodema, jenž hostiny se súčastnil. I vyslovuje Apollodoros zároveň svoji radosť, že může, jakž bývá jeho zálibou, mluviti opět o věcech filosofických a počíná (řečí nepřímou) sdíleti vypravování Aristodemovo (172 E—173 E).

Aristodemos byl se setkal se Sokratem, kterýž nad obyčej a proti svému zvyku byl vyšňořen. Na otázku onoho, kam se ubírá, Sokrates odpověděl, že právě jde k hostině Agathonově; spolu pak přemlouvá Aristodema, aby jej doprovodil, byť i nebyl pozván: za vše bude Sokrates sám zodpovědným. Po cestě však Sokrates se zastavil, a Aristodemos, kráčeje dle vůle Sokratovy napřed, brzy octl se u obydlí Agathonova. Sotva tam vešel, shledal, že jest samoten. Mile vítal jej hostitel, pohřešoval však Sokrata i chtěl stůj co stůj pro něho poslati. Než tomu Aristodemos nedopustil tvrdě, že zvykem Sokratovým, stoje oddati se bádání, z něhož nic jej nevyruší. Konečně Sokrates přišel a žert Agathonův žertem splativ vedle tohoto se usadil (174 A až 175 E).

Když po hostině přikročeno k pospolitému pití, všichni, včerejší pitkou posud jsouce zmoženi, usnesli se na tom, aby hovělo se pouze střídmému pití: ano i flétnéřce kázáno se vzdáliti, ježto hosté nikoli hudbou, nýbrž vzájemnými rozmluvami hodlají se pobaviti. Jakého druhu by tyto rozmluvy býti měly, Eryximachos hned podotýká, odvolávaje se na častou stížnosť přítomného Faidra, který těžce nese, že ze všech bohův, kteří měrou mnohonásobnou již řečmi byli oslaveni, Erotovi dosud nižádné chvalořeči se nedostalo. Stížnosť tuto pokládá za oprávněnu a navrhuje, aby z pravé strany, od Faidra počínaje, každý Erotovi věnoval chvalořeč. Návrh takový líbí se Sokratovi, jelikož všichni prý k Erotovi v jakémsi poměru se nalézají, a došel též uznání u všech přítomných (176 A—178 A).

Počíná tedy mluviti Faidros. „Eros jest,“ praví asi, „dle svědectví Hesioda i jiných jedním z nejstarších božstev, nemaje rodičů. Jakožto nejstarší jest však zároveň nejštědřejším dárcem dobra, čehož nejlepším důkazem jest poměr mezi miláčkem a milovníkem, kteří v dobrých skutcích mezi sebou závodí, od zlých pak se odvracejí, druh druha se hanbíce. I nelze nikterak se diviti, že i ženy druhdy pro milované své muže smrť podstoupily, jakož učinila Alkestis. Nepatrnější

již byla láska Orfeova, ježto mu bohové toliko stín Eurydičin ukázali a od žen roztrhati jej dali. Největší však zásluhu bohové přiřkli Achilleovi, který, pomstiv smrť miláčka svého Patrokla, nezdráhal se za něho i zemříti (178 B—180 C).

Když Faidros domluvil, nezdá se Pausaniovi, že by byl chválu Erotovu správně vylíčil. I přejímá řeč sám tvrdě, že Eros co nejúžeji spojen jest s Afroditou. Ježto pak jsou Afrodity dvě — jedna starší, bez matky, dcera Uranova, tedy Nebeskou řečená, druhá pak, jmenem Obecná, mladší, dcera Dia a Diony — jest dle toho i Eros dvojí: nebeský a obecný, a není vždy chvály hoden, nýbrž druhdy i pohany zasluhuje. Eros obecný, původ maje v pokolení mužském i ženském, vztahuje se i k ženám i ku chlapcům, maje na zřeteli více jejich tělo a jeho rozkoše než jejich duši. Eros nebeský naproti tomu účasten jest toliko původu mužského a proto pouze k mužům, jakožto pokolení silnějšímu a rozumnějšímu, směřuje nedbaje dítek. Jest mimo to i stálý, jelikož, dosáhnuv svého účele, neobrací se k předmětu jinému. Dle toho měla by láska ku hochům právem býti zakázána, poněvadž budoucnosť jejich jest pochybná. V rozličných zajisté obcích zákon se zřením k Erotu jest velmi jednoduchý. V Elidě a Boiotii, kde není lidí v řečnění sběhlých, za věc krásnou se pokládá po vůli býti milovníkům, v Ionii naopak a u národů Peršanům podrobených paederastie jest zavržena, ježto tyrannida každou vznešenější myšlénku násilně utlumuje a každé spolčení za nebezpečné prohlašuje. A v skutku u nás láska Aristogeitonova a Harmodiova podvrátila tyrannidu. Zákon u nás platný jest proto daleko lepší: poskytujeť tomu, jehož láska jest zjevná a ku předmětu šlechetnému, nikoli jen krásnému, směřující, výhody nesčetné. Každému volno, by získal milovníka, vše možné činiti, čehož by dopouštěti se nesměl, kdyby jiného účelu chtěl dosíci. Však s druhé strany otcové zakazují u nás obcovati s paidadogy, a zákaz ten dochází uznání, a tu by paederastie snadno mohla se pokládati za něco ohavného. Věc má se takto. Poněvadž milovníci řídící se Erotem obecným nestálí jsou a nevěrní, třeba milovníky dříve zkoušeti a nepřenáhliti se u jich volbě; dále nutno hleděti k tomu, má-li milovník opravdivý úmysl miláčka učiniti lepším i ctnostným, a to právě činí milovník, jenž za vzor sobě béře Erota nebeského. (180 C—185 C.)

Po Pausaniovi došlo na Aristofana. Ten však náhle postižen škytavkou a žádal vedle sedícího lékaře Eryximacha, aby buď této jej zbavil aneb zatím za něho mluvil. Eryximachos udav Aristofanovi prostředky proti škytavce takto počal mluviti:

„Dobře učinil Pausanias rozděliv Erota ve dva různé, však v tom pochybil, že je obmezil na duše lidské. Vždyť Eros musí se vztahovati i na jiné tvory a vůbec na celou přírodu. V těle lidském jsou části zdravé i chorobné: zdravým prospěšno se zavděčovati, nezdravým škodlivo. A tomu právě učí nás lékařství, neboť zdravé a choré části v těle nic nejsou jiného než dvojí moc Erotova: pročež nejobratnějším lékařem jest, kdož dovede zdravé části buď do těl vpravovati neb opravené udržeti, nesvornosť pak a spor mezi zdravím a chorobou v souhlas uváděti, jakž činil Asklepios. Mimo lékařství Eros dále zjevným jest i v ostatních uměních, zvláště patrna jest moc jeho v hudbě. Vliv

Erotův pociťují i roční časové, kteříž v souhlas jsouce uvedeni působí úrodu: převládá-li však Eros obecný, vzniká záhubný mor a nepohoda.[*] Když však Eryximachos ještě poukázal k tomu, jak mocným jeví se Eros i v umění věšteckém, uchopil se slova Aristofanes, kterého zatím ostala škytavka. (185 C—188 E.)

Dokazuje pak Aristofanes, že byli původně lidé trojího druhu: muži, ženy a ženomuži. Postava všech byla okrouhlá, dvojím počtem údův opatřená. Když však pokolení toto zpupně si vedlo proti Diovi, bylo od tohoto rozštěpeno, pohlavní části umístěny tam, kde nyní se nacházejí, a nynější podoba lidská spůsobena. Avšak ono bývalé spolčení dvou lidí v jeden celek nezůstalo bez vlivu. Z něho zajisté vysvětliti si možno ono rozličné jevení se lásky, jakmile dvě polovice, jež původně jednu bytosť tvořily, se sejdou a po svém bývalém spolčení zatouží. Toto scházení se dvou součástí původního celku působí jednak velikou rozkoš, jednak chrání před zločinem, působíc obavu opětného rozpoltění. (189 A—193 E.)

Po krátkém a to dramatickém výstupu, v němž Sokrates s ironickou skromností vyslovuje svou obavu, že po tak krásných slovech on se svou řečí as špatně pochodí a při tom již do své methody vyptávací zabřídá, mluví Agathon. Až dosud prý podstata Erotova nijak nebyla určena: mluvilo se toliko o jeho darech. Jest však Eros:

I. nejblaženější, poněvadž jest
 1. nejkrásnější,
 2. nejlepší.

Nejkrásnějším jest Eros z těchto důvodů:

a) vyhýbá se stáří;

b) stále obcuje s lidmi mladými a jest proto naproti tvrzení Faidrovu:

 α) nejmladší;

 β) nejjemnější, zarážeje sídlo své ve mravech a duších lidských, a to v nejjemnějších;

 γ) hebký, jelikož všude snadno proniká. Této hebkosti a souměrnosti důkazem jest i jeho leposť: naproti tomu ohyzdnosti největším jest nepřítelem.

Nejlepším, t. j. nejctnostnějším jest Eros, jsa

a) nejspravedlivějším: křivdy ani nečiní, ani netrpí a násilí co nejvíce nenávidí;

b) nejzdrželivější, jelikož žádosti co možná na uzdě drží;

c) nejstatečnější, vždyť Ares zaujat byl láskou k Afroditě;

d) nejmoudřejší, jsa co nejvíce sběhlý v uměleckém tvoření (*ποίησις*).

Toto pak tvoření vztahuje se hlavně na hudbu, básnictví a plození živočišné. I ostatní umění jsou prostředně nálezy Erotovy.

Ku konci pak Agathon podává jasný obraz darů, jaké poskytuje Eros a kteréž vypočítává řečí propletenou nakupenými po spůsobě sofistův okrasami řečnickými a vyšňořenou slohem nejkvětnatějším. (193 E až 197 E.)

Při úžasu, jaký vznikl nad domnělou krásou řeči Agathonovy, Sokrates ironicky připomíná své rozpaky, v jakých se nachází maje mluviti po tak krásných slovech, jež Agathon ku konci své řeči byl uvedl. Hned však připomíná, že u chvalořeči dlužno více hleděti pravdy než slov: on tudíž ve své řeči že podá pravdu, avšak slov že užije neokrášlených, jak se mu nahodí.

I přivádí Sokrates nejprve Agathona ku přiznání, že Eros jest láskou něčeho, jako otec jest otcem něčeho, t. syna neb dcery, bratr bratrem něčeho, t. bratra neb sestry. Poněvadž pak nikdo toužiti nemůže po tom, co již má, Eros pak jest touhou po krásnu, nemůže Eros sám o sobě býti krásným; poněvadž pak krásné jest i dobré, nemůže býti ani dobrým. Předeslav toto Sokrates vypravuje, o čem jej byla poučila Diotima Mantinejská. Tato tvrdila totiž, jako mezi moudrostí a nerozumností jest něco středního, tak že i Eros není ani krásný ani ohyzdný. Mimo to Eros není bohem. Bohové totiž přirozeně jsou blaženi, blažený však jest majetníkem dobrého i krásného: naproti tomu Eros, jakž dokázáno, jest dobra a krásna neúčasten, není tedy blaženým. Eros dále není bohem, nýbrž daimonem, kterýž stoje mezi bohy a lidmi jest jejich prostředníkem: oněm přináší modlitby a oběti, těmto zjevuje vůli a rozkazy bohův. Původ pak Erotův jest tento: Když slaveny byly narozeniny Afroditiny, Penia uhostila se přede dveřmi hodujících bohů, při hostině pak Poros, když se byl podnapil a v zahradě Diově usnul, Penia se k němu přidružila a tak dán život Erotovi. Eros touto měrou na se přijal rozdílné vlastnosti svých rodičů: matce podoben jest hrubostí a snášením nouze i všelikého nedostatku, dle otce pak jest vynalezavým, úkladným, statným a silným. A protož druhdy, vede-li se mu dobře, jest nesmrtelným, jindy v nedostatku chřadne a umírá, ovšem že otcovou mocí vždy znovu sil nabývá. Že pak Eros jest filosofem, vysvítá z jeho poměru k bohům a lidem. Z bohů zajisté nefilosofuje nikdo, z nerozumných lidí rovněž nikdo: toliko ti, kdož tvoří střed mezi moudrostí a nerozumností, filosofují, a na tom stupni právě nalézá se Eros. Prospěch pak Erotův v tom se jeví, že zjednává lidem blaženost tím, že dochází krásy, po níž toužil. Tento Eros však jest lidem společný, jen že se jím obyčejně myslí zvláštní druh Erota. Vše ostatní mívá jiná jmena, jako skladatelem zove se sice každý, kdo uměle skládá, a přece toto jmeno se obmezuje na pouhou hudbu. Ona pak touha, míti vše, což dobré jest i krásné, totiž Eros, spočívá v tom, že člověk snaží se ploditi v krásném i co do těla i co do ducha. Všichni lidé nalézají se v jakémsi stavu těhotenství a když dospějí ku patřičnému věku, touží po tom, aby plodili ve krásnu: to pak dle těla děje se obcováním muže se ženou. V tomto spojení sídlí jakási moc božská a neukojitelná touha po krásném a věčně trvalém, totiž po nesmrtelnosti. Jest tedy Eros i touha po nesmrtelnosti, ve kteréž člověk i jiné bytosti stále novými se nahražují a sami o sobě nesmrtelnosti dojíti nemohouce plozením o stálé trvání rodu svého pečují. Při této starosti o nesmrtelnosť celého rodu lidé

i jiné bytosti nestrachují se sebe věčších nebezpečí. Tuto péči na zřeteli měli i ti, kdož dobrovolně za jiné zemřeli, jako Alkestis, Achilleus, Kodros. Než takový stav těhotenství nalézá se i u ducha lidského, který rovněž ploditi se snaží moudrosť a ctnosť, jichž ploditeli jsou hlavně básníci. Nejlepší pak moudrosť směřuje ku správě obecní a nazývá se opatrností a spravedlností. Ploditelé těchto dvou ctností vyhledávají hlavně krásná těla a krásné duše, jimi se baví a oplývajíce slovy dávají poučení o slastnostech muže v pravdě dobrého. Tato látka jest mnohem vznešenější, a dítky z ní pocházející jsou daleko slavnější, dítky to, jaké zanechal Homer, Hesiod, Lykurg, Solon a j. Jest pak tomu, kdo dospěti hodlá k dokonalosti takové lásky, nejprve sháněti se po krásném těle a pak, poněvadž krása u všech těl jest stejná, po krásných tělech vůbec: než brzy má poznati, že krása duševní má cenu daleko věčší. Od této pak nechť přejde ku kráse v zaměstnáních a odtud nechť se povznese, aby poznal krásu věd, až jasného na ni nabude pohledu. Potom sezná něco ku podivu krásného a v každé příčině dokonalého, věčného, nezměnitelného: věci pak, jež nazýváme krásnými, jsou oné krásy účastny. A takový život jest pro člověka nejblaženější, kde zanechaje domnělé krásy pozemské účasten bude pravé krásy a stane se ploditelem pravé ctnosti. — Poněvadž tedy dle tohoto krásného poučení Diotimina Eros to jest, který nám největší blaženosť zjednává, myslím, že jej co nejvíce ctíti máme. (198 A až 212 C.)

Po této vážné a všeobecný úžas vzbuzující řeči Sokratově vyrušeni jsou hodovníci tlukotem na dvéře, jenž pocházel od podnapilého Alkibiada. Tento za chvíli sám vrazil do síně hodovní a přimluviv přítomným, aby znovu se pilo, usedl vedle Agathona, aby jej ověnčil za včerejší vítězství. Spatřiv však Sokrata opodál sedícího po několika ironických poznámkách na poměr mezi Sokratem a Alkibiadem se vztahujících sňal s hlavy Agathonovy několik stužek, aby jimi Sokrata ozdobil. Když pak byl požádal za velký pohár a vypiv jej Sokratovi podal, připomenul Eryximachos, že nyní po příkladu ostatních Alkibiades jest povinen pronésti chvalořeč Erotovi. Než Alkibiades pochybuje, že by řeč podnapilého vedle řečí mužů střízlivých dobře se vyjímala. Jemu prý u přítomnosti Sokratově není jinak možno, než aby tohoto chválil. Sokrates rád by přijal takovou chválu, bude-li snášeti se s pravdou. Tu pak Alkibiades nejprve používá obrazu přirovnávaje Sokrata k Seilenům a zejmena k Marsyovi i co do zevnějšku i co do povahy. Jestiť prý především prostopášník (ὑβριστής) a k tomu dobrý hudec (αὐλητής) a sice mnohem lepší než Marsyas: tento totiž okouzloval zvuky svých nástrojů, Sokrates naproti tomu pouhými slovy budí úžas. Po té Alkibiades líčí svůj stav, do něhož přichází působením slov Sokratových a chválí jeho řečnickou obratnosť, jíž nelze odolati. Jako dále Seilenové zevnějšku jsou ohyzdného, když však se otevrou, krásné sochy v sobě skrývají: tak Sokrates ve svém nitru chová svrchovanou moudrosť. „Já vida, že Sokrates milovníkem jest krásy, nemálo na sobě jsem si zakládal. I odesýlal jsem nejprve své průvodce, chtěje s ním všude sám choditi a jej tak svým milovníkem učiniti. Když pak jsme pospolu porozmlouvali, tu já, domnívaje se, že on jest mým milovníkem, snažil jsem se všemožně jej při sobě udržeti; nemoha pak ani společným zápasem ku prodlení jej přiměti, hodlal jsem užiti ná-

silí a přinutil jsem jej brzy, by u mne zůstal, připomenuv, že již jest pozdě." I líčí po té Alkibiades obšírně, kterak Sokrata ku požitku lásky takměř přilákal a jakými city byl uchvácen, když po jeho boku ulehl, až konečně cudností svého učitele pouze výsměchu došel. Nad tyto dojmy smyslné Sokrates neméně se povznesl v bitvě u Potidaie, kdež nade všecky vynikal vytrvalostí a zdrželivostí, při hrozném mrazu bez obuvi vycházel a v myšlénky jsa pohroužen po celou noc na jediném místě až do východu slunce stoje vydržel. Ano v bitvě kdysi i Alkibiada zachránil raněného, hlavně však vyznamenal se při útěku od Delia, vynikaje rozvahou daleko nad Lacheta a kráčeje zcela bezpečně, kdežto ostatní o překot prchali. Zkrátka, jej nelze přirovnati k žádnému jinému člověku, nanejvýš ještě k oněm Seilenům, jimž i řečmi svými se podobá: tyto zajisté z počátku směšnými a neotesanými býti se vidí, než brzy se sezná, že nic nad ně není vznešenějšího. (212 C až 222 B.)

Chvalořeč Alkibiadova vzbudila všeobecnou veselosť, a Sokrates prohodil rozmarně, že Alkibiades skrytou pravdu dobře dovedl zaobaliti a že chytře zakryl svůj úmysl, by jej s Agathonem rozdvojil. To však se mu nepodaří, a změnou místa má spojení Sokratovo s Agathonem býti obnoveno, Sokrates pak znovu počíti má chvalořeč o Erotovi. Než tu dostavil se nový zástup hřmotících hodovníkův, a nastalo nové hodování, při němž jedni usnuli, Aristodemos pak, kterýž z rána se probudí, spozorovav, že Sokrates s Agathonem a Aristofanem z plné číše popíjí, přinutil oba básníky ku přiznání, že dobrý tragik musí býti i dobrým komikem. Když pak se rozednilo, Sokrates odešel do Lykeia. (222 C—223 D.) (Pokračování.)

Příspěvky k textové kritice a exegetice.

Podává *Fr. Prusík.*

1. Prokop dobřě v písmě dospěl
a ve čsti i v kázni prospěl,
neb nikdy prázden nebíeše
nebo na modlitvě *nebo v knihách* čtíeše.
Hrad. Pr. 73—76.

Ve v. 76. jest „nebo v knihách" patrně glossa, an písař považoval modlitva za abstractum, zde však jest concretum = modlitby, modlicí knihy. Ostatně se častěji říkalo: čísti *na* knihách.

2. Netbal *i* jedné krato(ch)víle. ib. 78.
Nebíeše tu *i* jeden člověk. ib. 364.

Verše zkaženy přídavkem *i*, jehož netřeba, ano *jeden* samo se záporem = žádný, jako: z těch ze všech *jeden* nebíeše AlxV. 385.

3. I bra sě do *jedneho* lesa ib. 165.

Jedneho, *teho* co jest činil *teho* časa ib. 350. jako s'pomohl *onemu* slepému ib. 531. Ó kako v *tem* bludě mdléše Hrad. M. 717. jsou tvary dialektické, netřeba tudíž psáti zde „jednoho, toho, onomu, tom." Srv. neb kdy s' hledala *jedneho* Hrad. M. 178, ač rým jest „toho", přece písař se dal svésti dialektickými tvary, jichž dosud užívané doklady najdeš zhusta v Bartošově Dialektologii a j.

4. Svatý Prokop vida jich (i. e. ďáblóv) zlosť,
vstúpi proto u věčší čsnosť,
proti hřiechom bojováše
a těm *psom otpoviedáše.* ib. 177—180.

Výraz *psom otpoviedáše* nabývá teprve náležitého smyslu, všimneme-li si slov kroniky mnicha Sázavského (Prameny dějin českých II, 238 sl.), jenž byl vedle lat. Života sv. Prokopa (tamže I, 360 sl.) básníku našemu pramenem; [1]) praví o Prokopovi mnich Sázavský (Pram. II, 241): supercilio cuiusdam desertae speluncae, quam mille daemonia, ut fertur, inhabitabant, consedit ibique quibus se posset tueri obstaculis virtutum constructis contra *canes vitiorum* et impetum spiritualium nequitiarum ac suggestionum sagittas viriliter *pugnare coepit.*

5. Ale nemóž sě *myesto* na hoře skrýti,
takéž oheň pod kádí býti. ib. 197—198.

Že *myesto* není zde „miesto" (locus), nébrž *město* (civitas), vyplývá z uvedeného Života sv. Prokopa str. 362: pia divinitatis dispositio *civitatem* in monte positam abscondi et lucernam sub modio minime latere posse voluit. Téměř stejně Mnich Sázavský str. 241: pia div. dis. *civitatem* in m. pos. latere et luc. sub modio abscondi minime voluit.

6. Kněz Oldřich sě nelekaje
a v rukú lučišče jmaje,
zastřěliti jelen chtieše,
jenž *[před ním]* nedaleko tečieše,
nevelmi *před ním* chvátaje. ib. 221—225.

Ve v. 224. jest *přěd ním* zbytečno; písaři se tam vloudilo z následujícího verše. O častém poklesku tom viz Krok VI, 55. 57 a j.

7. Kto jsi, ježto na téjto púšti bydlíš?
kakot dějí a co tu činíš? ib. 241—242.

Slovo *kakot* nechová v sobě pouhou enklitiku (kakoť), nébrž *-ť* = ti: kako-ť dějí? srv. Prokop *mi* dějí 246.

8. Napiv sě Oldřich otáza,
diwi sě: Tak šlechetné víno jmáš
na téjto púšči? Kde je chováš? ib. 264—266.

Patrno, že *diwi* stojí za *diwie* t. j. *divě;* srv. Živ. str. 362: *Stupefactus* vero dux.

[1]) Tak už v příčině Mnicha Sázavského správně soudil Fr. Palacký proti Jos. Dobrovskému.

9. Tak sě bíeš[e] tu učinilo,
jako na [o]néj svatbě bylo,
ježto bíeše Hospodin sám
takýže div učinil tam,
když bíeš[e] v Kána Galilee,
[tu] veň *wiersichu* apoštolé. ib. 269 – 274.

Čísti ve v. 274. „věřichu“ nelze, poněvadž spisovatel chtěl dle biblického vypravování říci, že následkem divu toho apoštolé v Krista *uvěřili*; nutno tedy *wiersichu* transkribovati *vvěřichu*, jako stsl. въвѣрити, въвѣрыти, rus. ввѣрить, ввѣрять. Srv. naše čtení „sě vváza“ AlxV 325. — „v Kána Galilee“ jest převzato do slova z Živ. str. 362: in Chana Galilee (= Galileae). — Opravy v ostatních slovech jsme učinili k nápravě metra; *bíeš* se vyskytuje nezřídka v starších básních, jako v Alx a j. (Pokračování)

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

XIII.

Cožkoli se spáchá špatného, samému znelíbí
též původci se pak. Jest první pomsta, že vinník
sám sebe soudě nemůže se osvobodit, třeba klamné
soudcovo též osudí porušil jeho vliv by ničemný.
Soud je jaký, myslíš, Calvine, lidí o nedávném
lotrovství, v němž tak byla věrnosť zprzněna? Avšak
tak skrovného jmění se nedostalo tobě, by ztráta
tíže malé tebe mohla zničit. K tomu často vidíme,
tobě co nésti, a pád to mnohým zběhlý je a rovněž
již všední a vzatý z obyčejné osudu haldy.
Odložmež vzdechy přílišné! Nesmí muži býti
prudší bol než slušno aneb než rána je, věčší.
Ty skrovnou a malou jen částku nehod malicherných
snášeti sotva umíš a hoříš, pěnivé maje všecky
útroby své, že peníze ti přítel vrátiti nechce,
víru svatou že ruší? Tomu ten se diví, šedesáte
jenž let má a za konsula již Fonteja [1]) zrodil se?
Tak k lepšímu pranic zkušenosť neprospěla dlouhá?
Věc věru jest veliká a přemůže i štěstěnu moudrosť,[2])
v posvátných knížkách,[3]) jež dává předpisy, avšak

[1]) Fontejus Capito byl konsulem r. 67. po Kr.
[2]) Sic učí filosofie klidně snášeti nehody, ale i pouhá zkušenosť ti útěchu dá, ukazujíc, jak obyčejny jsou nyní zločiny pro dosažení peněz.
[3]) Srv. Socraticae chartae = spisy filosofické, Hor. Ad. Pis. 310.

ten šťastným jest též, kdo žití snášet protivenství
a jhem nezmítat naučil se, žití maje mistrem.
Den je který tak sváteční, nějakou aby krádež
neb podvod neb nevěrnosť neokázal a vůbec
zisk hříchem nabytý a peníze jedem nebo dýkou?
Dobrých jest věru málo, počet takový asi sotva,
mnoho-li bran Thebských,[1]) ústí bohatého co Nilu.
Věk je nyní horší,[2]) časy špatnější i železných
dob, že jejich zločinům sama příroda jména nenašla,
po kovu též žádném dob ještě nenazvala těchto.
Ty věrnosť lidskou, božskou s povykem přivoláváš
tak hlasitým, jako Faesidia[3]) chválí vždy u soudu
dar zvučný? Ač stár, jsi hoden dětské přece bully,[4])
nevěda ještě, jaká pénězům je cizím vnada velká,
nevěda ovšem, jak prostota tvá jest k smíchu, že žádáš
přísahy od každého pravé, že čekáš, aby myslil,
chrám že jakou má moc nebo oltář, když je zkrvácen.[5])
Dřív žili tímto mravem domorodci, dokud v ruku nevzal
Saturnus[6]) srp venkovský, vyhnán byv a vínek
nežli ztratil, dokaváde panenkou bývala Juno,
Juppiter Idejské[7]) v sluji soukromníkem, a žádných
neměli ještě kvasů bohové nad mračny nebeští,
Ilijský[8]) ni hošík ani choť Herculova sličná
nesloužívala ještě; vypiv nektar neotíral
Vulcanus ruky své, černé od dílny Liparské,
snídával bůh každý sám, ni bohů takovýto
dav jako dnes, výsosť božstev měla málo a váhou
skrovnější Atlas nebohý tížen byl i ještě
nikdo losem smutnou v hlubinách když říši nedostal,
zamračený ani ještě s chotí ze Sicilie Pluto;[9])
nebylo ještě ni kol,[10]) Furií, ani skal, supa děsných
trestů, bez králů doluích veselé byly však duše.
Ve věku tom špatnosť vzácností bývala řídkou,

---

[1]) Theby v Boeotii měly 7 bran; tolik též bylo ústí Nilu.

[2]) Již Hesiod jmenuje věk zlatý, stříbrný, měděný a železný; avšak nynější doba jest ještě horší než železná, a není ani kovu tak špatného, aby věk tento po něm mohl býti nazván.

[3]) Faesidius, bohatý obhajce, jemuž klienti jeho (dostávající denně sportulu (v. I, 95, X, 46), kdykoli řeční, „zvučně" tleskají pochvalu.

[4]) O dětské bulle v. V, 164.

[5]) Obětuje se sice ještě (tedy: oltář je zkrvácen), ale nikdo již nevěří v moc oltáře a proto neváhá i křivě přísahati.

[6]) Bůh Saturnus od Jova svržen byv (= ztrativ vínek, diadema) byl králem v Italii a naučil lidi orbě (vzal srp do ruky). Poctivosť, jaké ty žádáš, byla na světě jen v dobách prastarých, ještě dříve, než začala vláda nynějších bohů; sr. VI, 1.

[7]) Ida, hora na Kretě, kde byl Zeus (Juppiter) vychován.

[8]) Ilijský hošík, t. j. Ganymedes, Herkulova choť byla Hebe. Vulcanus, jenž měl dílnu na ostrovech Liparských, jednou (dle Homera) bohům ostatním vínem posluhoval.

[9]) Pluto, bůh podsvětí, uloupil si choť Proserpinu na Sicilii.

[10]) Nebylo ještě trestů v podsvětí: Furií (v. VI, 29), kola Ixionova, balvanu Sisyfova, supa Tictyova.

když věřili, zločinem velikým [1]) že je též, smrti hodným,
jestliže před starcem nevstal mladší, nebo každým
před jinochem s vousem zase hoch, třeba sám doma vídal
více jahod, rovněž žaludů též zásoby větší;
míval ť úctu takou starší jenom o čtyři léta,
pýří tak první bylo kmetství rovno svatému.
Teď věci když svěřené přítel ti nezapře a vrátí
zúplna kov rezavý ti ve vetchém jestliže měšci,
věrnost zázračná, Etrurských knížek i hodná,[2])
jižto očistiti jest, dát s věncem k oběti ovci.[3])
Když muže zřím, jenž zvláště je poctiv, zdá mi se úkaz
tak divný jako hoch dvojúdý [4]) neb ryby rádlem
vyorané nebo jak by mezek hřebný se naleznul,
tak se lekám, jako když s deštěm kamení se vychrlí
neb roj včel podoben dlouhému jsa hroznu, usedne
na střeše chrámu, aneb jako když krvavými by víry [5])
se v moře vlévalo vodstvo a bystřina proudila mlékem.

Sestercí že tisíc ti deset je uloupeno hříšnou
lstí, stěžuješ. Však, což když dvě stě tisíc bylo stejně
uzmuto lstivě jinému? Třetí větší toho množství
ještě ztratil, velkou v pokladnu co vešlo se sotva?
Tak jest snadno a lehko bohů si nevážiti svědkův,
jestliže jen člověk neviděl! Hleď, jak ti vše silným [6])
upře hlasem, jeho jak pevný v přetvářce je pohled!
Tarpejské [7]) skrze blesky a slunce paprsky přísahá,
skrz Martův oštěp, střely Cirrhejského i věštce,
neb skrze toul nebo šípy panenské lovkyně, neb skrz
tvůj trojzub, Neptune, který Aegaea jsi pánem;
luk připojí též Herculský i Minervino dřevce,
zbraň rovněž, jaková je v nebeské zbrojnici všecka.
Jestliže však by i otcem byl: „Sním," řekne, „do octa
zavařenou Farského [8]) rozencovu šíji žalostnou."

Všechno mnohý pokládá pouze za náhody štěstí,[9])
v nevěře mysle, že svět žádným správcem se neřídí,

---

[1]) Tehdy i hřích malý (na př. neúcta k starším) byl řídký. Juvenal ovšem přehání pravě, že i hoch touž poctu vzdával jinochu, byť sám byl bohatší (tehdy ne na zlato, nýbrž jen na plodiny).
[2]) Každý zvláštní úkaz žádal usmiřování; Etrurští haruspikové (mající své knížky obřadní) byli v Římě dlouho ve vážnosti.
[3]) Obětní zvíře se ověnčovalo; sr. XII, 118.
[4]) Hoch dvojtělý atd. jsou příklady zvláštních úkazů, známé z Livia. O roji včel usedlým na chrámě v. i Verg. Aen. VII, 58.
[5]) Čtu: rubris místo miris; i scholiasta dí: buď mléčnými neb krvavými.
[6]) Přísahati křivě jest lidem snadno, jen když není svědků, kteří by usvědčili z podvodu.
[7]) Tarpejský = Capitolský, t. j. Jovův. Cirrha, přístav u Delf, tedy věštec Cirrhejský = Apollo; sr. VII 64. Panenská lovkyně = Diana. Neptun byl zvláště bohem moře Aegejského.
[8]) Farský ocet (t. j. Aegyptský, dle Faru, ostrůvku s majákem u Alexandrie) byl proslulý. Tento křivopřísežník obětoval by i život vlastního dítěte.
[9]) Proč jim přísahati (při čemž dotýkali se oltáře neb sochy) tak snadno? Buď nevěří v bohy, buď věří-li, pro peníze všechny pohromy snésti jsou odhodláni aneb se domnívají, že bohové buď netrestají hned, neb vůbec o lidi se nestarají.

příroda pouze točí že roků nebo dní kolotání;
a proto oltářů se kterýchkoli bez strachu dotkne.
Sic v bohy někdo věří a bojí se, že trest vinu stihne,
však přec i ten křivopřísežníkem a tak si pomyslí:
„Ať si s tělem naloží Isis [1]) mým, jak bude chtíti,
rozzlobenou ať chřestačkou vyrazí oči obě,
jen když pak třeba slep podržím, jež zapru, peníze.
Souchotě neb hnisu hlízy plné, zlomení nebo hnátu
jsou za tolik. Ladas [2]) ani sám bohaté by neváhal
přáti dny sobě, leda kdyby léčen v Anticyrách měl
býti a Archigenem; lepší zda mu sláva chodidla
jest rychlého a prut hladový zda olivy Pisejské?
Ačkoli hněv je boží veliký, loudav jo zajisté;
i kdyby chtěl vinníky potrestati všechny, kdy dojde
na mne? A snad božství seznám já uprositelným;
vždyť takovým odpouštívá hříchům. Viny stejné
spáchali často mnozí, nestejnou však měli sudbu:
mzdou zločinů jest jednomu kříž a druhému je vínek.“ [3])
Tak duši v úzkostech hrozné viny útěchu dává,
k oltářům napotom zavoláš-li svatým, tě předejde,
ba spíš ještě hotov tebe jest táhnouti a vléci.
Neb kdykoliv špatnosť překoná velikou se smělostí,
za svědomí dobré to platí. On zahraje frašku,
jak hrává sběhlý šprýmař [4]) vtipného Catulla:
ty vzkřikneš, nebožáku, hlasem nad Stentora [5]) věčším
nebo jako Gradivus hrozný u Homera: „Slyšíš-li
všecko, ni rtem nehneš, Jove, přec, jenž měl's hlasu povznést,
mramorový třeba neb kovový jsa? Či pročpak obálku
otvíráme, kladouce na uhlí tobě kadidlo? [6])
Neb telecí proč jatra aneb vepříka ti bílé
obětujem' vnitřnosti? Vidím již zřejmě, že žádný
obrazu tvého není rozdíl a Vagellia [7]) tváře!“

---

1) Úmyslně uvádí Juvenal cizí božstvo, Isidu v. XII, 28, na místě zevšednělých domácích. Chřestačka (sistrum), nástroj hudební, jímž Egypťané při bohoslužbě Isidině rachotívali. Velišský str. 363.

2) Ladas, běhoun a vítěz ve hrách Olympijských, kde dostávalo se vítězi věnce olivového („Pisejského“ dle blízkého města Pisy). Římanům byl znám sochou Myronovou. I ten raději by trpěl pakostnicí, je-li zdravého rozumu, než býti vítězem a chudým. U Anticyry (byla 3 města toho jmena) pěstovala se čemeřice (helleborus), již považovali za lék proti šílenství. Sr. Hor. Sat. II, 3, 83, Ad. Pis. 300. Archigenes, proslulý lékař, v. VI, 236.

3) Vínek, znamení důstojnosti královské v. v. 39.

4) Uprchlý otrok Catullův v. VIII 186.

5) Stentor, Řek před Trojí (Il. V 785), měl hlas jako 50 mužů, Gradivus (Mars) jako 10 000 (Il. V 859).

6) Lakomosť obětujícího případně líčí, jak otvírá jakousi obálku, aby z ní vzal něco kadidla.

7) Vagellius (sr. XVI 23), hloupý a smělý řečník, nejspíše sám sochu si postavil.

(Pokračování.)

Úvahy.

Kurzgefasstes etymologisches wörterbuch der gotischen sprache von **C. Uhlenbeck.** Amsterdam 1896. Nakladatel Jan Müller. 8°. IV. 174.

Spisovatel patří k nejpilnějším badatelům v oboru jazykozpytném, všímaje si při tom bedlivě i slovanských jazyků; už častěji jsme měli příležitosť referovati o jeho spisích. Před nedávnem vydal výše uvedený spis, jenž však není pouze Slovníkem gotštiny, nébrž srovnávaje tuto s jinými jazyky indoevropskými, poskytuje také hojně etymologií z jiných jazyků, najmě ze slovanštiny. Methoda jeho jest založena na solidních, positivních základech, úsudek jest rozvážliv, kliden. Prameny své spis. řádně uvádí, mnohde však kráčí při svých bádáních samostatnou cestou, dodělávaje se na věčším díle výsledků zdařilých. Kde věc není lze dosud rozhodnouti, nerozpakuje se to spis. vyznati. To vše dodává spisu veliké ceny vědecké.

Málokde bychom byli mínění odchylného od spisovatelova. Tak na př. accipiter (str. 4 s. v. ahaks) neodvozoval bych od *aco- holub, nébrž od ak, tedy: ostrolétý (cf. Vaníček Etym. Wb. 468), rovněž aquila, srv. ostř-íž.

Původní význam slova akrs (8) není „weide, auf welche das vieh getrieben (lat. ago) wird," nébrž jiný pojem spočívá v kořeni, totiž pojem *orání*, jako v našem *honiti*, srv. zá-hon, ob-hán-ěti (ob-hon), vý-hon, roz-hon.

Že vъtorъ patří ke goth. anthar (14), dokázali jsme v Kroku IV (1890), 50, kladouce základem kořen ŋ.

Že by v slov. bylo musilo vzniknouti původně sęto (= sъto), jest omyl, jejž jsme vyvrátili v Kroku VI, 39; srv. lŋgh-lьg-ъkъ, bhŋdh = bed (sbedný, nesbedný).

Z germ. není navь odvozeno (110), o čem viz Krok I, 28.

Rovněž nelze tvrditi, že by sokъ bylo vypůjčeno z germ., spočívajíť obé na kořeni sek (dico), srv. Brugm. Grundr. I, 323.

Stsl. chrąstь neodvozeno z goth. thramstei (kobylka), viz Mikl. Etym. Wb. s. v. —

K výkladům spisovatelovým bychom dodali na př. na goth. abrs (stark, heftig, str. 1) spočívá čes. obr (gigas); sloven. obor srovnej co do o s vichor (vichr).

K lit. sùkti, rus. skatь (3 s. v. afswaggwjan) řadí se čes. se-skati (-sъkati).

K baúrgs (23) dolož slov. brěgъ, čes. brah (acervus).

Πέλεκυς (41) odvozuje už A. Ludwig v Kroku III (1889), 3, od assyr pilaqqu (arab. falaqa).

Ke kunnan (92) patří dle mého výkladu též kъňiga (Krok V, 336).

K lêkeis (96) „besprecher" poskytuje velmi vhodnou analogii rus. врачь lékař od врать (mluviti, sloven. vraj), stsl. балий od koř. ba (fa-ri).

K stejnokořennému goth. lēkinōn (ärztlich behandeln, heilen; mhd. lāchenen besprechen, beschwören) patří čes. lekovati, zaříkávati Příbram, Ještěd; zaklínati (nemoci) SVrkp. 100[b].

Úprava spisu jest velmi úhledna; tisk jest jasný a správný, chyb tiskových jsme nepostřehli mnoho, na př. arądije (7) m. orądije.

Fr. Prusík.

Psychologie. Pro školu napsal Dr. *Frant. Krejčí.* V Praze 1896 Str. 128. Cena neváz. 70 kr.

Spis, věnovaný z vděčnosti p. prof. Durdíkovi, jehož osvědčená Psychologie přes čtvrť století koná platné služby, jen proto dle slov autorových se vydává, „by vyhověno bylo instrukcím ministerským," které, jak známo, ve příčině psychologie hlásají: „Zřetel buď obrácen nejen k myšlení a poznání, ale i právě tak důkladně ku všem ostatním třídám jevů duševních; podání obsahuj jenom věci zjištěné a pravdivé, o kterých v jednotlivých theoriích a školách není sporu a kterých sotva se najde tolik, aby se jimi jeden semestr zabral; úvod tento obsahuj roztřídění psychologických jevů, které každý člověk vlastní zkušeností na sobě pozoruje, dále výklad sdružení i obnovy představ a *zvláště* osvojování." (Instruct. p. 398—399. A. Pichler.) Uvážíme-li, že spis předložený sice obsahuje vedle výkladu myšlení i výpis všech ostatních tříd jevů duševních, že však počíná *citím*, které o sobě „u člověka dospělého může se dostaviti jen výjimkou a jehož těžko jest nám si představiti" (p. 22), že obsahuje leccos, o čem ve školách se vede spor, jak uvidíme, že o osvojování se vůbec nezmiňuje a že látky obsahuje na dva semestry, sotva pochybíme tvrdíce, že ve spisu málo dbáno instrukcí ministerských Než nám nezáleží na tom, proč spis byl vydán. Jest zde a má býti ku potřebě školy. To jest pro nás dostatečnou příčinou, abychom se jím obírali.

Kniha rozvržena jest mimo úvod, jednající o pojmu, methodě a látce psychologie a nervové soustavě, ve tři díly, z nichž první obsahuje výklad o základných stavech vědomí, druhý o složité a pravidelné, třetí o abnormální činnosti duševní. Toto rozdělení bývá obvyklé, neboť i „složité" činnosti jsou vlastně „výsledné", t. j. takové, které „z nejjednodušších se vyvíjejí" (str. 50). Též jiných zvláštností dobných nebo věcných znalci nynějšího bádání psychologického ve spisu se nenamane mnoho; vždyť autor sám doznává, že hleděl vybrati z literatury, co „hoví dle instrukcí účelu, vytknutému vyučování psychologie na gymnasiích, a co podáno může býti za faktum zjištěné aspoň tak jako v jiných vědách empirických." Že by „výklad byl připiat k vymoženostem systému Herbartova", jen tu a tam jsme znamenali; ač uskrovnění v té příčině za vadu neprohlašujeme. Jsou však některé drobnosti, které zastiňují po našem rozumu jinak dobrou snahu spisem projevenou. Jen některých se dotkneme, zevrubného rozboru psáti nezamýšlejíce.

Z průpovědi, „k tomu (podráždění nervu) musí přistoupiti vědomí", (2) soudíme, že vědomí neprávem prohlašuje se za samostatnou existenci v těle, která „jediné oku vnitřnímu (?) jest přístupna" (3). Tomu nasvědčuje i rčení „stav vědomí" m. st. vědomý. Že by duševěda jen vyšetřovala a rovnala jevy duševní, zdá se býti aspoň sporným. Je-li správno, že psy-

chologie „nemůže vycházeti od nějakého pomyslu, který není zkušeností dán" (2), nemohou právem býti východiskem tím počitky (11), „jichž ve skutečném žití nemáme" (23) a jichž jako „abstrakcí psychologických" (50) se domýšlí — učenci. Kdo ve známém sporu o ps. kausalitu prohlašuje, že „psychol. ponětí příčinnosti jest jiné než fysické, neboť prý jsou i podmínky jiné" (70) a že tudíž nelze „zákony přírodní prostě na duševní dějství přenášeti" (3), měl by tuto speciální kausalitu vyložiti a o ní se opírati; neměl by však učiti, že dějstvo fysické jest podmínkou existence (11), trvání (35) a projevu (111) jevů duševních, které tvoří mechanismus (107, 123), jenž jest nejvyšším stupněm příčinnosti fysické (70) a neměl by tvrditi, že člověk, jehož podstata jest v rozumnosti (52), ovládán jest pudy tou měrou jako hmota silou (108) a neměl by, nedějí-li si jevy duševní na hmotě (2), dovolávati se k objasnění představ a mysli analogií hmotných (34) které jsou docela z různé sféry příčinnosti a zákonnosti! O experimentu ve psychologii jsou mínění různá, a neprávem se dí: „Experiment v psychologii místa nemá" (5); za určitých podmínek tu místo míti může i má; vždyť i náš spis se na pokusy odvolává (84). Vznikají-li stavy našeho vědomí „jen působením světa vnějšího prostřednictvím těla" (6), nelze tvrditi, že „poměr obou není spojení příčinné, nýbrž jen rovnoběžnosť" (6). Lipps (Zeitschr. f. Psychol. IV, 81) mluvě o tomto mínění Münsterbergem proneseném dí: Das Reden von einem Parallelismus des Phys. u. d. Psych. ist ein unwürdiges Versteckspiel, wenn man damit der kausalen Beziehung zwischen beiden entgehen will. A dále výpověď odůvodňuje. Ve spisu našem jest vyhýbání se příčinnému spojení tím méně na místo, ana „vlastně nedá se mysl odděliti od těla" (109). Ostatně do odst. 4. zbytečně zatažen byl „metafysický hadrunk", který posilněn jest výpovědí: „Funkce animálních nervů jest především vyšší činnosť duševní" (8). O počitku, který jakožto základ duševních jevů „označil", pokud víme, E. Makovička (Z říše před. 49) a o kterém zevrubně jedná Sully (Nástin 70 násl.) a j., promluvili jsme zevrubněji, jednajíce o spisu „Element psychol." téhož autora. (Viz Časopis Matice mor. R. 20, p. 261.) Tuto jen, pokud o něm v předloženém spise řeč, ještě něco přičiníme. Počitek, „prvek psychol. soustavy a jev psychický má dvojí stránku: hmotnou (popud) a duševní" (stav vědomí), která opět „má tři stránky: obsah, přízvuk a reakci motorickou" (11). Tu pro samé stránky, z nichž dvě, fysická a fysiologická, přísluší ještě popudu, sotva se dovídáme k výpisu, kterak počitek vzniká. Kdyby bylo vysvětleno, co stránkou „nejjednoduššího" jevu se rozumí, snad by nám bylo možno pochopiti, kterak jev psychický, jenž jest se hmotou zcela nesrovnatelný (6), může míti vedle stránky duševní i stránku hmotnou; takto však se toho domysliti nemůžeme. Též nám nejde na rozum, kterak obsah počitku, jenž jest pouhá abstrakce psych., tvoří to, co si ovědomujeme o příčině lokalisovaného popudu, neboť vyskytá-li se čití, kterým vznikají počitky, u zárodku lidského (22), sotva můžeme „předpokládati", že zárodek, dříve než přišel na „svět vnější", byl ovědomën o umístěných popudech. Že by jinde nazývali pocitem, co se tuto jmenuje obsahem počitku, sotva bude pravda. Je-li „živočichu, který nemá vyvinutých smyslů, každý dojem bolestí nebo nepříjemností" (12), kdo to ví? „Nesmíme zapomínati, že duševní život zvířat není nám dán, nýbrž že se ho pouze domýšlíme. V té příčině jest mnoho bájek" (4). Souhlasíme s tím, že „počitek síly nemá" (12); ale on tím právem nemá ani obsahu, neboť uvědomujeme si vlastně jen rozdíly ať kvalitativné ať kvantitativné, a právem Sully rozdíl v intensitě počitků má za nejvýznačnější (l. c. 74). Tím, tuším, nejsou psychofysice, o které dosud pracují velmi vážní

učenci, kteří nepřisahají jen na výmysly jiných, rázem existenční podmínky odňaty, i když se dí: „Nemá-li počitek intensity — padá princip psychofysiky“ (13), jejíž základní věci, ovšem pak zbytečné, se vykládají s illustraci (13—14). Rozdělení počitků v tělové a smyslové sotva právem lze nazvati dle obsahu (14). O obsahu jednotlivých druhů počitkových slušelo by duševědě mnohem více pověditi, než náš spis obsahuje; potom by illustrace čidel mohly text řádně doplňovati a nebyly by prostě obrázkem. Je-li „vloha závislosť duševního života na dokonalosti čidel“ (17), přáli bychom si zvěděti, jaká závislosť a na kterém čidle jest vloha „k počtářství“ (m. počítání), o které se mluví. Výklad o reakci motorické jakožto stránce duševního stavu, která není předmětem vědomí, neboť máme vědomí jen o vykonaném pohybu a to svalovými pocity, nemůže uspokojiti. Dle výkladu ve spisu podaného (51) má tato reakce ráz pudový (snahový) a jest dostatečným podnětem k pohybu za počitkem následujícím. Poněvadž reakce na podnět děje se projevem fysické energie, jest patrno, že plynouti může jen ze příčiny fysické, čili lze souditi, že reakce jakožto stránka duševního prvku jest povahy fysické, které s psychologií srovnati ani nelze (6). Že by ze dvou počitků různého příznaku „musil nepříjemný ovládnouti“ (33), není větou „neboť ochrana organismu jest hlavní věcí“ dostatečně objasněno, neboť jest známo, že za stejných okolností silnější vítězí (111): Silnou voňavkou zapuzujeme nepříjemný zápach. Vjemy, jak byly pojaty (23), nejsou všechny sdruženy se svalovými počitky, jak se tvrdí (33).

(Dokončení.)

Literatura.

Programy za školní rok 1895—96 zaslaly ústavy:

České gymnasium v Mísku.

Bulletin de l'Academie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique à Bruxelles. 8°. Année 1896. Svazek 9—10: Où gît l'erreur fondamentale des formules de [illegible] rapportées à l'axe instantané (F. Folie). Sur la préparation du glycol [illegible]ylénique (Louis et Paul Henry). Sur les [illegible] effets de l'élasticité des liquides (G. Van der Mensbrugghe). Note relative à quelques [illegible] d'équilibres [illegible] et à la [illegible] de cette énergie (P. De Heen). Quelques propriétés [illegible] d'un système [illegible] (Jacques Deruyts). [illegible] par l'auteur [illegible] sur [illegible] (Marie De [illegible]). [illegible] épreuve [illegible] (L. Va[illegible]) [illegible] Charles Ier de [illegible] (Ch. [illegible]).

Bulletin international de l'Académie des sciences de Cracovie. 8°. [illegible] Sešit 10—1[illegible]. [illegible] (A. Kar[illegible]). [illegible] (M. [illegible]). [illegible] (A. [illegible]). [illegible] (S. [illegible]).

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement **Borový.** Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVII. sešit 10.

Český časopis historický. Redaktoři J. **Goll** a A. **Rezek.** Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův) 3 zl. 60 kr. Ročník II. Sešit 6.: Počátky Minoritů v Čechách a na Moravě (Fr. Hýbl). Paměti Třeboňské a jich spisovatel (Frant. Mareš). Meissnerův „Žižka" (A. Kraus). Petr Světecký a Jan Kazimír hrabě Netolický (J. Nedoma). Zpráva o archivu říšského hraběte z Oppersdorfu v Horním Hlovově (J. Vávra). Ještě o Islandii. Dan. Fettera. (Č. Zíbrt).

Český Kneipp. Časopis pro šíření přirozeného spůsobu života a Kneippova léčení vodou. Redaktoři Dr. Jos. **Wieter** a prof. J. **Ježek.** Ročník IV. Seš. 1.—5.

Český Lid. Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, v Slezsku a na Slovensku. Redaktor Č. **Zíbrt.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. v. 8°. Předplatné na rok (6 svazkův o 6 arších) 4 zl. Ročník VI. Sešit 2.: Národopis klíčem k archaeologii (K. Čermák). Z archivu Ochranovského (J. Cvrček). Vejce v podání chodském (J. Hruška). Pověsti o Přemyslovi ve Slezsku (Č. Zíbrt). Selská svatba v okolí Vorlickém (J. Kořán). Ze života slezských dětí (J. Vyhlídal). Kroj a vyšívání lidové na Blatech (F. Lego). Typy lidu československého. Zvířátka a Petrovští (Č. Zíbrt). Výslech domnělého čaroděje r. 1737 (J. Nedoma). Paběrky z rukopisů staročeských (A. Patera). Povídky z okolí Svojanovského (I. Hošek). Česká literatura folkloristická za rok 1894 a 1895 (F. Pátek). Moravské národní pohádky a pověsti z okolí Soupského. Ze sbírky † Jana Soukupa (B. Kulda). Nekažte nám naše národní pohádky! (V. Hálek). Z ruchu národopisného (Č. Zíbrt).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XV. Číslo 23.—24.: Doktor Martin (E. Brand).

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) 6½ rub. Ročník XXXVI. Svazek 9.—10.: Rýmovaný žaltář Simeona Polockého a jeho poměr k polskému žaltáři Jana Kochanovského (N. Glokke). Srbský spisovatel Dosithej Obradović a jeho literární činnost (K. Th. Radčenko). O genrových sujetech v řeckém umění do doby hellenismu (G. G. Pavluckij). Ruské bohatýrské epos v postupném jeho rázu a původu (A. M. Loboda).

Kniha. Illustrovaná literární revue. Vydává Spolek českých knihkupců a nakladatelů v Praze. 4°. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr., ročně (10 seš.) 1 zl. Sešit 8.—10.: Vánoční kapitola o české knize (J. Kvapil).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XVIII. Svazek 12.: Básně Leconta de Lisle (přel. Jar. Vrchlický). Dcera Kravičkářova (J. Janča). Čtvrtá ctnost (J. Picón, přel. A. Pikhart). Hallucinace? (J. P. Polonskij, přel. A. Hušnerová). Úvaha o správnosti Laplaceovy hypothésy (H. Kliment). *Podzimní (Sv. Čech). Rybničané v Krajině (L. Kuba). Ježíšek malého krále (K. Foley, přel. Ot. Mokrý). *Smrt (K. Hájek).

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVIII. Číslo 2.—3.: Kritika (E. Hello, přeložil R. Chaloupka).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXV. Číslo 6.—8.: Petko Račev Slavejkov (E. Fajt). *Andante (A. Klášterský). Badalie Herodsfootová (R. Kipling, přel. J. Bartoš). *V přírodě (S. Coleridge). *Suspiria (Jaroslav Vrchlický). Nálady a zátiší (Fr. Herites). Dva listy Nerudovy (Babillard).

Ma-lé no-vi-ny pro děti. Redaktor Fr. **Hrnčíř.** V Praze. m. 8°. Nakladatel Fr. Bačkovský. Cena ročníku (10 čísel) 50 kr. Ročník VII. Číslo 3.

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XVI. Sešit 6.

Muzeum. Časopismo Tovaŕystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Maur. **Maciševski.** Ve Lvově. 8°. Nakładem Tovaŕystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročník XII. Zešyt 12.

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník III. Číslo 23.—24.: Prvá láska (J. Velikanović). Napravil se (M. Perić). Ze sonetů J. Vrchlického (přel. D. Boranić). Doktorova noveleta (Al. Hofmann). Vyjasnění (M. Bidisavljević). Básně M. Petroviće, Safvet Bašagiće, J. Milakoviće, Vl. Nazora, J. Marijanina, T. Alanpoviće.

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVIII. Číslo 2.—3.

Obrana. Redaktor Fr. **Žák.** Nakladatel V. Kotrba v Praze. m. 4°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XII. Číslo 13.—22.

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXVI. Sešit 12.: Nejnovější názory o Josefu Dobrovském (Vácslav Flajšhans). Ruská literatura roku 1895 (Josef Mikš). Mustafa Mírumilovný (Pavel Janota). Obrázky z ruské pouti (Gabriela Preissová). *Jan Švábský (Jos. Uhlíř). Z básní Bohdana Kaminského. Světová dráha sibiřská (J. Toužimský). Obzor divadelní (Fr. Zákrejs). Nové písemnictví (Fr. Zákrejs). Zprávy hospodářské a sociální (E. Šimek). Rozhledy v dějinách současných (Vlad. Svoboda). — Ročník XXVII. Sešit 1.: Království české a Napoleon I. r. 1809 (Bohuš Rieger). Hankův proces proti Kuhovi (Vácslav Flajšhans). *Před branou dvacátého věku (Jar. Vrchlický). *Mrtvý pták (Adolf Heyduk). Skromná studie (Gabriela Preissová). Vara čarodějka (P. Janota). *Babička (Bohdan Kaminský). Jak žijí lidé v nejzadnější Sibiři (Josef Mikš). Hudební rozhledy (Karel Knittl). Rozhledy v umění výtvarnem (Renáta Tyršová). Obzor divadelní (Fr. Zákrejs). Z nových směrů a proudů (Eliška Krásnohorská). Vade mecum pro p. dr. Herbena (podle Lessinga Vácslav Flajšhans). Zprávy hospodářské a sociální (E. Šimek). Hlídka vojenská (Boh. Horák). Rozhledy v dějinách současných (Vlad. Svoboda).

Rádce duchovní. Časopis kněžstva československého. Redaktoři: Jos. **Burian** a Václ. **Kocián.** V Praze. Nakladatel V. Kotrba. Cena ročně 4 zl. Ročník III. Sešit 1.—9.

Sborník české společnosti zeměvědné. Pořádají Jos. **Frejlach** a Jindř. **Metelka.** Nákladem vlastním. V Praze 8°. Cena ročníku 4 zl. 50 kr. Ročník III. Sešit 1.: O výpravách Nansenových a jich významu vědeckém, jmenovitě fysikálně-geografickém (J. Frejlach). Horopis Německa (Jan Palacký). Fridtjof Nansen (J. Metelka).

Sborník Museálnej slovenskej spoločnosti. Rediguje A. Sokolík. V Turčianskom sv. Martine. v. 8°. Ročník I. Sväzok 1.: K nášmu úkolu. Sľuby a verolomstvo u našich predkov (Pavel Križko). Pravek Slovanov. 1. Jornandes 2. Nestor (Fr. M. Sasinek). Slovo o kolonisácii Spiša (Št. M.). Niektoré dejepisné poznámky o Spiši (Št. M.). Poznámka o XVI. spišských kráľovských mestách (Št. M.). Národopisná výstava československá v Prahe r. 1895 (Pavel Socháň). Botanický výlet pod zem (A. Kmeť). V záhradách Trenčianska najčastejšie dochovávané rastliny (Joz. Ľ. Holuby). Nemoce a ich liečenie u pospolitého ľudu (Rehor Uram-Podtatranský). Ľudova astronomia. Ľudová meteorologia (Ján Wagner). Povesti slovenského ľudu vo Spiši, menovite v Danišovcach a Odoríne (Štefan Mišík). Ku starožitnosťam (S.). — Vítáme srdečně tento nový podnik bratří Slováků, jenž může pro literaturu a národní vzdělanosť mnoho dobrého působiti.

Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. 8°. Ročník 1896. Číslo 22.—24.

Slovenské Pohľady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty.** V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XVI. Sešit 12.: Pán sudca (Somolický). Starý otec Zachar (N. Luchmanova, prel. B. Š.). Z básní Smolického. *Záhada (Ludmila Podjavorinská). *Pieseň nášho ľudu (Janko C.). Pamäť Štefana Koreňa (J. K.).

Světozor. Redaktor M. **Šimáček.** Nakladatel F. Šimáček. V Praze. Fol. Cena ročníku (52 čísel) 8 zl. Ročník XXXI. Číslo 3.—5.: Dnes nepřišel (B. Kaminský). Mrtvému (Zd. Berková). Vzpomínky na mrtvé přátely (R. E. Jamot). Z básní K. Červinky. *Nová rennaisance (J. Vrchlický). Bez bolesti (V. Preininger).

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann.** V Praze 1896. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XV. Sešit 11.—12. — Ročník XVI. Sešit 1.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXIII. Svazek 11.: Zpráva o expedicí na Novou Zemi r. 1896 (D. Dubij a D. Goldgammer). Meteorologická pozorování (G. Goldgammer).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VII. Číslo 28.—30.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXVI. Číslo 4.—5.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XVI. Číslo 2.—3.: Hvězdné sny (C. Flammarion, přel. Fr. Novák).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. K. **Schenkl, J. Huemer.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVII. Sešit 11.: Olympijské hry v Athenách r. 1896 (J. Gutsch). Controverses aus den Idyllien von Maria-Einsideln (J. Stowasser). Zaměstnání žáků ve oboru soukromé četby v staroklassických řečech (V Perathoner). Výnos moravské zemské školní rady o soukromé četbě v staroklassických řečech.

Zlatá Praha. Redaktor Ferd. **Schulz.** Nakladatel J. Otto. V Praze. Fol. Cena ročně 8 zl. Ročník XIV. Číslo 3.—4.: Z básní A. Mužika a Jar. Vrchlického. Slepý hudebník (Vl. Korolenko, přel. G. Šuran).

Z našich dob. Redaktor B. **Jáchym.** Nakladatel L. Klabusay. V Holešově. 4°. Cena ročně (36 čísel) 5·4 zl. Ročník II. Číslo 25.—26.: [illegible] (E. M.). Herfon (A. Černohorský). Dorettina zpověď (E. Castelnuovo, přel. J. Štěrba). Legenda ze dvora domu č. 15 (X. Đalski, přel. O. Vettr). Záhadná událost (A. Černohorský). Vánoční stromek paní purkmistrové.

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (26 čísel o 1 archu) 3 zl. Ročník V. Sešit 6.: Mluvící paprsky.

Ženský obzor. Redaktor V. Kellner. Nákladem soukromého družstva. V Praze. 4°. Cena ročně (24 čísel) 4 zl. Ročník I. Číslo 18.: O ženském ruchu v Rakousku. — Časopis číslem tím přestává vycházeti.

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Raýman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník V. Seš. 10.: Rozhledy. Směs.

Живая старина. Періодическое изданіе отдѣленія этнографіи Императорскаго русскаго географическаго общества подъ редакціею предсѣдательствующаго въ отдѣленіи этнографіи В. И. **Ламанскаго.** С.-Петербургъ. v. 8°. Cena ročníku (o 4 svazcích) 5 rub. Ročník VI. Sešit 2.: Grichja-sutry pramenem dějin indoevropské kultury (D. N. Kudrjavskij). Velikoruská jmena a jich původ (A. Bulov). Čarodějnictvo v Skopinském i Dankovském újezdě Rjazaňské gubernie (N. Rubinskij). Poznámky k srovnávacímu studiu národně-epického slohu (K. Tiander). Svatební říkadla a dětské písně Sčetinské vlasti (J. Iljinskij). Rekrutské zpěvy (D. Uspenskij). Drobnosti (A. Bulov).

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1896. Svazek 11.: Pobyt v Moskvě Joannikia Galjatovského v r. 1670 (V. O. Ejngorn). Kursy francouzského jazyka a literatury v Paříži o prázdninách (Th. D. Baťuškov). Stokholmské národní školy v r. 1895. Butt, Kruny, Chalkida (A. V. Nikitskij). Lebenský nápis receptem (S A. Žebelev). Anacreontea (V. K. Ernštedt).

Antonín Marek. Podává Jan **Jakubec.** V Praze 1896. Nakladatel Fr. Bačkovský. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 18 kr. Sešit 2.—8. (str. 33.—244. Konec).

Besedy mládeže. V Praze. 8°. Nakladatel M. Knapp. Cena svazku 30 kr. Svaz. 338.: Z různých věků od B. Moravce. 84. — Svaz. 339.: Kouzelný kruh od J. Záhorského. 82.

Bible a nejnovější objevy v Palestině, Egyptě a Assyrii. Sepsal F. **Vigouroux,** přel. Ant. Podlaha. Nákresy od abbé Douillarda. V Praze 1896. Nakl. V. Kotrba. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 16.—17. (str. 233—328).

Božská komedie. Napsal **Dante** Alighieri, přel. Jar. Vrchlický. 3. vydání. Nakl. J. Otto. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.). 16 kr. Sešit 2. (str. 33—64).

Cesta kolem světa. Napsal Jos. **Kořenský.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Seš. 43.—45. (str. 513—608).

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina.** V Praze 1896. Nakl. Edv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 12 kr. Seš. 143.—150. (str. 1579—1825). Tím skončeno pěkné dílo o našich dějinách.

Dějiny řádu Tovaryšstva Ježíšova vůbec a v zemích království Českého zvláště. Dle pramenů původních sepsal Tom. **Bílek.** V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 40 kr. Seš. 11.—12. (str. 481—551. Konec).

Drama budoucnosti od E. **Boisgilberta.** Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1896. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 9.—12. (str. 257 až 384).

Dvě Pražské idylly od Ig. **Herrmanna.** Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1896. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 6.—7. (str. 161 až 228. Konec).

Evropa cítící a myslící od J. **Váně.** Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1896. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 6. (str. 161—196. Konec).

Hudební květy. Redaktor **Karel Weiss.** Nakladatel J, R Vilímek. V Praze. 4°. Cena sešitu 80 kr. Sešit 4.: Jízda do kostela (Karel Weis). Moment musical (J. Förster). Valčíková silhuetta (J. Vrbata). Humoreska (O. Nedbal). Studie (R. Pauli).

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1896. Nákladem J. Otty. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 71.—72. (str. 153—216).

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 85.: Dvě humoresky D. V. Grigoroviče, přel. J. Koppová. 80. — Svazek 86.: Obrázky z Indie od R. Kiplinga. II. Přeložil S. K. 79.

Manžel. Napsal Bruno **Sperani,** př. K. Klostermann. V Praze 1896. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 3.—4. (str. 65—128).

Národopisná výstava českoslovanská v Praze 1895. Vydali výkonný výbor Národopisné výstavy českoslovanské a národopisná společnost českoslovanská prací spisovatelův a umělcův českých. Pořádají K. Klusáček, Em. Kovář, L. Niederle, Fr. Schlaffer, F. A. Šubert. Nákladem J. Otty v Praze. fol. Cena sešitu (o 3 arších) 80 kr. Sešit 16. (str. 341): Kera-

mida L. Nejedlého. Sklo (K. Chytil). Práce z kovu (A. Podlaha, E. Šittler). Svatozáry a náčiní bohoslužebná.

Na severní točnu od Fr. **Nansena**, překlad rediguje J. Guth. S illustracemi O. Sindinga. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 1. (str. 1.—32).

Ochotnické divadlo. V Praze 1896. Nákl. M. Knappa. m. 8°. Svazek 121.: Nevěsta za českou korunu. Obraz ze života pobělohorského o 5 jednáních. Dle povídky V. Beneše-Třebízského vzdělal L. Archleb. 80. 7 kr.

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Řízením redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 238.—239. (str. 713 až 808): Howalt — Hruška.

Persekuce lidu českého v letech 1869—1873. Dodatkem k 2. vydání spisu Pláč koruny České napsal J. Arbes. V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 40 kr. Sešit 7.—9. (str. 289—422. Konec).

Politické dějiny národa Českého od r. 1861 až do r. 1895. Napsal Ad. **Srb.** V Praze 1897. Nakl. Fr. Šimáček. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 24 kr. Sešit 3.—4. (str 65—128).

Příspěvky k česko-německému slovníku. Sestavil Fr. **Kott.** V Praze 1896. Nakladem České Akademie. v. 8°. II. 288. Svazek 1.: A—Podlhovastý. — Pilný lexikograf náš přese své stáři i svou chorobu oční stále ještě sbírá doplňky k objemnému slovníku svému. Jsou to už třetí doplňky, jichž nyní vydává 1. svazek; druhým budou asi ukončeny. Úprava díla jest zcela taková, jako v dřívějších svazcích.

Příšerná loď. Napsal B. **Marryat.** Illustroval V. Černý. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1896. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 9.—11. (str. 253—344).

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XIII. Svaz. 3.: Za vlády Prusů od S. Hellera (str. 257—384).

Repertoir českých divadel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Svazek 42.: Ekvinokce. Drama o 4 dějstvích od J. Vojnoviće, přel. K. Kadlec. 112. 50 kr.

Řím od E. **Zoly**, přel. Fr. Čihák. Nakl. Ed. Beaufort. V Praze 1897. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 1.—4. (str. 1—128).

Sbírka nových a časových kupletů, dvojzpěvů a solových výstupů. V Praze 1896. Nakl. M. Knapp. 8°. Cena sešitu 10 kr. Seš. 56.—57.

Jos. Svátka sebrané dějepisné romány. Nakladatel Fr. Bačkovský v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Díl IV.: Pasovští v Praze. Sešit 1. (str. 1—48).

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1896. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Díl XII. Sešit 121. (str. 277—308).

Spisy Adolfa Heyduka. Nakl. J. Otto. V Praze. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Šeš. 1.: Nové Cigánské melodie (str. 1—32). — Šťastná to myšlenka učiniti obecně přístupnými spisy jednoho z neoblíbenějších a nejvlastenečtějších spisovatelův našich.

Spisy Ivana Sergějeviče Turgeněva. Překlad redigoval Jar. Hrubý. Nakl. J. Otto. 2. vydání. V Praze 1896. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 20.—22. (str. 225.—320).

S vílou kouzelnicí. Vybrané české pohádky upravil Fr. S. Procházka. V Praze 1896. Nakladatel J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (16 str. s barvotisky) 15 kr. Seš. 2. (str. 17—32).

Tajuplný ostrov. Napsal Julius **Verne,** př. Boh. Koudelka. S rytinami P. Férata. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1896. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 9. (str. 257—384).

Válka z roku 1866. v Čechách. Napsal Servác **Heller.** Illustroval H. Schüllinger. Nakl. Edv. Beaufort. V Praze 1896. m. 4°. Cena sešitu (o 24 str.) 15 kr. Sešit 20.—23. (str. 313—368). Tím ukončeno důkladné vypsání poslední války rakouské.

Vilímkova knihovna Malého čtenáře. Pořádá Fr. S. Procházka. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 8 kr. Student hrdina od V. Řezníčka. Seš. 6. (str. 161—192).

Zábavy večerní. V Praze 1896. Nakl. V. Kotrba. 8°. Ročník XVII. Seš. 3.: Z vesnice a samot od B. Brodského. 199. 65. kr.

Život a spisy Václava Bolemíra Nebeského. Sepsal J. **Hanuš.** V Praze 1896. Nákladem České Akademie. 8°. IV. 176.

Zprávy stálé výstavy a tržnice řemeslných výrobků v Praze. 8°. Ročník IV. Sešit 12.

Žertovné divadelní hry. V Praze 1896. Nakladatel M. Knapp. Sv. 112.: Co dělati, aby žárlil? Žert o 1 jednání od D. A. Mansfeldova, přel. Jiří Ščerbinský. 18 10 kr. — Sv. 113.: Vyzvání k tanci Veselohra o 1 dějství od Al. Dumasa otce, přel. B. Kareš. 48. 20 kr.

Život Dra Julia Grégra od K. **Tůmy.** Nakladatel Ed. Beaufort. V Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 1.—4. (str. 1—128).

Čech s Němcem rozmlouvající od Fr. **Vymazala.** V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. 12°. 160. 60 kr.

České klasy. Mládeži podává P. **Maternová.** V Praze 1897. Nakladatel F. Šimáček. 4°. 146. 1·20 zl. S četnými illustracemi.

České květy. Útlé mládeži podává P. **Maternová.** V Praze 1897. Nakladatel F. Šimáček. 4°. 108. 1·20 zl. S četnými illustracemi.

Hry olympické za starověku a za dob novějších od J. **Gutha.** V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. 12°. 189. 1·25 zl.

Южно-славянское влiянiе на русскую писменность въ XIV.—XV. вѣкахъ. А. И. Соболевскаго. С.-Петербургъ. 1894. 8°. 30.

Marie Calderonová. Drama o 4 jednáních od J. **Vrchlického.** V Praze 1896. Nakl. F. Šimáček. 16°. 167. 60 kr.

Márinčino proč? od E. **Desbeauxa**, upravil Jos. Klika. V Praze 1897. Nakl. F. Šimáček. 12°. 207. S četnými illustracemi. 1·50 zl. — Velmi dobrá kniha pro knihovny žákovské.

Na půdě moři urvané. Črty z Hollandska od Josefa **Štolby**. V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. m. 8°. 240. 1·50 zl.

Pavel Josef Šafařík. Napsal Jar. **Vlček.** V Praze 1896. Nakladatelé Bursík & Kohout. 8°. 104. — Doporoučí se školním knihovnám.

Příhody malé myšky od T. **Tis vského.** Illustroval V. Černý. Nakl. V. Kraus. V Táboře 1896. 8°. 195. 1·50 zl.

Ruští bohatýři. Nejpřednější ruské byliny ve zpracování pro mládež od O. J. **Šmidtové-Moskvitinové**, přel. Věra Čalounová. V Praze 1896. Nakl. Fr. Šimáček. m. 8°. VI. 151. 1·20 zl. — Spis ten doporoučíme co nejlépe zvláště našim quintánům, buděť jim pěkně doplňovati četbu Čelakovského Ohlasu písní ruských. K jednotlivým bylinám zdařilé illustrace.

Zápas národa amerického za samostatnosť od K. **Tůmy.** 2. vydání. V Praze 1896. Nakl. Fr. Bačkovský. 12°. 62. 30 kr.

Zpráva úrazové pojišťovny dělnické pro království České v Praze o činnosti v době od 1. ledna do 31. prosince 1895. V Praze 1896. 4°.

Drobné zprávy.

Rozmanitosti.

— **Přednášky z oboru slavistiky v zimním semestru** roku 1896—97 na universitě *Kievské: Florinskij*: *Dějiny české literatury.* Pratická zaměstnání v slovanské filologii. Národní poesie slovanská. Dějiny jihozápadních Slovanů. *Vladimirov:* Slovansko-ruská palaeografie. Dějiny ruské slovesnosti. *Stepovič*: Praktické cvičení v slovanských jazycích. *Dějiny nové české literatury.*

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnosť nauk.

Třída filosoficko-historická. V pondělí dne 30. listopadu professor Z. *Winter* dokončil přednášku z dějin Pražské university v prvním čase po bitvě bělohorské. Též předloženy zprávy F. *Menšíka* o latinském básníku Jeronýmu Arkonatovi a o německém zpěvníku Novokřtěneckém. Dne 14. prosince přednášel V. *Gabler*: Červená mše. Episoda z francouzské revoluce.

Třída mathematicko-přírodnická. V pátek 4. prosince přednášeli: prof. Dr. L. *Čelakovský* „o fylogenetickém vývoji květů a o původu koruny květní"; Dr. B. *Němec* „o příspěvcích k poznání českých Diplopodů". Prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání p. Fr. *Rogela* v Barmenách „Příspěvek k Eulerovým funkcím".

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

Zprávy o činnosti kommisse správní.

(Podané od auktorů.)

(Pokračování.)

b) Druhý rok potom buďtež uděleny z důchodu tohoto fondu dvě ceny, vyměřené příkladem summami 500 zl. a 300 zl., co do cifry se zachováním naznačeného zde poměru obou cen, zůstavené určení příslušné třídy České Akademie podle výnosu z fondu na ten který rok k účelu tomu volného, a sice prvá věčší cena poměrně nejlepšímu českému veršovanému dílu epickému věčšího slohu, druhá menší poměrně nejlepšímu českému veršovanému dílu nebo sbírce poesie epické menšího druhu nebo vůbec poesie lyricko-epické nebo lyrické, v obou případech opravdové hodnoty literární, kterážto díla buď v posledních dvou letech před udělením těchto cen byla tiskem vydána, nebo která vůbec v rukopisu dosud netištěném České Akademii se podají za účelem udělení těchto cen, a která jinou nějakou cenou dosud poctěna nebyla.

c) Dále střídej se pak udělování cen každoročně tak, aby následující prvý rok vždy cena za práci dramatickou, druhý rok po tom dvě ceny za práce veršované poesie mimodramatické spůsobem v odst. *a*) a *b*) vytčeným byly udíleny.

d) Konkurrovati lze o cenu buď s plným jmenem autorovým neb anonymně nebo pseudonymně. Podá-li se ta která práce, může se tak státi buď přímým podáním České Akademii neb odevzdáním práce kterémukoli členu Akademie k hlasování ve IV. třídě oprávněnému, by práci tu ke konkursu předložil.

e) Ku přiřknutí cen zvolí IV. třída České Akademie předem vždy porotu tříčlennou z členů této třídy, která věčšinou hlasů učiní návrh na udělení té které ceny.

O tomto návrhu rozhodne hlasování celé třídy, a tímto hlasováním přiřkne se cena, při čemž třída návrhem poroty není vázána a může cenu uděliti i mimo návrh její. Prohlášení udělené ceny staniž se vždy ve slavnostním shromáždění Akademie s výslovným vytčením, že ta která cena byla udělena ze zvláštního fondu v odst. 1. jmenovaného.

f) Provedení divadelní hry cenou poctěné nebo vytištění rukopisu jest zůstaveno vlastní vůli pp. autorů. Volné jejich právo autorské zůstává vůbec udělením ceny netknuto. V případě vytištění budiž příslušná práce označena jako práce cenou poctěná z fondu v odst. 1. vytčeného.

g) Jestliže toho kterého roku se nedostává práce, jíž by podle ustanovení zde uvedených mohla cena býti udělena, budiž cena tak uvolněná ponechána ku zvětšení základního jmění tohoto fondu.

Rozdělování cen v ceny dílčí není přípustné.

Referáty.

I. Referáty a zprávy vědecké, slovesné a umělecké: Pokrok v chemii organické r. 1895. Napsal Boh. Raýman. Příspěvky ku zjevům vyvozeným Röntgenovými paprsky neviditelnými. Píše Dr. K. Domalíp. Zpráva o studijní cestě do Anglie, kterou s podporou České Akademie a fondu Barrandova podnikl Dr. Jar. Perner, assistent českého Musea. Tlak na mozek a kompresse mozková. (Přehled.) Podává Vladislav Růžička. Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných. Zprávy o činnosti schůzí třídních. Zprávy o činnosti kommisse správní.

II. Referáty a zprávy vědecké, slovesné a umělecké: Pravidla o derivování jisté kategorie řad trigonometrických. Sdílí M. Lerch. O pokusech paprsky Röntgenovými. Píše Dr. K. Domalíp. Zpráva o pokusech Röntgenových, konaných ve fysikálním ústavě české university K. F. I. Část všeobecná. Podává Dr. V. Strouhal. II. Část speciální. Podávají Dr. Vlad. Novák a Dr. O. Šulc. Předběžná zpráva o stanici diluviálního člověka v Jenerálce. Píše J. N. Woldřich. Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných. Zprávy o činnosti schůzí třídních.

III. Referáty a zprávy vědecké, slovesné a umělecké: Rukopis formuláře „Summa Cancellariae“ v knihovně kláštera Drkolenského z r. 1388. Podává Ferd. Tadra. Druhá zpráva o pokusech Röntgenových, konaných ve fysikálním ústavě české university K. F. Podává Dr. V. Strouhal. Fysikální chemie r. 1895. Referuje O. Šulc. Cleithrum. Nový výklad klíčních kostí u mnohých obratlovců. Referuje Dr. Frant. Bayer. Meteorologická pozorování s rozhledny na Petříně v Praze r. 1896. Sestavil Dr. F. Augustin. Nové básně. Referuje Jar. Vrchlický. Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných. Zprávy o činnosti valných shromáždění. Zprávy o činnosti schůzí třídních. Zprávy o činnosti kommisse správní.

IV. Referáty a zprávy vědecké, slovesné a umělecké: Výsledky zkoumání moře. Se zvláštním zřetelem ku geologii sestavil Dr. Jaroslav Perner. Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných. Zprávy o činnosti schůzí třídních.

V. Referáty a zprávy vědecké, slovesné a umělecké: Třetí zpráva o pokusech Röntgenových, konaných ve fysikálním ústavě české university K. F. Podává Dr. V. Strouhal. [illegible] sestavil [illegible] a [illegible] českého závodu křižovatky [illegible]. Napsal prof. [illegible] Napsal Vladislav Růžička. [illegible] Podává [illegible] Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných. Zprávy o činnosti valných shromáždění. Zprávy o činnosti schůzí třídních.

VI. Referáty a zprávy vědecké, slovesné a umělecké: Z literarní hi[illegible] Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných. Zprávy o činnosti valných shromáždění. Zprávy o činnosti schůzí třídních. Zprávy o činnosti kommisse správní.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

Dýchání u novorozenců a kojenců. Práce vykonaná v c. k. č. fysiol. ústavě prof. Dr. Fr. Mareše. Napsal MUDr. *František Scherer*, assistent c. k. české universitní kliniky prof. Dr. Karla Schwinga v Praze. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 7.

V prvém díle experimentální práce této pojednává autor o jakosti pohybů dychacích u novorozence, kojence a dítěte odrostlého a přikládá zároveň grafické znázornění pohybů dychacích u dětí různého stáří.

V druhém díle řeší autor nikým dosud nezodpověděnou otázku, jaký jest chemismus dýchání u novorozence a kojence. Při tom užívá respiračního přístroje dle methody Regnaultovy a přístrojů sloužících ku chemickému rozboru sestrojených přednostou c. k. čes. fysiol. ústavu v Praze, p. prof. Dr. Frant. Marešem.

Autor vykonal v celku 85 pokusů, z nichž 55 přináleží době letní, zbývajících 30 době zimní.

Výsledek pokusů možno vysloviti následujícími větami:

1. Intensita výměny plynů dýcháním jest u novorozeného mnohem věcší než u dospělého člověka; u dítěte jeví se poměr

$$\frac{CO_2}{O_2} = \frac{330}{470} = 0{\cdot}702, \text{ u dospělého } \frac{216}{243} = 0{\cdot}89.$$

To vysvětlí se zákonem, že intensita dýchání jest v převráceném poměru s velikostí těla. Zvláště věcší jest u novorozeného spotřeba kyslíku, takže respirační kvocient u novorozeného jest vůbec menší než u dospělého.

To možno vysvětliti převahou assimilace nad dissimilací u novorozeného.

2. Výměna plynů u novorozeného zvětšuje se ještě za nízké teploty okolí. A tu vzrůstá spotřeba kyslíku daleko více než výroba kyseliny uhličité, tak že respirační kvocient klesá až na 0·582 v průměru. To možno vysvětliti tím, že výměna látek u teplokrevných živočichů zvyšuje se vlivem chladu. Věcší spotřeba kyslíku ukazovala by na sesílení assimilace vlivem chladu.

3. Výměna plynů v prvních hodinách po porodu poněkud klesá, od deváté hodiny počne však rychle stoupati až do první polovice druhého dne, odkud stoupá stále, ale zvolna. Tento rychlý vzrůst výměny plynů v průběhu druhého a třetího dne jeví se zvláště patrně v zimě. Jen ten ukazuje, že regulace tělesné teploty u novorozeného, pokud se jeví výměnou plynů, není hned po porodu v plné činnosti, nýbrž že se vyvíjí v průběhu druhého a třetího dne působením chladu; jest to důkazem, že funkce vytvořuje se působením podnětu. Jev ten vysvětluje dále jednak nedostatečnost novorozeného, brániti se ochlazení, jednak úmrtnost dětí, stižených atelektasou plic během druhého a třetího dne, ježto atelektatické plíce náhlému vzrostu výměny plynů nestačí.

K druhému oddílu přiložena kresba, znázorňující celý přístroj, a přehledné křivky, znázorňující velikost výměny plynů dýcháním za doby letní a za doby zimní.

O účinku thyreoidinu na ústřední čivstvo. Podává Dr. *Ladislav Haškovec*, assistent české psychiatrické kliniky. Z ústavu pro pokusnou pathologii prof. Dra Spiny. Předloženo dne 14. února 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 13.

Na základě kymografických pokusů na psech provedených shledal autor, že cm^3 vodního extraktu ze svěže vyňatých žlaz psích, jakož i extrakt (2 cm^3) z ovčího sušeného Merckova thyreoidinu do v. jugularis ext. neb do v. femoralis vstříknuté působí u psa krátko trvající depressi tlaku krevního a akceleraci tepu. Věčší dávky jeví na témže zvířeti věčší effekt. Účinek injekcí není však vždy úměrný velikosti dávky. Ani účinnosť totožných dávek není v každém případu stejna; neboť extrakt z různých žlaz nabytý není co do intensity účinku stejný, a vedle toho individualita resp. míra, jakou nervový systém pokusného zvířete thyreoidin reaguje, má také svou úlohu.

Akceleraci tepu lze vyvolati, i když následkem sesíleného tonu čivu bloudivého byl tep obleněn a křivky tepové vysoké, ano i při dráždění středu čivu bloudivého nedostatkem kyslíku dostavila se po injekci thyreoidinu zřetelná akcelerace. — Akcelerace činila v jednom případu i 166%. Obyčejně objevuje se v úplné depressi tlaku krevního, trvajíc 3—15 vteřin. Ve případech, kde vagus byl protat neb jeho periferní konec ochrnut atropinem, dostavuje se akcelerace někdy teprve po depressi a při opětném vystupování tlaku krevního a trvá déle, než je-li vagus zachován. Rovněž i u psů thyroidektomisovaných pozorováno, že akcelerace trvá poněkud déle než u psů zcela zdravých.

Akcelerace ta může býti podmíněna buď ochrnutím čivu bloudivého, buď podrážděním nitrokardiálních středů nebo svalstva srdečního anebo konečně podrážděním n. accelerantis.

Zkušenosť, že se akcelerace dostaví, i když vagy byly protaty nebo jejich periferní zakončující ústrojí ochrnuto atropinem, svědčí o tom, že táž nebyla vyvolána ani obrnou centra ani periferního zakončujícího ústrojí čivu bloudivého. Po protnutí prodloužené míchy akcelerace ceny nepochybné se nedostaví. Z toho rovněž plyne, že zrychlení tepu není podmíněno obrnou středu čivu bloudivého. Ježto pak odloučení prodloužené míchy akceleraci maří, musí tato býti vyvolána působením na medulla oblongata, a tu lze pomýšleti jen na střed čivu zrychlujícího. Lze provésti direktní důkaz, že akcelerace po injekci thyreoidinu spůsobena byla drážděním středu n. accelerantis. Protneme-li první hrudní ganglia (ganglia stellata), kudy se ubírá hlavní proud akceleračních vláken, aneb protneme-li míchu, kterou se dle zkoumání Strickerova a Wagnerova akcelerační vlákna táhnou, nad I. hrudním obratlem, akcelerace se nedostaví. Výminečně pozoruje se i po protnutí n. accelerantis nepatrná akcelerace, ale někdy také retardace. Vždy však akcelerace ta, srovnáme-li ji s akcelerací, která se před protnutím zrychlujících čivů dostavuje, byla velmi nepatrná.

Nepravidelnosť těchto zjevů poukazuje buď k tomu, že mimo ganglion stellatum některá akcelerační vlákna nacházejí se ještě na jiných místech,

jak se tvrdí o vagu (Schiff, Moleschott) a sympatiku krčním (Bezold), buď k nahodilým změnám práce srdeční. Tolik však dlužno konstatovati, že příčinou akcelerace při netknutém n. accelerans nemohlo býti přímé působení thyreoidinu na srdce. Několik pokusů vykonaných s vyříznutým žabím srdcem zůstalo v té příčině negativních, totiž akcelerace se nedostavila. Pokusy autorovými nabyt jest také nový příspěvek ke studiu o vzájemném působení mezi čivem bloudivým a zrychlujícím, pak důkaz, že accelerans lze také toxicky drážditi.

Snížení tlaku krevního, jež se po injekcích thyreoidinu pozoruje, není závislé na akceleraci a činí až i 100 millimetrů Hg. Objevuje se z pravidla brzo po injekci extraktu a trvá u zdravých psů 3—10 vteřin. U psů, jimž byla mícha prodloužená od krční odloučena aneb jimž byla ganglia stellata vyňata, jakož i u psů thyroidektomisovaných trvání depresse jest delší a činí až i 20 vteřin. Depresse dostavuje se rovněž i po protnutí vagů neb otravě atropinem. Promptní a zřejmá depresse dostavuje se i tehdy, když zastavením umělého dýchání středy vasokonstriktorické jsou podrážděny. Depresse po malých nebo velkých dávkách se neobjeví nebo jest jen nepatrná při odloučení medullae oblongatae od krční a oboustranném odstranění ganglia stellata, bylo-li použito kurare. Užije-li se k narkose opia, dostaví se obvyklá depresse v každém případu.

Depresse není tedy výhradně bulbárního původu a může býti závislá buď na centrech spinálních nebo jest i periferního původu.

O křivkách asymptotických jistých ploch 3. stupně s obecným bodem dvojným. Napsal Dr. *Antonín Sucharda*, prof. c. k. české reálky Pražské. (S 5 tabulkami.) Předloženo dne 18. října 1895. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 9.

Průběh asymptotických křivek při nepřímkových plochách 3. stupně dosud vyšetřován byl jen u racionálné plochy 3. stupně a u plochy stupně 3. o 27 různých přímkách reálných.

V práci této studuje autor, poslechnuv vyzvání prof. Dra W. Dycka, průběh asymptotických křivek při čtyřech plochách stupně 3. o jednom obecném bodě dvojném: $(u_2 + u_3) = 0$, při nichž $(u_3) = 0$ rozpadá se v roviny, a jež v tom smyslu jsou typickými, že bodem dvojným prochází resp. 6. 4, 2, 0 přímek reálných.

Differenciální rovnice průmětů křivek asymptotických prvních tří z těchto ploch v rovinu nedopouštějí přímé integrace, pročež nutno přestati jen na přibližném řešení úkolu předloženého. Práci tuto podniká autor nejprve šetřením schematického průběhu a dospívá cíle užitím Kleinovy poznámky (Von den Haupttangentencurven der Fläche mit 27 reellen Geraden), jež pojednává o schematickém průběhu asymptotických křivek v okolí jednoho z 10 ovalů parabolické křivky při ploše 3. stupně o 27 různých přímkách reálných.

Výsledky nabyté pověřuje autor předem methodami, jež uvádí Darboux v pojednání: „Sur les solutions singulières des équations aux dérivées ordinaires du premier ordre."

Stanoví totiž geom. místo vratových a obratových bodů soustavy průmětů křivek do dvou k sobě kolmých průměten, z nichž jedné svědčí diffe-

renciální rovnice prve dotčená, i shledává toto: Geom. místem vratových bodů jest průmět křivky parabolické (jak až na jisté výjimky bývá z pravidla), místem bodů obratových jsou *a*) průměty přímek plochy, *b*) průměty křivek obrysových. Tečny obratových bodů druhu *a*) v jedno splývají s průměty řečených přímek, takže body druhu *a*) ze soustavy na pohled mizejí.

Dalšího pověření dostává se nabytým výsledkům vyšetřováním průběhu křivek v okolí bodů asymptotickými řečených a to po příkladě Dyckově (Über die gestaltlichen Verhältnisse der durch eine Differentialgleichung erster Ordnung zwischen zwei Variabeln definirten Curvensysteme) užitím jisté jednodušší rovnice differenciální, kterou lze integrovati, a jež průběh křivek v okolí řečených bodů s dostatečnou přesností vyjadřuje.

Konečně vyšetřuje autor průběh asymptotických křivek v okolí bodu dvojného i shledává, že tu mají až na jisté výjimky společný bod vratový, tečnami vratovými že jsou přímky příslušné kuželové plochy inflekční.

Při typu posledním, jenž dává plochu rotační, differenciální rovnici průmětu křivek asymptotických v rovinu kolmou k rotační ose lze integrovati. Autor provádí integraci způsobem Weyrovým (Zur Integration der Differentialgleichungen erster Ordnung). Také zde bod dvojný jest společným vratovým bodem všech křivek, tečnami jsou přímky kuželové plochy inflekční.

Výsledky šetření svého vyjadřuje autor obrazy co možná přesnými. Tyto nucen jest sestrojovati v prvních třech případech zvláštním pracným způsobem přibližným, nemaje ku pomoci leč rovnice differenciální, a jen v případě čtvrtém přímo z nalezené rovnice; obrazy přidružené strojí způsobem deskriptivní geometrie.

O působení extraktu z nadledvinek na oběh krevní. Napsal MUDr. *Alois Velich.* Podporou II. třídy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Z ústavu pro všeobecnou a experimentální pathologii prof. Dra A. Spiny. Rozprav třídy II. ročníku V. čís. 19.

V březnu 1894 učinili Olivier a Schäfer ve Physiological Society předběžné sdělení provázené demonstracemi o účinku intravenosních injekcí extraktu z nadledvinek. Rok po té podali v téže korporaci druhou, obšírnou zprávu o témže předmětu. Autoři uvedení shledali, že extrakt z nadledvinek působí po intravenosní injekci u zvířete normálního 1) výstup tlaku krevního, 2) podráždění vagů, 3) po protětí vagů nebo po ochrnutí periferních zakončení jejich atropinem nápadnou akceleraci tepu.

Při pokusech, jimiž se snažili objasniti příčinu výstupu tlaku krevního, dospěli jmenovaní autoři k závěru, že extrakt působí direktně na menší cévy samé tak, že tyto se stahují a tím vzrůst tlaku vyvolávají. K tomuto mínění dospěli Olivier a Schäfer následujícím postupem.

Nejprve se přesvědčili, že po protětí míchy prodloužené tlak krevní účinkem extraktu právě tak se zveličuje, jako u zvířete normálního; po té, aby vyloučili působení spinálních středu vasokonstriktorických, protínali psům plexus brachialis na jedné straně a pozorovali plethysmografem, jak se mění objem končetiny po injekci extraktu. Při tom shledali, že někdy objemu končetiny ubývá, jindy přibývá. Autoři vykládají kolísavé ty resultáty ve

prospěch svého učení tak, že v prvém případě stáhnou se cévy veškery a v druhém pouze kapillary, kdežto věčší arterie passivním nahromaděním krve se přeplní a tím vzrůst objemu končetiny podmiňují. Vidíme z toho, že resultáty plethysmografických pokusů Oliverových a Schäferových nemohou býti pokládány za důkaz direktního působení extraktu na cévy; ostatně i kdyby výsledky plethysmografických experimentů navzájem si neodporovaly, možno proti nim přece namítnouti, že protětím plexu brachialis nemusí býti cévy končetiny zbaveny veškerých čivových spojek s míchou.

Otázku, zda extrakt přímo na cévy působí, mohly rozhodnouti pouze pokusy, při nichž by veškerá mícha byla zrušena. Oliver a Schäfer konali tyto experimenty jen na žabách; ježto však resultáty na těchto zvířatech nabyté nelze prostě na ssavce přenášeti, bylo nutno pokusy ty provésti na zvířatech teplokrevných.

Maje rozhodnutí otázky té na mysli, vykonal autor nejdříve řadu předběžných pokusů, při nichž se přesvědčil, že extrakt z nadledvinek působí skutečné výstup tlaku, podráždění vagů a po vyloučení vagů akceleraci tepu, jak Oliver a Schäfer udávají. Po té protal autor u celé řady psů prodlouženou míchu a přesvědčil se, že operace tu nezamezuje výstupu tlaku krevního po injekci extraktu ani co nejméně. Jest tedy udání Oliverovo a Schäferovo i v tomto směru správným.

Po té provedl autor řadu parciálních i totálních rozrušení míchy u štěňat a shledal, že i po úplném zničení veškeré míchy tlak krevní po injekci věčších dávek extraktu dosti značné zvýšení tlaku vyvolává. Ježto pak autor jen k takovým pokusům zřetel má, při nichž veškera mícha, jak sekce ukázala, naprosto byla zničena, jest těmito pokusy dokázáno, že po zničení míchy účinkuje extrakt periferně na cévy, tak že se tyto stahují a zvýšení tlaku vyvolávají. Extrakt však nepůsobí dle autora pouze na periferii, nýbrž také na středy spinální, ježto pokusy ukázaly, že při zničení celé míchy malé dávky extraktu téměř žádný výstup tlaku nevyvolávaly, kdežto, byla-li zachována aspoň část míchy (mícha krční neb hořejší polovice míchy hrudní), spůsobují malé dávky značné zvýšení tlaku krevního.

Zvýšení tlaku po injekci extraktu se objevující podmíněno jest, jak autor četnými pokusy na psech a králících zjistil, nejenom stažením se cev ústrojí břišních, nýbrž také cev různých jiných okrsků.

Tak viděl autor mimo kontrakci cev v dutině břišní též současné stažení cev sliznice jazykové i spojivkové u psů; u králíků konstatoval po injekci zblednutí boltců. Také po protnutí splanchniků, po sklesnutí tlaku krevního při umělém uskřinutí velikého komplexu střev, jakož i po velikých ztrátách krve pozoroval autor po injekci extraktu značný výstup tlaku krevního.

Též příčina akcelerace, při zrušené činnosti vagů po injekci se dostavující, hleděl autor serií pokusů objasniti a konstatoval, že dostavuje se akcelerace ta i po protnutí nn. accelerantes, jakož i po protnutí míchy na rozhraní míchy krční a hrudní. Též po provrtání míchy hrudní i bederní objevuje se uvedené zrychlení tepu po vstříknutí extraktu. Po provrtání celé míchy jest akcelerace ta i po velkých dávkách malá, snad následkem menšího výstupu tlaku po injekci. Dalšími pokusy zjistil autor, že dráždění

vagů elektrickým proudem neb muskarinem má při současném působení nadledvinek menší výsledek.

Konečně konstatoval autor též, že srdce vyňaté z těla zvířete po injekci extraktu tepe silněji a delší čas než srdce normální.

Pokusy se serum zvířat vakcinovaných, variolovaných a vakcinovariolovaných. Sděluje prof. Dr. *Hlava.* Předloženo 27. března 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 20.

Práce tato obsahuje resultáty četných pokusů se serum vacc., var., vaccinovariolorum. Autor nalezl, že serum vaccininum obsahuje látky chránivé ve věčší míře, když je béřeme na konci 4. dne vakcinace. Později vzaté obsahuje těch látek málo. Serum variolorum má ovšem více látek chránivých, ale nezdá se, že by serum vaccinovariolorum obsahovalo jich více. Upotřebení těchto druhů sera doporučovalo by se v iniciálních stadiích varioly. Ohledně substituce obvyklého očkování serovou injekcí (a to ser. vacc. IV. diei) nemohou rozhodnouti než pokusy na veliko.

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída České Akademie císaře Františka Josefa pro vědu, slovesnost a umění. Ročník VI. Číslo 2. Julius Slovacki: *Lilla Weneda.* Tragedie o pěti jednáních. Přeložil Otakar Mokrý. Nákladem Jana Otty.

Život církevní v Čechách. Kulturně-historický obraz z XV. a XVI. století. Svazek druhý. Sepsal *Zikmund Winter.* 1896.

Autor tohoto díla podávaje veřejnosti české první svazek vyslovil loni na tomto místě obavy stran přijetí práce své se strany obecenstva a kritiky. Vědělť jednak, že látka tu zpracovaná je velmi choulostiva, a jednak věděl — a ví to i chápe kde kdo — že theologové všickni všady, ať katoličtí, ať jinověrní, stojí a státi musí na stanovisku svém, výlučném.. Ale stanoviště této práce jest anebo chce býti výše, nad stranami. Toho stanoviště theolog nižádné církve na světě neuzná, nepřijme. Je-li jen poněkud horlivější, již urazí se tím, že autor chce zacházeti s každou stranou stejně. Jemu není a nesmí býti strana jako strana. Obavy autorovy však vyplnily se jen částečně. Kněží sice kritisovali, měli právo k tomu i povinnosť, ale kritisovali se svého stanoviště šetrně, ba i uznale. Než z téhož tábora ozvaly se dva anonymní hlasy nespravedlivé, ba brutální, ale jest kněžím ke cti, že to nepsali oni, nýbrž že to psali laikové, kteří mají své osobní účely. Proti nim v Časopise Matice Moravské stálo pravdivé slovo, že autor tohoto díla ve všem všudy vedl si objektivně, a též tak napsal kritik v Časopise Česk. Musea po obšírném a zevrubném studium této knihy. Tím dána autorovi tak dokonalá satisfakce, že na ten čas nemusí pomýšleti na nějakou obranu, ačkoli by byla velmi snadna.

Teď podává autor tedy druhý svazek díla pilně čteného, chváleného i haněného. Líčí v něm poměry kněží k patronům, líčí, v kteraké závislosti nehodné nejeden kollátor kněze držíval, jaké škody z toho byly. Vypravuje o důchodech kněžských, jaké byly v rozličné době a v rozličných osadách farních. Tu mohl autor doklady valně ještě rozmnožiti o tištěné kusy, ale pro vzrost knihy nechal toho, drže se spíš archivních zpráv. Zavadiv o ve-

dlejší výdělky kněžské slušné i nedůstojné, autor přešel k líčení společenského i mravního života kněžského, kdež přestával na věcech charakteristických a i ty mohl ještě rozhojniti doklady, kdyby byl chtěl. Dvě kapitoly věnoval životu klášterskému, jenž byl v Čechách v oněch dobách nade všecko pomyšlení smutný. Poslední kapitoly jsou utěšenější. Líčí se v nich obřady všech náboženstev tehdejších, spůsoby kázání, zbožnosť věřících, a zvláště vypsán tu život bratřiny literácké, zjevu to ryze českého a milého. Lad a utěšenosť posledních těch statích ruší kapitola o nepořádných obřadech, která podstatně doplňuje ve svazku prvním stati o zápasech náboženských; neboť nepořádnosť, pohoršlivosť obřadů, kde které byly, vznikly právě ze zápasův. K tomuto svazku přičiněn rejstřík.

Již patrno, že látka v tomto svazku místy není méně choulostiva nežli v prvém. Autor zase snažil se býti klidně objektivným; jak archiv mu podal, tak líčil, vždy však šetrně. Pravda má býti nahá, také se tak na obrazy maluje, ale autor této knihy přece staral se tu a tam o nějaký kousek šatu nahé Pravdě. Tento cudný úmysl jedni pochválí, jiným bude zbytečným a třetí se do autora pustí, ať to provedl jak provedl.

Zbytky ještěra z vrstev veřovských. Sděluje MUDr. *Mauric Remeš.* S tabulkou. Předloženo dne 14. února 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 12.

Vrstvy veřovské nejsou dosud po stránce palaeontologické důkladněji zpracovány. Autor uvádí dosavadní práce palaeontologické, objasňuje postavení, které vrstvy ty v útvaru křídovém zaujímají, a konečně popisuje vzácnou a zajímavou zkamenělinu obsahující zbytky hlavy ještěra, patřícího nejspíše k čeledi Leiodon Owen.

I. *Chemický výzkum pěti moravských minerálů.* Předloženo dne 28. února 1896. — II. *O zajímavém fosforečnanu hlinitém z Velkého Tresného u Moravské Olešnice.* Od prof. *Fr. Kováře.* Předloženo 27. března 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 15.

V tuhových dolech u Velkého Tresného blíže Moravské Olešnice nalezena celá řada minerálů, které autor již v letech dřívějších analysoval. V těchto dvou pracích podává výsledky chemického zkoumání, jež provedl na šesti nerostech, nalezených tam r. 1894 a 1895.

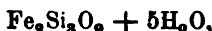
1. Několik puklin v prahorním vápenci, kterým se horníci k ložisku tuhy prolamovali, vyplněno bylo celistvou, zemitou, značně měkkou hmotou čížkové barvy, jež byla na povrchu místy do hněda až tmava zbarvena. Jsouc trochu křehkou, jeví hutnotu 2·365; vyznačuje se slabým mastným leskem, jenž jest o poznání silnější na vrypu. Na omak jest poněkud mastná, na hranách slabounce prosvitavá, jinak neprůhledná; na jazyku nelpí a ve vodě se velice zvolna v drobečky rozpadává, aniž šumí. Žíháním v baničce pouští mnoho vody, při čemž se značně smršťuje. Dmuchavkou žíhána nejprve se nadýmá, přecházejíc posléze v bělavý email; při tom silně svítí, nebarvíc plamenu ani tehdy, byla-li kyselinou sírovou skropena. Ovlhčena solucí kobaltnatou taje v tmavý, na hranách namodralý email a v perličce fosforečné dává křemičitou kostru. Zředěná kyselina solná působí v ní zcela nepatrně, ano i koncentrovaná ji neúplně rozkládá. Kvantitativný rozbor vede k formule

$$H_4CaAl_4Si_9O_{27} + 15H_2O,$$

i zdá se, že jest zkoumaný nerost indentický se stolpenitem, jejž sluší pokládati za pouhou odrůdu bolu. (Rammelsberg: Pogg. Ann. 47. 180.)

2. V některých štolách vyskytla se na peckách lupenaté tuhy teninká povlaka jako síra žluté, mdle lesklé, velice měkké hmoty. Majíc hutnotu 2·145 jest na omak mastná, jemná a neprůhledná; na lomu zemitá, bezmála nerovná a jeví třpytnější lesk na vrypu. Povléká také jednotlivé lupeny, z nichž pecky tuhy se skládají, jsouc hojně uvnitř prostoupena zcela nepatrnými šupinkami tuhy. Před dmuchavkou barví se nejprve žloutkově; pak hnědne, na konec zčerná. Praská, avšak netaje; černý zbytek jest zřetelně magnetickým. Žíháním v baničce pouští vodu, ve fosforečné perličce vylučuje křemičitou kostru; ve vodě vypouští vzdušné bublinky, stávajíc se slabě prosvitavou. V koncentrované horké kyselině solné rychle se rozpouští, při čemž se kyselina křemičitá v podobě rosolu vylučuje; zředěnou kyselinou solnou děje se rozklad zvolna a neúplně. Kvantitativný rozbor vykazuje formulu

$$Fe_2Si_3O_9 + 5H_2O,$$

i pokládá autor zkoumaný nerott za nontronit, jelikož se na vlas podobá minerálu z Mokré na Šumavě (Schrauf: Jahrb. Min. 1877, 25 a Kenngott: tamtéž 1878, 180.)

3. Vedle hlinek žlutých, červenavých, šedých a nazelenalých jsou v některých chodbách průvodci tuhy hlinky bílé, plastické a ohnivzdorné. Vyskytují se buďto jako žilky v trhlinách limonitu, nebo vrstvičky na hlinitém, břidličnatém haematitu; často vyplňují rozsedliny mezi zrnitým vápencem, obkličují pecky a koule pyritu anebo tvoří nepravidelná hnízdečka v ložích tuhy. Vzorky z takových vybrané jeví dle kvantitativného rozboru složení velmi dobrých kaolinův i přísluší jim formule

$$H_4Al_2Si_2O_9.$$

4. V opuštěné staré štole, v níž vedle pecek pyritu převládá arsenopyrit, vtroušený do vápence v žilkách a krystalcích valně rozrušených, vyskytují se v jednom místě na stropě i na stěnách, po nichž železité vody stékají, zvláštní tmavohnědé, krápníkovité tvary, až 1 dm. dlouhé. Ty byvše vodou opláchnuty, měly zprva na povrchu barvu tmavohnědou a byly na obvodních partiích tak měkké, že se daly snadno nožem krájeti; jen vnitřní, světlejší střed byl poněkud tvrdší. Ležíce na vzduchu barvily se povlovně světleji a nabyly barvy žlutohnědé; při tom přibývalo obvodním partiím zřejmě na tvrdosti. Rozlomením krápníku bylo na lasturném lomu pozorovati několik různě zbarvených, tenounkých vrstev; střídalyť se postupně měkčí vrstvičky pěkně žluté s tvrdšími, plavými a světlehnědými. Jednotlivé vrstvičky nebylo však možno zvlášť odděliti a samotné zkoumati. V celku jevila hmota krápníku mastně skelný lesk, žlutavý třpytnější vryp a dala se velmi snadně v porcelanové mísce na prášek rozetříti; hutnota partií ze středu a z obvodu vykazuje čísla 2·475 a 2·489. Žíháním v baničce pouštěla vodu kysele reagující; před dmuchavkou na uhlí vydávala intensivný zápach po česneku, barvila plamen zřetelně modrozelené a zanechávala magnetický zbytek.

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA,

vychází 1. **dne každého měsíce** (mimo srpen a září) v sešitech 3½ archových.

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousku-Uhersku 6 K (3 zl.), v cizině 7 K (3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (jako vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jméno jeho na adresse připojovali nebo raději zásylky pouze na jeho jméno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce.

Reklamace se dějí toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace Kroka jest v Praze, II. na Moráni čís. 359.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK XI. Index decim. 057.4. SEŠIT 2.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1897.

Vydáno 5. února 1897.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme př příštím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelů Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádám za brzké jeho zaslání. **Administrace.**

OBSAH:

Rozpravy.

Úvahy.

Drobné zprávy.

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

CLXI. Tuto Mardocheus žid Alexandra treskce z jeho skutkuov.

A když Alexander, syn Philipuov z Macedonie všecky krajiny světa, v něžto lidská [1]) noha móže vstúpiti,[2]) podrobil jest a již odpočíváše v Babiloně, Marchodeus,[3]) žid nejstarší, psal [4]) jemu dale [5]) (164[b]) psaný list, žádaje jeho od *modlv klamanie* [6]) odvésti a k poznání jednoho boha *nywyſſieho* [7]) jeho úmysl zbuditi. A byl jest však řeckú řečí psán, [ale zie] ale z řecké jest v latinskú přeložen a takto se počíná:

„Nejsvrchovanějšiemu kníž̌eti Alexandrovi, Philipa Macedonského synu, Marchodeus [8]) žid [9]) najmenší službu. Dávno jest, žeť sem v svéj mysli tajnosti [10]) přemietal věc tobě neužitečnú, né i ovšem nepotřebnú, kakžkoli písma dobroděním zjeviti diem potřebnú,[11]) neb *nay* [12]) výsosti tvého dóstojenstvie všecka jest a v umění lpí,[13]) aniž čeho potřebuješ,[14]) kromě toho potřebného,[15]) bez něhož nižádný duchovně [16]) viděti ne-

[1]) svěcká *B.*
[2]) add. sobě *B.*
) Mardocheus *B.*
[4]) poslal *B.*
) vdole *B.*
m. modloklanienie t. j. *modloklaněnie:* modloslúženie *B.*
) m. naywyſſieho t. j. *najvyššieho B.*
) Mardocheus *B.*
[9]) z Židuov *B.*
[10]) tajemstvie *B.*
[11]) tobě užitečnú věc chtě oznámiti i ovšem potřebnú *B.*
[12]) m. *na B.*
[13]) a uměnie lpie *B.*
[14]) a ničehéhož nepotřebuješ *B.*
[15]) najpotřebnějšieho *B.*
[16]) duchovním zrakem *B.*

muož. Ale že si měl se všech stran bojovných teskností mno(165ᵃ)ho, myšlení své u mlčenie [1]) běch přikryl, boje se, aby poklad tvój nepřirovnán byl a v tvé skříni skrytých [2]) a příhodících péčí nebyl vztýčen.[3]) Po všem zajisté světě[4]) ote všech se praví, že um tvój všelikým uměním blščí se [5]) a všech jazykóv poznáním se blýská a tak všicku tvú mysl a [6]) všelikých cností plnosti [7]) přirozenie jest obdrželo, že země i všickni přebývajíce [8]) na níe od obklíčenie [9]) tvé velebnosti [10]) sú vzdáleni, ale divným *trudným* [11]) ne málo *svá*,[12]) že toho poznánie jsi zbaven, od něhožto všie múdrosti [13]) počátek vychází. Ó neopatrnosti přílišná a zapomenutíe, ne ovšem obrana nevýmluvná,[14]) když člověk trnošku [15]) vzchytí a jasnosť zlata najdrašieho [16]) opustí,[17]) když zvolí porušitedlné a neporušitedlného nepozná.[18]) Neb [19]) co prospěje člověku všem (165ᵇ) světským panovati a své ižádné moci nepožívá.[20]) Víeš zajisté, že člověčíe přirozenie jest hotovo ku *pohceſſenye*,[21]) a tak útlý jest člověk, že ižádný tělesný nemóž smrti tělesné [22]) minúti, neb všickni mřeme a nuzně plovemе a všickni ižádné příčiny nemóžeme sobě přitáhnúti.[23]) Zdali nemníš,[24]) by byl člověkem smrtedlným?[25]) že jsi člověk, zjevno jest, že [26]) u břiše ženském z uobého semene jsi počat a ze čtyř živluov pitím a krmením [27]) jsi živ, a kteréž koli sú věci na člověku, ty [28]) se pevně přidržíe; a protož zjevno jest, že člověkem jsi, a což zjevno jest, dolíčenie nepotřebuje. A poněvadž člověčíe neustavičnosti *požívá*,[29]) potřebíeť jest, aby život tvój byl cílem smrti zavřen. A protož konec bude míeti chvála tvá, neb ty přítomného života žádáš veselé. Proč budú(166ᵃ)cíe radosti, jenž konce nemá, nežádáš?[30]) pakli mníeš, že [31]) bude-li člověk po smrti nebo chvály nebo budúcíe *věci* požívati a bíedy?[32]) *přhlédneš*-li k tomu, *máš* [33]) zákon a jemu budeš chtíeti věřiti, tobě snadno [34]) bude zjeveno; pakli budeš chtíeti našemu zákonu utrhati, budeš sobě za zlé míeti. A přes to mudrcóv živých *wyznawe* [35]) ukáží tobě, že má víera má býti lépe dopuščena a kázána.[36]) A protož počnu od prvníeho všech stvořených

---

1) mlčením *B.*
2) nebyl přirovnán oné škříni skryté *B.*
3) a od přichodících věcí a pečlivostí nebyl vchopen *B.*
4) add. a *B.*
5) lští a všelikým písmem se stkvie *B.*
6) om. *B.*
7) plnosť *B.*
8) přebývající *B.*
9) obličeje *B.*
10) výsosti *B.*
11) trudem *B.*
12) nemálo mysl svú trudím *B.*
13) add. a dobroty *B.*
14) zapomenutíe nevýmluvné, že *B.*
15) trnožku malú *B.*
16) a zlata jasnosti najdražšie *B.*
17) add. též *B.*
18) neporušitedlné nepozná a nezvolí *B.*
19) I *B.*
20) a své žádné věci nepoznávati *B.*
21) k *porušení B.*
22) čile *B.*
23) add. *k trvání B.*
24) mníš *B.*
25) nesmrtedlným *B.*
26) neb *B.*
27) krměmi *B.*
28) tebeť *B.*
29) *požíváš B.*
30) utíekáš *B.*
31) pakli sobě mysliš *B.*
32) chvály aneb bíedy budúcíe a *věčné* požívati? *B.*
33) *přehlédneš*-li *náš B*
34) toběť to snadnějie *B.*
35) m. *vyznávačové?* mudrcuov přirozených lží a básně *wyznawati B.*
36) držána *B.*

věcí[1]) a tak řádným dolíčením své myšlenie založím a myšlenie přirozených mudrcóv a o jich omylných zámysluov[2]) u marnost obrátím. A všech zajisté rozum smrtedlných obecným myšlením,[3]) že všecka spósoba měla jest počátek,[4]) od rozličných rozličně se praví, nebo druzí pravie, že sedm jest bylo příčin[5]) světa ustavenie, jichžto[6]) šlepějí zdá mi se následuješ. Poně(166[b])vadž planety jakožto bohy a spuosobce těl ctíš, ale okážiť tobě, žeť ten běh má zahlazen býti,[7]) neb v takovém skutce jedna rovná vuole měla jest vzniknúti, nebo by[8]) na počátce vuole byly rozděleny, nikoli by ustaveny nemohly býti,[9]) nebo což by se jednomu slíbilo, a druhý by toho ovšem nenáviděl, a tak by to ustavenie dokonáno nebylo.[10]) A protož,[11]) jedna rovná vuole že jest na prvníem *ftworzenyem*[12]) musila býti. Ale mezi planetami[13]) ne jedna,[14]) ale rozličná jest vuole, neb Saturnus a Jupiter těžce mezi sebú bojují,[15]) Mars Veneře zlosť činí, Slunce, Měsíc, Merkuryáš ukrutnú horlivostí[16]) sú proti sobě[17]) pohnuti, a protož jich vuole ovšem rozdělené[18]) sú a protivné, protož jich žádná moc na prvníem stvoření[19]) nepřepustila[20]) jest. A tak (167[a]) jest jich křivé líčenie.[21]) A ktož jest pak nebeskú ustavil[22]) a zemskú podstatu[23]) svázal? Odpovíedám, že jeden buoh, jenž jest planetský řád[24]) všech věcí stvořitel[25]) svázal. A toť tobě světlé úkazy,[26]) neb planety na všem[27]) nebi blúdíece a ovšem sú protivného přirozenie,[28]) nikoli nemohú[29]) vlastním hnutím v jednom a prostém [sprostném][30]) se skutku sjednati, a by[31]) se byly sjednaly, ižádný smutek nebyl by panoval.[32]) Ale poněvadž planety v té jedné spuosobě sú se nesjednaly,[33]) avšak proto[34]) tohoto světa

---

1) od prvníe věci všeho stvořenie *B.*
2) řádem a potřebným dolíčením umyslíme svój zákon a mylné básně přir. mudrcuov *B.*
3) obecně smyslí *B.*
4) add. *ale od koho jest měla B.*
5) sedm planet byly sú příčiny skutečné *B.*
6) add. ty *B.*
7) ukážiť, ten vtip že vší věcí má býti zahlazen *B.*
8) kdyby *B.*
9) nikoli by takové ustavenie nemohlo by uděláno býti *B.*
10) bylo nedokonalé *B.*
11) add. potřebíe jest *B.*
12) m. ftworzenye t. j. *stvoření B.*
13) planety *B.*
14) add. ani rovná ovšem *B.*
15) mezi sebú sú odporní a těžce se sobě protivíe *B.*
16) protivnú ukrutností *B.*
17) mezi sebú *B.*
18) rozdíelné *B.*
19) na prvních všech věcí stvořením *B.*
20) nepřestúpila *B.*
21) jest křivé líčenie těch, jenž toho světa stvořenie planetám přikládají *B.*
22) nebeské ustavenie *B.*
23) postavu *B.*
24) add. a *B.*
25) svornosť *B.*
26) přesvětle ukazuji *B.*
27) v najvyšším *B.*
28) bydlíece, poňavadž rozličného a ovšem protivného *B.*
29) nemohli *B.*
30) v rovném a prostém *B.*
31) kdyby *B.*
32) veškeren skutek zamúcenie dřevnie byl by vrácen *B.*
33) nesešly *B.*
34) om. *B.*

ustavenie ižádného netrpě [1]) úrazu.[2]) Tehdyť od jich přirozenie nikoli nepochází, a protož jiný jest musil [jest] býti, jenž planetský řád zjednává a jemu slúží,[3]) neb leč by planety jiného spuosobu byly zpravovány, (167[b]) nikoli by nebesa pod tak dlúhý čas nemohla [4]) trvati.

(Dokončení.)

Příspěvek k synonymice českých jmen rostlinných.

Podává *Jos. Dědeček.*

(Dokončení.)

Dobou Veleslavínskou, která, jak vůbec známo, proslula Hájkovými a Huberovými překlady i spracováním v Čechách na dvoře královském usedlého tělesného lékaře, Vlacha Mathiola, i pokrokem ve vědě botanické, položivší na celých tři sta let nové základy pro zbudování moderní botaniky, i této stati dostalo se lepšího objasnění. Ani Hájek r. 1562 ani Huber z Riesenbachu r. 1596, nepojali do svých vydání herbáře Mathiolova starších synonym Primuly z Olomúckého herbáře: *stračí nůžka* a pod.; ani Vodňanského *podlesník*, *ročník* a *zaječí nohu*, ale pouze tou dobou vlivem herbáře mistra Jana Černého nepochybně známější názvy *bukvici bílou* a *dravou bylinu*, vedle nichž Huber jen jako mimochodem připomíná, že Čechové bukvici bílé říkají jináč *podleštka* a *kropáček*.

Podleštka však v této kombinaci známa byla již dle našeho líčení z časů t. zv. Klena Rozkochaného (14. stol.) a po té z doby Kristiana z Prachatic! Z toho zřejmo, že se přes veškeru cenu, jaké na ony časy požíval herbář Černého, ne-li jinak tedy aspoň jemu samému o starší české terminologii Primuly jasného světla nedostávalo, a že toto zasvitlo na novo Veleslavínovým vydáním Mathiolova herbáře v překladu Hubera z Riesenbachu.

Huber však pokročil o píď dále, uváděje spolu s Hájkem, že pro Primulu dotud užívaný název, „dnavá" bylina, nesprávným jest překladem staršího herba „paralysis" a navrhuje místo onoho nové příjmí, t. j. bylina *šlakovní* nebo-li *mrtvičná*, poněvadž *paralysis* neznamená prý *dnu*, ale *mrtvici* nebo-li *šlak*.

V obou českých vydáních Mathiolova herbáře odůvodňuje se též původ jmena *bukvice* pro Primulu zavedený tím, že *bukvice bílá* má

---

[1]) netrpie *A. B.*
[2]) uraženie *B.*
[3]) zjednav ustavil, jemužto planety slúžie *B.*
[4]) jich by nikoli nebesa nemohla tak dlúhý čas pod takovým spravováním *B.*

právě tak svraskalé lupeny jako *bukvice červená* (t. j. nynější bukvice, Betonica).

Hájek i Huber popsali svou *bukvici bílou* přímo za diviznami, jak to učinil před nimi i Fuchsius, rozeznávajíce jako tento dva druhy Primuly a to: *a*) *bukvici bílou* nebo-li *samce*, ve které dle správně provedených dřevorytů Huberových poznáváš naši *Primula officinalis*, nebo-li *prvosenku lékařskou* (dle Fuchsia: Verbasculum odoratum) — *b*) *druhou bukvici bílou* nebo-li *samici*, jejíž vyobrazení dle širšího, do plochy rozloženého okraje koruny vhodně připomíná nynější *Primula elatior* nebo-li *prvosenku vyšší* (dle Fuchsia: Verbasculum non odoratum).

Od časů Veleslavínových nebo li od počátku 16. století (přesně od vydání Huberova herbáře Mathiolova r. 1596) sotva asi na světlo vyšel nějaký vědecky psaný český spis botanický hned po té ve věku 17. a pakliže přece, tož zajisté kmotrem mu byl nepřátelský meč a kmotrou krev, které oba dva jeden po druhém děsily i dusily, co českého po Čechách tehdejších k životu se hlásilo a se hlásiti opovažovalo. A hledati a dožadovati se českých přírodních spisů přímo po složení zbraní těch kterých stran válečných na půdě vlastenecké srovnávalo by se leda jen s povahou stoika, jenž sedě v brnění za zdmi nedobytné pevnosti považoval by prudký bojovný ryk v jeho podhradí za šelest větru a páru z proudu krve lidské vystupující za řídkou mlhu, kteréž by byly jej, stoika nejlepšího zrna, z bezohledného klidu sotva povyrušily.

Proto nelze se diviti, že po tak dlouhé přestávce teprve r. 1809 dostal se na veřejnost spis v našem směru poněkud poučný z péra MDra J. M. *Pohla*, nadepsaný *Tentamen Florae bohemicae*, v němž dočítáme se hlavně jmen rostlin u nás rostoucích i s příslušnými stanovisky. Názvosloví jest tam latinské, německé a české, a z tohoto uvedeny jsou tam ne jen autorovi známé vědecké ale i populární terminy.

Pohl, uváděje *první* a *druhou bukvici bílou*, připojuje k *první bukvici* nový, tu onde prostonárodní název *petrklíč*, jenž, nelze říci kým a ve které době, ze starého latinského a německého pojmenování (St. Peters-Schlüssel) pouhým překladem byl utvořen.

Kromě *podleštky* a *podlesníku* známe tedy pro Primula z doby Pohlovy o jeden nyní běžný název — petrklíč — více, nepřihlížejíce k jiným, dříve citovaným českým soujmenům.

Petrklíč, název byliny jaro skutečně otvírající, přijal do svého prostonárodního přírodopisu, nákladem Č. Musea r. 1843 vydaného, také Dr. *Václ. Staněk*, avšak nikoliv osaměle, nýbrž ve spojení s docela novým, ve starších spisech nám přístupných se neobjevujícím jmenem *prvosenka*. Ze kterých pramenů Staněk toto významné pojmenování Primuly čerpal, stěží jest uhodnouti, avšak nutno poukázati k tomu, že to není toho smyslu i znění jediný název slovanský, neboť i Polákům známa jest Primula, již zovou *pierwiosnek* a *pierwiosnka*, ne-li též *paraliżowe ziele*, kteréžto nám starší *herba paralysis* na novo připomíná.

Že slovo *prvosenka* není novotvarem z doby Staňkovy, ale skutečně původu jinoslovanského, ne-li najisto polského, objasňuje Huber-

Veleslavínův překlad Mathiolova herbáře (r. 1592) beze vší pochyby, uváděje (jak analogicky dle možnosti u veškerých tam vyobrazených a obšírněji popsaných rostlin provedl) pro Primulu mezi ostatními jinojazyčnými názvy také tehdejším Polákům známou *pírvosnku!*

Prvosenku a podobného znění názvy snadno lze, jak také *Jungmann* ve svém slovníku (r. 1837) objasňuje, odvoditi si [1]) buď od prvního u vesny květu, nebo od prwjeseně, tolik co jara, dle čehož má tedy prvosenka týž význam jako *prvnička* (bulharsky: *prvina*, *ranka*, ranný květ), nebo jako ruské *skorospělka*, jak tam vedle *bukvice bělaje* Primulu jmenují. Kromě toho přijal Jungmann *podlešku* pro nynější Primula veris — *podleštku* nebo-li *kropáčka* a *bukvici bílou* pro Primula officinalis a *podlísku* pro Primula Auricula.

Jan Svatopluk Presl uznal za dobré povýšiti ve svém *Všeobecném Rostlinopisu* (r. 1846) *podlésku* na rodový název Primuly a přijal u druhu *Primula officinalis*, *podléska obecná*, skoro veškeré svrchu uvedené terminy, bez *petrklíče*, místo něhož má *Petrův klíč*, a bez *strači nožky*; nechybí tam i název *prvnička*. U druhu *P. elatior*, *p. vyvýšená* neuvádí kromě *bukvice bílé druhé* (dle Mathiola Hájka) soujmena žádného.

Novější autorové spisů botanických nejednostejně si vedli u volbě českého jmenování obou u nás planě rostoucích druhů Primuly, a mnohý z nich v různých vydáních spisů svých i nedůsledně. Uvádíme tu citáty z veškerých nám přístupných plodů literárních v pořádku chronologickém:

Daniel Sloboda ve svém Rostlinnictví z r. 1852 nazval Primula officinalis prvosenkou *jarní* a Primula elatior prvosenkou *vyvýšenou*. *Opiz* v Seznamu rostlin téhož roku vydaném jmenuje pouze Pr. officinalis jmenem *p. lékařská*. *Reuss* (Dr. Gustav) ve Květeně Slovenska z r. 1853 má *prvosnu leční* P. officinalis se synonymy: prvosenka, bohové klúče, klúčiky, kašička, kropáček a poleštka, kdežto Primula elatior zove se u něho *prvosna lesní* nebo-li biela bukvica. — Dr. Lad. *Čelakovský* uvádí v Analytické Květeně české Pr. officinalis jako petrklíč a podléska — a Pr. elatior jako podléska *bledožlutá*, avšak v Rostlinopisu *Pokorný-Čelakovský* stojí zase u P. officinalis název prvosenka jarní a u P. elatior prvosenka *vyšší*, což opakuje se i v jiných školních spisech tak i onak, kde za P. officinalis také prvosenky *obecné* se užívá.

Shrneme-li tedy názvy užívané v českých spisech pro Primula officinalis pouze od roku 1850 v jednu řadu, čteme: prvosenka jarní, petrklíč, podléska, prvosenka obecná, prv. lékařská a prv. léční (s pominutím synonymů jako jest kropáček, podleštka a j.), kdežto Primula elatior slula brzy prvosenka vyvýšená, nebo p. vyšší, nebo bledožlutá, nebo lesní (k jiným soujmenům nepřiblížejíce).

Různosť tato, pocházející z doby rozkvětu vědecké i populární botaniky domácí a pěstěná zhusta i jedním autorem učených spisů, nemůže zajisté setkávati se s prospěchem pro spojitosť pojmu s před-

[1]) Etymologie národní, nesprávná; pravou etymologii podáme v příštím sešitě. *Red.*

mětem samým, leč že poskytuje příležitosti k novým zmatkům, na jichž místě by kategoricky zvlášti měla přesná ustálenosť. Neboť že na takovouto právo má literatura každého národa, kdož by o tom pochyboval!?

Paměť známková neboli vtipová ve školním vyučování.

Napsal Dr. *Petr Durdík.*

Paměť *známkovou* (semiotickou) nebo *vtipovou* (ingeniosní) rozeznáváme v psychologii po příkladě Kantově vedle *prosté* (mechanické) a *soudné* (judiciosní, též logické zvané). Věc sama není nová; některé pomůcky i hříčky mnemotechnické byly na podporu paměti již za starých časů ve školách řeckých, římských i jiných v užívání. Paměť semiotická totiž mezi dvěma nebo několika představami, které vnitřně, t. j. obsahem svým, buď nijak nesouvisejí buď neznatelně, nepatrně některou stránkou se dotýkají, vyhledává znaky vnější čili znaménka, známky (*σήματα*), na jejichžto základě by se ony představy sloučiti mohly v souvislý celek, aneb aspoň býti sobě navzájem podporami; tak sice, že kdykoli by do vědomí vstoupila jedna z nich, vynesla by tam a takřka vtáhla za sebou i druhou neb ostatní. Kdybych si na př. měl zapamatovati, že „mosaz“ jest složenina z mědi a zinku, všimnu si, že prvním písmenem toho slova počíná se též „měď“ a posledním písmenem „zinek“; jsou mi tudíž první a poslední hláskou *m-z* naznačeny obě sloučeniny. Tento znak jest sice jen nahodilý, vnější, podstaty těch kovů se netýká, ale dobře se hodí k mému účelu, obzvláště ana mi není známa vnitřní souvislosť těch představ. Poněvadž pak schopnosti, nalézati mezi představami, obsahem sobě cizími, vnější nějakou souvislosť, říkáme vtip, vtipnosť, proto tento druh paměti nazýváme vtipovou, duchaplnou (ingeniosní).

Hned předem podotýkáme, že význam této paměti při vyučování školním nerovná se významu paměti mechanické, neřku-li logické. Žáci všech škol mnoho musí pamatovati si mechanicky, ale ještě více spoléhati na paměť soudnou; paměť známková jen v řídkých případnostech, a to jen příležitě, může jim prokázati službu. Proto někteří paedagogové methodu semiotickou naprosto vypovídají z učby říkajíce, že odvrací pozornosť od hlavní věci, od podstaty představ a obrací zájem žáků ku vnějším, nepodstatným, až i malicherným znakům; že obírají-li se žáci často semiotickými pomůckami, zvykají přihlížeti k povrchní podobnosti věcí a nikoli k jádru, a zabývati se hříčkami, byť někdy i vtipnými, místo věcmi vážnými. Pravdu mají, jestliže by učitel *příliš* mnoho času a pozornosti těm „hříčkám“ věnoval; ale užije-li jich s náležitou měrou, nenuceně a jako mimochodem, mohou nejenom býti platnou a vydatnou snadnějšímu pamatování podporou, ale mohou zároveň — což obzvláště váží — osvěžiti vyučování a zpříjemniti představy,

které by jinak lehké a těkavé mysli mládeže připadaly suchopárnými a nezáživnými.

Přihlédněme tedy k některým těm vnějším podporám paměti a hleďme vypátrati jich didaktickou účinnost i cenu.

Již různé obrazy a obrazce, jichž užívá se ve fysice i jiných přírodních vědách, dále mapy v zeměpisném vyučování, diagramy, schémata a sestavy předmětů dle jednoho vynikajícího znaku v přírodopise, dějepise, grammatice atd. zakládají se více nebo méně na paměti vtipové. Mapa na př. jest malým obrázkem skutečné krajiny; ale přemnoho vlastností tu opominuto a vytknuto jen, co jest nejdůležitější, po případě co se hodí pro zvláštní nějaký účel, jako pro poznání horstva, vodstva, politických hranic a pod. Obrazec parního stroje, diagram velkého a malého oběhu krve v těle lidském, nákres znázorňující posloupnosť králův nebo rodin (rodokmen), přehled (po případě čarami nastíněný) deklinací, konjugací, vět jednoduchých a složených atd. — to jsou samé pomůcky semiotické, nebo řekněme raději ingeniosní, ve kterých vytknut jeden neb něco málo znaků více nebo méně důležitých. Ale právě tímto jednostranným vytknutím jednotlivá, společná vlastnosť předmětů patrněji vynikne a souvislosť mezi nimi se znázorní. Známo, jak veliký význam mají tyto pomůcky v *názorném* vyučování. Jimi upozorní se žák na skrytou nebo pozakrytou souvislosť představ aneb na zvláštnosť nějakou, na niž právě nejvíce záleží; jimi se mu někdy názor věcí skutečných, jež mu na oči postaviti nelze, nahradí a to z pravidla tak, že nabude lepšího, přesnějšího nebo důkladnějšího pojmu o podstatě věci než nazíráním předmětů skutečných.

Od těchto pomůcek, které aspoň částečně založeny jsou na souvislosti obsahové, rozeznávati jest takové, které nezakládají se ani dost málo na spojitosti představ vnitřní, přirozené a skutečné; umělým způsobem se tu jakáž takáž souvislosť, a to jen vnější, do představ vkládá nebo vtipně v nich odkrývá. Teprve těmto podporám paměti říkává se semiotické nebo mnemotechnické pomůcky. Uvedeme několik příkladů, zejmena takových, jichž užiti lze ve školní praxi.[1])

Nejznámější asi jest pomůcka pamatovati si jmena Mus. Začáteční písmena jejich jmen totiž sestavena jsou ve dvě slova latinská: „*Tum peccet*," a kdo si tato dvě slova pamatuje, bez veliké obtíže dosadí celá jmena: Thaleia, Urania, Melpomené, Polymnia, Euterpé, Cleió, Calliopé, Erató, Terpsichoré. Musí ovšem žák jednotlivá jmena dobře znáti, aby se mu na začáteční písmena ihned ve vědomí vybavila neboli reprodukovala, ale má pak aspoň jistotu, že žádné jmeno neschází. (Jinak lze písmena ta sestaviti v českou větu rozkazovací: „*Kmete, kup T!*")

Podobně lze začáteční písmena nejlepších desíti řečníků attických (tak zvaný „kanon") seřaditi ve dvě slova: „*Áli Ildehd*," což zní jako nějaké turecké jmeno a snadno se pamatuje. (Při tom jest *Á* na začátku dvojité, t. j. $á = a\ a$.) Jmena řečníků těch jsou: Antifón, Ando-

[1]) Některé z nich pocházejí přímo od žáků. Některý příklad honosí se ctihodným stářím a přechází z pokolení na pokolení (viz nahoře „Mimo", „Tumpeccet", Enniovo dvouverší bohů olympských a j).

kidés, Lysias, Isaios, Isokratés, Lykurgos, Démosthenés, Aeschines (latinsky místo Aischinés), Hypereidés, Deinarchos. — Podobně dramata Sofokleova lze si pamatovati dvěma slovy řeckými „*ἔρριτα οἴκα(δε)*", t. j. „šel domů": Elektra, Filoktét, Oidipus I., Trachiňanky, Aias, Oidipus II. (Kolónský), Antigona. Začáteční písmena tragiků řeckých dají slova: „*Té chop (se) frase*" (Thespis, Choirilos, Pratinas, Frynichos, Aischylos, Sofoklés, Euripides). Mythičtí básníci řečtí dají vocativ: „*Malto!*" (Musaios, Amfión, Línos, Thamyris, Orfeus). Sedm králů římských obsaženo ve slovech: „*nutu ant(e)sta*" (Numa, Tullius, Ancus, Tarquinius, Servius, Tarquinius II); a šestnáct císařů římských (až do r. 180 po Kr.) dá začátečními slabikami nebo jen písmeny svými tento makaronek, jenž zní sice dost komicky, ale dobře se pamatuje: „*αὐτίκα, klaune, Galbovi vesty do, ne trahant*" (Augustus, Tiberius, Caligula, Claudius, Nero, Galba, Otho, Vitellius, Vespasianus, Titus, Domitianus, Nerva, Trajanus, Hadrianus a dva Antoninové). Pravý Gallimathias pak dostaneme z prvních písmen lyriků řeckých: „*As as as as — pít bít maks.*" (Archilochos, Simonidés I., Alkman, Stésichoros, Alkaios, Sapfó, Arión, Solón — Pindaros, Hipponax, Tyrtaios, Bakchylidés, Ibikos, Theognis, Mimnermos, Anakreón, Kallínos, Simonidés II.).

Velice prosaicky zní také mnemotechnická pomůcka pro jmena oběžnic naší soustavy sluneční: „*Mrkve zmastí Saturn*" (Merkur, Venus, Země, Mars, Asteroidy, Jupiter, Saturn, Uranus, Neptun).

Jmena sedmi hrdinů vypravivších se proti Thébám zachycena jsou ve slovech: „*Adam potýká (se s) Parthy*" (Adrasto, Amfiaraos, Polyneikés, Tydeus, Kapaneus, Parthenopaios a Hippomedón); a kdo by si chtěl zapamatovati — ač na nich mnoho nezáleží — jmena sedmi Pleiad, nechť se pilně ohání „*smetákem*", jenž v sobě shrnuje začáteční písmena jejich (Steropé, Maia, Elektra, Taygeté, Alkyoné, Kelainó, Meropé).

V dějinách anglických nejznámější hříčka mnemotechnická jest slovo *Kabala*, jež obsahuje začáteční písmena ministrů anglických za krále Karla II.

Měsíc svou podobou prozrazuje nám, zdali ho přibývá či ubývá. Ukazuje totiž *C* nebo *D*, což znamená „cresco" a „decresco"; ale poněvadž pravý opak činí toho, co hlásá, přezděli mu básníci již u starých Římanů „luna mendax".

Slovo „*Poni*" označuje národní hry řecké: Pythijské, Olympijské, Nemejské a Isthmické.

Města foinická máš ve větě: „*A tři bible ber si ty,*" totiž: Arados, Tripolis, Byblos, Beritos, Sidón, Tyros.

Řecké slovo *Ἰχθύς* (= ryba) obsahuje první písmena slov: *Ἰήσους Χριστὸς θεοῦ υἱὸς σωτήρ*, t. j. Ježíš Kristus, syn boží, spasitel. (Ten symbolický význam má ryba, vytesaná z kamene na některých místech v katakombách římských.)

R. 395 po Kr. rozdělena říše římská ve dvě poloviny; západní dostal Honorius, východní *Arkadius* — a právě tak jako on se jmenuje *Arkadie*, kraj v této východní části.

Řeka Dvína v severní Rusi má na západě pobočku Suchonu, na *východě Vyčegdu*, což vyznačeno stejnou předponou „vy“.

Prospěšno jest při vyučování cizímu jazyku vytknouti přede vším taková slova, která mají stejné nebo podobné znění jako v jazyce mateřském při stejném nebo pozměněném významě. Na př.: luna, capsa, scrinium, kříž, paléstra, *μῦς, υἱός, μήτηρ, σχολή, γυμνάζω* atd. Někdy jest taková podobnost pouhým vtipem, aniž zakládá se na správné etymologii; ale na tom paměti semiotické nesejde. (Na př. lat. „lupus“ = vlk a české „lup, lupič“; v lat. „lucus“ = háj žertovně odvozeno „a non lucendo“ a pod.)

Mnohá grammatická pravidla nebo výjimky lze vtipně zjednodušiti a usnadniti. Na př. v latině při 3. deklinaci jmena mužská na *is* zakončená jsou tak četná a některá tak vzácná, že bychom jimi zbytečně obtěžovali paměť žákův; i lépe jest říci: masculina jsou slova zakončená v *cis*, *guis*, *quis*, *āllis*, *ollis*, *mis* a *nis* a pak ještě několik jiných, z nichž pamatovati potřeba jen nejobyčejnější. — Aneb: Pro sklonění slova „domus“ uvádějí se v grammatikách tyto veršíky:

„Tolle *me, mu, mi, mis*,
si declinare *domus* vis.“

Čech ještě snáze si to zapamatuje dvěma slovy: „*mému mimin(ku)*,“ jenže místo „min“ dosadí „mis“. — V řecké první deklinaci mají v gen. *ας* ta substantiva na *α* zakončená, která před *α* mají buď *α*, nebo *ρ*, *ι*, *ε*, t. j. čteš-li to jako slovo „*arie*“. — Je-li žáku uloženo pamatovati si delší řadu slov, jest s prospěchem srovnati je v pořádku abecedním, na př. v němčině předpony neoddělitelné: be, emp, ent, er, ge, miss, ver, zer. (Oddělitelné jsou pak všechny ostatní.)

(Pokračování.)

Srovnávací úvaha o Symposiu Xenofontově a Platonově.

Napsal *Jan Čermák*.

(Pokračování.)

2. Obsah Symposia Xenofontova.

Když v Athenách ukončena byla slavnosť Velkých Panathenaií, vystrojil Kallias, muž bohatý a veliký ctitel učení sofistického, miláčku svému Autolykovi, kterýž zvítěziv v pankratiu byl ověnčen, a otci jeho Lykonovi stkvělou hostinu, k níž mimo oba jmenované pozval i přátely své: Nikerata, Kritobula, Hermogena, Antisthena, Charmida a Sokrata. Jakmile všichni ku stolu se usadili, Autolykos svou krásou vzbuzoval u všech nemalý úžas tak že jedni sličnosti jeho jsouce uneseni podi-

vení své zřejmě na jevo dávali, druzí tajné city své tváří i pohyby projevovali. Z vážnosti, jaká mezi hodujícími se rozhostila, vytrženi byli pojednou hřmotem, který spůsobil šašek Filippos. Požádav totiž za připuštění k hostině obdržel dovolení, vstoupiv pak prohodil několik žertů, jimiž doufal hodovníky rozveseliti. Když se mu to však nechtělo dařiti, spustil nářek na své neštěstí, ježto výdělku nadíti se nemohl, když by smích u lidstva vymizel. Než právě tento nářek neminul se u hodovníků s žádoucím výsledkem (k. I.).

Po té odstraněny byly stoly, a přikročeno ku společnému pití, když se tu dostavil Syrakusan s flétnéřkou, tanečnicí a sličným chlapcem, znalým tance a hry na citeru. I pochválili všichni svého hostitele, že mimo výbornou hostinu i kratochvíle jim poskytuje, načež Kallias, jemuž pochvala zalichotila, nabízí se, že k dovršení libého hodování obstará také různé vonné masti. Avšak nedobře pochodil u Sokrata, jenž z této nešťastné myšlenky Kalliovy obral sobě podnět k vážné a poučné rozpravě. Odepřel totiž nábídku hostitelovu podotýkaje, že vůně, jakou vydávají masti, naprosto se nesrovnává s pojmem muže a ponechati se má toliko ženám, zejmena mladým paním: mužům v gymnasii se cvičícím libější prý páchne olej, těm pak, kdož svých těl v zápasech již tužiti nemohou, nejpříjemnější vůni vydávati má počestnosť. Když pak Sokrates ještě naznačil, od koho mladíci této počestnosti mohou se naučiti, jedna z cizích žen počala tanec, při němž dle určitého rhythmu dvanáct kruhů uměle do výše vrhala a opět chytala. Sokrates spatřiv to dokazoval, že přirozenosť žen o nic není horší než přirozenosť mužů, že však potřebí, aby vyučováním a cvičením se udržovala.2) Po krkolomném po té tanci, provedeném od tanečnice, Sokrates pustil se s Antisthenem v malou hádku o tom, zdali statečnosti naučiti se lze či nic. Konečně i chlapec prokáže se svým tanečním uměním. I vzpomíná Sokrates s pochvalou užitku, jaký vyplývá z pilného cvičení v pohybech tělesných, užitku to, jejž sám na sobě zkoušel snaže se v pokročilém již věku tancem a pohyby své tělo sesíliti. Po slovech Sokratových chystá se Filippos, by provedené právě tance i pohyby ve všech částech napodobil, čině to ovšem spůsobem smích vzbuzujícím. Zapotiv se pak důkladně vrhne se umdlen na lože a žádá věčšího poháru, by uhasil žízeň. Tu Sokrates doporučuje mírně požívati vína a radí, aby se pilo z malých pohárů (k. II.).

Zdálo se po té, že hosté si libují ve hře na flétnu a citeru, jakou se flétnéřka s chlapcem jala hodovníky baviti. Naproti tomu Sokrates připomíná, že by bylo daleko čestnější, aby lidé vzdělaní jako oni při hodech sami se bavili vzájemnými řečmi, než aby zábavu ponechávali zpívajícím dětem. Hodovníci, pobídnuti jsouce touto radou, slibují, že budou vzájemně se tázati a každý že pronese, v čem myslí že jest znamenitým a na čem si nejvíce zakládá. Nejprve chlubí se Kallias po spůsobu sofistů, že dovede lidi lepšími učiniti pomocí spravedlnosti. Nikeratos se tasí se svojí učeností tvrdě, že z paměti umí celou Iliadu a Odysseu. Kritobulos zakládá si na své kráse, Antisthenes honosí se svým bohatstvím, ač trpí nouzi. Charmides — a tím získá si pochvalu Sokratovu — chválí svoji chudobu. Sokrates vynáší své kuplířství, Filippos s chloubou připomíná své umění vzbuzovati smích, Lykon velebí svého syna Autolyka, tento opět otce svého, Hermogenes posléze vychvaluje své ctnostné, mocné i pečlivé přátely (k. III.).

Když takto všichni promluvili o svých přednostech, vykládá Kallias, že jeho umění, činiti lidi spravedlivějšími, nezáleží v poučování, nýbrž v tom, že jim poskytuje peněz, nečině nároků na jejich vděčnosť. Nikeratos líčí užitek, jenž vyplývá z jeho znalosti Homera: dovedeť prý ve všech poměrech lidských a každému, kdož naučiti se chce některému umění, přednésti vhodné verše z Homera. Dále zastavuje se rozhovor při mínění Kritobulově, jenž se tu jeví nekonečným chvalořečníkem své krásy a hlavně krásy Kleiniovy tvrdě, že krásný člověk nejlépe a nejsnáze dovede lidi k sobě přivábiti. Sokrates však zavrhuje onen zápal, jímž Kritobulos uchvácen jest ku kráse Kleiniově, a doufá, že jej z něho nadobro vyléčí. Když došlo na Charmida, tento velebí svou chudobu a libuje si v tom, že žije v bezpečí neboje se ztráty svého majetku. Naproti tomu Antisthenes podává obšírnou chvalořeč na své bohatství, jímž však, chud jsa, rozumí míti pouze tolik, čeho nutně potřebí k živobytí. Mocní konečně a pečliví přátelé, jež za předmět své chlouby prohlásil Hermogenes, jsou bohové: tyto nakloňuje si poctou, kterou jim slušnou měrou vzdává. Zbývá jediné šašek Filippos, aby podal příklad toho, jak jest důležito uměti u lidí vzbuzovati smích: užitek z toho plynoucí jest účastenství při hostinách boháčů. Sotva posléze Syrakusan za své blaho prohlásil pošetilosť lidí, kteří v jeho kejklích si libují a jej za ně živí, odůvodňuje Sokrates své umění kuplířské, jímž rozumí umění sobě a jiným přízeň lidí zjednávati a dobře smýšlející k sobě uváděti (k. IV.).

Po této rozmluvě následuje velmi rozmarná a vtipy protkaná hádka mezi Sokratem a Kritobulem o to, kdo z nich je krásnější. Ironicky Sokrates vychvaluje svou krásu: své vyvalené oči, kteréž jasně mohou viděti, cokoli po straně se děje, sploštělý svůj nos, kterýž očím nijak nevadí, konečně veliká svá ústa a vyhrnuté pysky: vše to prý jest krásné, poněvadž svému úkolu lépe může dostáti než tytéž části obličeje Kritobulova. Nemálo Sokrates si zakládá na své podobnosti se Sileny a žádá konečně, aby dívka a chlapec mezi ním a Kritobulem rozhodli. Když pak rozhodnutí dopadlo ve prospěch Kritobulův, Sokrates si stěžuje, že soudcové od Kritobula dali se uplatiti (k. V.).

Až posud Hermogenes byl pohřížen ve stálé mlčení, z něhož jej konečně Sokrates vytrhl otázkou, v čem zakládá se *παροινία*. Takto žertem přinutil Hermogena k řeči. Za to však Syrakusan uraženým se stavěl, že Sokrates zřetel svůj od něho odvrací. I jal se tomuto vytýkati rozumování o věcech neužitečných. Než brzy přiveden jest k mlčení dílem vážným chováním Sokratovým, dílem námitkou Antisthenovou. Tu Filippos měl plno chuti Syrakusana k něčemu přirovnati, avšak byl od svého úmyslu odvrácen (k. VI.).

Když po té tanečnice chystala se prováděti rozmanité tance, které zdály se nebezpečnými a krkolomnými, Sokrates jsa toho mínění, že takových divotvorností netřeba k pravé zábavě, přisvědčuje Syrakusanu, že by provozování rozumnějších a jednodušších tanců lepší zábavu poskytovalo. Syrakusan po té se svými společníky opouští síň hodlaje se k takovým tancům připraviti (k. VII.).

Sokrates nyní hodlá mluviti o Erotu, poněvadž všichni účastníci působení tohoto boha zakoušejí. Vtipnými slovy stěžuje si na obtíže,

jaké mu působí Antisthenes svou k němu planou láskou, a chválí lásku Kalliovu k Autolykovi. Tato podává mu podnět k delšímu hovoru o tom, jak značně láska k duši se vztahující (*ἔρως ψυχῶν καὶ καλῶν ἔργων*) převyšuje onu, která toliko tělo a mrzké jeho rozkoše na zřeteli má (*ἔρως τῶν σωμάτων*), uvádí po tě všechny přednosti oné pravé lásky a opatřuje své důvody vhodnými příklady buď z mythologie buď z obyčejů jednotlivých národů čerpanými. Naproti tomu vypočítává všechny druhy neřestí, jež jsou zakořeněny v ohavné lásce tělesné. Ukončení tvoří opět pochvalná zmínka o lásce Kalliově k Autolykovi (k. VIII.).

Po řeči Sokratově, když Lykon a Autolykos opustili síň hodovní, následuje jakožto zakončení hostiny krátký výstup, v němž chlapec a dívka názorně líčí milostné obcování Bakcha s Ariadnou, tak věrně a živě, že v hodovnících vzbuzena láska smyslná. I odejdou ženatí ku svým ženám, svobodní s pevným úmyslem, že se ožení, Sokrates pak s některými na procházku (k. IX.).

III. Základní idea a účel obou Symposií.

O úmyslu, jaký na mysli tanul Xenofontovi píšícímu své Symposion, nemůže vzniknouti pochybnosť. Bylo by však značným omylem, kdyby kdo hostinu od Xenofonta líčenou prohlásiti chtěl za spis objektivně historický, Xenofonta pak za věrného historika. Objektivné historické vylíčení, pravá historie předpokládá událosť neb děj pamětihodný, a takovým hostina Kalliova býti nemůže. Nelze tedy jinak než za to míti, že Xenofon, jehož snaha po historické upřímnosti níže bude shledána, vyprostil se z těsných pout přísné historie, ponechav i osobnímu účelu volné dráhy, čili jinak že Xenofontovo Symposion jest spis panegyrický, tendenční. O vlastním pak úmyslu svého spisu Xenofon nenechal nás v nejistotě, vždyť slova, jimiž spis sám počíná, tendenci jeho zřejmě naznačují. Snahou spisovatelovou totiž bylo *podati doklad, že Sokrates netoliko při vážných rozmluvách, ale i ve společenském životě, v žertu a kratochvilném obcování ukázal se prospěšným, že nepovrhoval žertem, nýbrž podnětu sebe nepatrnějšího obratně k tomu užíval, aby působil na své spoluobčany tu předpisy a napomenutím, tu domluvou a pokáráním.*

Naproti tomu o ideu Symposia Platonova vznikl značný počet sporných názorů často do krajností zabíhajících. Náleží zajisté spis tento mezi nejvznešenější plody geniálního ducha Platonova. Ký div tedy, že četným mužům učeným na tom záleželo, by pravé idey Symposia Platonova se dopátrali.

Nemůže býti úkolem naším všechna různá mínění ve spůsobě seznamu sestaviti,3) stačí dle skrovného rozsahu této úvahy poukázati toliko k příčině takových nesbod a odporů při stanovení idey našeho Symposia. Vždyť nelze žádati, by tam, kdež trvá spor o částech, u posouzení celku dospělo se k mínění souhlasnému.

V Platonově Symposiu až posud nebyl podán rozhodný výklad o poměru, v jakém k sobě stojí oněch pět řečí před Sokratovou řečí proslovených. Mnozí4) totiž — ku předmětu tomuto níže se vrátíme — v osobách řečnících shledávali zástupce obecných směrů života a vše-

obecného stanoviska, jiní 5) soudili, že Faidros, Pausanias atd. jsou representanty určitých směrů a zjevů časových, takže ústy jejich mluví slavný rhetor, sofista neb filosof, jiní 6) konečně viděli úmysl Platonův v tom, by právě tyto řečnící osoby a své vrstevníky charakterisoval tak, aby z jich řečí podán byl obraz o době, v níž žili, a o vzdělání za té doby.

Druhá sporná otázka týká se poměru, v jakém pět oněch řečí stojí ku hlavním dvěma řečem: Sokratově a Alkibiadově. Ze všech různých o této věci výkladů patrně vysvítá úmysl Platonův uvésti oněch pět řečí v protivu k řeči Sokratově, a protiva tato (jak níže obšírněji bude vyloženo) jest postaviti názory a methody nefilosofické proti filosofické spekulaci Sokratově.

Přihlédněmež ještě k řeči Alkibiadově. O této nelze domýšleti se jinak, než že s řečí Sokratovou tvoří nejslavnější část celého Symposia. Než zde opět vyvolána sporná mínění o tom, má-li se za vrchol celého Symposia pokládati řeč Sokratova, má-li jím býti řeč Alkibiadova, či konečně má-li se oběma uděliti stejné právo a ideu obě řeči spojující pokládati za rozhodující. Přívrženci prvého mínění, jako Hermann,7) kladli největší váhu na moment theoretický, jim bylo tedy hlavním účelem Symposia Platonova podati Sokratův názor o Erotu od jeho nejnižšího vývoje až ku svrchované dokonalosti. Druhá třída 8) učenců shledávala vrchol díla v řeči Alkibiadově, tedy ve stránce praktické, a postavila za základní ideu úmysl zobraziti ideál filosofa, a sice po stránce praktické ideál filosofického života v osobě Sokratově. Avšak při tomto druhém názoru přišlo se nutně na domněnku, že Eros není účelem, nýbrž pouhým předmětem rozmluv voleným pro jeho podobnost s účelem, jaký spisovatel sobě vytkl.

Při stanovení základní idey Platonova Symposia nelze setrvati při jednostranném pouze stanovisku: nesmí se míti zření ani k pouhé theorii ani hlavní důraz a celou úlohu přidíleti jediné praxi. Jsme úplně oprávněni za ideu celého díla prohlásiti ideu, která řeč Sokratovu spojuje s řečí Alkibiadovou a vyjádřiti ji stručně těmito slovy:

Platon sepisuje své Symposion měl úmysl *pravou filosofickou spekulací se dopátrati pravého pojmu o Erotovi* (*moment theoretický*) *a předvésti nám obraz Sokrata jakožto dokonalého filosofa a pravého erotika* (*stránka praktická*). Takto býváme i mile dojati vděčností Platonovou za to, že učitele svého tak stkvěle oslavil a že jej postavil za ideál pravého badatele a za vzor erotika.

O některých myšlenkách zde proslovených bude níže ještě dosti příležitosti se zmíniti. Nuže, obraťme zření své k otázkám chronologickým.

IV. Doba, kdy konána hostina Kalliova.

Když mladistvý Autolykos o slavnosti velkých Panathenaií v tak zvaném pankratiu vítězství byl dobyl, Kallias, syn Hipponikův, bohatý a do třídy Eupatridův náležející občan, po skončeném zápase s Autolykem, otcem jeho Lykonem a s Nikeratem (který se k němu na cestě náhodou přidružil) ubíral se do svého obydlí maje úmysl ku cti vítěz-

ného miláčka svého zaříditi stkvělou hostinu. Po cestě pak, když se setkal se Sokratem, jejž doprovázeli Kritobulos, Hermogenes, Antisthenes a Charmides, pozval tyto všechny, by k oslavě této svou přítomností přispěli, zvláště pak nešetřil poklon, jimiž Sokrata ku přijetí pozvání zahrnoval. Sokrates splatil ironickou pochvalu Kalliovu podobnou opět odpovědí, konečně však pozvání přijal a s ním jeho průvodcové.

Nastává otázka, do které doby klásti dlužno ono vítězství Autolykovo a spojenou s ním hostinu.

Až na výminky zcela nepatrné souhlasí, kdož předmětem tímto se obírali, v tom, že vítězství Autolykovo událo se r. 421 či Ol. 89, 4. Výminku, pokud mi známo, činí Lennius, který ve svém spise „Symposium Xenophonteum quo tempore sit habitum. Sorav. 1841“ vítězství ono klade do r. 412, a Vater ve článku „De scena convivii Xenophontei“ (v Jahnově archivu 19, str. 49—78) do r. 406. Proti domnění obou vystoupil r. 1844 Hermann svým pojednáním „Disputatio de tempore Convivii Xenophontei pars prior, quae est de Eupolidis Autolyco“ a roku následujícího pokračováním. V části prvé vyvrací důvtipně důvody Lenniovy a Vaterovy na základě chronologických poměrů mladého Autolyka, v druhé dokazuje, že i poměry osob ostatních s rokem 421. nejlépe dají se srovnati. S Hermannem úplně souhlasí Krüger ve své předmluvě k vydání Herbstovu, která zvlášť otištěna v jeho „Studien, Berlin 1836“ str. 287 pod názvem „De Xenophontis symposio“.

Způsob, jakým Hermann důvody své podává, jest asi tento: Kombinace, dle níž klásti dlužno Autolykovo vítězství do r. 421, spočívá na základě zprávy Athènaiovy (Deipnosoph. V, 56), dle kteréž prý hostina Kalliova konána za archonta Aristona či Aristiona téhož roku, kdy Eupolis svého Autolyka na jeviště uvedl a v něm vítězství Autolykovo v posměch obrátil. I jest tu na první pohled s podivením, kterak obě události, o nichž píše Athenaios, do téhož roku klásti se mohou. Tu uchýlil se Vater k tomu prostředku, že uznával zřejmý omyl Athenaiův, kterého sám asi takto sprostiti se snažil: Eupolidův Autolykos dáván byl ovšem r. 421. Praví-li však Athenaios, že v této komedii posměch si tropí básník z vítězství Autolykova, patrně se mýlí. Toho roku totiž Autolykos sotva byl narozen, a Athenaios jistě měl po ruce nějaké druhé vydání Eupolidova Autolyka, které s prvním smísil, hostinu Kalliovu i ono vítězství do doby této první komedie položiv. Avšak první komedie Eupolidova, nazvaná Autolykos, pojmenována dle Autolyka, otce Antikley, matky Odysseovy: a tu v druhém vydání Eupolis pro podobnosť jmena přimísil některé poznámky o Autolykovi, miláčkovi Kalliově.

Avšak proti argumentaci Vaterově Hermann dokazuje, že nikterak nemáme příčiny nad zprávou Athenaiovou se pozastavovati a v této příčině hodnověrnosti mu upírati. Jisto jest především, že ona dvě vydání Autolyka, jež Vater od sebe dělí, jednají vlastně o téže osobě a tou jest právě náš mladý Autolykos. Hermann pro toto své tvrzení podává, pokud vím, tři platné důvody:

1. Galenos dokazuje, že toto druhé vydání Autolyka bylo ještě v 2. stol. po Kr. v rukou učenců a praví o něm „*ἐπιδιεσκευάσθαι λέγεται*

βιβλίον ἐπὶ τῷ προτέρῳ γεγραμμένῳ τὸ δεύτερον γραφέν, ὅταν τὴν ὑπόθεσιν ἔχον τὴν αὐτὴν καὶ τὰς πλείστας τῶν ῥήσεων τὰς αὐτάς, τινὰ μὲν ἀφῃρημένα τῶν ἐκ τοῦ προτέρου συγγράμματος ἔχει, τινὰ δὲ προσκείμενα, τινὰ δὲ ὑπηλλαγμένα.

2. Druhý důkaz, že i prvé vydání mělo za předmět Autolyka, syna Lykonova, podává schol. Plat. p. 332: *Εὔπολις δ' ἐν Φίλοις καὶ ἐπὶ τῇ γυναικὶ Ῥοδίᾳ κωμῳδεῖ αὐτόν, ἐν δὲ τῷ πρώτῳ Αὐτολύκῳ ὡς ξένον* — přikládá tu podezření Eupolidovo, jako by Lykon byl cizincem, prvnímu vydání Autolyka.

3. Také Pollux, lexikograf z Naukratidy, na místě, kde o této komedii mluví (VII, 202), má na zřeteli první ono vydání.

I dodává na to Hermann: „Jak divné by tedy bylo, v prvním vydání Autolyka, které by mělo jmeno dle Odysseova děda, vysmívati se rodičům stejnojmenného syna, který sotva se byl narodil, v druhém však vydání, kde se básník vítězství našeho Autolyka vysmívá, nenalézati směšné narážky rodičů se týkající!

Tvrdí-li dále Vater, že Autolykos, syn Lykonův, byl osobou příliš nepatrnou, aby se stal předmětem komedie, že si Eupolis spíše zvolil jiného Autolyka, děda to Odysseova, o němž Homér Od. XIX, 35 praví „*ὃς ἀνθρώπους ἐκέκαστο κλεπτοσύνῃ θ' ὅρκῳ τε* —;“ tvrdí-li pak dále, že líčením toho muže mohl velmi snadno dosíci účelu, který, skládaje své komedie, na zřeteli měl, totiž pronásledovati posměchem zkaženosť své doby: musíme přiznati, že nelze mínění toto zhola odmítnouti, zvláště když Athenaios nikde zřejmě netvrdí, že Eupolis komedii svou nadepsal po našem Autolykovi, nýbrž toliko udává, že v oné komedii v posměch uvedeno vítězství Autolykovo, kterýžto posměch básník pro podobnosť jmena tam velmi snadno vložiti mohl. Avšak i proti tomu dobře bájí se Hermann připouštěje, že se velmi snadno státi mohl také opak: mohlť náš Autolykos, po svém vítězství znamenitá osobnosť, býti vším právem hlavní osobou komedie, zejmena poněvadž byl přítelem Kalliovým, jejž básníci komičtí bez milosrdenství pronásledovali. Nejlepším zajisté toho důkazem jest Eupolidova komedie *Κόλακες*, kterouž r. 422 nad Aristofanovým Mírem zvítězil a v níž labužnictví a necudný život Kalliův trpce káral: a tu mohl velmi snadno roku následujícího to býti Autolykos, proti kterému Eupolis zbraň svých vtipův obrátil, ne snad pro nějaké skutečné provinění, nýbrž pro pouhé přátelství Kalliovo.

Dle této stručně nastíněné úvahy Hermannovy jeví se zpráva Athenaiova býti úplně hodnověrnou, i není příčiny, proč nad ní se pozastavovati. Rok 421., do něhož dle této zprávy hostina a vítězství Autolykovo padá, srovnává se mimo to s chronologickými poměry, které se týkají dílem Autolyka, dílem ostatních účastníků hostiny a které níže své zmínky dojdou. Budiž jen dovoleno ještě připomenouti, že i Krüger v úvaze dříve vzpomenuté v bohatství Kalliově a v Hermogenově chudobě vidí patrný důkaz, že hostina Kalliova nemohla konána býti před smrtí Hipponika, otce Kalliova. I dokázal dále Krüger, že tento Hipponikos zemřel r. 422, tudíž roku následujícího Kallias mohl již býti boháčem, Hermogenes pak chuďasem.

Jsou pak dle Krügera ve spise našem samém zřejmé tři důvody, pro které nemožno si hostinu dříve mysliti než r. 421:

1. v kap. VI, 8 Syrakusan dosti nejapně táže se Sokrata: *ἀλλ' εἰπέ μοι, πόσους ψύλλα πόδας ἐμοῦ ἀπέχει;* slova tato jsou zřejmou narážkou na Aristofanovy Oblaky v. 145, kde se líčí Sokrates, jak měří prostoru mezi sebou a žákem svým dle bleších noh: *ἀνήρετ' ἄρτι Χαιρεφῶντα Σωκράτης, ψύλλαν ὁπόσους ἅλλοιτο πόδας,* a na místo ve v. 828: *Σωκράτης ὁ Μήλιος καὶ Χαιρεφῶν, ὃς οἶδε τὰ ψυλλῶν ἴχνη.* Aristofanovy pak Oblaky — proti čemuž není odporu — provozovány před r. 421 (ať již po prvé aneb po druhé, neboť Aristofanes komedii tuto přepracoval následkem nepříznivého přijetí, jakéhož se jí bylo dostalo; Krüger první provozování klade do r. 424, druhé do r. 423).

2. zmínka o Hippiovi, s níž v kap. IV, 62 se potkáváme (*οἶδα δέ σε Ἱππίᾳ τῷ Ἠλείῳ, παρ' οὗ οὗτός καὶ τὸ μνημονικὸν ἔμαθεν ἀφ' οὗ δὴ καὶ ἐρωτικώτερος γεγένηται, διὰ τό, ὅτι ἂν καλὸν ἴδῃ, μηδέποτε ἐπιλανθάνεσθαι*), zřejmě nasvědčuje tomu, že Hippias za doby, kdy hostina dávána, již v Athenách se nalézal; příchod pak tohoto sofisty do Athen klade Athenaios (V, 59) do r. 424.

3. v kap. VIII, 39 (nikoli v kap. IV, jak Krüger mylně uvádí) praví Sokrates Kalliovi: *πρόξενοι δὲ καὶ κατάγονται ἀεὶ παρὰ σοὶ οἱ κράτιστοι αὐτῶν.* Přijímati se však mohli takoví proxenové jen za doby, kdy Atheňané se Sparťany v míru žili, a tu jest právě zajímavo, že r. 423 mezi Atheňany a Sparťany i jich spojenci učiněno bylo příměří, kteréž r. 421 vedlo k míru Nikiovu.

Že konečně s theorií Vaterovou nelze v souhlas uvésti věk Nikeratův a Hermogenův, pověděno bude níže v odd. VIII., 2 a).

V. Doba, kdy konána hostina Agathonova.

K určení roku, kdy Agathon svým vítězstvím se proslavil, marně bychom hledali důkladnější zmínky v Symposiu samém: tak velice štítil se Platon úlohy obyčejného chronologa, že neuznal ani oznámiti nám rok onoho základu, na kterém budovu svou tak mistrně položil. Máme sice na str. 173 A jakousi stopu, kde Apollodóros ku Glaukónovi praví, že hostina konána *παίδων ὄντων ἡμῶν ἔτι.* Než k určení věku obou těchto osob rozmlouvajících marně bys se ohlížel po bližším nějakém udání, a zůstali bychom beze vší pomoci, kdyby nám takovou nebyla poskytla táž autorita, které jsme se dovolávali stanovíce rok vítězství Autolykova. Jest to týž Athenaios, jenž praví na místě svrchu uvedeném: *Ἀριστίων, ἐφ' οὗ τὸ συμπόσιον (Ξενοφῶντος) ὑπόκειται συνηγμένον, πρὸ τεσσάρων ἐτῶν Εὐφήμου πρότερος ἦρξε, καθ' ὃν Πλάτων τὰ Ἀγάθωνος νικητήρια γέγραφεν* . . . a sice, udává Athenaios, dobyl Agathón vítězství toho o Lénaiích za archonta Euféma, když bylo Platonovi 14 let, t. j. Ol. 90, 4 („*ὅτε γὰρ Ἀγάθων ἐνίκα, Πλάτων ἦν δεκατεσσάρων ἐτῶν· ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ ἄρχοντος Εὐφήμου στεφανοῦται Ληναίοις*"). S Athenaiem pak úplně souhlasí nejmenovaný letopisec, který k Ol. 90, 4 uvádí tato slova: *Ἀγάθων ὁ τραγῳδοποιὸς στεφανοῦται Ληναίοις.* Dle všeho tedy dá se souditi, že zpráva Athenaiova na úplné pravdě se zakládá: není to bez-

pochyby zpráva od něho samého vymyšlená, nýbrž v starší nějaké památce nalezená, dle níž jmeno slavnosti a archonta epónyma tehdy úřadujícího hodnověrně nám oznámil, vypočítav při tom věk Platona, jehož narození klade do roku archonta Apollodóra (Ol. 87, 3 = 430).

Jest tedy zaručeno, že vítězství Agathonovo událo se r. 417, vyslovena však od některých 9) pochybnost, zdali slovo *Ληναίοις* jest pravděpodobné, zejmena ponévadž účastenství, o kterém Athenaios při té příležitosti se zmiňuje („τρισμύριοι Ἕλληνες"), spíše rozuměti se má o velikých Dionysiích, kteréž slaveny v měsíci elafébolióuu (březen-duben), Lénaie pak v měsíci gameliónu (leden-únor). Zmínka o dlouhých nocech, kterou čteme pag. 223 C („*καταδαρθεῖν πάνυ πολύ, ἅτε μακρῶν τῶν νυκτῶν οὐσῶν*") a kteráž i na Lénaie i na veliké Dionysie snadno vztahovati se může, zjednává oném přece věcší pravděpodobnosti, a co se týče oněch třiceti tisíc diváků, může se tento počet, jakž Hug ve svém vydání Symposia v úvodě str. XXXVI vhodně poznamenal, pokládati směle za hyperbolický a vřaditi do téže kategorie, do níž řadíme i jinou zprávu Athenaiovu o 28 hodovnících, o kteréž níže promluvíme. Chtěl zajisté Athenaios — a to jest jediná snad nesprávnost — pomoci si hyperbolou, aby o Agathonově vítězství něco důležitého podotkl.

Nezdá se tedy, že by zpráva Athenaiova vzbuzovala nějakou pochybnost, a hodnověrnost její zvěčší se, trvám, uváží-li se, že r. 417 osoby, jež v symposiu pohromadě nalézáme, skutečně v Athenách prodlévaly.

VI. Do které doby klásti dlužno vypravování Apollodórovo?

Kdežto u hostiny Xenofontovy doba vypravování spadá úplně v jedno s dobou sepsání, jest u symposia Platónova přísně rozeznávati tyto obě doby. V kterém tedy roce máme představiti si Apollodóra jako oznámce celé hostiny?

Symposiu Platónovu bylo projíti několik stadií, než došlo Platóna samého:

1. Platon, jsa v roce hostiny Agathonovy jinochem čtrnáctiletým, nesúčastnil se sám hostiny a není též jejím oznámcem. Tato úloha přidělena nepatrnému Aristodémovi, který sám při hostině byl přítomen a po delší době o ní vypravoval jakémusi Phoinikovi a později příteli svému Apollodórovi;

2. Apollodóros vše, co mu vyprávěl Aristodémos, sdílí se známým svým Glaukónem;

3. po několika dnech (srv. pag. 172 A *καὶ γὰρ ἐτύγχανον πρῴην . . .*) týž Apollodóros na žádost kroužku svých přátel vypravuje opět velmi podrobně o celé hostině. Jak se dále zprávy tyto staly majetkem Platónovým, zůstane vždy rouškou zahaleno. (Pokrač.)

Příspěvky k textové kritice a exegetice.

Podává *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

10. Svatý Prokop to uslyše,
po/ta malú chvíli tiše,
co kněz Oldřich *mluwy* nynie. ib. 283—285.

Transkribovati jest *postá* (cf. uzře Menna smutně stáše 374) a *mluvi*, ano jde o minulosť.

11. *Ponyds* jest tu opatem byl,
klášterského nic je nežil,
jedno co svýma rukama vydělal,
toho ješče chudým udíelal. ib. 340—343.

Ponyds je chybou za *Donyds* t. j. *Donidž* (dokud). *nežil* 341 = nepožíval; srv. 637—642:

Cuzíeho nic nechtěl *žíti*
práv ústavně do své smrti;
klášterského nic *neužíváše*,
jedno což svýma rukama vyděláše,
tíem sě krmil i odíeval
a chudým ščedřě udíelal.

Místa ta srv. s Životem str. 364: qui tamen exercitio manuum suarum laborum (Mnich Sáz 244: laboris man. s.) sustentabatur et pauperum inopiam refocillabat.

12. Mnoho lodí u břěhu stojíechu,
S/ochory přivázány bíechu. ib. 368—369.

S/ochory jest čísti *sochory*, any sochory, k nimž lodí provazem připevněny byly, do země byly zaraženy a tudíž lodí ku břehu vázaly.

13. Mezi jinými pracnými přiveden bíeše,
ten v sobě zlého ducha jmíeše,
ten sě na všechno trháše. ib. 414 416.

Ve v. 415. není třeba čísti „jenž“, ježto v staré češtině nezřídka stojí demonstrativum za očekávané relativum; věc se stane srozumitelnější, doplníš-li si z „pracnými“ k v. 414. „pracný“. Srv. AlxV 949 až 950: neb jmíeše královstvo dvoje, z *nich* naděň mohl jmíeti voje.

14. sžímaje své zuby *i* pleci. ib. 418.

Za *i* čísti jest *j*; srv. Krok VII, 158.

15. Chodiechu s ním přietelé v hlucě
a svázavše jemu rucě,
an každému *chody lagie*,
na svatého Prokopa volaje. ib. 420—423.

V. 422. nelze čísti „an každému chodě laje“, nébrž do slova: „an každému *chodí lajé*,“ při čem ovšem smyslem k sobě patří „každému — lajé“; jasnějším bude místo, spojíš-li slova takto: „an chodí, každému lajé:“ než v rukopise netřeba mysliti na chybu, jako by slova byla převrácena; *lajé* jest přechodník praes.

16. pojemše sě všecka obec,
jidú v horu, jiejž dějí *lobecz*. ib. 492—493.

Jmeno *lobecz* nemůže se čísti Lobec, nébrž *Lobeč*, ano pochodí od jmena Lobek (odkud Lobkovice); srv. osadní jmena Lobeč, -ek. Co do rýmu obec : Lobeč viz Krok VII, 8.

17. Lidí *otufad* přěmnostvie. ib. 500.

Nutno čísti otewſad t. j. *otevšad*.

18. A když to dobřě uzřěchu,
o [svatém] Prokopu [jemu] pověděchu,
řkúc: „*knyeze*, rač to věděti,
c/o chci tobě [o něm] pověděti:
byltˇ [jest] *naypruo* pústenníkem,
potom [byl tvého] otce zpovědníkem.“ ib. 558—563.

Ve v. 560. *knyese* nemá se čísti „knieže“, nébrž *kněže*, jakož Oldřich i Břěcislav i Sbyhněv i Vratislav slují v legendě *kněz*; tak nom. kněz ve verši 221, 234, 239, 249, 255, 285, 291, 305, 539, 549, 570, 574, 584, 609, 818, 819, 959, 1087, 1103; gen. kněze 216, 595; dat. knězi 218, 263, 581, 964, 1073; instr. knězem 551, 960, 1093. Tudíž voc. jest *kněže*, psáno dle povahy rukopisův té doby knyeze; pročež i ve v. 965. a 968. sluší takto psaný voc. čísti *kněže*, nikoli „knieže“, jež týž rukopis píše knyezie, jako v. 203. a 784. — Mimochodem podotýkám, že i Vítoš sluje dvakrát „kněz“ (973. 1097), ovšem ve významu sacerdos.

Ve v. 561. čti *čso*, nikoli „co“; nayprwo 562 jest chybou místo nayprwe t. j. *najprve*, an comparativní tvar, z něhož se tvoří superlativ, nemůže se končiti na *o*, než na *e*.

19. Otče svatý, rač mě znáti:
sbožie i svobodstvie vám dávaji,
opatstvie vám potvrzuji,
tobě *gym* býti kazuji. ib. 589—592.

Ve v. 592. *gym* táhne se k slovu „opat“, jež vyníti jest z předchozího opatstvie (srv. 602: opatem nikakž býti nechtieše); proto

nutno *gym* čísti *jím* (sing. instr.); „kazuji“ jest od kázati: přikazuji.

20. a Severus biskup *moravský* 610.

Zde písaři vyklouzla chyba místo *pražský*, jak Severus ve v. 864. a 940. správně sluje. (Pokračování.)

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

Poslechniž, jakovou při tom útěchu může ti dáti,[1])
jenžto nečeť Kyniků ani stoické knihy nikdy,
jen tunikou od nich se lišící, též Epikura
nic nedbá, jenž zahrádkou skrovnou se těšíval.
Nechť lékař věčší zavolá k těžší se chorobě:
ty však svěř svoji žílu Filippovu[2]) jen vyučenci.
Jestliže na světě čin žádný mi jiný neokážeš
tak prokletý, pomlčím, ani bít pak já nezakáži
tobě se v hruď pěstí, ani sám sebe třískati ve tvář;
vždyť nějaká utrpí-li se ztráta, i dvéře se zavrou[3])
i s věčším nářkem, s věčším jekotem se po domě
kvílívá pro peníze, než umře-li někdo; nelíčí
nikdo bolesť v tom neštěstí, netrhá jenom okraj[4])
roucha, očí nucenou vlhkostí nikdo netýrá:
slzami kvílívá se pravými, ztratíš-li peníze.
Když však náměstí každé stesků plno stejných,
když strana odporná ty desetkrát úpisy přečtouc
řekne, že podvržené jest písmo na úpisu klamném,
ač svědčí proti ní s písmem též prstenu kámen[5])
převzácný, v slonové uchovává jenž se tobolce:
přec — blázinku — se domníváš, výjimka že zvláštní
ty jsi jenom, jako bys byl bílé slípky[6]) potomkem,
kuřata my všední, z nešťastných jsouce vajíček?

---

[1]) Není třeba ani filosofie (v. v. 19), abys nabyl klidu. Kynikové, méně „učení“ Stoiků, nenosili pod pláštěm žádné tuniky. Epikurova zahrádka jest u starých stálým odznakem tohoto proslulého mudrce, jenž učil žáky ve své zahradě.

[2]) Filippus, známý lékař Alexandrův, neb nějaký jiný toho jmena v Římě. Měl tolik pacientů, že nemohl sám všem žilou pouštěti a posílal své učně. Při takové ztrátě, jako jest tvá, dovedu tě potěšiti i já — nefilosof.

[3]) Při smutku zavíraly se i domy i krámy.

[4]) V opravdové bolesti trhá se celé roucho, jindy jen natrhuje se.

[5]) Zapře své písmo i svou pečeť. Prsten byl původně určen k pečetění listin.

[6]) Bílé slepice prý méně snášejí; tedy: myslíš, že ty jsi něco zvláštního, dítě Štěstěny (ovšem zde ve smyslu obráceném). Posud v Italii prý se říká: è figliuolo della gallina. (Gymnas. Z. 1888, str. 105.)

Skrovnou věc ty trpíš, s nevolí již nésti je mírnou,
zrak když na věčší viny obrátíš. Najatého
srovnej zákeřníka, požár, jejž nástraha síry
tak založí, by se dvéře domu plamenem vzňaly prvním;
srovnej též takové, již velké chrámu [1]) starého
loupí číše s rezem, hodným vší úcty, i obcí
oběti, věnce, které starodávný král tam umístil;
těch když v chrámu není, menší svatokrádce se najde,
stehno který seškrábe i Hercula pozlaceného,
Neptunův obličej, pozlátko i z Castora stáhne —
proč váhat, když roztavoval Hromobijce celého? —
srovnej též jedu strůjce i kupce,[2]) který v moře vlíknut
měl v koži být volské, a s kterým spolu též se uzavře
opice, jež smrti té si nezaslouží viny prostá.
Jak to malá zločinů jen část, jež města dozorce [3])
Gallicus od jitřenky slyší až k západu slunce!
Pokolení lidského mravy když seznati hodláš,
dům ti stačí jediný; dní jen vynalož k tomu málo,
vrátě se odtamtud, nešťastným zváti se odvaž.
Kdož v Alpách odutému by hrdlu [4]) divil se aneb kdo,
když v Meroe prsy zří věčší než dítě je silné?
Modrým kdož podiví se očím v Germanii, světlým
tam se vlasům, chocholem velikým [5]) jež jak v rohy kroutí?
Přirozenosť taková tam všem jest arci společná.
Když se zjeví hlučné Thrackých ptáků [6]) nenadále
hejno, v malé zbroji Pygmejský sbíhá se bojovník,
však podlehne nepříteli záhy a do vzduchu drápy
od lítého jeřábu nesen je křivými. U nás to
jestliže bys spatřil, smíchem by se válel. A onde,
ačkoli častokrát takové boje zříti, se nikdo
nesměje, všecko kde vojsko není věčší stopy jedné.

„Žádný-liž se nemá dostat tedy trest věrolomci
za škaredý podvod?“ Nuže mysli, že hned tedy v těžkých
jest vlíknut řetězích a zabit — víc zlosť zda si žádá? —
uznání po našem: zůstává přec ti ta ztráta,
už svěřeného majetku nezachráníš, třeba mrzkou
útěchu tobě by dal jeho trup, krve náhrada skrovná.
„Avšak pomsta je věc nad sám život utěšenější!“ —
Arciť tak sprosťáci mluví, jichž útroba často
zaplane bez příčin nebo z příčin jen malicherných,
příležitosť sebe skrovnější jim ke hněvu dosti:

[1]) Svatokrádcem takovým byl císař Nero, jenž dal sochu Jova Hromobijce roztaviti.

[2]) Trest otcovraha, v. VIII, 213.

[3]) Dozorce města, potupný název „Praefectus urbi“. C. Rutilius Gallicus byl praefektem za Domitiana.

[4]) Horalé mívají vole. Meroe, ostrov a město na Nilu. Nesmírná tloušťka posud u kmenů afrických platí za krásu.

[5]) O zvláštním účesu Germanů zmiňuje se i Tacitus v Germanii.

[6]) Thračtí ptáci, t. j. jeřábi. Báje o bojích trpaslíků (Pygmaeů, bydlících v Africe neb Indii) s jeřáby byla již Homerovi známa.

Chrysippus[1]) by to však, mírná ni Thaletova moudrosť
nikdy neřekla ni kmet,[2]) soused sladkého Hymettu,
jenžto v žaláři bolehlavu čásť byl dáti by nechtěl
svému žalobníku. Svléká moudrosť pomalounku,
oblažujíc chyby, blud každý, naučí ona nejdřív
znáti, co správné jest. Ovšem jen duch malicherný
neb chatrný, nízký mívává útěchu z pomsty.
Souditi tak můžeš z toho pouze, že z pomsty se nikdo
víc netěší nikdá než ženská! — Však proč o těchto
myslil bys, že vyvázli, které svědomá mysl hříchu
ve strachu stále drží a ranou bije neslyšitelnou,[3])
když tajným je bičem duše trýznívá mučitelka?
Trest jest náramný, hroznější o mnoho trestů
všech, jež Caedicius[4]) přísný vynašel s Rhadamanthem,
den po celý vždy i noc vlastního nosit v hrudi svědka.
Kdys dostal Spartan[5]) jistý od Pythie věštbu,
nikdy že beztrestným nebude prý, když si umyslil
věc svěřenou podržet si a odpřisáhati podvod.
Věštby neboť tázal se, jaká myšlenka je božstva
v příčině té a zda tento skutek by radil mu Apollo.
Navrátil tedy z bázně, ne ze své vůle a svědkem
stal se, že chrámu je výpověď správná, boha hodná,
byv zahuben se svou rodinou, spolu vším i potomstvem,
se všemi též, jichž rod byl přízní od něho vzdálen.
Trest takový utrpí nešťastný úmysl hříchu;
neb kdo zločin nějaký usmyslí v sobě potajmu,
má vinu skutku. Považ, vykoná-li dokonce, co myslil!
Pak nepokoj trvalý ani při stole jej neopouští,
hrdlo je jak nemocí vyschlé, v ústech jemu každé
jídlo nezáživným, on vyplije též ubožáček
Setinské;[6]) ani Albanské jemu víno nechutná
ač stářím cenné; lepší mu okaž, čela vrásky
husté se hned stahují, jako trpké pil by Falernské.

---

1) Chrysippus, přední zástupce filosofie stoické, žil 282—208 př. Kr. a přikládalo se mu na 700 spisů. Thales (639—545 př. Kr.) jeden ze 7 řeckých mudrců.

2) Kmetem rozumí se Sokrates z Athen, nedaleko medonosného vrchu Hymettu.

3) Pěkné líčení zlého svědomí.

4) Caedicius, jakýsi „přísný“ soudce v Římě; Rhadamanthus, známý soudce duší v podsvětí.

5) Jmenoval se Glaukus; událosť tu vypravuje Herodot VI, 86.

6) Setinské víno bylo z nejlepších; v. V, 34 a X, 27; podobně Albanské V, 33. Ale Falernské bylo trpké.

(Pokračování.)

Úvahy.

Psychologie. Pro školu napsal *Frant. Krejčí.* V Praze 1896. Str. 128. Cena neváz. 70 kr. (Dokonč.)

Zbývají-li po vjemu nervové stopy, a je-li obnova jeho připoutána k obnově fysiologického pochodu (34), jest patrno, že vnímání jakožto činnost duševní děje se na hmotě a nikoli jen v těle (2). V tom nás utvrzuje i výpověď: „Souhrn těchto stop (v nervovém organismu) můžeme zváti myslí“ (49). Mimo to nezdá se dosti důsledným, dovolávati se pro existenci psych. dějstva fysických podmínek a při tom příčinného spojení mezi oběma „světy“ jakožto zcela nesrovnatelnými popírati. O temných a jasných představách se vede spor, a zcela správně se vyhlašuje temná představa (= vybavený vjem) za protimluv (35). „Není-li vybavení bez vnějšího podnětu, t. j. popudu“ (35), nemůže býti správno, že „u představy odpadá popud“ (35). Choulostiva jest dikce: „představa o přízvuku“ (36), uvážíme-li, že představa jest obnovený vjem, který jest družina počitků majících přízvuk za zvláštní stránku. Že zákon totožnosti nemá pevné půdy (36), jsou-li všechny kvantit. různosti kvalitativnými (12), rozumí se z odst. 21. samo sebou. Liší-li se paměť od obrazivosti věrností (46), potom výměr: „Okolnosť, že předešlé dojmy mohou se vybaviti, nazýváme pamětí“ (42), jest nesprávný. Průpověď „paměť hledí pamatování usnadňovati“ (43) jest nesrozumitelna, neboť paměť jest „trpná“ (44).

Že by zapomenutí bylo „nemožnosť vybavení“ (44), není bezesporno, vždyť při dočasném zapomenutí stává se z nemožnosti možnosť i skutečnosť. Spor o svazku řeči s myšlením není ukončen, a průpověď „lidé řeči nemající nejsou vlastně lidmi“ (52) nemá souhlasu obecného. Proto, že my mluvě zvířat nerozumíme, nemůžeme právem souditi, že „nikdy řeči nevytvořila“ (53). O vzniku řeči jsou spory, které v učebnici nesluší přetřásati. Též jest přiměřenější účelu věci všímati si předem vývoje mluvy jednotlivce. Je-li „myšlení účelné představování“ (51) a „soud základní jeho formou“ (55), nemožno prohlásiti výměr: „Soud jest spojení nebo rozpojení dvou pojmů“ (55) za zcela správný; vždyť i ministerské instrukce (l. c. 401) toho druhu výměr jmenují „ganz leere Redensart“. O tom, co jest víra, není mínění ustáleno. Věčšina asi, která ji považuje za stav rozumový (Wundt, Log. II, 370 a j.), nepřisvědčí výpovědi, že „víra jest cit pocházející z vědomí shody myšlení našeho se skutečností“ (60), zvláště, není-li pojem skutečnosti náležitě objasněn. Proto také nepřisvědčí, že soud vírou provázený jest pravdivý (60). Podivna jest „představa věčnosti, která neustálým skládáním dob s rostoucí pamětí a soudností vzniká a které si představiti nedovedeme“ (66).

Podobně nepředstavitelné jsou pojmy o bodu a čáře jednorozměrné (68). Též „podklad dějů vnitřních jest neurčitý a nevymezitelný“ (70); ale přece se uvádí tím podkladem — tělo (71). Konečně i znak já, který označuje jsoucnosť individuální, jest prý nepředstavitelný (72).

„Jestli každá změna poměrů působí nelibě“ (73), kterak vyložiti, že odstraněním nelibého dojmu nastává příjemnosť? (73). Staří říkali: varietas

delectat. Připouštíme, že jsou stavy duševní ryze individuální a nesdělitelné; ale nepochopujeme, proč by cit, který s představou a snahou tvoří jeden duševní jev, nemohl s nimi v jiné osobě býti vyvolán, když obraz na mysli mi tanoucí vyvolati mohu (74)! Uvážíme-li, že rozum, vůle nejsou něco samo o sobě existujícího (51), snadno poznáme pravé jádro průpovědi: „o rozum rozrážejí se vlny citové, vůle dovede tlumiti rozbouřené . . .“ (75). I když rozum pojmeme jako myšlení (52), nemůžeme s tou frásí souhlasiti, neboť „myšlení samo jest zdrojem citů“ (94). Praví-li se, že „hloubka citu závisí na citlivosti“, a vykládá-li se citlivost za závislost hloubky citu na organismu (76), mnoho se tím nevysvětlilo. Pravý zmatek vyvolal se v hlavě žákově, který ví, že „cítění jest vždy spojeno s představováním a chtěním v jednotném jevu duševním (51, 74), uslyší-li, že cit může býti ve vědomí od představ a snah odloučen a v představu změněn, která se sdružuje i vybarvuje a do které se člověk dovede vmysliti (77). Označení citův osobních jakožto citů, které jsou podmíněny druhem (?) činnosti duševní (85), není věcné odůvodněno, a shluk citův tu uvedených více méně nahodilý (na př. cit novoty, dlouhé chvíle, vděčnosti, ztráty a j.). Rozdělení citův idejních ve tři druhy není řádně odůvodněno, řekne-li se prostě „ježto jsou tři ideály“ (88).

Výměr vkusu jakožto závislosti záliby v krásném na podmínkách subjektivních (92) není správnou obdobou výměru svědomí jakožto souhrnu podmínek určujících měřítko ethického posuzování (96), a jeví se pro vkus, který tvoří ideál a diktuje požadavky (92), méně přiměřeným, než jest výměr svědomí. Pro logiku snad postačí, řekne-li se, že správnost myšlení jest ve shodě se skutečností (94), ač-li se neotáže „čeho shoda?“; ale pro psychologii to nedostačí, není-li vyložen pojem skutečnosti. Že by vůle byla „možnost rozhodnutí“ (111), sotva lze uznati tomu, kdo ví, že možnost není nic skutečného, žádná existence vůbec, pouhá smýšlenka mezi „nic“ a „něco“. Za těch okolností nelze pochopiti, kterak o této možnosti se může tvrditi, že „není nic od činnosti duševní různého, nýbrž že jest to činnost sama“ (107). Uvážíme-li konečně, že „nejvyšší projev chtění (vůle) jest rozhodování, které jest spor popudů, v němž mocnější zvítězí“ (118), zajisté máme malou útěchu ze slov: „Máme s nemenší jistotou pojetí o vlastní svobodě“ (112), která theorií odůvodněna nejsou, a na plano vyzní ujištění „nechci-li, nikdo mne nedonutí“ (113). Konečně připomínáme, že se nad vypuštěním výkladů paedagogicky důležitých a psychologicky zajímavých pojmův osvojování, rozumu a j. nezastavujeme, neboť dobře víme, že na jménu nezáleží a že nazírání na věci jest subjektivné. Pokud se zpracování vybrané látky týče, vyznáváme rádi, že jest pečlivé a že leckterý oddíl zcela jest zdařilý. Zevnější úprava spisu jest slušná, tisk zřetelný, cena přiměřená.

J. Kapras.

Literatura.

Almanach České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Ročník VII. 1897. 133: Kekule rytíř ze Stradonic zakladatelem chemie organické (B. Raýman).

Annuaire de l'Académie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique. Année LXIII. Bruxelles 1897. m. 8°. 174. Gustave Frédérix (Ch. Potvin). Adolphe de Man (Edm. Marchal).

Bulletin de l'Academie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique à Bruxelles. 8°. Année 1896. Svazek 11.: Comment les fleurs attirent les Insectes (E. Plateau). Impression photographique produite par les courants gazeux renfermant des particules solides en suspension (P. De Heen). La valléite, nouvelle amphibole orthorhombique (G. Cesàro). Contribution à l'étude des phénomènes polaires des muscles (E. Lahousse). Observations sur la respiration cutanée des Limnées et son influence sur leur croissance (Victor Willem). Le bromure d'éthyle comme anesthésique opératoire chez les Cephalopodes (J. Heymans). Notes sur les Oiseaux d'Aristophane (A. Willems). La musique et les écoles nationales (Th. Radoux).

Časopis Matice Moravské. Redaktoři Vincenc **Brandl** a Fr. **Bartoš**. Nákladem Matice Moravské v Brně. Předplatné ročně 2 zl. 60 kr. 8°. Ročník XXI. Sešit 1.: Křesťanská filosofie a účelnost v přírodě (J. Pospíšil). Stav národnosti české a německé na Moravě r. 1771 (Fr. Slavík). Na jihovýchodní Moravě (Jos. Klvaňa). Mince a mincovnictví markrabství Moravského (In. Červinka). Z prostonárodního lékařství a hospodářství (Frant. Rypáček). Švédové u Brna r. 1645 (Frant. Šujan). Pešťská výstava milleniová se zřetelem ku věcem československým (J. Klvaňa). Umělecké a vědecké zprávy: Tuřany u Brna (F. Slavík). O knihovně Josefa Valentina Zlobického (F. Menčík). Meteorologické záznamy o Moravě a Slezsku v r. 1894 (J. Klvaňa).

České Museum filologické. Odpovědný redaktor Dr. Jan **Kvíčala**. Nákladem Spolku filologického v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník II. Sešit 5.—6.: K výkladu genetivu ‚dotykového' v řečtině a češtině (Fr. Kovář). Analecta Tacitea (Rob. Novák). O tendenci Aristofanových Ornithes (K. Velíšek). Arnošt Curtius a ionská jeho hypothese (J. Prášek). Dodatek k tomu (J. Kvíčala). Nekrolog (Frant. Kvíčala a Jan Kvíčala).

Филологическое обозрѣніе. Журналъ классической филологіи и педагогики. Redaktoři a nakladatelé A. **Adolf,** V. **Appelro.** v Moskvě. 8°. Cena ročníku (4 svazky o 10 arších) 8 rublův. Ročník XI. Svazek 1.: Z oboru semasiologie (A. Gruška). Ad Horatium, ad Anthologiam Palatinam, ad Plutarchum (Th. Korš). Ke Columellovi (A. U. Milein). Vazba *φάναι* s *ὅτι* či *ὡς* (S. J. Sobolevskij). K Propertiu (G. E. Zenger). De *ὅστις* pronomine ad definitam rem relato (Th. Korš). Calamistratus; *ἤμινα;* slovesný kmen *ἐλευθ* (M. Pokrovskij). Drobné poznámky k Juvenalu (A. U. Malein). O školní četbě Ovidiových Proměn (A. V. Adolf). O Rižském archaeologickém sjezdě. Varia.

Hudební květy. Redaktor **Karel Weis.** Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze. 4°. Cena ročně (12 seš.) 6 zl. Sešit 5.: Fantasie na operu Mefistofeles od Arriga Boita (K. Weis).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XV. Číslo 1.—2.: V stopách mysli lidové (T. Nováková). Visitha (J. Machado). Školské spory skutečské před sto lety (B. Konečný).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XIX. Svazek 1.: *Dub Merlinův (Jar. Vrchlický). F. L. Věk (Al. Jirásek). Písně R. Jesenské. Udobření dudci (Ed. Jelínek). Jan Neruda (Bohuslav Čermák). Z básní Adolfa Heyduka. Anatole France (Anežka Schulzová). Thais (Anatole France, přelož. Anežka Schulzová). Mateřská láska hmyzu (E. Menault a j., př. V. Čalounová). *Na jezeře čtyřkantonském (Ant. Klášterský). O krojích v Čechách a na Moravě ve stol. XVIII. (Čeněk Zíbrt). Pančava (Svetozár Hurban - Vajanský). *Modlitba dětská (Svatopluk Čech). Z let mladosti (François Coppée, přel. J. Benešovský).

Listy filologické. Redaktoři Jan **Gebauer** a Josef **Král.** V Praze. Nákladem jednoty českých filologův v Praze. 8°. Cena ročníku (6 sešitů o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník XXIV. Sešit 1.

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVIII. Čís. 4.—6.: William Morris (G. Mourey).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXV. Číslo 9.—12.: *Za Janem Nerudou (J. Sládek). Hlavala (F. Krákorová). Ve vlasti věčného ledu (A. P. Čechov, přel. A. Hušnerová). Z vánoční botaniky (B. Bauše). *Ano — ne (J. Sládek). Malé básně prosou (Haydée, př. M. Kalašová). Musejní sběratel (F. Blažka). Rozhodný políček (Alf. Daudet, př. Jiří Ščerbinský). Jen ještě chvilku (F. Téver). Několik slov o Janu Nep. Štěpánkovi (J. Arbes). Z básní Č. Ostravického. V obchodě (A. Morrison, př. J. Bartoš). San Marcos 3. III. (Ed. Bago, př. A. Pikhart). Loupeživé rostliny vodní (Fr. Blažka).

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XVI. Sešit 7.—9.

Muzeum. Časopismo Tovařystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Maur. **Mariševski.** Ve Lvově. 8°. Nakładem Tovařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročnik XIII. Zešyt 1.: Nový zákon o platech učitelův středních škol (A. Jahner). Neznámá rozprava Alex. Fredry o výchově mládeže (H. Biegeleisen). Silní i slabí v theorii Sokratově (S. Schneider). O písemních cvičeních latinských a řeckých na vyšším gymnasii (J. Sanojca).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády Bosensko - hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník III. Číslo 1.: Jesenní kvítky (J. Leskovar). Jeka (L. Ladaňski). Tiberius Gracchus; tragédie o 5 jednáních (P. Krstinić). Kmotři (B. Budisavljević). Právní poměry mezi mužem a ženou na Černé Hoře (J. Ivanišević). Bouře v sklenici vody. Gabriele d'Annunzio (J. Čedomil). Lepota

v životě (St. Pavlović). Básně J. Milakoviće, T. Alaupoviće, Tomira, Dr. Ilijće, V. Deželiće, R. b. Kapetanoviće.

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVIII. Čís. 4.—6.

Paedagogické rozhledy. Red. J. **Klika.** V Praze. Nákladem Dědictví Komenského. 8°. Cena ročně (10 sešitův) 2 zl. 50 kr. Ročník X. Sešit 5.

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník VI. Sešit 5.

Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. 8°. Ročník 1896. Číslo 25.—27. — Ročník 1897. Číslo 1.: G. Bühler předkládá otisk nápisu objeveného A. Führerem v Nepalu, jenž úplně určuje polohu rodiště Buddhova.

Slovenské Pohl'ady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty.** V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XVII. Sešit 1.: *Vohľady (O. B.). Ideál (N. Luchmanová, přel. Š.). *Poltava (Alexandr S. Puškin, přel. Samo Bodický). Rozpomienka na Jozefa Brnu (Somolický). Sonety (Gnom). Z básní Somolického. Obrázky zo Slovenska (Joz. Holuby). Slovenský jazyk: Študovanie slovenčiny (Frant. Pastrnek). Verše o Jánošíkovi (Pavel Socháň). Povery na Starej Turej (Marienka Hargaš). Beseda: Moysesove listy Kuzmánymu.

Světozor. Redaktor M. **Šimáček.** Nakladatel F. Šimáček. V Praze. Fol. Cena ročníku (52 čísel) 8 zl. Ročník XXXI. Číslo 6.—10.: Učte se znáti lidi (J. Havlík). Z básní A. Klášterského. Dvě památky umělého průmyslu českého ze století XVI. (A. Šolta). Z básní B. Kaminského. Muž srdce. O zjišťování zločinců (B. Lepař). U lužických katolíků (A. Černý). Dvanáct sonetů samotáře (J. Vrchlický). J. Vl. Kamarýt (Jan Zítek). *Zápas o štěstí (A. Klášterský). Obrat (Fr. Hejda).

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXIII. Svazek 12.: Perioda byzantinsko-islamské osvěty (E. Grimm). Meteorologická pozorování (D. Goldgammer).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VII. Číslo 31.—34.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXVI. Číslo 6.—7.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XVI. Číslo 4.—6.: Trojí vánoce (př. Vl. Petřínská). Tři písně (V. Gomulicki, př. V. Kredba).

Věstník Národopisného musea českoslovanského. Redaktor L. Niederle. Číslo 1.

Записки императорскаго Новороссийскаго университета въ Одессѣ. Редакторъ А. А. Кочубинскій. Одесса. v. 8°. Roku 1896. Cena 3 rub. Svazek 69.: Sur la resolution du système des equations linéaires à trois inconnues par la methode des moindres carrés (A. K. Kononovič). Učení o cennosti u klassikův i kanonistův (R. M. Oršenckij).

Zdraví. Rediguje Dr. K. **Chudoba** a uč. Am. **Čadová.** Nakladat'.e Ed. Beaufort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3 zl. 60 kr. Sešit 10.: Zázračné děti (A. Mráz).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. K. **Schenkl, J. Huemer.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVII. Sešit 12.: Zwei Termini der Grammatik, insbesondere der lateinischen, und ihre Verwendung (G. Spengler). O těsnopise na středních školách něm. (F. Bárta).

Zlatá Praha. Redaktor Ferd. **Schulz.** Nakladatel J. Otto. V Praze. Fol. Cena ročně 8 zl. Ročník XIV. Číslo 5.—10.: *Nad listy Žižkovými (A. Mužík). K. A. Verner (Fr. Prusík). *Vůně svaté noci (A. Mužík). *V zimním slunci (J. Sládek). *Novoroční přípitek (A. Mužík). *Princezna Pampeliška (Jar. Kvapil). *Pavučiny (Jar. Vrchlický).

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Rayman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník VII. Seš. 1.: Úplné zatmění slunce. Kekule rytíř ze Stradonic, zakladatel chemie organické (B. Rayman). Na zoologické stanici v Terstu.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія Redaktor **L. Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1896. Svazek 12.: Všesvětový katalog a mezinárodní bibliografický spolek (P. Kazanskij). Nynější německé university (V. A. Čumikov). Lipský disput r. 1519 (A. M. Lovjagin). Desátý archaeologický sjezd v Rize. Střední a nižší školy Kievského okruhu v r. 1895. Anacreontea (V. K. Ernštedt). Zprávy Herodotovy o vně-skythských zemích Rusi (Th. G. Miščenko). *Χρυσονόμοι* (S. A. Žebelev). Kritické poznámky k Polybiovi a k Liviovi (týž). O padělání předmětův klassické dřevnosti na jihu Rusi (E. R. Štern).

Cesta kolem světa. Napsal Jos. **Kořenský.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Seš. 46.—47. (str. 609—666. Konec).

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina.** V Praze 1896. Nakl. Edv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 12 kr. Číslo 5.: Obrázky z pravěku země České. Napsal Alex. Bernard. Seš. 1. (str. 1—32). — Doporoučíme žákovským knihovnám.

Drama budoucnosti od E. **Boisgilberta.** Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1896. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 13.—14. (str. 385 až 456. Konec).

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1896. Nákladem J. Otty. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 233. (str. 177—253. Konec.) Seš. 234.: Díl XXIII.: U nás (str. 1—24). — id. 2. vydání. Sešit 73.—74.: VIII. díl (str. 217—280).

Letem českým světem. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1897. Fol. Cena sešitu (o 12 pohledech) s tiskem po obou stranách 30 kr., po jedné straně 40 kr. Sešit 2.—4. (obraz 15.—50.).

Manžel. Napsal Bruno **Sperani,** př. K. Klostermann. V Praze 1896. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 5.—7. (str. 129—224).

Mezi slunci a hvězdami. Napsal K. **Flammarion**, př. J. Kosina. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr. Seš. 1. (str. 1—32).

Národopisná výstava českoslovanská v Praze 1895. Vydali výkonný výbor Národopisné výstavy českoslovanské a národopisná společnosť českoslovanská prací spisovatelův a umělcův českých. Pořádají K. Klusáček, Em. Kovář, L. Niederle, Fr. Schlaffer, F. A. Šubert. Nákladem J. Otty v Praze. fol. Cena sešitu (o 3 arších) 80 kr. Sešit 17. (str. 365—388): Církevní oddělení katolické (A. Podlaha, Ed. Šittler, J. Košnář, K. Procházka, Vl. Přibík, J. Svoboda, J. Tumpach).

Na severní točnu od Fr. **Nansena**, překlad rediguje J. Guth. S illustracemi O. Sindinga. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 2.—4. (str. 33—128).

Ottova Laciná knihovna národní. Nakladatel J. Otto v Praze. Cena sešitu (8° o 3 arších) 10 kr. Sešit 41. (str. 205—212. Konec). Sešit 42.—43.: Měšťanská šlechta od Fr. Heritesa (str. 1—207. Konec). Sešit 44.: Marie Šťastná od S. Hellera (str. 1—48).

Příšerná loď. Napsal B. **Marryat.** Illustroval V. Černý. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1896. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 12.—14. (str. 347—436).

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XIII. Svaz. 4.: Za vlády Prusů od S. Hellera (str. 385—512).

Řím od E. **Zoly**, přel. Fr. Čihák. Nakl. Ed. Beaufort. V Praze 1897. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 5.—7. (str. 129—224).

Sborník světové poésie. Vydává IV. třída České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění. Vydání sešitové. Nakladatel J. Otto. m. 8°. Třída IV. Ročník VI. Číslo 4.: Horský věnec P. P. Négoše, př. Jan Hudec. 170.

Slečna Don Quixote. Napsal Al. **Bródy,** přel. G. Mayerhoffer. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 1. (str. 1—32).

Slovník francouz-ko-český. Kapesní vydání. Sestavili J. **Herzer** a Č. **Ibl.** V Praze 1896. Nakl. J. Otto. v. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 18 kr. Kapesní vydání. — Sešit 19.: vérificateur—zythogale (str. 577 až 600). Tím ukončeno dobré dílo to.

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Nakladatel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 54.—56.: Moje sonata (str. 73—168).

Spisy Adolfa Heyduka. Nakl. J. Otto. V Praze. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 2.: Nové Cigánské melodie (str. 33—64).

Stručný slovník paedagogický. Redaktoři Jos. **Klika** a Josef **Sokol.** V Praze 1896. Nákladem odboru literárně-paedagogického při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Sešit 40.: Pavlína z Anhaltu—Pitva (str. 1229—1260).

Student hrdina. Sešit 7.—8. (str. 193—245. Konec).

Jos. Svátka sebrané dějepisné romány. Nakladatel Fr. Bačkovský v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Díl IV.: Pasovští v Praze. Sešit 2. (str. 49—96).

S vílou kouzelnicí. Vybrané české pohádky upravil Fr. S. Procházka. V Praze 1896. Nakladatel J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (16 str. s barvotisky) 15 kr. Seš. 3.—5. (str. 33—80).

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník XI. Sešit 1.: Na hrubé hroudě od J. Vřesnického (str. 1—64).

Tajuplný ostrov. Napsal Julius **Verne,** př. Boh. Koudelka. S rytinami P. Férata. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1896. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 13.—17. (str. 385—544).

Život Dra Julia Grégra od K. **Tůmy.** Nakladatel Ed. Beaufort. V Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 5. (str. 129—160).

Amparo od Julia **Zeyera.** Nakl. J. Otto. V Praze 1897. 12°. 138.

Bemerkungen über den Sprachunterricht nach Gouins Methode und über die Verwendbarkeit dieser Methode in unseren Schulen. Napsal Aug. **Ritschel.** Vyňato z Zeitschrift für das Realschulwesen XXI a XXII. 8°. 641—720. 1—9.

Kazania Gnězeńskie. Text i glossy rukopisu vydal, poznámkami a slovníkem opatřil Vlad. **Nehring.** V Krakově 1896. Nákladem Akademie věd. v. 8°. 114 a 2 tab.

Když se připozdívá. Básně Jana **Rokyty.** Nakladatel F. Topič. V Praze 1897. m. 8°. 76.

Л е н о р а, Л ю д м и л а и Н е р и н а. Замѣтка Р. Брандта по польской литературѣ. Варшава 1896. 8. Оттискъ изъ Русскаго Филологическаго Вѣстника т. XXXV.

Modlitby k Neznámému od Svat. **Čecha.** Nakladatel F. Topič. V Praze 1896. m. 8°. 121.

Německá knihovna pro českou studující mládež. Redigují A. Kubeš, F. Jokl a V. König. Nakl. J. Kubeš v Třebíči. 16°. Svazek 1.: Anselmo. Titus und seine Familie. Povídky Kr. Schmida. Poznámkami opatřil F. Jokl. 88. 36 kr. — Myšlenka je velmi dobra, zasluhuje vší podpory zvláště učitelův němčiny. Ovšem bude nutno vždy bedlivě přihlížeti k péknému a též zážívnému výboru. My bychom doporoučeli zprvu kratší povídky, vhodné, zvláště historické (i literární) anekdoty, pak teprve povídky delší. Střídati by se mělo písmo latinské s německým, by onomu

žák přivykl a měl tak přechod k vědeckým dílům německým, jichž později častěji třeba bude užívati. — Úprava tohoto svazku jest pěkna, cena levna.

Pod kolem. Vojenská novella Pavla **Albieriho**. Nakl. J. Otto. V Praze 1897. 8°. 324.

Sestra Filomena od Edm. a Jul. de Goncourt, př. J. Benešovský. Nakl. J. Otto. V Praze 1897. 8°. 212.

Drobné zprávy.

Nařízení.

Je-li služné stíženo **soukromými požadavky,** má se vybírati **3% částka pensijní** z částky, která dle zákona ze dne 21. ledna 1882 (ř. z. č. 123) podléhá exekuci. — Podobně se mají na příště vybírati **daně z příjmů a služební taxy** váznoucí na služném. (30/12. 1896, č. 31.537.)

V příčině **abiturientův,** kteří **maturitní zkoušky** v letní lhůtě už počaté pro opravdovou překážku **dokončiti nemohli,** v následující pak podzimní lhůtě ve smyslu al. 2, oddílu 2. ministerského výnosu ze dne 10. prosince 1885, č. 22.906 k pokračování ve zkoušce připuštěni byli, ale při této zkoušce pro nedostatečnou známku z jediného předmětu na rok reprobováni býti musili, dovoluje se, aby se výhody vyslovené v al. 4. uvedeného nařízení ministerského rozšířily též na kandidáty zmíněného druhu při opakování maturitní zkoušky v příští lhůtě letní. (6/1. 1897, č. 25.728 ex 1896.)

Schválená díla:

Roth J. a Bílý Fr., Německá čítanka a mluvnická cvičebnice pro III. a IV. tř. V Praze 1896. 1·54 zl., váz. 1·74 zl. (24/11. 1896, č. 28.782.)

Obrazy k mythologii a dějinám Řekův a Římanův. Vydal Feodor Hoppe. 30 tab. Ve Vídni 1896. 5·5 zl. (5/12. 1896, č. 28.962.)

Rozmanitosti.

— **Přednášky z oboru slavistiky v zimním semestru** konají se: na Collège de France v *Paříži*: L. *Leger* vykládá českou kroniku Dalimilovu a ruskou kroniku Nestorovu.

— **Zkoušky z těsnopisu** u c. k. zkušební komise pro kandidáty učitelství těsnopisu na středních školách konati se budou příště 8. května; žádosti opatřené náležitými doklady budtež adresovány na předsedu komise, pana vládního radu Karla z Ottů, ředitele reálky na ostrově Kampě, kdež

lze i dostati podrobné podmínky zkoušky; ministerstvo potvrdilo na novo vedle předsedy jmenovaného jakožto členy komise p. prof. Jos. Gucklera, Jana Ot. Pražáka, Emila Johna a ředitele Václ. Starého; při zkoušce, konané dne 5. prosince 1896 approbováno bylo 6 kandidátů a jedna kandidátka.

— **Gymnasiu Královdvorskému** uděleno právo veřejnosti s uznáním reciprocity.

Konkursy.

Uprázdněno jest místo ředitele při gymnasii Kroměřížském a Strážnickém; místo učitele dějepisu a zeměpisu (s češtinou neb němčinou) při reálce Telečské.

Uprázdněna jsou místa: skutečného učitele katol. náboženství v Čáslavi; zatímního učitele mathematiky a fysiky na gymnasii Olomúckém a na reálce v Praze, Ječná ul.; skutečného učitele němčiny s češtinou neb frančtinou na reálce v Karlíně a v Králové Hradci; skutečného učitele němčiny neb frančtiny na reálce Kutnohorské; skutečného učitele kreslení na reálce Plzeňské; skutečného učitele lučby na reálce Písecké.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnost nauk.

Třída filosoficko-historická. Dne 28. prosince 1896 JUDr. Hermenegild *Jireček* přednášel o všeslovanském slovníku právnicko-historickém a Dr. V. *Nováček* předložil Paměti Hynka Bruntálského z Vrbna z let 1610 až 1611. V pondělí dne 11. ledna prof. Dr. Jan *Novák* přednášel o symbolické stránce Pansofie Komenského. Též předložena byla stať skriptora F. *Menčíka* o úmluvách Vídeňských z roku 1725 a jich následcích.

Třída mathematicko-přírodnická: V pátek dne 15. ledna přednášeli: prof. Dr. F. *Studnička* „Příspěvky k nauce o determinantech mocninných a sestavných"; prof. Dr. F. *Vejdovský* „Dnešní stav otázky oplození vajíčka a kinetického dělení buněčného"; docent Dr. J. *Barvíř* „O zelenavém granulitu od Adofova"; Dr. J. *Frejlach* „Příspěvek k poznání nefometrických poměrů zemí Sudetských"; assistent K. *Tocl* „O některých formách rodu Xanthium (Tourn) L. I. Prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání prof. K. *Küppera* „Poznámka o projektivním vývoji $C^{en} + {}_{v}$".

Král. česká společnost nauk v řádné schůzi dne 13. ledna 1897 se usnesla rozepsati novou soutěž z jubilejního fondu a to se lhůtou dopadající dne 31. prosince 1897 o 5. hodině odpoledne. Předpisy o tom, jaké rukopisy nebo tiskopisy, i jakým způsobem mohou se ucházeti o honorář, najdou se ve statutě a v regulativě jubilejního fondu za r. 1886; otisky obojího lze dostati v kanceláři Společnosti (v Praze 562—I.). Současné

ustanoveno konati výroční slavnostní schůzi v pondělí dne 1. února t. r. o 5. hodině odpol. v místnostech Společnosti, při níž mimo jiné prohlásí se volby nových členů, vykonané v téže schůzi dne 13. ledna.

Přehled schůzí Královské České Společnosti nauk

(v Praze, Staré Město, Celetná ulice čís. 20) roku 1897. Řádné i třídní schůze konají se o 5. hod. odpol.

Pojmenování	Den	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Říjen	Listopad	Prosinec
Řádná schůze	Ve středu	13	3	3	7	5	2	7	13	3	1
Schůze třídy	V pondělí	11	8	8	5	10	14	12	11	8	6
filosoficko-histor.	„	25	22	22	26	24	28		25	22	20
Schůze třídy	V pátek	15	12	12	9	28	11	9	15	12	10
math.-přírodověd.	„	29	26	26	30		25		29	26	

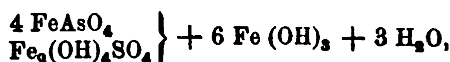
Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

(Podané od auktorů.)

(Pokračování.)

V perličce boraxové skýtala silnou reakci na železo a na uhlí se sodou reakci sirných jater. Ve studené koncentrované kyselině solné, jakož i v horké zředěné, se v práškovité formě až na nepatrný zbytek rozpouštěla, aniž šuměla. Ve studené vodě se v kouscích jen zvolna v drobečky rozpadávala, i vyloučila se po chvíli hnědá ssedlina; vodný roztok dával jen slabounkou reakci na železo a kyselinu sírovou. Zavařením vylučovala se hnědá, práškovitá ssedlina sice rychleji, avšak reakce na železo a kyselinu sírovou byly jen o poznání silnější. Všecky vlastnosti, jakož i výsledek kvantitativného rozboru svědčí tomu, že jest zkoumaný nerost pitticit. Složení jeho dá se nejlépe vyznačiti formulou

$$\left.\begin{matrix} 4\,FeAsO_4 \\ Fe_2(OH)_4SO_4 \end{matrix}\right\} + 6\,Fe\,(OH)_3 + 3\,H_2O,$$

i podobá se dobře exemplaru z Rathhausbergu od Gasteinu. (Rammelsberg: Pogg. Ann. 62, 139.)

5. V jednom místě prve zmíněné opuštěné štoly nalézá se ve vápenci značná puklina, vybíhající do několika menších trhlin. Ta vyplněna jest až na malé klikaté mezery v hořejších partiích pěkně okrově žlutým limonitem; u spodu převládá zemitý, poněkud břidličnatý haematit, částečně již také ve žlutohnědý limonit proměněný. V takových mezerách nalezeny hroznovité, místy ledvinité aggregáty zřetelného skelného lesku, na lomu pěkně lasturovité, tající v sobě hmotu beztvarou, o něco tvrdší než kazivec. Některé partie jsou pěkně bílé, hutnoty 1·874, se slabounkým nádechem do žluta; jiné, zřetelně plavé, hutnoty 1·937, přecházejí tu a tam do světle hněda. Obojí jsou zřejmě prosvitavé, na vrypu světlejší a mnohem třpytnější. Před dmuchavkou praskají, bělají, avšak netaví se; plamen zbarvují nepatrně zelenavě, i jeví se zřetelné zelené zbarvení teprve po navlhčení kyselinou sírovou. V baničce páleny silně třeští; pouštějí mnoho vody neutrálně reagující a rozpadají se v bílý prášek. Pokropeny byvše solucí kobaltnatou a vyžíhány, zbarvily se krásně modře. V boraxové perličce dával jen prášek z partií plavých sotva znatelnou reakci na železo. Ve zředěné kyselině solné a dusičné rozpouštěly se za horka sice pomaloučku, avšak přece úplně; velice rychle proveden byl rozklad oběma kyselinami koncentrovanými až na nepatrný, červenavý, nerozpustný podíl. Kvantitativný rozbor vede k formule

$$AlPO_4 . 2\,Al\,(OH)_3 + 6\,H_2O,$$

i pokládá autor nerost zkoumaný za identický s evansitem. (Forbes: Phil Mag. (4), 28, 341.)

6. Na stěnách dutin žlutohnědého, okrovitého limonitu pozoroval autor světle šedé, drobné kuličky, asi jako velké bradavky, jež byly shluknuty v několik drobnohroznovitých skupin. Některé byly slabě prosvitavé, měly slabý mastný lesk, jemňounce druzovitý povrch a rozpadly se nárazem v klínovité částečky, slohu jemně vláknitého. Převážná věčšina kuliček byla neprůhledná, bělejší, mdlá a zemitá; tato proměna zasahovala nejdále do třetiny jednotlivých tvarů. Ze tří kusů, jež od pana správce Klímy obdržel, podařilo se autorovi vybrati jen 3·86 gr. úplně čistého, nezvětralého materiálu, jenž měl hutnotu 2·617 a jevil o málo menší tvrdost než kazivec. Dmuchavkou silně žíhán praskal, úplně zbělel, avšak netál; slabé zelenavé zbarvení plamene vystoupilo teprve zřetelněji po navlhčení kyselinou sírovou. Pokropen solucí kobaltnatou a vyžíhán, zbarvil se krásně modře; v baničce žíhán byv zbělel, zakalil se a pouštěl vodu reagující neutrálně. Ve zředěné kyselině solné a dusičné za horka, jakož i v koncentrovaných za studena, rozpouštěl se velice zvolna a nedokonale; rychle se rozkládal v horkých, koncentrovaných kyselinách, zanechávaje nepatrný, šedavý zbytek. Kvantitativný rozbor vede k formule

$$AlPO_4 . Al\,(OH)_3 + 2\,H_2O,$$

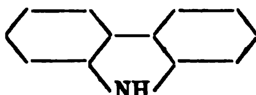
i stojí zkoumaný nerost uprostřed mezi peganitem $AlPO_4 . Al\,(OH)_3 + 1\frac{1}{2}\,H_2O$ a fischeritem $AlPO_4 . Al\,(OH)_3 + 2\frac{1}{2}\,H_2O$. (Herrmann: Journ. f. p. Ch. 1844, 33, 285 a 287.)

Podle všech vlastností podobá se Tresenský minerál nápadně nerostu ze Zaječovského dolu blíže Zbirova, jejž prohlásil Zepharovich za novou specii sférit. (Mineral. Mittheil. II. Wien. Ak. Ber. 56, 24.) Také se dá z analys Bořického odvoditi pro Zaječovský exemplář táž formula, jež re-

sultuje z analys autorových pro nerost Tresenský. Možná, že bude prozkoumáním nových exemplářů také po stránce krystalografické a optické zjištěna identita nerostu Tresenského se sféritem.

O derivatech karbazolu. Podává *Emil Votoček.* Předloženo dne 13. března 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 22.

Karbazol, sekundární base aromatická formuly

liší se od difenylaminu pouze vazbou difenylovou v orthopoloze k imidoskupině. Vzhledem k tak značné podobnosti konstituce bylo zajímavo studovati chování se karbazolu při substituci, na př. nitraci a bromaci, dále při kondensacích, a srovnávati podmínky tvoření se těchto derivatů s podmínkami platnými pro difenylamin.

Z přítomné práce, v níž míním pokračovati, vysvítá následující:

1. Karbazol direktně nitrován v kyselině octové 1 mol. HNO_3, dává červený mononitrokarbazol.

2. Kdežto difenylamin, nitrován jsa methodou Wittovou, dává za určitých podmínek 2 isomerické dinitroprodukty, karbazol za týchž, ano i za mnohem příznivějších podmínek nitračních poskytuje vždy jen dva isomerické mononitrokarbazoly, z nichž jeden žlutohnědý b. t. 209°—211°, druhý citronově žlutý b. t. 184°.

3. Malá zásaditosť karbazolu u porovnání s difenylaminem jeví se též tím, že při nitraci methodou Wittovou (s amylnitritem) vzniká i samotný nitrokarbazol (vedle nitroso-nitro), což u difenylaminu pozorováno nebylo.

4. Působením směsi alkoholu, kyseliny octové a HNO_3 na nitrosokarbazol nevzniká očekávaný mononitroderivat, nýbrž dinitro.

5. Brom působí substitučně na karbazol a dává v přebytku použit tetrabromderivat.

6. CCl_4 kondensuje se s karbazolem na modré barvivo typu trifenylmethanového, které jest buď t. zv. modří karbazolovou, nebo barvivem velmi příbuzným.

7. Karbazol dává s formaldehydem i benzaldehydem kondensační produkty špatně čistitelné.

8. Za přítomnosti koncentr. H_2SO_4 dává karbazol řadu barevných reakcí s rozmanitými aldehydy mastnými i aromatickými.

Frisinské památky. Jich vznik a význam v slovanském písemnictví. Podává Dr. *Václav Vondrák.* Předloženo dne 10. září 1895. S 9 tabulkami. 1896.

K nejzajímavějším památkám slovanským náležejí zajisté Frisinské, jednak pro své stáří — latinkou psané památky nemáme žádné jiné, která by byla starší neb aspoň tak stará (z doby ok. r. 1000—1050) — jednak pro svou povahu jazykovou. O jich vzniku psalo se již mnoho a všelijak se vykládal. V dřívější době bylo takměř všeobecné mínění, že jsou to čistě slovinské památky. Jen Dobrovský myslil na konci svého života, že druhá z nich vznikla v Lužici (bezpochyby pro tvar ton = českému ten), skrze sv. Vojtěcha že přišla do Čech a odtud že se dostala prostřednictvím českým (praefix vy-, skupina dl) k Slovincům. První a třetí památku pokládal za čistě slovinskou (v listě Kopitarovi dne 21. listopadu 1826 a 2. prosince téhož roku); Dobrovský ani konečně Kopitar neviděli v nich nijakého vlivu církevní slovanštiny. Vlivu však češtiny v památkách těchto nechtěl Kopitar připustiti (Glag. Cloz. XXXIII—XLVII, hlavně XLI). Ovšem bohemismy Dobrovským uvedené bylo možno na základě dialektického materiálu slovinského popírati.

Otázka, souvisí-li Frisinské památky nějak s církevní slovanštinou, byla tím naléhavější, jelikož se shledalo, že se některé věty v druhé památce shodují s příslušným textem církevněslovanského prologu uveřejněného v Koeppenově vydání památek těchto r. 1827. Vostokov, jemuž přináležela filologická práce ve vydání tomto, nezmiňuje se nijak o tom, jak by se mohla shoda tato vysvětliti. Kopitar zase myslil ve svém vydání, že pozdější biskup Děvínský Adalbert kolem r. 960 přinesl druhou, od biskupa Abrahama, Slovince, pocházející památku do Ruska, nebo že se tam i jinak dostati mohla (Glag. Cloz. XLIV).

Teprve r. 1865 nastal obrat v naší otázce. Tenkráte vydal Sreznevskij filologické spisy Vostokova (филологическія наблюденія). Mezi nimi byl též dotčený článek o Frisinských památkách z Koeppenova vydání. Sreznevskij otiskl nejen článek ten, nýbrž připojil i svou úvahu o jazyku těchto památek. Sreznevskij viděl v něm rozhodně vliv církevní slovanštiny a pronesl mínění, že památky ty nějak souvisí s činností slovanských apoštolů Cyrilla a Methodia. Ostatně viděl již Schleicher před Sreznevským (r. 1858) tento vliv ve slovesné koncovce první os. mn. č.

V těsnější ještě souvislost s církevní slovanštinou byly památky přivedeny, když jsem ukázal, že některé věty z třetí opakují se zároveň též v jedné zpovědní modlitbě v Euchologiu sinajském, tedy v církevněslovanské památce hlaholsky psané. Zároveň jsem našel též staroněmeckou předlohu této (v. Archiv für slav. Phil. XV, 124—125); zabývaje se dále otázkou touto, dospěl jsem konečně k tomuto výsledku:

Druhá a třetí památka byla psána touž rukou, avšak v pravopise jsou odchylky. Z druhé seznáváme, že psal Němec obě tyto památky, neboť psal zde v násloví často *b* místo *p*, dále napsal několikrát *o* místo *a* (poněvadž se v staré bavorštině *a* jako *o* vyslovovalo), byl však nějak upozorněn na chybu a opravil ji. Taktéž psal *u* místo *o* (dle tehdejší starobavorské výslovnosti), avšak i zde opravil chybu. V staré bavorštině vyslovovalo se

dále *e* v koncovkách jako *a*, tak že v přečetných starých památkách máme toho sledy. I v naší památce nalézáme dva příklady a to ke konci ve větě: Da potomu, sinci, boži raba prizvavše tere im grechi vaša počtete (ř. 109—112). Dosud se místo nemohlo, jak náleží, vysvětliti; nyní je zcela zřejmo, že zde třeba čísti rabe . . . grechi vaše . . .

V třetí památce, jež byla psána touž rukou, nemáme ani stopy tohoto vlivu staré bavorštiny (vyjma některé pravopisné zvláštnosti, na př. způsob, jak se psalo *v* a pod.), ač byla psána touž dobou. Zajisté tedy nebyla předloha druhé památky psána latinkou, jako třetí. Druhá památka byla psána bezpochyby dle slechu, a proto mohl přepisovač podlehnouti tak mocně vlivu své mateřštiny nemaje před sebou psaného slova latinkou, nýbrž píše tak, jak je slyšel. Třetí památku měl již před sebou latinkou psanou a proto jednoduše přepisoval, co četl a nemusil podlehnouti vlivu své mateřštiny. Jest však další otázka, proč psal druhou dle slechu, či proč mu byla předříkávána? Bezpochyby proto, že byla předloha její psána písmem mu nesrozumitelným, a to mohlo býti jenom hlaholské písmo. Nasvědčují tomu některé okolnosti, že to byla právě chrvatská hlaholice, z níž se zde čerpalo.

Poněvadž se jeví dále vztahy mezi všemi třemi památkami (společné výrazy a rčení jako ispověden vsěch grěch), jde z toho na jevo, že i dvě ostatní památky (první a třetí) vznikly na základě hlaholských textů, jen že byly dříve latinkou přepsány. Proto se vyskytují některé věty z třetí i ve zpovědní modlitbě církevněslovanské, o níž jsem se zmínil.

Frisinské památky vznikly tedy asi přímo a částečně nepřímo z hlaholských, chrvatských předloh. Kde však vznikly tyto předlohy? Zajisté ne v chrvatských krajinách. Proti tomu mluví především zachované ještě i ve Frisinských památkách germanismy, které nám ukazují, že tyto hlaholské texty byly původně přeloženy ze staroněmeckých předloh. To se mohlo sotva státi v chrvatských krajinách, spíše tam, kde jednak byly zavedeny slovanské bohoslužby, kde jednak též působilo německé duchovenstvo. Podmínky tyto byly v krajinách někdejší velkomoravské říše, jakož i v Pannonii. A skutečně zachovaly se nám ještě i ve Frisinských památkách některé sledy českoslovácktého nářečí, které nám ukazují, že prvotní překlady byly pořízeny v těchto krajinách od tuzemce, který církevní slovanštiny nebyl úplně mocen.

Ku svému vydání přidal jsem též rejstřík všech slov a tvarů, vyskytujících se ve Frisinských památkách, jakož i snímky všech devíti stran. Z těchto jsou tři pořízeny světlotiskem a šest kamenotiskem, aby se vydání příliš nezdražilo. Negativy, které jsem dal pořiditi v Mnichově nákladem České Akademie, přešly ovšem v její majetek.

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Ročník VI. Číslo 3. Maurice Maeterlinck: *Tři básně dramatické* (*Vetřelkyně — Slepci — Vnitro*). Přeložila Marie Kalašová. (Překlad autorisovaný.) Nákladem Jana Otty.

Různé výsledky v theorii funkce gamma. Sdílí *M. Lerch.* Předloženo 28. února 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 14.

V této práci shrnul jsem několik detailů, které se mi v předešlých letech naskytly při různých příležitostech. Výsledky vztahují se ponejvíce k rozvojům funkce $D \log \Gamma(u)$, z části též k omezeným integrálům a k útvarům, které náležejí do theorie Malmsténských řad. Vyskytují se mezi nimi nové vyjádření Riemannovy funkce $\zeta(s)$ a funkcí Bernouilliových $S_n(x)$.

O jisté arithmetické větě Zolotareva. Sdílí *M. Lerch.* Předloženo 19. března 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 17.

V této malé poznámce šlo mi o vystižení a objasnění jisté věty, pomocí které zvěčnělý mathematik ruský dokázal Legendreův zákon reciprocity čtverečných zbytků. Zároveň podal jsem jeho zobecnění, ve kterém na místo od Zolotareva uvažovaného kmenného čísla p nastupuje libovolné číslo celistvé.

Příspěvek ke studiu gummat a arteritidy syfilitické. Napsal prof. Dr. *O. Obrzut.* Práce z ústavu pathologického i bakteriologického prof. Dra Hlavy. Předloženo 24. dubna 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. čís. 21.

Na základě studia histologického přichází autor k náhledům značně odchylným od dosavadního mínění v příčině kaseifikace gummatu. Míní totiž, že aspoň v jistých případech sýrovité hmoty gummata nepředstavují tkaň gumosní sesýrovatělou, nýbrž že jest to exsudát zánětlivý, hlavně haemorrhagický, v kterém nedošlo k „organisaci“.

Co se týká arteritidy syfilitické, souhlasí autor úplně s náhledy Baumgartenovými, avšak i zde vidí v ložiskách sýrovitých ve stěně a mimo stěnu arterielní pouze „nezorganisovaný“ exsudát a nikoli regressivní změny tkaně gummosní.

Kometa Perrinova (1895—IV.) po průchodu periheliem. Napsali *Josef* a *Jan Fričové.* Předloženo 21. dubna 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 26.

V rozpravě předložené 17. ledna obsaženy jsou fotografie této komety před průchodem periheliem. Dnešní rozprava jest pokračováním a doplněním rozpravy oné. Ohon, kterýž dle dosud známých pozorování nikým nebyl konstatován, jeví se na snímcích ze dne 15., 20. a 11. února abnormálním, ke slunci obráceným. Poslední stopa jádra vyvozena na desce téměř 2 hodiny exponované dne 20. března, kdy jádro mělo dle efemeridy pouze šest setin světlosti původní za dne objevení (18. XI. 95). Pozorování v těchto místech dráhy dosud rovněž ve známosť nevešla, i jest pravděpodobno, že tu fotograficky zjištěna posice komety, kterou opticky nelze již pozorovati.

Kometa Perrine-Lamp. Napsali *Josef* a *Jan Fričové.* Předloženo 21. dubna 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 26.

Téměř současně, kdy kometa byla objevena Perrinem, nalezli bratří Fričové na desce fotografické podélnou skvrnu — stopu to nové komety,

kterouž sledovali po celou dobu jejího trvání. Předkládají šest snímků fotografických spolu s nákresy provedenými přesně dle originálů, znázorňujícími polohu komety na nebi na počátku exposice jednotlivých snímků. Zvlášť pozoruhodno jest vytvoření se $2^1/_2{}^0$ dlouhého ohonu ze dne 21. na 22. února, složeného ze dvou úzkých parallelních linií, jakož i vidlovité rozštěpení dne 8. března.

Příspěvek ku poznání kachexie strumiprivní. Podává MDr. *Emanuel Formánek*, assistent ústavu lékařské chemie při české universitě. Předloženo dne 8. května 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 27.

V práci své obrátil spisovatel zřetel hlavně k tomu, isolovati z těla zvířat thyreoektomisovaných onu látku, která působí otravné příznaky při kachexii strumiprivní.

Probrav chemické methody, kterými různí badatelé pokoušeli se jed zjistiti nebo vůbec dokázati nějaké chemické změny v organismu, orientoval se nejprve o tom, kde hledati látku toxickou, tím že opakoval některé pokusy jiných badatelů. Z provedených pokusů podkožním vstřikováním odvaru z parenchymatosních orgánů psů thyreoektomisovaných možno souditi, že odvar orgánů psů thyreoektomisovaných není jedovatý. Z pokusů těchto uzavírá spisovatel, že jed, který se v těle vyvíjí po thyreoektomii, není v útrobách obsažen v takovém množství, aby výtěžek při výrobě jeho touto cestou byl dostatečným.

Proto byl další zřetel obrácen k moči, jejíž jedovatosť byla již dokázána. Ale ani pokusy močí spracovanou dle methody Griffithsovy a dle Baumanna-Udranského nevedly ke kladnému výsledku isolace látky jedovaté.

Když tyto methody, isolovati látku jedovatou, nevedly k cíli, byly provedeny dva pokusy za tím účelem, aby se prozkoumala výměna látek po thyreoektomii, a při tom byla obrácena pozornosť hlavně k vyměšování dusíku, kyseliny močové a zásad xanthinových, které by mohly snad býti oněmi látkami jedovatými. V jednom pokuse počítány i krvinky a určován haemoglobin.

Z pokusů provedených za tím účelem vysvítá, že po thyreoektomii množství dusíku v moči značně stoupá; podobně zvyšuje se i vyměšování kyseliny močové a zásad xanthinových.

Toto zvýšené vyměšování kyseliny močové a zásad xanthinových jest opět novým dokladem theorie Horbaczewského, že při zvýšeném rozpadu tkaní, který je při kachexii strumiprivní velmi značný, rozpadává se i nuklein jader jejich, dávajíc tak materiál ke tvoření se kyseliny močové a zásad xanthinových. [illegible] kyseliny močové ke množství leukocytů, které rozpadávajíce se za poměrů normálních jsou dle Horbaczewského materiálem k [illegible]; neboť množství leukocytů po operaci také značně stoupá, kdežto erythrocytů a haemoglobinu ubývá.

[illegible] se zásady xanthinové tak značně se rozmnožily, byla na snadě myšlenka, že by [illegible] příznaky vyvolány také zásadami xanthinovými. [illegible] lze jen souditi, že zásady [illegible] kachexii thyreoprivní.

[illegible] — [illegible], knihtiskárna.

KNIHY.

V administraci Kroka lze dostati:

Českých Alexandreid rýmovaných pramenové a obapolný poměr. Uvažuje *Frant. Xav. Prusík.* v. 8°. 65. Cena 80 h (40 kr.) Krámská cena 1 k (50 kr.).

Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil *Frant. Xav. Prusík.* Sešit 1.: Cena krámská 60 h (30 kr.), u vydavatele 50 h (25 kr.). Sešit 2.: Cena krámská 1 k (50 kr.), u vydavatele 90 h (45 kr.). Celého díla cena krámská 1 k 60 h (80 kr.), u vydavatele 1 k 40 h (70 kr.).

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až IX. lze dostati po 4 k (2 zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h (40 kr.), ostatních po 60 h (30 kr.).

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA,

vychází **1. dne každého měsíce** (mimo srpen a září) v sešitech 2½ archových.

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 50 kr. — 6 marek — 6 šil. — 8 fr. — 3 rub.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (jako vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jmeno jeho na adresse připojovali neb raději zásylky pouze na jeho jmeno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce.

Reklamaci lze dáti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace Kroka jest v Praze, II. na Moráni čís. 359.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK XI. Index decim. 057.4. SEŠIT 3.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1897.

Vydáno 4. března 1897.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při příštím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. **Administrace.**

OBSAH:

Rozpravy.

Úvahy.

Drobné zprávy.

ROZPRAVY.

Kronika o Alexandru Velikém.

Z rukopisu Náchodského vydal *Fr. Prusík.*

(Dokončení.)

A protož jiný jest buoh, jenž větší a duostojnější jest, nad pla-tami, jehožto [jeho] múdrostí planety se hýbají a veškeren svět jeho zaním [1]) jest zpravován. A protož ty, jenž se planetám klanieš, proč žie velebnosti nectíš? zdali nenie lépe míeti milosť královú nežli slu-bníčí? nebo ktož služebníčí milosti dosiehne, kterúž koli hodinu králi bude líbiti, milosti služebníčí bude zbaven, ale ktož milosť královú [2]) de míeti, nezahyne, neb se musí sluhy toho báti, kohož král sobě olí.[3]) A protož bezpečnějí [4]) jest, toho se boha najmocnějšieho báti jeho ctíti,[5]) jehož nebeské i zemské poslušno jest stvořenie,[6]) jenž st všie dobroty a múdrosti (168a) rozdávatel.[7]) Protož oči sú za-mněle,[8]) když na sieni královské krmen bývá a královy přítomnosti móž opatřiti. Ó neslýchaná nemoc [9]) člověčí, když na jedenástý stupeň nde,[10]) na dvanástý nechce stúpiti, jenž jest miesto odpočinutie.[11]) ebo dal-li's [12]) rozum svój k výsosti všeho uměnie a poznánie [13]) boha jvyššieho, v němžto [14]) jest [15]) studnice všeho uměnie.[16]) Otevři sobě

---

[1]) přikázaním *B.*

[2]) královskú *B.*

[3]) komuž král čistú vuoli a dobrú okáže *B.*

[4]) bezpečnějie *B.*

[5]) add. jenž panuje planetám a *B.*

[6]) přirozenie *B.*

[7]) add. a oblud žádných netrpedlný jest, nebo když člověk po stezce jde a k miestu, k němužto stezka vede, neumie zřiediti krokuov svých *B.*

[8]) Ó oči zatemněné *B.*

[9]) nešlechetná lenosti *B.*

[10]) vzejde *B.*

[11]) odpočívánie *B.*

[12]) dali sú *B.*

[13]) v poznání *B.*

[14]) add. a od něhožto *B.*

[15]) pocházie *B.*

[16]) add. kdežto stolice všech ctností

své oči a viz perlu drahú a ctnú, o jejíežto drahosti dokudž omyl máš, nohama ji tlačíš;[1]) poznaj stvořitele svého, jenž tě jest[2]) stvořil, neb ten buoh po stvoření všeho světa, nechtě jeho ostaviti pustého, člověčí postavu k uobrazu a ku podobenství svému učinil jest *ženskú postavu*,[3]) nebo jinak by byl svět jako duom bez hospo(168[b])dáře, a vlil jest v něho vzdešenie,[4]) aby on jsa z živluov stvořen,[5]) byl *wzdrzienie*.[6]) I kto by mohl jiný člověka učiniti leč[7]) ten,[8]) jest vešken okršlek[9]) světa stvořil, aby živ byl, jímžto vešken svět jest zpravován. A protož zjevno jest, že jest buoh svět stvořil. Ale proč jest[10]) stvořil, o to jest hádanie, nebo k užitku svému nikoli by jeho neučinil.[11]) A protož pro jinú příčinu[12]) učinil jest jej, točišto pro člověčí potřebu, jemužto jest všecko poddal a všech věcí jest jemu pójčil.[13]) Nebo stvořil-li jest buoh svět k užitku člověčíemu, tehdá[14]) člověk[15]) má některú blízkosť s bohem, neb by buoh nikoli pro nic světa nestvořil. A protož kterú blízkosť má člověk s bohem? kterú blízkosť chtěl jest[16]) míeti s člověkem? (169[a]) K tomu odpovíedám: aby s ním po smrti věčné chvály požíval. A to se znamenává, že jest jeho učinil smrtedlného, protože u přítomném životě boha nikoli nevidíme ani co od něho *máme*[17]) kromě toho, což nám od počátka *dal* jest vidomé,[18]) uprošujem. Slušíeť nám věřiti, že člověk po smrti toho dojde, pro něž jest od boha stvořen, ano to přikazují druzí mudrci o přirození blúdíece[19]) jistíechu, že duše s tělem spolu umíerá; neb by to byla pravda, klamovně[20]) by by buoh učinil člověka, poněvaž má z něho vyníti[21]) všíe dobroty přirozenie. A protož ižádná nemá býti vtipnosť múdrých, aby ta svrchovaná múdrosť, jenž všech múdrostí *chvála*[22]) jest, neopatrně (169[b]) a[23]) pro nic taká díela učinila. A toho chci dolíčiti. Ač chceš neb budeš chtíeti toho hrdě zapříeti,[24]) svědoma[25]) jest zajisté bez odpory,[26]) neb[27]) buoh jest svrchované dobré a múdrosti studnice, jenž jest svět stvořil a tvárnosť jest člověčí učinil. On zajisté neopatrně[28]) nic nemóže uči-

---

jest, tu si své mysli pro omyl truditi zanedbal *B*.

[1]) add. protož *B*.

[2]) add. z ničehož *B*.

[3]) z zemských částek *B*.

[4]) životné vdechnutíe *B*.

[5]) stvořenie *B*.

[6]) i ve všem umění byl *vyzdvižen* *B*.

[7]) jedno *B*.

[8]) add. *jenž* *B*.

[9]) okrílek *A*. okrflek *B*.

[10]) add. jej *B*.

[11]) to hádáme, že jest k užitku svému nikoli neučinil, neb vešken užitek a potřeba v něm jest a nepotřebuje nižádného přirozenie *B*.

[12]) potřebu *B*.

[13]) poddal jest, aby jeho užíval, a všech věcí, tak dobře nebeských jakožto zemských, pójčil jest jemu poznánie *B*.

[14]) tehdy *B*.

[15]) add. skrze to *B*.

[16]) A protož kterú bliznoſt chtěl jest buoh *B*.

[17]) om. *B*.

[18]) od počátka jest vidomo *B*.

[19]) aniž to překáží, že druzí mudrci přirození *B*.

[20]) *B*.

[21]) wynyety *A*. wgiti *B*.

[22]) hlava *B*.

[23]) byla tak neopatrna, aby *B*.

[24]) dobře spatřiti *B*.

[25]) svědomo *B*.

[26]) beze všíe odpornosti *B*.

[27]) že *B*.

[28]) add. nebo bez rozumu *B*.

niti, ale něco móže učiniti těm, jimžto se nedostává uměníe.[1]) Ale poněvadž v tom bohu všeckna úplně studnice a poklad všíe múdrosti a moc[2]) přebývá, nikoli ižádné věci bez rozumu *nesládá*,[3]) ale svět učiniti a člověka stvořiti, to[4]) vše aby zahynulo, tak aby ižádné z nich neostalo přirozeníe dobroty. Zdálo by se,[5]) by víece to[6]) neopatrností[7]) nežli rozumem[8]) rozeznáníe pocházelo. (**170ᵃ**) A protož křiva jest jich vtipnosť, jenž praví, by duše i s tělem zahynula, a protož[9]) po smrti tělesné[10]) duše jest živa, aby od něho, jenž jest ji vlil v tělo, hodné dary přijala. A poněvadž[11]) jest dolíćeno, že duše po zabení těla[12]) jest živa, ale že mučena má býti aneb chválu má míeti,[13]) snadné okázaníe.[14]) Učinil jest buoh člověka[15]) k svému podobenství a jemu jest zákon uložil, by[16]) byl od počátka zachoval, nikoli by do strastí ustavených nestúpil,[17]) a tak by člověk bez bolesti a bez tesknosti zuostal a žena by bez bolesti počínala i rodila,[18]) a tak život bez hříechu skonaje, v život by věčný všel.[19]) Ale že jest učinil proti zákonu od svého stvořitele ustanoveným,[20]) (**170ᵇ**) odlúčil jest jeho buoh od úřadu jeho a jeho jakožto křivého od jeho duostojenstvíe jest ssadil, poddav jej žalosti a tesknosti nesmíerné, jimižto i[21]) všickni lidé jsú obklíčeni. Pakli člověk upadne v tesknosti[22]) a jeho se bude přídržeti, světskými pýchami zhrzeje a v jeho zákoně až do rozděleníe duše s tělem setrvaje, beze všeho omyla duše jeho do věčného života radosti přeutěšené bude přinesena.[23]) Pakli[24]) zhrzíe[25]) člověk přikázaním svého stvořitele a v tom až do smrti[26]) setrvá, duši jeho buoh do pekla pošle,[27]) a tam bude hořeti věčný ohněm,[28]) kdežto ten král[29]) temnosti přebývá, jenž i váš[30]) buoh pe(**171ᵃ**)kelný Pluto a[31]) Belzebub a ďábel jest nazván.[32]) Pakli tiežeš, proč buoh učinil jest svět a duši na zemi živlovým údóm jest přimyslil, poněvadž jest chtěl, aby *o*[33]) živlových se libostí ostříehal, odpovíedám k tomu[34]) já: Proč zlatník

---

1) nic nečiní, nebo neopatrně a nemúdře slušíe na ty, jimžto se múdrosti nedostává a plnosti uměníe *B*.
2) moci *B*.
3) neskládá *B*.
4) a to *B*.
5) Tehdy by se to zdálo *B*.
6) om. *B*.
7) z neopatrnosti *B*.
8) od rozumu *B*.
9) praví, že duše jest živa s tělem a s tělem zahyne, ale *B*.
10) tělesně *B*.
11) add. již *B*.
12) po záhubě tělesné *B*.
13) chválú po smrti okrášlena býti *B*.
14) jest dokázaníe *B*.
15) add. k obrazu a *B*.
16) kterýžto zákon kdyby *B*.
17) ustavičných byl nepřišel *B*.
18) add. děti své *B*.
19) do stolic otce nebeského, od něhožto vzal jest počátek, všél by *B*.
20) ustaveného *B*.
21) ti *B*.
22) padne v temnosti a stvořitele svého žádá světlosti *B*.
23) do věčného blahoslavenstvíe bude povýšena *B*.
24) add. hřeší člověk a *B*.
25) shrzíe *B*.
26) add. tělestné *B*.
27) biedně pohřízí *B*.
28) kdežto všech muk příčiny připraveny sú, tu *B*.
29) add. té *B*.
30) y was *A*. v was *B*.
31) mas *B*.
32) om. *B*.
33) m. *od B*.
34) na to *B*.

klade zlato v uoheň, jenž všecko pálí a hubí? aby je skusil;[1]) pakli v kamnách vohnivých zlato počne se[2]) porušovati, to zlatník jako křivé aneb skazilé súdí;[3]) pakli mezi plamenem hořiecím[4]) zlato vložené viece a viece sktvieti se a rdíeti bude, a zlatník spatře jeho dobrotu,[5]) to zbeře a mezi najdrašími svými[6]) poklady položí[7]) a schová."

A tak se skonává Veliký Alexander Macedonský krále Philipa,[8]) jenž vešken svět (171ᵇ)[9]) podmanil a podrobil svú převeliků múdrostí. A tak se jest skonal.

Tuto[10]) se skonává Veliký Alexander krále Philipa Macedonského, Olimpiady královny leta od narozenie syna božieho tisícieho čtyřstého tridcátého třetieho po tom sněmu, když sú se páni, panoše, rytieři i všeckna města i Táboři s Čapkem za jeden člověk smluvili a smieřili, tu sobotu před svatým Prokopem,[11]) a k ciesaři jeli.

Paměť známková neboli vtipová ve školním vyučování.

Napsal Dr. *Petr Durdík.*

(Pokračování.)

Velmi známa jest též pomůcka, jak pamatovati si, kdy znamená „Idus" den patnáctý v měsíci a „Nonae" den sedmý; začátečná písmena těch měsíců dají totiž slovo „*Milmo*" (t. j. Martius, Iulius, Maius a October). — Také pro rychlé nalezení měsíců, které mají 30 dní, utvořeno slovo, cize sice, ale dost libě znějící: „*apiunseno*," v němž obsaženy jsou začátky měsíců: Aprilis, Junius, September, November. Ale jednodušší jest a lépe se doporučuje, odpočítávati měsíce po pořádku na čtyřech kotnících ruky a sousedních jejich prohlubeninách, jak to činil prý Robinson; měsíc na kotník připadající má 31 den. — Podivně zní také, ale snadno se zapamatuje ze tří částí složené slovo: „*Paka-kvice-avies*," kterým se označuje sedm pahorků města Říma (Palatinus, Capitolinus, Quirinalis, Coelius, Aventinus, Ianiculus a Esquilinus). Abych si nepletl *socer* a *gener*, pomním, že *zeť* jest takřka tchánovi

1) než aby jeho vzkusil *B.*
2) puočneš *B.*
3) toť zlatník jakožto křivé zavrže osudíe *B.*
4) add. ohněm *B.*
5) dobrý zlatník jeho dobrotu spatří *B.*
6) om. *B.*
7) add. je *B.*
8) add. a královny Olimpiady *B.*
9) V Kroku VIII, 82. jsme uvedli, že rkp. *A.* má 170 listův, ježto ten, kdo listy před námi označoval, mezi listem 40. a 50. minul jeden list.
10) Celý tento kus až do konce psán rubrikátorem rudou barvou.
11) t. j. dne 27. června 1433

„synem“ (= genitus). Jmena šesti kyklických básníků obsažena jsou ve vokativě: *„Šakale!“* totiž: Stasinos (Š = S), Arktínos, Kinaithón, Agias, Leschés, Eugammón; jmena sedmi logografů ve slovech *„kde kafe?“*, totiž: Kadmos, Dionysios, Hekataios (He = E), Ksanthos, Akusilaos, Ferekydés, Hellanikos. A tak lze vůbec ze začátečních hlásek nebo spřežek hláskových celé řady slov sestrojiti, slova nebo skupiny slov, znění třeba bizarrního a významu absurdního, jenže nesmí *takovýchto* pomůcek dáváno býti žákům příliš mnoho, poněvadž by si na konec všechno popletli.

Uvedeme ještě několik příkladů jiného druhu, opět jen tak bez výběru, jak se nám namanou. Velmi vděčné pomůcky jsou stručné výroky a věty, zvláště jsou-li upraveny ve *veršíky*.

Jmena Olympských bohů zahrnul starořímský básník Ennius v tyto dva hexametry:

„Iuno, Vesta, Ceres, Diana, Minerva, Venus, Mars,
Mercurius, Iovi, Neptunus, Vulcanus, Apollo.“

Jmena sedmi mudrců řeckých v tomto (ovšem poněkud kulhavém) distichu se uvádějí:

„Cum Solone Thales, Cleobulus cum Periandro,
Chilon Spartanus, Pittacus atque Bias.“

(Oba posléze uvedené příklady dle začátků slov: *„[J]di mi ven a nepí, vez mámě v [h]ůlce jupy,“* a *„Pepi, takle sobík* [jedná].“)

Vergilius sepsal Eklogy, Georgica a Aeneidu, což pěkně vyznačeno ve slovích na jeho náhrobku vyrytých: *„cecini pascua, rura, duces.“* — Jeho Georgikón libri IV. obsahují naučení o polním hospodářství, o sadařství (zvláště o pěstování vinné révy), o chovu dobytka a o včelařství. Hlavní potraviny tímto čtverým zaměstnáním dobývané jsou: „žito, víno, maso, med,“ a ty si snadno zapamatuješ zvolaje v myšlenkách: *„Ži vio Maho-med!“* (Ostatně i slovo „Sardanapal“ tomu účelu poslouží, kde *S* značí seges, *ar* — arbor, *ap* — apis, a scházející na třetím místě označení chovu domácích zvířat nutno si přimysliti.)

Studujícím gymnasijním vyšších ročníků jest dobře známo dvouverší, obsahující jmena měst, která se přela mezi sebou o česť býti rodištěm Homerovým:

Ἑπτὰ πόλεις διερίζουσιν περὶ ῥίζαν Ὁμήρου·
Σμύρνα, Ῥόδος, Κολοφών, Σαλαμίν, Ἴος, Ἄργος, Ἀθῆναι·

Dosti známy jsou verše latinské, ve kterých se vypočítává 12 znamení zvěrokruhu:

„Sunt aries, taurus, gemini, cancer, leo, virgo,
libraque scorpioque, arcitenens, caper, amphora, piscis.“

Ale snáze si český školák zapamatuje větu: *„Skoby blíže rokle páva šestkou ry(jí).“* která složena jest ze začátečních slabik nebo písmen souhvězdí (sko-pec, bý-k, blíže-nci atd.).

Velmi instruktivní jest veršík (pentametr) od básníka Simonida, označující pět hlavních gymnických cviků řecké mládeže a to skok, běh o závod, házení diskem a oštěpem, zápolení: *ἅλμα, ποδωκείην, δίσκον, ἄκοντα, πάλην* (vlastně: *ἅλμα, δρόμος, δισκοβολία, ἀκοντισμός, πάλαισμα*).

Verš Ferekratský má tento rozměr: — ᴗ — ᴗᴗ — ⏓, jemuž odpovídají slova: „*Ejhle! verš Ferekratský.*“ Glykoneus pak jest o slabiku delší, tedy: „*Verš v ty rozměry sveď Glykón.*“ —

Malým žáčkům, jakmile se ve škole poohlédnou, ukládá se, aby si pamatovali samohlásky v určitém pořádku: „a-e-i-o-u.“ Dobře bude, když jim vyhledáme slova, ve kterých samohlásky v témž pořádku jdou za sebou, na př.: „*ale jdi, hochu!*“ nebo podobně. Později, při souhláskách obojetných, dáme jim říkati tyto dvě věty: „*Bafá láma, pes se veze,*“ a shledáme, že velmi snadno a přece trvale si vštípili v paměť *b, f, l, m, p, s, v, z.* Tak i tvrdé („*hochu, noty do káry!*“) a měkké souhlásky obratný učitel vpraví v řadu slov a uvidí, že se tomu žáci učí s pravým potěšením.

S prospěchem lze užiti semiotických pomůcek také při číslech vůbec, obzvláště pak při letopočtech *dějepisných.* Již v obecném životě můžeme často v řadě číslic, jež máme podržeti v paměti, nalézti nějakou spojitosť. Tak číslo domu nebo vozu železničního, rok narození přítelova, vydanou sumu peněz a podobné udaje vštípíme si pevněji v paměť, když odkryjeme nějaký vztah a poměr jednotlivých číslic k sobě. Na př. 624: šest bez dvou jsou čtyři; 393: u prostřed 9, po stranách činitelé 3 a 3; 654: po 6 následují dvě čísla nejblíže nižší; 563: obrácený počet dní v roce; 1459: 1 + 4 jest 5, 4 a 5 jest 9 atd.

Z dějin politických i kulturních stojte zde tyto ukázky, ovšem bez určitého pořádku:

R. 1798 narodil se Palacký a biskup Jirsík (kromě toho italský básník Leopardi a polský Mickiewič). — R. *111* př. Kr. vznikla válka jugurthinská, *222* byli Lakedaimoňané u Sellasie poraženi od Makedoňanů a Cn. Scipio dvakrát poraziv Insubry obsadil hlavní jejich město Mediolanum, *333* zvítězil Alexandr Veliký u Issu v Kilikii, *444* Perikles postaven v čelo obce Athénské, a v Římě jmenováno šest tribunů vojenských s mocí konsulárskou; r. *333 po Kr.* za Konstantina Velikého stalo se křesťanství náboženstvím státním. — R. *1414* po Kr. začátek sněmu Kostnického (1415 Hus!), *1515*: snubní smlouva mezi Maximilianem I. a Vladislavem, králem českým, a ve Francii nastoupení vlády Františka I., *1616*: smrť Shakespearova, *1818*: kongress v Cáchách, a ve Švédsku konec vlády rodu Holstein-Gottorpského. — Lermontov narodil se 1814 — a obrátíme-li 14, dostaneme rok jeho úmrtí (1841).

Karel Veliký zemřel roku 814. V tomto čísle má *8* podobnosť s přesypacími hodinami (sutkami, symbolem smrti), *1* s oštěpem nebo kopím (symbolem války), a *4* s rádlem nebo pluhem (symbolem míru), takže celek lze vykládati takto: „Zemřel muž války a míru!“

Rok po smrti Alexandra Velikého († 323) zemřel jeho největší odpůrce, řečník Demosthenes, i slavný učitel, filosof Aristoteles. — Jed-

noho a téhož roku, totiž *429* před Kr., zemřel Perikles a narodil se Plato. — R. *17* po Kr. zemřeli dva slavní spisovatelé římští: Livius a Ovidius.

Roku 1471 zemřel Jiří Poděbradský, 1571 Blahoslav, 1671 Komenský. — 1564 narodil se Shakespeare a zemřel Ferdinand I. i Michelangelo. — 1278 zemřel Otto II., 1378 Karel IV. — 753 založen Řím, 1453 ($14 = 2 \times 7$!) vyvrácen Cařihrad a založeno arcivévodství rakouské. — 480 před Kr. Aischylos maje 45 let věku svého bojoval u Salaminy, Sofokles 16letý vedl slavnostní sbor mladíků zřízený na oslavu vítězství salaminského, a Euripides se narodil. — R. 183 před Kr. zemřeli Hannibal, Scipio starší a Filopoimén. — R. 1749 narodil se Goethe, 1759 Schiller a 1769 Napoleon. — 146 př. Kr. vyvrácena města Karthago a Korint. — V politických dějinách našich ode dávna smutně proslul den sv. Rufa; kterými událostmi a ve kterých letech?

Také v *logice*, *mathematice* a *fysice* máme některé doklady pomůcek semiotických.

V logice jsou jmena jednoduchých syllogismů: „Barbara, Darii, Celarent, Ferio" atd. sice poněkud barbarského znění, ale konají dobrou službu, právě jako veršík pro obrat pojmů v soudě jednoduchém: „*Feci* simpliciter convertitur, *Eva* per accid(ens)." A tak ještě některé jiné zkratky a jadrně proslovená pravidla. (*Zbytečna* však jest pomůcka: „Asserit A, negat E, sed universaliter ambo; asserit I, negat O, sed particulariter ambo," poněvadž jest věc tak jednoduchá, že si ji žák snadno a lépe pamatuje bez těchto dvou veršíků.) — Poučno jest též zobrazování rozsahů pojmů pomocí kruhů. Tím způsobem možno při sestrojování syllogismů z poměru kruhů, znázorňujících podmět *S*, přísudek *P* a terminus medius *M*, vyčísti poměr podmětu a přísudku v závěru. (Při *všech 19* syllogismech to provedeno v logice Zimmermannově, Šimkově i j.) Ale to jest spíše diagram než pouhá semiotická pomůcka. Podobně v mathematice a fysice mnohé vzorce a formule, v nichž jest stručně zahrnuta poučka nebo pravidlo, mají ráz značkových pomůcek, ač souvislosť mezi veličinami tu není vnější, nýbrž odůvodněná, logická, takže tyto značky jsou jaksi na rozhraní nebo přechodě od paměti soudné k semiotické. Toho rázu jsou zejmena vzorce trigonometrické po věčšině, ale i leckteré jiné, jako na př. formulka pro vypočítávání úroků: $i = \frac{cap}{100}$, t. j. úrok rovná se součinu z jistiny (capital), počtu roků (anni) a procenta, dělenému stem. (Mnemotechnické slovo: „kanapé.") — Věta Pythagorova nejen vnitřně s větou Carnotovou souvisí, nejsouc leč zvláštním jejím případem, ale i vnější podobou ji připomíná ($c^2 = a^2 + b^2$, $c^2 = a^2 + b^2 - 2\,ab\cos\gamma$). — Ve stereometrii snadno si srovnáme pravidelná tělesa dle počtu stěn v řadu, v níž 1. člen značí čtyřstěn, takto: 4, $4 + 2 = 6$, $6 + 2 = 8$, $8 + 2 . 2 = 12$, $12 + 2 . 2 . 2 = 20$.

I ve fysice jsou podobně vzorce jako v mathematice; zakládajíce se na vnitřní souvislosti veličin usnadňují mechanické pamatování i tím, že jsou duchaplně sestrojeny; tak zejmena v mechanice, dynamice, nauce o elektřině a j. $S = ct$ na př. znamená: dráha vykonaná (spatium) rovná se součinu z rychlosti (c) a času (t). Ale i vtipných rčení

a obrazných označení se někdy užívá, jako na př. když se pro ustanovení směru proudu elektrického při Ampèrově zákoně přibírá za pomůcku „plující mužíček“, anebo když se pro lepší zapamatování momentu elektro-magnetického užívá slůvka „*Kind*“ (*K*valita, *I*ntensita, *N*umerus závitů, *D*iametr). (Dokončení.)

Příspěvky k textové kritice a exegetice.

Podává *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

21. A kehdyž *woopatſtwi* stoje,
Hospodina sě ve všem boje,
velmi pokorně nesl kázanie
i svatého Benedikta ustavenie,
bieše plný všie milosti
beze všie protivné zlosti. ib. 615—620.

Verše 615—618 jsou podřadným souvětím, k němuž jest hlavní věta ve v. 619—620; proto za ustavenie (v. 618) patří čárka. Slova *woopatſtwi* děliti jest: *v ópatství*; podobně se v. 941 a 955; rovněž kootczy 741 čti: *k ótci*, a z uuher 1099: *z Úher*. V příčině posledního slova srv. osadní jmena: Úherce, něm. *Au*herzen (Pal. Popis 393), *Ou*herce (ib. 5. 79), *Ou*herčice (164), *Ou*hrov (211), Úhřetice, něm. *Au*řetitz (171), *Ou*řenovice (158 m. Ouhř.), Úhřínov, něm. *Au*řim (152), Úhříněves, Ouříněves, něm. *Au*řinoves.

Zásadu pak dloužení počáteční samohlásky po předložce (na př. v-óbec, v-óči, v-ókol) vyložil jsem už v Jagićově Archivě II, 708.

22. Cuzíeho nic nechtěl žíti,
práv ustavně do své smrti;
klášterského nic neužíváše. ib. 637—639.

Tak nutno interpungovati.

23. Náhle toho ostanúce,
[svatého] Prokopa příklad přijmúce,
poproſſite otce svatého,
aby vy zbavil ohně věčného. ib. 655—658.

A stane-li sě co vám zlého,
poproſſite boha samého. ib. 807—808.

Smysl vyžaduje, by se ve v. 657. a 808. čtlo *poprosite* — imperativ.

24. Také to do něho bíeše,
jakož tamo o něm čte sě,
že sě lidské chvály kryjíeše
a též svéj bratří radíeše . . . .
671 *Vczynyte* velmi šlechetně,
aby bylo držáno ustavně,
aby mše pořád zpíevali,
když by lidíe u mše bývali,
anebo na každý svátek
bývá zde veliký sňatek. 663—666. 671—676.

I ve v. 671. se mluví o sv. Prokopu, pročež za *vczynyte* jest čísti *vczynyto* t. j. *učini to* = spůsobil to. Srv. Živ. 364, kap. 5: Erat siquidem *eiusdem sancti patris diffinicio* consuetudinalis institucionis inter fratres stabilita, ut omni indicta festivitate etc.

25. *bratrsczy* ib. 768.

Tak chybně napsal písař místo bratrczy t. j. *bratrci*; srv. tvořec — tvorce a p.

26. ſbyhnyew ib. 785. 818. zbyhnyew 960.

Jmeno to stojí za Spytihněv, v lat. rkp. Spitigneus. Podobně u Dalimila: zbyhnyew Cambr. kap. 25, 3. kap. 46 (nadpis). F. P. J[2]. Cer. 25, 3. J[2] 45, 15. — ſbyhnyew Cambr. kap. 45, 15. 18. 35. 46, 1. 47, 1. 49, 3. — Jinak: Spytignew V 25, 3. 45, 15.

Spytihněv Z 25, 3. L 25, 3 L Z 45, 15. P 45, 18. Z 45, 35. Z 46 (nadpis). L P Z 46, 1. 47, 1. J 46, 17.

Zbytihněv Ff 25, 3. 45, 15. 18. 35. 46 (nadpis). 47, 1.

Německé rukopisy: Spitigneus Hfm. 25. Sbitihnyew Hfm 45. 46. Zbytyhnyew L. 45. 46. Zvytyhnyew L 46. Swytihnyew Hfm. 47. Spitijhwyew L 25, 3. Swibinow rým. 25, 3. Sbyhoyerium rým. 45, 19. Swyhoyerus rým. 45, 46. 46, 1. 47, 1. Swyhowerus rým. 45, 23.

Dle tvaru *Sbyhněv*, spodobou Zbyhněv, vyskytujícího se v starých rukopisích, se zdá, že se kníže ten jmenoval vlastně *Sby-hněv* (СЪБЫГНѢВЪ, srv. rus. Събыславъ, -ва, Sbislaus Podlaž.), což později, když se *b* připodobilo k *s* (Spy-), přetvořeno na Spyti-hněv.

V Prok. nutno tedy psáti dvakráte Sbyhněv, jednou spodobeně Zbyhněv.

27. uzřěv svatého anděla,
pusti duši z *svatého* těla. ib. 843—844.

Druhé „svatého" vzniklo písaři z předchozího „svatého"; smysl i metrum žádá *svého*.

Srv. de corpore *suo*, de mundi huius naufragio migravit ad dominum Mnich Sáz. str. 245. Život str. 365.

28. A v túže hodinu sta sě,
877[a] — — — — — — —
877[b] — — — — — — —
ten svaté tělo viděti žádáše. ib. 877—878.

Život (str. 365): In eadem etiam hora *quidam cecus, Palpo nomine, lumen oculis suis restitui petivit* meritis beatissimi patris.

V českém vzdělání scházejí dva verše, jež by tlumočily latinská slova tuto kursivou tištěná, rýmujíce se s veršem jednak 877, jednak 878. Později jest o slepci tom řeč, na př. ve v. 883—884: A jakž to rychle povědě, tak oběma očima vzhledě a j.

29. Byl jest člověk urozením vysokým,
u plecí i v těle stavem širokým,
v hnáty byl velmi silný. ib. 903—905.

Tak jest psáti dle rkp.; „u plecí" jest dual. loc.; „stav" = postava, srv. AlxV 185: jenž ještě nenie na stavě = nemá ještě řádné postavy (silných kloubův a údův).

30. ovšem bieše člověk duchovní,
v pokrmě *na divy* skrovný. ib. 951—952.

Netřeba měniti rukopisné *na divy*, jež se vyskytuje ještě ve v. 1095. Srv. AlxV 1675: i *na div* ovšem umělý. Leg. 19, c: dci *na divy* krásná (Jungm. Sl. s. v.).

31. Svatý. Prokop.

„Svatý" v legendě často pozdější písaři přes rozměr verše (jenž ovšem není všude pravidelný) nenáležitě přidávali k jmeni „Prokop" na věcší poctu světce toho; v básni původně „svatý" zřídka bylo (na př. 283. 693), jak svědčí místa, jež písařům ušla, na nichž se vyskytuje pouze *Prokop* bez „svatý", na př. v. 45. 67. 73. 81. (1081 žalují němečtí mniši).

Jest pak „svatý" vypustiti ve verších těchto: 29 (též „jest"), 99, 103, 111 (přidej *ti*), 229, 231 (místo „zaskoči" psáti jest *skoči*), 302, 336 (též „mile"), 360, 378, 393, 394, 423 (přidej *a*), 524, 559 (též „jemu"), 571, 577 (za „abych" psáti jest *bych*), 593, 656, 859, 924 (převrať: *Prokopu sě*).

Poslední legenda ve svodu legend o sv. Prokopu v Hrad. rukopise jest metricky nejchatrnější, proto tam nelze nic přesného stanoviti v příčině výrazu „svatý Prokop", jenž se vyskytuje ve v. 927, 935, 958, 978, 995, 999, 1010, 1017, 1029, 1048, 1102, 1105, 1112.

(Pokračování.)

Srovnávací úvaha o Symposiu Xenofontově a Platonově.

Napsal *Jan Čermák.*

(Pokračování.)

Platon, jak patrno, volil mnohem obtížnější zacházku, ačkoliv byla mu po ruce cesta schůdnější. O celé hostině vypravuje totiž společnosti přátel Apollodoros, kterýž sám nebyl hostiny se súčastnil a bližších zpráv o ní a o řečech při ní proslovených teprve od Aristodema se dověděl. Kdyby Symposion nebyl sepsal Platon, spisovatel to, který příčinného spojení dbal i při podrobnostech, který bez důvodu ni jediného téměř obratu nepoužil, mohla by se as právem namítnouti otázka, proč si Platon dílo své takovou měrou stížil, proč není vypravovatelem sám Aristodemos neb jiná jakákoli osoba, která se při hostině sama súčastnila? Poněvadž Platon Aristodema — jak předpokládati lze, úmyslně — přešel a teprve Apollodorovi udílí úlohu vypravovatele, volil tím pro celý spis zároveň spojení umělejší, avšak i obtížnější, totiž řeč nepřímou. Nutným pak následkem bylo, že Apollodoros při delším vypravování musil často poukazovati na slova Aristodemova a užiti uvozovacích slov *ἔφη* neb *ἔφη ὁ Ἀριστόδημος*. A právě proto, že Platon, jak z ostatních jeho dialogů na prvý pohled vysvítá, u volbě osob vždy měl na paměti zvláštní účel, bylo by zajímavo dověděti se bližší příčiny, proč vypravovatelem hostiny jest právě Apollodoros. Než odpověď na tuto otázku není snadná, považíme-li, že naprosto se nedostává pramenů a zpráv, které by nás s podřízenými osobami Symposia poněkud blíže seznámily a poměry jejich i vzájemné styky objasnily. Ač tudíž vše, co o této věci pronésti se dá, může býti pouhou domněnkou, přece váhám souhlasiti s míněním těch, kdož k této otázce chovají se zcela lhostejně, poukazujíce jediné k tomu, že se snad Platonovi tak líbilo; s druhé však strany nemohu se spřáteliti s názorem, jejž pronesl Sydenham (Synopsis of the Works of Plato London 1759) tvrdě, že Platon osoby Apollodorovy užil proto, by se jaksi mlčky ospravedlnil, že přijal ve svůj spis některé poněkud závadné řeči (myslí tu as Sydenham věčším dílem na řeč Aristofanovu). Předně, tuším, nebylo Platonovi takového ospravedlnění potřebí, poněvadž měl as jinou představu o tom, jak dalece některou řeč pokládati jest za závadnou, dále pak pochybuji, že by osoba Apollodorova byla Platonovi mnoho pomohla: zůstalyť řeči v Symposiu vždy jen řečmi od Platona vymyšlenými, ať je vypravoval dobrák Apollodoros, ať někdo jiný. Můžeme tedy přestati na úsudku, jejž o té věci pronesl Hommel. [10]) Není proč pochybovati, že i Symposion Platonovo má základ historický, byť i právem se zavrhlo, co nám sdílný Athenaios chce namluviti o 28 účastnících. Dále za jisté lze pokládati, že osoby, o nichž Platon zmínku neb řeč zůstavil, oné hostiny vskutku se súčastnily. Avšak až potud, myslím, můžeme vésti rozhraní mezi skutečností a fikcí: co za tímto rozhraním, tedy řeči při oné hostině proslovené, jsou od Platona vy-

myšleny. Že tedy Platon nepodává ve všem pouhou pravdu, toho si zajisté byl zplna vědom předpokládaje, že toho čtenář na prvý pohled se domyslí. Naproti tomu však věděl, že každý má spolehlivou zprávu o tom, co se skutečně u hostiny mluvilo. Zajisté se zpráva o hostině tak důležité a o řečech mužů tak vážených, hlavně Sokratovy, brzy mezi lid rozšířila: a tu Platon vhodně používá dobráka Apollodora, který všemu, co se o Sokratovi vyprávělo, také horlivě věřil, by vypravoval o všech těch řečech, které nebyly skutečně prosloveny, nýbrž které mohly prosloveny býti u hostiny. Vždyť Apollodoros sám na otázku svých přátel, jaké to byly řeči, odpovídá: *ἦσαν τοίνυν ἐκεῖνοι τοιοίδε τινές* (p. 173 E), o řeči pak Faidrově dí p. 180 C: *Φαῖδρον μὲν τοιοῦτόν τινα λόγον ἔφη εἰπεῖν.* Konečně Aristodemos již se nepamatoval určitě na vše, a Apollodoros ze zpráv Aristodemových někdy podává jen nejdůležitější věci; na př. p. 178 A: *ἃ δὴ μάλιστα καὶ ὧν ἔδοξέ μοι ἀξιομνημόνευτον, τούτων ὑμῖν ἐρῶ ἑκάστου τὸν λόγον* a p. 180 C: *μετὰ δὲ Φαῖδρον καὶ ἄλλους τινὰς εἶναι, ὧν οὐ πάνυ διεμνημόνευεν οὓς παρεὶς κτλ.*

Otázka, kdy Apollodoros o hostině Agathonově přátelům svým vypravoval, pokládala se od některých za zbytečnou. Jedni neshledávali v ní naprosto žádné důležitosti vyhlašujíce za úplně lhostejné, nechť přijme si kdo rok jakýkoli. Druzí opět dobu vypravování od doby sepsání nijak nelišíce nedbali oněch míst v Symposiu samém, kde Platon zřejmé zmínky činí, že doby ty pokládati dlužno za rozdílné. Zmínkám takovým nebyl by Platon místa popřál ve svém spisu bez patrného úmyslu; jest tudíž nešetrností, jestliže kdo při dialogu tak důležitém otázku uvedenou mlčením pomíjí neb lhostejně odbyti se snaží.

Tato místa a okolnosti jsou, jakž trvám, k objasnění této otázky rozhodujícími:

1. V rozmluvě Apollodorově s Glaukonem pag. 172 E dočítáme se těchto slov: *Παντάπασιν ἔοικέ σοι οὐδὲν διηγεῖσθαι σαφὲς ὁ διηγούμενος, εἰ νεωστὶ ἡγεῖ τὴν συνουσίαν γεγονέναι ταύτην ἣν ἐρωτᾷς, ὥστε κἀμὲ παραγενέσθαι·* Slova tato vedle oněch, která svrchu uvedena (*παίδων ὄντων ἡμῶν ἔτι*), zřejmým jsou svědectvím, že od vítězství Agathonova a spojené s ním hostiny až k době vypravování drahně let uplynulo. Více ovšem slovy těmito vysvětliti se nedá, lépe však k označení doby přispívá.

2. místo pag. 172 E, kdež praví týž Apollodoros: *Οὐκ οἶσθ' ὅτι πολλῶν ἐτῶν Ἀγάθων ἐνθάδε οὐκ ἐπιδεδήμηκεν, ἀφ' οὗ δ' ἐγὼ Σωκράτει συνδιατρίβω καὶ ἐπιμελὲς πεποίημαι ἑκάστης ἡμέρας εἰδέναι, ὅ τι ἂν λέγῃ ἢ πράττῃ, οὐδέπω τρία ἔτη ἐστίν·* Kdož by na základě těchto slov mohl pochybovati, že Sokrates i Agathon za této doby byli ještě mezi živými? [11]) Vypravuje tedy Apollodoros přátelům o této hostině ještě před smrtí Sokratovou, kteráž se udála r. 399 a před smrtí Agathonovou.

I podobá se nejvíce pravdě, že Apollodoros o hostině vypravoval r. 400. Nedlouho pak po té zemřel Agathon, [12]) roku pak následujícího Sokrates. A tu mohl Apollodoros právem poukazovati na dlouhý čas, kterýž od hostiny byl uplynul: bylot to celých 16 let!

Ku přijetí roku 400. jakožto doby, kdy Apollodoros o hostině Agathonově vyprávěl, vedou ještě jiné dvě okolnosti, které se pojí k posledním dobám života Sokratova i Agathonova.

Zdá se především, že za oné doby mnozí lásku Sokratovu k jinochům pokládali za nedovolenou a obavnou. Mnoho tu sneseno proti Sokratovi výčitek o tomto nedovoleném poměru, a tu bylo na čase, aby se podnikla obrana Sokrata. Není však skvělejší obrany než řeč Sokratova i Alkibiadova v Symposiu Platonově. Věc sama dosti jeví se mi býti důležitou, i nebude snad nevhodno podati stručné vysvětlení takovýchto výčitek, jež Sokratovi v plné míře bylo zakoušeti.

Sokrates, jak známo, stal se mučeníkem svého šlechetného snažení, aby lidstvu spásu přinesl, a zlý osud jeho nevyplýval ani ze života jeho ani z jeho boje proti sofistům, nýbrž z nepříznivých poměrů časových. Působení Sokratovo padá ve přechodnou dobu, v níž vše staré, co se již přežilo, zapuzeno a nahrazeno novými názory a ideami. Atheny válkami perskými nad míru se zmohly a nade všechny hellenské státy ve všem vynikly, honosíce se i svojí hegemonií. Avšak nelze neuznati, že město vyvíjelo se rychleji, než duch času dovoloval, vyvíjelo se potud, pokud mocné rámě je řídilo. Následky přenáhleného vývoje nezbytně se dostavily, jakmile Perikles zemřel. Zavládla po té v Athenách bujná ochlokratie, za níž ctnosti předků zvrhly se v mrzké sobectví, a víra v bohy ustoupila čiré nevěře. Mládež horkokrevná podléhala zkaženosti všeobecně se vtírající, poctivosť vymizela úplně, a život soukromý octl se brzo na pokraji záhuby. Když pak strasti války peloponnéské všeobecné zlo ještě zvyšovaly, veškera zášť obrácena proti domnělým hubitelům obce. Osvícenější mužové toužící po tom, aby obnoveny byly staré krásné časy, počali znepokojovati sofisty, shledávajíce v nich kazitele obecného blaha. Když pak za takové doby vystoupil Sokrates, chtěje státi se reformátorem doby zkažené, neporozuměli mu vrstevníci, a tak horlivá snaha jeho, buditi ctnosť, zůstala obmezena jen na jednotlivce, kdežto obec stále kvapila ku propasti úplné záhuby. Lid zajisté, nemaje o Sokratovi lepšího ponětí než představu sobeckého sofisty, vytýkal mu, že povrhuje bohy, převrací právo a mládež kazí. Při této poslední výtce pak zřejmě poukazováno na Alkibiada a Kritia. Dlouho ovšem trvalo, než Sokrates nepřátelům svým podlehl. Vrchol konečně všeho nepřátelství obrátil se proti němu hlavně před jeho smrtí: tu sneseno vše, co zlého lid na Sokrata věděl a co dříve tajně Sokratovi se vytýkalo, proměnilo se nyní v obžaloby veřejné.

Použijeme-li nyní toho, co uvedeno o zášti proti Sokratovi; kazil-li Sokrates dle domněnky svých nepřátel mládež: tu první, na koho se poukazovalo a jehož zlé vlastnosti Sokratovi za vinu kladeny, byl Alkibiades. Rozpomínali se nyní nepřátelé Sokratovy na neřesti Alkibiadovy, a tu bylo úlohou i povinností Platonovou, chtěl-li od mistra svého takové podezření odvrátiti, položiti vypravování Apollodorovo do takové doby, kde by řeč Sokratova a Alkibiadova byla proti podezření prostředkem nejvydatnějším, totiž do r. 400., kdy právě nejvíce bylo potřebí, aby předsudky lidu, proti Sokratovi a jeho učení rozšířené, obranou jeho byly odstraněny.

Druhý důvod, kterýž pro rok 400. jest rozhodným, jest odchod Agathonův do Makedonie. Jisto jest, že roku 405. nalézáme Agathona již v Makedonii. [13]) Tvrdí-li tedy Apollodoros, že tomu již více let, co Agathon do Athen nezavítal, dá se s tímto výrokem rok 400. v úplný souhlas uvésti.

Však jedna okolnosť zdánlivě vadí tomu, bychom pro rok 400. se rozhodli: smrť Alkibiadova Vyskytli se totiž někteří badatelé, jimž vidělo se nutným, aby při vypravování Apollodorově všechny osoby, které se súčastnily hostiny Agathonovy, ještě byly na živě. Jak zbytečná tato námitka, netřeba vykládati. Třebas tedy Alkibiades, jenž r. 405. zemřel, té doby, kdy Apollodoros řeč jeho reprodukuje, byl již mrtev, nebylo dle mého soudu ani potřebí, aby v závěrečné scéně, která našemu Symposiu tak vzletného zakončení poskytuje, někdo očekával zmínku o Alkibiadově smrti: vždyť smrť osobnosti tak důležité posluchačům velmi dobře byla známa: opačnou pak zmínku, že by snad Alkibiades za Apollodorova vypravování dosud žil, v celém spise též marně bys hledal.

VII. Kdy sepsáno Symposion Platonovo?

Učiněna již zmínka, že o sepsání Symposia Xenofontova ani ve spise samém ani u autorů starých nenalézáme ni nejmenší zprávy. Jest nám tedy, mluví-li se o sepsání obou Symposií, spis Xenofontův úplně pominouti a obrátiti se přímo k hostině Platonově.

Místo ve spise samém, které tu jest vodítkem, chceme-li určiti dobu sepsání Symposia Platonova, nalézá se v řeči Aristofanově pag. 193 A. Aristofanes totiž, připomínaje rozpoltění lidstva užívá tohoto přirovnání: *νυνὶ δὲ διὰ τὴν ἀδικίαν διῳκίσθημεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καθάπερ Ἀρκάδες ὑπὸ Λακεδαιμονίων.* Zřejmá tato narážka na událosť, která přihodila se Ol. 98, 4 (= 385 př Kr.), nedá mysliti jinak, než že Platon dopustil se zde anachronismu a to úmyslného. Mnozí ovšem chtěli Platona takovéto nesrovnalosti s podáním historickým očistiti a snili o jakémsi druhém neb dokonce i třetím spracování Symposia, ve kteréž teprve Platon vložil onu zmínku o Arkadech, jimiž míněni jsou Mantinejští. Avšak takovýmto anachronismem spisovatelská sláva Platonova nijak se nezatemní: nalézámeť nemenší prohřešení se proti historii v Menexenu. Historický totiž díl tohoto dialogu sahá až do míru Antalkidova (r. 387), do doby to, kdy Sokrates dávno již byl mrtev, a Platon přece v rozmluvě samé zmiňuje se o věcech, kteréž udály se teprve po smrti Sokratově, na př. na počátku kap. II. obořuje se na řečníky a spisovatele chvalořečí, kteréž dlouho již sepsané mají a kterých dle příležitostí upotřebují chválíce každého, ať toho zasluhuje čili nic. Anachronismus je zde zcela patrný a nelze jej pokládati snad za nějaký lapsus memoriae; mimo to sotva zasluhuje pokárání nalézaje se ve spise, který má zřejmě tendenci satirickou.

Platon tedy v řeči Aristofanově anachronisticky naráží na ono rozdělení Mantinejských, jež padá do r. 385, ačkoli hostina sama konána o více než 30 let dříve. Výsledek však, kterého z uvedeného

místa nabýváme, jest velmi důležitý: jestiť ono důkazem, že Platon své Symposion nemohl sepsati před rokem 385.

Při této příležitosti nelze mi nevěnovati několik slov podivnému úsudku, dle něhož Hartmann [14]) představuje si sepsání Symposia Platonova. Ač mi není povědomo, zda úvahu Hartmannovu uznal kdo za hodnu, aby ji vyvrátil, myslím, že neodchýlím se z míry, poctím-li ji stručnou zmínkou.

Hartmann tedy projevuje mínění, že Symposion Platonovo vlastně sepisováno bylo nejméně 16 let! Platon prý počal je psáti bezprostředně před smrtí Sokratovou téže doby, kdy Apollodoros o hostině vypravuje, tedy asi r. 400, od té doby pak na díle svém stále něco zdokonaloval, až je dokončil po onom neštěstí, jež stihlo Mantinejské. Událosť tak důležitá byla příčinou, že zmínku o ní vložil v řeč Aristofanovu. Při vzpomínce na tento úsudek lituji, že Horatius špatně počítal radě, každé dílo nonum prematur in annum.

Poslyšme nyní i Hartmannovy důvody.

„Platon nemohl své Symposion sepsati ve stáří, poněvadž líčení veselých hodů nesrovnává se s vážností starce.“ Hartmann tu bezpochyby nemyslí jinak, než že Platonovi dílo své skládajícímu ony žerty a vtipy, kteréž ve spise se nalézají, byly hlavním účelem, nikoli pouhou obálkou, jíž by zahalil svou pravou, vážnou ideu celého díla. — Po té Hartmann pilně vypočítává veškera místa, kteráž prý zřejmě poukazují na spisovatele mladého: chvála Erota, jednotlivá enkómia Erotu věnovaná, chvála Sokratova, hlavně celá řeč Aristofanova a mythus od něho vypravovaný zřejmým jsou prý svědectvím kvetoucího mládí spisovatelova. Sokratovy a Agathonovy žerty, bouřlivý příchod Alkibiadův, jeho opilosť, jeho řeč o lásce k Sokratovi a konečně celá řeč dialogu a věrné označení povahy hodovníků — to vše nemohl sepsati stařec šedesátiletý neb sedmdesátiletý. Nevím ovšem, který rok Hartmann pokládá za rozhraní věku lidského, za nímž nic podobného jako Platonovo Symposion sepsati nelze a dovoleno není: ale tolik tuším síly nadíti se jest do geniálního ducha Platonova, že i u věku starším velmi snadno vmysliti se mohl v dobu svého mládí, ba že ve starším věku osoby dialogu ještě lépe mohl charakterisovati a že mohl si dovoliti psáti o Erotovi a o Sokratovi jakožto erotikovi. Ostatně se stářím Platonovým nebylo tak zle. Položíme-li, jak níže se zmíníme, za nejpozdější lhůtu sepsání Symposia rok 370, bylo toho roku Platonovi teprve 59 let!

„Platon neměl,“ rozumuje dále Hartmann, „ve svém stáří již žádné příčiny, proč by Symposion sepsal. Chtěl-li napsati jakés obhájení proti křivdám, jež Sokratovi byly činěny, bylo toho nejvíce potřebí před smrtí Sokratovou. Po smrti tohoto ony zlé pověsti o něm již utuchly. Platon také skutečně počal před smrtí Sokratovou své dílo psáti; nemoha je však tak rychle dokončiti, by vyšlo dříve, než Sokrates zemřel, pracoval o něm stále, po nehodě pak Mantinejských zmínku o ní vložil v řeč Aristofanovu.“ Proti tomu dá se především namítati, že po smrti Sokratově Platon mohl právě tak snadno nalézti příčinu k jeho obhájení: mohlyť právě vzniknouti různé pověsti temné, které spojeny byly s jeho odsouzením, a mohlo snadno naskytnouti se dosti takových, jež by od-

souzení toto pokládali za oprávněné; a proti takovým nepřátelům Platon asi spisem svým se obrátil. Mimo to ze slov Hartmannových nelze si nikterak vyložiti, v jakém pořádku si sepsání jednotlivých částí Symposia představuje. Hlavní část, kterouž Sokrates se hájí a kterou tedy Platon nezbytně — dle soudu Hartmannova — napsal před smrtí Sokratovou, nalézá se na konci Symposia. Začal tedy Plato Symposion psáti od konce? Neodporuje-li sobě Hartmann tvrdě, že Platon Symposion dokončiti nemohl před smrtí Sokratovou, a přece hlavní páky obrany Sokratovy, totiž řeč Sokratovu i Alkibiadovu, již hotovy měl? Čekal dále Platon plných 16 let na nějakou historickou událosť, aby do díla svého vložiti mohl nějaký anachronismus?

Koruna však vší nesrovnalosti leží zajisté v těchto slovech Hartmannových: „Když Platon po zboření Mantineie Symposion dokončil, nezměnil slov Apollodorových *ἀφ' οὗ δ' ἐγὼ Σωκράτει συνδιατρίβω, οὐδέπω τρία ἔτη ἐστίν* — poněvadž prý na ně po tak dlouhé době bezpochyby již zapomněl aneb že nechtěl od roku hostiny samé svým vypravováním příliš se vzdáliti a tak čtenáře uraziti.“ Slova tato dají se krátce odbyti: Platon nebyl tak zapomnělivým, aby na konci spisu nevěděl, co na počátku napsal, dále nebyl též tak nedbalým, aby při dokončení díla začátku jeho si nebyl úplně vědom.

Zřejmo tedy a ode všech novějších badatelů jednomyslně přijato, že Platon své Symposion sepsal po rozboření Mantineie. Jak dlouhá však doba od této události až do sepsání hostiny uplynula, lze určiti toliko přibližně. R. 370 totiž dovoleno Mantinejským, aby město své opět vystavěli. A tu podotýká Rückert, že by byl Platon spíše o novém tomto sjednocení Mantinejských nějakou zmínku a přirovnání učinil. Jest tudíž za nejpozdější lhůtu sepsání Symposia pokládati rok 370, anebo, jak Hug ve svém vydání v úvodě str. XXXVII. udává a důvody opatřil, rok 372. Jest tedy Symposion Platonovo sepsáno mezi roky 384—370.

(Pokračování.)

Etymologica.[1]

Podává *Fr. Prusík.*

1. **Prvosenka**, pol. **pěrviosnka.**

Jungmann s. v. dí: „dle pol. pierviosnka, t pierwszy na *viosnę* kviat, neb raději porov. slc. prvjeseň = Frühling; r. jeseň, oseň proprie Saatzeit, modo = Herbst.“

Výklad tento spočívá na národní etymologii a jest nesprávný, neníť prvosenka složeno z dvou slov, z nichž druhé by bylo „vesna“ neb „jeseň“.

[1]) Ukázka z etymologického slovníka českého, o němž spisovatel pracuje.

Především podotýkáme, že naše *prvosenka* jest nesprávně [1]) převzato z polského *pěrviosnka*. jehož útvar byl vypůjčovatelům neznám. Při výkladu svém budeme tedy přiblížeti k polskému *pěrviosnka* a pak k slovenskému (Jungmannem nesprávně psanému) *prvieseň* (Kott, Sl. Dod I, 527).

Základem slova jest **прѣвъ** primus; k tomu přibyla přípona **-ѣсинъ**, **-ѣсынь**, která jest toliko obměnou přípony **-ѣнъ**, **-ѣнь**, jako v příponách -snь (ba-snь, pě-snь) a -nь (da-nь), -isna (glav-isna) a -ina (dol-ina), -astъ (plešt-astъ, zrn-astý) a -atъ (brad-atъ), -istъ (plešt-istъ, skal-istý) a -itъ (srъd-itъ, bahn-itý).

Značí pak **прѣв-ѣсинъ** prvorozený (Mikl. Lex.), substantivisováno **прѣв-ѣсиньць** vedle **прѣв-ѣнeць** (prvěnec) prvorozenec. Adj. **прѣвѣсинъ** jest základem slovenskému fem. *prvieseň* primula; příponou -ъ*k*ъ vznikne subst. masc. prъvěsnъkъ (gen. prъvěsnъka), fem. prъvěsnъka, jež by pol. měla zníti: masc pěrviasnek (gen. pěrviasnka), fem. pérviasnka; než nezřídka nastupuje zmatkem za stl. **ѣ** v pol. *io* místo *ia*, *ie*, jako gąsionka (vedle gąsienica), piosnka (vedle pieśń); tak i onde, takže vznikne pol. masc. pěrviosnek, fem. *pěrviosnka*. Dle jazykových zásad v češtině platných má *český tvar* zníti *správně:* masc. prvěsnek (gen. prvěsenka), fem. *prvěsenka*, neb aspoň (dle prvenec ŽW) prvesenka, jako rus. первесника (prvina, novinka) a mrus. pervesnyća primula.

Z toho všeho vyplývá, že pol. pěrviosnka, čes. (správné) prvěsenka, sloven. prvieseň nejsou slova složená, věrně tlumočíce latinské *prim*-ula.

2. Oplesť, rusín. ополсть.

V Hradeckém rukopise v Pláči Marie Magdaleny se nalézá slovo *oplesť* v této větě:

A proto všecka v bolesti
položena vniž *v oplesti*
myslcí i živótkem mdléše 71—73.

V lat textu jest pouze: tota posita in dolore. Český vzdělavatel potřeboval k „bolesti" rýmu i užil slova jinak neznámého „v oplesti".

Hanka, jenž vydal Pláč ten v II. díle Starobylých skládaní, a po něm Jungmann v Slovníce s. v. odvozují slovo to od plet-u a vykládají „opletení, umflechtung".

Ale ten obraz jest zde nehrubě jasný. Já v slově *oplesť* vidím jiný kořen, totiž: *pl̥z*, *pelz* repere; tudíž příponou -*tь* povstane: pelz-tь, čes. *plěs-tь*, *plesť*, při čem *z* tak zaměněno v *s* jako v slovích: masť (maz-), máslo, veslo (vez-), obáslo (obъ-vęz-), povříslo (povrěz-). Slabý kořen *pl̥z* jest v rusínském о-полс-ть, jež se s naším *oplesť* i předponou

[1]) Podobně jako: korma, kormidelník, bodrý z ruštiny, snacha ze srbštiny.

i příponou shoduje; znamená pak оплєть bylinu zvanou cuscuta, česky jednak „kokotice“ jednak „bubilen“, něm. filzkraut (což svedlo Miklošiče, že v Etym. Wb. 236[b] staví оплєть nesprávně k плъсть).

Cuscuta patří k svlačcovitým, *o-plɑs*-ivým, a jsouc cizopasnicí, otáčí se spirálně kolem lodyh jiných rostlin vyssávajíc a hubíc je. Jest tedy i české jmeno té byliny (*o-plesť*) vhodně tvořeno, ana jiné rostliny *o-plaz*-uje (obrepit), i srovnání s bolestí zcela vhodno a obraz jasný: Maria byla všecka položena v bolesti jako *v oplesti* (v kokotici, hubilnu) t. j. bolesť ji tak sevřela a hubila jako *oplesť* (kokotice, hubilen) jinou bylinu.

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

Když v noci snad trýzeň krátkého mu dopřeje spánku,
údy-li odpočinou, po celém házevše se lůžku,
ihned ve snách chrám nebo oltář, jejžto zneuctil,
spatří neb — což zvláště potem hrozným duši sevře —
tys na očích mu a tvůj obraz vážný, velikosti
nadlidské, lekavého děsí a nutí vinu vyznat.
To jsou, jižto chvějí se při každém blesku a blednou,
když zahřmí, polomrtví jsou hukotem nebe prvním
jak by ne z náhody jen nebo vichrů rozkacenosti,
nýbrž v zlosti na zem řítil se oheň chtěje soudit.
Ten-li neublížil, s věčší hrůzou se obává
nejbližších bouřek, pohodou jako odložených jen.
Krom toho v bezsenné-li horečce bolesť v boku cítí,
domnívá se, nemoc nějaká od rozhněvaného
božstva že naň seslána a pokládá to za božské
rány a zbraň. Ba ni ovci neodváží se bečící
obětovat kapličce, Larům [1]) ni kohouta hřebínek;
neb zdali v co zbývá doufat vinníku chorému?
Neb každá-li není hodnější nad život oběť?

Povaha zlých měnivá je a nestálá obyčejně: [2])
důslednosť přetrvá, kdy zlosynství páchati počli.
Ačkoli právo i bezpráví, zlý čin dokonavše,
znát počnou, přece však k zločinům svou nezměnitelnou
zas povahou se nesou. Neb kdož hříchů mohl sobě
mez položit? Studnosť zdali mohla se vrátiti někdy,

[1]) Larům, v. XII, 89. Ani nejmenší žertvu neodváží se obětovati, a i ta oběť ještě věčší cenu by měla nad život hříšníka.

[2]) Nepoctivec nezastaví se na cestě zločinné, až spáchá něco, při čem bude přistižen a zač bude pak popraven nebo vyhnán.

jak jednou vyhnána byla s čela,[1]) ježto si otřel?
Člověka zdaž jsi viděl, že by přestával na neřesti
jen jediné? Polapí se v osidle i náš věrolomník,
též vytrpí jednou buď hák černého žaláře[2])
buď moře Aegejského skaliska a ostrovy, velkým
vyhnancům známé. Trpkým potěšíš sebe trestem
jména ti odporného a pak na konec vesel uznáš,
ohluchlé že není ani Tiresiem[3]) v nebi božstvo.

XIV.

Přemnoho jest, Fuscine, věcí, jež jsou prahanebny
a spanilost každou hyzdí na celou dobu příští,
od rodičů jimž dítě učí se samých a navádí.
Kostkami když zhoubnými stařec se těší, i dědic hrá[4])
stejně mladý, v nádobce malé zbraně téže se chápe.
Příbuzní nemohou lepšího nadíti se nikdy
do mládence, který zemní naučil se lanýže[5])
oškrabovat nebo hřib nakládat a v téže omáčce
drozdy potápět, otec-li okázal dříve darebný,
sám šedivec mlsný; až sedmé uplyne léto
chlapci, a ještě druhé doposud zuby ač nevyrostly,
učitelů[6]) bradatých na tisíce kdybys jemu se stran
všech přidružil, hodovat přec vždycky si popřeje pansky,
kuchyně od veliké již pak nezvrhne se nikdy.
Zdaž jemnou mysl sám na se vzal,[7]) klidnou při maličkých
pochybeních, za to má-li, že jsou též otroci z látek
stejných s námi a z týchž živlů duše jich, těla rovněž,
či vzteklosti učí Rutilus, jenž z ran se těšívá,
když padají s praskem, Sirenu nemá za libější
nad bič, a Antifatem je čeládce, krutým Polyfemem,
tehdy jenom šťastný, kdykoliv zavolav si holomka,[8])
otroka[9]) dá řeřavým železem mučit ubrusy pro dva?

[1]) Protírali si čelo, aby nebylo znáti ruměnce.
[2]) Hák, jímž mrtvola odpraveného vlekla se k řece (sr. X, 66). Na malé ostrůvky v moři Aegejském bývali provinilci z Říma deportováni; v. I, 73, X, 170.
[3]) Teiresias, známý slepý věštec; tedy: Bohové nejsou hluší ani slepí. Zde i jinde (v VIII., IX., XI. satiře) napodobuje Juvenal vtipná a překvapující zakončení satir Horatiových.
[4]) Proti hře v kostky mnohé zákazy vydány byly, ale nepomohly. Sami někteří císařové byli vášnivými hráči. Kostky vyklopovaly se z jakési nádobky (fritillus) na prkno. Sr. I, 88.
[5]) Lanýže v. V, 116.
[6]) Paedagogové ze školy stoické neb cynické již zevnějškem (dlouhým vousem a ošumělým pláštěm) hlásili se k přísným zásadám (často pokrytecky; vzpomeň sat. II!). Sr. Hor. Sat. II. 3, 35 „moudré vousy". Římané tehdy vousu nenosili, v. I, 25.
[7]) Rutilus (= Zrzoun) ukrutný přirovnává se k Antifatovi, krutému králi Laestrygonů, známému z Odysseje, a ke Kyklopu Polyfemovi (v. IX, 64). Sám je ukrutný, nemaje otroka za člověka, a tak vychová i syna.
[8]) V. VI, 480.
[9]) Otroci provinilí (zvláště uprchlí) vypáleným na čelo znamením byli poznamenáváni, pouty obtíženi a k hrubé práci odsuzováni; zavíráni bývali v jakýchsi robotárnách (káznicích); v. Velišský, str. 107 a 261. Zde pro maličkost: zkažené dva ubrusy.

Neb k čemu mláď vede ten, jenž rád jest, pouta-li řinčí,
jejžto blaží nejvíc pálit, věznit v robotárnách?
Můžeš hloupě čekat, že frejířkou Largy [1]) se dcerka
nestane, záletníky kteréžto by matčiny všecky
tak vypočísti nemohla řadou souvisle a rychle,
oddechnout nemusíc si třináctkrát? Matčina byvši
dřív důvěrnice dívka, do péra co říkala matka,
v lístky malé teď píše frejíři po týchž darebácích.[2])
Přírody tak zákon; nás dříve a rychleji příklad
chyb všelikých pokazí, doma ježto vidíme, že velký
jim naučí duši vzor. Jen málokteří jimi zmásti
snad nedají se mladíci, kterým z lepší mysl hlíny
vytvářel Titan,[3]) uměním též dobrotivějším;
ostatní však záhubná vleče otcova šlépěj,
dráha neřesti, kterou dřív vídali dlouho, je táhne.
Střez se tudíž hříchů! Toho důvod tento je hlavní,
jenž nejvíce platí, by nenásledoval rozenec tvůj
tvých zločinů, poněvadž k špatnosti následování
učeliví nejvíce jsme všichni. Protož Catilinu [4])
možno v kterémkoli národu zříti, v kterémkoli pásmu:
nikde se však Brutus neb ujec Brutův nenalezne.
Všecko, co mrzko vidět, poslouchati, nechť se nedotkne
otcova příbytku! Z domu dál, jen dále i děvky
hampejsní i také cizopásků zpěv nocující!
Největší šetrnosť jest míti k dětem; něco zlého
chystaje, málo nevaž nikdá let dítěte útlých,
však překazíž ti malé nemluvně, strojíš-li se k hříchu!
Neb když někdy potom, hněvu což censorova hodno,
spáše onen, podoben jsa nejen ti tělem nebo tváří,
nýbrž stejně mravů tvých též jsa synáček, a v tvé-li
šlépěji půjde, jenom že totéž bude páchati hůře,
vyplísníš nepochybně, křikem trpkým ho pokáráš,
odhodláš se i snad zjinačit napotom svoji závěť?
Odkud pak čelo otcovské vezmeš nebo právo,
sám horší věci páchaje kmet? Tvou na hlavu, mozku
prázdnou, spíš napřed nasadit je plnou vzduchu baňku.[5])

Jestliže hosta čekáš, nezahálí nikdo z čeládky.
„Podlahu řádně zameť, sloupů ať nádhera září,
nechť i pavouk seschlý s tkanivem svým od stropu spadne;
stříbro jeden hladké, a ty, nádoby čisti vypouklé!“ —
takto s hlasem zuřivým pán prut drže k práci pobízí.
Tož bláhov strach máš, že by psím jsouc zkálena lejnem
síně potom se očím nezalíbila, vejde-li přítel,
neb kdyby vchod byl zablácen; jedinou to vše půlkou
mírky pilin jediný otrok však může vyčistit.

[1]) Larga, nejspíše jmeno typické (= štědrá), jako předcházející Rutilus.
[2]) Darebácích, v lat. určitěji: cinaedech, v. IX, 37.
[3]) Titan Prometheus učinil člověka z hlíny; sr. IV, 133.
[4]) Catilina, oblíbený typus ničemnosti; Brutus, vrah Caesarův „poslední Říman“; jeho matka Servilia byla sestrou M. Porcia Catona.
[5]) Baňkami (v. Ottův Slovník naučný) léčili staří i šílenství.

Však toho nic nedbáš, aby syn tvůj bez skvrny čistý
dům spatřil vždy jenom, bez vad, prostý chyby každé?
Díků hodno je, vlasti a národu občana dal-li's,
jestliže též učiníš, aby vlasti hodil se, jsa schopný
k orbě i schopným stejně k pracím všem v míru i válce.
Neb nejvíce na tom bude všecko, k jakým vědomostem
sám a jakým ty mravům vychováš ho. — Krmí hady čáp svá
mláďata, ještěrkou, již v postranní roli najde:
týchž hledají opeřice potom též mláďata zvířat.
Sup spěje od padlého dobytka a psů nebo křížů [1])
nazpět k hnízdu, mladým ptákům nesa mrtvoly kousky:
tento pokrm tedy jest supa též, když dospěl a shání
potravu sám a staví na vlastním stromě si hnízdo.
V hvozdě zajíce loví nebo srnky Jovův [2]) sluha, rovněž
vzácní ptáci jiní, a kořisť se taká klade v lůžko;
odkud když napotom povzneslo se plémě dorostlé,
trápeno jak je hladem, pospíchá tou za kořistí,
jížto ochutnalo hned nejprv, vyklubavši se z vejce.

(Pokračování.)

Literatura.

Bulletin de l'Academie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique à Bruxelles. 8°. Année 1896. Svazek 12.: Les mers quaternaires en Belgique, d'après l'étude stratigraphique des dépôts flandriens et campiniens et de leurs relations avec les couches tertiaires pliocènes (Michel Mourlon). Note sur l'infinie variété de l'énergie électrique (P. De Heen). Note sur le système du monde électro-dynamique de *Zenger* (P. De Heen) Le dieu celtique Intarabus ou Entarabus (J. Waltzing). Un mot au sujet du discours prononcé par M. Théodore Radoux, dans la séance publique du 8 novembre 1896 (Peter Benoit). Recherches expérimentales sur l'assimilation de l'azote ammoniacal et de l'azote nitrique par les plantes supérieures (Em. Laurent, Em. Marchal et Em. Carpiaux). Sur les dérivés cadmiques halogénés de l'antipyrine (M. Schuyten).

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement **Borový.** Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVIII. Sešit 1.: Čechy nenáležely nikdy diecési k Řeznu (Frant. Kryštůfek). Obětní dary v prvotní církvi a nynější menší stipendia (Dr. Josef Kupka). Sbírky řeholních sester (Dr. Josef Tumpach). Úvod šestinedělek (Václav Stýblo). Pobožnosť křížové cesty (Ferdinand Schmidt).

---

[1]) Křižováni bývali otroci; v. Velišský, str. 264.
[2]) Jovův sluha, orel.

Český časopis historický. Redaktoři J. **Goll** a A. **Rezek.** Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův) 3 zl. 60 kr. Ročník III. Sešit 1.: Nová kniha o době cyrillomethodějské (Fr. Pastrnek). Antisemitismus v klassické literatuře (Fr. Jaroš). Historiografie polská v posledních letech (Felix Konečný). Šime Ljubić (K. Kadlec).

Český Lid. Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, n. Moravě, v Slezsku a na Slovensku. Redaktor Č. **Zíbrt.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. v. 8°. Předplatné na rok (6 svazkův o 6 arších) 4 zl. Ročník VI. Sešit 3.: O československých věcech na výstavě v Budapešti r. 1896 (Jos. Klvaňa). Tance lidové v okresu Hlineckém (K. Adámek). „Tři" králové na Chodsku (J. Hruška). Kterak vznikl název „hloupá Přelouč" (Eugen Muška). Starý kamenný kříž v Dlouhé Brtnici na Jihlavsku (Frant. Šilhavý). Povinnost vrahova postaviti kříž zavražděnému z r. 1518 (J. Strnad). K písni slovenské o Paromovi a Ratce (H. Máchal). Přísaha mezní v hrobu nebo pod drnem (Čeněk Zíbrt). Jana Butzbacha zpráva o národě českém, zvláště o lidu venkovském z r. 1506 (V. Nováček). Hustota obyvatelstva ve Slezsku (Ferd. Bernard). Několik starých českých předpisů lékařských (Ondřej Schrutz). Jos. Vlast. Kamarýt v Kučeři r. 1827 při zpěvu písní národních (Jan Zítek). O srovnávacím studiu lidového podání. I. Na vysvětlenou a na obranu (Čeněk Zíbrt).

Извѣстія отдѣленія русскаго языка и словесности Имп. Академіи наукъ въ Санктпетербургѣ. Redaktoři A. Th. **Byčkov** a A. A. **Šachmatov.** v. 8°. Годъ 1896. Тома I. Книжка 4: Pověsti o Babyloně, stanu a sv. Grále (A. N. Veselovskij). K dějinám hlásek ruského jazyka (A. A. Šachmatov). Knihopisný obzor literatury jižních Slovanův za r. 1895 (P. D. Draganov). K životu Lomonosova (M. I. Suchomlinov). První tištěný slovanský Služebník (A. I. Jacimirskij). V. Oblak (B. M. Ljapunov). Posudky.

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XV. Číslo 3.—4.: Podruh (M. Batíková).

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) 6½ rub. Ročník XXXVI. Svazek 11.: Al. Gr. Stolětov (P. M. Pokrovskij). Nauka o ústrojích pocitův se stanoviska filogenetického (F. I. Lominskij). O genrových předmětech v řeckém umění před epochou hellenismu (G. G. Pavluckij). Dějiny Polocké země do konce XIV. století (V. E. Danilevič). Ruské bohatýrské epos (A. M. Loboda). Pemphigus foliaceus Cazenavi (P. V. Nikolskij). Meteorologická pozorování za říjen—prosinec 1895 (I. I. Kosonogov).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XIX. Svazek 2.: Dva principy dekorace moderního bytu (F. Jiřík). Z básní Aug. Mužíka. Pouť do Canossy (Fr. Ventura). *Útěcha (Adolf Heyduk). *Vypravování raněného (Marie Konopnická, př. Fr. Vondráček). *V troskách římského divadla (Ant. Klášterský). Jak se po Syrii cestuje (Frant. Klement). Z novější poesie anglické (př. Jar. Vrchlický). Glossy k Shakespearovu „Hamletu" (J. Arbes). Pilařova smrť (Frant. Procházka). Královská rokle (Pavel Albieri). *Jsme símě, Pane (Kar. Hájek).

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý**. Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVIII. Čís. 7.—8.

Lud. Redaktor Ant. **Kalina**. Ve Lvově. Nákladem tovařystva ludoznavčego. v. 8°. Cena ročně (4 seš. o 96 str.) 5 zl. Ročník III. Sešit 1.: Štědrý večer na Litvě (J. Vitort). Znad Bugu. Antisemitismus v povídkách i fraškách národních (J. Vítek). Národní pověry a léčení Židův (Segel). Z oboru apokryfův (Fr. Ravita). Z pouště kurpovské (A. Kalina). Frycówka (V. Hnaťuk). Koleda (V. Sarna). Písně rekrutské (V. Hnaťuk). Rękavka a skály Tvardovského v Podgóří (Š. Gonet). Jazyk polský ve vojště (týž).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek**. Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXV. Číslo 13.—14.: *Pavučiny (J. Vrchlický). Evadna (J. Zeyer) Jeho Beatrice (M. Snijderová, př. V. Kuneš). Dvě básně (J. Sládek).

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana**, J. **Zelený** a Fr. **Procházka**. Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XVI. Sešit 10.—11.

Muzeum. Časopismo Tovařystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Maur. **Maciševski**. Ve Lvově. 8°. Nakładem Tovařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročnik XIII. Zeš. 2.: Bydgošč a Pakość (A. Karboviak). O znacích interpunkčních v polštině (A. Kurpěl). Původ Odpravy posłów greckich (H. Biegeleisen).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann**. Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník III. Číslo 3.—4.: Adam Asnyk (K. Zajčić). Selské povstání r. 1573 (R. Horvat). Hypnotismus se zřetelem na trestní právo (Z. Pordes). Básně A. Tresiće, M. Begoviće, Tomira, H. Mostarlho, R. Kataliniće, Svat. Čecha (přel. J. Milaković).

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal**. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVIII. Čís. 7.—8.

Naše knihy. Vydavatel a nakladatel J. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Ročník I. Číslo 1.: Tulák (Jos. Kvapil). Knihopisné zprávy z nakladatelstva Vilímkova.

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka**. V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXVII. Sešit 2.: Duše davu (Jos. Kuffner). Nové rovy české (J. Turnovský). *Radhošť a Tatra (Jos. Kalus). *Krajina (K. Scheinpflug). Samota (Václav Vlček). Rozhledy v umění výtvarném (Renáta Tyršová). Hudební rozhledy (Karel Knittl). Obzor divadelní (Fr. Zákrejs). Zprávy hospodářské a sociální (E. Šimek). Rusko-čínská železnice, část světové dráhy sibiřské (Jos. Toužimský). Volné rozhledy (Fr. Zákrejs). Rozhledy v dějinách současných (Vlad. Svoboda).

Периодическо списание на Българското книжовно дружество въ Срѣдецъ. Redaktor V. D. **Stojanov**. 8°. Cena ročníku (o 6 knihách) 12 lvů, v cizině 15 lvů. Ročník VIII. Svazek 54.: Studie o bulharských dějinách (V. N. Zlatarski). Kalendář-raboš (S. Ar-

girov). Iv. Vazov jako dramatický spisovatel (I. Milarov). Staré bulharské stavitelství ve Velikém Trnovém (D. Usta-Genčov). Obyčeje a obřady svatební (I. Grujev). *Přílohou:* Zrádce. Divadlo o 5 jednáních od J. Ibsena, z němčiny přeložil G. D. N. 89.

Rad jugoslavenske akademije znanosti i umětnosti. Třída filologicko-historická a filosoficko-právnická. Svazek 45.—46.: Státní pokladníci republiky Dubrovnické (K. Vojnović). O Gundulićově „Suzama sina razmetnoga" (M. Šrepel). Conditional v charvátštině (A. Musić). O Wundtově metafysické soustavě (A. Bauer). Pouť po Balkánském poloostrově XVI. věku (P. Matković). Celní soustava Dubrovnické republiky (K. Vojnović). Demografické obrazy jižních Slovanův (Fr. Vrbanić). — Třída matematicko-přírodnická. Svazek 22.

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník VI. Sešit 6.

Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. Třída I. Ročník V. Číslo 1.: Jan Blahoslav a Jan Josquin. Příspěvek k dějinám české hudby a theorie umění XVI. věku. Napsal O. Hostinský. S novými otisky obou Muzik, Blahoslavovy a Josquinovy. 1996. C. 136. — Číslo 2.: Denary údělných knížat na Moravě. Napsal Jos. Smolík. 72. 4 tab.

Sitzungsberichte der philosophisch-philologischen und der historischen Classe der k. b. Akademie der Wissenschaften zu München. 8°. Ročník 1897. Sešit 3.: Über die Grundlage, auf der Notkers Erklärung von Boethius ‚De consolatione philosophiae' beruht (J. Kelle). Die Regierungsjahre der makkabäischen Fürsten. Regierungsjahre der Kaiserzeit (G. Unger). Traditionsnotizen des Klosters Biburg (Edm. Öfele). Beiträge zur Kritik des Euripides (N. Wecklein).

Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. 8°. Ročník 1896. Číslo 25.—27. — Ročník 1897. Číslo 2.—4.

Slovenské Pohľady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty**. V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XVII. Seš. 2.: Štedrý deň (Martin Kukučin). Sonety (Gnom). *Čo nás čaká? (Dlhomír Poľský). *V resignácii (—ý). *Volebná (J. D.). Vršatec (Al. Lombardini). Vyznanie (Jesenský). Z rumunskej poesie (pr. Martin Medňanský). Noc v lese (O. Demert, pr. B. Š.). Slovenský jazyk, obyčaje, starina (Marina Hargaš).

Světozor. Redaktor M. **Šimáček.** Nakladatel F. Šimáček. V Praze. Fol. Cena ročníku (52 čísel) 8 zl. Ročník XXXI. Číslo 11.—15.: Na ohořelých větvích (J. Věžník). *Před smrtí (K. Leger). Fr. Turinský. Frant. Schubert (Fr. Hejda) Z krajiny Babičky (A. Jirásek). Z domu u Haláňků (E. Jelínek). Z básní Jar. Kvapila. I. J. Rěpin (K. Štěpánek). Z básní A. Klášterského.

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann**. V Praze 1896. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XVI. Sešit 2.

Ученыя записки Императорскаго Юрьевскаго университета. Редакторъ **М. Дьяконовъ.** v. 8°. Cena róčně (aspoň 4 svazky) 6 rublův. Ročník IV. Svazek 4.: Realismus a idealismus v politické ekonomii (A. Miklaševskij). O pessimismě I. S. Turgeněva (E. V. Pětuchov). Personalismus a projectivismus v metafysice Lotzeově (J. Oze).

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXIV. Svazek 1.: Morfologie a medicina (K. Arnštejn).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VII. Číslo 35.—36.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXVI. Číslo 8.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XVI. Číslo 7.—8.: Konec (M. Emants, př. V. Kuneš). Včeročka (A. P. Čechov, př. K. Nejč).

Wisła. Měsięčnik gieograficzno etnograficzny. Redaktor a vydavatel M. **Arct.** Ve Varšavě. v. 8°. Cena ročníku 6 rub. Ročník X. Sešit 4.: Zbytek středověkých divadel (K. Zaleski). O Žmuďanech (J. Kibort). Pohádka o dvou bratřích (Z. Koverská). Kronika zeměpisná za rok 1895 (V. Nałkovski).

Zdraví. Rediguje Dr. K. **Chudoba** a uč. Am. **Čadová.** Nakladatele Ed. Beaufort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3 zl. 60 kr. Ročník III. Seš. 1.—2.: Školní hygiena (J. Purkyně). O nemocech nakažlivých (B. Bouček). Oheň ve službách hygieny (L. Čížek). Po prvním roce (Vl. Preininger).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. K. **Schenkl, J. Huemer.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVIII. Sešit 1.: Über die geplante Reform des höheren Unterrichtswesens. Secondary Education — in England (K. Wotke). L. Campbell über Platons Sprachgebrauch im Sophistes und Politicus (J. Golling).

Zlatá Praha. Redaktor Ferd. **Schulz.** Nakladatel J. Otto. V Praze. Fol. Cena ročně 8 zl. Ročník XIV. Číslo 11.—15.: *Na hlavu ibisovu (J. Vrchlický). O průplavech (E. Kopáček). Sv. Hurban Vajanský (I. Hořica). Z básní E. z Čeňkova. *Konrad Wallenrod (A. Mužík). Přišlo pozdě (M. Jahn). I J. Rěpin. *Pavučiny (J. Vrchlický).

Z našich dob. Redaktor B. **Jáchym.** Nakladatel L. Klabusay. V Holešově. 4°. Cena ročně (36 čísel) 5·4 zl. Ročník II. Číslo 27.: O štědrý den (J. Borotínský). Noční host (A. Černohorský). Láska (E. Muška).

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 3 zl. Ročník V. Sešit 8.—9.: Klíč universální. Počítací stroje. Teplovzdušný stroj. Hodinky s omegou. Zvláštní telefony. Moderní vzduchoplavba. Elektřina a magnetismus. Zničování a zužitkování zvířecích odpadkův.

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Rayman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník VII. Sešit 2.—3.: Nové názory o stavbě i výkonech mozku a míchy (F. Mareš). Rozhledy. Směs.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1897. Svazek 1.: Sebrání a svod zákonův ruských za Kateřiny II. (A. S. Lappo). Území předhistorické Litvy (A. A. Kočubinskij). *Συγγραφῶν Φίλωνος Ιουδαίου τεμάχη* (*Ἀ. Παπαδόπουλος – Κεραμεύς*).

Baron Trenck. Napsali O. **Féré** a D. **Saint-Yves,** př. A. Koudelka. Illustruje V. Černý. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1897. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 1.—2. (str. 1—64).

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina.** V Praze 1896. Nakl. Edv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 12 kr. Číslo 5.: Obrázky z pravěku země České. Napsal Alex. Bernard. Seš. 2.—3. (str. 33—96).

Darwin a po Darwinovi. Napsal J. **Romanes,** přel. A. Mrázek. Nakladatelé Bursík & Kohout. V Praze 1896. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 24 kr. Seš. 4. (str. 97—128).

Hudební květy. Redaktor **Karel Weis.** Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze. 4°. Cena ročně (12 seš.) 6 zl. Seš. 6.: Fantasie na F. Goldmarkovu operu Cvrček u krbu. Složil K. Weis.

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1896. Nákladem J. Otty. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 236. Díl XXIII.: U nás. Nová kronika (str. 25—88).

Květiny v pokoji. Napsal V. **Gottwald.** Nakl. I. L Kober. V Praze 1897. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Sešit 1.—3. (str. 1 až 96). Dílo ozdobeno četnými illustracemi.

Kytice. Sbírka zábavného a poučného čtení pro mladež. Nakl. I. L. Kober v Praze m. 8°. Svazek 31.: V zemi zlata. Vlasy a zuby. Příhody z Kalifornie a Anglie. Píše J. Zahradník. 103. 36 kr. — Svazek 32.: Rybrcoul. Podává I. Hofírek. 102. 34 kr. — Svaz. 33.: Baron Prášil. Podává týž. 92. 32 kr.

Letem českým světem. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1897. Fol. Cena sešitu (o 12 pohledech) s tiskem po obou stranách 30 kr., po jedné straně 40 kr. Sešit 5.—6. čís. 51—74. Úprava je stále stejně elegantní.

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 87.: Světlé obrázky Dr. Iljiče, př. O. Vetti. 76. — Sv. 88.: Smrt vévody d'Offena od G. d'Annunzio, př. V. Hanus. 80. — Sv. 89.: Byl to světec (L. Coloma, př. A. Pikhart). 75,

Libuše, Matice zábavy a vědění. Nakladatel F. Šimáček v Praze m 8°. Cena ročníku 1 zl. Ročník XXVI. Číslo 7.: V bílém dvorci od V. Lužické. 225. Ročník XXVII. Čís. 1.: Jan Herodes od Jos. Konráda. 160.

Manžel. Napsal Bruno **Sperani,** př. K. Klostermann. V Praze 1896. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 8.—10. (str. 225—320).

Matice lidu. Red. Jaromír **Hrubý.** Nákladem spolku pro vydávání laciných knih českých v Praze. 8°. Cena ročníku (6 seš.) 1 zl. Ročník XXXI. Čís. 1.: Ataman Usťa od hr. E. A. Saljasa, př. J. Pithová. Díl I. 159.

Mezi slunci a hvězdami. Napsal K. **Flammarion,** př. J. Kosina. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr. Seš. 2.—3. (str. 33—96).

Moderní dekameron. Nakladatel I. L. Kober. 12°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Svazek I.: Sukně od L. Trezenika, př. K. Petřík. Seš. 1.—6. (str. 1—192).

Na severní točnu od Fr. **Nansena,** překlad rediguje J. Guth. S illustracemi O. Sindinga. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 5.—6. (str. 129—192).

Německo-český slovník Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 58.—59. (str. 889—968): schwatzeln—Spill.

Německý slovník. Sestavil G. **Zába.** V Praze 1897, Nakl. I. L. Kober. 12°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Díl I.: Slovník česko-německý. Sešit 3.—4. (str. 65—128): jemnocitný—odbiti.

О пессимизмѣ И. С. Тургенева. Е. В. Пѣтухова. Въ Юрьевѣ 1897. v. 8°. 22.

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 240.—244. (str. 809 až 1024): Hruška—Hýl.

Pantáta Bezoušek od K. **Raisa.** Naklad. Fr. Šimáček. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 1.—2. (str. 1—64).

Politické dějiny národa Českého od r. 1861 až do r. 1895. Napsal Ad. **Srb.** V Praze 1897. Nakl. Fr. Šimáček. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 24 kr. Sešit 5.—6. (str 129—192).

Příšerná loď. Napsal B. **Marryat.** Illustroval V. Černý. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1896. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit Seš. 15.—16. (str. 439—491. Konec).

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XIII. Svaz. 5.: Za vlády Prusů od S. Hellera (str. 513—528. Konec). Sládkova rodina od Vlasty Pittnerové (str. 1—112).

Repertoir českých divadel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Svazek 43.: V jařmu. Drama o 1 jednání od Bož. Vikové. 1897. 39. 20 kr. — Seš. 44.: Dědečku, dědečku! Veselohra o 3 jednáních od Fr. X. Svobody. 125. 60 kr.

Řím od E. **Zoly**, přel. Fr. Čihák. Nakl. Ed. Beaufort. V Praze 1897. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 8.—9. (str. 225—288).

Ruská knihovna. Překlad rediguje Jar. Hrubý. Naklad. J. Otto. V Praze. 8°. Díl 25.: Spisy Fed. Mich. Dostojevského. Svazek 6.: Dvojník. Netička Nezvanova. Malinký hrdina. 1897. 406.

Sborník světové poésie. Vydává IV. třída České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Vydání sešitové. Nakladatel J. Otto. m. 8°. Třída IV. Ročník VI. Číslo 6.: Lalla Rookh od Tom. Moora. Část II. Přeložil Fr. Krsek. 138. — Čís. 7.: Budova smrt od J. Araňa, př. Fr. Brábek a Jar. Vrchlický. 160. 80 kr.

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1896. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Díl X.: Sešit 122. (str. 309—340).

Skláři. Román K. **Klostermanna.** Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 1.—3. (str. 1—96).

Slečna Don Quixote. Napsal Al. **Bródy**, přel. G. Mayerhoffer. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 2.—6. (str. 33—192).

Slovník česko-francouzský. Kapesní vydání. Sestavil Jan **Herzer.** Nakl. J. Otto. V Praze 1897. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 18 kr. Seš. 1.—3.: a—fiskal (str. 1—96).

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Nakladatel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 57.: Moje sonata (str. 169—198. Konec). — Seš. 58.—59.: Skvrny na slunci (str. 1—64).

Spisy Adolfa Heyduka. Nakl. J. Otto. V Praze. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 3.: Nové Cigánské melodie (str. 65—111. Konec). Seš. 4.: Ptačí motivy (str. 1—16).

Spisy Ivana Sergějeviče Turgeněva. Překlad redigoval Jar. Hrubý. Nakl. J. Otto. 2. vydání V Praze 1896. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 23.—25. (str. 321—414. Konec). — Díl III.: V předvečer, První láska, Šlechtické hnízdo. Seš. 26. (str. 1—32).

S vílou kouzelnicí. Vybrané české pohádky upravil Fr. S. Procházka. V Praze 1896. Nakladatel J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (16 str. s barvotisky) 15 kr. Seš. 6.—7. (str. 81—112).

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník XI. Sešit 2.: Na hrubé hroudě od J. Vřesnického (str. 65—128).

Tajuplný ostrov. Napsal Julius **Verne**, př. Boh. Koudelka. S rytinami P. Férata. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1896. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 18.—22. (str. 545—704).

Tělocvičné hry pro školy od Jos. **Klenky.** Nakladatel Fr. Bačkovský. Svazek 2.: Hry s nářadím. 3. vydání. m. 8°. 78. 45 kr.

Vyučovací listy jazyka německého pro samouky. Píše Fr. **Vymazal.** Nakl. Bursík a Kohout. V Praze 1897. v. 8°. Cena sešitu (o 16 str.) 36 kr. Seš. 1. (str. 1—16). Celkem bude 16—20 sešitův.

Život Dra Julia Grégra od K. **Tůmy.** Nakladatel Ed. Beaufort. V Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 6. (str. 161—192).

Arcivévoda Karel Ludvík a jeho význam kulturní. Napsal V. **Hampl.** V Praze 1897. Nakl. I. L. Kober. 8°. 27.

Co má věděti každý kreslíř. Napsal V. **Fux.** V Praze 1896. Nákladem vlastním. 12°. 48. 20 kr.

De Voorgeschiedenis der indogermansche volken. Napsal C. **Uhlenbeck.** v. 8°. 25.

Ďurkovičovy dcery od Fr. **Hercega,** př. G. Mayerhoffer. V Praze 1897. Nakl. J. Otto. 8°. 112.

Francouzská terminologie a fraseologie obchodní. Sepsal Fr. **Fejfar.** Nakl. J. Otto. V Praze 1897. 8°. 112.

Kulturní styky Čech s cizinou až do válek husitských. Sepsal Ferd. **Tadra.** Nákladem Kr. České společnosti nauk. V Praze 1897. v. 8°. XVI. 436. 2 zl.

Marie Šťastná od S. **Hellera.** Naklad. J. Otto. V Praze 1897 m. 8°. 222. 50 kr.

Měšťanská šlechta. Napsal Fr. **Herites.** V Praze 1897. Nakl. J. Otto. 8°. 207.

O srovnávacím studiu lidového podání. Na vysvětlenou a na obranu píše Č. **Zíbrt.** V Praze 1897. Nákladem vlastním. v. 8°. 29.

Sebevychování. Poučení na dráhu života mladíkům a studujícím. Napsal J. Stuart **Blackie,** př. J. Váňa. 2. vydání. V Praze 1897. Nakl. J. R. Vilímek. m. 8°. 100. 60 kr. — Spis doporučení hodný. Překladatel převádí young men do slova „mladí mužové“ místo „mladíci“.

V zimním slunci. Básně Jos. **Sládka.** Nakl. J. Otto. V Praze 1897. 12°. 151.

Drobné zprávy.

Nařízení.

Nařízení ministerstva kultu a vyučování ze dne 30. prosince 1896, č. 26.362. v příčině učitelských knihoven při středních školách.

Ze zpráv zemských úřadův školních i z tištěných výročních zpráv středních škol jsem vyrozuměl, že následkem zvýšených požadavkův k obohacování a doplňování učebních sbírek peněžní prostředky po ruce jsoucí ne vždy stačí, by se v žádoucí míře rozšířily *učitelské knihovny* při středních školách v příčině vědecké i paedagogické literatury, dále, že peněz určených k účelům knihovním nepotřebuje se vždy spůsobem náležitým. Jmenovitě se spotřebují značné částky k nakupování a peřdplácení časopisův nejroz-

manitějších druhův a opatřují se jistá drahá nomumentální díla v jednotlivých místech v několika výtiscích, aniž by toho skutečná potřeba vyžadovala. Ježto mimo to cena kněh sama stoupá, věčší však podpory ze státních prostředkův k účelům knihovním poskytnouti se nemohou, vidí se potřeba zvláštních opatření, by se zabezpečilo rationální upotřebování prostředkův po ruce jsoucích.

Na základě porad konaných v jednotlivých učitelských sborech o těchto záležitostech i zpráv podaných mi od zemských úřadův školních, vidí mi se po rozumu Weisungen zur Führung des Schulamtes str. 70, kus *e)* nařiditi toto:

I. Jest žádoucno a zasluhuje všemožné podpory, by několik středních škol (gymnasia, reálky, ústavy ku vzdělání učitelův a učitelek i příbuzné vyšší školy) též země, téhož města, po případě téhož okresu se spojilo *ve skupinové svazky* za účelem opatřování a výměny odborných časopisův.

Výměna časopisův, z níž ostatně vyloučiti jest určité časopisy každému ústavu nevyhnutelné, děje se ve věčších místech asi co 14 dní, ve svazcích středních škol od sebe vzdálenějších asi za 3—4 neděle. Jednotlivá ustanovení o spořádané pravidelné výměně a o zabezpečení časopisův daných v oběh učiňte vespolek ústavy ve svazku se nalézající tak, aby se výměna dála bez formalit čas mařících.

O opatřování a výměně časopisův i zakupování jistých drahých literárních děl konejte ředitelé (a knihovníci) ústavův ve svazku se nalézajících asi v listopadu každého roku poradu a ujednání. K těmto úmluvám mohou se po případě pozvati též představení knihoven lyceálních a musejních i knihoven vědeckých spolkův důvěry hodných.

II. By se umožnilo věčší využitkování zásob kněh při středních školách, jest žádoucno, by se katalogy učitelských knihoven, pokud by se to už nebylo stalo před kratší dobou, uveřejňovaly v příštích letech ve výročních zprávách dle jednotné osnovy a co možná jako celek.

K tomu účelu se zároveň dodává návrh o zakládání tištěných katalogův učitelských knihoven při středních školách.

Bude-li potřeba, může tištěný katalog vycházeti místo vědecké rozpravy.

Doporoučí se též, by ústavy ve svazku jsoucí ne vesměs současně, nébrž po řadě uveřejňovaly své katalogy.

O provádění těchto nařízení, jež jsou na to vypočtena, by učitelstvo ochotně a s plným porozuměním vstříc přicházelo, i o učiněných zkušenostech račiž se c. k. zemská školní rada svým časem vysloviti v hlavních zprávách výročních.

Nařízení ministra kultu a vyučování ze dne 15. ledna 1897, č. 1754. v příčině zákazu užívání názvu „d o c t o r a n d“ se strany studujících a rigorosantův.

Znamenalo se, že studující nalézající se v stadiu skládání přísných zkoušek za příčinou nabytí stupně doktorského si dávají název „doctorand“ jako domněle jim patřící titul a veřejně ho užívají.

Ježto tento zvyk se nezakládá na stávajících zřízeních universitních a po případě k nedorozumění podnět dáti může, vidí mi se zakázati užívání názvu „doctorand“ se strany studujících vůbec a rigorosantův zvlášť.

Kdo by proti tomu jednali, mají se poháněti k zodpovědnosti dle platných kázeňských nařízení.

Schválená díla:

Sobek Fr., Všeobecný zeměpis. Díl I. V Praze 1897. 50 kr., váz. 75 kr. (21/1. 1897, č. 23.004 ex 1896.)

Konkursy.

Uprázdněna jsou místa: skut. učitele klass. filologie na gymnasiích v Praze v Žitné ulici, v Kolíně, v Písku a na Vinohradech; skut. učitele češtiny (s klass. filologií) na gymn. ve Vys. Mýtě; zatímního učitele češtiny (s klass. filologií) na gymn. v Jindřichově Hradci; skut. učitele filosof. propaedeutiky (s klass. filologií) na gymn. v Mladé Boleslavi; skut. učitele mathematiky a fysiky na gymn. v Král. Hradci; skut. učitele kreslení a deskriptivy na gymn. Příbramském; skut. učitele mathematiky a deskriptivy na reálce Rakovnické; skut. učitele mathematiky a fysiky na reálce Vinohradské, skut. učitele dějepisu a zeměpisu na reálce Lounské.

Rozmanitosti.

— **Návštěva universit** v zimním semestru 1896/97 dle stavu ze dne 31. prosince 1896: posluchačův 16.196, a sice: *Pražská česká* 2787: theol. 133 + 7, právn. 1232 + 215, lékař. 758 + 48, filosof. 275 + 119; *německá* 1391: 44 + 13, 527 + 76, 450 + 119, 99 + 63. *Vídeňská* 6104: 177 + 8, 2299 + 778, 1569 + 367, 575 + 331. *Insbrucká* 1004: 257 + 47, 257 + 23, 229 + 52, 108 + 31. *Hradecká* 1667: 86 + 2, 635 + 87, 509 + 156, 95 + 97. *Lvovská* 1556: 225 + 66, 982 + 19,

110 + 7, 84 + 63. *Krakovská* 1296: 64 + 5, 656 + 7, 292 + 62, 146 + 64. *Černovce* 391: 53 + 2, 263 + 22, — + —, 26 + 25. *Dle fakult* celkem: theol. 1039 + 150, právn. 6851 + 1227, lékař. 3917 + 811, filos. 1408 + 793.

— **Návštěva technických vysokých škol** v zimním semestru 1896/97 dle stavu ze dne 15. ledna 1897: posluchačův 3627 (+ 498):[1]) 3303 řád. + 328 mimořád., a sice: *Pražská česká* 834 (+ 114):[1]) 770 řád. + 64 mimořád.; *německá* 393 (+ 44):[1]) 353 + 40. *Vídeňská* 1505 (+ 254):[1]) 1355 (+ 150). *Hradecká* 271 (+ 41):[1]) 258 + 17. *Brněnská* 248 (— 27): 213 + 35. *Lvovská* 376 (+ 72):[1]) 354 + 22.

— **Návštěva orientální akademie** dle stavu ze dne 15. ledna 1897: posluchačův 147 a posluchaček 8; a sice na ruštinu 67, srbštinu 27, arabštinu 20, turečtinu 19, novořečtinu 13, perštinu 9.

— **Návštěva akademie umění v Praze** dle stavu ze dne 1. ledna 1897: posluchačův 91, a sice malířův v přípravce 21, v ostatních kursech 64, sochařův 6.

— **Návštěva umělecko průmyslové školy v Praze** za školní rok 1896/97: posluchačův 210 a posluchaček 44.

— **Návštěva státních průmyslových škol** za rok 1896/97: *Pražská* 495, pokračovací 655; *Plzeňská česká* 377, pokr. 202; *německá* 412, pokr. 99; *Brněnská česká* 376, pokr. 215; *německá* 505, pokr. 227; *Liberecká* 406, pokr. 147.

— **Návštěva vyšších obchodních škol** v školním r. 1896/97: Pražská česká 556, Chrudimská 251, Ústecká 344, Liberecká 309.

— **Návštěva učitelských vzdělávatelen** v školním roce 1896 až 1897: *a*) *české:* Praha muž. 193 (— 43),[1]) žen 238, Hora Kutná 139 (— 3), Hradec Králové 159 (— 1), Jičín 148 (— 1), Plzeň 183 (+ 17), Příbram 162 (— 2), Soběslav 165 (— 6); Brno muž. 167 (+ 3), žen. 163 (+ 5), Kroměříž 171 (+ 11), Příbor 151 (— 25); *b*) *německé*: Praha muž. 124 (+ 2), žen. 235 (+ 6), Budějovice 173 (— 3), Cheb 164 (+ 6), Chomútov 207 (— 8), Liberec 147 (+ 5), Litoměřice 207 (+ 3), Trutnov 159 (— 1); Brno muž. 145 (+ 8), žen. 161 (+ 3), Olomúc 158 (+ 5), Opava muž. 199 (— 14), žen. 104 (— 5), Těšín 161 (+ 11).

— **Právo veřejnosti** uděleno I. a II. třídě obecní reálky Lounské s uznáním reciprocity.

— **Právo veřejnosti** uděleno I.—III. třídě soukromé reálky v Hodoníně, I. a II. třídě soukromé reálky v Lipníce, I. a II. třídě gymnasia v Místku.

---

[1]) Proti loňsku.

Statistika středního školstva Rakouského, požívajícího práva veřejnosti, za školní rok 1896—1897.

A. V příčině objemu, vydržovatelův a jazyka vyučovacího.

I. GYMNASIA.

Země korunní	Počet celkem	Kategorie dle objemu				Vydržovatelé							Jazyk vyučovací						
		Nižší gymn.	Reální gymn.	Vyšší gymn.	Reál. a vyšší gymn.	Stát	Země	Obec	Biskup	Řád	Fond	Soukromníci	německý	český	polský	rusínský	srbo-charv.	vlaský	utraquistický
Rakousy Dolní	26	1	1	19	5	14	5	1	—	4	1	1	26	—	—	—	—	—	—
Rakousy Horní	4	—	—	4	—	3	—	—	—	1	—	—	4	—	—	—	—	—	—
Solnohrady	2	—	—	2	—	1	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Tiroly	8	—	—	8	—	3	—	—	1	4	—	—	6	—	—	—	—	1	1
Vorarlberg	3	1	—	1	1	1	—	1	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—
Štýrsko	9	2	—	7	—	5	2	—	1	—	—	1	7	—	—	—	—	—	2
Korutany	3	1	—	2	—	2	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—
Kraňsko	5	3	—	2	—	5	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4
Gorice	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Terst	2	—	—	2	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—
Istrie	2	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—
Dalmácie	4	—	—	4	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—
Čechy	56[1])	4	1	42	9	49	—	6	—	1	—	—	24	32	—	—	—	—	—
Morava[2])	22[3])	3	—	18	1	18	2	1	—	—	—	1	13	9	—	—	—	—	—
Slezsko	6	1	—	5	—	4	—	1	—	—	—	1	5	1	—	—	—	—	—
Halič	30	1	—	29	—	29	—	—	—	1	—	—	2	—	25	2	—	—	1
Bukovina	4	1	—	3	—	3	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	2
Úhrn	187	18	2	151	16	145	9	11	3	13	2	4	101	42	25	2	3	4	10
														slovan. 72					

II. REÁLKY.

Země korunní	Počet celkem	Kateg. d. objm.		Vydržovatelé					Jazyk vyučovací				
		Nižší reálky	Vyšší reálky	Stát	Země	Obec	Fond	Soukromníci	německý	český	polský	srbo-charv.	vlaský
Rakousy Dolní	16	5	11	10	3	—	—	3	16	—	—	—	—
Rakousy Horní	2	—	2	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—
Solnohrady	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Tiroly	3	1	2	3	—	—	—	—	2	—	—	—	1
Vorarlberg	1	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—
Štýrsko	3	—	3	2	1	—	—	—	3	—	—	—	—
Korutany	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Kraňsko	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Gorice	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Terst	2	—	2	1	—	1	—	—	1	—	—	—	1
Istrie	1	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Dalmácie	2	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Čechy	22[4])	1	21	21	—	—	—	1	10	12	—	—	—
Morava[2])	22	9	13	3	15	2	—	2	15	7	—	—	—
Slezsko	4	—	4	4	—	—	—	—	4	—	—	—	—
Halič	4	—	4	4	—	—	—	—	—	—	4	—	—
Bukovina	1	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
Úhrn	87	19	68	57	19	4	1	6	60	19	4	1	3
										slov. 24			

[1]) Nevčítána Minervina soukr. česká střední škola dívčí v Praze.
[2]) V Unčově a v Šumberce vydržuje obec vyšší třídy gymnasijní. [3]) Nevčítáno soukromé české gymnasium v Zábřeze. [4]) Nevčítána obecní česká reálka v Lounech.

B. Objem a vyučovací jazyk středních škol v příčině jich vydržovatelův.

Školy střední	Vydržovatelé	Počet celkem	Kategorie dle objemu		Jazyk vyučovací						
			neúplné	úplné	německý	český	polský	rusínský	srbo-charv.	vlaský	utraquist.
Gymnasia	Stát	145	10	135	66	38	24	2	3	3	9
	Země	9	2	7	9	—	—	—	—	—	—
	Obec	11	5	6	8	2	—	—	—	1	—
	Biskup	3	—	3	3	—	—	—	—	—	—
	Řád	13	1	12	12	—	1	—	—	—	—
	Fond	2	—	2	1	—	—	—	—	—	1
	Soukromníci	4	2	2	2	2	—	—	—	—	—
Úhrn	. . .	187	20	167	101	42	25	2	3	4	10
Reálky	Stát	57	5	52	38	12	4	—	1	2	—
	Země	19	6	13	15	4	—	—	—	—	—
	Obec	4	3	1	3	—	—	—	—	1	—
	Fond	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—
	Soukromníci	6	5	1	3	3	—	—	—	—	—
Úhrn	. . .	87	19	68	60	19	4	—	1	3	—

C. Celkový přehled.

Školy střední		Počet celkem	Kategorie dle objemu		Vydržovatelé							Jazyk vyučovací						
			neúplné	úplné	Stát	Země	Obec	Biskup	Řád	Fond	Soukromníci	německý	český	polský	rusínský	srbo-charv.	vlaský	utraquist.
Gymnasia		187	20	167	145	9	11	3	13	2	4	101	42	25	2	3	4	10
	%		10.70	89.30	77.54	4.82	5.88	11.76				54.01	22.46	13.37	10.16			
Reálky		87	19	68	57	19	4	—	—	1	6	60	19	4	—	1	4	—
	%		21.81	78.16	65.52	21.8	4.60	—	—	8.01		68.97	21.84	9.19				
Úhrn		274	39	235	202	28	15	3	13	3	10	161	61	29	2	4	7	10
	%		14.23	85.77	73.73	10.22	5.47	10.58				58.76	22.26	10.53	8.40			

Poznámky. 1. Mezi 87 reálek vpočteny jsou nižší reální třídy st. střední školy v Liberci.

Ježto se tudíž tato střední škola počítala jak mezi gymnasii tak mezi reálkami, jest celkový počet středních škol, mají-li se považovati za jednotky, zmenšiti o 1, pročež jest jich *vlastně 273 veřejných.* Ve výkaze tomto nevčítány jsou *3 soukromé střední školy české* a sice: dívčí gymnasium spolku Minervy v Praze, Matiční gymnasium v Zábřeze a obecní reálka v Lounech.

2. Střední školy, jež se rozšiřují nebo přeměňují, připočetly se k té kategorii, jíž budou patřiti, až budou doplněny nebo přeměněny.

3. V stavu středních škol staly se proti školnímu roku 1895—1896 změny tyto:

a) *Nově zřízena jsou.*

α) st. nižší gymnasium s rusínskou a německou řečí vyučovací v Černovcích (I.—IV. tř.),

β) zem. nižší reálka česká v Uherském Brodě (I. tř.).[1])

b) *V státní správu převzaty jsou*:

α) obecní reál. a vyšší gymnasium v Novém Bydžově,

β) obecní reálka v VI. okrese Vídeňském.

c) *Přeměnilo se*:

st. reální a vyšší gymnasium v VI. okrese Vídeňském v normální gymnasium s povinným kreslením v nižších třídách.

d) *Rozšiřují se*:

α) gymnasia: v Kraui (I—IV. třída), v Pulji (I—VIII. tř.), v Králové Dvoře (I—VII. tř.), v Ústí n. L. (I—IV. tř.), na Král. Vinohradech (I—VIII. tř.), v Šumberce (I—VIII. tř.), v Unčově (I—VII. tř.), ve Lvově V. gymn. (I—VIII. tř.), v Podgóří (I—VI. tř.), v Bregenzi (I—II. tř.), v Celji (I—II. tř.), na Smíchově něm. (I—V. tř.), v Místku (I—II. tř.), ve Frýdku (I—II. tř.);

β) reální gymnasia: v Karlových Vařích (I—V. tř.), na Smíchově čes. (I—V. tř.);

γ) reální a vyšší gymnasium v Štokravě (I—VII. tř.);

δ) reálky: II. reálka v II. okrese Vídeňském (I—VI. tř.), v Jičíně (I. až VII. tř.), na Vinohradech (I—V. tř.), v Hodoníně soukr. česká nižší reálka (I—III. tř.) a ob. německá nižší reálka (I—III. tř.), v Lipníce soukr. česká nižší reálka (I—II. tř.) a ob. něm. nižší reálka (I—II. tř.), v Šternberce, (I—VII. tř.), v Novém Městě (I. až III. tř.), ve Svitavách (I—II. tř.), v Tarnopoli (I—VI. tř.).

Výkaz

počtu veřejného žactva na středních, práva veřejnosti požívajících školách v Rakousku počátkem školního roku 1896—97.

A. Gymnasia.

Rakousy Dolní.

Vídeň, I. okr., akad. st. G.	475	(+ 21)[2])
Vídeň, I. okr. Skot. G.	355	(— 15)
„ I. „ Frant. Jos. st. G.	289	(— 25)
Vídeň, II. okr. ob. rgG.	429	(— 38)
„ II. „ st. G.	504	(— 7)
„ III. „ „ „	486	(+ 16)
„ IV. „ Terez. G.	378	(— 17)
„ V. okr. Alžbět. st. G.	372	(+ 18)
Vídeň, VI. okr. st. G.	474	(— 24)
„ VIII. okr. st. G.	506	(+ 6)
„ VIII. okr. Langrovo soukr. g.	105	(+ 6)
Vídeň, IX. okr. Maxmil. st. G.	525	(+ 55)
Vídeň XII. okr. st. G.	356	(+ 5)
„ XVII. „ „ „	326	(+ 17)
„ XIX. „ „ „	331	(— 42)
Baden zem. rgG.	270	(+ 17)
Sv. Hypolit zem. rgG.	244	(+ 26)
Kalksburg Jesuit soukromé G. (6 tř.)	207	

[1]) Kromě toho: soukromé české gymnasium v Zábřeze a obecní česká reálka v Lounech (I. tř.).

[2]) Proti loňsku.

Křemže st. G. . . . . 252 (— 17)
Medlík Benedikt. G. . 226 (— 4)
Nové Město za Vídní st. G. . . . . . 151 (— 15)
Oberhollabrunn st. G. 282 (+ 16)
Rohy zem. rgG. . . 198 (+ 20)
Seitenstetten Bened. G. 423 (+ 35)
Štokrava zem.rgG.(7tř.) 214
Vejdov n. Dyjí zem. rg. 92 (— 8)
8470 (+ 132)

Rakousy Horní a Solnohrady.

Linec st. G. . . . 597 (— 11)
Cáhlava (Freistadt) Frt. Jos. st. G. . . . 208 (+ 10)
Kremsmünster Bened. G. 376 (— 10)
Ried st. G. . . . . 209 (— 7)
Solnohrad st. G. . . 294 (+ 14)
„ Borrom. G. 188 (— 4)
1872 (+ 12)

Tiroly a Vorarlberg.

Insbruk st. G. . . . 348 (+ 4)
Bozen Františk. G. . 328 (+ 20)
Brixen August. G. . 292 (— 14)
„ bisk. soukr. G. 281 (— 11)
Hall Františk. G. . . 245 (+ 24)
Meran Benedikt. G. . 313 (+ 6)
Rovereto st. G. (vlas.) 249 (+ 32)
Trident st. G. {8 vlas. tř. 274 (— 39), 8 něm. „ 151 (— 9)} 425 (— 48)
Feldkirch st. rgG. . . 262 (+ 11)
„ Jesuit. soukromé G. (7 tř.) . 179 (— 11)
Bregenz ob. G. (2 tř.) 79
3001 (+ 92)

Štýrsko.

Hradec I. st. G. . . . 467 (— 45)
„ II. „ „ . . 518 (+ 22)
„ biskup. G. . . 281 (+ 4)
„ Scholzovo soukromé G. . . . . 124 (— 11)
Celje st. G. . . . . 333 (— 3)
„ st. g. slov. (2 tř.) 103
Lubno zem. G. . . . 197 (— 19)
Maribor st. G. . . . 480 (+ 13)
Ptuj zem. g. . . . 119 (+ 4)
2622 (— 20)

Korutany.

Celovec st. G. . . . . 432 (— 2)
Bělák „ „ . . . 210 (+ 4)
Sv. Pavel Benedikt. g. 115 (— 23)
757 (— 22)

Kraňsko.

Lublaň st. G. . . . 723 (+ 61)
„ „ g. . . . 282 (— 60)
Kočevje st. g. . . . 96 (— 2)
Kraň st. g. . . . 281
Nové Město (Rudolfswerth) st. G. . . 222 (— 15)
1604 (+ 39)

Gorice, Terst, Istrie.

Gorice st. G. . . . 448 (— 4)
Terst „ „ (něm.) . 424 (+ 8)
„ ob. G. (vlas.) . 375 (+ 3)
Koper (Capo d' Istria) st. G. (vlas.). . . 270 (— 10)
Pulja st. G.. . . . 205
1722 (+ 34)

Dalmácie.

Kotor st. G. (srbo-chrv.) 157 (+ 10)
Dubrovník st. G. „ . 274 (+ 36)
Split st. G. (srbo-chrv.) 389 (+ 23)
Zader „ „ (vlas.). . 362 (+ 7)
1182 (+ 76)

Čechy.

a) S českým jazykem vyučovacím.[1])

Benešov ob. g. . . . 164 (+ 18)
Boleslav Mladá st. G. 311 (— 24)
Brod Německý „ „ 254 (— 36)
Budějovice st. G. . . 412 (+ 4)
Bydžov Nový st. rgG. 218 (— 7)
Čáslav st. g. . . . 146 (— 7)
Domažlice st. G. . . 159 (— 14)
Dvůr Král. Frant. Jos. ob. G. (7 tř.) . . . 192
Hradec Jindřich. st. G. 273 (— 26)
Hradec Králové st. G. 343 (— 21)
Chrudím st. rgG. . . 356 (— 17)
Jičín st. G. . . . . 269 (— 35)
Klatovy st. rgG. . . 309 (+ 18)
Kolín „ „ . . 386 (— 7)

[1]) Kromě toho Praha Minervino soukr. Gymn. (2 tř.) 87 žaček.

Litomyšl st. G. . . .	280	(— 24)
Mýto Vysoké ob. G. . .	247	(— 33)
Pelhřimov st. G. . .	245	(— 16)
Písek st. G. . . .	271	(+ 14)
Plzeň st. G. . . .	301	(— 17)
Praha akad. st. G. .	356	(— 41)
„ Křemenc.st.rgG.	401	(— 20)
„ Truhl. st. G. .	371	
„ Žitná st. G. .	361	(— 56)
„ Malá Str. st. G	283	(— 39)
Příbram st. rgG. . .	631	(+ 35)
Roudnice st. G. . .	211	(+ 14)
Rychnov st. G. . . .	248	(+ 20)
Slané st. G. . . .	203	(— 17)
Smíchov st. rgG. (5 tř.)	226	
Tábor st. G. . . .	275	(— 15)
Třeboň st. g. . . .	128	(+ 13)
Vinohrady Kr. st. G.	403	
	9233	(— 202)

b) S německým jazykem vyučovacím.

Broumov Benedikt. G.	209	(— 11)
Budějovice st. G. . .	286	(— 3)
Hostinné „ „ . .	200	(— 3)
Cheb „ „ . .	357	(— 24)
Chomutov ob. G. . .	274	(+ 31)
Kadaň st. G. . . .	238	(— 8)
Krumlov st. G. . .	264	(+ 2)
Landškroun st. G. .	200	(— 20)
Liberec {st. G. 211 (— 9) / st. r. 143 (+ 10)}	354	(+ 1)
Lipá Česká st. G.. .	184	(— 8)
Litoměřice „ „ . .	263	(+ 5)
Most st. G.	175	(— 20)
Plzeň st. G. . . .	333	(— 17)
Praha MStr. st. G. .	215	(— 14)
„ Příkop st. G. .	382	(— 23)
„ StM. „ „ .	210	(— 55)
„ Štěpán. „ „ .	420	(+ 12)
Prachatice st. rg. . .	127	(+ 1)
Smíchov st. G. (5 tř.).	147	
Stříbro „ „ . . .	268	(— 20)
Teplice ob. rgG. . .	339	(+ 42)
Ústí n. L. ob. g. . . .	111	
Vary Karlovy ob. rgG. (5 tř.)	227	
Žateč st. G. . . .	221	(— 1)
	6004	(— 45)

Morava.

a) S českým jazykem vyučovacím.[1]

Brno st. G.	640	(+ 25)
„ st. g.	156	(+ 4)
Hradiště Uherské st. G.	378	(+ 18)
Kroměříž st. G. . .	562	(+ 16)
Meziříčí Valašské st. G.	320	(+ 21)
Místek soukr. g. (2 tř.)	90	
Olomúc st. G. . . .	612	(+ 44)
Přerov „ „ . . .	324	(+ 18)
Třebíč „ „ . . .	327	(+ 13)
	3409	(+ 249)

b) S německým jazykem vyučovacím.

Brno I. st. G. . . .	463	(— 21)
„ II. „ „ . . .	389	(+ 1)
Hradiště Uher. st. rgG.	224	(— 11)
Hranice st. G. . . .	208	(— 6)
Jihlava „ „ . . .	177	(— 47)
Kroměříž st. G. . .	184	(— 21)
Kyjov ob. g. . . .	67	(— 5)
Mikulov st. G. . . .	200	(— 1)
Olomúc „ „ . . .	286	(— 1)
Šumberk {zem. g. 188 (+ 29) / ob. G. 76 . .}	264	
Třebová Mor. st. G. .	188	(+ 4)
Unčov {zem. g. 152 (+ 11) / ob. G. (5—7. tř.) 58}	210	
Znojmo st. G. . . .	256	(+ 5)
	3116	(— 23)

Slezsko.

a) S českým jazykem vyučovacím.

Opava soukr. G. . .	308	(— 15)

b) S německým jazykem vyučovacím.

Bílsko st. G. . . .	354	(— 20)
Frýdek ob. g. (2 tř.) .	92	

[1] Kromě toho Matiční soukr. gymnasium v Zábřese (1 tř.) 82 žáků.

Opava st. G.	285	(+ 28)
Těšín „ „	358	(— 6)
Vidnava st. G.	152	(— 1)
	1241	(+ 93)

Halič.

Bąkovice-Chyrów Jesuit. soukr. G.	335	(+ 33)
Bochňa st. G.	420	(+ 24)
Brody st. G. (něm.)	505	(+ 42)
Břežany st. G.	385	(— 5)
Bučač st. g.	288	(+ 20)
Drohobyč Frt. Jos. st. G.	349	(+ 39)
Jarosłav st. G.	524	(+ 50)
Jasło „ „	536	(+ 7)
Kołomyja „ „ (pol.-ruské)	598	(+ 34)
Krakov Anenské st. G.	739	(+ 91)
„ Hyacinth. „ „	512	(+ 55)
„ III. st. G.	520	(+ 22)
Lvov akad. st. G. (rusín.)	431	(— 47)
„ II. st. G. (něm.)	395	(+ 6)
„ Frant. Jos. st. G.	617	(+ 5)
„ IV. st. G.	847	(+ 35)
„ V. st. G.	770	
Podgórče st. G. (6 tř.)	212	
Přemyšl st. G. (pol.)	521	(— 28)
„ st. G. (rusín.)	319	(+ 27)
Řešóv „ „	718	(— 9)
Sambor „ „	492	(— 13)
Sandec Nový st. G.	355	(+ 33)
Sanok st. G.	421	(+ 79)
Stanisłavov st. G.	609	
Stryje st. G.	469	(+ 25)
Tarnopol st. G.	600	(+ 58)
Tarnóv st. G.	684	(+ 56)
Vadovice st. G.	291	(+ 10)
Złočóv st. G.	297	(+ 4)
	14.759	(+ 794)

Bukovina.

Černovce st. G.	799	(+ 116)
„ st. g. něm.-rus.	268	
Radovce st. G.	460	(+ 22)
Sučava G. něm. 382 (—26), rumun. parall. (4 tř.) 213 (—28)	595	(— 54)
	2122	(+ 120)

Gymnasia celkem 61.422 (+ 1314) žákův.

B. Reálky.

Rakousy Dolní.

Vídeň I. okr. st. R.	558	(+ 1)
„ II. „ I. st. R.	575	(— 23)
„ II. „ II. st. R. (6 tř.)	421	
„ III. „ st. R.	485	(+ 6)
„ IV. „ „ R.	556	(— 18)
„ V. „ „ r.	279	(+ 17)
„ VI. „ ob. R.	497	(+ 37)
„ VII. „ st. R.	571	(+ 8)
„ I. „ Döllova soukr. r.	75	(— 11)
„ III. okr. Rainerova soukr. r.	92	(— 1)
„ VII. okr. Spenedrova soukr. r.	125	(— 8)
„ XV. okr. st. R.	384	(— 27)
„ XVIII. okr. st. R.	429	(+ 14)
Křemže zem. R.	277	(— 23)
Nové Město za Vídní zem. R.	195	(+ 4)
Waidhofen nad Ipsou zem. r.	127	(+ 14)
	5646	(+ 49)

Rakousy Horní a Solnohrady.

Linec st. R.	256	(+ 33)
Štýr st. R.	183	(+ 15)
Solnohrad st. R.	249	(— 40)
	688	(+ 8)

Tiroly a Vorarlberg.

Bozen st. r.	117	(+ 19)
Insbruk st. R.	342	(+ 26)
Rovereto st. R. (vlas.)	193	(+ 12)
Dornbirn ob. r.	118	(+ 5)
	770	(+ 10)

Štýrsko.

Hradec zem. R. . . .	314	(— 10)
„ st. R. . . .	385	(+ 29)
Maribor st. R. . . .	229	(— 8)
	928	(+ 11)

Korutany a Kraňsko.

Celovec st. R. . . .	237	(+ 18)
Lublaň st. R. . . .	383	(+ 2)
	620	(+ 20)

Gorice, Terst, Istrie.

Gorice st. R.	297	(+ 12)
Terst st. R. (něm.) .	359	(+ 38)
„ ob. R. (vlas.) .	524	(— 3)
Pulja námoř. r. . . .	154	(— 20)
	1334	(+ 67)

Dalmácie.

Split st. R. (srbo-chrv.)	287	(+ 31)
Zader st. r. (vlas.) . .	63	(— 11)
	350	(+ 20)

Čechy.

a) S českým jazykem vyučovacím.[1])

Budějovice soukr. R.	369	(+ 8)
Hora Kutná st. R. . .	408	(— 5)
Hradec Králové st. R.	426	(— 13)
Jičín st. R.	414	
Karlín st. R.	522	(+ 4)
Pardubice st. R. . .	397	(— 32)
Písek st. R	360	(+ 5)
Plzeň st. R.	454	(+ 57)
Praha Ječná st. R. . .	622	(— 15)
„ Malá Str. st. R. .	386	(+ 9)
Rakovník st. R. . . .	342	(+ 8)
Vinohrady Kr.st.R. (5 tř.)	414	
	5114	(+ 111)

b) S německým jazykem vyučovacím.

Budějovice st. R. . .	294	(+ 2)
Karlín st. R.	316	(+ 11)
Lipá Česká st. R. . .	239	(— 18)
Litoměřice st. R. . .	437	(+ 15)
Loket st. R.	236	(+ 33)
Plzeň st. R.	420	(+ 26)
Praha I. st. R. . . .	564	(+ 1)
„ II. st. R. . . .	308	(+ 16)
Trutnov „ „ . . .	230	(— 10)
	3044	(— 8)

Morava.

a) S českým jazykem vyučovacím.

Brno st. R.	434	(+ 29)
Brod Uh. zem. r. (1 tř.)	80	
Hodonín soukr. r. (3 tř.)	185	
Lipník soukr. r. (2 tř.)	141	
Město Nové zem. r. (3 tř.)	170	
Prostějov zem. R. . .	448	(+ 14)
Teleč zem. R. . . .	323	(+ 6)
	1781	(+ 332)

b) S německým jazykem vyučovacím.

Brno st. R.	468	(+ 8)
„ zem. R.	377	(+ 34)
Hodonín ob. r. (3 tř.)	137	
Hustopeč zem. r. . .	127	(+ 7)
Jičín Nový zem. R. .	216	(— 15)
Jihlava zem. R. . . .	326	(+ 29)
Kroměříž zem. R. . .	182	(— 4)
Lipník ob. r. (2 tř.).	70	
Olomúc st. R. . . .	317	(+ 20)
Ostrava Mor. zem. R.	358	(+ 12)
Prostějov zem. R. . .	249	(— 3)
Rýmařov zem. r. . .	109	(— 9)
Svitavy zem. r. (2 tř.)	94	
Šternberk zem. R. . .	202	
Znojmo zem. R. . .	242	(— 11)
	3474	(+ 226)

Slezsko.

Bílsko st. R.	279	(— 27)
Krnov „ „	289	(— 2)
Opava „ „	372	(— 11)
Těšín „ „	314	(+ 10)
	1254	(— 27)

[1]) Kromě toho obecní reálka v Lounech (2 tř.) 105 žákův.

Halič.			*Bukovina.*		
Krakov st. R.	666	(+ 70)	Černovce řec.-or. R. .	516	(— 43)
Lvov „ „	528	(+ 30)			
Stanislavov st. R. . .	331	(+ 45)			
Tarnopol st. R. (6 tř.)	223				
	1748	(+ 195)			

Reálky celkem 27.267 (+ 971) žákův.

Oddělí-li se na combinované střední škole v Liberci počet žákův reálních od počtu gymnasijních, jest celkem

žákův gymnasijních . . .	61.279	(+ 1304)
„ reálních	27.410	(+ 981)
dohromady . .	88.689	(+ 2285)

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnosť nauk.

Třída filosoficko-historická. Dne 8. února se četla rozprava Dr. K. *Adámka* O Adamitech na Hlinecku v 18. a 19. století a předložila se hospodářská instrukce desfourská z r. 1685., již k tisku upravil Dr. J. *Šimák.* — V pondělí 25. ledna Alois *Lisický* přednášel o vokalismu severozápadní hanáčiny. Předloženo Nekrologium polské větve jednoty bratrské, jež k tisku upravil Dr. Jar. Bidlo.

Třída mathem.-přírodnická. V pátek dne 29. ledna předložil prof. Dr. K. Vrba pojednání prof. Č. *Zahálky* v Roudnici „Pásmo I. — Perucké — křídového útvaru v Poohří"; a prof. Fr. *Klapálka* v Třeboni „Příspěvek k znalosti vývoje českých Hydrophilid", jakož i pojednání Dra Al. *Mráska* „O novém tvaru Myxosporidií z Limnodrila". — V pátek dne 12. února přednášel Dr. J. *Barvíř* „O adinole a porfyritu z úpatí Holého vrchu u Psár (okres Jílovský)" a prof. Dr. F. J. *Studnička* „Nový důkaz poučky Borchardtovy o jakosti kořenů rovnic algebraických".

Personalie.

Matěj *Murko* připuštěn za soukr. docenta slovanské filologie, zvláště literárních dějin, na universitě Vídeňské.

Oprava.

K článku „Srovnávací úvaha o Symposiu Xenofontově a Platonově" položeny budou četné poznámky; v 1. sešitě Kroka bylo číslo 1. poznámky omylem vypuštěno; polož tedy: str. 7, ř. 7 zd. po slově „přítomen" číslo [1]).

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

Vaše Blahorodí!

Seznavše z doby nezapomenutelné Národopisné výstavy Československé, s jakým zájmem pohlíželo obecenstvo naše České i cizí do Prahy zavítavší na výsledky snažení našeho, odhodlali jsme se letos vystoupiti na veřejnosť a uspořádati v měsíci červnu

veřejnou fotografickou výstavu

Československou,

bychom ukázati mohli i širšímu obecenstvu našemu, jak daleko v pracích svých jsme postoupili. A není výsledek posledních let uplynulých tak nepatrný, bychom se snad obávati mohli, že nebudeme míti jednak látky hojné k výstavě projektované, jednak poutavých novinek, které by nezajímaly obecenstvo, jež výstavu naši navštíví.

Chceme i širším vrstvám přátel svých poskytnouti možnosť k nahlédnutí v tajemné práce tmavých komor našich, by posouditi mohli, kam až dospěla u nás fotografie amatérská.

Proto dovolujeme si Vás ku společnému podniku tomuto též pozvati, doufajíce pevně, že i Vy rozmnožíte řady naše, bychom v jediný šik pevný spojeni, mohli cíle, který jsme si vytknuli, důstojně a svědomitě též dosíci.

Program výstavní.

Výstavu obeslati možno všem Československým fotografům amatérům rakouským.

Přijímají se práce všech oborů, které fotograf amatér s to jest provésti.

Výstava tato bude rozvržena v tyto hlavní skupiny:

I. **SKUPINA**: Fotografie amatérská (krajinky, genry, portréty, skupiny, interiery, reprodukce, zvětšování, barevné fotografie, stereoskopy, diapositivy a pod., pak i různé přístroje amatérem sestavené).

II. **SKUPINA**: Různé způsoby rozmnožovaní fotografie a obrazů tiskem a pokusy k tomu (světlotisk, lithografie, typografie, zinkografie, fototypie, autotypie, chromografie a pod.).

III. **SKUPINA**: Pomůcky fotografické (stroje a vůbec veškeré fotografické potřeby pro amatéry).

IV. **SKUPINA**: Retrospektivní výstava (začátky a prvé pokusy ve fotografii).

V. **SKUPINA**: Fotografická literatura.

K výstavě připustny jsou do prvé skupiny obrazy všech velikostí.

Podrobné podmínky pro pány vystavovatele rozeslány budou v nejkratší době.

Látka k výstavě jest tak hojná a vděčná, že doufáme, že naplněny budou prostory výstavní do posledního místečka předměty zajímavými a bezvadnými, u nichž obecenstvo naše rádo se pozastaví a jimi pobaví.

Výstava otevřena bude o svátcích svatodušních a potrvá asi 14 dní.

Výstavě bezprostředně bude předcházeti

sjezd českých fotografů amatérů

z Čech, Moravy a Slezska,

jehož podrobný program si dovolíme svým časem Vám zaslati.

Při sjezdu zavedeny budou rozhovory o zajímavých předmětech z oboru fotografie s případným názorným objasněním předmětů těchto. Rovněž připustny budou k rozhovorům těm i demonstrace nových předmětů a pomůcek zajímavých, objevivších se v nejnovější době na poli amatérství.

Rozesýlajíce první tyto zprávy o budoucí výstavě naší mezi přátele umění fotografického, prosíme všechny pp. fotografy amatéry, aby hleděli vší silou v nesnadném díle tomto nás podporovati a mezi známými svými, jichž adresy nám snad známy nejsou, provolání toto všemožně rozšiřovati, bychom ve sdružení vespolném silou mocnou čestně dokončili dílo to, které jsme vytvořili a obecenstvu vystaviti se odhodlali.

Za „Klub fotografů amatérů v Praze“

MUDr. Josef Němeček,
t. č. předseda.

František Mrskoš,
t. č. jednatel.

KNIHY.

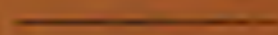
KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA

vychází **1. dne každého měsíce** (mimo srpen a září) v sešitech 2½ archových.

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (jako vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jmeno jeho na adresse připojovali neb raději zásylky pouze na jeho jmeno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce.

Reklamaci lze učiniti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace Kroka jest v Praze, II. na Moráni čís. 350.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK XI. Index decim. 057.4. SEŠIT 4.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1897.

Vydáno 1. dubna 1897.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při příštím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání.

Administrace.

OBSAH:

Rozpravy.

Úvahy.

Drobné zprávy.

ROZPRAVY.

Paměť známková neboli vtipová ve školním vyučování.

Napsal Dr. *Petr Durdík.*

(Dokončení.)

Uvedli jsme tu řadu příkladů, jež by mohl jistě každý učitel nějakou zajímavou ukázkou obohatiti. Také mezi studujícími kolují tradicí od dávných dob podobné pomůcky, i bylo by záhodno hříčky a vtipy obzvláště zdařilé zaznamenati a uchovati.[1] Soustavy a přísného pořádku jakéhos do nich uváděti netřeba, ba nemožno. Jsou to právě jen chvilkové šťastné nápady pro vzbuzení zájmu a pro osvěžení žáků dobré; ale bylo by se škodou *příliš* se jimi zabývati. K soustavnému spořádání nejsou spůsobilé; pro lepší přehled však pokusíme se sestaviti je v několik skupin.

1. Vypravuje se, že básník Simonides (v 6. století př. Kr.), byv jediný zachráněn, když se hodovní síň nad hodovníky sřítila, jen podle toho, kde kdo seděl, označil příbuzenstvu jmena zahynulých. Paměť tu utkvěla na určitých *místech*, podobně jako si žák pamatuje jednotlivá místa v knize, kterou se často a pilně obírá. (Proto mu budiž ponechána co nejdéle jedna a táž kniha!) Kupec ví, co v které zásuvce a přihrádce má, a učenec potmě najde žádanou knihu ve spořádané bibliotéce. Důstojník pamatuje si vojáky podřízené dle toho, kde kdo stojí v řadě, a učitel žáky dle míst jejich v lavicích;[2] ba stává se, že ten i onen nemůže vzpomenouti si na jmeno osoby, dokud ji v myšlenkách neposadí nebo nepostaví na její místo. Může tudíž *umí-*

[1] Redakce tohoto listu pěkné ukázky paměti semiotické ochotně otiskne ve svých „Drobnostech“. *Red.*

[2] Jistý katecheta vštěpoval hravě žákům řadu jmen, na př. sedmera svátostí, tím spůsobem, že jmeny těmi pojmenoval žáky za sebou v lavicích sedící.

stění představ samo o sobě býti vydatnou podporou paměti, zvláště u lidí, kteří mají místní (lokální) paměť silně vyvinutou. Vskutku také užívá se ve školách tohoto rozsazení a rozestavení předmětů ku podpoře paměti; tak na př. při pořádání sbírek všelikých herbářů atd. ale i při diagrammatickém seřazování pojmů mezi sebou souvisících (nadřazených, souřazených a podřazených). Na př.:

Ano někdy se přímo zřizují přihrádky, do kterých se příslušné představy a pojmy vkládají. Ale nejrozsáhlejším spůsobem provedl uměsťování pojmů opat *Felbiger* (1724—1788) ve své tabellární a literární methodě (lépe formě učebné), kterou si vypůjčil od Hähna, učitele při Berlínské reálce Heckerově, a zavedl nejprve v Zahani (proto též často „Zahaňskou“ se nazývá). Záležela v tom, že všechno učivo bylo dle nadřazenosti pojmů uvedeno a srovnáno ve zvláštní tabulky, které dávány žákům k memorování. Jednotlivá slova pak napisována nikoliv celá, nýbrž jen začátečními písmeny. K rozeznání hlavních a vedlejších, vyšších a nižších oddělení užíváno závorek, nebo rubrik, nebo různé barvy písmen a pod. Schematicky lze to takto naznačiti:

H. t. { I. { A, B { 1, 2, 3 { a, b.
II.
III.

(H. t. znamená „hlavní tabulka“; ta rozdělena jest ve tři části, část I. ve dva oddíly atd.)

2. Snadno jest někdy pamatovati si *začátky slov*, buď písmena nebo celé slabiky, obzvláště když tvoří, vtipně jsouce seřazeny, slovo nebo skupinu slov, mnohdy ovšem neobyčejného, až i křiklavého znění. Ale nesmí to býti slovo příliš dlouhé nebo nesnadno vyslovitelné, poněvadž by úkol žákův spíše stěžovalo než usnadňovalo. Příkladů jsme s hora uvedli hojně.

3. Lépe než písmeno, číslice, značka a pod. utkví v paměti *obraz*. Toho druhu jest příklad výše uvedený: *814* značí, že „zemřel muž války a míru“, totiž Karel Veliký. — Dítkám dáváme řadu obrázků, na kterých zobrazené předměty začátečními písmeny svých jmen znázorňují abecedu (*a*nděl, *b*alón, *c*ep, *č*áp, *d*aněk atd.). Také obrazy souhvězdí (jako: velký vůz neb medvěd, malý vůz, ryby, lovec a pes atd.) sem třeba jest zařaditi. — Obrázků, byť jen zhruba a neuměle provedených, užíváme s prospěchem též ke znázornění pojmů abstraktních. Tak v grammatice pro různé rozsahy pojmů a jejich vzájemný vztah užíváme kruhů (jako v logice pro krytí, obnímání, křížení a výluku pojmů), pro označení trvání nebo jakosti děje přímek a bodů, ba i domků, chlévků, zahrádek a pod. (Jistý bývalý výborný učitel gymnasijní ku znázornění pravidla o souslednosti časové kreslí na tabuli celé *nádraží*,

z něhož vycházejí koleje ve dvě strany atd. Chlapci rychle to chápou a věrně podržují v paměti.)

4. Když se vyskytnou žákům slova *nová*, což se stává zvláště při vyučování cizímu jazyku, dobře jest upozorniti, kde to lze, na slovo známé *stejného* nebo *podobného znění*, ať již jest význam slova stejný, nebo pozměněný, nebo i docela jiný. Na př. „luna", „lupus" a „lup"; „γυμνάσιον" starých Hellénů a naše „gymnasium"; český „pohřeb" a ruský „pogreb" a pod.

5. Obzvláště vděčnou látku pro semiotickou paměť poskytují *číslice*. Skupiny a řady jejich, tvoříce dohromady čísla, chceme nebo musíme mnohdy udržeti v paměti; dovedeme li mezi číslicemi odkrýti nebo vložiti do nich nějaký vzájemný vztah, nějakou byť nahodilou spojitosť, vštípí se nám i delší číslo hloub v paměť, nežli pouhým mechanickým memorováním. To jest důležito zvláště pro letopočty, jak jsme ukázali s hora na četných příkladech.

6. Lépe než prósu pamatuje si žák, zejmena nižších tříd, *verše*, zvláště jsou-li rýmované, nebo přísloví, pořekadla, sentence a podobné jadrné výroky. Dáme-li tedy učivu takovouto úpravu, bude se jí mládež učiti ochotněji. Proto vpravována na př. pravidla a úchylky grammatiky latinské ve „*versus memoriales*" tak řečené. Ocenili jsme je, a jak doufáme správně, ve své „Paedagogice pro střední školy" (str. 148 a n.). Podotýkáme jen, že tato veršovaná a rýmovaná pravidla byla za starších dob, zejmena ve středověku, na školách velmi oblíbena. Nyní však se jich málo užívá; seznaloť se, že žáci z mechanického odříkávání veršů pranepatrný mají prospěch, nedovedou-li pravidel naučených také prakticky upotřebiti, a že naopak mnozí utvrzeni byli ve škodlivé domněnce, že kdo umí veršíky jako z rukávu sypati, zná výtečně grammatiku.

7. Jiná pomůcka záleží v záměně číslic za písmena; t. j. místo číslic pamatovati jest písmena, po případě slova z případných písmen složená. Jest to spůsob memorovací, jenž zvláště a nejvíce v mnemonice či mnemotechnice (pamětiumě) došel pěstování. Nauka tato totiž pojednává co možná soustavné a úplně o umělých známkách, jimiž podporovati lze paměť. Předními vzdělavateli jejími jsou Dán Otto *Reventlov* a žák jeho Heřman *Kothe*, ač už u Aristotela se shledávají některé začátky její. (V naší literatuře zastoupena jest spiskem od Ed. *Pika* z r. 1846.) Nejvíce si zakládali řečení dva mnemotechnikové a ohromných úspěchů slibovali z oné přeměny čísel ve slova a pojmy, které by se mnohem snadněji v paměti udržely nežli čísla. Místo jednotlivých číslic totiž dosadily souhlásky podobného tvaru vnějšího, dle této tabulky:

t a (s ním příbuzné) *d* = 1, *n* = 2, *m* = 3, *q*, *r* = 4, *s*, *š* = 5, *b*, *p* = 6, *f*, *v* = 7, *h*, *ch*, *j* = 8, *g*, *k* = 9, *c*, *z*, *l* = 0.

Samohlásky se neoznačí, nýbrž prostě opominou. Když tedy mám si zapamatovati nějaké číslo, utvořím nebo vyhledám si slovo (tak zvaný „můstek"), jehož souhlásky mají platnosť uvedených nahoře číslic, vštípím si slovo do paměti — a když třeba, dosadím zase místo písmen číslice. Na př. Kdy zemřel Karel VI.? Vzpomenu si z dějin, že Karel VI.

byl tvůrcem pragmatické sankce. Dosadím tedy ve slově „*tvůrce*" za souhlásky číslice a dostanu: 1740. Václav III. zemřel 1306; kdyby byl nejel do Olomouce a zůstal „*doma, líp*" by byl učinil (d — m — l — p = 1 — 3 — 0 — 6). „*Rudé světlo*" vycházelo z hranice Husovy: 1415 (r — d — s = 4 — 1 — 5). Ludvíka, krále českého a uherského, r. 1526 u Moháče ne siné moře pohltilo, ale „*siné bahno*" (s — n — b = 526) Abych totiž věc zjednodušil, vypustím tisíce, jež se rozumějí samy sebou. „*Barometr*" svými třemi prvními souhláskami sám naznačuje, kdy byl vynalezen: b — r — m = *643*, a před to připišme 1 (tedy r. 1643). — Karel IV., otec vlasti, „*má rov ověnčený*", t. j. panoval slavně od roku 1347 až do své smrti r. 1378 (m — r — v = 347, v — j = 78). — Číslo *89* dostaneme ze začátečních písmen slova „*Jakobíni*", a toho roku (1789) vznikla francouzská revoluce. Napoleon I. „*pokoje nedal*", dokud žil: p — k = 69, n — d = 21, tedy 1769—1821. — I delší čísla možno podržeti v paměti, podaří-li se nám, vpraviti je ve případná slova; tak na př. Ludolfovo číslo 3·14159 dá slovo: „mateřídouška," 83360 — „Hannibal" a p.

Již z těchto příkladů viděti, že se tento druh mnemotechnických pomůcek do školy *nehodí*. Neboť *a*) přidává se k té látce, kterou si žák má pamatovati, ještě souběžná jiná, takže se mu vlastní úkol znesnadňuje; *b*) mládež věnujíc příliš mnoho pozornosti nahodilostem a hříčkám byla by odvracována od logického myšlení, k *podstatným* znakům přibližujícího, i zvykala by povrchnosti a mařila by čas. Proto za naší doby od těchto pomůcek zcela upuštěno, ač kdysi spůsobily mezi vzdělanci a zejmena mezi paedagogy dosti hluku a nemalou sensaci. Co se od nich očekávalo, nesplnilo se.

Shrnouce výsledek své úvahy v několik závěrečných slov řekneme, že pomůcky semiotické, jsou-li prosté a dosti vtipné, neobtěžují-li paměť přes příliš a zamlouvají-li se mládeži, mohou posloužiti k osvěžení mysli a k posilnění paměti, byť jen v jednotlivých a celkem řídkých případech (a to nejspíše jde-li o řadu jmen nebo číslic). S tímto obmezením přisvědčíme Dru G. A. Lindnerovi, an praví ve své „Učebnici psychologie zkušebné" (1882, str. 67), že „mnemotechnika zaslouží věčší pozornosti ve školách, než jaké se jí dosud dostávalo."

Příspěvky k textové kritice a exegetice.

Podává *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

1. Slyšeli smy ji stojíece
bliz u rovu, slyšmy víece
Mariji plačíce silně.
Vizmyž smyslem neomylně,
proč-liť pláče neb proč stojí;

v tom sě tento rozum dvojí:
milosť jíej velela státi,
bolesť nutila plakati.
Stáše a hlédáše za sě
na vše strany.... Hrad. rkp. Maria Magdalena 9—18.

Tak nutno interpungovati vzhledem k smyslu jasně vysvítajícímu z latinského textu.

2. A když mrtva nenadjide,
vše jejíe útěcha snide,
toho sě silně bojíeše,
by taze milosť, již k níej jmíeše,
protuzonye již nejměla,
pro niž srdečně hořěla. ib. 31—36.

Nunc autem de illo dolore se consolari non poterat, quia corpus defuncti non inveniebat metuebatque, *ne amor magistri sui in pectore suo tepesceret*, si corpus eius non inveniret, quo viso recalesceret. 240ª, 1.

Český rkp. je ve v. 35. pokažen. Český vzdělavatel pojal lat. předmětný gen. sui (láska k mistru svému; srv. 20: jehož milováše mnoho, lat. 239ᵇ, 2: quem diligebat) za podmětný (láska mistrova) a dí, že mistr „milosť (lásku) k níej jmíeše.“ Maria pak se bála „ne tepesceret“ ta milosť, což by znělo po česku: „by *nepotuchla*“ či „by *potušenie* nejměla.“ A toto *potušenie* jest dosaditi za pokažené *protuzonye*; pak ovšem se nesmí správné *ta* ve v. 34. měniti v „tu“. Hanka (Starob. sklád. II, 2) má dobře *ta*. V *taze* se *ze* nemá čísti.

3. Přijide, nesúci k hrobu
drahé masti v rukú obú,
jež bíeš připravila k tomu:
jakž dřiev *wfymeonowie* domu
nohy živého mazala
i vlasy jé utíerala,
tak tu bíeš přišla za cělo,
chtíec zmazati jeho tělo.
I jakž k jeho nohám svatým
silně slzila, úmyslem tým
k jeho rovu přišla byla,
aby s pláčem slzy prolila,
nohy myla, vlasy třěla
pro duši, *gys* bíeš umřěla ib 37—50.

Interpungovati jest tak, jak jsme tuto položili; „*tak* tu bíeš...“ 43. jest hlavní větou srovnávacího souvětí, jehož podřadnou větou jest „*jakž* dřiev...“ 40; srv. lat. *sicut* antea unxerat, *sic* nunc.... — Druhé souvětí přirovnávací zní v latině: et *sicut* prius ad pedes Ihesu lacrimas fuderat, *ita* (ut) et nunc ad monumentum eius lacrimas funderet; to vyjadřuje český text: I *jakž* k jeho nohám svatým silně slzila,

úmyslem tým k jeho rovu přišla byla atd. — Lat. lacrimis suis pedes eius rigaverat pro morte anime sue = nohy myla, vlasy třěla pro duši etc.

Vlasy 42. 49. jest instr. plur.

Tým 46 = týmž; tak i ve v. 274. jest správno rukopisné *tými* (·/. svými). Hanka má v obou verších správný tvar.

Ve v. 40. místo wſymeonowie má býti wſymonowie t. j. *v Šimonově* (tak Hanka), neboť Šimon, nikoli Šimeon slul muž ten, viz na př. evang. Mat 26, 6. Srv. i v. 202.

gyz 50 jest chybno za gyez t. j. *jež:* pro morte anime sue.

Stran *bíeš* (39. 43. 50) srv 65. 66. 91. 96. 113. (vedle bíeše 62. 159. 160) 114. 138. 140. AlxV 1248. Alx B 158. *jmíeš* Hrad. M. 77.

4. ež bez mál hořem *nezſtyde* ib. 58.

Správně psáti jest dle rkp. *nezstyde.* Srv. znamenie *zstydlé* milosti k bližníemu Štít. ob. 87, 6. jestli *zstydl* u milosti ib. 131, 14. *zstydne* mnohých milosť ib. 132, 38. Rus. изстя́нуть frigere.

Stran *bez mál* srv. Dal. 91, 34 Ff.

5. Při poslúžení nebyla,
ale bolesti nezbyla,
neb wiecze věčší pláč jmíeše,
jímž dále ot něho bíeše. ib. 59, 62.

Ježto verš 61. jest počtem slabik zcela správný, není měniti rukopisného čtení (Hanka věrně dle rkp.), jež napodobeno jest obvyklé vazbě „viece(ž) viece(ž) = pořád více“; tedy *viece věčší* = pořád věčší; *jímž* = čím. V starých skladbách nelze vždy vyhledávati přesné souměrnosti, jaké jsme uvykli my, kteří bychom na př. zde chtěli míti: tím věčší — čím dále.

Ostatek zde opět, jako nezřídka jinde, český vzdělavatel neporozuměl dobře lat. textu, jenž zní: defuit obsequio (t. Kristus), qui non defuit dolori; *defuit, quem condiret, sed non defuit, quem ploraret,* eoque magis plorabat, quo ille magis deerat. Věta zde cursivou tištěná v českém rukopise vypuštěna.

6. Plakáše tako násilně,
že bolesť bolesti silně
jedna druhéj bíeš přidána:
tak bíeš všiej žalosti dána;
dvé tak příelišníej bolesti
div ež mohla *v [svém] ſrrdczy* snésti,
jež chtíeše slzami *kratiti,*
ale to nemohlo býti.

A proto všecka v bolesti
položena vniž v oplesti
myslcí i živótkem mdléše,
co jíej sdíeti, nevědíeše. ib. 63—74.

Tak interpunguj; *že* 64 = quoniam. *oplesť* 73 = kokotice, hubilen; viz Krok XI, 97.

Verš 69. pokažen vsuvkou *svém*, ano ſrrdczy, jak už zdvojené *rr* ukazuje, čísti jest dvojslabičně: *srd-ci;* ostatně zde pominuto lat. uno (uno corde) jako protiva k duos dolores.

Verš 70. tlumočí lat. quos (dolores) *mitigare* lacrimis volebat; tudíž za *kratiti* psáti jest *krotiti.* Srv. v. 209. 343. 358.

7. Co ta žena mohla sdíeti
jiného nežli pláč díeti,
gis jmíeš bolesti přěmnoho
a k utěšeňú nikoho? ib. 75—78.

Interpunkce taková musí býti. Srv. lat. Quid enim mulier ista poterat agere nisi plorare, *que* et intolerabilem habebat dolorem et nullum inveniebat consolatorem?

Ve v. 77. jest tedy relativní věta a za giz čísti jest *gies* t. j. *jež*, jako ve v. 50 (srv. výše číslo 3).

8. Petr a Jan s ňú jidú spěše
tam, kdež pohřeben bíeše;
když ho v rově nenadjidú,
ostavivše ji, preč jidú. ib. 79—82.

Ve v. 80. nutno čísti *tamo.*

spěše 79. jest posit. adj. a sice sg. acc. neutr. od spěš, jehož compar. zní spíeše (v. 101); Hanka správně *spěše.*

9. Maria tu s pláčem stáše
a vňuž zúfavši ufáše.
Petr a Jan ta jsta sě bála,
proto jsta s ňú *neoſtala;*
Maria sě nebojíeše
ni co tak hrozného mníeše,
jehož by sě *ſtrachu* lekla
neb ottavad preč utekla. ib. 83—90.

Interpunkcí jsme upravili.

neoſtala 86: et ideo non *steterunt*; proto čtu *neostála* = neobstáli, nesetrvali.

„*ſtrachu* (89) se leknouti“ nemá smyslu, mimo to „jehož“ se táhne ne k „strachu“, nébrž k „co“ (88); proto psáti jest: *s strachu.*

10. Ztratila bieše za cělo
své milé dušice tělo
a lép umřieti súdieše
nežli živa býti chtieše,
neb by spieše jej umrúci
nalezla než živa jsúci,
po němž vešdy smrti ždáše,
živa býti nežádáše:
milosť pravá, v srdci pilná
jest právě jako smrť silná. ib. 97—106.

Jen taká interpunkce dá smysl; srv. lat. (240ᵇ, 2): Perdiderat vitam anime sue et iam melius arbitrabatur fore sibi mori quam vivere, quia forsan inveniret moriens, quem invenire non poterat vivens; sine eo tamen vivere non valebat (volebat?), fortis enim ut mors est dilectio.

tělo 98 = vitam, vzalo původ toliko k vůli rýmu.

Verš 103. vyjadřuje touž myšlenku co v. 104, což úkaz v rýmovaných skladbách velmi častý.

11. ač nevěděla *kdey* přěbyl. ib. 116.

kdey nelze přepisovati ni „kdej“ ni „kde i“, nébrž *kde j'* = kde je(st).; totéž *j'* = *je* máš na př. ve v. 361. 371 a j., zvláště u Štítného.

Srovnávací úvaha o Symposiu Xenofontově a Platonově.

Napsal *Jan Čermák.*

(Pokračování.)

VIII. Vzájemné styky obou Symposii.*)

Vyskytnou-li se za některé doby dva znamenití spisovatelé, kteří za předmět si vytknou — každý ovšem dle svého spůsobu — muže toho věku proslulého; vyvolí-li si oba muže toho za hlavní osobu svých spisů, kteréž mimo to i stejným názvem opatří; líčí-li dále ve svých

*) Poznámky k 1.—3. sešitu:

[1]) Xen. Symp. I, 1: *οἷς δὲ παραγενόμενος ταῦτα γιγνώσκω*

[2]) Sem vložil Xenophon zajímavé místo, v němž Sokrates se omlouvá, proč se mu dosud nepodařilo skrotiti ženu Xanthippu.

[3]) Dočísti se jich lze ve spise „Schwanitz: Observationes in Platonis Convivium Eisenach 184.“ str. 3—6 a ve článku Susemihlové: „Über die Composition des Platonischen Gastmals“ hned z počátku.

[4]) Jako Hommel (Platonis Convivium rec. emend. illustr. Alex. Hommel Lips. 1834).

spisech nějakou událosť velmi podobnou, na jejímž základě by svého hrdinu oslaviti mohli; a uspořádají-li konečně spisy své podle jistého společného měřítka: ký div, že tu každému připadne myšlenka, že vrstevníci tito, jestli poněkud jen možný vzájemný styk a obcování mužů literárně působících, složili díla svá se zřejmým účelem, aby si navzájem svými úsudky odporovali, sebe opravovali neb doplňovali! Nemůže se as nikdo ubrániti domněnce o účelu polemickém, z polemiky snadno vynoří se pojem nepřátelství a antagonismu buď literárního, buď politického.[15])

Takovému podezření vysazeni byli i Xenofon a Platon: oba vrstevníci, oba slovutní spisovatelé a žáci Sokratovi, kteříž vylíčiti se snažili — každý jinak — život, mravy a učení svého učitele, oba složili spisy nazvané *Συμπόσιον*, oba sepsali je na základě vítězství, oba ve spisech svých chválí Sokrata — mužové tito, tak soudilo se již za starého věku, znali se a chovali bez odporu proti sobě smýšlení nepřátelské složivše své spisy za účelem polemickým. První, kterýž s takovým úsudkem o obou spisovatelích vystoupil, byl známý Platonův nepřítel a nespravedlivý pomluvač a karatel Athenaios, podávaje mínění své těmito slovy (XI p. 504 E F): *εἰς ταῦτά τις ἀποβλέπων τὰ τοῦ καλοῦ Ξενοφῶντος ἐπιγινώσκειν δυνήσεται, ἣν εἶχε πρὸς αὐτὸν ὁ λαμπρότατος Πλάτων ζηλοτυπίαν· ἢ τάχα φιλονείκως εἶχον ἀρχῆθεν πρὸς ἑαυτοὺς οἱ ἄνδρες οὗτοι καὶ ἴσως καὶ περὶ πρωτείων διεφέροντο· οὐ μόνον ἐξ ὧν περὶ Κύρου εἰρήκασι τεκμαιρομένοις ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν ὑποθέσεων· συμπόσια μὲν γὰρ γεγράφασιν ἀμφότεροι καὶ ἐν αὐτοῖς ὁ μὲν τὰς αὐλητρίδας ἐκβάλλει, ὁ δὲ εἰσάγει· καὶ ὁ μὲν ὡς πρόκειται παραιτεῖται πίνειν μεγάλοις ποτηρίοις, ὁ δὲ τὸν Σωκράτη παράγει τῷ ψυκτῆρι πίνοντα μέχρι τῆς ἕω.* Athenaia zajisté přiměly mnohé styky, které v obou Symposiích nalezl, mnohé podobnosti a rozdíly k této domněnce o nepřátelství obou spisovatelův. O těchto podobnostech mluví Athenaios ještě IX p. 400 D, s ním pak souhlasí Diog. Laert. III, 34 a Gellius Noct. Att. 14, 3.

A skutečně počet styků a podobností, jimiž obě Symposia vykázati se mohou, jest tak značný, že při jich sestavení a posouzení jedná se hlavně o přehled a stručnosť.

Všechny spisy, kteréž od doby Athenaiovy až do dnešního dne jednají o podobnostech obou Symposií, o nepřátelství mezi oběma muži,

---

[5]) Sydenham, Rückert, Schleiermacher.
[6]) Schwegler, Teuffel.
[7]) Geschichte und System der platonischen Philosophie I, 524.
[8]) Ast, Schleiermacher, Ruge, Rückert.
[9]) Madvig (Das attische Drama, Kl. phil. Schr. 442), Sauppe, Dindorf.
[10]) Ve spise svrchu uvedeném.
[11]) O Sokratovi dokazují to mimo to slova Pl. Symp p. 173 D: *δοκεῖς μοι ἀτεχνῶς πάντας ἀθλίους ἡγεῖσθαι πλὴν Σωκράτους.*
[12]) Také Ritschel (Commentatio de Agathonis vita, arte et tragoediarum reliquiis particula Halle 1829) přijímá za úmrtní rok Agathonův rok 400.
[13]) Srv. Ritschel ve spise uvedeném, str. 432.
[14]) Chronologia Symposii Platonis Lips. 1798.
[15]) Že by obě Symposia postrádala naprosto všelikého vzájemného vztahu, ba že oba spisovatelé jejich ani se navzájem neznali, osmělil se, pokud mi známo, tvrditi dosud jediný Henrichsen (Dissert. de cons. et arte conv. Xen. eiusque cum Plat. nec. Flenop. 1840).

pokud z oněch styků se může stopovati, a konečně o tom, kdo z obou spisovatelů své Symposion dříve sepsal, vedou as k těmto výsledkům:

1. Za jisté pokládati nutno, že jeden spisovatel dílo svého druha a jeho sama znal.

2. Jisto jest dále, že buď Xenofon spis Platonův, neb naopak Platon spis Xenofontův netoliko znal, ale jeho i ku svému Symposiu použil.

3. Na základě podobností, jež v obou Symposiích se vyskytují, nemůžeme nikterak na nějaké nepřátelství mezi oběma spisovateli souditi. Zásluha o to, že Platona i Xenofonta všeho podezření nepřátelství očistil, náleží hlavně Boeckhovi.[16]) Ostatně bude níže ještě příležitosť při tomto úsudku Athenaiově déle se zdržeti.

4. Kdo však z obou spisovatelů prvý Symposion své sepsal, jest i zůstane nepochybně otázkou nerozhodnutou; věcší však pravděpodobnosť jest přiřknouti těm, kdo spis Xenofontův pokládají za dřívější.

Bude tedy naší úlohou, bychom vytknouce nejhlavnější styky poukázali na podobnosť neb rozdíl v nich obsažený a dle toho úsudek svůj pronesli, kdo z obou spisovatelů ku spisu druhého přihlížel. Ku snažšímu přehledu ony styky rozdělmež ve čtyři oddíly:

1. styky *v úvodech* obou spisů;
2. styky, jež stopovati lze při *osobách;*
3. styky vzhledem k *obsahu* obou Symposií;
4. styky v *závěrečních scénách* obou spisův.

1. Vzájemné styky vyskytující se v úvodech obou Symposií.

Již při prvém pohledu na úvody obou spisů jeví se nápadná podobnosť tohoto oddílu. Vytknouti jest především, že Platonův úvod Symposia proveden jest v jednotlivých částech mnohem důkladněji. I naskytá se tu poprvé otázka, zdali Platon stručnější úvod Xenofontův úmyslně rozšířil či naopak Xenofon, pokládajo objem úvodu Symposia Platonova za nepotřebný, na stručnější míru jej uvedl. Prvé však, než možno o této otázce úsudek pronésti, stopujme podobnosti jednotlivých částí obou úvodů.

---

[16]) Disput. de simult., quam Pl. cum Xen. exerc. fertur. Böckh soudí, že jsou i stopy chvály, jakou Platon Xenofontovi vzdává. Takým se mu vidí místo v Pl. Alk. I, p. 123 B: *Ἐπεὶ ποτ' ἐγὼ ἤκουσα ἀνδρὸς ἀξιοπίστου τῶν ἀναβεβηκότων παρὰ βασιλέα, ὃς ἔφη παρελθεῖν χώραν πάνυ πολλὴν καὶ ἀγαθήν, ἐγγὺς ἡμερησίαν ὁδόν, ἣν καλεῖν τοὺς ἐπιχωρίους ζώνην τῆς βασιλέως γυναικός·* „*Οἱ ἀναβεβηκότες παρὰ τὸν βασιλέα*“ mohou býti „oni známí, kteří s Kyrem vytáhli,“ a onen „*ἀνὴρ ἀξιόπιστος*“ není zajisté jen obyčejný člověk. K tomu prý scholiasta p. 79 praví: *Περὶ Ξενοφῶντός φασι λέγειν αὐτόν· οὗτος γὰρ ἐν τῇ Ἀναβάσει ἱστόρησε τὰ Περσῶν.* Podobného něco čteme i v Xen. Kyr. I, 4, 9, kdež jen stručně zmínka se děje o tom, co v Alk. I obšírněji se vykládá. Naproti tomu Xenofon chválí Platona v Mem. III, 6, 1: *Σωκράτης δὲ εὔνους ὢν αὐτῷ διά τε Χαρμίδην, τὸν Γλαύκωνος καὶ διὰ Πλάτωνα μόνος ἔπαυσεν.*

Obě hostiny konány byly na oslavu vítězství: zde mladý Autolykos zvítězil v pankratiu, onde rovněž mladistvý Agathon proslavil se vítězstvím na poli básnictví dramatického. Že volba takového podnětu u obou spisovatelů nemůže se přičítati pouhé náhodě, rozumí se samo sebou. I nemohu jinak, než připomenouti hned na tomto místě, že podnět, jaký jest základem Symposia Platonova, mnohem jest vznešenější a ušlechtilejší než podnět Symposia Xenofontova a sice tou měrou, jakou síla duševní převyšuje hmotnou, fysickou sílu tělesnou: vždyť vítězství, jehož dobyl Agathon, jest vítězství na poli literárním, vítězství to dramatické Musy, k jehožto dosažení před tím byli věnovali bohaté poklady geniálního ducha svého Aischylos, Sofokles a Euripides. I v tom jeví se dále věčší sláva vítězství Agathonova, že tento sám hostí osoby, které mezi obecenstvem dílo jeho oceňujícím zajisté nejvíce vynikaly: u Xenofonta však Autolykos ani sám ani otec jeho hostiny nevystrojili, nýbrž oba dají se pozvati od bohatého Kallia. Konečně zdá se, že hostina Platonem líčená byla skvělejší, neboť kromě účastenství vznešenějších hodovníků bylo to vlastně již opakováním hostiny ze předešlého dne, ku kteréž mnozí, jako Sokrates, ač pozváni nebyli, se dostavili,[17]) mnozí pak následky skvělého častování ještě druhého dne cítili.[18])

Nemůže dále býti hříčkou pouhé náhody, že před oběma hostinami potkáváme se se zvláštními rozmluvami: u Xenofonta Kallias rozmlouvá se Sokratem, u Platona Apollodoros s Glaukonem: onde děje se tak bezprostředně před hostinou, zde mnoho let po ní. Rozdíl tento spočívá na různém stanovisku, s něhož na Symposia jest pohlížeti, a na nestejném spůsobě, jakým o hostině se dovídáme. Xenofon o hostině vypravuje sám, neužívaje jako Platon zvláštního oznámce, ano, což ještě důležitější, on jako očitý svědek byl hostiny sám účasten. Zřejmě sice Xenofon nikde není jmenován, avšak spůsob, jakým ohlašuje svůj spis, nedá nám o jeho osobní přítomnosti pochybovati. Praví hned v úvodě: *οἷς δὲ παραγενόμενος ταῦτα γιγνώσκω δηλῶσαι βούλομαι.* Pokusil se ovšem Hermann seslabiti váhu slova *παραγενόμενος* a jak z jiných míst tak hlavně ze slova *αὐτοῖς* na poč. kap. 2.[19]) vyvoditi důkaz, že nelze mluviti o Xenofontově účastenství při hostině Kalliově, než platnější jsou zajisté důvody, kteréž shrnul Hug ve svém uvedeném pojednání ve Philologu VII, str. 650 n. vyvraceje obratně námitky Hermannovy. Že Xenofon hostiny súčastniti se mohl, možno à priori souditi dle jeho stáří. Důmyslný článek Krügerův (Quaestiones criticae de Xenophontis vita Halis 1822) podává důkazy, dle nichž Xenofon narodil se r. 444: bylo mu tedy za doby hostiny Kalliovy 23 let a mohl tudíž snadno při hostině býti přítomen. A přítomnosť jeho též Krüger na konci uvedeného článku staví nade vši pochybnosť. Athenaios ovšem (V, 56 p. 216) tvrdí opak: *Ξενοφῶν . . . ὑποτίθεται . . . σὺν τοῖς ἄλλοις δαιτυμόσι παρόντα αὐτὸν τὸν ἴσως μηδὲ γεννηθέντα ἢ περὶ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ὑπάρχοντα.* K tomu však zkrátka dodává Krüger: Sed v. *ἴσως* satis ostendit, quae dicat coniectura niti, non testimonio. Poučná jsou i slova Bornemannova:[20]) Xenophon tamen huic convivio sese interfuisse testatur diserte,

[17]) *Χθὲς γάρ*, praví p. 174 A, *αὐτὸν διέφυγον τοῖς ἐπινικίοις φοβηθεὶς τὸν ὄχλον.*

[18]) P. 176 B dí Aristofanes: *καὶ γὰρ αὐτός εἰμι τῶν χθὲς βεβαπτισμένων.*

[19]) Xenofon při hostině přítomný byl by prý napsal *ἡμῖν*.

[20]) Xenophontis Convivium et Socratis Apologia. Rec. et interpr. est. F. A. Bornemann Lips. 1824.

idque serio, non ludicre, ut Plato solet; ideoque tum necesse est, fuerit iam adolescens . . . inde Schneiderus recte colligit Aristione archonte. Xenophontem certe tertium et vicesimum egisse annum, idque conspirat cum ceteris testimoniis . . . . Quis enim invitis libris audeat *παραγενόμενος* expungere? Ad fidem narrationi suae faciendam satis habebat dicere, socium se fuisse convivii. Accedit Aristidis auctoritas T II, p. 498: *οἷς δὲ παραγενόμενος* etc. Že Xenofon sám rozmluv vedených se nesúčastnil (okolnosť tuto Hermann pro své mínění hledí vykořistiti), přičísti dlužno dle všeobecného souhlasu jeho skromnosti; — vždyť i v Anabasi mluví o sobě jako o osobě třetí — možná, že neuznával toho potřebu, aby sám v rozmluvy se mísil: on ponechává zábavu osobám znamenitějším, sebe pak klade v počet hostí nepatrnějších, kterých při hostině bylo několik. Chová se tu zajisté Xenofon právě jako Aristodemos v Symposiu Platonově, spokojiv se úkolem pouhého oznámce.

Xenofontovo Symposion *má tedy především základ i ráz historický*, a spisovatel jako očitý svědek nám je historicky vylíčil aneb aspoň — poněvadž doslovné znění všech řečí pamatovati nemožno — vylíčiti chtěl. Tázal-li by se kdo tedy, jak třeba sobě Symposion řecké představiti, vždy bychom jej odkázali na Symposion Xenofontovo, nikdy na Platonovo, které, jak za nedlouho seznáme, ve skrovné toliko části historicky jest vylíčeno. Mimo to Xenofon svého Sokrata předvedl nám dle historické pravdy, právě tak jak se s ním seznamujeme v Memorabiliích, Platon však vylíčil jej ideálně. Pouhá jmena účastníkův hostiny Kalliovy, s nimiž Sokrates i v Memorabiliích rozmlouvá,[21]) dostačují ku přesvědčení, že Xenofon neměl jiného úmyslu než podati pravdivý obraz hostiny s takovou historickou věrností, jaké schopna byla síla jeho paměti, na kterouž mnohá důležitými událostmi pamětihodná leta ne příliš prospěšně působila.

Jediné, v čem snad Xenofon od historické pravdy se odchýlil, jsou jednotlivé příhody, jimiž proslovené řeči spojuje, a velmi nepatrné episody, kteréž si mezi jednotlivými přestávkami dovolil. Mimo to v Xenofontově Symposiu nalézají se ještě dvě místa, kteráž nesrovnávají se s pojmem historického vylíčení, a pokládati je nutno za anachronismy. Ve IV, 31 praví o sobě Charmides: *νῦν δ' ἐπειδὴ τῶν ὑπερορίων στέρομαι καὶ τὰ ἔγγαια οὐ καρποῦμαι.* O této chudobě Charmidově praví Hermann (De Symposio Platonico et Xenophonteo Progr. Marb. 1834, str. 7), že mohla nastati teprve po válce Dekelejské při odpadnutí spojencův: Atque omnino dubitamus, num rem vere gestam ipsiusque Socratis disputationes eadem qua in Memorabilibus fide in Convivio quoque Xenophon tradiderit; quod si Ol. 89, 4 habitum est, vix intelligitur, quomodo Charmides externis praediis amissis domesticorumque fructu intercepto pauperem se factum dicat, quod Deceleio tantum bello sociorumque defectione fieri potuit. Krüger naproti tomu (Historisch-philologische Studien I) upírá anachronismus a přenáší chudobu Charmidovu již do r. 421 před uzavření míru Nikiova. Patrným však anachronismem jest zmínka o milostném poměru mezi Pausaniem a Agathonem, kterýžto poslední teprve po čtyřech letech vítězstvím se proslavil, a zůstanou zde v platnosti slova, jimiž Hermann pokračuje: „neque ipse Pausanias

[21]) Při volném spracování byl by snad užil osob vymyšlených neb aspoň od osob v Pamětech rozdílných.

ita denotari poterat, ut Agathonis poetae amator diceretur, qui post quintum demum annum victoria tragica repostata inclaruit.

A kterak věc se má s historickou pravdivostí Symposia Platonova? Můžeme směle tvrditi, že i podnět tohoto spisu není vymyšlený, nýbrž že má základ úplně historický. Že tomu tak jest, souditi lze ze zprávy Athenaia, u něhož (Deipn. I, 5, p. 4) čteme, že společnosť, která na oslavu vítězství Agathonova u tohoto se shromáždila, sestávala z 28 osob. Právem bude se každý tázati, odkud as má Athenaios zprávu tak podrobnou, kdežto v Symposiu samém o počtu účastníků nic jiného se nepraví, než že kromě těch, kteří řečnili, a jichž jmena se uvádějí, bylo ještě více osob přítomno. Než nad zprávou Athenaiovou netřeba příliš se zastavovati: můžeť se snadno přičísti jeho snaze, aby vše, co ví, zevrubně udal. Nám ovšem tato zpráva poskytuje malý prospěch, neboť co nám záleží na počtu hodovníků? Athenaios spíše by se nám byl zavděčil, kdyby nám jiné okolnosti Symposia byl důkladněji a kriticky oznámil. Jemu byla zajisté po ruce zásoba pomůcek, jichž se zkoumateli našeho věku úplně nedostává. Nám pak slova Athenaiova poskytují jen potud nějaký užitek, pokud z nich tvrditi můžeme, že Athenaios počet hodovníkův sám asi sotva si vymyslil, nýbrž zajisté starší nějaké zprávy následoval, sám pak počet tento udal, aby jen se zdálo, že o věci důležité něco zvláště závažného podává, a že hostina Agathonova není předmětem smyšleným, nýbrž *skutečnou událostí historickou.* Co pak nad tento historický základ jest pravdivého, kde si spisovatel asi utvořil rozhraní mezi pravdou a výmyslem, to, tuším, skrovné prameny, jaké nám starověk poskytuje, nikdy ani příbližně neobjasní: tolik jediné jest jisto, že řeči ve Platonově Symposiu jsou pouze vymyšleny, ač Platon sám chce, aby za pravdivé byly pokládány. Pouze v řeči Alkibiadově a v celém jeho vystoupení nalézti lze jakési opětné přiblížení se k historickému vylíčení.

Z tohoto rozdílného objemu momentu historického, jak jej v obou Symposiích nalézáme, lze pochopiti i rozdílnosť oněch úvodních rozmluv. U Xenofonta po skončeném vítězství Kallias zve Sokrata, aby se súčastnil hostiny, a při společné cestě do svého obydlí se Sokratem rozmlouvá: Platon však po spůsobě básníkův epických vede nás in medias res, Apollodoros musí teprve své *δοκῶ μοι οὐκ ἀμελέτητος εἶναι* dokázati, a důkazem tím jest právě rozmluva jeho s Glaukonem, kterou měl o téže hostině před několika dni.

Avšak hle! ačkoli tak rozdílné okolnosti obě úvodní rozmluvy vzbudily, přece shledáváme, že jsou si obě dosti podobny: nalézajíť se v nich podobné myšlenky o přednostech filosofie a o sofistice. V této příčině srovnati jest Xen. Symp. I, 4 a Plat. Symp. 173 C, Xen. Symp. I, 5 a Plat. Symp. 173 A i 173 D.[22])

Nápadná tedy podobnosť úvodních těchto rozmluv, zvláště při nestejné situaci osob rozmlouvajících nedá nám nikterak pochybovati, že jeden z obou spisovatelů skládaje úvod svého díla znal a měl na zřeteli dílo spisovatele druhého. (Pokračování.)

[22]) Viz článek Hugův „Über das gegenseitige Verhältnis der Symposien des Xenophon und Platon“, str. 668.

Etymologica.[1]

Podává *Fr. Prusík*

3. Goth. vaíhts. Nhněm. Sache, Ding. Lat res.

V Kroku IV, 49 jsem vyslovil domněnku, že goth. *vaíhts* je téhož původu jako naše „věc"; a skutečně tomu tak, neb hláskoslovně vaíhts = stsl. veštь z ueq-ti. Znamenalo tedy vaíhts jako veštь původně „ἔπ-ος, vox, slovo" a pak teprve přešlo v pojem „res, věc". Přechod ten sprostředkovaly buď negativní výrazy nebo veštь, věc, vaíhts mohlo metonymicky značiti to, „o čem jest řeč, předmět řeči," srv. nůše: *a*) co se nosí (břémě), *b*) v čem se nosí (kůš).

Vhodnou analogii k přechodu vytčeného významu máme v slově *řěč*, jež mimo uvedené l. c. slovanské jazyky i v strus. i v češtině má význam „res, věc", na př. AlxB 12: a mně jedno té čsti přějte, bych jedno slul vaším královi, sa účasten čsti v téj *řěči.* 47: uvěřiv již ve všíej *řěči* král břecký tomu pohanu AlxBM 75: tenž člověk téj *řěči* svój čas uhlédav. Někdy lze *řěč* překládati prostě „to": AlxV 414: Alexander když ty *řěči* vzvědě, 'ž mu sě město příčí. Právě tak se to má v řečtině se slovem *ἔπος: a*) slovo, řeč, *b*) věc, to; na př. *πρὸς τί τοῦτο ἔπος ἱστορεῖς;* Sof. OT 1144: proč „to" vypravuješ? *τί πρὸς ἔπος αὖ ταῦτ' ἐστίν;* Pl. Phil. 18 d: k čemu to zase jest?

Rovněž v něm. *Sache* (věc) vidím původně význam „řeč, slovo", jak svědčí goth. sakan příti se (slovy), sthněm. sahhan kárati, láti, stir. saigim pravím, mluvím. Podobně se to má s něm. *Ding*, srv. ags. thingian mluviti, střhněm. tage-dinc, tei-dinc řeč, tlachy, hádka; vertage-ding-en, vertei-ding-en, nhn. verthei-dig-en mluviti (za někoho), hájiti. Též lat. *res* přisuzuji pův. význam „slovo, řeč", o čem v čís. 9.

4. Čes. zóř-iv, rus. зáр-кiй, av. za-zar-an, řec. γορ-γός, střhněm. kar-c.

Kořen *ĝor* vydá: av. za-*zar*-an zuřivý, vzteklý, řec *γορ-γ(ρ)-ός* prudký, divoký, strašný, stir. gar-g divoký, drsný, střhněm. kar-c *a*) prudký, silný, *b*) přísný; bulh. srb. zor prudkost, moc, srb. zor-an prudký, mocný, zor-iti se dělati se hrdinou; stč. *zóř*-iv[2]) *a*) prudký, rozhorlen, zlostný, vzteklý, zuřivý; *b*) přísný, vážný, austerus, severus, gravis (srv. střhněm.; opp. ješitný, marný, veselý). K významům sub *a*) podali jsme doklady v Kroku I, 260, ostatně viz Jungm. Sl. s. v. zuřivý; co do *b*) srv. Výbor I, 348: pravý matorný neb *zóřivý* člověk jest, ktož vše žádanie i vše síly duše své shromáždí v buoh a k bohu, nebo tíem bude vzdálena duše ot *ješitných* věcí 10—13. Nebo *zóřivý* člověk chová sě ote všíe lehkosti a drží všecky své smysly tiše a pokorně a

[1]) Ukázka z etymologického slovníka českého, o němž spisovatel pracuje.
[2]) Správně tedy v nové češtině psáti jest *zuřivý*, jak se u starších spisovatelův vyskytuje.

vzdalije je ot *marných* věcí, ot veselé *ješitného* 13—17. K *zóřivým* a těžkým (= gravis) nravóm mohl by ny přichýliti ten příklad našeho Jesu Krista, nebo čtem to, že jest plakal, smuten byl, žalosť trpěl, bičován, křižován, ale *by sě kdy smál* neb dobrý den měl, toho nečtem 27—32. — Rovněž subst. *zóřivosť* vedle „zůřivosť, vztek“ značí „přísnosť, vážnosť, austeritas, severitas, gravitas,“ viz Jungm. Sl. s. v. zuřivost.

Z kořene *ĝōr* vznikne ruské зáр-кiй zlostný, hašteřivý, vadivý, зáр-ить rozzlobiti, popouzeti, drážditi (čes. zůř-iti koho), зáр-иться rozzlobiti se (čes. zůř-iti se), зáр-и pl. f. zlosť.

5. Čes. zóř-iv, rus. зáр-кiй, umbr. osk. her-, řec. χαίρω.

Z kořene *ĝher* pošlo skr. hár-jati baží, žádá, chce se mu, má zálibu; umbr. her-is chceš, her-iest bude chtíti, osk. her-iiad chtěl by.

Kořen *ĝhor:* čes. *zóř-iv* chtivý, žádostiv; ten význam shledávám v Mand. 1ª: člověk jestli *zóřivé* mysli, nemá dosti na slyšení, ale chce i očima spatřiti; rovněž Mand. 6: *zůřivosť* pro dojití slavného jmena = žádosť (Ehr-begierde Jungm. s. v.).[1]

Kořen *ĝhōr:* rus. зáр-кiй chtivý, žádostiv, зáр-ить žádosť, chuť vzbuditi, зáр-иться žádati, chtivý býti, chuť míti, зáр-и pl. f. žádosť, chuť; závisť.

Slabý stupeň *ĝhr̥:* řec. χαίρ-ω z χαρ-ι̯ω (τινί, ἐπί τινι jako v skr. loc.) mám zálibu v čem, rád jsem, raduju se čemu.

6. Sl. laska, skr. lā-las-as, řec. λι-λα-ίομαι, lat. las-civus.

Kořen *las:* skr. lā-*las*-as chtivý, žádostiv, subst. chtivosť, žádosť, řec. λι-λα-ίομαι z λι-λασ-ι̯ομαι, chci, žádám; lat. las-civus (vlastně: chtivý); lit. spi las-us vyběračný (v jídle), mlsný; mrus. лох-нути toužiti; pol. os-koma, -komina, brus. os-koma, slovín. os-komina žádosť, chuť, pol. os-komy chtivý, hltavý, závistiv. V posledních tvarech jest *os-* za *los-* smíšením s podobně znějícím výrazem jiného původu a opačného významu: os-komina stupor dentium (laskomina), rus. přesycení, nechuť.

Kořen *lās:* pol. łas-y chtivý, žádostiv, mlsný, rus. лас-ый mlsný, lichotivý, лас-ить lichotiti se, лас-овать mlsati, mrus. лас-ощи mlsky, lahůdky; *laska* čes. pol. přízeň amor, stsl. rus. adulatio, stsl. лас-крьдъ gulosus (лас-ко-срьдъ edax), čes. maš-krtný, paš-krtný (vyběračný, mlsný) zkaženo z las-krdný; stsl. лас-кати adulari, rus. лас-кáться lichotiti se, od něhož odvozeno part.-adj. *las-kom: čes. las-kominy chuť, žádosť.

Slabý stupeň *l̥s*: skr. la-š-ati z la-*ls*-ati žádá, chce se mu.

[1]) S tím srv. výklad Geb. v Hláskosloví 246, jenž zní: „význam stč. zóřivý (sic) maturus pošinut v alacer (sic; doklad z Mand. 1ª, jenž výše uveden) a dále ve furibundus“! Při tom spisovatel mate *zořiv* (zralý, vlastně: zralým činící) s *zóřiv* (zůřivý).

7. Rus. девянó-сто = řec. ἐνενή-κοντα.

Ruské девянó-сто (90) jest velmi zajímavo co do původu a shoduje se co do přízvuku úplně s řec. ἐνενή-κοντα.

Základní tvar číslovky té jest neu̯enó-k̑m̥tə, což jest plur. neutr. a v slov. by správně mělo zníti *nevenó-sъto* (místo: nevenó-dsъto = devět desítek); ruština však prvou část devenó připodobnila k дéвять (9) a píše nesprávně девянó-сто místo девенó-сто, příčinu čeho i doklady viz Krok I, 40 pozn.; zde dodáváme k opačnému úkazu, že se píše *е* místo я: зáецъ vedle зáяцъ (stsl. заѩць lepus), ветчинá (šunka) místo вядчинá (stsl. вѧдити marcidum rèddere), cf. čes. vad-nu.

8. m̥, n̥ = slov. ĭ, ь.

Vůbec tvrdívají, že původní m̥, n̥ vydá v slovanštině ь*m*, ь*n* (viz Brugm. Gr. I, 206). To platí ovšem před samohláskami; ale před souhláskami se mohlo m̥, n̥ nahraditi pouhým ĭ, ь, jako v *sъto* (místo sьto k vůli nepalatálnímu *o*, srv. tъma za tьma) ze k̑m̥to, rovněž *lьgъ-kъ* z ln̥ghú- (skr. laghú-š, řec ἐ-λαχύ-ς), čes. nesbedný z ne-sъ-bьd-ьnъ od bhn̥dh „non vinciendus“ (Krok VI, 39); stsl. -ьmą (vъz-ьmą) z n̥m-ām (srv. řec. νέμ-ω, goth. nim-a), imę z i̯-ĭ-mēn a to z n̥-mēn (srv. řec. ὄνομα; Brugm. Gr. I, 189); předpona sm̥- = sъ-(m. sь-), skr. sa-; koncovka acc. sing. -ь = m̥: матерь (zogr., cloz.), дъштерь (zogr., suprasl.) = řec. μητέρ-α, θυγατέρ-α (Brugm. Gr. II, 546).

Kdo uznává přechodní zvuk před samohláskami, tedy m̥m, n̥n za pouhé m̥, n̥, přiznává bezděky pravdu našeho tvrzení (m̥, n̥ = ь); nutno-li na př. pro skr. tanú-š, řec. τανύ-γλωσσος položiti za základ tn̥nú-, platí též pro stsl. тьнъ-къ (suprasl.) naše pravidlo (n̥n = ьn, tedy n̥ = ь) bez podmínky; tak i tm̥mā = sl. tьma, tъma (Brugm. Gr. I, 195. 208).

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

Stavby milovníkem býval Caetronius,[1]) an buď
na břehu Cajetském [2]) buď zas vrcholích na Tiburských
buď na horách zas Praenestských zřizoval letohrádky
z mramoru nádherné řeckého a z dálky vzatého,

[1]) Caetronius, opět neurčitý.
[2]) Cajeta v Campanii (n. Gaeta), Tibur (Tivoli) a Praeneste (Palestrina), oblíbená místa k letnímu bydlení.

by překonal chrám Fortunin[1]) nebo Hercula skvostný,
náš Capitol jak kleštěncem Posidem· překonáván.
V stavbě jmění menšil Caetronius, až skoro zmarnil,
však přece dost veliký díl statku nechal synu ještě,
jenž bez smyslu potom majetek promrhal zcela všecken,
když stavěl letohrádky nové z mramorů zase dražších.

Otce majíce jiní, sobotou[2]) jenž v bázni se řídí,
nic nectí taktéž mimo oblaka, božstvo nebeské,
stejně věří, lidskému že jest sviňské maso rovno,
když se otec zdržoval ho, i kožku si v brzku ořížnou;
zákony pak pohrdat Římskými uvykše, Židovským
právům jen se učí, jich šetří, v úctě majíce
posvátné, cokoliv zanechal v tajné knize Mojžíš:
cest neokázati nikdy, leda kdož víry je stejné,
ku pramenům hledaným nedovést jenom obřezaného.
Tím jen otec je vinen, jenž sedmý den si pokaždé
odpočinul, nedotek' se žití též úlohy žádné.

Následují v ostatním vždycky mladíci ochotně,[3])
jen lakomosti zvykat se nakáže jejich proti vůli.
Ctnosti neboť zdáním, stínem hřích tento klamává,
vážný zevnějškem jsa i vážný v tváři a rouchu;
vždyť jmenovat lakomého pořádným nikdo neváhá,
že prý jest člověk šetrný ochrance majetku
víc bezpečnější, než těch statků kdyby hlídal
Hesperský[4]) nebo Pontský drak. K tomu ještě přimysli,
že člověk takový vůbec jmín jest za umělce
v ziscích výborného; neboť majetek takovýmto
roste řemes'níkům, všelijak jim roste, se vzmáhá,
když pilná je kovadlina jich, výheň plane stále.
Má i otec tedy víru, že jsou šťastnými lakomci;
tak maje v úctě jmění, tak mysle, že nikdy chudobný
ještě nebyl blaženým, napomíná vždycky jinošstvo
kráčeti touž cestou, přidržet zásad se podobných.
Jsou vždy jakési počátky neřesti; a nejprve k těmto
on vede synka, nutí naučit se malým špinavostem,
pak za krátko zvyká nenasytné touze po zisku.
Nesprávnou měřicí žaludek krátí čeledínů;[5])
vždyť též sám lační a nemůže zdržet se, by kousků
všech chleba nejsprostšího a plísně plného nejídal;
uprostřed září uchová od včíra si zbytky[7])

---

[1]) Fortunin chrám v Praeneste a Herculův v Tiburu byly známy nádherou. Posides, kleštěnec a miláček císaře Claudia, chtěl nádherou staveb překonati i chrám Capitolský; vystavěl též skvostné lázně v Bajích.

[2]) Při známé náklonnosti k cizím náboženstvím Římané někteří oddávali se i víře nenáviděných a opovržených Židů; sr. III, 14; VI, 543. Vůbec věděli, že Židé ctí jediného boha, sídlícího nad oblaky. Názory, jaké prozrazuje verš 103., vznikly z uzavřenosti židovské.

[3]) Mládež sama nezná lakoty; té učí ji otec, chvále lakomosť jakožto šetrnosť.

[4]) I zlatých jablek v zahradě Hesperidek i zlatého rouna v Kolchidě (Pontu) hlídal drak. — Lakomec nejen zachovává majetek, nýbrž i rozmnožuje.

[5]) Otroci dostávali na měsíc svou míru obilí.

[6]) Když všechno, zvláště v Italii, snadno se kazí; v. IV, 56.

rozsekané, ponechávaje též oběd na budoucí
z čočky pokrm letní a schová makrelky i kousek
pod pečetí[1]) nebo půlku i zasmrádlého si sumce,
nitky také si pažitky spočítav pevně zavírá;
pozván jsa k tomu ten, jenž žebře na mostě, zamítne.
Však k čemu jest trýzní takovou shánět si bohatství,
když nerozum patrný, šílenství jest nepochybné,
pouze abys bohatým zemřel, žít tak jako žebrák?
Však-li měšec po samý až kraj naplněn jsa nabubří,
vzrůstá láska peněz, jak jich množství samo vzrostlo;
méně po nich touží, kdo nemá. Sháníš tedy villu
sobě druhou — kdož teď jediným spokojil by se statkem? —
chceš posunout meze dál, sousední zdá se ti lepším
i věčším osení: kupuješ je tudíž i ovocný
sad, spolu vrch šedivými olivami hustě porostlý.
Když majitel žádnou se cenou pohnouti nedává,
na zelené obilí jemu pošleš stádo vychrtlé
v noční době i skot hladový, od práce malátný;
dřív odtud nebeneš ho domů, všecek až do žaludků
vzteklých klas se schová, jako když by srpem to spožínal.
Říci stěží mohl bys, jak nad tím často se kvílí,
jak se mnohá role bezprávím stala často prodajnou.
Však jakové řeči jsou, jak ohavná jest z toho pověsť!
„Zdaž to škodí?" vece ten; „bobu jistě mi slupka milejší,[2])
než bych sousedstvem po celé byl vesnici chválen,
ze skrovného statečku klidil však špaldy malounko."
Ovšem prost nemocí, všeliké i budeš mdloby prázden,
zármutků, péčí ujdeš, a žití doby dlouhé
pak dopřány budou ti a los štěstí bude lepší,
jestliže půdy budeš vzdělané sám tak mnoho míti,
mnoho-li pod Tatiem[3]) národ římský si zorával!
Pak stářím sešlým a i těm, již ztrpěli Punské
bitvy aneb hrozného i Pyrrha i dýky Molosské,[4])
posléz jitra dvě sotva za rány se dávala četné;
neb taková za krev, namahání odměna žádných
zásluh skrovnější nezdála se býti ni vlasti
nevděčné mzda malou. Taková hruda otce samého
sytila s vší rodinou v jeho chýžce, v kteréžto i plodná
líhala matka a nemluvňat čtvero hrálo; jeden byl
otrok, páni druzí; ale bratřím těchto dorostlým,
od jam, brázd přišlým, hojnější oběd uchystal
pak se druhý, veliké se kaší kouřívaly hrnce:
nám taková je nyní pole míra na zahradu málo.
Odtud příčiny jsou zločinův, a jedů nenamíchá
více ni též ocelí nedotírá častěji žádná
lidské mysli neřesť než nesmírného majetku

[1]) Poněvadž zámky bývaly nedostatečny, zásoby se pro jistotu ještě pečetívaly.
[2]) Sr. Hor. S. I, 1, 66: „Populus me sibilat," a Hor. C. II, 18, 23.
[3]) Tatius, král Sabinský, vládl potom společně s Romulem. Juvenal často vzpomíná, jak druhdy při skrovném majetku žili spokojeně.
[4]) Molossů, v. XII, 108. Římské jitro (jugerum) mělo asi 2519 □m. Dvě jitra (heredium, asi půl hektaru) dostávali občané i v osadách i při dělení pozemků.

chtíč zuřivý. Vždyť kdož bohatým chce se státi,
rychle chce státi se jím; a jaká jest zákona úcta
neb bázeň nebo stud, když chvátá takto lakotný?
„V spokojenosti na těchto pahorcích žijte a v chýžkách,
dítky," pravíval kmet Hernický [1]) druhdy i Marský,
rovněž Vestinský; „chleba zjednávejme si rádlem,
jak mnoho jest potřebno stolům; líbí to se božstvům
venkovským, pomocí jichž člověk dar klasu dostav
převzácného, krmí žaludů opovrh' dosavadních.
Nic hříšného konat nebude, sprostou kdo se škorní
od mrazu krýti neostýchá, od větru se chrání
obrátiv si kožich: cizozemský k hříchu navádí
a k zločinům purpur nějaký, jenž nám zcela neznám." [2])

(Pokračování.)

Úvahy.

Nejnovějším a nejúplnějším seznamem flory italské je *katalog Arcangeliho* 4963 dr. faner. (889 r.) a 87 kapradí, jenž vyčítá 183 dr. endemických (207 jiní), z nichž však některé již se vyskytly na př. v Albanii. Květena Italie jest trojí rázem: 1. alpská (s Apenninami, Madoniemi a Etnou), 2. středoevropejská (údolí řeky Pádu, pohoří střední a jižní I.) a 3. středomořská (severozápadní břeh, díl břehu západního, některá jižní údolí Alp, nížiny jihu), která však přechází s více pomalu v 2hou — a místy v stepích jihu bere na sebe ráz poustevní (Sicilie, Malta). Zvláštnosti schází druhé floře nejvíce — jsou nejvíce v první. Podobenství jihu s Afrikou severní značné, ale i s Albanií. Některé byliny již vyhynuly (Primula palinuri, Apinagia preissii, Thymelea sanamunda, Linum piligerum Presl, Allium rubellum Presl).

Rodiny jdou takto po sobě — 739 compositů (22 end.), 393 legum. (15 end.), 385 trav (8 end.), pak co zvláštní bohatství 257 umbellifer (10 e.), 250 crucifer (3 e.), 188 labiatů (5 e.), 181 caryophyll s 21 Paronych 174 liliaceí (sensu lat.) 4 jiní více), 171 cyperaceí (7—102 Carex), 165 scrofular. (3), 137 ranuncul., 144 rosaceí (3). — 92 orchideí (11), 81 borragineí (2), 69 Campanul, 65 orobanch. (3), 64 rubiac. (2), 57 Saxiragac. (13), 55 chenopod (1), irideí (6), 63 euphorb. (1), 53 amaryll (4), 54 junceí (2 e), 48 Polygon. Geran., 47 Primul. (1), 43 Crassul. (4), 38 dipsaceí, 37 plumbag., 34 Valerian. (2), 32 Gentian (1), 31 Salic., 30 Cistin., 29 Viol. Caprifol., 28 Convolv (1) Malv., 27 Solan. Papav., 24 eric. (1), 24 hyperic., 23 lin., 21 Paronych. Onagrar. Urtic. 19 Plantag, 17 konifer, 15 cupulifer, Colhic., 14 Potamogeton, Najad., 13 Rhamneí, Aroid, 12 Polygal. Thymel. Rutac., 11 Santal., Halorag. Alismac., 10 Oleac. Aslepiad, 9 Lythr. Thya.,

[1]) Hernikové, Marsové i Vestini, všichni kmenové v Latiu, zástupci prostých starých mravů; v. III, 169.
[2]) Kmet tento zná purpur jen dle jmena.

8 Betul. Aristol, 7 Amaranth, 6 Cucurb. Anacard, Apocyn, Sapind. Utricul. Resed., 5 Globul. Elatin., 4 Verben., Acant. Ficoid. Loranth. Tamarisc. Drosera, 3 Evonym, Cactey, Hydrochar. Frankea Esedra, 2 palmy Berber., Nymph. Cornac. Tilia, Portul. Cappar, Eleagn, Ceratofyll, 1 myrta, granát, Hedera, Monotropa, Diospycos, Styrax, Ilex, Polemonium (Camna), Parnassia, Epimedium (Alp), Simrubc. Cneorim, Coriaria, Empetrum, Juglans, Cytinus, Cynororium, vavřín, platan, Phytolacca.

Srovnáme-li floru italskou se španělskou dle Willkomma, Langeho neb Colmeiro, pak je tato bohatší (5096 druhů W. 6064 Colmeiro, k nimž ještě přibylo, majíc též alpinské (Pyrenejské), středoevropejské a středomořské pásmo, ale víc endemismu (782 Grisebach). Flora Francie (u Grenier a Godron) je chudší (4157 fun. 71 kapradí), avšak v novější době se více druhů vypisuje, jen 55 i composit, 321 trav, 349 legumin, 208 crucifer, jen 179 umbellier, 134 labia a endemických druhů má jen 90.

Španěly mají 59 . dr. end. (1100) sic jen 60(—81) kapradí, 669 845 composit (154 endem.), 500 (612) legum. (cuucult.), 69 end., 221 (261) umbellifer (35 end.), 378 458 trav, jen 108 (138) cyperac., ale 199 caryofyll (35 end., 300), 239 (310) labiátů (49 end., 16 Teucrium), 95 liliaceí (118), 142 Kanuncul (176), 868 orrag., 80 scrofular., 78 rub., 76 rosac. (79), z 60 saxifrageí ale 19 end., 69 orchideí, 59 euphorb., 57 chenopod — ale 54 (72) plumbag.

Podobné jsou poměry při Balkánském poloostrově, z 479 endemických druhů katalogu Grisebachova 18% composit, 9% caryofyll, 8 labiat, legum umbellifer., 7% crucifer atd. Příčina endemismu bude asi věčší stáří — hory mají ho nejvíce a tu zase starší zachovalé víc; proto mají Španěly a Balkánsko (které neměly doby ledové) víc než Italie, kde ledová doba působila na celý sever. Obyčejně se bere za konec působení jejího Toskána severní a sice močály Bientinaské. Některé stopy však jsou i v Apenninech, kdežto horní flora Etny jest asi mladší, ale přece již má své zvláštnosti; na př. pohoří Silaské zcela upomíná na střední Evropu. Schází tu ale útvar bohatý střední Evropy — totiž luka, která v Lombardii, Piemontsku a Benátsku daří se jen umělým zavlažováním, dále k jihu naprosto scházejí — za to přibývá step od Gargana jihovýchodněji a keřiny vždy zelené (macchie) středomořského pásma.

Mezi bylinami horními z východu známými uvedeny Genista dalmatica (Gargano), Ranunculus neapolitanus Tenore, Pedicularis Friederici Augusti (Piceno, Basilicata a zas Černá Hora atd.). Melilotus neapolitana (Pentelikon), Malcolmia orsiniana Tenore (Albanie, Abruzzy), Sagifraga glabella (dto.), porofylla, Astragalus siculus (Alban).

Nejvíc endemismu má Sicilie (45), méně Sardinie (13), Corsica 9, Ligure 7, Apenniny 8; sever nemá, ledu několik v Alpách, ani střed neb jih. Orientální byliny dílem zdivočilé má okolí Siracus — Cyperus papyrus, Canna indica, Fontanesia phyllyreeides. Typické byliny středomoří beztoho nejvíce uvedené opuntie, agavy, datlíky, cypřiše — oranže, citrony, olivy, marhany, rýže, maruše, topoly (P. pyramidalis) zvané lombardské a j. Několik bylin obmezeno na malé ostrůvky jihu a Maltu: Teucrium creticum, Evax tennifolia (Lampedusa); Apterothes guzonissa, Brassica anacrocarpa, Gussone (z Tavignono), Bupleurum dianthifolium, Scilla hughii (Marittimo)

Senecio calvescens (Capraja), Centaurea diomedea (Tremiti). Malý ostrůvek Caprera má rod monotyp end. orchideu Gennaria dityila u Parlatore Satyrem, Ischia Kochia saxicola. — Ostrůvek Monacone u Capri má Narcissus aschersoni — na mysu Noli jest jen Convolvulus sabatius, na mysu u Portofino jen Saxifraga cochlearia (Arcangelii-Tenda), S. florulenta jen na 4 místech v Alpách atd., Silene elisabethae asi na 2 (Tirolský svah).

Z pásem dle výšky vynecháváme zde alpinská a podotýkámo jen, že u velkých jezer alpská flora snešená horními potoky bezprostředně se stýká se sázenými tvary středomořskými — křímky a kaštany.

O pásmech dle výšky Apenninu liší se udání Schouwa i Tenore. Grisebach se drží prvního a rozeznává pásmo vždy zelené (tepro v jihu) do 1200′, lesů do 6000′ (dole kaštany, pak duby, nahoře buky, méně sosny). Dalších podrobností tu arci nelze uváděti. Na Etně jsou pásma dle Filippiho — vždy zelené oliv do 2200′, lesů do 6200′ (dole kaštany, duby, buky všude, břízy (nad 4761′) pinus lacicio a Gonocytisus etnensis nad 4000′ — v alpinském pásmě chvojka, dřišťál i Astragalus (siculus).

Tenore má v Neapolsku 10 pásem: 1 přímoří — solimilné limany a stepi (vých.), keře Vitex agnus castus, lentiscus, Efedry, Tamarišky, Cistus villosus — Mesembryanthemum a Scilly a moře. 2. Bodláčím kryté roviny nízké (Centaurey hlavně — keře Paliurus, Spartium, Rhamney, Euphorbio, dendroides — sázené na př. Eucalypty (u drah). 3. Kopce dolní do 280 m. (pinie, Cercis siliquastrum, Rhus, Cytisus a genisty). 4. Dubové lesy do 750 (náš i Q. ceis, kaštany, cisty, škampa (Rhus cotinus). 5. Vyšší lesy černé (P. laricia, bruttia), jasanů (odtud je z nich *manna* calabrická), buky a podrůst náš (Vaccinium myrtillus, Lilium, Poeonie. 6. Klečové lesíky do 1500 (P. mughus), chvojky (Juniperus sabina), trávníky (Agrostis, Festuca s jetely, Pedicularis, Cardamine). 7. Dolní alpinské pásmo do 1700 — skály Cezlesé (Valeriana, Linnum, Bunium, Viola montana, ale i Soldanella alpina). 8. Střední alpinské do 1900 (Arbutus unalursi, Dryas octopetas, 4 Saxifragy, Primula, Silene). 9. Vyšší alpinské do 2150 m. (Androsace villosa, Aretia vitaliana, Saxifraga oppositifolia, muscoides, Draba aizoides, Papaver alpinum, Gnahalium nidvale, konečně nejvyšší místa *Abruzy*, kde skoro celý rok sníh. — Cetraria islandica, Papaver aurantiacum, Artemisia mutellina, Cerastium glaciale, Draba cuspidata, Gnaphalium dioicum, Lepidium alpinum.

Sláva bylinstva Italie, často přechválená, visí jen na některých místech, zejmena teplém přímoří severozápadním z Nizzy přes Janov do Spezzie (Riviera), pak na okolí Neapole a Palerma. V celku není bylinstvo Italie ani krásné ani bujné. Lesy Apenninu dubové hlavně a bukové — poslední jeví se ještě na Madoniech — ale špatně zachovalé, řídké a vůbec nehezké. Vždy zelené doubí (ilex, suber, coccifera) více užitkem (korek, červec) slyne než krásou nebo dřívím. Jediný les staroslavný od středověku, poněkud i krásnější, pinetum Ravennské v přímoří Adriatickém, kde krásné pinie, sice jinde více sázené. Přímořské olivy, duby a borovice (P. pinaster, laricio [horní], halepensis) jsou šedé neb trnavé, jako sázené oranže a citrony. Modříny, jedle atd. scházejí Apenninu. Bujná zeleň našich lesů a luk schází jižně od roviny Pádské spolu s lukami vůbec, kterým se bez zavlažování umělého nedaří. Rovina Pádská arci z daleka zdá se lesem, tak husté jsou maruše, zejmena i topoly, u domů i ovocné stromy. Typické pro středo-

mořské (vlastním smyslem) krajiny jsou vždy zelené křoviny — arci nejhustší na ostrovech (Korsice, Sardinii), které zase scházejí v rovině Pádské, jako v stepi Apulské.

Skládají je rozličné byliny — tak v Ligurii i keřovitá sáhovitá euforbie (E. dendroides) v letě listí shazující jako byliny tropické — ric myrta, rhamnury, paliurus, phillyrey, lentišky, ericacey (na př. krásný Arbutus uneda), Rhus, genisty, myrty, vavřín, cisty, v západním přímoří ještě Chamaerops humilis (palma beze pně) atd. Tak jsem viděl západně od Gargana křovinu hlavně z rosmarinu — v jižní Italii a Korsice hojné olše (A. cordifolia), u vod oleander, vitex agnus castus a j. Některé, jakoby zbytky staré tropické flory, se udržely v Ligurii Afyllanthes monspeliensis (v čeledi sic australské jako Anagyris) tropické kapradí, Pteris longifolia (prý s Cyperus polystachyus ve fumarolech Ischie, africká stapeliacea Apteranthes gussoniana na ostrovech Lampedusa i Linosa, nejdivnější asi vyhynulá (brasilská) Apinagia (z rodiny čistě, vodní) tropické Podoste[1]) monacei někdy v Toskáně! Do Italie zavlečeno mnoho bylin cizozemních — kapická tráva Ehrhardta panicea u Neapole, Acalypha virginica (Janov), Euphorbia maculata (= presbi Gusson a i platan, Phytolacca decandra, Daturametel, Diospyros lotus, Zizyphus a j. v. Dr. *Jan Palacký*.

Literatura.

Bulletin de l'Academie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique à Bruxelles. 8°. Année 1896. Svazek 13.: Comment les fleurs attirent les Insectes. — Recherches expérimentales (Félix Plateau). Identité de l'effet produit par la lumière et par l'effluve électrique sur une plaque photographique recouverte d'une lame peu conductrice (P. De Heen). La grotte du mont Fallhise, Anthée (Julien Fraipont). Quelques mots sur André Vésale (Alphonse Wauters). Un cours de droit au XVIIe siècle. — Tractatus de reditibus annuis, de Gérard de Courselle 1623 (V. Brants).

Bulletin international de l'Académie des sciences de Cracovie. 8°. Rok 1897. Číslo 1.: Royzyuš, jeho život a spisy (B. Kručkěvič). Unie kostelní za Jagellonův (A. Levicki). O budově blány buněk rostlinných (V. Rothert).

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement **Borový.** Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVIII. Sešit 2.: Pronásledování křesťanů v Armenii (Fr. Krásl). O přednosti kardinálů před biskupy (Ferdinand Beneš). Obětní dary v prvotní církvi a nynější menší stipendia (Dr. Josef Kupka). Čechy nenáležely nikdy diecési k Řeznu (Dr. Frant. Kryštůfek). Pobožnosť křížové cesty (Ferd. Schmidt).

České Museum filologické. Odpovědný redaktor Dr. Jan **Kvíčala.** Nákladem Spolku filologického v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník III. Sešit 1.: Plastika řecká (Jar. Schulz).

[1]) Čísla dle spisovatelů rozličná. Parlatore má 33 end. trav, Arcangeli 10.

Kde jest hledati Enneakrunos? (J. Prášek). Ad commentarium de bello Hispaniensi (Rob. Novák). Ukázky ze staročeských rukopisů XV. století (Ad. Patera).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XV. Číslo 5.—6.: Matěj Břeň (K. Hovorka).

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) $6^1/_2$ rub. Ročník XXXVI. Svazek 12.: Předmět a úkoly statistiky (V. J. Želěznov). — Ročník XXXVII. Svazek 1.: Ad Dionem Chrysostomum Analecta (A. Sonny).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XIX. Svazek 3.: *Pan Guillem de Cabestaing (Jar. Vrchlický). Jan Neruda. II. (Bohuslav Čermák). Resiané, Slované severoitalští (Adolf Černý). *Bratři (Adolf Heyduk). Půlstoletí studia klínopisného (J. Prášek). Z knihy „Poklad pokorných“ (Maurice Maeterlinck, přel. Marie Kalašová). Dětská košilka (Beneš Doubravský).

Listy filologické. Redaktoři Jan **Gebauer** a Josef **Král.** V Praze. Nákladem jednoty českých filologův v Praze. 8°. Cena ročníku (6 sešitů o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník XXIV. Sešit 2.

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVIII· Čís. 9.—10.: Časopisectvo francouzské (J. Grot, př. K. Křivý).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXV. Číslo 15.—17.: *Florencie (A. Klášterský). O stáří lidského pokolení (F. Blažka). Alfred de Musset a G. Sandová (V. Hladík). Ten netvor Simmons (A. Morrison, př. J. Bartoš). *Zvuky a hlasy. Carmští druzi (J. Habberton, př. Ot. Klazar). Krása míšenek. Z básní Adolfa Heyduka. Golem (G. Renatus). Malá Paucia (R. Klas). Ženské historie (A. Sédoj, př. J. Ježek).

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XVI. Sešit 12.

Muzeum. Časopismo Tovařystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Maur. **Maciševski.** Ve Lvově. 8°. Nakładem Tovařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročnik XIII. Zeš. 3.: Mickěvič učitelem v Kovně (V. Vróblevski).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník III. Číslo 5.—6.: Emilian Lazarević (J. Kozarac). Po třech letech (Osman-Azis). Sir John Everett Millais (P. Lagarić). Drahý žert (F. Becić). Stejné názory (Osman Aziz). Jak povstal petrolej (Đ. Protić). Štěpán Mitrov L'ubiša (M. Pejinović). Básně Rizy bega Kapetanoviće, J. Milakoviće, Vl. Nazora, T. Alaupoviće, Uvelka, Tomira, D. Boraniće (překlad Jar. Vrchlického).

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVIII. Čís. 9.—10.

Obrana. Redaktor Fr. **Žák.** Nakladatel V. Kotrba v Praze. m. 4°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XIII. Číslo 5.

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXVII. Sešit 3.: Císař Josef II. a český trůn (Bohuš Rieger). Za českou knihou (V. Flajšhans). Bismarck a politika krásné pleti (Pavel Janota). *Večerní dumy (Adolf Heyduk). Na Dobřanské faře (Alois Jirásek). Nové písemnictví (K. Staněk). Obzor divadelní (Frant. Zákrejs). Sněmové koruny české (Jos. Toužimský). Rozhledy v dějinách současných (Vlad. Svoboda). Zprávy hospodářské a sociální (B. Šimek). Volné rozhledy (Frant. Zákrejs).

Paedagogické rozhledy. Red. J. **Klika.** V Praze. Nákladem Dědictví Komenského. 8°. Cena ročně (10 sešitův) 2 zl. 50 kr. Ročník X. Sešit 6.—7.

Sborník české společnosti zeměvědné. Pořádají Jos. **Frejlach** a Jindř. **Metelka.** Nákladem vlastním. V Praze 8°. Cena ročníku 4 zl. 50 kr. Ročník III. Sešit 2.: Z vycházky po Sicilii (J. Metelka). Horopis Německa (Jan Palacký). Gerhard Rohlfs (Jar. Kosina).

Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. 8°. Ročník 1896. Číslo 25.—27. — Ročník 1897. Číslo 5.—6.: Zpráva O. Benndorfa o početí nových vykopávek v Malé Asii.

Slovenské Pohľady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty.** V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XVII. Seš. 3.: Rod Chalupkovcov (Ján Mocko). Letkom z Trenčianska do Prahy (Joz. Ľ. Holuby). *Moja Slovač (Dlhomír Poľský). *Hrobár (Somolický). *Chladný vietor (Tajovský). Dráč (Vas. I. Nemirovič-Dančenko). Slovenský jazyk, obyčaje, starina (Pavel Socháň). Beseda.

Světozor. Redaktor M. **Šimáček.** Nakladatel F. Šimáček. V Praze. Fol. Cena ročníku (52 čísel) 8 zl. Ročník XXXI. Číslo 16.—19.: *Čtyřicítka Haruna al Rašid (Jar. Vrchlický). *Za zesnulým (I. Geisslová). Z básní Ludvíky Nové. Ruský ženský Homér (Fr. Prusík). Na ohořelých větvích (Jer. Věžník). Z básní Jana Rokyty. Pověry o omlazování starých lidí (F. Vykoukal). Z básní A. Klášterského.

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann.** V Praze 1896. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XVI. Sešit 3.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXIV. Svazek 2.: K historii německého i slovanských Lucidariův (A. Archangelskij). Příspěvky k zkoumání čuvašského jazyka (N. Ašmarin).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VIII. Číslo 1.—2.

Варшавскія Университетскія Извѣстія. Ve Varšavě 1896. 8°. Redaktor N. **Sonin.** Cena ročníku (9 svazkův) 5 rublův se zásylkou. Sešit 6.—9.; O geologickém rozvoji organismův a zemského reliefu

(V. P. Amalickij). Poselstvo Jana Kobencla do Moskvy r. 1575—76 (Th. F. Veřbovskij).

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXVI. Číslo 10.—11.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XVI. Číslo 9.—10.: Na jaře (A. M. Feodorov, př. J. Mašek). Z básní Marie Hněvkovské. Z nové poésie ruské (př. J. Jiránek).

Věstník Národopisného musea československého. Redaktor L. Niederle. Číslo 2.—3.

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. K. **Schenkl,** J. **Huemer.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVIII. Sešit 2.: Unser drittes Seminarjahr (J. Loos). Die deutschen Personennamen in der Schule (W. Toischer). Aus meiner Compositionsmappe (J. Knöpfler).

Zlatá Praha. Redaktor Ferd. **Schulz.** Nakladatel J. Otto. V Praze. Fol. Cena ročně 8 zl. Ročník XIV. Číslo 16.—18.: O professořích university Karlovy v XVI. věku (Z. Winter).

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 3 zl. Ročník V. Sešit 10.—13.: Letní závěje. Röntgenovy paprsky. Telefonování kondensatorem. Indické drahé kameny. Obrození Prahy. Plynová tramway. Bambitky a revolvery. Lodní srážky. Podmořská trať železniční. Účinek výbuchův. Uhlíky kollektorové. Americké rychlovlaky. Hedvábí tussah. Topení masutem. Nabíjení akkumulatorů. Rychlopalné dělo soustavy Hotchkissovy o 57 mm. Skleněné koule na lampy. Pokovování skla. Dvanáctihodinová orloj. Cigaretový papír. Elektrické lokomotivy v Americe.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1897. Svazek 2.: Veterán ruské poésie (N. G. Ammon). Zpráva cárevně Alžbětě Petrovně o znovuzřízení moci spravujícího senátu (A. N. Filippov). Rozbor mínění Millova o požadavcích geometrické znalosti při geometrických definicích (M. I. Karinskij). Zpráva o stavu Petrohradských vyšších ženských kursův za r. 1895 až 1896.

Baron Trenck. Napsali O. **Féré** a D. **Saint-Yves,** př. A. Koudelka. Illustruje V. Černý. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1897. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 3.—4. (str. 65—128).

Dějiny české literatury. Napsal Jar. **Vlček.** Nákladem jednoty českých filologův. V Praze 1895. 8°. Sešit 6. (str. 354—428). Cena 75 kr.

Do středu země od Jul. **Verna,** přel. J. Wagner. Illustruje V. Černý. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1897. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 1. (str. 1—32).

Hudební květy. Redaktor **Karel Weis.** Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze. 4°. Cena ročně (12 seš.) 6 zl. Seš. 7.: Romance, Serenada, Valčík (J. Procházka). Mazurka II. (B. Lašek).

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1896. Nákladem J. Otty. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 237.—239. Díl XXIII.: Nová kronika (str. 89—184).

Letem českým světem. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1897. Fol. Cena sešitu (o 12 pohledech) s tiskem po obou stranách 30 kr., po jedné straně 40 kr. Sešit 7.—8. čís. 75—98.

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 90.: Rozmary od T. Choińského, přel. V. Kredba. 84. — Svaz. 91.: Majorovy povídky od W. Maxwella, př. V. Patejdl. 76. — Svaz. 92.: Voli robotníci od A. Vilčyňského, př. V. Hanus. 79.

Manžel. Napsal Bruno **Sperani,** př. K. Klostermann. V Praze 1896. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 11. (str. 321—352).

Matice lidu. Red. Jaromír **Hrubý.** Nákladem spolku pro vydávání laciných knih českých v Praze. 8°. Cena ročníku (6 seš.) 1 zl. Ročník XXXI. Čís. 2.: Ataman Usťa od hr. E. A. Saljasa, přel. J. Piťhová. Díl II. 163 až 304.

Mezi slunci a hvězdami. Napsal K. **Flammarion,** př. J. Kosina. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr. Seš. 4. (str. 97—128).

Národopisná výstava československá v Praze 1895. Vydali výkonný výbor Národopisné výstavy československé a národopisná společnost československá prací spisovatelův a umělcův českých. Pořádají K. Klusáček, Em. Kovář, L. Niederle, Fr. Schlaffer, F. A. Šubert. Nákladem J. Otty v Praze. fol. Cena sešitu (o 3 arších) 80 kr. Sešit 18. (str. 389—408. XVII—XX): Církevní oddělení evangelické (F. Mareš). Stará Praha (Z. Winter).

Na severní točnu od Fr. **Nansena,** překlad rediguje J. Guth. S illustracemi O. Sindinga. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 7.—9. (str. 193—288). S přílohami.

Pantáta Bezoušek od K. **Raisa.** Naklad. Fr. Šimáček. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 3.—5. (str. 65—160).

Politické dějiny národa Českého od r. 1861 až do r. 1895. Napsal Ad. **Srb.** V Praze 1897. Nakl. Fr. Šimáček. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 24 kr. Sešit 7. (str 193—224).

Repertoir českých divadel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Svazek 45.: Dva světy. Hra o 5 jednáních od J. Ladeckého. 127. 60 kr.

Řím od E. **Zoly,** přel. Fr. Čihák. Nakl. Ed. Beaufort. V Praze 1897. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 10. (str. 289—320).

Skláři. Román K. **Klostermanna.** Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 4. (str. 97—128).

Slečna Don Quixote. Napsal Al. **Bródy,** přel. G. Mayerhoffer. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 7.—8. (str. 193—256).

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Nakladatel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 60.: Skvrny na slunci (str. 65—95. Konec). — Seš. 61.—63.: Pavučiny (str. 1—192).

Spisy Ivana Sergějeviče Turgeněva. Překlad redigoval Jar. Hrubý. Nakl. J. Otto. 2. vydání. V Praze 1896. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 27.—28. (str. 33—96).

S vílou kouzelnicí. Vybrané české pohádky upravil Fr. S. Procházka. V Praze 1896. Nakladatel J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (16 str. s barvotisky) 15 kr. Seš. 8. (str. 113—128).

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník XI. Sešit 3. až 4.: Na hrubé hroudě od J. Vřesnického (str. 129—224).

Tajuplný ostrov. Napsal Julius **Verne,** př. Boh. Koudelka. S rytinami P. Férata. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1896. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 23. (str. 705—753). (Konec.)

Život Dra Julia Grégra od K. **Tůmy.** Nakladatel Ed. Beaufort. V Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 7. (str. 193—224).

Julinčiny vdavky od M. **Prévosta,** př. Fr. Procházka. V Praze 1897. Nakladatel J. R. Vilímek. 8°. 95. 60 kr.

Od Balkánu. Povídky a obrázky Ivana **Vazova,** př. Jos. Koněrza. V Praze 1897. Nakladatel J. Otto. m. 8°. 120. 30 kr.

Radosti života od J. **Lubbocka,** př. J. Váňa. Nakladatel J. R. Vilímek. Díl I. V Praze 1897. 8°. 127. 65 kr.

Drobné zprávy.

Nařízení.

Skupiny ústavův českých k výměně časopisův.

Za účelem provedení vys. minist. výnosu ze dne 30. prosince 1896, č. 26.362 vidí se c. k. zemské školní radě nařiditi toto:

1. Po rozumu ustanovení obsaženého v prvém oddíle článku I. utvoří české školy střední a příbuzné s nimi ústavy tyto skupiny:

Skupina I.: Gymnasium akademické, v Truhlářské ul., v Křemencové ul., český učitelský ústav a česká reálka Karlínská.

Skupina II.: Reálky v Ječné ulici v Praze a na Král. Vinohradech, gymnasia v Žitné ul. a na Kr. Vinohradech.

Skupina III.: Česká reálka a české gymnasium Malostranské, ústav učitelek a české gymn. Smíchovské.

Skupina IV.: Gymnasium, reálka a učitelský ústav v Hradci Králové, gymnasium v Rychnově.

Skupina V.: Gymnasium v Kolíně, reálka a učitelský ústav v Kutné Hoře, gymnasium v Něm. Brodě a v Čáslavi.

Skupina VI.: Gymnasium, reálka a učitelský ústav v Jičíně, gymn. v Novém Bydžově.

Skupina VII.: Gymnasium v Chrudími, ve Vys. Mýtě a v Litomyšli, reálka v Pardubicích.

Skupina VIII.: Gymnasium v Táboře, Pelhřimově, Jindř. Hradci, učit. ústav v Soběslavi.

Skupina IX.: Gymnasium v Ml. Boleslavi, Slaném, Roudnici, reálka v Rakovníce.

Skupina X.: Gymnasium, reálka a učit. ústav v Plzni.

Skupina XI.: Gymnasium i učitelský ústav v Příbrami, gymnasium v Klatovech a Domažlicích.

Skupina XII.: Gymnasium a reálka v Budějovicích, gymnasium v Třeboni, gymnasium a reálka v Písku.

2. Ředitelstva škol každé skupiny dohodněte se o spůsobu provedení předpisův obsažených v oddíle 2. a 3. článku I. řečeného vys. výnosu i o ustanoveních obsažených v článku II. oddíl 1.—4., zejmena pak o tom, které ústavy kterého roku seznam kněh v programmu mají uveřejniti.

Na čem se ředitelstva usnesou v příčině vespolného zapůjčování kněh i uveřejňování jich seznamů v programmech, budiž sem oznámeno nejpozději do konce dubna 1897 skrze ředitelstvo toho ústavu, jenž v každé skupině na prvém místě jest jmenován. Zpráva ta podepsána buď řediteli všech ústavův v skupinu spojených.

K účelu stejnoměrného uveřejňování těchto seznamův v programmech dodáváme ředitelstvu po rozumu 2. oddílu článku II. řečeného vys. vynesení exemplář návrhu na upravení tištěných katalogův knihoven učitelských s vybídnutím, aby se jím při uveřejňování **přesně** řídilo a žádných výjimek nepřipouštělo.

3. Konečně ukládáme ředitelstvu, aby se ve psané výroční zprávě v oddíle *A*, *II*, c (viz Weisungen 2. vyd. str. 60, řád. 6 a 7 shora) vyslovilo o zkušenostech, jichž nabylo v příčině výměny kněh mezi jednotlivými ústavy své skupiny. (Z. š. r. v Praze 22/2. 1897, č. 1. 946.)

Návrh o zakládání katalogův učitelských knihoven při středních školách.

§ 1. Jednotlivá díla se zaznamenají tak, že se napřed položí graficky tučným tiskem vytčené slovo vřadné.

Je-li v nadpise knihy jmenován spisovatel, jest vždy voliti jeho jmeno za slovo vřadné.

U osob, jež jsou moderním spůsobem pojmenovány jmenem a příjmením (jmenem rodovým), položí se toto napřed, jmeno za ně. V soubor příjmení počítají se i romanské tvary členu, s nimiž je snad složeno, jako na př. francouzské: L', Le, La, Les, Du, Des, španělské: La, Las, vlaské: L', Lo, La, Del, Dello, Degli, Dei, Della, Delle atd. (Jest tedy: Paul de La Garde řaditi takto: *La Garde*, Paul de —; Jean de la Fontaine: *La Fontaine*, Jean de —; Charles Arthur du Plessis: *Du Plessis*, Charles Arthur —; Bartolomé de las Casas: *Las Casas*, Bartolomé de —; Marie Eleonore delle Grazie: *Delle Grazie*, Marie Eleonore atd.) Při hollandských, dánských, švédských, norvéžských, anglických a portugalských jmenech, jež jsou složena z dvou neb několika vedle sebe stojících součástí bez čárky spojovací, klade se poslední z těch částí v slově vřadném napřed, na př. John Stuart Mill jest řaditi: *Mill*, John Stuart; Petrus Hofmann Peerlkamp: *Peerlkamp*, Petrus Hofmann.

Jsou-li v nadpise knihy dva neb tři společní spisovatelé díla jmenováni, uveďte se v slově vřadném jich jmena v tom pořadě, jaký se tam nalézá. Je-li více spisovatelův jmenováno než tří, nakládá se s dílem jako se sborníkem (viz níže).

Při dílech, jichž spisovatel není jmenován v nadpise knihy, pak při časopisích a sbornících položí se za slovo vřadné první v nominativě stojící substantivum, pakli se nevyskytuje neb je-li titul tázací větou, tedy prvé slovo nadpisu vůbec.

§ 2. Nadpis se opáčí dle pravého titulního listu, a jen když ho není, dle obálky, po případě dle nadpisu nad textem. Při dílech, jež kromě všeobecného nadpisu mají ještě zvláštní titulní listy pro jednotlivé části díla, dbej se jen na hlavní nadpis. Jsou-li však jen jednotlivé části takého věčšího díla, vybeř se při každé z nich výhradně její zvláštní nadpis za předlohu k opisu titulu.

§ 3. Titulní opis následující po slově vřadném má příslušný nadpis knihy opáčiti co možná úplně a věrně, než vypustíc vše k náležité poznatelnosti knihy nepodstatné součástky (jako na př. titulaturu spisovatelovu, vydavatelovu atd., hesla, průpovědi [motta], příliš zevrubné vyčítání obsahu a p. v.) a má vždy obsahovati udání místa nákladu neb, nebylo-li by ho, místa tisku i roku vydání. Nelze-li stanoviti jeden z těch znakův, zni udání: b. m. (bez místa), po případě b. r. (bez roku). Konečně zaznamenej se ještě formát a při několikosvazkových dílech počet svazkův.

§ 4. Katalog se rozděl v tyto třídy:

I. *Encyklopaedie* (díla všeobecného a smíšeného obsahu, všeobecné dějiny věd, spisy akademií, všeobecná bibliografie, knihovnictví, katalogy a t. d.).

II. *Filosofie a aesthetika.*

III. *Paedagogika* (též zručnosti školní, statistika školní, pojednání o spisích pro mládež atd.).

IV. *Náboženské vědy* (k tomu též dějiny církevní).

V. *Klassická filologie* (i s autory),[1]) pak *archaeologie* a *epigrafika.*

VI. *Moderní filologie* (i s autory).

VII. *Všeobecná jazykověda* (i s ostatními obory jazykovými).

VIII. *Zeměpis, nauka o zemích a národech (s prachistorií, národopisem a statistikou).*

IX. *Dějepis* (mimo rakousko-uherský) s pomocnými vědami (na př. *palaeografie, heraldika, numismatika, chronologie*).

X. *Dějepis mocnářství rakousko-uherského* a jednotlivých *zemí* jeho.

XI. *Mathematika.*

XII. *Přírodopis.*

XIII. *Fysika (s astronomií* a *meteorologií)* a *lučba.*

XIV. *Kreslení* (i s uměním) a *zobrazující měřictví.*

XV. *Vědy stavitelské a inženýrské* (stavby vrchní, strojní, vodní, silniční a železniční).

XVI. *Hospodářství, zemědělství a lesnictví (s hornictvím).*

XVII. *Kommunikace, obchod, průmysl.*

§ 5. V těchto odděleních, po případě i v podružných odděleních mají se nadpisy kněh v ně patřící bez dalšího dělení k sobě řaditi v abecedním pořadě slov vřadných.

§ 6. Katalog se čísluj běžně všemi oddíly (podružnými oddíly).

Signatury knihovní poznamenejte se po případě na pravém kraji.

§ 7. Roční příbytek uveřejní se týmž spůsobem, při čem se v běžných číslech pokračuje.

C. k. zemské školní radě vidí se na základě zmocnění vys. c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 14. ledna 1897, č. 1.448 nařídíti toto:

1. Na středních školách konány buďte budoucně celkem **tři porady obdobní za pololetí,** a sice: v I. semestru porada *první počátkem listopadu, druhá krátce před svátky vánočními, třetí* (která budiž zároveň poradou *závěrečnou) na konec I. pololetí.* V II. semestru konána budiž porada *první na počátku dubna, druhá kolem 20. května a třetí* (zároveň porada *závěrečná*) na *konec školního roku.*

2. **Protokol** vedený o těchto poradách obdobných obsahuj *jen záznamy věcí důležitějších* a *nebuďtež do něho brány poznámky podřízenějšího významu* jakož i referáty o těch věcech, jež zaříditi a v pořádku udržovati jest věcí ředitelstva, na př. vyjmenování všech učitelů poradě přítomných, procentní výkazy málo důležitých neb i zcela bezvýznamných dat statistických, rozlišování různých stupňů pokárání a napomínání žákům udě-

[1]) Při sbírkách autorův stačí často pouhé udání úhrnné.

lených, dále pak též *zprávy o revisi písemných prací* a konečně *podrobný výkaz učiva* v období tom probraného.

3. Podobně ředitelstvo na dále *zcela upusť od předkládání zvláštních zpráv hospitačních* po každém poradním období. Dostačí, když se ředitel o pozorováních, jež učinil při svých hospitacích u jednotlivých učitelův, zmíní *v hlavní zprávě výroční*, a i tu třeba jest, by se ředitelstvo omezilo jen na *momenty důležité* pominouc věcí málo závažných neb *nedostatkův podmíněných jen individualitou učitelovou*, jež odstraniti jest úkolem *důvěrného* avšak *stálého* působení ředitelova.

4. Dále byla c. k. zemská školní rada zmocněna, by po rozumu vys. minist. výnosu ze dne 13. září 1851, č. 9.096 (Marenzeller, Normalien I, č. 509) jednotlivé sbory učitelské, kteří si zcela správně v příčině porad vedouce získali plnou důvěru c. k. zemské školní rady, *sprostila povinného pravidelného předkládání protokolův obdobních*. U věci té c. k. zemská školní rada v jednotlivých případech rozhodne, až v druhém pololetí tohoto roku školního nabude bezpečných zkušeností o způsobě úpravy nově nařízených těch protokolův o poradách obdobních. — Co se týče spisování a uschovávání protokolů na těch ústavech, jež pravidelného jich předkládání budou sproštěny, zůstávají v platnosti předpisy obsažené ve Weisungen 2. vyd. na str. 58 a 59.

5. Konečně c. k. zemská školní rada na základě ustanovení obsaženého ve Weisungen 2. vyd. str. 59 *upouští* na dále od požadavku, *by sem hlavní katalogy byly předkládány*, avšak ponechává si jmenovati v každém pololetí některé ústavy, od nichž katalogy tyto k revisí sem mají býti zaslány.

O tom ředitelstvu povědomosť činíce vyslovujeme naději, že ředitelstva i sbory učitelské čas těmito úlevami získaný vynaloží na nejdůležitější svou činnosť vychovatelskou, že v poradách obdobních zvláště bedlivé zření míti budou k otázkám paedagogicko-didaktickým jakož i že svědomitým a horlivým plněním svých povinností úředních plnou měrou opodstatní důvěru v ně kladenou. (Z. š. r. v Praze 16/2. 1897, č. 2.042.)

* * *

Vys. c. k. ministerstvo kultu a vyučování seznalo z výročních zpráv c. k. zemskou školní radou co rok předkládaných, že snaha učitelských sborů středních škol **o vědecké, mravní, náboženské a fysické vychování mládeže studující** nedochází vždy správného a úplného pochopení se strany těch, kteří mají pečovati o domácí vychování žáků, ba že škola ve vychovatelském působení svém **domácností často nejen nebývá podporována,** nébrž že se jí v tom leckdy i překážky kladou.

Tento politování hodný úkaz se jeví zvláště tam, kde povinnosti rodičův a poručníkův vzali na se stravovatelé, mezi nimiž se nalézají častěji i osoby takové, jimž se naprosto nedostává zkušeností a znalostí vychovatelských.

Dále se často užívá místností hygienicky povážlivých neb i přímo zdraví škodlivých za byty pro mládež studující, namnoze studující bydlí

s nestudenty, leckde se dosti nedbá smyslu pro čistotu a pořádek, neodměřuje se svěřencům správně doba k práci a k zábavě, aniž se vede potřebný k té věci dozor, nedostává se škole podpory k provedení školního pořádku, pokud se tento týče též chování žákův mimo školu, ba nezřídka i se zatajují úřadům školním přestupky proti řádu kázeňskému.

By se v té příčině, pokud možno a kde třeba jest, stala žádoucí náprava, jakož i aby se za tím účelem získala potřebná data statistická, ukládáme ředitelstvu na základě vys. výnosu, by nejpozději do 15. května 1897 ve zvláštním podání k c. k. zemské školní radě stručně a přesně zodpovědělo tyto otázky:

1. jeví-li se v příčině ubytování žákův tamního ústavu nějaké nedostatky a jakého druhu jsou;

2. co od ředitelstva neb od jiných úřadův v té věci již snad bylo opatřeno;

3. co by se mohlo státi k odstranění těch nedostatkův;

4. jakým spůsobem ředitelstvo a sbor učitelský nabyli vědomostí potřebných k zodpovídání první otázky.

Dodatkem upozorňujeme ředitelstvo, že pokud se týče *zdravotní stránky bytův studentských*, jest mu k získání spolehlivých dat jednati v dorozumění se zdravotním úřadem tamním, jemuž současně v příčině té příslušnou vědomosť dáváme. (Z. š. r. v Praze 24/2. 1897, č. 4.082.)

* * *

Do výkazu české četby školní nebuďte pojímány spisy, jež byly úkolem domácí četby žákův, nébrž jen ty, jež *ve škole* čteny byly. (Z. š. r. v Praze 23/2. 1897, č. 26.040.)

Schválená díla:

Bartoš Fr., Česká čítanka pro II. třídu. 5. vydání. V Brně 1896. 1·2 zl., váz. 1·4 zl. (26/2. 1897, č. 4431 — vylučujíc současné užívání dřívějších vydání.)

Breindl Al., Konelia Nepota vybrané životy výtečných vojevůdcův. V Praze 1895. 48 kr., váz. 68 kr. (15/2. 1897, č. 3472.)

Krejčí Fr., Psychologie. V Praze 1897. 70 kr., váz. 90 kr. (11/2. 1897, č. 2990.)

Rosický Frant., Nerostopis pro nižší třídy. 4. vydání. V Praze 1897. 35 kr., váz. 60 kr. (9/2. 1897, č. 2526.)

Ouředníček Ed., Cvičebnice jazyka německého pro I. a II. třídu. Slovník ku cvičebnici. 2. vydání. V Brně 1896. 1 zl., váz. 1·25 zl. (20/2. 1897, č. 3650 — vylučujíc současné užívání dřívějších vydání.)

Kosina Jar., Učebnice zeměpisu všeobecného. V Praze 1897. I. díl pro I. třídu. 50 kr., váz. 75 kr. II. díl pro II. a III. třídu gymn. a II. až IV. třídu reální. 1·15 zl., váz. 1·4 zl. (22/2. 1897, č. 4031.)

Vlach Jar., Dějepis obecný pro nižší třídy. Díl III. V Praze 1896. 60 kr., váz. 70 kr. (4/2. 1897, č. 2590.)

Rozmanitosti.

Seznam přednášek, kteréž se konati budou na filosofické fakultě c. k. české university Karlo-Ferdinandovy v Praze v letním běhu 1897.[1])

Fakulta filosofická.

I. Filosofie.

J. Durdík. Soustavný přehled nauk filosofických (pokračování, zvláště hledíc ku potřebám středních škol.) Dějepis ethiky.

Masaryk. Sociální otázka.

Hostinský. Dějiny esthetiky středního a nového věku. Esthetika výtvarných umění.

P. Durdík. Gymnasijní paedagogika.

Drtina. Úvod do filosofie. Část II.: soustavná.

Čáda. Logika II. díl: Vědosloví.

II. Mathematika a fysika.

Studnička. O počtu integrálním (dokončení). Úvod do analytické geometrie (se zvláštním zřetelem ku kandidátům přírodopisu).

Weyr. O theorii ploch a čar (pokračování).

Strouhal. Experimentální fysika v přehledu soustavném pro mediky, díl II. Fysikální praktikum ve všech oborech experimentální fysiky. Samostatné práce a cvičení ve fysikálním pozorování a měření. Optika krystallická (publice).

Koláček. Nauka o teple. O optických theoriích (publice).

Gruss. Spektrální analysa těles nebeských. Theorie aequatorealu a mikrometrů. Cvičení na aequatorealu.

Augustin. Meteorologie theoretická (pokračování). Klimatologie všeobecná (II. část). Prognosa povětrnosti. Praktická cvičení.

Novák. Návod ku provádění měření ve fysik. praktiku. (Měření prostoru hmoty a času.) Význačné fysikální vlastnosti vodních roztoků.

III. Přírodověda.

Čelakovský. Botanika speciální pro mediky. Botanika všeobecná pro farmaceuty. Praktická cvičení pro farmaceuty.

---

[1]) Letní běh počíná dnem 22. dubna 1897 a trvá až do posledního července 1897.

Velenovský. Praktická cvičení botanická, spojená s výlety.

Hansgirg. Vybrané stati z biologie rostlin.

Frič. O plazích žijících i vyhynulých, ve spojení s praktickými cvičeními a výlety.

Vejdovský. Všeobecná zoologie (pokračování I. semestru). Práce v laboratoři, s návodem o methodách mikroskopických.

Vrba. Mineralogie, díl odborný (prvky, sirníky a kysličníky). Praktická cvičení.

Barvíř. Cvičení petrografická o horninách massivních pro pokročilejší (pokračování).

Woldřich. Speciální geologie: Tektonika a řeky země české. Praktická cvičení mikroskopická v geologické laboratoři.

Počta. Palaeontologie všeobecná (Arthropoda a Vermes).

Bělohoubek. Analysa farmaceutická. Dodatky k farmaceutické chemii. Chemie a analysa moči. Cvičení v chemii farmaceutické a užité chemické analysi.

Brauner. Chemická analysa pro posluchače farmacie. Chemická analysa pro posluchače filosofie a mediciny. O methodách určování atomových vah, se zřetelem ku pracím Stasovým. Praktická cvičení pro začátečníky. Praktická cvičení pro posluchače filosofie a mediciny. Cvičení v anorganické chemii pro pokročilé.

Raýman. Chemie organická elementárná. Chemie organická speciálná. (Část II. Řada aromatická, sloučeniny iso- a heterocyklické. Cvičení v organické lučbě.

IV. Historie a geografie.

Goll. Římské dějiny v posledním století republiky (publicum). Anglické dějiny v novém věku.

Kalousek. Dějiny české za kralování Ferdinanda I. Výklad na kroniku Kosmovu (publice).

Emler. O latinském, českém a německém písemnictví středního věku. O nejstarších dějinách rakouských a pramenech jejich.

Píč. Dějiny rakouské od nastoupení Marie Teresie.

Palacký. Hydrografie a klimatologie. Polární země. Botanický zeměpis s demonstracemi z geograf. herbáře (publice). Obchodní zeměpis (s demonstracemi ze sbírky kabinetu).

Hostinský. Filosofie dějin umění.

Niederle. O pramenech a pomůckách k studiu slovanských starožitností.

Zíbrt. Doba Karla IV. se stanoviska kulturně-historického. Vývoj průmyslu za středověku. Kulturní přežitky v obyčejích a pověrách lidu českého.

V. Filologie, literatura a linguistika.

Kvíčala. Historie řeckého básnictví tragického a srovnávací výklad Elektry Sofokleovy a Euripidovy.

Král. Státní starožitnosti římské II. Senát a komitie. Metrický rozbor vybraných lyrických částí dramat Sofokleových (publice).

Novák. Dějiny a theorie slohu latinského.

Vysoký. Dějiny homerské otázky.

Gebauer. Česká literatura od Husa do XVIII. stol. Výklady z oboru kmenosloví.

Polívka. Dějiny literatury ruské II. (Od Petra V. do Kateřiny II.) Historická mluvnice jazyka srbsko-chrvatského.

Pastrnek. Mluvnice jazyka staroslověnského (pokračování). Dějiny církevní slovanské písemnosti (pokračování).

Máchal. Ruský román.

Jarník. Historická mluvnice jazyka francouzského (pokračování). Život a díla Petra Corneilla. Prostonárodní básnictví rumunské s výkladem textů (publice).

Mourek. Historická mluvnice německého jazyka. Historie německé literatury XIX. stol. Přehled rozvoje germanistiky (publice).

Kraus. Dějiny literatur germánských se zvláštním zřetelem k německé. Poesie kněžská a rytířská.

Dvořák. Arabština: Mluvnice nové arabštiny dle hlavních dialektů se zřetelem k mluvě klassické. Četba arabské povídky lidové: Básim al-Haddâd dle vyd. hrab. Landberga. Čínština: Pokračování četby staročínské poesie Ši-kingu. Perština: Četba novoperského dramatu „vezír z Lankeránu" vyd. Haggard & Le Strangeovo. Turečtina: Četba tureckého románu Kyrk vezír (čtyřicet vezírů) dle vydání Belletêtova. Hebrejština: Četba knihy Job (dokončení).

Zubatý. Hlavní základy skladby jazykův indoevropských. Výklad snadnějších textů sanskrtských. Výklad ukázek lyrického básnictví staroindického.

Frida. Anglická poesie americká (jako pokračování nové poesie anglické). Dante Alighieri, čtení a výklad „Očistce". O pessimismu v moderní literatuře.

Kovář. Pomocné vědy jazykozpytu.

VI. Vědecké semináře.

Seminář filosofický.

J. Durdík. Cvičení.
Masaryk. Cvičení.

Seminář paedagogický.

Durdík. Cvičení.

Proseminář mathematický.

Studnička. Arithmetika čísel soujemných.

Seminář mathematický.

Studnička. Upotřebení počtu integrálního.
Koláček. Cvičení seminární.

Seminář historický.

Goll. Výklad pramenů. Písemné práce.
Emler. Čtení a výklad Eugipiova života sv. Severina. Přednášky prací seminárních a recense jich.

Seminář geografický.

Palacký. Cvičení.

Seminář filologický.

Kvíčala. Výklad básní Propertiových a recense latinských prací seminárních.

Král. Výklad vybraných básní Pindarových: Řecké práce písemné.

Proseminář filologický.

Novák. Cvičení latinská.

Vysoký. Výklad Euripidovy Ifigenie Taurské. Grammaticko-stylistická cvičení řecká.

Seminář pro filologii slovanskou.

Gebauer. Čtení textů staročeských, s výkladem hlavně se stránky jazykové. Posuzování písemných prací seminárních.

Polívka. Čtení a výklad textů staroruských dle A. Smirnova „Sborník dřevne-russkich pamiatnikov i obrazcev narodnoj russkoj rěči". — Rozhovory o nových publikacích slavistických.

Pastrnek. Čtení a výklad památek staroslověnských.

Seminář pro filologii románskou.

Jarník. Čtení a výklad bájek La Fontainových.

Mohl. Praktická cvičení.

Seminář pro filologii germánskou.

Mourek. Výklad Gottfriedova Tristana.

Proseminář pro filologii germánskou.

Kraus. Cvičení na Hebelově Schatzkästlein des rheinländischen Hausfreundes.

VII. Přednášky lektorů.

Kolář. Čtení básně Wieslaw od Kazim. Brodzińského s výkladem mluvnickým a věcným. Čtení národních písní srbských z cyklu „Kraljević Marko" s výkladem mluvnickým a věcným. Čtení povídky „Kapitanskaja dočka" od A. S. Puškina s výkladem mluvnickým a věcným.

Sládek. Jazyk anglický. Čtení a mluvnický výklad povídky „A Christmas Carol". By Charles Dickens.

Brábek. Mluvnice jazyka maďarského spojená s praktickým cvičením. Dějiny literatury maďarské v 18. stol.

Kraus. Cvičení německá. Překládání do němčiny.

Prašák. Těsnopis český dle soustavy Gabelsbergerovy (kurs elementární). Krácení slov a vět. Moderní soustavy těsnopisné od konce 16. do začátku 18. stol. (pokrač).

Stecker. O harmonii hudební. Část II. (Pokračování ze zimního semestru.)

Mohl. Theorie a cvičení o slovesech souhláskových v novofrančtině (pokračování). Cvičení ve slohu francouzském. Dějiny francouzské poesie se čtením na základě Lemerrovy „Anthologie des poëtes français (malé vydání).

Vzdělávací kurs pro kandidáty učitelství tělocviku na školách středních a ústavech učitelských pod správou c. k. vládního a školního rady *J. Šťastného*. Čtvrtý postupný semestr třetího dvouletého kursu. (Vyučování a cvičení bezplatné.)

Janošík. Přednášky o anatomii lidského těla a o základech zdravovědy. (III. sem.)

Löffler. Theorie, dějiny a methodika tělocviku školského. (III. sem.)

Laciný. Tělocvik praktický s návodem ke cvičením prostým i ke cvikům na nářadí, jakož i návod k řádné vyučovací methodě tělocviku školského.

— **Nově objevené písně Bakchylidovy.** Nedávno v Britském museu nalezeny poétické plody Bakchylidovy, psané na papyru, z nichž dosud pouze některé verše byly známy; brzo vydány budou s anglickým překladem. Rukopis pochází z I. století před Kristem i obsahuje 30 velmi dobře zachovaných sloupcův, jež obsahují prý ódy opěvující vítězství při hrách Olympijských, Pythijských, Isthmijských a Nemejských.

— **Sarmasachlyjský rukopis evangelia.** Roku 1895 ruský archaeolog J. I. Smirnov cestující z vědeckých příčin po Anatolii upozornil na to, že se v Malé Asii v osadě nazvané Sarmasachly, blíže Caesaree Kappadocké, nalézá starobylé řecké evangelium rukopisné. Tuto vzácnou památku, za niž Angličané dávali až 1200 liber sterl., koupil cář a daroval Petrohradské Veřejné knihovně. Evangelium to psáno jest na tenkém pergameně okrášleném v purpurovou barvu; text psán jest stříbrem písmem VI. století ve dvou sloupcích po 16 řádcích, toliko jmeno Boží a Ježíše Krista i záhlaví zvláštních částí evangelia psány zlatem. Listův se zachovalo 182, což není ani polovička celku; z téhož „purpurového kodexu N" (dle Tischendorfa) uchovalo se ještě 45 listův jinde, a sice 6 v Římě ve Vatikánské knihovně, 2 ve Vídni, 4 v Londýně a 33 na ostrově Patmu.

— **Přednášky z oboru slavistiky v studijním roce 1896/97** konají se: na universitě *Varšavské*: A. I. *Smirnov*: Dějiny ruské literatury. E. Th. *Karskij*: Ruská dialektologie. Slovansko-ruská palaeografie. Mluvnice staroslověnštiny. K. J. *Grot*: Slovanské starožitnosti. *Dějiny české literatury*. Th. F. *Veřbovskij*: Dějiny polské literatury. P. A. *Kulakovskij*: Jiho-slovanská národní poésie. Charakteristika slovanských nářečí. Th. I. *Jezbera*: Mluvnice jiho-slovanských nářečí.

— **Právo veřejnosti** uděleno I. třídě soukromého gymnasia v Zábřeze.

— Při Pražské c. k. zkušební kommissi **pro učitelství tělocviku** na českých školách středních a ústavech učitelských budou nejblíže příští zkoušky konati se dne 23. června 1897 a ve dnech následujících. Kdo míní zkoušky v této lhůtě podstoupiti, nechť podají svých opovědí, náležitými doklady vystrojených, neděle do 12. června 1897 k ředitelství zkušební kommisse (v Ječné ulici č. 26 n., v škol. domě c. k. české reálky); v den před početím zkoušek bude pak osobně se přihlásiti a zaplatiti nařízenou taxu zkušební 15 zl.

— **Jakým jazykem mluvil Kristus?** V „Century Magazine" za prosinec r. 1896 řeší otázku tu Mrs. Anežka Smith-Lewisová, jež důkladně prostudovavši orientální jazyky, jako arabský, syrský a p., našla na hoře

Sinai jeden z nejstarších textův Nového zákona psaný aramejštinou; tento jazyk není, jak se dříve domnívali, zkaženým tvarem hebrejštiny, nébrž samostatným jazykem, určitěji řečeno starobylou větví syrštiny, která jest právě tak zvláštním jazykem jako hebrejština neb arabština. Mrs. Lewis srovnavši nalezený jí rukopis s ostatními asi 800 v témž jazyce, nabyla přesvědčení, že — jak už před ní mnozí tvrdili — Kristus mluvil *aramejsky*, ani by mu prostí rybáci jezera Genezaretského a obyvatelé Galileje nebyli jinak rozuměli; ostatně se v řeckém textě Nového zákona nalézá mnoho aramejských slov nepřeložených. Mínění Mrs. Lewis potvrzuje německý učenec Arnold Meier, jenž uvádí mnohá místa z Nového zákona, jichž pravý smysl vychází na jevo teprve srovnáním se syrským rukopisem. Konečně sám Eusebius svědčí, že evangelium sv. Matouše bylo prvotně napsáno jazykem *aramejským*.

— **Vyvrácení legendy o Bedřichu Rudovousu.** Nedávné postavení velkolepého pomníku na Küffhäuseru ku poctě Bedřicha Rudovousa vzrušilo opět pochyby, platí-li legenda o něm či o vnuku jeho Bedřichu II. (1215—1250). Otázkou tou se zabýval Karel Bliend v Nineteenth Century v prosincovém sešitě r. 1896, kde dokazuje důvody dosti pádnými, že legenda se vztahuje ne k dědovi, ale k vnukovi; teprve Rückertovou básní se ujala opačná víra, vznikající ve zprávách ze XVII. století.

Konkursy.

Uprázdněna jsou místa: ředitele na nově zřizované reálce Žižkovské; skut. učitele klassické filologie na gymnasiu Smíchovském; skutečn. učitele dějepisu a zeměpisu tamže; skut. učitele mathematiky i fysiky na gymnasii Olomúckém; skut. učitele lučby (s dvěma vedlejšími odbory) po případě mathematiky i fysiky (s lučbou) na reálce v Novém Městě; skut. učitele němčiny a češtiny neb franštiny tamže; skut. učitele němčiny i frančtiny (s češtinou) na reálce Lounské; ředitele na nově zřizované vyšší reálce v Náchodě.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnost nauk.

Třída filosoficko-historická. Dne 22. února přednášel Dr. *Čihula* „O stycích českých bratří s Martinem Luthrem v l. 1522—24." — Dne 8. března Dr. H. *Kollmann* přednášel „O listině papežského kollektora M. Jana z Moravy z roku 1412." — Dne 22. března professor A. *Ludwig* přednášel „O Ukalegonovi v Iliadě i v Aeneidě, pak o absolutních tvarech v sanskrtě a o výraze výrokovém vůbec."

Třída mathematicko-přírodnická. Dne 26. února přednášel professor Dr. F. J. *Studnička* „O zvláštních determinantech sestavných." Prof. Dr. K. Ryba předložil pojednání prof. Č. *Zahálky* v Roudnici: „Pásmo II. — korycanské — křídového útvaru v Poohří" a prof. Dra Fr. *Klapálka* v Třeboni „Obojetník kobylky zelené" (Locusta viridissima). — Dne 12. března přednášel Dr. J. *Matiegka* „O době dospělosti dívek v Če-

chách"; Dr. J. *Barvíř* „O křemenech ze serpentinů moravských." Prof. Dr. K. Preis předložil pojednání E. *Votočka* „Kondensace methylfurolu s floroglucinem" a prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání J. V. *Želízka* „Příspěvky ke studiu Bělohorské opuky u Nového Strašecí."

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

(Podané od auktorů.)

(Pokračování.)

Experimentální studie o vlivu protatého a zaníceného čivu bloudivého na dýchání. Napsal Dr. *K. Švehla.* Z c. k. českého ústavu pro experimentální pathol. prof. Dra A. Spiny. Podporou II. třídy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Rozprav třídy II. ročníku V. čís. 28.

O vlivu čivu bloudivého na dýchání jsou v literatuře velice různá mínění. Tato různost náhledů byla autorovi pobídkou k experimentální práci o vlivu čivu bloudivého ve stavě normálním i pathologickém na dýchání králíků, jejíž obsah jest tento:

Protětí jednoho čivu bloudivého působí různě u králíků; u jedněch nastane zlenění dýchání po protětí nebo během až několika dnů, a tu buď stává se trvalým nebo se upravuje k normální rychlosti, kdežto čiv druhé strany přejímá na sebe funkci čivu protatého; u jiných nenastává žádných změn vůbec, nebo se jeví dokonce dočasná akcelerace dechů. Podobně jako protětí čivu působí umělé zanícení jeho.

Tetanisace centrálního konce čivu bloudivého normálního proudy slabými vyvolává akceleraci dechů, při čemž bránice jest v poloze inspirační; užívá-li se proudů silných, nastupuje akcelerace dechů při exspirační poloze bránice. Vlivem protětí nebo umělým zánětem čivu, trvajícím aspoň 10 dní, mění se účinek dráždění centrálního konce čivu bloudivého.

Činnost inspiratorních vláken čivu bloudivého zachází nejdéle v 10 dnech, kdežto činnost expiratorů dále trvá (ještě po třech měsících). — Tetanisace jakýmkoliv proudem nebo stisknutí proštěpcem takto změněného čivu vyvolává pak vždy prodloužení a zvýšení exspirií.

Uhlohydráty z hlíz cyclamen europaeum od B. Rayманna. Předloženo dne 5. června 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 30.

Uhlohydrát cyklamosa, posud mezi bisacharidy počítaný, zjištěn jakožto $C_{36}H_{62}O_{31}$ i nazván caklamosinem. Jeho produkt hydrolytický jest jediná fruktosa. Cyklamin, charakteristický glykosid hlíz, štěpí se v $C_{21}H_{30}O_7$ a ve fruktosu. Ve složce $C_{21}H_{36}O_7$ nalézá se cukr pravotočivý, jehož podstata nemohla býti se známými hexosami stotožněna. Cyklamin jeví se v reakcích svých býti méně stálým než saponin, obou dvou tělo základné $C_{21}H_{30}O_7$

jest asi totožné; kdežto však v saponinech jest i druhá složka cukr pravotočivý, jest v cyklaminu druhá složka levotočivá fruktosa. Ve škrobu, jehož jest ve hlízách 19·26%, jest pouhá glukosa; na témže cukru založena jest též celulosa hlíz. Látka specifická, odštěpením z $C_{21}H_{30}O_7 + H_2O = C_{15}H_{20}O_2 + C_6H_{12}O_6$ vznikající cyklamiretin $C_{15}H_{20}O_2$, byla přeměněna a v bromadiční produkt, v octan i benzoan, hmoty veskrz beztvaré. Podle reakcí barevných i dle produktů destilace s práškem zinkovým pokládá autor látku tu za derivát seskviterpenů $C_{15}H_{24}$.

Soudní akta konsistoře Pražské. (Acta judiciaria consistorii Pragensis.) Z rukopisů archivu kapitolního vydává *Ferd. Tadra*, skriptor c. k. universitní knihovny v Praze. Část III. (1392—1393. 1396—1398). Historického Archivu České Akademie císaře Františka Josefa I. pro vědy, slovesnost a umění v Praze čís. 8. — 1896.

V řadě originálních manuálníků, obsahujících zápisy soudu konsistorního v Praze, jsou — jak v Úvodě k části I. tohoto vydání na str. IX. uvedeno — mnohé mezery. První mezera jest mezi manuálníkem čtvrtým (otištěným v části II. tohoto vydání) a devátým, dále mezi manuálníkem devátým a dvanáctým. Ztráty manuálníků V—VIII. a X—XI. jest tím více litovati, že zápisy z příslušných let (totiž 1387—1391 a 1394—1395) v nich učiněné byly zajisté velice četné, jelikož každý ze scházejících manuálníků obsahoval zápisy pouze jediného roku, kdežto manuálníky zachované obsahují vždy zápisy ze dvou i tří let.

V části III. právě vydané otištěny jsou manuálníky: IX. (zápisy z let 1392—1393) a XII. (zápisy z let 1396—1398). Část manuálníku IX., totiž zápisy z doby generálního vikáře Jana z Pomuka r. 1392 vydal již dříve (1865) kněz Fr. Tingl; avšak sl. I. třída České Akademie usnesla se, aby vydány byly znovu, tak aby zachované zbytky Soudních akt úplně ve vydání tomto byly obsaženy.

Co se týče obsahu zápisů v této III. části uveřejněných, nápadný jest velký počet pronájmů farních beneficií při úřadě generálních vikářů oznámených a v akta zapsaných; z častějších zmínek o nájemnících far — mimo to jen příležitostně v zápisech se vyskytujících — lze souditi, že mnohé pronájmy uzavřeny mezi stranami snad beze všeho svolení úředního. Nejčetnější jsou ovšem spory o fary a jiná beneficia, vzniklé nejvíce za příčinou neurovnaných a často se měnících poměrů patronátních, jak již v části I. i II. bylo shledáno.

Vydání v této části III. uspořádáno v témž spůsobu, jako při obou prvních částech. V Úvodě podána jest zpráva o dvou listech jakéhos protokolu soudu arcibiskupského v Praze z r. 1394, přilepených na desce rukopisu Štyrskohradeckého čís. 649, i odůvodněno, že listy ty nelze považovati za zbytky jednoho z originálních manuálníků našich v řadě pohřešovaných.

(Pokračování.)

Personalie.

Katechetou gymnasia Čáslavského jmenován Frant. *Kohout*.

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

KNIHY.

V administraci Kroka lze dostati:

Českých Alexandreid rýmovaných pramenové a obapolný poměr. Uvažuje *Frant. Xav. Prusík.* v. 8°. 65. Cena 80 h (40 kr.) Krámská cena 1 k (50 kr.).

Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil *Frant. Xav. Prusík.* Sešit 1.: Cena krámská 60 h (30 kr.), u vydavatele 50 h (25 kr.). Sešit 2.: Cena krámská 1 k (50 kr.), u vydavatele 90 h (45 kr.). Celého díla cena krámská 1 k 60 h (80 kr.), u vydavatele 1 k 40 h (70 kr.).

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až IX. lze dostati po 4 k (2 zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h (40 kr.), ostatních po 60 h (30 kr.)

K R O K.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA,

vychází 1. dne každého měsíce (mimo srpen a září) v sešitech $2^1/_2$ archových.

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k 3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (jako vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jmeno jeho na adresse připojovali neb raději zásylky pouze na jeho jmeno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce

---

Reklamací lze dbáti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace Kroka jest v Praze, II. Palackého náměstí čís. 359.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK XI. Index decim. 057.4. SEŠIT 5.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VĚDĚ A POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1897.

Vydáno 1. května 1897.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při příštím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. Administrace.

OBSAH:

Rozpravy.

Úvahy.

Drobné zprávy.

ROZPRAVY.

Etymologica.

Podává *Fr. Prusík.*

9. Gall-lat. am-bac-tus, goth. and-bah-ts.

Nemám za správno, že by jednak gal.-lat. ambactus pocházelo od kořene ag̑ (lat. ag-o) a tudíž původně znamenalo „kolem posýlaný, posel“ (Brugm. Gr. II, 215), jednak že by goth. andbahts spočívalo na gall.-lat. ambactus (Uhlenbeck Etym. wb. der gothischen sprache 13).

Já odvozuji oba výrazy od kořene *bhag*, jejž máš v stsl. bog-at, *δουλεύειν*, slovín. bog-ati poslušen býti (viz více v Kroku III, 155), čes. sbožen (*sъ-bož-ьnъ) AlxM 102 „obnoxius, povinován, zavázán, oddán“, Slova ta spočívají na subst. *bogъ „příslušnosť, oddanosť, služba, poslušnosť“ (srv. skrt. bhág-as oddanosť, láska).

Gall.-lat. am-bac-tus a goth. and-bah-ts povstalo tedy z -bhak-tós a značí „přidělený, příslušný, přikázaný, služebník“, goth. and-bah-ti příslušnosť, služba, úřad.

Při tom máš podobný přechod významu jako v skrt. bhak-tás. a) přidělen, b) oddán, věren, ctitel; bhak-tís: a) udílení, b) příslušnosť, oddanosť, věrnosť, úcta, láska.

10. Pī-sd-ā.

Slov. *pizda* „vulva, cunnus, scortum“ odvozuje Mikl. Etym. Wb. od kořene piz: lot. pizt futuere, lit. pis-ù, pìs-ti slébati (ženu), pīzdà, pyzà, pìzė cunnus, lot. pīzda. Při tom však dělá obtíže *s* v lit. pis-ù, což by jen tak bylo lze odstraniti, kdybychom vzali za kořen *pis* a vy-

kládali sl. piz-da, lit. pīz-dà z pīs-dà; to by bylo ovšem možno (srv. jaz-da z jas-da: Krok IV, 4), ale pak by zase kořen *pis* potřeboval výkladu, jejž Brugm. Gr. II, 929 hledí tím zjednati, že odvozuje lit. pis-ù (coeo) od kořene peis a srovnává se skrt. á-*piš* at tloukl, mlel, srv. tamže 1081 sl. pьšą tluku, mnu, tru, skrt. piš-yátē roztlouká se, drtí se. Tyto původní významy však lze s lit. pisù (coeo) jen násilně sloučiti i bude třeba jiného výkladu.

Já spatřuji v *pizda* původní *pisda* a dělím *pi-sd-a* z pī-sd-ā od kořene *sed:* pī-sd-, pī-zd- seděti na čem: skrt. pī-ḍáyāmi tlačím, dávím, mačkám (z pi-zd-áyāmi), řec. *πιέζω* id. (z *πι-σεδ-jω,* cf. Brugm. Gr. I, 449).

Dle toho by pī-sd-ā, slov. *pi-zd-a* značilo „sedění na čem, tlačení, dávení, mačkání“ a v mravní příčině „coitus“, metonymicky pak „vulva, cunnus“ (srv. hanba: a) stud, b) stydký úd) a též „scortum“ jako cunnus u Horáce.

K přechodu významu „tlačení, dávení“ v „coire“ srv. lat. comprimere, čes. po-dáviti „tlačiti — sléhati, coire“. Střední stupeň činil asi význam „tísniti, poškoditi“, jenž vskutku přísluší sanskrtskému pizdáyāmi.

Lit. pìs-ti, lot. pizt mohlo pak povstati z pīzda tak, že dělili pīz-da (srv. kriv-dà) a od *piz* tvořili inf. lot. piz-t, lit. pìz ti, foneticky psáno pìs ti, z čehož pak pis-ù vzniklo. Podobné úkazy viz v mém článku v Zeitschrift für vergleich. Sprachforschung XXXIII, 159.

11. Slov. poch-va, čes. pach, pach-titi se, rus. пах-вú, lat. pan-nus, střhn. vas-e, vas-er. Slov. o-puš-ь, o-pyš-ь.

Od *pach-ati* agitare, ventilare (máchati, třepati, cásati, oháněti se, vláti) odvozuje Miklošič Et. Wb. správně stsl. o-паш-ь, bul. paš-ka, o-paš ka „*o-cas*“ (srv. ohon, oháňka). Já ke kořeni *pas* vedu ještě: slov. **poch*-ъ ocas: čes. pol. *poch-va*, srb. povi pl. f. (z poch-vi) „ocasník“, pod-ocas-ník, rus. пóх-ви pl. m. kříž (na těle, vlastně: část těla při ocase), střhn. vas-e, vas-er (něm. Fas-er) vlákno, chmýří, třásně, lat. pan-nus (z pas-nus) cár, lata (srv. níže čes. pach).

Kořen *pās*: čes. *pach-titi* violenter movere, agitare, pach-titi se „namáhati se“, *pach* cár (látka) na rukávech k ozdobě (vlastně: vlající, třepající se), rus. пах-вú pl. f. (není li foneticky psáno za пох-вú) „ocasník“, podocasník.

Širší kořen *paus* vydá: čes. *o-puš*, oslabeno *o-pyš* cauda ocas, dluž. ho-puš, vo-pyš ocas; přeneseně slul zadní kraj („ohon, ocas“) Hradčanské hory k východu se spouštějící *Opuš*, *Opyš*, což Kosmas překládá „cauda urbis“ (Tomek Děj. Pr. I, 12); podobně rus. о-пýш-ка, о-пýш-ина kraj; lem, pol. o-puch (dial.) ocas, o-puš-ka lem, polab. wappäusz ocas.

12. Slov. pas-tuchъ: skr. pás-as, ř. c. *πέ-ος*, lat. pē-nis. Střhněm. vas-el, věs-el. Lat. soni-pes. Slov. pos-ivъ, pos-konь. Čes. pech, pách-ati, pach-ole.

Z kořene *pes*, jenž ovšem znamená „ploditi", odvozeno, jak známo, skr. pás-as n. pyj (mužský stydký úd), řec. *πέ-ος* n. (z *πέσ-ος*) id., lat. pē-nis (z pes-nis) id.; ocas. Od téhož kořene odvozuji též střhn. věs-el, vis-el penis, vas-el m. samec, dobytče k plození chované, zvíře plemenné, plemenník, plemenář, vas-el n. (sthn. fas-al) mládě, potomstvo, plémě, čeládka; vas-en plemeniti se, dařiti se; vas elen prospívati, jíti k duhu; čes. *pech* servus (stran přechodu významu viz níže *pachole*), pech-ovný otrocký, těžký, *pech-ovati se*, nuzovati se, dříti se, sloven pech-oriť sa dříti se, namáhati se. Sem vedu také lat. soni-pes, jehož druhá část značila jistě původně „pušťák, hřebec" (viz níže pas-tuchъ) a později z neporozumění zachvácena byvši analogií slova pes „noha" skláněla se dle něho; první část soni- snaží se vysvětliti něm. glossa takto: eyn reysig rofz mit *schellen* oder mit *harnasch* behengt (L. Diefenbach Gloss).

Zdloužený kořen *pēs* vydá: čes. *pěch-ový* „hřebec" (Kottův Slov. nedobře: pěhový), *pěch-úr* uterus; *pěch-ovati se* = pechovati se, sloven. pěch-oriť (päch-oriť) sa = pech-oriť sa; řec. *πη-ός* (z *πησ-ος*) příbuzný.

Vyšší stupeň kořene *pos*: řec. *πόσ-θη* = *πέ ος*; stsl. pos-ivьnъ utilis, prosper (vlastně: plodící, plodný), pos-ivьno prospere, pos-ivъ benignus, *πανοῦργος* callidus, sagax, pos-ivstvije *ῥᾳδι-ουργία* fraus; čes. *pos-ivka* (Lex Veleš) stura (daň, poplatek, vlastně: usura úrok); sl. пос-конь mužské (t. j. oplozující) konopí

Zdloužené *pōs*: pas tuchъ equus admissarius hřebec, srb. o-pas-ti připouštěti se (o koních), pas-e se coitum appetit (o kobyle), slovin. za-pas-ti se rozplozovati se, množiti se; čes. *pách-ati*, pol. pach-ać ploditi (na př. zlo), spůsobovati, dělati, rus. пах-áть (смолу́) dělati (vařiti — smolu), rus. pol. dělati (o polní práci), orati (srv. stsl. тѧжати dělati; orati, тѧжарь dělník, rolník); čes. *pach-ole* n. „k plození určený, plemenník" (jen o mužském pohlaví! srv. střhn. vas-el m), chlapec, holec, hoch, výrostek; služebník (cf. lat. puer s týmiž významy), pol. pach-olę chlapec, służebník, panoše, čes *pach-olátko* pol. pach-olątko hošík, čes. *pach-olek* chlap, sluha, pol. pach-olek chlap.

13. Adj. čes. hluchej, rus. глухóй. Ind. čes. biú, bí, bíš, kreju, rus. бью, крою. Imper. čes. bí, krej, rus. бей, крой.

Jak známo, dlouží se adjectivní -ъ- před -jь v -y-: глѹхъ-jь = глѹхы-и Ale přece se ještě vyskytuje původní -ъ-jь, a sice v češt. v mluvě obecné, jež uchovala proti spisovné mnohý starší tvar, v ruštině pak i v mluvě obecné i při přízvučné koncovce v mluvě spisovné; tedy čes. na př. *hluchej*, rus. глухóй povstalo přímo z глѹхъ-jь, ano

se ъ nahrazuje v češt. hláskou *e*, v ruštině *o*. Srv. polab. adj. -üj. — Zde nelze mluviti o rozpouštění čes. *ý* v *ej*, ježto tvar *hluchej* jest úplně parallelní s ruským глухóй a tam se ъı (ъıй) nerozpouští v oй.

Rovněž u sloves se před *j* dlouží ь v *i*, ъ v *y*: stsl. **бињ** (vedle **бьж**), **крън-ж**, nčes. biju, kryju. Ale přece se uchovalo nezdloužené **бь-ж** (stsl., jež spočívá na bĭ-i̯ō, viz níže), ***кръ-ж** opět v češtině a ruštině: stč. *b-iú* (staženo z bь-ju), *b'ú*, přehlas. *bí*, 2. sg. bíeš (z bь-ješ), bíš, vulg. za-bíš, 3. sg. bíe (stsl. **бь-етъ**), bí, vulg. za-bí atd.; *kre-ju* z krъ ją atd. Rus. бь-ю, бь-ёшь, бь-ётъ atd.; кpó-ю atd. Srv. naši rozpravu v Kuhnově Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung XXXIII, 159.

Podobně se to má v imperativě, kde se ь, ъ před -jь dloužívají rovněž v *i*, *y*: **би-й**, **крън-й**; ale v češtině *bí* atd. z bь-ji, v obecné mluvě za-bí atd., *krej* z krъ-jь; rus. бe-й z bь-jь, кpo-й.

Tvary čes. *kre-ju*, rus. кpó-ю, jež ukazují pouze ke krŭ-i̯ō-, svědčí proti domněnce, jako by bь-ją spočívati mohlo na bei̯-i̯ō- (v. Brugmann Grundr. II, 930). (Pokračování.)

Srovnávací úvaha o Symposiu Xenofontově a Platonově.

Napsal *Jan Čermák*.

(Pokračování.)

2. Vzájemné styky, jež stopovati lze při osobách obou Symposií.

a) Osoby Symposia Xenofontova.

Účastníci hostiny Kalliovy byli vesměs osoby pocházející z nejlepšího rodu, ale při tom takové, že hodovníkův Agathonových co do důstojnosti nikdy nedostihly a ku Sokratovi, nejznamenitějšímu to a ryzímu charakteru onoho věku, příjemnou protivu činily. Vůbec byli to lidé úplně k tomu spůsobilí, aby tvořili veselou, nenucenou společnosť, takže by si ten, kdo podobnou hostinu popsati by zamýšlel, osoby lépe uspořádati nemohl. Nuže přejděmež k jednotlivým osobám. Autolyka pomíjím, ježto zmínka o něm stala se již v odd. IV.

Kallias, syn Hipponika, velmi bohatého to občana Athenského, zdědil po otci svém nesmírné jmění s velkou pílí a spořivostí nashromážděné, takže tuto šetrnosť komikové i v posměch obraceli, jako Eupolis u Athen. VII p. 328 E: *'Εκεῖνος ἦν φειδωλός, ὃς ἐπὶ τοῦ βίου πρὸ τοῦ πολέμου μὲν τριχίδας ὠψώνησ' ἅπαξ, ὅτε τὰν Σάμῳ δ'ἦν, ἡμιωβόλιον κρέα.*

Vypravujíť se v příčině tohoto bohatství o Hipponikovi anekdoty, že nemněl se doma jistým a že si vyžádal dovolení, aby někdy směl obývati na hradě. Než toto jmění Kallias svým prostopášným životem za nedlouho promrhal. Byltě v pravém smyslu světákem, jehož dům otevřen byl každému, kdož mu sliboval společenství při veselém živobytí, však vedle toho štědrým mecenášem všech, kteří buď opravdu učenými byli neb za takové aspoň se vydávali. Hlavně však podpora jeho vztahovala se ku sofistům, kteří v jeho domě k veřejným přednáškám se shromážděli. Takovou schůzi sofistův představil nám Platon v Protagoru. Kallias sám byl sofistův nejhorlivějším posluchačem a zahrnoval je za jich učení nesmírnými poklady.[23]) Že se neodvracel také od šašků, umělcův, hudcův a lidí podobného zaměstnání, ukazuje Symposion Xenofontovo. Avšak tato štědrosť nevycházela z čistého pramene: nejednaloť se Kalliovi o pravý účel, aby snad sloužil vědě, nýbrž o projev marnivosti a samolibosti.

Nebyl-li již domácí život Kalliův následování hoden, nevynikal ani u veřejnosti zvláštní úlohou. Toliko na dvou místech u Xenofonta dovídáme se něčeho o veřejném jeho působení. Vypravujeť se v Hell. IV, 5, 13, že za války korintské Kallias zároveň s Ifikratem stál v čele vojska, a tamtéž VI, 3, 4 uvedeno, že několikrát odeslán do Sparty, aby se přičinil o zjednání míru. Toto poslanectví zakládalo se bezpochyby na tom, že Kallias byl proxenem Lakedaimonských, o čemž Xenofon v Symp. VIII, 40 se zmiňuje.[24]) V rodině Kalliově dědičným byl úřad daducha při eleusinských mysteriích.[25]) Úřad tento rodině zjednával přístup k vyšším důstojnostem.

Jakožto člověk prostopášnému životu oddaný stal se Kallias předmětem pronásledování u básníků komických. Již ona změna, kteráž udála se v domě jeho úmrtím Hipponikovým, zavdala Eupolidovi podnět ku komedii *Κόλακες*. Neméně výsměchu dostalo se Kalliovi od Aristofana v „Žabách“.

Konec muže tak bohatého byl opravdu žalostný: zemřelť opuštěn a u veliké nouzi postaven, takže mohl si opatřiti sotva denní výživu. Žil snad do r. 371.

V řeči Kalliově podařilo se Xenofontovi několika slovy věrně naznačiti sofistickou mnohoslibnosť. Kallias měl splniti to, co byl v úvodě hostiny slíbil, měl totiž prokázati se svou moudrostí. Když pak na něho došlo, by řečnil, vytasil se s tímto sofistickým paradoxem: bohatství jest hlavní pakou spravedlnosti, penězi lze lidi učiniti lepšími. Proti tomuto výroku ohraditi se bylo Antisthenovi, který s ním právě tak se nesrovnával jako Sokrates. Antisthenes učinil to dosti příkře, a podivno, kterak Sokrates na oko souhlasí s Kalliovými vývody proti Antisthenovi. Že Sokrates nevyvrátil hned sofistické tvrzení Kalliovo,

---

[23]) Srv. Plat Apol. p 20 A: *ἔτυχον γὰρ προσελθὼν ἀνδρί, ὃς τετέλεκε χρήματα σοφισταῖς πλείω ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι, Καλλίᾳ τῷ Ἱππονίκου.* Srv. i Kratyl. p. 391 C: *ὁ ἀδελφός σου Καλλίας πολλὰ τελέσας χρήματα σοφὸς δοκεῖ εἶναι.*

[24]) Srv. Xen. Hel. VI, 3, 4, kdež Kallias takto se honosí: *τὴν μὲν προξενίαν ὑμῶν οὐκ ἐγὼ μόνος, ἀλλὰ καὶ πατρὸς πατὴρ πατρῴαν ἔχων παρεδίδου τῷ γένει.*

[25]) Xen. Hel. III, 3: *Καλλίας ὁ δᾳδοῦχος.*

možno sobě vyložiti tím, že tak nejapnou myšlenku, jakou Kallias vyslovil, neuznal za hodnu důkladnější odpovědi, a přisvědčil-li poněkud slovům Kalliovým, není toto přisvědčení prosto ironie.

Nikeratos byl syn onoho Nikia, kterýž v Athenách byl veleznámým i jako vojevůdce i jako bohatý občan. Chtěl-li by kdo blíže vylíčiti jednotlivé stránky povahy tohoto muže, jest mu obmeziti se na skrovné zprávy Xenofontova Symposia. Dle toho jeví se Nikeratos býti přítelem Kalliovým, od něhož liší se tím, že ne tak ku prostopášnosti a marnotratnosti, jako spíše k laskavosti poněkud byl nakloněn. Hlavní však známkou jest jeho honosivost zakládající se na domnělé obsáhlé učenosti. Nikeratos v kap. III, 5 nemálo si zakládá na tom, že dle návodu otce svého celé Iliadě a Odyssei zpaměti se byl naučil, a v kap. IV, 6 slibuje, že i společným obcováním doveda lidi učiniti lepšími. Však za to utržil si nemalého výsměchu především od Sokrata, kterýž poukázav na rhapsody, „politování hodnou to chasu,“ tvrdil, že i ti dovedou Homerovy básně zpaměti odříkati. Ostřejší jest vtip, jímž Charmides Nikeratovu znalost Homera odbývá slovy: „*Ὦ ἄνδρες, ὁ Νικήρατος κρομμύων ὄζων ἐπιθυμεῖ οἴκαδε ἐλθεῖν, ἵν' ἡ γυνὴ αὐτοῦ πιστεύῃ μὴ διανοηθῆναι μηδένα ἂν φιλῆσαι αὐτόν.* (IV, 8.) Nikeratos zavražděn byl od třiceti tyranův, smrt pak jeho způsobila, jak vypravuje Diodor Sic. XV, 5, v Athenách sklíčenost, poněvadž znám byl jako člověk celkem přívětivý a lidumilný, dům jeho pak pro zámožnost stál v nemalé vážnosti.

Věk Nikeratův nelze dokonale určiti, však jeho účastenství při hostině velmi dobře srovnati lze s r. 421, v němž tato hostina konána. Dovídáme se totiž o něm u Plutarcha (Lysand. c. XVIII), že v době, do kteréž Vater hostinu klade, tedy r. 406 byl již slavným básníkem, o kteréžto chvále však v našem Symposiu není ani zmínky. Také Lennius ukrývá se za Nikerata, aby vystoupil proti roku 421: dle něho nemohl Nikeratos roku 421 míti ještě samostatného hospodářství, o jakém zmínka se děje v Symposiu, ježto otec jeho Nikias teprve r. 413 zemřel. Že tento důvod není platným, dokázal Hermann, odvolávaje se na Demosthena (*Πρὸς Μακάρτατον* § 19): *καὶ οὗτοι ἅπαντες οἱ τοῦ Βουσέλου υἱεῖς ἄνδρες ἐγένοντο καὶ διένειμεν αὐτοῖς τὴν οὐσίαν ὁ πατὴρ ὁ Βούσελος . . . νειμάμενοι δὲ τὴν οὐσίαν γυναῖκα αὐτῶν ἕκαστος ἔγημε . . . καὶ ἐγένοντο πέντε οἶκοι.* Mimo to srovnati tu možno i Kritobula, jenž v Symposiu líčen též jako majitel samostatného domu, a přece otec jeho Kriton přečkal ještě Sokrata! Praví-li se dále v Symposiu (II, 3), že Nikeratos byl nedávno ženatý, bylo to r. 421 úplně možno, poněvadž za vlády třiceti tyranův zemřel ve stáří as 40 let. Konečně nemohl Nikeratos r. 406 nazývati se žákem Stesimbrotovým, poněvadž tento žil za doby Kimonovy. Pomohl-li si Vater[26]) přece tím, že život tohoto Stesimbrota do Ol. 92 neb 93 prodloužil, nespočívá toto jednání na nižádném důkaze, a není stopy toho, že by Stesimbrotos po r. 421 byl žil.

Kritobulos byl syn onoho Kritona, jenž Sokrata před jeho smrtí v žaláři k útěku přemlouval, a dle něhož ona rozmluva byla nazvána.

[26]) „Nachtrag zu den Erörterungen über die Zeitverhältnisse des Xenophontischen Symposion, Jahn's Archiv 13 Bd. S. 485—499.“

Otec odevzdal Kritobula Sokratovi za tím účelem, aby jej vyučil zdrželivosti a pravé, mírné lásce. Ve Xenofontových Pamětech (II, 6) rozmlouvá s ním Sokrates o způsobu, jakým zjednávati si máme pravé přátely. Kritobulos byl též jedním ze přátel, kteří byli přítomni při smrti Sokratově. Ze Symposia dovídáme se o Kritobulovi především, že se hostiny súčastnil jakožto muž mladý a jako Nikeratos nedávno ženatý. Pozoruhodna jest marnivosť Kritobulova: zakládáť si nesmírně na své kráse tvrdě, že by království za svou krásu výměnou nepřijal. Schopnosti mladíkovy byly dle vší pravděpodobnosti dosti dobré, než ve filosofii daleko nepokročil.

Charakteristická jest láska Kritobulova ku Kleiniovi. K tomuto prý zahořel tak náruživou láskou, že jej Sokrates v Xenofontových Pamětech (I, 3) vydává za šíleného a v § 13. tuto radu mu dává: *σοὶ δέ, ὦ Κριτόβουλε, συμβουλεύω ἀπενιαυτίσαι· μόλις γὰρ ἂν ἴσως ἐν τοσούτῳ χρόνῳ ὑγιὴς γένοιο.* Také v Oikonomiku (II, 7) Sokrates jej kárá pro lásku k mladíkům: *πρὸς δὲ τούτοις ὁρῶ σε οἰόμενον πλουτεῖν καὶ ἀμελῶς μὲν ἔχοντα πρὸς τὸ μηχανᾶσθαι χρήματα, παιδικοῖς δε πράγμασι προσέχοντα τὸν νοῦν, ὥσπερ ἐξόν σοι· ὧν ἕνεκα οἰκτείρω σε, μή τι ἀνήκεστον κακὸν πάθῃς καὶ εἰς πολλὴν ἀπορίαν καταστῇς.* Ohnivou jeho povahu dobře vyznačují slova v Symp. IV, 16: *ἐγὼ οὖν μετὰ Κλεινίου κἂν διὰ πυρὸς ἰοίην*, a v Memorab. I, 3, 9: *οὗτος κἂν εἰς μαχαίρας κυβιστήσειε κἂν εἰς πῦρ ἅλλοιτο.*

Uvésti věk Kritobulův a poměry k němu se vztahující ve shodu s rokem 421 působí dosti nesnází, nicméně podařilo se Hermannovi,[27]) jehožto úvahu stručně podávám:

Místo v Symp. IV, 23 *οὐχ ὁρᾷς, ὅτι τούτῳ (Κριτοβούλῳ) μὲν παρὰ τὰ ὦτα ἄρτι ἴουλος καθέρπει, Κλεινίᾳ δὲ πρὸς τὸ ὄπισθεν ἤδη ἀναβαίνει;* shoduje se úplně se stářím Kritonovým. O tomto praví totiž Sokrates sám, že jest jeho vrstevníkem.[28]) Byl tedy Kriton r. 421 as padesátiletým, z čehož následuje, že mohl míti snadno syna, jemuž by bylo více než 20 let a jenž by byl stejného as stáří s Nikeratem. Ještě zřejměji dokázal Schneider[29]) (na základě Memorab. I, 3, 8), že Kritobulos byl vrstevníkem Xenofontovým. Hermann dovozuje dále, že onen Kleinias, miláček Kritobulův, není, jak Vater tvrdí, synem Alkibiadovým, nýbrž Axiochovým, a sice týmž, jenž předvádí se nám v Euthydemu a jenž za doby Symposia r. 421 byl mladíkem devatenáctiletým. S Hermannem zplna srovnává se Krüger, kterýž v předmluvě k Herbstovu vydání[30]) str. XVI. o věci obšírně pojednává.

V řeči, kterou Xenofon Kritobulovi v ústa klade, shledáváme dva předměty, kolem nichž celá jeho úvaha se otáčí: jest to chvalořeč krásy a náruživá láska ku Kleiniovi. Vlastní krása jest Kritobulovi nade všecko, ona jest to, která ku ctnosti vybízí, která lásku k osobám krásným vzbuzuje a v nebezpečích vzájemný stud působíc ku blahu státu vede. Na základě této chvalořeči uvoluje se Sokrates vejíti s Kri-

[27]) De tempore Convivii Xenophontei pars posterior. Gotting. 1845.

[28]) A sice tvrdí tak na dvou místech: Apol. p. 33 D: *πρῶτον μὲν Κρίτων οὑτοσί, ἐμὸς ἡλικιώτης καὶ δημότης*, a Krit. p. 49 A: *καὶ πάλαι, ὦ Κρίτων, ἄρα τηλικοίδε, γέροντες ἄνδρες, πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ διαλεγόμενοι ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες;*

[29]) Quaestiones de Convivio Xenophontes.

[30]) Xenophontis Symposion recogn. et illustr. Ges. Aug. Herbst Halae 1830.

tobulem v zápas o krásu, ve kterémžto zápase Sokrates rozmluvou plnou vtipu a žertu krásu předmětův odvislou činí od jich užitečnosti a Kritobula ku přiznání přivádí, že věčší krásu jemu, Sokratovi, přiznati musí, ač známa byla Sokratova ohyzdnosť. Krása spatřená na mladistvém Kleiniovi vzbudila ve Kritobulovi náruživou lásku k tomuto jinochu, jehožto obraz stále na mysli mu tanul. Sokrates pak bez obalu vytýká Kritobulovi, že Kleinias přivedl jej až k šílenosti, z níž jej znenáhla doufá vyhojiti.

Zajímavo jest, že s některými základními myšlenkami potkáváme se ve Platonově Symposiu při řeči Faidrově. Na obou místech se tvrdí, že Eros více než všecky ostatní statky ku blaženosti a štěstí přispívá,[31]) oba řečníci uznávají mocný vliv Erota na buzení ctnosti,[32]) zejmena statečnosti, kterýžto vliv hlavně se osvědčuje u vedení války.[33]) Oba konečně přesvědčeni jsou o vnitřním poměru, jaký trvá mezi miláčkem a milencem, z kteréhožto poměru vyplývá vzájemná sebeobětavosť. Rozdíl toliko jest ten, že Kritobulos za Kleinia sám vše nejhorší by podstoupil, u Faidra pak o sebeobětavosti jen všeobecně se jedná.[34])

Hermogenes, syn Hipponikův, byl mladší bratr Kalliův, avšak chudý, poněvadž Kallias celé otcovo jmění byl zdědil, aniž známa příčina, proč Hermogenes z dědictví byl vyloučen. Chudoba jeho byla zajisté veliká, jinak by Sokrates nebyl požádal jakéhosi Diodora, by se Hermogena ujal (Mem. II, 10). Hermogenes líčí se všeobecně jakožto mladík poněkud těžkomyslný, ba až mrzutý, při tom však vlídný, prostosrdečný a poctivý. I tohoto Hermogena použiti chtěl Vater, aby pro hostinu vyloudil rok 406. Praví, že Hermogenes teprve v poslední době života byl přívržencem Sokratovým a že r. 421 jím ještě býti nemohl. Důvod však Vaterův velice jest pochyben: rozmlouvá prý Hermogenes se Sokratem ve Kratylu, dialogu to, jenž konán Ol. 95 krátce před smrtí Sokratovou, poněvadž prý Sokrates zde mluví o svém sejití se s Euthyfronem. Jako by se byl Sokrates sešel s Euthyfronem poprvé tehdy, když byl již obžalován od Meleta! Jestiť Hermogenes ve Kratylu dojista líčen tak, že předpokládati jest delší již známosť se Sokratem, kteráž snadno do r. 421 sahati může.

Řeč Hermogenova, bychom ještě o té se zmínili, jeví úplné odevzdání se do vůle bohův, jež Hermogenes líčí jakožto všemocné ochránce

[31]) Xen. Symp. IV, 18: *ἄξιόν γε μὴν ἡμῖν καλοῖς καὶ ἐπὶ τοῖσδε μέγα φρονεῖν, ὅτι τὸν μὲν ἰσχυρὸν πονοῦντα δεῖ κτᾶσθαι τἀγαθὰ καὶ τὸν ἀνδρεῖον κινδυνεύοντα, τὸν δέ γε σοφὸν λέγοντα· ὁ δὲ καλὸς καὶ ἡσυχίαν ἔχων πάντ' ἂν διαπράξαιτο:* Pl. Symp. p. 178 C: *ὃ γὰρ χρὴ ἀνθρώποις ἡγεῖσθαι παντὸς τοῦ βίου τοῖς μέλλουσι καλῶς βιώσεσθαι, τοῦτο οὔτε ξυγγένεια οἵα τε ἐμποιεῖν οὕτω καλῶς οὔτε τιμαὶ οὔτε πλοῦτος οὔτ' ἄλλο οὐδὲν ὡς ἔρως.*

[32]) Xen. Symp. IV, 15: *διὰ γὰρ τὸ ἐμπνεῖν τι ἡμᾶς τοὺς καλοὺς τοῖς ἐρωτικοῖς ἐλευθεριωτέρους μὲν αὐτοὺς ποιοῦμεν εἰς χρήματα, φιλοπονωτέρους δὲ καὶ φιλοκαλωτέρους ἐν τοῖς κινδύνοις, καὶ μὴν αἰδημονεστέρους τε καὶ ἐγκρατεστέρους, οἵ γε καὶ ὧν δέονται μάλιστα ταῦτ' αἰσχύνονται;* Pl. Symp. p. 178 D: *τὴν ἐπὶ μὲν τοῖς αἰσχύνην, ἐπὶ δὲ τοῖς καλοῖς φιλοτιμίαν· οὐ γὰρ ἔστιν ἄνευ τούτων οὔτε πόλιν οὔτε ἰδιώτην μεγάλα καὶ καλὰ ἔργα ἐξεργάζεσθαι.*

[33]) Xen. Symp. IV, 16: *μαίνονται δὲ καὶ οἱ μὴ τοὺς καλοὺς στρατηγοὺς αἱρούμενοι.* U Platona pak sem náležejí ona důležitá slova Faidrova o složení vojsk z miláčkův a milencův.

[34]) Xen. Symp. IV, 16: *ἐγὼ γοῦν μετὰ Κλεινίου κἂν διὰ πυρὸς ἰοίην;* Pl. Symp. 179 B: *καὶ μὴν ὑπεραποθνήσκειν γε μόνοι ἐθέλουσιν οἱ ἐρῶντες, οὐ μόνον ὅτι ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες.*

lidstva. Zvláště pak o něho bohové pečují zjevujíce mu vůli svou sny a znameními: on pak činí bohy svými přátely, vzývaje je zbožně a udíleje jim v oběť, kolik chudoba jeho připouští.

Antisthenes, syn Atheňana a matky Thracké, byl nejprve žákem Gorgiovým, později sám vyučoval sofistice, konečně stal se největším obdivovatelem Sokratovým. Po smrti tohoto otevřel v gymnasiu zvaném Kynosarges školu, dle kteréž jeho stoupenci kyniky (nikoli bez narážky na slovo κύνες) se nazývali. Antisthenes z učení Sokratova oblíbil sobě hlavně jednu stránku, totiž zásadu zdrželivosti a otužilosti, kterouž Sokrates tak často a důtklivě doporučoval a také na sobě dovozoval. Z toho pojal Antisthenes zvláštním spůsobem cestu ku věčné blaženosti, která spočívala mu v nedostatku a pohřešování všeho zbytečného. Dle jeho učení byla ctnost ku štěstí dostatečnou, a potřebí pouze, aby s ní spojena byla síla Sokratova. Jako bohové ničeho nepotřebují, tak i, kdož bohům podobni býti chtějí, málem se spokojují. Charakteristická jsou slova jeho v Xen. Symp. IV, 34: νομίζω, ὦ ἄνδρες, τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἐν τῷ οἴκῳ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πενίαν ἔχειν, ἀλλ' ἐν ταῖς ψυχαῖς.

O době, kdy Antisthenes žil, máme skrovné prameny. Pravda-li, co dí Diogenes Laert., že Antisthenes súčastnil se bitvy u Tanagry r. 426, a připustíme-li, že byl toho roku asi dvacetiletý, narodil se as r. 446. Dle téhož Diogena Antisthenes zemřel as ve stáří 70 let, což srovnává se se zprávou Plutarchovou (Lykurg. č. 30), dle kteréž přečkal bitvu u Leukter. V roce tudíž, kdy konána hostina Kalliova, bylo Antisthenovi asi 25 let.

Charmides, syn Glaukonův a blízký příbuzný Platonův, byl od poručníka svého Kritia po bitvě u Potidaie r. 432 Sokratovi doporučen a předveden. Byl to mladík ducha znamenitého, šlechetného zevnějšku a oplýval bohatstvím, kteréhož však po nedlouhé době pozbyl. Hlavní známkou jeho byla veliká skromnost, kterou zvláště na jevo dával tím, že si nedůvěřoval věnovati se obecným záležitostem, ačkoli byl opatřen obsáhlými vědomostmi státnickými; pročež v Pamětech Xenofontových (III, 7) Sokrates napomíná Charmida, aby déle neprodléval služby své státu obětovati. R. 403 Charmides padl s Kritiem v bitvě svedené ve přístavě Pejrajském proti vypověděncům.

V době, kdy hostina konána, bylo Charmidovi as 24 neb 25 let, poněvadž v dialogu dle něho pojmenovaném, kterýž se udál r. 429 za dobytí Potidaie, byl již asi šestnáctiletým neb sedmnáctiletým mladíkem.

O otci Autolykově *Lykonovi* nemáme ani zpráv ani zmínek ve spise našem, dle nichž bychom na poměr jeho ku Kalliovi a k ostatním hodovníkům mohli souditi. Zdá se však, že Sokrata dříve nebyl ještě důkladně znal, poněvadž při svém odchodu v kap. IX, 1 praví, jakoby Sokratovy přednosti teprve byl poznal: Νὴ τὴν Ἥραν, ὦ Σώκρατες, καλός γε κἀγαθὸς δοκεῖς μοι ἄνθρωπος εἶναι.

Zmínku posléz ještě učiniti dlužno, že i přítomnosť kejklíře syrakusského r. 421 byla možná, čemuž opět odporuje výklad Lenniův a Vaterův, neboť po r. 413, kdy Atheňané na Sicilii byli utrpěli tak citelnou porážku, sotva by před zjištěním míru byli u sebe trpěli muže z nepřátelské obce pocházejícího. (Pokračování.)

Příspěvky k textové kritice a exegetice.

Podává *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

12. Co toho za div nejmíeti,
že tak byla bez paměti,
ni by jeho již poznala,
jehož viděti žádala? ib. 143—146.

Tak interpunguj! Lat. et quod mirabile est, sic erat oblita, ut etiam ipsum non cognosceret 241[a], 2. Český básník z toho udělal tázací větu; „ni by poznala“ = i (že) by nepoznala — cond. plusquamperfecti.

13. To pověde, neb to vědě,
že po jejíej silnéj bíedě
tak příelišná bolesť byla
jejíe srdce naplnila
i těch slov paměť shladila,
jež ot mistra slyšala byla;
rozum žádný v níej nebíeše,
rada v níej vše sešla bíeše,
všecka jíej naděje sešla
a srdečná žalosť vzešla,
jedno pláče jíej zbýváše.
Protož ustavně plakáše,
a když sě plačíc nakloni
a p[r]ozřěvši v hrob sě vkloni,
uzřě dva anděly z nebe
u bíelém rúšě bliz sebe
vnis k hlavě a k nohám víece
nevzdál ot sebe sědíece. ib. 153—170.

Tak interpunguj! Lat. proh dolor! (běda!) vyjádřil český básník obratem: po jejíej silnéj bíedě 154, což je podobný interjectionální výraz jako „po hříechu“, jež náš básník též vlivem lat. proh dolor! vyjádřil: podle hříecha mého 481. Srv. spasitele cného ztratili sme po svém hříechu Starob. Sklád. III, str. 83, v. 16—17.

V. 169—170 zní lat. unum ad pedes et unum ad caput 241^{b}, 1. Podobně 250^{a}, 1: si videris ibi angelos, unum ad caput et unum ad pedes: uzříš li anděly právě k nohám sedíece a k hlavě 969—970. Proto i ve v. 169 „k hlavě, k nohám“ značí „u hlavy, u nohou“ (srv. ktož ráno bude bdíeti ke mně 277—8: qui mane vigilaverint ad me 242^{b}, 1); *vniž* 169, jak čtou vydavatelé, se sem nehodí, proto čtu *vniz* t. j. dole (v hrobě); víece = dále, pak; nevzdál = nedaleko.

14. O Maria, neplač toho,
útěchy s' nalezla mnoho
a snad lépe, než s' ufala,
kdyzt sě ta příhoda stala. ib. 173 -176.

Lat. O Maria, ecce multam consolationem invenisti et *forsitam melius tibi contigit*, quam sperasti 241^{b}, 1. Co tuto cursivou tištěno, vyjadřuje české vzdělání věrně: „snad lépe *kdyz-t* sě ta příhoda stala;“ proto za *kdyzt* čísti jest *gyzt* t. j. *již-t* (*t* = tibi).

15. chodila s' člověka hledíec,
nalezla s' anděly sedíec;
umrlého jsi hledala,
proňž s' všechno veselé vzdala,
i nalezla s' živé za to;
jáz-to míeni cěle na to,
že sú proto přišli byli,
by tvé bolesti umnili.
Ten mním, jehožto ty hledáš
a proň sobě klidu nedáš,
snad nechce tvých slez hlédati,
že-t dá v téj bolesti ždáti;
voláš jeho, ant neslyší,
modlíš sě, ant neuslyší,
hledáš jeho jsúci v hoři,
niž nalezneš *ni-t* otvoří,
a ty tlučeš bez přestati;
jdeš po něm, an nechce státi. ib. 179—196.

Tak interpunguj! K v. 194—195 srv. lat. pulsas et non aperit tibi. *Mním* 187 = tuším, ovšem, však, lat. vero. S v. 184. srv. 353: jáz přějistě věři za to.

Po v. 200, 204, 208, 210 polož středník.

16. A již, mistře milostivý,
to mi víec z jiného v divy,
tvá převěrná učen[n]ice
i tvá silná milovnice
čím potom v tobě shřešila,
jenž sě tobě vždy těšila;

či tě rozhněvala kako,
že s' sě ot níe vzdálil tako? ib. 237—244.

Tak interpungovati! V. 239 a 240 jest podmětem k v. 241.

17. nesúci masti, za cělo
chtíec umazati tvé tělo. 251—252.

Oni když k hrobu přijidú,
uzřěvše tak, pryč otjidú. 257—258.

Tak interpunguj!

18. pak-li jíej v tom hříecha neníe,
nešli milosti znameníe
a žádosť, již jmá do tebe,
a proč tehdy kryješ sebe,
dada jíej tu túhu jmíeti,
jež žalostí chce umříeti,
ty, jenž všechny milujícíe
miluješ i hledajícíe
těšíš, že tě nalézají,
již tebe s prací hledají? ib. 263—272.

Tak interpungovati! Ve v. 264 *nešli* = sed: si autem hoc peccatum non est, *sed* amor tui et desiderium, quod habet de te 242ᵇ, 1.

19. Jáz miluji vóbec také
ty, *gez* milují všaké. ib. 275—276.

Lat. Ego diligentes *me* diligo 242ᵇ, 1. Dle toho schází ve v. 276 *mě*. Písař napsal gez m. gēz t. j. *jenž* jako ve v. 199, často v Alx a j. Má tedy v. 276 správně zníti:

ty, *jenž mě* milují všaké.

Všaké 276 = úplně, docela.

20. Proč *neutiefys* slez jejíe,
jež tak mile pro tě leje,
jako s' ji tehdy *utieffyl*,
kdyžto s' jíej byl bratra vzkříesil? ib. 283—286.

Tak interpungovati! Slova *neutiefys*, *utieffyl* psáti jest *neutěšiš*, *utěšil* (toto má Hanka); srv. quare non *consolaris* lacrimas, quas pro te, domino suo, fundit, sicut *consolatus* es lacrimas, quas fudit pro fratre suo 242ᵇ, 2.

21. „Maria sobě vzvoli(la)
předobrý díel bez omyla."
294[a] — — — — — — —
— — — — — — —
— — — — — — —
294[d] — — — — — — —
neb tě vzvoli, Hospodine,
mimo všechno v světě jiné. ib. 293—296.

Na tomto místě vypuštěny asi 4 verše tlumočící latinská slova cursivou tištěná: Dixisti enim: „Maria optimam partem elegit, quae non auferetur ab ea." *Vere optimam partem elegit Maria, quia elegit stare ad pedes tuos et audire sermones tuos; vere optimam partem elegit*, quia te elegit 242[b], 2.

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

Tak ti staří mladším vykládali druhdy; nyní však
jak podzim skončí,[1]) v půlnoc z pevného budívá
spánku otec syna svého s křikem: „Hochu, vezmi tabulku,
nespi a piš, v soudech se cvičiž, čti i zákony pilně
předků ruměnné.[2]) Nebo setnické holi žádej;
avšak hlavě, které se hřeben nedotek',[3]) chlupatému
chřípí Laelius ať se diví, mocnému i paždí;
buď Maurů stany boř nebo nič pevnosti Brigantů,[4])
výnosného bys orla s rokem dostal šedesátým.[5])
Neb dlouhé-li mrzí tebe snášeti břímě vojenství,
jestliže břich lekavý se otevře, zaslechne-li trouby
neb rohu zvuk polního,[6]) nakup si, co bys mohl dráže
o polovičku prodat; nesmíš si zboží ale žádné
zošklivovat takové, za řekou jež skládati nutno,[7])
nesmíš též myslit, že činit rozdíly je vůbec

[1]) Od srpna do října bylo v Římě nezdravo (sr. IV. 56, VI. 517, XI. 76), a bohatí bydlili na venku. V listopadu začínaly zase školy.

[2]) Nápisy a začáteční písmena bývaly rumělkou psány. Buď se cvičiti jest za řečníka neb podati žádost za místo setnické u vojska. Hůl (z révy), odznak setníků; v. VIII, 247.

[3]) „Avšak stavu vojenskému sluší zevnějšek neuhlazený, zcela jiný než nyní v Římě je modou. Jen tak se zalíbiš drsnému vojevůdci, na př. Laeliovi."

[4]) Na počátku vlády Hadrianovy bouřili se Maurové (n. Maroko) a Briganti (na severu Britannie).

[5]) První setník (primipilus) první kohorty byl strážcem znamení legie, t. j. zlatého neb stříbrného orla a se zlatým prstenem dostal census rytířský.

[6]) Třetí cesta k zámožnosti: státi se obchodníkem.

[7]) Za řekou byly sprostší krámy a sklady i dílny jirchářů a pod.

masti a kůže; z kterékolivěk věci zisku je vůně [1])
dobrá. Vždycky ti buď na rtech myšlenka, kterážto
jest i bohů, básníka samého také Jova hodna:
„Odkud máš, neptá se tě nikdo, musíš ale míti!“
Takto učí již chůva stará hochy sotva lezoucí,
tak se učí též dřív než alfa i beta i dívky.
Když takovouto radou syna stále otec napomíná,
tak mohl bych jemu říci: „Kdo pak, bláhovče, ti káže
pospíchat?“ Zaručím se, že žák lepším bude mistra.
Neměj péče a vzdal se: budeš přemožen jako Ajas [2])
kdys překonal Telamona a Pelea předčil Achilles.
Útlých šetřiti jest; doposud jest útroba prázdna,
hříchů věku pozdějšího to jest. Když vousy započne [3])
sobě česat, když břitvy svěří dlouhému se ostří,
svědčiti křivě bude, svou přísahu levně prodávat,
Cereřiných se nohou, oltáře dotýkaje hříšně.[4])
Věř, pochována že již snacha [5]) jest, váš jakmile přejde
práh; věno neb zahubí ji. Jakými to prsty se v spánku
zardousí! Po zemích a mořích co ty sháněti míníš,
on cestou kratší si pořídí. Vždyť věru práce
u zločinů velikých je malá. — „Toho já jemu nikdy,“
řekneš pak, „neporoučel jsem, k tomu jsem nenaváděl!“
Špatné však jeho mysli ty sám jsi původ a příčina!
Neb kdokoliv naučil veliké jen ctíti bohatství,
zlověstnou i radou vychoval syny své za lakomce,
kdož dovolil podvodně dělat věcšími si statky,
tento otěž si celou z vozu závodního vypustil;
i kdyby chtěl zadržet napotom, je nemožno a pádí
ku předu vůz proti vůli a cválá přes meze všecky.
Nikdo za dosti nemá chybovat jen v té mezi, jak bys
ty svolení jemu dal, však dál oni sobě dopustí.
Když říkáš synu svému, že hloupým jest, kdo je štědrým
k příteli neb kdo by příbuznému v chudobě pomáhal,
tím loupit ho učíš a šidit, všelikými i hříchy
sháněti sobě jmění, jež v tak veliké ty jsi lásce
míval sám, jaková v hrudi kdys Deciů [6]) byla k vlasti,
jak miloval — Řekové ač pravdivi — Theby Menoeceus,[7])
v jichž brázdách ze zubů ještěrčích povstalo vojsko
ozbrojené a honem strašnou započínalo půtku,

[1]) Narážka na Suet. Vesp. 23. Vespasianus ustanovil daň z latrin, a když to syn jeho Titus neschvaloval, dal prý mu přivoněti k penízi z daně té a otázal se ho, smrdí-li?

[2]) Ajas i Achilleus byli věcšími svých otců v statečnosti, a tento synek bude věcším ve špatnosti (lakotě).

[3]) Přeloženo dle čtení Hermannova. Vousy nechávali si růsti do 20. roku; pak slavnostně se ostříhaly (v. v. 12).

[4]) Přisahajíce dotýkali se rukou oltáře nebo sochy, v. XIII, 89.

[5]) Syn tvůj zahubí svou nevěstu, aby zmocnil se jejího věna a mohl se znova oženiti.

[6]) Deciové, v. VIII, 254.

[7]) Menoeceus (Menoikeus), syn Kreontův, obětoval se pro Theby. Vedle domácího příkladu lásky k vlasti uvádí Juvenal zase jeden řecký, ale jako v X, 174 vyslovuje svou pochybnosť o pravdě jeho. Kadmus zasil dračí zuby a tak i otec vloží do mysli synovy základ budoucích neřestí.

jak by trubač též byl narodil s nimi již se najednou.
Takto požár, jejž sám jiskrou založil jsi, vzplanouti
spatříš pak, šířit se i dál, zachváceti všecko.
On tebe též neušetří pak, nebohého i mistra
zdáví strašně řva lev, v kleci jejžto jsi sám vychovával.
Hvězdářům je osud tvůj znám, ale těžko je vyčkat
kuželu,[1]) jenž jest tak loudav; zemřeš maje nitku
nestrženou. Již teď mu překážíš, tužbě jsi v cestě,
jej trápí tvůj věk dlouhý, jelenímu podobný.
Ihned s Archigenem[2]) se poraď nebo Mithridatův
lék si pořiď! Když fíky druhé bys chtěl si trhávat
neb růži dočkat se druhých, lék míti je nutno,
jejžto požívati jest před jídlem i otci i vládci.

Převzácná rozkoš je, s kteroužto divadlo nemůžeš
srovnávat žádné praetora[3]) skvělé ni jeviště,
když patříš, jak hrdla se odvážit je při každém
vzrůstu jmění a peníze je nutno ukládati v truhle
okované, svěřovat bdícímu je Castoru[4]) v chrámě
od doby té, co i Mars Mstící svou přilbici vlastní
ohlídat nedoveď'. Tedy Flořino všecko divadlo[5])
Cerery též i Cybely opustiti snadno ti možno:
jest o tolik lidské snažení věčším ti divadlem.
Či snad více baví, když kejklíř[6]) na stroji lítá,
natažených na lanech když týž hbitě s hůry se spouští,
než ty, kterýžto na Koryckém[7]) meškáš vždy korábu,
v něm bydlíš, jsi zdvihán brzy tím a jiným brzy větrem,
podlý a sprostý jsa kupec žoku páchnoucího,
jenž se těšíš, když z Kréty břehů přivezeš starodávné
láhve, které krajanem Jova jsou, z hrozinek plny vína?
Kejklíř po provazích však kráčeje zvolna nejistých,
tím vydělá si na jídlo a od mrazu, od hladu takto
tím se lanem chrání: ale k vůli tisíci talentů
ty blázníš nebo stům letohrádků. Jen se podívej
na přístav, moře, jak plny trámů! Lidstva je více[8])

---

[1]) Kužel Sudiček (Klotho, Lachesis, Atropos) v. III, 27, IX, 135, XII, 64; otci vyměřena byla delší nit života, ale syn nedočkavý ji přetrhne. Jelen žije prý čtyřikrát tak dlouho jako vrána; v. X, 245.

[2]) Lékař Archigenes, v. VI, 236, XIII, 98. Mithridates (VI, 661, X, 73) užíval protijedů, boje se otrávení od svých nepřátel, mezi nimiž byl i syn jeho. Otcům jest báti se jedu jako králům.

[3]) Praetor za císařů řídil hry; sr. X, 36, XI, 193.

[4]) U chrámu Castora a Polluxa na tržišti byly krámy bankéřů (v. X, 25), kteří ukládali své pokladny v chrámu tomto i ve svatyni Marta Mstitele. V době Juvenalově stala se tam krádež, při níž i zlato na soše Martově bylo ukradeno.

[5]) Svátky jmenovaných bohyň oslavovány divadelními představeními; ale všechna ta divadla nevyrovnají se komedii skutečného života.

[6]) Všeliké produkce provazolezců, akrobatů a kejklířů byly za doby císařské v divadlech časté; stroj zvláštní, jímž se vymršťovali do výše, není nám blíže znám. Velišský, str. 262.

[7]) Korykus, město v Kilikii neb na Kretě (rodišti Jovově), kde ze sušených hrozinek připravovali husté víno.

[8]) Moře Karpathské u ostrova téhož jmena mezi Rhodem a Kretou; Gaetulské u sev.-záp. Afriky. Kalpe u Gibraltaru, „sloupů Herculových“, za nimiž ohnivé slunce do moře zapadajíc syčí.

na moři již. Lodi tam hned půjdou, kamkoli zisku
čáka volá; nejenom Karpathské proudy přelétnou
neb jen Gaetulské, ale též přeplují samu Kalpu,
vírech v Herculských uslyší též slunce syčící.
Velká odměna práce, abys pak vrátě se odtud,
naplněným pytlem mohl vychloubat se, opaskem,
též divné uzřel že jsi obludy neb lidi mořské.[1])
Různé šílenství duše týrá. V náruči sestry[2])
strašných Eumenidek se děsí ten pohledu, ohně,
ten zas býka raniv, že to řval, myslí, Agamemnon
neb Ithačan. Šetří ač roucha a pláště,[3]) dozorce
přec by onen měl míti, kterýžto zboží na korábu
má plno všecko a jen prknem jest od vlny vzdálen,[4])
svízelu ač důvod takového, při němž jde o hrdlo,
rozsekané jen stříbro na tváře a nápisy drobné.
Mračna se objevují a i blesky: „Uvolněte lano,"
pán zavolá, obilí si kterýžto nakoupil a pepře,
„nic tato barva nebes nehrozí, nic prouha ni černá,
letní bouřka to jen!" Nešťastník snad noci právě
této samé, až trámy se rozkotají, bude v proudech
těch potopen, drže svůj opasek levicí nebo ústy;
tento, jehož tužbám před tím zlata bývalo málo,
ježto valí vody Tagu,[5]) rudý nebo Paktolu písek,
pak s hadrem spokojí se, kterým studené skryje údy,
a skrovným pokrmem, když všecko ztratí a vyvázna
bouřku si dá malovat, skrovných tak žebraje dárků.[6])

(Pokračování.)

Literatura.

Bulletin de l'Academie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique à Bruxelles. 8°. Année 1897. Svazek 2.: Réflexions sur l'aberration planétaire (F. Folie). Sur la monochlorhydrine glycérique allylique (L. Henry). Sur l' alcool nitro-propylique primaire $(HO)CH_2—CH(NO_2)—CH_3$ (L. Henry). Sur la prétendue existence de la densité critique (P. De Heen). Sur l' observation d' étincelles positives et négatives (P. De Heen). Sur l' interprétation des données de la statistique et sur la natalité et la matrimonialité (H. Denis). Des graves dangers aux-

[1]) Fantasie plavců vídávala všeliké obludy a bytosti mořské.
[2]) Orestes zabiv matku děsí se Furií (Eumenidek), ač sestra Elektra drží ho v objetí (výjev z Oresta Euripidova); Ajas u Sofoklea vraždí stáda domnívaje se, že jsou to jeho protivníci Agamemnon a Odysseus.
[3]) Tento lakomec netrhá sice se sebe oděvu, ale přece je bez rozumu; odvažujeť se života pouze pro peníze, na nichž jest obraz a nápis císařův; sr. VI, 205.
[4]) Sr. XII, 59.
[5]) Tagus (Tajo), řeka v Hispanii, a Paktolus v Lydii jsou obyčejným obrazem básnickým o bohatství zlata; v. III, 55.
[6]) Sr. XII, 28.

quels sont exposés les livres et les manuscrits de nos dépôts publics (Ferd. Vander Haeghen).

Bulletin international de l'Académie des sciences de Cracovie. 8°. Ročník 1897. Číslo 2.: Polští poslanci na concilu Kostnickém (C. Moravski). O obývatelstvu v Polště koncem XVI. století (V. Čerkavski). Flora karpatská mezi Dunajcem a hranicí slezskou (E. Vološčak). Výkaz nových chroustův fauny halické (M. Rybiński). Příspěvek k fauně phytophag halických (E. Nězabitovski). Floristické zápisky z východních Karpat (H. Zapalovič).

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement **Borový.** Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVIII. Sešit 3.: Kmotrovství katolíků při křtech nekatolických (Josef Tumpach). Božský původ díla Mojžíšova (Eug. Kadeřávek). Sv. Benedikt s bratřími, patronové zemští (Meth. Vojáček).

Časopis Matice Moravské. Redaktoři Vincenc **Brandl** a Fr. **Bartoš.** Nákladem Matice Moravské v Brně. Předplatné ročně 2 zl. 60 kr. 8°. Ročník XXI. Sešit 2.: O některých zajímavých památkách staročeského písemnictví (Fr. Bílý). Mince a mincovnictví markrabství Moravského (In. Červinka). Obojživelníci a plazi v podání prostonárodním na západní Moravě (Fr. Šilhavý). Peštská výstava milleniová ze zřetelem ku věcem československým (Josef Klvaňa). Umělecké a vědecké zprávy.

Český časopis historický. Redaktoři J. **Goll** a A. **Rezek.** Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův) 3 zl. 60 kr. Ročník III. Sešit 2.: Messer Brunetto Latini, Dantův předchůdce a učitel (J. Vrchlický). Francouzské školství za doby revoluce (F. Drtina). Proti revoluci francouzské (J. Vlček). K listině Otakarově z 16. prosince 1222 (J. Teige).

Český Kneipp. Časopis pro šíření přirozeného spůsobu života a Kneippova léčení vodou. Redaktoři Dr. Jos. **Wieser** a prof. J. **Ježek.** Ročník IV. Seš. 1.—10. Příroda a přirozené léčení (J. Wieser). Zbláznil se (Al. Dostál). Studentské byty (J. Ježek). Mezi Kneippiány (Al. Dostál). Záducha (J. Wieser). O sliznicích a katarech (týž). Bylinářka (V. Brandl). U venkovského zubaře (Al. Dostál). Hořečka (J. Wieser).

Český Lid. Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, v Slezsku a na Slovensku. Redaktor Č. **Zíbrt.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. v. 8°. Předplatné na rok (6 svazkův o 6 arších) 4 zl. Ročník VI. Sešit 4.: Národopisná výstava lužicko-srbská v Drážďanech (Adolf Černý). Vánoční píseň (Jos. Karásek). Jak se stínal beran (Ignác Hošek). Vajce v podání slovenského ľudu (Ter. Vansová). Nevolaj z hrobu mrtvého (Jos. Čižmař). Kterak se mstívali sedláci za pych polní (V. Nováček).

Филологическое обозрѣніе. Журналъ классической филологіи и педагогики. Redaktor a nakladatel A. V. **Adolf** v Moskvě. 8°. Cena ročníku (4 svazky o 10 arších) 8 rublův. Ročník XI. Sešit 2.: Duenův nápis (I. V. Netušil). K Aischylovi (J. A. Denisov). Mykeny a Foinikie (B. V. Farmakovskij). Vstupní píseň v třetím epeisodii Aischylovy tragoedie Prometheus (J. A. Denisov). Ad Ovidium (Th. E. Korš). Nově nalezená erotická báseň Alexandrinské epochy (Th. F. Zělinskij). K Cice-

ronu a Horatiu (G. E. Zenger). Upotřebení členu při ἄστυ a ἀκρόπολις (S. I. Sobolevskij). K Aristofanovi (týž). O nama namque u Catulla (Th. E. Korš). K Archilochovi (týž). O kultu Vesty (I. V. Netušil). Arnošt Curtius (V. P. Buzeskul). Archaeologická kronika hellénského Východu (S. A. Žebelev).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XV. Číslo 7.—8.: Z pověstí a zkazek na Litomyšlsku (K. Hovorka).

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) 6½ rub. Ročník XXXVII. Svazek 2.: O vážnějších pracích v slovanské historii a filologii (T. D. Florinskij).

Kniha. Illustrovaná literární revue. Vydává Spolek českých knihkupců a nakladatelů v Praze. 4°. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr., ročně (10 seš.) 1 zl. Ročn. II. Sešit 2.

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller**. Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XIX. Svazek 4.: *Co trvá (Adolf Heyduk). Paničkou (Karel Rais). *Modlitba za mrtvé (Ant. Klášterský). *Poselství (Al. Škampa). Z lidových legend o Kristu Pánu (Jan Fr. Hruška). *Bílý kalich (Jan Rokyta). Z moderních básníků anglických (př. Jar. Vrchlický). *Hrozen (Aug. E. Mužík). Starověké villeggiatury (F. Vykoukal).

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVIII. Čís. 11.—12.: O podstatě humoru a humoristické poesie (A. Saturník).

Lud. Redaktor Ant. **Kalina.** Ve Lvově. Nákladem towarzystwa ludoznawčego. v. 8°. Cena ročně (4 seš. o 96 str.) 5 zl. Ročník III. Sešit 2.: Obyčejové právo lidu litevského (J. Vitort). Nápěvy některých písní prostonárodních (Ž. Grynbergová). Písmo obrazové (J. Vitort). Pobratimstvo a posestrimstvo (Fr. Ravita). Z mluvy lidu (Š. Gonet). Z pověr lidu (týž a L. Magěrovski). Drobné články.

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXV. Číslo 18.—20.: Páni a sedláci v Polsce (E. Jelínek). Zlá chudoba (J. z Finberka). *Mor (K. Leger). *In memoriam (I. Geisslová). *Umění (Q. Tichý). Zlá zima (F. Téver). Nálady a zátiší (Fr. Herites). Rhythmus (A. Conti, př. M. Kalašová).

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XVI. Sešit 13.—14.

Muzeum. Časopismo Towarzystwa naučyćeli škół vyžšych. Red. Maur. **Maciševski.** Ve Lvově. 8°. Nakladem Towarzystwa. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročnik XIII. Zeš. 4.: Latinská cvičení písemní na počátku XVII. věku (T. Estreicher).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník III. Číslo 7.—8.: Z torby zkušenosti (V. Novák). Básně Lju-

binka, S. b. Bašagiće, B. Livadiće, Vl. Nazora, S. Stanojeviće. Přílohou obraz: Po bitvě na brdu Izelu r. 1809.

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVIII. Čís. 11.—12.

Naše knihy. Vydavatel a nakladatel J. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Ročník I. Číslo 3.

Obrana. Redaktor Fr. **Žák.** Nakladatel V. Kotrba v Praze. m. 4°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XII. Čís. 23.—24. Ročník XIII. Čís. 1. —6

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXVII. Sešit 4.: Katastrofa (Josef svob. pán Helfert). Rector universitatis (Zik. Winter). *Tři palinodie (Jar. Vrchlický). Nové písemnictví (Jos. Kalousek, K. Staněk). Obzor divadelní (Fr. Zákrejs). Rozhledy v dějinách současných (Vlad. Svoboda). Zprávy hospodářské a sociální (E. Šimek). Vojenská hlídka (Boh. Horák). Volné rozhledy (Fr. Zákrejs).

Posel z Budče. Redaktor L. **Strahl.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Předplatné ročně (52 čísel o 16 str.) 2 zl. 50 kr. Ročník XXVIII. Číslo 1.—18.

Rádce duchovní. Časopis kněžstva československého. Redaktoři: Jos. **Burian** a Václ. **Kocián.** V Praze. Nakladatel V. Kotrba. Cena ročně 4 zl. Ročník IV. Sešit 2.—5.: Z praxe duchovní (J. Burian). Hus umírněný Viklif (A. Lenz). Katolické útulny a polepšovny ve Spojených státech (J. Burian).

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník VI. Sešit 8.

Sitzungsberichte der philosophisch-philologischen und der historischen Classe der k. b. Akademie der Wissenschaften zu München. 8°. Ročník 1897. Sešit 4.: Ein ägyptisches Grabgemälde und die mykenische Frage (Wolfg. Helbig). Ein Dithyrambus auf den Chronisten Theophanes (K. Krumbacher). Nachtrag zum Gedicht Tristan als Mönch (H. Paul). Uiber die Aufgaben der Wortbildungslehre (id.). Das Manifest des Herzogs von Braunschweig vom 25. Juli 1792 (K. Heigel)

Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. 8°. Ročník 1897. Číslo 8. až 9.

Slovenské Pohl'ady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty.** V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XVII. Seš. 4.: Pomsta (J. Gr.). Svadba v Jasenovej (Pavel Socháň). *Túžba (Dlhomír Poľský). Posledná depeša (P. D. Boborykin, přel. B. Š.). Slovenský jazyk, obyčaje, starina (Samuel Smetana). Beseda. A. N. Majkov a Chalupkova báseň „Mor ho!“ (Šk.) Literatúra. Slavistika u Maďarov.

Světozor. Redaktor M. **Šimáček.** Nakladatel F. Šimáček. V Praze. Fol. Cena ročníku (52 čísel) 8 zl. Ročník XXXI. Číslo 20.—23.: *Dva

světy (J. Vrchlický). Na památném Potomaku (P. Albieri). A. N. Majkov. Z básní Ad. Červinky. Vědecké divadlo (B. Bauše). Za všecky (Fr. Hejda). Fr. Pravda (K. Rais). *Velkonoční zvon (X. Dvořák).

Ученыя записки Императорскаго Юрьевскаго университета. Редакторъ М. Дьяконовъ. v. 8°. Cena ročně (aspoň 4 svazky) 6 rublův. Ročník V. Svazek 1.: Vzájemný poměr bakteriologie ku geologii (N. I. Andrusov).

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXIV. Svazek 3.: O elliptických funkcích (P. Grave). Přednášky o obecné psychopatholo gii (N. Popov).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VIII. Číslo 3.—5.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXVI. Číslo 12.—13.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XVI. Číslo 11.—12.: Zlatá planina (Iv. Vazov, př. J. Koněrza). Dokumenty (K. Žák). Poskvrněná duše (J. z Finberka).

Věstník král. České společnosti nauk. Třída filosoficko-historická. Rok 1896: O lékárnících a lékařích Kutnohorských v 15. a 16. věku (J. Šimek). Urbář panství Kaceřovského z r. 1558 (Fr. Prusík). Eine besondere Gebrauchsweise des II. Fut. im Sanskrt (A. Ludwig). Das Mahâbhârata als Epos und als Rechtsbuch (týž). Abú Firás (R. Dvořák). Rukopisy a starotisky Chilandarské (S. Chilandarec a F. Pastrnek). Staročeské obyčeje a pověry pivovarské (Č. Zíbrt). Rychtářské právo (týž). O kanceláři a listinách markrabí moravských Vladislava a Přemysla (G. Friedrich). Latinský básník Jeronym Arconatus (F. Menčík). Über ein Wiedertäufergesangsbuch (týž). Paměti Hynka mlazšího Bruntalského z Vrbna (V. Nováček).

Zdraví. Rediguje Dr. K. **Chudoba** a uč. Am. **Čadová.** Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3 zl. 60 kr. Ročník III. Seš. 3.: O příčinách různosti zdravotních poměrů v jednotlivých částech Prahy (J. Matějka).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. K. **Schenkl, J. Huemer.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVIII. Sešit 3.—4.: Das Skioptikon als Lehrmittel an Mittelschulen (A. Primožič). Appius Claudius und Philemon. Zum altlateinischen Epos (F. Marx). Eine Lateinstunde nach Gouin'scher Methode (A. Ritschel). Unsere Schulausgaben aus Homer gegenüber der Concentration im Unterrichte (L. Eysert). *Der deutsche Aufsatz in der dritten und vierten Classe (H. Schickinger). *Zur Helena im „Faust“ (E. Szanto). Lamprechts deutsche Geschichte und die neue Richtung in der Geschichtswissenschaft (E. Hannak).

Zlatá Praha. Redaktor Ferd. **Schulz.** Nakladatel J. Otto. V Praze. Fol. Cena ročně 8 zl. Ročník XIV. Číslo 19.—23.: Z básní A. Mužíka. O sklářství staroorientálském (G. Schmoranz). Až na konec poklesku (Ed.

Rod, př. J. Horák). Na příkrých cestách (J. Šír). Don Juan (l. Byron, př. V. Jung). Mezi Dajaky a orangutany (E. Vráz). S harfou (Vl. Pittnerová).

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 3 zl. Ročník V. Sešit 14.—15.: Vliv cyklistiky na povoznictví. Parní turbina. Pivní syfon. Bezpečné kahany. Kafr. Elektrické transmisse. Největší křižák. Sklo.

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Raýman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník VII. Sešit 4.: O moru (J. Hlava).

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1897. Svazek 3.: Poesie v římských dějinách (V. I. Modestov). Nauka o periodě v ruštině (V. Th. Andrejev). Východiště letopočtu Повѣсти временныхъ лѣтъ (A. A. Šachmatov). V oblasti dřevních dějin (Th. Sokolov).

Apologie víry křesťanské na základě věd přírodních. Napsal F. **Duilhé de Saint Projet.** 4. vydání, př. A. Podlaha. V Praze 1896. Nakl. V. Kotrba. 8°. Cena sešitu (o 3 arších) 25 kr. Sešit 2.—3. (str. 49—144).

Baron Trenck. Napsali O. **Féré** a D. **Saint-Yves,** př. A. Koudelka. Illustruje V. Černý. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1897. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 5.—9. (str. 131—290).

Božská komedie. Napsal **Dante** Alighieri, přel. Jar. Vrchlický. 3. vydání. Nakl. J. Otto. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.). 16 kr. Sešit 7. (str. 193—214. Konec). Sešit 8.: Očistec (str. 1—48).

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina.** V Praze 1896. Nakl. Edv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 12 kr. Číslo 33.: Legenda (str. 65—96). Čís. 34.: Obrázky z pravěku země České. Napsal Alex. Bernard (str. 97—128).

Do středu země od Jul. **Verna,** přel. J. Wagner. Illustruje V. Černý. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1897. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 2.—6. (str. 33—192).

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1896. Nákladem J. Otty. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 81.—82. (str. 473—536).

Hudební květy. Redaktor **Karel Weis.** Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze. 4°. Cena ročně (12 seš.) 6 zl. Seš. 8.: F. L. d'Arma Dietz: Nocturno, Gavotta, Valčík, Mazurka.

Kniha o slušném chování. Napsal Fr. **Kodym.** V Praze 1896. Nakl. Ed. Beaufort. Sešit 3.—11. (str. 65—348. Konec.).

Letem českým světem. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1897. Fol. Cena sešitu (o 12 pohledech) s tiskem po obou stranách 30 kr., po jedné straně 40 kr. Sešit 9.—10. čís. 99—122.

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 93.: Milionářky ze zámoří od

L. de Tinseau, př. Jiří Ščerbinský. 83. — Svaz. 94.: Meteor S. Normanského, př. Ž. Šebková. 99.

Libuše, Matice zábavy a vědění. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m 8°. Cena ročníku 1 zl. Ročník XXVII. Číslo 2.: Illuse od Ž. Podlipské. 164.

Manžel. Napsal Bruno **Sperani,** př. K. Klostermann. V Praze 1896. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 12. (str. 353—379). Konec.

Manžel z ochoty. Napsal R. **Savage,** př. H. Kosterka. V Praze 1897. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 1.—2. (str. 1—64).

Mezi slunci a hvězdami. Napsal K. **Flammarion,** př. J. Kosina. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr. Seš. 5.—6. (str. 129—192).

Národopisná výstava českoslovanská v Praze 1895. Vydali výkonný výbor Národopisné výstavy českoslovanské a národopisná společnosť českoslovanská prací spisovatelův a umělcův českých. Pořádají K. Klusáček, Em. Kovář, L. Niederle, Fr. Schlaffer, F. A. Šubert. Nákladem J. Otty v Praze. fol. Cena sešitu (o 3 arších) 80 kr. Sešit 19. (str. 409—424): Museum města Prahy (Bř. Jelínek). Pravěk zemí českých (L. Niederle). Česká literatura. Úvodu str. XXI—XXVIII.

Na severní točnu od Fr. **Nansena,** překlad rediguje J. Guth. S illustracemi O. Sindinga. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 10.—14. (str. 289—448).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 248.—251.: Chaslesův princip—Chmel (str. 81—256).

Pantáta Bezoušek od K. **Raisa.** Naklad. Fr. Šimáček. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 6.—7. (str. 161—224).

Physiologie od P. **Montegazzy.** Nakladatel I. L. Kober v Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 31. (str. 305—341). Konec.

Politické dějiny národa Českého od r. 1861 až do r. 1895. Napsal Ad. **Srb.** V Praze 1897. Nakl. Fr. Šimáček. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 24 kr. Sešit 8. (str 225—256).

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XIII. Svaz. 6.: Sládkova rodina od Vlasty Pittnerové (str. 113—240).

Řím od E. **Zoly,** přel. Fr. Čihák. Nakl. Ed. Beaufort. V Praze 1897. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 11.—13. (str. 321—416).

Sborník světové poésie. Vydává IV. třída České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění. Vydání sešitové. Nakladatel J. Otto. m. 8°. Třída IV. Ročník VII. Číslo 1.: Sofokleova Elektra, přel. J. Král. 95. 50 kr.

Jos. Svátka sebrané dějepisné romány. Nakladatel Fr. Bačkovský v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Díl IV. Seš. 53.: Pasovští v Praze (193—240).

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1896. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Díl X.: Sešit 123. (str. 341—372).

Skláři. Román K. **Klostermanna.** Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 5.—6. (str. 129—192).

Slečna Don Quixote. Napsal Al. **Bródy,** přel. G. Mayerhoffer. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 9.—13. (str. 257—415). Konec.

Slovník česko-francouzský. Kapesní vydání. Sestavil Jan **Herzer.** Nakl. J. Otto. V Praze 1897. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 18 kr. Seš. 4.—6.: fiskus—komplex (str. 97—192).

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Nakladatel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 67. (str. 193—214. Konec). — Seš. 68.—69.: Z Hlubin (str. 1—72).

Spisy Adolfa Heyduka. Nakl. J. Otto. V Praze. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 5.—6. (str. 17—80).

Spisy Ivana Sergějeviče Turgeněva. Překlad redigoval Jar. Hrubý. Nakl. J. Otto. 2. vydání. V Praze 1896. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 29.—30. (str. 97—159).

Sv. Petr a první léta křesťanství od abbé C. **Fouarda,** přel. Jan Hulakovský. V Praze 1896. Nakl. V. Kotrba. 8°. Cena sešitu (o 80 str.) 50 kr. Sešit 4. (str. 241—320).

S vílou kouzelnicí. Vybrané české pohádky upravil Fr. S. Procházka. V Praze 1896. Nakladatel J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (16 str. s barvotisky) 15 kr. Seš. 9.—10. (str. 129—160).

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník XI. Sešit 5. až 6. (str. 225—318).

Umučení a oslavení Pána našeho Ježíše Krista podle čtyř evangelií. Napsal J. **Sýkora.** V Praze 1896. Nakl. V. Kotrba. 8°. Cena seš. (o 48 str.) 25 kr. Seš. 1.—5. (str. 1—240).

Vyučovací listy jazyka německého pro samouky. Píše Fr. **Vymazal.** Nakl. Bursík a Kohout. V Praze 1897. v. 8°. Cena sešitu (o 16 str.) 36 kr. Seš. 2.—4. (str. 17—64).

Život Dra Julia Grégra od K. **Tůmy.** Nakladatel Ed. Beaufort. V Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 8. (str. 225—256).

Básnictví a mravouka. Napsal P. **Vychodil.** V Praze 1897. Nakl. V. Kotrba. 8°. 74. 40 kr.

Jen poctivě. Povídka Al. **Dostála.** V Praze 1897. Nakladatel Fr. Bačkovský. 8°. 51. 30 kr.

Kapesní slovník jazyka českého i anglického. Sestavil V. E. **Mourek.** II. Díl anglicko-český. V Lipště 1897. Nakladatel O. Holtzeův nástupce. 16°. II. 407. 2 M 55 Pf. — Není tomu dávno, referovali jsme o česko-anglickém díle tohoto slovníku. Též pochvaly jako I. zasluhuje i tento II. díl, jenž jest pořízen stejně prakticky a přehledně, vyčerpávaje hlavní slovní zásobu jazyka anglického, takže lze dílo to školám co nej-

vřeleji doporoučeti. Tisk jest stejně zřetelen, úprava velmi úhledna, cena nepatrná.

Květena Moravy a rakouského Slezska. Sepsal E. **Formánek.** V Brně 1887—97. Vlastním nákladem. v. 8°. II. 1474. LIII. — Dílo velice cenné, doplňující Čelakovského Prodromus v obou druhých zemích naší koruny. Spisovatel, jenž má i v cizině jako botanik jmeno velmi zvučné, po léta podnikal cesty a sbíral látku ku svému dílu, jež v odborných listech co nejlepší došlo pochvaly. Toto cenné dílo by nemělo scházeti v žádné knihovně středních škol českých.

Matčin odkaz od F. **Andrlíka.** V Praze 1897. Nakladatel Fr. Bačkovský. 12°. 94.

Nové studie a podobizny od Jar. **Vrchlického.** V Praze 1897. Nakl. F. Šimáček. v. 8°. 261. 1·5 zl.

O šelmách kočkovitých od K. **Starého.** V Praze 1897. Nakl. Fr. Bačkovský. 8°. 141. 70 kr.

O významu filosofie Descartesovy. Proslovil Jos. **Durdík.** V Praze 1897. Nakl. J. Otto. 8°. 16 s podobiznou. 20 kr.

Radosti života od J. **Lubbocka,** př. J. Váňa. Díl II. V Praze 1897. Nakl J. R. Vilímek. 8°. 175. 95 kr.

U lidožroutů od Pavla **Durdíka.** V Praze 1897. Nakl. Fr. Bačkovský. 8°. 245. 1·5 zl.

Vzpomínky z jihu. Básně A. **Klášterského.** V Praze 1897. Nakl. F. Šimáček. 16°. 88. 40 kr.

Za vlasť. Povídka Al. **Dostála.** V Praze 1897. Nakladatel Fr. Bačkovský. 8°. 49. 30 kr.

Živočichopis pro nižší třídy škol středních. Sepsal Fr. **Polívka.** V Olomúci 1897. Nakl. R. Promberger. 8°. I. 205. 2 k 40 h, váz. 2 k 90 h. — Práce velmi zdařilá, tisk velký, jasný, úprava velmi úhledná, obrazův 365 přesně a čistě provedených. Knize lze přáti co nejhojnějšího rozšíření na českých ústavech.

Drobné zprávy.

Nařízení.

Nařízení ministerstva kultu a vyučování ze dne 23. března 1897, č. 7155 o připuštění žen za řádné neb mimořádné posluchačky na filosofických fakultách c. k. universit.

§ 1. Ženy mohou býti připuštěny *za řádné posluchačky* na filosofických fakultách universit, splní-li tyto podmínky:

§ 2. Kandidátka má k vůli připuštění k zápisu prokázati:

a) rakouské občanství státní;

b) že dokonala 18. rok věku neb že jej dokoná v tom roce kalendářním, v němž se uchází o zápis;

c) že s prospěchem vykonala zkoušku určitěji naznačenou v minist. nařízení ze dne 9. března 1896, č. 1966[1]) (zkoušku dospělosti) na některém státním gymnasii tuzemském neb některém cizozemském, jež od ministra kultu a vyučování za rovnocenné uznáno jest.

§ 3. O přijetí neb nepřijetí žen za řádné posluchačky rozhodne děkan filosofické fakulty.

Kdyby ucházečka o přijetí nebyla připuštěna k zápisu, jest jí volno recurrovati k ministru kultu a vyučování.

§ 4. Platná nařízení o zápise a immatrikulaci, o návštěvě přednášek a *osvobozování od kollejného* i platné kázeňské předpisy mají se přiměřeně vztahovati též k ženám jako řádným posluchačkám universitním.

§ 5. Opustí-li řádná posluchačka filosofické fakulty universitu, buď že ukončila své studie neb že se chce odebrati na jinou universitu, má jí děkan vyhotoviti vysvědčení na odchodnou.

Bez takového universitního vysvědčení na odchodnou nesmí na jiné universitě býti přijata.

§ 6. V příčině připouštění řádných posluchaček *k filosofickým rigorosům* mají platnost míti ustanovení filosofického rigorosního řádu ze dne 15. dubna 1872, po případě minist. nařízení ze dne 11. února 1888.

§ 7. Ženy, jež mohou prokázati sice podmínku § 2., ne však lit. *c*) (vykonání zkoušky dospělosti), mohou býti přijaty *za mimořádné posluchačky* na filosofických fakultách, absolvovaly-li s prospěchem aspoň ústav ku vzdělání učitelek nebo některou z těch škol pro dívky (vyšší dívčí školy, lycea, gymnasia), jež ministr kultu a vyučování případ od případu prohlásí k tomu rovnocennými.

Takové mimořádné posluchačky mají však zapisovati nejméně 10 hodin přednášek do téhodne.

Dovolení k návštěvě jednotlivých přednášek může ženám jen výmínečně dáti professorský sbor k návrhu dotyčného docenta podle minist. nařízení ze dne 6. května 1878.

§ 8. Mimořádné posluchačky jsou právě jako řádné posluchačky povinny k zachovávání akademických zákonův a nařízení.

§ 9. Podmínky připuštění řádných neb mimořádných posluchaček *k učitelské zkoušce* pro vyšší školy dívčí, po případě pro střední školy dívčí upraví se zvláštním nařízením.

§ 10. Toto nařízení vejde v platnost studijním rokem 1897/98.

---

[1]) Viz Krok 1896, str. 149.

* * *

Poněvadž **ve výkazech učebnic,** které se sem co rok v první polovici měsíce dubna pro následující rok školní ku schválení předkládají, shledány byly různé vady a nedostatky, jež přehled změn navržených značnou měrou znesnadňují, vidí se c. k. zemské školní radě v té příčině naříditi takto:

Podání obsahuj: a) *protokol poradní*; b) *přílohy k protokolu*; c) *seznam všech učebnic*, jichž na ústavě příštím rokem školním užíváno býti má; d) *návrh četby školní*. — S vyřízením podání vrácen bude ředitelstvu protokol poradní a jeho přílohy, seznam však učebnic a návrh četby budou zde ponechány k potřebě úřední.

V příčině úpravy podání podotýká se:

Ad a) *V protokole* seřazeny buďte navržené změny co nejpřehledněji dle jednotlivých tříd a u každé třídy *stručně* budiž naznačeno: 1. které approbované *nové knihy* a 2) která approbovaná *změněná vydání*[1]) mají (dle návrhu sboru) anebo musí (postupem) v třídě té se zavésti.

Knihy a vydání, která approbace ministerské ještě nedosáhla, do návrhů vůbec pojímána nebuďte. Objeví-li se v té příčině později nutnosť nějaké změny, budiž sem po schválení knihy, jíž se týče, zvláštní podání dodatečně učiněno.

Změny knih pomocných, jež schválení nepotřebují (Marenzeller Normal. I, Nr. 94, § 11.), nebuďte v protokole uváděny.

Ad b) *Přílohy k protokolu* obsahujte odůvodnění, proč se ta která *nová* kniha na ústavě zavádí. Odůvodnění sepsáno i podepsáno budiž od učitele, jenž změnu tuto navrhuje.

Zavedení učebnic postupem netřeba vůbec odůvodňovati.

Ad c) *V seznamu učebnic*, sestaveném dle tříd, nikoli dle předmětů, vyznačeny buďte ty knihy, které v protokole uvedeny jsou, tedy na nějaké změně spočívají, *inkoustem červeným*.

U každé učebnice označena budiž approbace *stručně* odkazem k Věstníku ministerskému asi takto: V. Bl. 1893, p. 127.

Ad d) *Seznam četby* obsahuj na gymnasiích četbu latinskou od třídy III.—VIII., řeckou od třídy V.—VIII., českou a německou potud, pokud se navrhuje k četbě mimo čítanku některé dílo celé. Toto poslední ustanovení platí též o reálkách. (Z. š. r. v Praze 12/3 1897, č. 9242.)

* * *

Osnova učební a instrukce k vyučování tělocviku na středních školách vydána výnosem c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 12. února 1897, č. 17.261 ex 1896.

---

[1]) *Změněným vydáním* budiž rozuměno nové vydání knihy, které bylo approbováno s vyloučením *všech* vydání předešlých. — Připuštění nových approbovaných vydání, jichž lze užívati současně se všemi aneb aspoň s některými staršími vydáními téže knihy, *nebuď vůbec pokládáno za změnu* a proto nebuď *v protokole* označeno.

Schválená díla:

Vondruška K., Katolická liturgika. V Praze 1895. 70 kr., váz. 50 kr. (25/2. 1897, č. 4253.)

Šíma J., Slovácké vyšívání stehem křížkovým a vrkůčkovým. V Praze 1896. F. Šimáček 4 zl. (Pro ústavy učitelek. 11/3 1897, č. 5281.)

Schulz Jar., Mluvnice jazyka řeckého. 2. vyd. V Praze 1896. 1·7 zl., váz. 1·9 zl. (23/3 1897, č. 6746.)

Petrů Václav, Čítanka pro nižší třídy. Část IV. 2. vydání. V Praze 1897. I. L. Kober. 1 zl., váz. 1·25 zl. (27/3 1897, č. 7001.)

Šubrt Frant., Učebnice a čítanka francouzská. Díl II. 2. vyd. V Praze 1897. 90 kr., váz. 1·1 zl. (26/3 1897, č. 7008 — vylučujíc současné užívání 1. vydání.)

Jarolímek Č., Geometrie pro nižší třídy reálek. V Praze 1897. 3 k (2/4 1897, č. 7518.)

Rozmanitosti.

— **Rodiště Buddhovo.** Výkopky v Nepale, jak oznamuje kulkutský „Pioneer“ a dle něho „Revue Encyclopédique“ (z 6. února), vedly k objevu rodiště Buddhova. Dályť se Angličany v Manze-Niglivě a Manze-Paderii, kde se nalézá mnoho buddhistických rozvalin a monolithův. Jeden z těchto vyvýšený nad zemí na 3 metry a posetý nápisy poutníkův obrátil na sebe pozor osob řídících výkopky; když prohloubili zemi na 3½ metru, našli nápis, jenž hlásal, že veliký panovník Pejadosi, známější v buddhistických letopisech jmenem Asoka, vyzdvihl v sadech Lumbiny před 20 lety ten monolith na témž místě, kde se narodil Buddha. Dosud se mělo za to, že se narodil v Kapilovastě, kde bydlila rodina Sakkija-Muni. Nyní nalezený pomník, postavený asi v 239. roce před Kr., nalézá se 28 km. na východ od Kapilovasty, z níž zůstaly jediné rozvaliny.

— **Zlomek neznámého básníka řeckého.** V Britském museu objeven na papyrech nalezených v Thebách zlomek neznámého básníka řeckého; jest to monolog, v němž naříká mladá dívka, že ji nevěrný milovník oklamal. Plod ten pochází bez pochyby z ptolomejské doby.

— **Goethova krásná Milánka.** Dle bádání Carletty, uveřejněného v lednovém svazku časopisu Vita Italiana, nazývala se tato žena Magdalena Riggi-ová; narodila se v Miláně dne 29. listopadu 1765; osiřevši usadila se u bratra v Římě, v Vecchio Porto. Podobizna její se zachovala, malovalať ji v 30. roce jejím známá přítelkyně její Angelika Kauffmannová. Magdalena se provdala za bohatého továrníka Vulpata, s nímž měla 6 synův, a po jeho smrti vyšla za muž za správce mužovy továrny Františka Giupice, jemuž porodila 2 děti. V pozdějším věku krásná Milánka nosila brejle a šňupala; zemřela v 60. roce věku svého. — S Goethem se seznámila v 22. roce svém (r. 1787).

— **Nová křesťanská éra.** Učený badatel anglický Dr. Cunningham Geikie zabývá se v Homiletic Review (za leden r. 1897) touto už často přetřásanou otázkou a stanoví *omyl o 6 let.* Jak známo, sestavil nynější chronologii křesťanskou Dionysius Nepatrný v VI. století, dle níž se Kristus narodil r. 754. po založení Říma. Udání to jeví se býti nesprávným, neboť Herodes, jenž byl na živě při narození Kristově, umřel pravděpodobně r. 750 po založení Říma; kromě toho dle evangelisty Lukáše Jan Křtitel, jenž byl nemnoho starší Krista, počal obecné působení své v 15. roce panování Tiberiova, a že Kristu bylo tehdáž 30 let. Dle toho nutno předpokládati, že při smrti Herodově Ježíšovi bylo ne méně než dvě leta, i *narodil se tudíž v 748. roce po založení Říma.* Jest tedy v křesťanské chronologii *chyba o 6 let*, i měli bychom letos psáti r. 1903.

— **Babylonské a assyrské dějiny ve výkopkách.** Professor Sayce podává v lednovém svazku časopisu Contemporary Review zprávu o nedávném ve dvou babylonských městech objevení hliněných deštiček s důležitými historickými nápisy o událostech, jež se sběhly 3000 let před tou epochou, již dříve pokládali za počátek světa. Objevy ty učinila jednak už dříve v Telochě francouzská expedice, v letech 1888—1896 pak americká v Nufaru; všeho všudy nalezeno 65.000 deštiček. Věčšina jich nalézá se v Cařihradě, kde se jich rozluštováním zabývá celá řada orientalistův; co pak už rozluštěno, podává drahocenné zprávy o dávné starobylosti. Nipur, nyní Nufar, byl jedním z nejstarších středisk babylonské vzdělanosti a jeho hlavní chrám zasvěcený „Pánu světa duchův" byl založen na počátku chaldejské epochy; rozvaliny chrámu Baalova v Nipuru objevené nyní svědčí dle professora Hilprechta, že chrám ten založen 6000 neb 7000 let před Kr., a nejstarší z nalezených deštiček spadají do V. i VI. století před naší érou: dle toho dějiny Babylonu dobře soupeří co do starobylosti s dějinami Egypta. Text těch deštiček dokazuje, že královský babylonský letopisec Nabonid správně položil vládu krále Narama-Sana k 3800 roku př. Kr. Jeví se, že od nejdávnějších dob babylonští letopisci zapisovali rok za rokem vše vážné události kralování každého panovníka a při změně dynastie sestavovali chronologický seznam všech vládcův vymřelé neb stolce zbavené dynastie. Výkopky úplně potvrzují existenci takých chaldejských vládcův, jež zavrhoval Niebuhr, ba dokazují, že dávno před Sargonem byl vládce jmenem Lugal-Zugi-Si, za jehož vlády 4000 let před Kr. byla v babylonské říši veliká města, staré chrámy a značně rozvitá vzdělanosť užívající nářečí sumerijského, jež se přimísí semitského jazyka zvrhlo v tak zvaný nyní jazyk assyrský. — Professor Hommel odvozuje prvotní vzdělanosť egyptskou od chaldejské.

— **Právo veřejnosti** dostaly vyšší obchodní školy v Olomúci a v Prostějově.

— **Ve státní správu** převzat jest s ústavem sbor učitelský české reálky Matiční v Budějovicích.

Konkursy.

Uprázdněna jsou místa: skut. učitele klassické filologie na gymnasium v Uherském Hradišti a na vyšším gymn. v Brně; skut. učitele frančtiny a němčiny neb češtiny na reálce v Uher. Brodě; skut. učitelé kreslení tamže;

skut. učitele katol. náboženství na paedagogii Soběslavském, na gymn. Táborském a na nové Staroměstské reálce v Praze; skut. učitele češtiny a němčiny i zeměpisu na průmyslové škole v Plzni; ředitele na nové Staroměstské reálce v Praze.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Zpráva o stavu a činnosti Královské České společnosti nauk za rok 1896.

Přednesená ve veřejné schůzi výroční dne 1. února 1897.

Velectěné shromaždění!

Jako každý rok tak i minulý spůsobil ve stavu naší Král. České společnosti nauk některé změny. Pieta káže, abychom zmínili se nejprve o ztrátách, kterými nás postihla neúprosná smrť. Zemřel jeden člen přespolní třídy filosof.-histor.-filologické, fil. Dr. kr. tajný vládní rada Arnošt Curtius, slavný dějepisec v Berlíně, zvol. 1893; jeden člen přespolní třídy mathem.-přírodovědecké, Anatol Dimitrievič Bogdanov, ř. prof. zool. na cís. universitě Moskevské, zvol. r. 1890 a jeden dopisující člen I. třídy Kristian rytíř d'Elvert, c. k. dv. r. v Brně, zvol. r. 1853.

Mimo tyto členy, o jejichžto úmrtí jsme byli zpraveni, ukázalo se při podrobném prozkoumání seznamu členů, že vedena jsou v něm jmena, jejichžto nositelé někteří snad už od kolika let nemeškají mezi živými. O některých podařilo se nám zjistiti, že již umřeli, o jiných dosud nemáme jistoty. Ale ze seznamu najisto vypuštěni býti musili: dopisující člen třídy filosof. histor. jazykozpytné Charles Rogers, Dr. fil., histor. spisovatel v Londýně, zvol. r. 1880; a dopis. členové II. třídy Josef Engel, Dr. lék., býv. prof. anatomie popisné na c. k. lékař. ranhojičské Josefinské akademii ve Vídni, zvolen r. 1852; Eman. Liais, astronom při hvězdárně v Paříži, zvol. r. 1856; John Henry Newman, býv. rektor římsko-katolické univ. v Dublíně, zvol. r. 1859. Ztráta tedy činí letos celkem 7 členů. Za to hned ve schůzi, konané v lednu 1896, zvoleni jsou členové noví, a to jeden řádný v II. třídě, 1 přespolní v téže třídě, 1 mimoř. v I. a 4 mimoř. ve II. tř., 4 dopisující ve II. tř.: celkem 11 členů.

Měla tedy společnosť na konci r. 1896

členů řádných ve třídě pro filos., dějepis a filol.	12
„ „ „ „ mathem. a přírodověd.	12
členy čestné	2
členů přespolních v I. třídě	19
„ „ v II. „	18
„ mimořádných v I. „	36
„ „ v II. „	26
„ dopisujících v I. „	30
„ „ v II. „	29
celkem	184

t. j. o 2 více nežli na sklonku r. 1895.

Letošním rokem vypršelo triennium, na které zástupci čestných úřadů společnosti dle stanov bývají voleni a naposledy jmenováni byli r. 1893. — Vykonány jsou tedy v prosinci volby nové na následující tříletí, a s jednomyslností potěšitelnou zvoleni jsou všichni dosavadní funkcionáři na novo a to: za předsedu vládní rada prof. Dr. V. V. Tomek, za místopředsedu dvorní rada prof. Dr. Karel rytíř Kořistka, za pokladníka prof. Dr. Fr. Jos. Studnička, za tajemníka třídy filos.-histor.-filologické prof. Dr. Jos. Kalousek, za tajemníka třídy mathem.-přírodovědecké prof. Dr. Karel Vrba. — Pouze úřad hlavního tajemníka společnosti musil býti obsazen nově. Dosavadní hl. tajemník, prof. Dr. Jos. Emler, který místo své po 6 let záslužně zastával, už od minulého právě leta pro trvalou chorobnost práce své konati nemohl a zastupován byl nejprve tajemníkem I. tř. prof. Drem Kalouskem, od října měsíce řádným členem společnosti prof. Drem Mourkem. Tento také zvolen jest v prosinci rovně jednohlasně za hlavního tajemníka.

Řádní členové společnosti konali za řízením běžných záležitostí správních r. 1896 devět schůzí řádných, jednu mimořádnou. — Výtah z protokolů, jež se vedou o těch schůzích, následuje níže v této výroční zprávě pod č. II.

Vědecká činnost společnosti, která záleží v přednáškách a spisech uveřejňovaných, roku minulého brala se pravidelným svým chodem. Třída filosoficko-historicko-jazykozpytná konala za tento rok 18 schůzí, ve kterých byly celkem 23 přednášky, jež buď sami měli nebo ku přečtení zaslali tito pánové:

13./I. Vlád. rada V. V. Tomek: 1. O velkém ohni Pražském r. 1541.

27./I. Dr. Č. Zíbrt: 2. Ukázky ze spisu o prostonárodních písních českých.

10./II. Dr. V. E. Mourek: 3. O Wolkanově spise: Geschichte der deutschen Litteratur in Böhmen bis zum Ausgange des XVI. Jahrh.

24./II. Mons. F. Lehner: 4. O umělecké činnosti Olomouckého arcibiskupa Zdíka 1126—1150.

9./III. Dr. Mourek: Dokončení o spise Wolkanově; 5. Řed. Josefa Šimka rozprava o lékárnících a lékárnách v Kutné Hoře v XV. a XVI. století.

23./III. Prof. Dr. R. Dvořák: 6. Abú Firás, arabský básník a hrdina z X. věku.

13./IV. Prof. F. X. Prusík: 7. O Kaceřovském urbáři z roku 1558. 8. O nové decimální klassifikaci bibliografické.

27./IV. Prof. Ant. Truhlář: 9. O literární pozůstalosti Josefa Jirečka.

11./V. Prof. Dr. J. V. Novák: 10. Úsudek Komenského o spisovatelích staroklassických.

Prof. Dr. A. Ludwig: 11. Eine besondere Gebrauchsweise des zweiten Futurums im Sanskrt.

Mnich Sava Chilandarac: 12. Rukopisy a starotisky Chilandarské.

1./VI. Prof. Dr. A. Ludwig: 13. Recension von Jos. Dahlmanns Werk: Das Mahâbhârata als Epos und Rechtsbuch.

15./VI. Dr. Č. Zíbrt: 14. O staročeských obyčejích a pověrách pivovarských.

22./VI. Archiv. Fr. Mareš: 15. O literárním poslání kláštera Třeboňského.

12./X. Dr. Č. Zíbrt: 16. O rychtářských a cechovních právech čili ferulích.

26./X. Dr. Z. Winter: 17. Z dějin university Pražské v prvním čase po bitvě Bělohorské.

16./XI. Gustav Friedrich: 18. O kanceláři a listinách markrabí moravských Vladislava a Přemysla 1198—1239.

30./XI. Dr. Z. Winter: Dokončení výkladu z dějin university Pražské.

Skriptor F. Menčík: 19. O lat. básníku Arconatovi.

20. O německém zpěvníku Anabaptistů.

14./XII. Dr. V. Gabler: 21. Červená mše. Episoda z francouzské revoluce.

28./XII. Dr. Hermen. Jireček ryt. z Samokova: 22. O všeslovanském právnickém slovníku.

Dr. Voj. Nováček: 23. Paměti Hynka Bruntálského z Vrbna z let 1610—1611.

Přednášeli: R. Dvořák (1), Gust. Friedrich (1), V. Gabler (1), Sava Chilandarac (1), Herm. Jireček (1), Lehner (1), A. Ludwig (2), Fr. Mareš (1), Fr. Menčík (2), V. E. Mourek (2), Dr. V. Nováček (1), J. V. Novák (1), Fr. X. Prusík (2), Jos. Šimek (1), V. V. Tomek (1), A. Truhlář (1), Z. Winter (2), Čen. Zíbrt (3).

Ve třídě mathematicko-přírodovědecké bylo celkem 15 schůzí a 46 přednášek, jež měli:

10./I. Prof. K. Küpper: 1. Projektivní sestrojení křivek m-tého řádu C^m.

Inž. F. Rogel: 2. Theorie Eulerových funkcí.

Prof. V. Weinzettel: 3. Gasteropoda českého útvaru křídového.

7./II. Dr. A. Krejčí: 4. Přehled českých orthopter.

Prof. K. Küpper: 5. O vztazích mezi polygonálnými a prostorovými křivkami.

Prof. Č. Zahálka: 6. O zvláštním určení směru a sklonu vrstev v geologii.

21./II. Prof. Dr. Fr. Jos. Studnička: 7. Nový příspěvek k nauce o determinantech.

Prof. Dr. Jan Palacký: 8. O floře ostrova Domingo.

Dr. A. Krejčí: 9. O jarositu ze Smrkovic u Písku.

6./III. Prof. Dr. F. Vejdovský: 10. O amfipodech podzemních vod Radotínských.

Prof. Dr. J. Woldřich: 11. O třídění anthropozoické skupiny útvarní v střední Evropě s ohledem na kulturní stupně člověka.

Prof. Č. Zahálka: 12. Pásmo IX. křídového útvaru mezi Chocebuzy a Vidimí v Polomených horách.

Dr. B. Katzer: 13. Phytopalaeontologické poznámky.

20./III. Prof. Dr. Koláček: 14. O výpočtu indukčních koefficientů dlouhých cívek.

Dr. F. K. Studnička: 15. O anatomii a embryologii předního mozku obratlovců.

17./IV. Dr. J. Barvíř: 16. Gabro od Malého Boru.

K. Písařovic: 17. K známostem Hydrachnid českých.

Prof. Č. Zahálka: 18. Stratigrafie útvaru křídového Řípské vysočiny a Polomených hor.

29./V. Prof. Dr. Jan Palacký: 19. O floře Hadramantské.

Dr. J. Frejlach: 20. Roční postup hojnosti největších a nejmenších ročních maxim srážkových ve vodopisné oblasti Labe v Čechách.

Prof. Č. Zahálka: 21. Palaeontologie křídového útvaru ve vysočině Řípské.

12./VI. Prof. Dr. F. J. Studnička: 22. O determinantech mocninných a jich nejdůležitějších vlastnostech.

Dr. J. Frejlach: 23. Příspěvky k poznání klimatu Prahy. II. Oblačnost.

B. Němec: 24. Studie o isopodech.

Prof. K. Küpper: 25. Dodatek k *k*-gonálným křivkám.

Prof. Č. Zahálka: 26. O vzniku cicvárů v severních Čechách.

26./VI. Dr. Edvin Bayer: 27. O rostlinstvu vrstev Chlomeckých.

Dr. B. Katzer: 28. Příspěvek k poznání staršího palaeozoica v oblasti Amazonské.

Prof. Fr. Klapálek: 29. Obojetník Camponotus ligniperdus Ltr.

10./VII. Prof. Dr. Fr. Sitenský: 30. O fytopathologických pozorováních na hospodářsko-botanické pokusné stanici v Táboře.

Prof. Dr. A. Hansgirg: 31. O dešťochranných pohybech květů.

MUC. J. F. Babor: 32. Doplňky k známostem o českých slimácích. II. Arionidae.

Inž. F. Rogel: 33. O funkcích Bernouilliho.

23./X. Dr. J. Barvíř: 34. O výskytu zlata na důležitějších nalezištích v Čechách. Část I. O pokračováních zlatonosných hornin Jílovských a původu zlata v nich.

Dr. A. Hansgirg: 35. Nové příspěvky k biologii rostlin.

6./XI. Prof. Dr. V. Rohon: 36. Příspěvky ku třídění palaeozoických ryb.

Dr. J. Barvíř: 37. O zlatonosném okresu Kuinském.

Prof. Gino Loria: 38. O Steinerových polygonech.

20./XI. Dr. J. Barvíř: 39. O výskytu zlata v Čechách. (Část 3.)

Dr. Al. Mrázek: 40. O vývoji některých tasemnic.

Prof. Dr. M. Petrović: 41. O differenciální rovnici Riccatiho a jejím upotřebení v lučbě.

4./XII. Prof. Dr. L. Čelakovský: 42. O fytogenetickém vývoji květů a o původu koruny květní.

B. Němec: 43. Příspěvky k poznání českých diplopodů.

Dr. J. Barvíř: 44. O zlatonosném okresu hor Kašperských.

Inž. F. Rogel: 45. Note zur Entwicklung nach Eulerschen Functionen.

18./XII. Prof. K. Küpper: 46. Ultraeliptické křivky C^n p, $p > 1$.

Přednášeli pp.: Babor (1), Barvíř (6), Bayer (1), Čelakovský (1), Frejlach (2), Hansgirg (2), Klapálek (1), Katzer (2), Koláček (1), A. Krejčí (2), Küpper (4), Loria (1), Mrázek (1), B. Němec (2), Palacký (2), Petrović (1), Písařovic (1), Rogel (3), Rohon (1), Sitenský (1), F. J. Studnička (2') F. K. Studnička (1), Vejdovský (1), Weinzettel (1), Woldřich (1), Zahálka (5).

Tyto přednášky a vědecké rozpravy, jež pocházejí dílem od členů, dílem od nečlenů, z věcší části vytištěny jsou ve Věstníku Král. Čes. společnosti nauk za rok 1896, jenž za krátkou dobu bude se vydávati jak obyčejně rozdělený dle dvou tříd.

Z fondu jubilejního, jejž nejmenovaný příznivec vědecké literatury české založil při naší společnosti k odměňování a uveřejňování vědeckých prací jazykem českým sepsaných, letos vytištěn byl jednak spis ze soutěže r. 1893, Jos. Horáka „Z konjugace souhláskové", jednak spis podaný za rok 1895 „Kulturní styky Čech s cizinou až do válek husitských", jehožto spisovatelem jest p. Ferdinand Tadra, skriptor. univ. knihovny v Praze. — Dílo toto činí objemný svazek o 27 arších, a hledíc k důležitosti a obecné zajímavosti obsahu, jež připouští věcší rozšíření mezi českým čtenářstvem, vytištěno jest místo obvyklých 250 v celém tisíci výtisků a prodejná cena ustanovena velmi levná 2 zl. za exemplář.

K soutěži na rok 1896 vypsané byl podán jeden spis konkurující pod názvem: „O determinantech mocninných a sestavných" s heslem „Les mathématiques pures sont une clef d'or qui ouvre toutes les sciences. Duruy."

O posouzení této práce ustanoveno ve schůzi dne 13. ledna požádati pp. professory Weyra a Pánka. — Na rok 1897 vypsána jest soutěž nová, dopadající dnem 31. prosince o 5. hod. odpolední.

Jmění jubil. fondu základní dělá nyní 35.000 zl. renty papírové. Na počátku r. 1896 bylo vydajných peněz 7596 zl. 82 kr. (ve spoř. 5721 zl. 11 kr., renty rak. 1000 zl. a hotových 875 zl. 71 kr.). Vydání činilo 1078 zl. 6 kr., zbývá tedy s příjmem r. 1896 vydajných peněz 8066 zl. 14 kr.

Od r. 1881 Král. Čes. společnost nauk má na péči vydávání Archivu českého, sbírky pramenů dějepisných, kterou r. 1840 začal vydávati Fr. Palacký. Pokračování té publikace vychází — jak bylo od počátku — nákladem země české, takže sněm povoluje k tomu účelu ročně 3000 zl., hospodářské řízení jest při velesl. výboru zemském, a vědecké vedení obstarává komisse k tomu zřízená při naší společnosti, která v letošní řádné schůzi prosincové zase na tři leta byla obnovena. Jsou nyní v ní tito členové: vládní rada Dr. V. V. Tomek jako předseda, prof. Dr. Jos. Kalousek, prof.

Dr. Jos. Emler, prof. Dr. Jaromír Čelakovský, prof. Dr. Jar. Goll, archivář Fr. Dvorský a Dr. Vojt. Nováček.

R. 1896 vydán byl XV. díl Archivu českého, jenž obsahuje: Dopisy rodu Švamberského z let 1449—1525, listiny archivu někdy Olešnického 1415—1525, listiny Zvíkovské a Vorlické 1357—1549, Trutnovské desky manské 1455—1539 a výpisy z knih vinničných 1358—1461. Tyto prameny historické byly k vydání upraveny od členův společnosti Antonína Rezka, Frant. Mareše, Josefa Kalouska, Jos. Emlera a Vojtěcha Nováčka. Redakci Archivu českého vede Dr. J. Kalousek.

Knihovna společnosti množila se roku minulého obvyklým potěšitelným spůsobem, dostalo se jí nově výměnou 1530, darem 44, koupí 45, úhrnem 1619 svazků neb sešitů. — Jmenovitě darovali spisy: C. k. ministerstvo kultu a vyučování ve Vídni, c. k. zemská vláda Bosny a Hercegoviny v Sarajevě, c. k. místodržitelství v Praze, R. ministero della istruzione pubblica v Římě. Potom pánové: J. M. Bakalář, J. Belsheim, Dr. R. Blanchard, J. M. Clark, F. Farský, J. Fényi, A. Gaudry, Ch. Hermite, Ch. Hipman, Dr. H. Jireček, Dr. K. Jireček, J. Ev. Chadt, L. Leger, A. Le Jolis, Dr. A. Lenz, G. Loria, Dr. R. Novák, MDr. H. Pelc, F. X. Prusík, A. Sanchez, Dr. F. Gomes Teixeira, Z. V. Tobolka, J. Weingarten, Dr. J. Záhoř. Všem šlechetným dárcům buďtež tímto vzdány díky nejsrdečnější.

U výměnu spisů se společností naší za rok minulý vstoupily nově tyto společnosti a ústavy:

Dolnorýnská společnost přírodovědecko-lékařská v Bonně.

Museum Francisceum v Brně.

Harvard University v Cambridži Mass. v Sev. Americe.

Universita v Göteborgu ve Švédsku.

Geological Survey v Jefferson city, Missouri.

Cís. knihovna universitní v Kyjevě.

Městské Museum v Milwaukee, Wis.

Společnost přírodovědecká v Nantes.

Přírodovědecké a ethnografické museum v Pará v Brazilii.

Přírodovědecká společnost v Portlandě.

Museum ethnografické v Praze.

Observatoř astronom.-meteorolog. v Quitě.

Knihovna král. university v Tubinkách.

Ústav Novo Zealandský ve Wellingtoně.

Historicko-starožitnický spolek ve Wolfenbüttelu.

Akademií a jiných učebných sborův, s nimiž naše společnost nyní vyměňuje si spisy, jest 363 a z těch 58 připadá na mocnářství rakousko-uherské, 90 na říši německou, 11 na Švýcary, 17 na Velikou Britanii a Irsko, 14 na Hollandsko, Belgii a Lucemburk, 24 na Francii, 15 na Italii, 1 na Španěly, 15 na Švédy, Norvéžsko a Dánsko, 23 na Rusko, po 1 na Srbsko, Bulharsko a Řecko, 2 na Rumuny, 3 na Nizozemskou Indii, 2 na Japonsko, 2 na Afriku, 77 na různé části Ameriky, 7 na Australii; t. j. staroslavná společnost naše je v čilé záměně vymožeností vědeckých skutečně s celým vzdělaným světem.

Publikace společnosti darem (mimo povinné výtisky členův) dostávají ještě:

c. k. ministerstvo kultu a vyučování ve Vídni,
zemský výbor král. českého,
c. k. svěřenská rodinná knihovna císařská,
c. k. dvorní knihovna ve Vídni,
c. k. ústav pro rak. dějezpyt ve Vídni,
knihovna c. k. univ. v Praze,
c. k. vys. škol technických knihovna v Praze,
c. k. studijní knihovna v Olomouci,
cís. knihovna universitní v Petrohradě,
bibliothèque nationale de France v Paříži,
kr. ústřední knihovna v Římě,
c. k. báňská akademie v Příbrami,
histor. seminář c. k. filos. fakulty v Praze,
sdružení theologů „Růže Sušilova",
klub historický,
klub přírodovědecký,
akademický čtenářský spolek,
spolek čten. a řečnický „Slavia",
spolek právníků „Všehrd",
čten. spolek studujících něm. v Praze,
čtenářské spolky akademické v Berlíně, v Curychu, v Štýr. Hradci, v Lipsku a ve Vídni.

Mimo to knihovnám středních škol společnosť publikace své postupuje za polovici ceny výrobní.

Že společnosť mohla zdárně postupovati ve své vědecké působnosti naznačenými právě směry, to po stránce hmotné záviselo na podporách, jichžto se jí po dlouhou řadu let dostává od veleslavného sněmu českého a od vys. c. k. ministeria kultu a vyučování. — Buďtež za tyto podpory zde vysloveny nejvřelejší díky.

V Praze, 1. února 1897.

Prof. Dr. V. E. Mourek,
hl. tajemník spol.

Královská Česká Společnosť nauk.

Třída mathematicko-přírodnická. V pátek dne 26. března přednášel dvorní rada prof. Dr. F. J. *Studnička* „Nový příspěvek k nauce o determinantech mocninných a sestavných"; prof. Dr. Jan *Palacký* předložil ukázky bylin z flory madagaskarské. Prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání Dra B. *Katzera* (v Pará v Brasilii) „Voda veletoku amazonského".

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

(Podané od auktorů.)

(Pokračování.)

Dále jsou vyjmenováni generální vikáři a zástupcové jich co předsedové soudu konsistorního, popsány jsou oba manuálníky v této části III. otištěné, z nichž jeden se chová mimo řadu ostatních v kníž. arcibiskupské knihovně Pražské a kteréž oba jsou již velice porouchány. Připojeno jest „Sestavení“ všech zápisů dle obsahu jich.

Text latinský vydán jest tím spůsobem jako při obou prvních částech tohoto vydání; text český dvou zápisů (jeden z r. 1396, druhý z r. 1398) otištěn jest diplomaticky věrně. Ku konci připojen obsáhlý „Registřík“ jmen místních a osobních.

O strojení oskulačních hyperboloidů k plochám zborceným. Napsal *Eduard Weyr.* Předloženo 17. ledna 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 5.

Krátké toto pojednání podává konstrukci dotyčného a oskulačního hyperboloidu k zborcené ploše, stanovené třemi řídicími čarami, pro případ dosud neuvažovaný, kdy dvě z daných řídicích čar jsou nekonečně blízké. Ku konci předložen geometrům nový problem, t. konstrukce oskulačního hyperboloidu v případě tří nekonečně blízkých čar řídicích.

Autografické záznamy tlaku, teploty, směru a rychlosti větru na rozhledně na Petříně v Praze r. 1895. Upravil prof. Dr. *Fr. Augustin.* Předloženo dne 13. března 1895. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 16.

Meteorologická stanice na Petříně, založená r. 1892, byla během času rozšířena na stanici první třídy opatřením nejdůležitějších autografických přístrojů propůjčených z různých stran, zvláště „Českou akademií“, „Klubem českých turistů“ atd. Přístroje tyto, jichž umístění bylo spojeno se značnými obtížemi, jelikož nebyla rozhledna stavěna k účelům meteorologického pozorování, jsou: Richardův barograf čís. 11.471, Richardův thermograf č. 13.008 a Beckleyův anemograf od O. Schaeffiera ve Vídni. K přímému měření tlaku vzduchového užívá se Kappellerova staničního tlakoměru č. 65 a k měření teploty Haeringova přesného teploměru č. 401. Mimo to byl na rozhledně postaven též „Campbell-Stokesův Sunshine Recorder“, přístroj k pravidelnému zaznamenávání slunečního světla, a získáním ombrometrografu, přístroje k samočinnému zaznamenávání hojnosti deště, bude zařízení stanice dokončeno.

V úvodu podává autor krátký popis přístrojů jak obyčejných tak i přístrojů registrujících samočinně tlak, teplotu, směr a rychlosť větru, při čemž

naznačuje též způsob, jakým se provádí redukce záznamů autografických na přímá měření vykonaná obyčejnými přístroji.

Výsledky meteorologického měření na stanici Petřínské r. 1895 vykonaného jsou obsaženy v 36 tabulkách. V prvních 12 tabulkách jsou sestavena hodinná dáta tlaku vzduchového zároveň s denním maximem a minimem pro nadmořskou výšku 325 m.; v následujících 12 tabulkách obsažena jsou dáta teploměrná, v ostatních 12 věčších tabulkách vyznačeny jsou pro každou jednotlivou hodinu dne směry větru s připojením rychlosti jeho v km. Směr větru byl určen 16 stranami světovými dle pojmenování mezinárodního: N, NNE, NE, ENE, E atd. z té příčiny, že toto pojmenování jest všeobecně přijato a že tím usnadní používání materiálu v cizině.

Na konec jsou ve zvláštních přehledných tabulkách sestaveny měsíční a celoroční hodnoty tlaku a teploty, hojnost jednotlivých směrů větru dle hodin a dráhy těchto směrů v km.

Pravidelné uveřejňování autografických pozorování ze stanice Petřínské stává se nyní takřka nutností. Meteorologická pozorování v Čechách nemohla by se jinak ani potkati se zdarem, kdyby nebylo řádné stanice první třídy, uveřejňující veškerá pozorování v rozměroch co nejvěčších. Pozorování meteorologická, vykonaná na obyčejných stanicích, nejsou vždy dosti úplná a přesná, takže jich nelze vůbec s prospěchem zpracovati bez porovnání s úplnými pozorováními vykonanými na hlavní stanici. V Čechách však není mimo stanici na Petříně stanice první třídy, která by svou polohou, svými přístroji a svými podrobnými výsledky pozorovacími mohla býti stanicí normální pro ostatní stanice třídy II. a III.

Příspěvky k theorii eliminace. Podává Dr. *Ant. Pleskot.* Předloženo 8. května 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 25.

V úvaze této stanoveny byly různými methodami eliminačními rovnice, kterým vyhovují veličiny A a B v kvadratickém výrazu

$$x^2 + Ax + B,$$

má-li tento výraz býti divisorem levé strany rovnice

$$f(x) = x^n + a_1 x^{n-1} + a_2 x^{n-2} + \ldots + a_n = 0.$$

Hledané rovnice pro A a B uvedeny byly ve tvaru determinantním; současně také řešena úloha určiti jednu z veličin A a B, je-li druhá známá. Řešení toto provedeno bylo bez theorie symmetrických funkcí kořenových. Jakožto applikace uvedeny byly různé tvary resolventy rovnice 4. stupně a ukázáno, jak možno nabytých výsledků užiti k vyšetření zvláštního tvaru podmínky, kdy dvě rovnice mají kořen společný.

Ku konci byla pak ještě jednou a sice použitím theorie symetrických funkcí jednoduchým obratem zjednána rovnice pro A ve tvaru nejjednodušším.

O vzájemném poměru anginy akutní a hltanu vůbec ku prudkému hostci kloubnímu. Napsal Dr. *Ladislav Syllaba*, poliklinický assistent. (Práce z české universitní polikliniky prof. Dra Thomayera v Praze.) Předloženo 5. června 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 29.

Po angině akutní pozorován bývá časem záchvat prudkého hostce kloubního; někdy objevují se angina a hostec současně; výjimečně dostavuje se angina až v dalším průběhu hostce. Autor označuje anginu právě definovanou jako „angina cum polyarthritide acuta subsequente, resp. concomitante“ a odlišuje od ní celou řadu forem tak zv. „rheumatických“. Přehled bohaté již literatury kasuistické dokazuje, že angina, o kterou se autor zajímá, není nijak specificky charakterisována: každá angina akutní, ať prudká katarrhálná či lakunární či flegmonosní, může býti sledována prudkým hostcem kloubním. Ba dle mínění Wadeova nedávno proneseného může se hostec kloubní připojiti i ku chronickým affekcím hltanovým.

Relace studovaná, o jejíž častosti se statistiky v úsudku rozcházejí, byla různým spůsobem vysvětlována. Autor rozbírá kriticky jednotlivé ty hypothesy a stanoví z nich především — proti odchylnému mínění Haig-Brownovu — jako nepochybné faktum, že hltan je v daném případě porte d'entrée, odkud buď infekce či intoxikace k onemocnění kloubnímu vedoucí nastává. Pak odsuzuje autor na základě klinických zkušeností některé theorie o poměru mezi anginou akutní a prudkým hostcem kloubním vyslovené jakožto nepřípustné. Doznává však dále, že následkem neúplnosti a provisornosti nynějšího učení o pathogenesi a klassifikaci prudkého hostce kloubního nelze zatím rozhodnouti dilemma: zda polyarthritis acuta po angině akutní nastupující patří mezi tak zv. „pseudo-rheumatismes infectieux“ (affekce rheumatoidní), jsouc podmíněna tím, že infekční agens anginu vyvolávající může se za přistupujících neznámých podmínek do kloubů dostati a tam determinaci infekce, ne však pravý hostec spůsobiti (Roos), aneb jde-li o associaci dvojího agens infekčního, z nichž prvé dává vznik angině, kdežto druhé na půdě tak připravené vyvolává pravou hostcovou buď infekci neb intoxikaci (Wade). Theorie poslední béře též, jak svrchu řečeno, v úvahu chronické katarrhálné změny v hltanu a na mandlích a snaží se označiti hltan jakožto východiště processu i v těch případech hostce, kde se tento nedostavil bezprostředně po angině akutní.

Živý zájem, kterému se těší celá otázka v době moderní, byl příčinou, že na české poliklinice z iniciativy chefa prof. Thomayera byl zkoumán a zaznamenán stav 1500 hltanů za sebou jdoucích a studován vztah jejich k affekcím hostcovitým, zvláště k prudkému hostci kloubnímu. Vlastní angina acuta cum polyarthritide acuta subsequente, resp. concomitante nebyla ani jednou pozorována, i zdá se tudíž, že mají asi pravdu ty statistiky, které relaci studovanou za poměrně řídkou prohlašují. Vedle toho přišlo se k poznání, že normálný hltan je značnou vzácností; z 10 hltanů vyšetřovaných byl vždy pouze jeden normálným; po věcšině možno na hltanu či na mandlích znamenati věcší, menší změny katarrhálné. Na základě této ubiquitárnosti katarrhálných změn v hltanu jest patrno, že budoucnost, ať rozhodne dilemma svrchu vytčené ve prospěch theorie Roosovy či Wadeovy, musí vždy počítati s faktem, že hltan jest u ohromné věcšiny lidí terrainem pathologickým a že tudiž v pathogenesi hostce vůbec a v pathogenesi těch případů,

pro něž jest hltan východištěm, zvlášť přísluší značnější význam jiným neznámým podmínkám než zmíněnému terrainu, jehož důležitost není věčší než důležitost oděrky na končetinách při pathogenesi tetanu.

Příspěvek ku klinice primárních nádorů srdce a k etiologii positivního tepu venosního. Napsal Dr. *Antonín Veselý*, assistent kliniky. Práce z I. lékařské kliniky c. k. dvorního rady prof. Dra B. Eiselta. Předloženo 2. června 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 31.

Autor ve své práci popisuje vzácný příklad primárního fibrolipomu pravé předsíně srdce u člověka na klinice pozorovaný. Jde o muže 43letého, který asi před půldruhým rokem onemocněl příznaky vady srdeční. Pozorování klinické bylo krátce toto: Ohromné rozšíření srdce pravého, zvláště předsíně, nedomykavost chlopně trojcípé, positivní dikrotický puls periferních žil i jaterní; játra veliká, tuhá; mimo respirační pohyby ku konci inspiria jeví ještě pohyb rotační kolem osy vertikální. Značná dušnost, cyanosa a rozsáhlé oedemy. Náhlá smrt. Při pitvě nalezen ve stěně předsíně pravé názor zvící velikého jablka, který při mikroskopickém vyšetření se ukázal fibrolipomem. Pravá předsíň proměněna ve vak blánitý, do něhož pohodlně dvě pěstě možno vložiti. Zajímavým byl nález nápadně velikých okénkovaných chlopní Eustachovy a Thebesiovy. Pravá komora značně zbytnělá a rozšířená. Levé srdce beze změn. Ku posouzení a objasnění příznaků v tomto případě pozorovaných prostudoval autor kasuistiku všech dosud známých primárních nádorů srdce počtem 51 a po kritickém přehledu projevuje mínění, že lze jen určitou část nádorů těchto za živa poznati. Jsou to případy stopečnatých nádorů, které na stěně předsíně stopkou jsou pověšeny, visí dolů do ústí žilního a působí příznaky vady chlopenní. Můžeme-li vyloučiti zánětlivý původ takovýchto srdečních vad, vnutká se přímo podezření mysliti na nádor srdeční, tím více, jde-li o srdce pravé, kde, jak známo, vady srdeční jsou ohromnou vzácností. Ku konci své práce pokouší se autor se zdarem o výklad ostatních příznaků v případě tomto pozorovaných, zejmena o příčině dikrotismu pulsu venosního a oné zajímavé rotace jater, příznaků to celkem při nádorech srdečních dosud nepozorovaných a tudíž nových. Ku práci přiložen zdařilý obraz nádoru srdečního, pak tabulky pulsu žilního a nálezu ztemnění srdečního.

Pokusy o umělém zažívání krycího epithelu různých sliznic. Podává *Stanislav Růžička.* Z ústavu pro všeobecnou a experimentální pathologii prof. Dra Spiny. Předloženo 5. června 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 32.

Předmětem této práce byla skupina problémů normální a pathologické histologie, které lze shrnouti asi v tyto tři otázky: 1. Jest fysiologická šťáva žaludeční s to, aby strávila živou tkaň ve stavu fysiologickém? Je-li tomu tak, pak 2. Proč sliznice žaludeční nepodlehne ve fysiologickém stavu šťávě žaludeční? 3. Jaké jsou příčiny tak zvaných kulatých vředů žaludečních?

V první části práce jest probrána kriticky literatura týkající se těchto tří otázek, jakož i dalších dvou, které s oněmi úzce souvisí. Jsou to otázky: Možno-li dokázati v některých elementech stěny žaludeční za živa volnou

kyselinu? A pak: Obsahuje-li žaludek aktivní šťávu zažívací stále, či jen v době zažívání.

Druhá část obsahuje popis jakož i rozbor vlastních pokusů, které byly provedeny věčšinou na žabách, dále pak na psech, morčatech, kryse a mušších larvách.

Resumé z této práce jest asi toto:

K otázce, může-li živá normální tkaň býti zažita šťavou žaludeční neposkytuje práce přímé odpovědi. Neboť bylo užito k pokusům umělé kutiny zažívací.

Nicméně možno uvésti jedno faktum touto prací konstatované, že totiž krycí epithel různých sliznic téhož živočicha jeví různě velikou resistenci proti tekutině zažívací, jakožto analogon toho, co jiní badatelé již dříve pozorovali, že totiž některé tkaně za živa podléhají zažití, jiné nikoliv.

V té okolnosti pak, že dle pokusů v této práci popsaných epithel sliznice žaludeční jeví nejvěcší resistenci in vivo, dlužno asi viděti závažný moment onoho zjevu, že sliznice žaludeční nepodléhá zažití in vivo. Jest tedy souditi, že krycí epithel sliznice žaludeční se akkomodoval jaksi, ať již onto- nebo fylogeneticky přítomnosti tekutiny zažívací, tak že jeví jakous specifickou resistenci proti jejímu účinku.

Ona resistence víže se však, jak již Hunter upozornil, k neporušené výživě. Tu pak pozorování konané na střevě muší larvy jest jakémsi dokladem této theorie. Neboť se ukázalo, že pozorována-li mikroskopem v zažívací tekutině část střeva larvy muší svěží, nastal rozpad její mnohem později než na sousední části střeva, která byla ponechána 24 hodin ve fysiologickém roztoku a pak teprve zažívána.

Dále podává práce doklady mínění, které již dříve bylo vysloveno Cl. Bernardem a Harleyem, že hlen, kryjící epithel slizniční, chrání jej do jisté míry účinku šťávy zažívací.

Pokud se týče domněnky Cl. Bernardovy, že se sliznice žaludeční chrání tím, že se její epithel zpod rychle regeneruje v té míře, jak podléhá šťávě zažívací, možno konstatovati na základě mikroskopických praeparátů, získaných z pokusů, jež jsou popsány v této práci, že nikdy nebyly shledány stopy nápadně hojného dělení se krycího epithelu.

(Pokračování.)

Personalie.

Univ. professoři Dr. Jan *Kvíčala* a Dr. Fr. *Studnička* vyznamenáni titulem dvorního rady.

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

KNIHY.

V administraci Kroka lze dostati:

Českých Alexandreid rýmovaných pramenové a obapolný poměr. Uvažuje *Frant. Xav. Prusík.* v. 8°. 65. Cena 80 h (40 kr.) Krámská cena 1 k (60 kr.).

Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil *Frant. Xav. Prusík.* Sešit 1.: Cena krámská 60 h (30 kr.), u vydavatele 50 h (25 kr.). Sešit 2.: Cena krámská 1 k (50 kr.), u vydavatele 90 h (45 kr.). Celého díla cena krámská 1 k 60 h (80 kr.), u vydavatele 1 k 40 h (70 kr.).

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až X. lze dostati po 4 k (2 zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h (40 kr.), ostatních po 60 h (30 kr.).

K R O K.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA,

vychází 1. dne každého měsíce (mimo srpen a září) v sešitech 2½ archových.

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (jako vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jmeno jeho na adresse připojovali neb raději zásylky pouze na jeho jmeno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce.

Reklamaci lze dáti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace Kroka jest v Praze, II. Palackého náměstí čís. 359.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

Prusík

ROČNIK XI. Index decim. 057.4. SEŠIT 6.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VĚDĚ A POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk

O soukromé četbě.

V PRAZE 1897.

Vydáno 2. června 1897.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při příštím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. **Administrace.**

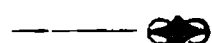
OBSAH:

Rozpravy.

Úvahy.

Drobné zprávy.

ROZPRAVY.

Příspěvek k synonymice českých jmen rostlinných.

Podává *Jos. Dědeček.*

II. Jilek a koukol.

Že bývaly doby, v nichž oběma nadepsaným rostlinám připisován byl stejný význam, nemůže pouhému botanikovi přijíti na mysl, tím méně však napadne čtenáři etymologie neznalému, že by prvé zdánlivě ryze slovanské jmeno mohlo býti původu klassického.

Dle nynějšího stavu terminologie odborně i prakticky botanické *jilek* znám jest jako *travina* — a *koukol* jako rod bylin *hvozdíkovitých.* Však vždy tak nebývalo, neboť považovány kdys obě tyto dle jmena různé rostliny za jedno. V tomto poměru uvádějí se již mezi glossami v Mater Verborum (— 1252) i v Bohemariu (1309), [1]) v nichž obou název *kucol* a *kúkol* totéž znamená jako *lolium* (jilek). Rovněž tak to i v herbáři Křišťana z Prachatic (— 1419), dále v Calendariu (1440) i ve Vokabuláři Vodňanského. A nikoliv pouze to: u některých (Glossy, Křišťan) dočítáme se vedle slova *kúkol* zároveň i názvu *git*, t j zkratky nynějšího pro koukol užívaného jmena *githago.*

Také mistr Jan Černý (1517) ano i Huber z Riesenbachu (1596) k ubinují oba dnes různovýznamné pojmy v jedno, neboť čteme zajisté v ierbáři Černého, že „*koukol polní slove jinač lolium*“, tak jako uvádí H ber v herbáři Mathiola - Veleslavína, že *myší koukol* aneb „myší nen“ znamená tolik co *lolium.* Proti tomu však dokázáno, že *koukol lolium* Černého jest hvozdíkovitá rostlina, neboli nynější *koukol* — a *myší koukol* Mat.-Veleslavína jest tráva neboli pravý *jilek.*

---

[1]) Viz tu: Ročník XI. seš. 1.

Jak daleko sahala víra ve stejnovýznamnosť *lolia* s *koukolem*, nejlépe dokazuje *Fuchsius* (1542), jenž u jmena *lolium* zcela dobře provedený dřevoryt skutečného *koukolu* čtenáři předvádí.

Uvésti podstatnějších důvodů, proč druhdy náš koukol s latinským lolium za jedno kladli, žádných jiných nemůžeme, leč pouze ten, že obě tyto rostliny zajisté známy bývaly a od této doby také považovány jsou za buřeň osení závadnou a obsahem svých semen zdraví nebezpečnou.

Jmeno *lolium* ve smyslu našeho *jilku* uvádí již Plinius, kdežto u Řeka Theophrasta pro tutéž rostlinu platí název *αἶρα* (čti *aira*) a u Dioscorida docela jmeno *φοῖνιξ* (čti *foinix*), kteréžto ve znění *phoenix* neboli *myší koukol* neboli *ječmen* i Math.-Veleslavín (r. 1596) pro *lolium* (nynější *jilek ozimý*) zaznamenává (pag. 369). Svrchu uvedená *αἶρα* Theophrastova a *φοῖνιξ* Dioscoridův znamenají však patrně dva druhy *lolia: φοῖνιξ*, jak již z přiznání Math.-Veleslavínova tam poznamenaného jde na jevo a jak i z dobře provedeného vyobrazení v jeho herbáři z r. 1596 na straně 369 zřejmo jest, vztahuje se k *jilku ozimému* (Lolium perenne), kdežto jmeno *αἶρα* přísluší nynějšímu *jilku mámivému* (Lolium temulentum), jejž v herbáři Mathiolově z téhož roku dovedně nalézáme vyobrazený pod jmenem **sněti pšeničné** (pag. 112 c.) a v souvislosti s řeckým názvem *αἶρα*, latinským *lolium*, vlaš. *loglio* a dle některých prý i česky zvaným *koukolem vlaským*. V Indexu Mat.-Vel. vyskytuje se vedle lolia i polské *przepad*.

Jest zajímavo, jak mistr lékařství Huber z Riesenbachu jakožto autor českého vydání herbáře Mathiolova z r. 1596 o původu lilku mámivého a jím samým *snět pšeničná* nazvaného soudil. Píšeť o něm na str. 112 toto: „*Snět pšeničná* jest kaz obilí a roste z pšenice a z ječmene, však nejvíce mezi pšenicí. Příčina pak všelikých těch vad aneb kazů a porušení obilí jest, když semena aneb v zemi bahnivé, aneb sic od přílišných a ustavičných dešťův a přívalův příliš moknou a musejí se z toho nedařiti a škodu trpěti, buďto že docela utuhou a vyhynou *aneb v neužitečnou bylinu vyrostají*." Krátký smysl toho: ze zrna pšeničného vyvinuje se za přílišného vlhka snět pšeničná neboli náš jilek mámivý!

Kromě toho Huber zle naráží na škodné vlastnosti oné *sněti pšeničné* poznamenávaje, že: „chléb z sněti (pšeničné) pečený a jedený velice hlavu uráží, tak že kteříž jej jedí, v jakýsi těžký sen upadají, jakoby závrať měli. Škodí očím a zrak zatemňuje. Podobně totéž působí, když se v sladu na pivo nachází."

Etymologicky pochází *jilek* tak jako *lilek* z lat. *lolium*, od něhož odvozeno i něm. *lolch*, a vyskytuje se v srbštině jako *ljulj* (= lolium), v polštině jako *lulek* (= blín), v slovín. jako ljuljka, adj. *ljuljčen* (omámený). Dle toho jest tedy název lilku (a lilkovitých rostlin), k němuž náleží i zemák, s travou jilkem (chybně: jílkem) stejného původu.

Slovo *jilek* shledáváme poprvé u Presla [1]) jako rod, u jehož druhu, jilek *mylný* (Lol. temulentum), ve *Všeobecném rostlinopisu* z r. 1846 cituje Presl i synonyma: *lilek*, *mýlek*, *matonoha*, *ocaska*, *opilka*, *šma-*

[1]) S. Svatopluk a K. Bořivoj Presl: Flora bohemica 1819.

touch, *zabylka* a *vzteklice* — kdežto před tím *Pohl*[1]) pouze jmeno *stoklasa*, *smetiště* a již známé *vlaský koukol* uvádí. *Sloboda*[2]) kromě těch znal pro ně i jmeno *opilec*. — *Reuss*[3]) jmenuje lol. temulentum *mátonoh jedovatý*, uváděje *lelek*, *lulok*, *kúkol*, *sněť*, *jilek* a *blen* jako jeho synonyma. — V *Kottově* slovníku dočítáme se u lilku věcšího i *lulíku*, stejnovýznamného s *rulíkem*, což nepřekvapuje toho, kdož věnoval na jubilejní výstavě Pražské z r. 1891 pozornosť herbáři z Brněnska (z Vořechoviček), kdež pod sušeným rulíkem napsán populární název *lolek*. Slovo mýlek přešlo i do maloruštiny, kdež objevuje se jako *omylka* (=jilek mámivý).

Pro identitu obou nadepsaných rostlin rovněž tak nepříznivé svědectví vydává názvosloví *koukolu*, jejž Plinius ani neznal, ačkoliv se v jeho spisech slovo *githex* (srovn. s agrostemma Githago = koukol) vyskytuje. Toto však znamená naši *černuchu* (Nigella sativa L), tedy rostlinu od obou zcela rozdílnou a čeledi pryskyřníkovitých náležející. Rovněž tak znám byl koukol Řekům doby klassické pouze jako *λυχνὶς ἀγρία* (lychnis agría), jak to na př. Dioscorides dosvědčuje. Naproti tomu znám jest koukol nynějším Řekům jmenem *γόγγολι* (gongoli) nebo *κόκκολι* (kokkoli).[4])

Dle *Miklosiche*[5]) znám jest název *konkoly* pro náš koukol i Maďarům, kdežto v jazycích slovanských nevalně od našeho znění se odchyluje, jak zřejmo jest z tohoto: Miklosich u kmene *konkolĭ* uvádí pro nynější koukol stejnovýznamné: starosl. *kąkolь* a *kąkolica*; slovín. *kôkolj*; bulh. *kankal* vedle *kъkal* a *kъklica*; srbské *kukolj*; maloruské *kukôľ*; ruské *kukolь* a j.[6]) Pouze u Poláků má dle něho *kąkol* jiný význam, naznačuje naši trávu *sveřep*. Ve svém slovníku z r. 1885 uvádí Miklosich u rus. kukolь stbulh. kъkol spolu s jmenem *burenak*, což právě tak buřeň neboli plevel znamená, jako tamtéž připojené bulh. slovo *lul* (srv. s lolch, lilek, lolium a j.) a *vrat*, jemuž podobné německé *rade* (= koukol) dle *Klugea*[7]) též *räte*, *ratte* a j. druhdy plevel znamenalo

Z celku jest zřejmo, že obě nadepsané jako plevel od starodávna známé rostliny právě pro tuto svou povahu zaměňovány bývaly, jakož i to, že jmeno jilek ke klassickému původu se hlásí.

[1]) Pohl: Tentamen Florae bohemicae 1814.
[2]) Sloboda. Rostlinnictví 1852.
[3]) *Reuss* Dr. Gustav. *Květena Slovenska*. Štávnice 1853.
[4]) Což odvozeno ze slovanštiny. *Red.*
[5]) Etymolog. Wörterbuch. Wien 1886.
[6]) Sťprus. cunclis, lit. kukalis, lot. kůkali. *Red.*
[7]) Etymol. Wörterbuch d. deutschen Sprache. Strassburg 1889.

Etymologica.

Podává *Fr. Prusík.*

14. Slov. grъstь: skr. gártas, řec. *γρῶνος*.

Kořen *gert* „cavare, vyhloubiti, vydlabati, vydutiti“: skr. gárt-as jáma, jamka, díra, rov, vůz („vyhlubenina“).

gr̥t: slov. **гръс-ть** pugillus *δράξ* („jamka, vydutina“ na ruce, na dlani, srv. něm. *hohle* hand).

gr̥̄t: řec. *γρῶ-νος* z *γρωτ-νος* cavatus; necky.

Od **гръсть** příponou *-ja* pošlo **прѣ-грьшта**, čes. přehršť f., přehrští n. („obě hrsti spolu složené“), přehrštle f. (přehršle, *přahršle, prahršle, prohršle, přehúšle Jád. rkp., prahoušle, prahoušel), přehrštlí n. (přehršlí, přehoušlí).

15. Slov. zadъ.

Kořen *ĝhed* „cacare“: řec. *χέζω* z *χεδ-jω* caco, skr. hád-ati cacat, av. zad-ah- řiť, arm. dzet ocas, alb. dies caca.

ĝhod: řec. perf. *κέ-χοδ-α* cacavi, *χόδ-ανος* zadnice, řiť.

ĝhōd: slov. **задъ** pův. řiť, jako čes. pol. *zad-ek*, rus. pol. *zad-nica*, srb. slovín. *zad-njica*, čes. *zad-nice*, pak teprve „posterior pars, tergum“; zád-a, zad-ní.

16. Slov. vъz-nakъ: skr. nāk-as.

Druhá část slov. **въꙁ-нак-ъ** supinus rovná se skr. nāk-as „nebe, obloha“ a značí tudíž *vъz-nakъ* „k nebi, k obloze“, totiž tváří; tedy: „*vznak* padnouti, ležeti“ rozumí se tak, že leží tváří *k nebi* t. j. vzhůru

Slovo **въꙁнакъ** nabylo ve spojení větovém významu adjectiva, na př. **падѫ въꙁнаць, въꙁнакома рѫкама** a pod.

Otřením *v* vzniklo *znak*: padl znak a p.

K zevrubnějšímu vytčení směru neb místa spojováno **vъznakъ** též s předložkou *na*: **на въꙁнакъ**, čes. na vznak, na znak, charv. naznak supinum.

Srovnávací úvaha o Symposiu Xenofontově a Platonově.

Napsal *Jan Čermák.*

(Pokračování.)

b) Osoby Symposia Platonova.*)

Agathon, syn Tisamenův, narodil se v Athenách kolem Ol. 83 (asi 448 př. Kr.) a byl jedním z oněch, kteří po slavné triadě tragických básníků, po Aischylovi, Sofokleovi a Euripidovi, o slávu na poli dramatického umění se ucházejíce pohříchu daleko zůstali za svými vzory. Rodina Agathonova byla bohatá a vážená, on sám pak vynikal krásou téměř ženskou,[35]) však oddán jsa životu bujnému a zhýralému velmi mnoho zakoušel od básníků komických, zvláště od Aristofana, jenž nemilosrdně jej pronásleduje ve svých Thesmoforiazusách. Jmění svého Agathon používal k tomu, že přátely své velmi skvěle častoval a ve společenských kruzích často se pohyboval. Agathon již u starých spisovatelů, jako u Aristotela, uvádí se pode jmenem básníka tragického, a sice možno díla jeho pokládati takřka za přechod ku klesajícímu vůčihledě umění dramatickému. O jeho spůsobilosti básnické ovšem nemnoho nám známo. Zachován jest výrok u Aristotela (Poet. 18), kdež se kárá Agathon, že v dramatě zrušil veškeru souvislosť mezi zpěvy chorickými a dějem samým. U Aristofana v Žabách 84 má Agathon ctné názvy: *ἀγαθὸς ποιητὴς καὶ ποθεινὸς τοῖς φίλοις* — zřejmá to hříčka slovní. Vzniklá u některých mužů domněnka, že by Agathon byl skládal také komedie, může se, tuším, právem zamítnouti, aspoň nespoléhá domnění toto na žádné zprávě starých spisovatelů, u nichž Agathon povždy jen tragikem sluje. Rovněž nedají se s touto domněnkou ve shodu uvésti závěrečná slova v Platonově Symposiu, kde Sokrates proti Agathonovi a Aristofanovi zastává větu *τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς εἶναι κωμῳδίαν καὶ τραγῳδίαν ἐπίστασθαι ποιεῖν, καὶ τὸν τέχνῃ τραγῳδοποιὸν ὄντα κωμῳδοποιὸν εἶναι.* Agathon by jistě nebyl opominul souhlasiti se Sokratem, kdyby sám komické básnictví byl pěstoval. Naprosto odmítnouti sluší i mínění některých, jakoby Agathon byl skládal komedie, ale špatné.

Z dramat Agathonových zachováno nám pouze sedm názvů a velmi skrovné zlomky. Zajímavo však jest, že Agathon si liboval — a tím lišil se od svých předchůdců — v látkách, jež byly naprosto vymyšlené; vedle toho ovšem pěstoval látky obsahem svým náležející v obor mythologie. Prvým příkladem byla tragedie jeho nadepsaná *Ἄνθος*.

---

*) *Alkibiada*, v době hostiny 35 let majícího, jakožto osoby čistě historické pomíjím. O řeči jeho zmínka se stane v odd. VIII, 4.

[35]) Srv. Pl. Prot. p. 315 D, kdež Agathon líčí se jako miláček Pausaniův: *καὶ μετὰ Παυσανίαν, νέον τι ἔτι μειράκιον, ὡς μὲν ἐγῷμαι καλόν τε κἀγαθὸν τὴν φύσιν, τὴν δ' οὖν ἰδέαν πάνυ καλός· ἔδοξα ἀκοῦσαι ὄνομα αὐτῷ εἶναι Ἀγάθωνα καὶ οὐκ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ παιδικὰ Παυσανίου τυγχάνει ὤν.*

Agathon byl přítelem Euripida, s nímž žil i při dvoře krále makedonského Archelaa, hově si tam při skvělých hostinách. Zemřel bezpochyby r. 400.[36])

Řeč Agathonova prozrazuje v každé sebe menší části povahu muže, který, kochaje se v úspěchu na poli dramatického básnictví projeveném a nevzpamatovav se dosud z mocného pocitu vzniklého všeobecnou pochvalou uspokojeného obecenstva, chce dokázati, že okusil i sladkého ovoce filosofie, avšak toliko okusil, neboť za pravými zásadami filosofickými z dálí jen jako chorý za zdravým pokulhával. A kterak byl by mohl blíže vniknouti v tajemství filosofie, když svým povrchním filosofickým vzděláním povinen byl sofistické učenosti Gorgia Leontinského? A právě, platí-li o Platonovi ona chvála, že byl nepřekonatelným mistrem u přispůsobování řečí těm osobám, jimž je v ústa vkládal, dokázal tuto svoji bystrosť i obratnosť výtečně na řeči Agathonově. Z Agathona plným proudem mluví ústa Gorgiova: měltě v Agathonovi mistr jeho žáka velmi pilného, jenž hově sluchu lidu Athenského, básním uvyklému, u projevu myšlenek svých přímo odporoval zásadě vyslovené později od římského Catona. Byl zajisté Agathonovi obsah věcí podřízenou, slova pak, jich volba a sestavení základem. Agathon ve své květnaté řeči vychází se stanoviska velmi chvalitebného. „Zdá se mi," praví, „hned z počátku, že všichni předešlí řečníci nikoli toho boha chválili, nýbrž lidi blahoslavili pro výhody, jež ten bůh jim působí. Ale jaký asi jest ten, jenž jim toto udělil, nikdo neřekl. Jediný však spůsob všeliké všeho chvály pravý jest řečí projíti, jaký a jakých věcí původcem jest ten, o němž právě jest řeč. Takto tedy Erota dlužno abychom i my pochválili, nejdříve jej sama, jaký jest, pak dary jeho." Než s počátkem a základem daleko nesrovnává se další postup jeho řeči. Dáváť se po každé větě víc a více unésti zápalem básnickým: podobáť se, jakoby z nádoby, v níž nahromaděny jsou všecky možné ozdoby slohu řečnického a uložena veliká hojnosť vzletných epithet a smělých figur a obratů, nejprve zvolna a příležitostně něco odtékalo, dál a dále však nádoba se nahýbala, až plný proud z převrácené nádoby vyrazí. Agathon totiž, postaviv se nejprve na odpor zásadám od Faidra vysloveným dokazuje krásu a blaženosť, a proto i kvetoucí mladosť Erotovu, líčí po té tělesné přednosti boha, odkudž náhle zabočiv na dráhu filosofie seznamuje nás se ctnostmi Erotovými a duševními jeho zdobami. Ve vzletných slovech jeho líčení libují si přítomní, čímž Agathonovi zápalu a nadšení přibývá, až konečně octne se v oné směsici antithet, isikol, parallelismů, assonancí, alliterací a jiných figur řečnických, kteráž i pro povahu Agathonovu i pro uměleckou obratnosť Platonovu jest velevýznamná a charakteristická a posluchače nevýslovným úžasem naplňuje. On sám pak radostí jest opojen: pokládáť figury tyto za nutnou podmínku vlastního bytí, takže jich odstraněním i nad sebou bylo by mu zoufati. Co tedy Agathon slíbil, nesplnil. Zdálo se sice z počátku, jakoby mu šlo o samé důkazy, však místo důkazů nevidíme nic jiného než samá epitheta a pouhé domněnky, z nichž Agathon vždy následující mínění vyvozuje, a které někdy samy teprve důkazu

[36]) O Agathonově životě a jeho činnosti kromě spisu Ritschelova svrchu uvedeného obšírněji pojednal Mayrhofer „Über den griechischen Tragiker Agathon. Neunte Jahresschrift des Staats-, Real- und Obergymnasiums zu Villach.

potřebují, takže později ku pravému poznání Erota nepřicházíme ani o krok dále než na počátku.

A což Sokrates? Tomuto byla řeč Agathonova, k jejímuž objemu obsah věcný nelze uvésti v náležitý poměr, takřka vodou na jeho mlýn: vždyť se mu tu najednou naskytli dva odpůrci, jež mohl jedinou ranou pokořiti. Agathon zajisté nemluvil toliko za sebe; slova jeho byla slova sofisty, a bojovati proti sofistům, jich planá míuění a nadutá, obsahu prázdná slova vyvraceti a v posměch uváděti — toť bylo hlavním cílem Sokratovým. A onu známou trpkou ironii, jíž Sokrates své odpůrce porážel, pocítil brzy i Agathon. Sokrates staví se býti ohromeným slovy Agathonovými. S líčeným úžasem chválí řeč Agathonovu, zvláště poslední jeho slova vzbuzují v něm obdiv. On prý tušil, že mu bude nesnadno po krásné řeči této i jedinké slovo ze sebe vypraviti, jež by k Agathonovým mohlo důstojně se řaditi: jak velice se mýlil maje za to, že třeba o všem, co má býti chváleno, pravdu mluviti, a to že musí býti základem; avšak v tom prý, jak se zdá, nezáležela patřičná chvála čehokoliv, nýbrž v tom, aby co nejvíce a nejkrásnějších vlastností přikládalo se předmětu, ať jest již takovým či nic — hle! samá ironie, kterouž Agathon tím trpčeji jest poražen, když na to Sokrates vážným důvodem planosť slov jeho dokazuje, a Agathon, ač nerad, konečně přisvědčiti musí, že vlastnosť Erota jest dobru a krásnu přímo opačná! Jest pak tato ironie všude, kde se s ní u Sokrata shledáváme, počátkem a jaksi ohlášením pravého bádání filosofického: netrváť dlouho, a ten, kdož staví se nevědomým neb zahanbeným, přejímá znenáhla úkol učitele a přivádí svého protivníka, jehož ironií svou byl zahrnul, k doznání, že domněnka jeho spočívala na klamných základech. Tak Sokrates nepředvídaně persifluje sofistickou nadutosť, že ze slov Agathonových vyvodí doznání, že Eros jest vše spíše než krásný a dobrý!

O *Apollodorovi Falerském* známo všeobecně, že byl náruživým přívržencem a ctitelem Sokratovým.[37]) Sám si nemálo zakládá na častém obcování se svým mistrem.[38]) Bohužel duch jeho byl učení Sokratovu málo přístupný: byltě Apollodoros člověk schopností skrovných, jež mu nikterak nedovolovaly hloub vniknouti v zásady Sokratovy, a spíše obdivovatelem než žákem jeho, a to obdivovatelem pouze jednostranným. Čeho se mu však nedostávalo na velikosti ducha, nahražoval svým nadšením a blouzněním pro filosofii. Jest velmi pravděpodobno, že epitheton *μανικός*, jež mu přítel jeho v Plat. Symp. c. II přidává, s jedné strany jasně naznačuje Apollodorovo blouznění filosofické a příliš lichotivou chválu, jakou zahrnoval Sokrata, s druhé pak strany jeho poněkud prchlivou a netrpělivou povahu, jakž dobře, tuším, poznamenal Stallbaum (pozn. k 173 D).

Další známku povahy Apollodorovy podává název jeho *εὐήθης*, s nímž se v Xenofontově Obraně[39]) setkáváme. Toto dobráctví však může se co nejvhodněji spojiti s tím, co dříve o něm řečeno. Lidé, jež Řekové slovem *εὐήθεις* označovali, vedle svého přirozeného dobráctví

[37]) Srv. Xen. Apol. Socr. § 28: *ἐπιθυμητὴς μὲν ἰσχυρῶς αὐτοῦ, ἄλλως δ' εὐήθης.*

[38]) Viz Pl. Symp. p. 172 C: *ἀφ' οὗ δ' ἐγὼ Σωκράτει συνδιατρίβω καὶ ἐπιμελὲς πεποίημαι ἑκάστης ἡμέρας εἰδέναι, ὅτι ἂν λέγῃ ἢ πράττῃ, οὐδέπω τρία ἔτη ἐστίν.*

[39]) Xen. Apol. Socr. na místě výše uvedeném.

prozrazovali obmezenosť duševní, nedostatek pravého, samostatného soudu. A takovým dobrákem mohl býti snadno Apollodoros, ježto známo o lidech poněkud prchlých, že vynikají zvláštní jemností srdce. Apollodorova *εὐήθεια*, jakožto vlastnosť člověka, jenž není pánem veškerých svých citů a nedá se ubrániti pohnutí, vynikla jasně v Platonově Faidonu. Zde Apollodoros jest jedním z přátel, kteří Sokrata ve vězení navštívili a při vzpomínce na brzkou ztrátu a nezaviněnou smrť Sokratovu nikterak přemoci se nemohl, by slz neproléval. Tak čteme ve Faidonu (p. 59 A): . . . *ἐνίοτε δὲ δακρύοντες, εἷς δὲ ἡμῶν καὶ διαφερόντως, Ἀπολλόδωρος* . . ., po kterýchžto slovech Faidon, pamětliv jsa známého již při podobných příležitostech chování Apollodorova, hned dodává: *οἶσθα γάρ που τὸν ἄνδρα καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ.* Srv. i p. 117 D. Když pak Sokrates již měl svět opustiti, přinesl mu prý Apollodoros roucho a plášť, obé velmi skvostné, by Sokrates zemřel tím jsa zahalen.

Prvý, jenž v naší Hostině Erotovi chvalořeč proslovil a řečem ostatním vůbec podnět zavdal (*πατὴρ λόγου*), jest *Faidros Myrrhinuntský*, syn Pythokleův, dle něhož Platon výtečnou svoji rozmluvu „o kráse" pojmenoval. Bližších zpráv o muži tomto dovídáme se toliko z Platona samého. Mimo to vzniklo o něm několik lživých zpráv, z nichž vyjímáme nejprve, co napsali o něm Diogenes Laertský a Lukian. Oba na základě místa ve Faidru p. 243 E[40]) chtěli souditi, že byl miláčkem Platonovým, což se na první pohled jeví býti pouhou pomluvou. Faidros byl především velkým ctitelem řečí vůbec, zvláště pak řečí vyšperkovaných:[41]) toho patrným dokladem jest jeho zápal pro řeč Lysiovu v Platonově Faidru. Byltě Faidros i žákem sicilských řečníků Lysia a Tisia a obdivovatelem řečníků vůbec. I filosofie jej vábila, však v této obmezené schopnosti jeho nehrubě daleko jej přivedly. Velmi horlivým byl dále ctitelem a posluchačem sofisty Hippia, v jehož společnosti nám jej Platon v Protagoru p. 315 C předvádí zároveň s lékařem Eryximachem, o němž promluveno bude níže. Že by však byl Faidros nějaké spisy zanechal, o tom není nic známo. —

Povaha Faidrova, jak ji líčí Platon, byla zženštilá a rozhejčkaná. Bylo to hlavně jeho zdraví, jež mu nejvíce starostí působilo a o jehož zachování až ku směšnosti byl úzkostlivým. Ve Faidru místo p. 227 A podává zajímavý příklad, jak svědomitě Faidros k srdci si brával lékařské předpisy: vždyť i u volbě procházek podroboval se autoritě umění lékařského!

Než jako ve mnohých věcech Platonovi až příliš často a nevinně trpěti bylo od nepřítele Athenaia, jenž sháněl se po příležitostech, v nichž by něco pochytil k očernění a zlehčení Platonovu, tak i o Faidrovi tvrdí Athenaios, že vlastně ani nebyl vrstevníkem Sokratovým a že Platon neprávě jedná přikládaje mu rozmluvu se Sokratem. „*Ἀδύνατον δέ,*" praví v Deipn. 11, p. 505 F „*καὶ Φαῖδρον οὐ μόνον κατὰ Σωκράτην εἶναι, ἢ πού γε καὶ ἐρώμενον αὐτοῦ γεγονέναι.*" Než co asi by byl obmýšlel onen Platon, jemuž hlavně šlo o to, aby božského mistra svého oslavil a jeho zásady světu hlásal, kdyby takovým anachronismem

---

[40]) *Ποῦ δή μοι ὁ παῖς πρὸς ὃν ἔλεγον; ἵνα καὶ τοῦτο ἀκούσῃ καὶ μὴ ἀνήκοος ὢν φθάσῃ χαρισάμενος τῷ μὴ ἐρῶντι.*

[41]) Srv. Pl. Phaedr. p. 228 B, kde Sokrates jeho zápal pro řeči persifluje.

hrubě se byl dotknul důstojnosti Sokratovy? Mýlí se tu Athenaios na první pohled a patrně má na zřeteli nějakého staršího Faidra, kterého s naším Faidrem zaměnil.[42]) Můžeme se tu dále směle tázati, proč Athenaios neobrátil se s pomluvou svojí také na Symposion, kde Faidros první Erota chválí, a na Protagora, kde Faidros jest společníkem Hippiovým? Nebyl-li Faidros vrstevníkem Sokratovým vzhledem k dialogu Faidru, nemohl jím býti ani v Symposiu a Protagoru! K ocenění řeči Faidrovy především, trvám, sluší podotknouti, že Platon v jejím uspořádání jeví se nepřekonatelným umělcem, který dovede povahu muže s řečí jeho uvésti v lahodný souhlas. Charakterisovati se pak dá řeč Faidrova zkrátka asi tak, že se v ní jeví sice snaha po barvitosti a okrasách řečnických, avšak všude prosvitá nedostatek spekulace filosofické. V celé řeči jest, tuším, jediná jasná myšlenka, totiž politický vliv Erota, jenž ku statečnosti, ano ku vzájemnému obětování života pobízí. Však i tato myšlenka nemá jiného pevnějšího základu než důkazy vedené z podání mythologických. Jest to táž myšlenka, kterou po Faidrovi Pausanias mnohem jasněji vykládá. Faidros jest původcem toho, že hodovníci za předmět svých řečí obrali si Erota. Stěžovalť si, že předmětům někdy nepatrným dostalo se nezasloužených chvalořečí, Eros pak, jenž jest bohem tak mocným, dosud jest neopěván. Všichni souhlasí s návrhem, by se chválil Eros, a nyní má tento obdržeti první chvalořeč od Faidra. Než pohledněmež, kterak Faidros svůj úkol provedl! První vada, která se nám při posouzení řeči jeho naskytuje, jest jednostrannosť: máť Faidros bez odporu na zřeteli dosud jedinou lásku, lásku to čistou, svatou a mocnou, vylučuje úplně špatnou stránku Erotovu, ač dle důkladnosti, jakou očekáváme od žáka Lysiova řečnicky vycvičeného, i o této měl se zmíniti. U Faidra jsou všechny druhy Erota dosud v nerozdílnou směsici spojeny: jedinou známkou jeho Erota jest touha po dobrém. Dále chválí Faidros Erota jakožto boha nejstaršího a dárce nejvyššího dobra. Ohlédneme-li se však po nějakém důkazu, shledáme, že celá tato řeč založena jest na autoritách básníkův a na pouhých hypothesách, kteréž samy ještě důkazu potřebují, které však u sofistů celkem zastupovaly místo důkazů. Všude totiž, kde Faidros něco nového o Erotovi vyvozuje, béře útočiště své pouze k mythologii, kterouž, jak se zdá, se zvláštní zálibou pěstoval. Že ostatně i Faidros i následující řečník, Pausanias, dopustili se hrubých omylů mythologických a báji měnili, toho doklady podal Wunder ve spise v seznamě pramenův uvedeném. Mythologie ostatně i ve stejnojmenném dialogu byla Faidrovi oblíbeným předmětem. Zde totiž Faidros se táže *εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἐνθένδε μέντοι ποθὲν ἀπὸ τοῦ Ἰλισσοῦ λέγεται ὁ Βορέας τὴν Ὠρείθυιαν ἁρπάσαι.* Zároveň však jeví se u Faidra snaha po skepticismu, neboť sám, jakoby pochyboval o pravdivosti té báje, táže se Sokrata: *ἀλλ' εἰπέ, πρὸς Διός, ὦ Σώκρατες, σὺ τοῦτο τὸ μυθολόγημα πείθει ἀληθὲς εἶναι;* Sokrates pak, vyloživ mu dle svého úsudku báji tuto allegoricky, ihned zaměstnání takové, mythologii allegoricky vykládati, prohlašuje za příslušné jen pro toho, kdo časem může plýtvati *ἀγροίκῳ τινὶ σοφίᾳ χρώμενος.*[43])

I v naší řeči, ve kteréž Faidros, vycházeje od původu mythologického, Erota naznačiti chce jakožto boha nejstaršího, když dospěje

---

[42]) Srv. o tom Herrmann Gesch. u. Syst. d. plat. Phil. str. 672 pozn. 587.
[43]) Srv. pamětihodné místo Pl. Nom. X p. 885 D nn.

onoho místa, kde mluví o darech a moci Erotově, opatřuje svůj výklad samými příklady z mythologie čerpanými, při nichž zajímavý jest ten, jenž nám ve Faidrovi představuje horlivého ctitele básní Homerových. Vyjíždít si dosti ostře na Aischyla (*Αἴσχυλος φλυαρεῖ* dí), jenž odvážil se podání Homerovo o Achilleovi a Patroklovi překroutiti. Poněvadž pak Aischylos zastával mínění, kteréž tenkráte v obou bohatýrech za války Trojské stávalo se běžným, staví se Faidros v opposici též proti mínění svých vrstevníků. Faidros jest tu velmi důsledným, neboť i v dialogu soujmenném jeví se býti horlivým ctitelem Homerovým.

Možno tedy úsudek o řeči Faidrově vysloviti i v ten smysl, že jest i po stránce formálné daleko chatrnější, než bychom od žáka Lysiova očekávali, a že i v obsahu, totiž v jednostranném vylíčení Erota, i v povrchném, na pouhých hypothesách se zakládajícím uspořádání svém mezi řečmi v Symposiu proslovenými nejnižší stupeň zaujímá.

(Pokračování.)

Příspěvky k textové kritice a exegetice.

Podává *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

21. Ale kak to pravda rčena,
jež nebude otlúčena,
a když s' sě ty od níe vzdálil? ib. 297—299.

Tak interpungovati! *jež* 298 = že.

22. Pak-li nejsi ot níe vzdálen,
tehdy jejíe díel *přěchválen*:
proč pláče neb hledá čeho? ib. 301—303.

Tak interpunguj! Srv. quodsi ab ea non est ablata *optima* pars, quam elegit, quare plorat et quid querit? 243ª, 1. *Přěchválen* 302 = velmi chválen, výborný, srv. *optima* pars. *Zvolenie* 305 = quod elegit.

23. Protož plačíc nepřěstává,
v žalosti jedva vzlykává,
neb j'hož vzvoli nad vši krásu,
toho potrati v tom času. ib. 307—310.

Tak interpungovati! „Nepřestává plačíc" = *οὐ παύεται κλαίουσα*, nepřestává plakati, plorare non desinit.

24. Protož, milý lidský stráže,
zjev svú pravdu, to i skáže,
tu *czeſt* po jejíe vzvoleňú
schovaj jíej-*to* k utěšeňú,
aneb kak to pravda bude:
„bez otlúčeníe s ňú *ſbude?*“ ib. 311—316.

Lat. 243ᵃ, 1: Ergo, o custos hominum, *aut* tu *partem*, quam elegit, custodi in ea, aut ego nescio, quomodo verum sit: „quae non auferetur ab ea?“

Prvého *aut* český vzdělavatel pominul; *partem* ukazuje, že *czeſt* 313 čísti jest *čěsť*, nikoli „česť“, tím méně „jest“ (Hanka); za *to*, myslím, že v rkp. původně bylo *tu*. Verš 316 táhne se k výroku dříve učiněnému, jenž vypadl po v. 294 (viz čís. 21). Rukopisné *ſbude* 316 čísti nelze zbude, než *sbude* (= setrvá), jako Hanka dobře čte; podobně *ſbudu* 468 piš *sbudu* (Hanka správně).

25. Protož, o Maria, nedli
v takém pláči ni srdce mdli!
jmáš anděly k *útěšeňú*,
jměj dosti na jich vidění;
snad ten, jehož hledáš s pláčem,
čije tě k sobě ně na čem,
pro něž sě nezjeví tobě. ib. 321—327.

Tak interpunguj! Verš 326 není vyjádřen věrně dle latiny (243ᵃ, 2): aliquid sentit in te.

26. Strach mě, by jeho nebyla
snad svým pláčem urazila,
neb on, by tvé slzy miloval,
již by také snad litoval. ib. 339—342.

Tak interpunguj! *by* 341 = kdyby.

27. těžci jsú utěšitelé
mně, všichni také přietelé
viece tiežíe nežli těšíe,
mé srdečko v túhách *pěšíe*. ib. 373—376.

Tvar *pěšíe* 376 považuji za 3. pl. shodně s tiežíe a těšíe 375, „mé srdečko“ jest tedy acc. (stsl. о-пѣшити fatigare mdliti), jako v. 322: nedli v takém pláči ni srdce mdli. (Pokračování.)

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

Tak velikou strastí čeho sobě dobyl, v strachu věčším
ještě chová se; je těžko střežit velikého majetku.
Hejnu služebníků bdít s vědry rozestavenými
Licinus[1]) bohatý dává a je ve strachu stále
o svůj jantar i sošky i Frygické[2]) svoje sloupy,
želvovinu, slonovou též kosť. Však nikdy nahého
Kynika sud[3]) nehoří; kdyby rozbil, zítra nový dům
zas se zrobí, nebo týž olovem jsa spraven bude dále.
Poznal Alexander, spatřiv v sudu tom velikého
bydlitele, šťastnějším oč jest, kdož si nežádá
nic, než ten, jenž sobě celého okrsku vymáhá,[4])
však skutkům slavným rovné má svízely trpět.
Vlády nemáš žádné,[5]) jsme-li moudří, Štěstěno; člověk,
člověk sám bohyní si dělá tě! Majetku jaká však
míra je dost, kdyby někdo se tázati chtěl, toto řeknu:
mnoho-li jen žízeň nebo hlad nebo chladno si žádá,
jak mnoho z tvé, Epikure,[6]) zahrádky ti bývalo dosti,
jak mnoho Sokratova před tím obsáhla domácnosť;
(přirozenosť vždy poví jen právě totéž jako moudrosť).
Že svírám přísnými tě příklady, tobě-li zdá se?
Nuž si přidej dle našich potřeb něco, částku si žádej,
jižto čtrnácti řadám Othonův[7]) zákon uráčil.
Nad tím ještě-li ošklíbáš se a pysky natáhneš,
vezmi, co pro dva rytíře,[8]) vyvol si dvanácte tisíců.
Ještě-li tak věčším jsem žádostem nevyhověl,
Kroesovo nikdy jmění ani Perská říše ti dosti
pak nebudou, Narcissa[9]) také bude málo bohatství,
jenž volnosť všelikou od císaře Claudia míval,
tak že i choť dal zavraždit k jeho rozkazu vlastní.

---

[1]) Bohatý Lycinus, v. I, 108.

[2]) Frygický mramor, vůbec místo: velmi vzácný. O želvovině a slonovině v. XI, 94 a 123.

[3]) Sudy starých bývaly hliněné, ohromné nádoby, jež tmelem olověným se spravovaly. Narážka na známého kynika Diogena v sudě bydlivšího.

[4]) Viz X, 106.

[5]) Opakováno z X, 365.

[6]) V. XIII, 123.

[7]) L. Roscius Otho navrhl zákon, aby prvních 14 řad v divadle bylo vykázáno rytířům; jich census v v. 197. Sr. III, 159.

[8]) Census senátorský.

[9]) Narcissus, propuštěnec císaře Claudia, dal císařovnu Messalinu (v. X, 339) odpraviti. I v slovech Juvenalových jest dvojsmysl.

XV.

Kdož pak, Bithynský Volusie, neví, jakové ctí
oblady bláznovský Aegypt? Tato část krokodila
vzývá, část se klaní ona ibidu, jenž hady sžírá;
stkví se také opičáka svatého zlatá podobizna,
kdež struna kouzelná zaznívá v Memnonu [1]) prasklém,
Theby staré kde leží se stem svých bran zasypány.
Kočkám někde klaní se a říční jinde i rybě,
města celá ke psům modlí se — a nikdo Dianě.[2])
Česneku tam, cibulí dotknout se a jísti je hříchem:
ó lidu tak zbožného, jemužto i v zahradě božství
vzrůstá! Stůl každý se zdrží zvěři [3]) rouno nosící,
jim jest hříchem též zavražditi mládě kozičky,
však lidského požit masa volno je. Ohromenému
při stole když takovýto zločin vyprávěl Ulixes [4])
Alkinou, k vzteku buď nebo k výsměchu spíše je pohnul,
jak nějaký prolhaný mudrlant.[5]) „V moře nikdo nevrhne
mluvku, který lité a pravé hodný je Charybdy,
jenžto o Laestrygonech bájí, hrozných i Kyklopech?
Spíše věřit bych chtěl, že je vskutku i Skylla i skály
Kyanské lapavé [6]) i že jsou větrů plny usně,
neb že prutem jemným Elpenora dotkla se Kirke
s veslaři ostatními, že jak vepř chrochtali všichni.
Což myslí si, že Faeacký tak bez hlavy národ?
Tak právem řekl někdo, kdo byl střízliv dosaváde
a kdož z Korkyrského poháru malounko si přihnul.
Vždyť jediný Ithačan zpíval to a bez všeho svědka.
Já sice věc divnou vypovím, stala však se nedávno
v Juncovu [7]) konsulství teplého za hradbami Koptu;

---

[1]) Memnonova socha, jedna ze dvou ohromných soch, stojí posud u zřícenin „stobranných" Theb v Aegyptě; představuje krále Amenofa III. z 18. dynastie. R. 27 př. Kr. při zemětřesení praskla a od té doby náhlým oteplováním vzduchu při východu slunce slyšeti bylo v soše zvláštní zvuky, o nichž bájili, že tak Memnon pozdravuje svou matku Jitřenku. Když císař Septimius Severus dal sochu opraviti, přestaly ty zvuky. (Memnon, král Aethiopský, od Achillea u Troje byl zabit.)

[2]) Neznají lidské, ideálně krásné podoby božské, j. na př. Diany.

[3]) V Aegyptě nejedli bravu ani skotu.

[4]) Odysseus vypravuje (v Odyssei VI, násl.) králi Faeaků na Korkyře (v. v. 25) Alkinoovi své osudy; ale nikdo prý mu nevěřil, že by mohly býti obludy jako Laestrygoni (v XIV, 20) nebo Kyklopové.

[5]) Sešlí filosofové (aretalogi) konali bohatým služby šašků a přednášívali i na veřejných místech.

[6]) Skály, které se srážely, kdykoliv jimi loď plula, byly dle Homera (Od. XII, 59, *Πλαγκταί*) u Sicilie, dle pozdějších (*Κυάνεαι*) u vchodu do Černého moře. Usně (měchy) Aeolovy v. Odys. X, 1—75; čarodějnice Kirke (Odys. X, 208) proměnila druhy Odysseovy ve vepře; u Homera není Elpenor mezi nimi jmenován.

[7]) Juncus byl konsulem r. 127 po Kr. Následující jména měst aegyptských nejsou posud řádně vysvětlena. Událost stala se v Tentyře, jejíž obyvatelé byli od Ombitských přepadeni; Tentyra (n. Denderah) leží nejseverněji, jižněji Koptos (n. Keft) a nejjižněji Ombos (n. Kum Ombo). Nebyla tedy Tentyra sousední

já lidu čin hrozný, horší nad básně tragické;
neb kdybys od dob Pyrrhy[1]) je rozvinoval, přece žádný
u tragiků národ vinníkem. Nuž surovosti
poslechniž příklad hrozné, jejž náš věk okázal.

Dávná již kyselost a stará mezi sousedními
Omby a Tentyrou, stálého je nezhojitelná
záští rána. V obou obcích zuřivost lidu strašná
z příčiny té, že nenávist má k bohu souseda svého,
mysle, že božstvo se má za pravé uctívati pouze,
jež vzývá on sám. Však o národa jednoho svátku
slavném příležitosti užit uzdálo se vůdcům
a předním ve městě druhém, veselý a radostný
den překazit, velikou též zábavu hostiny slavné,[2])
u všech když chrámův a na rozcestích všude stály
tabule i s lůžkem stálým, jež tak v noci, ve dne
postavené sedmé již slunce nalezne. Hrubý sic
Aegyptus, v bujnostech však, jak sám znamenal jsem,
nevzdělaný je roven lid pověstnému Kanopu.[3])
Ještě pomysli, že snadno přemůžeš podnapilého,
vínem jenž koktá a klopýtá! Pak muži začnou
poskakovat, černí jak hudci hrají, plni mastí,
ledajakých kvítí plno jim na hlavě i věnců:
lačné nevražení[4]) je druhým. — Zprvu ozve se hádka,
jež je rozehřátým myslím jako polnice pračky,
pak se srazí s povykem rovným a holá ruka řádí
místo zbraní. Bez rány je v zápase málo čelistí,
neporušen zůstal nos sotva který nebo žádný.
Již po všech tu šicích tváří jen půlky bys uzřel,
znetvořená hlava tam každá, vyčnívaly kosti
z rozražených lící a z očí krve pěst plna všecka.
Však sami ještě věří, že to pouze je hrou nebo dětským
zápolením, poněvadž se po mrtvole nešlape žádné.
A věru rvačka jaká, kde tolik sváří se tisíců,
jestliže všichni žijí? Prudčí tedy útok a ihned
házeti již počnou kamením, jež zdvihli se země
páž sehnuvše — neboť to zbraní jest bouře domácí —
však takovým kamením nikoliv, jako Turnus[5]) a Ajax,

---

s Ombou; buď tedy se Juvenal zmýlil, aneb nedaleko Tentyry bylo jiné Ombos.

[1]) Ode dob Pyrrhy (v. I, 81), t. j. od počátku světa. Aby celý národ dopustil se (takové) ohavnosti, v žádné tragoedii nenalezneš.

[2]) Hostina podobná římskému lectisterniu, v. Velišský str. 340; trvala několik dní nepřetržitě pod širým nebem.

[3]) Kanopus, město u Alexandrie, v. I, 26. Obyvatelstvo těchto pobřežních měst bylo zcela rozdílno od vlastních Aegypťanův, i jest tedy námitka Ribbeckova — že prý Kanopus patří též k Aegyptu — nemístnou.

[4]) Tentyrští opilí přepadeni od druhých střízlivých.

[5]) Turnus, král Rutulů, v. Verg. Aen. XII, 896, Ajas Hom. Il. VII, 268, Diomedeos (Tydeův syn) Il. V, 302.

neb jakovýmto kyčel poranil tehdáž Diomedes
Aeneův, nýbrž jako mohly oněm nepodobné
pravice uzdvihnout, zrozené jen v době nynější.
Pokolení takového ubývalo již za Homera,
země nyní lidi pouze plodívá zlé a titěrné,
takže kterýkoli bůh je vidí, směje jen se v nelásce. —

(Pokračování.)

Literatura.

Archiv pro lexikografii a dialektologii. Vydává III. třída České Akademie. Číslo 1.: Příspěvky k česko-německému slovníku. Sestavil Fr. Kott. Svazek II. (str. 289—583. Konec.)

Archivum do dzějów literatury i oświaty v Polsce. Nákladem Akademie Uméjętności v Krakově. Svazek IX. 1897. v. 8°. 401.

Bulletin de l'Academie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique à Bruxelles. 8°. Année 1897. Svazek 3.: De la nécessité d' une réaction en astronomie sphérique (F. Folie). Phénomènes botaniques et zoologiques observés en Belgique (týž). Sur le spectre d' absorption de quelques corps organiques incolores et ses relations avec la structure moléculaire (W. Spring). Recherches sur la volatilité dans les composés carbonés (L. Henry). Photographie de la chromosphère du Soleil et constitution de cet astre (P. De Heen). Nouveaux faits d' électrochrose, et sur l' infinie variété des phénomènes dits cathodiques (týž). Recherches sur l' acide phénoxacétique. — Acide phénoxycinnamique (deuxième communication) (A. Vandevelde). Notes d' ancien wallon (Maurice Wilmotte).

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement **Borový.** Nákladem Rohlička a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVIII. Sešit 4.: O apoštolátu sv. Ondřeje v Evropě a jeho smrti (Vojtěch Ploštěný). Úcta sv. Vojtěcha v Uhrách (A. Podlaha).

Český Kneipp. Časopis pro šíření přirozeného spůsobu života a Kneippova léčení vodou. Redaktoři Dr. Jos. **Wieser** a prof. J. **Ježek.** Ročník IV. Seš. 9.—11.

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XV. Číslo 9.—10.

Kniha. Illustrovaná literární revue. Vydává Spolek českých knihkupců a nakladatelů v Praze. 4°. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr., ročně (10 seš.) 1 zl. Ročn. II. Sešit 3.

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XIX. Svazek 5.: *Smrt Chironova (Jaroslav Vrchlický). *U Chelčic (Adolf Heyduk). Ctění zvířat (O. Vaněk). Španělští žebráci (Vasilij Němirović-Dančenko, přel. Pavel Durdík). Z poesie T. B. Aldriche (překládá Ant. Klášterský). *Za starou láskou (Bohdan Kaminský). Několik črt z Florencie (Č.). *Světla na hřbitově (Jan Rokyta). Jubileum Fr. Pravdy.

Květy mládeže. Nákladem Dědictví Komenského. 4°. Cena čísla 6 kr. Ročník III. Díl II. Číslo 6.

Listy filologické. Redaktoři Jan **Gebauer** a Josef **Král.** V Praze. Nákladem jednoty českých filologův v Praze. 8°. Cena ročníku (6 sešitů o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník XXIV. Sešit 3.

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVIII. Čís. 13.—14.: Jiří Brandes a Emil Faguet o Ibsenovi.

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXV. Číslo 21.—24.: Duše rostlinstva (B. Bauše). *Výměna stráže (Bret Harte, př. J. Bartoš). Nyní ho nepropustí (A. Čechov, př. A. Hušnerová). Slávky (J. Květ). Z našeho vandru (K. Chodounský). Jeho vojenská česť (R. Kipling, přel. J. Bartoš). Boroňa (L. Alas, př. A. Pikhart).

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XVI. Sešit 15.—17.

Muzeum. Časopismo Tovařystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Maur. **Macišēvski.** Ve Lvově. 8°. Nakladem Tovařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročnik XIII. Zeš. 5.: O spůsobě výkladu dějin polských.

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník III. Číslo 9.: Tak to bývá v moderním světě (Milan). Mocná jako smrť (P. Lucki). Plein air (J. Truhelka). Po moři (A. Tresić). Básně Dr. Ilijće, Is. Velikanovića, S. Kraňčevića, M. Begovića).

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVIII. Čís. 13.—14.

Naše knihy. Vydavatel a nakladatel J. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Ročník I. Číslo 4.

Obrana. Redaktor Fr. **Žák.** Nakladatel V. Kotrba v Praze. m. 4°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XIII. Čís. 7.—9.

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXVII. Sešit 5.: Bedřich Vilém Nietzsche (Vojtěch Kalina). Kréta a Kréťané (Vácslav Doubek). *Jiné tři palinodie (Jaroslav Vrchlický). Návrh na povznesení jazyka českého učiněný roku 1753 (Bohuš Rieger). Nová říšská rada a nové poměry (Jos. Toužimský). Nové písemnictví (F. Zákrejs, V. Flajšhans). Obzor divadelní (Fr. Zákrejs). Rozhledy v dějinách současných (Vlad. Svoboda).

Paedagogické rozhledy. Red. J. **Klika.** V Praze. Nákladem Dědictví Komenského. 8°. Cena ročně (10 sešitův) 2 zl. 50 kr. Ročník X. Sešit 8.

Památky archaeologické a místopisné. Red. Dr. Jos. Lad. **Píč.** Nákladem Archaeolog. sboru Musea král. Českého. V Praze. 4°. Cena ročně (4 sešity) 3 zl. Díl XVI. Sešit 4.—5.: Nálezy Laténeské ze severo-

západních Čech (Jindřich Matějka). Archaeologický výzkum „Údolí Svatojiřského" a okolí (Václav Schmidt). Zbytek děla Jarošova (J. Koula). Nádobí a roucha kostelů Kutnohorských roku 1516 (Karel Mádl). Příspěvek k stavbě Lounského kostela (Theodor Antl). Nález mincí v Libišanech (Jos. Smolík). Archaeologický výzkum ve středních Čechách 1895—1896 (J. L. Píč). Zbořený kostel sv. Jana na Zábradlí v Praze (Karel Mádl). Patena kláštera Břevnovského (Ed. Šittler a A. Podlaha). K rodopisu Parléřovců (Karel Chytil). Zvonařové z Cinperka (Z. Winter). Nález mincí v Podhůře (Josef Smolík). Skrčené kostry ve Strádonicích u Loun (Fr. Kučera).

Posel z Budče. Redaktor L. **Strahl.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Předplatné ročně (52 čísel o 16 str.) 2 zl. 50 kr. Ročník XXVIII. Číslo 19.—23.

Rádce duchovní. Časopis kněžstva českoslovanského. Redaktoři: Jos. **Burian** a Václ. **Kocián.** V Praze. Nakladatel V. Kotrba. Cena ročně 4 zl. Ročník IV. Sešit 6.

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník VI. Sešit 9.

Rozprawy Akademii umiejętności w Krakowie. Wydział filologiczny. Serya II. Tom. X.: Kázaní Hnězdenská (Vl. Nehring). Kázaní středověká. III. (Al. Brückner). Drobné zbytky jazyka polského XV. věku (týž). Školy farní v Polsce v XIII. a XIV. věku (A. Kabroviak). Sociologické pohledy dvou Antifontův (St. Schneider). Quaestiones grammaticae et etymologicae (J. Rozvadovski).

Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. Třída I. Ročník V. Číslo 3.: Počátky českého hnutí dělnického od C. Horáčka. 137.

Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. v. 8°. Třída II. Ročník V. Číslo 40.: Příspěvek k užití kinematiky v geometrii novější a deskriptivní od B. Procházky. 19 a 2 tab. — Čís. 41.: Theoretické úvahy o komplikovaných kmitech elektrických, zejmena o pokusech Geitlerových od Fr. Koláčka. 56. — Čís. 42.: Zkoumání kostí a lebek českých v kostnicích venkovských od J. Matějky. 42 a 4 tab. — Čís. 43.: Bacillus pyocyaneus od Ot. Kukuly. 126 a 2 tab. — Čís. 44.: Příspěvky k monografii českých Neuropter a Pseudoneuropter od Fr. Klapálka. 27 a 2 tab. — Ročník VI. Číslo 1.: Fossilní fauna stepní z Košířské Bulovky od J. Voldřicha. 41 a 2 tab. — Čís. 2.: Předběžná zpráva o zemětřesení v Pošumaví ze dne 5. ledna 1897 od J. Voldřicha. 6. — Čís. 3.: Ryby tithonu Štramberského od M. Remše. 9 a 1 tab. — Čís. 5. O základní hodnotě atomových vah od B. Braunera. 6. — Čís. 7.: Spektroskopická pozorování některých hvězd G. Grussa. 4. — Čís. 9.: Tentorium osseum v lebce ssavcův od Fr. Bayera. 15 a 2 tab. — Čís. 10.: Histologie oka mloka Cryptobranchus japonicus od J. Rejska. 11 a 1 tab. — Čís. 11.: Hnědouhelné uložení u Hrádku v severních Čechách od B. Katzera. 10. — Čís. 12.: Experimentální příspěvek k nauce o erekci a ejakulaci od A. Spiny. 19. — Čís. 14.: O změnách cirkulace krevní po působení výtažku z nadledvinek žabích od Al. Velicha. 10 a 1 tabulka. — Čís. 6.: Mechy české od J. Velenovského. 352. — Čís. 13.: Experimen-

tální příspěvek k poznání ran říznutých za živa a po smrti povstalých od Vl. Slavíka. 49. — Čís. 16.: O obrně XI. čivu mozkového od L. Syllaby. 29.

Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. Třída III. Ročník VI. Číslo 1.: O skladbě veršů v Iliadě a Odyssei od Jos. Zahradníka. 173.

Rozpravy Akademii umėjętności v Krakově. Vydźał historyčno-filozofičny. Serya II. Tom IX. 1897. v. 8°. 403.

Sborník české společnosti zeměvědné. Pořádají Jos. **Frejlach** a Jindř. **Metelka.** Nákladem vlastním. V Praze 8°. Cena ročníku 4 zl. 50. kr. Ročník III. Sešit 3.: Laguny benátské (J. Jahn). Rus a Britsko v Asii (E. Fait).

Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. 8°. Ročník 1897. Čislo 10.—11.: Úkoly zkoumání jihoslovanských dialektův (V. Jagić).

Slovenské Pohľady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty.** V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XVII. čís. 5.: Bzovská Lehota (Pavel Križko). Blíženie smrti (T. P. Krag, přel. J. M.). Nerozhodnosť (V. Vasiliev, přel. B Š.). Gogoľ, Turgenev, Dostojevský, Lev Tolstoj (Sergij Volkonskij). *V pamäť (Martin Sládkovičov). *Koleda (Dlhomír Poľský). Z ľudu (Želmíra). Hlohovec (Alexander Lombardíni). Slovenský jazyk, obyčaje, starina: Povesti a povery na Starej Turej (Viktora H.). Príslovia, idiomatické výrazy v Lopašove (Pavel Socháň). Beseda: Kto sostavil prvý sväzok Pjsní swětských Lidu slowenského v Uhřjch? (Šk.).

Světozor. Redaktor M. **Šimáček.** Nakladatel F. Šimáček. V Praze. Fol. Cena ročníku (52 čísel) 8 zl. Ročník XXXI. Číslo 24.—28.: *Staré loutky (J. Vrchlický). První divadlo v Rusku (K. Štěpánek) Z epigramů Lad. Quise. Padesát let Matice Srbské v Budyšíně (Ad. Černý). Gratulanti (Fr. Hejda). *Cestou na Parnass (B. Kaminský). Básně J. Rokyty. Bedřich Schnell. St. Vráz na Nové Guinei.

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann.** V Praze 1896. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XVI. Sešit 4.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXIV. Svazek 4.

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VIII. Číslo 6.—9.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXVI. Číslo 14.—15.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XVI. Číslo 13.—14.: Vlaštovky (Vl. Zagórski, přel. V. Kredba). Dva chorobné květy (K. Egor).

Visła. Měsięčnik gieograficno-etnograficny. Redaktor a vydavatel **M. Arct.** Ve Varšavě. v. 8°. Cena ročníku 6 rub. Ročník XI. Sešit 1.: Z pod-

řečí mazoveckého (H. Zopaciński). Doktor Vševěd (J. Polívka). Ďábelsky (B. Korotyński). Drobnosti.

Zdraví. Rediguje Dr. K. **Chudoba** a uč. Am. **Čadová.** Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3 zl. 60 kr. Ročník III. Seš. 4.: Oheň ve službách hygieny (L. Čížek). O účelu a zařízení tržnic (E. Formánek).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. K. **Schenkl,** J. **Huemer.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVIII. Sešit 5.: Wie kann die Vertiefung in den Inhalt eines geleseuen Autors gefördert werden? (J. Kubík). Nachtrag zu den Sentenzen des Appius Claudius (F. Marx).

Zlatá Praha. Redaktor Ferd. **Schulz.** Nakladatel J. Otto. V Praze. Fol. Cena ročně 8 zl. Ročník XIV. Číslo 24.—28.: Sarajevo (J. Třeštík). Pro klid duše (J. z Finberka). Kůň v podání prostonárodním (J. Košťál). Knud Tandberg (Am. Skramová, př. St Mašek). Májové glossy (A. Mužík).

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 3 zl. Ročník V. Sešit 16.: Dynamoelektrické stroje vícepólové. Umělé hedvábí. Konservování masa. Chov ústřic. Mosty v Novém Yorku.

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Raýman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník VII. Sešit 5.—6.: O moru (J. Hlava). O nejpamátnějších rostlinách Evropy (J. Velenovský).

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1897. Svazek 4.: Epická opakování chronologickým momentem (A. N. Veselovskij). Kašubský jazyk, kašubský národ a kašubská otázka (I. A. Baudonin de Courtenay). K dějinám evropského dramatu (A. A. Čebyšev). Chronologie nejstarších ruských letopisných svodův (A. A. Šachmatov). Jmena milcův na attických vasách (S. Vulf). Slovanská vazba záporného slovesa s genitivem a shodné zjevy druhých indoevropských jazykův (D. N. Kudrjavskij). Exegetica (G. Šmidt).

Baron Trenck. Napsali O. **Féré** a D. **Saint-Yves,** př. A. Koudelka. Illustruje V. Černý. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1897. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 10.—14. (str. 293—450).

Besedy mládeže. V Praze. 8°. Nakladatel M. Knapp. Cena svazku 30 kr. Svaz. 7.—8.: Dědoušek od J. Vřesnického. 200. 60 kr. — Seš. 102.: Hlas svědomí od E. Schmidleichnera. Neděle od L. B. 92. 30 kr. — Seš. 340.: Od Doubravky a z Polabí od Kl. Čermáka. 77. 30 kr. — Seš. 341.: Plné klasy od V. Unzeitiga. 75. 30 kr.

Bibliotéka pro mládež dospělejší. Rediguje F. Andrlík. Nakl. J. Kubeš v Třebíči. m. 8°. Svazek 10.: Druhové (T. Jadviga, př. V. Špaňhel) 144. 36 kr.

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina.** V Praze 1896. Nakl. Edv. Beaufort. Illustrují F. Hetteš, M. Aleš. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 12 kr. Číslo 4.: Legenda o sv. Prokopu (str. 97—128).

Do středu země od Jul. **Verna,** přel. J. Wagner. Illustruje V.

Černý. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1897. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 7.—10. (str. 193—306. Konec).

Hudební květy. Redaktor **Karel Weis.** Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze. 4°. Cena ročně (12 seš.) 6 zl. Seš. 9. (4 hudební kousky).

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1896. Nákladem J. Otty. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 240.—243. (str. 185—312).

Květiny v pokoji. Napsal V. **Gottwald.** Nakl. I. L. Kober. V Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Sešit 1.—5. (str. 1—160).

Letem českým světem. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1897. Fol. Cena sešitu (o 12 pohledech) s tiskem po obou stranách 30 kr., po jedné straně 40 kr. Sešit 11.—13. čís. 123—158.

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 95.: Světlé obrázky od Dra Ilijće, př. O. Vetti. 96.

Manžel z ochoty. Napsal R **Savage,** př. H. Kosterka. V Praze 1897. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 3.—5. (str. 65—160).

Matice lidu. Red. Jaromír **Hrubý.** Nákladem spolku pro vydávání laciných knih českých v Praze. 8°. Cena ročníku (6 seš.) 1 zl. Ročník XXXI. Čís. 3.: Pohledy do dílny přírody od B. Bauše. 160.

Mezi slunci a hvězdami. Napsal K. **Flammarion,** př. J. Kosina. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr. Seš. 7.—8. (str. 193—226. Konec).

Moderní dekameron. Nakladatel I. L. Kober. 12°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Svazek I.: Sukně od L. Trezenika, př. K. Petřík. Seš. 8.—9. (str. 193—247. Konec). Sešit 10.—15.: Propasť lásky od Al. Dumasa, př. K. Petřík (str. 33—232).

Národopisná výstava českoslovanská v Praze 1895. Vydali výkonný výbor Národopisné výstavy českoslovanské a národopisná společnosť českoslovanská prací spisovatelův a umělcův českých. Pořádají K. Klusáček, Em. Kovář, L. Niederle, Fr. Schlaffer, F. A. Šubert. Nákladem J. Otty v Praze. fol. Cena sešitu (o 3 arších) 80 kr. Sešit 20. (str. 425—444): Oddělení kvalitativní (J. Jakubec). České divadlo: Národní divadlo v Praze (K. Kadlec). Divadla ochotnická (J. Ladecký). Herecké společnosti putující.

Na severní točnu od Fr. **Nansena,** překlad rediguje J. Guth. S illustracemi O. Sindinga. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 15.—17. (str. 449—532. Konec I. dílu). Seš. 18. až 20.: II. díl (str. 1—48).

Nazarín od B. Péreza Galdósa. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 1.—5. (str. 1—160).

Německo-český slovník Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 60. (str. 969—1008): Spill až Sterbling.

Německý slovník. Sestavil G. **Zába.** V Praze 1897. Nakl. I. L. Kober. 12°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Díl I.: Slovník česko-německý. Seš. 5. (str. 129—160): odbírati—poranění.

Ochotnické divadlo. V Praze 1896. Nákl. M. Knappa. m. 8°. Svazek 122.: Svůdná dívka. Fraška o 4 jednáních od M. G., př. J Kühnl. 93. 45 kr. — Svaz. 123.: Otrokyně. Činohra o 4 jednáních od L. Fuldy, př. V. Hübner. 109. 50 kr. — Svaz. 124.: Nevěsta harambašova. Drama o 4 jednáních od T. Ježa, př. A. Švab. Před smrtí. Truchlohra o 1 jednání od A. Strindberga, př. J. Šlechta.

O slozích stavebních. Napsal Ant. **Cechner**. Nakl. I. L. Kober. V Praze 1897. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Seš. 1.—2. (str. 1 až 64). S četnými původními vyobrazeními.

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 252.—256.: Chmel až Idaho (str. 257—472).

Pantáta Bezoušek od K. **Raisa.** Naklad. Fr. Šimáček. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 8. (str. 225—256).

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XIII. Svaz. 7.: Sládkova rodina od Vlasty Pittnerové (str. 241—278. Konec). Seš. 8.: Opuštěné dítě od Ž. Podlipské (str. 1 až 216).

Řím od E. **Zoly**, přel. Fr. Čihák. Nakl. Ed. Beaufort. V Praze 1897. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 14.—15. (str. 417—480).

Sbírka nových a časových kupletů, dvojzpěvů a solových výstupů. V Praze 1896. Nakl. M. Knapp. 8°. Cena sešitu 10 kr. Seš. 58.—60.

Sbírka pramenův ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a v Slezsku. Vydává III. třída České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. 8°. Skupina II. Číslo 3.: Dva listáře humanistické. Vydal Jos. Truhlář.

Sborník světové poésie. Vydává IV. třída České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Vydání sešitové. Nakladatel J. Otto. m. 8°. Třída IV. Ročník VII. Číslo 2.: Kějstut. Ad. Asnyka tragoedie o 5 jednáních, přel. Fr. Vondráček. 117.

Skláři. Román K. **Klostermanna.** Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 7.—9. (str. 193—288).

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Nakladatel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 70.—72.: Z Hlubin (str. 73—160. Konec). — Seš. 73.: Perspektivy (str. 1—40).

Spisy Adolfa Heyduka. Nakl. J. Otto. V Praze. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 7.—8. (str. 81—144).

Spisy Ivana Sergějeviče Turgeněva. Překlad redigoval Jar. Hrubý. Nakl. J. Otto. 2. vydání V Praze 1896. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 31.—32. (str. 161—224).

Stručný slovník paedagogický. Redaktoři Jos. **Klika** a Josef **Sokol.** V Praze 1896. Nákladem odboru literárně-paedagogického při Ústředním spolku jednot učitelských v Čechách. 8°. Cena sešitu (o 32 str.)

25 kr. Sešit 41.—42. (str. 1261—1315): Napodobovací forma—Pokračovací škola.

S vílou kouzelnicí. Vybrané české pohádky upravil Fr. S. Procházka. V Praze 1896. Nakladatel J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (16 str. s barvotisky) 15 kr. Seš. 11.—13. (str. 161—208).

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník XI. Sešit 7. (str. 319—329. Konec). Sešit 8.: Za jeden hřích od A. Popelkové (str. 1 až 96).

Úkoly výchovy. Napsal Jos. **Černý.** Nákladem Dědictví Komenského v Praze. 8°. Cena sešitu (o 64 str.) 36 kr. Sešit 1.—4. (str. 1 až 256).

Velký Čech. Život, působení a význam Františka Palackého, otce národa. Napsal Václ. **Řezníček.** Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 1. (str. 1—32). — Úprava velmi úhledna. Dílo zdobí netoliko pěkné illustrace ale i četné ukázky starších tiskův. Celkem bude 10 sešitův.

Vynález zkázy od J. **Vernea,** př. A. Koudelka. Naklad. J. R. Vilímek. V Praze 1897. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 1. (str. 1 až 32). Celkem bude 8 sešitův.

Zábavy večerní. V Praze 1896. Nakl. V. Kotrba. 8°. Ročník XVIII. Seš. 1.: Husaři na Polici od Fr. Erjavce, př. Fr. Štingl. 88. 30 kr.

Žertovné divadelní hry. V Praze 1896. Nakladatel M. Knapp. Sv. 114.: Bílé růže. Veselohra o 1 jednání od K. J., př. J. Šlechta. 18. 10 kr. — Sv. 115.: Náci a Muci od F. Oužlabiny. 23. 15 kr. — Sv. 116.: Dva nápadníci. Veselohra o 1 jednání od B. Štědrého. 35. 16 kr. — Sv. 117.: Na stopě. Komedie o 1 jednání od Č. Tondra. 19. 10 kr.

Bavlnkovy ženy od Al. a Vil. **Mrštíkův.** Nakl. J. Otto. V Praze 1897. m. 8°. 324.

Čítanka pro nižší třídy. Sestavil V. **Petrů.** Část IV. 2. vydání. V Praze 1897. Nakl. I. L. Kober. 8°. 227. 2 k, váz. 2·5 k.

Dojmy z Paky od F. **Pečinky.** V Praze 1897. Nakl. F. Šimáček. 16°. 96. 40 kr.

Foraminifery vrstev bělohorských od Jar. **Pernera.** Nákladem České Akademie. V Praze 1897. 4°. 57 a 7 tab.

Kancelářské obrázky Jana **Ostena.** Nakl. V. Kraus. V Táboře 1897. m. 8°. 199.

Košíkářství. Sepsal V. **Rošický.** Nakl. I. L. Kober. V Praze 1897. v. 8°. 56. 1 zl.

Kytice přání, nápisů a proslovení od P. **Maternové.** V Praze 1897. Nakl. F. Šimáček. 12°. 156. 80 kr.

Kornelia Nepota vybrané životy výtečných vojevůdcův. Upravil Al. Breindl. V Praze 1897. Nakl. I. L. Kober. 8°. 110 a 2 mapky 96 h, váz. 1·36 k.

Slovník k Nepotovým vybraným životům výtečných vojevůdcův od Al. Breindla. V Praze 1897. Nakl. I. L. Kober. 8°. 122. 1·04 k, váz. 1·44 k.

M. Tullii Ciceronis pro Sexto Roscio Amerino oratio. Upravil Fr. Krsek. V Praze 1897. Nakl. I. L. Kober. 8°. 53. 26 kr.

M. Tullii Ciceronis pro A. Licinio Archia poëta oratio. Upravil Fr. Krsek. V Praze 1897. Nakl. I. L. Kober. 8°. 28. 20 kr.

Padesát českých národních písní. Pro mandolinu a kytaru upravil Ant. **Wolf.** Nakl. M. Knapp v Karlíně. 4°. 11.

Sbírka zákonů školských. Upravil Jos. Král. II Zákony zemské. V Praze 1897. Nakl. Al. Wiesner. 12°. Str. 641—1158. I—CIV.

Sestry. Román V. **Trnavského.** Nakl. V. Kraus. V Táboře 1897. m. 8°. 289.

Vilímkův jízdní řád pro Čechy. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. 12°. Květen. 10 kr.

Vyšší geodesie od V. **Lásky.** Nákladem České Akademie. Část I. V Praze 1896. v. 8°. 106.

Ф. Θ. Фортунатова Критическiй разборъ сочиненiя Т. К. Ульянова Значенiя глагольныхъ основъ въ литовско-славянскомъ языкѣ. Части I—II. С.-Петербургъ 1897. v. 8°. 158.

Индо-европейскiя плавныя согласныя въ древнеиндiйскомъ языкѣ. Ф. Θ. Фортунатова. v. 8°. 457—490

Drobné zprávy.

Nařízení.

Z výkazů obsažených v programech gymnasií o soukromé četbě žáků z klassiků latinských a řeckých jde na jevo, že na mnohých ústavech pěstuje se sice četba tato v rozsahu dosti značném, avšak že chvalitebné snaze té schází ještě namnoze určitý směr, jímž tato řízena býti musí, má-li dosíci se výsledků, jež vytčeny jsou ve vys. minist. vynesení ze dne 30. září 1891, čís. 1786 m. k. a v. Aby tedy v té příčině položen byl pevný základ a stanoven jednotný a přesný postup v řízení a posuzování četby žáků, vidí se c. k. zemské školní radě označiti hlavní zásady, kterými učitelům u věci té jest se říditi.

1. K domácí četbě latinské a řecké pobádáni buďtež pouze žáci vyššího gymnasia, jichž celkový prospěch vůbec a v jazycích klassických zvlášť jest aspoň dobrý.

2. K četbě soukromé buďtež žákům doporučeni auktorové, jichž některé spisy byly čteny ve škole v letech minulých, aneb kteří toho roku

delší již dobu ve škole se čtou, po případě též auktorové směrem jim příbuzní. Z pravidla však nebuďtež žákům doporoučeni auktorové, kteří dle plánu učebného určeni jsou pro třídy vyšší a přesahují obor vědomostí žákových.

3. Dříve než žák spis, jejž k četbě domácí si zvolil, čísti započne, oznámí jej učiteli, jenž mu u věci té radou bude nápomocen a potřebné pokyny udělí, po případě čtení spisů nevhodných opatrně zamezí.

4. Ředitelství bude toho pamětlivo, aby v knihovnách byl dostatečný počet vhodných spisů latinských a řeckých, zejmena pak komentovaná jich vydání školní.

5. Žák, jenž domácí četbu pěstuje, nechť opatří si zápisník, do něhož si zaznamená neznámé mu výrazy, frase, po případě pěkná místa a pod.

6. Jestliže žák některému místu neporozuměl, nechť poznamená je na zvláštní lístek. Za tím účelem žák budiž poučen, jak u jednotlivých auktorů místa přesně se označují.

7. Zkoušení z četby domácí konej se mimo hodiny vyučovací a sice teprve tehdy, když žák přečetl buď celé dílo menší aneb značnou část díla věčšího. Při zkoušce té mohou přítomni býti žáci, kteří toho si přejí.

8. Asi 2 neb 3 dny před zkouškou žák odevzdá učiteli zápisník a lístek obsahující seznam míst, jimž žák neporozuměl.

9. Při zkoušení učitel otaž se žáka na obsah a význam spisu čteného, vylož mu místa, jichž nepochopil a dejž mu některé stati k překladu. Při zkoušce té budiž učitel toho pamětliv, že četbou soukromou žák má prohloubiti znalosť auktora a rozšířiti svůj rozhled v literatuře antické. Hlavní váha budiž tedy kladena na stránku věcnou a grammatiky dbáno jen potud, pokudž k pochopení místa nezbytně jest třeba.

10. Při zkoušení žáků ředitel časem hospitujž, aby nabyl vlastního názoru o výsledcích dosažených.

11. Učitel upravjž pro každého žáka, jenž četbu soukromou pěstuje, zvláštní arch, jiný pro četbu latinskou, jiný pro četbu řeckou dle vzorce sub. 16 naznačeného a vyplniž jej po každé zkoušce, jak tam zaznamenáno. Archy tyto nechť ředitelství má v opatrování.

12. Příznivá známka, kterou žák z četby soukromé obdrží, budiž zároveň zapsána do katalogu třídního a dbáno jí též při klassifikaci semestrální.

13. Výkaz soukromé četby žáků ředitelství nechť předloží c. k. zemskému školnímu inspektoru, kdykoli tento konati bude na ústavě inspekci předmětů humanistických.

14. Přestoupí-li žák, jenž četbu soukromou pěstoval, na jiný ústav, vyžádejž si ředitelství nového ústavu archy jeho od ředitelství ústavu dřívějšího.

15. S podáním, v němž žádá se za označení otázek k písemné zkoušce maturitní, budiž sem předložen zvláštní výkaz abiturientů, kteří po rozumu vys. vynesení svrchu označeného mají právo žádati a též i žádají, aby jim

při ústní zkoušce maturitní ku zlepšení známky dáno bylo dodatkem ještě nějaké místo z četby soukromé.

16. Výkaz soukromé četby takto budiž upraven:

Výkaz soukromé četby latinské žáka

.... z ....

Ústav	Třída	Spisovatel a čtené místo	Datum zkoušky	Výsledek zkoušky	Zkoušel

(C. k. zem. šk. rada v Praze 31/3. 1897, č. 10.699.)

Rozmanitosti.

— **Byl-li Epikur epikurejcem?** V lednové Quarterly Review anonymní spisovatel dokazuje, že *Epikur nikterak nebyl tím, co se nazývá epikurejcem*, a že se zcela nesprávně připisuje jeho učení ten ráz, jakého naprosto nemělo. Ve skutečnosti *byl apoštolem mírnosti a i asketismu;* nejen že se neoddával ukojování fysických choutek, ale žil hlavně o chlebě a vodě. Učeníci jeho kráčeli v šlépějích učitelových a, jak vypravuje Diogenes, spokojovali se pouhou prostou krmí a vodou, velmi zřídka si dovolujíce píti víno a to ve velmi nepatrné míře, tak že se všichni smáli jich mírnosti. Epikur nebyl netoliko obžerou, jak jej obyčejně líčívají, ale zároveň se nám jeví člověkem nekonečně humanním i dobročinným. „Jest mnoho svědkův," dí Diogenes Laërtský, „dokazujících jeho svrchovanou dobrotu ke všem, vděčnosť k rodičům, štědrosť k bratřím i lidskosť k otrokům, což se potvrzuje jeho závětí i účastenstvím příbuzných v jeho filosofských zaměstnáních." Jeho tři bratři chovali k němu uctivou vážnosť i nalézali se i mezi nejnadšenějšími učeníky jeho. Filosof tento rozuměl *rozkoší* ne tu smyslnosť, jakou mu chtí přivěsiti. V mravní příčině byl nepřítelem pohanských bohův a pověr, jež se mu zprotivily od dětství, když se díval odporným obřadům jakéhosi východního kultu, jehož kněžkou byla jeho máť. Měl za to, že starosti a strach jsou hlavní kletbou člověčenství, i hleděl je osvoboditi jich jha šířením dvou nauk: 1) „požehnaná a nepodkupná příroda nezná neklidu a nespůsobuje ho jiným a proto necítí ni zloby ni pocitu přednosti; vše podobné pocity nalézají se toliko při slabých bytostech; 2) smrť jest nám ničím, ježto rozklad nemá vědomí a to, co nemá vědomí, není nám ničím." Ale přese svůj odpor proti náboženství Epikur vyslovil některé čistě křesťanské idee: kdežto se druzí filosofové výhradně obraceli k vzdělaným a mohovitým třídám, Epikur měl více na zřeteli chudé, nevě-

domé a trpící; hleděl na vše mužské i ženské jako na bližní, jimž ochotně prokazoval pomoc, a proto ani jeden náčelník filosofské školy v Athenách nepožíval také lásky jako Epikur. Ustanovené jím na 20. den každého měsíce obecné slavnosti sjednocovaly vše učeníky jeho v duchu bratrstva. Epikur theoreticky i prakticky učil svět, že přátelství a láska k bližnímu nen rozmarnou choutkou, nýbrž nutností životní, že dodávají životnímu zápasu i nebezpečím i ztrátám méně obtížného rázu a samé smrti odnímají jejího žádla (ostnu). Slovem *Epikur* se jeví *velikým lidomilem* a ne apoštolem smyslnosti. Ba on byl skutečným člověkem vědy i viděl ve vědě, ve zkumné znalosti ochranu před pověrou.

— **Zkoušení kandidáti,** kteří předepsanou jednoroční praxi řádně vykonavše, **aspirují na službu supplentskou** při státních školách středních (gymnasiích, gymnasiích reálných a reálkách), anebo při c. k. ústavech učitelských v Čechách, vybízejí se tímto, aby náležitě dokumentované žádosti své a zápis do příslušného seznamu pro školní rok 1897—98 po rozumu vys. minist. nařízení ze dne 22. června 1886, čís. 12.192 (věst. min. 1886 str. 144) předložili c. k. zemské školní radě pro království České v době od 1. do 20. července 1897.

K žádosti, v níž kategorii a vyučovací jazyk škol, na kterých žadatel ustanoven býti si přeje, náležitě jest vyznačiti, budiž přiložen křestní neb rodný list, vysvědčení maturitní, vysvědčení učitelské spůsobilosti, vysvědčení o vykonaném roce zkušebném, po případě též doklady o dosavadní službě učitelské.

Byl-li žadatel ve stadiu zkušebném aneb po vykonané zkoušce učitelské následkem mobilisace povolán k činné službě ve stálém vojsku, válečné službě námořnické, v zemské obraně nebo domobraně a jestliže službu tu skutečně také nastoupil, ať o tom podá příslušné průkazy, aby mu doba této služby po rozumu vys. minist. nařízení ze dne 16. dubna 1887 č. 4227 vpočtěna býti mohla.

Uplynula-li od dokončení zkušebného roku doba delší jednoho roku a není-li žadatel na žádné veřejné škole ustanoven, jest mu předložiti náležité průkazy o jeho zachovalosti v době této.

Supplenti (pomocní učitelé) středních škol státních a c. k. ústavů učitelských v Čechách, jakož i zkoušení assistenti těchto ústavů, pokud rok zkušebný již řádně vykonali, budou do řečeného seznamu úředně zapsáni.

Supplentům (pomocným učitelům) a po případě assistentům ze státních a zemských škol středních v jiných zemích korunních, jakož i ze středních škol obecních vůbec, pokud všem podmínkám dosti učinili a na službu při ústavech státních aspirují, jest spůsobem shora vytčeným prostřednictvím představeného úřadu c. k. zemské školní rady v době svrchu určené se přihlásiti.

— **Zkouška z hudby.** Před zkušební kommissí pro kandidáty učitelství ze zpěvu na školách středních a ústavech učitelských i pro hru na housle, varhany a na klavír za předsednictví prof. pana JUDra Edv. Gundlinga podrobilo se 26. dubna t. r. a dny následující v sále zkušebním českého ústavu učitelského v Praze 32 kandidátů a kandidátek zkoušce v rozličných naznačených oborech hudby. Před zkouškou odstoupili 2 kandidáti

a 1 kandidátka. Spůsobilosti k samostatnému vyučování ve hře na klavír s vyznamenáním nabyli 4 čeští a 4 němečtí, z oboru zpěvu 2 čeští, z oboru houslí 2 němečtí kandidáti a z oboru varhan 1 německý kandidát. Spůsobilosti k samostatnému vyučování v oboru hudby nabylo 10 českých a 6 německých kandidátů z vyvolených předmětů. Reprobováni byli 1 český a 5 německých kandidátů s podotknutím, že mohou zkoušku z vyvolených předmětů po roce opakovati.

— **Přednášky z oboru slavistiky v letním semestru** konají se na universitě *Jurjevské*: A. S. *Budilovič*: Slovanská nářečí. E. V. *Pětuchov*: Dějiny novější ruské literatury od Gogole. O pramenech a pomůckách k dějinám ruské slovesnosti. L. K. *Mazing*: Dějiny ruského jazyka. Srbský jazyk. — Na universitě *Záhřebské*: T. *Maretić*: Slovanské bájesloví v hlavních črtách. Četba a výklad Nestorovy kroniky. Cvičení v staroslověnské mluvnici a etymologii. A. *Pavić*: Charvátská mluvnice. Dějiny charvátské slovesnosti.

Konkursy.

Uprázdněna jsou místa: skut. učitele klass. filologie na gymn. v Olomúci, češtiny a němčiny na nové reálce Staroměstské v Praze, frančtiny s češtinou i němčinou tamže, zeměpisu i dějepisu tamže, přírodopisu tamže, mathematiky i popisného měřictví tamže, kreslení tamže.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnosť nauk.

Třída filosoficko-historická. V pondělí dne 26. dubna JUDr. Hermenegild *Jireček* přednášel o vlastních jmenech v rukopise Zelenohorském. — Prof. Dr. *Mourek* předložil rozpravu o užívání pádů v starohornoněmeckém Tatianě. — V pondělí dne 10. května Dr. Č. *Zíbrt* přednášel o mysliveckých obyčejích a pověrách dle šesti rukopisů staročeských. Předložena instrukce kostelníkům na panství Svijanském z r. 1645, kterou k tisku připravil Dr. Jos. *Šimák*. — V pondělí dne 24. května přednášeli: Dr. Arnošt *Kraus* o písni svatovojtěšské „Hospodine, pomiluj ny“ a o staroněmecké písni „Christe ginado“ a archivář Václav *Schulz* o osudech ostatků krále českého Jana v 16. a 17. století.

Třída mathematicko-přírodnická. V pátek dne 30. dubna přednášeli: dv. rada prof. Dr. F. *Studnička* „O nové poučce z theorie čísel“; prof. Dr. A. *Hansgirg* „O biologii a morfologii pelu“; Dr. J. *Barvíř* „O zlatokopných pracech u Vltavy JJZ od Jílového.“ Dvorní rada prof. Dr. Studnička předložil pojednání prof. Gino *Loria* v Janově „O integrálech Eulerových“; prof. Dr. K. Preis předložil rozbory některých českých minerálů a pojednání Vl. *Staňka* „O účinku sirníku amonatého v některé sir-

níky těžkých kovů a dvou nových síro-antimonanech amonatých"; prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání prof. Č. *Zahálky* v Roudnici „Pásmo III. — Bělohorské — křídového útvaru v Poohří". — V pátek dne 14. května přednášel Em. *Rádl* „Gabbro ze Studeného v okolí Jílovském".

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

(Podané od auktorů.)

(Pokračování.)

Theorii Virchowa-Pavyho vysvětlující immunitu sliznice žaludeční proti zažití tím, že se tato chrání od účinku šťávy žaludeční neutralisujíc kyselinu solnou alkaliemi krve, kterou jest hojně zásobena, nutno pokládati na základě pokusů jazykem žabím za neoprávněnou. Pokus prováděn tím způsobem, že cévy jedné poloviny jazyka žáby slabě kurarisované podvázány a oba cípy jazyka ponořeny do zažívací tekutiny na několik hodin. Na praeparátech mikroskopických z obou cípů jazyka nebylo lze nikdy pozorovati nijakého rozdílu v tom smyslu, že by se cíp se zrušeným oběhem krevním jevil více porušeným než onen, jehož oběh byl intaktní.

K otázce po příčinách tak zvaných kulatých vředů žaludečních uvádí tato práce onen pokus se střevem larvy muší jako doklad theorie, že příčina takových vředů může spočívati v lokálním porušení výživy sliznice žaludeční, následkem něhož asi pozbude epithel oné specifické resistence proti šťávě žaludeční.

Dále uvádějí se v této práci doklady, že theorii Klebsovu, která vysvětluje postup vředovitého rozpadu do hloubky křečmi cev spodiny vředu podrážděných šťavou žaludeční i anaemií a nekrosou z toho vyplývající, jakož i Axel Key-ovu, jež obviňuje haemorrhagie těmito křečmi způsobené, nutno pokládati za nesprávné. Neboť při zažívání jazyka žáby slabě kurarisované bylo pozorováno, že po obnažení vaziva slizničního následkem zažití epithelu nenastupují křeče obnažených cev, aspoň ne stálé, jaké Klebs předpokládá; haemorrhagie pak ve tkani rovněž nikdy nenalezeny.

Inverse sacharosy vodou. Napsali prof. Dr. *B. Raýman* a Dr. *O. Šulc.* S dvěma tabulkami. Z chemického ústavu české university. Předloženo dne 19. června 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. čís. 33.

Ač rozklad sacharosy vodou byl pilně studován od četných pracovníků, jest o něm v literatuře mnoho zpráv nesrovnalých. Ježto se k otázce inverse sacharosy vodou druží zájem jak theoretický, tak praktický, měla přítomná práce účel dojíti spolehlivých výsledků konečných, a poněvadž se průběh inverse ukázal býti reakcí nad míru citlivou, věnována získání čisté sacharosy i čisté vody obzvláštní péče. Leč i za těchto opatrností ukázalo se překvapující faktum, že i jakosť materiálu nádoby, v níž se rozklad provádí, není v průběhu inverse bez vlivu. Inverse probíhá varem v nádobách skleněných (působnosť alkalií tu vyloučena) velmi zvolna, za to nápadně

rychle proběhla v přístroji zúplna z platiny pořízeném. Otáčivost původního roztoku, která + 13°25 činila, klesla po 25hodinovém varu na — 3°42 proběhši hodnotami, jichž vztah ku času graficky vyjádřený poskytuje spojitou křivku, vzhledem k níž se nepravidelný průběh inverse sacharosy vodou Souberanem pozorovaný stává pravdě nepodobným a vysvětluje se patrně nečistotami materiálu. Za to otáčivost stejně silného roztoku sacharosového (20%) varem 60hodinným v nádobách skleněných jen málo klesla. Vysvětlení těch zjevů, je-li rázu čistě chemického, hledati by bylo ve zvláštní struktuře sacharosy, kde by se počátečním varem jisté skupiny hydratací rozvolniti mohly, aniž by se ihned celá molekula sacharosy rozpadnouti musila. — Jiné pokusy měly objasniti vliv tlaku v inversi sacharosy. Ukázalo se, že reakce ta pod tlakem volněji probíhá, než za obyčejných podmínek tlaku atmosferického. Zájmy theoretické lákaly vedle inverse studovati i esterifikaci. Zde zprva mělo býti vyšetřeno, zda reakce ta různě rychle probíhá v klidu neb za úsilného pohybu. Pokusy, pokud jsou ukončeny, zdají se tomu svědčiti, že by se esterifikace třepáním zdržovala. — Aby mohlo v produkty rozkladu sacharosy vodou pod tlakem hloub vniknuto býti, bylo předem nutno studovati rozklady složek tohoto bisacharidu: rozklady fruktosy a glukosy. A tu se ukázala býti fruktosa proti glukose cukrem daleko nestálejším. Fruktosa rozkládá se značně již při 120°, prchá kyselina mravenčí, furfurol, něco kysličníku uhličitého a kyselina pyrolevulová $C_6H_8O_5$. Dále vylučuje se hojně hnědé huminy o složení empirickém $C_{25}H_{22}O_{10}$. Glukosa jest za obdobých podmínek (v autoklave při 120°) daleko stálejší. Vznikne furfurol, něco kyselin netěkavých, nevznikne žádná těkavá kyselina a žádné huminy. Hluboký rozklad nastává však při 180°. Vzniklo hojně huminů, které jsou černé o složení $C_{23}H_{18}O_8$ a vznikly pravděpodobně dle rovnice

$$4C_6H_{12}O_6 = C_{23}H_{18}O_8 + 14H_2O + CH_2O_2,$$

jak tomu svědčí kvantitativně určené množství vytvořené kyseliny mravenčí. Furfurolu vzniklo hojně. Látka tato vzniká již i při 140° z glukosy, při kteréžto teplotě se jen nepatrné množství huminů (složení $C_{24}H_{22}O_{11}$) vylučuje; kyselina mravenčí se však teprve nad 150° odštěpuje, kdy se současně počínají vylučovati huminy v množství značnějším a složení jich nalezeno $C_{24}H_{20}O_9$. Rozklady ty byly studovány, aby našel se některý produkt rozkladu sacharosy (na př. mravenčí kyselina), z něhož by se kvantitativně stanoviti daly ztráty na sacharose vařením s vodou za vyšších teplot vzniklé; neboť polarimetrické methody nás tu opouštějí, ježto vznikají látky, posud neobjasněné ovšem, otáčivost v té míře změňující, že nemůže býti pak z průběhu veličiny této souzeno na průběh celkový rozkladu sacharosy vodou

Práce z chemického laboratoria c. k. české university. Podává prof. Dr. *Bohuslav Brauner.* I. O působení sirovodíku na soli měďnaté. II. O argonu a heliu. III. Příspěvek k chemii thoria. Předloženo 19. června 1896. Rozprav třídy II. roč. V. čís. 34.

I. Ssedlina při uvedené reakci se tvořící není čistý sirník měďnatý, není také vždy Cu_4S_3, jak nalezl J. Thomsen, nýbrž skládá se ze sirníku měďnatého a sirníku měďičnatého v různých proporcích.

II. Autor nepovažuje nově odkryté ty plyny za nové prvky, nýbrž za jednoduchá těla nového druhu a navrhuje studium specifického jich tepla

za prostředek, kterýmž by se dalo rozhodnouti, skládají-li se těla ta z polymerisovaného dusíku a vodíku. Konečně pojednává o kosmogenické úloze, jaká plynům těm při tvoření světa přináležela.

III. Od té doby, co vzácný prvek thorium nabyl důležitosti technické ku přípravě žárových těles Auerových při osvětlování plynovém, stalo se podrobnější studium thoria možným i žádoucím. Autor kritisuje různé methody přípravy čistých praeparátů thoriových, věnuje pak hlavní pozornosť podvojnému oxalatu thoria i ammonia, látky to podivuhodných vlastností, jež se dá v čistém stavu neobyčejně nesnadně připraviti. Autor stanovil složení této soli i zabývá se dále stanovením atomové váhy čistého thoria, pro niž nalezena hodnota lišící se od dosavadních, t. j. Th = 233·3.

O účinku šťávy brzlíkové na oběh krevní a o tak zvané mors thymica u dětí. Napsal MUDr. *Karel Švehla.* Z c. k. českého ústavu pro pokusnou pathologii prof. Dra A. Spiny. Předloženo 19. června 1896. Podporou II. třídy České Akademie. Rozprav třídy II. roč. V. čís 35.

Autor vstřikoval psům per venam femoralem do oběhu krevního vodní výtažek brzlíkový a shledal, že po vstříknutí nastává klesnutí tlaku krevního a urychlení tepu srdečního. Stejný výsledek jevil se při použití výtažku z brzlíku lidského, hovězího, vepřového, psího; výtažku z brzlíku jiných zvířat nebylo použito.

Pátraje po původu zrychlení tepu shledal autor, žě toto po injekci výtažku brzlíkového dostavuje se i tehdy, když čivy bloudivé jsou protaty, když zvíře atropinisováno, když ganglia stellata byla vyňata, když mícha prodloužená byla protata nebo když mícha ve výši 7. obratle krčního byla přerušena, konečně i po protětí nn. splanchnici. Na základě tohoto nálezu soudí autor, že zrychlení tepu původ svůj má ve dráždění srdce samého výtažkem brzlíkovým.

Příčinou klesnutí tlaku dle úsudku autorova jest obrna vasokonstriktorů.

Průběhem pokusů shledáno, že výtažek brzlíkový jest toxický a to zvláště psům mladým nebo velmi starým. Zvířata zmírala po dávce 4 až 112 cm^3 výtažku brzlíkového za příznaků neklidu, potomního obluzení, bledosti sliznice úst a silné dyspnoe. Pitevní nález nasvědčoval smrti náhlým udušením.

Tato toxická vlastnosť výtažku brzlíkového a příznaky jím vyvolané přivedly autora na myšlenku, nedala-li by se nemoc zvaná asthma thymicum a mors thymica vysvětliti toxickým účinkem šťávy zvěčšeného brzlíku, jenž často bývá jediným pathol. nálezem v případech takovéhoto náhlého úmrtí. Přirovnávaje veškeré podobnosti mezi příznaky experimentálního usmrcení výtažkem thymu a náhlým úmrtím při hypertrofii brzlíku u dětí, soudí autor, že s pravděpodobností lze předpokládati, že šťáva brzlíku hypertrofovaného může spůsobiti smrť obrnou vasokonstriktorů.

Co se účinné látky ve výtažku týče, soudí autor, že to není pravděpodobně látka jediná, nýbrž látek více.

O chylosních cystách mesenteria. Napsal Dr. *Otokar Kukula*, assistent české chirurgické kliniky. Předloženo 19. června 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 36.

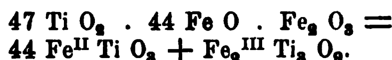
Zajímavý případ chylosní cysty mesenteria, operovaný autorem v srpnu r. 1895, přivedl autora k zevrubnějšímu studiu těchto cystosních nádorů. Po předcházejícím popisu případu, operovaného s plným zdarem resekcí přirostlé kličky střevní a exstirpací z mesenteria, následuje porovnání a krátký rozbor dosud operovaných cyst chylosních; u 7 z nich sídlo v mesenteriu jest zaručeno, u 2 jest sídlo to neurčité. Co se týče genese chylosních cyst, vykládá vznikání jich per analogiam na základě zjištěného vzniku cystosních nádorů na krku (hygromu colli congenitum), z lamfangiomů a odůvodňuje nález ten nálezy chylangiomů mesenteriálních Le Dentuem, Sabourinem a Weichselbaumem pozorovaných. Charakteristické symptomy kolikovité vysvětluje změnou polohy nádoru, otočením se nádoru a příslušné části mesenteria, po případě volvulem jiné kličky střevní, vznikajícím změnou polohy nádoru. Co se symptomů objektivních týče, veškeré dosud pozorované cysty chylosní mesenteriální jevily, vyjímajíc jeden případ, značnou pohyblivosť, která sídlem v pohyblivém mesenteriu s dostatek jest vysvětlena. Konsistence, povrch elastický, kulovitá forma, pohyblivosť byly ve všech případech více méně vyznačeny; fluktuace dala dokázati se jen v některých případech. Diagnosa nebyla vykonána v žádném případě správně; někteří pomýšleli na invaginaci střevní, jiní na ovariální cystu; v případě vlastním ledvinovitý tvar přivedl autora k diagnose bloudivé ledviny. Na základě differenciální diagnostiky jiných nádorů břišních činí autor pokus rozpoznání chylosních cyst mesenteriálních od jiných a končí, že prognosa výkonu operativního v nynějším stadiu chirurgie jest velice příznivá.

Rozbor titanového železa se Stěpanovky v Rusku. Podává prof. *Fr. Kovář*. Předloženo dne 19. června 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 37.

Prostřednictvím pana prof. Preisa dostalo se autorovi k analyse nerostu, jenž byl získán panem ředitelem Fr. Hanušem frakcionovaným promýváním vodou z písku, sebraného r. 1885 na břehu továrního rybníku ve Stěpanovce v guberuii Podolské. Vybraný, bílého křemičitého a slídnatého písku zbavený materiál složen byl z malých, hranatých, černých, silně třpytných zrnek, hutnoty 4·543, jež jsou značně tvrdá, neprůhledná, bezmála nemagnetická a vyznačují se pěkně lasturovitým lomem.

Černošedý prášek před dmuchavkou netaje a v perličce fosforečné prozrazuje společně kysličníky železa a titanu. Koncentrované kyseliny za studena v něj skoro nepůsobí. Také za horka rozkládá se jen velice zvolna a nedokonale; roztok reaguje na obojí soli železa. Dobře rozložiti se dá tavením s kyselým síranem draselnatým, nebo v zatavených trubicích na 200° kyselinou sírovou 3 : 1.

Kvantitativný rozbor vede k formule

$$47\,TiO_2 \,.\, 44\,FeO \,.\, Fe_2O_3 = 44\,Fe^{II}TiO_3 + Fe_2^{III}Ti_3O_9.$$

Jest to normálné titanové železo, v němž podle názoru v. Lasaulxova (Zeitschrift f. Kryst. VIII, 1884, 71) vyšší oxydace teprve počíná.

Bakteriologické a kritické studie o znečisťování a samočistění řek. Sdělení I. Napsal Dr. *Gustav Kabrhel*, c. k. professor hygieny. S podporou II. třídy České Akademie. Předloženo 14. července 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 39.

Propracovati otázku samočistění řek, jakož i zjistiti stav znečistění a oceniti samočisticí schopnosť jednotlivých řek tím důležitějším a potřebnějším se jeví, že v posledních letech se počíná tvořiti obrat, jehož jádro a smysl jest ten, že v jednotlivých případech vody odpadové na organické látky bohaté lze vpustiti (mínění Pettenkoferovo) bez předchozího čistění do veřejných vod, když totiž působením veliké samočisticí schopnosti řeky jest se nadíti brzkého a úplného zrušení závadných látek a to jak organických tak i mikroorganismů.

Vzhledem k důležitosti otázek sem spadajících prováděl autor bakteriologické rozbory především vody Vltavské na různých místech toku jejího, ale též i jiných vod českých.

Z materiálu takto nastřádaného předkládá autor část týkající se kolísání počtu zárodků na jednom a témže místě řeky, kterémužto zjevu, jak z badání autorova vyplývá, při řešení otázky znečistění neb samočistění přísluší velký význam.

Na základě spekulace bylo by souditi, že množství zárodků na jistém místě určité řeky bude vzrůstati při jinak stejných okolnostech se snížením stavu vody v řece, poněvadž s nižšími stavy vody souvisí menší zředění nečistých přítoků.

Spekulace se však neosvědčuje, nýbrž ukazuje se pravý opak.

Rozbory bakteriologické na počet zárodků, což se pokládá za nejcitlivější měřítko vzhledem ku znečistění organickými látkami, vcházejícími snadno ve fermentativní rozklady, byly prováděny na vodě Vltavské nabrané a) u Podola, b) u jezu Šitkovského, c) u jezu novomlýnkého (u mostu Františka Josefa). Byly prováděny od 1. prosince 1895 do posledního května 1896. Nejvíce rozborům podrobena voda u jezu Šitkovského nabraná; byly prováděny s nepatrnými výjimkami každodenně. Rozbory jsou seřaděny ve třech tabulkách, na kterých současně zaznamenán stav vody pozorovaný na vodoměru u jezu Šitkovského a teplota denní v Praze dle zpráv meteorologické stanice.

Na tabulkách lze se přesvědčiti, že na jednom a témže místě Vltavy počet zárodků může vykazovati čísla nesmírně differující. Tak voda Vltavská u Podola neb u jezu Šitkovského obsahovala v některé době v cm^3 as 1000 až 2000 zárodků, kdežto jindy počet jich na témže místě dostoupil výše 100.000 v cm^3, na př. 8. prosince 1895 (tedy v případě posledním jako v řekách nesmírně znečistěných).

Mohlo by se tedy snadně státi, že při šablonovitém posuzování na základě nálezu ze dne 8. prosince 1895 by byla Vltava u Podola prohlá-

šena za řeku nesmírně znečistěnou, čehož pramen by asi hlavně byl hledán v činnosti závodů průmyslových při Vltavě neb jejích přítocích ležících.

Vzhledem k tomu se jevilo nutným vyšetřovati, 1) kolísá-li počet zárodků dle nějakého zákona, 2) v případě, že zde vládne nějaký zákon, nalézti ony činitele, jichž spolupůsobení vede k příslušnému zákonu.

Na základě rozborů v tabulkách snesených dovozuje autor, že zde vládne skutečně jakási pravidelnosť, která, pozorujeme-li počet zárodků den ode dne, jeví se v tom, že množství zárodků se buď postupně zvyšuje, načež se postupně počne snižovati, anebo též naopak spůsobem tím, že, pokládáme-li dny za úsečky a počet zárodků za pořadnice, obdržíme křivku, v nížto se vrchy (maxima) střídají s doly (minimy).

Srovnají-li se tato maxima neb minima s kolísáním temperatury a stavem vody v řece, lze se přesvědčiti, že stoupáním vody množství zárodků roste, klesáním ho ubývá. Temperatura denní nemá tu podstatného vlivu.

Jak lze vysvětliti tento parallelismus?

Autor míní, že vliv tento souvisí jednak se změnami rychlosti proudění, jednak s přistupováním jistých nových nečistých přítoků na mikroorganismy bohatých v období stoupání.

Autor dovozuje a vykládá vliv rychlosti takto: 1) Na rychlosti proudění musí záviseti sedimentace mikrobů, která tím se bude jeviti menší, čím věčší rychlosť. 2) Věčší neb menší rychlosť proudění mění podmínky v příčině zhoubného vlivu světla na bakterie. Při nižších stavech, kdy rychlosť jest menší a tedy vrstvy vodní se stávají tenčími, dále následkem lépe procházející sedimentace hmot suspendovaných průsvitnějšími, jsou podmínky pro ničící vliv světla příznivější; konečně při malé rychlosti jest doba, než voda z místa na místo dospěje, delší, tudíž mikroorganismy zhoubnému vlivu déle vysazeny. 3) Při změněné rychlosti, na př. menší, prodlužuje se doba působení nepříznivých podmínek výživných, když totiž mikroorganismy nečistých přítoků, kde mají hojnosť látek organických, přijdou do vod čistších a když zde vstupují do boje o život s jinými v řece akkomodovanými mikroby. 4) Při věcších rychlostech nánosy za nízkého stavu sedimentující se odnášejí. Autor to dovozuje zejmena rozbory týkajícími se Botiče a ukazuje na tomto příkladě důležitosť činitele tohoto pro samočistění.

Co se týče přistupování jistých nových nečistých přítoků na mikroorganismy bohatých, vykládá jich původ takto:

Srážky vodní, které spůsobují výstup vody v řece, vnikají tam buď 1) povrchně neb 2) podzemně.

Přítoky povrchní, jestliže jde o terrain silně zalidněný, poněvadž se jimi vypláchnou ulice, stoky měst, příkopy, dvory statků a chalup, často i hnojníky venkovské, lze pokládati za silně znečistěné a mikroorganismy impregnované. Po stránce zdravotní dlužno přítoky tyto pokládati za závadnější než odpadové z mnohých závodů průmyslových a to z té příčiny, že mohou obsahovati mikroorganismy infekční (na př. z fékalií, chrchlí a j.).

Vzhledem k tomu rozeznává autor a) normální přítoky znečisťující (odpadové vody závodů průmyslových, splašky z kanálů městských), b) občasné nečisté přítoky podmíněné srážkami vodními.

Indikátorem nečistých přítoků občasných jest, jak spisovatel dovozuje, změna stavu vody v řece (výstup). Indikátor ten jen výjimečně se chová nečinně (při lokálních menších srážkách).

Ve světle uvedených a rozbory doložených úvah jeví se tedy kolísání počtu zárodků závislým na mnohých různých činitelích, které mají však společné to, že při výstupu vody v řece podmínky vlivu jejich na rozmnožení zárodků se utvářejí příznivěji, při klesání vody se však chovají opačně.

Quantitativní působení těchto činitelů jest v jednotlivých dobách různé. Na počátku stoupání převládá vliv občasných nečistých přítoků, v době opadávání opět činitelé souvisící s rychlostí.

Na základě svých rozborů a úvah dovozuje autor, že při stanovení stupně znečistění musí abnormální působení činitelů, na nichž množství zárodků jest závislé, býti vyloučeno. Moment takový nastává, když stav vodní nacházející se v období déle trvajícího klesání v čase srážek prostém se blíží k oněm mezím, které v příslušné řece nejčastěji se vyskytují, t. j. k tak zvanému normálu, který pro věčší řeky z pravidla jest znám.

Znečistění za takovýchto okolností dokázané nazývá autor znečistěním normálním.

Vyšetřování bakteriologická, provedená za vysokých stavů vody a zejmena též i za nízkých avšak v období výstupu, nebo v době místních srážek bez výstupu, nemají, jak autor na příkladech ze svých rozborů vzatých ukazuje, pro posouzení normálního znečistění žádné ceny, naopak mohou vésti k hrubým omylům.

Pozorování normálního stavu Vltavy u Podola ve světle závěrů a pravidel autorem stanovených vede k těm výsledkům, že normální nečisté přítoky, kterých ovšem na cestě do Prahy jest dosti, samočisticími schopnostmi řeky téměř úplně se paralisují.

Konečně uvádí autor některá pozorování týkající se poměru znečistění jednotlivých míst řeky na vzájem. Poměr znečistění naznačuje se zlomkem, jehož čitatel jest množství zárodků místa více znečistěného, jmenovatel množství zárodků místa méně znečistěného. (Hodnota zlomku vychází tím věčší, čím místo druhé proti prvému jest více znečistěno, a blíží se jedničce, není-li rozdíl znečistění velký.)

Na základě svých rozborů autor dovozuje, že v době maxima výstupu na Vltavě obyčejně hodnota zlomku poměr tento vyjadřujícího se blíží k jedničce, z čehož dedukuje, že rozdíly znečistění jednotlivých míst, které při porovnávání normálního znečistění těchto míst mezi sebou ostře vynikají, v době maxim výstupu mohou býti smazány tak, že za takových okolností význačný účinek znečisťujících přítoků neb samočisticí schopnosti řeky zůstává zakryt.

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Ročník VI. Číslo 5. William Shakespeare: *Sen v noci svatojanské.* Hra o 5 jednáních. Přeložil Jos. V. Sládek. Nákladem Jana Otty.

Dva denníky Dra Matiáše Borbonia z Borbenheimu. Vydal *Max Dvořák.* Historického archivu České Akademie čís. 9. — V Praze 1896.

První z denníků má název „Iter Helveticum“ a líčí studijní cestu, kterou podnikl r. 1596 Borbonius se svými žáky Janem z Vartenberka a Zikmundem Praksickým ze Zástřizle do Basileje jednak za vzděláním žáků, jednak aby se sám zdokonalil v lékařství a dosáhl doktorátu, dále osudy Borboniovy v nejbližší době po návratu ze Švýcar. Druhý denník líčí osudy Borboniovy r. 1622.

Kdo Borbonius byl, je známo. K prvému denníku připojil stručnou autobiografii, jež sahá až do roku 1598. Narodil se v Kolínci, otec jeho jmenoval se Štěpán Burda, matka Kateřina. Chodil do různých škol v Klatovech, Lounech, v Praze, Chrudimi k učitelům Georgillovi, Rosaciům a jiným. Potom stal se kollegou na škole ve Velkém Meziříčí; od r. 1591 byl vychovatelem mladého Jana z Vartenberka, s nímž dlel delší čas ve Znojmě, v Jihlavě a ve Břehu ve Slezsku. Po skončení přípravných studií vydal se, jak již řečeno, se žákem svým a se Zikmundem Praksickým ze Zástřizle do Basileje. Cestovali přes Prahu, kdež Borbonius předložil císaři své básně „Caesares“, začež byl odměněn šlechtictvím, potom přes Norimberk a Heidelberk. Dne 8. dubna přišli do Basileje, kdež zůstali až do června 1597. V době té složil Borbonius doktorské zkoušky. Zikmund ze Zástřizle odebral se z Basileje s novým vychovatelem Paludrem do Ženevy, kdežto Borbonius se vrátil s Vartenberkem na Moravu. Po návratu připravovali se k nové studijní cestě do Italie. Před tím podnikl Borbonius cestu do Čech. V Litoměřicích se zasnoubil se Salomenou Vosydlovou, ale se sňatku sešlo, rovněž tak z cesty do Italie.

To je kostra prvého denníku. Podává nám velmi plastický obraz běhu studií, postupu vzdělání, universitního života, duševního niveau, jež bylo normou v druhé polovici 16. století. Z pestré směsi snah humanistických a svěžích proudů, z theologických kolloquií a záznamů o denních událostech vysvitá jasně jedno: směr příznivý vědám, jenž zvítězil mezi Bratřími, převedl Jednotu úplně v koleje západního života vědeckého, namnoze duševního vůbec, stvořil universalitu, bez níž bychom neměli pochopení pro emigraci.

Borbonius stal se lékařem v Mladé Boleslavi. Oženil se tu s Annou Hytychovou. Kolem r. 1610 přesídlil se do Prahy. Nabyl brzo proslulého jmena, prakse jeho rostla a jmění se množilo. Byl literárně a jak se zdá i politicky činný. Roku 1618 byl splnomocněn s jinými od Novoměstských, aby oznámil stavům, že Novoměstští k nim přistupují. Po bitvě na Bílé Hoře byl uvězněn a odsouzen k smrti, ale trest mu proměněn na přímluvu Liechtensteinovu v doživotní žalář. Jmění jeho bylo zabaveno. V říjnu 1621 byl mu žalář proměněn v domácí vězení, r. 1622 byl úplně propuštěn na svobodu, ale jmění mu nebylo vráceno. V červenci opustil Borbonius Prahu a odebral se do Teplice, kdež zůstal delší čas u Viléma Vchynského, jehož sestru léčil.

Drubý denník Borboniův vznikl tím, že si Borbonius zaznamenával denní události do kalendáře, jejž vydal Simeon Partlicius ze Špicberku. Vypravuje o svém věznění, o útiscích, jež mu činil rychtář Novoměstský Šreple, o tom, jak žádal opět a opět, byl mu byl vrácen majetek, o tom, jak mnozí přestupovali ke katolicismu, o nemoci Alžběty ze Vchynic, vše pod dojmem

úplné depresse, jež nastala r. 1621. Cena denníku spočívá v tom, že líčí poměry, jež nastaly v Čechách po bitvě na Bílé Hoře, bezprostředněji než korespondence přece více méně na určitých formulářích závislé, a než kroniky, jež pozbývají bezprostřednosti tím, že jsou určeny pro veřejnost.

O jistém druhu semikonvergentních rozvojů. Sdílí *M. Lerch.* Předloženo 13. března 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. čís. 18.

V krátké stati této podávám velmi elementárné odvození sblížených hodnot řad

$$f(a)+f(a+1)+f(a+2)+\ldots,$$

ve kterých lze funkci $f(z)$ pro dostatečně velká z rozvinouti v řadu tvaru

$$f(z)=\frac{a_2}{z^2}+\frac{a_3}{z^3}+\frac{a_4}{z^4}+\ldots$$

Podobnou otázku řeším pro řady

$$f(a)+e^u f(a+1)+e^{2u} f(a+2)+\ldots,$$

v nichž

$$f(z=\frac{a_1}{z}+\frac{a_2}{z^2}+\frac{a_3}{z^3}+\ldots$$

Úvahy z počtu integrálního. Sdílí *M. Lerch.* Předloženo 24. dubna 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. čís. 23.

Přetvořením jistého integrálu zdvojeného vyvozuji dva vztahy, z nichž jeden lze psáti

$$\int_0^\infty J(u)\, u^{s-1}\, du=\frac{2^s\,\Gamma\left(\frac{s}{2}\right)^2 \sin\frac{s\pi}{2}}{2\pi},$$

kde $J(u)$ značí známou funkci cylindrickou. Odtud vedle několika jednoduchých konsekvencí jistým obratem vyvozuji nový vzorec počtu integrálního uvedený pod číslem (10). V druhé části krátké této rozpravy obírám se integrálem $\overline{L}(w, s, \sigma)$, o němž jsem svého času (Rozpr. roč. II, číslo 9) slíbil podrobněji projednati.

O Abelovské transformaci trigonometrických řad. Sdílí *M. Lerch* Předloženo dne 8. května 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. čís. 24.

Užije-li se Abelovy známé identity k přetvoření řad trigonometrických, dospěje se k několika formálně zajímavým výsledkům. Zejmena lze tím způsobem odvoditi pro Riemannovu funkci $\zeta(s)$ výraz ustavičně konvergentní.

O příčinné souvislosti mezi hnilobou střevní a některými dermatosami. Podává Dr. *Ant. Heveroch.* Z laboratoře pro chemii lékařskou

prof. Dra J. Horbaczewského. Předloženo dne 23. června 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 38.

Singer a s ním Freund podali ve „Wiener klin. Wochenschrift“ předběžné sdělení, že při některých dermatosách našli po dobu trvání jich zvýšenou hnilobu střevní, a prostředky čelící proti hnilobě střevní mají prý vliv na tyto dermatosy.

Ku kontrole fakta toho podniknuta zkoumání v laboratoři pro chemii lékařskou prof. Dra Horbaczewského. Předem dlužno uvážiti, dá-li se kvantita hniloby střevní přesně určiti číslem. Někteří autoři čítali za tím účelem množství bakterií ve výmětech. Methoda ta je nesprávná, poněvadž jistě ani všechny bakterie hnilobné ještě neznáme, a zvýšený počet bakterií není důkazem zvýšené hniloby. Hniloba nezávisí na počtu bakterií, ale závisí na jich činnosti, jež dá se spíše množstvím produktů určiti.

Souditi na věcší hnilobu střevní z věcšího počtu produktů hnilobních jest velmi nesnadné a málo přesné, poněvadž ani všechny produkty neznáme, tím méně je umíme kvantitativně určiti. Závažnější jest pro otázku hořejší námitka logická proti této methodě. Nejde při otázce té o produkty hnilobné, pokud jsou obsaženy v rouře zažívací, ale o produkty vstřebané, neboť jen tyto mohly by spůsobiti dermatosy. Tím ovšem určování produktů těch ve výmětech zažívací roury nemá významu pro otázku tu, a musíme hleděti, abychom určili vstřebané produkty hnilobné. To možno jen určováním jich v moči, pokud pontají se na kyselinu sírovou. Ovšem methoda ta jest zase nepřesná a jen přibližná — neboť jistě neurčíme všechny látky vstřebané — ale má přece správnou oporu logickou.

Při určení lepšího či horšího stavu dermatosy odkázáni jsme na výrok klinika.

Určován tudíž při různých dermatosách poměr mezi kyselinou sírovou volnou a kyselinu vázanou na kyselinách sdružených. Zkoumán poměr ten u eczema impetiginosum, eczema acutum, eczema universale, eczema chronicum, dermatitis herpetiformis (2 případy), prurigo, psoriasis (2 případy) a ku kontrole, zda otrava nemocniční nemá vlivu na poměr ten, u jednoho nemocného luxací. Přihlíženo ovšem i k dietě nemocných.

Výsledek zkoumání byl pro otázku negativní: poměr byl ve věcšině případů normální, a kde byla úchylka svědčící zvýšené resorbci produktů hnilobních, dermatosa se hojila (úchylka ta dala se dobře vysvětliti obstipací), při snížené resorbci zůstala dermatosa nezměněna.

Nenašel jsem tudíž ani v jediném případě souvislosť příčinnou mezi hnilobou střevní a některou dermatosou a nemohu tudíž nález Singerův potvrditi.

Příspěvek k užití kinematiky v geometrii novější a deskriptivní. Napsal *Bedřich Procházka*, docent na české vysoké škole technické. Předloženo dne 16. října 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 40.

Konstrukce středu křivosti křivek rovinných, odvozené na základě geometrie kinematické a uvedené ve článku: „Poznámka ku sestrojení středu křivosti některých druhů křivek“ (Rozpravy České Akademie císaře Fran-

tiška Josefa, třída II. ročník IV. číslo 8.), lze také použiti při stanovení křivosti křivek rovinných kollineárně odvozených. S touto konstrukcí v úzké souvislosti jest i odvození středu křivosti libovolného průmětu křivky rovinné nebo prostorové z jiného jejího průmětu. Na témž základě možno ze stanovení průsečnice ploch kuželových odvoditi konstrukci její tečny i středu křivosti. Týmž spůsobem lze určiti i tečnu a poloměr křivosti průsečnice plochy kuželové s hyperboloidem jednoplochým, jakož i průsečnice dvou ploch rotačních. Kinematická geometrie skýtá i pomůcku k určení vratové křivky plochy rozvinutelné, určené dvěma křivkami, jakož i ku stanovení křivosti této plochy.

Theoretické úvahy o komplikovaných kmitech elektrických, zejmena o pokusech Geitlerových. Píše prof. Dr. *Fr. Koláček.* Předloženo 16. října 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 41.

Podnět k této studii theoretické daly zajímavé výsledky pozorování p. Dra Josefa rytíře Geitlera z Armingenu uveřejněné v pojednáních:

a) „Über Reflexion elektrischer Dratwellen" (Wiedemann's Annalen der Physik und Chemie, sv. 49, p. 184, 1893, výňatek z Bonnské dissertace inaug.),

b) „Schwingungsvorgang in complicirten Erregern Hertzcher Wellen." (II. Mittheilung.) Sitzber. der kaiserl. Akademie der Wissenschaften in Wien, mathem.-naturw. Classe, sv. 104, p. 994, 1895, též Wiedemann's Annalen sv. 57, p. 412, 1896.

V práci *b*) studuje p. Geitler průběh elektrických oscillací v systemu vodičů podobně uspořádaných jako při známých pokusech Lecherových. Oscillace se analysují resonatorem (jenž se skládá ze dvou velmi dlouhých drátů s jedné strany rovnoběžně napjatých nad dráty vodiče primárního) tím spůsobem, že se most drátový tak dlouho po něm posouvá, až vhodně konstruovaný elektrometr na koncích drátů resonátorových udává maximum výchylky.

Proti obecně rozšířenému mínění, že v primárním vodiči vzniká jen jedna oscillace, která se s nezměněnou frekvencí šíří po vedení sekundárním, shledává pan Geitler při dané poloze mostu věcší počet oscillací, zdánlivě závislý jak na okolnosti právě uvedené tak i na distanci desk kondensátorových a sice tak, že se věcším stává netoliko sblížením desk, nýbrž i prodloužením sekundárního vedení. Stopuje-li se určitá oscillace nepřetržitě, a prodlužuje-li se zároveň sekundární vedení, roste nepřetržitě její délka vlny, avšak intensita jen až po jisté maximum, po jehož překročení silně klesne. I jiné ještě pravidelnosti, k jichž poznání theorie vedla, lze tu konstatovati: při dané poloze mostu má na př. určitá oscillace maximum, které se při prodlužování sekundárního vedení posunuje k oscillaci řádu vyššího (vlny kratší).

Pan Geitler hleděl nejdůležitější výsledek svých pozorování, t. j. vystupování věcšího počtu oscillací, theoreticky vysvětliti pomocí úvah, v podstatě pocházejících od prof. Jaumanna, které vzdor zajímavosti problemu přece jen žádného vztahu k věci nemají. Počet oscillací není, jak toho theorie Geitler-Jaumannova požaduje, konečným, nýbrž nekonečně velikým a odpovídá všem parciálným kmitům, jichž system jest schopen. Příslušné

délky vln závisejí tu na délce vedení sekundárního rovněž jako intensity jejich, které majíce hodnotu poněkud věčší jen pro některé kmity vzbuzují domněnku, že by byl počet oscillací konečným.

Theorie těchto zjevů vychází z přísných rovnic Maxwellových a vztahuje se k vodičům v abstrakci nekonečně dobrým, což vždy dovoleno jest, jde-li o frekvenci a nikoliv o logarithmické dekrementy oscillací. V první řadě probrán jest výklad pohybu elektrického podél drátů Lecherových na obou stranách nekonečných, pak vliv konečnosti spůsobený přítomností mostů a kondensátorů.

Jak praecisně platí rovnice Maxwellovy, dokazuje applikace na jeden z pokusů Lecherových, při kterém podmínky theorie zevrubně jsou splněny; délka vlny měřené se liší od délky theoretické jen o $\frac{1}{2}\%$, zároveň to důkaz, že longitudinální vlny, k nimž vede Helmholtzovo rozšíření rovnic Maxwellových, ve skutečnosti neexistují.

I v Geitlerových pokusech s podmínkami theorii méně příznivými souhlasí vypočtené délky s theoretickými až na málo procent. Druhá nesnadnější část problemu vztahuje se k rozdělení intensity na jednotlivé kmity parciální, které jest jednoznačně předepsáno stavem systemu v okamžiku, kdy jiskra skočí. Pomocí jistého všeobecného theoremu povede se úlohu tuto zcela všeobecně řešiti podobně, jak se pomocí vět Fourierových určují konstanty v řadách jmeno jeho nesoucích.

Theorie zde provedená souhlasí v nejjemnějších detailech se zkušenostmi páně Geitlerovými.

V prvé z uvedených prací, provedené v institutu prof. Hertze v Bonnu, líčí p. Geitler zajímavé zjevy reflexe vln elektrických, které nastanou, jestliže se Lecherovy dráty zúží neb rozšíří, jestliže se tloušťky drátů v jedné polovici systemu změní, jestliže se vloží kondensator a p.

I zde podává theorie jednoduchý detailovaný výklad zjevů zatím jen po kvalitativní stránce pozorovaných, a dá se zajisté rozšířiti i na jiné případy, které se dosud rovněž jen experimentálně studují, jako na př. na pozorování, která v tom oboru koná p. Mazotto (Beibl. p. 561, sv. 20, 1896).

Život a spisy Vác. Bol. Nebeského. Sepsal Dr. *J. Hanuš*, prof. Českoslovanské obchodní akademie v Praze. Předloženo. dne 4. července 1896. — V Praze 1896.

Václav Bolemír Nebeský narodil se 18. srpna 1818 na Novém Dvoře. Blízký Kokořín, jehož romantické krásy tolik uchvacovaly Máchu, měl na vývoj ducha Nebeského mocný vliv, rovně jako obcování s lidem, žijícím na rozhraní živlu českého a německého, i vychování matčino. Gymnasium studoval N. v Litoměřicích a již tehdy přilnul k řecké literatuře. Roku 1836 přišel do Prahy na filosofii. Dojat mocně historickým rázem Prahy zahloubal se do dějin českých, jež rozdýmaly jiskru vlastenectví od mládí v něm doutnající. Nadšen poesií Kollárovou stal se českým básníkem, dědicem Máchovým, vůdcem mladé generace obdobné Mladému Německu a Polsce. Jejich ohlasy shledáváme v básních Nebeského, prozrazujících všude vliv Byronův, Lenauův, Heinův, Mickiewiczův, Máchův, Sabinův a j. druhů Pražských, je

postihujeme také v drobných článcích a kritikách Nebeského, ba i v pozdějších vážných studiích literárně historických. Avšak poesie Nebeského není jen ohlasem velikých geniů cizích. Vlastní individualita ducha Nebeského, poměry doby i národu českého, jež v ní se obrážejí, dodávají jí také vzácné originality, jako na druhé straně smír mezi ideálem a skutečností, jež v posledních fasích hlásá, staví ji nad poesii Máchovu.

Roku 1844 umlkla musa Nebeského. Neporozumění vrstevníků, obtíže při zamýšleném vydání sebraných básní, trudné osobní poměry a nové studium literární historie byly toho asi hlavní příčiny.

Jako v poesii, tak také v ostatním literárním tvoření stál Nebeský na stanovisku ryze moderním. V kritice byl historikem a psychologem jako Herder, v prosodii hájil přízvuku proti časomíře, v básnictví zastával se byronismu proti pseudoklassicismu, horoval o novém probuzení Slovanstva, žádal obrození národních snah atd.

Nemenší význam měl v životě Nebeského pobyt ve Vídni (1843 až 1846). Tam teprve otevřelo se srdce jeho dokořán slovanským sympatiím, tam porozuměl snahám starších buditelů i sblížil se s nimi. Listy soukromé i ve Květech a v České Včele — prvý pokus o český feuilleton — tlumočí dobře vliv i plynoucí z něho názory o českém probuzení, o národní práci a jejím cíli, o rozkolu československém, o židovské otázce atd.

Ve Vídni (roku 1844) dokonán také jiný obrat v životě Nebeského: z básníka stal se učenec, literární historik. Jako byl Nebeský v poesii moderním, tak jest moderním i v literární historii. Herder a veliký žák jeho Gervinus jsou mu vůdci; jimi jsa veden obrozuje (jak sám Šafařík doznal) českou literární historii po stránce methodické i věcné. Studie o Tristramovi, Alexandreidě, různých legendách, Mastičkáři a literatuře lidu, prvé ovoce nových studií, podrží na vždy svou cenu nejen historickou ale i positivní.

Rok 1848 vyrušil na čas Nebeského z jeho klidné práce a strhl jej na bouřlivou dráhu politickou a žurnalistickou. Avšak sotva minul, vrátil se Nebeský k milým studiím, jež jednak rozšířeny vyhlídkami na universitní docenturu (české a řecké literatury) v obor literatury řecké, jednak nové opory nalezly v nových úřadech jeho při Museu a České Matici a Musejníku. Jmenovitě jako redaktor Musejníka (od r. 1850) získal si Nebeský trvalé zásluhy, tím věčší, že snažil se udržeti jej na důstojné výši v dobách nejvýš nepříznivých.

(Pokračování.)

Personalie.

Dne 15. května zemřel v Praze Karel *Koblížek*, prof. gymnasia na Křemenci. — Ředitelem nově zřízené reálky v Náchodě zvolen byl Bedřich *Procházka*, professor při české vyšší reálce v Karlíně.

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

KNIHY.

V administraci Kroka lze dostati:

Českých Alexandreid rýmovaných pramenové a obapolný poměr. Uvažuje *Frant. Xav. Prusík.* v. 8°. 65. Cena 80 h (40 kr.) Krámská cena 1 k (50 kr.).

Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil *Frant. Xav. Prusík.* Sešit 1.: Cena krámská 60 h (30 kr.), u vydavatele 50 h (25 kr.). Sešit 2.: Cena krámská 1 k (50 kr.), u vydavatele 90 h (45 kr.). Celého díla cena krámská 1 k 60 h (80 kr.), u vydavatele 1 k 40 h (70 kr.).

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až X. lze dostati po 4 k (2 zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h (40 kr.), ostatních po 60 h (30 kr.)

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA,

vychází 1. **dne každého měsíce** (mimo srpen a září) v sešitech $2\frac{1}{2}$archových.

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.).

By se doručování ***peněžních zásylek z ciziny*** nezdržovalo, žádá redaktor (jeho vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jmeno jeho na adresse připojovali neb raději zásylky pouze na jeho jmeno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce.

Reklamaci lze dbáti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace Kroka jest v Praze, II. Palackého náměstí čís. 359.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK XI. Index decim. 057.4. SEŠIT 7.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VĚDĚ A POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1897.

Vydáno 1. července 1897.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při příštím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. Administrace.

OBSAH:

Rozpravy.

Úvahy.

Drobné zprávy.

ROZPRAVY.

O plurální sklonbě slova „přítel“.

Podává *Fr. Prusík.*

Slovo *přítel*, jež v sing. patří ke vzoru měkkému (muž), má *v plur. dvojí sklonbu*, měkkou i tvrdou: a sice v nom. voc. loc. z pravidla **měkkou**, *v gen. dat. acc. instr. věcšinou tvrdou.* Kriteriem jest kmenová **hláska** *á*, která se před měkkou příponou přehlasuje v *ie*, ale *před tvrdou trvá:* kdekoliv se tedy v kmeni objevuje *á*, jest koncovka *tvrdá* **dle** vzoru chlapъ. „Proto jest v sing. a du. vždycky *-ie-*, sg. n. **přieteľ**, g. přieteľe atd., poněvadž tu jest kmen měkký a sklonění podle **vzoru** měkkého; naproti tomu *v plur. je veskrze kmen tvrdý*, *přípona pádová v akk. gen. dat. instr. též tvrdá* a jen v nom. a lok. měkká, **proto** je zde jen v nom. a lok. *-ie-* a všude jinde *-á-*, na př. pl. N. **přietelé**, g. přáteł atd. Analogií ruší se časem tato pravidelnosť, na**stává** kolísání.“ Gebauer, Staročeské sklonění substantiv kmene *-o.* **1886.** Str. 28. Srv. téhož Historické mluvnice jazyka českého díl III, **str.** 116—117.

Jsou tedy *pravidelné* tvary v pl. tyto: a) měkké: nom. voc. př*ie*telé, loc. př*ie*teléch; b) *tvrdé:* gen. přáteł, dat. přátełóm, acc. instr. **přáteły**. — Analogií vznikají časem arci odchylky, jež však pravidla **neruší.**

Se starou češtinou shoduje se i nejbližší jí slovanský jazyk, pol**ština**, jež vykazuje v pl. též tvrdé *ł* s tvrdými koncovkami, na př. gen. **c. přijaćół**, dat. přijaćołom, instr. přijaćołami. Miklošič, Vergl. Gramm. **413.** Ostatek už v stsl. se jeví podobné úkazy, viz tamže 19.

Spisovná čeština nová vytvořena byla, jak známo, našimi buditeli, **kří** čerpali znalosť *správného* jazyka českého hlavně *ze starých spisův*, jim byly bezpečným vzorem. Proto se také při slově *přítel* (ne**tel)** přidržovali z pravidla svých vzorův (o nichž viz na př. Slov. **ngm.** a Kottův), jen zřídka podlehajíce nátlaku mluvy obecné, a sice

v pl. acc. a instr., jež jediné se různí od sebe: máť spisovná mluva (dle starých vzorův) v obou pádech *přátely*, kdežto obecná mluva vedle toho též měkké tvary acc. přátele, instr. přáteli. Právem tedy grammatikové skoro vesměs stanoví *v pl. acc. instr. přátely*, jako *Dobrovský*, Ausführl. Lehrgebäude der böhm. Sprache 1809, 249; *Nejedlý*, Practische Böhm. Grammatik 1821[3], 71, Lehrbuch der Böhm. Sprache 1830[4], 59; *Pelzel*, Grundsätze der Böhm. Grammatik 1795, 38. (Acc. „Přátely, nepřátely nach der Ersten [t. Deklinazion] ist alt.“ Instr. „Přátely, nepřátely für přáteli, nepřáteli ist ein archaismus.“) Pročež i Palacký, Tomek, Sušil a j. užívají správného tvaru *přátely* (Geb. Hist. mluvn. III, 118).

V mluvě obecné slova na *l* došla mnohé pokazy, tak na př. tvrdé lъ se někdy kazí v měkké -lь u slov: andělъ (gen. acc. anděle, voc. anděli!), popelъ, kotelъ, manželъ, účelъ a j.; a zase naopak za měkké lь se časem užívá tvrdého lъ, jako v slovích: motýlь, úlь, chumelь, čmelь, hřídelь, koukolь, molь a j. Téže pokaze v mluvě obecné podlehlo i *přítel*, jež v pl. acc. mívá měkce přátele, v instr. přáteli. Ale to jsou *novotvary*, a sice, hledě ku kmenovému *a* (viz výše!), *pokažené*; *a vymicujeme-li z písemní mluvy zkažené tvary vulgární na l*, jež jsme právě uvedli, *zavádějíce správné staré („archaistické“), máme týmž právem se zachovati k zkaženým novotvarům „přátele, přáteli“*.

Tak také činili mnozí grammatikové; z novějších M. Blažek připouští už vedle tvrdých i měkké tvary. Ale nyní ve školách na mnoze užívané mluvnice Gebaurovy (Mluvnice česká I. Krátká mluvnice pro první třídy) připouštějí jen měkké tvary, ježto prý „v jazyku živém pravidlem jest přátele, přáteli“ (Hist. mluvn. III, 118). *A to jest i nedůsledno*, hledě k výše uvedeným slovům Gebaurovým v Staročeském sklonění (jenž ostatně jinde rád se dovolává tvarů „archaistických“), i *nesprávno*, *odporujíc historickým*, *jediné správným tvarům českým*, jak výše dolíčeno. O tom nemůže býti sporu; chtíti pak uváděti v písemní jazyk vše, co jest obvyklo v jazyce *živém*, bylo by zabíhati v zámezí a otvírati *zkáze jazyka* dveře dokořán. Kdybychom té zásadě povolili, musili bychom z živé řeči v písemnou mluvu uváděti i tvary jako *Čislava*, pl. nom. *hosti* a p., jak skutečně už Em. Kovář ve své České mluvnici pro školy střední a ústavy učitelské (approbované!) učinil (viz Krok IV, 107—108).

Jestliže se tedy v některé školní knize vyskytnou věci *nesprávné*, sluší toho litovati, že posuzovatelé její nebyli dosti opatrni a přísni a nevytkli nesprávností těch, by byly v čas napraveny; ale nikterak nelze na učiteli požadovati, by *nesprávnosti* ty mezi žáky dále šířil. Jaká zde tedy rada?

Odpověď je na snadě. Uznamená-li historik v školní knize nějakou nesprávnosť ať ve faktech ať v charakteristice, jistě že žákům správnějšího názoru svého nezamlčí, neboť *pravdu šířiti jest jeho povinností*; mathematik neb fysik chybnou methodu neb formulku školní knihy žákům jistě opraví; filolog tak učiní s chybnými tvary nebo výklady: vyskytují-li se v Pelikánově Výboru ze stčes. literatury, najmě v slovníčku, chyby, z nichž některé mu i kritika veřejně vytkla, *musí* je učitel opraviti, an svědomím jest k tomu vázán, *nesprávnosti vědomě*

nešířiti; píše-li J. Vlček v parallele „Hálek a Neruda“ v školní Slovesnosti otištěné, že se Neruda narodil na Pražském *předměstí*, *musí* to učitel žákům opraviti, ježto se to příčí tomu, co už jim byl dříve o Nerudovi vyprávěl; čtou-li se v Bartošově čítance pro IV. třídu v článcích Herm. Jirečka četné výklady namnoze nesprávné (litevská theorie!), *nesmí* přece žákův nechati *v bludu* a musí jim říci, že výklady, jichž se týče, jsou nesprávny a povinen jest žáky o správném významu poučiti; udává-li se v některé řecké grammatice plqpf. na -κειν, musí to učitel žákům opraviti v -κη atd.

A tak si tedy *musí* učitel vésti i při *nedůslednostech* (dosti četných!) i *nesprávnostech* v české školní mluvnici Gebaurově: *chyb zamlčovati nesmí*, *nýbrž je opravovati*, menší zajisté jest chybou — jak řekl známý výtečný znalec jazyka českého při úřední inspekci právě v příčině tvarův „přátele, přáteli“ Blažkem připouštěných — dopustiti se malého paedagogického poklesku, vytýkajíc chyby školní knihy (neníť zajisté jednotlivec, byť sebe na slovo branější, oprávněn nesprávnosti dekretovati proti správnostem!), *než nechati žáka vědomě v bludu a klamu a pomáhati takto k šíření nesprávností*, k jichž poznání beztoho žák při učení staré češtině buď už přišel neb záhy přijde.

Ježto pak se v nejedné školní knize chyby a vady vyskytují, jest nutno, by si učitelé v jich odstraňování vedli svorně: doporoučíť se jmenovitě v jazyce českém, jako se to r. tuším 1886. stalo na akadem. gymnasii mezi učiteli češtiny, vytknouti v úradě ty které chyby knihy a *stanoviti jednotný spůsob*, *jímž se pak všichni žáci mají spravovati.*

Tím končím rozpravu svoji, jíž bych rád dal podnět k nápravě, kde třeba, aby školní knihy čím dále tím více v příštích vydáních byly zdokonalovány, by se mezi žáky nesprávnosti nešířily.

Srovnávací úvaha o Symposiu Xenofontově a Platonově.

Napsal *Jan Čermák.*

(Pokračování.)

Pausanias. O bližších poměrech tohoto muže jsme velmi chudě zpraveni. V Plat. Prot. p. 315 D nazývá se pouze *Παυσανίας ὁ ἐκ Κεραμέων*, aniž udáno jmeno otcovo, a tu, tuším, dobře soudí Stallbaum, že původ Pausaniův byl bezpochyby dosti nízký, takže zmínky nezasluhoval. Jisto jest, že byl vrstevníkem Sokratovým a milovníkem Agathonovým. Jako takového uvádí nám jej též Xenofon ve svém Symp. VIII, 32: *Παυσανίας γε ὁ Ἀγάθωνος τοῦ ποιητοῦ ἐραστής* — v Platonově pak Protagoru Pausanias i s miláčkem svým Agathonem jest členem společnosti Prodikovy. Mimo to v našem Symposiu čteme dvě zmínky o tomto poměru: p. 177 D Sokrates jmenuje pospolu Pausania i Aga-

thona, p. 193 B pak zřejmě poukazuje se na poměr mezi oběma muži trvající.

Z řeči, kterou Pausanias měl při hostině, dovídáme se o chvalitebné jeho vlastnosti, že jest velebitelem domácích zvykův a zřízení a jeví se takřka jejich zástupcem, jak dobře poznamenal Hommel ve svém vydání str. 29: „Num dubitari potest, quin, ut Phaedrus mythologiam, ita Pausanias politicem repraesentet?“ Možná, že byl Pausanias v umění státnickém dosti sběhlým, aspoň tak souditi možno u žáka Prodikova, který sám umění státnickému od Protagora se vyučil.

Konečně zachována ještě zpráva u Aeliana (Var. hist. II, 21), dle kteréž prý Pausanias i se svým miláčkem Agathonem na dvoře pohostinného krále makedonského Archelaa se zdržoval. Zpráva ta může se úplně zakládati na pravdě, poněvadž Archelaos té doby velkou společnosť mužův učených a umělců řeckých kolem sebe choval, Pausanias pak jakožto žák a ctitel Prodikův dosti obsáhlou vzdělaností se honosil a u Plutarcha (Symp. I, 1) mezi vzdělanci (*φιλόλογοι*) čestné místo zaujímá.

Obraťme nyní zření své k řeči Pausaniově. Řeč Faidrova svou nedokonalostí sama vede nás k tomu, že očekáváme jakési doplnění a zdokonalení: a toto podává řečník následující, Pausanias. Stojíť řeč Pausaniova ve mnohé příčině na stupni vyšším. První pokrok jeví se již v tom, že Pausanias Erota, jejž byl Faidros tak jednostranně vylíčil, roztřiďuje již dualisticky, tedy má na zřeteli i zlou stránku Erotovu a staví přednosti jeho vedle vad, obé srovnávaje. Pausanias sám jest si vědom oné jednostrannosti, s jakou potkáváme se v řeči jeho předchůdce. V té příčině významná jest jeho výčitka, kterouž kárá Faidra řka: „*Οὐ καλῶς μοι δοκεῖ, ὦ Φαῖδρε, προβεβλῆσθαι ἡμῖν ὁ λόγος τὸ ἁπλῶς οὕτως παρηγγέλθαι ἐγκωμιάζειν Ἔρωτα.* Pausanias pohybuje se v mezích zkušenosti a obecného mínění hned z počátku své úvahy. Sotva byl ukončil svůj mythologický základ, hlásá zásadu všeobecně platnou, dle níž jakožto se stanoviska platných obyčejů mravních chce pozorovati oba své Eroty. „Každý totiž výkon,“ dí asi, „sám o sobě není ani krásný ani ošklivý . . . nýbrž výkon, jak se provede, takovým se stává: krásně zajisté prováděn jsa a řádně krásným se stává, nesprávně, ošklivým. Podobně tedy i Eros ne každý krásný a chvály hoden.“

Ono roztřídění Erota ve dva bohy sobě protivné má za následek i jinou přednosť řeči Pausaniovy. Jestiť známo, že věc, o kterouž se hlavně jedná, jakmile k ní přistoupí protiva, objeví se nám ve světle tím jasnějším. Tak i v této řeči vlastnosti Erota dobrého a ušlechtilého srovnáním s mrzkostí Erota obecného tím zřejměji jsou osvětleny, *Ἔρως οὐράνιος* má tím lichotivější chvalořeč, čím povážlivějším se objevuje jeho protivník, *Ἔρως πάνδημος.*

Toto rozčlenění Erota i jinak řeč Pausaniovu jeví ve světle dokonalejším. Co Faidros jen zběžně a pouhou zmínkou nastínil, Pausanias vylíčil daleko jasněji a důkladněji. Faidros přestal na tom vylíčiv Erota jako boha nejstaršího a dárce všeho dobra, Pausanias však stopuje i následky, jichž zakoušejí lidé, kteří buď dobrého buď zlého Erota

jsou přívrženci: on poskytuje tedy předpisy praktické pro život co nejvýš důležité, zvláště pak objasňuje a podrobnější úvahu věnuje Erotovu vlivu na státní zřízení, který v řeči jeho předchůdce jest dosud v temné roucho zahalen.

Též co do uspořádání dlužno řeči Pausaniově přiřknouti věčší cenu. Ačkoliv ani on nepodává ještě pravého výměru Erota, přece k němu již poněkud se přibližuje tím, že roztřídiv Erota ve dva bohy podává dokonalejší jeho určení, než byl učinil Faidros. Než ku pravé definici má ovšem i Pausanias ještě velmi daleko, ježto základem jeho úvahy není věc dokázaná, nýbrž taková, o níž předpokládá, že jest všeobecně známa. Nevolilť Pausanias základ pro svoji úvahu mnohem šťastněji než jeho předchůdce, vycházeje jako tento ze křehké půdy bájeslovné. Tuto však v brzku opouští, až stane na půdě pevnější, na půdě skutečnosti, poměrů zvykových, jichž jeví se býti zkušeným znalcem. Dobrým toho dokladem jest výklad, jak v jednotlivých obcích i národech smýšlí se o paiderastii.

Než s druhé strany nelze s řeči Pausaniovy setříti nátěr sofistický. Byltě, jak již vzpomenuto, Pausanias žákem a přívržencem Prodikovým, a tato okolnosť nezůstala i při jeho řeči, jak nám ji Platon podává, bez vlivu, ano možno říci, že veškeren základ řeči jest sofistický. Což jiného jest ono roztřídění Erota, kteréž Pausanias odvozuje z domněnky o dvojí Afroditě jakožto následek z příčiny, než sofistický závěr? A přihlédneme-li blíže k formálné stránce celé řeči, jeví se v ní na mnohých místech vliv Prodikův:[44]) umělé rozeznávání podobných slov, časté nesnáze, s nimiž se setkáváme u výkladu jednotlivých vět, nepřiměřená délka předvětí, která má i za následek změnu vazby, kdykoli dospěje se ku pravé myšlence — vše to dlužno přičísti onomu důvěrnému obcování s Prodikem, o němž známo, že si na rozeznávání slov podobného významu, na tak zvané synonymice[45]) nesmírně zakládal. Na takovéto rozeznávání pojmů poukazuje Stallbaum v předmluvě str. 41. Jest tedy vadou řeči Pausaniovy, že za hlavní účel ve své řeči pokládá rozklad pojmů dle jich rozličného významu.[46])

Eryximachos, lékař, syn onoho Akumena, jehož předpisů Faidros tak úzkostlivě jest poslušen, jenž v Xenofontových Pamětech (III, 13, 2) zdrželivosť nazývá nejlepším kořením hostiny a kteréhož i Platon ve Faidru (p. 268 A) vzpomíná, byl, jak z místa právě jmenovaného a ze str. 227 A téhož spisu vysvítá, přítelem Faidra, s nímž v Prot. p. 315 C účastní se výkladů Hippiových, a zanášel se jako otec jeho uměním lékařským, byl však neméně sběhlým v uměních, jež s lékařstvím poněkud souvisela: ve hvězdářství, počtářství a měřictví, tělocviku, rolnictví, hudbě. Platon vylíčil jej jako muže čilého, který jeví dosti hluboké bádání filosofické, jímž vnikl do tajností přírody a seznal, že celou přírodu ovládá to, co u lidstva sluje láskou.

---

[44]) Tak uznává i Herrmann (De temp. Conv. Xen. pars prior str. 9).

[45]) Srv. p. 181 B, 182 C D, pak rozdíly, jež Pausanias činí mezi pojmy *ἔρως* a *φιλία*, mezi *ἐρᾶν* a *φίλους γίγνεσθαι*. Samo roztřídění dvou Erotů nezakládá se formálně na ničem než na takém rozeznávání slov.

[46]) *Ἡ ἀκριβολογία περὶ τὴν τῶν ὀνομάτων ὀρθότητα.* Srv. Pl. Charm. p. 163 D: *Προδίκου μυρία τινὰ ἀκήκοα περὶ ὀνομάτων διαιροῦντος.* Příklady hojné čteme i u Pl. Prot. p. 337 A.

Byl-li poměr mezi řečí Faidrovou a Pausaniovou rázu polemického, jest polemický moment řeči Eryximachovy mnohem slabší, neboť shledáváme, že tomuto nejednalo se o to, aby proti Pausaniovi proslovil mínění opačné, nýbrž že chtěl řeč předchůdce svého opatřiti doplňkem. Při tom však upadl v tu velkou vadu, že z Erota učinil pojem úplně abstraktní. U něho totiž dvojí Eros, jejž přijímá rovně jako Pausanias, jest známkou síly přitahující a odpuzující, kteráž veškeru přírodu ovládá. Eryximachos chválí především základní myšlenku Pausaniova výkladu, že totiž rozeznávati dlužno dvojího Erota, avšak rozšiřuje tuto myšlenku na celou přírodu. Shledáváme zajisté při řeči Eryximachově, že se pokusil o nějakou podrobnější definici, kterouž vytknul také tím, že vyhlásil Erota za pud, za touhu z potřeby vzniklou, touhu to po všeobecném souhlase a po srovnalosti. Avšak právě tím, že nás Eryximachos vede říšemi přírody až do jejích nejzazších krajností, že Erota spatřuje i v astronomii, v ročních počasích a podobných zjevech, uvalil na se výtku, že pravý pojem Erota úplně zahalil. Stáváť se tím pojem tento pořád neurčitějším, až konečně v abstraktnosť samu se rozpadá. A tak Eryximachos co nejdále odchýlil se od účelu, jaký uvedl z počátku své řeči, že chce *τέλος ἐπιθεῖναι τῷ λόγῳ*. Místo toho podává ve své řeči pouhé abstraktní pojmy, jakými jsou *ὁμόνοια, ἁρμονία, ὁμολογία, συμφωνία*. K této neurčitosti Eryximacha zavedla jeho domýšlivosť a cena, jakou svému umění přikládal. Chtěl zajisté objeviti se mužem nejen v umění lékařském, nýbrž i v ostatních vědách zkušeným, pravým žákem sofisty Hippia, jehož věrným byl přívržencem. O Hippiovi známo všeobecně, jak vypínal se svojí polymathií, při níž spatřuje se mělkosť pravého vědění a na kteréž si Platon v Hippiu Starším a v Protagoru svůj vtip brousí. Že pak i Eryximachos takovouto sofistickou učeností chtěl se prokázati, vidno z řeči této velmi patrně. Při tom však pozorovati úplný nedostatek filosofického bádání, ano mělké vědomosti zračí se na mnohých místech i v naivních, dětinských úsudcích. S jakou vážností na př. Eryximachos pronáší zásadu, že z lékařství poznal, jak obtížné jest lidem opilství — zdaž neklade tu váhu na něco, co teprve z lékařské theorie dovozovati jest více než dětinské? Ostatně nejlepším vyvrácením tohoto učení Eryximachova jest příklad opilého Alkibiada v Symposiu! S nemenším sebevědomím o své lékařské učenosti předpisuje Aristofanovi podrobně prostředky k odvrácení škytavky.

Nebude se tedy nikdo mýliti, projeví-li mínění, že Eryximachos dle příkladu sofisty Hippia chtěl blýskati se svojí všeučeností. Ovšem nátěr sofistický jest v řeči Eryximachově poněkud slabší než v obou řečech předchozích. A přistoupíme-li k mínění Stallbaumovu (Proleg. ad. Symp. p. 43), tu v osobě Eryximachově Platon chtěl v posměch uvésti počínání si sofisty Hippia. Možná, že si byl Eryximachos vědom neurčitosti svého výkladu, kterýmž tak daleko zabředl: tak aspoň souditi lze závěrečných slov jeho p. 188 E: *ἴσως τὸν ἔρωτα ἐπαινῶν πολλὰ παραλείπω.*

(Pokrač.)

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

Z odbočení vrátím se k divadlu. Sesíleni byvše
jedni potom posilou, zbraně odváží se vynésti,
k odporu tak seřadí se novému a k útoku přejdou;
nastupují, až nepřítel hřbet rychle okáže
těm, jimž u stinných je palem v Tentyře obydlí.
Padne tu kdos, běh z přílišné jenž bázně přenáhlil,
jest polapen. Jej rozsekají pak na mnoho kousků
a drobtů, aby takto se četným z mrtvoly jedné
dostalo všem. Luza vítězná sní jej, ba i kosti
ohlodají. Nevaří ve vroucím kotli, na rožni
též nepekou — ohniska čekat jim dlouho a příliš
zdlouhavo jest — syrové si na mrtvole chutnali stejně.
Tuť se těšit možná, že ti tak nezprznili ohně,
jejž z nebe nejvyššího uloupiv sídla Prometheus
nám daroval,[1]) radujem ze štěstí tvého se, živle,
jenžto tuším jásáš! — Ale kdož mohl mrtvolu kousat,
nad takové maso nic mu není již nikdy milejší;
neb při takém zločinu ptát marno se, míti pochybnost,
první hrdlo zdaliž slasť cítilo; vždyť přece, jenž stál
poslední, že celé bylo již tělo ztráveno, prsty
v hlíně hrabal, něco aspoň též z krve té by ochutnal.
Vaskoni,[2]) jest pověsť taková, pokrmem si podobným
druhdy život prodloužili též; ale tento je rozdíl:
tehdy vinou osudů, v těžkostech zběhlo se války
nejhorších, ani v obležení hroznou měli bídu.
Pokrmu příklad, o němž jest zmínka nyní, komukolvěk
soucit jistě vzbudí; neb národ, o němž tu mluvíme,
po všelikých bylinách, po všem živočišstvu a vůbec,
co sháněl žaludek v hladu lítém, sám že protivník
té litoval zsinalých a vyzáblých těl zmořenosti,
údy cizí sápal hladový, jsa hotov svoje jísti
vlastní. Kdož by z lidí a bohův odpustiti nechtěl
městům, jež strašnou tak utrpěla hrůzu a bídu,
takže milosť jim dáti i těch duchové sami mohli,
jichžto požívali těl? Zenonovy[3]) předpisy ovšem
nás k lepšímu vedou, a nemyslí nikdo, že všechno
smí se dělat pro život vlastní; však Kantaber odkud

[1]) Prometheus (v. IV, 133) uloupil z Olympu oheň pro lidi Nepěkná jest a i kmeta Juvenala nehodná apostrofa na „oheň“.

[2]) Vaskoni, kmen v Hispanii v sousedství Kantabrů (v. v. 108), jichž jmeno posud zachováno (Baskové). Hrůzy při obležení jich města (Calagurris) od Q. Metella Pia (v. v. 109) r. 72 př. Kr. jsou podobny dobytí nedaleké Numantie od Scipiona. Stejně bránili se i Saguntští proti Hannibalovi (v. v. 114); město těchto bylo zcela vyvráceno.

[3]) Zeno, zakladatel školy Stoické.

stoikem? Obzvlášť pak za časů dávného Metella?
Teď řeckých i našich již svět pln jest všude Athen,[1])
Gallie výmluvná vyučí obhájce Britannské,
najmout prý hodlá sama již řečníky i Thule.
Však řečený čacký národ, rovněž jemu rovné
i ctností i věrou, však věčší v zkáze Saguntum
omluvu má. Oltáře je Maeotského[2]) krutější
Aegyptus. Hnusné sic Taurie žertvy vynašla,
ač básním-li starým chtěl bys přikládati víru,
však lidi obětují tam pouze a více se báti
žertvě není nad nůž ani nic horšího. Jaký pád
těm byl pohnutkou? Zdali hlad veliký nebo náspem[3])
nepřítel je nutil tak ohavnou páchati hnusnosť?
A kdyby Memfitská[4]) kdy suchou byla zem, nebudí-liž
nepřízeň tím Nilu, že sám zdvihnouti se nechce?
S věčší vzteklostí než Cimbři a Brittoni[5]) někdy,
Sauromaté lítí nebo potvorní Agatyrsi,
tento zuřil nebojovný lid, tato chátra ničemná,
zvyklá na hliněné dávat čluny[6]) plachty maličké,
vesla se o krátká na kocábce opírati pestré.
Lotrovství takovému nenajdeš trestu ni hodných
chátře pokut nevymyslíš této, jejížto ve vášni
rovný vztek je i hlad. Přece zjevno, že příroda dává
pokolení lidskému citelné srdce a něžné;
vždyť slzy nám dala jen, tuto nejlepší citu částku.
Káže tudíž litovat neštěstí obviněného
přítele v rouchu šerém[7]) i sirotka, který žene k soudu
podvodného poručníka, když slzy roníci
tvář s dívčím vlasu prstencem nezdá se chlapeckou.
Příroda štkáti velí, kdykoliv potkáme dorostlé
pohřeb dívky aneb když v zem nemluvně se dává
menší ohně hranic. Zdali pak dobrý a pochodně[8])
hodný muž, jakového jenom Cereřin sluha vpouští,
myslí, on že je neštěstí vzdálen všelikého?
Ten rozdíl jest nám od tváři němé; je velebný
duch jen nám jediným, jenž božské chápati může
uměny, jenž je schopen je také vykládat, a z bání
nadzemských seslán nám cit; toho tvorstvo je prázdno,

[1]) Atheny, t. j. vyšší vzdělání, jemnější mrav. — Z Říma přešla vzdělanost do Gallie, odtamtud do Britannie. Thule, nejzazší sever.
[2]) Maeotie u moře Maeotského (Palus Maeotis), širší význam než Taurie (Krim), kde cizinci obětováni byli; vzpomeň známé báje o Ifigenii.
[3]) Kolem města obleženého stavěn násep pro ochranu před výpady.
[4]) Kdyby Memfitská země (Aegypt, dle hlavního města) zůstala někdy nezaplavenou, bylo by to trestem za zločin tento, ač by snad za zlé mělo se Nilu, že nechce vystoupiti.
[5]) Cimbrové, Brittoni (= Britannové), Sauromaté (v. II, 1) a jim příbuzní Agatyrsové příklady surových národův.
[6]) O maličkých hliněných člunech Aegypťanů i jinde zmínka se činí.
[7]) Roucho šeré mívali obžalovaní u soudu.
[8]) Mrtvoly nemluvňat nebyly páleny; bylot pochování lacinější. — Kdo žádal přístupu k Eleusinským mysteriím (v Římě od Claudia a Hadriana zavedeným), při nichž konán průvod pochodňový, od toho žádal kněz Cereřin čistoty mravův. Člověk takový jest soucitný věda, že je sám podroben nehodám.

sehnuto jež dívá se na zem. Živočišstvu společný
tvůrce jenom duši dal, když svět být tento počínal,
nám ducha též, aby vzájemná nám kázala láska
podpory vespolné žádat, skytnouti ji opět,
rozptylené spolčit v národ, stěhovat se i z hájů
dávných a z hvozdů, dědové v nichž bydlili dříve,
vystavět domy sobě, k cizí připojit střeše vlastní
krb, by prahem tak sousedním bylo jisto ti spáti
v důvěře sjednocené, a zbraní spoluobčana bránit,
když klesnul nebo ohromnou-li ranou se potácí,
pospolitým si rohem dávat znamení i se hradbou
touž hájit, zavřít jediným od brány se klíčem.
Však teď již je hadů svornost věčší, a ušetří
vždycky dravec skvrn příbuzných;[1]) nebo lev zdali někdy
silnější vyrval lvu život? Zdechnul zdali v hvozdě
někdy kanec poraněn věčšího tesáky jsa kance?
Tygřice indická s lítou tygřicí žije v míru
stálém, též zuřiví rovněž se i medvědi shodnou.
Nešťastnou však zbraň pracovat na kovadlině mrzké
člověku málo nyní: ale sobě motyčky, kopáče
dřív svařovávali jen, seslábli rýčem a rádlem
jsouce, kovat nedovedli mečů první ti kováři;
národy zříme nyní, jichž zlosti je vražditi málo,
již myslí, zabitého že hruď nebo rámě i tváři
jsou nějakým pokrmem. Což pak by tudíž asi říkal,
neb neutek' zda by kam, tu ohavnost teď kdyby spatřil
Pythagoras,[2]) zdržoval zvířectva se jenž všelikého
jak by lidí, ni žaludku nedopřál luštiny žádné?

(Pokračování.)

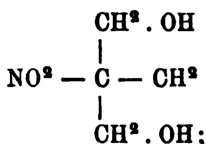
Literatura.

Bulletin de l'Academie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique à Bruxelles. 8°. Année 1897. Svazek 4.: Silex néolithiques et paléolithiques de Court-Saint-Étienne (Goblet d'Alviella). Preuve de la nutation diurne par les écarts systématiques trouvés dans les latitudes déterminées, à Lick Observatory (F. Folie). Phénomènes naturels observés pendant le mois de mars 1897 (id.). L'oocyte de Pholcus phalangioides Fuessl (Ch. Van Bambeke). Détermination de la partie du spectre qui développe la plus grande proportion d' infra-électricité (P. De Heen). Description du glycol isobutylique mononitré:

---

[1]) Sr. Hor. Epod. VII, 11.

[2]) Pythagoras v III, 228.

(G. Cesàro). D'un caractére différentiel entre leucoblastes et érythroblastes. Observations cytologiques (A. Trambusti). Note sur Nicolas Stramot, peintre belge de la fin du XVIIe siècle (Edw. Van Even).

Bulletin international de l'Académie des sciences de Cracovie. 8°. Ročník 1897. Číslo 3.: Kollegiátní kostel sv. Martina v Opatově (V. Łuščkěvič). Pečeti polské středních věkův (M. Pěkosiński a E. Diehl). Lechové a Lechité (K. Potkański). Krakov za časův předpiastovských (týž).

Časopis katolického duchovenstva. Redaktor Dr. Klement **Borový.** Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVIII. Sešit 5. Novoplatonismus (V. Lefler).

Český časopis historický. Redaktoři J. **Goll** a A. **Rezek.** Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův) 3 zl. 60 kr. Ročník III. Sešit 3.: Messer Brunetto Latini, Dantův předchůdce a učitel (J. Vrchlický). Spor o individualismus a kollektivismus v dějepisectví (J. Pekař). Francouzské školství za doby revoluce (F. Drtina). Archiv Turnovský r. 1897 (J. Šimák).

Český Lid. Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, v Slezsku a na Slovensku. Redaktor Č. **Zíbrt.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. v. 8°. Předplatné na rok (6 svazkův o 6 arších) 4 zl. Ročník VI. Sešit 5.: Chodský dřevorubec a jeho práce (J. Hruška). Jak přibývalo obyvatelstva království Českého po válce třicetileté (L. Šnajdr). Zpěv ponůcky v Domažlicích (Jan Hruška). Dojení. „Tlučení" másla ve Slezsku (Jan Vyhlídal). Z prostonárodních zkušeností hospodářských (Fr. Rypáček). Ze života slezských dětí (Jan Vyhnal). Pověry o předpovídání smrti (J. Hraše). Lidová jídla na Plzeňsku (Mar. Kozák). Česká literatura lidovědná za rok 1894 a 1895 (Ferd. Pátek).

Филологическое обозрѣніе. **Журналъ классической филологіи и педагогики.** Redaktor a nakladatel A. V. **Adolf** v Moskvě. 8°. Cena ročníku (4 svazky o 10 arších) 8 rublův. Svazek XII. Knížka 1.: Úvod k dějinám Herodotovým (Th. G. Misčenko). K Aischylovi (J. A. Denisov). De Hor. Sat. I, 6, 8—22 (I. A. Lecius). Drobné poznámky k Martialovi (A. U. Malein). Nové vydání bájek Phaedrových (Th. E. Korš). Několik otázek z oboru semasiologie (M. M. Pokrovskij). O upotřebení iambské tripodie s dochmii (J. A. Denisov). Husi kapitolské (I. V. Netušil).

Извѣстія отдѣленія русскаго языка и словесности Имп. Академіи наукъ въ Санктпетербургѣ. Redaktoři A. Th. **Byčkov** a A. A. **Šachmatov.** v. 8°. Годъ 1896. Тома II. Книжка 1. až 2.: A. S. Kajsarov a literární přátelé jeho (M. I. Suchomlinov). O sborníku Kirše Danilova (P. N. Šeffer). K literárním dějinám ruských letopisných povídek (A. I. Kirpičnikov). Příspěvky k dějinám staroruské duchovní literatury (N. K. Nikolskij). Několik listův P. A. Vjazemského k P. A.

Pletnevu. Názvy Velikého kněze Ivana III. (N. P. Lichačev). O jazyce Повѣсти временныхъ лѣтъ (N. P. Nekrasov). O soustavě Толковой Палеи (V. M. Istrin). Poznámka o rukopisném slovníce německo-ruském XVII. století (I. V. Jagič). O dílech Jiřího Križaniće (M. G. Popružcnko). O Dorogobužských měšťanech a jich šubrejském neb kubrackém jazyce (V. N. Dobrovolskij). V. A. Žukovskij v Derptě (E. V. Pětuchov). O kašubských podřečích v severovýchodních Pomořanech (I. A. Mikkola). Příspěvky k studiu běloruských nářečí (E. Th. Karskij). O ruském národním skládání veršů (Th. E. Korš).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XV. Číslo 11.—12.: Chrasť a Chrašice (T. Nováková).

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) 6½ rub. Ročník XXXVII. Svazek 3.—4.: Pokračování rozprav.

Kniha. Illustrovaná literární revue. Vydává Spolek českých knihkupců a nakladatelů v Praze. 4°. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr., ročně (10 seš.) 1 zl. Ročn. II. Sešit 4.

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XIX. Svazek 6.: Z lyriky lorda Byrona (př. Jaroslav Vrchlický). Washington a Philadelphia (Gaston Humbert). *Chrám bosích (A. Mužík). Poslední dnové března r. 1845 v Praze (R. Maršan). První boj (I. Ščeglov, př. J. Koněrza).

Květy mládeže. Nákladem Dědictví Komenského. 4°. Cena čísla 6 kr. Ročník III. Díl II. Číslo 9.

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVIII. Čís. 15.—16.: Nové a staré umění (J. Vorel). P. Louys. El. Ořeškova (E. Jerlič, př. K. Křivý). Moderní drama německé (F. Šalda).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXV. Číslo 25.: Honza Volných (A. Mrštík). *Cestou ke klášteru (Fr. Svoboda). Co kyne Africe (E. Fait).

Ma-lé no-vi-ny pro děti. Redaktor Fr. **Hrnčíř.** V Praze. m. 8°. Nakladatel Fr. Bačkovský. Cena ročníku (10 čísel) 50 kr. Ročník VIII. Číslo 7.—8.

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XVI. Sešit 18.

Mittheilungen des Vereines zur Pflege des Jugendspieles. Redaktor V. **Pimmer.** 8°. Ve Vídni. Ročník 1897. Číslo 4.: Die körperliche Erziehung in socialer und hygienischer Hinsicht. Für den Spielplatz. Der Rettungskasten in der Schule (A. Whitechapel). Die Jugendhalle.

Muzeum. Časopismo Tovařystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Maur. **Maciševski.** Ve Lvově. 8°. Nakładem Tovařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročnik XIII. Zeš. 6.: O reformě četby klassické na vyšších

gymnasiích (K. Fischer). O zprávách ředitelských (programmech). Z oboru zeměpisu (V. Heck).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann**. Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník III. Číslo 11.—12.: Díla Tolstého (J. Čedomil). Rodinná svatyně (Vl. Kanacković). Nepohoda (D. Ilijć). Vorrei bacciar (M. Begović). Osvěta i právo (Z. Pordcs). Básně R. Jeretova, A. Karabegoviće, S. Stanojeviće, J. Milakoviće, D. Siroviće, S. Kraňčeviće, St. Španiće. *S přílohou:* Nero i matka jeho Agrippina od B. Kleina.

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal**. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVIII. Čís. 15.—16.

Naše knihy. Vydavatel a nakladatel J. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Ročník I. Číslo 5.

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka**. V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXVII. Sešit 6.: Turci a Řekové (Jos. Toužimský). *Přípitek stínů (Eliška Krásnohorská). *Další tři palinodie (Jaroslav Vrchlický). *Osud (K. Scheinpflug). Rozhledy v umění výtvarném (Renáta Tyršová). Nové písemnictví (V. Flajšhans). Rozhledy v dějinách současných (Vlad. Svoboda). Hlídka vojenská (B. Horák). Zprávy hospodářské a sociální (E. Šimek). Volné rozhledy (Jos. Toužimský).

Paedagogické rozhledy. Red. J. **Klika**. V Praze. Nákladem Dědictví Komenského. 8°. Cena ročně (10 sešitův) 2 zl. 50 kr. Ročník X. Sešit 9.

Posel z Budče. Redaktor L. **Strahl**. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Předplatné ročně (52 čísel o 16 str.) 2 zl. 50 kr. Ročník XXVIII. Čís. 24.—27.

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník VI. Sešit 10.

Sitzungsberichte der philosophisch-philologischen und der historischen Classe der k. b. Akademie der Wissenschaften zu München. 8°. Ročník 1897. Sešit 1.: Die Sprache der Rodiyās auf Ceylon (W. Geiger). Die Vorlagen des byzantinischen Alexandergedichtes (H. Christensen). Beiträge zur Erklärung und Kritik Juvenals (W. Christ).

Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. 8°. Ročník 1897. Číslo 12.—15.: Zum Briefwechsel des Auronius und Paulinus (V. Hartel).

Slovenské Pohľady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty**. V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XVII. Čís. 6.: Biele noci (F. M. Dostojevskij). *Vanda (Dlhomír Poľský). Rozhovor kníhkupca s básnikom (Alexandr S. Puškin, přeložil Samo Bodický). Ondráš (Ľudmila Podjavorinská). Slovenský jazyk, obyčaje, starina: Povesti a povery na Starej Turej (Viktora H.). Prostonárodné povery v Lopašove (Pavel Socháň). Beseda: O predkoch Pavla J. Šafárika (Šk.).

Světozor. Redaktor M. **Šimáček.** Nakladatel F. Šimáček. V Praze. Fol. Cena ročníku (52 čísel) 8 zl. Ročník XXXI. Číslo 29.—32.: Z epigramů L. Quisa. O slovenské poesii (J. Vlček). C. k. veřejná a universitní knihovna v Praze. Mezi sousedy (J. Konrád). Dvě básně J. Rokyty. Rozhledy po zdravotnictví. N. A. Rimskij-Korsakov (B. Kalenský). *List do věčnosti (J. Kuchař). *Sežloutlé listí (J. Vrchlický). V Smokovcích (K. Drož).

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann.** V Praze 1896. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XVI. Sešit 5.

Ученыя записки Императорскаго Юрьевскаго университета. Редакторъ М. **Дьяконовъ.** v. 8°. Cena ročně (aspoň 4 svazky) 6 rublův. Ročník V. Svazek 2.: Zpráva university za r. 1897. Počátek života (N. Kuznecov). O poměru cáře Mikuláše I. k A. S. Puškinovi (E. V. Pětuchov). Cář Mikuláš I. a Speranskij (A. Filoppov). Stanovy vědecko-literárního spolku při carské Jurjevské universitě. Nejhlavnější methody fysické astronomie (K. Pokrovskij). Význam biologie (N. K. (N. K. Čermák). O národopisných a kulturních poměrech v středním věku (A. N. Jasinskij). Národní vzdělání v Švýcarech (N. N. Běljavskij). Korrespondence D. E. Jablonského s Leibnitzem (J. Kvačala). Přetvoření koule (A. Rauber).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VIII. Číslo 10.—11

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXVI. Číslo 16.—17.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XVI. Číslo 15.—16.: Panova idylla (V. Otomar). Pro svatou půdu (A. Maćejovski, př. J. Koněrza). Umřel a pohřben jest (H. Drachmann, př. V. P.).

Zdraví. Rediguje Dr. K. **Chudoba** a uč. Am. **Čadová.** Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3 zl. 60 kr. Ročník III. Sešit 5.—6.: Léčení novinami (Ot. Kavalír). Alkohol a děti (Lancereaux, př. D. Panýrek). Poměr lékaře k opatrovnici.

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. K. **Schenkl, J. Huemer.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVIII. Sešit 6.: Die stilistische Abwechslung in Homers Ilias und Odyssee (S. Spitzer). Zur Erklärung von Horaz Sat. I, 4, 81—85 (J. Šuman). Der neue Lehrplan und die neue Instruction für den Unterricht im Turnen an Mittelschulen (G. Hergel).

Zlatá Praha. Redaktor Ferd. **Schulz.** Nakladatel J. Otto. V Praze Fol. Cena ročně 8 zl. Ročník XIV. Číslo 29.—32.: Ze Zarohyzna do Stanislavova (Fr. Řehoř). Fr. X. Svoboda.

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 3 zl. Ročník V. Sešit 17.: Jak si český mlynář svůj mlýn zařídil. Nekonečná železnice. Výroba uhlíků pro obloukové lampy. Dvojstřelná puška. Nové drožky.

Живая старина. Періодическое изданіе отдѣленія этнографіи Императорскаго русскаго географическаго общества подъ редакціею предсѣдательствующаго въ отдѣленіи этнографіи В. И. Ламанскаго. С.-Петербургъ. v. 8°. Cena ročníku (o 4 svazcích) 5 rub. Ročník VI. Sešit 3.—4.: Hynutí cizích plemen Tobolského severu (A. I. Jakobij). O ethnickém soustavě turckých plemen (N. A. Aristov). O rodinném postavení ženy v Kostromské gubernii (Th. I. Pokrovskij). Cesta k Telengetům (Kalmykům) na Altaji (A. Kalačev). O poesii Telengetův (týž). Svatební obřady v Olgopolském újezdě (N. Dučinskij). Drobnosti.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1897. Svazek 5.: Z dějin ruského jazyka (A. I. Sobolevskij). Syntaktická pozorování (D. N. Ovsjaniko). Exegetica (J. Šmidt). Ludi saeculares a Horatiovo Carmen saeculare (O. Th. Baziner).

Baron Trenck. Napsali O. **Féré** a D. **Saint-Yves,** př. A. Koudelka. Illustruje V. Černý. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1897. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 15.—16. (str. 453—510. Konec I. dílu). Sešit 17.: Díl II. (str. 1—32).

Besedy mládeže. V Praze. 8°. Nakladatel M. Knapp. Cena svazku 30 kr. Seš. 342.: Povídky J. Khuna. 78. 30 kr. — Seš. 343.: Z krásné Italie od Fr. Faktora. 82. 36 kr.

Božská komedie. Napsal **Dante** Alighieri, přel. Jar. Vrchlický. 3. vydání. Nakl. J. Otto. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.). 16 kr. Sešit 9.—11. (str. 49—144.)

Česká knihovna zábavy a poučení. Vydává Ústřední spolek českých professorů pořádáním Fr. **Bílého.** Nakl. J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Číslo IV.: Legenda o sv. Prokopu od Jar. Vrchlického. K vydání upravil Fr. Prusík. 2. vydání. V Praze 1897. m. 8°. V. 154. 60 kr. — Číslo V.: Obrázky z pravěku země české. Napsal Al. Bernard. Sešit 5. (str. 129—160).

Dětská knihovna. Nakl. Fr. Bačkovský. V Praze. 12°. Sešit 16.: Já jsem Čech od Fr. Hrnčíře. 55. 25 kr.

Hudební květy. Redaktor **Karel Weis.** Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze. 4°. Cena ročně (12 seš.) 6 zl. Seš. 10.: Kusy od V. Kuchynky a B. Laška.

Kabinetní knihovna. Nákladem F. Šimáčka. V Praze 1897. m. 16°. Svazek XCII.: Dům „u tonoucí hvězdy“ od J. Zeyera. 170. 60 kr.

Letem českým světem. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1897. Fol. Cena sešitu (o 12 pohledech) s tiskem po obou stranách 30 kr., po jedné straně 40 kr. Sešit 14. (čís. 159—170).

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 96.: Alice Learmontová od Craikové, př. M. Ch. 124. — Sv. 97.: Jeho milovaný žák od J. Ochoy, př. A. Pikhart. 68.

Libuše, Matice zábavy a vědění. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m 8°. Cena ročníku 1 zl. Ročník XXVII. Číslo 3.: Črty ze společnosti od T. Svatové. 160.

Manžel z ochoty. Napsal R. **Savage**, př. H. Kosterka. V Praze 1897. Nakl. J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 6. (str. 161—216).

Na severní točnu od Fr. **Nansena**, překlad rediguje J. Guth. S illustracemi O. Sindinga. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 21.—24. (str. 49—176).

Nazarín od B. Péreza Galdósa. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 6.—7. (str. 161—224).

Německo-český slovník Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 61. (str. 1009—1048): Sterblings—Subordination.

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 257.—259.: Idaho až Indie Zadní (str. 473—600).

Pantáta Bezoušek od K. **Raisa.** Naklad. Fr. Šimáček. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 9. (str. 257—288).

Politické dějiny národa Českého od r. 1861 až do r. 1895. Napsal Ad. **Srb.** V Praze 1897. Nakl. Fr. Šimáček. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 24 kr. Sešit 9.—10. (str 257—320).

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XIII. Svaz. 9.: Opuštěné dítě od Ž. Podlipské (str. 217—262. Konec). Muž srdce od Jos. Kliky (str. 1—80).

Řím od E. **Zoly**, přel. Fr. Čihák. Nakl. Ed. Beaufort. V Praze 1897. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 16. (str. 481—512).

Sbírka nových a časových kupletů, dvojzpěvů a solových výstupů. V Praze 1896. Nakl. M. Knapp. 8°. Cena sešitu 10 kr. Seš. 61.—64.

Sbírka pramenův ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a v Slezsku. Vydává III. třída České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. v. 8°. Skupina I. Řada 1.: Památky řeči a literatury české. Číslo 1.: Besední řeči Tomáše ze Štítného. Podle rukopisu Budyšínského vydal M. Hattala. 1897. IX. 109. — Jsme velice povděčni slovutnému učenci za toto vydání, jež pořízeno s důkladností a věrností, jaké jen v tisku lze docíliti. Velmi úhledný tisk doplňují 4 fototypické ukázky rukopisu, z nichž dvě s ozdobami barvotiskovými.

Sbírka spisů pro mládež. Nakladatel Fr. Bačkovský v Praze. 12°. Číslo 32.: Několik pohádek a pověstí z moravského Valašska od M. Václavka. 116. 65 kr. — Čís. 34.: Pomněnky od M. Václavka. 48. 28 kr. — Čís. 41.: Vodník z Podkrkonoší od J. Hraše. 119. 65 kr.

Sborník světové poésie. Vydává IV. třída České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Vydání sešitové. Nakladatel J. Otto. m. 8°. Třída IV. Ročník VII. Číslo 3.: Skládání o starém námořníku od S. T. Coleridge, př. J. Sládek. 75. 50 kr.

Skláři. Román K. **Klostermanna.** Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 10. (str. 289—320).

Slovník česko-francouzský. Kapesní vydání. Sestavil Jan **Herzer.** Nakl. J. Otto. V Praze 1897. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 18 kr. Seš. 7.—9. (str. 193—288): komplikace—nacházeti.

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Nakladatel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 74.—78. (str. 41—200).

Spisy Adolfa Heyduka. Nakl. J. Otto. V Praze. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 9.—11. (str. 145—249. Konec). Sešit 12.: Sekerník (str. 1—24).

Spisy Ivana Sergějeviče Turgeněva. Překlad redigoval Jar. Hrubý. Nakl. J. Otto. 2. vydání V Praze 1896. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 33.—34. (str. 225—288).

S vílou kouzelnicí. Vybrané české pohádky upravil Fr. S. Procházka. V Praze 1896. Nakladatel J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (16 str. s barvotisky) 15 kr. Seš. 14. (str. 209—224).

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník XI. Sešit 9. až 12. (str. 97—288).

Velký Čech. Život, působení a význam Františka Palackého, otce národa. Napsal Václ. **Řezníček.** Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 2.—4. (str. 33—128).

Vynález zkázy od J. **Vernea,** př. A. Koudelka. Naklad. J. R. Vilímek. V Praze 1897. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 2.—4. (str. 33—128).

Žertovné divadelni hry. V Praze 1897. Nakladatel M. Knapp. Sv. 118.: Veselohra v kuchyni. Žert o 1 jednání od T. A., př. J. Šlechta. 20. 10 kr. — Sv. 119.: Přítelova ženitba. Veselohra o 1 dějství od A. Gráfa. 28. 16 kr. — Sv. 120.: Pro cizí klobouk. Veselohra o 1 jednání od Emilie de Girardin. přel. J. Šlechta. 39. 16 kr. — Sv. 121.: Pán má kočku. Žert o 1 jednani od J. Kellera. př. J. Šlechta. 34. 16 kr. — Sv. 122.: Ranní namluvy. Veselohra o 1 dějství. Př. B S. 27. 15 kr. — Sv. 123.: O půlnoci. Žert o 1 jednaní od Fr. Urbánka, př. K. Schulz. 19. 10 kr. — Sv. 124 : Tvaři v tvář. Veselohra o 1 jednání od L. Fuldy, přel. J. Šlechta. 39. 16 kr. — Sv. 125.: Ženichové. Žert o 1 jednání. Př. Fr. Jelinek. 23. 16 kr. — Sv. 126.: Můj papouek. Veselohra o 1 jednání od J. T., př. J. Kuhul. 22. 16 kr.

Život Dra Julia Grégra od K. **Tůmy.** Nakladatel Ed. Beaufort. V Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 9. (str. 257—288).

Novořecky snadno a rychle od Fr. **Vymazala.** V Praze 1897. Nakl. Fr. Bačkovský. 12°. 54. 30 kr.

San Remo. Sonety H. Udena (Jar. **Hrušky**). V Praze 1897. Nakl. J. R. Vilímek. 16°. 146. 60 kr.

Španělsky snadno a rychle od Fr. **Vymazala.** V Praze 1897. Nakl. Fr. Bačkovský. 12°. 51. 30 kr.

Učebnice dějepisu pro měšťanské školy od Fr. **Šujana** a Fr. **Kunstovného.** Díl I. V Praze 1897. Nakl. I. L. Kober. 8. 93 a 2 mapy i hojně vyobrazení.

Ze života malého národa od K. **Tůmy.** V Praze 1897. Nakl. Fr. Bačkovský. 12°. 178. 80 kr.

Drobné zprávy.

Nařízení.

Hledíce k vynesení vys. c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 23. prosince 1896, č. 29.535, jímž vyřízena zdejší zpráva **o přijímacích zkouškách pro první třídu** některých středních škol v Čechách ve školním roce 1896—97, nařizujeme ve příčině těchto zkoušek, jak následuje:

1. Co se týče obsahu zkoušek:

a) pro rozličná zkušební období i pro rozličné zkušební dni buďtež k písemnému vypracování dány vždy jiné úlohy;

b) upozorňuje se opětně, že dle vys. ministerského nařízení ze dne 14. března 1870, č. 2370 (V. Bl. č. 47) jest žádati obratnosť v analysování pouze pokud se týče vět jednoduchých rozvinutých;

c) za diktát pro zkoušku z pravopisu voliti jest jen článek co do smyslu celek tvořící;

d) pro zkoušku z počtů buďtež dávány, pokud se tak ještě neděje, úlohy textové.

2. Co se týče zevnější formy, jest i k této náležitou měrou přihlížeti.

3. Co se týče posuzování písemných prací, shledáno toto namnoze příliš shovívavým. Pročež ukládáme ředitelstvu, aby o to dbalo, aby posuzování to se dálo všude s tou přísností, jakou platné v té příčině předpisy vyžadují. — V písemných pracích z jazyka vyučovacího jest pravopis a rozbor každé o sobě klassifikovati a pak z obou těchto známek výslednou ustanoviti, při čemž samo sebou se rozumí, že kdyby jedna z obou oněch známek byla „nedostatečná“, nemůže výslednice býti „dobrá“.

Prohlídka písemných prací děj se s pozorností a péčí, aby se nestalo, že by následkem přehlédnutých a tedy do klassifikace nepočítaných chyb a výpustků některý zkoušenec nezaslouženě zproštěn byl zkoušky ústní.

Posudky vyjadřovány buďtež výhradně výrazy klassifikačními stupnice předepsané pro školy střední. (C. k. zem. šk. rada v Praze, dne 19/3. 1897, č. 7683.)

* * *

Poněvadž se naskytl případ, že žák, jenž před ukončením roku ze třídy vystoupil a nebyl klassifikován, vstoupiv pak následujícího školního roku do téže třídy, byl veden jako „**repetent**“ a s ním také dle toho nakládáno: vidí se c. k. zemské školní radě na základě vynesení vys. c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 29. března t. r., č. 6845 upozorniti ředitelstvo, že takových žáků mezi „opakující“ počítati nenáleží, aniť třídu, ve které jsou, ještě nedokončili.

Opakujícími ve vlastním slova smyslu jsou pouze ti žáci, kteří setrvavše ve třídě až do konce buď následkem nedostatečného prospěchu nuceni jsouce, buď ze zvláštních důvodů dobrovolně třídu již jedenkrát dovršenou opět navštěvují. (C. k. zem. šk. rada v Praze, 6/5. 1897, č. 12.241.)

Schválená díla:

Kameníček Fr. a Dvořák R., Všeobecný dějepis pro vyšší třídy. II. díl. V Praze 1897. J. Otto. 1·5 zl., váz. 1·65 zl. (3/5. 1897, čís. 9801.) — Týž I. díl. Pro reálky. V Praze 1897. 1·35 zl., váz. 1·5 zl. (14/5. 1897, č. 11.306.)

Rozmanitosti.

— **Israel v zemích negusových.** Francouzský cestovatel Jan Soudan, jenž dlouho žil v Habeši, píše v Revue des Revues (ze dne 15. února t. r.), že během tří tisíc let v Habeši panují Hebreové. Vypravujeť, že dle svědectví jednoho portugalského jesuity (roz. Brevedenty), jenž se vrátil z Habeše do Evropy r. 1710, tamní letopisy mluví o celé řadě císařův i císařoven před znamenitou Makedou či Nikolou, která v svatém písmě sluje královna Sábská; tato císařovna přemocná chtěla poznati Šalomouna, o němž jí vyprávěli divy, i vypravila se k němu s drahými dary v 20 roce své vlády či 2779. roce od stvoření světa (t. j. r. 2729 př. Kr.). Vracejíc se do Afriky porodila syna od Šalomouna, jejž nazvala „Menelik“ t. j. druhý já. Arabští dějepisci, nepřátelští Aethiopům, potvrzují to podání, ale vykládají jmeno Menelik jináč, totiž Ebn-Alek t. j. syn mudrcův. Mladý Menelik poslán jest matkou svojí do Jerusalema, kde Šalomoun jej vychovával v chrámě a po skončeném vzdělání poslal jej domů s tlupou učených rabbinův a 12.000 mladými zástupci 12 hebrejských kmenů. Když přišli do Habeše, odstraněno jest klanění slunci a přijato ctění Jehovy. Menelik, jenž následoval na stolci matky své, založil dynastii atiův, císařův a negusův; habešské i arabské letopisy uvádějí úplný seznam vládcův té dynastie, připojujíce k jmeni každého z nich: syn Šalomounova jmena. Potomstvem

oněch-hebrejských vystěhovalcův jest asi 400.000 Židův, kteří nyní dělají vyšší, vládnoucí kastu mezi 14 milliony aethiopského národa skládajícího se z Nubijcův, Gallův, Řekův, Arabův, Černochův a j. Poměr k Jerusalemu dlouho se uchovával: jinoši se posýlali v stoliční město Judey, jako mladí Římané do Athen, dokončovat svého vzdělání, a pouť do chrámu Šalomounova pokládala se za věc náboženskou. Zároveň i z Palaestiny se objevovaly časem značné emigrace, jmenovitě po vzetí Jerusalema Nabuchodonosorem, za Salmanasara a konečně za Tita v době pádu posvátného města. Poslední osadníci však nesmísili se s tuzemci aethiopskými a usadivše se v Samenských horách uchránili tito Židé netoliko dřevní víru svou při zavedení křesťanství v Habeši, ale užívajíce ochrany negusův, kteří krutě pronásledovali Gally přijímající křesťanství, uchovali se až do těch čas ve zvláštních okresích Samenské provincie pod charakteristickým jmenem Fallaciův t. j. vyhnancův; oni nekonají vojenské služby a zabývají se hlavně výrobou kovův. Vyjma tyto věrné syny Israele všichni ostatní Hebreové, kteří učinili z Aethiopie skutečnou židovskou říši, snadno přešli v křesťanstvo po příkladu tehdejší císařovny z rodu Šalomounova i jejího hlavního kleštěnce též hebrejského původu, jenž byl křtěn sv. Filippem v době jeho cesty do Palaestiny, r. 35 po Kristu. Sv. Frumentius, prvý apoštol Aethiopie, obrátil konečně celý kraj na novou víru, při čem vše v zákoně Mojžíšově, co nebylo přímo zrušeno Kristem, zůstalo ve své moci. Takým spůsobem Habešané historicky, ethnicky i náboženský nejsou nic jiného leč Hebreové, kteří cestou mírnou přešli od Mojžíše k žádanému Messiáši, a ač během 14 věkův s herojskou statečností uchránili novou víru svou od vlivu musulmanského, přece zbytky hebrejstva se tak úporně zakořenily, že je znáti jest do těch čás. V náboženských obřadech, v státním ústrojí i v národních zřízeních této hebrejsko-křesťanské říše stejně vynikají črty toho i druhého učení. Vedle křtu trvá obřezání; církevní služby se konají mrtvým starogezským jazykem, směsí to chaldejského a starohebrejského jazyka; v chrámě posvátného města Aksuma uchovává se stánek Mojžíšův, jenž dle podání tajně vyvezen byl z Jerusalema, i ukazuje se lidu při slavnostních příležitostech; pohřby se konají po starém obyčeji hebrejském; Habešané nejedí vepřového masa; v zákonech se uchovalo mnoho hebrejských ustanovení, na př. kamenování ženy nevěrné, ač nyní tento trest téměř všude zaměněn ztrátou věna. Ale nejvíce se hebrejský původ vyšších tříd Habeše dokazuje fysickým typem jejich: vlasy, očima, nosem, rty jsou to čistokrevní Hebreové palaestinští. Symbolickým pak potvrzením hebrejsko-křesťanské dvojakosti Habeše jest císařská pečeť negusova: s jedné strany její nachází se řecký kříž s nápisem „Přesvatá Panna“ a s druhé židovský lev držící v pravé tlapě říšské jablko s nápisem „Císař israelský“.

— **Přednášky z oboru slavistiky** v letním pololetí r. 1897 na universitě *Lvovské*: *Pilát:* Dějiny literatury polské od 2. polovice X. věku do konce XV. věku. Repetitorium mluvnické na základě četby i výklady Žaltáře Floryanského. Cvičení z filologie polské. *Kalina:* Nauky o conjugací jazyka staroslověnského na základě srovnávací mluvnice jazykův indoevropských. *Kolessa*: Dějiny rusínské literatury XII.—XIV. věku. Dějiny rusínské řeči XI.—XV. věku. Četba i rozbor vybraných výtvorův XIX. věku.

Konkursy.

Uprázdněna jsou místa: skut. učitele mathematiky a deskriptivy na reálce Karlínské; skut. učitele dějepisu a zeměpisu na reálce Náchodské a na gymnasii Strážnickém; skut. učitele klass. filologie na gymn. Přerovském; skut. učitelův frančtiny (s češtinou i němčinou) a věd obchodních na průmyslové škole Prostějovské; prov. hlav. učitele kreslení a přírodopisu na ústavě učitelek v Brně; assistentův pro odbor stavební a strojnický na průmyslové škole Brněnské.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnost nauk.

Třída filosoficko-historická. Dne 14. června přednášel prof. Dr. J. *Zubatý* o staroindických mužských kmenech na dlouhé í. — Předložili se artikulové soudní z arcibiskupského panství Červeno-Řečického z let 1626 až 1667, kteréž k tisku připravil Ant. *Tomíček*.

Třída mathematicko-přírodnická. Dne 28. května přednášel prof. Dr. J. N. *Woldřich*: „Přehled diluviální a předhistorické fauny obratlovců z českého massivu"; prof. Dr. F. *Bayer*: „Nový nález ještěra Polyptychodon Ow."; J. *Soukup*: „Porfyrovitý augitický diorit z Hučic u Březnice." Prof. K. Preis předložil pojednání E. *Votočka* a *Laxy*: „Nový spůsob redukce keplifníku mědičnatého při určování invertního cukru." Prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání prof. M. *Lercha* ve Freiburku: „Některé vzorce, spadající do theorie funkcí elliptických." Dne 11. června předložil prof. Dr. K. Vrba pojednání prof. K. *Küppera*: „Primitivní a imprimitivní skupiny na C_p^n."

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

(Podané od auktorů.)

(Pokračování.)

K neposledním ozdobám Musejníka náleží v této době jeho vlastní články o Rukopise Kralodvorském 1852—53, o králi Václavovi I. 1854 a pak studie a překlady z literatury řecké (Tragické básnictví Řeků 1853; překlad Aristofanových Acharnských 1849 a Rytířů 1850). Tyto stejně významny jsou po stránce vědecké i svou ušlechtilou tendencí; mělyť podati nové vzory probouzející se české literatuře, zvláště dramatické, podobně jako Shakespeare 1851, Calderon 1858 a španělské romance 1856, s nimiž tehdy Nebeský snažil se seznamovati literáty české.

Trudnou pausu v těchto šlechetných snahách, budících všude patrný ohlas, učinil r. 1858. Začal se polemikou Nebeského s J. J. Hanušem a skončil se pověstnou affairou s Tagesbotem, jež tolik temných stínů vrhla na povahu Nebeského. Bedlivé prozkoumání případu však očišťuje památku Nebeského z této poskvrny bezcharakternosti. Složení redakce Musejníka (1861) bylo asi následkem událostí těch spolu s bolestnou rozmrzelostí a uzavřeností, v níž bavil se Nebeský novými překlady z Aischyla (Prometheus, Eumenidy 1862), Aristofana (Žáby 1870), z Terentia a Plauta (1871 až 1873), jimž dostalo se pochvaly i nejpřísnější kritiky, i studiemi lidové poesie (Novořecké národní písně 1864: Kalavala 1866 a j.). Několik nedokončených překladů a neprovedených plánů končí tuto četnou a rozmanitou řadu prací, jež stejně pochvalné svědectví vydávají Nebeskému jako umělci i učenci.

Zkoumání kostí a lebek českých v kostnicích venkovských. Napsal Dr. J. *Matiegka.* Předloženo dne 16. října 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 42.

Ačkoli se kostnice již v XVI. století jako staré zařízení připomínají a tehdy tělesné zbytky obyvatelstva z různých dob a různého původu chovají, jest zkoumání materiálu v nich nahromaděného velmi důležité a jinak nenahraditelné.

A. Lebky. Autor podává na tabulkách I—VII rozměry a indexy skoro 300 lebek z kostnice v Mělníku, v Budyni a v Třebivlicích, tedy vesměs z Podřipska. Na str. 3—15 jsou rozměry a indexy v serie seřaděny a průměrné číslice vypočteny. Lebka česká jest průměrně velmi objemná (kapacita 1456·9 cm^3), brachycefální (ind. 83·33), střední výšky, leptoprosopní, mesosemní a mesorhinní. Nejvíce převládá typ t. zv. sarmatský (Hölder) či batavský (Virchow) [48·3%]; t. zv. germanský typ nachází se již jen v 2%. Pohlavní rozdíly jsou ve všech směrech patrné. — Porovnání s lebkami z VIII.—XII. a z XVI. století dokazuje nenáhlou změnu tvarů a rozměrů lebečních v tom spůsobu, že se lebka stává bratší, širší, nižší, tedy kulatější a objemnější. Obličejová část stává se v poměru k mozkové části menší. Typu germanského ubývá, krátkých typů přibývá. — Jednotlivé kostnice jeví některé rozdíly; věčší rozdíly se vyskytují při porovnání lebek z Čech s lebkami moravskými a slováckými. — Brachycefalie české lebky poznána byla již Retziem r. 1845; pokud se obličeje týče, byly nesprávné starší náhledy teprve novějším zkoumáním opraveny. Z porovnání českých lebek s lebkami cizími vysvitá, že se lebky české nejvíce podobají lebkám sousedních kmenů německých, především lebkám bavorským; s těmito jeví věčší podobnosť než samy lebky Němců z Dolních Rakous a lebky badenské. Z bavorských podobají se českým nejvíce lebky z Michelsfeldu, tedy z půdy původně slovanské. — Porovnání s lebkami různých národů a kmenů ukazuje, že není jednotného typu slovanského ani německého. — V deskriptivních charakterech se rovnají naše lebky ostatním evropským.

B. U dlouhých kostí zjištěna byla délka a dle ní odhadnuta celková výška těla. Tato činí dle toho u mužů 168·9, u žen 157·1 cm., jak skutečným měřením podobně zjištěna byla. — Místní rozdíly nejsou značné. — Rozdíly v délce kosti mezi levou a pravou stranou jsou patrné a ukazují na křížovou asymetrii, při které má pravá hořejší a levá dolejší končetina

převahu. — V indexu antibrachiálním (u ♂ 75·4, ♀ 72·4) a tibiofemorálním (u ♂ 80·6, ♀ 79·4) jeví kosti z českých kostnic stejné poměry jako kostry jiných národů evropských. Perforace humeru se vyskytuje v 7·7%, platyknemie, na kostrách z pohanských hrobů hojná, jest nyní řídká; index platyknemie jest v průměru 73·79.

Příspěvky k monografii českých Neuropter a Pseudoneuropter. Podává prof. *Fr. Klapálek.* Předloženo dne 30. října 1896. Rozprav třídy II. ročníku V. číslo 44.

Spisovatel podává první díl připravované monografie českých Neuropter, obsahující soustavný rozbor rodu Panorpa a Boreus. Probírá nejprve zevnější ústrojnost rodu Panorpa a rozebírá znaky druhové. Zavádí nový znak, totiž poměrné číslo délky rypáčkové. Podrobněji rozebrán jest „forceps" (klíštky). Tento skládá se ze přeměněného kroužku devátého i desátého a mohutně vyvinutých noh pohlavních, jež vlastní klíštky tvoří. Kroužek desátý úplně jest pod krajem hřbetního oblouku devátého ukryt, zpod něhož pouze krátké štěty (cerci) vyčnívají. Pyje jsou dvě rohovité a nevtažitelné, opatřené u kořene jejich vynikajícími pochvami pyjovými, které zdola je přikrývají a na konci jsou vykrojeny nebo rozčísnuty. U samičky tvoří břišní kroužek devátý (výminečný to u hmyzu případ) chlopeň podplodní, na jejíž vnitřním kořeni otvor pohlavní se nalézá. Následuje popis pěti českých druhů a k nim patřící klíč. Rod Boreus vyznačuje se u samečka nedokonalými, u samičky vůbec nevyvinutými křídly. Konec těla ♂ podobně jest vyvinut jako u Panorpy, netvoří však forceps; konečný článek noh pohlavních opatřen jest ještě zubem. U samičky jest chlopeň podplodní až ku kořeni rozčísnutá. Spisovatel podává pak popis jediného druhu českého.

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Ročník VI. Číslo 4. Petr Petrović Njegoš: *Horský věnec.* Dějepisná událost z konce XVII. století. Báseň. Přeložil a objasnil Jan Hudec. Nákladem Jana Otty.

Denary údělných knížat na Moravě (XI. a XII. stol.). Napsal *Josef Smolík.* (Se čtyřmi tabulkami.) Rozprav třídy I. ročníku V. čís. 2.

Když Břetislav (I.) r. 1029 dobyl Moravy na Polanech a Uhřích, zůstal po vůli svého otce Oldřicha správcem celé této země a psal se „Dux Moraviae". A když sám na sklonku svého života zřídil následnictví na stolec český dle stařešinství, stal se po jeho smrti (r. 1055) nejstarší syn Spytihněv vévodou, který třem svým bratřím vykázal k výživě úděly na Moravě. Vratislav dostal Olomoucko a Ota Sličný s Kunratem Brněnsko a Znojemsko. Toto rozdělení země moravské zůstalo základním a trvalým až do prohlášení Moravy za markrabství. Přibývalo-li však členů rodu Přemyslova, o které všechny musilo býti postaráno, bývala od těchto údělů oddělována území menší, ovšem jen dle potřeby, dočasně. Tím vznikl úděl Hradecký (na Moravici), Břeclavský a Jemnický.

Pokud se vybíjení mincí týče, známy jsou dosud pouze denary údělů základních, totiž Olomouce, Brna a Znojma, z čehož jde, že jejich knížata

měli mincovní právo. Poněvadž pak celá Morava náležela pod svrchovanosť vévody českého, který dle své vůle a rozličných závažných okolností úděly buď rozdával neb odjímal (usazoval neb vyháněl), dostali knížata moravští právo minci raziti jediné od vévody českého. Tento, jak se často dočítáme, pustil úděl tomu neb onomu knížeti, avšak nikdy se zvláště nepřipomíná, že by mu byl dovolil raziti minci. Z toho musíme souditi — poněvadž příslušný kníže minci skutečně na své jmeno vybíjel — že toto právo záviselo na údělu. Kdo byl držitelem toho neb onoho ze tří základních knížectví na Moravě, už tím měl právo mincovní (jus monetandi, jus cudendi). Avšak práva toho (jako všech ostatních práv) byl hned prost, jakmile z jakékoli příčiny buď vévodou českým z údělu byl vypuzen, aneb sám z něho ušel a p. Trest stihl však jen vinníka-knížete, nikoli jeho rodinu, když se tato proti vévodovi ničím neprovinila. V případě tom staral se o ni vévoda dále, ponechávaje jí všechna práva a proto i právo minci raziti, jako výnosné regale (zádruha). —

O denarech každého údělu pojednává se zvlášť dle posloupnosti knížat.

Český vévoda Jaromír zavedl první na své denary jmeno zemského patrona sv. Václava. Podobně se zachoval Břetislav (I.) za svého vladaření na Moravě. Sídlem byv totiž v Olomouci, kde stál prastarý chrám, zasvěcený sv. Petru a Pavlu, opatřil své denary jmenem patrona Olomouckého sv. Petra a po něm rovněž Vratislav (v první době) jako kníže Olomoucký. Když pak Vratislav r. 1061 dosedl na stolec český, dostal Ota Sličný Olomoucko, kdežto Kunrat I. zůstal správcem obou ostatních údělů jsa sídlem v Brně. Poněvadž též v Brně stál starý chrám, zasvěcený rovněž sv. Petru a Pavlu (na Petrově), a sv. Petr ctěn byl v celém knížectví jako jeho sv. patron, smluvili se as oba bratři na tom, aby denary jejich i po této stránce snadně se rozpoznaly, že Ota Sličný v Olomouci — kde už dříve stálo „Castrum Scti Wenceslai“ — opatří své mince jmenem sv. Václava a Kunrat jmenem sv. Petra. A tak to zůstalo i za jejich nástupců. Tím se vysvětluje, proč Vratislav II. v první době (r. 1058) jako údělný kníže Olomoucký má na svých denarech Sct. Petrus (jak už připomenuto) a v druhém období, když už jako český král (r. 1086) spravoval opět týž úděl, opatřil své mince jmenem sv. Václava.

Tím, že od časů Oty Sličného Olomoucké denary mají jmeno sv. Václava, které v těch dobách nescházelo na žádném denaru českém, bylo zapotřebí zejmena u Svatopluka, který vládl nejprve údělem Olomouckým a později se stal vévodou českým, denary jeho moravské od českých odděliti, a rovněž u Soběslava I., který asi r. 1132 ujal se knížectví Olomouckého atd. Stalo se tak vždy na základě denarů, hromadně nalezených na Moravě a v Čechách.

Mince údělu Brněnského počínají se Kunratem I., když tam vládl sám od r. 1061. Na nich jest jmeno sv. Petra a rovněž na denarech každého jeho nástupce, když vládl sám. Byl-li Brněnský kníže nezletilý a dostal-li poručníka, jako zejmena Spytihněv, syn Oldřicha Kunratovce, jehož poručníkem byl Ota II. (Otík), shledáváme na dotyčných denarech pouze jmena obou těchto knížat.

Úděl Znojemský ctil za svého patrona sv. Mikuláše, jemuž zasvěcen hlavní chrám v Znojmě. A proto denary tohoto knížectví opatřeny jsou vesměs jmenem tohoto svatého.

Jmena těchto tří sv. patronů, totiž sv. Václava, sv. Petra a sv. Mikuláše při určování a přidělování denarů moravských tomu neb onomu údělu pokládána byla v této práci za vůdčí. Nicméně shledány i takové denary, na všechen spůsob moravské, na nichž se vyskytují buď jmena dvou svatých, buď totéž jmeno na líci i na rubu aneb i místo jmena knížete z údělu vypuzeného jmeno jeho sv. patrona, n. p. „Sct. Oldricus“ na místě „Oldricus“ (syn Kunrata I.). V takových a podobných případech (zejmena v tomto posledním) kladou se denary ty do oné doby, kdy po vypuzení knížete (na př. Oldřicha) zůstala v knížectví jeho rodina, jež se ničím neprovinila, a proto ve svých právech vévodou českým ponechána byla (zádruha).

Kromě toho vyskytly se (v nálezu Rakvickém) moravské denary, na nichž legendy buď jinak zachovalé a čitelné žádného smyslu nedávají, aneb tak porušeny jsou, že žádnému ani knížeti ani údělu přiděleny býti nemohou.

Sluší připomenouti, že nejedny denary zde popsané a vyobrazené (na př. Jindřicha, syna Svatoplukova, Břetislava, syna Václava Olomouckého a j.) podstatně a závažně doplňují nejstarší listiny na zprávy o mincovnictví moravském nad míru chudé.

Všichni údělní knížata razili své denary v mincovně vévody českého na pomezním hradě Podivíně, položeném blíže hranic rakouských u Břeclavi, kudy vedla od nepaměti velice důležitá, na clo bohatá, stará obchodní cesta z Moravy k Dunaji.

Vyšší geodaesie. Část prvá. Napsal Dr. *V. Láska.* V Praze 1896.

Auktor byl veden tím, že české literatuře potřebí spisu úvodního, který by obsahoval vše, co k porozumění speciálních děl věděti nutno — tedy spisu více méně orientačního. Do podrobností nepouštěl se nikdež, hledě hlavně vystihnouti ducha uvedených method, mnohdy i zdánlivě na úkor dosažitelné přesnosti. Celek rozvrhl na tři části: část prvá obsahuje nauky úvodní, část druhá nauky fysikální a část třetí upotřebení obou v problemech geodaetických, t. j. vlastní část výkonnou. Z kartografie pojato jen, co vidělo se nezbytným.

V §§ 1. a 2. podává spisovatel všeobecné úvodní pojmy a vzorce; v § 3. sestavil několik častěji užívaných mathematických vzorců a číselných udání; §§ 4. až 8. podávají některé doplňky ku sférické trigonometrii, tak zejmena větu Legendreovu a methodu additamentu; v § 8. a 9. vyložen pojem souřadnic sférických. Dále jest od § 10. počínajíc v krátkosti odvozena theorie geodaetické křivky na ellipsoidu, jež se končí principem geometrického stanovení tvaru země.

Oddělení druhé otvírá § 19., obsahující základy theorie funkcí veličin komplexních; ukončeno jest novým řešením hlavního problemu. V §§ 22. až 24. uvedeny jsou některé základní rysy kartografie theoretické.

Ostatní část prvého sešitu věnována jest několika základním pojmům fysikálním, především pojmu geoidu, pak odchylce od směru tížnice a theorii nivellování. Poslední paragrafy náležejí vlastně do sešitu druhého; pojal jsem je však v prvý proto, aby ten, komu na vlastním problemu geofysiky nezáleží, tedy především technik, bez ujmy mohl druhého sešitu pominouti.

Literaturu, jakož i obšírnější tabulky ponechal jsem až na konec díla. Seřadím ji dle příslušných paragrafů v knize, tak aby čtenář výše se nesoucí hned o dalším studiu byl orientován.

Jan Blahoslav a Jan Josquin. Příspěvek k dějinám české hudby a theorie umění XVI. věku. Napsal *O. Hostinský.* S novými otisky obou Muzik: Blahoslavovy (1569) a Josquinovy (1561). Předloženo dne 10. května 1896. Rozprav třídy I. ročníku V. čís. 1.

„Musica, to jest knížka zpěvákům náležité zprávy v sobě zavírající," vydána B. Janem Blahoslavem r. 1558 v Olomouci. Byl to první theoretický spis hudební v jazyku českém, určený především pro ty, kteří by chtěli zpívati z not, zejmena duchovní písně z kancionálů a tudíž populární. Úspěch Musiky té byl takový, že r. 1569 v Evančicích vyšla podruhé, k tomu rozmnožená dvěma Přídavky: jedním o výkonném umění pěveckém jednajícím, pro „kantory" čili zpěváky, druhým pak o poetice zpěvu duchovního, pro „písní skladatele" čili básníky. Tento druhý Přídavek otiskli Ign. Hradil a Jos. Jireček jakožto vhodný doplněk Blahoslavovy Grammatiky české, vydané jimi r. 1857; mimo úvahy a pokyny k obsahu duchovní písně hledící pojednává se v něm dosti zevrubně též o zevnější formě písně a při tom na několika stránkách i o prosodii, a sice časoměrné, jiż právě Blahoslav u nás první uvedl i do theorie i do praxe básnické. Otázka prosodická tou měrou stála v popředí našich zájmů literárních, že všechno ostatní ponecháno stranou a těch několik stránek o časomíře považováno za věc nejdůležitější, ba za jedinou pozornosti hodnou. A jelikož exemplář Blahoslavovy Musiky v Museu království Českého byl tenkráte jediný známý — nyní zjištěn jest druhý exemplář v městské knihovně Vratislavské — širší kruhy literární znajíce jen to, co k onomu vydání Grammatiky bylo přitištěno, zapomínaly na hudební obsah vlastní Musiky a prvního jejího Přídavku, bezděky stotožňovaly onen Hradilem a Jirečkem otištěný druhý Přídavek s celou Musikou Blahoslavovou. I vnikl tak do dějin písemnictví českého omyl, jenž stal se nenáhle tradicí téměř obecně hlásanou: že Musica Blahoslavova jedná o časoměrné prosodii české jako o hlavní, ne-li jediné věci. Pohříchu ani hudební kruhy naše neznaly nejstarší českou knihu o hudbě; spokojovaly se nanejvýš citováním titulu jejího a poznamenávaly, že jedná se v ní o časoměrné prosodii, o vlastním pak obsahu hudebním se ani nezmiňovaly. Pouze K. Konrád Musiku tu znal a nejednou se jí dovolával jakožto hudebního spisu theoretického, zejmena při karakteristice tonin církevních.

Seznav před lety, že právě Blahoslavova Musica výborně by se k tomu hodila, by českého čtenáře uváděla do staré nauky hudební, připravoval jsem nové vydání její — a zároveň i druhého podobného českého spisu doby té, Muziky Jana Josquina z r. 1561. Nezbytný orientující úvod k novému vydání tomu však brzo vzrůstal na samostatné pojednání netoliko o obou knihách, nýbrž i o jejich autořích, zejmena o Janu Blahoslavovi. Význam tohoto posledního pro dějiny české hudby jevil se tak značným, že bylo potřebí k úvaze o jeho Musice přidružiti též ocenění jeho činnosti hymnologické jakožto hlavního redaktora kancionálu Šamotulského (1561) a ovšem i jakožto básníka, po případě též hudebního skladatele duchovních písní. S druhé strany zase obsah druhého Přídavku Musiky musil býti doplněn Blahoslavovými názory o umění vůbec a slovesném zvlášť, jež nalézáme v jeho

Grammatice a ve Vadách kazatelův. Co pak Josquinovy Muziky se týká, byla záhada dvojí: po prvé jméno autorovo, Jan Josquin, jest patrný pseudonym, slušelo hledati tudíž osobnost, jež za ním se skryla; po druhé pak ostré kritické glossy rukopisné, jež čteme v jediném zachovaném (bohužel neúplném) exempláři knihy té, rovněž v knihovně Musea království Českého, jsou tak zajímavé, že také otázka po jejich původci zdála se nezbytnou. Souvislost konečně, která při řešení záhad těch objevila se mezi oběma Muzikami a jejich autory, dvojnásobně žádala, aby předeslán byl stručný náčrtek života Blahoslavova, ovšem s hlavním zřetelem k jeho činnosti na poli uměleckém.

Životopisný nástin ten, jenž tvoří hlavní obsah I. kapitoly přítomné rozpravy, arci nepodává nových dat, nýbrž poukazuje toliko důrazně k spojitosti, která je mezi praktickými a theoretickými činy Blahoslavovými v oboru umění a jeho Filippikou z r. 1567; i jeví se nám pak tato Filippika nejenom jako skvělá polemická obrana kulturních snah Jednoty bratrské vůbec, ale zároveň též jako obhájení vlastní rozsáhlé Blahoslavovy působnosti umělecké a literární.

Kapitola II. obsahuje historii kancionálu Šamotulského a jeho druhého vydání (Evančického) z r. 1564, jakož i úvahy o poměru jeho k starším zpěvníkům bratrským a o pramenech jak textů, tak nápěvů písní. Při tom zprávy podané o kancionálu tom Jos. Jirečkem v Č. Č. M. 1862 v lecčems mohly býti doplněny a opraveny. Zejmena ukázalo se porovnáním obou vydání z r. 1561 a 1564, že veliký pokrok co do úpravy tiskové a výzdoby rytecké, jenž se právem přičítá tiskárnám bratrským za zvláštní zásluhu, byl učiněn již r. 1564, tedy ještě za živobytí Blahoslavova a patrně i jeho zásluhou, ba dle vší pravděpodobnosti také vlastním jeho účastenstvím osobním. Zvláště zajímavý doplněk k vnitřní historii kancionálu poskytl mi však exemplář Šamotulského vydání z r. 1561, v Ochranovském archivu chovaný, svými přečetnými glossami rukopisnými.[1]) Značná část jejich psána jest Blahoslavem samotným a obsahuje jednak kritiku mnohých písní, jednak návrhy na rozmanité opravy, jež jakožto „největší korrektor“ činil a s ponecháním jisté volnosti („prout videbit“ podle přípisku na titulní stránce) předložil B. Václavu Solínovi, jemuž svěřen byl tisk druhého vydání v tiskárně Evančické, r. 1564. Množství jiných pozdějších a rozličně psaných gloss pak dokazuje, že Ochranovský vytisk ten byl officiálním exemplářem, dle jehož korrektur pořizována další vydání tohoto kancionálu i dlouho ještě po smrti Blahoslavově. Nejcennější poučení z vlastních gloss Blahoslavových je to, že nyní jasně poznáváme, proč on, ač jinak sepsal vřelou Apollogii kancionálu toho, přece s ním nikterak spokojen nebyl, a proč toužil i r. 1564 po novém, třetím vydání, jehož se však nedočkal: byl to především výběr písní, s nímž namnoze nesouhlasil hlavně pro nedostatky básnické, a jelikož nejčastěji a nejostřeji kritisoval a odmítal právě písně Augustovy, je patrno, že zejmena celá řada písní Augustových dostala se do kancionálu Šamotulského proti vůli Blahoslavově zakročením starších Bratří, jemuž se redakce jen velmi nerada podrobila. Avšak ani vydání z r. 1564 nevyhovělo všem přáním Blahoslavovým; také v něm zůstala mnohá píseň Augustova, již vrchní redaktor kancionálu nejrozhodněji odmítal. Spor obou těchto mužů vrhá tudíž své stíny i do historie velkého zpěvníku bratrského. — Kapitola

[1]) Teprve po vytištění rozpravy své zvěděl jsem, že exemplář ten pochází ze severní Moravy, z krajiny Frenštátské a Hodslavické; byl tam r. 1892 za 10 zl. koupen pro archiv Ochranovský.

se končí zprávou o Blahoslavových „Evangeliích“ r. 1571 podruhé vydaných, ana kniha ta, obsahujíc výběr t. zv. „akcentů“ církevních pro bratrskou bohoslužbu upravených, doplňuje kancionál jakožto sborník zpěvů v užším slova toho smyslu čili „koncertů“.

V III. kapitole podán seznam všech písňových textů Blahoslavem sepsaných nebo přepracovaných s povšechnou charakteristikou oněch s hlediska básnického; první dvě sloky písně „Chvály radostné“ otištěny i s nápěvem (z Horatiových ód Tritoniových) jakožto ukázka časoměrné praxe Blahoslavovy. Pak následuje osm nápěvů písňových, jichž autorství alespoň s poměrnou pravděpodobností přičísti lze Blahoslavovi.

Kapitola IV. zabývá se Musikou Blahoslavovou, jejížto první (nám neznámé) vydání r. 1558 dle všeho v podstatě zůstalo nezměněno i při vydání druhém, r. 1569. Autor její jakožto hudebník byl muž velmi pokročilý, čerpal z nejnovějších a nejlepších pramenů latinských, zejmena z Adriana Petita Coclica „Compendium musices“ 1552), z Hermanna Fincka „Practica musica“ (1556), jichž obou se také dovolává, a z N. Listenia Musiky (od r. 1533 velmi často znovu vydávané), kterou zajisté znal již z doby svého pobytu na universitě Vitemberské; k pobytu tomu vůbec všechna studia jeho v oboru hudby a poetiky poukazují jakožto k začátku a základu svému. První Přídavek druhého ukazuje nám Blahoslava také jakožto výborného znalce umění pěveckého, jenž patrně sám byl dobrým zpěvákem. O jeho bystrém pozorovacím nadání hudebním svědčí mimo jiné i to, že on první užil notového písma k naznačení melodického spádu a rhythmu slov mluvených a to ve Vadách kazatelův. Obsah druhého Přídavku, doplněný z Grammatiky a z Vad kazatelův, poskytuje hlavní obrysy poetiky Blahoslavovy, příspěvek to k dějinám esthetiky a theorie umění v Čechách pozornosti hodný.

Kapitola V. věnována je Josquinově Muzice a jejímu autoru. Kniha sama jedná výhradně o theorii hudby; u porovnání se spisem Blahoslavovým, co do celého plánu svého důmyslným a praktickým, co do spůsobu podání jasným a jazykově správným, stojí však Josquinův rozhodně níž, ač jakožto dílo konkurrenční chtěl jej předčiti věčší bohatostí obsahu a věčší zevrubností výkladů. Musejní exemplář je hojně glossován kritickými přípisky namnoze velice ostrými, ba bezohledně příkrými, jež obracejí se hlavně jednak k samolibosti a domýšlivosti autorově, jednak k chatrné jeho češtině. Z vnitřních důvodů vnucuje se myšlenka, že glossatorem tím byl Blahoslav; srovnáním písma s nepochybnými rukopisy jeho domněnka ta plně se potvrzuje. Přípisek pak na titulní stránce („B. V. Solín zepsal tu m. . . . v ten čas když se . . . na hněval“), s přípiskem na Ochranovském exempláři kancionálu, jímž Blahoslav jej odevzdával témuž V. Solínovi, co do písma nepopíratelně shodný, ukazuje k Solínovi jakožto pravděpodobnému autorovi Muziky. To, co o Solínovi jinak je známo, buď neodporuje mínění tomu, buď přímo je podporuje — zejmena poměr jeho k Blahoslavovi; bylť Solín svého času od starších Bratří vyslán do Šamotul, aby tam dohlížel při vytištění kancionálu, o němž víme, že proti vůli Blahoslavově do tisku dán byl, avšak dotištění kancionálu v Šamotulách se nedočkal, byv patrně před časem, snad pro neshody s redakcí, odtamtud odvolán. A právě v té době (1561) vydána Josquinova Muzika, Blahoslavem zajisté hned za čerstva tak peprně glossovaná; později však, když mělo se přistoupiti k druhému vydání kancionálu, smířili se Blahoslav a Solín, a bezpochyby teprve po smrti tohoto

(1566) připsal glossator na titulní list Muziky té, jaksi na vysvětlenou, že sepsána byla „v ten čas“, kdy se spolu hněvali. Že Solin byl hudebníkem, o tom pochybovati nelze; ba šifra J. J. V. S., kterou označena je v Muzice Josquinově čtyřhlasá úprava písně „Kdož pod obranou nejvyššího“, nejpřirozeněji dá se vyložiti: Johannes Josquinus, Venceslaus Solin.

Obě Muziky otištěny jsou dle exemplářů musejní knihovny Pražské, Blahoslavova celá i s oběma Přídavky, z Josquinovy ovšem jen zachovaných prvních šest archů. Oba titulní listy jakož i ukázky rukopisných gloss z Josquinovy Muziky a z Ochranovského exempláře kancionálu Šamotulského, dále i četné příklady notové jsou faksimilovány. Pravidla, jimiž řídila se při novém vydání tom transkripce textu a not, vyložena jsou v čele Poznámek, jimiž vysvětluje se zevrubně zejmena hudebně theoretický obsah, pokud bylo potřebí; přidáno je konečně i Názvosloví obou Muzik, české i latinské, ve spůsobě malého slovníčku.

Fossilní fauna stepní z Košířské Bulovky u Prahy a její geologicko-fysiografický význam. Podává *J. N. Woldřich.* S pěti obrazci v textu a dvěma tabulkami. Předloženo dne 22. ledna 1897. Rozprav třídy II ročníku VI. číslo 1.

Pojednání to skládá se mimo úvod z části palaeontologické a geologicko-fysiografické. První část obsahuje palaeontologický inventář Košířské Bulovky, t. j. popis zbytků devatenácti druhů ssavců, mezi nimiž deset hlodavců, pocházejících až na dva z vrstvy jednotné (stepní), zbytků ptáka a měkkýšů. Druhá část podává stratigrafické poměry vrstevních uloženin, petrografickou povahu jejich s porovnáním některých mimočeských uloženin a vznik jejich; zabývá se dále, mimo některé poznámky týkající se období glaciálního, hlavně faunou stepní a vrstvou, v níž uložena byla, jakož i obdobím stepním vůbec a stářím hranců. Mimo podstatné příspěvky palaeontologické, petrografický rozbor některých hlin diluviálních a stanovení stáří hranců vysvitá z pojednání, že byl v Koš. Bulovce zjištěn přesně horizont, obsahující hojné zbytky pravé a typické fauny stepní, až na dva druhy skoro úplné, ohraničený v základu zbytky fauny glaciální a vrstvou současnou s obdobím glaciálním, v patře zbytky fauny pastevní s vrstvou luční — nový to důležitý důkaz pro období stepní nejen v Čechách ale i v střední Evropě vůbec. —

Předběžná zpráva o zemětřesení pošumavském ze dne 5. ledna 1897. Podává *J. N. Woldřich.* S obrazem v textu. Předloženo dne 22. ledna 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. číslo 2.

Na základě zpráv došlých autora z obvodu českého a prof. Dra Becke-a z obvodu německého v království Českém, pak veřejných zpráv z Freyungu a Grafenau v Bavořích, vysvitá zatím, že otřes ten asi 5—6 vteřin trvající, s podzemním rachotem spojený, jest nejspíše původu dislokačně-tektonického, a že vznik jeho spočívá asi ve vrhu pruhu křemencového v Bavorsku mezi Freyungem a Grafenau se táhnoucím. Otřes, jenž prý byl v Bavorském lese silnější, odkud však podrobné zprávy ještě známy nejsou, zasáhl podél ruly hercynské české hranice v délce asi 30 kilometrů mezi Hůrkou a Tussetem

a šířil se jednak hlavně podél údolí Volynky až za Čkyni, jednak slaběji směrem údolí Blanice, aniž zde tak daleko na severovýchod zasáhl.

Spektroskopická pozorování některých hvězd. Od *G. Grussa.* Věnováno za přijetí do České Akademie. Předloženo dne 22. ledna 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. číslo 7.

Pozorování zde uvedená vztahují se na spektrum III. trabantu Jupiterova, při čemž byl v červené části vidma viděn širší absorpční pruh, nejspíše souhlasný s charakteristickým svazem v červené části vidma planety Jupitera, dále na vidmo Uranovo a na plynová spektra několika mlhovin planetárních; při spektroskopické prohlídce části nebe nalezena byla nová planetární mlhovina $\alpha = 20^h\ 15^m\ 13^s$, $\delta = +\ 16^{\circ}25{\cdot}2'$ (roku 1897 0). Z hvězd byla vyšetřována vidma několika hvězd měnlivých (barevných) a dvou hvězd velezajímavého typu Wolf-Rayetova.

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Ročník VI. Čís. 6. Thomas Moore: *Lalla Rookh.* Část druhá. Přeložil Dr. Frant. Krsek. — Číslo 7. Arany János: *Budova smrt.* Hunská pověst. Přeložili Frant. Brábek a Jar. Vrchlický. Nákladem Jana Otty.

Zprávy o činnosti valných shromáždění.

Ve valném shromáždění dne 31. října 1896 přečten přípis Jeho Excellence pana místodržitele, vyjadřující nejvyšší dík Jeho Veličenstva za výraz soustrasti a věrné oddanosti, daný za příčinou úmrtí Jeho cís. a král. Výsosti nejjasnějšího pana arciknížete Karla Ludvíka — dále přípis Jeho Excellence pana nejvyššího hofmistra zvěčnělého pana arcivévody, oznamující díky Její cís. a král. Výsosti nejjasnější paní arcikněžny Marie Terezie za věnec, položený na rakev Jeho cís. a král. Výsosti nejjasnějšího chotě jejího — pak přípis Jeho Jasnosti pana náměstka protektorova oznamující jmenování Jeho cís. a král. Výsosti nejjasnějšího pana arciknížete Františka Ferdinanda protektorem České Akademie — přípis Jeho Jasnosti a přiložený k němu opis listu Jeho cís. a král. Výsosti nejjasnějšího pana protektora, kde Jeho cís. a král. Výsost děkuje za projev loyalního smýšlení, učiněný v přípise praesidia k novému protektorovi — přípis Jeho Jasnosti oznamující, že Jeho cís. a král. Výsost nejjasnější pan protektor vzal vědomost zprávy, podané od praesidia dle § 32. stanov — konečně přípis Jeho Jasnosti, kterýmžto se oznamuje Nejvyšší schválení volby předsedy Akademie, předsedů třídních a generálního sekretáře na příští třiletí. Z uložení Jeho cís. a král. Výsosti nejjasnějšího pana arciknížete Ludvíka Salvatora došel darem VI. díl skvostného díla „Die Liparischen Inseln“; vysoké c. k. ministerstvo záležitostí duchovních a vyučování poslalo darem řadu publikací, týkajících se oboru tohoto vys. ministerstva; řádný člen prof. Dr. Antonín Frič daroval výtisk svého nákladného díla „Die Fauna der Gaskohle“ (3 sv.). Došlých přípisů děkovacích za udělené podpory a stipendia, pak za darované publikace vzata vědomost. Návrhy I. třídy o 2 podporách summou 250 zl. a IV. třídy o 4 podporách summou 500 zl. přijaty; tolikéž schváleny podané návrhy o darování publikací Akademie. Konečně vykonány

po návrzích tříd volby sekretářů třídních, pak volby členů kommisse správní na příští tříletí. Zvoleni jsou znovu: prof. Dr. Josef Durdík, prof. Dr. Bohuslav Raýman, školní rada Karel Tieftrunk a prof. Dr. Jaroslav Vrchlický za sekretáře I., pokud se týče II., III. a IV. třídy; do správní kommisse pak zvoleni: z I. třídy prof. Dr. Jaromír Čelakovský a prof. Dr. Jiří Pražák, z II. třídy dvorní rada Bohumil Eiselt a prof. Dr. Karel Vrba, z III. třídy prof. Dr. Jan Kvíčala a prof. Dr. Jan Gebauer, ze IV. třídy prof. Julius Mařák a skladatel Zdeněk Fibich.

Josef Šolín, t. č. gener. sekretář.

Ve valném shromáždění dne 2. prosince 1896 přečten přípis Jeho Jasnosti knížete náměstka protektorova oznamující, že Jeho c. a k. Výsost nejjasnější pan arcikníže protektor s díky přijal pozvání k slavnostnímu shromáždění výročnímu, položenému ke dni 3. prosince t. r., a ustanovil, aby zastupován byl v té příčině Jeho Jasností knížetem náměstkem. Návrh rozpočtu Akademie na rok 1897, jak se na něm snesly třídy a správní kommisse, přijat valným shromážděním. Po návrzích tříd povoleny podpory dle § 2. lit. *b*) stanov: po návrhu I. třídy podpora 150 zl., po návrzích II. třídy 2 podpory summou 700 zl., po návrzích III. třídy 8 podpor summou 1950 zl., po návrhu IV. třídy podpora 200 zl. Tolikéž přijaty návrhy tříd a správní kommisse o darování publikací Akademie. Posledním předmětem byly volby nových členů po návrzích třídy I.; zvoleni pak: Dr. Karel Chytil, ředitel umělecko-průmyslového musea obchodní a živnostenské komory v Praze, za člena mimořádného, pak Dr. Frant. Kameníček, prof. při c. k. vyšším českém gymnasiu v Brně a Dr. Pavel Vychodil, kněz řádu sv. Benedikta v Rajhradě, za dopisující členy dotčené třídy.

Zprávy o činnosti schůzí třídních.

Třída I.

Ve schůzi dne 23. října 1896 třída vyřídila běžné záležitosti vnitřní a hospodářské; vyslovila souhlas, aby pro knihovnu Akademie byly zakoupeny fotografie předmětův z Výstavy Národopisné, které pořídil p. architekt Fanta, navrhla k žádosti knihkupeckých účetních podporu 100 zl. na vydání katalogu bibliografického o roce 1895, dále časopisu „Český lid“ podporu 150 zl. za týchž podmínek jako posavade. K žádosti Literárního a řečnického spolku „Slavia“ v Praze povolila třída veškeré publikace od měsíce září 1894 a příští a Musejní jednotě v Prostějově všechna díla v její žádosti zvláště specifikovaná. — Dále rokováno o vydání jubilejní publikace k oslavě 50letého panování Jeho Veličenstva; podle vyzvání praesidia České Akademie byli zvoleni tři členové do redakčního komitétu, totiž professoři Bráf, Čelakovský a Durdík. Do „Sbírky filosofických spisův“ podán byl překlad Platonova Faedra, o jehož přijetí se rozhodne po vyslyšení dožádaného dobrozdání. Konečně podnikla třída rokování o příští volbě nových členů do Akademie.

V Praze, dne 23. října 1896.

Prof. *Josef Durdík*, t. č. sekretář I. třídy.

Ve schůzi I. třídy dne 17. listopadu 1896 předložil sekretář návrh rozpočtu na rok 1897, kterýž po krátkém rokování s některými pozměnami přijat v této podobě:

1.	Honoráře	3400 zl.
2.	Publikace	3400 „
3.	Podpory na práce a podniky dle § 2. lit. b) stanov	1500 „
4.	Stipendia dle § 2. lit. c) stanov	600 „
5.	Cestovné a diety	100 „
6.	Kommisse a referáty	300 „
7.	Vydání mimořádná	100 „
	úhrnem . .	9400 zl.

Po té byly provedeny navrhovací volby nových členů, které voliti bude příští valná hromada Akademie. O publikace I. třídy žádaly Kuratorium průmyslového Musea v Hradci Králové a Musealná slovenská společnosť v Sv. Martině; oběma jednomyslně svoleno. Historickému spolku v Praze jakožto podpora na přípravné práce k vydání bibliografie české historie navrženo 150 zl., konečně zpráva p. Kratochvíla o cestě do Vratislavi a do Brna, jiż vykonal obdržev stipendium Akademie, byla vzata k vědomosti a přijata k vytištění do Věstníka. Posléze vyřízeny drobné záležitosti správní a žádosti méně důležité.

Prof. *Josef Durdík*, t. č. sekretář I. tř.

Ve schůzi dne 18. prosince 1896 vyřízeny drobné záležitosti správní a sjednána kandidatura zástupce třídního ve správní kommissi na místě člena vystoupivšího. Prof. Bohuslav Rieger učinil návrh, aby třída vydala sborník statí a vzpomínek k ocenění Palackého k r. 1898, jakožto stoleté památce jeho narozenin, ve srozumění s král. českou Společností nauk a případně s III. třídou Č. Akademie. Návrh byl jednomyslně přijat a do kommisse k tomu konci zřízené byli požádáni pp. prof. B. Rieger, Kalousek a Winter. Spis Dra Cyrilla Horáčka „Počátky českého hnutí dělnického“ přijat byl k uveřejnění v „Rozpravách“.

Prof. *Josef Durdík*, t. č. sekretář I. tř.

Ve schůzi dne 22. ledna 1897 byly především vyřízeny záležitosti správní a podán přehled vydajů do dne schůze. Stipendia na rok 1897 v rozpočtu praelimovaná budou nyní třídou vypsána a to se lhůtou do konce března 1897; do kommisse v záležitosti této zvláště zřízené byli požádáni titíž pánové jako roku minulého, totiž professoři Pražák, Kalousek a Durdík. Do Historické kommisse místo ministerského rady Rezka zvolen byl odborní přednosta v. v. pan Hermenegild Jireček. Zpráva p. Klimenta Čermáka, jak užil podpory jemu poskytnuté lonského roku, dle usnešení třídy ve Věstníku otištěna bude. Zápisník Jana Jiřího Haranta z Polžic a Bezdružic k tisku upravený od Ferd. Menčíka bude vydán v Historickém archivě, když se vyplní požadavky v referátě podrobně vytčené. Dále usnešeno bylo o spise Dra Karla Adámka „Příspěvky k dějinám selského lidu v XVIII. věku“, aby byl vydán v Rozpravách, učiní-li autor příslušné změny a šetřeno-li bude při tisku určitých výminek, jakž podrobněji referát uvádí. Posléze oznámeno, že Kr. Česká společnosť nauk přistoupila k návrhu I. třídy stran oslavy 100letých narozenin Palackého a kommissi v té příčině sesta-

vené dána moc, aby spolu s předsednictvy súčastněných sborů mohla vydati žádosť ke spisovatelům o příspěvky do sborníku Palackého.

Prof. *Jos. Durdík*, t. č. sekretář I. tř.

Ve schůzi dne 26. února 1897 byly především projednány některé interní záležitosti a to týkající se jubilejního spisu na oslavu padesátiletého panování Jeho Veličenstva, pak smlouvy o vydávání „Sbírky filosofických spisů" a konečně Památku k stoletým narozeninám Fr. Palackého. Sekretář podal přehled příjmů a vydání; když přehled tento na vědomosť vzat, byly potřebné reviremeuty k němu přijaty. Na nový Archaeologický výzkum Dra L. Píče usnesla se třída povoliti podporu, určiti summu pak hodlá třída budoucně, až se jí dostane některých objasnění. K vědomosti vzat byl přípis řádného člena dvorn. rady Emila Otta, jímžto předkládá částku práce své „Soustavný úvod ve studium nového řízení sporného" k samostatnému uveřejnění ve smyslu § 2. lit. a) stanov, kteroužto práci věnuje České Akademii za přijetí; třída s upřímným díkem vítá věnování toto a schvaluje vyslovená přání autorova, co se týče vydání spisu. Spis Dra Frant. Krejčího „Associační zákon. Pokus psychologický" přijat k uveřejnění s tou podmínkou, když autor provede některé změny v referátu navržené. Ústřednímu spolku českých professorů navržena byla podpora na vydávání „Věstníka" 100 zl. na rok 1897, a p. Gustavu Friedrichovi na vydání palaeografické učebnice latinské podpora 400 zl., autor pak nechť Akademii odevzdá 15 výtisků zdarma a vyjedná pro studující cenu co nejlevnější. Konečně publikace I. třídy byly povoleny Akademii hraběte Straky a universitní knihovně v Giessenách. Některé záležitosti nevyřízené odročeny byly do schůze příští.

V Praze, dne 27. února 1897.

Prof. *Jos. Durdík*, t. č. sekretář I. třídy.

Třída II.

zasedala dne 16. října. Pan rytíř Kořistka děkuje za volbu, kterou naň opětně vznesena hodnosť předsedy třídního. Prof. F. Koláček předložil práci svoji: Theoretické úvahy o komplikovaných kmitech elektrických, zejmena o pokusech Geitlerových. Po té čteny referáty o pracích během prázdnin došlých:

Referát o práci p. Dra Ant. Heverocha: O příčinné souvislosti mezi hnilobou střevní a některými dermatosami.

Referát o práci p. prof. Dra G. Kabrhela: Bakteriologické a kritické studie o znečisťování a samočistění řek. Sdělení první.

Referát o pojednání prof. Fr. Kováře: „Rozbor titanového železa ze Štěpanovky v Rusku," jež předloženo bylo Akademii v třídní schůzi dne 19. června 1896.

Zpráva o práci Dra Otakara Kukuly: O mesenteriálních kystách chylosních.

Posudek pojednání p. B. Procházky: „Příspěvek k užití kinematiky v geometrii novější a deskriptivní."

Posudek o práci p. Dra Matiegky: „Zkoumání lebek a kostí v českých kostnicích".

Práce schválené zařaděny mezi rozpravy třídní. Žádost komitétu, jenž slavnost P. Diviše, vynálezce hromosvodu, pořádati míní i podpory morálné od Akademie očekává, odevzdána prof. Č. Strouhalovi.

Ve schůzi dne 30. října dodány nové došlé práce pánům referentům. Předběžné sdělení prof. B. Raýmana a Dra O. Šulce o katalytické oxydaci při hydrataci působené kovy přijato do mezinárodního bulletinu. Prof. L. Čelakovský podává do Věstníku: Nejnovější badání a názory o embryu trav. — Museu Královéhradeckému a spolku studujících „Slavii" věnovány publikace třídní.

Příjem třídní na rok 1897 rozdělen takto:

1. na honorování předložených prací . .	2000	zl.
2. tisk a úprava publikací	5000	„
3. podpory studijní a badatelské	1500	„
4. stipendia (tři po 200 zl.)	600	„
5. cestovné a diety	50	„
6. kommisse a referáty	100	„
7. vydání mimořádná	150	„

Do komitétu, jemuž svěřena redakce spisu jubilejního na památku padesáté ročnice nastoupení vlády J. V. císaře a krále, zvoleni prof. Chodounský, Studnička, Woldřich a Raýman.

B. Raýman, t. č. sekretář II. třídy.

Schůze dne 27. listopadu 1896 zahájena p. předsedou ryt. Kořistkou Čten

Úsudek

o práci prof. Klapálka: „Příspěvky k monografii českých Neuropter a Pseudoneuropter".

Na základě posudku práce přijata do rozprav třídních. Prof. Vinc. Strouhal referuje o podáních komitétu Znojemského, jenž uctiti míní dvousetletou památku narozenin P. Prokopa Diviše. Třída usnesla se na tom, že vyšle prof. J. Nušla do bibliothek Brněnské, Olomoucké i Gottingské, aby prozkoumal rukopisy Divišovy, zjistil, co na tehdejší dobu o nich jest nového, i jak se to má s prioritou jeho. Po návratu p. Nušla třída rozhodne, co by dále činiti bylo. — Vinohradské státní škole reálné darovány veškeré publikace.

B. Raýman, t. č. sekretář II. třídy.

Ve schůzi dne 11. prosince 1896 konané vzaty na vědomí zprávy p. prof. J. Janošíka, kterak ústav jeho naložil s podporou šesti set zlatých z fondu Dra Šícby. Prof. Klvaňa podal referát o své monografii sopečných hornin na Moravě i přiložil původní mapu nalezišť hornin těch pro bibliotheku Akademie. Redakci Sborníku museálné slovenské společnosti ve Sv. Martině a matičnému gymnasiu v Zábřehu darovány veškeré publikace třídní.

B. Raýman, t. č. sekretář II. třídy.

Schůze dne 22. ledna 1897. Do tisku dáno pojednání p. Dra B. Katzera, přednosty geologické sekce musea v Pará v Brasilii: Hnědouhelné uložení u Hrádku na základě referátu prof. J. N. Woldřicha. Prof. Ant. Frič podává

Úsudek

o práci p. Dra Jar. Pernera: „Foraminifery vrstev Bělohorských,"
o článku Dra Remeše: „Ryby tithonu Štramberského,"
o práci p. Fr. Smyčky: „Devonští Brachiopodi od Čelechovic na Moravě."

Na základě posudku přijaty jsou práce do Rozprav třídních. Prof. J. Velenovského „Mechy české" otisknou se v Rozpravách. Po té vykládal prof. J. N. Woldřich o „Fossilní fauně stepní z Košířské Bulovky u Prahy a její fysiograficko-geologickém významu", i učinil sdělení o organisaci pozorování otřesů zemských v Čechách, jakož i o posledním zemětřesení pošumavském. Prof. B. Brauner předložil práci „O základní hodnotě atomových vah", prof. G. Gruss „Spektrokopická pozorování některých hvězd" (věnováno za přijetí do Akademie). Na to čteno

Doporučení

stručného pojednání p. K. Petra: „O počtu reálných kořenů rovnice algebraické v mezích daných."

Veškery ty práce zařaděny do Rozprav třídních. Když byly ještě některé práce dány ku posouzení pp. referentům, přijaty jednomyslně následující návrhy příslušné kommisse: Z fondu Dra J. Šíchy buďtež uděleny: Podpora 400 zl. Dru L. Haškovcovi na další práci o žláze štítné a na cestu ke kongressu Moskevskému, Dru J. Honlovi podpora 400 zl. ku práci o tyfovém bacillu a chování se jeho k některým živným půdám, prof. J. Janošíkovi zatím podpora 800 zl. na vypravení I. dílu učebnice o anatomii, doc. Dru J. Pešinovi podpora 400 zl. ku další práci o seru proti pneumonii. Britskému Museu v Londýně dostane se k nabídce jeho veškerých publikací třídních výměnou za tiskopisy téhož musea.

Dr. *B. Raýman*, t. č. sekretář II. třídy.

Předseda dv. rada ryt. Kořistka zahájil schůzi dne 5. února 1897 konanou. Do Rozprav přijaty práce z ústavu prof. J. Janošíka na základě dobrých zdání.

Prof. Jana Palackého článek „Zeměpisné rozšíření želv" bude otištěn ve Věstníku, francouzské resumé v bulletinu třídním. Mimo Rozpravy přijala třída na základě posudku protektora K. Vrby obsáhlé: Repertorium literatury geologické i mineralogické království Českého, markrabství Moravského i vévodství Slezského od r. 1528—1896 doufajíc, že i sl. III. třída poskytne podpory. Naukové společnosti Ševčenkově ve Lvově zasýlati se budou výměnou veškeré publikace, museu Horažďovickému rozpravy obsahu vlastivědného.

Do opatrování Akademie přijato za příčinou hájení priority zapečetěné písmo prof. Vaňhy, obsahující zprávy o rozvoji houby rhizoctonia violacea.

Dr. *B. Raýman*, t. č. sekretář II. třídy.

Třída III.

První schůze po prázdninách byla 30. října 1896. Předseda Kott oznámil, že Jeho Veličenstvo rozhodnutím ze dne 1. srpna 1896 udělil Nejv. schválení volbám vrchního staveb. rady Jos. Hlávky opět za předsedu Č. Akademie, dvornímu radovi Dru Ant. Randovi, dvor. radovi Dru Kořistkovi, prof. Kottovi za předsedy třídní, konečně řádn. prof. Šolína za generálního sekretáře na tři leta. Dále oznámeno, že společná kommisse, zřízená v příčině oslavy padesátiletého panování Jeho Veličenstva císaře a krále, učinila ve schůzi dne 20. t. m. následující snesení, jež doporučuje sl. třídám: 1. Ve slavnostní publikaci, vyličující pokrok národa českého na poli vědeckém a uměleckém za panování Jeho Veličenstva, budiž přihlíženo k oborům v Akademii zastoupeným . . . 2. Stav při nastoupení vlády Jeho Veličenstva, po případě předchozí vývoj načrtnouti jest na počátku každého článku atd. 3. Vyličujíc pokrok národa českého jest přihlížeti k pracovníkům, kteří aspoň z části psali česky . . . 4. Každá třída zvolí svůj redakční komitét . . .

Po některém jednání o tomto předmětu schválila třída vše, co její delegáti v dotčené kommissi za dobré uznali, a zvolila tytéž tři pp. prof. Dra Kvíčalu, prof. Dra Gebauera a prof. Ant. Truhláře do redakčního komitétu. Dále vykonány návrhové volby třídního sekretáře a 2 členů správní kommisse; do správní kommisse kandiduje třída prof. Dra Kvíčalu a prof. Dra Gebauera, za sekretáře třídního navržen Tieftrunk. Posléze do volební kommisse povoláni prof. Dr. Kvíčala, prof. Dr. Gebauer a prof. Kott. Podpory navrženy: Dru Zíbrtovi 200 zl. na další vydávání Českého Lidu. Prof. Praskovi 100 zl. na cestu po Lužicích a Slezsku k sbírání zbytků českého jazyka. Spolku československých knihkupeckých účetních 200 zl. na vydávání bibliogr. katalogu za r. 1895. Dru Flajšhansovi 800 zl. na vědeckou cestu do Švédska a Ruska. Jiné žádosti za podpory dány k posouzení.

Publikace, a to spisy filologické, povoleny „Včele Čáslavské“, všecky spisy městskému museu v Hradci Králové a literárnímu a řečnickému spolku „Slavii“ v Praze.

Ve schůzích dne 13. a 25. listopadu 1896 z věcšího dílu jednáno o volbách, aby třída na společných kandidátech se usnesla. Dne 13. listopadu dále předložen rozpočet na r. 1897, jenž činí 9400 zl. pro třídu. I rozdělen takto:

1. Honoráře	3700	zl.
2. Publikace	2900	„
3. Podpory	1700	„
4. Stipendia (dvě po 200 zl.)	400	„
5. Cestovné	100	„
6. Kommisse a referáty	500	„
7. Mimořádné výlohy	100	„
Úhrnem . . .	9400	zl.

Slavnostní ceny tak řečené činí 1700 zl., z nichž dosud nic nevydáno. Na spisy Komenského zbývá 4851 zl. 24 kr. Ježto korrespondence jeho nyní namnoze vyhledávati se musejí v daleké cizině, vydávání jich velice se

zdržuje. Po krátkém hovoru, jak by se věci pomohlo, třída rozpočet na r. 1897 jednomyslně schválila. Panu Dru Jakubcovi navrženo 200 zl. na studijní cestu týkající se Kollára. Vinohradské reálce povoleny všecky spisy dosud vydané atd.

Ve schůzi dne 25. listopadu 1896 ustanovena podpora 150 zl. na vydání Bibliografie české historie. Panu L. Lisickému navrženo 100 zl. na dialekt. studia; panu Dru Musilovi, studujícímu orient. řečí v Jerusalemě, 200 zl. Českému matičnímu gymnasiu v Zábřehu povoleny všecky publikace třídní. Bibliothece musejní v Bydžově mají se zasýlati spisy literární a historické.

K. Tieftrunk, t. č. sekretář III. třídy.

Ve schůzi dne 15. ledna 1897 předloženo několik spisů týkajících se oslavení 100letých narozenin Fr. Palackého r. 1898. Všecky doručeny byly druhé skupině k uvážení, by v nejbližší schůzi o nich referovala. Dále jednáno dle návrhu prof. Ant. Truhláře, aby dosavadních 8 archů korrespondence Komenského doplněno bylo do 12 archů do konce března a všecky zbytečné korrespondence vynechány; tím bude první sešit ukončen, další pak pokračování poodloženo. Mezi tím vydají se některé méně známé spisy Komenského. — Prof. Ignác Hošek na reálce v Hodoníně oznámil, že svůj materiál dialektický namnoze odeslal do časopisu „Český Lid" k vyzvání redakce a že chystá pro Akademii rozpravu „O poměru jazyka písní národních k místnímu nářečí". — Sekretář předložil třídě spis kustoda Jos. Truhláře, „Dva humanistické listáře." Referenti prof. Mourek a Tieftrunk doporučili práci k vydání tiskem, což třída jednomyslně schválila. — Prof. Kvíčala a předseda Kott podali zprávu o spise Dra Flajšhansa „Seznam slov Rukopisu Král.". Dle usnesení třídy má se vydati tiskem v 800 výtisků a opatřiti příhodnějším titulem. — Prof. Gebauer a prof. Kvíčala referovali o Daškově spise (O hláskosloví jihočeském II. Vokál.). Po některých opravách má býti spis vytištěn. — Prof. Dři Novák a Kvíčala žádali za podpory, by mohly býti dále vydávány překlady děl staroklassických. — Třída svou pomoc jednohlasně slíbila. — Timot. Hrubému, prof. v Opavě, navržena podpora 250 zl. na vydání překladu Ciceronova spisu „De officiis". — Společnosti musejní v Turč. Sv. Martině zasýlati se budou všecky publikace výměnou za publikace její.

K. Tieftrunk, sekretář III. třídy.

Ve schůzi dne 26. února 1897 konané oznámil předseda, že v příčině oslavy stoletých narozenin Františka Palackého, které připadají na rok 1898, královská česká Společnost nauk vstupuje v jednání s I. a III. třídou České Akademie. První úkol III. třídy záležel by v tom, aby k oslavě stých narozenin Palackého uchystala k vydání korrespondenci jeho. Ku práci té ustanoven historik Dr. Vojt. Nováček, adjunkt zemského archivu; na předběžné jeho práce ustanovila třída zatím 300 zl. Za zástupce III. třídy do společné kommisse za účelem této oslavy zvoleni pp. prof. Mourek, kustos Jos. Truhlář a školní rada Tieftrunk. Dále oznámeno, že má býti vydán k oslavě té „Památník", do něhož by příspěvky o Palackém poskytli členové tříd I. a III., král. české Společnosti nauk i jiní spisovatelé, pamětníci čeští i jinonárodní. — Po té jednáno o vydávání spisů Jana A. Komenského, o kteréžto věci referoval prof. A. Truhlář. Oznámeno, že prof. Dr. Jan V.

Novák chystá k tomu účelu spis Komenského „Theatrum universitatis rerum“, dále by měl býti vydán Komenského obranný spis proti polemickému traktátu Sam. Martinia. — Třída se usnesla, aby rozepsána byla dvě dialektická stipendia po 200 zl. Žádosti, doložené pracemi dialektologickými, dodati jest do 15. května 1897, a sebraný materiál dialektický budiž předložen do konce dubna 1898. Zároveň ať žadatelé označí, v kterých krajinách hodlají materiál dialektický sbírati. — Referováno o sbírce národních písní prof. J. V. Duška. — Pak navržena podpora 600 zl. prof. Dru J. V. Práškovi na vydání jeho práce „Dějiny starověkých národů“ I, II. — Konečně schválen návrh, aby se prof. Dru Janu Gebauerovi poskytla podpora 600 zl. na další práce vědecké.

Karel Tieftrunk, t. č. sekretář III. třídy.

* * *

Z usnesení kommisse, zřízené v příčině oslavy stých narozenin Františka Palackého, rozesýlá se toto provolání:

P. T.

Na rok 1898 připadá stoletá památka narození Františka Palackého (narozen dne 14. června 1798, † dne 26. května 1876).

Národ český a jeho spisovatelstvo zaplatí zajisté povinný dluh úcty a vděčnosti, oslavíce toho roku důstojně památku muže, který již za svého života obecně slul „otcem národa“. Bude takto zároveň jaksi oslaveno i první již dokonávající století osvětového znovuzrození českého národa.

Palacký byl zajisté největší historický učitel a buditel náš: povolanému životopisci bude nám jej líčiti uprostřed všeho národního žití a snažení za celé to půlstoletí, v kterém on byl netoliko z předních pracovníků, ale přímo duch vůdčí. Takový zevrubný životopis může býti sepsán teprv po mnohaleté práci, a pohříchu dosud se jí nikdo neujal. Na ten čas chystá se III. třídou České Akademie vydání hojné a zajímavé korrespondence Palackého, kteráž bude podstatnou pomůckou k žádoucímu životopisu.

Uvažujíc tyto okolnosti a chtějíc nicméně literárně oslaviti jubileum tak významné, Česká Akademie usnesla se, že dohodnouc se s král. českou Společností nauk vydá roku 1898 objemnější sborník pamětí a studií pod titulem

„Památník na oslavu stých narozenin Františka Palackého“,

do něhož příspěvky své podají členové obou naukových sborů i jiní spisovatelé a pamětníci domácí i cizí.

Sborník ten má hověti dvojímu úkolu. Jednak má zachytiti a zachovati paměti a dojmy těch, kdo Palackého osobně znali. Počet jejich řídne každým rokem, i jest se báti, umrou-li pamětníci a nezaznamenají-li svých

pamětí, že ztratí se mnoho živých individuálních rysův a barev z toho velikého obrazu, jejž současníci mají, pokud možná, věrně zachovati potomstvu. Proto i jednotlivé hlasy a vzpomínky budou vítány, a sebrány jsouce ve zvláštním oddílu „Památníku", mohou státi se zdrojem hojného poučení, hledaným také od příštího životopisce.

Druhým úkolem „Památníku" bude, aby odbornými studiemi přispěl k tomu, by česká veřejnosť, najmě mladšího pokolení, všestranně poznala a ocenila vědecký a národně-osvětový význam Palackého a jeho prací, zvláště veledíla „Dějin národa českého v Čechách a v Moravě". Byltě Palacký netoliko mistr politické, státní a sociální historie, netoliko sám kritik a vydavatel pramenův, diplomatik, topograf a genealog, nýbrž působil i na poli krásného písemnictví, literární historie a vzdělání českého jazyka, i v oboru esthetiky, filosofie a theosofie. A kromě toho všeho byl on spolu mocný činitel ve všem osvětovém životě nové doby české: jednak jako politik, jsa přední obhájce historických práv v říši Rakouské, i také národností slovanských a národní rovnoprávnosti vůbec, jednak jako zakladatel neb účastník četných národních ústavů a podniků a pravý svorník celé klenby nové české společnosti, ani šlechty nevyjímaje.

Ani v příčině posléze vytčené nebylo by jednotlivému životopisci bez přispění odborníků lze s různých těch stránek dokonale oceniti veliké zásluhy Palackého, zvláště hledíme-li k tomu, že doba jeho působení vždy víc a více nám uniká a takto mizí i známosť toho, kterak Palacký ke své práci začasté musil i první základy kopati a hned sám dále budovati, a také jak obecná byla autorita a úcta, jíž velikými zásluhami si vydobyl.

Víme sice dobře, že ani v prvém a tím méně druhém směru nebude nám lze drobnými pracemi, jež „Památník" náš pojme, za krátkou dobu vystihnouti velikého historického charakteru, jakým byl Palacký. Avšak povinnosť nám káže, abychom k budoucím studiím dali podnět, i kojíme se nadějí, že v leckteré podrobnosti dosáhneme literních příspěvků podstatné a trvalé ceny. Za tím účelem tedy dovoláváme se obecného spolupůsobení spisovatelstva. Zvláště žádáme českých historikův, aby pomohli národu svému představiti snahy a díla českého historiografa. Prosíme také za příspěvky z ciziny blízké i vzdálené; budeť nám vítáno, uslyšíme-li vedle hlasů vlastních úsudky a zprávy i odjinud.

V tomto smyslu obracíme se také k Vašnostem s žádostí za literární příspěvek (paměť nebo studii) pro „Památník Palackého", který by podán býti musil nejdéle do konce roku 1897; i prosíme, abyste o směru chystaného příspěvku ráčil záhy se domluviti s podepsanou kommissí redakční, neboť tak jen bude lze v čas možným kollisím se vyhnouti.

P o z n á m k a: Aby redakční kommisse mohla přispívati ku všestrannému zdaru „Památníku", zejmena k jistému rozvržení a harmonii prací, potřebí jest, aby již z předu byla zpravena o úmyslech přispěvatelů. Budou jí vítány i studie věčšího objemu o několika arších i vzpomínky drobné. Příspěvky budou honorovány dle pravidel České Akademie.

Příspěvky v jiném jazyku než v českém budou správně přeloženy; nicméně příspěvky menší lze ku přání autorův otisknouti také nebo pouze v jazyku původním kterémkoli.

Všecky dopisy „Památníka Palackého“ se týkající buďtež laskavě zasýlány jednateli kommisse redakční Dru V. J. Nováčkovi do budovy Musea království Českého.

V Praze, v únoru 1897.

Za Král. Českou Společnosť nauk:

Dr. *W. W. Tomek*, předseda. Dr. *V. E. Mourek*, hlavní tajemník.

Dr. *Jos. Kalousek*, tajemník třídy historicko-filosoficko-filologické.

Za I. tř. České Akademie:

Dr. *Ant. Randa*, předseda. Dr. *Jos. Durdík*, sekretář.

Za III. tř. České Akademie:

Frant. Kott, předseda. *Karel Tieftrunk*, sekretář.

Kommisse redakční:

Dr. *Jos. Durdík*, Dr. *Jos. Kalousek*, Dr. *V. E. Mourek*, Dr. *V. J. Nováček*, jednatel kommisse, Dr. *Bohuš Rieger*, *Karel Tieftrunk*, Dr. *W. W. Tomek*, předseda kommisse, *Jos. Truhlář*, Dr. *Zik. Winter*.

Třída IV.

Schůze dne 28. října 1896. Navrženy podpory na provedení děl uměleckých malíři p. Frant. Urbanovi 200 zl. a sochaři p. Frant. Haidlbergovi 100 zl.; dále na vydávání časopisu „Český Lid“ p. Dru Č. Zíbrtovi 150 zl. a spolku československých knihkupeckých účetních na vydávání českého bibliogr. katalogu 50 zl. — Zvolena redakční kommisse pro vydávání jubilejního díla na oslavu 50letého panování Jeho Veličenstva, do které povoláni pp. Mařák, Chvála a Vrchlický. Přidělena nová podání za podpory referentům a vyřízeny některé záležitosti biblioteční.

Jar. Vrchlický, t. č. sekretář IV. třídy.

Schůze dne 28. listopadu 1896. Navržena podpora 200 zl. p. K. Bautzkému na další skladby hudební. Přiřčeny ceny výroční v odboru literárním, hudebním a výtvarném takto:

V odboru literárním první cena 1000 zl. udělena nebyla a užito praeliminované summy k rozmnožení cen třetích; druhá cena 400 zl. přisouzena p. J. Arbesovi za romanetto „Poslední dnové lidstva“. Z cen třetích pak uděleny: 350 zl. p. K. V. Raisovi za povídky „Lopata“ a „Kalibův zločin“; 350 zl. p. Fr. X. Svobodovi za román „Rozkvět“; 300 zl. p. Frant. Kvapilovi za básně „Knížecí zpěvy, řada II.“; 300 zl. p. Jos. Šlejharovi za povídky „Co život opomíjí“; 200 zl. sl. Růženě Jesenské za sbírku básní „Láska a slitování“.

V odboru hudebním obdržel první cenu 1000 zl. p. Karel Bendl za kvartetto z F-dur op. 119; druhá cena nebyla udělena; třetí cena 250 zl. přisouzena p. C. M. Hrazdirovi za sbor „Náš hymnus“.

V odboru výtvarném první cena 1000 zl. nebyla udělena; druhou cenu obdržel p. Frant. Hergesell za sousoší „Panem nostrum quotidianum"; obě ceny třetí po 250 zl. uděleny nebyly.

Panu Jos. V. Myslbekovi, který se konkursu neúčastnil, přiřknuta byla zvláštní čestná cena 1000 zl. za náhrobek kardinála knížete ze Schwarzenbergu. — Dále jednáno o Sborníku světové poesie a o honorování referentů literárních a uměleckých. Rozpočet na rok 1897 sestaven takto:

1.	Ceny (v každém odboru první cena 1000 zl., druhá 400 zl., 2 třetí po 250 zl.)	5700 zl.
2.	Podpory dle § 2. lit. b) stanov	2500 „
3.	Stipendia (3 po 200 zl.)	600 „
4.	Cestovné a diety	100 „
5.	Kommisse a referáty	400 „
6.	Mimořádná vydání	100 „
	Úhrnem . . .	9400 zl.

Jar. Vrchlický, t. č. sekretář IV. třídy.

Zprávy o činnosti kommisse správní.

Ve schůzi dne 29. října 1896 vyslechnuta praesidiálná oznámení, týkající se fondu dvor. rady Matěje ryt. Havelky, choti jeho Růženy a vnuka Karla ryt. Pippicha-Havelky, předložen výkaz účtárny zemské o kmenovém jmění a zvláštních fondech České Akademie koncem září 1896, pak výkaz účetní dle 2. odstavce § 73. j. ř.; ustanoveny prodejní ceny nově vytištěných publikací Akademie, předložen a schválen praesidiálný rozpočet příjmů a společných vydání Akademie na rok 1897, předloženy a valnému shromáždění doporučeny návrhy I. a IV. třídy o podporách dle § 2. lit. b) stanov; přijat návrh prof. Dra Studničky, aby Almanach obsahoval i podobizny členů zemřelých; přisvědčeno ku snesení všech tříd, aby pro bibliotheku zakoupena byla sbírka fotografií z Národopisné výstavy; přijat návrh o darování společných publikací; zvolena kommisse ku zkoumání nabídek v příčině tisku publikací Akademie; konečně schváleny účty došlé od schůze poslední.

Josef Šolín, t. č. gener. sekretář.

Personalie.

Al. *Fischer*, prof. gymnasia Přerovského, jmenován ředitelem gymnasia Strážnického.

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA,

vychází 1. **dne každého měsíce** (mimo srpen a září) v sešitech $2\frac{1}{2}$ archových.

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 60 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.). Jednotlivý sešit stojí 20 h (10 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (jako vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jmeno jeho na adresse připojovali neb raději zásylky pouze na jeho jmeno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce.

Reklamaci lze podati toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace Kroka jest v Praze, II. Palackého náměstí čís. 359.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK XI. Index decim. 057.4. SEŠIT 8.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VĚDĚ A POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1897.

Vydáno 1. října 1897.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při příštím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. Administrace.

OBSAH:

Rozpravy.

Úvahy.

Drobné zprávy.

ROZPRAVY.

Lessingova Hamburská dramaturgie školní četbou.

Podává Dr. *Boř. Prusík.*

V platné doposud instrukci o vyučování němčině na českých gymnasiích vysloven je požadavek, aby v VII. třídě z dějin literárních probrán byl hlavně Klopstock, Wieland a *Lessing*, v VIII. pak aby podán byl aesthetický rozbor poesie dramatické a čtení vybraných dramat. Jak se dosud instrukci této rozumívá, vidíme nejjasněji z toho, co asi průměrně v obou nejvyšších třídách gymnasijních se čítá. Dle věčšiny výročních zpráv za leta poslední bylo v VII. třídě čteno některé z těchto dramat: Goethova Ifigenie v Tauridě, Schillerova Panna Orleanská, Lessingova Minna z Barnhelmu. Mimo to báseň Goethova Hermann a Dorothea. V VIII. třídě nejčastěji čítána Schillerova dramata Vilém Tell, Marie Stuartovna, Valdštýnova smrt; Goethova Ifigenie v Tauridě, Shakespearův Coriolán a Lessingova Emilia Galotti a na jednom ústavě téhož Laokoon.

Jedno gymnasium, kde uložena byla z němčiny četba soukromá, a to tak, že žáci vybrali si dle libosti nějaké dílo, probralo ovšem skoro všechny vynikající plody klassické literatury dramatické, ba u některých žáků nacházíme i poměrně těžký spis aesthetický Lessingova Laokoonta, ale pokud víme, nikde, ani tu, ani jinde, nesetkáváme se s [illegible]ou *Hamburské dramaturgie.*

[illegible]n zdá se nám, že požadavek kladený do VIII. třídy vyplněn [illegible] snad všude jen na polo. Vybraná dramata se sice čtou, podá se [illegible] aesthetický rozbor toho onoho právě čteného kusu, ale zda podán [illegible] aesthetický rozbor poesie dramatické *vůbec* — a to přece instrukce [illegible] — o tom aspoň ve výročních zprávách nenacházíme jasné zmínky.

[illegible]nstrukce platná pro německé ústavy je ovšem obšírnější. Pojed-

návajíc o Lessingovi požaduje přímo, aby po četbě Minny z Barnhelmu následoval úryvek z Hamburské dramaturgie o komických charakterech, pak aby v soukromé četbě Emilie Galotti zjednán byl praktický základ k theoretickým exkursím o tragoedii, výslovně pak požadují se kusy 89. 90 a 91 H. d., kde pojednává se o poměru dramatu k historii a o jmenech v tragoedii a komoedii. I jiné partie doporoučejí se čísti, vyjímaje ty, kde příliš specielně kritisují se jednotlivá dramata, jejichž znalosť na žáku žádati se nemůže; zakončením četby H. d. má pak býti „úvod“ a poslední kus. I proslulé dopisy Lessingovy Nicolaiovi a Mendelssohnovi v r. 1756 doporoučí se k četbě.

To je asi postup, jakého požaduje instrukce pro německé ústavy – a to už v VI. třídě.

Je ovšem nejprve otázkou, zda vůbec doporoučí se na českých ústavech četba H. d., a pak teprve možno přihlédnouti k tomu, zda by bylo dobře čísti ji v tom rozsahu, jako se čte na ústavech německých anebo co nejstručněji.

K první otázce, myslím, že — ač doposud H. d. skoro vesměs byla zanedbávána — mělo by se rozhodně přisvědčiti. Teprve pak, když žák nabude pevného a jasného ponětí, co je vlastní podstata dramatu, lépe řečeno tragoedie, čím tato se liší od komoedie a obě dohromady od eposu a od historie, teprv pak až žák, byť sebe stručněji, osvojí si nejhlavnější požadavky co se děje, charakterů a formy dramatické tkne, může se směleji, samostatněji a následkem toho i s věčší chutí pouštěti do čtení a rozboru klassických dramat německých. Není pochyby, že při četbě dramatu každý učitel v úvodě podá žákům jakýsi theoretický základ, ale na druhé straně jsou vývody Lessingovy v H. d. tak jasné a prosté, že jsou zrovna stvořeny k tomu, aby byly přípravnou četbou k rozboru jednotlivých dramat.

Jedním z dalších důvodů, pro které vřele jest doporoučeti četbu H. d. na středních školách, jest ten, že dílo v pravdě klassické nejen obsahem ale i formou nemělo by se tak opomíjeti, jako dosud. Lessingova prosa rovná se proslulé řeči Lutrově. Jest dodnes vzorem vědecké mluvy, a v jistých partiích nabude žák i názorné znalosti polemické mluvy Lessingovy, která dodnes ve vědeckých polemikách bývá s věčším neb menším zdarem napodobena. Ryzí řeč Lessingova může tu vykonati svou službu snad líp, než vykoná ji četba některého z méně dokonalých dramat. K tomu učí se žák u Lessinga střízlivě logickým pochodům myšlenkovým, učí se vzácnému umění spletité problemy rozuzlovati a přese vše překážky jíti pevně dále a dospěti jasnou a prostou cestou platných závěrů k cíli předem vytčenému.

Ostatně zná dozajista každý učitel dobře epochální dodnes význam právě tohoto díla Lessingova, takže netřeba nám dopodrobna vyčítati, jakých výhod by mělo zavedení četby H. d. na naše střední školy. Jen mimochodem připomínáme, že právě v naší době žáci soukromou návštěvou divadla obeznamují se s moderní a ne-li vždy, přece jen často výstřelkovitou poesií dramatickou, která velice je vzdálena od pravého dramatu, neb od pravé veselohry, a kdy tyto namnoze nezdravé zjevy počínají kaliti obraz dokonalého dramatu, jaký snad žákům dal učitel

při české neb německé četbě, že právě nyní je nejvíce na čase znovu jim na oči postaviti obraz v pravdě vzorného dramatu, a to přímo vytvořený autoritou tak nezvratnou, jakou dodnes jest a dlouho ještě zůstane právě Lessing. Ačsi věda moderní pokročila o něco ku předu, *hlavní zásady dramaturgické*, které před více než sto lety vyslovil Lessing, přijali beze změny Rötscher, Freytag, Bulthaupt i jiní; v *zásadě* Lessing dodnes je nám směrodatným.

Může se ovšem namítnouti, že stejnou měrou jako H. d. bylo by záhodno doporoučeti i jiné aesthetické kanony Lessingovy, hlavně Laokoonta a pojednání o bájkách. Mají stejnou důležitosť, pravda, ale tolik je jisto, že průměrný zájem mládeže je daleko věcší o poesii dramatickou, než o umění výtvarné neb o bájky.

Žáku, který ve škole poznal nejdůležitější zákony dramatické, přibude soudnosti, které může použiti s výhodou při soukromé návštěvě divadla, a s tou jak v Praze tak i na venkově u starších žáků počítati se musí.

Nastává však další hlavní otázka: je-li už záhodno čísti H. d. na gymnasii, v jakém as rozsahu a stačí-li vůbec na to čas?

V rozsahu, jaký požaduje se na německých gymnasiích, nebylo by as možno H. d. pročísti, ale že by vůbec na to času nestačilo, nemyslíme. Místo dvou dramat možno pročísti jen jedno, a čas tak nabytý věnovati theorii — čtení a výkladu H. d. Mimo to odpadl by aesthetický úvod, kterým dozajista učitel počíná četbu toho onoho dramatu, četba H. d. byla by nejlepším úvodem všech později rozebíraných děl. Pak myslíme, pro české ústavy by bylo zbytečno čísti dopisy z r. 1756, zárodek H. d., který pro ústavy německé se doporoučí, nýbrž možno omeziti se *pouze* na H. d.

Co pak z této vybrati? Tu, myslíme, rozhodne učitel sám podle toho, mnoho-li času zbývá mu na četbu. Celou dramaturgii čísti jest nejen nemožno, ale i docela zbytečno. Účelu školnímu postačí zcela krátký výbor nejdůležitějších partií. V té příčině je četba H. d. znamenitě podporována školními vydáními. Jmenujeme dvojí, a sice ze sbírky „Freytag's Schulausgaben", vydání upravené Drem M. Manlikem, a ze sbírky „Graeser's Schulausgaben classischer Werke", vydání péčí Dra A. Lichtenhelda pořízené. Nechceme rozhodovati, které z obou vydání je lepší; obě vyhovují docela svému účelu. K oběma přidán je vhodný historický úvod, k němuž učiteli nezbude než snad několik slov dodati. K oběma přidán i dosti důkladný kommentář. V té věci ovšem bude leckdy dodati víc, a tu buď použije učitel výborného díla „Cosack, Materialien zu Lessing's Hamb. Dramaturgie" aneb ještě spíše kommentovaného vydání H. d., pořízeného Drem F. Schrötrem a Drem R. Thiele (Halle 1877), kde, co se věcných poznámek tkne, je obsaženo vše, ba více, než učiteli třeba.

Pro které z vydání školních se učitel rozhodne, bude, tušim, lhostejno. Tam, kde zbude času na systematičtější četbu, dobře poslouží Manlikovo vydání, kde zevní forma H. d. v celku je zachována beze změny, jen že vynechány jsou nepotřebné partie. Kde však bude třeba se obmeziti na *určité* části, tam dobře hoditi se bude vydání

Lichtenheldovo, v němž jsou jednotlivá pojednání více v samostatné celky skupena a opatřena příslušnými nadpisy (na př. „Über Prologe und Epiloge“, „Über das bürgerliche Trauerspiel,“ „Das Drama und die historische Wahrheit“ atd.).

Co pak se má čísti z těchto školních vydání, to, tuším, musí zůstaveno býti učiteli, jenž obeznámen jsa důkladně s celou H. d. dovede sám jednak dle času, kterým může disponovati, jednak dle svého vlastního aesthetického vkusu žákům nejpotřebnější partie vybrati.

Etymologica.[1]

Podává *Fr. Prusík.*

17 Čes. šíet, Šetek, po-šetilý, šatavý, rus. шатъ: skr. sánas, řec. ἕνος, lat. senex, lit. sénas.

Základem jest kořen *sen*, jenž zní v slovanštině **chen, šen*; od toho tvořeno:

I. Příponou *-to*: *šę-tъ*, jež mělo jako v příbuzných výše uvedených jazycích původně význam *„starý, stařec“*; z toho se vyvinuly pojmy: 1. domácí bůžek (srv. děd, dědek), 2. vzhledem k povaze[2]) starcův; *a*) klátiti se, motati se, vrtkati se, nemotorně se pohybovati; vratký, vrtkavý, nemotorný; *b*) zpozdilý, bláznivý (stultus); *c*) reptati, bouřiti se.

Původní slov. *šętъ* naléžá se v stsl. шатати (сѧ) reptati, mručeti, nezbedným býti, zpurným býti, шатаниѥ mručení, zpoura, drzosť, smělosť, шатавъ smělý, drzý.

Z původního slov. *šętъ* vzniklo:

a) čes. *šat, šát*: šat-ati se, šát-ati se, „klátiti se, vrávorati“; šatavý (šát-) „klátící se, vrávorající, nemotorný,“ šát-nati „sem tam pocházeti, kutiti, šťourati,“ šatánie incessus Veleš.; os. Šat-ala, -ava, -oun, Šat-ek, Šát-ek; rus. шатъ zlý duch, ďábel; klácení, kolísání, potácení se, motání, vrávorání; závrať, mdloby; potloukání se; шать závrať, mdloby; шатѣть omdleti; шатáть „šatati“, шатáться „šatati se“, potloukati se; bouřiti se; шатáла nepokojný; шáткій vrávoravý, vratký, vrtkavý, bouřlivý, buřičský, odbojný; шатóкъ „šatnutí“, pochop; шатковáтой vrtkavý; шатýнъ pobuda, tulák, zahaleč;

b) čes. *šíet*, šít „stařec, kmet“ (doklady viz v Jungm. Sl.), šíetný, šítový „sestárlý, sešlý (decrepitus)“, šíetnosť „kmetství“: Šestý věk jest ostatek let od 70 až do skonánie, ten slove *šíetnosť*, od nichž slovú

[1]) Ukázka z etymologického slovníka českého, o němž spisovatel pracuje.

[2]) Srv. lat. senectus: *a*) stáří, kmetství; *b*) zasmušilosť, zamračenosť; senium: *a*) kmetství, sešlosť; *b*) omrzelosť, nevrlosť, zasmušilosť.

šietové a ženy baby *šietné*. Hus Post. (Plz.) Devít. Do starosti a do *šietnosti* neopúštěj mne Žalt. Frant 70, 18 (usque in senectam et *senium*); sloven. šietati „pomalu choditi jako starci“ (Kott Dod. I.);

c) *šet* = šiet, šít; dem. *šet-ek*, šotek (m. šetek, jako: čočka, macocha m. čečka, macecha), „starček“: duch domovní (srv. děd, dědek), hospodáříček, ďábel; šetný = šietný, šetnosť = šietnosť; šetiti „blázniti koho“, šetiti se „blázniti se“, pošetiti „pobiázniti“, po-šet-ilý „bláznivý, zpozdilý (stultus)“, šeteliti „blebtati, mluviti“, šetelný „stařičký, zpozdilý“ (Kott Dod. I.); šetně semilus (monstrum) Prešp. Sl. 279; os. Šetek, Šetka, Šeten, Šetela, Šetelík, Šetlík; — srb. šet-ati, slovín. šetati se „procházeti se“.

II. Příponou *-do* ke kořeni *šen* vzniklo slov. **šędъ*, jež zní v češtině:

a) *šad*, *šád* „stařec, kmet (senex), sestárlý, sešlý (decrepitus)“: Chceš-li se ženiti, . . . kterouž pojíti chceš, zvěz, . . . neb ji nebudeš moci prodati a odbyti, pojma ji, a jako koně *šada* koupě jej zase prodati. Jana z Lobkovic zpráva a naučení synu Jaroslavovi str. 13 extr. (vyd. Fr. Květ 1851); — šadý „stařičký“, šadosť senectus, šadař „starý hospodář“, šadí-brada geropogon; os. Šáda, Šadek, Šádek;

b) *šied*, šíd „stařec, kmet“, šejd „dědek“ (z šíd: Kott Dod. I. s. v. šít), šejdati „šmathati, kulhati“ (ib.); os. Šíd, Šída.

Srv. skr. sán-as san-ájas „starý“ (opp. nový), san-akás „starý, starodávný, dřevní, dávný“, sán-ā san-āt „dávno, od dávna, od jakživa, vždy, věčně“; řec. ἕν-ος starý (opp. νέος), ἕνην · τὴν παλαιάν Suid.; lat. sen-ex, -ecio starček, sen-ior, sen-ica stařena, šíta, sen-ilis, sen-ectus, sen-ium, sen-eo jsem stár, sláb, cháb, os. Sen-eca; stir. sen-chas m. starodávnosť, goth. sin-eigs starý, letitý, sin-teinō vždy; lot. sen-zis starý obývatel, starodávný člověk; lit. sén-as starý, sen-iaí od dávna, sen-átvė stáří, kmetství, sén-is stařec, sén-ė stařena, sen-óvė starodávnosť, sen-óviškas starodávný.

Srovnávací úvaha o Symposiu Xenofontově a Platonově.

Napsal *Jan Čermák*.

(Pokračování.)

Aristofanes. Vypsati život a posouditi básnické plody tohoto muže, jest, tuším, při úvaze o obou Symposiích věcí lhostejnou. Nás vybízejí jiné momenty, k nimž nutno míti zření, a věnovati zmínku obšírnější. Jest to hlavně poměr mezi Sokratem a Aristofanem.

Aristofanes složil komedii svou „Oblaky“ za tím účelem, aby podal důkaz o tom, jak škodlivý byl vliv sofistův na smýšlení a skutky Athenských. Kladlať se ne bezprávně sofistům za vinu zkáza kázně dětské a zmatení všech náboženských a právních pojmů. Však lid obecný neviděl v Sokratovi nic jiného než zástupce sofistův a vytýkal mu, jak sám v Plat. Apol. 18 si stěžuje, bádání po věcech nadpřirozených a nevěru v bohy. Tento předsudek lidu proti Sokratovi zakořenil a rozšířil se tím snáze, že on sám, jsa protivníkem sofistů, jejich vlastní zbraně užíval, aby je překonával. Sem nemylně vztahovati sluší ono připodobnění Sokrata k Silenům, které Platon v našem Symposiu v ústa klade Alkibiadovi, sochám to, které na pohled jsou sice škaredé, uvnitř však chovají obrazy krásných a šlechetných božstev. Mimo to byl i vnějšek Sokratův málo spůsobilý, by jej doporučoval: hubený obličej, chatrný oděv a neoděné nohy — vše to činilo jej u neuvědomělých Atheňanů směšným. To byla asi jedna z příčin, proč Aristofanes Sokrata si obral za terč svých vtipů. Aristofanes přikládá Sokratovi vlastnosti sofistův a činí jej v nejvyšší míře účastna jich úskoků a lstivého jednání. I soudili někteří, že Aristofanes neuvedl Sokrata na jeviště a nevystavil ho veřejnému posměchu z nějakého nepřátelství, nýbrž že tím hověl obecnému úsudku lidu, který v něm, jak již praveno, neviděl nic než sofistu. Avšak úsudek tento sotva as objeví se platným, povážíme-li, že měl Aristofanes i jinou zvláštní příčinu, proč svůj posměch proti Sokratovi obrátil: nehodlalť tepati toliko převrácenosť své doby spůsobenou od sofistův, nýbrž káral i Sokrata jako protivníka staré kázně a zastance nového směru. Pročež ač sám Sokrata za sofistu nepokládal, přece úmyslně vady sofistů na něho nahrnul a u lidu závisť proti němu vzbuditi se snažil. Na základě takovýchto kroků proti Sokratovi domýšleli se opět mnozí, že spůsob, jakým Aristofanes Sokrata pronásledoval, byl přímým podnětem Sokratova odsouzení. Než tu by odsouzení Sokratovo nebylo ještě tak dlouho se protáhlo, poněvadž Oblaky Aristofanovy na jevišti se provozovaly téměř o 7 let dříve, než udála se hostina Agathonova. Mimo to nebylo jistě u Aristofana zlomyslné vůle, by Sokrata usiloval přímo zničiti, a ono domnění, dle něhož as pozdější žalobníci Sokratovi byli Aristofana proto najali, by lid k jeho zřejmému útoku proti Sokratovi znenáhla připravoval, nelze s chronologií v souhlas uvésti. A trvalé záští proti Sokratovi byl by Aristofanes asi sotva vzbudil, poněvadž výsměšky, jimiž mužové v obci vynikající s jeviště byli pronásledováni, neměly nikdy důležitých následků: jinak by dějiny řecké nebyly opominuly nám podati některé příklady. Že však Sokrates z takého pronásledování neměl prospěchu. a že v poslední době jeho života as často obrácen zřetel na vylíčení jeho osoby v Oblacích, jest věcí samo o sobě možnou, ba i pravdě podobnou.

Že tedy nepřátelství mezi Sokratem a Aristofanem stopovati se může, jest jisto, naproti tomu jest otázka, zdali toto nepřátelství i té doby trvalo, ve kterou naše hostina padá. Stojí tu s jedné strany mínění těch, kdož pokládají toto nepřátelství mezi oběma muži v době naší hostiny za vyhaslé a soudí, že Sokrates s Aristofanem od té doby nejen se smířil, nýbrž i ve přátelství jakési vešel. Ať již Aristofanes ze zlomyslnosti, ať ze svévole, ať z naděje v příznivé přijetí své Oblaky sepsal a proti Sokratovi obrátil, přece se soudí, že nebyl vlastně žádným

pravým nepřítelem Sokratovým. Vždyť i sdílel smýšlení své se Sokratem, an komedie své přeplnil narážkami a útoky na tehdejší zřízení Athenské, jež Sokrates při mnohých příležitostech káral. To by mohlo platiti za první důvod přátelského sblížení mezi oběma muži. Mimo to o přátelském poměru zdá se, že svědčí epigramma, kteréž prý Platon dle zprávy Olympiodorovy[47]) Aristofanovi věnoval a kteréž o veliké vážnosti k němu svědčí:

Αἱ Χάριτες τέμενός τι λαβεῖν, ὅπερ οὐχὶ πεσεῖται,
ζητοῦσαι, ψυχὴν εὗρον Ἀριστοφάνους.

Dle další zprávy téhož Olympiodora studoval prý Sokrates pilně spisy Aristofanovy a hlavně z nich mnoho čerpal k vylíčení svých mistrných charakterů — ovšem zpráva tato jest příliš ojedinělá a potřebuje stvrzení. Za hlavní však důvod přátelského poměru mezi Sokratem a Aristofanem pokládá se přítomnosť tohoto při hostině, při níž by Platon sotva byl Sokrata se svým protivníkem ve společnosť uvedl.[48])

Naproti tomu nelze upříti stopy, jež jeví, že nepřátelství mezi Sokratem a Aristofanem časem nebylo odstraněno, nýbrž že trvalo až do poslední doby. Důvody tyto — bezpochyby všechny — uvedl Stallbaum v předml. k Plat. Symp. str. 45.[49]) Stallbaum vůbec věnuje řeči Aristofanově obšírnější úvahu upíraje rozhodně všeliké smíření obou mužů. Vrcholí pak, abychom úsudek Stallbaumův zkrátka podali, domněnka jeho ve dvou důvodech: Prvým jest mu místo v Plat. Apol. p. 19 C, dle kteréhož nelze zapříti, že Sokrates s Aristofanem nesmýšlel příliš příznivě, druhým zdá se mu býti celá řeč Alkibiadova, jejíž tendence patrně obrácena jest proti onomu vylíčení, jakým poctil Aristofanes Sokrata v Oblacích.

Uváží-li se mínění obou stran, shledá se, že ani to ani ono nelze zhola odmítnouti: zůstaneť věc dlouho ještě spornou.[50]) Jest-li však dovoleno, ze srovnání těchto důvodů utvořiti si vlastní mínění, projevil bych úsudek svůj takto:

Ačkoli v řeči naší se jeví zřejmý úmysl spisovatelův pomstiti se nad Aristofanem za urážky Sokratovi učiněné, netřeba z toho na příliš nepříznivý poměr mezi Aristofanem a Sokratem souditi. Možná, že oba mužové se smířili, možná, že z celého nepřátelství nezbylo než nepatrné napětí, kteréž nijak nevadilo, by oba mužové téže hostiny se súčastnili. Než byť i Sokrates byl nedbal posměchu, jejž mu působil Aristofanes, nezapomněl na něho bezpochyby Platon. Milovalť Sokrata vřele

[47]) Vita Platonis p. 585.

[48]) Tím podán téměř doslovně názor Wolfův, jak jej vyložil v předmluvě ku svému vydání str. 35 nn.

[49]) Srv. téhož pozn. k Apol. p. 19 C.

[50]) V tomto případě želeti mi jest, že se mi nepodařilo zvěděti mínění oněch mužů, kteří tuto látku obrali si za předmět svých pojednání. Jsou to: Delbrück (De partibus, quas Aristophanes agat in Platonis Symposio), Fritzsche (Quaestiones Aristophaneae), Hartmann (Prolusio de mytho Aristophanis in Symposio Platonis), Lenormant (Quaestio, cur Plato Aristophanem in Convivium adduxerit), Suevern (Über Aristophanes Wolken).

a umíniv si v Symposiu mistra svého ideálně vylíčiti a shledav, že se Aristofanes se Sokratem skutečně v téže společnosti nalézal, vložil onomu úmyslně tuto řeč v ústa, řeč to ve mnohé příčině tak krásnou a dokonalou, aby, co Aristofanes byl zlého spůsobil Sokratovi zbraní básníka komického, tomuto splatil spůsobem velmi jemným, za to tím vydatnějším, totiž zbraní filosofie. Tak lze dle mého mínění nejsnáze pochopiti, jakou vlastně úlohu Platon Aristofanovi přidělil.

Nuže, přihlédněme k řeči Aristofanově. Vedl-li nás Eryximachos ku konci své chvalořeči drahami nadzemskými, vykazuje Erotovi sídlo i v končinách nadpřirozených, svádí nás Aristofanes s bludné cesty zpět k pokolení lidskému, na němž nás spůsobem tu komickým, tu vážným o původě rozličných druhův Erota poučiti zamýšlí. Srovná-li se pak řeč Aristofanova s řečmi jeho předchůdců, vyjde na jevo, jak obratně Aristofanes vystříhal se nedostatků, které se mohou oběma vytýkati, a jak vhodně dovedl použiti toho, co k jeho řeči se hodilo. Oba jeho předchůdci pojali Erota se stanoviska utilistického, přikládajíce mu cenu jen potud, pokud k dosažení nějakého prospěchu jest nápomocen, u Aristofana však všechno zření ku vnějšímu prospěchu mizí, u něho Eros jest sám sobě účelem: u něho vychází pojem Erota z pocitu spolubytí duševního. Hledě pak na Erota se stanoviska fysiologického Aristofanes pokročil patrně tím, že mimo stanovisko filosofické Erota nejlépe pojal.

Hlavním účelem, jejž Aristofanes svou řečí měl na zřeteli, bylo dokázati, že příčinu lásky hledati jest v pocitu přirozené potřeby, dle kteréž každý naplněn jest touhou po vlastní své polovici. Aby pak k výsledku takovému mohl dospěti, užívá formy žertovného mythu, při němž měl i ten vedlejší úmysl, by účastníky hostiny rozveselil. Nikdo as nebude pochybovati, že povaha tohoto mythu duchu Aristofanovu úplně jest přiměřena a že jest příkladem známé horlivé snahy Platonovy vylíčiti osoby dialogů tak, by úloha, jakou jim udílí, od povahy jejich nijak se nelišila. Mohla-liž pak povaha básníka komického vhodněji býti vylíčena, než že v řeči nevázané právě tak si počínal, jak byl uvykl ve svých komediích? Známoť, že tyto jsou přeplněny vtipem a vším, co bezprostředně vede k buzení smíchu a veselosti.[51])

Při věci tak důležité oprávněna jest otázka, proč Platon užil tohoto mythu? Mělo se objasniti, proč někteří své, jiní druhé pohlaví milují. Tato pak rozmanitosť lásky mohla-liž lépe býti vyložena než mythem o starém trojím pohlaví lidském z dvojatého těla sestávajícím? Tuším, že by se k tomu výsledku jinou cestou buď nijak, neb aspoň nedostatečně bylo dospělo a že volba mythu jest úplně oprávněna. Mimo to takovéto odchýlení se na fantastickou půdu mythickou má vždy do sebe cosi básnického, Platon pak, jenž hned z mládí oddán byl básnictví, velmi snadno a milerád používal příležitosti, by jednotlivým místům ve svých filosofických rozpravách dodal básnického vzletu.

---

[51]) Že právě řeč Aristofanova stojí uprostřed mezi řečmi proslovenými, vyhlašují někteří, jako Stallbaum na str. XLIII. své předmluvy za patrný úmysl Platonův, by po třech vážných řečech položil řeč rozmarnou, na niž by opět tři vážné následovaly. Nevím však, měl-li Platon, počav své dílo, tak přesný rozpočet a takovou vnější souměrnosť na zřeteli, a nepřičítá-li se spisovateli něco, o čem snad sám nevěděl.

O celém tomto mythu možno s určitostí říci, že jej Platon úmyslně složil a vymyslil,[1]) neboť

1. jistě by mythus odjinud čerpaný nebyl tak krásně se hodil k řeči Aristofanově, a naopak mythus náš nebyl by se mohl vložiti v řeč jiného obsahu;

2. sotva as by se při mythu z jiného pramene čerpaném jevila tak nápadná shoda s povahou samého Aristofana;

3. na novosť mythu naráží zajisté pochvala Eryximachova p. 193 E: *καὶ γάρ μοι ὁ λόγος ἡδέως ἐρρήθη;*

4. konečně lze tvrditi, že by použití mythu již existujícího Platona nebylo hodno.

Sejme-li se ona rouška mythická, ve kterouž Aristofanes svou řeč byl zahalil, shledáme, že pod žertovným mythem Aristofanovým ukryt jest hluboký obsah, jakož vůbec duchaplný tento básník pod žertem a rozpustilou veselostí skrýval obraz vážný, obraz hluboké pravdy. Vidíme tu slavného komika v pravém jeho živlu, jak u něho prosvitá hluboká idea ze závoje zaměněné vážnosti a zdánlivé libovůle. A tuto filosofickou myšlenku lze vyjádřiti asi takto:

Již ode dávna lidem jest vrozena vespolná láska jakožto svoditelka někdejší přirozenosti, jež snaží se učiniti ze dvou jedno a sceliti lidskou přirozenosť. Každý pak jednotlivec, hledíme-li na pohlaví, jest poloznámkou (*σύμβολον*), z čehož se vysvětluje pud pohlavní (*ἡ τοῦ ὅλου ἐπιθυμία*), spojení rodů a obnova původní přirozenosti (*ἀρχαία φύσις*). Tím dokázati se snaží Aristofanes, že láska lidem jest nanejvýš dobročinná a blahodárná. Pochybil však řečník tím, že lásku pohlaví mužského, kterouž i jeho předchůdcové byli schválili, jako jediné čestnou a slušnou označuje a její vliv na ctnosť vůbec, zejmena na ctnosť občanskou a státní vynáší. Avšak v této lásce Aristofanes neshledává již nijakého nasycení rozkoše, nýbrž něco vznešenějšího, po čemž duch touží, aniž jest si vlastně předmětu své touhy dokonale vědom. Na svém stanovisku fysiologickém Aristofanes nerozeznává ještě lásku duševní od tělesné a stojí tudíž ještě daleko za pravým učením Sokratovým. Nicméně liší se řeč Aristofanova od řečí předcházejících, hlavně pak od následující řeči Agathonovy tím, že prosta jest okras sofistických. I jest zajisté naprosto nemístné mínění těch, kdožkoli, jako Rückert, o Aristofanovi soudili, že vlastně zastupuje Prodika, poněvadž prý rozdíl mezi slovy *γελοῖος* a *καταγέλαστος* jest prodicejský!

Glaukon (jenž se nesmí považovati za totožného s bratrem Platonovým) jest osobou vedlejší, kteréž Apollodoros nejprve o hostině Agathonově vypravoval. Zajímavý jest rozdíl mezi povahou Glaukonovou a Apollodorovou. Co byl Aristodemos vyprávěl, tomu na slovo věří Apollodoros; věří tomu proto, že byl Aristodemos nemenším cti-

---

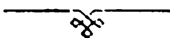
[1]) Srv. Stallbaum pozn. ku str. 189 E: Neque obscurum est hunc mythum ab ipso philosopho esse confictum, non solum ut convivium ornaret hoc ingenii lusu et quasi exhilararet, sed etiam ut rem ipsam alia ratione illustraret atque antea factum est.

telem Sokratovým než on sám, že se mu co do postavy i co do zvyků podobal. Jest tudíž Apollodoros horlivým zastancem Sokratovým a proto výmluvným doporučovatelem studia filosofického. Naproti tomu Glaukon jeví se člověkem zištným a nedůvěřivým, jenž dle zvyků lidí schytralých a hmotným zájmům oddaných dříve se táže, zdali oznámce byl očitým svědkem hostiny, jakoby o hodnověrnosti a upřímnosti jeho pochyboval.

Možno předpokládati, že u volbě osoby Glaukonovy Platonovi na mysli tanul nějaký účel. Ačkoli užívá Glaukona pouze k tomu, by Apollodoros s někým rozmlouvati a tak své *δοκῶ μοι οὐκ ἀμελέτητος εἶναι* přátelům odůvodniti mohl, nicméně shledáváme v Glaukonovi protivníka studií filosofických, a postavil nám jej Platon jakožto protivu k povaze Apollodorově.

Mimo dosud jmenované dva muže naskytuje se nám v úvodu Symposia zmínka o *Aristodemovi* z domu Kydathenského, jenž se Sokratem v Xen. Mem. I, 4 rozmlouvá a poctu bohům upírá. Byl, jakž z epitheta *σμικρός* (u Xen. *ὁ Μικρός*) vysvítá, postavy nevelké a horlivým přívržencem a častým průvodcem Sokratovým. Jestliže Apollodoros při své zmínce o Aristodemovi označuje jej slovy *ἀνυπόδητος ἀεί*, chtěl tím vytknouti jeho důvěrné přátelství k Sokratovi, jehož *ἀνυποδεσία* všeobecně jest známa. Byl tudíž Aristodemos i horlivým napodobitelem mravův a zvyků Sokratových, kteréž důkladně znal. Ve Platonově Symposiu potkává se totiž se Sokratem, jenž toho dne nad obyčej byl vystrojen a dověděv se od tohoto, že spěchá k hostině Agathonově, uvoluje se Sokrata provoditi věda, že jej, ač nepozvána, Sokratova osoba dostatečně omluví. Již stane Sokrates před domem Agathonovým, a Aristodemos vejde sám, omluviv pak svou přítomnosť nedopustí, aby Sokrates, jenž před domem stál v hluboké myšlenky jsa pohroužen, ze svého bádání byl vyrušen. Kterak Aristodemova snaha napodobiti Sokrata na Apollodora působila, podotknuto výše.

Přátelský kruh, jemuž Apollodoros o hostině naší vypravuje, skládal se z lidí takového asi rázu jako byl Glaukon. Byliť to obchodníci, jak se zdá, zámožní, kteří za nepříslušné aneb aspoň za nevhodné pokládali pěstovati filosofii. Pročež Apollodoros neopominul podrážditi je slovy, jimiž převrácené jich názory zavrhuje: *ὅταν δὲ ἄλλους τινὰς (λόγους ἀκούω)*, praví p. 173 C, *ἄλλως τε καὶ τοὺς ὑμετέρους τοὺς τῶν πλουσίων καὶ χρηματιστικῶν, αὐτός τε ἄχθομαι ὑμᾶς τε τοὺς ἑταίρους ἐλεῶ, ὅτι οἴεσθέ τι ποιεῖν οὐδὲν ποιοῦντες*. Jeden z těchto přátel, jehož jmeno není udáno, rozmlouvá dále s Apollodorem nazývaje jej *μανικός*. A tu jest věru s podivením, kterak badatelé příliš horliví, nevím jakými filologickými úskoky snažili se vynalézti, či spíše stvořiti jmeno tohoto přítele Apollodorova! Táže-li se kdo mimo to (jako se tázal Dacier vzhledem k nejmenovanému Sokratovu příteli v Protagoru), jak velkolepý účel měl as Platon zamlčev nám toto jmeno, jest odpověď velmi na snadě: žádný, neboť Platon bezpochyby sám jmena toho neznal. K čemu učených výkladův o věcech pro spis náš zcela lhostejných? (Pokrač.)

Příspěvky k textové kritice a exegetice.

Podává *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

28. Méj duši mé veždy tělo
bolesť s úsilím za cělo,
ale hrob, *mny*, mého pána
pokoj a česť bude vzvána. ib. 459—462.

Lat. (444^b, 2): Corpus meum fuit semper animae meae labor et dolor, sepulchrum domini mei erit illi requies et honor.

Mny 461 nelze čísti „mně", nébrž jako Hanka dobře čte: *mni* = mňu, mním, tuším.

29. Když Maria slyše své jmě,
že jíe tako pozva ve jmě —
neb tak bíeše z uobyčeje
navykl *gie* zváti mistr jejíe,
poči inhed atd. ib. 853—857.

Vydavatelé *gie* 856 píší „jie, jé", leč neprávem, neb je zde písařská chyba, k níž podnět zavdati mohlo gie ve v. 854, místo *gi* t. j. *ji*. Srv. lat. 249^a, 2: sic enim consueuerat *eam* vocare magister suus.

30. Nemníeše, by jíej potřebno
mohlo býti slovo jedno,
jéž bíeše nalezla slovo
s nebe poslané otcevo. ib. 873—876.

Tak interpunguj! *jéž* 875 = quae jest nom. sg. fem. = ana; slovo 875 = Ježíš.

31. A všed tam k níej, kleče před ní,
nic dřéve nepomluviv s ňú,
ale hned jíej vece „Zdráva!"
podle andělského práva. Radosti svaté Maříe 49—52.

Tak psáti jest, ježto „podle . . . práva" souvisí s „vece".

32. počenši *diewku* ostala. ib. 144.

diewku píší vydavatelé chybně „děvkú" místo *díevkú* = pannú. Srv. 293: ostavši v *díevčíej* čelosti.

33. jakž *wnynde* božíe máti ib. 185.

Wnynde nelze čísti „vninde" ni „vniude" (Hanka), ana to chyba písařská místo *wnyde* t. j. *vnide*.

34. Blažena s', ež s' uvěřila
w/emu, ježť jsú řečena byla ib. 216—217.

Patrnou chybou jest *w/emu* za *w/em* t. j. *všem*, jeť tu doslovně přeložen lat. plur. neutr.: *omnibus*, quae dicta erant.

35. Má duše Hospodina,
božíeho a mého syna,
velmi chválí, také slaví,
jakož svatý Lukáš *pravi*
i nauči čuž *píšé* nám —
mužém, dětem, také ženám, —
bychom Boha veličili ib. 244—250

Tak interpunguj i piš, jeť *pravi* 247 aor. právě jako „nauči", *píšé* pak jest přechodník.

36. jenž ve dne *y* v noci svíetíše ib. 311.

Ač by bylo lze čísti: ve dne *j* v noci (srv. Krok XI, 59), přece vzhledem k v. 336 „svíetíeci jim ve dne v noci" lépe i zde čísti: jenž *ve dne v noci* svíetíše.

37. ti, jenž beránka *neymiegiechu* ib. 351.

Právem Hanka zde čte *nejmiechu*.

38. Neb tak ustavil bíeše ib. 352.

Zde schází slabika, což Hanka napravuje čta „nebo"; nutna však náprava jiná, k níž klíč podává verš 357: tak bíeše úloha *božíe*. Čísti tedy jest 352:

Neb tak *Bóh* ustavil bíeše.

39. jehož *bie/fe* tak dávno žádal. ib. 389.

Čísti jest *bíeš*; srv. Krok XI, 126.

40. a *prorokyny* slovíeše. ib. 405.

Vydavatelé čtou instr. „prorokyní“, což ovšem možno, ale vzhledem k lat. předloze asi chtěl český vzdělavatel položiti zde nom., tedy *prorokyni*; srv. 416: již sě Izrahel vzýváchu.

41. *wſyem* sě srdcem kochajúci ib. 430.

Vydavatelé píší „vsěm, všem“, což chybno místo *všiem* (instr.).

42. To *gmagmy* již radosť pátú ib. 434.

Patrná chyba za *gmamy* t. j. jmámy. Srv. 264: to jest druhá jejie radosť. 530: a to osmá radosť i jest.

43. Ale aby to znamenal
a jiným také rozprával,
najprve toto znamenaj,
v srdečnú paměť přijímaj,
že Maria, božíe matka,
otšedši svého děťátka
v Jeruzalemi na sňatcě
449 při jednom slovutném svátcě,
— — — — — —
— — — — — — ib. 442—449 [ab].

Po verši 449 scházejí aspoň 2 verše, jež by zakončovaly větu k předchozímu „že Maria“.

44. co *tu* při *jeho* smrti bylo jich ib. 505.

Verš pokažen; čísti jest patrně:

co při *j'ho* smrti bylo jich.

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

XVI.

Gallie, kdo šťastné vypočítá služby vojenské
výhody všechny? Kdybych v zdárný mohl vstoupiti tábor,[1])
bázně plného nováčka by brána mne přijmula s hvězdou

[1]) Sám bych si přál býti vojínem, jen kdybych věděl, že se dostanu k šťastnému pluku („do zdárného tábora“) a že budu míti štěstí („šťastnou hvězdu“;

šťastnou. Mocnější jest dobrá štěstěny chvíle,
než kdyby odporučil Venušin nás Martovi lístek,
neb sama matka, které se zalíbilo v písčině Samské.

Zkoumejmež nejdříve společné prospěchy,[1]) z nichžto
tento ne nejmenším, že neodváží se tě bíti
občan, ba kdyby byl bit sám, zatají, zuby rovněž
vyražené se neodváží praetoru[2]) okázat,
černou též ani bouli na líci a modřinu zpuchlou,
též oko, jež zbylo tobě, o němž netuší ani lékař.
Když trestat za to chceš, bude Bardajská bota soudcem,
lýtka také mocná velikých na sedadlech; a dávný
zákon tím zachová se, daný mrav ještě Camillem,[3])
souzen být že voják nesmí mimo tábor a vzdálen
od praporův. Ovšem setníků jest zcela správným
nález též o vojáku a též mně se dostane pomsty,[4])
jestliže podstatnou stížnosť tam přednesu k soudu.
Však je kohorta celá nepřátelskou i maniple[5])
v souhlasu vespolném dovedou, že mu jest snesitelnou
pomsta potom, těžší než křivda prvá ale tobě.
Řečnického tudíž jest mezka Vagellia[6]) hodno,
když dvě jenom nohy máš, četné si pohoršiti škorně
se hřeby tak četnými. Kdo tak neznal by se v městě,
kdož takovým Pyladem,[7]) že za náspu by spousty vejíti
odvážil se? Usuš slzy spíše si sám, nepokoušej
přátel, jistě kteří by se hned vymlouvali všichni.
„Svědka uveď!" když soudce ti řekne, a odvahu měl by
ten nějaký, jenž ránu viděl, že by řek': „To viděl jsem,"
hodným bych ho vlasů, vousů předků starodávných
uznával. Věru spíše křivého si svědka nalézti
naproti občanu snáz, než jenž svědčil by ti pravdu
naproti postavení mocnému aneb cti vojenské.

Výhody teď jinaké, jinaký zisk poznamenejme
těch, již v přísaze[8]) jsou. Úval zděděného pozemku

sr. VII. 195., IX. 33.); neboť osud jest mocnější než odporučení od manželky Martovy Venuše nebo jeho matky Junovy, která hlavně ctěna byla na ostrově Samu.

[1]) Prospěchy společné, t. j. vojínův a důstojníkův.

[2]) Občan (nevojín) žaluje u městského praetora, jenž musí však odevzdati žalobu proti osobě vojenské soudu vojenskému (iudices castrenses); soudu tomu předsedá „Bardajská bota", t. j. důstojník nosící hrubé boty (s četnými hřeby v podešvech; v. v. 25.), nazvané po Illyrském kmenu Bardaeův; přísedícími budou starší vojíni neb setníci („lýtka mocná").

[3]) Že vojíni patřili pod právo vojenské, přičítá Juvenal Camillovi, jakožto reformatoru vojenského zřízení vůbec.

[4]) Překládám dle staršího čtení.

[5]) Pluk římský (legie) měl 10 kohort, kohorta 3 manip(u)le po 2 setninách.

[6]) Vagellius (v. XIII. 119). hloupý řečník.

[7]) Jen velmi obětovný přítel (typicky Pylades) odvážil by se svědčiti proti vojínu při soudu konaném v táboře („za náspem"). Nyní sotva nalezneš takového člověka, hodného poctivců („vousáčů") z doby staré; sr. IV. 103., V. 30.

[8]) Kdo v přísaze jsou, t. j. vojíni.

neb pole když soused nestoudný vzal by mi někdy,
posvátný vykopav kámen, jenž byl v meze [1]) prostřed,
jejž kaše má a koláč veliký uctívaly ročně,
neb dlužník přijaté-li peníze mi vrátiti nechce,
řekna, že podvržené [2]) jest písmo na úpise klamném,
rok mi čekat je, kterýžto celého započne rozepře [3])
národa. Avšak i tehdy tisíc snášet mrzutostí,
jest i tisíc odkladů. Tolikráte sedadla se pouze
postavují; když výmluvný již svlékne se z pláště
Caedicius, [4]) poněvadž Fuscus chce močit, se rozejdem
připravení; loudav boj náš je na závodě soudním.
Avšak oněm, jež zbraň chrání a řemen obepíná,
dává soudu se lhůta, kterou sami určili sobě,
soudní jim dlouhou se statek nezmenšuje brzdou.

Krom toho právo dělat závěť jest pouze vojákům [5])
dáno, otec je-li živ; vždyť v práci co sobě vojenské
získal, to dle práv se do podstaty nečte majetku,
jejžto otec má v správě svojí. Proto též si Corana, [6])
za praporem jenž šel vydělávaje v táboře žoldu,
předchází i otec třesavý. Přízeň toho slušná
povznáší, krásnou dává jemu odměnu práce.
Císaři jistě také že na tom jest, zdá se, samému,
ten kdo udatný jest, aby taktéž byl zcela šťastným,
by z náprsníků, [7]) řetězů se těšívali všichni.

V.

Ještě-li hanba není ti a smýšlíš tak dosaváde,
nejvyšším dobrem že je se stolu žíti cizího,
jestliže snášet umíš, ani Sarmentus [8]) co by nesnes'
u stolu Caesarova zlostného ni Gabba prodajný,
i kdybys odpřisáh', nevěřil bych tvému svědectví.
Nad žaludek neznám nic skromnějšího. A dejme,
bys neměl ni tolik, břichu co prázdnému je dosti:

[1]) Mezníky v polích byly pod ochranou boha Termina, o jehož svátku (23. února, Terminalia) nekrvavou obětí se oslavovaly.

[2]) Opakováno do slova z XIII. 137.

[3]) Poněvadž poslední měsíce v roce bylo mnoho svátků (sr. VI. 68.), byly v té době soudní prázdniny. Že pak nastávalo prodlení, nebyla-li pře v jednom roce (od týchž úředníků) vyřízena, podávaly se žaloby z pravidla na počátku roku, aby v tom roce mohly býti ke konci dovedeny.

[4]) Caedicius, obhájce, svlékl již plášť, chtěje mluviti v úředním rouchu (toze). Dlouhé přípravy omrzí soudce Fusca (v. XII. 45.), jenž stání odročí.

[5]) Dokud syn jest v poddanství (manus) otcově, nemůže dělati závěti, nemaje vlastního majetku. Pouze vojín má právo volně naložiti se svým jměním, jehož na vojně nabyl (peculium castrense).

[6]) Coranus, v. Hor. Sat. II. 5. 57., kde jakýsi Nasica svému věřiteli Coranovi dá dceru za manželku, doufaje, že mu pak odpustí dluh a ještě dědicem učiní.

[7]) Náprsníky (phalerae) byly zlaté neb stříbrné medaillony, jež nosili vyznamenaní vojíni na brnění. I zlaté řetězy bývaly odměnou zasloužilých vojínův.

[8]) Sarmentus, šprýmař Augustův; podobně Gabba.

místa není-li na hrázi?[1]) A nikde na mostě? Rohožky
roztrhané nikdež? Zdali jídlo stojí za urážky?
Tak-li chtivá lačnost, můžeš-li počestněji tamto
třást se a do sprostého při tom chleba kousati psího?

Nejprv uvaž, jak tobě se dostane u stolu místa,
již mzdu plnou za své že staré tím služby přijímáš!
Odměna přátelství vysokého pokrm; to si čítá
pán, třeba zřídka ti dal, přece čítá. Za dva měsíce
když tedy zas zlíbí se a pozve klienta, jehožto
nic nedbá, jím jen by třetí vyplnil stolu místo,
„Zůstaň s námi!“ praví. Toť tužby vrchol. Co si ještě
přáti? I má Trebius, proč sobě musí tedy spánek [2])
přetrhnout, řemení nezavázav ve strachu jíti,
dav všecken že by dřív dokonat mohl pozdravování,
hvězdy [3]) teprv blednou-li aneb té chvíle, kdy právě
vůz studený líného Boota se k západu chýlí.

Hostina však to jaká! Tu je víno, jakého nemůže
snést vlna ostříhaná; z hostí Korybanty [4]) tu spatříš.
Počnou hádky napřed; však v brzku i číšemi máváš,
byv poraněn, krvavým ubrouskem rány utíráš,
když mezi vámi, tlupou i propuštěnců se započne
boj zuřivý, svedený číší ze hlíny Saguntské.
Sám pije víno, které bylo tehda stáčeno, konsul
když býval vlasatý, z hroznů z doby války spojenců,[5])
ač churavému by nikdy neposlal příteli čišky;
zítra z vinic bude pít Albanských neb ze Setinských [6])
víno, jehožto rodiště i nápis již nečitelným;
neb velikým stářím láhev je začouzena všecka.
Helvidius píval takové i ověnčen Thrasea [7]) víno
v den rodný Brutův nebo Cassia. Virro poháry
sám má objemné a smaragdy a jantaru vrstvou
ozdobené: nechtěl by svěřit ti poháru zlatého,
neb kdyby někdy ti dal, spolu ustanoví k němu strážce,
kameny jenž sčítá, nehtů tvých hlídaje ostrých.
Odpustiž mu, vždyť on vzácný si cení mnoho jaspis!

---

[1]) Na hrázi u Tibery, u mostů a na podobných místech bývalo už tehdy stanovisko žebráků, lihajících na rohožce.

[2]) Klient musí časně vstávati (sr. I. 128.. III. 127.), že nemá ani času řeménky u obuvi si zavázati.

[3]) Souhvězdí „Vůz“ (Veliký medvěd) jest „studené“, protože na severu. Bootes (vl. volák), nejblíže u Vozu, jest líný, jsa blízko hvězdy polarní a obejde jen malý kruh.

[4]) Opilí hosté jsou jako Korybanti, kněží Kybelini, kteří divokým křepčením, křikem a hlučnou hudbou ctili svou bohyni.

[5]) Konsul býval vlasatý za staré doby (sr. IV. 101.), válka se spojenci r. 90 př. Kr.

[6]) Nejproslulejší vína byla: Caecubské, Setinské, Falernské, Messické, Albanské (sr. IV. 61.)

[7]) Paetus Thrasea a jeho zeť Helvidius Priscus pro smýšlení republikánské zahynuli v době císařské; oslavovali narozeniny ne císařovy, nýbrž posledních republikánů Bruta a Cassia, vrahů Caesarových.

Virro neboť kamení [1]) z prstů na poháry přenáší,
jak to zvykem je nyní; a na pochvě onen je nosíval,
jenž se zalíbil víc překonav žárlivce Iarbu.
Tobě je prázdniti číši, která se po ševci [2]) nazývá,
jenž z Beneventa pošel, nosatou ale otlučenou již,
a prasklé sklo její tmelu již siřného si žádá.

(Pokračování.)

Literatura.

Programmy za školní rok 1897. zaslaly ústavy tyto:

Gymnasium v Budějovicích. Jan Kubíček: Výklad a srovnání hlavních spůsobů, jakými se provádějí tak zvané přibližné kvadratury.

Reálka v Budějovicích. Fr. Bartoš: Třináct let trvání ústavu. Jos. Honzík: Katalog knihovny učitelské.

Gymnasium v Chrudími. Al. Křížek: O kazech a požercích na rostlinách a o členovcích, kteří je činí.

Reálka v Karlíně. Jos. Janko: O romantismu a realismu v básnictví.

Gymnasium v Klatovech. Fr. Nekola: O kšaftě.

Gymnasium v Příbrami. Ed. Volek: Katalog bibliotheky professorské.

Gymnasium akademické v Praze. Fr. Loukotka: Tragoedie Aischylova Sedm proti Thebám (překlad).

Gymnasium v Křemencové ulici v Praze. J. Novák: Seznam spisů chovaných v knihovně učitelské. Fr. Vacek: K. Koblížek.

Gymnasium v Žitné ulici v Praze. Fr. Doubrava: Doba císaře Diokletiana.

Soukromá střední škola dívčí spolku Minervy v Praze. J. Jahn: Nynější stav studia ženského.

Vyšší dívčí škola v Praze. K. Starý: Vil. Gabler.

Gymnasium v Roudnici. Ot. Kádner: O ctižádosti a jejím významu paedagogickém.

Gymnasium v Táboře. A. Sedláček: Sbírka listovních pamětí města Tábora.

Gymnasium na Král. Vinohradech. J. Dušek: Astrachaň.

Gymnasium vyšší v Brně. Fr. Rypáček: Paměti a zápisy Smila II. Osovského z Doubravice a na Třebíči.

---

[1]) Vatinius, švec z Beneventa, byl „nosatý“ oblíbenec Neronův; po něm nazván byl druh číší.

[2]) Dříve nebývaly drahé kameny na číších, nýbrž jen v prstenech; a ještě dříve Aeneas (jejž oblíbila si Dido povrhnuvši králem Iarbou) měl je na pochvě meče (Verg. Aen. IV. 261.)

Dívčí škola Vesny v Brně. V. Vávra: Rozbor Pohorské vesnice Boženy Němcové.

Gymnasium v Uh. Hradišti. Jos. Sedláček: Význam Bernarda Bolzana ve vědě logické.

Gymnasium v Kroměříži. Jos. Klvaňa: Fr. Višňák. Jar. Simonides: O bouřích.

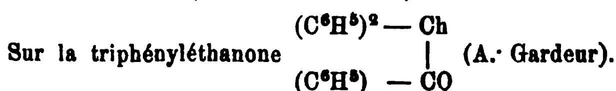
Gymnasium ve Val. Meziříčí. Fr. Kovář: K soukromé četbě z jazyků staroklassických.

Gymnasium v Olomúci. Jos. Bartocha: Úvod ke školnímu vydání Shakespearova Makbetha.

Ústav hr. Pöttinga v Olomúci. Is. Kahlik: Bankrot města Lipníka.

Archiv Český. Redaktor Jos. **Kalousek.** Nákladem domestikálního fondu království Českého. 4°. Díl XV. V Praze 1896. 616. 6 zl.

Bulletin de l'Academie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique à Bruxelles. 8°. Année 1897. Svazek 5.—7.: L' expression de l' heure dans le système de l' axe instantané (F. Folie). Sur divers composés triméthyléniques (L. Henry). Sur divers alcools nitrés (L. Henry). De l' action du soleil sur les plaques photographiques (C. Le Paige). Réponse à M. Le Paige (P. De Heen). Sur quelques dérivés fluobromés en C_2; première communication (Fréd. Swarts). Sur l' incorrection de l' heure et de l' ascension droite déterminées dans le systéme de l'axe instantané (F. Folie). Sur la période eulérienne (F. Folie). La faune marine du quaternaire moséen révélée par les sondages de Strybeek (Meerle) et de Wortel, près de Hoogstraeten, en Campine (Michel Mourlon). Les sciences minérales devant les jurys des prix quinquennaux des sciences naturelles (G. Dewalque). Note relative à la photographie de l'atmosphère solaire (P. De Heen). Suite à la note de M. P. De Heen (C. Le Paige). Note préliminaire sur la constitution de la bande silurienne de Sambre-et-Meuse (C. Malaise). Sur l' éther anisoyl-acétyl-acétique et ses dérivés (A. Schoonjans). Sur les dérivés mercuriques halogénés de l' antipyrine (M. C. Schuyten). Sur un appareil permettant de tailler un cristal suivant une direction déterminée, et sur une méthode de tailler des plaques à faces parallèles (F. Stöber). Les Marchands Aventuriers à Anvers (Ch. Piot). Lecture par M. Henry, d'un travail Sur la solidarité fonctionnelle dans les composés carbonés au point de vue physiologique. Lecture par M. Ch. Lagrange d' un travail intitulé: Exposé du principe de la théorie des erreurs fondé sur le théorème a posteriori. Moyennes récurrentes. Décharge d' un conducteur électrisé, produite par l'effluve ou par l'étincelle (P. De Heen). Sur la photographie du soleil (C. Le Paige). Sur deux points de l' histoire des globules polaires (Éd. Van Beneden). Contribution à l' étude des cellules dorsales (Hinterzellen) de la moelle épinière des vertébrés inférieurs (A. Van Gehuchten). Le ganglion basal et la commissure habénulaire dans l'encéphale de la Salamandre (A. Van Gehuchten).

Sur la triphényléthanone $\begin{matrix}(C^6H^5)^2 - Ch \\ | \\ (C^6H^5) - CO\end{matrix}$ (A. Gardeur).

Sur quelques éthers des acides monochlor- et monobromacétiques (Rodolphe Steinlen). A propos du Règlement des béguines de Saint-Omer 1428 (Paul Fredericq). Les restes de la civilisation hindoue à Java (Jules Leclercq). Des influences classiques dant l'art de l'Inde (Goblet d'Alviella).

Bulletin international de l'Académie des sciences de Cracovie. 8°. Ročník 1897. Číslo 4.—6.: P. Skarga v poměru k Malé Rusi (J. Tretiak). Autografy pozdnějších kněh Pana Tadeuše od IV. do XII. (R. Pilat). Polské rytířstvo středních věkův (J. Pěkosiňski). Konrád z Džadův v poésii francouzské (M. Kavčyňski). Zpráva o archivních bádáních v Paříži a Londýně (B. Dembiňski). Mikrofauna útvarův Karpatských (J. Gřybovski). O řeči proti L. S. Catilinovi (A. Miodoňski). Rozluštění a objasnění záhadného nápisu na kříži ze západních Prus (J. Baudouin de Courtenay). Bibliotéka písařův polských. O páře přesycené (C. Olearski i L. Siberstein).

Časopis Matice Moravské. Redaktoři Vincenc **Brandl** a Fr. **Bartoš**. Nákladem Matice Moravské v Brně. Předplatné ročně 2 zl. 60 kr. 8°. Ročník XXI. Sešit 3.: František Palacký (Jar. Hanel). Švédové u Brna r. 1645 (Fr. Šujan). O některých zajímavých památkách staročeského písemnictví (Fr. Bílý). Svetozár Hurban Vajanský (Jan Kabelík). Na jihovýchodní Moravě (Jos. Klvaňa). Mince a mincovnictví markrabství Moravského (In. Červinka).

České Museum filologické. Odpovědný redaktor Dr. Jan **Kvíčala**. Nákladem Spolku filologického v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník III. Sešit 2.—3.: Ukázky parallelních veršův a poloveršů v Iliadě a Odyssei (Josef Zahradník). O novořečtině (Jan Korec). Sv. Bernarda „Boj ctností s neřestmi“ (V. Flajšhans). Herodotova Atthis (J. Prášek). Žaloby na Husity (Ad. Patera). Několik obrazů z kulturních dějin staroindických (B. Votýpka). Stans pede in uno. Exegetický příspěvek k Horatiovi (Tim. Hrubý). Příspěvky k historii dialektu lašského (V. Hauer).

Český časopis historický. Redaktoři J. **Goll** a A. **Rezek.** Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův) 3 zl. 60 kr. Ročník III. Sešit 4.: Messer Brunetto Latini, Dantův předchůdce a učitel (J. Vrchlický). Palaethnologie (L. Niederle). Dobnerův původ a příbuzenstvo (V. Dušek). Mikuláš řečený Efficax z Lucemburka a Mikuláš levoboček krále Jana (L. Klicman). Majestát krále Fridricha Falckého (J. Čelakovský).

Český Kneipp. Časopis pro šíření přirozeného spůsobu života a Kneippova léčení vodou. Redaktoři Dr. Jos. **Wieser** a prof. J. **Ježek.** Ročník V. Seš. 1.—3.

Český Lid. Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, v Slezsku a na Slovensku. Redaktor Č. **Zíbrt.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. v. 8°. Předplatné na rok (6 svazkův o 6 arších) 4 zl. Ročník VI. Sešit 6.: Literárně-historické a lidovědné srovnavací studie A. N. Veselovského (Čeněk Zíbrt). Ze srovnavací lidové literatury (V. Tille). Žnecké popěvky ze Sedlčanska (Frant. Lego). Na den sv. Anny (Čeněk Zíbrt). Historické vysvětlivky některých obyčejův, obřadův a slavností (Čeněk Zíbrt). Řeči při stínání kohouta a shazování kozla (Čeněk Zíbrt. Eug. Muška. V. Popelka). Kovárny a mlýny. Z netištěných zápisků Krolmusových (Čeněk Zíbrt). Nářek zbožného rolníka v r. 1646 (J. Peters). K ornamentice listin

moravských (Jan Smyčka). Příspěvky k bibliografii lidovědy československé (Čeněk Zíbrt). Boží muka. Pozor na slovácké výšivky! Jak smy se bili u Solferina (Ignác Hošek). Slováci v Gerlachově na Spiži. Pohádky z Krumlovska (Fr. Bouchal). — Ročník VII. Sešit 1.: Některé zvyky v XVI. věku (Zikmund Winter). Český dům (Zdeněk Nejedlý). Význam Josefa Manesa pro národopis československý (Renata Tyršová). Uhlíři v českých lesích (Bedřich Moravec). Přísaha mezní pod drnem (Ferd. Velc). O voroplavbě posázavské (Jan Valchář). Ohlas národního rytířského eposu v Čechách (P. Sýrku). Píseň v čas vojny turecké (Ant. Šolta). Otisky křížů ve stromech a pověsti o nich (Čeněk Zíbrt). Národní tance ve východním Slezsku (J. Vluka). Čo si Pilania o smrti rozprávajú (Terezie Vansová). Pohádky (B. M. Kulda, Jos. Čižmář). Slovenské písně. Pověsti a zvyky z okolí Bysterského (J. Hošek). Modlitbičky slezských dětí (J. Vyhlídal). Z dětského světa (J. Klvaňa). Paběrky z rukopisů staročeských (Ad. Patera). Slovenské výšivky v Čechách. Česká literatura lidovědná za r. 1896 (Ferd. Pátek). Rozmanitosti. Časové zprávy. Literatura kulturně-historická a ethnografická (Čeněk Zíbrt).

Филологическое обозрѣніе. Журналъ классической филологіи и педагогики. Redaktor a nakladatel A. V. **Adolf** v Moskvě. 8°. Cena ročníku (4 svazky o 10 arších) 8 rublův. Svazek XII. Knížka 2.: O úkolech filologie (M. I. Mandes). Goncourtové jako představitelé realistické školy v jejím poměru k dřevnímu světu (P. P. Mitrofanov). Poznámky k Aischylovi (J. A. Denisov). Ad scholiastam Cruquii. Ad Plautum. Ad Archilochum (Th. E. Korš). Ambarvalia, arvalští bratří a arvalská píseň (I. V. Netušil). K Propertiovi. K Vergiliovi (G. E. Zenger). Sporné otázky z oboru morfologie a semasiologie (A. A. Gruška). O školní reformě r. 1896. v Norsku (B. N. Nekrasov). Výkopky na Tauridském Chersonese r. 1896.

Historický archiv České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. Číslo 10.: Paměti Jana Jiřího Haranta z Polžic a Bezdružic. Vydal Ferd. Menčík. v. 8°. 213.

Извѣстія отдѣленія русскаго языка и словесности Имп. Академіи наукъ въ Санктпетербургѣ. Redaktoři A. Th. **Byčkov** a A. A. **Šachmatov.** v. 8°. Годъ 1896. Cena 1 rubl. Toма II. Книжка 3. Obsah: Bibliografický obzor literatury jižních Slovanův za rok 1895 (P. D. Draganov). Modlitba s apokryfickými črtami od zlého deště (V. V. Kačanovskij). Pokus nápravy textu Besedy o svatyních Cařihradu (D. Th. Kobeko). K literárním dějinám Listův ruského poutníka N. M. Karamzina (V. V. Sipovskij). Grigorovič a Prejs (M. P.). K otázce o příslovích a pořekadlech (E. A. Ljackij). Pravosť poučení Theodosia Pečerského o pití (N. I. Petrov). Bulharský пѣснивецъ r. 1337 (A. S. Archangelskij). Kievopečerský paterik u Pečerský letopis (A. A. Šachmatov).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XV. Číslo 13.—17.: Souchotinář (A. Brábec). Voletický kostelík (T. Nováková). Co zachránilo Kandrdáska (Čekal).

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) 6½ rub. Ročník XXXVII. Svazek 5.—8.: Ad Dionem Chrysostomum Analecta. III. (A. Sonny). Srbský spisovatel Dosithej Obradovič (K. Th. Radčenko). Právo obecné i místní (A. M. Guljajev).

Kniha. Illustrovaná literární revue. Vydává Spolek českých kněhkupců a nakladatelů v Praze. 4°. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr., ročně (10 seš.) 1 zl. Ročn. II. Sešit 5. Kapitola o domácí knihovně (A. Mužík).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller**. Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XIX. Svazek 7.—9.: *Mimosy (Jar. Vrchlický) *Čarupluá kniha bratra Jeronýma (T. B. Aldrich, př. Ant. Klášterský). Umělecká theorie na prahu XIX. století (F. Jiřík). *Život a píseň (Pavla Maternová). Z Nového Srbska (Ludvík Kuba). Mladá láska (Henrik Pontoppidan, př. Gabriela Nováková). *Žena (Otakar Červinka). *Dobro a zlo (Jan Rokyta). *Náš Galeotto (Kar. Hájek). Lid na Hlinecku při své zábavě (K. Adámek). Z anglických básníků (př. Jar. Vrchlický). *V srdci květů (Ot. Mokrý). Mignon (Ivan Ščeglov, přel. Eliška bar. z Bílé). Z názvosloví našich osad (F. Vykoukal). Tadmor v poušti (Frant. Klement). *Illusionista (Jar. Vrchlický). Z básní Aug. Eug. Mužíka. Z básní H. Ibsena (př. K. Kučera). Juanovo neštěstí (Joaquin Dicenta). Carmen (Alfonso Pérez Nieva, př. A. Pikhart). Od tellurismu k uranismu (O. Vaněk). Rozkošné zátiší (Vasilij J. Nemirovič-Dančenko, př. Pavel Durdík). Provisorní život (Jer. Věžník).

Květy mládeže. Nákladem Dědictví Komenského. 4°. Cena čísla 6 kr. Ročník III. Díl II. Číslo 10.

Listy filologické. Redaktoři Jan **Gebauer** a Josef **Král.** V Praze. Nákladem jednoty českých filologův v Praze. 8°. Cena ročníku (6 sešitů o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník XXIV. Sešit 4.

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVIII. Čís. 17.—21.: Román propagandy činu. Maurice Maeterlinck (Z. Bouška).

Lud. Redaktor Ant. **Kalina.** Ve Lvově. Nákladem towarzystva ludoznawczego. v. 8°. Cena ročně (4 seš. o 96 str.) 5 zl. Ročník III. Sešit 3.: Národopis i nejnovější studie o literatuře (J. Vitort). Polští horalé taterští (St. Eljaš).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXV. Číslo 26.—34.: *Když kvetou šípky (J. Vrchlický). Ve službách Jejího Veličenstva (Montgomery Carmichael, př. Jiří Ščerbinský). Z básní K. Pippicha. Hřích (J. Konrád). Emanova tobolka. V Avignoně (R. E. Jamot). *Pohádka (J. Sládek). Bledka (F. Coppée, př. J. E.). Pablesky duše (Fr. Blažka). Šaty pro panenku (Mélandri, př. Fr. Flos). Evelinina zahrada (M. Wilkinsová, př. O. Vetti). Nálady a zátiší (Fr. Herites). Grimasy (V. Hladík).

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XVI. Sešit 19.—20.

Mittheilungen des österr. Vereines für Bibliothekswesen. Redaktor Jos. Donabaum. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 2 zl. Ročník I. Číslo 1.: Zum Codex Remensis des Phaedrus und Guerolus (A. Premerstein).

Muzeum. Časopismo Towarzystwa nauczycieli škół wyžšych. Red. Maur. **Maciševski.** Ve Lvově. 8°. Nakladem Towarzystwa. Předplatné ročně 5 zl.,

poštou 6 zl. Ročník XIII. Zeš. 7.—8.: O pravopise výrazův cizích (B. Šomek). O soukromé četbě (V. Śmiałek).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády Bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník III. Číslo 13.—18.: O nových zjevech v srbské krásné písemnosti (M. Pejínović). *Utopená (I. Trnski). Živ zakopán (B. Krčmarić). Nemilý host (Vl. Borotha). Plitvická jezera (Dr. Hirc). Lokrum (P. Kuničić). *Fernando i Korisanda (M. Begović). Sám sobě křiv (I. Devčić). Lady Caprice (H. Redwitzová). Parona Kate (Jeretov). Zločinci (O. Aziz). O. Enz. Fermendžin (R. Horvat). Milo za draho (J. Lovretić). Vuk Stafonović Karadžić (B. Petrović). Rakousko-turecká vojna r. 1697 (F. Šišić). Básně V. Slovačiće, J. Milakoviće, R. C. Kapitanoviće, Đ. Palavršiće, Uvelka, D. Ilijće, M. Sabiće, I. Velikanoviće, D. Sirovice, V. Nazora, Š. Iskry, Ljubinka, M. Nikoliće, K. Noviće. *Přílohou:* Boj kohoutí. Obraz Fr. Eisenhutha.

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVIII. Čís. 17.—21.

Obrana. Redaktor Fr. **Žák.** Nakladatel V. Kotrba v Praze. m. 4°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XIII. Čís. 10.—17. Literární příloha č. 9.: Svorně a mužně za dobrým cílem (A. Dostál).

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXVII. Sešit 7.—9.: Náš ústavní vývoj od r. 1848 (Bohuš Rieger). Letošní popis obyvatelstva na Rusi (Jos. Toužimský). *Poslední tři palinodie (Jar. Vrchlický). Dědoušek Sehnal (Fr. Herites). Zprávy hospodářské a sociální (E. Šimek). Rozhledy v dějinách současných (Vlad. Svoboda). Volné rozhledy (Fr. Zákrejs). Čechoslované a civilisace (Hermenegild Jireček). O československé vzájemnosti (Karel Kálal). Boj o Makedonii (Josef Toužimský). O předvídání povětrnosti (B. Navrátil). *Leknín (K. Leger). *Veteš (Aug. Mužík). Z výletů do Haliče (Ig. Hořica). Obzor divadelní (Fr. Zákrejs). Nové písemnictví (V. Flajšhans). Hlídka vojenská (B. Horák). Národní jednota srbsko-charvátská (Jos. Toužimský). *Konec idyly (B. Kaminský). Nové písemnictví: Druhý vzor překladu, jaký býti nemá (O. Janda). Nešťastný proslov (Jiljí Jahn).

Paedagogické rozhledy. Red. J. **Klika.** V Praze. Nákladem Dědictví Komenského. 8°. Cena ročně (10 sešitův) 2 zl. 50 kr. Ročník X. Sešit 10.

Posel z Budče. Redaktor L. **Strahl.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Předplatné ročně (52 čísel o 16 str.) 2 zl. 50 kr. Ročník XXVIII. Čís. 28.—38. — Ročník XXIX. Číslo 1.

Rad jugoslavenske akademije znanosti i umětnosti. Třída filologicko-historická a filosoficko-právnická. Svazek 47.: Charvátská plemena od XII. do XVI. století (V. Klaić). Putování po Balkánském poloostrově XVI. věku (P. Matković). Vicko Dimitrija Volčić, Dubrovčanin, kartograf XVI. věku (týž). Apollonova hymna z roku 278. př. Kr. (Fr. Kuchač). — Matematická třída. Čís. 23.: Rozprav 6 od 4 spisovatelův.

Rádce duchovní. Časopis kněžstva českoslovanského. Redaktoři: Jos. **Burian** a Václ. **Kocián.** V Praze. Nakladatel V. Kotrba. Cena ročně 4 zl. Ročník IV. Sešit 7.—10.

Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění v Praze. Třída I. Ročník VI. Číslo 2.: Zákon associační. Pokus psychologický. Napsal Fr. Krejčí. 1897. v. 8°. 144.

Sborník české společnosti zeměvědné. Pořádají Jos. **Frejlach** a Jindř. **Metelka.** Nákladem vlastním. V Praze 8°. Cena ročníku 4 zl. 50 kr. Ročník III. Sešit 4.: Ze Singapuru na Novou Guineu (E. Vráz). Předběžné výsledky prvého všeobecného sčítání lidu v Rusku (Jar. Hrubý).

Sitzungsberichte der philosophisch-philologischen und der historischen Classe der k. b. Akademie der Wissenschaften zu München. 8°. Ročník 1897. Sešit 2.: Ein unbekannter Numismatiker des 16. Jahrhunderts (H. Riggauer). Zu Josephos (G. Unger). Adamklissi. Zur Athena Lemnia (A. Furtwängler)..

Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. 8°. Ročník 1897. Číslo 16.—18.: Über semitische Metrik II. (G. Bickell).

Slovenské Pohl'ady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty.** V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XVII. 7.—9.: *Jeftova dcera (Martin Sládkovičov). *Sen (Ludmila Podjavorinská). *Prelud. *Sklamaná (S.). *Nad hrobom Jakuba Graichmana (Podtatranský). Sivko-plavko (pr. J. Maro). Slovenský jazyk, obyčaje, starina. Tak je darmo (Timrava). O francúzských ženách (I. Jakovlev). Poesia (I. N. Potapenko). Ako veršoval Sládkovič v 18. roku života svojho (M. B.). Turecko-uhorské boje v severo-západnom Uhorsku (Michal Matunák). Stena před očima (Pierre Loti, prel. J. M.). *Večerná pobožnosť (Martin Sládkovičov). *Vraví na mňa. *V pokušení (Bočko). *Večer. *Neznámym známym (Studienka).

Svět zvířat. Redaktor Vác. Fuchs. Vydavatel Jar. Podobský. V Jičíně. fol. Cena ročně 2 zl. Ročník I. Číslo 1.

Světozor. Redaktor M. **Šimáček.** Nakladatel F. Šimáček. V Praze. Fol. Cena ročníku (52 čísel) 8 zl. Ročník XXXI. Číslo 33.—44.: *Letní večer nad Prahou (J. Kvapil). Z epigramů L. Quisa. Symbolika v alchymii (Ot. Zachar). Z básní A. Klášterského. Halickoruský topełnyk (Fr. Řehoř). Z básní J. Rokyty. *Cestou na Parnas (B. Kaminský). O Stokholmu. Universita v Cambridgi (Vl. Novák). G. A. Lindner (Jos. Klika). Adam Asnyk (Ad. Černý). E. A. Poe a V. Rodomil Kramerius (J. Arbes). *Pes (B. Kaminský). V říši ohně a ledu (P. Albieri). Londýnská jubilejní výstava éry Viktoriiny (F. X. Prusík). Z básní J. Rokyty.

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann.** V Praze 1897. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XVI. Sešit 6.—7.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazků aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXIV. Svazek 5.—8.: Anonym cod.

Paris. gr. 1712 v mezích chronografie Theofana (S. Šestakov). Dřevnosti střední Asie (I. Pantusov). O hydrátech bromistého manganu (I. Kuznecov). O hydrátech bromistého niklu (I. Bolšakov). Příspěvek k dějinám Černohorska (A. Aleksandrova).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VIII. Číslo 12.—20.

Варшавскія Университетскія Извѣстія. Ve Varšavě 1897. 8⁰. Redaktor N. **Sonin.** Cena ročníku (9 svazkův) 5 rublův se zásylkou. Sešit 1.—5.: Zpráva o vědecké cestě F. Jezbery. O západním vlivu na jihoslovanské epos (I. P. Sozonovič). Zpráva o vědecké cestě N. G. Ušinského. O antickém vlivu na středověkou poesii (I. P. Sozonovič). Co učiněno státem i obcemi v Horních Rakousích k zlepšení selského hospodářství (A. S. Okolskij). O vlivu křižáckých tažení na středověkou poesii (I. P. Sozonovič). Selští průmyslníci v litevsko-ruském státě (Th. I. Leontovič).

Verslagen en Mededeelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen te Amsterdam. Afdeeling Letterkunde. 8⁰. III. reeks. XII. deel. 1896. 432. Obsah: Pojem a objem autorského práva dle Nizozemského zákona (A. de Pinto). Nový zlomek Ragisela (H. Moltzer). Zlomky Waldera (P. Cosijn). Tajemná čarodějka Bloemaerdinne a sekta „Nuwe“ v Brusselu v 14. věku (P. Fredericq). Dějiny slova *gids* (A. Kluyver). O nápisech na soše Boro-Boedoerské (H. Kern). Nové příspěvky k znalosti našeho středověkého jazyka (J. Verdam). Některé problemy s ohledem na theorii o mzdě (N. Pierson). Vykopaniny v jezeře Nemském (J. Boot). O starém mostě u Zuilichemu (W. Pleyte). O tendenci a složení Aristofanových žab (J. v. Leeuwen). O ministerialství v Nizozemí (S. Fockema). Nejnovější výměna náhledův v otázce Homerské (H. Polak).

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4⁰. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXVI. Číslo 18.—22.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4⁰. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XVI. Číslo 17.—21.: Cigánčino proroctví (J. Slabý). Hrbáč (R. Trpík). Prvý deň po svadbe (El. Soltészová). Večery pod fontánou (V. Jurda). *Z nové ruské poesie. Ke konci libánek (K. Tavaststjerna, př. V. P.). Kytice (K. Mikszáth, př. G. Mayerhoffer).

Věstník král. České společnosti nauk. Třída mathematicko-přírodovědecká. Rok 1896: Statí 43 od 24 spisovatelův.

Wisła. Męsięčnik gieograficno-etnograficny. Redaktor a vydavatel M. **Arct.** Ve Varšavě. v. 8⁰. Cena ročníku 6 rub. Ročník XI. Sešit 2.: Zbytky prvotní civilisace (H. Lopaciński). Něco ze starých špargálův (A. Pleščyński). Křtiny lidu běloruského (Π. K.). O jednom z mezinárodních úborův hlavy (V. Moškov). Drobné články od J. Vitorta, Z. Bitnera, J. Kiborta, G. Želińského, Z. Koverské, A. Romera, V. Flašyńského).

Записки императорскаго Новороссійскаго университета въ Одессѣ. Редакторъ А. А. **Кочубинскій.** Одесса. v. 8⁰. Roku 1897. Cena 3 rub. Svazek 70.: O významu panování císařovny Kateřiny II. v ruských dějinách (G. I. Perelatkovič). Osvěta na jihu Rusi

za vlády císařovny Kateřiny II. (V. N. Močulskij). Obecné administrační svazky vlád (P. E. Kazanskij).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. K. **Schenkl**, J. **Huemer**. Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVIII. Sešit 7.: Die Reform des Mittelschulwesens in Ungarn (C. Vrba). Eine Geographiestunde in der I. Classe (G. Juritsch).

Zlatá Praha. Redaktor Ferd. **Schulz.** Nakladatel J. Otto. V Praze. Fol. Cena ročně 8 zl. Ročník XIV. Číslo 33.—45.: *Na pomník J. J. Kolara (J. Kvapil). Letohrádek královny Anny a král. zahrada v Praze. St. Louis (P. Albieri). Z básní A. Mužikových. Oba (B. Brodský). Včelař v podání prostonárodním (J. Košťál). Ztracené stopy (M. Jahn). *Sežloutlé listí (J. Vrchlický). Ze Siamu (E. Vráz). Velké srdce (V. Nemirovič-Daučenko, př. A. Stín). Nové básně J. Vrchlického. Revolucionář na trůně (K. Štěpánek). Bolesť zubů v podání prostonárodním (J. Košťál). *Píseň litevská (A. Theuriet, přel. Vl. Rovinský). *Mladým přátelům na prázdninách (A. Mužík). *Adam Asnyk (J. Vrchlický). Na zdravém vzduchu (Jan Osten) *Vyhlídka oknem (B. Kaminský). *Hradčanský motiv (A. Mužík). Několik črt z Goricka (E. Jelínek). *Ve chvíli rozloučení (J. Linhart). Brandejs nad O. svému rodáku Karlu st. z Žerotína. Distinguovaná společnosť čili Česká zábava (V. Mrštík). Z poesie francouzské (př. A. Váňa). Dolorosa (A. Dostal). *Píseň kovářova syna (Fr. S. Procházka). Z básní Jaroslava Boreckého. Čemu podlehne mladé srdce (Fr. Svoboda).

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz**. V Praze. Nakl Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 1 archu) 3 zl.. Ročník V. Sešit 18.—20.: Hvězdářský orloj. Telegrafování prostorem. Podzemní elektrická dráha v Budapešti. Regulační vodní turbina. Parfumování květin. Zužitkování pilin. Rozprašování vody volnou koulí. Čistění olejů. Vodní velocipedy. Samočinné spínání vagonů. Z oboru statistiky. Ochranná opatření na vodě. Opium. Elektrická kuchyně. — Ročník VI. Číslo 1.: Marconiův telegraf. Jednokolejné dráhy. Africké stromy kaučukové. Acetylenová lampa. Říčné parníky americké. Setrvačníky z pásové oceli.

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Rayman** a Fr. **Mareš**. Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník VII. Sešit 7.: O výskytu zlata na některých naleziskách českých se stanoviska petrografického (J. Barvíř). Zoologická stanice v Neapoli (F. Studnička). O syncytiích či soubuních (B. Němec). O nejnovějších pokusech prozkoumati horní vrstvy atmosféry pomocí balonu (J. Simonides). Obojživelníci s drápy (F. B.).

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov**. V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1897. Svazek 6.—8.: Zemský soud v velikém knížectví litevském v konci XVI. věku (J. J. Lappo). Matice srbská v Budišíně (Vl. Francev). Synodální codex Metafrasta (V. G. Vasiljevskij). Pokus výkladu některých míst v památkách staroruské literatury (Ch. M. Loparev). Moskevské veřejné Rumjancovské museum v l. 1895 a 1896. Mladosť V. K. Treďakovského do jeho cesty za hranici (L. N. Majkov). Základní proudy státního života Číny v XIX. věku (D. M. Pozdnějev). Historický obzor ikonných obrazův Bohorodičky (A. I. Kirpičnikov).

Západoruská selská obec v XVI. věku (M. V. Dovnar-Zapolskij). N. Al. Ljubimov (N. A. Umov). Sledy přímého vlivu německé literatury na staroruskou (E. V. Pětuchov). V oblasti starých dějin (Th. Sokolov). Černá Hora v dějinách a literatuře italské a jich vzájemný politický poměr (P. A. Rovinskij). Rusko-rakouský spolek v dobu sedmileté vojny (E. Ščepkin). Frant. Villon a jeho význam v dějinách francouzské literatury (J. A. Veselovskij). Archivní inventář (D. J. Samokvasov). Euripidův Herakles (př. I. Th. Annenskij).

Archiv pro lexikografii a dialektologii. Vydává III. třída České Akademie. Číslo 1.: Příspěvky k česko-německému slovníku. Sestavil Fr. Kott. Svazek II. Číslo 2.: Podrobný seznam slov Rukopisu Královdvorského. Podává V. Flajšhans. II. 117.

Baron Trenck. Napsali O. **Féré** a D. **Saint-Yves,** př. A. Koudelka. Illustruje V. Černý. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1897. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 18.—27.: Díl II. (str. 35—346).

Bible a nejnovější objevy v Palestině, Egyptě a Assyrii. Sepsal F. **Vigouroux,** přel. Ant. Podlaha. Nákresy od abbé Douillarda. V Praze 1897. Nakl. V. Kotrba. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 18.—21. (str. 329—503).

Božská komedie. Napsal **Dante** Alighieri, přel. Jar. Vrchlický. 3. vydání. Nakl. J. Otto. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.). 16 kr. Sešit 12.—14. (str. 145—240. Konec.) Seš. 15.—18.: Ráj (str. 1—128).

Česká knihovna zábavy a poučení. Vydává Ústřední spolek českých professorů pořádáním Fr. **Bílého.** Nakl. J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Číslo V.: Obrázky z pravěku země české. Napsal Al. Bernard. Seš. 38.—40. (str. 161—255. Konec.)

Hudební květy. Redaktor **Karel Weis.** Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze. 4°. Cena ročně (12 seš.) 6 zl. Seš. 11.—12.: V. Blodka 4 hudební čísla. V. Tomáškova Ekloga. L. Koželuhovo Rondo.

Illustrované dějiny světové. Vypravuje Jar. **Kosina.** Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Seš. 1. (str. 1—32). Dějiny vynikají úhlednou úpravou a četnými pěkně provedenými illustracemi. Celkem bude sešitův na 40.

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1897. Nákladem J. Otty. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 244.—247. (str. 313—440).

Letem českým světem. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1897. Fol. Cena sešitu (o 12 pohledech) s tiskem po obou stranách 30 kr., po jedné straně 40 kr. Sešit 15.—19. (čís. 171—230).

Levné svazky novel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena svazku (o 64—96 str.) 10 kr. Svazek 98.: Valčík Clairettin od Š. Szomaházya, př. G. Mayerhoffer. 79. — Sv. 99.: Věčná otázka od N. Luchmanovy, přel. V. Beneš-Šumavský. 72. — Sv. 100.: Rinaldo bandita od D. Mantovaniho, př. V. Hanus. 71.

Libuše, Matice zábavy a vědění. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m 8°. Cena ročníku 1 zl. Ročník XXVII. Číslo 4.: Povídky St. Jarkovského. 175.

Matice lidu. Red. Jaromír **Hrubý.** Nákladem spolku pro vydávání laciných knih českých v Praze. 8°. Cena ročníku (6 seš.) 1 zl. Ročník XXXI. Čís. 4.: Z podání lidového. Napsal F. Vykoukal. 173.

Na niti humoru od Fr. **Heritesa.** Nakl. Fr. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 1.—8. (str. 1—256).

Národopisná výstava českoslovanská v Praze 1895. Vydali výkonný výbor Národopisné výstavy českoslovanské a národopisná společnosť českoslovanská prací spisovatelův a umělcův českých. Pořádají K. Klusáček, Em. Kovář, L. Niederle, Fr. Schlaffer, F. A. Šubert. Nákladem J. Otty v Praze. fol. Cena sešitu (o 3 arších) 80 kr. Sešit 21.—22. (str. 445 až 484 a XXIX—XXXVI): Hudba (Ot. Hostinský a J. Borecký). České školství. Studentstvo vysokých škol (Fr. Hamza).

Na severní točnu od Fr. **Nansena,** překlad rediguje J. Guth. S illustracemi O. Sindinga. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 25.—32. (str. 177—432).

Nazarín od B. Péreza Galdósa. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 8.—10. (str. 225—323. Konec.)

Nová Mapa království Českého. Sestavil V. **Kotyška.** Kreslil N. Hanf. Měřítko 1 : 200.000. Nakladatelé Bursík & Kohout. V Praze 1897. List 9.—12. Ukončena jest tato pěkná, zevrubně a jasně provedená mapa, jež nesmí scházeti v žádné škole.

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 260.—264.: Indie zadní až Isráélité (str. 601—816). Přílohy 2.

Pantáta Bezoušek od K. **Raisa.** Naklad. Fr. Šimáček. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 10. (str. 289—335. Konec).

Politické dějiny národa Českého od r. 1861 až do r. 1895. Napsal Ad. **Srb.** V Praze 1897. Nakl. Fr. Šimáček. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 24 kr. Sešit 11.—12. (str 321—386).

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XIII. Svaz. 10.: Muž srdce od Jos. Kliky (str. 81 až 112. Konec). Svaz. 11.: Štěstí paní Pokorné od L. Pohorské (str. 1 až 80).

Repertoir českých divadel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Svazek 47.: Opuštěný. Veselohra o 3 jednáních od Jana Červenky. 92. 50 kr.

Řím od E. **Zoly,** přel. Fr. Čihák. Nakl. Ed. Beaufort. V Praze 1897. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 17.—22. (str. 513—704).

Rozumový a mravnostní rozvoj dítěte. Napsal G. Compayré, př. J. Mrazík. V Praze 1897. Nákladem Dědictví Komenského. 8°. Cena sešitu (o 64 str.) 36 kr. Sešit 1. (str. 1—64).

Sbírka klassiků řeckých a římských v překladech českých. Nakl. A. Storch syn v Praze. m. 8°. Sešit 31—33.: **Komoedie Aristofanovy.** I. Plutos. Přeložil A. Krejčí. 96. 1·6 k.

Skláři. Román K. **Klostermanna.** Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 11.—12. (str. 321—368. Konec).

Slovník česko-francouzský. Kapesní vydání. Sestavil Jan **Herzer.** Nakl. J. Otto. V Praze 1897. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 18 kr. Seš. 10.—11. (str. 289—352): nachechtati se—odevzdání.

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Nakladatel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit Seš. 80.—84.: Dni a noci (str. 1—184). Seš. 85.—88.: Zlatý prach (str. 1—128).

Spisy Adolfa Heyduka. Nakl. J. Otto. V Praze. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 13.—16.: Sekerník (str. 25—150).

Spisy Jana Amosa Komenského. Nákladem České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. V Praze. v. 8°. Čís. 1.: Korrespondence J. A. Komenského. Nová sbírka. Vydal J. Kvačala. II. 196.

Spisy Ivana Sergějeviče Turgeněva. Překlad redigoval Jar. Hrubý. Nakl. J. Otto. 2. vydání. V Praze 1898. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 35.—37. (str. 289—400). Seš. 38.—40.: Otcové a děti (str. 1—80).

S vílou kouzelnicí. Vybrané české pohádky upravil Fr. S. Procházka. V Praze 1897. Nakladatel J. R. Vilímek. 8°. Cena sešitu (16 str. s barvotisky) 15 kr. Seš. 15. (str. 225—243. Konec).

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník XI. Sešit 13. (str. 289—344. Konec). Seš. 14.—18.: Ze světa prostých lidí od V. Jeřábka (str. 1—240).

Velký Čech. Život, působení a význam Františka Palackého, otce národa. Napsal Václ. **Řezníček.** Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 5.—11. (str. 129—357. I.—X. Konec).

Vynález zkázy od J. **Vernea,** př. A. Koudelka. Naklad. J. R. Vilímek. V Praze 1897. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 5.—8. (str. 129—245. Konec).

Vyučovací listy jazyka německého pro samouky. Píše Fr. **Vymazal.** Nakl. Bursík a Kohout. V Praze 1897. v. 8°. Cena sešitu (o 16 str.) 36 kr. Seš. 5.—10. (str. 65—160).

Vzdělávací knihovna katolická. Pořádají J. Tumpach a A. Podlaha. Nakladatel V. Kotrba. V Praze. 8°. Sešit (o 48 str.) po 25 kr. Svazek I.: Apologie víry křesťanské na základě věd přírodních. Napsal F. Duilhé, př. A. Podlaha. Sešit 4.—9. (145—383. I.—XIX. Konec). — Svaz. II.: Umučení a oslavení Ježíše Krista podle čtyř evangelií. Napsal Jan Sýkora. Sešit 6.—10. (str. 241—480). — Svaz. IV.: O původu tvorstva dle zpráv biblických. Napsal Eug. Kadeřávek. 68.

Zábavy večerní. V Praze 1896. Nakl. V. Kotrba. 8°. Ročník XVIII. Sešit 2.: Princezna od Ž. Urbanovské, přel. V. Kamejský. 420. 1·2 zl. — Seš. 3.: Tomšáci od A. Hanina. 43. 12 kr.

Život Dra Julia Grégra od K. **Tůmy.** Nakladatel Ed. Beaufort. V Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit ·10. (str. 289—320).

Analytická květena Čech, Moravy a rak. Slezska. Sepsal Lad. **Čelakovský.** 3. vydání. V Praze 1897. Nakl. F. Tempský. m. 8°. XLVIII. 456. 3 zl.

Кашубскій языкъ, кашубскій народъ и кашубскій вопросъ. И. А. Бодуэнъ де Куртенэ. Статья I. С. Петербургъ 1897. 8°. 96.

Na rozcestí. Napsal L. de **Tinseau,** př. J. Guth. Nakl. J. Otto. V Praze 1897. 8°. 268. 60 kr.

O determinantech mocninných a sestavných od F. **Studničky.** Nákladem jubilejního fondu kr. České společnosti nauk. V Praze 1897. v. 8°. 76. 1 k.

Pouť na Sv. Horu od V. **Tesaře.** V Praze 1897. Nakl. V. Kotrba. 12°. 56. 30 kr.

Прикарпатская Русь подъ владѣніемъ Австріи. Написалъ Ф. И. С. Часть вторая. Львовъ 1897. Nákladem O. A. Markova. 12°. 744. 1·2 zl. — Část tato opět tak pěkně jako prvá vypisuje děje let 1850 až 1895. Na konec spis. dotknuv se i americké Rusi odpovídá záporně k otázce: Zhyne-li Přikarpatská Rus čili nic? Nebezpečí nehledá tak od Poláků jako od Němců.

Reditus Augusti. Carmen Joh. **Pascoli** praemio aureo ornatum in certamine poetico Hoeufftiano. 8°. 14. Accedunt quatuor poëmata magna laude ornata: 1. Matris natalicia Jacobi Hartman. 12. — 2. Iugurtha Joh. Pascoli. 14. — 3. De anguillarum Comaclensium piscatione Alexandri Zappata. 32. tab. — 4. In mulieres litteratas Petri Rosati. 13. Amsterodami 1897. Nákladem Akademie věd.

Register op de Verslagen en Mededeelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen te Amsterdam. Afdeeling Letterkunde. Derde reeks. Deel I.—XII. 1897. 8°. 43.

Slovenská přísloví, pořekadla a úsloví. Sepsal Ad. **Záturecký.** V Praze 1897. Nákladem České Akademie v. 8°. VI. 391.

Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního. Díl I. Část všeobecná. Podává Em. **Ott.** V Praze 1897. Nákladem České Akademie. 8°. XII. 384.

Vilímkův kalendář Malého čtenáře na školní rok 1897—98. Sestavil Fr. S. Procházka. VII. ročník. V Praze 1897. 16°. 320. Váz. 30 kr. Hojně článkův, z nichž zvláště uvésti sluší básně Sv. Čecha a Jar. Vrchlického, život Fr. Palackého, stručné dějiny české, Co věděti neškodí. Zápisník jest bohatý. Úprava slušná.

Zpráva výboru Společnosti vlasteneckých přátel umění v Čechách za správní rok 1896. 4°. 20.

Drobné zprávy.

Nařízení.

Výměna duplikátův z let 1896 a 1897, později i z dřívějších let až po rok 1850 má se díti jednak mezi knihovnami universitními a studijními jednak mezi knihovnami seminářův a ústavův při vysokých školách; k výměně mohou přistoupiti též knihovny vydržované dvorem, zemí, obcemi neb spolky musejními, zavážou-li se k reciprocitě. Výměnu sprostředkuje universitní knihovna Vídeňská. (8/5. 1897, č. 3320 min.)

Schválená díla:

Sobek Fr., Děje mocnářství rakousko-uherského. 4. vydání. V Praze 1896. 80 kr., váz. 1 zl. (5/6. 1897, č. 9865.)

Bartoš Fr., Česká čítanka pro 4. třídu. 4. vydání. V Brně 1897. 1·05 zl., váz. 1·25 kr. (13/6. 1897, č. 14.753 — vylučujíc dřívější vydání).

Pokoj Šimon, Učebnice církevních dějin. V Praze 1897. 96 kr., váz. 1·12 zl. (24/6. 1897, č. 14.637.)

Pošusta Vác., Základy silozpytu pro nižší třídy. Vydání pro gymnasia. 3. vydání. V Praze 1897. 75 kr., váz. 1 zl. (25/6. 1897, č. 16.287.)

Šafránek Fr. a Bernard A., Nerostopis pro V. třídu gymnasií. 3. vydání. V Praze 1897. 50 kr., váz. 75 kr. (21/6. 1897, č. 15.685.)

Polívka Fr., Živočichopis pro nižší třídy. V Olomúci 1897. R. Promberger. 2·4 k, váz. 2·9 k. (17/6 1897, č. 14.223.)

Ježek J. a Bedroš K., Dějepis zjevení Božího v starém a novém zákoně. Pro 3. třídu škol reálních. V Praze 1897. 2. vydání. 1·2 zl., váz. 1·4 zl. (12/8. 1897, č. 20.742.)

Bartoš Fr., Bílý Fr. a Čech Leander, Malá Slovesnost. 6. nezměněné vydání. V Brně 1897. 2·3 zl., váz. 2·55 zl. (9/8. 1897, č. 20.592.)

Klenka J., Tělocvičné hry pro školy. Schváleno za pomocnou knihu do kursu pro výcvik učitelův k vedení her mládeže školní.

Rozmanitosti.

Seznam přednášek na české vysoké škole technické v Praze v studijním roce 1897—98.

A. Mathematické.

Gabriel Blažek. Mathematika, první běh.

Eduard Weyr. Mathematika, druhý běh.

Augustin Pánek. Mathematika (pro chemiky). Počet pravděpodobnosti. Pojišťovací mathematika.

Karel Pelz. Deskriptivní geometrie.

Bedřich Procházka. Nauka o geometrálném osvětlení a sestrojování křivek určitých intensit. Geometrie kinematická.

Ed. Weyr. Geometrie polohy.

Frant. Müller. Nižší geodaesie, první běh. Nižší geodaesie, druhý běh. Vyšší geodaesie. Sférická astronomie. Praktická cvičení v geodaesii vyšší.

K. V. Zenger. Astrofysika.

Jos. Saska. Statika a dynamika. Hydraulika.

Jos. Šolín. Nauka o pružnosti a pevnosti.

Gabr. Blažek. Analytická mechanika.

Jos. Saska. Encyklopedie mechaniky a nauky o strojích.

B. Přírodovědecké.

F. Vejdovský. Zoologie.

Ladislav Čelakovský ml. Botanika. O výživě rostlin. Návod ku zkoumání o pěstování hub a bakterií.

Alfred Slavík. Mineralogie. Geologie.

K. V. Zenger. Fysika obecná i technická, první běh.

Karel Domalíp. Fysika obecná i technická, druhý běh. Elektrotechnika. Cvičení v elektrotechnice pro pokročilejší.

K. Preis. Obecná chemie anorganická. Cvičení v připravování chemických experimentů ku přednáškám (pro kandidáty učitelství).

Bohuslav Raýman. Obecná chemie organická. Cvičení v chemii organické.

Karel Preis. Analytická chemie kvalitativná a odměrná chemie kvantitativná. Cvičení v stoechiometrických počtech. Analytická chemie kvantitativná. Chemická analysa potravin. Cvičení ve výzkumné laboratoři cukrovarnické.

Antonín Bělohoubek. Encyklopedie chemie anorganické i organické.

Alfred Slavík. Pedologie čili půdoznalství se zvláštním zřetelem ku zemědělské technice. Meteorologie a klimatologie.

Gustav Kabrhel. Hygiena průmyslová a nemoci dělnictva.

C. Technologické.

Ant. Vávra. Mechanická technologie. Podrobný rozbor tkacích prací a stavů v oboru tkaní lnu, bavlny, vlny a hedvábí. Technická hygiena.

František Štolba. Technická chemie. Cvičení v laboratoři technické chemie. Chemická metallurgie.

Ant. Bělohoubek. Zbožíznalství a technická mikroskopie. Cvičení mikroskopické.

Josef Schneider. O stavbě organických barviv. O výrobě lakových barev.

Emanuel Hertík. Nauka o strojním zařízení mlýnů obilních.

Karel Kruis. O výrobě lihu ze surovin cukernatých.

D. Stavitelské a inženýrské.

Josef Jedlička. Obecná nauka o strojích.

Josef Saska. Theoretická nauka o strojích.

Antonín Pravda. Stavba strojů.

Josef Šolín. Stavebná mechanika.

Jiří Pacold. Stavitelství pozemní. Encyklopedie pozemního stavitelství. Hospodářské stavby pozemní.

Josef Schulz. Architektura. Historie architektury.

Kristian Petrlík. Stavitelství vodní.

Albert Velflík. Stavby zemní a stavba silnic. Stavba mostů a železnic.

Krist. Petrlík. Stavba tunelů. Encyklopedie stavitelství inženýrského.

Josef Šolín. Stereotomie.

Emanuel Hertík. Strojeznalství hospodářské.

Zemní práce, stavba cest a silnic. — Nauka o melioraci. — Užívání geodaesie v technice zemědělské. — Stavba mostů.

František Novotný. Nauka o rakouském katastru a zákony měřické. Zhotovování plánů polohopisných a regulačních. Fotogrametrie.

Martin Boda. Zabezpečování vozby vlakové na železnicích.

A. Liebscher. Kreslení od ruky, první běh.

J. Koula. Kreslení od ruky, druhý běh. Kreslení architektonické. Kreslení ornamentálné.

Antonín Popp. Modellování v hlíně.

E. Hospodářské.

Polní hospodářství se zvláštními ohledy na techniku zemědělskou. — Správověda hospodářská.

Jul. Stoklasa. O živinách rostlin hospodářských vůbec, zvláště o hnojivech obecných, strojených, jejich výrobě a užívání.

F. Právnické, státovědecké a obecně vzdělavací.

J. Kaizl. Zákony stavebné a železničné

Karel Kheil. Účetnictví.

J. Kaizl. Národní hospodářství. Statistika průmyslu.

Kamil Henner. Právo obchodní a směnečné.

Frant. Fiedler. Právní a správní věda politická. Zákonodárství kommassační a meliorační. Rakouské právo vodní.

Josef Lukáš. Rakouské pojišťování dělnické.

G. Jazyky a předměty cvičebné.

J. Kolář. Ruský jazyk.

J. Sládek. Anglický jazyk.

Fr. Brábek. Mluvnice jazyka maďarského.

F. Dolejška. Česká stenografie korrespondenční. Česká stenografie komorní. Stenografie německá korrespondenční i komorní.

Seznam přednášek, kteréž se konati budou na filosofické fakultě c. k. české university Karlo-Ferdinandovy v Praze v zimním běhu 1897/8.[1])

Fakulta filosofická.

I. Filosofie.

J. Durdík. Praktická filosofie. O nauce Kantově.

Masaryk. Praktická filosofie. Jak pracovati?

Hostinský. O stycích mezi hudbou a poesií. Dějiny aesthetického formalismu.

P. Durdík. Gymnasijní paedagogika.

Drtina. Úvod do filosofie. (Pokračování.)

Čáda. Logika, vědosloví: Heuristika a systematika.

II. Mathematika a fysika.

Studnička. O sférické trigonometrii. O integrálech omezených.

Weyr. Projektovaná geometrie.

Strouhal. Experimentální fysika v přehledu soustavném se zvláštním zřetelem k studujícím mediciny. I. díl (mechanika, akustika, teplo, elektřina statická). Experimentální repetitorium fysiky pro studující farmacie.

Koláček. Mechanika.

Novák. Návod ku provádění měření ve fysik. praktiku. (Mechanika a teplo.) Vybrané partie z elektřiny a magnetismu se zřetelem k elektrotechnice.

Gruss. Encyklopedický přehled astronomie. Výpočet drah planetárných. Výpočet drah planetových. Geometrické a fysikální methody k určení parallaxy slunce.

Augustin. Meteorologie. Klimatologie.

III. Přírodověda.

Čelakovský. Speciální botanika pro farmaceuty. Všeobecná botanika pro mediky. Praktická cvičení při mikroskopu v laboratoři pro kandidáty učitelství.

Velenovský. Systematické botaniky část II. Cevnaté, tajnosnubné a nahosemenné.

Hansgirg. Všeobecné fysiologie rostlin díl prvý. O výživě rostlin.

Frič. Zoologie se zvláštním zřetelem k medikům. Praktická cvičení v anatomování a mikroskopování pro kandidáty professury.

Vejdovský. Morfologie měkkýšů. Práce v laboratoři.

Vrba. Mineralogie pro posluchače lékařství a co povšechný přehled pro posluchače věd přírodních.

Barvíř. Přehled hornin se zřetelem k jich praktickému upotřebení. Praktická cvičení petrografická pro pokročilejší.

---

[1]) Zimní běh počíná dnem 1. října 1897 a trvá až do čtvrtku (exclus.) před květnou nedělí 1898.

Woldřich. Všeobecná geologie: část fysiografická. Praktická cvičení a rozpravy literární v laboratoři geologické.

Počta. Palaeontologie všeobecná. (Molluscoidea a Molusca.)

Brauner. Praktická cvičení pro začátečníky. Analysa kvantitativná a stoechiometie. Praktická cvičení pro posluchače filosofie a mediciny. Kvalitativná analysa pro posluchače filosofie a mediciny. Cvičení v chemii anorganické pro pokročilé. Vybrané kapitoly z chemie anorganické a theoretické.

Raýman. Elementárná chemie anorganická. Organická chemie speciální část I., řada steatická. Cyklus z chemie technické I. Zpracování dehtu. Chemické praktikum v chemii organické.

Bělohoubek. Chemie farmaceutická. Chemie soudní vzhledem k soudní a farmaceutické analysi. Praktická cvičení v chemické analysi a synthesi. Šestinedělní cvičební kursy pro speciální chemické práce.

IV. Historie a geografie.

Goll. Římské dějiny za císařství. Anglické dějiny v novém věku. (Dokončení.)

Kalousek. Dějiny české od nastoupení císaře Maximiliana II. O podvrženinách v pramenech dějin českých.

Emler. O latinském, českém a německém písemnictví středního věku. O nejstarších dějinách rakouských a pramenech jejich.

Píč. O národním znovuzrození rakouských Slovanů.

Pekař. Dějiny rakouské.

Palacký. Dějiny zeměpisu. Říše Rakousko-Uherská. Evropa. Poměry fysikální.

Hostinský. Dějiny hudby od dob Gluckových. Dějiny umění starého věku.

Niederle. Slovanské starožitnosti.

Zíbrt. Theorie a methoda kulturně-historického studia. Všeobecná historie kulturní. I. Starověk.

V. Filologie, literatura a linguistika.

Kvíčala. Vědecká skladba jazyka řeckého. Výklad vybraných zlomků Sallustiových Historií.

Král. Dějiny komoedie římské. Výklad Plautových Menaechmů.

Novák. Dějiny lyrického básnictví římského s výkladem vybraných lyrických básní Cattullových a Statiových. O makedonských stycích s obcí athenskou za doby Demosthenovy.

Gebauer. Soustavná mluvnice jazyka českého. I. Skladba.

Polívka. Srovnavací grammatika slovanských jazyků. I. Hláskosloví. Přehled tradicionálních literatur slovanských.

Pastrnek. Mluvnice jazyka staroslovanského. Hlaholice a cyrillice.

Máchal. Český román.

Jarník. Dějiny starofrancouzského básnictví epického. Vybrané části francouzské skladby. Tvarosloví jazyka francouzského.

Mourek. Historická mluvnice jazyka německého. Historie německé literatury (doby staré).

Kraus. Dějiny germánských literatur se zvláštním zřetelem k německé. Doba III. Básnictví dvorské.

Dvořák. Počátky arabštiny klassické. Mluvnice jazyka hebrejského. Turečtina: Četba poesie Bákiovy na základě rukopisném.

Zubatý. O hláskách nejdůležitějších jazykův indoevropských. Výklady védských textů.

Frida. Shakespeare (doba, člověk, básník s dodatkem theorie Baconovské). Alfred de Vigny: básník a dílo. Dantův „Ráj“. Čtení a výklad.

Kovář. Národopis, jeho vývoj, úkoly a methody. Fonetické prvky mluvy.

VI. Vědecké semináře.

Seminář filosofický.

J. Durdík. Cvičení.

Masaryk. Cvičení.

Seminář paedagogický.

J. Durdík. Cvičení.

Proseminář mathematický.

Studnička. Arithmetika čísel soujemných.

Seminář mathematický.

Studnička. Řešení složitějších úkolů vyšší geometrie.

Koláček. Cvičení.

Seminář historický.

Goll. Výklad pramenů. Písemné práce.

Emler. Čtení a výklad Eugippiova života sv. Severina. Práce seminární.

Pekař. Výklad pramenů a písemné práce.

Seminář geografický.

Palacký. Cvičení.

Seminář filologický.

Kvíčala. Výklad Isokratovy řeči proti sofistům a recense písemných prací řeckých.

Král. Výklad Petroniových satyr. Písemné práce latinské.

Proseminář filologický.

Novák. Cvičení latinská.

Vysoký. Cvičení řecká. Výklad Xenofontových Hellenik. Grammaticko-stylistická cvičení.

Seminář pro filologii slovanskou.

Gebauer. Čtení a výklad Alexandreidy.

Polívka. Čtení a rozbor vybraných částí z prostonárodních literatur slovanských. Referáty a recense písemných prací.

Pastrnek. Čtení a výklad památek staroslovanských.

Seminář pro filologii románskou.

Jarník. Čtení a výklad starofranc. textů dle Bartschovy Chrestomathie de l'ancien français.

Mohl. Cvičení praktická.

Seminář pro filologii germánskou.

Mourek. Výklad Hartmannovy povídky „Der arme Heinrich".

Proseminář pro filologii germánskou.

Kraus. Cvičení na Börneových „Skizzen und Erzählungen" (Reclam. 11, 109).

VII. Přednášky lektorů.

Kolář. Mluvnice jazyka polského s praktickým cvičením. Mluvnice jazyka srbsko-charvatského s praktickým cvičením. Mluvnice jazyka ruského s cvičením.

Sládek. Anglická mluvnice a čtení.

Brábek. Mluvnice jazyka maďarského spojená s praktickým cvičením. Maďarská literatura fino-ugorského srovnavacího jazykozpytu.

Pražák. Rychlopisná cvičení (pro začátečníky i pokročilejší) s úvodem o krácení větním. O dvou nových soustavách těsnopisu všeslovanského.

Stecker. O stylu polyfonním č. kontrapunktickém.

Mohl. Zvukosloví francouzské. Theorie výslovnosti. Cvičení ve slohu francouzském na základě překládání vybraných textů českých. Kritické dějiny poesie francouzské 18. a 19. stol.

Vzdělavací kurs pro kandidáty učitelství tělocviku na školách středních a ústavech učitelských.

Laciný. Tělocvik praktický s návodem ke cvičením prostým i ke cvikům na nářadí, jakož i návod k řádné vyučovací methodě tělocviku školského.

— **Zkušební kommisse pro těsnopis** potvrzena ve svém složení na studijní rok 1897—98.

— **Členy zkušební kommisse pro učitelstvo středních škol** jmenováni jsou: Boh. *Brauner*, Boh. *Raýman*, Jos. *Velenovský*; ostatek potvrzena dosavadní kommisse i na studijní rok 1897—98.

— **Zvláštnosti ve franštině.** Číslovky 70 a 90 Francouz, jak známo, vyjadřuje opisem, a sice 70 soixante-dix, 90 quatre-vingt-dix; ale přece slýchati též tvary prosté *septante* (vyslov septant), lat. septuaginta, *nonante*, lat. nonaginta, a sice netoliko ve Švýcařích, jak udávají slovníky

(na př. i Ottův franc.-český), ale i v *celé Belgii*, možná že i jinde, ale v Belgii jsme to slýchali na vlastní uši, kdežto octante, huitante jsme neslyšeli. — Tamže za dix (10) slýchati *dé*, z lat. decem. — V Belgii vyslovují též *Anvers* s koncovým *s*, pak v *Aix*-la-Chapelle zní prvá část častěji *éks* než *és*.

Konkursy.

Uprázdněno jest místo: učitele klassické filologie na gymnasii v Zábřeze (2 místa) a v Benešově (též 2 místa).

Uprázdněno jest místo: učitele češtiny a němčiny (po případě frančtiny a němčiny) na reálce v Jevíčku.

Uprázdněno jest místo ředitele: na nové reálce v Jevíčku, na paedagogii v Králové Hradci.

Uprázdněno jest místo: učitele přírodopisu (s fysikou a mathematikou) na reálce v Lounech a v Jevíčku.

Uprázdněno jest místo: učitele kreslení na reálce Brněnské.

Uprázdněno jest místo: učitele popisného měřictví a mathematiky na reálce v Lipníce.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnosť nauk.

Třída filosoficko-historická. Dne 28. června přednášel Dr. K. *Chytil:* Příspěvky k životopisu stavitele Matěje Rejska: Dr. Č. *Zíbrt:* Pokusy o přirozené výklady pověr z počátku našeho století. V pondělí dne 12. července přednášel prof. Pol. *Syrků*: Poznámky o slovanských rukopisech ve sbírce Šafaříkově, chované v knihovně musea českého; prof. Dr. *Mourek*: Zpráva o Winklerově germánské syntaxi pádův.

Třída mathematicko-přírodnická. Dne 25. června přednášel dvorní rada prof. Dr. F. J. *Studnička:* Nové upotřebení determinantů mocninných; Dr. A. *Mrázek:* Archigetes appendiculatus Ratz; Dr. B. *Němec:* Cytologická pozorování na vegetačních vrcholech rostlin; Fr. *Slavík:* O rudonosné pyroxenické a biolitické rule u Pohledě nedaleko Světlé nad Sázavou; prof. Dr. Ed. Weyr předložil pojednání prof. Dra A. *Pleskota:* O mezích kořenů rovnic a reálných kořenech a prof. Dra V. *Lásky* ve Lvově: Příspěvek k integraci differenciálných rovnic číselných a O hlavních rovnicích v geodesii. Dne 9. července přednášel docent Dr. L. *Čelakovský*: O aërotropismu houby Dictyuchus monosporus; prof. Dr. J. N. Woldřich předložil zprávu Dra Jar. *Jahna* O kambriu mezi Lohovicemi a Týřovicemi; prof. K. Preis pojednání assistentů Jos. *Hanuše:* Kvantitativní stanovení antimonu methodou odměrnou a Jar. *Staňka*: O síroantimoničnanu a sírocíničitanu ammonatém; prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání prof. M. *Lercha* ve Freiburku ve Švýcarsku: Nové řady pro konstantu Eulerovu a Některé analogie řad Gaus-

sových a prof. F. *Rogela* v Barmenách: Rozvinutí některých úkolů z číselné nauky v nekonečné řady. Dne 23. července přednášel Dr. F. K *Studnička:* O histologické stavbě Chordy dorsalis a o tak zvané chrupavce chordální. Prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání Dra B. *Katzera* v Pará z Brasilii: Devon Amazonský a jeho vztah k jiným územím devonským.

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

Zprávy o činnosti kommisse správní.

(Podané od auktorů.)

(Pokračování.)

Ve schůzi dne 30. listopadu 1896 předložen výkaz účtárny zemské o kmenovém jmění České Akademie a zvláštních fondech dle stavu na konci října 1896, a jednáno o některých otázkách v příčině odkazu pana Františka Alta; dále ustanovena prodejní cena nově zúčtované publikace Akademie. Rozpočet na rok 1897, pokud jde o příjmy a společná vydání Akademie, doporučuje se valnému shromáždění takto:

Příjem.

1. Úroky ze jmění kmenového	12.042 zl.
2. Úroky z fondu reservního	429 „
3. Interkalární úroky z peněz v zemské bance uložených . .	1.000 „
4. Dotace zemská	20.000 „
5. Dotace státní	20.000 „
úhrnem . .	53.471 zl.

Vydání společná.

1. a) Potřeby kancelářské	600 zl.	
b) Vazba publikací	400 „	
c) Topení	250 „	
d) Osvětlování	50 „	
		1.300 zl.
2. Společné publikace		3.400 „
3. Valná shromáždění		100 „
4. Kommisse a referáty		50 „
5. Systemisované remunerace		6.400 „
6. Bibliotheka		1.000 „
7. Mimořádné výlohy		721 „
8. Fondu reservnímu		500 „
9. Dotace kommissi archaeologické		400 „
10. Na vydání jubilejního spisu		2.000 „
úhrnem . .		15.871 zl.
Odečte-li se společné vydání od příjmu		53.471 „
zbude		37 600 „
tak že každé třídě připadá		9.400 „

Též rozpočty, na nichžto se snesly jednotlivé třídy, doporučuje správní kommisse valnému shromáždění. — K návrhům třídním o podporách dle

§ 2. lit. b) stanov vesměs přisvědčeno, tolikéž pak ku snesení třídy IV. o cenách výročních a zvláštní ceně čestné. Žádosti za darování publikací společných, došlé od schůze poslední, doporučeny valnému shromáždění, a přijata výměna společných publikací s Věstníkem Musealné Slovenské Společnosti v Turčanském sv. Martině. Po té rokováno o nabídkách tiskáren; rozhodnutí odročeno ke schůze příští. Na konec schváleny účty od poslední schůze došlé. *Josef Šolín*, t. č. gener. sekretář.

Ve schůzi dne 5. prosince 1896 jednáno výhradně o nabídkách tiskáren v příčině tisku publikací Akademie od r. 1897 počínajíc, a přijata na konec nabídka nejlevnější, podaná tiskárnou p. Wiesnerovou.

Josef Šolín, t. č. gener. sekretář.

Ve schůzi kommisse správní dne 31. března 1897 předložen výkaz účtárny zemské o jmění České Akademie, pak výkaz účetní dle 2. odstavce § 73. jedn. řádu, vzata vědomosť došlých přípisů velesl. výboru zemského o zachování a zakoupení cenných papírů a ustanoveny prodejní ceny nově vytištěných publikací Akademie. Proti návrhům třídním o podporách dle § 2. lit. b) stanov, pak proti snesením II. třídy o užití letošních úroků fondu Šíchova nečiněno námitek. Sneseny návrhy valnému shromáždění o darování publikací společných a rozhodnuto o nabídkách v příčině výměny těchto publikací. K návrhům třídy II. a IV. o zakoupení spisů pro společnou bibliotheku přisvědčeno, a konečně schváleny účty od poslední schůze došlé.

Josef Šolín, t. č. gener. sekretář.

Ve schůzi dne 28. června 1897 předložen výkaz účtárny zemské o kmenovém jmění České Akademie a zvláštních fondech jejích dle stavu na konci května 1897, pak účetní výkaz dle § 73. j. ř., konečně účty došlé od schůze poslední, a ustanoveny prodejní ceny nově vydaných publikací Akademie. Podané návrhy závěrky účetní za r. 1896 předloží a doporučí se valnému shromáždění, tolikéž i návrhy tříd o podporách a stipendiích dle § 2. lit. *a*), *b*) stanov. Dále jednáno o některých doplňcích k sazbám tiskárny, o darování společných publikací a o zakoupení spisů pro bibliotheku po návrhu III. třídy. Konečně schváleny účty svrchu zmíněné.

Josef Šolín, t. č. gener. sekretář.

Personalie.

Přeloženi jsou: Mik. *Hofmann*, ředitel reálky Rakovnické, ředitelem Staroměstské reálky v Praze; Fr. *Šubrt*, professor reálky Karlínské, ředitelem reálky Žižkovské; Vl. *Mikan*, zatímní učitel reálky Kutnohorské, hlavním učitelem paedagogia Soběslavského; M. *Lhotský*, suppl. katecheta paedagogia Soběslavského, skutečným katechetou tamže. — Přeloženi jsou: V. *Appelt*, prof. reálky Jičínské, na Staroměstskou reálku v Praze; Ad. *Erhart*, prof. reálky Telečské, na reálku Karlínskou; Bř. *Foustka*, prof. gymnasia Třeboňského, na gymnasium Smíchovské; A. *Havránek*, sk. učitel gymn. Kolínského, na reálku Karlínskou; A. *Hlaváček*, prof. reálky Rakovnické, na Staroměstskou reálku v Praze; Fr. *Jezdinský*, prof. gymn. Vysokomýtského, na gymn. Německobrodské; J. *John*, prof. paedagogia Soběslavského, na Staroměstskou reálku v Praze; Vl. *Kalousek*, skutečný učitel gymn. Roudnického, na gymn. v Praze na Křemenci; Jar. *Klusáček*, prof.

reálky Brněnské, na Staroměstskou reálku v Praze; Jar. *Kosina*, prof. gymn. Německobrodského, a K. *Kotrč*, prof. reálky Písecké, na reálku touž; Fr. *Krejčí*, prof. gymn. Novobydžovského, na gymn. Vinohradské; A. *Libický*, prof. gymn. Roudnického, na reálku Vinohradskou; J. *Lukeš*, prof. gymn. Čáslavského, na gymn. Písecké; V. *Nejedlý*, prof. gymn. Domažlického, na reálku Plzeňskou; Fr. *Netuka*, prof. gymn. Kolínského, na Malostranskou reálku v Praze; A. *Novák*, hlavní učitel hospodářské školy v Kocobędźi, na reálku Píseckou; J. *Šafránek*, prof. gymn. Kolínského, na gymn. v Praze na Žitné ul.; Jindř. *Vančura*, prof. gymn. Královhradeckého, na gymn. Smíchovské. — Skutečnými učiteli jmenováni jsou: *a*) zatímní učitelé: K. *Černý* z reálky Jičínské tamže; Fr. *Fabinger* z gymn. Klatovského na gymn. Kolínské; Fr. *Groh* z gymn. Kolínského tamže; K. *Jirovec* z gymn. na Křemenci v Praze na gymn. Novobydžovské; Jan *Kašpar* z gymn Jičínského na gymn. Vysokomýtské; Ig. *Kohout* z gymn. Litomyšlského na gymn. Vysokomýtské; Fr. *Novák* z reálky Pardubské na reálku Píseckou; K. *Petr* z gymn. Přerovského na gymn. Olomúcké; Ed. *Streit* z gymn. Kolínského tamže; K. *Svoboda* z vyšš. gymn. Brněnského tamže; Fr. *Vojtíšek* z reálky Plzeňské na reálku Kutnohorskou; *b*) supplenti: Fr. *Čáda* z akad. gymn. v Praze na gymn. v Praze na Žitné ul.; Ig. *Charvát* z gymn. v Praze na Truhlářské ul. na gymn. Třeboňské; Jos. *Janko* z reálky Karlínské na reálku Královhradeckou; Fr. *Kabeláč* z reálky Jičínské na gymn. Domažlické; P. Jul. *Košnář* z Vinohrad na reálku Staroměstskou v Praze; Fr. *Kvíčala* z gymn. Kroměřížského na gymn. v Uherském Hradišti; Fr. *Lepš* z reálky na Ječné ul. v Praze na gymn. Příbramské; Boh. *Mašek* z Malostranské reálky v Praze na gymn. Královhradecké; Václav *Řehák* z gymn. Mladoboleslavského tamže; Fr. *Sokol* z reálky Vinohradské na gymn. Roudnické; Jan *Šrůtek* z reálky Královhradecké na reálku Kutnohorskou; P. Jos. *Staněk* z Pelhřimova na gymn. Táborské; R. *Střížek* z reálky na Ječné ul. v Praze na gymn. Královhradecké; Fr. *Svoboda* z gymn. Německobrodského na gymn. Roudnické; Aug. *Trakal* z reálky Písecké na gymn. Kolínské; Ant. *Vaňourek* z reálky na Ječné ul. v Praze na reálku Rakovnickou; Jan *Zeman* z gymn. na Žitné ul. v Praze na gymn. Kolínské; K. *Zich* z Rosenfeldu z gymn. Mladoboleslavského na gymn. Čáslavské. — Zatímními učiteli jmenováni jsou supplenti: Frid. *Bayer* z Karlína na gymn. Klatovské; Jar. *Charvát* z Prahy (Žitná ul.) na gymn. Litomyšlské; Vít *Hřivna* z gymn. Olomúckého tamže; Ig. *Kúsala* z Kroměříže na gymn. Třebíčské; K. *Leiss* z Prahy (Ječná ul.) na reálku Plzeňskou; K. *Los* ze Smíchova na gymn. na Křemenci v Praze; Jos. *Martinovský* z Prahy (Křemenec) na gymn. Kolínské; Jos. *Mikulík* z Rakovníka na reálku Pardubskou; Fr. *Pösl* z Vys. Mýta na gymn. Jičínské; Jar. *Šťastný* z Vinohrad (gymn.) na gymn. na Žitné ul. v Praze; Boh. *Tichánek* z Olomúce na gymn. Přerovské; Arn. *Winter* z Prahy (reál. Malostr.) na gymn. Jindřichohradecké. — Ředitelem reálky Rakovnické se stal Fr. *Wurm*, prof. reálky Vinohradské. — Jos. *Novák*, prof. gymn. Německobrodského, jmenován ředitelem paedagogia Kutnohorského. — Fr. *Brdlík*, prof. gymn. Vysokomýtského, přeložen na a[illegible]d. gymn. v Praze. — Skutečnými učiteli se stali: *a*) zatímní učitel Jos. Č[illegible]ek na reálce Plzeňské; *b*) supplenti: Jindř. *Barvíř* na reálce Žižkovské; [illegible]d. *Brýdl* na gymn. Chrudímském; Fr. *Nušl* na reálce Královhradecké; [illegible]an *Ondráček* na gymn. Přerovském; Vil. *Pokorný* na reálce Brněnské; Fr. *Rejthárek* na gymn. Strážnickém; Fr. *Zdráhal* na gymn. Vysokomýt[illegible]m; Oct. *Wagner* na české průmyslové škole Plzeňské.

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

KNIHY.

V administraci Kroka lze dostati:

Českých Alexandreid rýmovaných pramenové a obapolný poměr. Uvažuje *Frant. Xav. Prusík.* v. 8°. 65. Cena 80 h (40 kr.) Krámská cena 1 k 50 kr.).

Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil *Frant. Xav. Prusík.* Sešit 1.: Cena krámská 60 h (30 kr.), u vydavatele 50 h (25 kr.). Sešit 2.: Cena krámská 1 k (50 kr.), u vydavatele 90 h (45 kr.). Celého díla cena krámská 1 k 60 h (80 kr.), u vydavatele 1 k 40 h (70 kr.).

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až X. lze dostati po 4 k (2 zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h (40 kr.), ostatních po 60 h (30 kr.)

K celému nákladu dnešního čísla připojena jest příloha chvalně známého nakladatelství Jos. R. Vilímka v Praze ohlašující vydání dvou velmi zajímavých, populárně historických děl: **„Na úsvitě nové doby,“** *dějiny roku 1848 v zemích českých z péra Jos. J. Toužimského a* **„Illustrované dějiny světové“** *z péra prof. Dra Jarosl. Kosiny.*

Upozorňujeme své čtenářstvo na obě díla.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA,

vychází 1. **dne každého měsíce** (mimo srpen a září) v sešitech $2^1/_2$ archových.

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k
3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.). Jednotlivý sešit stojí 80 h
(40 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (jako vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jmeno jeho na adresse připojovali neb raději zásylky pouze na jeho jmeno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce.

Reklamaci lze dáti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace Kroka jest v Praze, II. Palackého náměstí čís. 256.

Tiskem **F. Šimáčka** v Praze.

ROČNÍK XI. Index decim. 057.4. SEŠIT 9.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VĚDĚ A POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:
FRANT. XAV. PRUSÍK,
prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1897.

Vydáno 1. listopadu 1897.

Každé předplatné na Krok, jež nás dojde, stvrzujeme při příštím sešitě zvláštním lístkem. Těch P. T. pp. odběratelův Kroka, od nichž nás předplatné dosud nedošlo, slušně žádáme za brzké jeho zaslání. Administrace.

OBSAH:

Rozpravy.

Úvahy.

Drobné zprávy.

ROZPRAVY.

Příspěvky k textové kritice a exegetice.

Podává *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

45. Přídúce Říměné v naši sě zemi uvíeží
a ny *sgemucze* i s dětmi zvíeží. Um.[1]) Páně 25—26.

Slovo *sgemucze* je patrně písařský zmyl místo *segmucze* t. j. *zejmúce*, jak dobře píše Hanka (Starob. sklád. III, 28). Srv. zejmati 238.

46. Tu řěč *rady* uslyšechu ib. 37.

Vydavatelé rukopisné *rady* čtou „rádi", což není nesprávno; ale možno, tuším, čísti též *rady* = radové, členové rady, o níž se mluví ve v. 11. 13. 50.

47. kaapoſtolom ib. 45.
kaapoſtolskem sboru ib. 178.
ſaapoſtoly ib. 238.

Patera čte: k apo-, s apo-, Hanka: ka apo-, s apo-; oboje nesp[rá]vno místo: k ápo-, s ápo: Srv. Krok XI, 88.

48. vejdúce *rrcsyetcz* hospodáři tomu ib. 58.

Rukopisné rrczyetez čtou vydavatelé „rcetež" místo *rcětež*, jeť příp[ona] imperativu *ě*.

---

[1]) Umučení Páně v Hradeckém rukopise. Vydal Ad. Patera v Praze 1881.

49. poče před každým apoštolem klekati,
jich nohy umývati,
abruſcsem utíerati. ib. 130—132.

Vydavatelé abruſczem čtou „a bruscem", než mám za to, že tu písecký zmyl místo *obruſcsem* t. j. *obruscem*; vyskytujeť se ve všech slov. jazycích toliko složenina *obrus*, *ubrus*.

50. ande jáz chci vám příklad dáti
a tomu příkladu *wiecs* ostati. ib. 141—142.

Slovo *wiecs* se nesmí čísti „věč", nébrž *víec* (jako Hanka píše) = v budoucnosti, in futuro, na dále. Dokladův hojně nalezneš v Jungm. Sl. s. v. Více d) *β*).

51. Též i jiní apoštolové mluvíechu,
nebo ješče i jednoho strachu *newidiechu*. ib. 193—194.

Vydavatelé čtou „nevidíechu"; než to nemá smyslu a nutno tu předpokládati přečastý u slova toho písecký omyl místo *newiediechu* t. j. *nevědíechu* = nesciebant, neznali. Týž omyl na př. Mar. Magd. 712 widieti m. wiedieti; AlxV 900 wydyety m. wyedyeti a j.

52. Ježúš pověděː „Ježíše hledáte
a sedě mě jmáte." ib. 241—242.

Tak interpungovati! *sedě* = sьdě, zde; podobně ve v. 358. 462 (proto nelze psáti „sědě"; Hanka dobře „sedě"). *Sedě* může býti také časové „teď, nyní," jako v. 317 (vydavatelé nesprávně „sědě"). 462 a j. Synonymum *tedě*. Více o tom viz v Kroku VI, 257.

53. Tehdy Petr vytrhna meč poče *otneho* síeci
a chtě Ježúše židom otjíeti
i utě jednomu panoši Malchovi ucho. ib. 265 - 267.

Rukopisné *otneho* píší vydavatelé „ot neho" t. j. ot něho. Než to smyslu zde nedá; my za chybné „otneho" conjiciujeme *otnem*, jemuž písař asi dobře už nerozuměl a pokládaje *ot* za předložku, opravil v „otneho". *Otnem* jest instr. sg. od *oten*, otna m., o jehož významu viz str. 330.

54. na všaký den sem chodě mezi vámi kázal,
kéž mě kto jal aneb svázal! ib. 283—284.

a vy jste ho vodili před krále čsného,
kéž jemu jest učinil životu co zlého! ib. 427—428.

ty s' jiným spomáhal z nemoci,
ké sobě nyníe móžeš spomoci! ib. 558—559.

Kéž uvozuje větu přácí, po níž nutno klásti vykřičník; význam věty takové nejlépe vysvitne, postavíme-li po bok slovci *ké(ž)* rovný výraz negativní *proč ne?* neboť „kéž tam jdeš! = proč tam nejdeš?" Více jsme o tom promluvili v X. ročníku Slovenských Pohľadôv (1890), k čemu doplň z Jidáše 205: a *kéž* mi to činíe jiní! = proč mi to nečiníe jiní?

55. Tehdy sě všichni apoštolové ot něho rozkrychu
a svého slibu *pllny* nebychu. ib. 287—288.

Rkp. *pllny* nemůže se čísti „pilni", nébrž *plni* (Hanka dobře), neboť „plni nebychu = prázdni bychu" t. j. neplnili slibu svého.

56. Co se vám vidí do něho? ib. 323.

Tak nutno interpungovati; vydavatelé kladou po větě té vykřičník.

57. Chtěl bych, vece, vše právo za to učiniti,
Buoh mě rač *ſpieti*. ib. 362—363.

Jak rým dosvědčuje, jest ſpieti chybno; myslím, že tu bylo původně *ſpasiti* t. j. spasiti (= chrániti).

(Pokračování.)

Srovnávací úvaha o Symposiu Xenofontově a Platonově.

Napsal *Jan Čermák.*

(Pokračování.)

c) Vzájemný poměr mezi osobami obou Symposií.

První zmínky věnovány buďtež oněm dvěma mladíkům, kteří za své vítězství došli tak čestného oslavení.

Není-liž zajímavo, že oba hrdinové naši milováni jsou od některého muže, jenž hostiny se účastní, Autolykos od Kallia, Agathon od Pausania? Poměr, jaký trval mezi Autolykem a Kalliem, má mimo to, jak nám jej líčí Xenofon, velikou cenu esthetickou: chtěltě podati nám obraz pravé čisté lásky (*σώφρων ἔρως* I, 10), jaká trvati má mezi mužem

a mladíkem, a právě rozmluva Sokratova měla ten osobní účel, aby Kallia v této lásce co nejvíce utvrdil. Kallias pak svému miláčkovi po celou hostinu věnuje nadobyčejnou pozornosť. Tak hned v kap. I, 12 ptá se ho, zdaž mu šprýmy šaška Filippa as budou po chuti, v kap. VIII, 42 pak Autolykos opět se zálibou pohlíží na Kallia.

Oba hrdinové dále líčeni jsou jako mladíci neobyčejné krásy. Při zmínce o poměru Autolykově ku Kalliovi dí Xen. (I, 8 n.): „Autolykos usadil se vedle svého otce, ostatní pak uložili se, jak bylo obyčejem. A již při tom by bedlivý pozorovatel toho, co se dálo, byl se přesvědčil, že krása jest něco od přírody královského, jest-li u někoho, jako tenkrát u Autolyka, spojena s mravností a skromností. Neboť jako světlo, když v noci září, oči všechněch na sebe obrací, tak tehdy i krása Autolykova k němu poutala zrak přítomných; i nebylo z těch, kdož jej viděli, ni jediného, kdož by jím nebyl u svém nitru dojat. Jedni to dokazovali tím, že utichli, druzí pak to projevovali i rozličnými posunky . . . ., zvláště Kallias poskytoval pozoruhodný pohled.“ Krásu Autolykovu v kap. VIII, 37 úmyslně připomíná Sokrates právě ku Kalliovi: „Také, ó Kallie, dle mého zdání slušno, bys bohům byl vděčným za to, že ti vnukli lásku k Autolykovi: neboť jak ctižádostivý jest, to zjevno atd.“ Jak mocný dojem dále učinil Autolykos, když poprvé u hostiny promluvil! („*ἐπεὶ δὲ ἅπαντες ἡσθέντες, ὅτι ἤκουσαν αὐτοῦ φωνήσαντος, προσέβλεψαν . . .*“).

Poněvadž o životě Autolykově nic jistého není známo, a charakteristika jeho již zde podána, dodati jest toliko k nastínění úplného obrazu jeho přítulnosť k otci Lykonovi, kterýž opět nemůže zapříti, že jest šťasten maje takového syna. Praví v k. III, 12: *Οὐ γὰρ ἅπαντες ἴστε, ἔφη, ὅτι ἐπὶ τούτῳ τῷ υἱεῖ (μέγα φρονῶ); καὶ ὁ Αὐτόλυκος ἀνερυθριάσας . . . εἶπεν · Ἐπὶ τῷ πατρί, καὶ ἅμα ἐνεκλίθη αὐτῷ. Καὶ ὁ Καλλίας ἰδών · Ἆρ' οἶσθα, ἔφη; ὦ Λύκων, ὅτι πλουσιώτατος εἶ ἀνθρώπων . . .; Ἐπ' αὐτοφώρῳ εἴλημμαι, ἔφη, πλουσιώτατος, ὡς ἔοικεν, ἀνθρώπων ὤν.* I v tom konečně shledávám zvláštní známku cudnosti Autolykovy, že před závěrečnou scenou se svým otcem odchází (IX, 1).

Na poměr, jaký byl mezi Pausaniem a Agathonem, naráži již Xenofon sám v Symp. VIII, 32: *Καίτοι Παυσανίας γε ὁ Ἀγάθωνος τοῦ ποιητοῦ ἐραστής.*[53]) Jest pak i Agathon jinochem plným krásy,[54]) však dalek jest skromnosti Autolykovy, neboť si na své kráse nemálo zakládá a dává na jevo jistý stupeň marnivosti řka: *ἰού, ἰού, Ἀλκιβιάδη, οὐκ ἔσθ' ὅπως ἂν ἐνθάδε μείναιμι, ἀλλὰ παντὸς μᾶλλον μεταναστήσομαι, ἵνα ὑπὸ Σωκράτους ἐπαινεθῶ.*

Oba mladí hrdinové, z nichž jeden jest sám hostitelem, druhý pak pozván od svého milovníka, jak rozličně vedou si při hostině samé! Xenofon oslavenému vítězi přidělil u hostiny úlohu velmi nepatrnou: sedíť Autolykos stále mlčky, neúčastně se nijak rozmluvy leč s nepatrnou výminkou. Než právě tím charakterisoval jej Xenofon výtečně

[53]) Další zmínky o tomto poměru přidány svrchu při charakteristice Pausaniově.

[54]) Pl. Symp. p. 174 A: *ἵνα καλὸς παρὰ καλὸν ἴω*, p. 212 E: *σοφώτατος καὶ κάλλιστος*, 213 C: *κάλλιστος τῶν ἔνδον*, 223 A: *Σωκράτους παρόντος τῶν καλῶν μεταλαβεῖν ἀδύνατον ἄλλῳ.*

chtěje ukázati, že byl jinochem bez vší samostatnosti, jenž k rozmluvám ničím nemohl přispěti.[55]) Naproti tomu Agathon má bezprostředně před Sokratem tak krásnou a významnou řeč (*καλὸν οὕτω καὶ παντοδαπὸν λόγον*) o Erotovi, že i Sokrates (ovšem ironicky) se táže: *τὸ δὲ ἐπὶ τελευτῆς τοῦ κάλλους τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων τίς οὐκ ἂν ἐξεπλάγη ἀκούων;* [56])

Prodlemež však ještě poněkud u osoby Agathonovy a ohlédněmež se, zda není v něčem podoben hostiteli Kalliovi. Podobnosť obou hostitelů jest dosti značná, ježto oba jsou horlivými přívrženci a žáky sofistů. Pozvou-li si pak oba Sokrata k hostině, není-liž jim připraviti se, že Sokrates opře se jejich sofistickým názorům a že je svojí známou ironií bude pronásledovati? Oba také skutečně chtějí vejíti se Sokratem v zápas o moudrosť. Praviť zajisté Kallias v Xen. Symp. I, 6: *ἐὰν παρ' ἐμοὶ ἦτε, ἐπιδείξω ὑμῖν ἐμαυτὸν πάνυ πολλῆς σπουδῆς ἄξιον ὄντα.* Podobně k zápasu takovému se chystá Agathon u Platona Symp. p. 175 E: *ὑβριστὴς εἶ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Ἀγάθων · καὶ ταῦτα μὲν καὶ ὀλίγον ὕστερον διαδικασόμεθα ἐγώ τε καὶ σύ, περὶ τῆς σοφίας, δικαστῇ χρώμενοι τῷ Διονύσῳ.* Vizme dále, jak ironicky Sokrates vychvaluje sofistiku Kalliovu! „*Ἀεὶ σὺ ἐπισκώπτεις*“, praví v Xen. Symp. I, 5 „*ἡμᾶς καταφρονῶν, ὅτι σὺ μὲν Πρωταγόρᾳ τε πολὺ ἀργύριον δέδωκας ἐπὶ σοφίᾳ καὶ Γοργίᾳ καὶ Προδίκῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς, ἡμᾶς δ' ὁρᾷς αὐτουργούς τινας τῆς φιλοσοφίας ὄντας.* Rovněž uštěpačně odmítá Sokrates pochvalu Agathonovu. Ironická jsou zajisté jeho slova v Plat. Symp. p. 175 D: *εἰ γὰρ οὕτως ἔχει καὶ ἡ σοφία, πολλοῦ τιμῶμαι τὴν παρὰ σοὶ κατάκλισιν · οἶμαι γάρ με παρὰ σοῦ πολλῆς σοφίας πληρωθήσεσθαι · ἡ μὲν γὰρ ἐμὴ φαύλη τις ἂν εἴη ἀμφισβητήσιμος ὥσπερ ὄναρ οὖσα, ἡ δὲ σὴ λαμπρά τε καὶ πολλὴν ἐπίδοσιν ἔχουσα.*

Však i zde nelze nepřipomenouti, že polemika, s jakou Sokrates proti sofistice vystupuje, jest v Platonově Symposiu proti Xenofontovu mnohem dokonaleji a podrobněji provedena. Již svrchu jsem se zmínil, že skoro všichni řečníci v Platonově Symposiu před Sokratem mluví ve smyslu učení sofistického, vrchol však řečnické nadutosti, kterou rádi se chlubívali sofisté, shledáváme v řeči Agathonově, zejmena v jejím zakončení. Odtud onen líčený Sokratův úžas, odtud ona krátká rozmluva po řeči Agathonově, ve kteréž Sokrates sofistického řečníka tak krátce a rázně porazil.

Pravili jsme dříve, že Agathon nemálo byl hrdým na svou krásu a nemírně toužil po chvále. Tato vlastnosť Agathonova vede nás k jiné osobě Xenofontova Symposia, u níž rovněž dosti zřejmé stopy takovéto marnivosti se jeví. Jest to Kritobulos. Nemůže býti marnivější samochvály, než když Xenofon Kritobulovi v ústa klade tuto rozmluvu: (IV, 10) *οὐκοῦν αὖ ἐγὼ λέξω, ἐξ ὧν ἐπὶ τῷ κάλλει μέγα φρονῶ . . . Εἰ μὲν τοίνυν μὴ καλός εἰμι, ὡς οἴομαι, ὑμεῖς ἂν δικαίως ἀπάτης δίκην ὑπέχοιτε · οὐδενὸς γὰρ ὁρκίζοντος ἀεὶ ὀμνύοντες καλόν μέ φατε εἶναι. Κἀγὼ μέντοι πιστεύω · καλοὺς γὰρ καὶ ἀγαθοὺς ὑμᾶς ἄνδρας νομίζω · εἰ δ' εἰμί τε τῷ ὄντι καλὸς καὶ ὑμεῖς τὰ αὐτὰ πρὸς ἐμὲ πάσχετε . . .* Není tedy zajisté tato vlastnosť

---

[55]) Dobrá, trvám, o tom jest zmínka Wielandova v předmluvě k Bornemannovu vydání str. XIX: Auffallen muss es freilich Lesern . . ., dass Alles, was Xenophon von diesem schönen Mittelding von Knabe und Jüngling . . . . sagt, von Wort zu Wort auf ein wohlerzogenes, unschuldiges Mädchen von vierzehn Jahren . . . . passen würde.

[56]) P. 198 B.

obou osob nahodilá, tím méně čím snáze z ní lze vysvětliti onen rozmarný zápas o krásu, ve který Sokrates s Kritobulem vchází u Xenofonta v kap. V. I s Agathonem Sokrates jaksi závodí o krásu, neboť když přijde k hostině Alkibiades, aby ověnčil Agathona, spatří náhle Sokrata a prosí Agathona, aby mu některé stužky vrátil k ověnčení hlavy Sokratovy.

Obrátíme-li zřetel k ostatním hodovníkům, shledáváme u obou hostin srovnalosť v tom, že v obou jedna osoba jest nepozvána: u Xenofonta šašek Filippos, u Platona Aristodemos. I při této okolnosti nelze upříti, že ji Platon vylíčil měrou daleko dokonalejší. Praví-li u Xenofonta Filippos *ἥκω δὲ προθύμως νομίσας γελοιότερον τὸ ἄκλητον ἢ τὸ κεκλημένον ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ δεῖπνον*, jest u Platona delší rozmluva o tom, přichází-li kdo k hostině pozván či nepozván, za základ pak její vzato jest místo z básní Homerových. Než nepřichází Aristodemos jen tak zhola k hostině, nýbrž jaksi pod ochranou Sokratovou. Vždyť osoby vážené mohly si hosti své samy přivésti, a teprve když Sokrates byl před obydlím v myšlenky se pohřížil, vstoupil Aristodemos sám *καί τι ἔφη αὐτόθι γελοῖον παθεῖν.* Že tedy oba k hostině pozváni nebyli, označuje slovem *γελοῖον:* on sám uvítán byl jako pozvaný, a Sokrates, od něhož očekával, že jej uvede, byl jej opustil.

Ale Filippos není toliko nezvanou osobou, on zastává u hostiny Kalliovy i úlohu šaška. Otázka, pokud v této příčině podoben jest Aristofanovi v Symposiu Platonově, hodna jest pozornější úvahy v oddílu následujícím.

V obou Symposiích nám spisovatelé zřejmě naznačili, že nebyly hostiny účastny pouze ty osoby, které jsou zejmena uvedeny. Předpokládáť se účastenství i osob nejmenovaných, ano kdyby poněkud pravdiva byla Athenaiova zpráva o 28 hodovnících Platonova Symposia, bylo by nejmenovaných asi 20! Zmínky o osobách nejmenovaných čteme u Xen. III. 12, kdež mluví osoba označená pouze zájmenem *τις*, načež hned ve větě 13. následuje jiné *τις* značící ovšem osobu od předešlé rozdílnou.[57]) Podobně čteš u Platona p. 180 C: *μετὰ δὲ Φαῖδρον ἄλλους τινὰς εἶναι, ὧν οὐ πάνυ διεμνημόνευεν, οὓς παρεὶς* . . .

Na tomto místě budiž ještě podotknuto, že Platonovi přísluší všechna chvála, že v účastnících hostiny Agathonovy celkem nám předvedl osoby mnohem důležitější a vážnější než Xenofon, jehož hodovníci mimo Sokrata a Kallia jsou mladíci asi dvacetiletí. Z těchto někteří vynikali rodem neb bohatstvím, Sokrates pak, Antisthenes a Xenofon byli jediní, kteří svými osobními vlastnostmi k účastenství při hostinách nejskvělejších byli oprávněni. U Platona naproti tomu účastní se hostiny mužové dílem v literatuře, dílem v historii veleznámí, mimo tyto pak někteří oddaní naukám sofistův. Jediný Faidros a Eryximachos stojí poněkud níže, avšak tvoří často zdařilou protivu.

---

[57]) V tomto prvém *τις* mnozí hledali právě našeho Xenofonta, důvodů však pro toto své tvrzení neuvedli. Ostatně přítomnosť ještě více osob nejmenovaných dotvrzuje Hug v rozpravě výše vzpomenuté str. 651.

d) Srovnání Aristofana se šaškem Filippem a úloha, jakou Platon Aristofanovi přidělil.

Praví-li Hug,[58]) že Aristofanes v Platonově Symposiu zastupuje místo sprostých šašků (*γελωτοποιοί*), jsou slova tato pouze z části, a to z části menší, pravdiva, a sotva by bylo nešťastnější myšlenky než Aristofana, slovutného básníka komického, na roveň klásti s obyčejným šaškem, jakž učinil Hommel, kterýž celou řeč Aristofanovu má za naprosto zbytečnou.[59]) Takového úmyslu Platon, byť ne právě přátelsky smýšlel o našem básníku, neměl a míti nemohl. Jest ovšem na jevě, že Aristofanes v nejedné příčině podobá se šašku Filippovi v Xenofontově Symposiu, avšak podobnosti tyto jsou ceny podřízené, za to pak daleko důležitější jsou rozdíly, jakýmiž oba mužové od sebe se vzdalují.

Lze pak úlohy obou mužů asi takto srovnati:

1. Upříti nelze, že oba účastní se hostiny za tím účelem, aby přítomné obveselovali. Avšak způsob, jakým oba tohoto účastenství docházejí, jest velmi rozdílný. Když hodovníci u Kallia klidně si hledí hostiny, šašek Filippos tluče na dvéře a žádá za předpuštění a povolení, aby směl své šprýmy provozovati: což mu Kallias z útrpnosti nad jeho bídou dovolí. Jest tudíž Filippos v srovnání s hodovníky přede vším osobou nezvanou, osobou, která do síně hodovní sama se vetřela, tedy osobou zcela podřízenou, která by se bez újmy celé hostiny mohla vyloučiti a která jest naprosto zbytečnou, nelpíme-li právě na nepatrném jejím úkolu buditi smích. Naproti tomu Aristofanes zasedá hned z počátku mezi vznešenými hodovníky v domě Agathonově, pozván byv již předešlého dne bezprostředně po Agathonově vítězství, aby toto osobami tak vznešenými v plné míře bylo oslaveno.

2. Filippovo celé chování Xenofon velmi případně nastínil několika slovy a charakterisoval jej mnohem lépe a jasněji, než státi se mohlo sebe delším pojednáním. Žebravý, otrhaný šašek dává se oznámiti hostiteli, kdo jest a co si přeje: vidí prý, že má připraveno všechno, čeho potřebí k tomu, aby mohl z cizího se najísti, a sluha jeho stále volá *πιέζομαι*, ježto nic nenese a beze snídaní jest.[60]) Tím krásně naznačeno, že úloha šaška jest Filippovi řemeslem,[61]) jímž jakž takž život si udržuje a při tom na svém umění s patrnou vážností si zakládá řka: *ὅτι μὲν γελωτοποιός εἰμι, ἴστε πάντες*.[62]) Jak směšná a přece útrpnost vzbuzující jsou smutná slova jeho, když vidí, že v naději své jest sklamán a vtipy jeho s očekávaným výsledkem se minou: *ἐπεὶ γέλως ἐξ ἀνθρώπων*

[58]) V úvodu ku svému vydání str. XLVI: Im Symposion tritt er (Aristophanes) an die Stelle der gemeinen *γελωτοποιοί*.

[59]) Aristophanis autem, praví na str. XVII, orationem quis, quaeso, si abesset, desideraret? Quis non alienissimam censebit a rei tenore?

[60]) I, 11.

[61]) Wieland v předml. k Born. vyd. dí: „Und so stellte sich denn auch ziemlich bald ein gewisser Philippus ein — ein getreuer Repraesentant aller armen Teufel, die, um nicht zu verhungern, den Witzling machen müssen."

[62]) Srv. III, 11, kde jest hrdým na své řemeslo více než Kallipides na své umění ve všech pláč vzbuzovati. Srv. i IV, 50.

ἀποδιδοίην. ἔρρει τὰ ἐμὰ πράγματα.[63]) A takovýmto sprostým šaškem z bídy a žebroty zůstává Filippos po celou hostinu.

Naproti tomu u Platona hodí se Aristofanes, nejslavnější básník komický, miláček lidu a karatel osobnosti vysoce postavených a v obci vliv majících, ne méně vtipný než strach vzbuzující. I on neváhá se přiznati, *ὅτι γελωτοποιεῖ*, avšak jeho *γελωτοποιία* není jako u Filippa řemeslem, nýbrž *τὸ τῆς Μούσης ἐπιχώριον* (p. 189, B). Vtip a satyra byla jeho zbraní, kteráž svým ostřím svou kořisť nemilosrdně pronásledovala a porážela. Však pod tímto vtipem skrývala se vždy, jako pod rouškou čistá hluboká pravda a skutečnosť, která tím mohutněji působila, byla-li své roušky zbavena. S rozdílem osobnosti, jaký se jeví při uvedených obou mužích, srovnává se i rozličný způsob, jak si jich všímá Sokrates. Filippos nemá na řeči při hostině proslovené jiného vlivu, než že je svými žerty přerušuje, kdežto u Platona Aristofanes sám přednáší chvalořeč Erotovu. Onoho Sokrates neuznává hodným, by k jeho osobě připojil nějaké filosofické ponaučení, však proti Aristofanovi sám vystupuje polemicky stavě proti jeho mythu řeč o Erotovi, jíž mu byla naznačila Diotima.

3. Oba mužové za hostiny pronášejí značnou řadu vtipů. Kdežto však Filippos jest representantem vtipu sprostého, obyčejného, zastupuje Aristofanes vtip zušlechtěný. Filippos tu i tam přerušuje rozmluvu nějakým vtipem, jeho vtipy jsou nepatrné a mezi jednotlivé sceny rozděleny, Aristofanes však podává řeč ku chvále Erota, kteráž skrz naskrz vtipem jsouc protkána pod rouškou mythu skrývá hlubokou pravdu, řeč to, o níž lze říci plným právem, že zaujímá druhé místo po řeči Sokratově. Filippovy žerty úplně podobají se chování Aristofanovu, když tohoto se zmocní škytavka. Scenu tuto dovedl Platon tak krásně vylíčiti, že všechny přítomné co nejvíce rozveselila. Nicméně i tento žert Aristofanův měl mimo vzbuzení smíchu i důležitější příčinu. Sotva as se mýlím, tvrdím-li, že chtěl Platon při věci tak nepatrné a směšné, jakou byla Aristofanova škytavka, v posměch uvésti čilosť lékaře Eryximacha, kterýž s takou opravdivostí se chystal ji vyhojiti.[64]) Že pak tento komický výstup na celé uspořádání Symposia nebyl beze vlivu, řečeno bude níže. Také Filippos u Xenofonta vtipy své provází směšnými posunky. Zvláště komický jest jeho pokus v kap. II, 21—23, kdež chce napodobiti tanec chlapce a dívky.

4. Známkou konečně obou mužů jest řádný hlad. Že Filippos jest neslušný jedlík, pochází z jeho nouze a z vědomí, že Kallias jest hostitelem nad míru štědrým, kterážto příležitosť viděla se šaškovi zvláště vhodnou.[65]) Neméně při chuti a žízni jest vždycky Aristofanes.[66]) Buď že tato Aristofanova vlastnosť byla známa, buď že je smyšlenkou

[63]) I, 15.

[64]) S tímto míněním souhlasí i Hermann. Teuffel (Rhein. Mus. XXVIII, str. 343) vyslovil zřejmě domněnku, že Platonovi podnět ku zmínce o této škytavce zavdalo jméno samého Eryximacha, kteréž směšnou etymologií odvozuje od slov *ἐρυγγάνειν, ἔρευξις, ἔρυξις*, tudíž Eryximachos = překonavatel dávení, škytavky.

[65]) Srv. II, 23: *Ἐγὼ γοῦν διψῶ· καὶ ὁ παῖς ἐγχεάτω μοι τὴν μεγάλην φιάλην;* I, 16: *καὶ τῇ ψυχῇ παρακελευσάμενος θαρρεῖν, ὅτι ἔσονται συμβολαί, πάλιν ἐδείπνει.*

[66]) P. 176 C: nazývá se *δυνατώτατος πίνειν*, p. 223 C: *Ἀγάθωνα δὲ καὶ Ἀριστοφάνη καὶ Σωκράτη ἔτι μόνους ἐγρηγορέναι καὶ πίνειν ἐκ φιάλης μεγάλης ἐπὶ δεξιά.*

Platonovou: pravdě podobným se zdá, že ji Platon úmyslně vytknul, chtěje Aristofana po této stránce učiniti směšným. Zvláště důležitá jsou tu slova p. 185 C: *τυχεῖν δὲ αὐτῷ τινα ἢ ὑπὸ πλησμονῆς ἢ ὑπό τινος ἄλλου λύγγα ἐπιπεπτωκυῖαν.* Slova tato došla, pokud vím, dosud až trojího výkladu. Jeden podává Schwegler,[67]) vztahuje tuto *πλησμονή* k následující teprve řeči Aristofanově, jejíž nechutné přísady prý mu již v žaludku kroužily. Výklad tento, tuším, sám sebe odsuzuje. Jiného mínění jsou Ast,[68]) Groen van Prinsterer,[69]) Hommel,[70]) Rettig.[71]) (Zmiňuje se o něm také Stallbaum.)[72]) Dle těchto vztahuje se tato *πλησμονή* k řeči Pausaniově, kteráž vzbudila v Aristofanovi jakési přesycení. Mínění toto není právě nemožné. Avšak myslím, že můžeme zcela upustiti od výsledkův učených a spojiti, jak Stallbaum,[73]) Wolf a Hug[74]) činí, význam slova *πλησμονή* se skutečným přesycením Aristofanovým a s patrným úmyslem spisovatelovým Aristofana posměchu vydati. Při tom však jasně jeví se i druhý účel Platonův, jejž uvedl jsem v oddíle předešlém, totiž v posměch uvésti lékaře Eryximacha.

Zbývá toliko, bychom se vyslovili, jakou as úlohu Platon přidělil osobě Aristofanově. A tu můžeme úsudek svůj zkrátka vyjádřiti as takto:

1. Zřejmo, že Platon zamýšlel pomstíti se nad Aristofanem, za to že se Sokratem v Oblacích tak nelítostně byl naložil. Lze-li již z mlčení Platona samého, který (kromě uvedeného již místa v Apologii) o Aristofanovi nikde se nezmiňuje, souditi na nepřátelský, neb jistě aspoň na žádný přátelský poměr jeho ku komickému básníku, utvrzuje se tato domněnka tím více způsobem, kterým proti němu vystupuje v Symposiu. A měl-li Platon skutečně tento úmysl, pomstíti se nad Aristofanem, nemohl tak učiniti lépe než v našem dialogu. „Avšak,“ namítne tu někdo, „proč volil Platon ku potrestání Aristofanovu řeč tak krásnou, kterou tomuto v ústa klade a kteráž po řeči Sokratově jest nejskvělejší?“ Odpověď leží na snadě: Platon nemohl učiniti jinak, nechtěl-li se prohřešiti proti pravdě a skutečnosti. Vylíčiv povahu muže opravdivě a historicky, podav nám věrný obraz Aristofana, jak tohoto básníka v celé řecké literatuře, zvláště pak jako hlavního representanta básnictví komického spatřujeme, vložil mu v ústa řeč skvělou, se vzděláním a povahou jeho zplna se srovnávající. Tím hůře však pro Aristofana, když Sokrates později chatrnost této krásné řeči dokáže!

2. Poněvadž Aristofanes v Oblacích posměchu vydal Sokrata jakožto representanta učení sofistického, chtěl Platon tím, že uvedl Aristofana ve společnost hodovníkův, a řečí jemu v ústa vloženou poukázati na ono mínění, jaké lid měl o Sokratovi, a konečně tím, že naproti řeči Aristofanově položil řeč Sokratovu a Alkibiadovu, lichost

[67]) Über die Comp. des plat. Symp. str. 25, pozn. 5.
[68]) Platon's Leben und Schriften str. 312.
[69]) Prosopogr. str. 175.
[70]) Str. XXXIV.
[71]) De Conv. Xen. et Plat. rat. mut. Bern 1864.
[72]) Str. XLI.
[73]) Str. XLVII.
[74]) V poznámkách k tomuto místu.

onoho mínění dokázati, či, jak Stallbaum p. XLIX praví, dle úmyslu Platonova Socrati sophistae in Symposio opponitur philosophus.

3. Platon chtěl vytknouti, jak veliký rozdíl činiti dlužno mezi Aristofanem a Sokratem, a ukázati, že onen mnohem níže stojí tohoto. K tomu sloužila nejen místa, kde Aristofana kárá, nýbrž i mnohé vady a nedostatky, které v řeči tohoto shledáváme. K takovémuto pokoření Aristofana v poměru k Sokratovi vztahuje se nemylně i konec Symposia samého.

(Pokrač.)

Etymologica.[1]

Podává *Fr. Prusík.*

18. Stsl. отьнъ, stč. oten; oteň.

Mikl. v Lex. z ruského pramene vydaného Vostokovem s. v. отьнъ uvádí dva citáty: сердце пронзе яко отномъ. царя отномъ пронзе. Mikl. myslí, že отьнъ stojí místo остьнъ. Než domněnka ta je zcela nesprávna. Subst. отьнъ pochodí od kořene тьн (тьн-ж, тя-ти) a *o* jest předponou; značí tudíž о-тьн-ъ tolik co „osěk“ t. j. otětí, osekání, na př. dřeva (kůlu), za příčinou přiostření: proto může míti subst. отьнъ význam „ostří, hrot, bodec“.

V uvedených výše citátech zajisté význam poslední jest zcela patrný, kdežto zase prvý význam „ostří“ přislušì čes. *oten* v Hrad. rkp. Um. 265, o čem viz str. 322, č. 53.

Stejným spůsobem tvořeno čes. *oteň*, otně, f. t. j. místo osekané, ohrada, oploteň, perna; srv. stsl. осѣкъ ovčín t. j. ohrada, jako rus. dial. осѣкъ осѣка, slovín. osek.

19. Očkovati, vočkovati.

V lékařství se vedle *očkovati* (inoculare, fr. inoculer, angl. inoculate) užívá též *vočkovati*. Tuším, že zde nemáme pouhou vulgární předrážku *v* (oči — vulg. voči), nébrž že *vočkovati* jest dobře odůvodněno; mámť za to, že přímo z lat. *vacci-nare* (fr. vacciner, angl. vaccinate) vzniklo **vokči-ti*, *vokčovati*, přesmykem *vočkovati*; přesmyk ten byl podporován výrazem *očkovati*.

[1]) Ukázka z etymologického slovníka českého, o němž spisovatel pracuje.

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

Když pánův žaludek pálí od vína a jídla,
chladnější nad sníh Getský svařenou vodu [1]) vezme.
Víno totéž že nedá se i vám, jsem právě vyčítal?
Vždyť jinaká voda též! — Gaetulský [2]) tobě podává
číši běhoun nebo hnátovitá ruka Maurova černá,
neb takový, že by s ním nechtěl se o půlnoci potkat,
když se vezeš mimo hrobky [3]) nerovné cesty Latinské:
Asie před ním květ, jejž dráž on sobě opatřil,
než majetek míval Tullus [4]) prudký nebo Ancus,
římských zkrátka celé než bývalo všech haraburdí
králů. Když tomu tak, všímej Ganymeda [5]) si v žízni
Gaetulského jenom! Neumí otrok pro chudého
mísiti víno,[6]) tolik co tisíců stál; ale sličnosť
a mládí jsou hodny hrdosti. Zda k tobě kdy přijde?
Ač žádáš, studené vody dá-li ti někdy a teplé?
Vždyť se zlobí, že mu poslouchat je starého klienta,
žádati smíš že ty zač, že ležíš, když jest jemu státi.
Čím věčí jest dům, tím pyšnější je i otrok.

Ejhle, jiný s hlasitým hučením chleba tobě podává
z mouky hrubé, ztuchlé, kusy, jež jsou již plny plísně,
jež znavují i stoličky i kousání nedopustí:
však jemný, bílý, pečený jen z mouky pšeničné,
pánu schová. Pamatuj se, abys k tomu své ruky nevztáh';
úcta budiž žemlím zachována! Kdybys přece chtěl být
nestydatým, hned najde se tam, jenž vrátiti káže:
„Chceš-li, ty hosti smělý, nakrmit ze svých se košíků,
jak zvyklý jsi, a chléb svůj poznávat vždy po barvě?“ —

„Toť tedy právě bylo, proč jsem manželku opustiv
pospíchal tak často do kopce a přes vrchy chladné
Esquilií,[7]) s hukotem jarní když kroupy sypával
Juppiter a plášť můj promočen byl zúplna deštěm?“

Pohleď, jak mořský dlouhý rak mísu krunýřem
krášlí, pánu nesen jsa a chřestem i obložen odvšad

---

[1]) Římané pili svařenou vodu ochlazenou. Getae, národ Thracký; zde místo severu vůbec.
[2]) Gaetulie v Africe, jižně od Mauretanie, odkud byli lacinější otroci k nižším službám. Nejdražší byli otroci řečtí z Malé Asie.
[3]) Hrobky u silnic v. I, 171.
[4]) Tullus Hostilius a Ancus Martius, králové římští.
[5]) Ganymedes, známý číšník bohů na Olympu.
[6]) Víno mísilo se obyčejně s vodou; Řekové i Římané považovali pití vína nesmíšeného za barbarství a nestřídmosť.
[7]) Na vrchu Esquilijském v Římě dle básníka bydlí patron.

s nadzdviženým ohonem dívá se na hostinu pyšně,
otrok když štíhlý vztyčenou ho rukou nese na stůl!
Avšak tobě s malým ráčkem jen půlku vajíčka
předkládá — umrlčí oběd to [1]) — na míse malinké.
Sám si Venafranským rybu mastí; tvůj ale košťál,
tobě který ubožáku uvadlý dá se, lucernou
páchne; neboť ti olej dává takový na talíře,
jejž s přídou ostrou veze k nám na lodi se Micipské; [2])
k vůli němužto se v Římě nekoupá nikdo, kde Boccar,
ač by i bezpečným učinil tebe od hada zlého.

Pánovi parma se dá, jejž Korsika pošle a skály
Tauromenia; [3]) neboť vychytáno u nás zcela všecko
a prázdné moře jest, jelikož řádí tady mlsnosť,
síť nepřestává skrz naskrz slíditi v blízku,
krám masný nenechá Tyrrhenské rybě vyrůsti.
Tak z provincie krb se opatří; k vůli dědictví
tam koupí Laenas, [4]) Aurelie až to prodává.
Virronům muraenu dají, jež přišla z sicilských
největší vírů; jižní kdy totiž ztichl vítr,
v ohradě když posadiv se, si vlhká křídla vysouší, [5])
pak síť odváží i také v prostřed se Charybdy.
Vám úhoř, s dlouhým spřízněn jenž hádětem, určen,
od mrazu poskvrněná neb sprostá rybka Tiberská
bydlící u břehů, tučná kaly ze stoky prudké,
ježto kanály uvykla vnikat samu až po Suburu. [6])

Pána samého, chce-liž poslechnout, teď na slovíčko!
Nikdo to nechce na tobě, co potřebnému posílal
Seneca [7]) neb dobrý co i Piso, co štědře udílel
Cotta; neboť tehdáž důstojností, titulů všech
štědrosť za větší se počítala slávu. A žádám
pouze, abys stoloval sousedsky. Dělej to a buď si,
buď, co jiní, bohatým jen sobě a chud pro jiného!

Játra husí před ním a kapoun krmený jako houser,
též kouří se kanec hodný Meleagra [8]) rusého

[1]) Na hrob kladlo se devátého dne po pohřbu jídlo, ovšem skrovné, obyčejně jen chléb a vejce.

[2]) Micipská loď, t. j. Numidská; Micipsa, syn Numidského krále Massinissy, spojenec Římanů; o jeho dědictví byla známá válka Jugurthská. Z Numidie vozili do Říma sprostý olej (jehož i had by se štítil); proto Říman nekoupal by se společně s Numiďanem (= Boccarem, známým ze Sallustia), jenž takovým páchnoucím olejem se natírá. Sr. Hor. S. I, 6, 124.

[3]) Tauromenium (n. Taormina) na vých. břehu sicilském, známé město zachovaným divadlem.

[4]) Laenas, jakýsi slídič po dědictví, kupuje drahé ryby bezdětné Aurelii, která tolik darů dostává, že je až prodává (sr. IV, 18).

[5]) Jižní vítr přináší déšť, proto „vlhký“; o ohradě Aeolově, v. I, 7.

[6]) Subura, nejživější ulice v Římě, v. III, 5.

[7]) L. Annaeus Seneca, známý filosof, vychovatel Neronův a veliký boháč. C. Calpurnius Piso, náčelník spiknutí proti Neronovi, proslulý štědrostí. Aurelius Cotta, přívrženec Tiberiův, promarnil své jmění.

[8]) Meleager, syn krále Kaledonského v Aetolii, zabil kance ohromného, jejž Artemis na krajinu tu seslala.

oštěpu. Pak přinesou, jaro jest-li nyní, i lanýže,[1])
jestliže žádoucí rozhojnily bouřky lahůdky.
„Ať si necháš obilí vše," volá Alledius,[2]) „ať si,
Libye, nám dobytek vezmeš, jen pošli lanýže!"
Pohlížej mezitím, mrzutost by nechyběla žádná,
úpravčí jak skáče a jak kejklířsky [3]) i hází
letmo nožem, dokoná než všechno po mistrovu řádně
příkazu; vždyť nemalý rozdíl je, s jakými posunky
má se zajíc a s jakými jinak rozkrájeti slípka.
Odvlíknut bude jak zabitý od Hercula [4]) Cacus
za nohy hned, vyhozen, kdo by odvážil se tu muknout,
tré jako jmen [5]) kdyby měl. — Zdali pak ti kdy Virro připíjí
neb snad vezme pohár, když tys svým rtem se ho dotknul?
Kdož je nerozvážliv z vás tak, nebo tak kdo je zvrhlý,
pána by vyzvati chtěl: „Nuže, pij!" Mnoho jest, čeho člověk
odvážit se nemůže, který děravé má roucho na sobě.
Bůh nějaký čtyřikrátstotisíc [6]) nebo božstvu podobný
člověk, však lepší osudů, kdyby dal ti, jaký bys
z ničeho, jak veliký bys byl Virronovi přítel!
„Trebiu dej to, polož před Trebia! Snad libo kousek
od hřbetu, bratře?" — Peníze, jenom vám dá tuto poctu,
vy jste ti bratři! Ty pánem však-li a pánovi králem
státi se chceš, žádný ať tobě si po dvoře nehrá
Aeneášek [7]) aniž sladší nad něj dcera žádná.
Příjemným tě, drahým udělá manželka neplodná;
však jeho nechť Mykale porodí,[8]) třeba otci najednou
tré vysypá dítek do klína, radost bude míti
z švítorných ptáčat, zeleného vojáka přinésti
káže, oříšky malé i peníz, kdykoliv bude žádat
zaň cizopásek tento maličký ke stolu přijda.

---

[1]) Lanýže dle Plinia rostou prý nejhojněji po bouřce.

[2]) Alledius, jakýsi labužník; z Libye do Říma mnoho obilí se vozilo (sr. VIII, 117).

[3]) Ty zatím'z dlouhé chvíle můžeš pozorovati umělosť krаječovu, sr. XI, 136.

[4]) Herakles zabil italského obra, jenž mu část stáda Geryonova uloupil, a vyvlekl z jeskyně. (Verg. Aen. VIII, 249.)

[5]) Tři jmena měl člověk svobodný: praenomen, nomen, cognomen, na př. Lucius-Cornelius-Scipio, a k tomu někdy ještě agnomen, jako: Africanus. Však i tento Trebius jest svobodný; nosilť bullu! (Viz konec satiry.)

[6]) Census rytířský.

[7]) Parodie Verg. Aen. IV, 328, kde Dido dí: si quis mihi parvulus aula luderet Aeneas.

[8]) Ovšem patron má své děti rád; Mykale jest jeho choť. Otec kupuje dětem hračky.

(Pokračování.)

Literatura.

Programm za školní rok 1897 zaslala:

Reálka v Prostějově. V. Spitzner: O některých botanických zahradách v Německu a Dánsku. Druhý příspěvek ku květeně lišejníků moravsko-slezských.

Bulletin de l'Academie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique à Bruxelles. 8°. Année 1897. Svazek 8.: Note préliminaire sur les trois périodes de la variation des latitudes (F. Folie). L'air atmosphérique exerce-t-il une influence sur la hauteur d'un mince jet d'eau? (G. Van der Mensbrugghe). Photographie de l'effluve infra-électrique (1 planche) (P. De Heen). Observations sur l'hydrolyse du chlorure ferrique (W. Spring). Sur la synthèse des substances organiques par les effluves électriques (Alex. de Hemptinne). Analyse chimique de trente terres du Haut-Congo (Em. Carpiaux). Sur l'indice de réfraction atomique du fluor (Fréd. Swarts). Sur quelques dérivés fluobromés en C_2 (Fréd. Swarts). L'asymétrie sensorielle (J. Van Biervliet). Influence des variations de la température atmosphérique sur l'attention volontaire des élèves (M. C. Schuyten). Les tributaires ou serfs d'église en Belgique au moyen âge (Léon Vanderkindere). Des influences classiques dans la culture scientifique et littéraire de l'Inde (le comte Goblet d'Alviella).

Bulletin international de l'Académie des sciences de Cracovie. 8°. Ročník 1897. Číslo 7.: Počátky studia práva římského na universitě Jagéloňské (K. Moravski). Fysický bol dramatickým motivem v řecké tragoedii (J. Króżel). Nejstarší listina polská v světle práva polského (F. Pěkosiňski). O elektrických zjevech v činných nervech (N. Cybulski). O thermokinetických vlastnostech potentiálův thermodynamických (L. Natanson). O přeměně spermatid v spermatozoe u Helix pomatia L. (E. Godlevski). O tvorbě alkoholu při intramoleculárním dýchání vyšších rostlin (týž a F. Polzeniuš). O kyselině β-oxymáslové (E. Bandrovski). Nový způsob nabytí benzochinonu (týž). Příspěvek k synthese kyselin mnohozásadních (B. Epstein). Příspěvky k známosti bytylobenzolu druhořadového (T. Estreicher).

Časopis katolického duchovenstva. Redaktoři Fr. **Krásl,** Fr. **Kryštůfek,** Jos. **Tumpach.** Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze. 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVIII. Sešit 8.: Klement Borový (Jos. Tumpach). Užívání litanií od apoštolské Stolice neschválených (Ant. Skočdopole). Kronika.

Časopis Matice Moravské. Redaktoři Vincenc **Brandl** a Fr. **Bartoš.** Nákladem Matice Moravské v Brně. Předplatné ročně 2 zl. 60 kr. 8°. Ročník XXI. Sešit 4.: Král Václav I. a vpád Tatarů na Moravu r. 1241 (Jar. Demel). Vývoj území našich katastrálních obcí (Jan Tiray). K dějinám selského poddanství na Moravě (Frant. Rypáček). Umělecké a vědecké zprávy: O zjednání pořádku při soudech na Moravě (Fr. Rypáček). Potřeba mus. spolku pro západní Moravu (Fr. Šilhavý). K dějinám církve bratrské (Fr. Tichý). Bzenecké okolí ařemesla z r. 1604 (J. Cvrček).

Český časopis historický. Redaktoři J. **Goll** a A. **Rezek.** Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův) 3 zl. 60 kr. Ročník III. Sešit 5.: Messer Brunetto Latini, Dantův předchůdce a učitel

(J. Vrchlický). Luther a Čechové podobojí (J. Čihula). Vliv poměrů církevních a státních na literaturu staroněmeckou (J. Krejčí).

Český Kneipp. Časopis pro šíření přirozeného spůsobu života a Kneippova léčení vodou. Redaktoři Dr. Jos. **Wieser** a prof. J. **Ježek**. Ročník V. Seš. 4.: O souchotinách (J. Wieser). Z mého života (Š. Kneipp).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XV. Číslo 18.—19.: Lípa u Lukášů (T. Nováková). Drašar (táž).

Kniha. Illustrovaná literární revue. Vydává Spolek českých knihkupců a nakladatelů v Praze. 4°. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr., ročně (10 seš.) 1 zl. Ročn. II. Sešit 6.: Na prahu saisony (T. Tisovský).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller**. Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XIX. Svazek 10.: *Veliká věta (Irma Geisslová). Ze zápisků olympického kongressisty (Gaston Humbert). Tomáše Moora několik písní (př. Jar. Vrchlický). Anton Pavlovič Čechov (Boř. Prusík). Strach (Guy de Maupassant, př. A. Gabrielová). Tatranskými hvozdy (M. Béňa). Zrada (Amalie Skramová, př. Stanislav Mašek). Havlíčkův domek v Brixenu.

Literární Listy. Red. Fr. **Dlouhý**. Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVIII. Čís. 22.—23.: Mladí Pražští Němci. Kosmická lyrika.

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXV. Číslo 35.—36.: *Štěstí. Země kontrastů. *Sosna. Chovanec. V bagdadském bazaru. — Ročník XXVI. Číslo 1.—2.: U nás (A. Jirásek). *Dvojí život (F. Svoboda). Saul (J. Prášek). Z básní A. Klášterského. *Confiteor (F. Dvořák). Kousek divadelního realismu (A. Řeháková). *Bílý holub (Jar. Vrchlický). Juana la Loca (E. Bazánová, př. A. Pikhart).

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XVII. Sešit 1.—2.

Muzeum. Časopismo Tovařystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Maur. **Maciševski.** Ve Lvově. 8°. Nakładem Tovařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročnik XIII. Zeš. 9.—10.: Gymnasium Těšínské. Obrázek návštěvy gymnasií kníž. Varšavského (A. Karboviak). Vzpomínka o Borunech a Unitech v okr. Ošmiańském. Ženská gymnasia (O. Mikron).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník III. Číslo 19.: O dějinách charvátské a srbské literatury (Iv. Scherzer). Nemocní (Osman-Aziz). Básně M. Begoviće, S. Bašangiće, R. Kataliniće, M. Nikoliće.

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVIII. Čís. 22.—23.

Obrana. Redaktor Fr. **Žák.** Nakladatel V. Kotrba v Praze. m. 4°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XIII. Čís. 18.—19. Literární příloha č. 10.

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXVII. Sešit 10.: Z královského denníku (V. E. Mourek). *Před trůnem Pravdy (Eliška Krásnohorská). Světoborce (Gabriela Preissová). *Smrť dobrodějka (Ant. Klášterský). Adam Asnyk (Fr. Kvapil). Obzor divadelní (Fr. Zákrejs). Zprávy hospodářské a sociální (E. Šimek). Rozhledy v dějinách současných (Vlad. Svoboda). Volné rozhledy (Fr. Zákrejs).

Posel z Budče. Redaktor L. **Strahl.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Předplatné ročně (52 čísel o 16 str.) 2 zl. 50 kr. Ročník XXVIII. Čís. 39. — Ročník XXIX. Číslo 2.—4.

Rádce duchovní. Časopis kněžstva československého. Redaktoři: Jos. **Burian** a Václ. **Kocián.** V Praze. Nakladatel V. Kotrba. Cena ročně 4 zl. Ročník IV. Sešit 11.

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník VII. Sešit 1.—2.

Rozprawy Akademii umiějętności v Krakově. Vydział hist.-filologičny. Serya II. Tom. VIII. 471. Obsah.: O Kronice Velkopolské (V. Kętřyňski). Kritické příspěvky k dějinám Unie (A. Procháska). Ještě slovo o ústavodárství viślicko-piotrkovském kr. Kazimíře Velkého (Fr. Pěkosiňski). Rus a revoluce francouzská (Br. Dembiňski).

Sborník české společnosti zeměvědné. Pořádají Jos. **Frejlach** a Jindř. **Metelka.** Nákladem vlastním. V Praze 8°. Cena ročníku 4 zl. 50 kr. Ročník III. Sešit 5.: Z vycházky po Sicilii (J. Metelka). Drobné zprávy.

Sitzungsberichte der philosophisch-philologischen und der historischen Classe der k. b. Akademie der Wissenschaften zu München. 8°. Ročník 1897. Sešit 3.: Kasia (K. Krumbacher). Eine neue Vita des Theophanes Confessor (týž). Sogenanntes „Todtenmahl"-Relief mit Inschrift. Zur Venus von Milo (A. Furtwängler). Der Karmeliter P. Dominikus a Jesu Maria und der Kriegsrath vor der Schlacht am Weissen Berge (S. Riezler). Beiträge zur Kritik des Euripides (N. Wecklein).

Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. 8°. Ročník 1897. Číslo 19.

Slovenské Pohl'ady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty.** V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XVII. Číslo 10.: K dejinám literatúry slovenskej (Jaroslav Vlček). Turecko-uhorské boje v severo-západnom Uhorsku (Michal Matunák). Červený kvietok (Vsevolod Garšin, prel. B. Š.). *Rodný kraj (Horal). *Nezábudky (Ludmila Podjavorinská). *Zvädlá ruža (Martin Sládkovičov). Prehlad folkloristickej literatúry slovenskej od prvopočiatku do konca r. 1896 (L. V. Rizner). Fantásia (N. A. Luchmanová, prel. B. Š.). Frisury ľudu v Lopašove (Pavel Sochåň). Beseda.

Světozor. Redaktor M. **Šimáček.** Nakladatel F. Šimáček. V Praze. Fol. Cena ročníku (52 čísel) 8 zl. Ročník XXXI. Číslo 45.—49.: Můj-

přítel vlk (J. Sumín). Z básní A. Dostálových. Úpadek tabutů (M. Jahn). Z epigramů L. Quisa. Nové básně Jar. Vrchlického. K loňským oslavám K. Havlíčka (L. Quis). Z básní I. Geisslové. Tak pozdě (J. Věžník). Z básní A. Klášterského. Praznyk (Fr. Řehoř).

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann.** V Praze 1897. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XVI. Sešit 8.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXIV. Svazek 9.: Bouřky Východní Rusi (L. Danilov). Cářevna Kateřina II. v dějinách ruské literatury i vzdělanosti (A. Archangelskij).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VIII. Číslo 21.—23.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXVI. Číslo 23.—24.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XVI. Číslo 22.—23.: Návrat (A. Žák). Plnoletosť (L. Tolstoj, př. Ž. Šebková).

Zdraví. Rediguje Dr. K. **Chudoba** a uč. Am. **Čadová.** Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3 zl. 60 kr. Ročník III. Sešit 7.: Odstraňování odpadků (V. Preininger).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. K. **Schenkl,** J. **Huemer.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVIII. Sešit 8.—10.: Zur Methode des fremdsprachlichen Unterrichtes an unseren Gymnasien (A. Setunský). Zur Germania des Tacitus (F. Zöchbauer). Zur Biografie von Charles Sealsfield-Postl (A. Weiss).

Zlatá Praha. Redaktor Ferd. **Schulz.** Nakladatel J. Otto. V Praze. Fol. Cena ročně 8 zl. Ročník XIV. Číslo 46.—49.: I. Herrmann (V. Štech). Pouť k neviditelnému městu (J. Toužimský). Panstvo ze zámku (Vl. Pittnerová). *Vpád barbarů (J. Kvapil). *Sežloutlé listí (J. Vrchlický). Kornel Ujejski (Fr. Kvapil). Phoenix (N. Luchmanová, př. B. Prusík). Adrian de Fries (K. Chytil). Boj za osvětu. Z básní A. Mužíka. Z básní Fr. Pavlišty.

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 16 str.) 3 zl. Ročník VI. Sešit 2.—3.: Zužitkování niagarského vodopádu. O vrchním vedení elektrických drah. Z oboru statistiky. Prozrazené kouzlo. Elektrické jeřáby. Žároměrství. Zkapalnění vzduchu. Bavlněné hedvábí. Výroba fotografických desek.

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Raýman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník VII. Sešit 8.: O principu specifické energie smyslové (Edv. Babák). Mechanism a mysticism. O rozlišení organismů a o syncytiích. O výběru zárodečném. Nynější stav darwinismu. O podpůrných vláknech v buněčné hmotě některých nálevníkův. Ascodipteron phyllorhinae Adensamer. Proteiny neboli bílkoviny. Směs.

Живая старина. Періодическое изданіе отдѣленія этнографіи Императорскаго русскаго географическаго общества подъ редакціею предсѣдательствующаго въ отдѣленіи этнографіи В. И. Ламанскаго. С.-Петербургъ. v. 8⁰. Cena ročníku (o 4 svazcích) 5 rub. Ročník VII. Sešit 1.: Kiselevští cikáni (V. N. Dobrovolьskij). O původě Pskovo-Pečerských poluvěrcích (J. Trusman). V příčině vydání národních pohádek S. V. Maksimov). Drobné zprávy.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8⁰. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1897. Svazek 9.: Črty z dějin římského majetku pozemkového (I. M. Grevs). Řecko-římské právo v zákonníku gruzinského cáře Vachtanga VI. (V. V. Sokolьskij). Nástin počátečního, středního a vyššího vzdělání v Hollandě (A. Lovjagin). Nový úryvek z dějin Poseidonia Apamejského (S. A. Žebelev).

Besedy mládeže. V Praze. 8⁰. Nakladatel M. Knapp. Cena svazku 30 kr. Svaz. 344.: Zlatý křížek od Gisely Náchodské. 99. 36 kr. — Svaz. 14.: Různé příběhy od A. Šťastného. 80. 30 kr. — Svaz. 24.: Za dnů mladosti od J. Miloty. 76. 30 kr.

Biblioteka pisařów polskich. Nákladem Akademie umění v Krakově. 8⁰. Svazek 33.: J. Stoka, M. Pudłovskiego i J. A. Kmity Pověści věršovane 1564—1610. Vydał Sam. Adalberg. 1897. IV. 121. 60 kr.

Bídníci od V. **Huga,** přel. Em. z Čenkova. Nakl. J. Otto. V Praze 1897. 8⁰. Cena sešitu (o 48 str.) 15 kr. Sv. 1. (1—48).

Božská komedie. Napsal **Dante** Alighieri, přel. Jar. Vrchlický. 3. vydání. Nakl. J. Otto. V Praze 1897. m. 8⁰. Cena sešitu (o 32 str.). 16 kr. Seš. 19.—20.: Ráj (str. 129—192).

Česká poesie XIX. věku. Vydává „Máj“, Spolek českých spisovatelů belletristů. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. m. 8⁰. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. — Anthologie tato, za jejíž zdar ručí zvučná jmena členův redakce, má pojati v sebe od dob probuzení až na naše dni jen to, co v skutku jest krásné, poetické, a čím se literatura naše vůči cizině vskutku může pochlubiti. Dílo rozvrženo na V. dílův. Jsme povděčni Máji za myšlenku tak výbornou; žádná školní knihovna zajisté neopomine opatřiti si dílo tak cenné.

Dvacet tisíc mil pod mořem od J. Verna, přel. Jar. Janeček. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. v. 8⁰. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 1.—3. (str. 1—96).

Farář z Černodola od P. **Kopala.** V Praze 1897. Nakladatel V. Kotrba. 8⁰. Seš. 1.—2. (str. 1—128). Cena 40 kr.

Illustrované dějiny světové. Vypravuje Jar. **Kosina.** Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze. v. 8⁰. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Seš. 2. (str. 33—64).

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1897. Nákladem J. Otty. m. 8⁰. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 248. (str. 441—456. Konec). Sešit 249. až 252.: Díl XXIV. Domů a jiné obrázky (str. 1—144).

Letem českým světem. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1897. Fol. Cena sešitu (o 12 pohledech) s tiskem po obou stranách 30 kr., po jedné straně 40 kr. Sešit 20.—21. (čís. 231—254).

Libuše, Matice zábavy a vědění. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena ročníku 1 zl. Ročník XXVII. Číslo 5.: Tři ženské podobizny od Ter. Novákové. 160.

Matice lidu. Red. Jaromír **Hrubý.** Nákladem spolku pro vydávání laciných knih českých v Praze. 8°. Cena ročníku (6 seš.) 1 zl. Ročník XXXI. Seš. 5.: Obrázky ze Žďárských hor od Vl. Pittnerové. 126.

Mince království Českého za panování rodu Habsburského od roku 1526. Sepsal Kl. **Čermák.** V Pardubicích 1897. Nakl. F. Hoblík. v. 8°. Cena sešitu (o 44 str. a 9 tabulkách mincí) 1 zl. 40 kr. Sešit 6. Str. 331—426. Tab. 82—101. Cena 3 zl. Opětně doporoučíme školním knihovnám co nejvřeleji.

Na niti humoru od Fr. **Heritesa.** Nakl. Fr. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 9.—10. (str. 257—320).

Na severní točnu od Fr. **Nansena,** překlad rediguje J. Guth. S illustracemi O. Sindinga. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 33.—34. (str. 433—496).

Na úsvitě nové doby. Napsal Jos. **Toužimský.** Nakl. Jos. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Svaz. 1. (str. 1 až 32). Dílo jest opatřeno četnými illustracemi.

Německo-český slovník Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 62.—64. (str. 1049—1168): Subordination—umsegeln.

Obecná kronika. Sepsal Jos. **Lacina.** Nakladatel Ed. Beaufort. V Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Seš. 1. (str. 1—32). Dějiny vynikají úhlednou úpravou a četnými pěkně provedenými illustracemi.

Romány a novely Emilie **Flygaré-Carlénové,** př. H. Kosterka. Nakl. Fr. Šimáček. V Praze. 12°. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr. Seš. 1. (str. 1—32).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Ředitel redakční kanceláře prof. Rud. Dvořák. Sešit 265.—268. (str. 817 až 992): Israélité-Jacquard. Přílohou Mapy Italie staré a dolní. Intarsie.

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XIII. Svaz. 12: Štěstí paní Pokorné od L. Pohorské (str. 81—200. Konec). Starý Cagnal od J. Malina, př. K. Matoušek (str. 1—8. Konec). — Ročník XIV. Svaz. 1.: Quo vadis? od J. Senkéviče, př. J. Langner (str. 1—128).

Sborník světové poésie. Vydává IV. třída České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Vydání sešitové. Nakladatel J. Otto. m. 8°. Třída IV. Ročník VII. Číslo 3.: Skládání o starém námořníku. Napsal S. Taylor Coleridge, př. Jos. Sládek. 75. 50 kr. — Čís. 4.: Romance a ballady L. Uhlanda, přel. L. Arietto. 143. — Čís. 5.: Julius Caesar. Tragédie W. Shakespeara o 5 jednáních, přeložil J. Sládek. 129.

60 kr. — Čís. 6.: Výbor poésie M. Konopnické, přel. Fr. Pavlišta. Díl I. 80. 40 kr.

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1897. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Díl X.: Sešit 124. Zpěvy páteční (str. 373—404).

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Nakladatel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit Seš. 89.—90.: Zlatý prach (str. 129—208. Konec). Seš. 91.—92.: Hlasy v poušti (str. 1—48).

Spisy Adolfa Heyduka. Nakl. J. Otto. V Praze. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 17.—18.: Sekerník (str. 151—214).

Spisy Ivana Sergějeviče Turgeněva. Překlad redigoval Jar. Hrubý. Nakl. J. Otto. 2. vydání. V Praze 1898. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 41.—43.: Otcové a děti (str. 81—176).

Sv. Petr a první léta křesťanství od abbé C. **Fouarda,** přel. Jan Hulakovský. V Praze 1896. Nakl. V. Kotrba. 8°. Cena sešitu (o 80 str.) 50 kr. Sešit 5.—6. (str. 321—382. Konec). S mapou cest apoštolských. Přídavek Fr. Bully: O věrohodnosti apoštolských skutků (str. 1—76). Cena 1 zl.

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník XI. Sešit 19. až 22.: Mimo život od Jiř. Karáska (str. 1—160).

Vilímkova knihovna Malého čtenáře. Pořádá Fr. S. Procházka. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 8 kr. Z Ječmínkovy říše. Dle zápiskův J. Wanklových napsala K. Buťková-Wanklová. Illustruje V. Černý. Seš. 1.—2. (str. 1—64).

Vrásky duše. Novelly Fr. **Heritesa.** Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 1. (str. 1—32).

Vzdělávací knihovna katolická. Pořádají J. Tumpach a A. Podlaha. Nakladatel V. Kotrba. V Praze. 8°. Sešit (o 48 str.) po 25 kr. Svaz. V.: Podobizny svatých. Napsal A. Hello, přel. J. Bouška. Seš. 1. (str. 1—48). — Svazek II.: Umučení a oslavení Ježíše Krista podle čtyř evangelií. Napsal Jan Sýkora. Seš. 11.—12. (str. 481—577. Konec). 50 kr.

Z cest E. St. Vráze. Nakladatelé Bursík & Kohout. V Praze 1897. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Seš 1. (str. 1—32). — Dílo jest ozdobeno četnými pěknými illustracemi. Celkem bude 10—12 sešitův.

Церковная школа на Всероссійской Выставкѣ 1899 г. въ Н.-Новгородѣ. М. Макаревскаго. Спб. 1897. 8°. III. 29. 10 коп.

Epigramy Lad. **Quisa.** Nakl. Fr. Šimáček. V Praze 1897. 16°. 129. 50 kr.

Kalendář českých stavitelů na r. 1898. Sestavil K. **Stark.** V Praze 1897. Nakl. J. R. Vilímek. 1·8 zl. — Obsah hojný. Úprava velmi úhledna.

Karten zur Geschichte des heutigen österreichisch-ungarischen Reichs-Territoriums während des ersten christlichen Jahrtau-

sends. Entworfen und herausgegeben von Dr. Hermenegild Ritter von **Jireček.** Ve Vídni 1897. Nákladem vlastním. Fol. 6 map. Cena 1 zl. — Mapy tyto jasně provedené mají za účel vytknouti na základní mapě Rakouska vše dějinné změny, jež se zde sběhly v nejstarších dobách. K dějinám Rakouska jsou velmi instruktivní. Knihovnám školním dílo to vřele doporoučíme.

Kobrův kalendář studujících na rok 1898. Ročník VIII. Redaktor F. Hejkovský. V Praze 1898. Nakl. I. L. Kober. 16°. — Obsahuje kromě kalendářní části a zápisků články tyto: Školská statistika zemí koruny české. Chronologický přehled všeobecných dějin od J. Náměšťského. Frant. Palacký. Dr. Ant. Rezek. Bedřich Schnell. Václav Royt. — Úprava jest velmi vkusna.

Ku břehům Adrie. Líčí Jan **Třeštík.** Nakl. J. Otto. V Praze 1897. v. 8°. 143. 1·5 zl. — Dílo ozdobeno pěknými illustracemi K Liebschera, L. Kuby, Fr. Topiče a F. Zieglera.

Makbeth. Tragedie W. Shakespeara o 5 jednáních. Přeložil J. Sládek. Školní vydání úvodem a poznámkami opatřil Jos. Bartocha. V Praze 1897. Nakl. J. Otto. 8°. XLVIII. 154. 80 kr. — Vydání je pečlivé a úpravné, tisk velký. Jen v připojené na str. 154. tabulce o výslovnosti vlastních jmen nutny jsou opravy. Není ovšem snadno transkribovati žáku neznalci anglická jmena, ale přece při tom nesmíme nikdy upadati ve vulgarismy nebo provincialismy (skotismy, amerikanismy), jež u intelligentního Angličana vzbuzují odpor; k takým zjevům patří ostré *th* (thimble a p.), o němž vydavatel praví, že je „lze při četbě české nahraditi hláskou *s*“. To nikdy ne! Sykavky v něm slyšeti nesmí býti! Českému žáku jest je písmem těžko znázorniti — leda by učitel znalý *dobré* výslovnosti anglické dovedl naučiti žáky jeho výslovnosti; kde toho není, tam žák ať raději čte *t* než *s*! tím se dopustí mnohem menší chyby. Podobně se to má s *a* (lady), jež se má vyslovovati jako velmi ostré *é*, jen žádné *ej*! toť nepěkný amerikanismus. Tak Khétnes, Donlbén, Dōnsinén, Glémis, lédy, tén (na str. 8. a 120. skutečně psáno thén; ale *th* by žáka pletlo, nechť vyslovuje *t*). — Cawdor opět těžko transkribovati v prvé slabice, ale *koá* žáka zmate, lépe připustiti malou chybu (viz výše!) a čísti khódr. Další nesprávnosti: Castle se nečte kásl nébrž khāsl; Gallow ne Galou nébrž Gāllō; Lennox ne Lenax nébrž (s menší chybou) Lennox; Macduff ne Makdōf než Mākdōf, rovněž Macdonald (chyba -donwald) Māk-; Malcolm buď Mālkhōm neb Mákhólm; Northumberland nesmí se děliti Nort-hōmbrlānd, ano se čte Nortōmbrlānd (*h* není slyšno); Perthshire ne Pōrthšr než Pōrtšír; Scone ne Skún nébrž Skhón.

Опытъ русской діалектологіи. Проф. А. Н. Соболевскаго. Выпускъ I. Нарѣчія великорусское и бѣлорусское. С.-Петербургъ 1897. 8°. 111. 1 р. — Velmi cenné dílo toto obralo si úkolem vylíčiti zvláštnosti ruských dialektův, což mimo jiné má značnou důležitosť při studiu dřevních památek ruských: tu znalosť dialektův nevyhnutelna. Není zajisté malým úkolem prostudovati vše důležitější dialekty tak velikého národa, proto také Rusové nemají dosud soustavného díla o dialektologii ruské. Práce Sobolevského mnoho vyplní, co dosud opominuto.

Professoren- und Lehrer-Kalender für das Schuljahr 1897 bis 1898. Ročník XXX. Redigoval Jan **Dassenbacher.** Nakladatel Karel

Fromme. Ve Vídni 1897. 16°. — Úprava kalendáře jest opět tak úhledná jako jiná leta, rovněž obsah a rubriky jsou stejně praktické. Prospěšnou novotu zavedl vydavatel tím, že klade při školách neněmeckých jmeno města v jazyce vyučovacím (v závorce), tak na př. Triest (Trieste), Marburg (Maribor), Ragusa (Dubrovnik) a p. Tím zjednán pohodlný přehled v příčině vyučovacího jazyka jednotlivých ústavův. V Praze uvádí podobným spůsobem i české názvy čtvrtí a ulic. Při českých jmenech by si tu tam bylo přáti pečlivější korrektury, tak stojí na str. 70 Německy m. Německý, 71 Visoké m. Vysoké, 72 třikrát Jicín m. Jičín, Mlada m. Mladá, 80 Jindrichův m. Jindřichův, 84 Flzeň m. Plzeň, 92 koruního m. korunního; 86 schází (Nábřeží Františkovo), 89 (Žitná ulice).

Princezna Pampeliška. Pohádka od Jar. **Kvapila.** V Praze 1897. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. I. 134.

Sad zarůstající. Verše Jar. **Hrušky.** Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. 16°. 156. 60 kr.

Vilímkův Humoristický kalendář na rok 1898. Uspořádal K Mašek. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1898. 4°. 99. 60 kr.

Vilímkův Jízdní řád pro Čechy. Říjen 1897. 16°. V Praze 1897. 10 kr.

Drobné zprávy.

Nařízení.

Nový zkušební řád pro kandidáty učitelství na gymnasiích a reálkách vydán jest nařízením ministerstva kultu a vyučování ze dne 30. srpna 1897. Jak se liší od dosavadního řádu zkušebního, nejlépe patrno z nařízení téhož ministerstva ze dne 30. srpna 1897, č. 20.739, jímž se ředitelstvům zkušebních komisí udílejí pokyny k provádění nového řádu. Praví se ve výnosu tom mimo jiné:

Zkušebním kandidátům se dovoluje, by se už po sedmém semestru studií universitních hlásili ke zkoušce a žádali za udání thémat *k písemní práci domácí.* By však tyto v době zkušební komisí stanovené mohly býti ukončeny, nechť se komise vystříhají ukládati thémata příliš objemná neb taková, jež vyžadují obsáhlých prací průpravných, ježto nepřijde na objem prací, by se poznalo, zda si kandidát získal náležité vzdělání ve svém odboru. Pojednání 1 až nejvýše 3 tiskových archův bude moci tomuto účelu úplně postačiti.

Od tak zvané *paedagogicko-didaktické práce domácí* se upustilo Zato jest kandidát učitelství novým nařízením zavázán zaměstnávati se v době svých studií studiem filosofie (zvláště psychologie) a paedagogiky (zvláště dějin jejích od 16. století), an netoliko dotýčné přednášky inscribuje; nébrž předlože zkušební komisi colloquijní vysvědčení dokáže, že je s úspěchem poslouchal.

Vysvědčení o činném účastenství seminárních cvičení v těchto naukách, vydaná řediteli jejich, mohou komise nechati platiti jako náhradu za colloquijní vysvědčení. Tím, že kandidáti nabývati mohou těchto vysvědčení už v studiích universitních, jeví se vyplněno přání opětně pronášené v kruzích učitelských, aby totiž část zkoušek připadla do doby studií, a získáno času na zkoušku ze skupiny odborové.

Další zjednodušení písemní zkoušky má se v tom shledávati, že, když se kandidáti *v seminářích, vědeckých ústavech* neb laboratořích vážně a pilně účastnili a tu nějakou *věcší vědeckou práci* vykonali, tato smí od zkušební komise býti pokládána náhradou za domácí práci. Při tom se předpokládá, že takové práce řediteli dotyčných seminářův, ústavův, laboratoří shledány byly přijetí hodnými a za takové potvrzeny jsou. Táž platnosť má příslušeti doktorským dissertacím před tím nebo potom approbovaným.

S takovými pracemi má se ve formální příčině zacházeti jako s domácí prací, to jest má je komise censurovati a tudíž i k aktu zkušebnímu přiložiti. Určení druhé práce domácí ponechává se zkušební komisi.

Těmito ulehčeními umožní se věcšině kandidátův, by průběhem prvého roku po skončení studií universitních nabyli úplné approbace, jež dovoluje nastoupiti rok zkušební.

Doba *na klausurní práce* snížena jest v příčině hlavních odborův na 8, v příčině vedlejších na 4 hodiny. Mají se tedy jen taková themata ukládati, jež v této době skutečně spracována býti mohou. Ale i při tom požadavku doporoučí se mezi klausurními zkouškami k zotavení kandidátův dáti jeden den prázdno.

Požadavky *při ústní zkoušce* mají v mezích vytčených v zkušebním předpise míti na zřeteli zvláště skutečné potřeby pro praktický učitelský úřad na středních školách. Při zkouškách z vedlejších předmětův dbej se toho, že kandidáti vedle požadavkův v hlavním odboru těmto odborům mnohem skrovnější dobu i práci věnovati mohou, a že pro vyučování v nižších třídách smí postačiti mnohem skrovnější objemem míra vědomostí než pro vyučování na vyšších třídách. Pročež se požadavky z klassické filologie jako vedlejšího předmětu v příčině pomocných nauk snížily a přiměřeně skutečným potřebám modifikovaly, a v příčině zkoušky z jazyka vyučovacího jako vedlejšího předmětu se zvláště požadavek při zkoušce z dějin literatury značně omezil.

Tu tam se vyskytší přílišné požadavky právě ve vedlejších odborech pomohly spůsobiti, jak se zdá, že se dělení celistvé zkoušky stalo téměř pravidlem. Tím jednáním se žádoucí posuzování veškerých výkonův kandidátových ku přiznání approbace velice ztížilo, a musili kandidáti pozbývati výhod vyplývajících z takového posuzování. Nové předpisy zkušební chtí přitrž učiniti tomu zlu omezením částečných zkoušek a očekávají, že zkušební komise energicky budou odporovati dosavadnímu zvyku. Čím více se ostatně při kandidátech ujme přesvědčení, že approbace závisí v prvé řadě na stupni methodického vzdělání a rozumného ovládání předmětu, jež lze nabyti jen svědomitým využitkováním doby studijní, ne však na vědomostech paměti jen na kvap ke zkoušce nalapaných, tím méně budou oni sami usilovati o dělení zkoušky.

Konečně kandidáti učitelství v příčině *formy vysvědčení* těžce pociťovali, že zkušební protokol obsahující často hromadu káravých poznámek pojat byl úplně v text vysvědčení. Od této zvyklosti, kde jest, má se příště upustiti, a má se text vysvědčení po rozumu zkušebních předpisův omezovati na charakteristický, dle určitých kalkulův stupněný celkový úsudek, který se má jen stručně odůvodňovati.

* * *

Spůsobilosť kandidátek učitelství kreslení na vyšších dívčích a ženských středních školách. Ježto žádoucno, by na dívčích školách kreslení vyučovaly učitelky, vydalo ministerstvo kultu a vyučování dne 29. září 1897, č. 16.206 výnos k ředitelstvům zkušebních komisí, jímž se poskytuje kandidátkám učitelství kreslení úleva v příčině nauky o promítání. Zato však vysvědčení spůsobilosti má zníti pouze pro vyšší dívčí neb ženské střední školy.

Schválená díla:

Hofmann Mik., Chemie organická pro vyšší reálky. 3. vyd. V Praze 1898. 50 kr., váz. 75 kr. (21/7. 1897, č. 18.602.)

Ibl Č., Methodická učebnice českého těsnopisu. Díl III. V Praze 1897. 1·2 k, váz. 1·5 k. (20/9. 1897, č. 23.435.)

Braniš Jos., F. Mayera Zeměpis říše rakousko-uherské pro 4. třídu. V Praze 1897. 60 kr., váz. 85 kr. (13/8. 1897, č. 20.764.)

Regal-Sýkora, Francouzská cvičební kniha pro gymnasia. 2. vydání. V Chrudími 1897. 1 zl., váz. 1·12 zl. (1/8. 1897, č. 19.412.)

Hrbek Fr. a Hrubý P., Cvičebná kniha jazyka latinského pro 4. třídu V Praze 1897. 80 kr., váz. 1·05 zl. (16/8. 1897, č. 20.761.)

Herodot. Výbor k potřebě školní vydal Aug. Scheindler. Pro česká gymnasia upravil E. Tůma. I. díl. V Praze 1896. 75 kr., váz. 1 zl. (6/10. 1897, č. 24.989.)

Lepař Jan, Všeobecný dějepis k potřebě žáků na vyšších gymnasiích. III. díl. 3. vydání. V Praze 1896. 1·2 zl., váz. 1·4 zl. (25/9. 1897, č. 23.732 — vylučujíc současné užívání dřívějších vydání.)

Vorovka K. a Jursa Jan, Čítanka pro ústavy učitelské. I. díl. V Praze 1897. Váz. 1 k 60 h. (5/10. 1897, č. 23.807.)

Rozmanitosti.

— **Soukromý život Konfuciův.** E. H. Parker napsal v 2. svazku časopisu Imperial and Asiatic Review (za duben až červen) objemný náčrt soukromého života Konfuciova, použiv při tom mnohých nových zpráv. Z pěkného článku vyjímáme toto: Kung-Fu-Ce (Kung = mudřec), což portugalští missionáři předělali v Konfucius, přináležel k jedné ze starých dynastií čín-

ských; otec jeho byl známým náčelníkem vojenským a proslul svým neobyčejným vzrůstem. Jako dítě měl Konfucius témě ne vypuklé, ale prohnuté; v 7 letech začal choditi do školy a v 15. roce už se vážně zabýval studiem věd. V 20. roce se oženil, a žena mu po roce porodila syna, jejž nazval Kaprem, ježto pán toho kraje, v němž žil, poslal jeho ženě dle tamního obyčeje darem dva kapry. Do těch čás žil nuzně, ale v té době nabyv státního místa opatrovníka obilí a pak dozorce dvorův, počal kolem sebe shromažďovati učeníky, jako mudrci řečtí. — Po několik let K. kázal své učení vzrostlým a zařídil školu pro jinochy, jež mu posýlaly i nejvyšší osoby říše. V 36. roce věku svého bylo mu odebrati se v sousední krajinu, poněvadž v jeho vlasti Lu vznikly různice; tam strávil 6 let, zabývaje se hlavně hudbou. Konečně se vrátil do Lu a po 4 letech se stal ministrem obecných prací a pak spravedlnosti. V tomto úřadě odstranil starý feudalismus. Veleužitečná činnost jeho připravila mu mnoho závistníkův, kteří Konfucia u vládce pomluvili. Mudřec rozhořčen jal se pak po 13 let konati různé cesty. — V 69. roce věku svého začal psáti dějiny Číny, jež zaujímaly dobu 250 let od r. 722. před Kr., a poslední léta svá věnoval celé řadě děl o starých písních a pověstech, o základech hudby a o pravidlech etikety. Zemřel v 73. roce života svého. — Uchované podobizny jeho vyobrazují velikého myslitele na počátku činnosti jeho jako člověka velmi vysoké postavy s nepěknou tváří, podivnou hlavou, tlustým připlesklým nosem, ploskýma ušima, dvěma vyčnívajícíma zuboma a s očima, v nichž převládalo bělmo; hřbet jeho se velice podobal želvě.

— **Soudní stíhání zvířat v středověku.** Anglický učenec E. Wittington v červencovém svazku časopisu Cornhill Magazine vypravuje o některých zajímavých středověkých soudech, v nichž úkol obžalovaných hrála zvířata. Tato soudní stíhání kohoutův, sviní, býkův, krys a p. mají do sebe takový fantastický ráz, že někteří historikové nevěřili v jich skutečnosť a předpokládali, že jsou výtvorem čilé fantasie starých právníkův; ale v nedávné době mnozí učenci dokázali jich věrohodnosť. Nejčastěji k soudu se dostávaly svině, a pouze ve Francii známo jest do dvacíti processův se sviněmi obviněnými ze zabití, začež byly věšeny. Soudy se zvířaty se konaly dle všech pravidel tehdejšího soudnictví, při čem jim ustanovovali advokáta. Soudy ty se zakládaly na výroku Mojžíšově, že býk, jenž usmrtil člověka, má býti ukamenován. Kromě toho měli v středověku za to, že zvířata, jež se dopustila přestupku, jsou posedlá zlými duchy; konečně soudili, že zvířata nejsou prosta mravního vědomí o odpovědnosti za své činy, a Vilém Pařížský ve svém spise De universo ubezpečuje, že sám viděl, kterak celé hejno čápův soudilo samici pro cizoložství a když byla uznána vinnou, že ji roztrhali na kousky. — Ještě zajímavější byly soudy světské i duchovní proti hmyzu, jenž spustošil celé kraje; před takými soudy předcházelo vždy vyobcování vinných z církve. Podobné soudy konaly se ještě v předešlém století, tak r. 1713 v Brasilii soudili mraveniště a r. 1731 v Tononě v Savojsku škodný hmyz.

— **Nový životopis V. Shakespearův.** Monumentální anglický Dictionary of national biography (London 1897) dospěl do 51. svazku, v němž umístěn obšírný život Shakespearův. Jest to práce, která vyčerpává vše dosud známé zprávy, oceňuje každou i sebe nepatrnější, poskytuje mnoho nových logických vývodův a nemálo nových fakt. Na př. spisovatel dokazuje, že sonety Shakespearovy, jež mají do sebe nepochybný autobiografický

ráz, byly napsány 11 let dříve než vytištěny (r. 1609), a že líčená v nich láska k ženě, již pak vyobrazil v Kleopatře, táhne se k té době, kdy Shakespearovi bylo 30, nejvýše 35 let. Zároveň zamítá po svou dobu všemi uznávaný náhled, že mladistvý Apollon sonetův byl lord Pembroke, i jasně dokazuje, že jím byl lord Southampton, jediný aristokrat, s nímž Sh. byl v přátelském styku a jemuž věnoval svou Lukrecii ve verších, připomínajících tonem jeho sonety. — Ještě zajímavější je část života, jež ho líčí jako člověka dělného. Když mu bylo 18 let, nalézal se otec jeho na pokraji bankrotu, a on se oženil, nemaje žádného určitého zaměstnání; po třech letech jsa otcem tří dětí opustil Stratford, kam se vrátil teprve za 14 let, v r. 1596. Mezi tou dobou napsal asi 12 kusův a ušetřil si tak značný peníz, že mohl v Stratfordě zaplatiti vše dluhy otcovy i koupiti největší dům v městě za 60 liber, jež měly tehdáž cenu desateronásobnou proti nynějšku. Sh. peníze ty nevydělal pouze psaním kusův, neboť v ty doby platili za právo k provozování nového kusu průměrem 6, nejvýše pak 9 liber, takže Sh. dostával do roka asi 20 liber. Avšak jako hřec vydělal mnohem více a sice asi 100 liber do roka. Na základě skutečných dat o tehdejších dramaturzích a hercích vypočetl nový životopisec, že Sh. vydělal ročně asi 130 liber sterlingův, počítaje v to i odměny za zvláštní hry při dvoře a u vynikajících aristokratův. Kromě toho prý lord Southampton dal Shakespearovi 1000 liber na nějakou nutnou koupi. — Sh. v době od r. 1599 do 1616 koupil v Stratfordě a v jeho okolí pozemkův za 970 liber i zanechal po smrti 350 liber v penězích. Na Londýnském divadle „Globus“ měl Sh. dva podíly či akcie, z nichž každý vynášel 200 liber ročního důchodu, jak patrno ze soudní pře z r. 1635; rovněž na Blackfriarském divadle měl podíl. Shrneme-li vše v jedno, dostával Sh. v kvetoucí době svého života asi 600 liber ročně: byltě netoliko velikým básníkem, nébrž i praktickým mužem.

* * *

— **Přednášky z oboru slavistiky** v zimním semestru r. 1897 až 1898 na universitě *Lvovské*: R. *Pilat:* Dějiny poésie polské v XVI. a na počátku XVII. věku. Jmenná deklinace v polském jazyce. A. *Kalina*: Dějiny filologie slovanské. Alex. *Kolessa:* Dějiny rusínské literatury do poloviny XVI. věku. Dějiny rusínské řeči XI.—XV. věku. Četba i rozbor vybraných plodův XIX. věku. — Na universitě *Záhřebské:* T. *Maretić*: Slovanská skladba v hlavních črtách. Litevská mluvnice se zvláštním ohledem na slovanskou. Ruská mluvnice. Výklad některých památek ruských. A. *Pavić:* Tvarosloví charvátské. Dějiny charvátské literatury v XVI. věku.

— **Členy zkušební komise pro české učitelstvo volného kreslení na středních školách** jmenováni: ředitelem prof. Jos. Šolín, odbornými eximinátory: prof. K. Pelz, Jan Koula, Fr. Ženíšek, Ot. Hostinský, Jan Janošík, Coel. Klouček, Jan Gebauer.

— **Úplné spůsobilosti učitelské pro střední školy** za stud. rok 1896/97 nabylo 140 kandidátův učitelství, a sice u zkušební komise Pražské české 17, německé 18, Vídeňské 45, Insbrucké 11, Št. Hradecké 7, Lvovské 18, Krakovské 20, Černovecké 4.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnost nauk.

Třída filosoficko-historická. Dne 18. října třídní tajemník Dr. J. *Kalousek* přednesl některé zajímavé dopisy, psané k panu Vilémovi z Pernšteina v letech 1490—1509. — Do zpráv zasedacích vytištěno jest letos 19 kusů, v nichž jest 12 rozprav a 7 pramenů historických. Rozpravy vydali: F. *Menčík* o úmluvách Vídeňských z r. 1725; J. *Čihula* o poměru bratří českých k Martinu Lutherovi; H. *Jireček* o vlastních jmenech v rukopise Zelenohorském; K. *Krofta* o poměru kroniky Třeboňské k Starým letopisům českým; V. E. *Mourek* o užívání pádů v staroněmeckém Tatianovi; A. *Kraus* o zpěvích Christe ginado a Hospodine pomiluj ny; A. *Ludwig* o Ukalegonu v Iliadě a v Aeneidě, o absolutních formách slovesných v sanskrtě, o dvojatém rodokmeni Somavançy v Mahabharatě; J. *Zubatý* o jistých koncovkách genitivu v jazycích lotyšském, slovanském a staroindickém, o staroindických mužských kmenech s dlouhým i; J. *Krejčí* o Uhlandových studiích skandinavských. Historické prameny vydali: J. *Bidlo* nekrologium polské větve jednoty bratrské; Č. *Zíbrt* myslivecké obyčeje a pověry; V. *Schulz* o osudech ostatků českého krále Jana, popis kříže zemského z r. 1480; J. V. *Šimák* hospodářskou instrukci Desfourskou z roku 1685 a instrukci danou kostelníkům na panství Svijanském roku 1645; A. *Tomíček* artikule soudní z arcibiskupského panství červenořečického z let 1626—67. Každý kus prodává se také ve zvláštních otiscích.

Třída mathematicko-přírodnická. Dne 15. října přednášel prof. Dr. J. *Barvíř* o některých pozoruhodných zjevech ve struktuře grafitu od Černého Potoka v jižních Čechách. Prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání prof. A. *Hofmanna* v Příbrami Nový nález berthieritu u Bohutína a Cervalín z hnědého uhlí českého; prof. Č. *Zahálky* v Roudnici Pásmo IV. — dřínovské — křídového útvaru v Poohří a prof. F. *Rogela* v Barmenách Transformace arithmetických řad.

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

Zprávy o činnosti valných shromáždění.

Ve valném shromáždění dne 31. března 1897 přečteno telegrafické poděkování Jeho cís. a král. Výsosti nejjasnějšího pana arciknížete protektora za holdovací telegram, zaslaný Mu od účastníků banketu po valném shromáždění výročním dne 3. prosince 1896, dále přípis Jeho Jasnosti knížete náměstka protektorova oznamující, že Jeho cís. a král. Výsosť vzal vědomosť vykonaných voleb nových členů. Z uložení Jeho cís. a král. Výsosti nejjasnějšího pana arciknížete Ludvíka Salvatora dodán Akademii VII. díl publikace „Die Liparischen Inseln. Stromboli.“ Vzata vědomosť došlých přípisů děkovacích za zvolení do Akademie, za udělené ceny výroční a za poslané publikace. Návrhy třídní o podporách dle § 2. lit b) stanov vesměs přijaty; tolikéž schváleny návrhy tříd a správní kommisse o zasílání publikací Akademie darem. Do správní kommisse zvoleni za členy vystouplé: z I. třídy c. k. odbor. přednosta v. v. Dr. Hermenegild Jireček, z III. třídy prof. Martin Hattala. Do smírčího soudu na r. 1897 zvoleni znova dosa-

vadní členové dvor. rada Dr. Emil Ott, prof. Dr. Ladislav Čelakovský a prof Dr. Jan Kvíčala, jakož i dosavadní náhradníci (Dr. Antonín Pavlíček, dvor. rada Dr. Bohumil Eiselt, a prof. Dr. Václav Mourek.)

Josef Šolín, t. č. gener. tajemník.

Valné shromáždění dne 30. června 1897 konalo se za předsednictví p. dvor. rady Randy. Nejprve vyslechnuta některá oznámení praesidialní. Přípisem ze dne 21. května t. r. č. 542 oznamuje Jeho Excellence pan nejvyšší komoří, že V. ročník publikací Akademie byl vřaděn do c. a k. rodinné bibliotheky svěřenské; veleslavný výbor zemský oznamuje přípisy ze dne 3. dubna t. r. č. 18.892 a 18.932, že Sněm království Českého vzal vědomosť zprávy zemského výboru o jmění České Akademie a zvláštních fondech za rok 1896, pak zprávy, kterouž předložilo praesidium Akademie dle § 32. stanov. Rozhodnutím veleslavného výboru zemského přeložena telefonická stanice z dosavadní stavební kanceláře Musea do kanceláře České Akademie a propůjčena jí do odvolání. Z uložení vys. c. k. ministerstva záležitostí duchovních a vyučování dodáno Akademii 5 dalších listů geologické mapy, vydávané kommissí mezinárodní. Prof. N. Kondakov v Petrohradě poslal Akademii darem 3 svá díla. Zvěčnělý člen Akademie, spisovatel Eduard Jelínek, Akademii odkázal Chittussiho olejový obraz (krajinu), pak lithografii představující řádné členy Jihoslovanské Akademie v Záhřebě; mimo to vyhradil České Akademii prvenství práva publikačního v příčině obsáhlé své korrespondence, kterouž odkázal Museu království Českého. Dále vzata vědomosť došlých přípisů děkovacích. Závěr účtů za r. 1896, jak se na něm snesly jednotlivé třídy a správní kommisse, schválen, a účtujícímu kancelářskému řediteli p. Josefovi Kořánovi dáno v té příčině absolutorium. Po návrzích I. třídy uděleno 8 podpor summou 2500 zl., po návrzích II. třídy 3 podpory summou 650 zl., po návrzích III. třídy 7 podpor summou 1550 zl., po návrzích IV. třídy 13 podpor summou 3500 zl.; mimo to udělena po návrzích každé z tříd I., II. a IV. 3 stipendia po 200 zl., po návrhu III. třídy 3 stipendia po 150 zl. Konečně schváleny návrhy tříd a kommisse správní o darování publikací Akademie.

Josef Šolín, t. č. gener. sekretář.

Referáty.

VII. Referáty a zprávy vědecké, slovesné a umělecké: Ze základů theorie funkcí eliptických. Referuje M. Lerch. Meteorologická pozorování s rozhledny na Petříně v Praze r. 1896. Sestavil Dr. F. Augustin. Brandesův Shakespeare. Napsal Jaroslav Vrchlický. Zpráva o cestě do Paříže a na Slovensko. Podává Josef B. Förster.

VIII. Zpráva o návštěvě král. státního a městského archivu ve Vratislavi a zemského archivu v Brně, kterou v srpnu 1896 s podporou České Akademie vykonal V. Kratochvíl. Nejnovější badání a názory o embryu trav. Napsal Lad. J. Čelakovský.

I. Referáty a zprávy vědecké, slovesné a umělecké: Zpráva o studiích pramenů mincovnictví, vykonaných podporou České Akademie. Podává Kliment Čermák. Pokrok v chemii organické r. 1896. Referuje Bohuslav Raýman. O zkoumání českých vod. Programová úvaha. Sepsal prof. Dr. Antonín Frič.

II. Referáty a zprávy vědecké, slovesné a umělecké: Chemie fysikálná r. 1896. Referuje O. Šulc. Zařízení pozorovací sítě v příčině zemětřesení. Podává J. N. Woldřich. Zeměpisné rozšíření želv. Napsal Dr. Jan Palacký. O aetiologii varioly a vakciny. (Souborný referát.) Napsal MUDr. Max Wellner.

III. Referáty a zprávy vědecké, slovesné a umělecké: Vzpomínky z cesty do Anglie a Skotska. Podává Dr. Jan Hnátek. Meteorologická pozorování z rozhledny na Petříně v Praze roku 1897. Sestavil Dr. Frant. Augustýn.

IV. Referáty a zprávy vědecké, slovesné a umělecké: Geofysika (fysikálná geografie). Píše Dr. Jos. Frejlach.

V. Referáty a zprávy vědecké, slovesné a umělecké: O cheku. Úryvek ze spisu: „Chek ve vědě a zákonodárství." Napsal Dr. Antonín Pavlíček. Paběrky z rukopisů Klementinských. Podává Josef Truhlář. Zpráva o cestě do Švédska a Ruska, kterou s podporou České Akademie a Svatoboru od 22. prosince 1896 do 3. března 1897 vykonal Dr. V. Flajšhans.

VI. Referáty a zprávy vědecké, slovesné a umělecké: Učení o karyomitose v normě i pathologii. (S 11 vyobrazeními.) Napsal Vladislav Růžička. Meteorologická pozorování z rozhledny na Petříně v Praze r. 1897. Sestavil Dr. Frant. Augustin.

Zprávy o činnosti schůzí třídních.

Třída I.

Ve schůzi dne 26. března 1897 byla projednána některá zvláštní určení, týkající se knihy p. dv. rady Otta „Soustavný úvod ve studium nového řízení sporného", která má býti vydána samostatně; zejména ustanoveno, že má býti vytištěno 1500 exemplářů. Sekretář podal přehled příjmů a vydajů za rok 1896, v němž ukazuje posud celkový přebytek 355·99 zl.; dále dává zprávu o výsledku vyjednávání stran jubilejní publikace k oslavě padesátiletého panování Jeho Veličenstva, a zejména o článku do oné publikace určeném „O dějepisectví českém za posledních 50 let". Mimo to sekretář učinil výklad o podobiznách výtečníků zvěčnělých, které se připojí k řečené publikaci jubilejní. K uveřejnění do Rozprav byla přijata práce Dra. Fr. Krejčího „Associační zákon", ježto autor podmínkám v minulé schůzi uloženým vyhověl. Na nový výzkum archaeologický Dru. L. Píčovi navržena podpora 550 zl., a na druhý díl „Dějin národů starověkých" od Dra. J. V. Práška navržena jako na první díl téhož spisu podpora 400 zl., kterážto bude vyplacena, až autor předloží vyžádané výtisky obou dílů.

V Praze, dne 26. března 1897.

Prof. *Jos. Durdík*, t. č. sekretář I. tř.

Ve schůzi dne 28. května 1897 předneseny zprávy z praesidia a projednány některé vnitřní záležitosti. Prof. Dr. Josef Pospíšil předložil svůj spis právě vydaný „Filosofie podle zásad sv. Tomáše Aquinského" (2 svazky) a vzdává díky za podporu k vydání poskytnutou. Podává se hotová účetní závěrka I. třídy za rok 1896, při níž jeví se schodek 330·09 zl.; sekretář navrhuje, kterak uhraditi tento schodek, což jednomyslně přijato. Týž po-

dává přehled posavadních příjmů a vydání roku 1897, zejména náklad na publikace do tisku dané, pak výši honorářů, i konečně udává výtěžek za prodané publikace, úhrnem asi 600 zl.; vzato k vědomosti. Na základě zadané Studie psychologicko-didaktické „O fysiologické překážce, pokus o vysvětlení vloh a vad duševních“ byla autoru, panu učiteli Rudolfu Sokolovi, k dalším studiím psychologicko-didaktickým navržena podpora 100 zl., dále Filosofické Jednotě ku povzbuzení její činnosti podpora 150 zl., panu Dru. Frant. Jiříkovi jakožto příspěvek k uhrazení útrat při sbírání dokladův pro Dějiny českého malířství podpora 200 zl., na vydávání časopisu „Krok“ podpora 100 zl., p. Dru. L. Niederlovi na základě předloženého spisu „O původu Slovanů“ podpora 150 zl. k jeho dalším vědeckým studiím a konečně p. redaktoru Srbovi na sbírání potřebného materialu k dílu „Politické dějiny národa Českého od r. 1861“ podpora 500 zl. ve dvou ročních lhůtách. Mimo to rozhodnuto o stipendiích počátkem r. 1897 vypsaných; badatelské stipendium 200 zl. navrženo prof. Jaroslavu Vlčkovi, aby vypátral a vypsal studia Palackého v Trenčíně a v Prešpurce; stipendium studijní 200 zl. p. prof. Jos. Strnadovi k vydání dílu II. Listáře města Plzně, a stipendium cestovní 200 zl. p. Dru. Josefu Lukášovi, aby na základě svých tiskem vydaných studií z vlastního názoru poznal v cizině veliká zařízení ku prospěchu a k ochraně dělnictva.

V Praze, dne 28. května 1897.

Prof. *Jos. Durdík*, t. č. sekretář I. tř.

Ve schůzi dne 25. června 1897 vyřízeny drobné záležitosti správní, podán výklad o stavu finančním a o jednotlivých položkách zvláště, a na vědomí vzato pozvání ke sjezdu bibliografickému v Brusselu, jakož i nabídnutí některých knih do knihovny Akademie se strany hraběte Razumovského, začež jemu díky vysloveny. Dále třída vyslovila povděk nad úmyslem prof. J. Javůrka, zpracovati sebraný narodopisný material o Slovensku, a nabídla se, že sprostředkuje ráda vydání této souborné práce v „Českém Lidu“ od Akademie podporovaném. Potom jednáno bylo o Jubilejní publikaci, a se strany redakčního komitétu podávány některé zprávy o nových přispěvatelích a jiných, kteří ještě k dalším odborům budou vyzváni. Spolu navrhla příslušná kommisse podobizny zvěčnělých výtečníků, které by bylo dáti v oddělení I. třídy, a to v první řadě čtyři, pro případ potřeby eventuelně přidávajíc další tři jména. Třída dále přijala ohlášenou rozpravu prof Smolíka o nejstarších denarech českých nedávno v Chrášťanech u Českého Brodu nalezených s ustanovením, aby rozprava hned byla dána do tisku, jakmile předložena bude. K zamýšlenému vydávání Miniatur českých (od Archaeologické kommisse) usnesla se třída přispěti summou 500 zl. roku 1897; kommissi pro vydání Památníku Palackého k žádosti výslovné povolila příspěvek 800 zl. z rozpočtu r. 1898. Pak předložen byl IV. díl „Soudních akt konsistoře Pražské“, a rovněž jako předešlé díly přijat k vydání tiskem v Historickém Archivu. Konečně oznámil Dr. Z. Winter, že předloží svou knihu „Děje vysokých škol Pražských 1409—1620“, a že bezpochyby Matice česká přihlásí se k účasti v tomto vydání.

V Praze, dne 25. června 1897.

Prof. *Jos. Durdík*, t. č. sekretář I. třídy.

Třída II.

sešla se dne 2. března a přijala do Rozprav práci prof. A. Spiny: Příspěvek k nauce o erekci a ejakulaci. Dále předloženy:

Referát J. Thomayera o práci Dra. Ladislava Syllaby: „O obrně XI. čivu mozkového".

Úsudek A. Friče o Studii českých graptolitů č. III. a. od Dra. Jarosl. Pernera.

Posudek Ed. Weyra o pojednání prof. B. Procházky: „Příspěvek ke strojení oskulačních hyperboloidů k plochám zborceným".

Všecky tři práce přijaty.

Redakci Věstníka doporučena zpráva Dra. A. Hnátka: O vědecké cestě do Anglie, již podnikl podporou z fondu Šíchova. Po té přijaty dodatečné návrhy kommisse v příčině fondu Šíchova:

1. prof. J. Reinsbergovi uděluje se dodatečná podpora 400 zl. na spis: Nauka o soudním lékařství.

2. Slíbena další podpora k vydávání příručné knihy o anatomii prof J. Janošíka, kdyby se potřeba ukázala.

Ve schůzi dne 19. března čteny tyto referáty:

Referát prof. Spiny o práci p. Dra. Velicha: O změnách cirkulace krevní po injekci výtažku z nadledvin žabích.

Referát téhož o práci pana Dra. Vl. Slavíka: Experimentální příspěvek ku poznání ran říznutých za živa a po smrti povstalých.

Posudek G. Kabrhela o práci p. Dra. Matiegky: „Vzrůst, vývin, tělesné vlastnosti a zdravotní poměry mládeže král. hl. města Prahy.

Práce schválené přijaty jsou do Rozprav třídních. Do Bulletinu přijata práce prof. K. Küppera: Sur un problème fondamental de la géometrie projective, z níž výtah se otiskne v Rozpravách třídních. Dále usneseny návrhy valnému shromáždění o podporách na práce a podniky.

Dr. *B. Raýman*, t. č. sekretář II. třídy.

Třída II. sešla se dne 30. dubna za předsednictví dv. rady prof. Kořistky. Do tisku přijata práce Dra. V. Srby, kterouž předložil a doporučil prof. Em. Maixner „O affekcích ledvin při tyfu střevním". Prof. J. N. Woldřich odevzdal do tisku své „Geologické příspěvky z prahorního útvaru jižních Čech" a prof. B. Raýman i Dr. O. Šulc své výzkumy o hydrataci a zvláštní oxydaci vyvolané kovy. Obsáhlé autografické záznamy úkazů vzduchových na rozhledně Petřínské, sestavené z r. 1896 prof. F. Augustinem dány ku posouzení dv. radovi prof. F. J. Studničkovi. Pro encyklopedii nauk upravil prof. G. Gruss „Základy theoretické astronomie (díl I.)". Dru. J. Pernerovi půjčeny clichés ku francouzskému překladu jeho práce, gymnasiu píseckému i reálce Rakovnické darovány veškeré publikace. S anglickým listem „The Electrician" uzavřena výměna na Bulletin mathematicko-přírodnický. Správní kommissi a valnému shromáždění doporučeny návrhy kommisse stipendijní třídou přijaté: pro prof. Klapálka stipendium cestovné

200 zl. do Bosny a Hercegoviny za účelem studia síťokřídlých, pro prof. J. Bayera stip. badatelské 200 zl. ku přípravě díla o rybách zkamenělých a Dru. J. Pernerovi stip. studijní 200 zl. ku prohlídce sbírek norských a ruských. Díky prof. J. Reinsberga za přiřčení podpory dílu „Nauka o soudním lékařství“ vzaty na vědomost.

V Praze, dne 1. května 1897.

Dr. *B. Raýman*, t. č. sekretář II. třídy.

Třída II. konala schůzi dne 21. května za předsednictví dvor. r. ryt. Kořistky. Čteno: Posouzení prof. Fr. Studničky rukopisu páně Augustinova, majícího nadpis „Autografické záznamy, tlaku, teploty slunečního světla, směru a rychlosti větru na rozhledně na Petříně v Praze r. 1896“.

Na základě toho dobrého zdání přijata práce do Rozprav. Dále podán prof. Vrby referát o J. Klvaňově monografii, o poměrech orografických a geologických území tešenito-pikritického na Moravě.

Dr. *B. Raýman*, t. č. sekretář II. třídy.

Třída II. sešla se dne 4. června. Předseda rytíř Kořistka předložil pro Věstník Nové výsledky zeměměřictví v Čechách (s mapkou); po té demonstroval prof. Ant. Sucharda modelly jistých ploch stupně třetího se sítí křivek asymptotických. Prof. Ed. Weyr předložil třídě tyto referaty:

Posudek pojednání p. prof. Dra. Ant. Suchardy „Kterak sestrojiti tečny ke křivkám intensitním ploch translačních vůbec a kuželosečkových zvlášť“.

Posudek pojednání p. prof. Dra. Ant. Suchardy „Kterak sestrojí se tečna a střed křivosti k radiale libovolné křivky rovinné.“

Obě dvě práce přijaty do Rozprav. Rovněž do Rozprav zařazena práce Dra. V. Mladějovského, o níž podal posudek prof. Spina.

Na konec podrobněji ustanoveno, jak krýti deficit z r. 1896. Ve schůzi konané dne 18. června přijata práce Dra. Vyšína na základě dobrého zdání prof. J. Thomayera.

Do Rozprav přijata též práce, o níž čten referát prof. Dra. Antonína Friče.

Po tom čteny:

Referát o pojednání pana Dra. Aloise Velicha: „O následcích jednostranné exstirpace nadledvinek.“

Referát o pojednání Dra. Vladislava Mladějovského „Experimentální příspěvek ku therapii inhalační“.

Na základě těchto dobrých zdání prof. Spiny jsou práce přijaty do Rozprav. Dr. *B. Raýman*, t. č. sekretář II. třídy.

Třída III.

Ve schůzi dne 26. března 1897 předseda oznámil, že dle jednacího řádu České Akademie k dočasnému zastupování onemocnělého sekretáře škol. rady K. Tieftrunka povolal prof. Ant. Truhláře. Potom přikročeno ku zřízení kommisse pro vydávání Bibliotheky klassiků řeckých a římských

v českých překladech, a to na základě zvláštních níže položených stanov prof. Drem. Rob. Novákem vypracovaných a třídou přijatých. Zvoleni byli pp. dvorní rada Kvíčala, prof. Rob. Novák a Ant. Truhlář. — Předneseny některé přípisy a dotazy, a podávány zprávy o přidělených pracích a žádostech. Staročeský text „Millionu“, upravený k tisku prof. J. V. Práškem, přijat k vydání s dodatečnými opravami a s podmínkou, že též latinský originál bude v příhodném způsobu připojen Komenského „Theatrum universitatis rerum“, obstarané p. bibliothekářem Paterou a prof. Dr. J. V. Novákem, dáno do tisku. Následovati bude „Ohlášení na spis proti Jednotě Bratrské od Sam. Martinia z Dražova sepsaný“ (1635), k němuž na odbornou pomoc má býti pozván p. Jos. Müller, professor v Gnadenfeldě. — Referáty o „Traktátu Hilaria Litoměřického ku panu Janovi z Rozenberka“ i o studijních cestách pp. Hoška a Plicky vzaty na vědomí. — Z rukopisů nově došlých práce p. Ign. Hoška „O poměru jazyka písní národních k místnímu nářečí“ a p. Al Lisického „O severozápadním různořečí hanáckém na Moravě“ odevzdány k posouzení odboru pro dialektologii. — Výboru Ústředního spolku českých professorů navržena opětně podpora 150 zl. a p. Ant. Kotíkovi na spis „Naše příjmení“ dodatečný příspěvek 170 zl.

Ant. Truhlář za sekretáře III. třídy.

Pravidla

pro vydávání řeckých a římských klassiků v českém překladě.

§ 1.

Aby postupem rychlejším překládány byly důležité památky řecké a římské na češtinu, bude třetí třída České Akademie podporovati vydávání překladů takových pod názvem „Bibliotéka klassiků řeckých a římských“.

§ 2.

Překlady ty vycházeti budou ve lhůtách volných, dle toho, jak práce od překladatelů budou podány a jak postačí peněžité prostředky třídě po ruce jsoucí.

§ 3.

Především přihlíženo bude k památkám těm, jež v nové době nebyly ještě na češtinu přeloženy, potom teprve k oněm, jež sice již přeloženy byly, ale jichž nový překlad z příčiny jakékoli viděl by se žádoucí. Dobré překlady, jež uveřejněny byly na místě méně přístupném, mohou ve sbírce této, uzná-li se potřeba toho, opětovány býti.

§ 4.

Překlady uveřejňovány budou v tom pořádku, ve kterém třídě předloženy budou. Překlad k vydání přijatý zařadí se s příslušným číslem postupným ve sbírku.

§ 5.

Při zdělávání překladů těchto budiž hleděno nejen k věcné, než i k formálné straně, budiž dbáno jasnosti a srozumitelnosti, slohu vytříbeného a vkusného.

§ 6.

Každý překlad budiž opatřen úvodem obsahujícím ve stručné formě vše, čeho potřebí jest k náležitému porozumění spisu předloženého; kde toho potřeba se ukáže, buďtež i poznámky pod překladem položeny. Na vhodném místě budiž tož podotčeno, dle kterého vydání překlad byl zhotoven, a stala-li se kde úchylka od něho, budiž to připomenuto.

§ 7.

K posuzování překladů podaných, jakož i k řízení prací s vydáváním jich spojených zvolena budiž ze členů řádných a mimořádných stálá kommisse tříčlenná. Kommisse ta mějž právo přibírati si ku pomoci též jiné členy třídy, kdyby se jí potřeba toho viděla. Volba její dějž se na dobu pěti let.

§ 8.

Za věrnosť a správnosť překladu, rovněž za veškeru literární úpravu odpověden jest především překladatel; třída nebéře na sebe povinnosti zdokonalovati neb opravovati podanou práci a teprve způsobilou ji činiti k tisku.

Ve schůzi dne 30. dubna 1897 oznámeno, že vyřízeny záležitosti, týkající se příprav k vydání korrespondence Palackého, „Ohlášení" Jana Amosa Komenského a spisu prof. Vavř. Duška „O hláskosloví jihočeském. II. Vokalismus". Potom přednesen závěrečný účet za rok 1896, z něhož vychází na jevo, že vyměřená dotace udělením několika větších podpor na vědecké spisy a cesty byla překročena o částku 1012 zl. 84 kr., což uhradí se z rozpočtu na rok 1897. Naproti tomu nezkrácen zůstal fond Komenského 4851 zl., z něhož v nejbližší době vypraven bude první svazek rozsáhlé korrespondence Komenského, sebrané prof. Kvačalou, a dva jiné spisy, předešle ohlášené; také zbytek 1700 zl. fondu na ceny slavnostní třída má k disposici. Na základě podaných referátů rozprava Ign. Hoška „O poměru jazyka písní národních k místnímu jejich nářečí" bude dána do tisku, jakmile auktor některými dodatky ji opatří. Na spis Vl. J. Procházky „Repertorium literatury geologické a mineralogické království Českého . . . od r. 1528 až do r. 1896" určena podpora 150 zl. Prof. Jarosl. Vlčkovi na výzkumnou cestu po Slovensku navrženo 200 zl. a prof. Frant. X. Prusíkovi na další subvenci časopisu „Krok" 150 zl. Nový spis c. k. dvorního rady prof. Kvíčaly „Kritické a exegetické příspěvky k Platonovým rozmluvám. II. Protagoras. Symposion," přijat k uveřejnění v Rozpravách. Spis Dr. V. Flajšhanse „České knihy v knihovnách ruských a švédských" odevzdán ku posouzení kommissi bibliografické.

V Praze, dne 30. dubna 1897.

Antonín Truhlář za sekretáře III. třídy.

* * *

Ve schůzi dne 28. května 1897 zjištěn byl tento stav finančních prostředků třídě přikázaných: Z celkové dotace 9400 zl. vydáno bylo 6811 zl. 92 kr., zbývá tedy k disposici ještě 2588 zl. 08 kr., odkudž má se uhraditi mimo stipendia a neodkladné jiné potřeby náklad na spisy buď již vy-

tištěné a do tisku odevzdané. Jsou to: Štítného Řeči besední, Žaltář Poděbradský, Dr. Flajšhanse Grammat. index k Rukopisu Kralodvorskému, téhož České spisy v knihovnách švédských a ruských, Zatureckého Sbírka přísloví slovenských, Vavř. Duška Hláskosloví jihočeské II., Kvíčalovy Kritické a exegetické příspěvky ku Platonovým rozmluvám II. a Hoškova rozprava O poměru jazyka písní národních k místnímu nářečí. Poněvadž zbylá částka nikterak by nestačila k uhrazení výloh, usneseno jednohlasně neupotřebenou dosud cenu slavnostní 1700 zl. převésti s přivolením valného shromáždění České Akademie ve jmění vydajné. Na rozsáhlejší podniky třída zatím prostředků nemá, neboť fond Komenského, který ještě zbývá, jen ku zvláštnímu účelu byl utvořen a schválen. — Vyřízen byl dotaz sl. Archaeologické kommisse při České Akademii stran soupisu a publikace českých drobnomaleb a schváleno několik menších opatření správních. — Oznámeno, že řádný člen p. školní rada Frant. Bartoš předložil k vydání velikou sbírku Moravských národních písní (asi 80 tiskových archů); usneseno požádati čtvrtou třídu o účastenství. — Kommissi pro vydávání Bibliotheky klassiků řeckých a římských dána plná moc k sestavení smlouvy s nakladatelstvem a dalšímu řízení. — Spis Dra Flajšhanse České spisy v knihovnách švédských a ruských přijat do tisku. — Stipendia ku sbírání a zpracování materiálu dialektického udělena pp. Dr. Flajšhansovi, Ign. Hoškovi a J. Lorišovi, každému 150 zl. — Dr. Jos. Pražákovi povolen na základě dřívějšího usnesení dotyčný příspěvek 100 zl. k uhrazení výloh vzešlých na vědecké cestě po Italii. — Jiné žádosti přikázány byly referentům. Konečně zvolena kommisse pro novou úpravu honoráře za spisy a referáty (pp. Jarník, Kvíčala, Ant. Truhlář).

V Praze, dne 30. května 1897.

Antonín Truhlář za sekretáře III. třídy.

Ve schůzi dne 25. června 1897 vyřízeny byly nejprve některé dotazy podané praesidium, a rokováno zejmena o účastenství třídy při „Památníku na oslavu stých narozenin Frant. Palackého". Potom oznámeno, že dotištěny jsou spisy Dr. V. Flajšhanse „Podrobný seznam slov Rukopisu Kralodvorského" a prof. M. Hattaly vydání „Řečí besedních Tom. ze Štítného". Také „Korrespondence Komenského", nově shledané a upravené Dr. J. Kvačalou, professorem universitním v Jurjevě, první svazek jest již dokončen. — Při jednání o došlých žádostech usneseno poskytnouti příspěvek 500 zl. p. Dr. H. Vysokému na vědeckou cestu po Italii a Řecku a podobně prof. M. Hattalovi příspěvek 300 zl. na studie o spisech Tomáše ze Štítného. — Kommissi pro vydávání spisů J. A. Komenského povoleno 200 zl. na nezbytné výlohy, jestliže by se v době prázdnin vyskytly.

V Praze, dne 26. června 1897.

Antonín Truhlář za sekretáře III. třídy.

Třída IV.

Schůze dne 9. března 1897. Jednáno o spise jubilejním a určeny podobizny, které z odborů třídních mají v něm býti obsaženy. Rozepsána stipendia cestovní, badatelská i studijní, pak výroční ceny ve všech odborech

a konečně podpora Klementiny Kalašové. Malíři p. Jausovi navržena podpora 250 zl. na jeho Pražské aquarely a ostatní žádosti za podpory přiděleny referentům.

Jar. Vrchlický, t. č. sekretář IV. třídy.

Ve schůzi dne 1. června 1897 usneseno, aby vypsána byla cena z fondu dvor. rady Mat. ryt. Havelky a sice dramatická, jak ustanovuje příslušný statut § 2. al. a) d) e); do poroty zvoleni pp. Lier, Šimáček a Kučera. — Podpora studijní 100 zl. z fondu Klementy Kalašové udělena letos p. Ed. Treglerovi. — Dále navrženy podpory k dokončení obrazů na základě předložených skizz výtvarníkům. Sjednána závěrka účetní za rok 1896, vyřízeny některé záležitosti Sborníku světové poesie a nové kusy přiděleny referentům.

Ve schůzi dne 26. června 1897 navržena cestovní stipendia po 200 zl. Usneseno zásadně vydávati společně s III. třídou dílo p. škol. rady Bartoše „Národní písně moravské" a po žádosti Archaeologické kommisse přispívati k vydávání českých miniatur; k tomu konci navržena na rok 1897 první částka 1000 zl. podpory. Konečně vyřízeny drobnější záležitosti Sborníku světové poesie se týkající.

Jar. Vrchlický, t. č. sekretář IV. třídy.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

Počátky českého hnutí dělnického. Napsal Dr. *Cyrill Horáček.* Předloženo dne 17. listopadu 1896. Rozprav I. třídy ročníku V. číslo 3.

V úvodě klade se důraz na novodobý ráz otázky dělnické, jíž z příčin právních i faktických ani věk starý ani věk střední neznal. Teprve technický pokrok ve výrobě a politická emancipace třetího stavu stvořila podmínky jejího vzniku, a stinnými jejími stránkami sociálními obírati se musila záhy i věda národohospodářská. Autor podává stručný přehled vývoje hnutí dělnického ve velkých státech evropských, zejména v Anglii, Francii, Německu a Rakousku, načež přechází k vlastní látce, počátečním dějinám dělnického hnutí českého. Načrtnuv povšechný obraz vývoje průmyslné výroby v Čechách za posledního století i tehdejších poměrů dělnických, líčí auktor první dělnické nepokoje v Praze, vzniklé r. 1844 za příčinou zavedení výroby strojové v tiskárnách kartounů. Hnutí toto živeno bylo pod popelem až do r. 1848, kdy vystupuje v popředí svérázná osobnost Dra Cyrilla Kampelíka, tehdejšího důvěrníka českého dělnictva. Zároveň zmíněno o účastenství, jež tehdejší dělnictvo mělo v bouřlivém ruchu politickém. V klidu let padesátých dotýká se auktor působnosti Zdekauerovy, praktických snah Šimáčkových po hospodářském povznesení národa a literární činnosti Riegrovy, načež vypravuje podrobněji o rozproudění vlastního ruchu dělnického roku 1867 pod vůdcovstvím Dra Františka Ladislava Chleborada. Vylíčen svépomocný program Chleboradův, převzatý od Schulze-Delitzsche, založení prvního časopisu dělnického „Dělníka" redakcí Václava Petra a uskutečnění velkolepé myšlénky kooperační v mohutném středisku Pražského dělnictva „Oulu" jakož i nesčetných „Oulech" venkovských. Vylíčen dále mravně i hmotně skvělý počáteční průběh celé akce, rostoucí popularnost Chleboradova, jeho neúmorná činnost agitační, imposantní dělnické tábory — avšak

spolu také již zárodky budoucího úpadku: osobní rozmíšky a nesvornosť, autokratické vystupování, vznikání oposičních časopisů a žurnalistických polemik, konečně odstoupení Chleboradovo. Následuje vypsání odborového ruchu dělnického, nenáhlé klesání „Oulu“ a jeho odnoží, vnášení politických hádek mezi dělnictvo, založení liberárně-dělnického časopisu „Dělnické Listy“ redakcí Josefa Baráka, vnikání ideí socialistických v kruhy dělnické a konečně nenáhlý přechod valné věčšiny českého dělnictva v tábor sociálně demokratický koncem roku 1873.

V druhé části přistupuje auktor k rozboru ideí tehdejšího českého dělnického hnutí na základě přístupných mu pramenů. Celé dělnické hnutí let šedesátých vyrostlo na liberálně ekonomické půdě svépomoci a vtěsnáno bylo v rámec organisace národní. Odtud počáteční souzvuk hnutí toho s národní buržoasií, přátelské stanovisko ke kapitálu a pevná víra tehdejšího dělnictva, že dosažením politické státoprávní samostatnosti sama sebou rozřešena bude i palčivá otázka dělnická. Odtud také národně vlastenecké a svobodomyslné stanovisko tehdejšího dělnictva a dělnické projevy tohoto směru jak v žurnalistice, tak i na dělnických táborech. Rovněž tak smírné hledisko názorů dělnických o vlastnictví, náboženství, politice a nedůvěra k ochranně-dělnickému zákonodárství a intervenční politice státní. Konečně i původně nikoliv příznivé stanovisko tehdejšího dělnictva k socialismu, a to jednak k nejrozšířenějšímu tehdy lasalleismu a později k internacionále i kommuně Pařížské. Při tom vytýká auktor nedůslednosť a protichůdnosť jednotlivých projevů ve všech těchto směrech, nicméně však určitý proud, ženoucí vždy rychleji dělnictvo české z ideového okruhu názorů národně svobodomyslné buržoasie v ideovou oblasť sociální demokracie. Auktor zmiňuje se posléze o směru křesťansko-sociálním a jeho tehdejším u nás nejvýznačnějším stoupenci, Matěji Procházkovi, a poukazuje k vlivu tehdejšího hnutí dělnického na krásnou literaturu, uváděje některé práce Němcové, Mayera, Jeřábka, Pflegra a j. v. V doslovu vysvětluje se, proč i dělnictvo české přijalo program sociálně-demokratický za svůj i upozorňuje se na vážnosť okamžiku pro národ i celou společnosť.

Ryby tithonu Štramberského. Napsal MUDr. *Mauric Remeš.* Předloženo dne 22. ledna 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. číslo 3.

Obratlovci zastoupeni jsou ve stupni tithonském, na zkameněliny tak bohatém, velmi spoře. Mimo lebku krokodila, o které zprávu podal Catullo, popsány jenom některé rybí zuby ze staršího oddílu prof. Zittlem. Autor popisuje na základě materiálu své soukromé sbírky zuby ryb z vrstev Štramberských (mladšího oddílu stupně tithonského), z kterých dosud žádné zbytky obratlovců známy nebyly. Z popsaných druhů jsou tři (Pycnodus complanatus Ag.?, Sphenodus longidens Ag., Sphenodus planus Ag.) pro tithon nové; Sphaerodus gigas Ag. je nový pro Štramberk.

Tentorium osseum v lebce ssavců. Napsal Dr. *František Bayer.* (Z ústavu pro normální anatomii prof. Dra J. Janošíka.) Se 2 lith. tabulkami. Předloženo dne 5. února 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. čís. 9.

Práce týká se zvláštní kostěné přehrádky v lebeční dutině ssavců z určitých skupin soustavných, která od temene šikmo do předu a dolů mezi

hemisféry a cerebellum jest zavěšena a jíž neprávem dáváno jmeno „tentorium osseum“. Auktor probírá nejprve obšírně úpravu její po jednotlivých skupinách ssavců; nalezl ji nejen u Carnivor, Pinnipedií, u koně (Equus), Cetaceí a Marsupialií (u těchto ssavců byla již v literatuře, ač stručně a povrchně, existence její konstatována), ale i u tapíra (Tapirus), nosorožce (Rhinoceros), u Edentat a analogický výrostek také u hlodavce kapybary (Hydrochoerus). Vylíčiv ve druhé části rozvoj této kostěné přehrádky u kočky a psa, dobral se autor tohoto výsledku: „Tentorium osseum“ není zkostnatělým stanem (tentorium cerebelli), jak bylo posud všude vesměs tvrzeno: kdyby vlastní tentorium ossifikovalo, nemohly by hemisféry růsti nazad, směrem k malému mozku. „Tentorium osseum“ vzniká zcela samostatně na vnitřní straně kosti parietalní (kočka) neb interparietalní (pes), ale u zvířat dospělých jest vždycky srostlé s kostí temenní (parietale). Vlastní tentorium cerebelli jest pak rostoucími hemisférami zatlačeno nazad, přilehajíc posléze ku přední ploše kostěného „tentoria“. Toto vzniká živou proliferací kosti; jiného výkladu pro jeho původ připustiti nelze. Naprosto však nesouvisí existence jeho s kostí mezitemenní (interparietale), ani s úpravou mozku nebo s fylogenetickým rozvojem ssavců; rovněž tak nemá významu fysiologického (Owen).

Hnědouhelné uložení u Hrádku v severních Čechách. Sepsal Dr. *Bedřich Katzer.* (Práce provedená podporou České Akademie.) Se 4 obrazy v textu. Předloženo 30. října 1896. Rozprav třídy II. ročníku VI. čís. 11.

Málo známé uložení to tvoří zasahající do Čech lalok velikého uložení Žitavského v Sasku. Dříve bývalo čítáno ke spodnímu oligocénu, jest však téměř jisto, že přísluší době mladší, totiž spodnímu miocénu. Pro okolí Hrádku má uložení poměrně značný národohospodářský význam. Nyní dobývá se uhlí jen ve dvou dolech: Františkově v Görsdorfu a Kristianinském severně od Hrádku. Prvý jest západně, druhý východně od řeky Nisy, a poměry uložení vrstev i sledu jejich jsou v obou dolech úplně rozdílné, z čehož vyplývá, že nynější údolní brázda Nisy odpovídá příbližně tektonické čáře, která uložení Hrádecké dělí ve dva díly. Díl západní, v němž hlouben jest důl Františkův, a kde hlavní flec, jsouc průměrně 10 m. mocna, dosahuje místy mocnosti až 16 metrů, jeví klidné poměry tektonické; východní díl však jest silně svraštěn a zvarhaněn a prostoupen četnými smrsky, což sotva jinak vysvětliti lze, nežli sešinutím tohoto východního křídla podle soustavy puklin, z nichž hlavní a nejvýznačnější jest ona veliká rozsedlina, která asi ve směru nynější Nisy leží.

Hnědé uhlí Hrádecké jest fossilisované dříví stromů převahou ořechovitých. V práci podán jest zevrubný výzkum chemický a fysikální.

V dalším odstavci vylíčeny jsou poměry kutby, upotřebení a odbytu uhlí, jakož i třídění jeho. Všechny druhy uhlí, které chová mnoho vláhy, prodávají se na míru a nikoli na váhu.

Konečně jest zmíněno, že uložení Hrádecké obdáno jest malými ostrůvky hnědouhelného útvaru, které však nemají montanistického významu, pročež nutno před zaváděním nákladného dolování v nich vážně varovati.

O změnách cirkulace krevní po působení výtažku s nadledvinek žabích. Podává MUDr. *Alois Velich.* (Z ústavu pro všeobecnou a experimentální pathologii prof. Dra A. Spiny.) Předloženo dne 5. března 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. číslo 14.

V jedné z dřívějších svých rozprav (Rozpravy II. tř. roč. V. č. 19.) pojednal autor o působení intravenosních injekcí šťávy z nadledvinek různých ssavců na oběh krve.

V rozpravě nynější přistupuje k výzkumu, jak účinkuje extrakt z nadledvinek žabích.

Z pokusů vychází, že extrakt z nadledvinek žabích, a to jak druhu rana esculenta tak rana temporaria působí stejně jako extrakt z nadledvinek ssavčích. Ukázalo se, že

1. Intravenosní injekce extraktu z nadledvinek žabích vyvolává u psů a králíků výstup tlaku krevního a podráždění středů čivů bloudivých.

2. Opětované injekce působí podobně jako vstříknutí prvé, leč vždy poněkud slaběji.

3. Po protětí nervů bloudivých objevuje se vedle výstupu tlaku krevního akcelerace tepu.

4. Rovněž silné kurarisování zvířat mění výsledek injekce výtažku, tak že místo retardace dostavuje se akcelerace tepu. I u silně kurarisovaných ssavců zjistil auktor novějšími pokusy poměry analogické.

5. Výstup tlaku krevního po injekci extraktu z nadledvinek žabích jest nezávislým na míše prodloužené; dostavujeť se i po zničení její. Při tom současně objevuje se akcelerace tepu

Na základě výsledků těchto soudí auktor, že experimenty jeho dokázána byla v nadledvinkách žabích látka spůsobující stejné změny cirkulace krevní, jako substance nacházející se v nadledvinkách ssavčích. Možno z toho souditi, že nadledvinky žabí odpovídají stejnojmenným ústrojům ssavčím, že úkol jich jest totožným s úlohou, která vykázána jest nadledvinkám teplokrevných zvířat, a že s tohoto stanoviska nutno také pohlížeti na výsledky biologických a histologických výzkumů, jež se týkají nadledvinek žabích.

Dva listáře humanistické: I. Dra Racka Doubravského, II. M. Václava Píseckého s doplňkem listáře Jana Šlechty ze Všehrd. Vydal *Josef Truhlář.* (Sbírky pramenův ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a ve Slezsku skup. II. čís. 3.) V Praze 1897.

Publikace tato jest jakýms závěrkem studií vydavatelových o dějinách humanismu v Čechách za starší doby. Uspořádání její přislíbeno v předmluvě ke spisu v Rozpravách III. tř. České Akademie r. 1894 vydanému „Humanismus a humanisté v Čechách za krále Vladislava II.“, v němž hledati dlužno také obšírnější komentář k listům v knize této otištěným. Listy ty vyplynuly ze dvou hlavních pramenů, z nichž jeden dochován nám ve vzácném nyní výtisku studijní knihovny Olomoucké: „Roderici Dubravi de

Boemia libellus de componendis epistolis" z r. 1501, druhý v rukopisném kopiáři, přivázaném k Basilejskému vydání listů Erasma Roteromdamského z r. 1519, které chová se v Klementinské knihovně pod signaturou X. A. 25. Z prvního pramene plyne t. zv. listář Racka Doubravského, z druhého listář M. Václava Píseckého, k němuž přičiněn jakýsi doplněk listáře slovutného Jana Šlechty ze Všehrd, jehož velký počet listů nachází se již v listáři Bohuslava z Lobkovic, r. 1893 od vydavatele uspořádaném. Oba tyto prameny hlavní publikace naší jakož i některé prameny vedlejší rozebrány jsou v úvodě, kam čtenáře odkazujeme. Listům Rackovým schází v knížce tištěné datování veskrz, i nahrazuje nedostatek ten vydavatel konjekturálně a dokládá přičiněné datum pokaždé pod čarou, kde položeny jsou také některé jiné poznámky a vysvětlivky. Listy Píseckého a Šlechtovy jsou sic věčším dílem v rukopise Klementinském datovány, ale namnoze neúplně a chybně, i hleděl v této příčině vydavatel dosíci nápravy již ve článku svém umístěném v Čas. Mus. 1876 na str. 83—96, zejména pak ve věčším spisu svrchu dotčeném; co zbylo ještě doplniti a opraviti, najde čtenář v této publikaci pod čarou na svém místě. Jakkoli formálně nedokonalé jsou tyto zbytky epistolografické činnosti našich starších humanistů, literární a kulturní historik najde v nich zajisté mnohé vítané světýlko k bližšímu poznání duchovního života našich předků, kteří, seč byli, osvětných snah časových hleděli býti účastni.

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Ročník VII. Číslo 1. Sofokles: *Elektra.* Tragedie. Přeložil Jos. Král. Nákladem Jana Otty.

O počtu reálných kořenů rovnice algebraické v mezích daných. Napsal Dr. *K. Petr,* učitel c. k. gymnasia v Přerově. Předloženo dne 22. ledna 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. číslo 8.

Z Borchardtovy poučky, jež praví, že rovnice algebraická s reálnými koëfficienty:

$$(1.)\qquad x^n + a_1 x^{n-1} + a_2 x^{n-2} + \ldots + a_n = 0$$

má tolik párů kořenů komplexních, kolik jest v řadě [1])

$$p_1 = s_0,\ p_2 = \begin{vmatrix} s_0, & s_1 \\ s_1, & s_2 \end{vmatrix},\ p_3 = \begin{vmatrix} s_0, & s_1, & s_2 \\ s_1, & s_2, & s_3 \\ s_2, & s_3, & s_4 \end{vmatrix}, \ldots, p_n = \begin{vmatrix} s_0, & s_1, & s_2, & \ldots & s_{n-1} \\ s_1, & s_2, & s_3, & \ldots & s_n \\ s_2, & s_3, & s_4, & \ldots & s_{n+1} \\ \cdots & \cdots & \cdots & \cdots & \cdots \\ \cdots & \cdots & \cdots & \cdots & \cdots \\ s_{n-1}, & s_n, & s_{n+1}, & \ldots & s_{n-2} \end{vmatrix}$$

změn znaménkových, odvozují se použitím této poučky pro rovnici, jejížto kořeny jsou odmocniny kořenů rovnice (1.), tyto věty: (Pokračování.)

Personalie.

Miloslav *Pelíšek,* prof. průmyslové školy Plzeňské, jmenován p[rof.] prům. školy Pražské. Oldřich *Sekerka* jmenován skut. učitelem prům. šk[oly] Plzeňské. — Dne 27. září zemřel Frant. *Zuna,* professor akad. gymn[asia] v Praze.

[1]) s_k značí součet k-tých mocnin kořenů rovnice (1.).

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

Od redaktora „Kroka“ vyšly tyto vědecké práce:

1. Posudek „Ukázky Slovníku grammaticko-fraseologického od prof. Fr. Kotta. 1875.“ (Listy filologické a paedagogické II, 224.) V Praze. 8°.

2. Wie sind die possessiven Adjectiva auf *-uj* und *-ovъ* und die possessiven Pronomina *moj*, *tvoj*, *svoj* im Slavischen zu deuten? (Sitzungsberichte der phil.-hist. Classe der kais. Akademie der Wissenschaften 1876. Svazek LXXXIII, 407.) Wien. 8°.

3. Studie o dativě. (Programm real. gymnasia Příbramského 1876.) V Příbrami. 8°. — Též o sobě.

4. Zrnka grammatická. (Komenský 1876, č. 29. 46. 1877, č. 1. 2.) V Praze. 8°.

5. Jak vzniklo IHS? (Časopis katolického duchovenstva 1876, 360.) V Praze. 8°.

6. Četné filologické článečky v Fr. Kottově Česko-německém slovnice. V Praze.

7. Etymologie des Comparativs **каштий, каште, каштьшь**, böhm. viace, viece, více; viecší, věčší. (Archiv für slavische Philologie, red. V. Jagić, II, 393.) Berlin. 8°.

8. Příspěvky k nauce o tvoření kmenův ve slovanštině a zvláště v češtině. I. V Příbrami 1877. 8°.

9. Bemerkungen zu Prof. Gebauer's Lautlehre der böhmischen Sprache. (Archiv für slavische Philologie II, 694.) Berlin. 8°.

10. Posudek „Uvedení do mluvnice české. Sepsal Jan Gebauer.“ (Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. 1877, 922.) Wien. 8°.

11. Das böhmische kluku klukovská, chlape borová, ty vole volská, to je kůň lenivá u. ä. (Archiv für slavische Philologie III.) Berlin. 8°.

12. Этимологія слова девенόсто, неправильно-девянόсто. (Сборникъ отдѣленія русскаго языка и словесности. Svazek XVIII.) Санктъ-Петербургъ. 8°.

13. O comparativě ve slovanštině. (Programm gymnasia Roudnického 1882.) V Roudnici. 8°. — Též o sobě.

14. Seznam místních jmen na Podřípště. V Roudnici 1884. fol.

15. Etymologie des griech. *ἐννέα*, *ἐννά-κις* (ion. *εἰνά-*), *ἐνενή-κοντα*, *ἔνατος* (hom. *εἴνατος*). (Sitzungsberichte der königl. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften 1885.) V Praze. 8°.

16. Původ jmene „Čech“. (Zprávy o zasedání Král. České společnosti nauk 1885.) V Praze. 8°. — Viz též Ottův Slovník naučný s. v.

17. Posudek „Pravopisného ukazatele“ od Jos. Wenzla, Fr. Bílého a Jul. Rotha. (Paedagogium 1886, 134. 179.) V Praze. 8°.

(Pokračování.)

KNIHY.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VEŠKERÝM POTŘEBAM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA,

vychází **1. dne každého měsíce** (mimo srpen a září) v sešitech 2½ archových.

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k 3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.).

By se doručování *peněžních zásylek z ciziny* nezdržovalo, žádá redaktor (jako vydavatel) pp. zasýlatelův, by buď jmeno jeho na adresse připojovali neb raději zásylky pouze na jeho jmeno adressovali.

Rukopisy se nevracejí, leč si toho kdo výslovně vyžádá při zásylce.

Reklamaci lze činiti toliko do 14. dne po vydání sešitu.

Redakce i administrace Kroka jest v Praze, II. Palackého náměstí čís. 359

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK XI. Index decim. 057.4. SEŠIT 10.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VĚDĚ A POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

V PRAZE 1897.

Vydáno 3. prosince 1897.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VĚDĚ A POTŘEBAM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA,

vychází **1. dne každého měsíce** (mimo srpen a září) v sešitech $2^1/_2$ archových.

Předplácí se ročně (i se zásylkou) v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.).

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až X. lze dostati po 4 k (2 zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h (40 kr.), ostatních po 60 h (30 kr.)

Redakce i administrace Kroka jest v Praze, II. Palackého náměstí čís. 359

OBSAH:

Rozpravy.

ROZPRAVY.

Etymologica.[1]

Podává *Fr. Prusík.*

20. Amsterdam či Amsteldam? Zaardam či Zaandam?

V novější době vešlo u různých spisovatelův všech jazykův v modu plané filologisování, které nemajíc za podklad důkladné znalosti důležitých zásad jazykových, vybíhá ovšem v nesprávnosti. Bych dva nejčastější české příklady uvedl: *Kožlany* moderní „filologové", bohužel nejčastěji učitelé, píší *Kozlany* dle kmene Kozl-, nemajíce ni potuchy o příčině nutného změkčení *ž*, ač lid správně vyslovuje *ž*; jest to tak správno, jako bychom chtěli vnucovati tvar městan místo měšťan. Rovněž píší nyní mnozí vzkřísen, udusen, oběsen, rdousen, vozen, čistěn a p. dle vzkřís-iti atd. místo vzkříšen . . . čištěn.

Podobně se to má s tvary výše položenými: Amsterdam — Amsteldam, Zaardam — Zaandam. Mnozí mudráčkové vědouce, že osady ty mají jmena od řek zvaných Amstel a Zaan, na nichž leží, tvrdí, že správno jest psáti: Amstel-dam, Zaan-dam. A přece ještě nikomu nenapadlo tvrditi, že se má psáti Rotte-dam místo Rotter-dam, ač leží též nad říčkou zvanou Rotte.

A právě toto poslední jmeno ukazuje, kterak zmíněná jmena povstala. Od jmena řeky utvořeno totiž adj. příponou *-er*, tedy od Rotte tter, od Amstel — Amstler, od Zaan — Zaaner, a tato *adjectiva* a se subst. dam (hráz, na níž osada založena); zněla tedy jmena rodné: Rotter-dam, *Amstler-dam*, *Zaaner-dam*. U běžné výslov-nak se *l* a *n* vysulo a říkalo se: *Amster-dam*, *Zaar-dam*.[2]) Toto správný původní tvar, jehož nesluší měniti. Nic tomu neod-

---

[1] ...zka z etymologického slovníka českého, o němž spisovatel pracuje.
[2] ...egrův Slovník naučný píše *německým* pravopisem Saardam, ač uvádí pak ...u Zaan.

poruje lat. Amstelodamum (Amstelodami na př. tištěny některé spisy Komenského), jež tvořeno od jmene řeky spůsobem latinským, tedy bez germanské adj. přípony *er:* Amstelo-damum.

21. Fláma, flandera, flandra, flamendr.

Že jmena ta pocházejí z jazyka hollandsko-vlaamského, jest dávno poznáno; jde jen o tvary, z nichž vznikly.

Fláma povstalo z národního jmene holl. Vlaam (*vlámským pravopisem: Vlaem); srv.* holandr. *Flandera, flandra* (pol. flądra) vzniklo z tvaru holl. Vlaander-en (vlám. Vlaen-), což jest jmeno kraje zvaného v našich knihách Flandry dle franc. les Flandres. *Flamendr* má původ z něm. Flamänder, jež zase vzniklo z franc. Flamand; srv. rus. фламандецъ, pol. flamandčyk.

Srovnávací úvaha o Symposiu Xenofontově a Platonově.

Napsal *Jan Čermák.*

(Pokračování.)

e) Sokrates v obou Symposiích.

Jestliže oba žáci Sokratovi nevšední píli věnovali k tomu, by nám vylíčení osob obou hostin se súčastnivších ve krásnou shodu uvedli s jich povahou, ať již tato nám známa jest z jich vlastních spisů, ať z jiných zachovaných zpráv: dostupuje tato píle a obratnosť u vylíčení charakterů svého vrcholu při nastínění povahy Sokratovy. Že si oba zvolili mistra svého za hlavní osobu hostiny, že jej učinili králem společnosti, jenž řídí vedené rozmluvy, že konečně oba nám představili jeho učení ve spanilém lesku, pozbývají obě hostiny rázu všedního stávajíce se vznešeností Sokratovou samy vznešenými. Myslemež si aspoň u hostiny Kalliovy všechny hodovníky pospolu: odejmeme-li Sokrata, bude se zábava jejich pohybovati byť i v oboru spekulace filosofické, přece však takové, kteráž, obmezujíc se na pouhé rozhovory pro a contra vedené, marně obrací se k nějakému vyššímu soudci, jenž by ji vyvedl z … neurčitosti a svým rozhodnutím jí dodal ušlechtilého výsledku, výsl… to čisté pravdy filosofické. Stanovisko pak, se kterého veškero … nání si Sokratovo u hostiny možno pozorovati, jest rozmanité. Ob… sovatelé volili především jakožto vnější prostředek ku objasnění f… fických zásad Sokratových uspořádanou hostinu. Súčastní-li se jí … krates, stává se oběma hostitelům hostem velevítaným: i on s… nimi hoduje, popíjí, žertuje, jest tudíž v obou spisech předev…

jemným hodovníkem. Však úloha tato nemůže vznešenému mis.ru dostačiti. Mezi hostinou prosvitá zprvu nejasně, čím dále však tím zřejměji Sokrates jakožto filosof, jenž své žáky jako otec poučuje. Má tedy Sokrates v obou hostinách úlohu laskavého učitele. Objeví-li se konečně buď hned z počátku, jako u Platona, aneb za dalších rozmluv, jako u Xenofonta, předmětem hovoru láska, její moc, vliv a působení, jest tu opět Sokrates jakožto erotik, k němuž nutno míti nemenší zření, má-li se aspoň částečný obraz o celém jeho chování při hostinách podati.

α) Sokrates jakožto hodovník.

Dokonalý filosof a veselý hodovník — zdaž možno obě tyto úlohy mysliti si sloučeny v jedné a téže osobě? Zdaž nenucená, rozmarná zábava při hostině přiměřena jest muži, který filosofii vykazuje pravou dráhu? Že odpověď na tuto otázku dopadne příznivě, toho příkladem vznešeným jest Sokrates.

Že Sokrates v plné míře vyznal se v požadavcích, jež činí uhlazenosť ve slovech a zvycích při hostině běžných, dokazuje již chování jeho, jakmile dostaví se k hostině. Přípravy jeho k hostině Kalliově nejsou ovšem nijaké. Setkáť se s ním a pozve jej Kallias při návratu po vítězství Autolykově. Kallias toto pozvání provází velmii licho tivou poklonou, že má býti Sokrates okrasou hostiny. Neméně elegantní jest však odpověď Sokrata, kterýž, jak bylo jeho zvykem, s uhlazeností spojoval velmi jemnou ironii a Kalliovu moudrosť nevšedně pochváliv konečně pozvání Kalliovo se svými průvodci přijal. A což teprve u Platona! Dříve než se Sokrates dostaví k hostině Agathonově, použije koupele, ano obuje si, ač to u něho řídkou výminkou,[75]) opanky a vyšňoří se všemožně, aby svým nedbalým ústrojem nečinil jaksi hanbu sličnému Agathonovi. Když na to vstoupil do hodovní síně, chová se k Agathonovi jako hostiteli právě jako se chová u Xenofonta vůči Kalliovi. Host i hostitel závodí tu v poklonách, ve kterých navzájem svoji moudrosť chválí; při tom pak Sokrates, opět nikoli bez ironie, přiznává mělkosť svých vědomostí proti právě osvědčené moudrosti hostitelově.

První část hostiny jest ukončena, nastává společné pití, pravé symposion, při němž hlavním činitelem bylo víno. Zajímavo jest v této příčině chování Sokratovo v obou Symposiích. Pití vína byl Sokrates právě tak přítelem jako ostatní hodovníci: pociťuječ (u Xenofonta) po vzpomínce Filippově sám řádnou žízeň, hned však stanoví řád pití, jaký se má zachovati. Dle jeho názoru prospívá člověku píti víno z malých pohárů, kteréž mají se častěji hostům naplňovati, mnohem více než záliba ve velkých číších. I navrhuje pro tento případ, by se velké číše [illegible]ovaly a upotřebilo se malých.

[illegible]adí-li takto Sokrates u Kallia k mírnému pití, uznává společ[illegible] Agathona sama nutnou toho potřebu, aby po včerejší hostině,

[75]) Symp. p. 174 A: ὃ ἐκεῖνος ὀλιγάκις ἐποίει, Phaedr. p. 229 A: σὺ μὲν γὰρ [illegible]εὶ (ἀνυπόδητος εἶ), Xen. Mem. I, 6, 2: ἀνυπόδητός τε καὶ ἀχίτων διατε[illegible] Srv. Aristoph. Nub. 735, Ar. 1540. Aristofanes sám užíva výrazu [illegible]εῖν. by označil zanedbaný zevnějšek.

kde všichni řádným pitím byli zmácháni (*βεβαπτισμένοι*), přešlo se k pití mírnému. Sokrates s návrhem tímto jest srozuměn, neboť dle slov Agathonových i silnému i slabému pití stejně jest uvyklý.[76]) Však střídmosti této brzy učiní konec příchod opilého Alkibiada, a shledáváme Sokrata, an s Agathonem a Aristofanem (kteří, jak ze spisu samého vysvítá, byli silní pijáci) prodlel u velkých pohárův až do rána. Než i takto Sokrates zachoval svoji zdrželivosť: oba zajisté společníci jeho brzy počali dřímati, on jediný setrval úplně střízlivým a odebral se z rána přímo do Lykeia, jsa střízliv i při síle. Není-liž tu u Platona Sokratova *ἐγκράτεια* postavena ve světlo nejjasnější?[77]) Souhlasí tedy oba spisovatelé v líčení této zdrželivosti, a onen nepatrný rozdíl, dle něhož onde z malých, zde z velkých číší Sokrates popíjí, a z něhož Athenaios i Cornarius jeden důvod pro nepřátelství mezi Xenofontem a Platonem odvozovali, mizí úplně, povážíme li, že oba spisovatelé Sokratovu zdrželivosť tak krásně nám vylíčili. Mimo to třeba připomenouti, že u Xenofonta mírné pití použitím malých pohárů není dosti obratně motivováno.

Sokrates jeví v plné míře vlastnosti pravého hodovníka tím, že má mnohé přednosti před svými společníky v jemnosti vtipu a rozmaru a v důvěrném obcování pospolitém. Než on nechce vynikati jakožto osoba hlavní tak, aby ostatní hodovníci měli přidělenou toliko podřízenou úlohu: on se cítí býti jim rovným a poskytuje každému příležitosť, by s úplnou svobodou a nenuceností se pohyboval. Každý vtip, který někdo mezi rozmluvami prohodí, rád zachytí a vždy něco pěkného o něm poví, a byť i proti němu samému byl obrácen, odvrací jej přívětivým sebezapřením a opět vtipem; on nedá klesnouti zábavě, udržuje společnosť při dobrém rozmaru. Jeho rozmar při hostině nejvíce jest charakterisován jeho vlastními žerty. Žertujeť Sokrates v obou Symposiích dosti často, není však u Platona žertu, jenž by nebyl spojen s nějakým poučením filosofickým. Zdařilý jest zajisté vtip jeho u Xen. II, 10 o nesnadném skrocení ženy jeho Xanthippy, neméně půvabný jest žert v kap. IV, 8 o požívání cibule po hodech, kteráž by na hodovníky snadno mohla uvrhnouti podezření mlsavosti. Žertu Sokratova zakusil zvláště sličný Kritobulos, o kterémž se Sokratovi zdá, že láskou ku Kleiniovi již se stal šíleným.[78]) Výstup tento, zvláště vyléčení Kritobulovo, jež svěřeno Sokratovi, jest zvláště rozmarně vylíčeno a vše jest vtipem a rozmarem skrz naskrz protkáno.

Ještě v jedné stati Symposia Xenofontova Sokrates oplývá vtipem; jest to ve zmíněném již zápase s Kritobulem o kráse. Jak upřímně zde Sokrates dokazuje svou sličnosť Kritobulovi! Uvážíme-li posléze, jak komicky Sokrates vyličuje své povolání nazývaje je kuplířstvím (*μαστροπεία*) a jak samotářského Hermogena, který nemůže se spřáteliti se spůsobem pravého hodování, dráždí vytýkaje mu *παροινίαν*, kter... ...i

---

76) P. 176 C. Úmyslně zajisté u Platona myšlenka tato ještě třikrát se o... 214 A, 220 A, 223 C.

77) O Sokratově střídmosti při hostinách srv. Xen. Mem. I, 3, 5—7: *ποτὸν ἡδὺ ἦν αὐτῷ διὰ τὸ μὴ πίνειν, εἰ μὴ διψῴη. Εἰ δέ ποτε κληθεὶς ἐθελήσειε δεῖπνον ἐλθεῖν, ὃ τοῖς πλείστοις ἐργωδέστατόν ἐστιν ὥστε φυλάξασθαι τὸ ... τὸν καιρὸν ἐμπίπλασθαι, τοῦτο ῥᾳδίως πάνυ ἐφυλάττετο.*

78) Jak vážně naproti tomu o témž předmětě se jedná u Xen. Mem. I,

víně společníky obtěžuje, máme pravý obraz Sokrata jako hodovníka, který i vtipem i žertem svým jeví se býti hlavní osobou, duší veškery zábavy při hostině Kalliově.

Rozmar neopustil Sokrata také, když se ubíral k hostině Agathonově. Ačkoli před síní hodovní stanul a stoje dlouho o něčem přemýšlel, jakoby chtěl naznačiti, že rozřešení jednotlivé otázky filosofické daleko mu jde nad účastenství při hlučné hostině, přece záhy po svém příchodu vpravil se v řád při hostině obvyklý a v úlohu pravého hodovníka. Ovšem že hovory vážněji vedené nezavdaly Sokratovi při této hostině tak často příležitosti k žertovným poznámkám: byltě Platon dalek toho účelu, kterýž vyslovil Xenofon hned počátkem svého díla, nicméně na některých místech zvláštní rozmar Sokratův nedá se přehlédnouti. Žertovná jsou zajisté dvojsmyslná slova, jimiž Sokrates poukazuje na Aristofanovo zaměstnání, kteréž prý celé se nese k Dionysovi a Afroditě.[79]) V těchto slovech pod rouškou vtipu jistě zahrnuta jemná výčitka. Jako ostatní hodovníci, tak i Sokrates rozveselen byl příchodem Alkibiadovým, kterýž spůsobil nemalý rozruch v síni hodovní. Spůsob, jakým Sokrates o svém poměru k tomuto mladíku mluví, jakým líčí Alkibiadovu žárlivosť a svůj strach před jeho nástrahami, a jak proti němu prosí Agathon za přispění: vše to pronáší Sokrates velmi žertovně a vtipně. Se smíchem konečně Sokrates dotýká se této žárlivosti i po ukončení řeči Alkibiadovy, o níž připomíná, že čelila hlavně k tomu, by jej s Agathonem rozdvojil.

Sokrates v Symposiu Xenofontově jeví se konečně pravým *symposiarchem*. Udržujeť hosty stále při dobrém rozmaru a jestliže kdy nad něčím projevuje svoji nelibosť, činí to slovy tak jemnými, že z nich nevyčteš ni roztržky ni urážky. On určuje spůsob, jaký zachovávati jest při pití vína, raďě jen mírně požívati tohoto nápoje,[80]) on jest to dále, jenž jednotlivým rozmluvám vykazuje směr úplně dle své libosti a jenž navrhuje, aby se hosté vespolek řečmi bavili.[81]) Nemohou-li se konečně hosté v něčem dohodnouti, jest to opět Sokrates, který sporu jejich se ujímá a rozhodné slovo pronáší. Zejmena zmíněný již spor mezi Antisthenem a Kalliem, jehož předmětem jest pojem spravedlnosti, Sokrates rozhoduje, přidávaje se tenkráte ku straně Kalliově. Posléze pozornému čtenáři sotva ujde onen jemný obrat, jímž Sokrates Hermogena, jediného to, jenž nevčasnou vážností a mlčením zábavu jaksi porušuje, pozorna činí na nepřiměřenosť jeho chování.

---

[79]) Ze všech úsudků a výkladů, jichž jsem se dočetl o slovech ᾧ περὶ Διόνυσον καὶ Ἀφροδίτην πᾶσα ἡ διατριβή, pravdě nejpodobnější se mi vidí výklad Sybelův (Platons Symp. Ein Progr. d. Akad. Marb. 1888 str. 110): „In mehr als einem Sinne ist wahr, dass er ganz dem Dienste des Dionysos und der Aphrodite gewidmet sei; jenem Gotte ist er es als dramatischer Dichter, der Aphrodite er, der Liebesgöttin, sind seine Stücke zum guten Theil, ist seine Rede ganz weiht.“ Ovšem nelze též naprosto zamítnouti možnou narážku Sokratovu na istofanovo řádné pití: v té příčině mohl býti horlivým ctitelem Dionysovým Afroditiným, neboť tato bohyně s oním stojí v blízké souvislosti. Vytýkati k zmínkou o Afroditě oplzlosť básní neb mrzký život Aristofanův nebylo stě úmyslem Sokratovým.

, 24.

‘. 2.

β) Sokrates jakožto učitel.

Mimo jiné spisy hlavním pramenem pro poznání filosofických zásad Sokratových jsou Xenofontovy Paměti, jeho Symposion a Symposion Platonovo. Než rozdíl těchto tří spisů vzhledem k úloze, jakou v nich oba spisovatelé přidělili Sokratovi, jest značný. Především patrně liší se oba spisy Xenofontovy od Symposia Platonova. V oněch jeví se *pravé* učení Sokratovo, a ony jsou nám správným vodítkem, kdykoli osvojiti si chceme Sokratovo učení v jeho ryzosti: v tomto však jak osoba Sokratova tak jeho zásady jsou *ideálně* vylíčeny. Než i Xenofontovy spisy jeví rozdíl ten, že v Pamětech představen nám Sokrates jakožto učitel κατ' ἐξοχήν, v Hostině pak vážné této úlohy často vzdáti se musil, by přijal na se spůsoby veselého hodovníka. Podařilo se však Xenofontovi obě tyto úlohy Sokratovy v Symposiu tak původně v jedné osobě sloučiti, že zde Sokrates není jiným, než jak představen v Pamětech: krásný to a s nemalými obtížemi provedený důkaz Xenofontovy snahy, by mistra svého pravdivě vylíčil.

Jelikož nemůže býti úlohou této úlohy stopovati všechny možné styky, jaké by kdo shledal porovnávaje nauku Sokratovu v Pamětech a v Symposiu vyloženou, dostačí, tuším, poukázati na některá toliko místa, na nichž učení Sokratovo v obou spisech stejnými myšlenkami jest podáno.

Sokrates v obou spisech hlásá, že statečnosti možno se naučiti (Symp. II, 12, Mem. III, 9, § 1—3), v obou stejně starostliv jest o blaho tělesné a o podporu tělesného zdraví (Symp. II, 17—20, Mem. III, 12, § 4 a IV, 7, § 9). V obou spisech jest Sokrates chvalořečníkem střídmosti v jídle a pití (Symp. II, 24—26, Mem. I, 3, § 5—7). Výklad o povolání kuplířském v Symp. III, 10 a IV, 64 úzce souvisí s výkladem v Mem. II, 6, § 25, dle něhož Sokrates radí získati si mnoho přátel ku podpoře blaha obecného. Také v Symp. VIII vybízí Kallia, aby své lásky k Autolykovi užil ku blahu obce. V Symp. III, 6 a v Mem. IV, 2, § 10 Sokrates kárá zaměstnání rhapsodův. Celý výstup v Symp. V o zápase Sokratově s Kritobulem souhlasí s místy v Mem. II, 6, § 31 a IV, 1, § 2, kdež Sokrates opovrhuje krásou tělesnou. Stotožnění krásy s užitečností vysloveno v Symp. V, 4 a v Mem. III, 8, § 4—10. Praví-li Sokrates v Symp. VIII, 2 o sobě, že stále Erotem jest ovládán, činí to v Mem. rovněž ve II, 6, § 28 a IV, 1, § 2.[82]) Přednosti duševního přátelství vychvaluje Sokrates v Symp. VIII, 18 a v Mem. II, 4—6 atd.[83])

Ačkoli tedy Sokrates v Xenofontově Symposiu nemá úkol paidagoga či takřka národního vychovatele v tak přísné podobě jako v Pamětech, přece při sebe nepatrnější příležitosti i onde tento učitelský úkol má na zřeteli. Pozorujeme především, že smyslné kratoc[illegible] a nepotřebné příměsky při hostině zamýšlí zdokonaliti a zuš[illegible]ti. Nebylť Sokrates nepřítelem krásy, avšak veškera snaha jeho sm[illegible]la k tomu, aby jí vykázal ušlechtilý směr. Tak hned z počát[illegible]n-

82) Srv. i Pl. Symp. p. 177 E, 212 B, Phaedr. 227 C, Lys. 204 B.

83) O jiných stycích mezi Xenofontovými Pamětmi a Symposiem vzhled[illegible] [illegible]b- no[illegible] a chování Sokratovu srv. Hug, „Üb[illegible]r d. gegens. Verhältn[illegible]

posia[84]) chválí Kallia, že mimo skvělou hostinu hosty i mnohými kratochvílemi (*θαύματα καὶ ἀκροάματα*) pobavil. Když pak, jakoby hodlaje dovršiti skvělosť hodův, hostitel opatřiti míní i vonné masti, setkává se s rázným odporem Sokrata, jenž ihned připojuje poučení, že nejlepší mastí jest *καλοκἀγαθία*.[85]) Tance a umělecké kousky, jež při Symposiu se provádějí, jsou Sokratovi vždy vítanou příležitostí, by k nim přičinil hned nějaké poučení. Když byla v kap. II, 8 dívka provedla velmi umělecký tanec, dovozuje Sokrates, že i přirozenosť pokolení ženského o nic není slabší než mužův, byť i postrádala síly a správného rozhledu. Brzy na to provedla tanečnice umělé obraty mezi meči přímo trčícími: i nemešká Sokrates pokládati to za důkaz, *ὅτι ἀνδρεία διδακτόν*.[86]) Ano Sokrates neváhal tanec sám prohlásiti za velmi užitečný a, ač se všichni divili a smáli, sám si umínil doma jej provozovati.[87]) Když pak ku konci kap. VII Syrakusan, chtěje použiti příznivé příležitosti, k novým tancům vybízí, zrazuje mu to Sokrates jmenem svým i hostův. Vše to dle jeho soudu poskytuje pramálo poučení a zábavy, a takovýchto podivnůstek lze v nejbližším okolí nalézti značný počet. I radí konečně, by provedl hru pro dívku pohodlnější, zároveň pak takovou, která divákům více vnady poskytuje. Byltě, jak již často řečeno, Sokrates dalek toho, aby byl nepřítelem a rušitelem společenských zábav, kteréž neodporovaly vkusu a slušnosti.

Platonovo Symposion, jak z uspořádání celého spisu vysvítá, poskytovalo málo příležitostí, při nichž by Sokrates buď napomenutím neb poučením mohl se prokázati. Setrvávát řadou proslovených řečí ve klidu, zde a onde vkládaje nějakou poznámku o svém úžasu, o své obtížné úloze, po tak krásně pronesených slovech ještě mluviti, při tom pak stále poukazuje na svou nevědomosť. Jediné po řeči Agathonově podán Sokratovi podnět, by známou svojí methodou několika ráznými otázkami zdrtil, co sofistův stoupenec zbudovati chtěl na jalové spoustě hledaných výrazů. A co Agathona stálo tolik řečí a namáhání, vychváliti totiž krásu Erotovu, vyvrací Sokrates spůsobem velesnadným a dokáže mu právě opak.

Mimo slavnou řeč, k níž ihned přistoupíme, Sokrates vykonává povolání učitelské ještě i na konci Symposia, kdež polospícímu již Agathonovi a Aristofanovi vykládá, že dobrý tragik jest nutně i dobrým komikem.

(Pokrač.)

[84]) II, 2.
[85]) II, 3—5.
[86]) II, 12.
[87]) II, 16.

Příspěvky k textové kritice a exegetice.

Podává *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

58. Ježúš jemu otpusti *tutu* vinu. ib. 386.

Hanka transkribuje „tu tu“, při čem prvé „tu“ je adv.; to není nemožno. Ale netřeba opravovati v „tuto“, nébrž možno dobře ponechati rukopisné čtení *tutu*, jak se jmenovitě v záp. Čechách mluví: tuten, tuto, tuta, gen. tutoho, tuté atd.

59. By jeho kóže krvava,
poteče krev z něho *krew* jako z brava. ib. 500—501.

Druhé *krew* vynechej, vyklouzloť písaři omylem z předchozího.

60. *zagifte* chci vám to pověděti,
že příde ten den . . . . ib. 522—523.

Vydavatelé píší „zajisté“ místo „za jisté“ = za pravdu, jako pravdu; pravda jest, co vám chci pověděti.

61. To Pilát káza *hrzeczſky*, židovsky,
latině napsati. ib. 547—548.

Vydavatelé *hrzeczſky* transkribují: hřecsky (Hanka), hřecky (Patera); ale oboje nesprávno místo *hřečsky.*

62. Židové to uzřěvše, počechu sě hněvati
prosiece Piláta, aby to kázal zamazati.
„Neroď ho,“ *weczye*, „králem písati“. ib. 550—552.

Ve v. 552. jest *weczye* omylem místo *weczyechu*, t. j. *vécechu*, jako ve v. 538 a j.

63. Jsi-li syn boží a jsi buoh sám,
pomoz sobě nyníe, podle sebe nám. ib. 570—571.

Ve v. 571. nutno interpungovati a nic nevkládati.

64. a jáz do něho nevědě *nycze* zlého ib. 426.
an neučinil *nycze* zlého ib. 578.
nesta vína *nycze* na dně Hrad. Desat. 104.
a v tom sem *nycze* neprospěl ib. 458.

Rkp. *nycse* vydavatelé čtou „niče“ neprávem; čísti jest „nice“ z *ničьse.*

65 by tma po všem světu jako *vmieſſye* ib. 612.
dušičky *uprziedpekli* počechu sě radovati ib. 634.

Nelze čísti „v měše, v předpeklí“, nébrž *u měše, u přědpeklí*, jak Hanka správně čte.

66. *pohrzeſti* Ježúševo tělo ib. 645.
pohrseſti jej káza ib. 648.

Vydavatelé čtou „pohřiesti, pohřesti“ (Hanka na druhém místě) nesprávně; správno jest toliko *pohřésti* z pohřebsti, stsl. погрести.

(Pokračování.)

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

Příteli předkládá všednímu se houba pochybná,
pánovi hřib takový, jako jídal Claudius, [1]) ovšem
dřív, než choť dala ten mu, po němž nic více nejídal.
Jablka Virro si pak, Virronům stejně poroučí
ostatním, vůní nasytit mohl bys že se pouze,
stále jaké měl Faeaků [2]) podzim nebo myslit
možno, že snad takové Africkým [3]) uzmuty sestrám:
tys prašivých jablek dostal, jakové hryza, štítem,
přilbou vystrojený na hradbách [4]) oštěpy hází
ze strachu před metlou opičák, chlupaté kozy jezdec.

Myslíš snad, že vydání jest Virronovi líto?
Pouze dělá to, abys se mrzel. Nebo zdaž veselohra
lepší jest nebo fraška jaká, než když hlady pískáš?
Všecko tudíž proto pouze, to věz, k zlostnému by pláči
tím přinutil tě, abys zuby dlouho zatínaje skřípal.

ř Claudius rád jídal houby; otrávenými hříbky usmrtila jej Agrippina.
..rady Faeaků u Hom. Od. VII, 112.
rické sestry jsou Hesperidky, k nimž šel Herakles pro zlatá jablka.
bývalých hradbách (od Maecenata v sady proměněných) bývalo mnoho vše-
ch kejklířů a p. Sr. VI, 588. Ukazovali opici, přestrojenou za vojáka a
'ʻi na koze.

Sobě ty zdáš i mužem se svobodným, králc i hostem:
on za to má, že's byl polapen jídel jeho vůní.
Soud jeho však správný; nebo kdož tak chud, by to snášel
dvakrát, ač v mládí Etrurskou [1]) bullu nosíval
ze zlata neb třeba jen z řemení, znamení to chudobné?
Doufání v dobrý oběd sklame vás: „Hle, zajíce
zbytky dají už nám nebo snad kusy kance ze zadku,
přijde na nás aspoň kuře menší!“ A proto všichni
připravený si držíte vy chléb, čekajíce nejíte.
Ten moudrý, jenž tak tě užívá. Všechno umíš-li
snášeti, tož snášej! S holeným temenem brzy rány
na hlavu dostávat, snášet dovedeš bičování,
těchto kvasů jsa hoden, takového i přítele hodný.

VII.

Naděje jest studií, jest důvod v císaři pouze!
Neb jediný on na smutné ohlédl se Musy
v těchto časích, když již slavení básníci a známí
buď v Gabiích lázničky aneb najmouti si v Římě
pec hodlají, za hanebno jiní nemají a potupno
při dražbách vyvolávači být, když důl Aganippin [2])
pro hlad opustila již stěhujíc do krámu se Klio. [3])
Neb žádný-li halíř ti není ve stínu Pierském [4])
výdělkem, zamiluj si řemeslo a jmeno Machaery; [5])
všechno prodávej spíš, v svěřené co se dražbě prodává
koupěchtivým: trojnožky a nádoby, skříně a bedny,
Paccia Alcithoe nebo Faustovy Theby a Tereus.
Toť lepší, než před soudcem vyřknouti: „Viděl jsem!“
co's neviděl, třeba tak dělají i rytíři [6]) asijští,
ať z Kapadokie též dělají, z Bithynska rytíři,
jimž s kotníky nahými je Galská k posměchu trepka.

Nebude nikdo potom studií svých práci nehodnou
nésti nucen, kdokoliv zvučný sloh v rozměry zpěvné
veplétat dovedou, kdokoliv též žvýkali vavřín. [7])

---

[1]) Děti rodičů svobodných nosili na krku amulet proti uřknutí a čarám v zlatém pouzdru (bulla aurea); chudší v koženém. Bulla sluje Etrurskou, protože zvyk ten přišel z Etrurie, jak i hojné nálezy v hrobech dosvědčují.

[2]) Aganippe, údolí a pramen Mus na Helikonu v Boeotii.

[3]) Klio, jedna z Mus, stěhuje se do krámu, kde se konají dražby.

[4]) Pieridky = Musy.

[5]) Machaera, neznámý nám vyvolavač při dražbě, prodává mimo j[illegible] (nádoby kovové k vaření, často i drahé jen pro ozdobu) i spisy básník[illegible] byli Paccius, jenž složil nějakou tragoedii o Alcithoi (od Dionysa v r[illegible] proměněné) nebo Faustus, jenž napsal jakousi báseň z pověstí [illegible] Terea (sr. VI, 644.) O obou nic bližšího nevíme.

[6]) Rytíři t. j. nyní bohatí lidé, dříve otroci z Asie, kteří nosí hrubé [illegible] Gallie neb dle Galatie v Malé Asii jmenované Galskými) s řeme[illegible] jdoucím; proto: „nahé kotníky“.

[7]) Vavřín kousali, aby dostalo se jim nadšení básnického! (Žertem [illegible] ozdobou Bakcha a básníků; sr. Hor. C. I, 1. 29.

Toť, vy mladíci, dělejte! Na vás pohlížeje císař
k práci pobádá vás a hledá své štědrotě předmět.
Neb chtěl bys-li jiné očekávati podpory práci
a proto blánky v žlutých deskách bys zúplna popsal,[1])
spíše sežeň dříví nějaké a to všechno, co skládáš,
Venuše manželu všecko daruj, Telesine,[2]) za oběť
neb zavřev schované ty molům dej sežrati knížky!
Zlom, nebohý, svoje péro a jež vybděl's boje, zahlaď,
jenžto děláš vznešené zpěvy v skrovné bydle komůrce,
břečťanu bys hodným se stal, hubené podobizny!
Doufati více není; naučilť bohatec se lakotný[3])
výmluvným se divit již pouze, je chváliti pouze,[4])
jak Junonin pták[5]) líbí se dětem. Však uprchne
věk mezitím, jenž vhodným byl moři, přílbě a rádlu;
pojme potom duši tvou mrzutosť a potom na se, na svou
Musu zanevře i výmluvné kmetství i chudobné.

Chytrosť teď poslyš, by ničím přispívati tobě
ten nemusil, jejž ctíš mina Mus i Apollina chrámy![6])
Sám on verše dělá, ustoupí pouze Homeru
k vůli tisíci rokům. Sladkostí slávy-li znícen
chceš předčítávat, špinavý dům tobě propůjčí,[7])
poslouží stavením, jež již bylo zamčeno dávno,
vchod bez mála je bráně, kterou obléhali, rovný.
Zná i propuštěnců davy dáti, v řadách by usedli
posledních a umí jich rozsazovat hlasy mocné.
Nikdo nedá z pánů ti, kolik tebe stála sedadla,
zač trámců k lešení vysokému jsi sobě vypůjčil,
zač v orchestře[8]) křesel, jež dáš odnášeti nazpět.
My však přec to děláme, v chudém prachu táhneme brázdy,[9])
v písku neúrodném jalovým namáháme se rádlem.
Neb bys i ustat chtěl, zadrží tě v osidle ctižádosť
špatná zvyklostí, zadrží tě i nezhojitelný
spisovatelský rak, sestárnuv v srdci nemocném. —

[1]) Závitky popsané dávaly se do pouzder pergamenových, žlutě natřených. (Velišský str. 284.)

[2]) Telesinovi jakémus radí Juvenal, aby své básně raději spálil (= dal Vulcanovi, manželu Venušinu). Neboť nedostane nic než věnec a poprsí jeho bude postaveno v knihovně.

[3]) Nynější Maecenati jen chválívají ale nepodporují.

[4]) Pro celou dobu Juvenalovu jest charakteristické, že činnost básnická nazývá se „výmluvností"; bylť v básních více rhetoriky než poesie.

[5]) Junonin pták jest páv.

[6]) ... platno věnovati se službě boháčů místo (idealního) ctění Mus a jich ... ánce Apollina. Bohatý lakomec nic nedaruje, nýbrž dá ti za tvé básně své ... e, a tak se vyhne placení; ba on má se za podobna Homerovi, jemuž ve ... samolibosti dává předností jen pro stáří. O ceně básní pro stáří v Hor. ... t. II, 1. 93.

... staršího čtení.) K recitaci (viz sat. I.) propůjčí ti starou kolnu, rozbitou ... po obležení) a rozkáže svým klientům, aby ti tleskali. Ale peněz ti nedá, ... musíš platiti za vystavění podia a vypůjčení sedadel.

...tra bylo místo vzácnější, v. III, 169.; nemělť Římané choru jako v Řecku, ... ati piščinu, břeh mořský", o práci neužitečné.

Však pěvcem velikým, by nebyl sprostého nadání,
jenž nedoveď by věcí obyčejných, jenž by i básní
neztloukal všedních, ceny jen běžného peníze,
básníkem, jakového si myslím, jejž však ukázat
nelze nyní, udělá duch prázdný péče [1]) a prostý
trpkostí, duch toužící po lesích, vodě zřídel
Aonidek.[2]) Zpívat věru v Pierské by nemohla
jeskyni smutná nouze, ni thyrsu [3]) dosíci chudobnost,
jížto peněz se nedostává, tělu vždy v noci, ve dne
potřebných: nasycen jsa Horatius [4]) „Euoe" zpívá.
Obraznosti zdaliž jest místo jaké, leda básní
když jedinou se obírá hruď, kdy ji Kirrhy [5]) a Nysy
páni unesli? Dvojí zdali duch váš péči připouští?
Velké mysli, které neomráčila péče o lůžko
jest třeba, bys spatřit mohl vůz božský, koně, tváři,
neb kterakou Furií [6]) pomaten byl vládce Rutulský.
Neb kdyby Vergilius neměl sluhy neb snesitelné
jizby pohostinné, hadové i s vlasů by upadli
všichni i bezhlasný nic [7]) roh by netřeštil. A jak můž'
být Rubrenus Lappa [8]) roven kothurnu starému,
když dává jeho plášť i talíře do zástavy Atreus?
Nic Numitoru [9]) není ubohému, by příteli poslal:
Však Quintille by dal, má dost; měl též, aby koupil
lva zkroceného, kterému musí mnoho pak masa dávat;
ovšem šelmu krmit menší jest jistě vydání,
básníkův žaludek veliký pohltil by mu více!
Pověstí spokojen Lucanus [10]) nechť si ulehne
v mramorovém sadu svém, však Serranus nebo nuzný
Salejus ze slávy co má, je-li sláva to pouze?

---

[1]) Básníků pravých nyní nemůže býti pro nedostatek majetku, jenž by bezstarostným životem podporoval básnění.

[2]) Aon, syn Poseidonův, byl králem Boeotským; tedy Aonie = Boeotie, Aonidky = Musy = Pieridky.

[3]) Thyrsus, ověnčená berla Bakchova a bakchantek, znamení nadšenosti.

[4]) Jen básník prostý starostí o živobytí může nadšeně zpívati, jako Horatius na př. Od. II. 19.

[5]) Kirrhy (přístavu Delfského) pán jest Apollo; Nysa (místo polohy neurčité), kde byl Dionysos (Bacchus) od nymf vychován.

[6]) Rutulský kníže Turnus, o němž básnil Vergilius, jak byl k boji roznícen Furií (s hady na hlavě.)

[7]) Chudý básník nedovede ani vylíčiti sílu válečných rohů.

[8]) Rubrenus Lappa, nám neznámý básník, musí zastaviti své svršky, aby mohl dopsati svou tragoedii o Atreovi. Kothurnus = tragická vznešenosť.

[9]) Numitor (v. VIII, 93.), bohatý šlechtic, štědrý jen k milenkám na př. Quintille, a rozhazující peníze též na drahé libůstky (chování šelem.)

[10]) Bohatý básník (jako byl M. Annaeus Lucanus z Hispanie, od Nerona utracený, jenž složil též báseň zachovanou „Pharsalia") může spokojiti se s p[illegible] slávou (odpočívati ve svém sadu, ozdobeném mramorovými sloupy a soc[illegible] ale chudý Serranus nebo Salejus Bassus, jež chválí Quintilianus, ne[illegible] z pouhé slávy.

(Pokračování.)

Literatura.

Časopis katolického duchovenstva. Redaktoři Fr. **Krásl**, Fr. **Kryštůfek**, Jos. **Tumpach.** Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze. 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVIII. Sešit 9.: Procuratio abortus ad salvandam matrem (Jos. Tumpach).

Česká Revue. Redaktor Pr. Podlipský. Nákladem klubu národní strany svobodomyslné. V Praze. v. 8°. Cena ročně 9 zl. Ročník I. Sešit 1.: Po sjezdu důvěrníků (K. Kramář). Dvě leta vlády hr. Badeniho (J. Penížek). *Balonový list (H. Ibsen, př. Kar. Kučera). XII. mezinárodní sjezd lékařský v Moskvě 19.—27. srpna 1897 (Lad. Haškovec). Constantin Meunier (K. Mádl). Opory a rysy rozvoje věd exaktních (O. Šulc). Staromodní (Fr. Herites). Ze staré školy a fary (Jaroslav Haasz). Jan Arany (Fr. Brábek). Rozhledy.

Česká škola měšťanská. Redaktor Kl. David. Nakladatel Fr. Frgal. Ve Velkém Meziříčí. 4°. Cena ročně (6 čísel) 1·20 zl. Ročník I. Číslo 1.

Český Kneipp. Časopis pro šíření přirozeného spůsobu života a Kneippova léčení vodou. Redaktoři Dr. Jos. **Wieser** a prof. J. **Ježek.** Ročník V. Seš. 5.

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XV. Číslo 20.—22.: Překonala je (G. Preissová). Památné domy ve Skutči (T. Nováková).

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) $6^1/_2$ rub. Ročník XXXVII. Svazek 9.—10.: Projektivní měřictví (M. J. Vaščenko). Kastilští cortes v přechodní době ze středního věku v nový (V. K. Piskorskij). Theorie Abelových funkcí (V. P. Jermakov).

Kniha. Illustrovaná literární revue. Vydává Spolek českých knihkupců a nakladatelů v Praze. 4°. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr., ročně (10 seš.) 1 zl. Ročn. II. Sešit 7.: Česká kniha zbraní národní (A. Mužík).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XIX. Svazek 11.: *Mikluho Maclay (Jarosl. Vrchlický). Bělanská jeskyně v Tatrách (K. Drož). *Chrám bosých (Aug. Mužík). José Maria de Herédia: „Trofeje“ (přel. Jan Žeranovský). V hodinu dvanáctou (F. Vykoukal). Z nové knihy básní Jana Rokyty. Z cyklu básní v próse „Hovory s rostlinami“ (V. Jurda).

[illegible]y filologické. Redaktoři Jan **Gebauer** a Josef **Král.** V Praze. Nák[illegible] jednoty českých filologův v Praze. 8°. Cena ročníku (6 sešitů o 5 [illegible]) 3 zl. 50 kr. Ročník XXIV. Sešit 5.

[illegible]erární Listy. Red. Fr. **Dlouhý.** Ve Velikém Meziříčí. m. 4°. Nal[illegible]l J. F. Šašek. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVIII. Čís. — Ročník XIX. Číslo 1.: Renaissance čeho? (F. Šalda). Methoda, jak [illegible]třovati román (P. Boborykin, př. P. Kunz). Emerson (Bahr, př. J. [illegible]) Autor trilogie Homo sapiens (K. Křivý).

Lud. Redaktor Ant. **Kalina.** Ve Lvově. Nákladem tovařystva ludoznavčego. v. 8°. Cena ročně (4 seš. o 96 str.) 5 zl. Ročník III. Sešit 4.: O obydlích a výživě Židův maloměstečkových v království Polském (B. Koskovski). Lidové názvy místní v okrese Břeském (K. Mátyás). O písních lidu věličského (L. Młynek).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXVI. Číslo 3.—5.: *Ve stínu (V. Pavlová). O víře alchymické (O. Zachar). Doktor (G. Preissová). Z básní F. X. Svobody, Jar. Vrchlického. Kérigon (O. Michon, přel. Fr. Flos). Páně Medáčkovo terno (J. Čermák). Záře vyhaslé hvězdy (Z. Justh př. G. Mayerhoffer).

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XVII. Sešit 3.—5.

Muzeum. Časopismo Tovařystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Bol. **Maňkovski.** Ve Lvově. 8°. Nakładem Tovařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročník XIII. Zeš. 11.: Nová nařízení o zkouškách kandidátův učitelstva gymnasijního i reálního (L. Ćvikliński). Školy piaristské v Polsce (St. Běgański).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník III. Číslo 20.—22.: Dnešní vkus. Bezesné noci (Br. Livadić). Jak povstala jihoslovanská akademie (R. Horvat). — Básně V. Deželiće, Dra Ilijće, Dra Boraniće (překlad Jar. Vrchlického), S. C. Bašagiće, Tugomira, S. Kraňčeviće, K. Noviće, Fr. Belohlavka, M. Nikoliće, Vl. Nazora, Úvelka Tomira.

Národ a škola. Redaktor Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. Fol. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XVIII. Čís. 24. — Ročník XIX. Číslo 1.

Obrana. Redaktor Fr. **Žák.** Nakladatel V. Kotrba v Praze. m. 4°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XIII. Čís. 20.

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redakcí a nákladem V. **Vlčka.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXVII. Sešit 11.: Karel Bendl (K. Knittl). Z mladých let Karla Bendla (Eliška Krásnohorská). *Za úplňku (Josef Kalus). Nové písemnictví (K. Staněk, V. Doubek, V. Štech). Obzor divadelní (Fr. Zákrejs). Rozhledy v umění výtvarném (Renáta Tyršová). Zprávy hospodářské a sociální (E. Šimek). Rozhledy v dějinách současných (Vlad. Svoboda). Hlídka vojenská (B. Horák).

Posel z Budče. Redaktor L. **Strahl.** Nakladatel J. Otto [illegible] ze. v. 8°. Předplatné ročně (52 čísel o 16 str.) 2 zl. 50 kr. Ro[illegible] IX. Číslo 5.—9.

Rádce duchovní. Časopis kněžstva československého. [illegible] ři: Jos. **Burian** a Václ. **Kocián.** V Praze. Nakladatel V. Kot[illegible] na ročně 4 zl. Ročník IV. Sešit 12. — Roč. V. Sešit I.: O histori[illegible] ac- nosti Ježíše Krista (E. Kadeřávek). Egyptský zlomek Logií P[illegible] Se- dláček). Praktické pokyny o štole (J. Pauly).

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník VII. Sešit 3.

Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. 8°. Ročník 1897. Číslo 20.—22.

Slovenské Pohľady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty**. V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XVII. Čís. 11.: Štefan Moyses (Jozef Škultéty). Vzkriesenie (Paul Bourget, přel. J. M.). *Na hrobitove. Somolický. *Vyleť, orle! (Dľa poľského Horal). Slovenský jazyk, obyčaje, starina: Hjadlovské nárečie (Fr. Šujanský). Beseda.

Světozor. Redaktor M. **Šimáček.** Nakladatel F. Šimáček. V Praze. Fol. Cena ročníku (52 čísel) 8 zl. Ročník XXXI. Číslo 50.—52.: Z básní J. Rokyty a Ad. Heyduka. Z nejnovějšího kraje Nového světa (P. Albieri). Z básní Vavř. Geera a L. Křikavy. Několik lístků staročeské hospodyňky (H. Gross). V tomto článku na str. 619 v 2. sloupci nesmí se psáti „je-liž", ano to spojka *jeli(ž)* = kdy, jako stsl. юлн, юлѣ; v 3. sloupci se nemá psáti „nehněva(j) sě", nébrž „*nehněvá sě*", ano *j* odsuto jako v *milé* (tamže). Vyskytující se tuto *sbíeti* vedle *sbýti* svědčí, že též *(po-)síelati* stojí za *(po-)sýlati*, nikoli (po-)sílati. — Ročník XXXII. Číslo 1.—2.: Ozlacenou branou dobrodružné mladosti (R. Svobodová). Student pražské university v XVI. věku (Z. Winter). Světla minulosti (M. Šimáček). Před 50 lety (Ad. Srb). O rodu a rodičích Bedř. Smetany (Al. Hnilička). Básně Jar. Vrchlického, K. Červinky.

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann**. V Praze 1897. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XVI. Sešit 9.—10.: Zas doma (Jiří Ščerbinský).

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXIV. Svazek 10.: Cářevna Kateřina II. v dějinách ruské literatury a vzdělanosti.

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VIII. Číslo 24.—26.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXVII. Číslo 1.—3.

Vesna. Redaktor F. **Dlouhý.** Ve Velkém Meziříčí. 4°. Nakladatel J. F. Šašek. Cena ročně 3 zl. 70 kr. Ročník XVI. Číslo 24.: Vzpomínka na tennis (V. Otomar). — Tímto číslem přestává Vesna vycházeti.

... ła. Měsięcnik gieograficno-etnograficny. Redaktor a vydavatel M. Ar... Varšavě. v. 8°. Cena ročníku 6 rub. Ročník XI. Sešit 3.: Legenda o S... (J. Vitort). Legenda o poustevníku pokoušeném ďáblem (H. Ło...ski). Báchorky z Józvova (A. Koverska). Veselí v zákoutku litevské ... Cech krejčovský v Brodnici (A. Chudziński).

...raví. Rediguje Dr. K. **Chudoba** a uč. Am. **Čadová.** Nakladatel Ed. ...ort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3 zl. 60 kr. Roč... Sešit 8.—9.: Mezinárodní sjezd lékařský v Moskvě (D. Pa-

nýrek). O temperamentech (J. Boček). O nahluchlosti (F. Dostal). Parnassie (Al. Mráz).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. K. **Schenkl**, J. **Huemer.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLVIII. Sešit 11.: Zu Ciceros Cato Maior § 28 (A. Kornitzer). Über eine Gruppe deutscher Ortsnamen (G. Burghauser). Zwei Preisprüfungen (A. Heinrich). Schulapotheken (H. Mužík).

Zlatá Praha. Redaktor Ferd. **Schulz.** Nakladatel J. Otto. V Praze. Fol. Cena ročně 8 zl. Ročník XIV. Číslo 50.—52.: *Len (A. Theuriet, př. A. Truksa). *Rodný domek (B. Kaminský). Sibiřští orli (D. Mamin, př. A. G. Stín). — Ročník XV. Čís. 1.: Liberant (G. Preissová). Bitý nebitého nese (Z. Winter). Jak já rád jezdím (V. Mrštík). Nezdárnice (Fr. Herites). Básně Jar. Vrchlického, J. Sládka, K. Maška.

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 16 str.) 3 zl. Ročník VI. Sešit 4.: Pohon nákladních lodí. Výroba žárovek. Staniční oznamovatel. Sibiřská dráha.

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Raýman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník VII. Sešit 9.: Látková rozmanitosť světa vnějšího (O. Šulc). Z geologie a petrografie hornin plutonických. Zbytky glaciální fauny v našich potocích a příspěvek k biologii ploštěnek. Jak jsou vyšší vrstvy atmosférické průhledny? Vztah mezi fysiologií, farmakologií, pathologií a praktickou medicinou. Starý omyl.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazků) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1897. Svazek 10.: Nejstarší redakce Pověsti vremenných let (A. Šachmatov). K dějinám opričniny XVI. věku (S. Th. Platonov). Atheny koncem III. věku př. Kr. (S. A. Žebelev). Z básní Moscha Syrakusského (př. V. L.).

Básně lyrické Dantea Alighieriho. Přel. Jar. Vrchlický. Nakl. J. Otto. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 1.—3. (str. 1—96).

Básnické spisy Karla Havlíčka. Pořádal Lad. **Quis.** Nakl. F. Šimáček. V Praze 1897. 8°. LXXXII. 195. 1·2 zl. — Sbírka opatřena obsáhlým úvodem.

Ben Hur. Román z dob Kristových od L. **Wallace,** přel. V. Patejdl. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. v. 8°. Cena seš. (o 32 str.) 15 kr. Seš. 1.—2. (str. 1—64).

Bible a nejnovější objevy v Palestině, Egyptě a ...rii. Sepsal F. **Vigouroux,** přel. Ant. Podlaha. Nákresy od abbé Dou...rda. V Praze 1897. Nakl. V. Kotrba. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) ... kr. Sešit 22.—23. (str. 505—576. Konec II. dílu).

Bídníci od V. **Huga,** přel. Em. z Čenkova. Nakl. J. Otto. V Praze 1897. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 15 kr. Sv. 2.—5. (IX.—XVI. ... 40).

Božská komedie. Napsal **Dante** Alighieri, přel. Jar. Vrchlický. 3. vydání. Nakl. J. Otto. V Praze 1897, m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.). 16 kr. Seš. 21. (str. 193—233. Konec).

Česká knihovna zábavy a poučení. Vydává Ústřední spolek českých professorů pořádáním Fr. **Bílého.** Nakl. J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 41.—42.: Cestopisné obrázky z starého i nového Poloponnesu. Napsal M. Molčík. Seš. 1.—2. (str. 1—64).

Česká poesie XIX. věku. Vydává „Máj", Spolek českých spisovatelů belletristů. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 2. (str. 33—64): Jan Kollár. Fr. L. Čelakovský.

Dvacet tisíc mil pod mořem od J. Verna, přel. Jar. Janeček. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 4.—5. (str. 97—160).

Farář z Černodola od P. **Kopala.** V Praze 1897. Nakladatel V. Kotrba. 8°. Seš. 3.—4. (str. 129—256). Cena 40 kr.

Illustrované dějiny světové. Vypravuje Jar. **Kosina.** Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Seš. 3.—5. (str. 65—160).

Lepší dnové dělníkům. Napsal W. Blaikie, přel. Jan Váňa. Nakl. I. L. Kober. V Praze 1898. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 1.—3. (str. 1—96).

Letem českým světem. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1897. Fol. Cena sešitu (o 12 pohledech) s tiskem po obou stranách 30 kr., po jedné straně 40 kr. Sešit 22.—23. (čís. 255—278).

Libuše, Matice zábavy a vědění. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena ročníku 1 zl. Ročník XXVII. Číslo 6.: Květiny a ženy. Povídky V. Lužické.

Měděný had od Th. **Kraga,** přel. H. Kosterka. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. 8°. Cena seš. (o 32 str.) 12 kr. Seš. 1.—2. (str. 1—64).

Moderní dekameron. Nakladatel I. L. Kober. 12°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Svazek I.: Sukně od L. Trezenika, přeložil K. Petřík. Sešit 16.—17.: Propasť lásky od Al. Dumasa, přel. K. Petřík (str. 233 až 308. Konec). Sešit 18.—22.: Nevěrná od Ad. Belota, přel. Ot. Petrová. Seš. 23.—29.: Violetta od P. Kocka, př. H. Hofírek. Seš. 30.—32: Slečny z obchodu (str. 1—104).

Na niti humoru od Fr. **Heritesa.** Nakl. Fr. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 11. (str. 321—352).

árodopisná výstava českoslovanská v Praze 1895. Vydali ...ný výbor Národopisné výstavy českoslovanské a národopisná společnost ...oslovanská prací spisovatelův a umělcův českých. Pořádají K. Klusáček, Kovář, L. Niederle, Fr. Schlaffer, F. A. Šubert. Nákladem J. Otty ...aze. fol. Cena sešitu (o 3 arších) 80 kr. Sešit 23. (str. 485—508): ...á žena (Fr. Vlk). Stavitelství a inženýrství (J. Novák). Právo české ...Klier). Obchod (J. Straka). Válečnictví (A. Šerák). Spolky (K. Va-..., V. Gaube). Moderní průmysl. Cukrovarství (K. Neumann). Dějiny NVČ.

Na úsvitě nové doby. Napsal Jos. **Toužimský.** Nakl. Jos. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Svaz. 2.—3. (str. 33—96).

Německo-český slovník Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 65. (str. 1169—1208): Umsegler—unversiegelt.

Německý slovník. Sestavil G. **Zába.** V Praze 1897. Nakl. I. L. Kober. 12°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Díl I.: Slovník česko-německý. Sešit 6.—7. (str. 161—224): poraziti—smlouva.

Obecná kronika. Sepsal Jos. **Lacina.** Nakladatel Ed. Beaufort V Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Sešit 2.—7. (str. 33 až 224).

Ochotnické divadlo. V Praze 1897. Nákl. M. Knappa. m. 8°. Svazek 125.: Podskalák. Obraz ze života ve 3 odděleních s předehrou od F. Šamberka. 85. 1 k. — 126: Montjoye. Činohra o 5 jednáních od O. Feuilleta, přel. J. Šlechta. 107. 1 k. — 127.: Klub cyklistů. Fraška o 3 jednáních od Korcina-Žukovského, př. K. Štěpánek. 71. 80 h. — 128.: Nepohrávej s ohněm. Veselohra o 1 jednání od A. Strindberga, př. J. Šlechta. Past. Veselohra o 1 jednání od Iv. Ščeglova, přel. E. z Bílé a B. Prusík. 61. 60 hal. — 129.: Zmatek nad zmatek. Fraška o 5 jednáních od A. z Kotzebue, př. J. Turnovský. 82. 90 h.

O slozích stavebních. Napsal Ant. **Cechner.** Nakl. I. L. Kober. V Praze 1897. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Seš. 3.—5. (str. 65 až 160).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Seš. 269.—270.: Jacquardův mechanismus—Sv. Jan (str. 993—1075 + 8. Konec dílu XII).

Paříž. Napsal E. **Zola,** př. J. Guth. Nakl. J. R. Vilímek. 8. Cena seš. (o 32 str.) 12 kr. Seš. 1.—2. (str. 1—64).

Politické dějiny národa Českého od r. 1861 až do r. 1895. Napsal Ad. **Srb.** V Praze 1897. Nakl. Fr. Šimáček. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 24 kr. Sešit 13. (str 387—418).

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XIV. Svaz. 2—3.: Quo vadis? od J. Senkěviče, př. J. Langner (str. 129—384).

Řím od E. **Zoly,** přel. Fr. Čihák. Nakl. Ed. Beaufort. V Praze 1897. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 23. (str. 705—739. Konec).

Romány a novely Emilie **Flygaré-Carlénové,** př. H. K.. L. Nakl. Fr. Šimáček. V Praze. 12°. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr. l. (str. 33—64).

Rozpravy České Akademie císaře Františka Jose. o vědy, slovesnost a umění v Praze. Třída I. Ročník VI. Č .: Příspěvky k dějinám selského lidu z okolí Hlinska v XVIII. věku. d K. Adámek. 1897. 77. — Třída III. Ročník VI. Čís. 4.: O pom^Ärn^ a písní národních k místnímu nářečí od Ig. Hoška 23.

Sbírka nových a časových kupletů, dvojzpěvů a solových výstupů. V Praze 1897. Nakl. M. Knapp. 8°. Cena sešitu (o 16 str.) 10 kr. Seš. 65.

Sborník světové poésie. Vydává IV. třída České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění. Vydání sešitové. Nakladatel J. Otto. m. 8°. Třída IV. Ročník VII. Číslo 7.: Hermann a Dorothea od J. Goetha, přel. hexametrem přízvučným Ot. Vaňorný. 127. 60 kr. — Čís. 8.: Kupec Benátský. Drama o 5 jednáních od W. Shakespeara, přel. J. Sládek. 125. 60 kr.

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1897. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Díl X.: Sešit 125.: Humoristické ballady a romance (str. 405—436).

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Nakladatel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 93.—96.: Hlasy v poušti (str. 49—176. Konec). — Seš. 97.: Symfonie (str. 1—32).

Spisy Adolfa Heyduka. Nakl. J. Otto. V Praze. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 19.—20.: Sekerník (str. 215—273. Konec). — Sešit 21.: Cymbál a housle (str. 1—32).

Spisy hr. Lva Nikolajeviče Tolstého. Překlad rediguje Jar. Hrubý. Nakl. J. Otto. V Praze 1897. 8°. Seš. 9.: Paedagogické stati. 291.

Spisy Ivana Sergějeviče Turgeněva. Překlad redigoval Jar. Hrubý. Nakl. J. Otto. 2. vydání. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 44.—48.: Otcové a děti (str. 177—335).

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník XI. Sešit 23. až 24.: Mimo život od Jiř. Karáska (str. 161—258. I—IV. Konec).

Vilímkova knihovna Malého čtenáře. Pořádá Fr. S. Procházka. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 8 kr. Z Ječmínkovy říše. Dle zápisků J. Wanklových napsala K. Bufková-Wanklová. Illustruje V. Černý. Seš. 3.—5. (str. 65—160).

Vrásky duše. Novelly Fr. **Heritesa.** Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 2.—6. (str. 33—192).

Vyučovací listy jazyka německého pro samouky. Píše Fr. **Vymazal.** Nakl. Bursík a Kohout. V Praze 1897. v. 8°. Cena sešitu (o 16 str.) 36 kr. Seš. 11.—13. (str. 161—208).

Vzdělávací knihovna katolická. Pořádají J. Tumpach a A. Podlaha. Nakladatel V. Kotrba. V Praze. 8°. Sešit (o 48 str.) po 25 kr. Svaz. VI.: Dějiny církve katolické ve státech rakousko-uherských s obzvláštn[illegible] [illegible]řetelem k zemím koruny české (1740—1898). Sepsal Fr. Kryštůfek. S[illegible] [illegible]tr. 1—48).

[illegible]**avy večerní.** V Praze 1897. Nakl. V. Kotrba. 8°. Ročník XVIII. S[illegible] [illegible]ička od Aylicsona, př. J. Kuffnerová. 154. 45 kr.

[illegible]**est E. St. Vráze.** Nakladatelé Bursík & Kohout. V Praze 1897. S[illegible] [illegible]itu (o 32 str.) 30 kr. Seš. 2. (str. 33—64).

[illegible]**gie všeobecná i soustavná.** Sepsal Fr. **Vejdovský.** Nakl. J[illegible] [illegible]raze. 8°. Díl I. Sešit 1.—2. (str. 1—96).

Žertovné divadelní hry. V Praze 1897. Nakladatel M. Knapp. Sv. 127.: Osudná úslužnost. Fraška o 1 jednání. Dle J. M. vzdělal A. Spáčil. 19. 10 kr. — Sv. 128.: Naschvál. Kratochvíle o 1 jednání od Z. Přybylského, přel. K. Schulz. 24. 15 kr. — Sv. 129.: Bohu díky, je prostřeno. Veselohra o 1 jednání od L. Gozlana, př. A. Spáčil. 20. 10 kr. — Sv. 130.: To nesluší. Žert o 1 jednání od V. Bilibina, př. Jiří Ščerbinský. 32. 16 kr. — Sv. 131.: Svatebčané. Žert o 1 jednání od I. Velikanoviče, př. Fr. Jelínek. 23. 15 kr.

Život Dra Julia Grégra od **K. Tůmy.** Nakladatel Ed. Beaufort. V Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 11. (str. 321—352).

František Pravda od Voj. **Koláče.** Nakl. I. L. Kober. V Praze 1897. 8°. 24.

Hebrejsky snadno a rychle. Sepsal Fr. **Vymazal.** V Praze 1897 Nakl. Fr. Bačkovský. 12°. 64. 36 kr.

Hudba v duši. Básně Jar. **Vrchlického.** 2. vydání. Nakl. Fr. Šimáček. V Praze 1897. 16°. 174. 50 kr.

Knihy české v knihovnách švédských a ruských. Podává V. Flajšhans. V Praze 1897. Nákladem České Akademie. v. 8°.

Курсъ химической технологіи Н. А. Бунге. Sešit 3. V Kievě 1897. Nákladem university. vel. 8°. 779—1115.

Maličkosti od P. Luisa **Colomy,** př. A. Pikhart. Nakl. Fr. Šimáček. V Praze 1897. 12°. 480. 1·5 zl.

O šelmách kunovitých. O šelmách medvědovitých. O šelmách psovitých. Sestavil K. Starý. Nakl. Fr. Bačkovský. V Praze 1897. 8°. 104 (55 kr.). 63. (30 kr.). 109 (55 kr.).

Prameny dějin řeckých v českých překladech. Pro české střední školy, zvláště reálky upravil Tim. **Hrubý.** Nakladatel Ed. Grégr. V Praze 1897. vel. 8°. IV. 296. 1·2 zl. — Obsahuje vyňatky ze starých spisův o dějinách řeckých až po Alexandra Vel.

Rumunsky snadno a rychle. Sepsal Fr. **Vymazal.** V Praze 1897. Nakl. Fr. Bačkovský. 12. 52. 30 kr.

Theatrum universitatis rerum Jana Amosa **Komenského.** Vydali J. Novák a A. Patera. V Praze 1897. Nákladem České Akademie. v. 8°. XV. 80.

Tomáše Bílka Dějiny řádu Tovaryšstva Ježíšova. Oceňuje **J. Hodr.** Nákl. vlastním. V Brně 1897. v. 8°. 70. 15 kr.

Vlny v proudu. Básně El. **Krásnohorské.** 2. vydání. Nakl. Fr. Šimáček. V Praze 1897. 16°. 160. 50 kr.

Drobné zprávy.

Schválená díla:

Šimek J., A. Tilla Učebnice zeměpisu pro ústavy učitelské. II. díl. 2. vydání. V Praze 1897. 60 kr., váz. 85 kr. (26/10. 1897, č. 27.392 — vylučujíc užívání dřívějších vydání.)

Sobek Fr., Všeobecný zeměpis. Díl II. 4. vydání. V Praze 1898. 1 zl., váz. zl. 1·20 (24/10. 1897, č. 26.330.)

Sedláček Jos., Logika pro střední školy. V Praze 1897. 85 kr., váz. 1 zl. (5/11. 1897, č. 27.957).

Rozmanitosti.

— **Pojišťování studentův na život.** Na Heidelberské universitě zavedeno povinné pojišťování na život pro posluchače fysiky a lučby. Studenti, kteří sami dělají praktické pokusy, platí 3 marky ročně, ti pak, kteří toliko poslouchají přednášky z experimentální fysiky a lučby, platí 1 marku. Přijde-li student k úrazu, jímž se stal nespůsobilým k práci, dostane 2000 marek ročně náhrady.

— **Z ředitelství c. k. české zkušební komise pro učitelství na gymnasiích a školách realných v Praze.** Klausurní zkoušky v zimní lhůtě 1897—98 budou se konati ve čtvrtek a sobotu dne 9. a 11. prosince, ústní zkoušky v pondělí dne 13. prosince a dle potřeby ve dnech následujících. Písemné přihlášky k těmto zkouškám přijímají se do konce listopadu.

— **Státní zkoušky.** Při státní zkušební komisi pro kandidáty učitelství těsnopisu na středních školách konati se budou příští zkoušky dne 4. prosince. Přihlášky, opatřené náležitými doklady, přijímají se do 25. listopadu v ředitelně II. německé reálky na ostrově Kampě (Odkolkův dům), kdež lze i dostati podmínky zkušební.

— **Vzorný ústav.** Tyto dni vysvěceno bylo na Vasilevském ostrově v Petrohradě nové čtyřpatrové obecní učiliště, jehož zařízení je vzorné. Vše třídy, jichž jest 12 (v 4. patře mimo to sál pro zábavu a kaple) jsou velikými okny výborně osvětleny, mají důkladnou ventilaci a parní topení; večer se osvětluje budova elektricky. Rozumí se, že zvláštní *šatna* (razdě... pro žactvo, kde odkládají svrchní šaty, přezuvky a deštníky, nesmí ...ko i při všech ostatních ruských učilištích — scházeti. O zdravotu ...to ještě znamenitě postaráno tím, že zřízen jest v přízemí ústavu ...třený *lékařský kabinet a vanová lázeň.* Budova stála město na ... rublův.

Počet škol v Petrohradě přesahuje počet jich v jiných svě... ...štech, jeť jich dle nejnovějších zpráv — 735, a sice státních asi ...ní jsou soukromě vydržovány.

— **Kluziště.** Obec Petrohradská poskytla zdarma kluziště na Fontánce VI. gymnasiu, nalézajícímu se v jejím sousedství. Zasluhovalo by následování i jinde!

* * *

— **Přednášky z oboru slavistiky v zimním semestru** r. 1897—1898 *na universitě Kievské*: *Th. J. Knauer*: Srovnávací mluvnice. *P. V. Vladimirov*: Staroslovanský jazyk dle nejstarších památek. Ruská národní slovesnost. Dějiny ruského jazyka. Slovo o pluku Igorově s četbou. Dějiny ruské kritiky a vědeckého studia ruské literatury. *T. D. Florinskij*: Slavistika s četbou slovanských památek. *A. J. Stepovič*: Dějiny srbské literatury. Četba památek českých a srbských. — *Na Collège de France v Paříži*: *Louis Leger*: Kroniky slovansko-ruské z XII. věku. Mluvnice polská s výklady textův prosaických.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnost nauk.

Třída filosoficko-historicko-jazykozpytná. Dne 8. listopadu přednášel Dr. *J. Novák* o rektorské řeči M. Řehoře pražského z r. 1476. — Dne 22. listopadu přednášel prof. dr. *Z. Winter* o vyučování na Karlově akademii v 16. věku a prof. *A. Ludwig* o indické pověsti o Pururavu a Urvasí.

Třída math.-přírod. Dne 29. října přednášel dr. *H. Barvíř* „Další poznámky geologické o okolí Nového Knína.“ — Dne 12. listopadu přednášeli: prof. dr. *Lad. Čelakovský* „o Van Tieghemově novém výkladě děloh trav.“ Prof. *K. Preis* předložil práci *K. Andrlíka* a *E. Votočka* „O nové pryskyřičné kyselině řepové.“

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

(Pokračování.)

Rovnice (1.) má tolik kořenů negativných a párů kořenů komplexních, kolik jest v řadě čísel

$$q_0 = 1, q_1 = s_1, q_2 = \begin{vmatrix} s_1, & s_2 \\ s_2, & s_3 \end{vmatrix}, q_3 = \begin{vmatrix} s_1, & s_2, & s_3 \\ s_2, & s_3, & s_4 \\ s_3, & s_4, & s_5 \end{vmatrix}, \dots q_n = \begin{vmatrix} s_1, & s_2, & s_3 \dots \\ s_2, & s_3, & s_4 \dots \\ s_3, & s_4, & s_5 \dots \\ \dots & \dots & \dots \\ \dots & \dots & \dots \\ s_n, & s_{n+1}, & s_{n+2} \dots \end{vmatrix}$$

změn znaménkových.

Řada celistvých funkcí proměnné x:

$$1,\quad \begin{vmatrix} 1, & s_0 \\ x, & s_1 \end{vmatrix},\quad \begin{vmatrix} 1, & s_0, & s_1 \\ x, & s_1, & s_2 \\ x^2, & s_2, & s_3 \end{vmatrix},\ \ldots\ \begin{vmatrix} 1, & s_0, & s_1 & \ldots\ldots & s_{n-1} \\ x, & s_1, & s_2 & \ldots\ldots & s_n \\ x^2, & s_2, & s_3 & \ldots\ldots & s_{n+1} \\ \ldots & \ldots & \ldots & \ldots & \ldots \\ \ldots & \ldots & \ldots & \ldots & \ldots \\ x^n, & s_n, & s_{n+1} & \ldots\ldots & s_{2n-1} \end{vmatrix}$$

jest pro rovnici (1.) řadou, mající vlastnosti řetězu funkcí Sturmových.

Determinanty v těchto poučkách (a i v poučce Borchardtově) se dají přetvořiti pomocí relací Newtonových tak, že se v nich vyskytují jenom koëfficienty rovnice dané. Výsledek lze takto vysloviti:

Řada subdeterminantů hlavních (prvé tři příslušné subdeterminanty jsou odděleny tečkovanými čarami) v determinantu:

$$(2.)\quad \begin{vmatrix} 1, & n & -A_{11}, & -A_{12} \ldots\ldots\ldots & -A_{1,n-1} \\ x+a_1, & (n-1)a_1 & -A_{12}, & -A_{22} \ldots\ldots\ldots & -A_{2,n-1} \\ x^2+a_1x+a_2, & (n-2)\,a_2, & -A_{13}, & -A_{23} \ldots\ldots\ldots & -A_{3,n-1} \\ x^3+a_1x^2+a_2x+a_3, & (n-3)a_3, & -A_{14}, & -A_{24} & -A_{4,n-1} \\ \ldots & \ldots & \ldots & \ldots & \ldots \\ \ldots & \ldots & \ldots & \ldots & \ldots \\ x^n+a_1\,x^{n-1}+\ldots+a_n, & \theta\,.\,a_n, & 0 & ,\ 0 \ldots\ldots\ldots & 0 \end{vmatrix}$$

jest pro rovnici (1.) řada funkcí majících vlastnosť řetězu funkcí Sturmových. Při tom jest:

$$A_{i,k} = A_{k,i} = \sum_{\nu=0}^{\nu=l-1} (\mu-\nu)a_\mu a_\nu$$

$$\mu+\nu = i+k-1,$$

l jest menší z čísel i, k.

$$a_0 = 1,\ a_{n+1} = a_{n+2} = a_{n+3} = \ldots = 0.$$

Determinant (2.) jest součin levé strany rovnice (1.) a diskriminantu této rovnice, kterýžto lze tudíž psáti v tomto jednoduchém tvaru:

$$\begin{vmatrix} n, & -A_{11}, & -A_{12}, & -A_{13}, & \ldots\ldots\ldots & -A_{1,n-1} \\ (n-1)a_1, & -A_{12}, & -A_{22}, & -A_{23}, & \ldots\ldots\ldots & -A_{2,n-1} \\ (n-2)a_2, & -A_{13}, & -A_{23}, & -A_{33}, & \ldots\ldots\ldots & -A_{3,n-1} \\ (n-3)a_3, & -A_{1,4}, & -A_{24}, & -A_{34}, & \ldots\ldots\ldots & -A_{4,n-1} \\ \ldots & \ldots & \ldots & \ldots & \ldots & \ldots \\ \ldots & \ldots & \ldots & \ldots & \ldots & \ldots \\ a_{n-1}, & -A_{1,n}, & -A_{2,n-1}, & -A_{3,n-1} & \ldots\ldots\ldots & -A_{n-1,n} \end{vmatrix}$$

.. subdeterminanty ve výraze tomto dávají řadu čísel, která ..ch změn znaménkových udává počet párů komplexních kořenů .. (1.).

Histologie oka mloka Cryptobranchus japonicus. Napsal *J. Rejsek*, praeparator. Z ústavu pro normální anatomii professora Janošíka. S tabulkou. Předloženo dne 6. února 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. čís. 10.

Vyšetřováno mikroskopicky celé oko, veškeré jeho obaly; hlavně však přihlíženo ku stavbě sítnice a sklery. Sklerotika skládá se na celém obvodu oka z jedné homogenní substance, totiž z chruplavky homogenní; v zadním půlu prostupuje tento nerv a s ním cévy do oka. Některé z buněk chruplavky obsahují pigment. Nález tento valně se odchyluje od stavby sklerotiky ostatních Urodel a Anurů a to tím způsobem, že u mloků a žab jen vsunuté částky chruplavkové (plátky) ve vazivu sklerálním nalézáme.

Sítnice se skládá z vaziva velice hojně a mohutně vyvinutého podporného, a to z elementů, které radiárně jsou uloženy (kolmo na vrstvy retinální), t. zv. podporných vláken Müllerových, dále z elementů, které rovnoběžně s vrstvením retinálním probíhají a tedy koncentrické uložení mají (Concentrische Zellen — Schifferdecker).

Vrstva neuroepithelií chová v sobě čípky i tyčinky. U tyčinek přicházejí tvary podvojné, dále t. zv. Schwalbeovy tyčinky a pak tvary degenerované.

Zevní oddíl tyčinky chová axialní vlákno.

Čípky jsou v menšině zastoupeny a to jen tvary jednoduchými.

Ostatní blány oka neruzní se v celku od nálezů našich Urodel a Anurů.

Experimentální příspěvek k nauce o erekci a ejakulaci. Podává prof. Dr. *A. Spina.* Předloženo 5. března 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. číslo 12.

Pohlavní činnost samců morčat ovládána jest zabraňujícími čivy míchou probíhajícími. Nervy ty jsou dle vší pravděpodobnosti vasokonstriktory, neboť protětí drah těchto vyvolává roztažení tepen a houbovitých těles i ejakulaci. Oba zjevy vystupují nejúplněji a nejrychleji, protnou-li se jmenované čivy na dolejším konci míchy hrudní. Centrum čivové podmiňující ony výkony jest uloženo v míše bederní, neboť otrávení zvířat opiem neb strychninem vyvolává i po odloučení mozku nebo míchy hrudní jak erekci tak ejakulaci. Dráždí-li se však bederní střed způsobem mechanickým, zavedením nějakého pátradla, objeví se pouze ejakulace. Opium a strychnin sesilují dráždivosť uvedených středů čivových, kurare a chloroform ji seslabují nebo ničí. Otázku, zda atropin výkony nervus erigens ruší čili nic, řeší spisovatel ve smyslu posledním.

Experimentální příspěvek ku poznání ran říznutých za živa ... smrti povstalých. Podává MUDr. *Vladimír Slavík*, assistent c. k. čes ústavu pro soudní lékařství v Praze. (Z ústavu pro všeobecnou a e... mentální pathologii prof. Spiny.) Rozprav třídy II. ročníku VI. čís...

Př...ného vodítka, dle něhož bychom mohli rány říznuté za živa ... smrti povstalé rozeznati, nemáme. Studoval jsem experimentální ce...

rány v ústavu prof. Dra Spiny a sice, co se charakteru a různosti chromogenové vrstvy týče. Při tom se ukázalo, že u psů jak na jatrech, tak na ledvinách ponořených do lihu jest posmrtná rána bez výjimky bledě lemována, zeje a většinou je prosta sraženin krevních.

Vrstva chromogenová se vždy zúžuje klínovitě směrem k ráně. Rány intravitální nikdy nezejí, jsou vždy slepeny koagulátem krevním; bledé lemování skoro vždy chybí. Na ledvinách zbledne tkaň pod lalůčky tukovými působením lihu; proto se nehodí ke studiu tak dobře jako játra.

Způsob smrti a doba ponechání na živu po operaci nemá na uvedené okolnosti značného vlivu.

Ve věčšině případů ran intravitálních tvořila vrstva chromogenová proti ranám posmrtným široký pruh obklopující hrany i vystýlající dno rány, nezúžující se tedy klínovitě k ráně jako u ran posmrtných jen v málo výjimkách.

Rána posmrtná na jatrech a ledvinách tedy zeje, nemá sraženin krevních, jest bledě lemována; vrstvy chromogenové klínovitě k ráně se zúžující lze pouze jako podporného momentu použiti. — Nezúžuje-li se a vystýlá-li dno rány, pak jde s největší pravděpodobností o ránu intravitální.

Pokusy na mrtvém lidském materiálu zjištěno, že vylíčená kriteria ran posmrtných u člověka mnohem jasněji a spolehlivěji vystupují než u zvířat, u kterých chromogenová vrstva snadně zanikne, ponecháno-li zvíře po smrti ve studenu po určitou dobu.

O obrně XI. čivu mozkového. Napsal Dr. *Ladislav Syllaba*, poliklinický assistent. Z české universitní polikliniky. (Se 4 obrazy. Předloženo dne 5. března 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. číslo 16.

Fysiologie čivu Willisova není dosud úplně objasněna. Tak není rozhodnuto, zda innervace hrtanu, hltanu a měkkého patra jest obstarávána větví čivu toho či čivem bloudivým; podobně není úplně vymezena hranice mezi innervačním okrskem zevní větve XI. čivu a větvemi pletené šijní. Následkem toho skýtá klinikovi každý případ v obor pathologie čivu Willisova padající mnohou potíž. Autor měl příležitosť pozorovati dva případy takové. V prvém běželo o kombinaci hemiatrofie jazyka s obrnou hrtanu, hltanu a malého patra, v druhém o traumatickou obrnu a úbyt svalu kápového a zdvihače lopatky. V případě prvém jest nemožno dostati se přes dilemma, zda syndrom dotčený jest zaviněn vedle affekce hypoglossu laesí akcessoria či vagu, rovněž jest nemožno rozhodnouti, zda laese ta jest nukleárná či kořeno[illegible], i bude to nemožno potud, dokud v případě podobném nedojde k sekci, kt[illegible] dosud nikdy nebyla konána. Na základě případu druhého stanoví a[illegible] tři typy obrny svalu kápového: 1. totálnou prostou, 2. parciálnou se za[illegible]váním porce akromiálné a 3. kombinovanou s obrnou zdvihače lopatky. J[illegible]to, že o takovouto kombinovanou obrnu běží v případě autorem pozor[illegible]n, avšak nelze s určitostí se vysloviti, nastala-li poraněním pouze z[illegible]ětve čivu Willisova či také zasažením některých větví pletené šijní. K[illegible]ě týž případ slouží autoru za znamenitý doklad substituce svalové, kt[illegible] kapitolu poslední.

O skladbě veršů v Iliadě a Odyssei. Napsal *Josef Zahradník.* Předloženo dne 20. října 1896. Rozprav III. třídy ročníku VI. číslo 1.

V úvodu poukazuje spisovatel k tomu, kterak od vystoupení B. A. Wolfa, jenž ve svém spise „Prolegomena ad Homerum“ snažil se dokázati, že obě epické básně Ilias a Odyssea nejsou výtvorem jednoho básníka — Homera, a jednotu těch básní v pochybnost bral, nastal čilý ruch mezi filology německými, kteří rozestoupili se ve dva tábory, v přívržence totiž Wolfovy, kteří novými důkazy jali se dotvrzovati pravdu výroků Wolfových, a odpůrce jejich, kteří hájili jednoty básní Homerových a jednoho tvůrce jejich Homera. Důkazy čerpaly obě strany hlavně z obsahu obou velebásní. K formě a mluvě obou básní méně bylo přihlíženo, ač při posuzování otázky svrchu dotčené jest neméně důležita než obsah. Máť mluva v Iliadě a Odyssei ráz typický, ponenáhlu vypěstovaný a ustálený. Na vývoj mluvy epické rozhodně účinkoval hexametr daktylický a jeho rozčlenění způsobené caesurami, jichž je v hexametrech Homerových několik, a to na různých místech. Caesury ty považuje spisovatel opíraje se o soud mnohých proslulých filologů za hranice logické, tedy za rozhraní vět jakož i podstatných členů vět.

Všímaje pak si jednotlivých caesur ukazuje spisovatel na mnohých příkladech jednak doslovně, jednak pouze čísly uváděných, které věty a které části vět od jednotlivých caesur berou počátek, která slova určitého rozměru zaujímají to které místo v hexametru.

Nejprve všímá si rozčlenění způsobeného caesurou ve stopě třetí (*τομὴ πενθημιμερής* a *τομὴ κατὰ τρίτον τροχαῖον*), kterouž se hexametr téměř ve dvě stejné polovice rozděluje.

Od caesury ve stopě třetí berou počátek různé věty hlavní (*A* 25, 47, 76, 95, 116, *B* 116) a rovněž i různé věty vedlejší (*A* 36, 56, 60, 80, 112, 168, 302, 444, 537, *E* 410). Caesura ta jest též často rozhraním vět parallelných a korrelativných (*B* 444, *Γ* 12). Caesura ve stopě třetí jest též hranicí apposice, jež se vyskytuje buď v první polovici (*A* 114), nebo ve druhé (*A* 69), nebo v obou polovicích zároveň (*A* 464).

Caesura ve stopě třetí rozděluje souměrně sourodé členy vět stažených (*A* 293). Jsou-li to substantiva s přívlastky, nebo infinitivy, nebo participia, jsou buď v pořádku anaforickém (*A* 13, 151, 157), nebo chiastickém (*Γ* 343, *E* 486, *Σ* 327). Některé stažené věty jsou takto uspořádány: v první polovici jest substantivum s některou částí věty, ve druhé jest přiřaděno druhé substantivum s přívlastkem (*E* 602, Z 210); nebo v první polovici jsou dvě substantiva souřadná, ve druhé třetí substantivum s přívlastkem (*B* 460, Z 48); posléze v první i ve druhé polovici jest dvojice slov souřadných (*A* 115, *ϑ* 253).

První polovici hexametru zakončují participia (*A* 148, [illegible] 34), zvlášť participia mediálná (*A* 58, 153, *B* 71), též participia rozmě[illegible] bi-ckého neb anapaestického (*A* 45, 591, 611). Že na konci druhé [illegible] ice tedy na konci verše bývají často participia, nepotřebuje mnc[illegible] dů (*A* 6, 51).

Vazba infinitivná přesahuje často z verše předcházejícího [illegible] du-jícího a dosahuje až k caesuře ve stopě třetí (*A* 59—60 [illegible] 230,

B 114—115); táž vazba vyskytuje se ovšem často i na konci druhé polovice (*A* 67, 74). Rovněž i věta stažená přesahuje často z verše předcházejícího do následujícího, a to až do caesury ve stopě třetí (*A* 62—63, 490—491, *B* 117—118, *E* 253—254, *M* 269—270).

Vyskytují se v obou básních slova takového rozsahu, že zabírají úplně první polovici verše (*B* 541, *Δ* 448, Z 496); ve druhé polovici jsou jen dvě slova tak velkého rozsahu (*O* 678, *Ψ* 264).

První polovice hexametru zabrána bývá dvojicí slov sourodých a souřadných, a to substantiv (*A* 41, 504, *Γ* 104), adjektiv (*B* 43, *E* 742), dvou tvarů slovesných (*E* 287, *O* 495), dvou adverbií (*B* 303, *K* 52), neb i dvou příslovečných určení vyjádřených substantivy s předložkami (*Σ* 353, *Ψ* 189). Rovněž i ve druhé polovici verše vyskytuje se často dvojice substantiv (*I* 36, *Π* 456), adjektiv (*A* 155, *Δ* 101, 534), slovesných tvarů (*A* 209, 253, *B* 121), dvou adverbií (*A* 343, *ι* 117), nebo dvou příslovečných určení vyjádřených substantivy s předložkami (*A* 193, *Τ* 148).

Ještě jiné členy vět zaujímají souměrně první a druhou polovici hexametru rozděleného caesurou ve stopě třetí, a to první polovici substantivum s přívlastkem adjektivným (*A* 90, 354), substantivum s přívlastkem substantivným v stejném pádě (*A* 36, 69), nebo s přívlastkem substantivným v genitivě (*A* 75, *E* 99).

I druhá polovice verše zabrána bývá substantivem a přívlastkem adjektivným *A* 14, 34, 45), substantivem a dvěma přívlastky (*A* 121, 561), substantivem a přívlastkem substantivným v stejném pádě (*A* 1, *Δ* 96, *M* 128), nebo subst. a přívlastkem substantivným v genitivě (*Δ* 114, E 25).

Příslovečné určení vyjádřené substantivem, adjektivem a předložkou zaujímá nejednou první nebo druhou polovici hexametru.

V první polovici příslovečné určení s předložkou v čele (*A* 83, *Γ* 49), s předložkou vloženou (*A* 15, 530). Totéž příslovečné určení v druhé polovici hexametru s předložkou v čele (*A* 532, 591), s předložkou vloženou (*A* 448, *Γ* 239), s přívlastkem substantivným v genitivě (*A* 437, *Γ* 5), s dvojím přívlastkem (*A* 300, *Θ* 511).

Obě polovice hexametru zabrány jsou nejednou souměrně dvojicí příslovečného určení svrchu naznačeného (*B* 461, *A* 454).

Celý verš zaujímají čtyři slova, v každé polovici dvě, tvoříce buď celou větu (*A* 189, 322), nebo jen část věty (*A* 499, *M* 128).

Caesura mezi stopou čtvrtou a pátou (*διαίρεσις βουκολική*) oddělujíc stopu pátou a šestou tvoří z nich samostatný člen verše.

…a pátá a šestá oddělené diairesí bukolskou zabrány bývají kra-
tič …ětami hlavními (*A* 132, 333, *B* 114, 268, 486, *Γ* 420, *Δ* 292,
30 …), nebo vedlejšími (*A* 207, 515, 522, *B* 10, 313, *Γ* 180, *Δ* 88
Z …25).

…diairese bukolské berou začátek mnohé věty přesahujíce do verše
ná …ího, a to hlavní věty (*A* 127, 348, 482, *B* 297, 334, 342, *Γ* 45,
Δ … 59, 245), věty vedlejší (*A* 78, 118, 340, *B* 394, 594, *Γ* 25,
Δ … *H* 30, *Θ* 110, *I* 609, *M* 346).

Část hexametru od diairese bukolské do konce zaujata bývá apposicí (*B* 254, Z 5), zvlášť participiálnou (*A* 44, 241, 586), též vokativem (*Γ* 82, Z 264), často též členem věty stažené (*A* 50, 108, *B* 202, 300, 815).

Stopu pátou a šestou, tedy konec verše, zaujímají mnohá podstatná se zdobnými přívlastky (*I* 317, 357, *Δ* 348, 540). Podrobný výčet podstatných se zdobnými přívlastky v abecedním pořádku.

Též příslovečné určení vyjádřené substantivem a předložkou, nebo substantivem, přívlastkem a předložkou vyskytuje se tu (*A* 141, 418, *B* 146, Z 500); také přirovnání uvozovaná slůvky *ἠΰτε* nebo *ὥς* (*A* 359, *Γ* 2, *Δ* 243, *E* 136).

Stopu pátou a šestou zaujímá zhusta jediné slovo (*A* 14, 37, 46, 74). Výčet takýchto slov dle zpěvů v obou básních.

Povšimnutí zasluhuje část hexametru od caesury ve stopě třetí do diairese bukolské, poněvadž na to místo kladena byla slova, jež měla býti důrazněji vytčena. To se způsobilo někdy i dosti umělým přestavením (*A* 32, *Γ* 347). Slova zabírající tuto část hexametru mají rozměr υ ⏑ ϖ, ϖ ⏑ ϖ a vyskytují se tu substantiva (*A* 4, 182), ovšem též vokativy (*B* 235, *Γ* 192), často adjektiva (*A* 14, 155), příslovce (*A* 534, *E* 112), často též tvary slovesné (*A* 54, 78, 93, 217, 257, *B* 236, Z 109).

Také skupiny slov, a to slova s příklonkami a s předklonkami (*A* 83, 162, *Γ* 11, 392), přirovnání uvozovaná slůvkem *ὡς* (*Γ* 60, *P* 674), spojky se slovesem (*E* 27, *Δ* 459), příslovce se slovesem (*A* 380, 450), substantiva s předložkou (*A* 536, *B* 3), nejednou za podstatné položenou (*Γ* 57, *M* 5), substantiva s přívlastkem (*A* 382, *Δ* 514), substantiva jako podměty nebo doplňky se slovesem (*A* 82, 290, *Δ* 406), alliterace (*A* 107, *B* 318, *E* 82) jsou zhusta mezi caesurou stopy třetí a diairesí bukolskou umístěny.

Caesura ve stopě čtvrté (*τομὴ ἑφθημιμερής*) jesti též často rozhraním vět, a mnohé krátké věty zaujímají část hexametru od ní až do konce (*A* 10, 119, 363, 466). Často ovšem přesahují do verše následujícího (*A* 186—187, 403—404). Také apposice zabírá nejednou tuto část hexametru (*A* 16, *Γ* 148); často též dvojice slov sourodých a souřadných, zvlášť substantiv i adjektiv (*A* 177, *Γ* 163, *Δ* 298); dále podstatné s přívlastkem, nebo příslovečné určení složené z podstatného s přívlastkem a předložky (*A* 123, 195, 305, *Γ* 371).

Caesura *ἑφθημιμερής* sdružená s caesurou *τριθημιμερής* jsou hranicí sourodých členů věty stažené (*A* 179, 328, 464, *Γ* 26, 40, 179). Místo caesury *τριθημιμερής* jest ve mnohých verších zabraných takovýmito větami staženými caesura mezi stopou první a druhou (*Γ* 24, 84, 202).

Od caesury *ἑφθημιμερής* do konce hexametru jest nejednou jediné slovo (*N* 258, *P* 369, *Σ* 301). Po caesuře této vyskytují se též s[illegible] ozměru ϖ ⏑ ϖ (*B* 139, 260, *Γ* 83).

Před caesurou *ἑφθημιμερής* položena jsou často slova rozme[illegible] ambického neb anapaestického, a to podstatná (*A* 48, 258), přídavn[illegible] éna (*A* 20, *B* 289), slovesa (*A* 35, 288, 441).

I caesura *τριθημιμερής* (místo ní také caesura mezi stopou [illegible] í a druhou) jest často hranicí vět.

Od ní berou počátek i věty hlavní (*A* 144, 195, *Γ* 18, *Δ* 198) i vedlejší (*B* 338, *Γ* 291, *Δ* 486, *E* 411). S caesurou tou bývá sdružena diairese bukolská (*A* 132, 133, 139, 160, 183, 251, 332, *B* 365). Caesura τριθημιμερής (nebo caesura mezi první a druhou stopou) a diairese bukolská jsou ve mnohých verších, jež zabrány jsou větami staženými (*A* 108, 117, *B* 340, 488, *Γ* 220).

Caesura τριθημιμερής (nebo caesura mezi stopou první a druhou) jsou hranicí slov protivu tvořících (*A* 500—501, *H* 29—30, *Σ* 105—106). Zhusta to bývají slovesa (*A* 305—306, 558—559, *B* 16, *Γ* 259).

Počátek hexametru sahající do caesury τριθημιμερής (nebo do caesury mezi stopou první a druhou) zaujat bývá často vokativem (*A* 59, 106, 503), neb imperativem (*A* 259, 335, 363, *B* 56), nebo slovem vyjadřujícím zvolání (*A* 254, *B* 112, *E* 406). Na témž místě verše vyskytují se často kratičké věty (*A* 584, *Γ* 163, *Δ* 199, Z 526, *Θ* 430), vazba participialní, a to participium s určitým slovesem (*A* 311, *B* 355, *Δ* 545), nebo s příslovcem (*A* 179, 492, *Γ* 325), nebo s nějakým doplňkem (*Δ* 154, Z 7, *O* 443, *Σ* 461).

Také člen věty stažené sem přesahuje z verše předcházejícího (*Γ* 17 až 18, *H* 400—401, *K* 6—7).

Vazby příslovečné složené z podstatného a předložky (*B* 861, Z 480), *I* 90), nebo podstatná s přívlastkem v různých pádech (*A* 447, 578, *Γ* 189) zaujímají zhusta začátek hexametru až do caesury τριθημιμερής.

V této části hexametru vyskytují se často slova rozměru choriambického, a to podstatná jména (*B* 817, *Δ* 429, *N* 314), adjektiva (*A* 114, 529, 561, *B* 600), příslovce (*A* 359, *Γ* 436, *Δ* 390, 428), participia (*A* 244, *Γ* 307, Z 514), infinitivy s koncovkou μεναι (*Γ* 120, *K* 353, 359).

Pozoruhodny jsou též mnohé ustálené začátky vět hlavních i vedlejších, jež tuto část hexametru zabírají (*A* 62, 92, 605, *Γ* 209, 432, *Δ* 40, 446).

Povšimnutí zasluhuje též rozhraní vět, jež padá do středu stopy první. Ježto věta přesahující do první stopy hexametru z verše předcházejícího zpravidla úzce souvisí s větou následující, nebylo na tomto rozhraní vět pausy šetřeno. Věta následující jest buď hlavní uvozovaná spojkou ἀτάρ nebo δέ (*A* 463, *B* 266, *Γ* 270, *M* 144), nebo vedlejší, zvlášť vztažná, nebo příčinná uvozovaná spojkou ἐπεί (*A* 235, *B* 171, *Γ* 59, *I* 592, *Ξ* 91).

Také jednoslabičná slova zakončujíce větu v předešlém verši umístěnou vyskytují se na začátku hexametru a mají zpravidla význam zvukodobný (*Γ* 378, *E* 147, *Ω* 622.

Spisovatel všímá si též některých zajímavých ukazův umělého pořádku slov v hexametru, zvláště v tom, který rozdělen jest caesurou stopy třetí ve [illegible] polovice skoro stejné. První místo obou polovic zabírají zhusta slo[illegible] úzce souvislá, jako podmět a výrok, podstatná a přívlastek atd. (*A* 405, *Γ* [illegible], *Δ* 1). Také poslední místo obou polovic bývá zabráno slovy úzce sou[illegible]mi (*A* 11, 490, *B* 484, *Γ* 141).

[illegible]namný jesti též proložený pořádek slov (řetězový), jenž zaujímá cel[illegible] (*A* 152, 304, *Γ* 222, *O* 592). Proložený pořádek vyskytuje se tal[illegible]to ve druhé polovici hexametru (*A* 36, 41, *B* 41, 42). Též na začá[illegible]konci hexametru položena jsou nejednou slova úzce souvislá (*A* 105,

B 126, 134, 352, *Γ* 197). Nebo příbuzná (*B* 264, 596). Pozoruhodný jesti též pořádek slov ve větách stažených; zabírajíť nejednou členy vět stažených začátek obou polovic hexametru (*A* 586, *Δ* 380, *E* 199, Z 1, 20), nebo konec jejich (*B* 220, *Δ* 26, *E* 774, 879), nebo začátek a konec hexametru (*A* 395, 548, *B* 90, *Δ* 359, *E* 86). Posléze vyskytují se členy vět stažených i v středoverší (*A* 469, *B* 281, *Δ* 65, 540, *H* 151).

Zvlášť slovesu vykazována byla v hexametru významná místa. Vyskytují se zhusta slovesa dvou různých vět na začátku obou polovic verše (*A* 468, *Δ* 331, *E* 227, *Φ* 256, δ 595), nebo na začátku první a na konci druhé polovice (*A* 104, 589, *B* 171, *Γ* 110, *X* 483).

Obě polovice zaujaty bývají souměrně dvěma větami, jež mají slovesa na začátku (*Δ* 278, *E* 611, Z 168), nebo na konci svém (*A* 25, 57, *Γ* 415, *Δ* 21). Slovesa jsou na začátku, podměty nebo předměty na konci obou polovic hexametru (pořádek anaforický) (*A* 454, *B* 548), nebo slovesa jsou na konci, podměty nebo předměty na začátku obou polovic (též anaf. pořádek) (*B* 410, *Θ* 4).

Slovesa jsou na začátku a na konci hexametru (*A* 449, *E* 47); jsou-li při tom podměty nebo předměty v středoverší, jest pořádek slov chiastický (*H* 161, *Σ* 452, *Φ* 313).

Jinde jsou slovesa v středoverší (*Γ* 280, Z 167, *Θ* 196).

Zabírají-li pak podměty nebo předměty kraje hexametru, jest pořádek slov rovněž chiastický (*Γ* 62, *K* 252, *P* 583).

Posléze všímal si spisovatel pořádku vlastních jmen v hexametru, kteráž jsou zpravidla na významných místech. Zvláště dvě vlastní jména v různých větách nebo v různých vazbách měla určitá místa ve verši, a to buď na začátku obou polovic hexametru (*A* 38, *Γ* 16, *E* 547), nebo na konci obou polovic (*A* 392, 509, *B* 472, *Γ* 118), nebo na začátku a na konci hexametru (*A* 12, 36, *B* 106, *E* 432), nebo v středoverší (*A* 369, *Γ* 281, ε 331, 332). Dvě vlastní jména v různých vazbách vyskytují se též vedle sebe v první polovici hexametru (*B* 352, *Γ* 121, *E* 527), nebo ve druhé polovici (*A* 182, *Γ* 403); též na konci jednoho a na začátku druhého verše (*A* 163—164, *E* 711—712, *N* 451—452).

Umělé řadění jmen vlastních, jsou-li hromadně uváděna.

Fonetických okras vyskytuje se drahně v Iliadě a v Odyssei.

Z nich vytknouti jest především alliteraci (assonanci), jež bývá ve dvou slovech vedle sebe na různých místech hexametru (*A* 237, *Γ* 146, 436, Z 10, *K* 221, 223, α 162), nebo na začátku obou polovic hexametru (*A* 105, *Γ* 346, *M* 202, *N* 19), nebo na konci obou polovic (*A* 3, *B* 44, *Δ* 763, *N* 69). Leckde alliterují tři slova i více slov (*A* 405, *Γ* 50, *A* 526, *Θ* 274). Také se vyskytuje dvojí alliterace neb assonance v té[illegible]rši (*B* 117, *E* 116, 807, *I* 63).

Líčení zvukodobného dodělávali se epičtí básníci kladouce ve[illegible]be slova, v nichž se stejné hlásky vyskytují (*A* 249, *Δ* 105, *E* 50[illegible] 79, *Σ* 470).

Někdy hromaděním stejných koncovek zobrazovali básníci [illegible] jev nebo děj nějaký (*B* 87—88, *E* 526, *O* 711—712, *Π* 633, *Φ* [illegible]

Také rhytmem veršů, t. j. buď hromaděním spondeiů nebo daktilů (iambů, anapaestů) zobrazován byl zjev, děj nebo předmět nějaký (*B* 210, *Γ* 344—345, *E* 741—742, *Θ* 107, *λ* 598, *o* 334).

Slov zvukodobných vyskytuje se v obou básních mnoho (*B* 810, *Δ* 125, *E* 42, *N* 798, *Π* 118).

Slova, jež zvukem sobě podobna byla, třebas jen částečně, často úmyslně byla vedle sebe řaděna neb alespoň místěna v témž verši (*B* 292, 758, *Δ* 323, *E* 486, Z 201, *Λ* 268).

Slovesa s podstatnými jmeny téhož původu v různých pádech byla spojována (*σχῆμα ἐτυμολογικόν*) (*B* 264, *Δ* 260, 324, Z 47, *Θ* 506, *I* 75, *M* 175).

I jiná slova příbuzná nebo táž slova v různých tvarech často vedle sebe neb alespoň v témž verši byla kladena (*B* 363, *Δ* 31, 104, *H* 97, *N* 130—131, *Ξ* 382, *Π* 776, *Σ* 309).

K fonetickým ozdobám dlužno přičísti též anaforu (*Λ* 266—267, *Δ* 405—406, *Λ* 494, 728), epiforu (*B* 290—291, *E* 358—359) a palillogii (*B* 837—838, *Υ* 371—372, *X* 127—128).

Příspěvky k česko-německému slovníku zvláště grammaticko-fraseologickému. Sestavil Frant. Št. Kott. (Archiv pro lexikografii a dialektologii, jejž vydává tř. III. České Akademie. Číslo I.) — V Praze 1896.

Tyto příspěvky a doplňky vybrány jsou dílem z pramenů, jichž spisovatel již dříve ve Slovníku užil, dílem z několika knih posud nevyčerpaných; slov a frasí přímo z mluvy lidu hl. moravského vzatých vřaděno poměrně málo. Přihlíženo opět k hlásko- a tvarosloví a ku skladbě. Vřaděna byla ovšem slova posud v žádném slovníku nezaznamenaná, ale i taková, která ve Slovníku spisovatelově již obsažena jsou, mohl-li spis. k nim připojiti zevrubnější udání pramenů, nový nebo lepší, hlavně starší doklad, význam posud nepodaný, výklad lepší dřívějšího, mohl-li k nim přidati nové vazby slov novými citáty a doklady opatřené a konečně dobré frase, přísloví atd. Prameny jsou zpravidla všude zevrubně označeny.

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Ročník VII. Číslo 2. Adam Asnyk: ***Kiejstut.*** Tragoedie o 5 jednáních. Autorisovaný překlad Františka Vondráčka. Nákladem Jana Otty.

Devonští brachiopodi u Čelechovic na Moravě. Napsal František Smyčka, assistent Musea království Českého. S 2 tabulkami. Předloženo dne 22. [illegible] 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. číslo 4.

[illegible] tato jest novým příspěvkem k poznání palaeozoické fauny u Č[illegible]vic. Účel její nejeví se ani tak v tom, aby podán byl podrobný a s[illegible]tavný popis 23 nalezených tam druhů, jako spíše na základě zjištění urči[illegible]h a pro jednotlivé oddíly devonské formace význačných forem pokusi[illegible]se o stanovení sporného dosud stáří dotčených usazenin. Jakkoliv opr[illegible]dek, ostatně již dříve pronesený, že zmíněné vrstvy dlužno

přičísti svrchnímu devonu a to spodnímu jeho stupni, byl nálezem charakteristických a dotud toliko v cizích aequivalentních sedimentech téhož stáří konstatovaných specií ramenonožců, jako jsou Spirifer lineatus Mart., Spirifer Verneuili Murch., Spirifer Urii Flem, Rhynchonella cuboides Sow, Productella Herminae Frech., opět nově potvrzen, nutno přece od dalšího zpracování jiných skupin tamní zvířeny, od důkladnějšího vyčerpání uvedeného naleziště a zvláště od celkového obrazu onoho mořského života očekávati ještě více světla a určitosti.

O základní hodnotě atomových vah. Napsal prof. Dr. Bohuslav Brauner. Předloženo 22. ledna 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. číslo 5.

Dříve se myslilo, že poměr mezi atomovými vahami vodíka a kyslíka jest vyjádřen přesně čísly 1 : 16. Později zdál se býti pravděpodobnějším poměr 1 : 15·96. Okolo roku 1888 objevily se práce dokazující, že ještě nižší číslo, asi 15·90 vyjadřuje poměr ten, i navrhl autor, aby se za základ hodnotu atomových vah brala atomová váha kyslíka rovná 16·00. Nejnověji nalezl Morley jakožto výsledek velkolepé práce své poměr 1 : 15·879, i nastala otázka, nemají-li býti zavedena atomová čísla všech prvků, vztahovaná na tento nový poměr. Autor ukazuje, že nejistota tohoto nového čísla kolísá mezi 15·87—15·88 i že by se tím způsobila u celé řady atomových vah chyba daleko větší, nežli jest chyba experimentem podmíněná. Ani tento důležitý důvod theoretický, ani další uvedené důvody praktické i pedagogické nedoporučují zavedení těchto nových, neobvyklých čísel, i doporučuje autor, aby se zůstalo při nezměnitelném základě hodnoty kyslíkové rovné 16.

Mechy české. Napsal J. Velenovský, m. professor botaniky při c. k. české universitě. Předloženo dne 4. ledna 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. číslo 6.

Větší práce (348 str.), jíž za základ sloužila samostatná, víceletá bádání spisovatelova. Celek skládá se z oddílu všeobecného a systematického. Oddíl všeobecný obsahuje morfologii a biologii mechů, stať o významu mechů pro okolní přírodu a charakteristiku bryologickou krajin českých.

Vyložena podrobně morfologie součástí těla mechového a poukázáno hlavně k příbuzenskému jich poměru k vyššímu a nižšímu rostlinstvu. Mech skládá se ze tří životních generací: protonematu, listnaté lodyžky a sporogonu. Prvou generací prožívá podobou i životem pravé řasy, druhou napodobuje život vyšších rostlin, třetí jeví nám první základ pravých listů kapradin. Prvá a druhá (pohlavní) rovnají se prvoklíčkům (prothallium), třetí (výtrusná, nepohlavní) rovná se listu kapradiny. Listnatý mec jest věrnou analogií vyšších, květnatých rostlin. Máme tu analogie listů, l yžek i květů. Květ barvený (Polytrichum a j.) upomíná na korunou opatře květ vyšších. Rozvětvování děje se větvemi z mediany a úžlabí, tedy dle ých pravidel jako u jevnosnubných. Oproti tomu jatrovky mají vesměs avou dichotomii, což upomíná opět na cevnaté tajnosnubné. Není tudíž leka myšlenka, že jevnosnubné odvozovati možno z mechů, cevnaté ta ubné z jatrovek.

Mechy žijí vesměs společensky a zařízeny jsou anatomií svou k udržování vlhka a vody. Vedle pohlavního rozmnožování zhusta vyskýtá se rozmnožování nepohlavní, ano jest mnoho mechů, které nikdy v plody neuzrávají.

V stati o významu mechů pro okolní přírodu krátce promluveno o vlivu mechatin na podnebí krajiny, napájení pramenů a horských vřídel vodou, poukázáno na zdárný vliv jich na čistění močálů a vod.

Charakteristika krajinná obsahuje v 9 obrazech (bližší i další okolí Prahy, střední Polabí, české Středohoří, prahorní pahorkatina jihočeská, křídové opuky severočeské, cenomanské pískovce, české rašeliny, Šumava, Krkonoše) líčení vegetace (i jevnosnubné), jak se nám jeví co celek. Vypočteny nejvýznačnější rostliny krajin jmenovaných a vyložen význam jejich na základě geografickém i geologickém. Probrána flora Šumavy (resp. vyloženy příčiny chudoby její) a srovnána flora Krkonošů se zeměmi borealnými a Alpami.

Hlavní oddíl systematický obsahuje souborný system všech českých mechů, jichž tu popsáno celkem 500 (nehledíc k nepatrným odrodám tříštivých autorů). Z těchto všech autor sám nasbíral pouze 40 druhů. V systematice proveden princip dobrých, klassických druhů a nikoliv drobivá manie moderních některých škol. Tak jmenovitě zavrženy a z velkého dílu oponenuty „druhy“ rodu Sphagnum, které nověji „sphagnologové“ na způsob rhodologů popisují. Ukázáno na nevědeckost nauky této.

V čeledi Phascaceae pojat také rod Archidium oproti zvyku posavadnímu, dle něhož rod ten tvoří svou vlastní třídu. Věc ta podrobně odůvodněna. U čeledí a rodů a místy i druhů připojeny všemožně studie morfologické a biologické, čímž práce autorova od všech jiných toho druhu se liší a slouží k oživení suchého výkladu systematického.

Jakožto nejpamátnější nálezy vzácných mechů pro Čechy lze zvláště jmenovati následující: Phascum Floerkeanum, Ephemerella, Molendoa, Fissidens Arnoldi, Trichostomum pallidisetum, crispulum, mutabile, tenue, Tortula obtusifolia, Grimmia plagiopoda, unicolor, anodon, Schistidium pulvinatum, plodný (!) Dryptodon Hartmani, Orthotrichum gymnostomum, Webera proligera, pulchella, Bryum murale, plodné (!) Mnium cinclidioides, plodná (!) Philonotis adpressa, Neckera oligocarpa, Thuidium Philiberti, Orthothecium intricatum, Brachythecium salicinum, B. erythrorrhizon, Plagiothecium neckeroideum, Hypnum imponens, Haldanianum.

Pochybné druhy neb nahodile sbírané autor po většině vynechal (tak ku př. Desmatodon v Krkonoších, Bryum arcticum, subrotundum) v přesvědčení, že kompilováním nespolehlivých dat vědě se neposlouží. Celá práce autorova obsahuje vedle nesčetných nových stanovisk asi 150 vůbec pro Čechy nových druhů. Podrobné výzkumy bryologické a vědecké cesty autorovy vztahují se celkem na širší okolí Pražské (po Mělník, Kolín, Čes. [illegible]l, Čer. Kostelec, Konopiště, Lochovice, Beroun, Křivoklát), Písek, Rož[illegible]l, Blatnou, Veselí, Lásenice, Třeboň, Jestřebí, Řip, Milešovku, Kalich, [illegible]e, Bezdězy, Oustí n. O., Litice, Domažlice, Strašice, Peruc, Louny, celou [illegible]a Krkonoše.

Hydratace vyvolaná kovy. Napsali prof. Dr. B. Raýman a Dr. Ot. Šulc. Se čtyřmi vyobrazeními. Z chemického ústavu české university. Předloženo dne 30. dubna 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. číslo 19.

Úplné jak možno studium inverse sacharosy a tudíž pokračování v práci naší (Inverse sacharosy vodou, Rozprav třídy II. ročníku V. č. 33.) zdálo se mimo jiné zajímavým po stránce ryze theoretické. Jestiť chemismus inverse posud záhadným. Kyseliny, jež sacharosu invertují, nejeví slučivosti se složkami molekuly sacharosové. V období s inversí zjistili Landolt a Ostwald, že veškeré oxydační a redukční pochody v prostředí vodném jsou zrychleny přítomností kyselin a sice poměrně s jejich affinitními koëfficienty, a to i tentokráte, kdy nevznikuou žádné sloučeniny zásadité, takže zde neběží o jakousi predisposici. Stejně zvláštního rázu jsou námi pozorované zjevy, kde kovy udělují vodě schopnosť prováděti reakce hydrolytické, zejména schopnosť invertovati sacharosu. Pravíme zatím, že kovy mohou vodu ionisovati. Působnosť ta kovů jest velmi nápadná. Kdežto v nádobách z tvrdého skla vodou zcela čistou (kriteriem čistoty byla vždy vodivosť elektrická) ani po varu mnohohodinném, ba ani když kyslík roztokem prováděn, inverse ani nepočala, proběhla po 20tihodinném záhřevu 20%ního roztoku sacharosového v nádobě platinové téměř zúplna. Klesalť původní polarisace + 13°25 na — 3°32. Že pouze platina uspíšila reakci, že neběží tu o vliv vzdušného kyslíku, patrno z toho, že pokus vedl k stejnému výsledku, i když roztok cukerný pokryt byl chránivou vrstvou pseudokumolu. Podobný, ač nestejně silný vliv prokázala měď a stříbro, když pokusy za podmínek naprosto stejných byly provedeny. Roztoky až ku konci pokusu zachovaly neutrálnosť. — Ještě účinněji působí práškovité kovy platinové, když s malým množstvím kovu (1 *g*) vaříme 20%ní roztok (50 cm^3) sacharosový v nádobě skleněné. Nejúčinněji působí palladium. Účinnosť kovů jednotlivých jeví se přirovnáním dob potřebných k úplné inversi:

	Konečná polarisace		Potřebná
kov:	počítaná:	dosažená:	doba:
Palladium	— 3°75	— 3·45	4h
Rhodium	— 3·75	— 3·73	15
Osmium	— 3·71	— 3·54	20.

(Pokračování.)

Opravy.

Str. 134, ř. 26. škrtni „o čem v čís. 9."
Str. 164, ř. 6. piš бь—ѭ m. бь—ѫ.
Str. 330, r. 13. piš ѩко místo ѧко.

Doplňky.

Str. 163. Ke kořeni *pes* patří též čes. *o-pes-ka* praeputium, v *o-pes-lý* nestoudný, *pes-ký* hanebný, *peství* z pes-ství hanebnosť.
ib. Ke slovín. zapasti se „množiti se" patří též rus. запáсъ zá-

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

Index filologický.

Od prof. Fr. X. Prusika vyšly tyto vědecké práce:

1. Posudek „Ukázky Slovníku grammaticko-fraseologického od prof. Fr. Kotta. 1875." (Listy filologické a paedagogické II, 224.) V Praze. 8°.

2. Wie sind die possessiven Adjectiva auf *-uj* und *-овъ* und die possessiven Pronomina *moj, tvoj, svoj* im Slavischen zu deuten? (Sitzungsberichte der phil.-hist. Classe der kais. Akademie der Wissenschaften 1876. Svazek LXXXIII. 407.) Wien. 8°.

3. Studie o dativě. (Programm real. gymnasia Příbramského 1876.) V Příbrami. 8° — Též o sobě.

4. Zraka grammatická. (Komenský 1876, č. 29. 46. 1877, č. 1. 2.) V Praze. 8°.

5. Jak vzniklo IHS (Časop. katol. duchovenstva 1876, 360.) V Praze. 8°.

6. Četné filologické článečky v Fr. Kottově Česko-německém slovníce. V Praze.

7. Etymologie des Comparativs **каштий, каштє, каштьшь**, böhm. viace, viece, vice = viecši, vécši. (Archiv f. slavische Philologie, red. V. Jagič, II. 393.) Berlin 8°.

8. Příspěvky k nauce o tvoření kmenův ve slovanštině a zvláště v češtině. I. V Příbrami 1877. 8°.

9. Bemerkungen zu Prof. Gebauer's Lautlehre der böhm. Sprache. (Archiv für slavische Philologie II. 694.) Berlin. 8°.

10. Posudek „Uvedení do mluvnice české. Sepsal Jan Gebauer." (Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. 1877. 922.) Wien. 8°.

11. Das böhmische kluku klukovská, chlape borová, ty vole volská, to je kšá tenisá u. ä. (Archiv für slavische Philologie III.) Berlin 8°.

12. Этимологія слова девенóсто, неправильно девянóсто. (Сборникъ отдѣленія русскаго языка и словесности. Svazek XVIII.) Санктъ-Петербургъ. 8°

13. O comparativě ve slovanštině. (Programm gymnasia Roudnického 1882.) V Roudnici. 8°. — Též o sobě.

14. Seznam místních jmen na Podřipště. V Roudnici 1884. fol.

15. Etymologie des griech. *ἐννέα, ἐννά-εις* (ion. *εἰνά-*), *ἐνενή-κοντα, ἔνατος* (hom. *εἴνατος*). (Sitzungsberichte der königl. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften, phil.-hist. Classe. 1885.) V Praze. 8°.

16. Původ jmene „Čech". (Zprávy o zasedání Král. České společnosti nauk, třída fil.-hist. 1885.) V Praze. 8°. — Viz též Ottův Slovník naučný s. v. Čech a opravy k tomu článku v V. díle, str. 960.

17. Posudek „Pravopisného ukazatele" od Jos. Wenzla, Fr. Bílého a Julia Rotha. (Paedagogium 1886, 134. 179.) V Praze. 8°.

18. Místopisné výklady. (Památky archaeologické XII, 115.) V Praze 1885. 4°.

19. Recension von V. Brandl's Glossarium. Allgemeine österr. Literaturzeitung. I. Nr. 12—14.) Wien 1885. 4°.

20. Příspěvky místopisné. (Sborník historický III, 276. 339.) V Praze 1885. 8°.

21. Drobné výklady etymologické. (Časopis vlasten. spolku musejního v Olomouci č. 7. 9—11.) 1885. 1886. v. 8°.

22. Staré nápisy české. (Památky archaeologické XIII, 269.) V Praze 1886. 4°.

23. Potřeba dalších zkoušek rukopisů Královdvorského a Zelenohorského. (Národní Listy 1886, č. 86.) V Praze. fol.

24. K obraně rukopisův Královdvorského a Zelenohorského. (Světozor 1886, č. 17—21, str. 259. 275. 291. 307. 330.) V Praze. fol.

25. O filologických námitkách proti rukopisům Královdvorskému a Zelenohorskému. (Osvěta 1886. 559. 600. 702. 791. 1081.) V Praze. 8°.

26. Posudek III. dílu Čítanky pro nižší třídy středních škol, sestavené Václ. Petrovem. (Národní Listy 1886, č. 196.) V Praze.

27. *a*) České glossy latinského rukopisu Roudnického z XV. století. Text. (XXII. roční zpráva akad. gymnasia v Praze 1886.) 8°. Též o sobě. — *b*) Rozprava o nich. (Krok II.) 1888.

28. Bratří Thamové a soudruzi jejich. (Světozor, 1886, č. 46, str. 724.) V Praze fol. — Srv. čís. 45, V.

29. Rukopisy Královdvorský a Zelenohorský. Dle originálův kriticky upravil. V Praze 1886. 16°.

30. Rukopis Královdvorský. Jos. Manesem illustrované vyd. V Praze 1886. 4°.

31. Etymologica. (Krok, každý ročník.) V Praze 1887 atd. (Pátá výr. zpráva soukromé střední školy dívčí spolku Minervy za r. 1895.) V Praze. v. 8°.

32. Příspěvky k textové kritice a exegetice. (Krok, každý ročník.) 1887 a d.
33. Šimon Hájek a jeho Tabula barbarolectica. (Krok I.) V Praze 1887.
34. Duchovní romány: Josef a Asenech. Život Josefův. Adam a Eva. (Krok I. II.)
35. Č. Šerclova mluvnice jazyka ruského. Posudek. (Krok I.)
36. Plzeňský rukopis Husovy Postilly. (Věstník Král. České společnosti nauk, třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1887.) V Praze. 8°.
38. Úvahy: *a*) Jul. Grégr, Na obranu Rukopisů Královédvorského a Zelenohorského. (Světozor 1887, č. 15.) — *b*) Edmund de Schweinitz, The History of the church known as the Unitas Fratrum or the unity of the Brethren, founded by the followers of John Hus, the Bohemian reformer and martyr. (ib. č. 23.) — *c*) O působnosti T. G. Masarykova Athenaea. (Krok I.) — *č*) Píseň o bitvě u Kressenbrunnu. Báseň Ad. Heyduka. K vydání upravil Jan V. Novák. (Krok II.) — *d*) Fechtner, Die praktische Philosophie und ihre Bedeutung für die Rechtswissenschaft (ib. II.) — *ď*) Dr. Henry Schliemann. Tiryns. (ib. II.) — *e*) P. Krbek. Naše [illegible] (ib. II.) — *ě*) L. Chleborad, Bulgarische Grammatik. (ib. II.) — *f*) R. Zawiliński, Wyjątki z pomników języka polskiego wieku XIV.—XVI. (ib. VI.) — *g*) V. Brandl, Kniha pro každého Moravana (ib. VI.). — *h*) Jan Lego, Mluvnice slovinského jazyka (ib. VII.) — *ch*) Vác. Ježek, Po třiceti letech (ib. VII.) — *i*) Zur Frage der Gehalts-, Ascensions- und Dienstverhältnisse der österr. Mittelschulprofessoren. (ib. VII.) — *j*) H. Wunsch, Jaroslav Vrchlický jako učitel básníka. (ib. VIII.) — *k*) Алексѣй и С. Любомудровъ, Яана Амоса Коменскаго Великая Дидактика. (ib. X.) — *l*) Ф. И. Св., Прикарпатская Русь подъ владѣніемъ Австріи. (ib. X.). — *m*) Hlídka programmův. (Krok I.—VIII.) — *n*) Drobnější úvahy (v rubrice Literatura), zprávy literární a bibliografické. (Krok, každý ročník.)
39. Kniha Třebenská. (Památky archaeologické XIV, 251. 293.) V Praze 1889.
40. Fr. Pastrnek, Beiträge zur Lautlehre der slovakischen Sprache in Ungarn. Posudek. (Krok II.)
41. Václav Hájek z Libočan. (Zlatá Praha 1888, č. 12.)
42. Jar. Vrchlického Legenda o sv. Prokopu. Pro mládež upravil a úvodem opatřil. V Praze 1888. 2. vydání 1897.
43. O jmenech osobních a o původu příjmení českých. (Krok III.) 1889.
44. České Alexandreidy rýmované, jich pramenové a obapolný poměr. (Krok III. V.) — Též o sobě. V Praze 1891. 8°. — Srv. čís. 74.
45. Literárně-historické příspěvky: I. Václav Hájek z Libočan. II. Šimon Bakalář Hájek. III. Tadeáš Hájek z Hájku. IV. M. Jan z Rokycan. V. Bratři Dolanové; srv. čís. 28. (Krok III.)
46. Posudky: *a*) F. Vymazal, Novočeské básnictví zjednodušené. — *b*) Jos. Jireček, O zvláštnostech češtiny ve starých rukopisech moravských. — *c*) Č. Zíbrt, Staročeské výroční obyčeje, pověry, slavnosti a zábavy prostonárodní. — *č*) Em. Kovář, Česká mluvnice pro školy střední a ústavy učitelské. (Krok III.)
47. Kronika o Bruncvíkovi. (Krok IV.) 1890. — Srv. č. 67. — Viz též Ottův Slovník naučný s. v. Bruncvík.
48. Posudky: *a*) Ом. Огоновскій, Граматика рускои языка. — *b*) М. Петровскій, Исторія о славномъ королѣ Бруцвикѣ. — *c*) Fr. Vlček, J. W. Goethe, Faust. — *č*) Em. Kovář, Nákres mluvnice starobulharské. (Krok IV.)
49. Berezozol. (Ottův Slovník naučný s. v.) 1890.
50. Kie, kiež sloven., čes. ké, kéž. (Slovenské Pohľady X, 554.) V Turčanském sv. Martine 1890. 8°.
51. Potřeba českého semináře při universitě k náležité přípravě příštích učitelův jazyka českého. (Krok V.) 1891.
52. „Lepké moře“ v AlxV co znamená. (ib. V.)
53. „Brod“ v místních jmenech. (ib. V.)
54. Školstvo Švýcarské. (ib. V.)
55. S. Czambel, Slovenský pravopis. Posudek. (ib. V.)
56. Kronika o Bohovém Sayfrydovi. (Věstník Král. České společnosti nauk, třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1891.) V Praze. 8°.
57. Dědky či dietky u Dalemila? (Krok VI.) 1892.
58. Příspěvek k životu Fr. Lad. Čelakovského. (ib. VI.)
59. Příspěvek k životu V. Hankovu. (ib. VI.)
60. Opravy a dodatky k Erbenovým Regestům I. (ib. VI.)
61. Sibiřské školstvo. (Osvěta 1892, 643.)
62. Ženská škola gymnasijní ve Vídni. (Ženské Listy 1892.) V Praze. 2°.

(Pokračování.)

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

Index decim. 057.4.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VĚDĚ A POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk

ROČNÍK XII.

Vychází 1. dne měsíce února, dubna, června, října, prosince v sešitech 4archových — Předplácí se ročně v Rakousko-Uhersku 6 k (3 zl.), v cizině 7 k (3 zl. 50 kr. = 6 marek = 6 šil. = 8 fr. = 3 rub.). Jednotlivý sešit stojí 80 h (40 kr.). — Redakce a administrace v Praze, II. Palackého nám. čís. 359.

V PRAZE 1898.

Vydavatel a nakladatel Fr. Prusík. — Tiskem F. Šimáčka v Praze.

Obsah XII. ročníku (1898).

Rozpravy.

Úvahy.

Literatura.

Drobné zprávy.

Index filologický.

ROČNIK XII. Index decim. 057.4. SEŠIT 1.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VĚDĚ A POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR
FRANT. XAV. PRUSÍK,
prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk.

OBSAH:

V PRAZE 1898.

Vydáno 4. února 1898.

Prof. Fr. X. Prusík vydal tyto vědecké práce:

1. Posudek „Ukázky Slovníku grammaticko-fraseologického od prof. Fr. Kotta 1875.“ (Listy filologické a paedagogické II, 224.) V Praze. 8°.

2. Wie sind die possessiven Adjectiva auf *-uj* und *-ovъ* und die possessiven Pronomina *moj*, *tvoj*, *svoj* im Slavischen zu deuten? (Sitzungsberichte der phil.-hist. Classe der kais. Akademie der Wissenschaften 1876. Svazek LXXXIII, 407.) Wien. 8°.

3. Studie o dativě. (Programm real. gymnasia Příbramského 1876.) V Příbrami 8°. — Též o sobě.

4. Zrnka grammatická. (Komenský 1876, č. 29. 46. 1877, č. 1. 2.) V Praze. 8°.

5. Jak vzniklo IHS (Časop. katol. duchovenstva 1876, 360.) V Praze. 8°.

6. Četné filologické článečky v Fr. Kottově Česko-německém slovníce. V Praze.

7. Etymologie des Comparativs **кашчий**, **кашче**, **каштьшь**, böhm. viace, více, více ; viecší, věčší. (Archiv f. slavische Philologie, red. V. Jagić, II. 393.) Berlin 8°.

8. Příspěvky k nauce o tvoření kmenův ve slovanštině a zvláště v češtině I. V Příbrami 1877. 8°.

9. Bemerkungen zu Prof. Gebauer's Lautlehre der böhm. Sprache. (Archiv für slavische Philologie II. 694.) Berlin. 8°.

10. Posudek „Uvedení do mluvnice české. Sepsal Jan Gebauer.“ (Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. 1877, 922.) Wien. 8°.

11. Das böhmische kluku klukovská, chlape horová, ty vole volská, to je ... lenivá u. ä. (Archiv für slavische Philologie III.) Berlin 8°.

12. Этимологія слова девеносто, неправильно девяносто. (Сборникъ отдѣленія русскаго языка и словесности. Svazek XVIII.) Санктъ-Петербургъ. 8°.

13. O comparativě ve slovanštině. (Programm gymnasia Roudnického 1884.) V Roudnici. 8°. — Též o sobě.

14. Seznam místních jmen na Podřipště. V Roudnici 1884. fol.

15. Etymologie des griech. *ἐννέα*, *ἐννά-κις* (ion. *εἰνά-*), *ἐνενή-κοντα*, *ἔνατος* (hom. *εἴνατος*). (Sitzungsberichte der königl. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften, phil.-hist. Classe 1885.) V Praze. 8°.

16. Původ jmene „Čech“. (Zprávy o zasedání Král. České společnosti nauk, třída fil.-hist. 1885.) V Praze. 8°. — Viz též Ottův Slovník naučný s. v. Čech a opravy k tomu článku v V. díle, str. 960.

17. Posudek „Pravopisného ukazatele“ od Jos. Wenzla, Fr. Bílého a Jul. Rotha. (Paedagogium 1886, 134. 179.) V Praze. 8°.

18. Místopisné výklady. (Památky archaeologické XII, 115.) V Praze 1885. 4°.

19. Recension von V. Brandl's Glossarium. Allgemeine österr. Literaturzeitung 1. Nr. 12—14.) Wien 1885. 4°.

20. Příspěvky místopisné. (Sborník historický III, 276. 339.) V Praze 1885. 8°.

21. Drobné výklady etymologické. (Časopis vlasten. spolku muzejního v Olomouci č. 7. 9—11.) 1885. 1886. v. 8°.

22. Staré nápisy české. (Památky archaeologické XIII, 269.) V Praze 1886. 4°.

23. Potřeba dalších zkoušek rukopisů Královdvorského a Zelenohorského. (Národní Listy 1886, č. 86.) V Praze. fol.

24. K obraně rukopisův Královdvorského a Zelenohorského. (Světozor 1886, č. 17—21, str. 259. 275. 291. 307. 330.) V Praze. fol.

25. O filologických námitkách proti rukopisům Královdvorskému a Zelenohorskému. (Osvěta 1886, 559. 600. 702. 791. 1081.) V Praze. 8°.

26. Posudek III. dílu Čítanky pro nižší třídy středních škol, sestavené Václ. Petrovem. (Národní Listy 1886, č. 196.) V Praze.

27. *a*) České glossy latinského rukopisu Roudnického z XV. století. Text. (XXII. roční zpráva akad. gymnasia v Praze 1886.) 8°. Též o sobě. — *b*) Rozprava o nich. (Krok II.) 1888.

28. Bratří Thamové a soudruzi jejich. (Světozor, 1886, č. 46, str. 724.) V Praze fol. — Srv. čís. 45, V.

29. Rukopisy Královdvorský a Zelenohorský. Dle originálův kriticky upravil. V Praze 1886. 16°.

30. Rukopis Královdvorský. Jos. Mánesem illustrované vyd. V Praze 1886. 4°.

31. Etymologica (Krok, každý ročník.) V Praze 1887 atd. (Pátá výr. zpráva soukromé střední školy dívčí spolku Minervy za r. 1895.) V Praze. v. 8°.

32. Příspěvky k textové kritice a exegetice. (Krok, každý ročník). 1887 atd.

33. Šimon Hájek a jeho Tabula barbarolectica. (Krok I.) V Praze 1887.

34. Duchovní romány: Josef a Asenech. Život Josefův. Adam a Eva. (Krok I. II.)

35. Č. Šercelova mluvnice jazyka ruského. Posudek. (Krok I.)

ROZPRAVY.

Příspěvek k synonymice českých jmen rostlinných.

Podává *Jos. Dědeček.*

3. Slunečnice a čekanka.

Slunečnice vůbec tak zvaná (Helianthus annuus L.) jest dcerou Jižní Ameriky, odkud prý pochází i *slunečnice hlíznatá* (H. tuberosus L.), častěji „židovské brambory“ zvaná, a ne-li z Jižní, tedy ze Střední a Severní Ameriky rozešly se světem ostatní vůbec ku třiceti druhům obnášející členové tohoto rodu. První druh zdomácněl u nás nadobro, ač více pro okázalosť, než pro užitek, jehož by u věcší míře pěstován hojně skytal hospodáři, resp. jeho drůbeži, svým olejnatým chutným plodem. Druhý druh, známý škrobovitými hlízami, bramborovým i chutí se rovnajícími, z téže příčiny zasluhuje, aby u nás chován byl šetrněji a obecněji, než pouze tu a tam v chudé zahrádce z pouhé jakoby milosti a proto, že jednou zasazen a nepleněn roste tam do libosti.

Avšak nejedná se tu o praktickou důležitosť obou těch rostlin, ale o přednosť jejich českého rodového názvu „slunečnice“ — *o jich rodokmen.* Nelze nám jinak, než tento uváděti v souvislosti s dobou objevení kolébky slunečnice, ať již stalo se to zásluhou odvážného Janovana okolo r. 1492 — nebo dle jiných zpráv výpravami Normanských plavců — nebo dávno před těmito plavbami Číňanů hned v 5. století po Kr.

Opírajíce se o tento podklad, můžeme dle přístupných pramenů ...o postaviti, že rostlina s nynější slunečnicí totožná známa u nás ...rve za doby Mathiolovy, v jehož proslaveném herbáři, vydaném ...n textu r. 1596 Veleslavínem, sluje prostě *slunečný květ indi-...ý veliký* („slunečný květ“ dle slovního překladu tehdejšího názvu ...ského *flos solis* peruvianus), jenž druhdy slul též Chrysanthemum ...vianum, Sol indianus, Planta maxima nebo Corona solis — a *Sonnen-*

V době vydání Mathiolova herbáře Thadeášem Hájkem r. 1562 „slunečný květ“ ještě tu znám nebyl, což vysvítá i ze slov vydání z r. 1596, jež znějí: *„před několika lety tuto bylinu* (slunečný květ indianský veliký) *z Ameriky a Peru k nám přinesli.“*

Význam pojmu *Helianthus* a *slunečný květ* závisí na fysiologické vlastnosti oné rostliny tím památné, že rozvinutým úborem svým od východu k západu slunce k tomuto se obrací. Nečiní to sice každá, ať stojí s mnohými v jedné řadě proti slunci, ale většina z nich, jakoby i rostliny měly svou letoru. Takovýmto heliotropismem vyniká však mnoho rostlin, zejmena též *Helianthemum* a *Heliotropium*, a po případě i naše *čekanka*.

Této citlivosti rostlin oproti slunečným paprskům všímáno si již v starších dobách; zvláště pak hodí se našemu účelu synonymika uvedená mezi pravými glossami (r. 1252), kde vedle nyní obskurního názvu *nehetci* (i nehetec) stojí poutavější *eliotropium* a *solsequia herba*. —

Bohemarius (r. 1309) uvádí solsequium jako *čekanku*, kdežto mladší Olomúcký herbář (r. 1326) s týmž latinským názvem, k němuž i příjmí eliotropia, sponsa solis a intuba připojuje, ve spojení uvádí **slunečnici** (tam *slunechnycye*), jako na jiném místě *scirbak* (štěrbák) a *mleczi* (mléčí) s názvem endiuia (—via).

Po příkladu Bohemaria uvádějí i jiné prameny, jako: Klen Rozkochaný,[1]) Křišťan, Vodňanský, Černý a mnohé traktáty a rukopisy lékařů českých *čekanku* neboli *čakanku* se synonymy solsequium (někde i solsticium), eliotropia a po případě i cicorea — podobně jako Th. Hájek a Veleslavín — *žádný z nich však neřídil se herbářem Olomúckým, tak že se téhož slunečnice v jeho významu na dobu několika století nadobro ztratila.*

Teprve za doby Preslovy vynořil se název *slunečnice* opět na povrch, avšak nikoliv v zastaralém významu pro čekanku, nýbrž pro *Helianthus annuus L.*, s nímž částečně spojen zůstal až na dobu nynější, částečně však přenesen byl na rostliny jiné, nebo i pozměněn. — Že i jiné rostliny známy jsou jmenem slunečnice, uvádí při ní Jungmann ve svém slovníku, dle něhož i t. zv. *otočník*, Heliotropium, a kromě toho i *rozrazil polní* (Veronica agrestis), tento prý v okolí Pražském, „slunečnicí“ zovou.

Místo slunečnice užívá se nepochybně dle příkladu Polákův mužského jmena *slunečník* i pro naši nynější slunečnici, i pro svrchu uvedený *otočník*, ale kromě toho místem i pro nadmutici (Cucubalus). Zlobický († 1810) přidělil ve svých dodatcích ku slovníku Rosovu i *pampelišce* (u něho solsequium) synonym „slunečník“. — Dle Reusse (Květena Slovenska r. 1852) znám jest u Slováků *slunečník* nebo i *slnečník* pro naši slunečnice do této doby.

[1]) Správněji: Slovník Rajhradský; viz Krok VII, 96.

Několik poznámek ku knihovnictví na středních školách.

Podává Dr. *Boř. Prusík.*

Výnosem vys. c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 30. prosince 1896 č. 26.362 nařízena výměna časopisů mezi jednotlivými ve skupinové svazky sdruženými ústavy a uveřejňování katalogů knihoven jednotlivých ústavův ve výročních zprávách.

Výnos tento přináší s sebou velice mnoho dobra. Je tím jednak docíleno důkladnější využitkování knihovny, než bylo posud, jednak umožní se tím úspora ve vydajích knihovních, že totiž bude možno pro celou skupinu ústavů předpláceti pouze jeden exemplář *méně důležitých* (hlavně zahraničních) časopisů. *Domácí časopisy vědecké* a takové, jež jsou věnovány speciálně střednímu školství, bude ovšem záhodno, ba nutno odebírati *na každém* ústavě, jednak aby nenastala rušivá mezera v knihovně; časopis takový nelze zajisté vyčerpati pojednou, snad za několik dní, nýbrž jest třeba *častěji* se k němu vraceti a vydatně ho používati k dalšímu poučení a vzdělání, proto musí býti časopis takový na snadě, *stálé* po ruce v *každé* školní knihovně; — jednak pak má *každý* ústav povinnosť podporovati co možná *domácí*, v obory jeho zasahující literaturu.

Výše zmíněný výnos dozajista přispěje i k čilejšímu vzájemnému vypůjčování nejen časopisů ale i jiných děl mezi středními ústavy. Věc ta sice přitíží poněkud pp. knihovníkům jednotlivých ústavů, ale ulehčí do jisté míry přetížené poštovní agendě c. k. universitních a studijních knihoven. A mimo to vzájemné půjčování děl mezi ústavy středních škol prospěje jim samým. Nesmí se totiž zapomínati na jiný výnos c. k. ministerstva kultu a vyučování, kterým se nařizuje výměna duplikátů. Dílo, které v témž vydání je v některé z universitních neb státních knihoven ve více než v jednom exempláři, musí se dáti výměnou některé z knihoven, jež s dotyčnou universitní nebo studijní knihovnou jsou ve svazku. S Pražskou universitní knihovnou tvoří takový výměnný svazek knihovny vědeckých ústavů obou universit i technik Pražských a knihovny musejní a městská. Dejme tomu tedy, že by prostředky některého středního ústavu nedovolovaly zaopatřiti si na př. dosti nákladné dílo „Hermann Paul, Grundriss der germanischen Philologie". Potřebuje-li člen sboru professorského tohoto ústavu dílo to ku své vědecké práci, obrátí se ředitelstvo ovšem na universitní knihovnu I[…]skou. Ale tam, i kdyby sebe více se viděla důležitosť dvou exem[…]ů, nemůže býti více než jeden exemplář tohoto díla, a tento exem[…]ř může býti buď vypůjčen nebo zařazen do nově organisované „pří[…]í knihovny", z které se nesmí nic půjčiti mimo knihovní místnosti. […]ledkem toho by žadatel díla toho prostě nedostal. Vzájemnou vy[…]ovací agendou však se docílí vyhovění žadatelům snad ve věcšině […]adů, kdy dojde z Pražské universitní knihovny odpověď negativní. […]ihom zůstali při příkladu díla Paulova, může žadatel prohledati se[…]v jednotlivých středních ústavův a tu najde, že dílo to je na př.

v knihovně české vyšší reálky v Budějovicích jako čís. 167 oddílu VI. pod signaturou 3H74. Jest zajisté pravděpodobnější, že na ústavě tomto spíše dílo to bude k disposici než v knihovně se všech stran tak obléhané, jako jest universitní. Tím spůsobem ulehčí se jednak vědecké studium professorstva středních škol, jednak (jak se ve výnosu ministerském výslovně přeje) dojdou „zásoby kněh při středních školách věčšího využitkování“.

A tato *výměna časopisů a kněh* má se díti dle vys. výnosu pokud možno „bez formalit čas mařících“. Tento výborný požadavek tedy čelí proti dlouhým žádostem s jedné a dlouhým vyřizovacím přípisům s druhé strany. Nejjednodušší (dle skromného mínění pisatelova) modus by byl ten:

Ředitelstva středních škol mohla by se opatřiti stejnými výpůjčními lístky asi takovými, jakých používají při vypůjčování kněh z universitní knihovny. Je to lístek s kuponem, a tyto obě polovice vyplní se jmenem žádané knihy, jmenem ústavu, od něhož se kniha žádá, a ústavu, který za ni žádá, a razítkem tohoto ústavu. Tento lístek prostě v obálce beze vší žádosti [1]) zašle se ústavu, od něhož se dílo požaduje. Je-li kniha doma, zašle knihovník knihy, třeba-li s přípisem co nejstručnějším (snad na lístku k tomu účelu zvláště tištěném); hlavní lístek zařadí do *lístkového katalogu* vypůjčených kněh spořádaného alfabeticky (podle jmen vypůjčovatelů) i s kuponem. Je-li kniha vrácena, přeškrtne se hlavní lístek a prostě se zase v obálce vypůjčovateli vrátí; kupon se podrží k statistickým účelům.

V případě však, že kniha je vypůjčena nebo jinak nepřístupna, vrátí se lístek žadateli zase bez přípisu a se stručnou na něm poznámkou k vysvětlení, proč se kniha neposýlá.

To, tuším, by byl nejjednodušší spůsob výměny kněh, a tak by se asi také nejvhodněji vyhovělo výslovnému požadavku ministerského výnosu. —

Dalším nařízením ministerským jest, aby jednotlivé ústavy otiskovaly *seznamy svých knihoven učitelských ve výročních zprávách.*

Věc tato prováděla se už dříve (hlavně v Německu a i na některých ústavech rakouských), teď konečně Bohudíky bude provedena soustavně. Je to věc k přehledu naprosto nutná a při vzájemném vypůjčování nevyhnutelná. Z letošních výročních zpráv máme již před sebou několik podobných seznamů a jen mimochodem můžeme vytknouti důležitosť těchto tištěných katalogů při vzájemném vypůjčování kněh, odkazujíce na výše uvedený příklad díla H. Paulova. Aby katalogy byly pracovány jednotně, sestavila c. k. zem. školní rada stručnou, ale ú[illegible] jasnou instrukci k provádění této práce a ustanovila rozděle[illegible] na XVII oddílů.

Během několika let budou tedy vydány katalogy všech stře[illegible] ústavů. Ale tím, dle mínění pisatelova, nebude už konec, naopak[illegible]

[1]) V jednacím protokolle ústavu vyhradí se *jedno* číslo těmto zásylkám, [illegible] týče kněh či lístkův zasýlaných neb vracených. Tím spůsobem se [illegible] nic nepřitíží.

katalogy teprve budou asi podkladem k věcší práci, *k sestavení celkového katalogu středních škol jednotlivých zemí* pod tu kterou c. k. zem. školní radu patřících. Takovýto souborný a nákladem té které c. k. zemské školní rady tiskem vydaný katalog (k němuž každých 5—10 let by se mohl vydávati dodatek nově přibylých děl na všech ústavech středních jedné země) by byl věru žádoucím, neboť by se jím nejen podal celkový jasný obraz stavu knihovnického jedné země, ale *tím by také agenda vypůjčovací značně byla usnadněna.* Dnes na př. hledá-li knihovník ústavu A. nějaké knihy v knihovnách jiných ústavů, musí projíti katalogy knihoven ústavu B., C., D. atd. Kdežto pak by prostě vzal do ruky ústřední katalog a u hledaného díla by vskutku hravě se našlo, na kterých ústavech všude se toto dílo odebírá.

A tím, že po ruce budou už katalogy jednotlivých ústavův, ušetří se eventuálním sestavovatelům souborného katalogu velice obtížné cirkulování po ústavech, jaké se provádí na př. v Prusku, kde tištěné archy katalogu královské knihovny Berlínské se berou za základ a dávají v oběh po ostatních knihovnách státních. Pod díla, která jsou u dotyčných knihoven také zastoupena, napíše se jmeno knihovny; má-li knihovna tato nějaké plus, kterého královská Berlínská knihovna nemá, vpíše se do archu. A když tento arch se zase zpět vrátí, podává tak obraz celkového stavu knihovenského v Prusku. To zdlouhavé kolování tedy by bylo ušetřeno, ale forma tohoto generálního katalogu je dosti praktickou, aby mohla po případě i při ústředních katalozích knihoven středních škol býti použita.

Představuje si pak pisatel těchto řádků dle svého náhledu formu tu asi tak: Měl-li by sestaviti na př. souborný seznam z katalogů, které dnes právě má po ruce, t. j. z katalogů c. k. reál. a vyššího gymnasia na Křemencové ulici v Praze, české vyšší školy reálné v Budějovicích a c. k. reálného a vyšš. gymnasia v Příbrami, a to na př. oddílu II., rozhodl by se pro tento způsob:

II. Filosofie a aesthetika.

Číslo běžné celého katalogu	Název spisu:	Číslo běžné jednotlivých ústavův	Počet svazkův	Signatura
723	**Durdík,** J. Dějepisný nástin filosofie novověké od Descartesa až po Kanta. V Praze, 1878. 8°.			
	I. díl: R., *Budějovice.*	45	1	1 B 4
	Gr. *Praha,* v Křemencové ul.	132	1	—
24	**Durdík,** J. Dějiny filosofie nejnovější. V Praze 1886. 8°.			
	Gr. *Praha,* v Křemencové ul.	133	1	—
	Gr. *Příbram.*	126	1	A 156

Číslo běžné celého katalogu	Název spisu:	Číslo běžné jednotlivých ústavův	Počet svazkův	Signatura
725	**Durdík,** J. Dějiny filosofie řecké. V Praze 1892. 8°.			
	Gr. *Praha*, v Křemencové ul.	134	1	—
726	**Durdík,** J. Kallilogie čili o výslovnosti. V Praze 1873. 8°.			
	Gr. *Praha*, v Křemencové ul.	135	1	—
	Gr. *Příbram.*	127	1	K 45
727	**Durdík,** J. O Kantově kritice čistého rozumu. Praha 1882. 8°.			
	R. *Budějovice.*	44	1	B 3
	Gr. *Příbram.*	129	1	A 106
	atd. atd.			

Pomocí takového katalogu by, tuším, značně se usnadnilo hledání, kde to ono dílo možno si vypůjčiti. Důležitost takového souborného seznamu uznává se všeobecně. V kruzích universitních a studijních knihoven pomýšlí se vážně na sestavení souborného katalogu rakouských státních knihoven; nynější bibliothekář Pražské universitní knihovny pořizuje souborný katalog všech Pražských veřejných knihoven a knihoven vědeckých ústavů obou universit i technik atd. —

Konečně míní pisatel těchto řádků zmíniti se ještě o otázce *lístkových katalogů.* Na věcšině ústavů středních asi je inventář knihovny pořízen v podobě knihy, kde díla v různých oddílech zaznamenána jsou abecedně. Takový „knihový, odborový katalog“ (Band- und Fach-Katalog) vyhovuje sice knihovnám ústavův, ale proto přece nastává dojista tu tam nevýhoda, která se jeví v tom, že na př. v oboru III. prostora vykázaná písmenu *P* je příliš zaplněna, a proto se musí dáti nové listy přivázati atd. Je všeobecně uznáno, že pro všechny knihovny, velké i malé, je nutným úplný inventář čili *základní katalog* (Grund-Katalog) a tím že jest nejlépe *katalog lístkový.* U takového katalogu není rozdělení podle odborů, tam je prostě seřazeno alfabeticky dle vřadného hesla (Ordnungswort) [1]) celé jmění knihovny. Jen takový katalog může podati jasný obraz celkového stavu té oné knihovny. A proto by bylo doporučení hodno, aby právě teď, kdy se již pořizují a tiskem vydávají odborové seznamy jednotlivých knihoven, pořízen byl i důkladný inventář knihovny v podobě *lístkového katalogu.*

[1]) Co jest takovým vřadným slovem, o tom jasně poučuje instrukce vyd[illegible] k. zem. školní radou.

Forma takových lístkových katalogů může býti ovšem rozmanita. Jsou dokonce (na některých saských a pruských knihovnách) i lístkové katalogy ve formě kněh. Nejpraktičtější forma je ta, po mínění pisatelovu, že se lístky z tuhého, hladkého papíru řadí alfabeticky dle slova vřadného a sice nejlépe do lepenkových krabic systému Sannova (vyobrazení podobné krabice je v díle: „Webers Ill. Katechismen Nr. 27. Graesel, Bibliothekslehre“ na str. 197. Fig. 26).

Lístky pak jsou hlavně spůsobu *dvojího*: *lístky hlavní a lístky odkazové.* Hlavní lístek je věrný opis titulu, odkazový lístek slouží k snazšímu hledání a dělá se hlavně při jmenech redaktorů, vydavatelů, spolupracovníků atd. Na př. Mikovcův Lumír a Hálkovy Květy označí se na hlavním lístku pod vřadným jmenem *Lumír*, *Květy*. Ale jmena Mikovec a Hálek se podtrhnou a vyhotoví se pak pod vřadnými jmeny *Mikovec* a *Hálek* odkazový lístek, takže ať hledáme časopis Květy redigovaný Hálkem buď pod heslem *Květy* nebo *Hálek*, vždy dotyčný lístek najdeme.

I forma lístků sama může býti nejrozmanitější. Pisatel těchto řádků co nejvřeleji by doporučoval onu formu, jaké se používá k zpracování nového lístkového katalogu při Pražské c. k. universitní knihovně, neboť nejen že vynálezce této formy, p. Dr Rich. Kukula, nynější představený jmenované knihovny, jest jako znamenitý odborník jak v Rakousku tak za hranicemi znám, ale i pisatel tohoto článku jako úředník universitní knihovny zkusil v praxi, jak výhodná, stručná a jasná je úprava lístků užívaných při té knihovně.

Lístky ty totiž jsou kombinací (a to šťastnou kombinací) lístků užívaných na věcšině rakouských státních ústavův a lístků zavedených v Německu a hlavně v Prusku. Co při obou druzích je dobrého, uvedeno na Pražských lístcích v soulad a vad vyvarováno. Chci se jen stručně zmíniti o zevní formě těchto lístků. Důkladné a přesné poučení najdou interessenti ve spise Dra R Kukuly: „Amtsinstruction für die Ausarbeitung des Zettelkataloges an der k. k. Universität-Bibliothek in Prag“ (Praha 1897. Tiskem J. R. Vilímka).[1])

Lístek široký 20 a vysoký 15 cm je rozdělen vodorovnou čarou (vedenou $1\frac{1}{2}$ cm od hořejšího okraje) na dva díly. Tato čára má za účel jasně odděliti vřadné jmeno od textu knihy. Vřadné jmeno píše se tedy nad čáru v levo do rohu a to význačným písmem (obr. A) v pravo do rohu nad čarou píše se signatura a za druhou (kolmou) čáru formát. Třetí (kolmá) čára podél levého okraje listku označuje místo, kde počíná text. Tento se píše na řádku $1\frac{1}{2}$ cm od hořejší čáry a je věrným opisem titulu knihy s vynecháním ovšem titulatur, a při středověkých ...rných textech s vynecháním zbytečných slov. Dva centimetry pod ...lední řádkou textu píše se v levo na okraj u jednosvazkového díla ...et stránek, do středu místo, nakladatel (není-li ten udán, nebo je-li vydán nákladem vlastním nebo nějakého ústavu nebo společnosti, ... se místo toho *tiskař* a před tím poznámka „*typ.*“) a rok vydání.

V komissi u Harrasowitze v Lipsku. Též v univers. knihovně je k disposici ...zemplář.

Na téže řádce v pravo udá se spůsob vazby. Dva centimetry níže je řádka určená k bibliografickým poznámkám, na př. „Dissertace“, „Spis habilitační,“ „Vzácný exemplář,“ „Titulní list schází“ atd. U několikosvazkových děl, kde je hlavní titul a více vedlejších titulů, píše se na tu řádku slovo: *Obsahuje*, načež o jeden centimetr dál v pravo se píše pod sebe řada vedlejších titulů (obr. B, *a*). Při autorech těchto jednotlivých dílů se zvláštními tituly dělá se ovšem k vůli snazšímu hledání v katalogu *odkazový lístek* k hlavnímu heslu (obr C). — Konečně dole v levo v rohu se píše značka knihkupce, který dílo dodal, dátum a cena. značka knihaře, datum a cena vazby. Dole v pravo stojí značka knihovníka a datum, kdy lístek dohotoven. To by asi byl nejjednodušší vzorec takového lístku; je ovšem ještě celá řada detailních věcí, o kterých se tuto nemohu zmiňovati. V té příčině nemohu dosti doporoučeti výše zmíněnou tištěnou instrukci. —

Ku konci svých skromných poznámek chci k objasnění podati tři vzorce katalogisačních lístků (v zmenšené formě) a to A) hlavní lístek díla jednosvazkového, B) hlavní lístek díla několikosvazkového s různými vedlejšími tituly, C) odkazový lístek.

Kdyby se mělo dílo Durdíkovo O letorách v knihovně c. k. reální školy v Budějovicích katalogisovati, bylo by to asi touto formou:

A.

Durdík, Josef II 43.[1]) B. 2. 8"

1½ cm. { O letorách. Rozprava psychologická od Dra Jos. Durdíka. Druhé vydání.

2 cm. { 50 str. V Praze, J. Otto 1880. Plát.

2 cm. { Z cyklu přednášek uspořádaného Jednotou českých mathematikův.

T. 4/2 1887. = 20 kr. | N. 16/2'87 = 0·16 zl. H. 17/2'87.

[1]) Číslo odboru a běžné číslo.

B. *a*. (první stránka).

Archiv, Historický	X. 797./E. 4.	8°

Historický Archiv. Vydává I. třída Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze péčí historické kommisse při ní zřízené.

3 [1]) Sv. V Praze, typ. J. Otto 1894. Kůže.

Obsahuje:

I.[2])
II.[2])
III. Listy paní Kateřiny z Žerotína, rozené z Valdštejna. Vydal František *Dvorský*. 1894.

b. (druhá stránka).

IV.[2])
V.[2])
VI. Summa cancellariae (Cancellaria Caroli IV). Formulář královské kanceláře české XIV. století. Z různých rukopisův k vydání upravil Ferdinand *Tadra*. 1895.
VII.

atd. atd.

[3]) H.

[1]) Napíše se tužkou, dokud není dílo ukončeno neb celé v knihovně.
[2]) Tužkou se připíše: Schází, neb: Není zakoupeno a p.
[3]) Údaje knihkupecké a knihařské vyplní se až úhrnně po ukončení díla.

C. **Odkazový lístek** (jímž se jmena autorů podřazených jednotlivých dílů odkazují k hlavnímu vřadnému jmenu).

Dvorský, František

Listy paní Kateřiny z Žerotína, rozené z Valdštejna. Vydal František Dvorský. V Praze 1894. 8°.

2 cm.

V: Archiv, Historický (X. 797./E. 4).

H 6/6 94

Srovnávací úvaha o Symposiu Xenofontově a Platonově.

Napsal *Jan Čermák.*

(Pokračování.)

γ) *Sokrates jakožto erotik.*

Na počátku kap. VIII. v Symposiu Xenofontově konečně Sokrates sám činí návrh, aby se vzdala chvalořeč Erotovi, čímž položen základ k celé řeči Sokratově o podstatě a působnosti tohoto boha. Celou nauku Xenofontova Sokrata o Erotu možno zahrnouti v tyto tři hlavní momenty:

1. Sokrates uchyluje se především od podání obecného " kterého Eros za boha se pokládá, a volí k označení jeho vý [illegible] ἐγας δαίμων, který svými vlastnostmi dílem bohům, dílem lidem se r[illegible]ná. Nauka o daimonech vyvinula se teprve působením filosofů. Od té doby totiž, co heroové počali požívati úcty bytostí vyšších, postaveni upro[illegible]řed mezi bohy a heroy tak zvaní daimonové. Vzdalovaliť se bohov[illegible] čím dál tím více všeho styku se světem, čímž utvořena mezi smrtel[illegible]y a bohy daleká propasť. V tuto pak vstoupiti měli daimonové [illegible]žto

bytosti mezi bohy a pozemšťany uprostřed stojící, pocitům a hoři přístupné. Za takového pak daimona Sokrates vyhlašuje také Erota.

2. Sokrates uznává dualistické roztřídění Erota, nevěda, jak sám dí, nic jistého o jeho mythologickém původu. I dospívá k rozdílu Erota vlastností dobrých, vztahujícího se k duši a ku předmětům pravou krásou vynikajícím (*ἔρως τῶν ψυχῶν καὶ καλῶν ἔργων*) a Erota vlastností opačných, majícího za předmět pouhou krásu tělesnou (*ἔρως τῶν σωμάτων*). Láska tělesná není nijak k tomu spůsobilá, aby budila pravé přátelství. Toto naopak spočívá na lásce duševní, neboť bez této nelze sobě důvěrného sdružení ani mysliti. Také nelze očekávati od lásky tělesné, aby budila protilásku, aby vzájemně působila a utvrzovala ve ctnosti: vše to přísluší jediné lásce duševní. Zásady tyto vyloženy také v Mem. II, 6, § 28 nn. a IV, 1 a 2.

3. Sokrates při výkladu svého učení o Erotu měl i účel osobní, speciální: mínilť přítomnosti své použiti k tomu, aby lásce Kalliově ku krásnému Autolykovi vytknul pravý směr. Sem směřuje, co Sokrates několikrát opakuje, že oba ovládáni jsou pravou čistou láskou (*σώφρων ἔρως*), že Kallias blahoslaviti se může oblíbiv sobě Autolyka, jehož výtečné vlastnosti Sokrates neustává vychvalovati. Sem směřuje dále vybídka, by Kallias za příkladem mužů pamětihodných snažil se státu svými službami prospěti.

Tážeme-li se po nějaké srovnalosti, jakouž by nauka Sokrata Xenofontova v Symposiu Platonově mohla se vykázati, shledáme hlavní rysy této nauky u Xenofonta v jakési shodě se zásadami Platonova Pausania. S roztříděním Erota,[88]) jaké se táhne celou řečí Sokratovou, shledáváme se opětně v řeči Pausaniově, jen že Platon ústy Pausaniovými onen rozdíl ještě rozvádí a dokonaleji vypisuje.[89]) Oba, i Sokrates i Pausanias, učí, že zaniknutím kvetoucího mládí mizí i přátelství.[90]) Oba zmiňují se dále o zákonech pravého Erota, ovšem že i tu Pausanias své vypravování rozvádí.[91])

Prve pak, než se obrátíme ku stručné úvaze o řeči Sokratově v Platonově Symposiu, vidí se mi předeslati několik slov o poměru, v jakém k sobě stojí pět oněch řečí, které s úspěchem tu věcším tu menším o vylíčení pravé podstaty Erotovy se pokusily.

Při všech řečech, jež prosloveny byly před řečí Sokratovou, jsme oprávněni zkoumati, v jakém vzájemném poměru stojí. Vyžadujeť to již především stanovisko, se kteréhož Platon své dílo skládal. Chtěl

[88]) Xen. Symp. VIII, 10: *εἰκάσαις δ᾽ ἂν καὶ τοὺς Ἔρωτας τὴν μὲν Πάνδημον τῶν σωμάτων ἐπιπέμπειν, τὴν δ᾽ Οὐρανίαν τῆς ψυχῆς τε καὶ τῆς φιλίας καὶ τῶν καλῶν ἔργων.*

P. 181 B—D, 183 E.

Xen. Symp. VIII, 14: *ἣν δὲ καὶ ἀμφότερα στέρξωσι, τὸ μὲν τῆς ὥρας ἄνθος ταχὺ δήπου παρακμάζει, ἀπολείποντος δὲ τούτου ἀνάγκη καὶ τὴν φιλίαν συναπομαραίνεσθαι.* Srv. Pl. Symp. 183 E: *ἅμα γὰρ τῷ τοῦ σώματος ἄνθει λήγοντι, ὅπερ ἤρα οἴχεται ἀποπτάμενος.* Srv. i na obou místech tato slova: u Xen. *ἡ δὲ ψυχὴ ὅσον περ ἂν χρόνον ἴῃ ἐπὶ τὸ φρονιμώτερον καὶ ἀξιεραστοτέρα γίγνεται*, a u Plat. *ὁ δὲ τοῦ ἤθους χρηστοῦ ὄντος ἐραστὴς διὰ βίου μένει ἅτε μονίμῳ συντακείς.*

O této shodě vrátíme se na jiném místě.

zajisté tím, že vypravování vložil v ústa Apollodorova, naznačiti, že všechny chvalořeči Erotovy v Symposiu jsou vlastní jeho fikcí a že veškery jednotlivosti, jichž ku pravému obsahu řečí nijak není potřebí a jimž řečník při hostině sotva vyhnouti se může, vynechány, a hlavní pouze obsah dle jisté normy ve všech pěti řečech jest podán. Vzájemný však onen poměr jeví se býti tím nutnějším, čím zřejmější jest u volbě osob řečnících jakás úmyslnosť spisovatelova. Bylyť u hostiny prosloveny ještě jiné chvalořeči od osob nejmenovaných, kteréž Platon neuznal za hodny, by je zaznamenal, poněvadž poměr mezi oněmi pěti řečmi buď úplně nebo z části rušily, buď aspoň ku předloženému thematu ani jednou jasnou myšlenkou nepřispěly. Nejdůležitějším však důvodem vzájemného poměru oněch řečí jest nehoda, kteráž postihla Aristofana, když na něj došlo, by řečnil. Byl tu zřejmě naznačen úmysl spisovatelův opozditi poněkud Aristofanovu řeč a mezeru, kteráž by vznikla mezi řečí jeho a Pausaniovou, vyplniti řečí Eryximachovou, která s řečí předchůdcovou u velmi těsném spojení se nachází.

Dle toho nelze upříti, že Platon při volbě osob řečnících a při pořádku řečí proslovených spravoval se jistým pravidlem, dle něhož by i obsah řečí, jak po sobě jdou, nebyl nahodilý, a naznačena nám tu oprávněnosť, ba povinnosť hledati mezi těmito řečmi vzájemný poměr.

Na snadě a nejvíce oprávněna byla by domněnka, že v oněch pěti řečech hledati jest poměr vnitřní, i vyvíjely by se řeči po sobě a ze sebe přirozeně tak, že každá následující by bohatostí a jasností myšlenek, mimo to pak určitějšími pojmy a výměry nad řeč předchůdcovu vynikala. Domněnce této, jak se zdá, oporou jest postavení řeči Faidrovy, jakožto nejméně dokonalé, na prvním místě, pak na počátku každé řeči několik polemických neb opravných slov proti řeči předchůdcově namířených.[92]) Toto pokračování řečí od méně vyvinuté k dokonalejší provésti se snažil Rötscher,[93]) než s malým úspěchem. Takovému vývoji od stupně k stupni, logicko-dialektickému seřadění překáží značně pořádek, v jakém řeči prosloveny. Byť i o prvních čtyřech řečech mohlo se říci, že každá následující myšlenku od předchůdce proslovenou v něčem zdokonaluje, nutno u řeči Agathonovy náhle se zastaviti, ježto bychom se stupně čtvrtého náhle byli svrženi zpět ku stupni nejnižšímu. Neboť řeč Agathonova nejen nezdokonaluje, co byl vyložil Aristofanes, nýbrž spadá s řečí Faidrovou co do prázdného obsahu do téže kategorie.

Nutno tudíž ohlédnouti se po cestě spolehlivější. Výše podán krátký úsudek o řeči Faidrově. Řeč tohoto žáka Lysiova rozplývá se v jalovém shonu po slovech hledaných, vyjmeme-li jedinou v ní obsaženou jasnější myšlenku. Prozrazuje pak celá řeč ve svém provedení školu sofistickou. Ačkoliv ceny tato řeč naprosto nemá, nelze přece souhlasiti s míněním, jež vyslovil Hommel,[94]) pokládaje řeč Faidrovu za úplně zbytečnou. Proti tomu nutno namítnouti, že bylo jasným úmyslem Platonovým na počátku rozmluv položiti řeč sofisticko-rhetorickou.

---

[92]) Srv. p. 173 E, 178 A, 180 C.

[93]) Das plat. Gastmahl als ein phil. Kunstwerk dargestellt.

[94]) Proleg. XVII.

K jasné představě o Erotovi nepřispěl tedy Faidros ničím, a při jeho řeči staneme ještě na holé půdě, ze kteréž teprve při řeči následující vstupujeme na stupeň první.

Řeč Pausaniova, Eryximachova a Aristofanova stojí, jakž při úvaze o nich vytčeno, mezi sebou ve spojení vnitřním a sice tak, že Eryximachos myšlenku od Faidra, Aristofanes pak myšlenku od Eryximacha vyslovenou zdokonaluje a rozvádí. Však vedle tohoto vnitřního poměru se setkáváme se zajímavým úkazem, že prvé dvě řeči dosud přísně ovládají stanovisko sofistické, řeč pak Aristofanova toto stanovisko opouští, a stanouc na půdě fysiologie výkladu filosofickému co nejvíce se blíží. I položil tu Platon proti dvěma řečem na sofistice se zakládajícím, z nichž prvá hoví zásadám Prodikovým, druhá Hippiovým, řeč Aristofanovu, *aby dokonale naznačil protivu mezi názory sofistickými a takovými, které sice ku pravé spekulaci filosofické dosud se nepovznesly, nicméně i beze stanoviska filosofického pojem Erota co nejlépe objasňují.*

Od stanoviska fysiologického ku filosofické spekulaci, od řeči Aristofanovy k Sokratově byl pouze jediný krok. Různé paprsky více méně jasné mohly nyní snadno v řeči Sokratově jakožto v ohnisku spojeny a z nich pravý obraz utvořen býti, avšak Platon neuznal za dobré podati hned zušlechtění názorův Aristofanových: on po řeči Aristofanově vložil ještě řeč Agathonovu. I činí nám spisovatel nemalé násilí, veda nás znovu na neplodnou půdu holé sofistiky, kteráž působí, že v řeči této úplně pohřešujeme pravost a jasnost pojmu a zdravý názor ze života čerpaný. Nemáť řeč Agathonova ceny jiné než formálné, jest to věrný obraz naduté sofistické rhetoriky, jíž slova nejsou prostředkem k vyjádření myšlenek, nýbrž účelem.

Teprve po Agathonovi mluví Sokrates. Při jeho řeči posléze stavíme se na základ filosofický.

Již tedy snadno vmysliti se do záměru, jaký na mysli tanul Platonovi, když chtěl určiti vzájemný poměr mezi řečmi proslovenými. Celý cyklus počíná jalovou řečí sofistickou opírající se o formu řečí Lysiových. Následují po té dvě řeči rovněž s nátěrem sofistickým, ale s patrným již úmyslem podati dokonalejší vždy myšlenku a jasnější úsudek. Než hned má míti čtenář důkaz o neplatnosti zásad sofistických: vyvrací je řečí svojí Aristofanes a blíží se již spekulaci. Ještě jednou však má se planosť sofistiky objeviti ve pravém světle a její stanovisko v úplné povržlivosti, *aby protiva, kterouž k názorům sofistickým podává řeč Sokratova z hluboké spekulace filosofické vycházející, tím důrazněji byla vyjádřena a aby vítězství filosofie nad sofistikou, vítězství Sokratovo nad sofisty bylo úplné.* Bylo tedy nepopíratelným úmyslem Platonovým pro . všem řečem dosud proslovenym postaviti řeč Sokratovu, a úmysl jeh vyměřiti lze takto: Všechny až dosud proslovené řeči zastupují na| roti řeči Sokratově názory nefilosofické. Že pak má řeč Sokratova k i čem předešlým tvořiti protivu, jasno z toho, že Sokrates polemicky vy: ipuje proti všem řečníkům zároveň vytýkaje jim, že oni shledávali úk chvalořeči v tom, aby mnoho krásného přisoudilo se Erotu, ať již prí - -ť bezprávně.[95]) I upadli zajisté všichni v touž chybu: řeči

F ... 199 A B.

jejich měly tu známku společnou, že, co prosloveno k oslavě Erotově, mělo ráz předmětu, jejž předpokládáme beze všeho důkazu. Nemohlo tedy býti jinak, než že veškera dosavadní chvála Erotova nevyvíjela se z jeho přirozenosti, nýbrž pojata byla jen zevně a povrchně.

Přistupme již nyní k stručné úvaze o *řeči Sokratově* v Platonově Symposiu. Ironickým obratem, jímž Sokrates na toto vnější toliko pojímání Erota se strany svých předchůdců poukazuje, uvádí nás Sokrates zároveň na půdu filosofické spekulace, jejížto první známkou jeví se výrok Sokratův, že Eros jest láskou něčeho a celá ona sokratickou methodou provedená rozmluva s Agathonem, v níž Sokrates pojednou názoru svého předchůdce o kráse Erotově tak citlivou porážku působí.

Po té Sokrates rozděluje si látku své řeči ve dva oddíly, hodlaje mluviti nejprve o Erotově bytosti a pak o jeho působnosti. I dokazuje především, že Eros není pojmem absolutným, neboť krása a dobrota nejsou nijak jeho výhradnými vlastnostmi. A poněvadž příznaky tyto jediné bohům přísluší, nemůže Eros býti pravým bohem. Jest tudíž daimonem, onou střední bytostí mezi božstvem a lidstvem, krásou a ohyzdností, nesmrtelností a smrtelností. Aby tento pojem, jaký Sokrates si činí o Erotu, jasněji nám vylíčil, užívá mythu, v němž odhaluje mythologický původ bytosti Erotovy. Mythus tento mnohem jest vážnější než mythus v řeči Aristofanově a jeví věcší účel poučiti než obveseliti.[96]) Na základě tohoto mythu nabývají teprve výkladu dobré a zlé vlastnosti Erotovy zděděné buď po otci neb po matce. Po té Sokrates přechází ihned k vylíčení působnosti Erotovy se stanoviska čistě filosofického. I můžeme opět nauku Sokrata Platonova zahrnouti v tyto oddíly:

1. Sokrates vyvrací názor Aristofanův tvrdě, že by pak předmět, na nějž Eros se vztahuje, mohl býti i protivou krásy. Eros však jest touhou po kráse a dobru. Odvrací pak Sokrates při výkladu o působnosti Erotově zřetel od touhy po lidech a věcech, jež očima spatřujeme, a dodává oné touze neobyčejného zušlechtění tím, že ji převádí k věcem božským.

2. Však krása i dobro jen nějaký čas trvající nemůže býti předmětem touhy: toužíť člověk po tom, by se mu dobra dostávalo trvale. Jest tudíž Eros zároveň touhou po nesmrtelnosti. Avšak tato touha se dostavuje v rozličných podobách, z nichž nejvznešenější jest touha duše po vzbuzení ctnosti, zejmena mírnosti a spravedlnosti.

3. Konečně připojuje Sokrates ještě návod, jakou měrou lze dostoupiti lásky pravého filosofa. Se stupně prvotného, nedokonalého povznáší se duch, by patřil na krásu v duších, takže krása tělesná uchyluje se mu s cesty. A na této výši stojí Sokrates Xenofontův, k rýž neobmezenou přednosť dává kráse duševní před krásou tělesnou. V éto stále vzrůstající horlivé snaze prospívá duch v moudrosti a v pozi ání krásy tak dalece, že se celý ponořuje v patření a poznávání ie iné svrchované krásy nepomíjející, nezměnitelné. Tím otevřen příst ku kráse absolutní, která se nerozplývá v žádném zjevu, nýbrž vždy ista

[96]) O účelu tohoto mythu správný jistě úsudek podal Zeller ve spise: Ph phie der Griechen II, str. 167 nn.

jsouc, pouze duchu se zjevuje: tento pak patře na její ideu vede život blažený.

Sokratova řeč o Erotu jest jednou z nejvelebnějších částí Platonovy filosofie vrcholíc, jak platonismus vůbec, v nauce o ideách. Sotva bychom však mohli tak velikou cenu této řeči přikládati, kdyby nás po spůsobu jiných dialogů Platonových z jeho pozdější doby spisovatelské pocházejících náhlým skokem uváděl do nadpřirozených oněch sídel ideí Platonových. Tím právě liší se řeč Sokratova od oněch pozdních plodů filosofických (na př. Faidra a Parmenida), že po stupních[97] ukazuje genesi této nauky. Avšak při tomto nenáhlém vývoji jest právě zajímavo, že Platon již při každém stupni má zření k idei krásy, ano již první stupeň jakožto východiště celé nauky nabývá jasného vztahu k idei, poněvadž Sokrates již zde na zřeteli má touhu po nesmrtelnosti.

Krátké zmínky hodna jest i příčina, proč Sokrates řeč svou neprohlašuje za původní, nýbrž poučením svým povinen jest Diotimě. Pravdě podobnou zdá se býti hypothesa, že Diotima není skutečnou osobou historickou, nýbrž od Platona smyšlenou, neboť důvody, jež uvádějí se pro zjištění historického původu této ženy, nestačí dle mého mínění, pocházejíce vesměs z doby po Platonovi, o jehož zprávu toliko se opírají.[98] Ženu tuto líčí Platon jako prorokyni, která s bohy v úzkém styku stojí, a přikládá jí velikou moc, kterouž mor, vzniklý později za prvních let války peloponneské[99] na její přímluvu o deset let byl odložen. S touto Diotimou měl tedy dle slov Platonových Sokrates o Erotu rozmluvu, o níž nelze jinak míněni projeviti, než že zakládá se na holé smyšlence a ni dost málo společného nemá s historickou pravdou,[100] čili že Diotima není nikdo jiný než Platonův Sokrates sám. Vložil-li tedy Platon takovéto bohem nadšené ženě v ústa řeč Sokratovu, nalezneme snadno toho příčinu v řeči Sokratově samé. Praviť Diotima p. 209 E a 210 A: *Ταῦτα μὲν οὖν τὰ ἐρωτικὰ ἴσως, ὦ Σώκρατες, κἂν σὺ μυηθείης· τὰ δὲ τέλεα καὶ ἐποπτικὰ . . . οὐκ οἶδ' εἰ οἷός τ' ἂν εἴης* (*τὰ τέλεα καὶ ἐποπτικά* = vnitřní patření na prakrásu, na ideu krásy). V těchto slovech jest zcela zřejmě naznačeno, že onen poslední stupeň (patřiti na ideu krásy či láska pravého filosofa) daleko povznesen jest ještě nad samo učení Sokratovo, že tedy jest nadsokratický. Ze slov těchto dále jde na jevo, že Sokrates historický k této jaksi nadpřirozené nauce dospěti nemohl, neboť stanovisko, na kterém při svém výkladu o Erotu nalézá se v Symposiu Xenofontově nebo v Pamětech, stojí mnohem níže, než učí ideálně vylíčený Sokrates Platonův a není as mnohem ušlechtilejší než u Platona o lásce vykládá Pausanias. Že tedy Sokrates Dio-

---

[97] Srv. p. 211 C: *ἐπανιέναι . . . ὥσπερ ἐπαναβασμοῖς χρώμενον*

[98] Úsudek tento odporuje přímo mínění Stallbaumovu, jenž v pozn. k p. 120 D [za]stává se historického původu Diotimy, dokládaje se Prokla a scholiasty [k] Aristeidovi. Avšak zprávy těchto mužů pocházejí rovněž z doby po Platonovi. Mimo to samo jmeno Diotima, s nímž jinde se nepotkáváme (vyjma [muž]ský tvar Diotimos), pak báječné ono zastavení a odklad moru na dobu deset let, konečně i zmínka o Mantinei, kteréžto jmeno jaksi naráží na věštecké [nadání] této ženy — vše to zdá se, že historický původ Diotimin vylučuje

[99] [O]bětí jeho, jak známo, stal se i Perikles.

[100] [Je]diný, tuším, Creuzer (Annal Vindob. vol. LVI, 1831) snažil se dotvrditi, že [řeč] Sokratova spočívá na skutečné rozmluvě, kterou prý kdysi měl s Distimou

tímou jest poučen, toho příčinu hledati jest v tom, že Sokrates o Erotu podává učení vznešenější a vyšší, než k jakému sám dospěl.

S tímto hlavním účelem však Platon velmi snadno spojiti mohl účel podřízený. Nebylo zajisté pro předcházející řečníky příliš lichotivé, když Sokrates za původkyni své řeči prohlašuje Diotimu, tedy ženu, a spůsobil jim Platon nemilou porážku, když pravý soud o Erotu dává v ústa ženě. A Sokrates? Ten opět užil známé své ironie: sám staví se nevěda a bývá poučen od ženy — obvyklé to chování Sokratovo, by právě jeho učení tím jasněji vyniklo. (Pokračování.)

Etymologica.[1]

Podává Fr. Prusík.

1. Sl. meď, měď.

Známo, že předměty někdy bývají pojmenovány po přirozené barvě své; z kovů jest to bez odporu *zlato* (koř. zel — ghel). Ale i název *měď* vzal takovým spůsobem původ.

Nežli však objasním původ toho slova, promluvím o druhotvaru *meď*. Tvar tento se vyskytá jak prostě (rozpuštěné *medi* Kruml. 590ª) tak zvláště v adj. a od něho odvozeném substantivě: *meděný*, *meděnec*, *meděnice* (vulg. medenec, medenice). Naši grammatikové při zjevech, pro něž jim schází hlubší vědecké porozumění, pomáhají si všelijak nevědecky; na př. správné tvary *kerý*, *vemu* vykládají výsuvkou; podobně tvar *meď* chtí vyložiti z *měď* otřením jotace. Než to jsou pokusy zcela nevědecké, bezcenné. A právě opak u slova toho jest pravdou: *měď* povstalo z *meď*, jež se vyskytuje netoliko v češtině, ale i v slovínštině: med (vedle měd), medèn, medènka, a přešlo i v litevštinu: medi̇̇ičia (pánev) a v maďarštinu: medencze.

Kov ten (v češt. pol. rušt. srb.-charv. slovín. cuprum; v slovín. orichalcum — mosaz —; v stsl. češt. slovín. aes) dostal, jak řečeno, název po barvě, a sice od *medu*, jemuž se měď (cuprum) barvou velice podobá; odtud tudíž sluší vycházeti při výkladě slova toho:

1. *medh-i*: медь, *meď*; srv. skr. madhukas medové barvy, madhukam cín (snad spíše měď?), madhuram též, madhu-dhātus („medový kov") kyz železitý (smíšený se sirou a železem, něm. Schwefelkies).

2. *mēdh-i*: slov. мѣдь.

2. Slov. sěrъ; čes. sira, stslov. sěra: řec. ξηρός, lat.

Slov. *sěrъ* jest pojem střední, na př. mezi *světlostí* denní a noční; proto vzhledem k protivě své, na př. tmě noční, značí „*jas*

[1]) Ukázka z etymologického slovníka českého, o němž spisovatel prac

glaucus" (stsl., srv. srb. sěr šafránový), a proti *světlosti* denní značí zase *temnavý*, do temna či tmavomodra přecházející, lat. caesius. Tak na př. řekneme-li „jest (už, ještě) šero, už se šeří", vyrozumíváme ten neb onen význam dle souvislosti a protivy.

Proto i hornina latinsky sulfur zvaná dostala pro *jasnou* barvu svou v slov. název *sěra*, *sira*.

Jde však ještě o poměr českého *sira* (přízvukem zdlouženo diál. *síra*), jež se v stč. pravidlem vyskytuje, k jinoslovanskému *sěra*, jehož stará čeština nezná. Zde nestačí výklad našich grammatikův, že prý to zvláštní výminka; nutno jíti hloub.

I když připustíme dial. nom. *síra*, přece z instr. sg. *sirou* a z dem. *sirka* patrno, že zde máme původní *i*, nikoliv zúžené *í* z *ě*, jež by se zase v instr. musilo vyskytovati; avšak tvaru „sěrou" není.

Tvar *sira* vznikl na základě slabého stupně z původního kmene slov. *ser*, jenž prvotně v prajazyce indoevropském zněl *k̑er*. Z toho kmene pak se vyvinulo mnoho výrazův, jimž jest základem pojem, jaký spočívá v slov. *sěrъ*: tu *jasnosti* (i *pestrosti* či *žíhanosti*, při čem převládají *jasné* barvy nad temné) tu zase *temnavosti*, *přítmí*.

Vznikají pak tvary tyto:

k̑er: skr. śar-as smetana („žlutavá"), śár-var-ī šero, soumrak, pl. *strakatá* zvířata Marutův (jinak slula pršatī- = pestré t. kobyly), śárjā śar-varī noc („temná"); [1]) — lit. šer-mů hranostaj;

k̑ēr: skr. śār-ás pestrý, strakatý, m. žlutokvětý Phaseolus Mungo, śār-kakas śār- karás smetana, śār-dūlás tigr, panther („pestrý, žíhaný"), śār-varī noc; řec. κηρ-ός vosk, lat. *cēr-a* id. cēr-ussa běloba olovná; — slov. sěr-ъ glaucus, *sěr-a* sulfur (rus. též pryskyřice); z toho lit. sėr-à, siėr-à; — čes. *šer-ý*, *šer-ka* (viz níže);

k̑or: lit. šar-bas lesk očí, šar-mas popelový louh, šar-ka (stprus. sarke) čes. stra-ka („pestrá"); [2]) šar-monīs bílá kolčava, šar-mů hranostaj;

k̑r̥ = předhistor. sir (slov. sьr): lit. šir-mas šir-vas šerý (blaugrau, grauschimmel), šir-mis šerák (šerý vůl n. kůň, rus. сѣрко́).

k̑r̥̄ = předhistor. sīr (slov. sir): lit. šīr-as (jemná tkanina, šeř šerka, srv. pol. šařa); čes. *sir-a*.

кne-li v kmen i̯, povstane:

ýklad Böhtlingkův a Rothův „durch die gestirne *bunt*" je patrně strojený.

ᵉnto pták může míti v slov. jmeno *dvojím* původem, jednak od *sverk*, *svork*: . bulh. srb. svrak-a, polab. svork-o (Mikl. Etym. Wb.), z čehož ovšem také ıl vysutím *v* povstati druhý tvar: srᵢk-a, čes. se vsutým *t* strak-a, pol. luž. k-a, rus. sorok-a. Avšak tyto tvary mohly povstati také jako lit. šar-ka ze ·-*ka*; a že v některých slov. jazycích tomu opravdu tak jest, tomu nasvěd- e maď. szark-a a rum. sark-e, jež nemohly vzniknouti, jak myslí Mikl., ze straka, nébrž ze sra-ka.

kiēr: slov. *šar:* srb.-chrv. slovín. bulh. šar-en pestrý, strakatý, srb.-chrv. šar-ac slovín. šar-ec straka (kůň), šar-an kapr („žíhaný"),[1] slovín. šar skvrnitý, stsl. шар-ъвнй шар-ьница malíř („pestřič"), шар-ъ barva; — mor. *šar-ka* (sukně plátěná na *modro* barvená Bart. Dial. II. 464; není-li to z pol. šar-y), čes. *šer-ka* (jež neprávem odvozují od fr. serge), z něhož povstalo něm. Scherke, Scherge. V češtině z tvaru *šar-y* vzniklo přehláskou *šér-ý* (rkp. ſſier-y), jež působilo při *sér-ý* k výslovnosti *šerý* (rkp. ſſier-y), v čem se oba výrazy smísily.

Příspěvky k textové kritice a exegetice.

Podává *Fr. Prusík.*

1. v tu (t. zemi) vy chci *uwesti*, židové. Hrad. Des.*) 10

Počet slabik vyžaduje, by se *uwesti* čtlo *vvésti* (srv. vvěřichu. vváza: Krok XI, 15); patrně v předloze rukopisu původně stálo vwesti neb wesly (w = vv), jako v Kapit. Desateru.

2. Tomu jmě Mojžéš *gmyechu*,
tobo za kněze jmějíechu. ib. 13—14.

Prvé *gmyechu*, jež kazí verš, vzniklo z následujícího jmějíechu; původně tu stálo jisté *dyegyechu* t. j. *dějíechu* (převzděli); Kap má dyechw t. j. díechu. Srv. Prokop mi dějí Hrad. Prok 246.

3. S tíem tvořec zjevně mluvíeše,
jakž Mojžéš *rozumíeše*. ib. 15—16.

Ve v. 16. bylo bezpochyby *urozumíeše* = porozuměl; *jakž* = že: tak zjevně (15), že porozuměl. Srv. U² (Mus. 1893, 247) 33—34: a tak jasně k nim mluvieše, jakž i posledni rozumíeše. — V příčině *urozuměti* viz AlxV 162. DalC 13, 37.

4. aby Mojžéš *vše* učil ib. 22.

Místo *vše* jest čísti *všechny* (v. 155 a j.); Kap. má vš

5. Nejmějte Boha jiného
kromě tvorce silného. ib. 37—38.

[1]) Z toho kmene vzniklo i něm Scher-ge jeseter *hřezdnatý*
*) Hradecký rukopis. Desatero kázanie božie. Vydal Ad. Patera. V 1.

Ve v. 38 schází bez pochyby *mne*, srv. U² 36: kromě *mne* tvorce svého. Čísti jest tedy vadný verš:

Kromě *mne* tvorce silného.

6. ti chodíe *svú* věrú nici ib. 42.

Nutno čísti: *s* svú věrú, jak dobře má U² 40. Srv. č. 7.

7. Když tak pro malú otplatu
bojujete a *ſſwu* ztrátú
marnému pánu slúžíte ib. 65—67.

Vydavatelé *ſſwu* transkribují chybně „svú“ místo *s svú*. Srv. č. 6.

8. Kaž mi mú hlavu *stíeti* ib. 100.

Zde jest patrně čísti *utíeti*, jak verš žádá.

9. *Nefta* vína nice na dně,
an chlap vše víno vyloka. ib. 104—105.

Nefta nedá zde smyslu, neboť o „trvání, existencí“ zde není řeči, nébrž o „zbývání, restare“, což se však vyjadřuje slovem *ostati*; v rukopise původně zajisté bylo nebo i dosud jest (v Hrad. se *e* a *o* sobě velice podobají) *Nofta* t. j. *nósta* z neosta = neostalo. Dobře má Kap. **Neosta** vína nic na dně. Na našem místě jest tedy čísti:

Nósta vína nice na dně.

10. že vy *pekelný* kat uděsí ib. 113.

O slabiku více ve verši; čti tedy *pkelný* jako v AlxB 139. ŽM 3ᵃ. **Stsl.** пьклънъ. — Stran *uděsí* viz Krok VIII. 138.

11. To trój lid hříešný přěstúpá,
horzy činí než tvář hlúpá. ib. 121—122.

..pisné *horzy* čte Hanka hóřé, Patera hóře. Neprávem; čísti . neb *hóří*, což jest neutr. z hořie, jako přítele 914 z příetele. do tvaru, jest to compar. s příponou pronominální jako milejíe ..nějíe 168. nemúdřejíe 201. radějíe, jasnějie, lepšie (umí to . Podobně Hus (vyd. Erben) I, 378: přikázanie křesťané *lepí* lepíe) mají držeti než židé. — Co do pronom. tvaru srv. pl. ... ve v. 186; viz číslo 15.

12. Prvý, jenž křivě přísahá,
na svatý kříž rukú sahá,
a ten, ježto *komu* radí:
oba *k sobě* črt u peklo vsadí. ib. 123—126.

Touto interpunkcí místo teprve nabývá náležitého smyslu. Ve v. 125. jest *komu* chybno, neboť „ten, jenž komu radí,“ ještě nepatří do pekla; zde schází udání, *k čemu* radí, a to má Kap., jenž píše *ktomu* t. j. ke křivé přísaze; čísti jest tudíž verš 125 :

a ten, ježto *k tomu* radí.

Nesklonné *ježto* (*ješto*) bývá v nom. všech rodův sg. i pl.

Verš 126. porušen zbytečnou vsuvkou *k sobě*; čti tedy:

oba črt u peklo vsadí.

13. Druhý, jenž Bohem pospílé,
ano jmu tíem nic nepíle,
anebo jeho svatými;
Buohť otspílé *takým*, *věř mi*. ib. 127—130

K *nepíle* 128 lze si domysliti „jest n. nenie“; jest mi *píle* něčím = dbám oč, záleží mi na čem, něco jest mi důležito, *prospěšno*, něco mi *prospívá* (prodest); — a tento jediné význam má zde i *ne-píle*, tedy smysl: ano mu to nic *neprospívá*. V Kap. zní toto místo: ano j[e]mu tíem nenie *pílé* (pylee).[1] Srv. 430: co píle mým smutkem tobě věděti, mrzutéj robě? lat. quid *prodest* mihi tibi narrare? (str. 453.) — Dle toho lze též vyložiti AlxV 19: Ty tři cěsty znáti *pilno* = *prospěšno* (t. j. by bylo).

Verš 130. jest pokažen písařem, jenž přemet slova „takym wierz“, připojil k tomuto na doplněnou smyslu slůvko „mi“; tím však ani rýmu nenapravil. Jak ukazuje Kap. „Buoh otspílé *takými*“, stál už v předloze tento instr., s nímž se pojí „spíleti“ (cf posmievati sě kým 120, smiech pobíjeti kým, klamati kým) = posměch si dělati z koho; *otspíleti kým* = oplátkou si posměch z někoho dělati. Má tedy zníti verš 130 správně:

Buohť otspílé, *věř*, *takými*.

14. Třetí, jenž proklíná Boha:
ten chce *wzwodu* a nemoha,
jenž vinu v tom Bohu dává,
že nerovně česť rozdává,
sbožíe, sílu, krásu, zdravíe,
ano dobřě Hospodin víe,
který dóstojen kterého
tohoto sbožíe vratkého ib. 131—138.

---

[1]) Neutr. *pílé* (*пилиѥ) srv. s čes. *potřebie* (vedle potřěba), stsl. пох[...] voluntas, польѕиѥ utilitas, соуѥтиѥ vanitas, завидиѥ invidia.

Rukopisné *wzwodu* čte Výbor I, 235, 4 vz-vodu, Patera: vz vodu, Hanka *vzvodu*. Jediné tento správně čte, ale nesprávně vykládá (Starob. skląd. I, XLIV) *vzvod* = uvedení v právo. Jdeť na našem místě o to, že mnohý proklíná Boha, nemoha (132) *dosíci vyššího stupně* hodností (důstojenství: česť 134), bohatství (sbožíe 135), krásy, síly a zdraví, jež Hospodin proto nerovně rozdává (134), an dobře ví, kdo jest hoden (137) některého z těchto vratkých statkův. *Vzvod* tedy, odvozeno jsouc od *vzvésti* (възвести evehere, promovere, rus. взводить vyváděti vzhůru, povznášeti), znamená „pozvednutí vzhůru, povznesení, povýšení, evectio, promotio.“ *Vzvodu* 132 jest sg. dat. visící na *chce*. Kap. čte smyslem dobře: vzhóru. Čti tedy verš 132.:

ten chce *vzvodu* a nemoha.

Interpunkci jsme napravili.

15. U tance dievky *gynoffy*
sczedrziey sú nežli u mše:
dá dobrý peníez u tance,
chtě *kooffierzie*, ptá *medienczye*. ib 185—188.

Jak z rýmu patrno, jest *gynoffy* chybou místo *gynoffye* t. j. *jinoše*, jak už Výb. I, 236, 20 opravil.

Rukopisné *sczedrziey* stojí za sczedrziegy t. j. *ščedřějí*, což je plur. pronominálního tvaru (viz čís. 11) jako v Hus Šal. doktorové světí . . . tiem kázanie slova božieho jsú *pilnějí*. Štít. ř. ktož přijímá tuto svátosť, podnět k hřiechu činí *mdlejí*. RKLud 38: kací z vás mi *najplznějí*. — Srv. Prusík, O comparativě ve slovanštině 18.

Rkp. *kooffierzie* nutno čísti *k óféřě*; viz Krok XI, 88. — Tvar *medienczye* nemá se transkribovati měděnce, nébrž *meděnce*, nikoli — jak se obyčejně vykládá — z příčin dialektických, ale proto, že nutno vzhledem k tvaru *med* i v jiných slovanských jazycích se vyskytujícímu předpokládati prvotní kmen *med-*, o čem viz na str. 16.

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth*.

(Pokračování.)

Statius [1]) obveselí když Řím přednášeti slíbiv,
ke hlasu příjemnému běží se, k milé jeho básni
o Thebách; takovou sladkostí mysli pojímá,
s tak velikou lidu on poslouchává se libostí;

---

[1]) Papinius Statius z Neapole ok. r. 45—96 po Kr. složil veliké epos „The-

avšak když veršem roztřásl sedadla, je lačný,
ač-li Paris by neodkoupil mu Agaon panenskou.
Tento mnohým uštědřuje též hodnosti vojenské,
půlletní zlato ten pěvcům kol prstu otáčí.
Co šlechtictvo [1]) nedá, to herec dá. Snad Camerinů
neb Bareů si hledíš, velikých snad panstva paláců?
Praefektem Pelopea [2]) činí, Filomela tribunem.
Nechtěj však nepřát pěvcům, že krmí se jevištěm!
Kdož ti nyní Maecenatem [3]) bude neb Proculejem
neb Fabiem? Kdo druhým Cotton, kdož Lentulem opět?
Tehdáž schopnostem byla odměna rovna, s užitkem
bývalo zbledlým býti a neznati vína v prosinci.[4])

Dále zda jest, dějepisci,[5]) nyní vaše k prospěchu práce
snad věčšímu? U vás hyne víc času, více i světla;
vždyť všechněm bez míry počíná stránka tisící,
vzrůstá dále a záhubnou je papíru mnohému;
tak káží hrozné řady dějstev a zákony díla.
Však z toho žeň je jaká? Zda na té roli práce s užitkem?
Kdož dějepisci by dal, za čtení „Denníka“ [6]) co dává?
„Líná cháska to však, se těšící lůžkem a stínem!“ [7])
Řekni tudíž, zdali jest obhájcům k prospěchu práce,
když svazek ohromný listin vždy je k soudu provází?
Hrozně křičí sám sic, zvlášť když věřitel poslouchá
neb když jej do žeber bodnul; je i nad toho prudčí,
jenžto s knihou velikou [8]) si došel na jmeno pochybné.
Velkých lží bez míry duté jeho pak měchy chrlí
a plije [9]) sobě za ňadra: pravou žeň chceš-li nalézti,
na stranu jednu polož, sta co obhájců je majetku,
však na druhou, co rudý vozataj [10]) má pouze Lacerta. —

bais“; ale i on, ač jest oblíben, čili ač všecko běží poslouchati jeho recitace, musí psáti texty k mimu jako „Agavu“ (z mythů o Bakchovi) a prodati pantomimovi Paridovi, oblíbenci Domitianovu (sr. VI, 87). Paris rozdává vojenské důstojnosti, praefektury i vojenský tribunatů a tím právo nositi zlatý prsten; poněvadž se k tomu hlásilo mnoho mladých mužů z bohatších rodin, byla služba těchto tribunů zkrácena na půl roku (tribunatus semenstris; proto „zlato půlletní“).

[1]) Příklady vznešené šlechty, jako v. III, 116 a j.

[2]) Pelopea a Filomela jsou úlohy ženské, v nichž Paris vynikal. Dle scholií byl Juvenal pro tyto verše vypovězen. (Sr. Velišský str. 388.)

[3]) Maecenas, vůbec známý podporovatel básníků z doby Augustovy; Proculejus byl jeho švakr. Ostatní zde jmenovaní šlechtici jsou nám v tom ohledu méně známí.

[4]) V prosinci o svátcích Saturnaliích (na památku „zlatého věku“) žilo se vesele; ale básník pracuje (bledne).

[5]) O nic lépe nevede se dějepiscům, ač spisují díla velmi dlouhá.

[6]) Noviny (v. II, 136, VI, 483 a j.) předčítali otroci. Práce děj... il se výše nad obyčejnou službu otrockou.

[7]) Snad si za svou „pohodlnou“ práci více nezasluhují? Ale ... adni málo si vydělají.

[8]) Věřitel upomíná s křikem „pochybné jmeno“, t. j. nejistého dlu...

[9]) Při sebechvále plivali si za ňadra, aby jim neškodila. (U nás ... aby zažehnalo se náhlé leknutí.)

[10]) Více než všichni obhájci vydělá si jediný vozataj, na př. tehdy ... -erta. Římané vášnivě pěstovali závody, a byly v Římě strany: červená ... bílá, modrá a zelená dle zvláštních klubů. (Sr. Velišský str. 375 ...

Páni zasedli, ty povstáváš ssinalý jako Ajax,[1])
před soudcem kravařem maje teď majetek za pochybný
řečniti. Napni, ztrhej, nebožáku, si játra, by tobě
na schody vetkli potom znavenému na oslavu palmy!
Mzdou co ti za mluvení? Buď kýtka suchá a slanečků
nádoba neb cibulí, Maurů co je míra měsíční,
neb lahví asi pět vezeného po Tibeře vína.[2])
Jestli čtveré stání a se dostalo tobě dukátu,
soudním odpadnou z toho části dle úmluvy rádcům.[3])
„Aemilius dostává všechno, co volno, a já jsem
lépe mluvil!" — Kovový vůz arci stojí v jeho síni
s čtverspřežením vysokým, on sám sedě na koni bujném,
válečném, mává a hrozí mocným v ruce dřevcem
z povzdálí, oko jedno přimhouřiv o bitvě přemýšlí.
Tak Pedo [4]) padne a tak dodělá též Matho, konec jest
Tongiliův takový, s velikým rohem ač z nosorožce
v lázně chodívává, špinavou čeledí je na obtíž
ostatním a tlačí žerdí dlouhou po tržišti
Maedské mužstvo, i stříbro a otroky, nádoby, villy
kupuje; neb Tyrský jeho červec záruku dává.
A přece jest užitečno to jim; červec doporoučí,
šat nachový obhájce prodá; prospěšno mu žíti
jak s lomozem tak s tvářností věcšího majetku.
Nezachová však Řím outratný míry vydání! —
Výmluvnost nad samou-li spoléháš? Teď Ciceronu [5])
nikdo nedá dvou set, prsten veliký-li nezáří.
Kdož soudí se, hledí na to nejdřív, osmero zdaž ti
průvodců či deset, za tebou-li nosítka, klienti
napřed jsou-li. Protož si vypůjčiv prsteny řečnil [6])
Paulus nádherně, víc než Gallus proto řečnil,
než Basilus. V chatrném výmluvnost plášti je řídká.
Smí-liž kdys Basilus předváděti matku plačící? [7])

[1]) Ajas ve známém sporu o zbroj Achilleovu (sr. X, 84). Soudcem je nevzdělaný boháč. Obhájíš-li, oslavují tě a schody (řečník ten jest pouze nájemník bydlící vysoko) ozdobují ratolestmi, ale odměna jest nepatrná.

[2]) Víno od severu do Říma přivážené bylo špatné; dobré rostlo jen v Latiu a Campanii.

[3]) Řečníci radívali se se znalci práv, kteří sami neřečnili. Za čtveré stání dostaneš dukát (aureus, asi 12 zl.). Ale vznešený, bohatý obhájce, jako na př. jakýsi Aemilius dostává celou odměnu zákonem dovolenou (dle Tacita 100 dukátů). Má ve vestibulu svého domu čtverospřeží po předku triumfatorovi a i svou sochu jezdeckou, představující jej, jak právě míří oštěpem.

[4]) Proto ostatní advokáti (jako Pedo, Matho [v. I, 32], Tongilius) přijdou na mizinu, že žijí nádherněji a okázaleji, než jmění jich dovoluje: chodívají s množstvím otroků, dají se nositi 8 Maedy (z Thracie) na nádherných nosítkách likými žerděmi a [illegible] mnoho, ovšem na úvěr. Kdo má skvostné roucho, i za bohatého, a proto se mu počká. Na čas praktika tato advokátům po[illegible]í, že si přilákají klienty; ale (v. 138) to svádí je i k luxu věcšímu, v Římě [illegible]ejnému, a tak učiní bankrot.

[illegible]39 vrací se k dřívější myšlence: vnitřní ceny nikdo neuzná, jen nádheře [illegible]ří. Ani Cicero by nedostal nyní 200 sestercí, kdyby nevystupoval s nád[illegible]u.

[illegible]hájci nám zcela neznámí; v obou těchto verších i v originále je na konci [illegible]jné slovo.

[illegible] často předváděli „dojemné" výjevy.

Kdož snese, byť Basilus sebe lépe mluvil? Tebe přijmi
Gallie,[1]) obhájců nebo Afrika spíš živitelka,
jestliže chceš za jazyk patřičnou odměnu dostat.

Řečnictví-li učíš?[2]) Ó Vettia hruď ty železná,
tobě tyranny kruté pohubí četná škola žactva!
Neb co nyní byli četli sedíce, to teď stoje každý
přednáší a totéž vyzpívá týmiž i verši;
učitelům ubohým je zelí hřáté zabijákem.
Barva jaká a jaký způsob pře a v čem je otázka
nejtěžší a jaké přijdou asi šípy protivné,
znáti chtějí sice všichni — a odměnu dávati nikdo. —
„Odměny žádat chceš? Co umím?“ — Ovšem vina dá se
učitelům, na levé nebuší straně nic že mladíku
Arkadskému[3]) v prsou, jenž šestý den moji hrozným
Hannibalem naplní ubohou hlavu vždycky, přemýšlí
an cokoliv, zdali lépe mu jest, aby hnal se na město
po Cannách, neb obezřele až po lijáku a blescích
Řím zdali má sevřít vojskem svým bouřkami mokrým.
Přijmuť sázku, jakou jen chceš, položím ji na místě,
zdaž by otec tolikrát poslouchal? — Stejně jiných šest
neb víc ještě volá řečníků jedněmi ústy,[4])
únosců nechajíce vedou spíš soudy skutečné;
jed vylitý jest tich, zlý, nevděčný choť umlknul
též hmoždíř, jenž léčit chtěl již starce slepého.
Sám tedy půjde na odpočinek, naše jestliže pohne
jej rada, nastoupí rozdílnou dráhu životní,
z úkrytu rhetorského k pravé spíš půtce odejde,
zachránil by sumičku, za niž lacinou si obilní[5])
koupí známku. To vždyť jest skvostná odměna! Zkoumej,
Chrysogonus zač učí nebo Polio[6]) zač děti panské:
roztrhneš Theodorovu sám hned knížku učebnou.
Lázně stojí šestkrátstotisíc, loubí ale více,[7])

[1]) Gallie i v sat. XV, 111 nazývá se výmluvnou; také v Africe již tehdy rozmáhala se vzdělanosť. Tam tedy dojde výmluvnosť uznání. (Sr. Hor. Epist. I, 20, 13.)

[2]) Lepší není stav učitelů řečnictví, jako byl nějaký Vettius. Themata těchto škol známe ze Senecy a Quintiliana; na př. o vraždě tyranna, o Hannibalovi (sr. X, 167) a o Sullovi (I, 15), o únosu dívky (v. 168), o otrávení (v. 170): syn dopadený, an tluče v hmoždíři jed, tvrdí, že připravuje oční lék pro otce, jenž dávno již je slepý.

[3]) Arkadský, naše sedlák, neotesaný; staří myslili, že sídlo schopností je v srdci; my: „nemá nic v hlavě.“ Vždy šestého dne přednášeli žáci, čemu za týden se naučili, a k zkouškám těm přicházívali i otcové.

[4]) Tak se vede všem učitelům, kteří proto místo školních cvičení dávají se v půtky skutečné, t. j. žalují u soudu nemohouce dostati mzdy.

[5]) Časem dostávali v Římě chudí občané známky, za něž obilí obdrželi [illegible] darmo neb laciněji; mnozí známky ty zase prodali, jako zde učiteli.

[6]) Učitelé zpěvu, jako Chrysogonus (sat. VI, 74) a Pollio (VI, 387), [illegible] pe placeni. — Theodorus za Augusta složil učebnici rhetoriky.

[7]) Boháč vyhazuje peníze na luxus: staví si nádherné lázně (Velišský [illegible] 14, 219), nebo loubí, aby měl v dešti kde se projížděti (sr. IV, 6), i drah[illegible] jídelnu se sloupy z Numidského (afrického) mramoru, najme si drahé [illegible]če (sr. V, 120, XI, 136) a kuchaře.

v němž se projíždí pán, kdykoliv jsou deště. — Či jasných
dní by čekal nebo potřísnil čerstvým koně blátem?
(Tam líp, vždyť čistá se třpytí tam podkova mezka.[1])
Jinde si dá stavět vysokou jídelnu Numidských
na sloupích, zimní aby slunce přijímala chladné.
Zač jeho dům je všechen, za tolik, jenž jídla dovednö
krájet umí, za tolik je kuchař mu lahůdky strojící.
Quintilianovi [2]) však sesterci jen dva tisíce
postačují zcela dost, a není otcům lacinější
věc žádná než syn. — „Tedy tak mnoho Quintilianus
odkud má hvozdů?“ — Osudů tyto příklady přejdi
obzvláštní: šťastný člověk krásným je i bystrým,
šťastný jest moudrým rovněž, vznešeným, blahorodným,
ten připojil k černému řemínku [3]) střevíce měsíček;
šťastný řečníkem jest největším a i střelcem,
byť byl nastydlý, zpívá přece dobře.[4]) Neboť jest
v tom rozdíl, počneš jak vřesky vydávati první,
právě jaká tebe hvězda uvítá z matky rudého.
Bude-li Štěstěna chtíti, staneš z rhetora se konsul,[5])
bude-li chtíti ta právě, také bude z konsula rhetor.
Neb což Ventidius? [6]) Což Tullius? Ejhle, to právě
hvězda a též osudů tajných mocnosť divuhodná!
Otroku říši osud dává a triumfy zajatcům.
Šťastný však takový řidčí než havrani bílí.
Odpykaliť kathedry mnozí marné a neplodné;
Thrasymachův [7]) svědčí to konec nebo stejně Secunda
Carrinata; i jej zřely též Atheny jste v nouzi,
nic popřát nechtíce, jenom studený mu bolehlav.
Popřejtež, bohové, stínům předků [8]) zemi lehkou,
vůni libou krokusů, též vesnu v popelnici stálou,
jimž učitel míval posvátné místo za otce.
Metly se bál, když již veliký byl Achilles [9]) a zpíval

---

[1]) V. 181 jest asi podvržen.

[2]) I nejlepší učitel jako Quintilianus (sr. VI, 75, 280) dostane jen malou odměnu. A je-li bohat některý, jako byl právě tento, nemá co děkovati své práci, nýbrž štěstí. Takové příklady musíš tedy přejíti, jich si nevšimnouti.

[3]) Šťastný člověk dostane se i mezi senátory, kteří nosili vysoké střevíce, černé a ozdobené stříbrným půlměsíčkem (staré to C = centum, původní počet senátorův).

[4]) Čtu s Herrmannem „si“: I když nastydlý jest, zpívá dobře; jindy by zpíval výborně.

[5]) Případy skutečné: Quintilianus stal se konsulem, a jakýsi Valerius Licinianus dle Plinia ze senatora rhetorem. O moci Štěstěny sr. Hor. C. I, 35, 1—4, o moci hvězd Hor. C. II, 17, 18.

[6]) P. Ventidius Bassus z Picenu byl zajatcem a veden s ostatními při triumfu Pompejově r. 89 př. Kr.; později však stal se i senátorem i konsulem a triumval nad Parthy. Tullius jest Servius Tullius, král římský, syn otrokyně, . VIII, 259.

nrasymachus z Chalkedonu, ok. r. 430 př. Kr. učitel řečnictví v Athénách; le scholií prý se oběsil. Secundus Carrinas rhetor od Caliguly z Říma vyovězen byv odebral se do Athén, kde prý se otrávil (jako právě tam zahynul ž jedem Sokrates).

uvenal blahořečí předkům, kteří vážili si učitelův.

chillea vyučoval zpěvu Cheiron kentaur (tedy s ohonem koňským).

otcovských na horách; a komuž tehdá by nenutkal
k úsměvu ústa ohon, jejž měl cvičitel jeho v hudbě?
Však Rufus [1]) bit jest i jiní od mládeže vlastní,
Rufus, jenž Allobrožským byl zván Ciceronem.

Celadu v klín učenému aneb kdo Palaemonu [2]) dává,
grammatiků veliké co si zaslouží namáhání?
Ač jich plat tak skrovný jest, — než rhetora menší —
průvodčí žákův mrzutý přece jim něco ztrhne,
rovněž pokladník ponechá si. Palaemone, ustup,
nech si srazit z toho část nějakou, jako když by vetešník
buď sněhový povlak nebo zimní houni prodával.
Jen když marno není, že jsi vstával v půlnoci s lůžka,[3])
když by kovář nevstal žádný ani k dílu by nevstal
nikdo, kterýžto učí železem vlnu sčísati šikmým;
jen když marno není, že tolik lampic jsi čichával,
jak mnoho stálo hochů, když vybledlý zcela býval
Flaccus [4]) a na špinavém saze utkvěly tlustě Maronu.
Odměna přec řídká, nemusil by tribunova žádat [5])
nálezu. — Však vy kruté na ně přec požadavky uvalte,
učitelům aby slov byla naskrze známa pravidla,
spisovatel každý aby byl, dějepis zcela známým,
tak jako jsou vlastní jim nehty a prsty; by tázán,
buď jda do lázně aneb koupelny do Foebovy,[6]) uměl
pojmenovat kojnou Anchisovu,[7]) otčinu, jmeno
macechy Anchemola, znal též aby, jak byl Acestes
stár a kolik dal vína Frygům na Sicilii džbánů;
nuťte, k mravům jemným mládež by přiváděli; [8]) palcem
tvář jako kdos když z vosku tvoří; a i nuťte, by otci
svým žákům byli též, aby nehrál nikdo necudně
sám ni se sousedstvem. Nesnadno je hlídati všechněch
chlapců vždycky rukou i očí na konec se třesoucích.
„Hleď všeho," řkou, „toho pilně, a rok když dojde ke konci,
přijmi, kolik vozataj vítězný vezme najednou! [9])

[1]) Rufus, jen z tohoto místa známý učitel, z kmene Allobrogů v Gallii.
[2]) Ještě hůře platí se učitelům grammatiky, jako byl nějaký Celadus a známější Q. Renomius Palaemon, učitel Quintilianův. Školy byly jen soukromé, a pro velikou konkurenci (již ke konci republiky bylo v Římě na 20 škol grammatických) málo se platilo. Ale ještě z toho platu něco si nechá i paedagogus (průvodčí chlapcův do školy) i pokladník, jenž učiteli honorář vyplácí.
[3]) Ve školách učilo se z rána velmi časně, a žáci svítili si lampami.
[4]) Školní exempláře Horatia a Vergilia.
[5]) Tribuni plebis měli za císařů jakousi policejní moc a právo soudní.
[6]) Koupelny (balneae) na př. jakéhosi Foeba byly sprostší lázně než nádherné thermy.
[7]) Příklady směšných otázek, na něž má učitel dovésti odpověděti; Anchises, známý otec Aeneův; Anchemolus, král Marrubiů (Verg. Aen. X, 389); Acestes z Troje založil Segestu na Sicilii a pohostil tam Aeneu („Frygy" [illegible] Verg. Aen. I, 195.)
[8]) Učitel má nejen vyučovati, nýbrž i vychovávati a hlídati, aby nebyli nec[illegible]
[9]) V. v. 114. Příjmy hudebníků, zpěváků a těchto závodníků bývaly [illegible] předmětem závisti učenců.

(Pokračování.)

Úvahy.

Dr. Richard Baerwald: Theorie der Begabung. Psychol.-paedag. Untersuchung über Existenz, Klassification, Ursachen, Bildsamkeit, Werth und Erziehung menschlicher Begabungen. Lipsko, Reisland. Str. 289. Cena 5 m.

Spis tento nedávno vyšlý jest v mnohé příčině velice zajímavý. Spisovatel v předmluvě praví, že dílo celé je vlastně přípravou (předmluvou) k dílu o vzdělávací ceně vyučování jazykového (latiny). Neboť má-li se věc ta jak se patří rozhodnouti, a je-li vzdělání vzděláním vloh, musí se napřed stanoviti druhy vloh a vše ostatní o vlohách. Praví, že dosud bylo více psáno jen o paméti, hledíc však ke vtipu, ostrovtipu či důmyslu, fantasii, rozumu, typům talentů a j., tu že existují toliko zárodky theorií vlohových. Bádání o dědičnosti pak hledělo si dosud jen rozdílů kvantitativních. Spisovatel začíná tím, že viní školu Herbart-Benekovskou, jakoby ona byla původem materialismu školského, neboť nutně prý musí popírati vlohy a tím možnosť formálního vzdělání. Barokní konsekvencí nazývá důsledné vzhledem k hlavnímu názoru psychologie Herbartovy tvrzení, že všecka výkonná schopnosť duševní záleží v tlumech osvojovacích. Tvrditi to znamená prý říci, že ten je nejgeniálnější, kdo nejvíc ví (str. 10). Nad ně důležitější faktor jest dle Baerwalda vloha ostrého pojímání a spracování v geniální kombinace. K tomuto jen tolik, myslím, stačí namítnouti, že to přece Herbart uznává za první vlastnosť fysiologickou překážkou netísněného života psychického. Baerwald připomíná, že psychologie Herbartova popírá společné příčiny duševních dějů, každý dle ní má svou příčinu speciální. Dle toho prý nemůže se působiti na vzdělání vloh, poněvadž pak má každý vliv následek jedinečný, speciální a ne taký, aby vzdělal celou disposici, vlohu. Jak patrno, pojímá tu Baerwald vlohu jako výtečný způsob starých „sil duševních“, jichž popřením ovšem počíná psychologie Herbartova; též myslí snad, že představy Herbartovy jsou navzájem bez vlivu a v úplné netečnosti. Avšak sám si namítá, že totéž mínění o následku jedinečném zastává moderní fysiologická psychologie, ale přece si myslí, že lze v souhlase s tím přijmouti jakousi vzájemnosť mezi místy disponovanými, zřídly to představ, aby bylo možná pochopiti, že cvičením jedné cvičí se všecky zároveň. Nikterak prý nesluší bráti paměť, rozum, obrazotvornosť a j. za pouhé abstrakce dějů jednotlivých.

Má-li býti možné formální vzdělání, musí býti vlohy, neboť vzdělání, po případě vytvoření jich jest jeho cílem. To se však nemůže státi, nemohou-li všecky disposice účastny býti nějakého podílu ze zisku, jenž plyne z ...nu jednotlivého. Učí-li se žák nazpaměť latinským slovíčkům, tuží si tí...ý paměť pro vše ostatní. Proto musí míti představy společný podk... podklad jisté vlastnosti mající, měnitelný. Jednotlivé zjevy duševní m... býti aspoň v takovém spojení jako národ, jenž z individuí se sice sl..., avšak přece jest pohřížen v jednotném rozvoji dějin, a na jehož všecky čl... vliv jeden účinně působí. Baerwald poukazuje na vikariát funkcí mozk...a na spojitosť mezi buňkami, čímž hledí učiniti pravděpodobnou možn...-stuáváním jedinečných disposic ponenáhlu celý mozek se cvičí

a vlohy se vzdělávají. Tím domnívá se vyvraceti psychologii Herbartovu a Benekovu.

Tolik o stanovisku. Vlastní jádro práce jest část popisná, stanovící různé druhy vloh. Rozeznává vlohu pozorovací, vlohy visualisace (živosti představování), vlohu pamětní, vlohu tvoření představ, vlohu kombinační, vlohu poznávání vztahů, vlohu bystrosti logické, vlohy cítění a vůle. O těchto posledních jedná jen potud, pokud se vztahují k myšlení. Při jedné každé vloze hledí ukázati podstatu její na příkladech, předvádí její druhy, zpytuje, na které funkci duševní se zakládá, a konečně uvádí dosti známé předpisy paedagogické, kterak ji cvičiti.

Náhledy jeho o dědičnosti (str. 283) shodují se s Weismannovými a Wundtovými. Jimi je hlavně pohnut uznati v závěru spisu svého skrovný význam vzdělání formálního. Stanoviv umělý rozdíl mezi vlohou s jedné a naučenou hotovostí a věděním s druhé strany, připouští, že nelze jich odděliti v jejich účincích. To prý svádí k popírání vloh a k popírání vlivu výchovy. Konečným výsledkem se mu jeví, že výkony formálního vzdělání dlužno uznati za skrovnější a nejistější, než se dosud myslilo. Proto není správné odevzdati mu celé gymnasium. Sluší uvážiti, že také vědění má cenu plodící, dále působící, to nejlepší pak, co může škola dáti v oboru intellektuálním, jsou zájmy. — Vysvítá, tuším, že se Baerwald na konci své knihy blíží k přiznání appercipujících tlumů Herbartových. Spis je psán slohem zajímavým a obsahuje mnoho povzbuzujících myšlenek; sluší jej doporučiti učitelstvu škol středních i nižších. *Rudolf Sokol.*

Literatura.

Annuaire de l'Académie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique. 1898. LXIV. année. 8°. Notice sur Alphonse Le Roy (J. Stecher.) Notice sur la vie et les travaux de Auguste Wagener (P. Thomas).

Bulletin de l'Academie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique à Bruxelles. 8°. Année 1897. Svazek 9.—11.: Sur divers composés nitres aliphatiques (L. Henry). Sur le rôle des composés ferriques et des matières humiques dans le phénomène de la coloration des eaux, et sur l'élimination de ces substances sous l'influence de la lumière solaire (W. Spring). Comment les fleurs attirent les insectes (F. Plateau). Sur quelques dérivés du nitro-propane primaire (Joseph Pauwels). Des échanges philosophiques et religieux entre l'Inde et l'antiquité classique (Goblet d'Alviella). Les Commentaires de Jules César interprétés au point de vue de la Belgique (Ch. Piot). La Ménapie pendant la conquête de César (Ch. Piot). Les volcans de Java (Jules Leclercq). ur la nutation eulérienne en ascension droite (F. Folie). Sur la décoı rte d'un gisement de Mammouth en Condroz, dans la tranchée de la statio de Sovet, de la nouvelle ligne en construction, dite du Bocq (Michel Mour n). Sur les machines électrostatiques à courants alternatifs (V. Schaffers). Re-cherches sur la décomposition des combinaisons halogénées organiques ns l'influence de l'ébullition prolongée (A. Vandevelde). Faits nouveaux ur servir à l'histoire de la réaction Friedel-Crafts (A. Gardeur). Sur les li-

rylates doubles de métal et d'antipyrine (première communication) (M. Schuyten). L'anhydride carbonique est-il un excitant pour les centres sespiratoires? (Hector Rulot et Léon Cuvelier). Une traduction nouvelle d'Aristophane (Alphonse Willems). Statue en terre cuite provenant de la vallée de Mexico (Madaillac).

Bulletin international de l'Académie des sciences de Cracovie. 8°. Ročník 1897. Číslo 8.—9.: Rukopisný pozůstatek po Václavu Potockém (A. Brückner). O posloupnosti na trůně polském (O. Balzer). Poměry intensity síly tížné na několika místech haličských (L. Birkenmajer). O integraci pevné kathegorie obyčejných differenciálních rovnic 3. řádu (K. Žoravski). Prodromus grammaticae papyrorum graecarum aetacis Lagidarum (S. Vitkovski). Scriptores rerum Polonicarum tom. XVI. (ed. V. Čermak). Chemie Gossypolu (L. Marchlevski). O vynucených elektromagnetických vlnách v elastickém mediu (L. Silberstein). Příspěvek k theorii nekonečných přeměn (K. Žóravski).

Časopis katolického duchovenstva. Redaktoři Fr. **Krásl**, Fr. **Kryštůfek**, Jos. **Tumpach.** Nákladem Rohlíčka a Sieversa. V Praze. 8°. Cena ročně (10 seš.) 3 zl. 50 kr. Ročník XXXVIII. Sešit 10.: Styky bl. Petra Kanisia s vlastí naší a stručné dějiny českého překladu jeho katechismu (Ant. Podlaha).

Česká škola měšťanská. Redaktor Kl. David. Nakladatel Fr. Frgal. Ve Velkém Meziříčí. 4°. Cena ročně (6 čísel) 1·20 zl. Ročník I. Číslo 2.

Časopis Matice Moravské. Redaktoři Vincenc **Brandl** a Fr. **Bartoš**. Nákladem Matice Moravské v Brně. Předplatné ročně 2 zl. 60 kr. 8°. Ročník XXII. Sešit 1.: Palacký a Morava (Frant. Rypáček). Z nejstarších dějin moravských (R. Dvořák). O právu autorském dle zákona z 26. prosince 1895 č. 197 ř. z. (K. Adámek). Paměti ze století XVI. o městech moravských (Jos. Cvrček). Památce Kamarýtově (K. Kořínek). Švédové u Brna r. 1645 (Frant. Šujan). Styky krále českého Jiřího z Poděbrad s králem polským Kazimírem (Zd. V. Tobolka). Panství Vsacké l. P. 1666 (Matouš Václavek).

České Museum filologické. Odpovědný redaktor Dr. Jan **Kvíčala.** Nákladem Spolku filologického v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník III. Sešit 4.—5.: Ad scriptores „Historiae Augustae" (Rob. Novák). Peleus a Atalante (Hynek Vysoký). Etymologický příspěvek ku jmenu Morava (F. Kovář). Příspěvky k historii dialektu laškého (V. Hauer). Různé příspěvky ke skladbě a fraseologii (V. Flajšhans).

Český časopis historický. Redaktoři J. **Goll** a A. **Rezek.** Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův) 3 zl. 60 kr. R[illegible]ník III. Sešit 6.: Martin Luther a Čechové podobojí (J. Čihula). Spole[illegible]nské řády Novokřtěnců na Moravě (F. Machát). Kodex Tišnovský (G. F[illegible]drich). O Prokopu Divišovi (E. Albert). Příspěvek k dějinám panství ř[illegible] Maltézského na Horních Královicích (J. Valchář).

Český Kneipp. Časopis pro šíření přirozeného spůsobu života a K[illegible]ppova léčení vodou. Redaktoři Dr. Jos. **Wieser** a prof. J. **Ježek.** R[illegible] V Seš. 6.

Český Lid. Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, v Slezsku a na Slovensku. Redaktor Č. **Zíbrt.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. v. 8°. Předplatné na rok (6 svazků o 6 arších) 4 zl. Ročník VI. Sešit 2.: Lemúzi a Charvati (J. Šimák). Zobrazování nejsvětější Trojice skupinou tří hlav v chatách lidu českého (J. Soukup). Pokusy o přirozený výklad pověr československých na sklonku XVIII. věku (Čeněk Zíbrt). Lidové léčení (Ant. Tomíček. Mat. Václavěk, Blandina Čížková). Svatební pečiva z jižních Čech (Fr. Lego). Špýchárek na Malém Rohozci u Turnova (Jan Prousek). Pověry o hadech (Ant. Šolta). Dožinky z okolí Přeštického (Tom. Mašek). Národopisné studie našich umělců (Renáta Tyršová). O symbolech v naší ornamentice (Vlasta Havelková).

Филологическое обозрѣніе. Журналъ классической филологіи и педагогики. Redaktor a nakladatel A. V. **Adolf** v Moskvě. 8°. Cena ročníku (4 svazky o 10 arších) 8 rublův. Svazek XIII. Sešit 1.: Seisachtia Solonova (M. M. Chvostov). Ad Euripidem (M. Z. Maljarenko). Exegetická poznámka k Horatiu (I. V. Netušil). Prosodické a kritické poznámky (S. N. Ždanov). Nové příspěvky k řecké epigrafice (L. Z. Mserianc). K Collumelovi (A. U. Malein). K Spart. Hadr. 18 (I. E. Timošenko). De Catulli LXII carmine (A. I. Sonni).

Извѣстія отдѣленія русскаго языка и словесности Имп. Академіи наукъ въ Санктпетербургѣ. Redaktoři A. Th. **Byčkov** a A. A. **Sachmatov.** v. 8°. Годъ 1896. Cena 1 rubl. Тома II. Книжка 4.: Experimentální fonetika (N. S. Usov). Pověsť o mutanském vévodovi Drakulovi (A. I. Jacimirskij). Západoruský sborník XV. věku (E. Th. Karskij). O významu slova далшникъ (A. I. Markevič dokazuje, že slovo to značilo nejen dlužníka, než i věřitele; význam ten uvádí už Академическій Словарь русскаго языка 1895, 1097; i v češtině i v polštině značívá dlužník někdy věřitele). O slovanském životě sv. Piatky-Petky (A. Belič). Dva památníky živého ruského jazyka XVI. věku (P. A. Syrku). Slovanská Kormčaja (V. V. Kačanovskij). Odpověď na spis M. Murkův: Deutsche Einflüsse auf die Anfänge der böhmischen Romantik (N. K. Grunskij). O Supraslském rukopise (A. A. Kočubinskij).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XV. Číslo 23.—24.: Klepy z cest (L. Grossmannová). — Ročník XVII.: Číslo 1.: To pravé teprv přišlo (Vl. Pittnerová). Črty z latinské čtvrti (K. Popelka).

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) 6½ rubl. Ročník XXXVII. Svazek 11.: Jan Kochanovski a jeho význam v dějinách polské vzdělanosti XVI. věku (N. E. Glokke).

Kniha. Illustrovaná literární revue. Vydává Spolek čes[illegible] kupců a nakladatelů v Praze. 4°. Cena sešitu (o 32 str.) 10 [illegible] (10 seš.) 1 zl. Roč. II. Sešit 8.—10.: Vánoční epištola (Fr. H[illegible]

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** [illegible] Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 st[illegible] Ročník XIX. Svazek 12: Sto let anglické poesie (J. Vrchlický). L. Quisa. A. Klášterského. Jan Neruda (B. Čermák). Pokoj č. Čechov, přel. Pavel Durdík). Nebukadnesar Veliký a pád [illegible]

Prášek) — Ročník XX. Svaz. 1.: Nové básně Jar. Vrchlického. Havlíček jako belletrista prosaik (Lad. Quis). Z básní Adolfa Heyduká. *Rustem a Sohrab (Julius Zeyer). *Na horských pláních (H. Ibsen, přel. K. Kučera). Na Sněžku (V. Mrštík). O přirozeném léčení (Vrat. Kučera). Praeludium (Jeroným Věžník). Ballada A. Sovy. Z pamětí našich otců (Ot. Červinka). Z nové belletrie španělské (př. A. Pikhart). Ruské divadlo a Smetanovy opery (P. Durdík). Pjatigorsk (D. Panýrek). *Roháč na Sioně (Svatopluk Čech).

Listy filologické. Redaktoři Jan Gebauer a Josef Král. V Praze. Nákladem jednoty českých filologův v Praze. 8°. Cena ročníku (6 sešitů o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník XXIV. Sešit 6.

Literární Listy. Redaktor a nakladatel Fr. Frgal. Ve Velkém Meziříčí. m. 4°. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Roč. XVIII. Čís. 24. — Ročník XIX. Číslo 2.—5.: Mladá literatura v Norsku (E. Lie). Sestry Brontëovy (N. Trepka). O nejnovějším vlivu literatur severních na francouzskou (J. Lemaître). Olive Schreinerová (F. Arnstein, př. J. Hofman). Principy a myšlenky. Jihoslovanská akademie věd a umění r. 1896.

Literární zprávy. Redaktor a nakladatel Fr. Bačkovský. 4°. Cena ročně (12 čísel) 50 kr. Číslo 1.

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXVI. Číslo 6.—11.: Z básní Bož. Sequensové, Fr. Krákorové, J. Sládka. Po Krymských serpentinách (D. Panýrek). *Jsme k tomu odsouzeni (J. Sládek). K černé Niagaře západu (P. Albieri). Granát (V. Sardou, př. Fr. Flos). *Zas jednou svoji (J. Sládek). Sv. Mikoláše na Halické Rusi (Fr. Řehoř). Bubeníci Předních a Zadních (Rud. Kipling, př. J. Bartoš). Podzimní vzpomínky (V. Hladík). Holubice (Vl. Pittnerová).

Ma-lé no-vi-ny pro děti. Redaktor Fr. **Hrnčíř.** V Praze. m. 8°. Nakladatel Fr. Bačkovský. Cena ročníku (10 čísel) 50 kr. Ročník IX. Číslo 1.

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XVII. Sešit 6.—8.

Muzeum. Časopismo Tovařystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Bol. **Maňkovski.** Ve Lvově. 8°. Nakladem Tovařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročnik XIII. Zešit 12.: O tělocviku (M. Varmski). Učba jazyka a literatury polské v našich gymnasiích (A. Pechnik).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6. zl. [illegible] III. Číslo 23.—24.: Paběrky o Dostojevském. Na vsi (E. Mulabdić). [illegible] ocům (Tugomir). Hádanka. Básně G. Manojloviće, S. Bašagiće, [illegible] hlavek (př.), Ljubinka, V. Dežeće, V. Nazora, D. Sirovice. *Pří*[illegible]: Kozácký tábor Jos. Brandta. — Ročník IV. Seš. 1.: Zrůdný-li? (P. [illegible]). Svatba Miloše Obiliće (Dr. Ilijć). Malý či veliký (Osman-Aziz). [illegible] i (př. Ć. Truhelka). Záhuba Smail-agy Čengiće (F. Šišić). Básně J. [illegible] koviće, S. Bašagiće, M. Nikoliće. Přílohou 2 obrazy J. Kobilce a V. [illegible]

Národ a škola. Redaktor a nakladatel Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. m°. 4. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XIX. Číslo 2.—5.

Naše domácnost. Redaktor V. Černý. Nakladatel Jan Doležal ve Žďáře. fol. Cena ročně (i s přílohami) 1·1 zl. Ročník I. Číslo 1.: Pomni na mě, má milá, věrná paní (V. Beneš Třebízský). Modlitba za vlast (týž). *Lesní bouře (I. Geisslová). Z lázní (táž). Žena nad muže (Vl. Pittnerová). Pan Klofáček (V. Černý). — Přílohou: Helena a její dědictví (str. 1—8).

Obrana. Redaktor Fr. **Žák.** Nakladatel V. Kotrba v Praze. m. 4°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XIII. Čís. 21.—24.

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redaktor a nakladatel V. **Vlček.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXVII. Sešit 12.: Kopitar, Vuk a Aprilov (Jos. Toužimský). *Na Týnském hřbitově (Fr. Leubner). Eliška Krásnohorská (T. Nováková). Obzor divadelní (Fr. Zákrejs). Rozhledy v dějinách současných (Vlad. Svoboda). — Ročník XXVIII. Sešit 1.: Náš ústavní vývoj od r. 1848 (Bohuš Rieger). Některé podrobnosti o Josefu Dobrovském (Vác. Flajšhans). Ruské drama za posledních let (Josef Mikš). Kornel Ujejski (Frant. Kvapil). Z poesii Adolfa Heyduka. Soud lidu (Fr. Herites). Z cyklu „Sny a obrazy" (Jar. Vrchlický). Rebela (Gabriela Preissová). O nových přímých daních osobních (Frant. Čuhel). Pád ministerstva Badeniova (Vlad. Svoboda). Rozhledy v umění výtvarném (Renáta Tyršová). Nové písemnictví (Č. Zíbrt). Nové publikace L. Legerovy (Jos. Toužimský). Zprávy hospodářské a sociální (E. Šimek).

Posel z Budče. Redaktor L. **Strahl.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Předplatné ročně (52 čísel o 16 str.) 2 zl. 50 kr. Ročník XXIX. Číslo 10.—12.

Rádce duchovní. Časopis kněžstva československého. Redaktor Jos. **Burian.** V Praze. Nakladatel V. Kotrba. Cena ročně 4 zl. Roč. V. Sešit 2.: O hrobních nápisech (A. Brychta).

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník VII. Sešit 4.—5.

Sborník České společnosti zeměvědné. Redaktor J. **Metelka.** V Praze. v. 8°. Cena ročně (10 čísel o 32 str.) 4·5 zl. Ročník IV. Čís. 1.: Moravský kras (V. Procházka). Neoprávněné proměny a překlady našich názvů topografických. Drobnosti.

Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. 8°. Ročník 1897. Číslo 23.—27.: V. Jagić podává zprávu komise o prozkoumání Balk[illegible] poloostrova.

Slovenské Pohl'ady. Časopis pre literatúru, vedu, umen[illegible] [illegible]litiku. Redaktor Jozef **Škultéty.** V Turčanském sv. Martině. Nakla[illegible] Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník [illegible] Čís. 12.: Rozsobášna pravota pred ev. a. v. kontuberniom horno-tren[illegible] skym 23. okt. 1608 provedená (Joz. Holuby). Horácova óda „Exegi [illegible]numentum . . ." u Deržavina, Puškina a Hviezdoslava (J. Š.) Nie t[illegible]

(F. Philipps, pr. J. M.). *Túžby okrýdlené, *Zahraj, *Otrokova žaloba (Somolický). *Carmen lugubre (Martin Sládkovičov). *V milej zemi rodnej (Horal). Slovenský jazyk, obyčaje, starina. Beseda. — Ročník XVIII. Sošit 1.: Z mojich žiackych časov prešporských (Joz. L'. Holuby). Nenávisť (Viktor Krylov, prel. B. Š.). Mládeži (C. Wagner). *Kavkazský zajatec (A. S. Puškin, pr. Samo Bodický). Mnoho talentov (I. Potapenko, pr. J. Š.). *Planý rok (Dlhomír Poľský). *Sirota v cudzine (Horal). Šťastlivý človek (pr. Maro).

Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu. Vydává Král. Český archiv zemský. Díl IX.: L. 1595—1599. IV. 816.

Světozor. Redaktor M. **Šimáček.** Nakladatel F. Šimáček. V Praze. Fol. Cena ročníku (52 čísel) 8 zl. Ročník XXXII. Číslo 3.—10.: *Jitro nad Prahou (A. Klášterský). Libušini poslové u Přemysla (Č. Zíbrt). Baklažány (J. Květ). Boj o smír (J. Antoš). Vzpomínky na Jos. Manesa (Vl. Havelková). Z básní Ad. Heyduka, L. Křikavy, K. Legra, Jar. Vrchlického.

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann.** V Praze 1897. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XVI. Sešit 11.—12.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXIV. Svazek 11.: Časovník. Příspěvky k studiu nářečí tarančského, okruhu ilijského (N. N. Pantusov). Kirgizská bylina o Biket-Batyrovi (A. A. Divajev). Svazek 12.: Ruské státní právo (V. Ivanovskij). Základní formule komplexí geometrie rovinné (D. Zeiliger). Příspěvky k studiu kazaňsko-tatarského nářečí (N. Katanov).

Ученыя записки Императорскаго Юрьевскаго университета. Редакторъ М. **Дьяконовъ.** v. 8°. Cena ročně (aspoň 4 svazky) 6 rublův. Ročník V. Svazek 3.: D. E. Jablonského korrespondence s Leibnizem (J. Kvačala). Ruské bursy (A. Nevzorov). Meteorologická pozorování observatoře univ. Jurjevské (B. Sreznevskij).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VIII. Číslo 27.—32.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXVII. Číslo 4.—6.

Записки императорскаго Новороссійскаго университета въ Одессѣ. Редакторъ А. А. Кочубинскій. Одесса. v. 8°. Roku 1897. Cena 3 rub. Svazek 71.: Všeobecné administrativní svazky vlád (P. E. Kazanskij). K dějinám pohlavního processu u rostlin (F. M. Kamenskij).

Zdraví. Rediguje Dr. K. **Chudoba** a uč. Am. **Čadová.** Nakladatel E. Beaufort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3 zl. 60 kr. R[illegible]k III. Sešit 10.: Zdravotnictví v Čechách (V. Preininger).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. K. Schenkl, J. **Huemer.** Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena [illegible]ně 12 zl. Ročník XLVIII. Sešit 12.: Die griechischen Götterideale im U[illegible]errichte (A. Frank). Epigraphik im Dienste des Gymnasialunterrichtes (J[illegible]mon).

Zlatá Praha. Redaktor Ferd. **Schulz** a Jar. **Kvapil.** Nakladatel J. Otto. V Praze. Fol. Cena ročně 8 zl. Ročník XV. Číslo 2.—10.: Z básní Ad. Heyduka, A. Váně, J. Vrchlického, B. Kaminského, K. Červinky, Fr. Sekaniny, E. z Čenkova, K. Maška, B. Grünwalda, Jar. Kvapila, H. Pilbauerové, T. Aldriche (př. A. Klášterský). Z cyklu Mikrokosmos (A. Mužík). *Cigánka (K. Leger). Nepotřebný (M. Jahn). Vánoční dárky (A. Schnitzler, př. K. Švanda). Krajanka (J. Osten). A. Daudet (V. Hladík). Co si vrabci povídali (B. Brodský). V mlhách (J. Šír).

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 16 str.) 3 zl. Ročník VI. Sešit 5.—6.: Edisonův fluoroskop. George M. Pullman. Podmořské lodi. Visuté telefony. Výroba fotografického papíru. Strojová mazadla. Laky. Strojová síla ve Francii.

Ženské listy. Redaktorka Al. Jiroušková. Nakladatel V. Kotrba. V Praze 4°. Cena ročně (24 čísel) 72 kr. Ročník I. Číslo 1.—3.: Zachránění (A. Jiroušková).

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Raýman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník VII. Sešit 10.: Proti principu specifické energie (Edv. Babák). Mechanismus a mysticismus. Ještě o rozlišení organismů a o syncytiích. Chlorofyll u Vorticell a živočichů vůbec. „Krev" u bezobratlovců. Únava před narozením. O biopolaritě v rozšíření mořských živočichů. Směs. — Ročník VIII. Seš. 1.: Deště od 27.—31. července 1897 v Čechách (F. Augustin). Réva vinná a péče lidská o ni. Působení do dálky (O. Š.). O diamantu (O. Š.). O ústrojnosti bakterií a Cyanophyceí (B. Němec). Novinky z oboru osvětlovacího (Al. Ursiny). Nový vliv magnetismu ve světlo, vynález fysika P. Zeemana (V. F.) Teplota lávy.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. **Majkov.** V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1897. Svazek 11.—12.: Eustachius z Matery (či Venosy) a jeho Planctus Italiae (A. N. Veselovskij). Z dějin ruského jazyka (A. I. Sobolevskij). Vskutku-li bezejmenná byla věčší část prací staroruských přepisovačův (N. V. Volkov). Chronograf Ipat. lět (V. M. Istrin). O původě Sikulův (V. I. Modestov). O některých typech římských metrických náhrobních nápisův (I. I. Cholodňak). Zádvorní lidé (M. A. Ďjakonov). Diakon Grigorij, pisec Evangelia Ostromirova, nepocházel z Novgorodu (N. V. Volkov). Novoobjevená *Λόγια Ἰησοῦ* církevně-historickým pramenem (B. M. Molioranskij).

Bar-Kochba. Báseň Jar. Vrchlického. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1897. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 1.—4. (str. 1 až 128).

Básnická díla Dantea Alighieriho. Přel. Jar. Vrchli[...] J. Otto. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. [...] Básně lyrické (str. 97—132. Konec). Seš.: 26.: Nový život (str. [...]

Ben Hur. Román z dob Kristových od L. **Wallace,** přel. [...] tejdl. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. v. 8°. Cena seš. (o 15 kr. Seš. 3.—5. (str. 65—160).

Bible a nejnovější objevy v Palestině, Egyptě a Assyrii. Sepsal F. **Vigouroux,** přel. Ant. Podlaha. Nákresy od abbé Douillarda. V Praze 1897. Nakl. V. Kotrba. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 24.—25. III. díl (str. 1—80).

Bídníci od V. **Huga,** přel. Em. z Čenkova. Nakl. J. Otto. V Praze 1897. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 15 kr. Sešit 6.—7. (241—318. Konec I. dílu). Seš. 8.—12.: Díl II. (str. 1—256).

Česká knihovna zábavy a poučení. Vydává Ústřední spolek českých professorů pořádáním Fr. **Bílého.** Nakl. J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 41.—42.: Cestopisné obrázky z starého i nového Poloponnesu. Napsal M. Molčík. Seš. 3. (str. 65—96).

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina.** Nakl. Edv. Beaufort. V Praze. 8°. 2. vydání. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 8.—16. (str. 309—664).

Česká poesie XIX. věku. Vydává „Máj", Spolek českých spisovatelů belletristů. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 3.—10. (str. 65—320): Čelakovský. Vocel. Koubek. Doucha. Mácha. Erben. Picek. Jablonský. Štulc. Kalina. Furch. Nebeský. Havlíček.

Darwin a po Darwinovi. Napsal J. **Romanes,** přel. A. Mrázek. Nakladatelé Bursík & Kohout. V Praze 1897. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 24 kr. Seš. 5.—8. (str. 129—236. Konec).

Dvacet tisíc mil pod mořem od J. Verna, přel. Jar. Janeček. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 6.—9. (str. 161—288).

Farář z Černodola od P. **Kopala.** V Praze 1897. Nakladatel V. Kotrba. 8°. Seš. 5. (str. 257—320). Cena 40 kr.

Illustrované dějiny světové. Vypravuje Jar. **Kosina.** Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Seš. 6.—8. (str. 161—256).

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1897. Nákladem J. Otty. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 253.—255.: Díl XXIV. Domů a jiné obrázky (str. 145—240).

Kabinetní knihovna. Nákladem F. Šimáčka. V Praze 1898. m. 16°. Svazek XCIII.: Tmavé růže. Básně A. Klášterského. 898. 148. 50 kr.

Letem českým světem. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1898. F... ...a sešitu (o 12 pohledech) s tiskem po obou stranách 30 kr., po je... ...raně 40 kr. Sešit 24.—26. (čís. 279—314).

...tice lidu. Red. Jaromír **Hrubý.** Nákladem spolku pro vydávání l... ...knih českých v Praze. 8°. Cena ročníku (6 seš.) 1 zl. Ročník XXXI. S... Národopis od Jar. Vlacha. Díl IV. 118.

...děný had od Th. **Kraga,** přel. H. Kosterka. Nakl. J. R. Vi- li... Praze 1897. 8°. Cena seš. (o 32 str.) 12 kr. Seš. 3.—6. (str. 6... Konec).

Na niti humoru od Fr. **Heritesa.** Nakl. Fr. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena sešitu. (o 32 str.) 16 kr. Seš. 12.—13. (str. 353—416. Konec).

Na oceáně. Napsal Edm. de **Amicis,** přel. Jar. Vrchlický a V. Hanus. Nakl. F. Šimáček. V Praze 1898. 4°. Cena sešitu (o 24 str.) 30 kr. Celkem bude 15 sešitův hojně illustrovaných. Sešit 1.—2. (str. 1—48).

Národopisná výstava československá v Praze 1895. Vydali výkonný výbor Národopisné výstavy československé a národopisná společnosť československá prací spisovatelův a umělcův českých. Pořádají K. Klusáček, Em. Kovář, L. Niederle, Fr. Schlaffer, F. A. Šubert. Nákladem J. Otty v Praze. fol. Cena sešitu (o 3 arších) 80 kr. Sešit 24.—25. (str. 509 až 556. XXXVII—XLVI): Hromadné návštěvy. Národopisné slavnosti. Sjezd. Přednášky. Závody. Finance výstavy. Po ukončení výstavy (Fr. Šubert). Význam výstavy (J. Jakubec). Literatura o výstavě. — Tím cenné dílo to ukončeno.

Na severní točnu od Fr. **Nansena,** překlad rediguje J. Guth. S illustracemi O. Sindinga. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Sešit 35.—36. (str. 497—508). Konec.

Naše knihy. Vydavatel a nakladatel J. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Ročník I. Číslo 7.

Na úsvitě nové doby. Napsal Jos. **Toužimský.** Nakl. Jos. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Svaz. 4.—6. (str. 97—192).

Německo-český slovník. Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 66. (str. 1209—1248): unversiegend—Verkehr.

Nevěsta za 50 dollarů. Napsal P. Albieri. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1898. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 1.—3. (str. 1—96).

Obecná kronika. Sepsal Jos. **Lacina.** Nakladatel Ed. Beaufort. V Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Sešit 8.—11. (str. 225 až 352).

Obrázkové besedy pro českou mládež. Naklad. Al. Wiesner v Praze. 12°. Svazek 12.: Z minulosti od Č. Tondra. Svaz. 13.: Červená čepička od J. Starkela, př. P. Skalický. Sv. 14.: Lacerta a bufo od téhož, př. týž. Sv. 15.: Z vlasti a ciziny od F. Andrlíka.

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr Seš. 271.—276. Díl XIII. (1—256): Jana—Jeroným. Přílohou: Japan. Jedovaté rostliny.

Paříž. Napsal E. **Zola,** př. J. Guth. Nakl. J. R. Vilímek. 8. seš. (o 32 str.) 12 kr. Seš. 3.—9. (str. 65—288).

Písemnictví české slovem i obrazem od nejdávnějších dob a naše časy. Píše Vác. Flajšhans. Nakladatelé Grosman a Svoboda. V 1898. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 36 kr. Sešit 1.—3. (str. 1—9 O díle tom, jež co nejvřeleji doporoučíme školám našim, promluvíme něji po jeho ukončení.

Představitelé lidstva od Emersona. Přel. Jan Váňa. Nakl. J. R. Vilímka. V Praze 1898. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 2.—5. (str. 33—160).

Politické dějiny národa Českého od r. 1861 až do r. 1895. Napsal Ad. **Srb.** V Praze 1897. Nakl. Fr. Šimáček. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 24 kr. Sešit 14. (str 419—450).

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XIV. Svaz. 4.: Quo vadis? od J. Senkěviče, př. J. Langner (str. 385—512).

Repertoir českých divadel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Svazek 46.: Nervosní ženy. Komedie o 3 jednáních. Napsal E. Blum a R. Toché. Přel. B. Frida. 90. 50 kr. — Svaz. 48.: Darmojedka. Komedie o 5 jednáních od I. A. Salova, př. K. Štěpánek, 110. 50 kr.

Romány a novely Emilie **Flygaré-Carlénové,** př. H. Kosterka. Nakl. Fr. Šimáček. V Praze. 12°. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr. Seš. 3. až 7. (str. 65—224).

Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění v Praze. Třída I. Ročník VI. Číslo 3.: Nález denárů v Chrášťanech u Českého Brodu. 35 a 1 tab. — Třída II. Roč. VI. Číslo 4.: Devonští brachyopodi u Čelechovic na Moravě od Fr. Smyčky. 28 a 2 tab Čís. 8.: O počtu reálných kořenů rovnice algebraické v mezích daných od K. Petra. 11. Čís. 15.: Příspěvek ke strojení oskulačních hyperboloidů ku plochám zborceným od B. Procházky. 38 a 1 tab. Čís. 18.: O affekcích ledvin při tyfu střevním od J. Srby. 24 a 1 tab. Čís. 19.: Hydratace vyvolaná kovy od B. Raýmana a O. Šulce. 12 a 1 tab. Čís. 20.: Geologické příspěvky z prahorního útvaru jižních Čech od J. Völdřicha. 14. Čís. 21.: O jistém základním problemu v projektivní geometrii od K. Küppera. 5. Čís. 23.: Tešenity a Pikrity na severovýchodní Moravě. I. Od J. Klvaně. 93 a 1 tab. Čís. 24.: Kterak lze sestrojiti tečny ke křivkám intensivním ploch translačních od A. Suchardy. 36 a 2 tab. Čís. 25.: Kterak se sestrojí normala a střed křivosti k radiale libovolné křivky rovinné od téhož. 3 a 1 tab. Čís. 26.: Příspěvek k rozřešení otázky resorpce kůže od V. Mladějovského. 12. Čís. 27.: Bakteriologické nálezy na normálních mandlích od V. Vyšína. 24. Čís. 28.: Příspěvky k poznání nálevníků českých od Fr. Ševce. 48 a 2 tab. Čís. 29.: O zánětu plic „spalničkovém" od I. Honla. 24 a 2 tab. Čís. 30.: O následcích jednostranné exstirpace nadledvinek od A. Velicha. 5. Čís. 31.: Experimentální příspěvek k therapii inhalační od V. Mladějovského. 4. Čís. 32.: Poruchy oběhu krevního a dýchání při plynatosti hrudní od J. Hnátka. 48 a 2 tab. Čís. 35.: Ischias scoliotica od J. Thomayera. 8.

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. ... V Praze 1897. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Díl X.: 126.: Básně (str. 437—468).

Slovník česko-francouzský. Kapesní vydání. Sestavil Jan ...zer. Nakl. J. Otto. V Praze 1897. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 18 kr. ...2.—13. (str. 353—416): odezditi—poklona.

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. ...datel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit

98.—101.: Symfonie (str. 33—167. Konec). — Seš. 102.: Mythy (str. 1 až 24).

Spisy Adolfa Heyduka. Nakl. J. Otto. V Praze. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 22.—23.: Cymbál a housle (str. 33—96).

Spisy Ivana Sergějeviče Turgeněva. Překlad redigoval Jar. Hrubý. Nakl. J. Otto. 2. vydání. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 49.—51.: Otcové a děti (str. 337—429. Konec IV. dílu).

Světová knihovna. Redaktor Jar. Kvapil. Nakl. J. Otto. V Praze. 16°. Cena sešitu 16 kr. Seš. 1.: Jestřáb contra Hrdlička od Sv. Čecha. 122. Seš. 2.: Statkářovo jitro od L. N. Tolstého, přel. P. Kaňka. 81. Seš. 3.: Portréty básníkův od Jar. Vrchlického. 64. Seš. 4.: Abert od Edmonda de Amicis, př. V. Hanus. 71. Seš. 5. Na slunném pobřeží od H. Šenkeviče, př. J. Lipenský. 92. Seš. 6.—7.: Pepita Ximenezová od J. Valery, př. J. Sládek. 222. Seš. 8.—9.: Básně K. H. Máchy. 160. Seš. 10.: Dvě novelly od Pr. Mériméa, př. B. Frída. 75. Seš. 11.—13.: Nápadníci trůnu (H. Ibsen, př. Jar. Vrchlický).

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník XII. Sešit 1.: Písařův zálet od K. Pleskače (str. 1—64).

Úplný místopisný slovník království Českého. Díl II. Část historická. Sepsal August **Sedláček.** Nakladatelé Bursík a Kohout v Praze. 8°. Cena sešitu o 2—3 arších 30 kr. Sešit 10.—12. (str. 361—480): Jenček—Kunějovice).

Vilímkova knihovna Malého čtenáře. Pořádá Fr. S. Procházka. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 8 kr. Z Ječmínkovy říše. Dle zápiskův J. Wanklových napsala K. Bufková-Wanklová. Illustruje V. Černý. Seš. 6.—7. (str. 161—224).

Vrásky duše. Novelly Fr. **Heritesa.** Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1897. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 7.—11. (str. 193—347. Konec).

Vzdělávací knihovna katolická. Pořádají J. Tumpach a A. Podlaha. Nakladatel V. Kotrba. V Praze. 8°. Sešit (o 48 str.) po 25 kr. Svaz. V.: Podobizny svatých. Napsal A. Hello. Přeložil S. Bouška. Seš. 3. (str. 97—144). Svaz. VI.: Dějiny církve katolické ve státech rakousko-uherských s obzvláštním zřetelem k zemím koruny české (1740—1898). Sepsal Fr. Kryštůfek. Seš. 2. (str. 49—96). Svaz. VII.: Soukromé vlastnictví od J. Pesche a V. Cathreina, př. J. Tumpach. Seš. 1.—6. (str. 1—254. Konec).

Zábavy večerní. V Praze 1897. Nakl. V. Kotrba. 8°. Ročník XVIII. Seš. 5.: Z vesnice a samot od B. Brodského. 160. 50 kr.

Z cest E. St. Vráze. Nakladatelé Bursík & Kohout. V P... 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Seš. 3.—8. (str. 65—240).

Zoologie všeobecná i soustavná. Sepsal Fr. **Vejdovsk**... J. Otto. V Praze. 8°. Díl I. Sešit 3.—4. (str. 97—192).

Československá Koleda. Kalendář na rok 1898. V Pra... Nakladatel Fr. Šimáček. 4°. 166. 50 kr.

Děje vysokých škol Pražských od secessí cizích národův po dobu bitvy Bělohorské. Sepsal Z. Winter. V Praze 1897. Nákladem České Akademie. 8°. 231.

Démon láska. Řada 13 obrazů Maxe Pirnera. Cyklus romancí napsal Jar. Vrchlický. Úvod napsal K. Mádl. V Praze 1897. Nakladatel F. Topič. 4°. IV. 31. 1·8 zl. — Dílo velice cenné; úprava elegantní.

Do proudu žití od E. Krásnohorské. Nakladatel F. Topič. V Praze 1897. v. 8°. 125. 1 zl.

Julius Caesar W. Shakespeara, přel. J. Sládek. Školní vydání úvodem a poznámkami opatřil Jos. Bartocha. V Praze 1897. Nakladatel J. Otto m. 8°. LXVII. 143. 70 kr. — Na str. LXIV. má býti: Karla *Ignáce* Tháma m. Hynka (Hynek = Hinrich).

Kolem zeměkoule. Vypravuje Kl. Čermák. V Praze 1897. Nakladatel Fr. Bačkovský 8°. 308. 2 zl.

Medřická od Bož. Vikové-Kunětické. Nakladatel F. Šimáček. V Praze 1897. 8°. 367. 1·6 zl.

Na panství kmotra čápa od T. Tisovského. S 12 obrázky P. Körbera. Nakladatel V. Kraus. V Táboře 1897. 8°. 163. 1·5 zl. — Velmi vkusná úprava.

Na škole měšťanské od F. Andrlíka. Nákladem Fr. Bačkovského. V Praze 1897. 8°. 380. 2·4 zl.

O čarovném pavouku. Veršovaná pohádka pro mládež. Napsal Svat. Čech. Illustroval V. Olíva. V Praze 1897. Nakladatel F. Topič. m. 4°. I. 70. 1·8 zl. — Úprava velmi úhledná.

Padavky. Verše Jos. Holého. Nakladatel F. Šimáček. V Praze 1898. 16°. 94. 40 kr.

Pod modrým nebem. Básně K. Raise. Maloval V. Olíva. V Praze 1897. Nakladatel F. Topič. m. 4°. 24. 1·4 zl. — Úprava stkvostná.

Pomněnky J. Vlastimila a Fr. Dobromila Kamaryta. Vydal Jan Zítek. Nakladatel V. Kotrba. V Praze 1898. m. 8°. 143. 80 kr.

Stručné dějiny národa českého od K. Vorovky. V Praze 1897. Nakladatel Fr. Bačkovský 32°. 102. 5 kr. — Velmi vhodná a neobyčejně laciná kniha naší mládeži.

Světla a bludičky. Básně J. Rokyty. V Praze 1897. Nakladatel F. Topič. m. 8°. 74. 40 kr.

Strížkový kalendář týdenní na r 1898. Upravil J. Kopřiva. Na..l L. Klabusay v Holešově. 65 kr.

. esely svět. Básně K. Raise. Maloval V. Olíva. V Praze 1897. ..tel F. Topič. m. 4°. 24. 1·4 zl. — Úprava stkvostná.

. odlehlé dědině od Růženy Svobodové. Nakladatel F. Šimáček. .. 1898. 12°. 92. 50 kr.

Výroční zpráva „Radbuzy“, spolku akademiků kraje Plzeňského, za správní rok 1896—97. 8°. 15.

Wiesnerovy kalendáře: 1. Velký slovanský kalendář nástěnný na r. 1898. S barvotiskovými krásně provedenými znaky zemí obydlených Slovany, jak ve velkém titule císaře Rakouského provedeny jsou. 1 zl. — 2. Nástěnný kalendář. 3. Kabinetní kalendář. 4. Poznámkový kalendář týdenní. 80 kr. 5. Útržkový kalendář 80 kr. 6. Salonní kalendář útržkový. 50 kr.

Drobné zprávy.

Nařízení.

Výnos ministerstva kultu a vyučování ze dne 17. prosince 1897, č. 26.715 v příčině poměru školy k domovu a bytův studujících středních škol zvláště.

Ministerským výnosem ze dne 22. ledna 1897, č. 549 byli školní úřadové vyzváni, by oceňujíce zvláštní poměry jednotlivých obcí školních, vyšetřili:

1. Jsou-li nepřístojnosti v příčině bytův studentských a jaké jsou; 2. co se už v té věci stalo se strany správ školních, po případě úřadův školních neb jiných orgánův; konečně 3. co se k odstranění vyskytujících se nepřístojností po případě mohlo učiniti.

Školní orgánové s chvalitebnou horlivostí konali vyšetřování, vyložili, co částečně vykonali v plnění zdejších pokynův, a podali na základě pečlivých porad mnohé návrhy.

Z toho vyplývá, že ubytování studujících nepatřících do obce školní v zdravotní a mravní příčině spojeno jest na mnoze s velikými nepřístojnostmi, proti nimž školní úřadové a zdravotní orgánové, učitelští sborové jednotlivých středních škol i soukromníci jako podporovatelé zřízení blahobytných přes uznání hodné námahy dosud bojovali bez plného úspěchu.

Proto se vidí nutným k obecnému šetření doporoučeti opatření, jež se už tu a tam osvědčila, i návrhy úřadův školních, od nichž se lze nadíti prospěšného účinku, aniž by se studium nezámožných studujících zdražovalo neb stěžovalo.

1. Žádoucno jest, by učitelští sborové středních škol sestavili poučení pro stravovatele a ubytovatele, přihlížejíce ke zvláštním poměrům míst, v němž by podali objasnění a pokyny ve směru zdravotním a mrav vychovatelském, zvláště o bydlení žákův společně s jinými osobami, o zoru nad nimi, o upravení času k jich práci i zotavení, jmenovitě pak vinnostech domova vůči škole a pod.

Tento návod má zemský školní úřad, vyslyšev zemský zdravotní r schváliti a do tisku dáti.

Výtisk návodu má ústav společně s domácím a kázeňským řádem školy dodati bezpečně každému odpovědnému dozorci. Zda třeba, by přijetí té listiny bylo snad na nationalii žákův stvrzeno, musí býti ponecháno úvaze sborův učitelských.

2. Kázeňský řád má po rozumu § 70, al. 3. organisační osnovy obsahovati ustanovení, že sboru učitelskému přísluší právo, odůvodněné-li skutky objeví byt neb stravovnu zcela nevhodnými neb docela záhubnými, by žádal na rodičích neb jich zástupcích změnu jeho nebo, kdyby žádosti nevyhověli, aby žáka z ústavu vyloučil.

3. Sborové učitelští mají po rozumu „Pokynův k vykonávání úřadu školského" (str. 47) pečlivě nad tím bdíti, by se nařízení řádu kázeňského všeobecně zachovávalo též vzhledem na ustanovení o chování žákův *mimo* školu.

4. Ředitelstva ústavův založte seznam vhodných bytův i stravoven a k žádosti rodičův neb jich stravovatelův dávejte jim ho k použití; vůbec pak přispívejte jim při ubytování jich dítek radou i poučením.

5. Dozor na byty studujících v příčině zdravotní policie spadá v obor činnosti obcí, s nimiž úřadové školní (ředitelstva) dle potřeby vcházejte v srozumění. V příčině dozoru na studentské byty se strany sboru učitelského upozorňuje se znova na ustanovení ministerského výnosu ze dne 25. srpna 1849, č. 5619 (Marenzeller, Normaliensammlung I, č. 159).

6. Kde se vidí nutným a provésti to lze, nechť c. k. zemská školní rada spůsobí, by zdravotní orgánové zavedli pravidelnou občasnou prohlídku studentských bytův neb části jich.

7. Zřizování veřejných neb soukromých studentských konviktův (burs), jimž by v čele stáli správcové paedagogicky vzdělaní, zasluhuje všemožné podpory, zvláště v takých místech, v nichž jest nedostatek bytův. Tato okolnosť musí také býti předmětem zvláštní péče, když se rozhoduje o počtu žákův, kteří mají býti přijati jmenovitě do I. třídy.

Rovněž mají školní úřadové povinnosť, když se po případě zřizují nové střední školy, by se dorozumívali s obcemi, jichž se týče, a třeba-li na to upozorňovali, že obtížné vzdělávání i vychovávání školní obzvláště na tom závisí, jak žáci doma mohou býti ubytováni a jaký může nad nimi dozor býti vykonáván.

8. Vůbec se nadějeme, že sborové učitelští po rozumu „Pokynův k vykonávání úřadu školského" (str. 54 sl. a 76) se budou snažiti, obcovati s rodiči i jich zástupci v záležitosti vychovávání a vyučování mládeže škole svěřené a že to budou konati všude spůsobem laskavým, o přátelství svědčícím a tím důvěru vzbuzujícím.

...dám c. k. zemské školní rady, by věnovala stálý pozor dohledu na stu... ...ské byty a by napomáhala správným a dobrým poměrům mezi školou a d... ...ovem vůbec a aby mi v hlavní zprávě výroční zevrubněji oznamovala o c... ...eních snad učiněných a o zkušenostech při tom nabytých.

Vdovám po úřednících, kteří se s nimi oženili teprve, když byli **v pensi** a nebyli už potom reaktivováni, přísluší po smrti mužově **úmrtní quartál.** (7/12. 1897, č. 28.990 min.)

K podání **o zakoupení nových pomůcek učebních** budiž připojen i **protokol** týkající se osvobození žákův od placení **druhého** zlatého na učebné pomůcky. (27/12. 1897, č. 41 420 z. š. r.)

Konkursy.

— Uprázdněno jest místo: hlavního učitele mathematiky a kreslení na paedagogii v Kroměříži; skutečného učitele přírodopisu (s mathematikou a fysikou) na gymnasii Vysokomýtském.

— **Právo veřejnosti** uděleno i 3. třídě obecní reálky Lounské.

— **Stipendia cestovní** udělí se i letos učitelům přírodních věd (zvláště přírodopisu a zeměpisu) na středních školách.

Rozmanitosti.

— **Přednášky z oboru slavistiky v letním semestru** r. 1897 až 1898 na universitě *Kazaňské*: A. S. *Archangelskij*: Dějiny ruské literatury od počátkův do Lomonosova. Památky ruského národního tvoření. Ruské divadlo od XVII. věku do Gribojedova. — E. Th. *Budde*: Dějiny ruského jazyka. Ruská dialektologie. — Četba i rozbor Novgorodských letopisův. Methodika grammatiky ruského jazyka. — A. J. *Alexandrov*: Církevně-slovanský jazyk s praktickými cvičeními v četbě a výkladech textův i kyrillských i glagolských. Slavistika. Srbský jazyk s praktickými cvičeními. *Česká literatura* staré doby. — N. J. *Anderson*: Vliv slovanských jazykův na ugro-finské. — Na universitě *Jurjevské*: A. S. *Budilovič*: Grammatika církevně-slovanského jazyka. Srovnávací mluvnice jazykův slovanských. — L. K. *Masing*: Mluvnice staroslověnského jazyka. Staroruské texty. — J. L. *Lautenbach*: Litevský jazyk.

— **Komise pro nový normální učebný plán pro reálky** zasedala v ministerstvu vyučování ve Vídni 28. a 29. prosince. V zahajovací schůzi ministr vyučování upozornil, že základy reálné školy netřeba rušiti, dosavadní výsledky, jichž se na nich docílilo, zasluhují uznání a [illegible] důvěru k jejich organisaci. Do úvahy pojaty pouze podněty, jež mo[illegible] se provésti v mezích dosavadní organisace, protože k radikální přeměně [illegible] jak není skutečného podnětu, jednak za spletitých zákonodárských poměrů [illegible] lze prý nadíti se, že by se rozsáhlejší opravy rychle provedly. Komise do[illegible] dla se na menším počtu hodin pro mathematicko-přírodovědecké obory a k[illegible] ení, aby se mohl rozmnožiti počet hodin pro řeči, zeměpis a po případ[illegible] vedení náboženského vyučování na vyšší reálce. Poradou zjištěno, že [illegible] ým obmezením látky reálných odborů může se věnovati vytčen[illegible] asi

10 hodin týdně. Všeobecně vysloveno přání, by se učivo vůbec omezilo a zároveň uvažováno, jak by se věc mohla provésti.

— **Vypsání cen na hry pro mládež.** Vydavatelství českých her a hraček v Praze vypsalo tři ceny po 50 korunách na 3 nejzdařilejší návrhy ke hrám pro mládež, a to cenu 50 korun za nejlepší návrh ke hře pro hochy, 50 korun za nejlepší návrh ke hře pro dívky a 50 korun za nejlepší návrh ke hře společné. Žádá se, aby hry byly vesměs původní, rázu českého, vlasteneckého a paedagogicky úplně bezvadné.

— **Fotografování myšlenek.** Anglický prof. Roger v Plymouthě, jak anglické listy oznamují, došel po dlouhých pokusech příznivého výsledku. Počátek byl ten: Uhlem narýsoval na kartoně kříž, naňž po 40 minut při plynu upřeně hleděl; pak zaměnil karton velmi citlivou deskou, zhasiv plyn, a upíral na ni pohled; za chvíli objevil se na ní onen kříž. Jindy byl v divadle se ženou; druhý den mu tato povídá: „Všude vidím tvář herečky, která včera hrála.“ Roger zavedl ženu do tmavé komnaty a požádal ji, by hleděla na desku myslíc na onu herečku. Za krátko vyšel obraz této zcela jasně.

— **Kinematografie nebe.** Slavný francouzský astronom Camill Flammarion zhotovil řadu pohyblivých fotografií nebe. By dostal snímky, vystavil kinematograf s objektivem objímajícím větší část nebe a průběhem noci snímal asi 2000—3000 snímkův na touž desku s pravidelnými přestávkami. Takto se mu podařilo dostati řadu snímkův představujících: západ slunce, objevování hvězd a mléčné dráhy, východ luny, pravidelný pohyb nebeských těles od východu k západu, vznikání zoře a východ slunce. Vše tyto zjevy probíhají před očima hledících asi ve dvou minutách, poskytujíce *úplné illuse o hvězdné noci.*

— **Nejobjemnější dílo světa.** Východní oddělení knihovny Britského Musea v Londýně získalo nedávno za 1500 liber sterlingův dílo v čínském jazyce, obsahující 5020 svazkův. Jeť to encyklopaedie čínské literatury obsahující dobu 28 století, t. j. od 1100 r. př. Kr. do 1700 r. po Kr. Dílo vzalo vznik podnětem císaře Kat-Che, jenž vládl od r. 1662 až 1722. Dílo to má 6 oddílův: Nebeské nauky, zeměpis, národověda, přírodověda, filosofie a politická oekonomie.

Jak škodlivě působí kouření tabáku při mládeži. Velmi poučnou v příčině kouření mládeže statistiku sestavil Petrohradský lékař Dr. Mendelson. Studentům vojensko-medicinské akademie a technologického ústavu rozeslal lístky s těmito třemi otázkami: 1. Kolik mu je let a od kolika kouří; 2. kolik doutníkův neb papiros vykouří za den; 3. často-li se jeví u něho choroby dýchacích a zažívacích ústrojí. Ukázalo se, že všech medikův kouří 47·18% a technologův 54·66%; asi 1/3 z nich počala kouřiti [illegible]ed 16. rokem věku svého, ostatní 2/3 po tom roce. Odpověď na 3. [illegible]ku dopadla takto: choroby ústrojí dýchacích objevují se při 16·09% kou[illegible]ích a při 10·69% nekouřících; choroby ústrojí zažívacích při 11·88% kou[illegible]cích a při 9·92% nekouřících. Různá onemocnění vyskytují se při 45·[illegible]% kouřících a při 32·71% nekouřících. — Zřetelně mluví tyto číslic[illegible] něž by měli povolaní činitelé vážnou a bedlivou pozornost obraceti.

Literární jitra. Letos se v Petrohradských cárských divadlech zař[illegible] „literární jitra“ pro studující mládež obojího pohlaví. Na těch

jitrech se čítají přiměřené věku studujících výklady o nějaké literární otázce neb o známém spisovateli, a k lepšímu znázornění jeden z herců přednáší ty které kusy jednotlivých spisovatelův. Úspěch těch jiter jest ohromný; divadla bývají vždy přeplněna. Rozumí se, že si mládež z tak prakticky provedených přednášek odnáší živé dojmy a nadšení pro své spisovatele.

— **Nauka o zdravotnictví na středních školách** ruských jak mužských tak ženských zavedena bude příštím školním rokem; vyučovati se má 1—2 hod. týdně.

— **Paedagogické kursy pro kandidáty učitelství na středních školách** hodlá zavésti ministerstvo osvěty v Rusku. Nelze upříti, že kursův takých jest i jinde třeba, ježto ne vždy ten, kdo má hojné vědomostí, už se o ně umí s jinými náležitě sdíleti. Takých zajisté kandidátův, kteří by byli „rozenými" učiteli, jest velice po skrovnu; proto věčšina jich potřebuje náležité přípravy k budoucímu povolání svému. Byla by to analogie zřízení stávajícího při paedagogiích.

— **Modlitba při vyučování ve školách různých vyznání.** Na školách *Varšavského* učebního okruhu zařízeny modlitby před vyučováním a po něm takto: Všichni žáci sejdou se vždy dle svého vyznání v různých místnostech, kde vykonají společně modlitbu, a to pravoslavní po rusku, katolíci Poláci po polsku, katolíci Litevci po litevsku, protestanti po německu nebo po rusku.

— **Spolek vycházek.** V Petrohradě zřídil se spolek na podporu vycházek studující mládeže středních škol. — Neškodilo by i jinde!

— **Školní dáče.** Petrohradský spolek pro ferialní osady mládeže gymnasijní hodlá na vhodných místech, nejlépe v krásných krajinách finských stavěti gymnasijní mládeži na prázdniny dáče či letní byty. Zasluhovalo by i u nás následování!

— **Nález kostí mastodonta.** U Mariupole (v Jekaterinoslavské gubernii) na břehu mořském v žlutém písku nalezeny kosti mastodonta, mezi nimiž dvě stoličky, z nichž každá váží přes 12 liber rus. (5 kg.). Dle výroku nálezcova, jakéhosi Miršavky, nalézají se takové kosti ještě na jiných dvou místech téže gubernie.

— **Kluziště jen pro žactvo všech středních škol** zřídí letos obec — Petrohradská, a to na Nevě nad mostem Nikolajevským. V neděle a svátky se tu budou pořádati tance na bruslích při vojenské hudbě.

— **C. k. veřejná a universitní knihovna v Praze.** Nynější správa, jak s potěšením zaznamenáváme, vychází Pražským členům učitelských sborů středních škol v mnoha oprávněných požadavcích vstříc. Tak za nevýhodné místo za protokollem výpůjčním a u vchodu ke katalogům vykázáno nyní místo daleko pohodlnější a méně rušení vydané, totiž *dva dlouhé stoly* s židlemi č. 100—113, kde mimo to i zvláštní, jen učitelstvu středních škol přístupná kniha přání je vyložena. I v příčině čtení běžných časopisů vědeckých (což pokládáme při vědecké práci učitelstva středních škol za nutné) stal se krok ku předu, a jak se dovídáme, bude příštím rokem čítárna časopisův učitelstvu středních škol úplně otevřena. Při té příležitosti s potěšením konstatujeme, že bylo letos o několik slovanských vědeckých časopisův více nově vyloženo. — Neméně výhodné je prodloužení doby výpůjční učitelstvu na dobu 6 neděl. Vůbec patrno, že

správou vešel nový ruch do celého zařízení knihovny, který odstraňuje staré nešvary a nové moderní vymoženosti zavádí. Míníme tím hlavně velmi dobré zřízení *příruční knihovny*, která neschází v žádné věčší a moderní knihovně a která je nutna pro rychlé hledání různých a menších hesel. Rovněž vstříc vyšlo se obecenstvu zařízením, že do 11 ½ hod. dopoledne může býti vhozena do některé z vyvěšených schránek knihovny *objednávka na knihy pro večerní hodiny*; kdežto jindy v zimě už od 3½ se pro tmu do knihovny nemohlo, jsou teď všechny objednávky do 2 hodin vyřízeny a knihy pro večerní dobu připraveny. Pro studium učitelstva středních škol, které věčšinou má čas k návštěvě čítárny hlavně odpoledne, je to zařízení neocenitelné.

— **Dvůr lorda Cromwella.** C. Firth podává v časopise Cornhill magazine (za září 1897) náčrtek o dvoře lorda-protectora, který byl upraven jako za monarchie, i sloužící měli dvorní livreje. Cromwell bydlil nejprve v soukromém domě v Drury-Lanu, potom ve Westminstru, pak v King's-streetě, konečně r. 1650 odevzdal mu parlament Saint-James-house v James-parku. Jako lord-protector obýval Cromwell v královských zámcích ve White-hallu, pak v Hampton-courtě. Na vydržování dvora povolil mu parlament ročně 16.000 liber sterlingův, později na 100.000 lb. — Domácnosť vedla jeho žena, jež byla velmi dobrou hospodyní, prohlížejíc též vše účty. Stůl jeho byl skromný, jídla prostá, z nápojův jen pivo. Každé pondělí dával oběd vojenským důstojníkům výše kapitána; při slavnostních příležitostech strojil hostiny s královskou nádherou. Při zahajování parlamentu byl slavný průvod, jejž počínala velká kavalkáda znamenitých osob a tělesné stráže Cromwellovy; on pak jel v kočáře s generálem Lambertem a s prvým ministrem. Po obou stranách kočáru šlo po důstojníku a za ním vedli bohatě ustrojeného koně lorda-protectora. Tělesná stráž byla pěší i jízdní; v ní se nalézali toliko gentlemani v důstojnické hodnosti počtem 40—60 osob. Vydržování jí stálo 14.000 liber sterlingův ročně. Při Cromwellovi byl též zvláštní obřadník, ustanovený parlamentem, Sir Oliver Fleming, jenž pečlivě zachovával dřívější dvorní etiketu. Ostatně i sám Cromwell na to naléhal, by se cizí vyslanci k němu zrovna tak chovali jako ke králi, dokazuje, že má touž moc jako král. Co do oděvu, nosil se Cromwell prostě kromě slavnostních příležitostí, kde nosil bohatý šat zlatem vyšívaný.

— **Vzpomínky slavofila.** V časopise Cosmopolis (za září) vypravuje Louis Leger, professor slovanských literatur v Collège de France v Paříži, kterak se dostal k studiu slovanských jazykův. Stalo se to po r. 1863, když ve Francii chovali veliké sympatie k Polákům. Čím dále, tím více šířil své studium, ale scházel mu praktický cvik. By ho nabyl, odebral se nejdříve do Prahy, kde se zdokonalil v češtině. Roku 1868. po značných překážkách dosáhl uprázdněné na Sorbonně stolice slovanských jazykův; jedním z prvých posluchačův jeho byl Alfred Rambaud, nynější ministr vyučování, upřímný přítel Slovanstva.

— **Zkoušky z tělocviku.** Při Pražské c. k. zkušební komisi pro uč ...lství tělocviku na českých školách středních a ústavech učitelských bu ...u nejblíže příští zkoušky konati se dne 9. března 1898 a ve dnech ná ...edujících. Kdo míní zkoušky v této lhůtě podstoupiti, nechť podají sv ...h odpovědí, náležitými doklady vystrojených, nejdéle do 26. února 1898 k ...ředitelství zkušební komise (v Ječné ul. č. 26 n., v školním domě c. k. če ...š reálky), v den před počátím zkoušek bude pak osobně se přihlásiti a ...platiti nařízenou taxu zkušební 15 zl.

Statistika středního školstva Rakouského, požívajícího práva veřejnosti, za školní rok 1897—1898.

A. V příčině objemu, vydržovatelův a jazyka vyučovacího.

Země korunní	I. Gymnasia: Počet celkem	Kategorie dle objemu: Nižší gymn.	Reální gymn.	Vyšší gymn.	Reál. a vyšší gymn.	Vydržovatelé: Stát	Země	Obec	Biskup	Řád	Fond	Soukromníci	Jazyk vyučovací: německý	český	polský	rusínský	srbo-charv.	vlaský	utraquistický	II. Reálky: Počet celkem	Kateg. d. objm.: Nižší reálky	Vyšší reálky	Vydržovatelé: Stát	Země	Obec	Fond	Soukromníci	Jazyk vyučovací: německý	český	polský	srbo-charv.	vlaský
Rakousy Dolní .	27	2	1	20	4	16	5	—	—	4	1	1	27	—	—	—	—	—	—	16	5	11	10	3	—	—	3	16	—	—	—	—
Rakousy Horní .	5	1	—	4	—	3	—	—	—	1	—	1	5	—	—	—	—	—	—	2	—	2	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—
Solnohrady . .	2	—	—	2	—	1	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Tiroly . . .	8	—	—	8	—	3	—	—	1	4	—	—	6	—	—	—	—	1	1	3	1	2	3	—	—	—	—	2	—	—	—	1
Vorarlberg . .	3	1	—	1	1	1	—	1	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—
Štýrsko . . .	8[1])	1[1])	—	7	—	4[1])	2	—	1	—	—	1	7	—	—	—	—	—	1[1])	3	—	3	2	1	—	—	—	3	—	—	—	—
Korutany . .	3	1	—	3	—	2	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Kraňsko . . .	5	2	—	3	—	5	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Gorice . . .	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Terst . . .	2	—	—	2	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	2	—	2	1	—	1	—	—	1	—	—	—	1
Istrie . . .	2	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Dalmácie . .	5	1	—	4	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	2	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Čechy . . .	56[2])	3	—	44[2])	9	50	—	5	—	1	—	—[2])	24	32	—	—	—	—	—	25[5])	4[5])	21[5])	24	—	1[5])	—	—	10	15	—	—	—
Morava[3]) . .	24[4])	5[4])	—	18	1	19	2	1	—	—	—	2[4])	13	11	—	—	—	—	—	23	10	13	3	16	2	—	2	15	8	—	—	—
Slezsko . . .	7	2	—	5	—	4	—	1	—	—	—	2	5	1	1	—	—	—	—	4	—	4	4	—	—	—	—	4	—	—	—	—
Halič . . .	30	1	—	29	—	29	—	—	—	1	—	—	2	—	25	2	—	—	1	5	1	4	5	—	—	—	—	—	—	5	—	—
Bukovina . .	4	1	—	3	—	3	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	2	1	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
Úhrn . .	192	20	1	156	15	149	9	9	3	13	2	7	103	44	26	2	4	4	9	92	24	68	61	20	5	1	5	60	23	5	1	3
														slovan. 76															slov. 29			

[1]) Nevčítáno st. nižší gymnasium slovínsko-německé v Celji.
[2]) Nevčítána Minervina soukr. česká střední škola dívčí v Praze. [3]) V Unčově a v Šumberce vydržuje obec vyšší třídy gymnasijní. [4]) Nevčítáno soukr. nižší gymnasium v Mor. Ostravě. [5]) Nevčítána ob. vyšší reálka v Náchodě a ob. nižší reálka v Kostelci n. Orlicí.

B. Objem a vyučovací jazyk středních škol v příčině jich vydržovatelův.

Školy střední	Vydržovatelé	Počet celkem	Kategorie dle objemu: neúplné	úplné	Jazyk vyučovací: německý	český	polský	rusínský	srbo-charv.	vlaský	utraquist.
Gymnasia	Stát	149	11	138	69	39	24	2	4	3	8
	Země	9	2	7	9	—	—	—	—	—	—
	Obec	9	3	6	6	2	—	—	—	1	—
	Biskup	3	—	3	3	—	—	—	—	—	—
	Řád	13	—	13	12	—	1	—	—	—	—
	Fond	2	—	2	1	—	—	—	—	—	1
	Soukromníci	7	5	2	3	3	1	—	—	—	—
Úhrn . . .		192	21	171	103	44	26	2	4	4	9
Reálky	Stát	61	8	53	38	15	5	—	1	2	—
	Země	20	7	13	15	5	—	—	—	—	—
	Obec	5	4	1	3	1	—	—	—	1	—
	Fond	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—
	Soukromníci	5	5	—	3	2	—	—	—	—	—
Úhrn . . .		92	24	68	60	23	5	—	1	3	—

C. Celkový přehled.

Školy střední		Počet celkem	Kategorie dle objemu: neúplné	úplné	Vydržovatelé: Stát	Země	Obec	Biskup	Řád	Fond	Soukromníci	Jazyk vyučovací: německý	český	polský	rusínský	srbo-charv.	vlaský	utraquist.
Gymnasia		192	21	171	149	9	9	3	13	2	7	103	44	26	2	4	4	9
	%	10.91	89.06	77.60	4.69	4.69	13.02				53.65	22.92	13.54	9.89			
Reálky		92	24	68	61	20	5	—	—	1	5	60	23	5	—	1	3	—
	%	26.09	73.91	66.30	21.74	5.44	—	—	6.52		65.22	25.00	9.78				
Úhrn		284	45	239	210	29	14	3	13	3	12	163	67	31	2	5	7	9
	%	15.85	84.15	73.94	10.21	4.93	10.92				57.39	23.59	10.93	8.10			

Poznámky. 1. Mezi 92 reálek vpočteny jsou nižší reální třídy st. skoly v Liberci.

...o se tudíž tato střední škola počítala jak mezi gymnasii tak mezi ...ami, jest celkový počet středních škol, mají-li se považovati za jednotky, ...iti o 1, pročež jest jich *vlastně 283 veřejných.* Ve výkaze tomto ...ny jsou *a*) *4 soukromé střední školy české* a sice: dívčí gymnasium Minervy v Praze, soukromé gymnasium v Mor. Ostravě a obecní reálky ...dě a v Kostelci n. Orl.; *b*) slovínsko-německé gymnasium v Celji.

2. Střední školy, jež se rozšiřují nebo přeměňují, připočetly se k té kategorii, jíž budou patřiti, až budou doplněny nebo přeměněny.

3. V stavu středních škol staly se proti školnímu roku 1896—1897 změny tyto:

a) *Nově zřízena jsou:* [1])

st. gymnasium v XIII. okrese Vídeňském (I. a II. tř.);
samostatné nižší gymnasium slovinsko-německé v Celji (I—III. tř.);
st. gymnasium české v Strážnici (I. tř.);
st. nižší gymnasium srbo-charvátské v Zadru (I. tř.);
st. reálka česká v Praze na St. Městě (I—IV. tř.);
st. reálka česká na Žižkově (I. tř.);
zem. reálka česká v Jevíčku (I. tř.);
st. reálka polská v Tarnově (I. tř.).

b) *V státní správu převzaty jsou:*

ob. reální a vyšší gymnasium v II. okrese Vídeňském;
ob. reální a vyšší gymnasium v Teplicích;
soukr. reálka česká v Budějovicích.

c) *Přeměnilo se:*

st. reální a vyšší gymnasium v II. okrese Vídeňském v normální gymnasium s povinným kreslením v nižších třídách;

st. reální gymnasium v Prachaticích v normální nižší gymnasium s povinným kreslením.

d) *Rozšiřují se:*

α) gymnasia: v Gmundenu (soukr. I—II. tř.), v Bregenzi (I—III. tř.), v Sv. Pavle (I—V. tř.), v Krani (I—V. tř.), v Benešově (I—V. tř.), v Králové Dvoře (I—VIII. tř.), na Smíchově něm. (I—VI. tř.), v Ústí n. L. (I—V. tř.), v Místku (I—III. tř.), v Mor. Ostravě něm. (I—II. třída), v Unčově (I—VIII. třída), v Zábřehu (I—II. tř.), ve Frýdku (I—III. tř.), v Těšíně pol. (I—III. tř.), v Podgóří (I. až VII. tř.);

β) reální a vyšší gymnasia: v Štokravě (I—VIII. třída), v Karlových Vařích (I—VI. tř.), na Smíchově čes. (I—VI. tř.);

γ) reálky: II. reálka v II. okrese Vídeňském (I—VII. tř.), v Lounech (I—III. tř.), na Vinohradech (I—VI. třída), v Uher. Brodě (I—II. třída), v Hodoníně soukr. česká nižší reálka (I—IV. tř.) a ob. německá nižší reálka (I—IV. tř.), v Lipníce soukr. česká nižší reálka (I—III. tř.) a ob. něm. nižší reálka (I—III. tř.), v Novém Mě[illegible] (I až IV. tř.), ve Svitavách (I—III. tř.), v Tarnopoli (I—VII

e) *Zrušena byla:*

st. nižší gymnasium slovin.-něm. v Celji, ob. nižší gymnasium [illegible] v Kyjově.

---

[1]) Kromě toho: soukromé české gymnasium v Moravské Ostravě a obec[illegible] [illegible]ké reálky v Kostelci n. Orlicí a v Náchodě.

Výkaz

počtu veřejného žactva na středních, práva veřejnosti požívajících školách v Rakousku počátkem školního roku 1897—98.

A. Gymnasia.

Rakousy Dolní.

Vídeň, I. okr., akad. st. G.	448	(— 27)[1]
Vídeň, I. okr. Skot. G.	359	(+ 4)
„ I. „ Frant. Jos. st. G. . . .	289	
Vídeň, II. okr. I. st. G.	475	(+ 46)
„ II. „ II. st. G.	410	(— 94)
„ III „ st. G. .	502	(+ 16)
„ IV. „ Terez. G.	381	(+ 3)
„ V. okr. Alžbět. st. G.	377	(+ 5)
Vídeň, VI. okr. st. G. .	471	(— 3)
„ VIII. okr. st. G.	509	(+ 3)
„ VIII. okr. Langrovo soukr. g. . .	97	(— 8)
Vídeň, IX. okr. Maxmil. st. G.	527	(+ 2)
Vídeň XII. okr. st. G.	373	(+ 17)
„ XIII. „ „ „ (2 tř.)	53	
„ XVII. okr. st. G.	331	(+ 5)
„ XIX. „ „ „	333	(+ 2)
Baden zem. rgG. . .	252	(— 18)
Sv. Hypolit zem. rgG.	244	(+ 26)
Kalksburg Jesuit. soukromé G. (7 tř.) .	245	
Křemže st. G. . . .	257	(+ 5)
Medlík Benedikt. G. .	247	(+ 21)
Nové Město za Vídní st. G.	146	(— 5)
Oberhollabrunn st. G.	287	(+ 5)
Rohy zem. rgG. . .	223	(+ 25)
Seitenstetten Bened. G.	402	(— 21)
Štokrava zem. rgG. .	232	
Vejdov n. Dyjí zem. rg.	18	(— 74)
	8568	(+ 98)

…usy Horní a Solnohrady.

I… … G. . . .	548	(— 49)
(…va (Freistadt) Frt. st. G. . . .	190	(— 18)
Gmunden soukromé G. (2 tř.)	52	
Kremsmünster Bened. G.	378	(+ 2)
Ried st. G.	181	(— 28)
Solnohrad st. G. . .	312	(+ 18)
„ Borrom. G.	187	(— 1)
	1848	(— 24)

Tiroly a Vorarlberg.

Insbruk st. G. . . .	363	(+ 15)
Bozen Františk. G. .	335	(+ 7)
Brixen August. G. .	294	(+ 2)
„ bisk. soukr. G.	294	(+ 13)
Hall Františk. G. . .	245	
Meran Benedikt. G. .	312	(— 1)
Rovereto st. G. (vlas.)	270	(+ 21)
Trident st. G. {8 vlas. tř. 279 (+ 5), 8 něm. „ 158 (+ 7)}	437	(+ 12)
Feldkirch st. rgG. . .	252	(— 10)
„ Jesuit. soukromé G.	177	(— 2)
Bregenz ob. G. (3 tř.)	106	
	3085	(+ 84)

Štýrsko.

Hradec I. st. G. . .	528	(+ 61)
„ II. „ „ . .	469	(— 49)
„ biskup. G. . .	280	(— 1)
„ Scholzovo soukromé G.	133	(+ 9)
Celje st. G.	302	(— 31)
„ g. (slov., 3 tř.) .	118	
Lubno zem. G. . . .	191	(— 6)
Maribor st. G. (utrqu.)	531	(+ 51)
Ptuj zem. g. . . .	112	(— 7)
	2664	(+ 42)

Korutany.

Celovec st. G. . . .	452	(+ 20)
Bělák „ „ . . .	206	(— 4)
Sv. Pavel Benedikt. G. (5 tř.)	121	
	779	(+ 22)

…oti loňsku.

… 1.

Kraňsko.

Lublaň st. G. (utr.) .	692	(— 31)
„ „ g. (utr.) .	265	(— 18)
Kočevje st. g. . . .	105	(+ 9)
Kraň st. G. (utr, 5 tř.)	337	
Nové Město (Rudolfswerth) st. G. (utr.) .	223	(+ 1)
	1622	(+ 18)

Gorice, Terst, Istrie.

Gorice st. G. (utr.) .	473	(+ 25)
Terst „ „ (něm.) .	440	(+ 16)
„ ob. G. (vlas.) .	397	(+ 22)
Koper (Capo d' Istria) st. G. (vlas.). . .	272	(+ 2)
Pulja st. G.. . . .	178	(— 27)
	1760	(+ 38)

Dalmácie.

Dubrovník st. G. (srbochorvatské) . . .	280	(+ 6)
Kotor st. G. (srbo-chrv.)	168	(+ 11)
Split st. G. („)	404	(+ 15)
Zader „ g. („ , 1 tř.)	85	
„ „ G. (vlas.) . .	359	(— 3)
	1296	(+ 114)

Čechy.

a) S českým jazykem vyučovacím.[1])

Benešov ob. G. (5 tř.)	218	
Boleslav Mladá st. G.	294	(— 17)
Brod Německý „ „	241	(— 13)
Budějovice st. G. . .	443	(+ 31)
Bydžov Nový st. rgG.	193	(— 25)
Čáslav st. g. . . .	151	(+ 5)
Domažlice st. G. . .	166	(+ 7)
Dvůr Králové Frant. Jos. ob. G. . . .	208	
Hradec Jindřich. st. G.	255	(— 18)
Hradec Králové st. G.	309	(— 34)
Chrudím st. rgG. . .	340	(— 16)
Jičín st. G.	253	(— 16)
Klatovy st. rgG. . .	309	
Kolín „ „ . .	382	(— 4)
Litomyšl st. G. . .	269	(— 11)
Mýto Vysoké st. G. .	225	(— 22)
Pelhřimov st. G. . .	231	(— 14)
Písek st. G. . . .	289	(+ 18)
Plzeň st. G. . . .	286	(— 15)
Praha akad. st. G. .	339	(— 17)
„ Křemenc. st. rgG.	406	(+ 5)
„ Truhl. st. G. .	348	(— 23)
„ Žitná st. G. .	344	(— 17)
„ Malá Str. st. G.	265	(— 18)
Příbram st. rgG. . .	622	(— 9)
Roudnice st. G. . .	200	(— 11)
Rychnov st. G.. . .	234	(— 14)
Slané st. G. . . .	212	(+ 9)
Smíchov st. rgG. (6 tř.)	250	
Tábor st. G. . . .	258	(— 17)
Třeboň st. g. . . .	106	(— 22)
Vinohrady Kr. st. G.	359	(— 44)
	9005	(— 228)

b) S německým jazykem vyučovacím.

Broumov Benedikt. G.	183	(— 26)
Budějovice st. G. . .	272	(— 14)
Hostinné „ „ . .	162	(— 38)
Cheb „ „ . .	334	(— 23)
Chomutov ob. G. . .	261	(— 13)
Kadaň st. G. . . .	216	(— 22)
Krumlov st. G. . .	246	(— 18)
Landškroun st. G. .	181	(— 19)
Liberec {st. G. 195 (— 16) / st. r. 124 (— 19)}	319	(— 35)
Lipá Česká st. G.. .	165	(— 19)
Litoměřice „ „ . .	235	(— 28)
Most st. G.	171	(— 4)
Plzeň st. G. . . .	292	(— 41)
Praha MStr. st. G. .	227	(+ 12)
„ Příkop st. G. .	349	(— 33)
„ StM. „ „ .	184	(— 26)
„ Štěpán. „ „ .	363	(— 57)
Prachatice st. rg. . .	150	(+ 23)
Smíchov st. G. (6 tř.).	179	
Stříbro „ „ . . .	241	(— 27)
Teplice st. rgG. . . .	351	[illegible]
Ústí n. L. ob. G. (5 tř.)	1[illegible]	
Vary Karlovy ob. rgG. (6 tř.)	2[illegible]	
Žateč st. G. . . .	21[illegible]	
	564[illegible]	

[1]) Kromě toho Praha Minervino soukr. Gymn. (3 tř.) 102 žačky.

Morava.

a) S českým jazykem vyučovacím.[1])

Brno st. G.	686	(+ 46)
„ st. g.	150	(— 6)
Hradiště Uherské st. G.	338	(— 40)
Kroměříž st. G. . .	542	(— 20)
Meziříčí Valašské st. G.	343	(+ 23)
Místek soukr. g. (3 tř.)	133	
Olomúc st. G. . . .	632	(+ 20)
Přerov „ „ . . .	311	(— 13)
Strážnice st. g. (1 tř.)	67	
Třebíč „ „ . . .	352	(+ 25)
Zábřeh soukr. g. (2 tř.)	135	
	3689	(+ 280)

b) S německým jazykem vyučovacím.

Brno I. st. G. . . .	471	(+ 8)
„ II. „ „ . . .	388	(— 1)
Hradiště Uher. st. rgG.	228	(+ 4)
Hranice st. G. . . .	207	(— 1)
Jihlava „ „ . . .	191	(+ 14)
Kroměříž st. G. . .	186	(+ 2)
Mikulov st. G. . . .	212	(+ 12)
Olomúc „ „ . . .	301	(+ 15)
Ostrava Mor. ob. g. (2 třídy)	59	
Šumberk {zem. g. 174 (—14) ob. G. 84 (+ 8)}	258	(— 6)
Třebová Mor. st. G. .	192	(+ 4)
Unčov {zem. g. 170 (+ 18) ob. G. 83}	253	
Znojmo st. G. . . .	250	(— 6)
	3196	(+ 80)

Slezsko.

a) S českým jazykem vyučovacím.

O… G. . .	289	(— 19)

…ským jazykem vyučovacím.

T… . g. (3 tř.)	185	

c) S německým jazykem vyučovacím.

Bílsko st. G. . . .	348	(— 6)
Frýdek ob. g. (3 tř.) .	136	
Opava st. G.	295	(+ 10)
Těšín „ „ . . .	336	(— 22)
Vidnava st. G. . .	170	(+ 18)
	1285	(+ 44)

Halič.

Bąkovice-Chyrów Jesuit. soukr. G.	303	(— 32)
Bochňa st. G. . . .	452	(+ 32)
Brody st. G. (něm.) .	487	(— 18)
Břežany st. G. . .	406	(+ 21)
Bučač st. g. . . .	276	(— 12)
Drohobyč Frt. Jos. st. G.	380	(+ 31)
Jarosłav st. G. . .	551	(+ 27)
Jasło „ „ . .	542	(+ 6)
Kołomyja „ „ (pol.-rusínské)	622	(+ 24)
Krakov Anenské st. G.	876	(+ 37)
„ Hyacinth. „ „	474	(— 38)
„ III. st. G. . .	568	(+ 48)
Lvov akad. st. G. (rusín.)	479	(+ 48)
„ II. st. G. (něm.) .	408	(+ 13)
„ Fraut. Jos. st. G.	687	(+ 70)
„ IV. st. G. . .	824	(— 23)
„ V. st. G. . . .	771	(+ 1)
Podgóře st. G. (7 tř.)	288	
Přemyšl st. G. (pol.) .	583	(+ 62)
„ st. G. (rusín.)	331	(+ 12)
Řešów „ „ . . .	787	(+ 69)
Sambor „ „ . . .	496	(+ 4)
Sandec Nový st. G. .	380	(+ 25)
Sanok st. G. . . .	522	(+ 101)
Stanisłavov st. G. . .	612	(+ 3)
Stryje st. G. . . .	473	(+ 4)
Tarnopol st. G. . .	626	(+ 26)
Tarnów st. G. . . .	706	(+ 22)
Vadovice st. G. . .	326	(+ 35)
Złočów st. G. . . .	307	(+ 10)
	15.543	(+ 784)

—

…toho soukr. gymnasium v Moravské Ostravě (1 tř.) 90 žákův.

Bukovina.

Černovce st. G. . . .	818	(+ 19)
„ st. g. (něm.-rus.)	253	(— 15)
Radovce st. G.	459	(— 1)
Sučava G. něm. 373 (— 9), rumun. parall. (4 tř.) 213	586	(— 9)
	2116	(— 6)

Gymnasia celkem 62.570 (+ 1148) žákův.

B. Reálky.

Rakousy Dolní.

Vídeň I. okr. st. R. .	553	(— 5)
„ II. „ I. st. R.	555	(— 20)
„ II. „ II. st. R.	454	
„ III. „ st. R. .	486	(+ 1)
„ IV. „ „ R. .	548	(— 8)
„ V. „ „ r. .	311	(+ 32)
„ VI. „ „ R. .	466	(— 31)
„ VII. „ st. R. .	571	
„ I. „ Döllova soukr. r. . . .	60	(— 15)
„ III. okr. Rainerova soukr. r. .	90	(— 2)
„ XV. okr. st. R.	415	(+ 31)
„ XV. okr. Spenedrova soukr. r.	129	(+ 4)
„ XVIII. okr. st. R.	426	(— 3)
Křemže zem. R. . . .	259	(— 18)
Nové Město za Vídní zem. R.	190	(— 5)
Waidhofen nad Ipsou zem. r.	130	(+ 3)
	5643	(— 3)

Rakousy Horní a Solnohrady.

Linec st. R.	291	(+ 35)
Štýr st. R.	166	(— 17)
Solnohrad st. R. . .	254	(+ 5)
	711	(+ 23)

Tiroly a Vorarlberg.

Bozen st. r.	92	(— 25)
Insbruk st. R. . . .	314	(— 28)
Rovereto st. R. (vlas.)	185	(— 8)
Dornbirn ob. r. . . .	110	(— 8)
	701	(— 69)

Štýrsko.

Hradec zem. R. . . .	308	(— 6)
„ st. R. . . .	378	(— 7)
Maribor st. R. . . .	203	(— 26)
	889	(+ 39)

Korutany a Kraňsko.

Celovec st. R. . . .	263	(+ 26)
Lublaň st. R. . . .	391	(+ 8)
	654	(+ 34)

Gorice, Terst, Istrie.

Gorice st. R.	282	(— 15)
Terst st. R. (něm.) .	387	(+ 28)
„ ob. R. (vlas.) .	554	(+ 30)
Pulja st. námoř. r. . .	148	(— 6)
	1371	(+ 37)

Dalmácie.

Split st. R. (srbo-chrv.)	289	(+ 2)
Zader st. r. (vlas.) . .	69	(+ 6)
	358	(+ 8)

Čechy.

a) S českým jazykem vyučovacím.[1])

Budějovice st. R. . .	387	(+ 18)
Hora Kutná st. R. . .	430	(+ 22)
Hradec Králové st. R.	408	[illegible]
Jičín st. R.	421	[illegible]
Karlín st. R.	471	[illegible]
Louny ob. r. (3 tř.) .	187	
Pardubice st. R. . . .	395	[illegible]
Písek st. R	402	[illegible]
Plzeň st. R.	489	(+ [illegible])

[1]) Kromě toho obecní reálky v Kostelci n. Orlicí (1 tř.) 54 žákův a v [illegible] (1 tř.) 61 žákův (ve 2 parallélkách).

Praha NM. st. R. . .	548	(— 74)
„ Malá Str. st. R. .	379	(— 7)
„ StM. st. r. . .	157	
Rakovník st. R. . . .	353	(+ 11)
Vinohrady Král. st. R. (6 tříd)	466	
Žižkov st. r. (1 tř.) .	68	
	5561	(+ 447)

b) S německým jazykem vyučovacím.

Budějovice st. R. . .	312	(+ 18)
Karlín st. R.	357	(+ 41)
Lipá Česká st. R. . .	207	(— 32)
Litoměřice st. R. . .	462	(+ 25)
Loket st. R.	226	(— 10)
Plzeň st. R.	383	(— 37)
Praha I. st. R. . . .	561	(— 3)
„ II. st. R. . . .	299	(— 9)
Trutnov „ „ . . .	211	(— 19)
	3018	(— 26)

Morava.

a) S českým jazykem vyučovacím.

Brno st. R.	439	(+ 5)
Brod Ub. zem. r. (2 tř.)	136	
Hodonín soukr. r. . .	201	
Jevíčko zem. r. (1 tř.)	79	
Lipník soukr. r. (3 tř.)	202	
Nové Město zem. r. .	200	
Prostějov zem. R. . .	466	(+ 18)
Teleč zem. R. . . .	332	(+ 9)
	2055	(+ 274)

b) S německým jazykem vyučovacím.

Brno st. R.	460	(— 8)
„ zem. R.	419	(+ 58)
Hodonín ob. r. . . .	178	
Hustopeč zem. r. . .	99	(— 28)
Jičín Nový zem. R. .	212	(— 4)
Jihlava zem. R. . . .	308	(— 18)
Kroměříž zem. R. . .	170	(— 12)
Lipník ob. r. (3 tř.) .	112	
Olomúc st. R. . . .	306	(— 11)
Ostrava Mor. zem. R.	361	(+ 3)
Prostějov zem. R. . .	255	(+ 6)
Rýmařov zem. r. . .	109	
Svitavy zem. r. (3 tř.)	122	
Šternberk zem. R. . .	205	(+ 3)
Znojmo zem. R. . .	231	(— 11)
	3547	(+ 73)

Slezsko.

Bílsko st. R.	296	(+ 17)
Krnov „ „	301	(+ 12)
Opava „ „	365	(— 7)
Těšín „ „	330	(+ 16)
	1292	(+ 38)

Halič.

Krakov st. R. . . .	725	(+ 59)
Lvov „ „	631	(+ 103)
Stanisławov st. R. . .	379	(+ 48)
Tarnopol st. R. . .	312	
Tarnów st. R. (1 tř.) .	48	
	2095	(+ 347)

Bukovina.

Černovce řec.-or. R. .	517	(+ 1)

Reálky celkem 28.412 (+ 1145) žákův.

Oddělí-li se na combinované střední škole v Liberci počet žákův reálních od počtu gymnasijních, jest celkem

žákův gymnasijních . . .	62.446	(+ 1167)
„ reálních	28.536	(+ 1126)
dohromady . .	90.982	(+ 2293)

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnost nauk.

Přehled schůzí Královské České Společnosti nauk

(v Praze, Staré Město, Celetná ulice čís. 20)

roku 1898. Řádné i třídní schůze konají se o 5. hod. odpol.

Pojmenování	Den	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Říjen	Listopad	Prosinec
Řádná schůze	Ve středu	12	9	9	—	4	8	6	12	9	7
Schůze třídy I.	V pondělí	10	7	7	4	2	6	4	10	7	5
(filosoficko-historicko-jazykozp.)	„	24	21	21	18	23	20		24	21	19
Schůze třídy II.	V pátek	14	11	11	1	6	3	1	14	11	9
(math.-přírodov.)	„	28	25		22	20	17	15	28	25	

Třída I. (filosoficko-historicko-jazykozpytná). Dne 6. prosince 1897 prof. Dr. V. *Mourek* přednášel o Palackém jakožto redaktorovi německého Časopisu Českého musea. — Dne 10. ledna 1898 přednášeli: sekretář řádu křižovnického P. F. *Marat* „O soupise poplatnictva v království českém z r. 1603"; prof. Jaroslav *Vlček* „O škole trenčínské a Prešpurské za Palackého mládí". — Dne 24. ledna 1898 předložen protokol reformační komise z jihozápadních Čech od r. 1628, objevený Thdr. V. *Oehmem*. — Vyšel XVI. díl Archivu českého; obsahuje dopisy pana Viléma z Pernštejna a listiny, jež se týkají jeho statků moravských i českých z let 1304—1501 a jež sebral a k tisku upravil archivář Fr. Dvorský.

Třída II. (mathem.-přírodovědecká). Dne 12. listopadu 1897 přednášeli: Dr. F. K. *Studnička* „O schrupavčitělých vláknech ve vazivu některých živočichů." Prof. Dr. Rohon přeložil pojednání Dra. J. F. *Babora* „Histogenesa Leydigovy fibrillarní hmoty tečkovité". — Dne 26. listopadu 1897 přednášeli: Dr. Al. *Mrázek* „O embryonálném vývoji rodu Asplan[illegible]"; Dr. F. K. *Studnička* „O tvoření se Cuticuly ze spojení mezibuněčných [illegible]dermis". Dále předložil dvorní rada prof. dr. F. J. Studnička po[illegible] prof. Gino *Lorie* v Janově: „O přeměně a vyčíslení zvláštního druhu [illegible]minantů". Prof. K. *Preis* předložil pojednání assist. E. *Votočka* „O [illegible]vání methylovaných pentos I." a pojednání assist. J. *Hanuše* „Cho[illegible] některých sirníků vůči síranu železnatému". Prof. Dr. V. Vrba p[illegible] pojednání vrchního inspektora F. *Schröckensteina* „Poznámky o česko-[illegible]

zemětřesení v měsících říjnu a listopadu r. 1897" a pojednání prof. F. *Klapálka* v Třeboni „Dodatky ku seznamu českých Trichopter za r. 1894 až 1896. — Dne 14. ledna 1898 přednášel Dr. J. *Barvíř* „O rule od hradu Husy a o svoru od Eisensteina." Prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání prof. K. *Küppera*: „Příspěvky k theorii křivek" a M. *Lercha* ve Freiburce „O jisté vlastnosti faktorielly".

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

(Pokračování.)

Podobně zrychluje inversi houba platinová. Zcela nevysvětlen jest vliv iridia, které naopak inversi zadržuje. Obecně pozorována po varu s práškovitými kovy kyselá reakce roztoku, i dokázány stopy kyseliny mravenčí, ač větši část kyselého materiálu tvoří kyseliny netěkavé, posud nikoli nad pochybnost rozpoznané. Při malém množství látek těch jest chemicky velmi nesnadno vznik jejich stopovati. Že však kov práškovaný jest přímou příčinou jich vzniku, plyne z měření elektrických vodivostí. Roztok sacharosy ve vodě, který vařen jsa v nádobě skleněné za 1 h. odpor zmenšoval asi o 7 Ohmů, zvětšil, když do něho práškovité palladium bylo vhozeno, vodivost po dalším 1hodinném varu tak, že odpor klesl o 83 Ohmy, tedy o hodnotu více než desateronásobnou. Zvláštními pokusy zjištěno, že kovy platinové i vodě samé stykem svým větší vodivosť udílejí. — Temperatura má v rychlost inverse a tudíž i zde v ionisaci vody kovy vliv kardinálný. Diagramma práci původní připojené ukazuje průběh inverse v nádobě platinové při 80°, 90° a při 100°. — Pouhý kyslík ono aktivování nepůsobí, jak zmíněno; za to zdá se, že účinným jest ozon, jak vyplynulo ze dvou pokusů provedených v proudu ozonovaného kyslíku ve skleněných nádobách.

Vysvětlení všech těch zjevů jest asi toto: Kovy jeví dle chemické individuálnosti své nestejnou zrychlující mohutnosť hydrolytické účinnosti vody, právě jako to činí kyseliny. Snad jest tu obdoba s dychtivostí, kterou kovy drží vodu při svých kysličnících. Kyseliny i kovy působí tudíž prostřednictvím vody, zvyšujíce její aktivitu, jako to činí zvýšená teplota neb dlouhý čas: Mechanismus vznikání kyselých látek vykládáme dehydratací a pak následující hydratací, čímž k projevu přichází pošinování kyslíku (glissement) k jednomu konci molekuly. Skupiny CH_2OH doplňují se v CH_3, skupiny $CH(OH)$ v CH_2, a kyslík se hromadí ku konci molekuly. Doklady podobných zjevů nejsou vzácné v literatuře. I považujeme inversi roztoků sacharosy v nádobách kovových za reakci trojnásobnou: hydrataci pouhou vod[illegible] zesílenou vlivem kovů, inversi vyvolanou částečně kyselinami, které on[illegible] hydratací vznikly, částečně snad i kyselinami, které oxydací hladiny v [illegible]ku s kovy byly utvořeny.

[illegible] *raminifery vrstev bělohorských.* Sepsal Dr. Jar. Perner, assistent Čes[illegible] Musea. Se 7 litogr. tabulemi a 21 vyobr. v textu. (Palaeontographica Bohemiae Nro. IV.) Předloženo 11. prosince 1896. V Praze 1897.

[illegible]e tato jakožto druhý oddíl systematického zpracování foraminifer z [illegible]ského křídového útvaru opírá se částečně o monografii téhož

autora jednající o foraminiferách vrstev korycanských. (Foraminifery českého cenomanu. Palaeontographica Bohemiae Nro. I. 1892) a uvádí se v ní z bělohorských vrstev celkem 88 druhů, z nichž 31 druhů tuto poprvé v Čechách konstatováno a mimo to 12 druhů úplně nových popsáno. Tím vzrostl značně počet foraminifer uváděných z českého turonu, neboť až dosud se znalo pouze 11 větších druhů, které jsou kosmopolitické a ve všech křídových usazeninách se objevují více méně hojnou měrou.[1]) Po faunistické stránce překvapuje množství písčitých forem z čeledi Lituolidae[2]) a bohatství tvarů ve skupině Nodosarinae. V morfologické stránce vyniká též zvláštní nová varieta druhu Nodosaria hispida D'Orb., jež porovitou, ostnitou skořápku pokrývá hustou, souvislou vrstvou písčitou (var. agglutinans).

Besední řeči Tomáše ze Štítného. Podle rukopisu Budyšínského vydal *Martin Hattala*, řádný člen České Akademie. (Sbívka pramenů ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a v Slezsku. Skupina I. řada 1., číslo 1.) V Praze 1897.

Rukopis, jehož otisk se právě vydává, nepochází ovšem z doby slavného Tomáše ze Štítného, než je pozdějším přepisem, vzniklým kdysi za prvé polovice století XV. a sice poněkud dříve než Pařížský. Dosti jasně vysvitá to tuším už i z prvých 78 stran jeho, psaných na pergameně a mnohem uměleji vymalovaných, než jak se toho dostalo Pařížskému. Ostatně liší se ten od Budyšínského i svým obsahem tak velice, že jej bude třeba též o sobě vydati. Nade všecky z posud známých prací spisovatele téhož pak vynikají Besední řeči Budyšínské, hodíce se k objasnění dějin osvěty české tak znamenitě, jak to již nejvýtečnější ze předchozích rozběratelů jejich svorně vyznali, říkavše jim Rozmluvy nábožné proti 29. kapitole čili proti str. 47. a řádku 23. otisku jejich právě vydávaného. Proto neváhala III. třída České Akademie zahájiti vydávání Památek řeči a literatury české týmiž Besedními řečmi, neštítíc se nijak ani značných útrat, vynaložených na snímky čtyř stran rukopisu, z nichžto dva podobají se tomuto dle možnosti také barvou. Konečně vytištěn jest i celý rukopis též tak věrně, jak to právě bylo možno, aby se přispělo k náležitému vylíčení nejdůležitější doby řeči české a pravopisu jejího, sahající od M. Jana Husi až do Bratří českých, osnovatelů písemné češtiny, a ležící podnes téměř úplně ladem. Na str. V. do IX. otisku stojící Návěští pak určeno je k tomu, aby každý, koho se právě týče, snadněji mohl užiti výtečného díla tohoto již i dříve, než bude možno vydati podrobnou průpravu místo úvodu do vydání podobných tomu památek.

Podrobný seznam slov Rukopisu Kralodvorského. Se zvláštním zřetelem ke kritice čtení a výkladu podává Dr. V. Flajšhans. (Archivu pro

[1]) Při určování řídil se auktor věcším dílem náhledy anglických odborníků, kteří velké množství „druhů" popsaných od kontinentálních badatelů jako R... Karrera, D'Orbignyho, Neugeborena a j. slučují pod jedním specifickým jm... takže bohatství na odchylné formy a variety jest ještě věcší, než by s... uvedených čísel souditi dalo. Odchylné formy vesměs však jsou vyobra... formy, které již z Korycanských vrstev popsány a ve výše zmíněné mon... vyobrazeny byly, prostě se uvádějí.

[2]) Mezi jinými poprvé se tu objevují rody Rheophax (z Čech poprvé u...) a Haplophragmium; z čeledi Textillaridae vyskytují se poprvé rody T... Clavulina, Gaudryina.

lexikografii a dialektologii, vydávaného III. třídou České Akademie, č. II.) V Praze 1897.

Spor o Rukopis Kralodvorský vstoupil v posledních letech do konečné fase; od všeobecných theorií přistoupilo se k drobnohlednému takřka zkoumání jeho jazykových a písmových zvláštností; shrnul jsem výklad o jeho jazykových zvláštnostech přehledně v Časopise Českého Musea 1896. Tu se zejména ukázalo, že jazyk jeho není ještě podrobně probádán; proti umínil jsem se odpůrcům i obráncům práci ulehčiti tím, že snesu přehledně veškerý jeho material jazykový v slovníku. Práce nynější je tou snůškou. Obsahuje veškerý materiál jazykový ve formě slovníka; čtenář, zajímající se o nějaký tvar, najde si tvar ten v mém slovníku, u tvaru pak má udáno heslo a pod heslem úplný výčet všech tvarů v písemné formě originálu. V práci mé jest ovšem velice mnoho mylných udajů dřívějších korrigováno; prof. Gebauer napočítal na př. několikrát v RK. 172 dokladů na sě (ačkoli jest jich 175 až 186), napočítal v RK. a RZ. dohromady asi 6000 slov (místo asi 7000), nenašel aoristu slovesa kázati (jest však; v. skázati), tvrdil, že písmo proužků nesouvisí (ačkoli souvisí; v. dokl. pod veliký) atp. Opravy mé nejsou však polemické, nezmiňují se pravidelně o chybných udajích, nýbrž prostě opravují a dokládají. Všech výkladů a podrobností exegetických se zdržuji, jde mi jen o konstatování, které a jaké tvary v RK. se nyní vyskytají. Na základě mé práce bude trprve možno podati úplný obraz jazykových zvláštností RK., a v té příčině myslím můj slovník bude nezbytnou příručnicí každého, kdo se RK. s kterékoli strany bude obírati. A že se stanoviska jazykového taková úplná specifikace řeči RK. je nutna, o tom se žádný filolog český neodváží pochybovati.

Ve příčinu textu originálu držím se fotografického vydání Vrťátkova, ve příčině transkripce vydání *Prusíkova*, ve příčině rasur a záhadných čtení prací Maškových; pojato je každé slovo, jak v našem textu se za sebou vyskytají; není-li ve formě hesla, jest odkázáno k heslu. Pod heslem vypočítávají se veškeré doklady, vždy ve formě originálu a s udáním místa básně i řádky originálu; na konec hesla připojen počet všech dokladů. O sporných slovech je přidána stručná informace. Vypočítáno jest tak 1528 hesel (slov) v 6222 dokladech; doplnění nejistá nejsou v to počítána; nejvíce slov má jen po jednom dokladu, nejvíce dokladů (276) má spojka i.

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Ročník VII. Číslo 3. Samuel Taylor Coleridge: *Skládání o starém námořníku.* — *Christabel.* — *Kublaj Chán.* Přeložil Jos. V. Sládek. Nákladem Jana Otty.

Příspěvek ke strojení oskulačních hyperboloidů ku plochám zborceným. Napsal Bedřich Procházka, docent při c. k. české vysoké škole technické. (S tabulkou.) Předloženo 2. ledna 1897. Rozprav třídy II. ročníku číslo 15.

Mnohé úlohy deskriptivní geometrie lze na základě kinematické geometrie řešiti značně jednoduššími konstrukcemi. Použitím této discipliny strojení oskulačního hyperboloidu ku plochám zborceným, kterouž úlohou

svou se profesoři Eduard Weyr a Josef Šolín ve svých příslušných pracích [1]) zabývali, lze dospěti k cíli případnými konstrukcemi, lišícími se podstatně od konstrukcí, professorem Mannheimem uvedených a taktéž kinematickou geometrií odůvodněných. [2])

Řešení takové opírá se o strojení zvláštních ploch sborcených, vytvořených kinematicky na základě dvou daných křivek a důležitých pro technickou praxi; k nim lze čítati hyperbolický paraboloid, hyperboloid jednoplochý, sborcené plochy šroubové a plochu Frézierova cylindroidu.

Dokladem správnosti konstrukcí v pojednání tomto uvedených jest, že dospěje se k pomocným větám, kteréž úplně souhlasí s větami, na kterých se zakládají práce svrchu uvedené. Že z konstrukcí těch vyplynula také věta Eulerova o křivosti ploch a věta Meusnierova o křivosti šikmých řezů, lze pokládati též za potvrzení jejich správnosti.

Okolnost ta, že plochy sborcené, v tomto pojednání uvedeným spůsobem kinematicky vytvořené, určeny jsou jen dvěma křivkami, umožnila také užití jejich ke snadnému řešení problemu: „Stanoviti oskulační hyperboloid ku zborcené ploše, dané třemi řídícími křivkami, z nichž dvě jsou nekonečně blízké“, o němž pan prof. Eduard Weyr již roku 1882 na druhém sjezdu lékařů a přírodozpytců českých pojednal, a jež ve své nejnovější svrchu již uvedené práci znova podal ryze geometricky způsobem velmi jednoduchým a elegantním.

Pomůcky, kterých poskytuje kinematická geometrie, činí však i možným sestrojiti oskulační hyperboloid ku ploše sborcené, dané třemi řídícími plochami, z nichž jedna nebo dvě mohou býti křivkami nahrazeny.

Zákon associační. (*Pokus psychologický.*) Napsal Dr. Frant. Krejči. Předloženo dne 18. června 1897. Rozprav třídy I. ročníku VI. číslo 2.

V práci této podniknut jest pokus stanoviti zákony reprodukce a určiti jich význam pro theorii psychologickou, jakož i pro poznání lidské vůbec (význam noëtický a filosofický). Dle toho rozpadá se ve 3 části, jež předchází úvod o významu zákona associačního ve vývoji psychologie.

Zákony associačními míní se tu především zákony reprodukce; associace jest v druhé řadě; neboť ve zkušenosti dáno jest pouze obnovování dojmů dřívějších, z něhož teprv soudí se na sdružování jejich. Avšak podržen jest název „associační zákony“ jakožto historický.

Východiskem ku stanovení zákonů associačních jest stopa, která po každém dojmu zůstává v nervstvu, při čemž nezáleží na tom, jaká ta stopa

[1]) Construction der Osculationshyperboloide windschiefer Flächen od pr[...] Eduarda Weyra, uveř. ve Zprávách o zasedání třídy mathem.-přírodověd[...] Vídeňské Akademie ročn. 1880 str. 7. — Über die Construction der [...]lationshyperboloide zu windschiefen Flächen od prof. Josefa Šolína, uve[...] Zprávách o zasedání třídy mathem.-přírodovědecké král. české Společ[...] nauk ročn. 1883 str 11. — „O strojení oskulačních hyperboloidů k ploc[...] zborceným“ od prof. Eduarda Weyra, uveř. v Rozpravách II. třídy [...] Akademie cís. Františka Josefa ročn. V. číslo 5.

[2]) Cours de géométrie descriptive de l'école polytechnique od prof. [...]heima, 2. vyd. 1886, str. 461.

jest. Pouhé ponětí stopy nějaké postačí za praemissu k důležitým závěrům. Je-li totiž jisto, že každý duševní pochod má svůj fysiologický spouvztažný pochod, jest též pravděpodobno, že stejné stavy vědomí jsou provázeny stejnými pochody fysiologickými.

Je-li vybavenina (představa) v podstatě stejná s dojmem předešlým, tedy i pochod fysiologický při vybavování jest v podstatě týž jako při původním dojmu.

Je-li konečně zkušeností dáno, že se dojem může obnoviti bez příslušného popudu, nedá se jinak mysliti, nežli že v nervstvu něco zůstává, což spůsobuje, že se týž pochod fysiologický může opakovati. Tím spůsobem jeví se stopa poslední příčinou vybavení.

Výslovně budiž podotknuto, že stopa tato neznamená stotožnění duševního stavu s hmotným dějem v nervstvu. Stopa ta, dokud se neobnoví, není nic duševního, nýbrž teprv jejím obnovením, t. j. umožněním opakování téhož fysiologického děje obnovuje se i stav duševní, který souvisel s původním popudem.

Uvažováním o poměru této stopy k dojmům novým, k čemuž stačí pouhé logické schema: dojem nový je týž jako dřívější nebo částečně týž, nebo vůbec různý, stanoví se čtyři zákony: 1. totožnosti, 2. podobnosti, 3. současnosti (sdruženosti), 4. sledu. Avšak všechny tyto zákony jsou obměny jednoho a téhož zákona totožnosti. Větší část výkladu týče se právě této redukce, a v ní má spočívati originálnosť pokusu podniknutého v práci přítomné. Zákon podobnosti jeví se jako zákon částečné totožnosti; zákon současnosti opírá se o známé faktum, že každý děj duševní probíhá v čivném oblouku, následkem čehož jest to reakce motorická, která spojuje různé zdánlivé dojmy v jeden celek a zapříčiňuje jejich vzájemné vybavení. Zákon sledu opírá se o ponětí pozornosti jakožto reakce motorické, tak že dojmy stihnuvší se najednou ve vědomí (vlastně z nichž jeden dosud trvá jímaje pozornosť, když druhý se hlásí) spojeny zůstávají jako v případech náležejících pod zákon třetí.

V druhé části spisu omezuje se působnosť zákona associačního na vjemy; kdežto pro pochopení sdružování se jednoduchých požitků ve vjemy jest nutný jiný princip vysvětlovací.

Dále dokazuje se nemožnosť, city a snahy jakožto stavy odvozené vysvětlovati z představ pomocí zákonů associačních; určují se zjevy složitější činnosti duševní, pokud se zákony těmi vysvětliti dají, a hledí se vyložiti průběh představování (Verlauf der Vorstellungen) spůsobem opět samostatným. Základem jest ponětí mysli jakožto souhrnu stop po dojmech předešlých, kteráž má dvě stránky: fysiologickou — totiž právě změnu v nervstvu zvláště v molekulárním urovnání orgánu ústředního, a psychickou — možnosť vyb[illegible]čili latentní pohotovosť představ o dojmech minulých.

[illegible]aždý nový dojem musí býti v nějakém poměru k mysli a spůsobuje n[illegible]y účinek v ní i s fysiologické i s psychické stránky. I dá se ten účinek u[illegible], jestliže s fysiologické stránky přihlížíme k zákonům o zachování e[illegible] s psychické k zákonům associačním.

[illegible]le pojednává se v tomto oddílu o pojmu appercepce, kterýž jeví s[illegible]ým pro theorii psychologickou, ale vhodným pro paedagogiku.

Obšírnější kritice podroben Wundtův pojem appercepce. Konečně jedná se o souzení, a novými důvody odmítá Brentanovo rozdělení duševních dějů.

V oddílu třetím stanoví se filosofický význam zákona associačního. Odmítají se dalekosáhlé konsekvence associanismu anglického a přiznává se, že ani na vysvětlení všech záhad čistě psychologických nevystačí zákon associační, a že se jím parallelismus duševního a hmotného nerozřešuje.

Za to vyplývá z něho jako nutný závěr odmítnutí stanoviska materialistického a dualistického. Mimo to opravňuje faktum reprodukce k domněnce, že vedle smyslového poznání, které ani v nejodvážnější abstrakci se nemůže zhostiti pouta relativnosti, má člověk ještě jiný pramen poznání: v uvědomění si bezprostředním toho, co v nitru našem instinktivně působí, a pozorováním vývoje lidstva, který postupuje svými zákony neuprosnou nutností nedada se určiti a pozměniti žádným zasahánim vůle lidské.

Geologické příspěvky z prahorního útvaru jižních Čech. Píše J. N. Woldřich. (Se sedmi obrazci v textu.) Předloženo 30. dubna 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. číslo 20.

Z geologického výzkumu, konaného v posledních letech v archaickém útvaru jižních Čech, předložena předběžná práce o některých zajímavějších, z větší části nových ložištích nerostů.

V ložišti pravápence sudslavického v údolí Volyňky shledány mohutné lavice skoro jemnozrnného vápence v hercynskou rulu biotitickou uložené, klonící se i s rulou ku severovýchodu. Souvrství to prostoupeno mocnou žilou aplitu; mezi vrstvy pravápence vložena lavice biotitického granitu hrubě zrnitého. Poblíž žíly aplitu prostoupen pravápenec hlavně u základu světlozeleným serpentinem, čímž vzniká ophicalcit, různý sloh vykazující. Pravápenec přeměněn v kontaktu s aplitem v jemnozrnnou až celistvou hmotu šedou, pak šedozelenou a konečně u stěny kontaktu v serpentin. Na stěnách puklin ophicalcitu objevuje se pikrolith. Mezi lavicemi pravápencovými vložena vyklińující se vrstvička šedozeleného pseudophitu, souhlasícího pohledem i uložením s pseudophitem u nedalekých Čkyň, Zepharovichem objeveného; tentýž nerost vyplňoval tu též dvě pukliny, vápenec na příč prostupující, jsa ve větší z nich rozpadlý na bělavou hmotu zrnitou až moučkovitou; stěny pukliny této pokryty jemněvrstevnatým krápníkem. Zajímavou okolností jest, že jedno věcší zrnko křemene v aplitu vykazovalo hojnost velmi jemného prášku zlatožluté barvy, jenž jest nejspíše pyritem. Hmota aplitu podle chemického prozkoumání na ústavu prof. Dr. Raýmana zlata nevykázala.

U Starova jihozápadně od Volyně vystupuje na den ložiště živce poměrně čistého v patře; nad ním táhne se asi půl kilometru dlouhý mocný pruh čistého bílého křemene krystallického, v jehož dutinách objevují větší křišťály, skládající se z jehlance, jehož plochy pokryty malými, měrně uloženými krystally křemene. Od tohoto pruhu křemenného táhne mohutné ložiště bílého pravápence, vykazujícího na plochách trhlin s serpentinu, u větší hloubce pak povlaky amianthu. Též zde mezi la pravápence uloženy vrstvy biotitického granitu hrubozrnného; mezi a vápencem objevují se dále vrstvičky zelenavého křemene, obsahují zrnka a zemitou hmotu světlorůžově zbarvenou, na rhodonit upomínají

Severně, severozápadně a jižně u Malenic objevuje se grafitová rula a grafitová břidlice, vložky písčitého grafitu obsahující, uložená do ruly slídnaté, ponejvíce silně rozložené.

Zajímavé jest ložiště serpentinu u Nového Etinku severovýchodně od Jindř. Hradce. Vyskytuje se tu na pokraji granulitu, avšak není v otevřeném lomu. Toliko ve stoce u cesty na pravém břehu potoka Rosičky shledal jsem kusy tmavošedého opalu, jenž pod mikroskopem ukázal se býti opalisovaným serpentinem; kusy hmoty talkovité obsahovaly též chlorit a větší části bílého jemného asbestu. Poměr uložení silně přeměněných hmot těchto ku granulitu nedal se pro nedostatek otvoru zjistiti.

Kterak sestrojiti tečny ke křivkám intensitním ploch translačních vůbec a kuželosečkových zvlášť. Napsal Dr. Antonín Sucharda, professor c. k. české realky Pražské v Ječné ulici. (Se 20 obrazci.) Předloženo dne 19. března 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. číslo 24.

Předpokládáno osvětlení rovnoběžné, a úkol předložený řešen nejprve při ploše vzniklé translací libovolné rovinné křivky po kružnici, jejíž rovina k rovině oné křivky jest kolma.

Jakkoli řešení toto stačí pro každou plochu translační vůbec, nepřestalo se na něm. Šloť autorovi o to, aby nabyl konstrukce co možná příhodné k hromadnému řešení předloženého úkolu, které nastává, mají-li se strojiti tečny ke křivkám intensitním v mnohých bodech libovolné křivky tvořící zároveň. Úkol to prakticky důležitý, jde-li o přesné zobrazení celé soustavy intensitních křivek na dané translační ploše.

Za tím účelem zkoumány vzájemné vztahy tečen řečených, a to při ploše 4. stupně, vzniklé translací *a*) centrické, *b*) necentrické kuželosečky *B* po kružnici. Studována nejprve křivka *C*, v níž řídící kuželová plocha **B** příslušné plochy inflekčních tečen seče rovinu tvořící kuželosečky, jakož i křivka *F*, v níž se rovinou kuželosečky *B* protíná řídící kuželová plocha **C** zborcené plochy **Q**, naplněné tečnami intensitních křivek v bodech řečené kuželosečky. Ukázáno snadné sestrojení křivek *C* a *F*, a k usnadnění přesného jich zobrazení odvozeny úvahami prostorovými též konstrukce tečen v libovolném bodě každé z těchto křivek.

Vyšetřeny dále počtářsky jednak singularity, jednak různé degenerace křivek *C* a *F*, na nichž také degenerace plochy **Q** se zakládají, i bylo k tomu prohlédáno, aby tyto degenerace též vzhledem k vlastnímu významu plochy **Q** syntheticky se pověřily. Zvláštních výsledků jednoduchých, k nimž někdy degenerace taková vede, hleděno k zjednodušení hromadné konstrukce te… využiti.

V dalším ukázáno, kterak se výsledků odvozených užije v onom případě obecnějším, když rovina translační kuželosečky *B* s rovinou řídící k…ice *A* svírá úhel kosý.

Na závěr pak vyloženo, že se úvahami dosavadními vystačí při hrom…m řešení úkolu předloženého při všech translačních plochách kuželos…vých.

Kterak sestrojí se normala a střed křivosti k radiale libovolné křivky rovinné. Napsal Dr. Antonín Sucharda, professor c. k. české realky Pražské v Ječné ulici. (Se dvěma obrázky.) Předloženo dne 30. dubna 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. číslo 25.

Úvahami jednak geometrie deskriptivní, jadnak geometrie nové odvozena konstrukce normaly a středu křivosti radialy libovolné křivky rovinné, t. j. křivky vytvořené koncovými body průvodičů vedených z pevného bodu a aequipollentních s poloměry křivosti oné křivky.

Z této konstrukce odvozen početářský výraz pro poloměr křivosti radialy užitím poloměrů křivosti dané křivky, její evoluty a evoluty této evoluty.

O následcích jednostranné exstirpace nadledvinek. Podává MUDr. Alois Velich, assistent ústavu pro všeobecnou a experimentální pathologii prof. Dra A. Spiny. Předloženo 18. června 1897. Rozprav třídy II. ročn. VI. číslo 30.

Pokusy autorovy ukazují, že po vynětí jedné nadledvinky u mladých morčat objeví se u zvířat těch po nějaké době pravidelně akcesorické nadledvinky, nadledvinky pak v organismu zůstavené náhradně zbytní.

Malý kousek nadledvinek, při exstirpaci v souvislosti s organismem zůstalý, dává podnět k částečné regeneraci toho ústroje.

Z toho nutno souditi, že nadledvinky jsou orgánem fungujícím a to nejen corticalis, nýbrž i medullaris.

Proti náhledu, že jen medullaris má fysiologický význam, svědčí tato fakta: 1. Akcessorické nadledvinky, jež přece nutno pokládati za výsledek snahy organismu, nahraditi co mu chybí, skládají se ze tkáně s corticalis sourodé. 2. Při kompensační hypertrofii i při regeneraci bují stejně corticalis i medullaris.

Konečně vyplývá z pokusů autorových, že při déle trvajících hnisavých pochodech u morčat nadledvinky se zvětšují. Rovněž u březích morčat jsou dle pozorování autorových nadledvinky nápadně větší než u zvířat, jež březí nejsou.

Slovenská přísloví, pořekadla a úsloví. Sepsal Adolf Petr Záturecký. Předloženo 21. května 1896. V Praze 1897.

Dílo rozvrženo jest na XXI záhlaví: Bůh. — Víra a mravy v…
Rozum a jeho výkon. — Dojmy, projevy duševní atd. — Slovo zvl…
Člověk vzhledem na tělo, smyslnost. — Stav člověka během věku. P…
rodina, domovina. — Poměry společenské (lidé, s lidmi vůbec — s…
a podřízenost — samostatnost a závislost — právo). — Všeobecná pra…
moudrosti a opatrnosti atd. — Majetek a výživa. — Zvláštní stavy,
a zaměstnání. — Běh a případnosti života vůbec. — Jednotlivosti ze ži…
(jídla, nápoje — oděv — čistota — cestování — tanec). — Obča…
a úkazy přírody. — Podobenství; počet, čas, místo. — Rozličné …

a rčení. — Přísloví vztahující se na vlastní jména. — Dodatek: Pověrečná přísloví. — Z dětinského světa. — Význam hlasům zvířat přidávaný.

Sbírka ta obsahuje více než 13.000 vět. Každé záhlaví má své samostatné očíslení, odstavce, a tyto svůj abecední pořádek vět. Za odstavcem přísloví následuje odstavec pořekadel a úsloví téhož obsahu. Věty opatřeny jsou parallelami. Těch jest z Čelakovského Mudrosloví (1852) asi 1500, polských z Adalberga asi 2000, maďarských asi 440. Citováno také z „Vlastivědy Slezské“, pak taková německá a latinská přísloví, kterých v Čelakovského knize není. Také krajomluva od spisovné slovenčiny odchodná namnoze zachována jest. — V Předmluvě ukazuje se historie sestavování díla tohoto s hojnými citáty z Dr. Hanuše „Literatury příslovnictví slovanského a německého“. Z udání jmen přispívatelů vysvítá, že všecky kraje Slovenska zde jsou zastoupeny.

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída České Akademie. Ročník VII. Číslo 5. William Shakespeare: Julius Caesar. Tragoedie o 5 jednáních. Přeložil J. V. Sládek. — Čís. 6. Marie Konopicka: Výbor poesie. Se svolením spisovatelčiným z polského přeložil Fr. J. Pavlišta. Díl I. — Čís. 8. William Shakespeare: Kupec benátský. Drama o 5 jednáních. Přeložil J. V. Sládek. Nákladem Jana Otty.

Příspěvky k dějinám selského lidu s okolí Hlinska v XVIII. věku. Sepsal JUDr. Karel V. Adámek. Předloženo dne 4. listopadu 1896. Rozprav I. třídy ročníku VI. číslo 1.

Sbíraje látku k podrobnému a soustavnému vylíčení národopisných a národohospodářských poměrů lidu východočeského, pokládal autor za potřebno a důležito, aby byl současně prostudován zvláště vývoj jejich v XVII. a XVIII. a v 1. polovici XIX. věku a přeměna stavu tehdejšího v stav nynější. Zvláště pak poučno jest pro poznání a posouzení tohoto vývoje studium hnutí selského lidu v XVIII. věku.

Ačkoliv toto hnutí vzešlo nejen z podnětů a příčin národohospodářských, nicméně přece smutný stav hospodářský byl jednou z nejzávažnějších pohnutek tehdejších stížností a bouří selských. Nepříznivý tento stav byl přiostřován častými neúrodami, k nimž zvláště v letech 1770tých se přidružil hlad a mor.

Po vylíčení poměrů selského lidu na Hlinecku před r. 1775 a různých povinností k vrchnostem, farám a j. pojednává se o stavu poddaných po vydání patentu robotního z r. 1775, o počtu robotníků i o druzích a výši robot a dávek a platů sedláků, chalupníků a dominikalistů i o rozvrhu ze[illegible]ých daní a o utiskování poddaného lidu vrchnostmi. Kruté nakládání tal[illegible]é bylo sice znova a znova zakazováno, jako i neposlušnost a spurnost po[illegible]ých, ale přece vždy zase nové případy se vyskytovaly.

[illegible]dyž byl r. 1738 vydán robotní patent, mnohé obce i ve východních Če[illegible]h se vzepřely. Tato bouře, jež též zasáhla do dědin na Hlinecko, by[illegible] mocí vojenskou utišena. Byl-li pak klid všeobecný, byl jen zdánlivě a[illegible]sně, neboť snahy po zlepšení tehdejších poměrů se mezi lidem šířily a[illegible]nách dály se nenápadně přípravy, aby tyto snahy a záměry byly

provedeny. Úřadové snažili se zachovati na venek lhostejnost proti těmto pokusům lidu poddaného, avšak přece stopovali pozorně svými důvěrníky všechny podezřelé projevy jeho, jak o tom svědčí příběhy r. 1751 a 1752 na panství Rychmburském. Ve spisu vykládají se příčiny těchto projevů nespokojenosti lidu selského na Hlinecku, i kterak bylo poselstvo selské ke dvoru královskému do Vídně odtud vypraveno, a jak byly peněžité sbírky konány a číle o nápravu poddanými usilováno. Potrestáním vůdců tehdejšího selského hnutí na Hlinecku nepodařilo se zatarasiti zdroj nespokojenosti, jež vzrůstala zvláště za neúrodných let a svízeli válečnými. Mezi lidem též kolovala rozmanitá proroctví, jimiž byla jeho mysl, neblahými poměry hospodářskými roztrpčená, ještě více rozněcována a vzrušována. Zajímavé doklady o smýšlení a úvahách různých vrstev tehdejšího obyvatelstva o selské otázce jsou obsaženy v prostonárodní divadelní hře o selské vojně. Důrazným projevem obecné roztrpčenosti rolnictva bylo shluknutí na Rychmburce r. 1776, kdež sedláci uvedli ve velikou tíseň direktora vrchnostenského. Roboty a dávky byly stále liknavě vybývány a rozmanité projevy a události v r. 1776 ukazovaly, že selský lid zamýšlí v odporu svém proti vrchnostem setrvati a pokračovati. Nový bezprostřední podnět k dalším bouřím mezi poddanými byl zavdán sporem, jejž tito měli s Rychmburskou vrchností o ouroční oves. Poddaní sice podlehly v tomto sporu, ale přece pak neplnili rozkazů úřadu vrchnostenského.

Podstatná a důležitá změna v poměrech rolnictva nastala některými novými zákony r. 1781, zvláště zrušením nevolnictví a vydáním tolerančního patentu. V rozruchu tehdejším ostřeji vyniká též moment náboženský, na př. náboženskou bouří v Hlinsku dne 28. prosince 1781 a j. Odpor proti dávkám vrchnostenským a proti robotám stával se již tak vážným, že vojsko musilo býti na panství Rychmburské vypraveno. Na začátku r. 1783 byly konány schůzky po dědinách. Záhy pak došlo k novým bouřím. Postup těchto příprav i šíření se vzbouření na Hlinecku, pochod sedláků dne 13. února 1783 na Rychmburk a shluk lidu na Rychmburce a nové shromažďování se lidu selského dne 14. února 1783 na výšinách u Daletic a Ovčína vyšetřování i odsouzení vůdců vzbouřenců podrobně jsou ve spisu vylíčeny.

Zajímavým úkazem bylo objevení se ve veřejnosti sekty adamitské, o jejíž názorech, četbě a různých příbězích z let 1783—1791 auktor podává zprávy. Jednou z čelných zásad této sekty byl odpor proti všem úředním rozkazům, zvláště proti robotě, daním a odvodu.

(Pokračování.)

Personalie.

— Odborný přednosta v ministerstvě kultu a vyučování *Vinc. Baillet de Latour* jmenován ministrem kultu a vyučování. — Minist. Dr. *A. Rezek*, jmenován odborným přednostou v ministerstvě kultu a vyučování. — Dne 3. prosince zemřel v Kutné Hoře Karel *Tieftrunk* rada, emer. ředitel gymnasijní.

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

36. Plzeňský rukopis Husovy Postilly. (Věstník Král. České společnosti nauk, třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1887.) V Praze. 8°.

38. Úvahy: *a*) Jul. Grégr, Na obranu Rukopisů Královdvorského a Zelenohorského. (Světozor 1887, č. 15.) — *b*) Edmund de Schweinitz, The History of the church known as the Unitas Fratrum or the unity of the Brethren, founded by the followers of John Hus, the Bohemian reformer and martyr. (ib. č. 23.) — *c*) O působnosti T. G. Masarykova Athenaea. (Krok I.) — *č*) Píseň o bitvě u Kressenbrunnu. Báseň Ad. Heyduka. K vydání upravil Jan V. Novák. (Krok II.) — *d*) Ed. Fechtner, Die praktische Philosophie und ihre Bedeutung für die Rechtsstudien. (ib. II.) — *ď*) Dr. Henry Schliemann, Tiryns. (ib. II.) — *e*) P. Krbek, Naše realke. (ib. II.) — *ě*) L. Chleborad, Bulgarische Grammatik. (ib. II.) — *f*) R. Zaviliński, Wyjątki z pomników języka polskiego věku XIV.—XVI. (ib. VI.) — *g*) V. Brandl, Kniha pro každého Moravana (ib. VI.). — *h*) Jan Lego, Mluvnice slovinského jazyka. (ib. VII.) — *ch*) Vác. Ježek, Po třiceti letech. (ib. VII.) — *i*) Zur Frage der Gehalts-, Ascensions- und Dienstverhältnisse der österr. Mittelschulprofessoren. (ib. VII.) — *j*) H. Wunsch, Jaroslav Vrchlický jako učitel lidstva. (ib. VIII.) — *k*) Адольфъ и С. Любомудровъ, Яна Амоса Коменскаго Великая Дидактика. (ib. X.) — *l*) Ф. И. Св., Прикарпатская Русь подъ владѣніемъ Австріи. (ib. X.). — *m*) Hlídka programmův. (Krok I.—VIII.) — *n*) Drobnější úvahy (v rubrice Literatura), zprávy literární a bibliografické. (Krok, každý ročník.)

39. Kniha Třebenská. (Památky archaeologické XIV, 251. 293.) V Praze 1888.

40. Fr. Pastrnek, Beiträge zur Lautlehre der slovakischen Sprache in Ungarn. Posudek. (Krok II.)

41. Václav Hájek z Libočan. (Zlatá Praha 1888, č. 12.)

42. Jar. Vrchlického Legenda o sv. Prokopu. Pro mládež upravil a úvodem opatřil. V Praze 1888. 2. vydání 1897.

43. O jmenech osobních a o původu příjmení českých. (Krok III.) 1889.

44. České Alexandreidy rýmované, jich pramenové a obapolný poměr. (Krok III. V.) — Též o sobě. V Praze 1891. 8°. — Srv. čís. 74.

45. Literárně-historické příspěvky: I. Václav Hájek z Libočan. II. Šimon bakalář Hájek. III. Tadeáš Hájek z Hájku. IV. M. Jan z Rokycan. V. Bratří Thamové; srv. čís. 28. (Krok III.)

46. Posudky: *a*) F. Vymazal, Novočeské hláskosloví zjednodušené. — *b*) Jos. Jireček, O zvláštnostech češtiny ve starých rukopisech moravských. — *c*) Č. Zíbrt, Staročeské výroční obyčeje, pověry, slavnosti a zábavy prostonárodní. — *č*) Em. Kovář, Česká mluvnice pro školy střední a ústavy učitelské. (Krok III.)

47. Kronika o Bruncvíkovi. (Krok IV.) 1890. — Srv. č. 67. — Viz též Ottův Slovník naučný s. v. Bruncvík.

48. Posudky: *a*) Ом. Огоновскій, Граматика рускогo языка. — *b*) М. Петрушевскій, Исторія о славномъ королѣ Брунцвикѣ. — *c*) Fr. Vlček, J. W. Goethův Faust. — *č*) Em. Kovář, Nákres mluvnice starobulharské. (Krok IV.)

49. Berezozol. (Ottův Slovník naučný s. v.) 1890.

50. Kie, kieź sloven., čes. ké, kéž. (Slovenské Pohl'ady X, 551.) V Turčanském sv. Martine 1890. 8°.

51. Potřeba českého semináře při universitě k náležité přípravě příštích učitelův jazyka českého. (Krok V.) 1891.

52. „Lepké moře“ v AlxV co znamená. (ib. V.)

53. „Brod“ v místních jmenech. (ib. V.)

54. Školstvo Švýcarské. (ib. V.)

55. S. Czambel, Slovenský pravopis. Posudek. (ib. V.)

56. Kronika o Rohovém Sayfrydovi. (Věstník Král. České společnosti nauk, třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1891.) V Praze. 8°.

57. Dědky či dietky u Dalemila? (Krok VI.) 1892.

58. Příspěvek k životu Fr. Lad. Čelakovského. (ib. VI.)

59. Příspěvek k životu V. Hankovu. (ib. VI.)

60. Opravy a dodatky k Erbenovým Regestům I. (ib. VI.)

61. Piliřské školstvo. (Osvěta 1892, 613.)

62. Ženská škola gymnasijní ve Vídni. (Ženské Listy 1892.) V Praze. 8°.

63. O původě českého zlomku Evangelia sv. Jana. (Časopis Českého Musea 1893, 158. 395.) V Praze 8°.

64. Prešpurský slovník latinsko-český i poměr jeho k Bohemariu a k Nomenclatoru. (Věstník Král. České společnosti nauk, třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1893.) V Praze. 8°.

65. Slavische miscellen. (A. Kuhn's Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung XXXIII, 157.) Berlin 1893. 8°.

66. Amsterodamské listy J. A. Komenského a nové příspěvky k životu a působení jeho. (Krok VII.) 1893.

67. Kronika o Štilfrídovi a Bruncvíkovi. (ib. VII.) — Srv. čís. 47. a 69.

68. Posudky: *a*) Jar. Vlčka Dějiny české literatury. — *b*) C. Uhlenbeck, De plaats van het Sanskrit in de vergelijkende taalwetenschap. Etymologica. Die lexikalische urverwandtschaft des baltoslavischen und germanischen. — *c*) Ferd. Menčík, Dva evangelistáře. — *č*) Ant. Truhlář, Výbor z literatury české doby nové. — *d*) V. Vondrák, Die Spuren der altkirchenslavischen Evangelienübersetzung in der altböhmischen Literatur. (Krok VII.)

69. Kronika o Štilfrídovi. Z rukopisu Náchodského. (Krok VIII.) 1894. — Srv. čís. 67.

70. Kronika o Alexandru Velikém. Z rukopisu Náchodského. (ib. VIII—XI.)

71. Medresé. (ib. VIII.)

72. O původě jmene „Klatovy". (Šumavan 1895, č. 2.) Klatovy. 4°.

73. Rukopisná Apatéka domácí. (Věstník Král. České společnosti nauk, třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1895.)

74. Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil. V Praze 1896. 8°. — Srv. čís. 44.

75. Urbář panství Kaceřovského z roku 1558. (Věstník Král. České společnosti nauk, třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1896.)

76. Besermené. (Krok X.) 1896.

77. Koleje a university v Americe. (ib. X.)

78. Decimální klassifikace bibliografická. (ib. X.)

79. Hláskosloví nářečí jihočeských od Vavř. Duška. Posudek. (ib. X.)

80. C. Uhlenbeck, Kurzgefasstes etymologisches wörterbuch der gotischen sprache. Posudek. (ib. XI.) 1897.

81. O plurální sklonbě slova „přítel". (ib. XI.) 1897.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK XII. Index decim. 057.4. SEŠIT 2.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VĚDĚ A POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk

OBSAH:

Rozpravy.

V PRAZE 1898.

Vydáno 5. dubna 1898.

Prof. Fr. X. Prusík vydal tyto vědecké práce:

1. Posudek „Ukázky Slovníku grammaticko-fraseologického od prof. Fr. Kotta. 1875.“ (Listy filologické a paedagogické II, 224.) V Praze. 8°.

2. Wie sind die possessiven Adjectiva auf *-ŭj* und *-овъ* und die possessiven Pronomina *moj*, *tvoj*, *svoj* im Slavischen zu deuten? (Sitzungsberichte der phil.-hist. Classe der kais. Akademie der Wissenschaften 1876, Svazek LXXXIII, 407.) Wien. 8°.

3. Studie o dativě. (Programm real. gymnasia Příbramského 1876.) V Příbrami. 8°. — Též o sobě.

4. Zruka grammatická. (Komenský 1876, č. 29. 46. 1877, č. 1. 2.) V Praze. 8°.

5. Jak vzniklo IHS (Časop. katol. duchovenstva 1876, 360.) V Praze. 8°.

6. Četné filologické článečky v Fr. Kottově Česko-německém slovníce. V Praze.

7. Etymologie des Comparativs **ваштий, ваште, ваштьшь**, böhm. viacé, viece, více; viecší, věčší. (Archiv f. slavische Philologie, red. V. Jagić, II. 393.) Berlin 8°.

8. Příspěvky k nauce o tvoření kmenův ve slovanštině a zvláště v češtině. I. V Příbrami 1877. 8°.

9. Bemerkungen zu Prof. Gebauer's Lautlehre der böhm. Sprache. (Archiv für slavische Philologie II, 694.) Berlin. 8°.

10. Posudek „Uvedení do mluvnice české. Sepsal Jan Gebauer.“ (Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. 1877, 922.) Wien. 8°.

11. Das böhmische kluku klukovská, chlape borová, ty vole volská, to je kůň leniva u. ä. (Archiv für slavische Philologie III.) Berlin 8°.

12. Этимологія слова девеносто, неправильно девяносто. (Сборникъ отдѣленія русскаго языка и словесности. Svazek XVIII.) Санктъ-Петербургъ. 8°.

13. O comparativě ve slovanštině. (Programm gymnasia Roudnického 1882.) V Roudnici. 8°. — Též o sobě.

14. Seznam místních jmen na Podřipště. V Roudnici 1884. fol.

15. Etymologie des griech. *ἐννέα*, *ἐννά-κις* (ion. *εἰνά-*), *ἐνενή-κοντα*, *ἔνατος* (hom. *εἴνατος*). (Sitzungsberichte der königl. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften, phil.-hist. Classe. 1885.) V Praze. 8°.

16. Původ jmene „Čech“. (Zprávy o zasedání Král. České společnosti nauk, třída fil.-hist. 1885.) V Praze. 8°. — Viz též Ottův Slovník naučný s. v. Čech a opravy k tomu článku v V. díle, str. 960.

17. Posudek „Pravopisného ukazatele“ od Jos. Wenzla, Fr. Bílého a Julia Rotha. (Paedagogium 1886, 134. 179.) V Praze. 8°.

18. Místopisné výklady. (Památky archaeologické XII, 115.) V Praze 1885. 4°.

19. Recension von V. Brandl's Glossarium. Allgemeine österr. Literaturzeitung. I. Nr. 12—14.) Wien 1885. 4°.

20. Příspěvky místopisné. (Sborník historický III, 276. 339.) V Praze 1885. 8°.

21. Drobné výklady etymologické. (Časopis vlasten. spolku musejního v Olomouci č. 7. 9—11.) 1885. 1886. v. 8°.

22. Staré nápisy české. (Památky archaeologické XIII, 269.) V Praze 1886. 4°.

23. Potřeba dalších zkoušek rukopisů Královdvorského a Zelenohorského. (Národní Listy 1886, č. 86.) V Praze. fol.

24. K obraně rukopisův Královdvorského a Zelenohorského. (Světozor 1886, č. 17—21, str. 259. 275. 291. 307. 330.) V Praze. fol.

25. O filologických námitkách proti rukopisům Královdvorskému a Zelenohorskému. (Osvěta 1886, 559. 600. 702. 791. 1081.) V Praze. 8°.

26. Posudek III. dílu Čítanky pro nižší třídy středních škol, sestavené Václ. Petrovem. (Národní Listy 1886, č. 196.) V Praze.

27. *a*) České glossy latinského rukopisu Roudnického z XV. století. Text. (XXII. roční zpráva akad. gymnasia v Praze 1886.) 8°. Též o sobě. — *b*) Rozprava o nich. (Krok II.) 1888.

28. Bratří Thamové a soudruzi jejich. (Světozor, 1886, č. 46, str. 724.) V Praze fol. — Srv. čís. 45, V.

29. Rukopisy Královdvorský a Zelenohorský. Dle originálův kriticky upravil. V Praze 1886. 16°.

30. Rukopis Královdvorský. Jos. Manesem illustrované vyd. V Praze 1886. 4°.

31. Etymologica (Krok, každý ročník.) V Praze 1887 atd. (Pátá výr. zpráva soukromé střední školy dívčí spolku Minervy za r. 1895.) V Praze. v. 8°.

32. Příspěvky k textové kritice a exegetice. (Krok, každý ročník). 1887 atd.

33. Šimon Hájek a jeho Tabula barbarolectica. (Krok I.) V Praze 1887.

34. Duchovní romány: Josef a Asenech. Život Josefův. Adam a Eva. (Krok I. II.)

35. C. Šerclova mluvnice jazyka ruského. Posudek. (Krok I.)

ROZPRAVY.

Etymologica.[1]

Podává *Fr. Prusík.*

3. Stsl. sьrebro, prus. sirablan, lit. sidabras; stčes. stříebro, rus. серебро́.

Výrazy tyto se počítají v příčině výkladu mezi nejobtížnější slova; odvozování od města *Ἀλύβη* (**Σαλύβη* Hehn) neb od řeky *Σίβρος, Σίμβρος* (Brunnhofer) jest nemístno i nevhodno.

Slova uvedená by mohla sice dle mého domnění pocházeti od kořene *ser*, skr. sar, „teku, roztékám se,“ srv. skr. *sir-ā-vrttam* olovo („tekutým se stávající, tavitelné“), při čem by rozhodovala značná podobnosť stříbra s olovem, jež velmi snadno „se roztéká, se taví“.

Než jako dříve už (Krok XII, 16) jsme ukázali, že mnohé nerosty mají jmeno po *barvě* (zlato, meď, měď, sira, lat. cera, řec. *κηρός*), tak i o *stříbře* podobně soudíme; srv. názvy jeho v skr.: śubhrām (śubhras jasný, lesklý, bílý), śvētām (śvētás světlý, bílý), bhīru („třpytivé“), rūpjam (rūpjas vzhledný, pěkný).

Odvozuji tedy v čele uvedené výrazy pro kov ten od kmene *ser* s významem „jasný, světlý, lesklý“. Toto *ser* shledávám v lat. ser-ēnus jas[illegible] v obměně jeho řec. *σέλ-ας* lesk, *σελ-ήνη* luna („jasná, světlá“), jež [illegible]odvozují od sver (skr. svar), svel, ač beze zvláštního důvodu. — Př[illegible]no s kmenem *ser* jest *sir*: skr. sīr-as slunce, sēr-āhas bělouš, br[illegible]

[illegible]csi však obtíže než význam poskytuje *tvar* výrazův výše uvede[illegible] Přede vším podotýkám, že proti jiným vykladačům nemám vý-

---

[1] [illegible]zka z etymologického slovníka českého, o němž spisovatel pracuje.

razy stpruské a litevské za odvozeny z germanštiny, proto sluší k nim právě tak zření míti jako k slovanským.

Jsou pak názvy *stříbra* v baltických a slovanských jazycích tyto:

A. a) stprus. sir-a-blan (acc.), sir-a-plis, lit. sid-a-bras, lot. sid-rabs (sud-rabs); stsl. **сьр-е-бро** (**сър-е-бро**), bulh. slovín. srbo-charv. sr-e-bro; *b*) stbulh. **срѣ-бро**; *B*. sloven. srie-bro, stč. stříe-bro, pol. sre-bro (za śre-bro z śře-bro, sře-bro), kaš. stře-bro, polab. srë-brü (sri-bruy), hluž. slě-bro, sle-bro, dluž. sře-bro, sřo-bło, sre-bło, sło-bro, sła-bro; rus. (i brus.) cepe-бpó, mrus. cepe-бpo, cpѣ-бpo.

Jak na prvý pohled patrno, jsou vše výrazy ty složeny ze dvou částí, z nichž *druhá* jest slov. -bro (-bło), lit. -bras, stprus. -blan (acc.), -plis.

Všimneme-li si nejdříve *prvé* části ve všech zmíněných jazycích, vidíme jistě, že se rozpadají *ve dvě třídy:* do *prvé* patří *a*) jazyky baltické (sira-, sida-) a jihoslovanské (**сьре**-, sre-), *b*) stbulh. (**срѣ**-), do *druhé* ostatní jazyky slovanské Rozdíl mezi oběma třídama jest ten, že *druhá* tvoří v prvé části od prostého kmene *ser*, *prvá* pak od slabého kmene *sṛ*. Zdá se sice, jako by polské srebro bylo totožno se slovín. atd. a patřilo tudíž do *prvé* třídy, než tomu jest zcela na odpor polab. srë-brü, jež se rovná původnímu srě-bro.

Pokusme se už o rozbor jednotlivých tříd, počnouce *druhou:*

B. ser-bro: slov. srě-bro: sloven. srie-bro, stč. (se vsuvkou *t*) stříe-bro, polab. srë-brü, pol. sre-bro, kaš. stře-bro, dluž. sře-bro dissimilací (*r—r* = *r—l; l—r*): sřo-bło, sre-bło, sło-bro, sła-bro, hluž. slě-bro; rus. cepe-бpó (mrus. cpѣ-бpo dle pol.).

A. b) *sṛ-bro:* praslov. sьr-bro, stbulh. **срь-бро**, před tvrdou samohláskou následující slabiky: **срѣ-бро**.

a) Kmen se rozšiřuje hláskou *o* (balt. *a*), jež se v slov. po měkké slabice oslabuje v *e:*

sṛ-o-bro: stprus. sir-a-bla-n (dissimilací *r-l*), sir-a-plis (chybnou výslovností *b-p*), lit. sid-a-bras (dissimilací *r-l-d*), lot. sid-rabs (přesmykem), sud-rabs (*sud* ze *sul*, srv. *pulks:* pḽk-o-s); — stsl. **сьр-е-бро**, bulh. slovín. srbo-charv. sr-e-bro.

Výše jsme stanovili význam prvé části *ser*, *sṛ*, zbývá ještě objasniti druhou, -*bro*. Po mém mínění spočívá *bro* na kmeni *bher* (skr. bhar, řec. φερ, lat. fer) a sice na jeho slabém stupni *bhṛ*, takže tvar celý zněl původně ser- (sṛ-, sṛ-o)bhṛ-o a znamenal *lesk nesoucí*, *lesk mající*, *lesklý* (jako na př. lat. spumi-fer pěnivý a p.). Srv. lat. ..l-fur pod čís. 4.

Zbývá ještě zmíniti se o tvarech *germanských:* goth. silubr, .. n-got. silvir, sts. silubar, ags. siolufr, sthň. silabar (silapar), silbar, .. ň. silber, stnor. silfr, angl. silver, niz. zilver.

Přihlížejíce k první slabice *sil*, jež se vyskytuje stejně ve ..ch germ. jazycích, nemůžeme býti ani dost málo v pochybě, že *germ.* .. *ry*

odvozeny ze slovansko-baltických (ne opačně, jak Kluge tvrdí, ale bez důkazu), při čem nastoupila (jak už Uhlenbeck Et. Wb. got.) upozornil, dissimilace *r-l*; vypůjčila pak si germanština slova ta už v době *předhistorické*, kdy v slovanštině za *sr̥* bylo ještě *sĭr*, jak se uchovalo v baltických jazycích. Stalo pak se to dílem na jihu, kde se Slověné stýkali s Gothy, dílem na severu ve styku s národy baltickými.

Srovnávací úvaha o Symposiu Xenofontově a Platonově.

Napsal *Jan Čermák.*

(Pokračování.)

3. Styky v obsahu a jednotlivých místech obou Symposií.

Podobnosť obou spisů v této příčině zkrátka označiti možno tím, že při obou hostinách prosloveny *řeči.* Obsah řečí v obou Symposiích lze zcela přirozeným spůsobem vyložiti. Jakož tam, kde sešli se lidé téhož stavu, rokovalo se o předmětech v jich obor spadajících, tak lze předpokládati, vyskytla-li se kde zajímavá denní novinka neb stalo-li se co politicky důležitého, že tyto události stávaly se vítaným předmětem společného rozhovoru, na němž veřejnosť života řeckého výhradně spočívala. Takovéto rozmluvy, pěstované hlavně ve veřejných, za tím účelem zřízených síních, provázely Řeky i na jejich procházkách a přeneseny byly na společné hostiny. Spůsob tento vyvinul se hlavně u Sparťanů, kteřiž při syssitiích měli takřka úplně se vymaniti z úzkého svazku rodinného a pamětlivi býti, že na prvním místě život jejich musí býti obětován státu a jeho blahu. V Athenách obyčej podobných rozhovorů rozšířen hlavně přičiněním sofistů, kteří, honosíce se svým uměním o téže věci k jejímu prospěchu i škodě se stejným úspěchem mluviti, poskytovali velmi často příležitosť k rozmluvám v obor filosofie, umění a věd spadajícím.

Hostina Kalliova i Agathonova zobrazuje zdokonalený účel společenských rozhovorů. Sešliť se mužové v obci aneb u vědách vynikající, kteří vysoko stojíce nad kolujícími novinami a denními událostmi rozmluvou o otázkách filosofických vzájemně se poučují. Přidruží-li se k nim ještě Sokrates, stává se tento hned hlavní osobou hostiny a uší celé zábavy, a rozmluvy tím nabývají rázu uměleckých dialogův. ěvadž však Xenofon, jakž nade vši pochybnosť tvrditi se může, ěh celé hostiny nám hostoricky vylíčil jest i ráz a uspořádání a ěkud i obsah řečí jeho Symposia jiný než u Platona.

Osoby u Kallia pohybují se s úplnou svobodou nenuceně. Nehrajeť okrates úlohu hlavní v té míře, že by ostatní hodovníci byli zcela

zbytečnými a vedlejšími osobami. Každému jest volno dle libosti rozmluvy se súčastniti, proto také jsou řeči u Xenofonta pouhou cvičebnou hrou, v níž nikdo nemá úmyslu překonati řečníka předešlého. Řeči tyto nejsou uměle spracovány, nýbrž s patra proneseny (*λόγοι αὐτοσχέδιοι*), a žádná z nich neposkytuje pochybnosti, že by nemohly býti tak prosloveny, jak je Xenofon zanechal. Při jednotlivých přechodech vyskytuje se zde homerické *ὣς φάτο, ὣς ἔφατ'* vyjádřené obraty jako IV, 64 *καὶ αὕτη μὲν δὴ ἡ περίοδος τῶν λόγων ἀπετελέσθη* aneb IV, 6 a IX, 1 *Οὗτος μὲν δὴ ὁ λόγος ἐνταῦθα ἔληξεν* a p. Není zde tudíž rozprav souvislých, nýbrž dialogická methoda Sokratova zachována v nejčistší míře. Výminku činí toliko v kap. VII. souvislejší poněkud řeč Sokratova, avšak i ta na četných místech otázkami ostatních jest přerušována.

Jinak má se věc s řečmi Symposia Platonova.*) Ráz řečí jeví se již ve slovech, jimiž Eryximachos je ohlašuje. Má zajisté Faidros o Erotu mluviti první, ostatní pak po něm chvalořeč vzdáti témuž bohu. U Platona každá řeč jest uměle složená deklamace, kteráž postavena jsouc proti řeči předchůdcově tuto překonati a cenu vítězství pro sebe dobyti se snaží.[101]) Jest to úplně methoda Aristotelova, dle kteréž jeden z přítomných o ustanoveném předmětě souvislou přednášku podává, a po jejím ukončení druhý proti ní vystupuje opět souvislou řečí, v níž podává mínění opačné vykládaje své názory. V přechodech pak mezi jednotlivými řečmi (vyjma rozmluvu mezi Eryximachem a Aristofanem o škytavce) buď ironicky líčí Sokrates své rozpaky, jaké mu na př. vzejdou, až ještě mluviti bude Agathon, buď na jevo dává svůj úžas nad jeho krásnou řečí. Jen na jednom místě Sokrates užívá obvyklé své methody, když výrok Agathonův o kráse Erotové porazí výrokem právě opačným.

Nejen ráz, také uspořádání řečí Xenofontových jeví veliký rozdíl u porovnání k řečem Platonovým: u tohoto totiž hned z počátku stanoví se předmět, o kterém celá společnost bude rozmlouvati. Takovéto uspořádání dodává Platonovu Symposiu umělé celistvosti a poskytuje

---

*) Zde předveden nám celý turnaj řečí, řecký to agon v pravém slova významu. Jsou to řeči nejlepší a všestranně vzdělané společnosti Athenské a zároveň ušlechtilá mluva aristokratického a jemně vzdělaného myslitele a básníka. Byla to pravá urbanitas, jež domovem byla v Athenách, do Říma teprve bylši uvedena.

[101]) Že účastníci naší hostiny kyklus řečí proslovených pojímají ve smyslu pravého závodu řečnického, toho dokladem jsou některé výrazy velmi význačné. „Tys statně závodil" (*καλῶς γὰρ αὐτὸς ἠγώνισαι* 194 A), dí Sokrates k Eryximachovi. Alkibiades vědom jsa si své rozjařenosti nedůvěřuje si vejíti v zápas s řečmi mužů střízlivých (p. 214 C: *μεθύοντα δὲ ἄνδρα παρὰ νηφόντων λόγους παραβάλλειν μὴ οὐκ ἐξ ἴσου ᾖ*). Sokrates jménem svým a Agathonovým (oba mluví naposledy) prohlašuje, že oba jakožto poslední v řadě budou v postavení nevýhodném (177 E *καίτοι οὐκ ἐξ ἴσου γίγνεται ἡμῖν τοῖς ὑστάτοις κατακειμένοις*). A když konečně došlo nejprve na Agathona, významně praví Eryxima[illegible] *εἰ δὲ γένοιο, οὗ νῦν ἐγώ εἰμι, μᾶλλον δὲ ἴσως οὗ ἔσομαι, ἐπειδὰν καὶ Ἀ[illegible] εἴπῃ* (194 A). Což teprve, když Agathon domluvil, jaké tu rozpaky Sokra[illegible] Vždyť prý co on sám poví, nebude ni zdaleka podobati se krásou slovům [illegible]thonovým: tento zajisté i hlavu mocného řečníka Gorgia na něho by p[illegible] mohl *ἐν τῷ λόγῳ ἐπὶ τὸν ἐμὸν λόγον* (198 C), aby slova se neodvážil. Kon[illegible] Sokrates uvolí se mluviti, ale nikoliv o závod s řečmi předešlými, by se neučinil směšným (199 B *οὐ πρὸς τοὺς ὑμετέρους λόγους*). A výsledek záv[illegible] Dle slov Alkibiadových Sokrates slovem všechny lidi překonává, a to [illegible] v jediném dni, jako Agathon, nýbrž vždycky (213 C: *οὐ μόνον πρώ[illegible]*

velikou výhodu tím, že pozornosť přítomných stále napjata a soustředěna jest na jediný určitý předmět. Ve Xenofontově Symposiu takové jednoty nenacházíme: nejen že není společný předmět rozmluv určen, avšak řeči jednotlivé přeskakují s předmětu na předmět a pořádek jejich řídí se spíše náhodou a příležitostí než systematickou posloupností. Mimo to zbytečné u Xenofonta kapitoly VI. a VII. před řečí Sokratovou souvislosť rozmluv úplně ruší, kdežto Platon před ni bezprostředně položil řeč Agathonovu, od níž Sokrates ku své argumentaci zcela přirozeně přechází.

Jest-li však při pohledu na řeči obou Symposií něčemu se diviti, jest to shoda, jaká u obou spisovatelů se jeví u volbě předmětu rozmluvy: jednáť tato o Erotu a má tedy v obou spisech obsah velmi podobný. Kdežto však u Platona Eros jest a priori hlavní látkou hovoru, jest jí u Xenofonta teprve ve druhé řadě. Zde totiž momenty erotické roztroušeny jsou po celém spise. Z počátku vyskytují se jen řídké jejich stopy, ale čím dále tím věčšího nabývají rozměru, až v kap. VIII. vrcholí v řeči Sokratově. U Platona hned jak předmět rozmluvy ohlášen, Eros po celou hostinu zůstává látkou hovoru a k němu všechen zřetel jest obrácen.

Tímto stručným srovnáním hlavních podobností a rozdílů z oněch vyplývajících, jaké lze stopovati, přihlížíme-li k řečem obou Symposií, vyloučena jest, tuším, veškera pochybnosť, že jeden spisovatel spisu svého vrstevníka použil. Tato okolnosť ozřejmí tím více, čím jasněji postřehnouti možno známky této podobnosti i v jednotlivých místech Symposií. Jsoutě v obou spisech místa některá, jež obsahem, jiná, jež obsahem i formou jsou navzájem podobna, jiná pak místa podobnými slovy označená vyjadřují myšlenku právě opačnou. A tu setkáváme se nejprve s oněmi úsudky starých kritiků, na něž jsme na počátku oddílu VIII. poukázali a kteréž tuto rozdílnosť a opačnosť myšlenek odvozují ze vzájemného záští a nepřátelství, které prý mezi Xenofontem a Platonem trvalo. Zde budiž na nejdůležitější z takových míst poukázáno.

1. Poněvadž si Řekové obyčejnou hostinu jinak představiti nemohli, než když rozmanité kratochvíle při ní provozovány, když tanec i zpěv uchu lahodil a žerty od šašků pronášené hosti obveselovaly, shledáváme tato *θεάματα* a *ἀκροάματα* po celou hostinu Xenofontovu, ana se těší plné přízni hodujících. Naproti tomu Platon hudkyně ku svému Symposiu nepřipouští a vkládá v ústa Eryximachova tato slova (p. 176 E): *τὸ μετὰ τοῦτο εἰσηγοῦμαι τὴν μὲν ἄρτι εἰσελθοῦσαν αὐλητρίδα χαίρειν ἐᾶν αὐλοῦσαν ἑαυτῇ ἢ ἂν βούληται ταῖς γυναιξὶ ταῖς ἔνδον, ἡμᾶς δὲ διὰ λό[illegible]ν ἀλλήλοις συνεῖναι τὸ τήμερον.* Toto místo bylo prvým sloupem, o[illegible]ž staří opírali svůj úsudek o vzájemném nepřátelství obou spisov[illegible]. Vizme však, jak křehký byl tento základ. Třeba toliko poul[illegible]ati na několik úvodních slov Xenofontova Symposia, a všechno pod[illegible]ení nějakého nepřátelství úplně zmizí. Chtělť nám Xenofon předvé[illegible] Sokrata, jak si počínal *καὶ ἐν παιδιαῖς*, tedy ve spolku veselých p[illegible]l k hostině se dostavivších. Co zbývalo tudíž Xenofontovi po vytč[illegible] tohoto účelu než šetřiti podrobně všech obyčejů při hostině běžn[illegible]istorické své vylíčení rozšířiti i na nepatrné úlohy šaškův a

hudkyň?[102]) A věru, dobře učinil Xenofon. S jedné strany stává se takto upřímným vypravovatelem skutečného průběhu hostiny, s druhé však udílí Sokratovi úlohu objasniti své smýšlení o těchto přiměscích a podati hostům poučení, pokud takovéto malichernosti u hostin přístup míti mají.

Avšak právě tyto malichernosti odporují přímo pojmu, jaký utvořiti si máme o hostině Platonově. Není-liž u spisovatele, jenž spisu svému vnější podobu hostiny jen proto vykazuje, aby mohl řeči o předmětě veledůležitém spojiti také s nějakým dějem, provádění uměleckých kusů, tanec a zpěv vyloučen? Jestiť Platonova hostina krásným obrazem, jenž sice sám o sobě má cenu neskonalou, k jehož zdokonalení však krásně provedený rámec nemálo přispívá. Nad to pak měl Platon při svém Symposiu jiný vznešenější účel, než jaký nám podává Xenofon: chtěltť, jak zmíněno v oddílu III., podati obraz pravého filosofa a pravé jeho smýšlení o Erotovi. A při takové hostině pro hudkyně a malicherná představení nemůže býti místa. Tento rozdílný účel obou Symposií vylučuje naprosto každé sebe menší podezření nepřátelského smýšlení obou žáků Sokratových, o jakémž se snilo Atheuaiovi.[103]) Nemohlť ani Xenofon šaška a hudkyně propustiti, ani Platon přístup jim povoliti. Vhodněji ještě věc objasnil Boeckh dovolávaje se místa v Plat. Prot. p. 347 C D, kdež se velký důraz klade na zábavu společnými řečmi udržovanou, nikoli takovou, jakou poskytují najaté hudkyně. Slova tato dle Boeckhova výkladu úplně vyvracejí každé pomyšlení na polemiku, kterou by byl Platon zamýšlel proti Xenofontovi, poněvadž Protagoras dříve byl sepsán [104]) než Paměti a Oikonomikos a tudíž i než Symposion Xenofontovo.

2. Velké obtíže a rozmanité výklady spůsobilo srovnání těchto dvou míst: Xen. Symp. VIII, 32 a 33 a Plat. Symp. p. 178 E a 179 A, kde tutéž myšlenku vyslovuje Faidros. O těchto dvou místech praví Cornarius: „Non in his solum, quae ex aemulatione quadam Platonis Symposio prius edito Xenophon scripsit contraria, sed etiam in iis, quae velut aliunde sumpta citat, a Platone deprehenditur dissentire."

Srovnejme nejprve myšlenky v obou místech obsažené. U Xenofonta Sokrates vyvrací tvrzení Pausaniovo o složení nejlepšího vojska. Sokrates vyvrací dále i důvod, jejž Pausanias uvedl pravě, že výrok jeho dotvrzuje příklad Thebanův a Elejských. Cornarius, jenž ve Xenofontově místě spatřuje polemiku proti Platonovi, praví: „Quid vero, quod apud Platonem Phaedrus ne dicit quidem ea omnia, quae Pausaniam Xenophon refert dixisse? In Platonis enim loco nihil reperimus allatum neque de Thebanis neque de Eleis. Nempe in Pausaniae Platonici oratione adducta haec de Thebanis sive Boeotis Eleisque leguntur testimonia his verbis: *Καὶ δὴ καὶ ὁ περὶ τὸν Ἔρωτα νόμος κτλ.*[105])

---

[102]) Vhodná jsou slova Philonova p. 615 ed. princ.: *ἀνθρωπικώτερόν ἐστι τὸ* ... *φῶντος.*

[103]) Rozdíl tento uvedl i Cornarius ve spise Praefat. ad interpr. Symp. ... Xen. p. 14.

[104]) Boeckh tvrzení své, že Protagoras sepsán před smrtí Sokratovou, opatřu... vody závažnějšími, než o jaké opírá Stallbaum své mínění, že dialog ten se ... teprve po r. 392.

[105]) P. 182 B.

Že však Cornarius se mýlí, dokázal Boeckh[106]) shledav, že oba spisovatelé nejen si neodporují, nýbrž svým smýšlením dokonce souhlasí. Neboť také u Platona Pausanias zavrhuje obyčeje Elejských a Boiotův a shoduje se takto s míněním Sokratovým, jenž u Xenofonta výrok o sestavení vojska a o statečnosti Elejských a Thebanů zamítá.

Déle však prodleti jest nám u otázky, jak jest možno, že o tom, co Xenofon uvádí jako slova Pausaniova, Platonův Pausanias, nečiní sebe menší zmínky, nýbrž že Platon slova tato v ústa klade Faidrovi?

Neshodu tuto poznal již Athenaios, nepřemýšleje však dlouho zbavil se jí tím, že buď nás obelhal Xenofon, buď po ruce měl nějaké jiné vydání Symposia Platonova.[107]) Z neshody této dovozoval dále Cornarius svůj výklad o nepřátelství mezi Platonem a Xenofontem: důvodem jest mu jemná a zdvořilá polemika, kterouž prý Xenofon proti Platonovi nechtěl ve všem vystoupiti zřejmě jako karatel. Proto prý buď, co u Platona mluví Faidros, v ústa klade Pausaniovi, aby nebyl ve všem postižen jako kárce Platonův, anebo měl po ruce jiné vydání Platonova Symposia. Podivná to polemika, kde spisovatel jí obětuje záměnu osob, aby nebyla tak příkrou!

Jinou cestu volili Weiske a Thiersch věříce ve spis Pausaniův, z něhož prý Xenofon a dle Thiersche i Platon čerpal.[108]) Kterak tato domněnka vzniknouti mohla, jest mi nepochopitelno, poněvadž Athenaios sám o podobném spise Pausaniově ničeho neví.

Vydatnou pomoc poskytuje tu Boeckh svým prostým výkladem, že Xenofon zření měl k nějakému výroku Pausaniovu, kterýž při příležitosti snad byl pronesen.[109])

Hermann srovnávaje tato místa nedal si uniknouti příležitosti, by jich použil ku svému mínění, že Xenofontovo Symposion později jest sepsáno než Platonovo. On totiž snaží se dovoditi, že by si byl Platon velmi škodil, kdyby tak pěknou řeč vkládal v ústa témuž Pausaniovi, kterýž u Xenofonta o Erotovi projevuje tak nízké smýšlení. Jistě že Platonovo Symposion bylo po ruce Xenofontovi, kterýž ona slova o složení vojsk nalezl v řeči Faidrově, avšak ve své paměti se zmýlil a Pau-

---

[106]) Disp. de simult., quam Pl. cum Xen. exerc. fertur.

[107]) Athen. V. 216 E: *ὅτι μὲν οὖν τούτων οὐδὲν εἴρηκε Παυσανίας, ἔξεστι μαθεῖν ἐκ τοῦ Πλάτωνος Συμποσίου. Παυσανίου γὰρ οὐκ οἶδα σύγγραμμα οὐδ᾽ εἰσῆκται παρ᾽ ἄλλῳ λαλῶν οὗτος περὶ χρήσεως ἐραστῶν καὶ παιδικῶν ἢ παρὰ Πλάτωνι· πλὴν εἴτε κατέψευσται τοῦτο Ξενοφῶν, εἴτ᾽ ἄλλως γεγραμμένῳ τῷ Πλάτωνος ἐνέτυχε συμποσίῳ, παρείσθω.*

[108]) Thiersch (Specimen editionis Symposii Platonis): Huius (Pausaniae) igitur affertur scriptio, in qua . . . . defendat. Haec vero apologia qualis fuerit, non difficile erit indicatu reputantibus, illa aetate usu venisse orationes . . . scribere, quibus eos . . . . varia arte pellicere studerent. Erant illi *ἐρωτικοὶ λόγοι* . . . . Talem igitur *ἐρωτικὸν λόγον* a Pausania quoque editum fuisse appareat . . . . Hinc vero efficitur Platonem ista Pausaniae apologia non usum modo, sed in rem suam ita usum esse etc.

[109]) Dí zajisté ve spise prve vzpomenutém: Quidni igitur Xenophon, in fingendis ad arbitrium rebus multo quam Plato parcior, aut quum Calliae interesset Symposio aut alio tempore Socratem dicta quaedam Pausaniae . . . ., referentem et improbantem audiverit verbaque magistri retulerit in Symposium?

saniovi v ústa je položil.[110]) Bylo by však vůbec možno Xenofontovi tak hrubý lapsus memoriae prominouti a nesvědčil by o značné nedbalosti, když se nejedná o věc v historii délkou času obestřenou, nýbrž o místo důležité, které spisovatel v jiném spise má po ruce, zvláště pak spisovatel takový, který dbá historické pravdy?

Aby tudíž veškery obtíže s výkladem této nesrovnalosti spojené poněkud se odstranily, připomenuto budiž především, že již staří[111]) zastavovali se na tom, kterak Xenofontův Sokrates v hostině Kalliově odpovídati mohl na to, co teprve po čtyřech letech při hostině Agathonově se mluvilo? A tento úsudek starých vede nás sám o sobě k tomu, abychom útočiště již zde vzali k mínění, jehož pravděpodobnosť níže pokusíme se dokázati, k mínění to, že Symposion Xenofontovo dříve bylo sepsáno. I mám za to, že schváliti se musí výklad Boeckhův, jenž věc objasniti se snažil těmito slovy: „Iam si Platonicum Convivium post editum Xenophonteum est conscriptum, Plato, qua utitur licentia, quae Pausaniam dixisse Xenophon docet, in Phaedri potuit orationem transferre; quae autem Socrates Xenophonteus ad refutandum Pausaniam dixerit, ea in Pausaniae oratione Plato videtur variasse, amplificasse, nova ratione uberioreque ingenii vena exornasse.“ I neváhám již déle podati vlastní svůj úsudek na základě slov Boeckhových postavený:

Slova, jež čteme u Xenofonta, dle vší pravděpodobnosti Pausanias při příležitosti pronesl (*εἴρηκε*, nikoliv *ἔγραψε!*), Možná, že výroku toho častěji užíval, čímž se stalo, že vešel ve známosť všeobecnou a že se Xenofontův Sokrates jich dovolává. Slova ta jistě znal i Platon, buď že se o nich dověděl teprve ze Xenofontova Symposia, buď odjinud, a měl je, kdyby byl přísně dbal historické pravdy, ve svém Symposiu vložiti opět v ústa Pausaniova. Platonovo Symposium jest však z větší části svobodnou komposicí a obsahuje mezi jinými dvě řeči, Faidrovu a Pausaniovu, kteréž mají dvě myšlenky společné: v obou důrazně vytčen vliv Erotův na vznik vzájemné úcty a počestného smýšlení mocný vliv téhož boha na řád a zřízení státní. Obě tyto myšlenky v řeči Pausaniově obšírněji jsou provedeny. Mohl tedy Platon na základě svobodné komposice slova o sestavení vojsk vložiti v ústa Faidrovi, kterýž stoje mnohem níže než Pausanias tomuto snadno se zalichotil, dovolávaje se autority jeho a slov od něho pronesených, Pausaniovi pak v jeho řeči nebylo již třeba o témž předmětě slov šířiti, a on přidal toliko svůj úsudek o křivém výkladu, jaký shledal u Boiotův a Elejských.

3. Bez velkých nesnází lze vyložiti vzájemný styk mezi těmito dvěma místy: Xen. Symp. VIII, 31: *ἀλλὰ μὴν, ὦ Νικήρατε — τιμωρῆσαι* a Plat. p. 180 A, kdež dí Faidros: *Αἴσχυλος δὲ φλυαρεῖ — τῶν ἡρώων ἁπάντων.*[112]) Obě tato místa vítána byla těm, kdož z nich sc–

[110]) De Symp. Plat. et Xen. Marb. 1834 str. 7: Neque quidquam resta. memoria falsum esse Xenophontem statuam.is etc.

[111]) Na př. Athen. V, p. 216 D.

[112]) Že místo toto, jak někteří (Wolf, Valckenaer, Hartmann, kterýž .. k důkazu nepravosti tohoto místa složil úvahu „De loco Symposii Platoni § 5, 6“) soudili, není podvrženo, dokázali Bast, Heyne, Ast, Heindor. . Schleiermacher a s nimi srovnávají se vydavatelé novější.

vzájemné nepřátelství obou spisovatelů, majíce hned pohotově tento výklad: Xenofon prý tu zjevně polemisuje proti Platonovi, chtěje podati proti němu důkaz, že jeho Sokrates měl pravý úsudek o poměru mezi Patroklem a Achillem.[113]) Jak dlouho však může obstáti tento výklad, zjistí-li se, že Xenofon by tu byl odporoval toliko Faidrovi, s Platonem pak úplně se srovnával?

U Homera totiž nikde není zmínky, že by mezi Patroklem a Achillem byl trval poměr, jaký v obou místech vyznačen: dle obecného pak mínění pokládáni oba hrdinové za vzor pravého přátelství.[114]) Od tohoto obecného mínění však uchýlili se tragikové, po příkladu Aischylově svedeni jsouce místy, na nichž Achilleus pro ztrátu Patroklovu nemírně naříká. Ký div tedy, že i mezi lidem toto odchylné mínění stávalo se běžným! Však Sokrates u Xenofonta takovému mínění zřejmě odporuje tvrdě, že Achilleus pomstil smrti Patrokla jakožto přítele (*ἑταῖρος*). Obrátíme-li nyní zřetel k řeči Faidrově, shledáme, že Faidros, jsa velikým ctitelem Homerovým, vytasil se tu ve svém shonu po příkladech mythologických s míněním novým. I snažil se také toto své mínění dosti obratně odůvodniti. Však poněvadž Faidros svou řečí nedošel jiného úspěchu, než že Sokrates později neplatnosť a směšnosť její dokázal, zbývá pouze otázati se, jak smýšlel Platonův Sokrates o tomto poměru mezi Achillem a Patroklem. Jest pak velmi důležité v této příčině místo v Plat. Apol. p. 28 C: *ὦ παῖ, εἰ τιμωρήσεις Πατρόκλῳ τῷ ἑταίρῳ τὸν φόνον* . . . Výsledek jest zajímavý: Sokrates Platonův se Sokratem Xenofontovým co nejurčitěji souhlasí, pročež na řevnivosť mezi oběma spisovateli z obou těchto míst souditi nelze.

4. K myšlence o nepřátelství mezi Xenofontem a Platonem přispěla společná u obou spisovatelů místa o dvojí Afroditě s tím rozdílem, že to, co u Platona praví Pausanias, Xenofontův Sokrates vyslovuje s patrnou pochybností: Xen. Symp. VIII, 9: *εἰ μὲν οὖν μία ἐστὶν Ἀφροδίτη — . . . οἶδα* a Plat Symp. p. 180 D: *πάντες γὰρ ἴσμεν — . . . τὸν δὲ οὐράνιον.*

Myšlenka, která v obou těchto místech jest obsažena, jest, trvám, úplně stejná. Jeví-li se rozdíl v tom, že Xenofon mluví o dvou Afroditách, Pausanias o dvou Erotech, jest rozdíl tento lichý, poněvadž i Pausanias dvojího Erota zakládá na roztřídění dvou Afrodit. I nepoznávám, kterak mohlo z těchto slov souditi se na nepřátelství mezi oběma spisovateli: vždyť myšlenka, již vyslovil Pausanias o dvojí vlastnosti každé věci, jest myšlenkou i u Sokrata oblíbenou! Rovněž nepochopitelno, kterak někteří (jako Hermann) soudili z nich na dřívější sepsání Platonova Symposia, proti kterémuž prý Xenofon vystupuje, vyjádřiv pochybnosť o pravdivosti onoho roztřídění. Nebyl by tu Sokrates Xe[…]ntův polemisoval proti Platonovi, nýbrž proti Pausaniovi! Věc lze […]ětliti zcela prostě. Ono dualistické roztřídění, jaké shledá-

[…] mann (De Symp. Plat. et. Xen. Marb. 1834 p VII) dí: Accedit exemplun […] illis et Patrocli, quod quum alter tamquam amoris documentum proponat, […]ion amantes amicos inter se fuisse ostendat, sed ut Plato Aeschylum cum […]ero comparet, Xenophon, dum Homerum laudat, Platonem recte reprehen- […] videatur.

[…] de amic. mult. 2: *κατὰ ζεῦγος φιλίας λέγονται Θησεὺς καὶ Πειρίθοος, Ἀχιλ-[…]ὶ Πάτροκλος κτλ.*

váme u Pausania při výměru Erota, nebylo zajisté výmyslem Pausaniovým. Představa tato vyvinula se velmi snadno a přirozeně: bylť i zde dobré i zlé vlastnosti všem patrny. I přestaly se obojí tyto vlastnosti připisovati bohu jedinému a přikládaly se znenáhla dvěma Erotům jako bohům samostatným. Dvojitosť pak tato mythologicky různé se vykládala: ze dvojího Erota brzy přešlo se i na dvě Afrodity, a těchto původ opět z mythologie různě byl odvozován. Xenofontův Sokrates zná toto roztřídění Afrodity ve dvé, vyjadřuje však nad ním svou pochybnosť jako o předmětě nedokázaném. Naproti tomu Platonův Pausanias mohl snadno tohoto dualistického pojmu se chopiti a jej rozšířiti, postarav se i o mythologický původ obou Afrodit, jakoby tento nade vši pochybnosť byl postaven.[115])

5. Kdož pomýšleli na řevnivosť mezi Xenofontem a Platonem, domnívali se, že oba spisovatelé odporují si v tom, že u Xenofonta Sokrates zavrhuje užívati velkých pohárů, u Platona však pije z velkých číší až do rána. Že v této zdánlivé neshodě nijaké stopy vzájemného záští se nenalézá, dovodil Stallbaum v předmluvě ku svému vydání str. LXXII. Srv. i, co o Sokratovi, jakožto hodovníku, pověděno v oddíle VIII b.

K důkazu o nepřátelském smýšlení mezi Platonem a Xenofontem chopil se Athenaios, po jeho pak příkladě Cornarius i jiných dokladů, kteréž nespadají v obor Symposií, o nichž tedy možno pomlčeti, ježto podařilo se Boeckhovi ve spise již několikráte vzpomenutém důvody tyto platně vyvrátiti.

Srovnání míst uvedených jižjiž láká nás přistoupiti k úvaze o prioritě Xenofontova Symposia; zbývá však přihlédnouti ještě k zakončení obou Symposií. (Pokračování.)

Příspěvky k textové kritice a exegetice.

Podává *Fr. Prusík.*

(Pokračování.)

16. *a*) Poslúchaj mne, lide mój,
a vždy v mém *kazany(u)* stoj. ib. 5—6.

b) Uši také oferují,
když radějše posluchají
zlých *piefnyu*, zlého pravenie. ib. 175—177.

c) *Trzetiu* mrzie všemu lidu,
ti budú bydliti s Judú. ib. 221—222.

č) kromě o těch, ješto *tbagyu*
o tělu, duše netbají. ib. 313—314.

[115]) O výkladu epithet *πάνδημος* a *οὐρανία* a jich původu srv. Wunder, in Pl. Symp.", Philologus VI, str. 682 nn.

d) jenž oděl v drahé oděníe
svój kóň, obnaživ svú kóži
i oděl *gyu wezlu* rohoži. ib. 318—320.

ď) a přidúc k některéj *pany*(*u*),
sěde *ſny*(*u*) výše než *swany* ib. 383—384.

e) i díe: *pany*(*u*), rač sěm vstáti,
chciť dobrú kúpi prodati. ib. 387—388.

ě) Ta *panyu* mníec nábožničku,
přije mile tu svodničku. ib. 483—484.

f) V druhém *kazanyu* buoh kázal,
aby člověk v tom múdr býval. ib. 1165—1166.

Jak z vytčených tuto jednotlivých slov, jmenovitě sub *a*), *č*), *d*), *ď*), *f*), patrno, pisec koncové měkké *u* dle soudobé výslovnosti přehlasoval v *y* (= *i*), označuje to vždy skupinou *yu*, již tudíž sluší čísti *i*, jak nejlépe dosvědčuje rým sub *č*), nikoli *u*, jak někde vydavatelé činí. To také pisec sám neb korrektor na dvou místech dal na jevo tím, že *u* vyškrabal, což my označujeme uzávorkováním písmene toho; tak sub *a*): kazany(u), *ď*) ſny(u). Proto sluší psáti: sub *a*) i *f*) *kázaní*, *č*) *tbují* /. netbají, *d*) *ji*, *ď*) *s ní*. — Toto kolisání mezi *u*—*i* svedlo písaře na 5 místech k tomu, že i tam, kde nikdy původního *u* nebylo, za *y* (= *i*, *í*) napsal *yu*, jako sub *b*), *c*), *ď*), *e*), při čem *u* vyškrabal sub *ď*), *e*). Jest tedy psáti: *píesní* 177. *Třetí* 221. *paní* 383. 387. 483.

Ve verši 320 jest o slabiku více, což opravíš čta *v zlú* jako v *K*. Ve v. 384 rukopisné *swany* čtou všichni vydavatelé *zvaný* (sing.), místo pluralu *zvaní*, jak už rým (paní) žádá.

Judú 222 = Jidášem. Srv. Leg. Jud. 136. 188.

17. co u tanečného díela
s tvého hubeného těla
kolik ukane potu krópí,
tolik ďáblóv duši vschopí. ib. 205—208.

Ve v. 207 jest o slabiku více, což napraviti lze dle *Zh* tak, že za *kolik* se píše *co*, jak i Výbor (I, 237, 5) činí. Ku *kolik* zavdalo pisci podnět následující „tolik“.

18. Jmějte otce a matku v česť.
To kázaníe přěstupují,
ež jich srdcem nemilují
ot nich sbožíe jmajíce,
a jich potřěbu vidúce
jim ničse nepomáhají. ib. 212—217.

Verš 215 má o slabiku méně, což Patera napravuje čta: imajíce. To však na tu dobu nemožno. Cestu k nápravě ukazuje *K*, jenž píše: *A* od nich. Jest tedy i verš 215 psáti: *a* ot nich sbožíe jmajíce. To se dobře shoduje se staročeským připojováním přechodníku k verbu finitu. Jsou pak tu vyjádřeny dvě myšlenky: 1. nemilují jich, ač mají od nich svůj majetek, 2. nepomáhají jim, ač vidí jich potřebnosť.

eš 214 = jež (= ježto, ješto); v. Krok XII, 20.

19. Druhý, jenž káže *nebo* radí
zabiti neb jiné *ſwady*,
a stane sě vražda pro to. ib. 239—241.

Vydavatelé *ſwady* čtou *svádí*, což jest zde už tvarem nemožno, ano by musilo býti původně *svádíe*, jako na př. zabíjíe, nemíjíe (251 až 252) a j. Pak i smysl žádá jiný pojem, totiž pojem „vády", proto jest psáti *svadí* t. j. *svádu* mezi nimi spůsobí. Srv. Malé Des. 1178 až 1180: druh družce nezabíjejte ani skutkem ani radú ni lakomstvem ani *svádú*.

Ve v. 239 jest o slabiku více, což dle *K* naprav změnou *nebo* v *neb*.

20. V krčmě nebo v tanci ženu
posazují ulíčenú,
anať obočíe vstahuje,
závojíka popravuje,
sukničku svú ztkaničivši
a karnáček užlutivši,
k tomu do pat zpodlinivši
a podlinky zhedvábnivši;
284[a] . . . .
284[b] . . . .
nožík, měšček, cudný pasec,
v píesnech jejíe jasný hlasec. ib. 277—286.

Po v. 284. patrně *vynechány* dva verše, v nichž řečeno asi, že všechny tyto svodnické prostředky podporovány jsou ještě jinými ozdobami a pomůckami, jako jsou: nožík (285) atd.

Cudný 285 = podivný, pěkný, hezký.

21. Sbožný, ktož tak smyslem vládne,
že v také síeti *neupadne*. ib. 297—298.

Verš 298. naprav píše: *núpadne* Srv. č. 9: nósta 104 19) a č. 57.

22. Čsných jest žen také přěmnoho,
z těchtoť (t. j. svodnic) jáz je *wykladagy*
a o nich nic neskládaji. ib. 310—312.

Za *Wykladagy* 311 má *K* wynymagy, což je zde správno; wykladagy vzniklo podnětem následujícího „neskládaji". Psáti tedy jest verš 311:

z těchtoť jáz je *vynímaji*.

23. I jde přěd král, toho taje
a ješče na sobě jmaje
vafnrok neb *tvář* nepřátelskú
a profye u něho daru. ib. 343—346.

Rukopisné *profye* čte Výbor a dle něho Patera „prosie", Hanka „prosse". Tvar ten je zde přechodník praes. táhnoucí se k nevěrnému rytíři; nutno tudíž psáti:

a *prosě* u něho daru.

Srv. č. 51 a 58. — Zajímavo je na tomto místě slovo *tvář*, jež vyjadřuje *česky* to, co míněno německým vafnrokem, totiž *znak* (pův. podobu), jímž býval vafnrok ozdoben. Srv. v ďáblóv sě *vafnrok* oblačíe 352. a ďáblovy *tváři* nechaj; když jmáš ten *vafnrok* na sobě, věrně jmáš buoží hněv k sobě. 356—358. Jako synonymum toho stojí v básni též *klejnot* t. j. ozdoba na přilbici chovající v sobě *znak*: Cheš-li boží milosť jmíeti, musíš ďáblóv *klejnot* snieti 359—360. Srv. 340: a vstavě na sě klejnot jich.

24. Takéž ty (t. ženy), ješto sě líčíe,
v ďáblóv sě vafnrok *oblaczie*.

Rkp. *oblaczie* vydavatelé čtou „obláčie", což je nemožno, an by pl. od „obláčeti" musil zníti „obláčejí". Tvar *oblaczie* jest 3. os. pl. od *oblačiti*: stsl. влачити, съвлачити, облачити, rus. волочи́ть, čes. vlačiti (slovníky špatně: vláčiti), svlačiti (pro kořisť je svlačíe AlxV 1510), oblačiti: by sě ľud oblačil AlxV 2456. Když sě chtíechu Němci v oděníe oblačiti DalC 72, 51. — Pročež i v Magd. 811. psáti jest *provlačiti* (protrahere).

25. Ty jsú horší než kacíeři;
doſſwiedczilit, každý mi *wierzy*:
kacíeř přída, kdež neznám jest,
dvě létě *nebo* tři tajen jest. ib. 373—376.

...*wiedczilit* má *K* správně *doſwyedczyt* t. j. *dosvědčiť* (dokážu), ...puje větu podmínečnou, úkaz to velmi častý. Místo *wierzy* *K vwierzy*, což čtu *vvěří* (= uvěří), čím smysl se napraví; ...ě tom viz Krok XI, 15; srv. i *vvésti* (Krok XII, 18, č. 1), jež ... Rad. sv. Máříe 2. správně klade za rkp. uweſti.

... 374 tedy jest čísti:

dosvědčiť, každý mi *vvěří*.

Ve v. 376 čísti jest *neb*.

26. Vece baba: ‚Mně víec nelaj,
milý synku, a koláč daj;
v krátkém času přídeš k tomu,
budeš volen v jejíe domu.‘
„*ach* by sě to mohlo státi,
chtěl-ť bych dobrý koláč dáti.“ ib. 463—468.

Ve v. 467 za *ach* má *K Acz* t. j. *ač* (-li, jestli, kdy), což jest zde vhodnější, než prostá interjekce; piš tedy:

Ač by sě to mohlo státi.

27. toto tvé malé ščeňátko
proč pláče i slzy mu tekú
takez, jakž *ſame* člověku. ib. 492—494.

Verš 493 čtou Hanka i Výbor: takéž, jakž samé člověku. To však je nečeské. Patera čte: takéž, jakž samu člověku, což není sice nemožno, ale vzhledem k rkp. *same* a ke *K*, jenž má *samému*, dáváme tomuto přednosť; v našem rkp. schází patrně skratka za mu. Místo *takez* psáti jest pak *takž*:

takž, jakž *samému* člověku.

28. Když sem jáz v svém kraji byla,
byla sem bohatá žena,
Awtom kraji nade vše *czſna*. ib. 516—518.

K za *Awtom* má pouze *Wtom*, za *czſna* pak *czſcena*, což je smyslu vhodnější a i rým tím získá. Tvar *czſcena* jest part. perf. pass. od čstíti: *čscena* (Koř. = ctěna), z něhož později vzniklo čšćena, *čščena* (Hrad. Pláč 202. čščenie 253), cčena, ctěna. Jest tedy verš 518 čísti:

v tom kraji nade vše *čscena* (*n. čščena*).

29. To sě několik let dálo,
až se *kako horze* stalo. ib. 529—530.

Verš. 530 čtou Hanka i Výbor: až se kako hoře stalo, ... mění *kako* v „tako“ a píše: až se tako hoře stalo. Majíť patr... za subst. neutr. (malum, nehoda, neštěstí); zač pokládají *kako* ... není lze uhodnouti. Rkp. *horze* možno ovšem pojímati za subst. n... než i za compar. adj.: *hóře* ve významu adv., čemu nasvědčuje *K*, ... čte: tako *hrozně*. Smysl celého místa dopouští oboje. Ale ...

o rkp. *kako*, jež se nesmí bez příčiny měniti, nébrž nutno je uchovati, ano dává dobrý smysl: pokládámť je za neurčito = *nějak*, jako v Dal. 57, 16—17: Polané jechu sě mluviti, by mohli *kako* Svatopluka zabiti.

30. Milá dci, sbožníť sě káží
hubenymy a škodú cuzí.
Zda jmáš kterú svú rodičku
nebo kterú přietelničku,
ješto s kým pomluvu jměla
a jím potom pohrděla,
mé dcerky zlú příhodu *wies*
a každéj ji taciej *powies*,
ať sě nedopustí toho. ib. 545—553.

Verš 546 má o slabiku více; napraví se, čteme-li ne plur., jehož tu není třeba, nébrž sing *hubeným* (ubohým), jenž má pojem všeobecný (srv. kdo *jinému* jámu kopá atd.). *K* píše „hubenú" (t. vdovicí), což není tak vhodno, ano se táhne jen k jedné osobě.

Hanka a po něm Patera interpungují po v. 550 středníkem, což nesprávno, ano „Zda . . . pohrděla" jest předvětí k v. 551 atd. Proto i otázka, již po v. 550 klade Výbor, není správna, ježto *zda* (547) = -li, jestli. Ve v. 551 a 552 čte *K wyez*, *powyez*, což je zajisté přirozenější než indicativ, jak svědčí následující *ať* 553. Rkp. *wies*, *powies* může pocházeti z předlohy, v níž *z* bylo nejasno, podobno *s*.

Věz 551 = pomni. O *taciej* 552 viz níže č. 43.

31. *panoſſyczye* i vladaři,
vyvření z pekla ohaři. ib. 603—604.

Výbor a po něm Patera přepisují „panošicie" chybně; jeť to pl. dem. od panoše: *panošicě*; srv. SLKat 1533: najmenší náš panošice. Podobně *panoſic* 625. čte Hanka i Patera panošie, kdežto Výbor správně *panoše* (pl.).

32. Kniežata vojny plodíece
a chudinu tiem hubíece,
plodíe šosy, k tomu berně,
zlodějiť jsú, pravímť věrně;
a vládyky ješče viece,
ke všem črtóm *ſpieſſe* chtíece;
přěd těmi nic neostane,
jako v ohni ot nich vzplane.
614a . . . .
614b . . . .
ni kněz ni mnich ani vdova,
by jměli andělská slova.
Však býti *bezſweho* sbožíe,
pomsti toho, matko božíe! ib. 607—618.

Po v. 614, k němuž se v. 615 sl. nikterak nehodí, vynechány zajisté dva verše, jichž smysl byl, tuším, ten: „Kdyby pak chuďasové (*chudina* 608. *chudinice* 628) přišli prosit za vrácení aspoň částky toho, co jim bylo vydřeno, nevyslyšeli by jich“ — ni kněz ni mnich ani vdova (t. po některém vyděrači), *byť* jměli (t. chuďasové; *K* čte „jměla“, což by se táhlo k podmětu *chudina* 608) andělská slova (615—616). Avšak (*K*) býti zbaven *všeho* majetku (617), jako nyní tito chuďasové, zasluhuje pomsty boží (618).

Taková, myslím, jest souvislosť porušených veršův, z čehož i vyplývá, že za rkp. *bezſweho* mé státi *bezwſeho* (*K* bezewſo m. bezewſ?) t. j. *bez všeho*. Verš 617 jest tedy psáti:

Však býti *bez všeho* sbožíe.

Rkp. *ſpyeſſe* 612 není zde comp., nébrž positiv (sg. acc. neutr.), proto nesprávně píší vydavatelé „spíeše“ za *spěše* = spěšně, rychle, brzo. Rovněž tak ve v. 1068. Kdežto v Pláči Mař. 280. správno jest „najspíeše“.

33. kak kníeže svú mísu *zzieda* ib. 621.
trúp *zzieda* cuzé úsilé. ib. 647.

Vydavatelé píší: *z*jiedá Výb., *z*jédá Patera, *z*jedá (*z*jeda) Hanka. Rkp. *zzieda* však jeví starší předlohu, kde *zz* = *s*, proto nutno psáti *sjiedá*, srv. stsl. **съисти, съѩдениѥ**, rus. съѣда́ть, съѣсть.

34. Takéž králi a šlechtici
vždy číníe svéj chudinici:
najprve *úrok* vezmúce
a potom *berni* zživúce,
berú s nich jiné pomoci
vladaři k tomu z své moci. ib. 627—632.

K za *úrok* 629 má *berni* a verš 630 zní v něm takto: dříeve *úročec* sjedíece. Toto přeřazení slov *úrok* a *berni* má býti také v Hrad., neboť spis. mluví nejdříve o králi a tomu patří *berně* (daň), již ni páni ni jich vladaři „zžíti“ nesmějí; na druhém místě jsou šlechtici a ti vybírají pro sobe *úrok* (roční dávky či platy), jejž ovšem mají právo „zžíti“. Zní tedy verš 629 a 630 takto:

nejprve *berni* vezmúce
a potom *úrok* zživúce.

Zživu, *zžíti* = utratiti, promarniti, jako rus. изжи́ть, stsl. **иждити, иждикъ** *δαπανᾶν* impendere.

Pomoc jest plat (dávka), jehož pán můž od svých poddan[illegible] žadovati v některé potřebě mimo určené své platy. Srv. Š[illegible] 155—156.

35. Ba jměj, chlape, mú radu. ib. 687.

Verš se napraví dle *K* takto:

Ba jměj, chlape, *v tom* mú radu.

36. ‚Milý pane, toho mě zbav,
sem v svém životě zdráv.‘
„Ty mně, chlape, *ste* rady
mohl by děkovati všady.“ ib. 695—698.

Verš 696 zní v *K*: *ješčet* sem v svój život zdráv. Dle toho naprav v Hrad. 696:

ješčet sem v svém životě zdráv.

Ve v. 697 místo *ste* má *K steto*, což je správno; i čísti jest tudíž, jak už Hanka činil, verš 697:

Ty mně, chlape, *s této* rady.

37. Najprve dám za svú duši
wknyezy modlitvu a ve mši
svého sbožíe třetinu. ib. 703—705.

Rkp. *wknyezy* čte Hanka: v kněži, Výbor a po něm Patera: v kněží. Než v rkp. je písecká chyba, ano *wknyezy* stojí místo *knyezy w* (n. *v*), jak jasně ukazuje *K*, jenž píše: *kněži u* modlytvu i v mši. Jest tedy verš 704 psáti:

kněži v modlitvu a ve mši.

Verš 705 jest pokažen; napraviti jest jej, tuším, takto:

ze svého sbožíe třetinu.

Srv. 714: také mně něco *z* diela (= z dílu) dej.

(Pokračování.)

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

X.

Všech po zemích, jež jsou od Gad k Auroře a Gangu,
málokteří dovedou rozsouditi bez mlhy mýlky,
v pravdě co dobré jest i co rozdílné toho velmi.
Neb s rozumem čeho se strachuješ, s rozumem čeho žádáš?
Co's tak šťastně pravou [1]) započal kdy nohou, aby záhy
úmyslů nepykal pak svých, přání splněného?
Vyvracují bohové všecken dům často ochotní,
když sami tak žádáme. Bažíť se i v míru i válce
po škodném; vlastní jest výmluvnosť smrtonosnou
i prudký řeči tok; též ten, kdo na sílu spoléhal,
jí zahynul, vlastním ramenem svým obdivu hodným.
Avšak více lidí v přílišné péči peníze [2])
nahrabané rdousí i statek nad všechna dědictví,
oč jest nad delfína Britanská velryba věčší.
Tak za časů hrozných po Neronovu rozkazu stráží
Longinův dům byl zavřen, sady též bohatého
Senecy nádherné, skvostný i palác Lateranův:
v podkrovní světničku vojín však zřídka přichází.
Málo neozdobných jen nádob bys nesl stříbra,
nastoupě v noci cestu mečů i kopí se budeš bát,
při svitu luny kdy pohne se rákos, i stínu se lekneš;
zazpívá poutník si i před lupičem, jde-li s prázdnou.
Žádostí chrámům nejznámější je bohatství,
ať se statek vzmáhá, naše ať ze tržiště celého
truhla [3]) je největší! Však ze hliněných se nepívá
jed nádob; [4]) toho boj se, drahý-li pohár v ruku vezmeš,
a v zlatě objemném když zaplane víno Setinské. [5])

Již-li tudíž chválíš, že z obou mudrců [6]) se kterýsi
vždy smával, kdykoliv přes práh se nohou hnul i jednou

[1]) Pravou nohou vykročiti z domu bylo pověrou již tehdy obyčejnou.

[2]) Mnohý shání bohatství, nad majetek jiných o tolik věčší, oč převyšuje delfína (pliskavici), velryba na severu žijící; pro Římany byla Britannie „severem". Však to bohatství je hubí. Císař Nero odstranil mnohé boháče, chtěje zmocniti se jejich jmění. C. Cassius Longinus, slavný právník, byl vypově[illegible] L[illegible] Annaeus Seneca v. V, 109 a VIII, 212; Plautius Lateranus, boha[illegible] ik (jiný než Lateranus v. VIII, 147), byl odpraven.

[3]) Truhla, t. j. pokladna, v níž chovali peníze; často je ukládali [illegible] á, jejichž krámy byly na tržišti, v. XIV, 260.

[4]) Travičství bylo tehdy v Římě velmi obyčejno; v. příklady v sat.

[5]) Víno Setinské od městečka Setie v Latiu bylo z nejlepších.

[6]) Převrácených tužeb lidských neschvalují moudřejší; Juvenal vzpomí[illegible] Heraklita z Efesu, jenž žil okolo roku 500 př. Kr. a pro chmurné [illegible] plačtivým byl nazýván, a Demokrita z Abdery (asi 460—360 př. K[illegible]

a když vystoupil, však mistr druhý že plakával?
Však snadno s chechtem ledovým kdokoliv vše pokárá:
spíš se divím, že oněm se očím dostávalo vláhy.
Demokritu vždy neustálým se otřásaly plíce
smíchem, jakkoli v těch městech té nádhery šatstva
nespatřil, svazků ni nosítek neb tribunálu.
Což kdyby byl býval praetora [1]) viděl, z vysokého
an vozu vyčnívá, v prostřed prachu cirku se vznáší
v rouše Jovově, zlatem vyšité togy záclonu Tyrskou
jak na svých ramenou nese, ohromný kruh i věnce
tak velikého, že týl by nedostačoval mu nižádný?
Ovšem jej spocený třímá v ruce otrok obecní
a v témž jest voze s ním, by na sobě si tak nezakládal.
Patři také, jak orel slonovém zvedá se na žezle;
tam řady jdou trubačů, tam úřady v zástupu dlouhém
před měšťanstvem u uzd sněhobílým,[2]) ježto v košíčkách
uschovaný dárek mu klientský přátely získal.
Předmět tehdy si již vynašel ke smíchu pokaždé,
jak se s někým potkal kdy lidí; moudrosť ta je důkaz,
že slavní mužové, velicí vzorové pro budoucnosť,
ve kraji též skopců narodit se mohou, vzduchu hustém.
Posmíval péčím se lidí, smál jich se radostem,
často i pláči jejich, poněvadž on Štěstěny hrozbám [3])
sám i osidla podal, prostřední prst i okázal.

Takto nepotřebné neb i záhubné věci žádáš,
k vůli kterým voskem kolena smíš božstva pokrývat.[4])

Podrobená závisti mnohé moc svrhnula často
velké, hodnosti seznam dlouhý je potápí
a vzácný: sochy sestupují lana následujíce,[5])

---

vrcholem moudrosti byl duševní klid, s nímž pohlížel vesele na bláhovosť lidskou. Byl moudrým, ač narodil se v starověkém Kocourkově (proto ve v. 50.: ve kraji skopců, ve vzduchu hustém). Jak by teprv se smál, vida marnivosť v Římě, kterou charakterisuje nádhera oděvu, odznaky úřednické j. svazky (fasces) liktorův a stolice soudní (tribunal), a nosítka (v. I, 32)? O Demokritovi sr. Hor. Epist. II, 1, 194.

[1]) Nádhera největší okazovala se zvláště ve skvostných průvodech při hrách (ludi Romani), kdy městský praetor na způsob bývalých triumfů vedl průvod z Capitolia do cirku. Jel na vysokém voze, oblečen jsa purpurovým (Tyrským) rouchem, chovaným v chrámě Jovově, ohromně velikým (proto „záclonou") a v rukou měl žezlo. Nad ním držel obecní otrok veliký zlatý věnec.

[2]) Měšťanstvo sněhobílé (v nových neb vypraných togách) byli jeho klienti, kteří dostávali při ranním pozdravení svého patrona penížitý dar; v. I, 95.

[3]) ...okritus vzdoroval Štěstěně tím, že sám se poddával pod moc a okazoval ...ostřední prst, což bylo znamením potupného výsměchu.

[4]) ...odlitby a sliby na deskách voskových napsané věšívali na kolena soch ...žských.

[5]) ...htěje okázati nestálosť veliké moci, básník vzpomíná nejprve náhlého pádu ...elia Sejana, velitele tělesné stráže císařské, jenž dovedl si získati zúplna ...ry Tiberia, jinak nedůvěřivého, a byl téměř neobmezeným pánem („druhým" světě). Avšak bezuzdná ctižádosť jej zahubila; aby mohl vládnouti v Římě ...le své vůle, přiměl Tiberia k tomu, že se odebral do zátiší na ostrov Cap... Ale smělé úmysly jeho byly prozrazeny a na rozkaz císařův náhle byl ...na v senátu zatčen a téhož dne popraven. Mrtvola jeho smýkána (hákem)

dvojspřežný sekerou zaťatou v kola vůz se poráží,
hnáty polámou též napotom se koním, viny prostým.
Ohně syčí, již roztavujeť se měchem v peci žáru
od lidu zbožňovaná hlava, již praská velemocný
Sejanus; pak z tváři druhé na celém na okrsku
džbánky budou se robit nebo mísy i pánve a hrnce.
Ozdob dům vavřínem [1]) a veď v Capitol velikého
býka pokřídovaného: vlekou Sejana na háku
všem na podiv; radují se: „Jaké rty, jaká jemu druhdy
bývala tvář! Já nikdy, to věř, neměl toho v lásce
člověka. Však kterakým zločinem padl? A kdo žalobcem?
Obviněním to jakým a kterými i svědky dokázal?"
„„Nic takového; přišelť obšírný z ostrova Caprej
list veliký."" — „Dobrá; nic víc se netáži." — A což pak
Removo hejno? Jde za štěstím, jako vždycky, i spílá
odsouzenci. A týž národ, kdyby Štěstěna přála
Tuscu [2]) a bezpečné kmetství kdyby bývalo padlo.
vládcovo, touž hodinou Sejana by byl provolával
Augustem. Již dřív, od dob, co hlasů neprodává,[3])
všech se zbavil péčí; neb lid, jenž byl prve dával
vládu i důstojnosti i vojska a všecko, nyní se
obmezil a dvě jenom s úzkostí tužby jevívá:
chléb a hry v cirku. — „Mnozí že lidé zahynou, se dovídám." —
„„Nic nepochybno, je pec veliká."" — „Nahodil se mi blízko
Martova obětniště bleďoučký Bruttidius můj; [4])
jak se bojím, by na něm nedomáhal pomsty se Ajas,
špatně byv obhajován. Poběžmež rychle a šlápněm
na vraha císařova, kdy leží tam na břehu bezduch!
Otroci však nechť dobře vidí, aby nikdo neupřel [5])
a strachu pána plného nevlek' v soud, hrdlo zadrhna." —
Tehdy o Sejanu sprostých byla řeč takováto.
tajné šeptání takové. Chceš pozdravován být
tak jako on? Stejnou s ním moc mít, úřady dávat
nejvyšší, vojevůdce volit, zástupce se zváti
císaře sídlícího v Caprejské skále nevolné
s chaldejskou chátrou? [6]) Zbraň chceš-li, cohorty alespoň,

do Tibery. Po pádu jeho i socha jeho (v podobě vítěze na voze triumfním) byla stržena a zničena, kov roztaven.

[1]) Při slavnostech zdobili vchod domu květinami. Na počest bohů nebeských obětována byla zvířata bílá; zde býk pokřídovaný v nedostatku bílého. Živě líčí se nízké smýšlení současníků rozmluvou dvou osob na místě veškerého lidu, jenž potupně se jmenuje hejnem Removým.

[2]) Sejanus byl z Etrurie, proto nazývá se Tuscem.

[3]) Národ za císařů nevolil již úřadů („neprodával hlasův") a tužby lidu obecného vytčeny jsou proslulým „panem et circenses".

[4]) Oltář Martův byl na poli Martově. Bruttidius Niger, známý z Tacita. Spor Ajantův o zbroj Achilleovu býval obyčejnou látkou ve školách řečni (v. VII, 160). Ajas (Sejanus) špatně obhajovaný proti Odysseovi (Tibe[illegible] jenž zvítězil, mstí se svému slabému obhájci ještě po smrti; vskutku [illegible] Sejanem mnoho mužů popraveno.

[5]) Otroci byli svědky ve přích pro velezrádu a Tiberiovi vhodným nástrojem dopátral se všech tajností nenáviděné šlechty, kdežto za republiky s[illegible] otroků dbáno nebylo.

[6]) Císař sídlil na malém ostrově Caprejích s astrology Chaldejskými.

výtečné jezdectvo i stráž vlastní? Toho nepřál
proč bys sobě? I ten, nikoho kdo zabíjeti nechce,
přec touží, by mohl. Však sláva která nebo štěstí
jest takové, aby míra radosti se rovnala strastem?
Chceš toho, jenž tu vlečen, nádherné roucho si vzíti
spíš neb vrchností v Gabiích být neb ve Fidenách,[1])
právo vynášet o míře a menší nádoby tlouci,
otrhaným v prázdných aedilem býti Ulubrách?
Tak tedy doznati jest, že co přáti si máme, neuměl
poznati Sejanus; přílišných touže po poctách,
přílišné moci žádaje též, sám sobě uchystal
bezčetná vysoké věže patra, by hlouběji klesnul
i střemhlav sřítil se sražen byv v pádu ohromném. —
Co Crassův a co Pompejů[2]) bylo neb toho zkázou,
jenžto Quirity si zotročené pod své biče vehnal?
Nejvyšší přec místo, po němž úsilně zatoužil,
a přání veliká, jež vyslechl bůh mu zlovolný. .
Málo jenom schází králů bez vraždy a rány,
zeť Cereřin kdež vládne, a bez krve zřídka tyranni.

(Pokračování.)

Úvahy.

Všeobecný dějepis pro vyšší třídy středních škol. Napsali Fr. Kameníček a R. Dvořák. Díl III: Nový věk. V Praze 1898. Nakl. J. Otto. 8°. IV. 268. 1·75 zl., váz. 1·9 zl.

Tímto třetím svazkem ukončeno dílo, jehož prvé dva svazky, obsahující starý a střední věk, kritika pochválila jako spisy pro školu velmi vhodné. Doufáme, že bude tak i se svazkem 3., jehož věcné posouzení ponecháváme odborníkům, podotýkajíce, že úprava jest úhledna, tisk velký, jasný, obrazce i mapy (4) pěkně provedeny.

Nás zajímá při knize té věc jiná, totiž *přepis vlastních jmen cizích*, jichž výslovnost jest pro žáka věcí velmi důležitou. Lze schvalovati, že spisovatelé připojili na konec knihy tabulku *o výslovnosti vlastních jmen.* Transkripce česká může býti ovšem jen nedokonalá, ale přece by měla býti všude důsledna; tak na př. při Dubois se správně transkribuje druhá slabika boa, kterýmžto obloučkem se chce označiti, že se má čísti jednoslabičně, ne dvojslabičně (bo-a, jako v Boarně); avšak týž *oblouček schází* transkripci mnohých podobných slabik, jako Boileau, Collot d' Herbois,

---

bylo plno hadačů a zvláště Chaldejští z Assyrie byli proslulí, tak že „Chaldaeus" znamenalo vůbec hadače (v. VI, 553).

[1]) Fidenae, Gabii, Ulubrae jsou i jinde příkladem malých měst venkovských, kde nejvyšším úředníkem byl aedil, jenž dohlížel i na správné míry a váhy.

[2]) Po Sejanovi Juvenal připomíná ještě konec mocných triumvirů Crassa, Pompeja a Caesara.

Charleroi, Louvois, Palais Royal, Valois, Villeroi. Rovněž *nosovost slabiky* se neoznačuje důsledně; označena obloučkem na př. v přepise jmena d'Alembert, Desmoulins, ale neoznačena při d' Angers, Beranger, Bernardin a m. j. — Za to zase leckde jest v přepise *oblouček*, jehož platnost nám není jasna; tak na př. v přepise slova d'Alembert (v poslední slabice), Carlile (místo *ai* psáti jest *aj!*), Cooper, Culloden, Whig (psáti jest aspoň hvig jako hvīt při Wheat-); při přepise slov Washington a Watlings zůstal oblouček patrně z nějaké staré předlohy, kde bylo přepisováno *uo*; angl. *w* podobno východočeskému *v* na př. v kon*ev* (t. j. dolní rty se *nepřitisknou* k hořejším zubům), proto bychom v transkripci ponechali *w* na rozdíl od našeho *v*.

Vytkneme nyní, při kterých vlastních jmenech *přepis není správný*, neuvádějíce z technických příčin chybné transkripce, nébrž hned *správnou výslovnost*. Z týchž příčin nepřepisujeme nosových slabik pomocí obloučku, nébrž *kursivně*.

d'Alembert, dal*am*bēr. Beaumarchais, Bōmaršē. Bothwel, bothwel (o výslovnosti tohoto *th* viz Krok XI, 341). Burghley, bōrglī. Cambacérès, k*am*baseré. Canning, khănyng. Carlyle, khārlajl. Cooper, khūpr. Cowper, khaupr. Culloden, khŏlodn. Delaware, delēwēr. Dubois, dūboa. Dumouriez, dūmurjē. Feuillet, fōjē. Hawkins, hôkinz. Languedoc, l*an*gdok. Laud, lôd. Lavoisier, lavoazjé. Law, lô. Leicester, lestr. Livingstone, livingstn. Macaulay, mākhôli. Marlborough, môlbōrō. Michel, mikel (ne po něm. mikl!). Naseby, nēzbi. New-Hampshire, njū-hemšīr (nikoli *ńú*, srv. Njutn). New-Jersey, njū-džerzi. Palmerston, pāmrstn (i pālmrstn). Petition of right, petyšn ov rajt. Quixot se neříká, nébrž s koncovkou *e*; mimo to psáti tuto *x* je zastaralé (nyní $x = ks$) místo *j* (= ch); tedy Quijote, kychote; rovněž piš Tejas místo Texas, Mejiko m. Mexiko, Jimenes m. Ximenes. Ramillies lze čísti jen ramijí. Réveillère, revejēr. Robespierre, robespjēr. Royer, roajē. Ruyter, rojtr (něm. reuter; psané Reutr by český žák četl re-utr!). Stael (dánským pravopisem), stāl. Szechényi (tak nutno psáti), sečēni. Thackeray, thākerē. Wheatstone, hwītstōn. Warren Hastings, worn hēstingz. Watlings, wotlingz. Wellesley, welzlī. Whig, hwig. *Fr. Prusík.*

Literatura.

Archiv Český čili staré písemné památky české i moravské sebrané z archivů domácích i cizích. Nákladem domestikálního fondu království Českého vydává kommisse k tomu zřízená při král. České společnosti nauk. Redaktor Josef **Kalousek**. V Praze 1898. 8°. Díl XVI.: Dopisy Vil z Pernštejna (r. 1480—1520). Listinář Viléma z Pernštejna (r. 1... 1501). 613. 6 zl.

Bulletin de l'Academie royale des sciences, des l... et des beaux-arts de Belgique à Bruxelles. 8°. Année 1897. S... 12: Sur des termes de nutation insensibles pour la Terre entière, sensibles ... l'écorce terrestre (F. Folie). Recherches sur les alcools nitrés: Sur l...

rivés du nitro-isobutane primaire $(NO_2)CH_2 - CH < {CH_3 \atop CH_3}$ (Antoine Shaw). Les derniers sectateurs de Brahma à Java (Jules Leclercq). Willem van Affligbem's Sinte Lutgart (F. Van Veerdeghem). Analyse de l'effluve émise par divers producteurs d' electricité (P. De Heen). Nouvelle démonstration de l'infinie variété de l'énergie électrique (id.). Sur les termes complémentaires de nutation provenant des actions mutuelles de l'écorce et du noyau du Globe (F. Folie). Note relative à la décharge des conducteurs produite par le voisinage d'une source de chaleur (P. de Heen). Sur l'origine de la fissilité des phyllades et des schistes (M. Spring). Morphométrie de Ténériffe (Jean de Windt). Contribution à l'étude des phénoquinones et des quinhydrones: Phénoquinones mixtes (Alfred Biltris). Les Frisons en Flandre (Ch. Piot). 1598, Quelques notes sur les théories politiques et les États généraux aux Pays-Bas sous le règne des archiducs Albert et Isabelle (V. Brants). Théorie du vers rythmique (Jules Guilliaume).

Bulletin international de l'Académie des sciences de Cracovie. 8°. Ročník 1897. Číslo 10.: Valný sněm Varšavský r. 1572 (F. Pěkosiński). Byl-li Vladislav Jagěllo za živobytí králové Jadvigy skutečným králem polským či toliko mužem králové (týž). Usnesení sněmovní z roku 1503 (týž). Příspěvky anthropologicko-archaeologické a národopisné. O tvaru pružných vln v horninách (M. Rudzki). O elektrických zjevech v činných nervech (N Cybulski). O innervaci slinných žlaz (A. Beck).

Časopis Společnosti přátel starožitností českých v Praze. Redaktor J. Šimák. Nákladem Společnosti. V Praze. 8°. Ročník V. Sešit 4.: Výsledek letošního výzkumu předhistorického na „Hradišti" u Strakonic (J. Želízko). Examen blouznivce náboženského Josefa Seidla r. 1736 (Matouš Václavek). Názvy tratí, polí, lesů, skal a cest na farnosti Jenišovické u Turnova (Jos. Hájek). Staročeské průpovědi (Ant. Materka). Kostel ve Svratce (K. Adámek). Ze Semčic v Boleslavsku (Ant. Sládeček). Selská privilegia (Jan Topič. Fr. Žundálek). Příspěvky místopisné (T. Antl. Fr. Hruša).

Česká mládež. Redaktor J. Dolenský. Nakl. Fr. Šimáček. V Praze. 4°. Cena sešitu 20 kr. Svazek I. Sešit 1. Časopis opatřen hojnými illustracemi.

Česká škola měšťanská. Redaktor Kl. David. Nakladatel Fr. Frgal. Ve Velkém Meziříčí. 4°. Cena ročně (6 čísel) 1·20 zl. Ročník I. Sešit 3.

České Museum filologické. Odpovědný redaktor Dr. Jan **Kvíčala.** Nákladem Spolku filologického v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník III. Sešit 6.: Symbola critica ad Platonis Convivium (J. Kvíčala). Ještě slovo k etymologii jmena „Morava" (Fr. ...)

...eský časopis historický. Redaktoři Jar. Goll a Jos. Pekař. Na...elé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův) 3 zl. 60 kr. ...ík IV. Sešit 1.: Palackého programm práce historické (Jar. Goll). ...ské university (Jar. Bidlo). Východisko Meitzenova líčení agrárních germanských a slovanských (Jos. Peisker). J. Coregettiho Historia ...ímská (Zd. Tobolka). Příspěvek k životopisu sv. Vojtěcha (Max ...)

Český Kneipp. Časopis pro šíření přirozeného spůsobu života a Kneippova léčení vodou. Redaktoři Dr. Jos. **Wieser** a prof. J. **Ježek.** Ročník V. Seš. 7.

Český Lid. Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, v Slezsku a na Slovensku. Redaktor Č. **Zíbrt.** V Praze. Nákladem F. Šimáčka. v. 8°. Předplatné na rok (6 svazkův o 6 arších) 4 zl. Ročník VII. Sešit 3.: Robota na bývalém panství Malenovském (Fr. Bartoš). Rýbrcoul (V. Tille). Český dům (Zd. Nejedlý). Moravští Hrváti (Alois Malec). Ves Vápensko (Vác. Hejnický). Pokusy o přirozený výklad pověr československých na sklonku XVIII. věku (Č. Zíbrt). Starý obraz vinné búdy slovácké ze stol. XVI. (L. Niederle). Lemúzi a Charvati (J. Šimák). Karla Havlíčka studie o lidové písni české (Lad. Quis). Narodnie piesne slovenské (Joz. Holuby). Z netištěných zápisků Krolmusových (Č. Zíbrt). Z tej trináctej školy (T. Vansová). Krojové výklady lidu slováckého (Jos. Klvaňa). Rozmanitosti. Literatura kulturně-historická a ethnografická (Č. Zíbrt).

Извѣстія отдѣленія русскаго языка и словесности Имп. Академіи наукъ въ Санктпетербургѣ. Redaktoři A. Th. **Byčkov** a A. A. **Šachmatov.** v. 8°. Годъ 1897. Cena 1 rubl. Тома III, Книжка 1.: K dějinám přízvuku v slovanských jazycích (A. A. Šachmatov). O městě Koponově (E. Th. Budde). O jazyce Savviny knihy (V. N. Ščepkin). O pramenech Nestorova Života Theodosia Pečerského (D. I. Abramovič). Jazyk pougerských krejčích (N. S. Usov. V. I. Černyšev). Bibliografické nedorozumění (N. M. Petrovskij).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XVII.: Číslo 2.—5.: V zimě (Th. Blanche). Bezděčná odveta (M. Horská). Smrt (L. Petersen). Nedovolená láska (K. Zástěra).

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) 6½ rub. Ročník XXXVII. Svazek 12.: O novějších pracích o řeckých dějinách (B. Burzi).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller.** Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XX. Svazek 2.—3.: Nové překlady z Leconta de Lisle (Jar. Vrchlický). Z nových básní (Aug. Mužík). Mlčení (Maurice Maeterlinck, přel. Marie Kalašová). *Moderní romance (Ant. Klášterský). Ornithofonie (M. Běňa). Žena (Em. Bazánová, př. A. Pikhart). *Máj (Lad. Quis). *Ve vřesovišti (K. Hájek). Proměny zvířat domestikací (Boh. Bauše). *Legenda z Ara-Coeli (Thomas Bailey Aldrich, př. Ant. Klášterský). *Ballada o Rozkoši a Práci (K. Scheinpflug). *Předchůdce (Jaroslav Vrchlický). Zapomenutý básník František Šimeček (Ladislav Quis). *Smuteční růže (Irma Geisslová). Rudyard Kipling (Jos. Bartoš). U dědova hrobu (Rudyard Kipling, př. J. Bartoš). Krajinářství a jeho pokusy u nás na počátku XIX. století (F. Jiřík). Z Kahiry (J. Štěrbík). Hvězda (M. Maeterlinck, př. M. Kalašo Na hřbitově (Aug. Mužík). O Janu Jílkovi (T. Nováková).

Listy filologické. Redaktoři Jan Gebauer a Josef Král. V Pr. Nákladem jednoty českých filologův v Praze. 8°. Cena ročníku (6 seš o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník XXV. Sešit 1.—2.

Literární Listy. Redaktor a nakladatel Fr. Frgal. Ve Velkém Meziříčí. m. 4°. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Ročník XIX. Čís. 6.—9.: A. Ch. Swinburne. Hello (H. Bahr, přel. J. Hofmann). O přísloví zvláště českém (Al. Saturník). Multatuli (V. Spohr, př. J. Holas). Počátky novodobé veselohry polské (P. Chmělovski, př. K. Křivý).

Literární zpravodaj. Nakl. J. Otto v Praze. v. 8°. Roč. I. Čís. 1.: Česká pohádka (A. Mužík).

Literární zprávy. Redaktor a nakladatel Fr. Bačkovský. 4°. Cena ročně (12 čísel) 50 kr. Číslo 2.—3.

Lud. Redaktor Ant. **Kalina.** Ve Lvově. Nákladem tovařystva ludoznavčego. v. 8°. Cena ročně (4 seš. o 96 str.) 5 zl. Ročník IV. Sešit 1.: Prostonárodní prvek v poésii A. Mickěviče (St. Zdźarski). Národopis plemen (K. Gořycki). Bájky a povídky lidu Krakovského (S. Udźela). Štědrovky z Tarnavy (F. Ravita). Přání k novému roku (V. Służevski).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXVI. Číslo 12.—17.: Z nejstarší lidové ornamentiky (F. Blažka). Dobrý skutek (A. P. Barykov, př. Ž. Šebková). Červené karafiáty (Fr. Herites). Čižbař a zahradník Štolba (O. Cmunt). Israel a Abraham v nově objevených textech nápisův (J. Prášek). Mužíci (A. P. Čechov, př. Boř. Prusík). Panská láska (G. Preissová). Básně Jarosl. Vrchlického, A. Klášterského, K. Legra, B. Kaminského, Fr. Klejslové, J. Bartoše, Fr. Svobody.

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XVII. Sešit 9.—13.

Muzeum. Časopismo Tovařystva naučyćeli škól vyžšych. Red. Bol. **Maňkovski.** Ve Lvově. 8°. Nakladem Tovařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročnik XIV. Zešit 1.—3.: Statistika středních škol Halických. Potřebí zvýšiti počet hodin jazyka polského ve dvou nejnižších třídách (V. Zagórski). Střední školy v Švýcarsku (M. Baranovski). Vymoženosti žen na poli vědy a práce v posledních desítiletích (B. Třaskovski). O učbě literatury vlastenské v nejvyšších třídách školy střední (J. Nogaj). O učbě jazyka polského v gymnasiích (A. Kurpěl).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník IV. Číslo 2.—5.: Mladé i staří dnové (J. Lovretić). Husičky mimo vodu (Osman Aziz). Elektrická energie (K. Schwarz). Vlastelin Božo (A. I. Carić). Contesa Lara (M. Sabić). Hvězden a Stříbrovláska (př. Ć. Truhelka). Rilova ženitba (B. Čerović). Zlostník (M. Dimitrijević). Básně G. Manojloviće, M. Begoviće, K. Noviće, A. Tresiće, D. Sirovice, Uvelka, J. [illegible]koviće, T. Alempoviće, Š. Iskry, S. Bašagiće. Přílohou 8 obrazův.

[N]árod a škola. Redaktor a nakladatel Fr. **Frgal.** Ve Velkém Mez[iříč]í. m°. 4. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XIX. Číslo 6.—9.

[N]aše knihy. Vydavatel a nakladatel J. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Roč. II. Číslo 1.

[O]světa. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redaktor a nakla[datel] V. **Vlček.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník

XXVIII. Sešit 2.—3.: O maďarisaci Slovenska (Karel Kálal). Za Sávou (Jan Třeštík). *Za soumraku (Aug. Mužík). *Mor v Kolíně l. P. 1680 (K. Leger). *Bača (Al. Mrštík). Nové rovy české (J. Turnovský). Rozhledy v umění výtvarném (Renáta Tyršová). Obzor divadelní (Fr. Zákrejs, K. Knittl). Nové písemnictví (Fr. Zákrejs). Opuštěné hnízdo (Fr. Herites). *Píseň a karafiát (Adolf Heyduk). Jarní píseň (Gabriela Preissová). *Svatvečer (Jan Vřesnický). Nové písemnictví (V. Flajšhans).

Památky archaeologické a místopisné. Red. Dr. Jos. Lad. **Píč.** Nákladem Archaeolog. sboru Musea král. Českého. V Praze. 4°. Cena ročně (4 sešity) 3 zl. Díl XVII. Sešit 6.—8.: Archaeologický výzkum ve středních Čechách 1895—1896 (J. Píč). Archaeologický výzkum „Údolí Svatojiřského" a okolí (J. Felcman a Václav Schmidt). Renaissanční archa v kostele nejsv. Trojice v Rychnově nad Kněžnou (Čeněk Langer). Naleziště u Brozánek pod Mělníkem (J. Matějka). Starobylá mešní roucha na Karlštejně (A. Podlaha a Ed. Šittler). Příspěvek k vývoji cechovnictví v jižních Čechách (Theodor Antl). Farní kostel sv. Bartoloměje v Kunéticích u Pardubic (Boh. Matějka). Nádobí a roucha kostelů Kutnohorských r. 1516 (Kar. Mádl). Paměti o školství Turnovském v XVI. a XVII. století (J. Šimák). Nález mincí v Hartmanicích (Jos. Smolík). Mohyly Milavečské a Chrastavické (Fr. Lang). Několik listů Albrechta z Valdštýna (J. Liška). Materialie k dějinám umění, uměleckého průmyslu a podobným (Fr. Mareš). Hromadný nález bronzů u Jenšovic (J. Píč). Příspěvky ku zvonařství z okresů Blatenského a Březnického (Jos. Siblik). Slavatovská obrazárna (J. Salaba). O zaniklých osadách Čejkách a Malkovu v Mladoboleslavsku (V. Schmidt). Něco o záduší na Pardubicku (Vácsl. Diviš). O ustálení hranic Českých a Dolnorakouských v krajině Chlumecké a Novobystřické (L. Domečka).

Posel z Budče. Redaktor L. **Strahl.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Předplatné ročně (52 čísel o 16 str.) 2 zl. 50 kr. Ročník XXIX. Číslo 18.—24.: Rozpravy filologické (F. Černý).

Rad jugoslavenske akademije znanosti i umětnosti. Třída filologicko-historická a filosoficko-právnická. Svazek 48. (I. 213): Literární zpráva (T. Maretić). O metafysické soustavě Wundtově (A. Bauer). První srovnavatelé sanskrtu se slovanskými jazyky (M. Murko). Hlavní kusy o přízvuku písemní slovanštiny (M. Vaľavec). — Třída mathematická. Svaz. 24. (I. 232 a 4 tab.) Rozpravy S. Lozaniće, A. Langhoffera, M. Kišpatiće.

Rádce duchovní. Časopis kněžstva československého. Redaktor Jos. **Burian.** V Praze. Nakladatel V. Kotrba. Cena ročně 4 zl. Roč. V. Sešit 3.—4.

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník VII. Sešit 6.—7.

Rozpravy Akademii Umějętności v Krakově. Vydźal ryčno filologičny. v. 8°. Serya II. Tom. 11. 432. O kategoriích Aristo' vých (F. Gabryl). V časích husitských (A. Prochazka). O posloupnost' v Polsce (O. Balzer).

Sborník České společnosti zeměvědné. Redaktor J. Me... V Praze. v. 8°. Cena ročně (10 čísel o 32 str.) 4·5 zl. Ročník IV. Č... až 3. Dobrudža a ústí Dunaje (E. Fait). K předběžným výsledkům pr...

obecného sčítání lidu v Rusku (H. Kollmann). Fotografie pomocnicí zeměvědy (F. Počta). Neoprávněné proměny a překlady našich názvů topografických (J. Kafka). Mže či Berounka? (Jos. Strnad). *Právem* spis hájí staršího *historického* názvu *Mže*, ale *na omylu* jest, míní-li (str. 77), že název řeky Mže jest „pojmenování od staré osady na místě Stříbra druhdy stávavší, dosud zachovalé v lat. a něm. názvu města Stříbra (Misa, Mies)"; právě *opak* jest pravdou; Mьže, původně mьz-ja, pochodí od mьz-ěti „prýštiti se, kapati", srv. čes. mž-í; více dokladův v. Mikl. Etm. Wb. s. v. *mьz* a Slav. Ortsnamen aus appellativen s. v. mьzěti. Tedy jmeno Mže měla nejprve řeka a pak je dostala osada, jako Eger (něm.) od Ohře, Vltavice a j. Co pak se týče *i* ve tvaru Misa (Mies), jest zdloužením hlásky ь: mьz — miz; psáti by tedy vlastně bylo *Míza*, jež se udrželo v jmeni Nížbor z *Miž* (adj.)-bor.

Sitzungsberichte der philosophisch-philologischen und der historischen Classe der k. b. Akademie der Wissenschaften zu München. 8°. Ročník 1897. Svazek II. Sešit 1.—2.: Quellenkritische Studien zu Kedrenos, Cod. Paris. gr. 1712 (K. Praechtler). Neue Denkmäler antiker Kunst (A. Furtwängler). Historisch-diplomatische Forschungen zur Geschichte des Mittelalters (H Simonsfeld). Wallensteins Uebertritt zum Katholizismus (F. Stieve). Zur Geschichte der Tonmalerei (Ed. Wölfflin). Eine Heerschau des Peisistratos oder Hippias auf einer schwarzfigurigen Schale (W. Helbig). Ueber die neuentdeckten Homerfragmente B. P. Grenfells und A. S. Hunts (J. Menrad). Descartes' Beziehungen zur Scholastik (G. Hertling).

Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. 8°. Ročník 1897. Číslo 3.—4.: Zpráva prof. V. Jagiće o Zlatoustu z XIII. století.

Slovenské Pohl'ady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty**. V Turčanskéın sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroń. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XVIII. Čís. 2.—3.: *Spí kraj môj (Studienka). Mladucha — videnie (M. Stať, prel. B. Š.). Pozde (Timrava). *On (Studienka). *Venovanie (L'udmila Podjavorinská). *Verím (Dlhomír Poľský). Pokrývanie hlavy u ľudu v Lopašove (Pavel Socháň). Beseda: Slovenskí kalvíni (Šk.). Nové Zámky pod tureckým panstvom (Michal Matunák). *O Mateji (Martin Sládkovičov). *Zjav (týž). *Obnôcka (Dlhomír Poľský). Stará pieseň (Terezie Vansová). *Odveta (L'udmila Podjavorinská). Veľká Mútna a jej páni (Pavel Križko). Prehľad slovenských prekladov z literatúr slovanských do konca roku 1897 (L'. Rizner). Slovenský jazyk, obyčaje, starina (Viktor Hargaš).

Světozor. Redaktor M. **Šimáček.** Nakladatel F. Šimáček. V Praze. Fol. Cena ročníku (52 čísel) 8 zl. Ročník XXXII. Číslo 11.—18.: Jubileum padesátiletého trvání Národní Besedy (O. Zachar). Boj o smír (J. Ant[illegible]). Dvě Prisky (G. Preissová). E. hr. Pötting-Persing. Světla minulosti [illegible]. Šimáček). Fedorovyča (Fr. Řehoř). Zahrádkové osady v Kodani. Star[illegible]ěstská vodárna v Praze (V. Machulka). Básně A. Klášterského, Vavř. Gee[illegible] M. Jahna, Č. Ostravického, J. Červenky, V. Pavlovy, Jar. Vrchlického, P. [illegible]ry, R. Borta, I. Geisslové.

[illegible]anda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát He[illegible]ann. V Praze 1898. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 [illegible] Ročník XVII. Sešit 1.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazků aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXV. Svazek 1.—2.: O sebevědomí (E. Bobrov). K dějinám staroruského Lucidaria (A. Archangelskij). Statistika (G. Šter). Meteorologická pozorování (D. Goldgamer). Z dějin kritického individualismu (E. Bobrov). O citu zákonnosti (G. Šerševič). O původu básní homerských (S. Šestakov).

Ученыя записки Императорскаго Юрьевскаго университета. Редакторъ М. Дьяконовъ. v. 8°. Cena ročně (aspoň 4 svazky) 6 rublův. Ročník V. Svazek 4.: Staré i nové zákony o manželství (M. Krasnožen). Zvláštní pathologie choromyslnosti (V. F. Čiž). Ruské bursy (A. Nevzorov).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník VIII. Číslo 33.—36. Ročník IX. Číslo 1.—2.: Paedagogické stati L. N. Tolstého.

Варшавскія Университетскія Извѣстія. Ve Varšavě 1897. 8°. Redaktor N. **Sonin.** Cena ročníku (9 svazkův) 5 rublův se zásylkou. Sešit 6.—9.: Arijské základy obecného života dřevních Slovanův (Th. I. Leontovič). Zavření Varšavského kláštera dominikánův observantův (D. V. Cvětajev). Obzor památek Děvínského práva západo-ruských měst litevské doby (Th. V. Taranovskij). Zprávy o vědeckých cestách (I. Sozonovič. V. I. Nikolskij). Aetiologie a serotherapie moru (N. Ušinskij). Cephalocelle basilaris u 30tleté ženštiny (A. S. Tauber). O jednom úkolu hydrokinematiky (B. V. Stankevič). K dějinám tajných spolkův a kroužkův mezi litevsko-polskou mládeží v l. 1819—1823 (Th. F. Veržbovskij). O stanovení času po spůsobu Cingerově (V. Erenfejcht). Několik poznámek k anonymní básni *Τὰ περὶ βοτανῶν* (N. I. Novosadskij).

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXVII. Číslo 7.—10.

Věstník král. České společnosti nauk. Ročník 1897. Třída I. (filosoficko-historicko-jazykozpytná): Ferd. Menčík: Úmluvy Vídeňské z roku 1725 a jejich následky. Jaroslav Bidlo: Nekrologium polské větve Jednoty bratrské. J. Šimák: Hospodářská instrukce Desfourská z r. 1685. Jos. Cihula: Poměr Jednoty bratrské k Martinovi Lutherovi. H. Kollmann: O listině papežského kollektora M. Jana z Moravy r. 1412. A. Ludwig: Über Ukalegon in Iliade und in Aeneis. Eine besondere Dualform im Homer. Über die absoluten Verbalformen im Sanskrt und über den Praedicatsausdruck im Allgemeinen. Kamil Krofta: O poměru knihy Třeboňské k Starým letopisům českým. Herm. Jireček: O vlastních jmenech v rukopise Zelenohorském. V. E. Mourek: Zur Syntax des ahd. Tatian. Č. Zíbrt: Myslivecké obyčeje a pověry dle šesti rukopisů staročeských. J. Šimák: Instrukce kostelníkům na panství Svijanském z r. 1645. Arn. Kraus: Píseň Hos[illegible] pomiluj ny a staroněm. leis Christe ginâdô. Václ. Schulz: Osudy mr[illegible] krále Jana Českého. A. Patera: Historia de quodam raptore Bohe[illegible] Rohacz nomine. A. Ludwig: Der doppelte Stammbaum des Somavan[illegible] Mahâbhâratam. J. Zubatý: Über gewisse Genitivendungen des Letti[illegible] Slavischen und Altindischen. Zu den altindischen I-stämmen. Ant. Tomi[illegible] Soudní artikulové z arcibiskupského panství Červeno-Řečického 1626—16[illegible] J. Krejčí: O Uhlandových studiích skandinavských. Václ. Schulz: Pon[illegible]

likého kříže zemského z r. 1480. Čen. Zibrt: O mlynářských obyčejích a pověrách staročeských. Vojt. Nováček: Matrika literátů Čáslavských. J. Novák: O rektorské řeči M. Řehoře Pražského z r. 1476. Zik. Winter: O vyučování na Karlově akademii v XVI. věku. A. Ludwig: Über Ilias B. 73. flg. und Z. 168—169. Über die indische Sage von Parûrava und Urvaçi. Über das Gebet der Mazdayaçne genannt Ahunavairya. Die Diapeira Il. B. 73 flg. posthomerisch. Vinc. Oehm: Protokol reformační komise konané roku 1628 v krajích Bechyňském, Prácheuském a Plzeňském. Václav Schulz: Bohemica v Hamburce, Kielu, Kodani a v Roztoku. — Třída II. (mathematicko-přírodovědecká): F. J. Studnička: Beitrag zur Theorie der Potenz- und Kombinations-Determinanten. F. Vejdovský: Dnešní stav otázky oplození vajíčka a kinetického dělení buněčného. J. Barvíř: O zelenavém pyroxenickém granulitu od Adolfova. J. Frejlach: Příspěvek k poznání nefometrických poměrů zemí Sudetských. K. Tocl: O některých formách rodu Xanthium. K. Küpper: Note zur projectiven Erzeugung der $C^{2n+\nu}$. Fr. Rogel: Kombinatorische Beziehungen zwischen den Summen von Theilerpotenzen. Al. Mrázek: Über eine neue Sporozoenform aus Limnodrilus. Č. Zahálka: Pásmo I. Perucké křídového útvaru v Poohří. Fr. Klapálek: Příspěvek k znalosti vývoje českých Hydroptilid. Č. Zahálka: Pásmo II. Korycanské křídového útvaru v Poohří. Fr. Klapálek: Obojetník kobylky zelené (Locusta viridissima L.). J. Matiegka: O době dospělosti dívek v Čechách. E. Votoček: Kondensace methylfurolu s floroglucinem. F. J. Studnička: Neuer Beitrag zur Theorie der Potenz- und Kombinations-Determinanten. J. Barvíř: O stopách rostlinné struktury v grafitu Schwazbašském, v buližníkovitých břidlicích ze Šárky a v uhlí z diabasu od Řeporej. B. Katzer: O veletoku Amazonském. J. Barvíř: O zlatokopných pracích u Vltavy JJZ od Jílového. A. Hansgirg: O biologii a morfologii pelu. Vl. Staněk: O účinku sirníku amonatého v některé sirníky těžkých kovů a o dvou nových sirantimonanech amonatých. Gino Loria: O integrálech Eulerových. Č. Zahálka: Pásmo III. Bělohorské křídového útvaru v Poohří. Em. Rádl: Gabbro ze Studeného v okolí Jílovském. J. Woldřich: Přehled diluviální a předhistorické fauny obratlovců z českého massivu. Fr. Bayer: Nový nález ještěra Polyptychodon *Ow.* J. Soukup: Porfyrovitý augitický diorit z Hučic u Březnice. E. Votoček a O. Laxa: Zjednodušený spůsob redukce kysličníku mědičnatého při určování invertního cukru. M. Lerch: Některé vzorce spadající do theorie funkcí elliptických a Eulerových. J. Horbaczewski: O krystallovaném xanthinu a guaninu. K. Küpper: Die primitiven und imprimitiven Specialgruppen auf C_p^n. Al. Mrázek: Archigetes appendiculatus. (Ratz.) B. Němec: Cytologická pozorování na vrcholcích rostlinných. F. Slavík: O pyroxeno-biotitické rule rudonosné u Světlé nad Sázavou. V. Láska: Příspěvek k integraci číselných rovnic differenciálných. O hlavních rovnicích v geodesii. A. Pleskot: O mezích kořenů rovnic s toliko reálnými kořeny. L. Čelakovský ml.: O aërotropismu houby Diktyuchus monosporus. Jar. Jr[illegible]: O kambriu mezi Lohovicemi a Týřovicemi. Jos. Hanuš: Kvantitativní st[illegible] vení antimonu methodou odměrnou. Jaromír Staněk: O siroantimonič-na[illegible]. a sirocíničitanu amonatém. M. Lerch: Nové řady pro konstantu Euler[illegible]. Některé analogie řad Gaussových. F. Rogel: Rozvinutí některých ú[illegible]ů z číselné nauky v nekonečné řady. F. K. Studnička: O histologické st[illegible]bě chordy dorsalis a o t. ř. chrupavce chordální. A. Bělohoubek: Ú[illegible]ek aminů ve chloralhydrát. B. Katzer: Devon Amazonský a jeho vztah k[illegible]ým územím devonským. J. Barvíř: O některých pozoruhodných zjevech v[illegible]nktnře grafitu od Černého potoka v jižních Čechách. A. Hofmann:

Nový nález Berthieritu u Bohutína. Cervulín z hnědého uhlí českého. Č. Zahálka: Pásmo IV. Dřínovské křídového útvaru v Poohří. Fr. Rogel: Transformace arithmetických řad. J. Barvíř: Další poznámky geologické o okolí Nového Knína. F. Koláček: Theorie světelného pohybu v ústředích anisotropických provedena cestou induktivnou. L. Čelakovský: Van Tieghemův nový výklad děloby trav. K. Anderlík a E. Votoček: O nové pryskyřičné kys. řepové. A. Mrázek: O embryonálném vývoji rodu Asplanchna. J. Babor: Příspěvek k poznání české nemořské fauny třetihorní měkkýšů. Gino Loria: O přeměně a vyčíslení zvláštního druhu determinantů. E. Votoček: O určování methylovaných pentós I. J. Hanuš: Chování se některých sirníků vůči siranu železnatému. F. Schröckenstein: Poznámky o českosaském zemětřesení v říjnu a listopadu r. 1897. F. Klapálek: Dodatky k seznamu českých Trichopter za r. 1894—1896. F. K. Studnička: O struktuře kutikuly a tvoření se této ze spojení mezibuničních v epidermis. O zchrupavčitělých vláknech ve vazivu některých živočichů. K. Šulc: Studie o coccidech II.

Visła. Měsięčnik gieograficzno-etnograficzny. Redaktor a vydavatel M. **Arct.** Ve Varšavě. v. 8°. Cena ročníku 6 rub. Ročník XI. Sešit 4.: Nejstarší svědectví polské o předpovídáních v předvečer sv. Ondřeje (J. Łopociński). Proces o čáry v Něšavě r. 1721 (M. Vavřiněcki). Názvy lidové. Rhythmika prostonárodní hudby polské (H. Vindakěvičova). Lid vesský v okolí Převorska (A. Saloni). Kdo byl původcem písně Kurdešovy.

Zdraví. Rediguje K. Chudoba, Vl. Preininger a uč. Am. Čadová. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3·60 zl. Ročník IV. Sešit 1.—2.: Školní hygiena s hlediště technikova (J. Purkyně). Návštěvou u prof. Pettenkoffera (B. Bouček). O lidském vlase (J. Matějka). Kaz zubní u mládeže školní (D. Panýrek). O příčinách otrav hubami (Ot. Janota).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. K. Schenkl, J. Huemer a F. Marx. Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLIX. Sešit 1.—2.: Zur Psychologie des Sprachlebens (E. Martinak). Die römische Kaisergeschichte im Mittelschulunterrichte (A. Becker). Zur Überlieferung altspanischer Literaturdenkmäler (R. Beer). Projectionsbilder im Mittelschulunterrichte (S. Lederer). Zur Propaedeutikfrage (A. Pechnik).

Zlatá Praha. Redaktor Jar. **Kvapil.** Nakladatel J. Otto. V Praze. Fol. Cena ročně 8 zl. Ročník XV. Číslo 11.—18.: Rajky (B. Bauše). Trest (V. Hladík). Čechové a Němci r. 1848 a boj o Frankfurt (R. Maršan). Básně M. Jahna, M. Fučíka, K. Tomana, J. Opolského, Fr. Pavlišty, Jar. Vrchlického, A. Mužíka, B. Kaminského, K. Maška, Ot. Auředníčka, Jar. Boreckého, Jar. Kvapila, Fr. Procházky, Vl. Houdka, Ad. Heyduka.

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, ... a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl. Fr. Šimáček. 8°. Cena r... (20 seš. o 16 str.) 3 zl. Ročník VI. Sešit 7.—12.: Činské hodiny. Elekt... dráhy v Americe. Ochranné lodice. Světlo budoucnosti. Osvětlování tyleuem. Zdvihání utonulých lodí. Leptání kovů pískem. Průmyslov... stavy v Paříži. Zužitkování ledovce. Hledejme mikrofon. Turbiny. ... septické kahany. České obchodní museum. Motorová loď. Příbr...

Zapisující klavír. Nová hnací síla. Pošta a železnice. Lanová dráha na Stanserhorn. Určování kovů elekrolysou.

Ženské listy. Redaktorka Al. Jiroušková. Nakladatel V. Kotrba. V Praze 4°. Cena ročně (24 čísel) 72 kr. Ročník I. Číslo 4.

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Raýman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník VIII. Sešit 2.: O hvězdách měnlivých (V. Láska). Acetylén (M. Ursíny). Výsledky simultanních vědeckých vzduchoplaveb mezinárodních ze dne 14. listopadu 1896 (J. Frejlach). Dějiny vozvoje věd přírodních. Pokusy o srůstání larv různých obojživelníků (G. Born).

Живая старина. Періодическое изданіе отдѣленія этнографіи Императорскаго русскаго географическаго общества подъ редакціею предсѣдательствующаго въ отдѣленіи этнографіи В. И. Ламанскаго. С.-Петербургъ. v. 8°. Cena ročníku (o 4 svazcích) 5 rub. Ročník VII. Sešit 2.: O eskimosských nářečích Anadyrského okruhu (N. L. Gondatti — Vs. Th. Miller). Příspěvky k nářečím jinorodeův Anadyrského okruhu (týž). Zprávy o cestě ke Kirgizům (S. G. Rybakov). Ctění ohně u selských sibiřákův Jenisejské gub. (A. Makarenko). Bájeslovné úryvky (P. K. Kraučunas). Národopisná zkoumání ve Východní Sibiři.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. Vasiljevskij. V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1898. Svazek 1.—2.: Z prvých let vědecko-literární činnosti I. I. Sreznevského (V. I. Sreznevskij). O moskevsko-novgorodských poměrech XV. a XVI. věku (M. I. Pomjalovskij). Historický časopis XVIII. věku (N. A. Bělozerskij). Bibliografické poznámky o ruských časopisech XVIII. věku (N. M. Petrovskij). Petrohradský rukopis Tibulla (A. I. Malein). Exegetica (J. Šmidt). Delfské Labyady (A. V. Nikitskij). K dějinám gothské eparchie na Krymu v VIII. věku (J. V. Kulakovskij). Svjatoslavův sborník r. 1076 v posledním vydání (S Kulbakin). Poměry Švédska a Ruska v druhé polovině XVII. věku (G. V. Forsten). Temná doba v životě Hildebrandově (A. Š Vjazigin). O sně cáře Joasa (V. M. Istrin). Egyptologie na XI. mezinárodním sjezdu orientalistů v Paříži (B. A. Turajev). Agathoklés plnomocným vojevůdcem (S. A. Žebelev).

Almanach České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Ročník VIII. 12°. V Praze 1898. 135. Obsahuje vedle obyčejných zpráv přednášku J. Hlavy: Vliv nauky o bakteriích na pojem nemocí.

Bar-Kochba. Báseň Jar. Vrchlického. Nakladatel J. R. Vilímek. V P[illegible] 1898. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 5.—12. (str. 1[illegible])

[illegible]n Hur. Román z dob Kristových od L. **Wallace,** přel. V. Pate[illegible] Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1898. v. 8°. Cena seš. (o 32 str.) 1[illegible] [illegible]. 6.—14. (str. 161—448).

[illegible]lioteka pisařóv polskich. Nákladem Akademie umění v Krak[illegible]. Svazek 34.: Olbrychta Struměňskiego O sprawě, sypaňu, vymě[illegible] [illegible] stavóv. L. 1573. Vydał F. Kuchařevski. 87. 45 kr. —

Sv. 35.: Marcina Błażevskiego Setnik přypověšci učešnych. L. 1608. Vydał V. Bruchnalski. 118. 60 kr.

Bídníci od V. **Huga,** přel. Em. z Čenkova. Nakl. J. Otto. V Praze 1898. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 15 kr. Sešit 13. (257—288. Konec). Seš. 14.—16.: Díl III. (str. 1—160).

Česká knihovna zábavy a poučení. Vydává Ústřední spolek českých professorů pořádáním Fr. **Bílého.** Nakl. J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Číslo VIII: Cestopisné obrázky ze starého i nového Poloponnesu. Napsal M. Molčík (str. 97—103. Konec.) Kytka lyriky z básní Jaroslava Vrchlického. Sešit 1.—4. (str. 1—120).

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina.** Nakl. Edv. Beaufort. V Praze. 8°. 2. vydání. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 19.—26. (str. 705—1008. Konec 2. části I. dílu).

Česká poesie XIX. věku. Vydává „Máj", Spolek českých spisovatelů belletristů. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1898. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 11. (str. 321—339): Havlíček. Díl II. Seš. 1.—6. (str. 1—192): J. Frič. B. Janda. J. Barák. Pfleger-Moravský. Neruda. Hálek. Heyduk.

Dějiny starověkých národů východních. Napsal J. Prášek. 2. vydání. Nakl. Al. Wiesner. V Praze 1898. v. 8°. Cena sešitu (o 64 str.) 50 kr. Sešit 1.—2. (str. 1—128).

Dvacet tisíc mil pod mořem od J. Verna, přel. Jar. Janeček. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1898. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 10.—17. (str. 289—552. Konec).

Emancipovaná. Satira K. Legra. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 1.—4. (str. 1—140. Konec.)

Farář z Černodola od P. **Kopala.** V Praze 1897. Nakladatel V. Kotrba. 8°. Seš. 6. (str. 321—384). Cena 40 kr.

Illustrované dějiny světové. Vypravuje Jar. **Kosina.** Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Seš. 9.—13. (str. 257—416).

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1898. Nákladem J. Otty. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 256.—257.: Díl XXIV. Domů a jiné obrázky (str. 241—312. Konec). Seš. 258.—259. Divadelní hry (str. 1—56).

Kabinetní knihovna. Nákladem F. Šimáčka. V Praze 1898. m. 16°. Svazek XCIV.: Pavel Liška. Báseň Fr. X. Svobody. 135. 50 kr.

Knihy a lidé od Jana Váně. Nakl. J. R. Vilímek. V Pra[illegible] 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 1.—3. (str. 1—96).

Květiny v pokoji. Napsal V. **Gottwald.** Nakl. I. L. [illegible] V Praze 1898. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Sešit 10. (str. [illegible]9 až 319. Konec).

Kytice. Sbírka zábavného a poučného čtení pro mládež. Nakl. [illegible] Kober v Praze m. 8°. Svazek 34.: Jindřich z Dubinova od Kr. Šmída [illegible]ě pohádky. 96. 30 kr.

Letem českým světem. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1898. Fol. Cena sešitu (o 12 pohledech) s tiskem po obou stranách 30 kr., po jedné straně 40 kr. Sešit 27.—30. (čís. 315—362).

Libuše, Matice zábavy a vědění. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena ročníku 1 zl. Ročník XXVII. Číslo 7.: Z ústraní od L. Grossmannové. 157. — Roč. XXVIII. Čís. 1: Rozkvět od Fr. Svobody. Díl I. 166.

Matice lidu. Red. Jaromír **Hrubý.** Nákladem spolku pro vydávání laciných knih českých v Praze. 8°. Cena ročníku (6 seš.) 1 zl. Ročník XXXII. Čís. 1.: Na německém dvoře minulého věku. 186. Čís. 2.: Povídky Vsevoloda Garšina, př. V. Mrštík. 130.

Moderní Dekameron. Nakladatel I. L. Kober. 12°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 33. (str. 105—132). Seš. 34.—37. (str. 1—124). Seš. 38.—41. (str. 1—135). Sešit 42.—44. (str. 1—68). Seš. 45.—46. (str. 1—80).

Motýlové. Žactvu napsal K. Exler. Nakl. I. L. Kober. V Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 18 kr. Seš. 1. (str. 1—32). Kniha opatřena barevnými obrazy.

Na oceáně. Napsal Edm. de **Amicis,** přel. Jar. Vrchlický a V. Hanus. Nakl. F. Šimáček. V Praze 1898. 4°. Cena sešitu (o 24 str.) 30 kr. Celkem bude 15 sešitův hojně illustrovaných. Sešit 3.—8. (str. 49—192).

Na úsvitě nové doby. Napsal Jos. **Toužimský.** Nakl. Jos. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Svaz. 7.—10. (str. 193—320).

Německo-český slovník. Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 67. (str. 1249—1288): verkehrbar—Verwaltungsjahr.

Nevěsta za 50 dollarů. Napsal P. Albieri. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1898. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 4.—7. (str. 97 až 226. Konec).

Obecná kronika. Sepsal Jos. **Lacina.** Nakladatel Ed. Beaufort. V Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Sešit 12.—14. (str. 353 až 448).

O českou korunu. Napsal Vác. Řezníček. Illustroval V. Černý. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 20 kr. Sešit 1.—2. (str. 1—64).

Obrázkové listy pro školu a dům. Nákladem Společnosti pro ro... ..ožovací umění ve Vídni. Formát 48·37 cm. Cena čísla provedeného tis... m černým jest 10 h., barvotiskem 20 h. Řada I. Číslo 1.—25. — Úč... obrazův těch jest poskytnouti mládeži dobrých pomůcek k názornému vy... ování z různých oborův, jako z biblických dějin, z pověstí a legend, z ... hádek, z dějin jak vlastenských tak obecných, ze zeměpisu rovněž, ze živ... a národův, ze života zvířat, z technických zařízení, z dějin umění. Ce... em má vyjíti asi 500 čísel. Z českých umělcův účastnil se provádění v ... adě F. Jenewein, H. Schweiger. Pokud z I. řady souditi lze, jest pr... ení obrazův názorné, toliko čís. 5. (Libuše) se nám svým pojetím a

nehistorickým zevnějškem postav nezamlouvá. Nápis v č. 7. jest nezdařilým překladem německého Hänsel und Gretel; v českých pohádkách se tomu říká Perníková chaloupka. — K obrazům připojen na mnoze vysvětlovací text.

O slozích stavebních. Napsal Ant. **Cechner.** Nakl. I. L. Kober. V Praze 1898. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Seš. 6.—8. (str. 161 až 224. Konec).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Seš. 277.—282. Díl XIII. (str. 257—536): Jeroným—Jíní.

Paříž. Napsal E. **Zola,** př. J. Guth. Nakl. J. R. Vilímek. 8. Cena seš. (o 32 str.) 12 kr. Seš. 10.—24. (str. 289—767. Konec).

Pět neděl v balloně. Napsal Julius Verne, př. Fr. Pelikán. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1898. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr.

Písemnictví české slovem i obrazem od nejdávnějších dob až po naše časy. Píše Vác. Flajšhans. Nakladatelé Grosman a Svoboda. V Praze 1898. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 36 kr. Sešit 4.—5. (str. 97—160).

Politické dějiny národa Českého od r. 1861 až do r. 1895. Napsal Ad. **Srb.** V Praze 1898. Nakl. Fr. Šimáček. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 24 kr. Sešit 15.—16. (str 451—514).

Představitelé lidstva od Emersona. Přel. Jan Váňa. Nakl. J. R. Vilímka. V Praze 1898. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 6.—7. (str. 161—228. Konec).

Příruční kniha praktické fotografie. Napsal R. Vodňanský. Nakl. I. L. Kober. V Praze 1898. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 20 kr. Seš. 2.—3. (str. 33—96).

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XIV. Svaz. 5.: Quo vadis? od J. Senkěviče, př. J. Laugner (str. 513—640).

Repertoir českých divadel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Svazek 49.: Po stopě zločinu. Žert v jednom jednání od G. H. Grëssera, př. Ad. Volfová. 40. 20 kr.

Romány a novely Emilie **Flygaré-Carlénové,** př. H. Kosterka. Nakl. Fr. Šimáček. V Praze. 12°. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr. Seš. 8. až 9. (str. 225—288). Seš. 17.—20. (str. 513—640).

Ruská knihovna. Překlad rediguje Jar. Hrubý. Naklad. J. Otto. V Praze. 8°. Díl 28.: Spisy Al. Theof. Pisemského. Svazek 3.: Hř... jarština. Přeložil V. Mrštík. 1898. 384. 1·5 zl.

Sborník světové poésie. Vydává IV. třída České akademie ... Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Vydání sešitové. Nakla J. Otto. m. 8°. Třída IV. Ročník VII. Číslo 9.: Ši-kingu dílu I. ... až VI. Přeložili R. Dvořák a Jar. Vrchlický. 115. 60 kr. — Čís. ... se vám líbí. V. Shakespeara hra o 5 jednáních. Přeložil Jos. Sl... 70 kr.

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze 1898. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Díl XII.: Básně (str. 469—496. Konec XII. dílu).

Словарь русскаго языка составленный Вторымъ отдѣленіемъ Императорской Академіи наукъ. Díl II. Svazek 1.: Е—Желѣзный. Str. I—XXXI. 1—320. 1 rb. — Tisk velmi jasný, úprava vkusná. Lze se nadíti, že ostatní sešity Slovníka tak důležitého budou rychle za sebou pokračovati.

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Nakladatel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 103.—108.: Mythy (str. 25—231. Konec). Sešit 109.—112.: Na sedmi strunách (str. 1—112).

Spisy Adolfa Heyduka. Nakl. J. Otto. V Praze. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 24.—25.: Cymbál a housle (str. 97—160).

Spisy Ivana Sergějeviče Turgeněva. Překlad redigoval Jar. Hrubý. Nakl. J. Otto. 2. vydání V Praze 1898. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 52.—54.: Díl V. Román Dým a různé povídky (str. 1—96).

Světová knihovna. Redaktor Jar. Kvapil. Nakl. J. Otto. V Praze. 16°. Cena sešitu 16 kr. Seš. 14.: Fr. Rubše tři humoresky. 84. Seš. 15: Lid a páni na Rusi od M. de Vogué, př. J. Benešovský. 93. Seš. 16. až 18.: J. E. Vocela Labyrint Slávy. 304. Seš. 19.: J. K. Tyla Strakonický dudák. 103. Seš. 20.—21.: Manon Lescaut od abbé Prévosta, př. A. Váňa 224. Seš. 22—23.: Al. Jiráska filosofská historie. 155. Seš. 24.: Novell a povídky Alfreda de Musset. I. Přeložila O. Přibylová. 116. Seš. 25. až 27.: Geologie. Napsal A. Geikie, př. Vl. Procházka. 187. Seš. 28.—29.: Boa constrictor od Iv. Franka, př. Fr. Hlaváček. 123.

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník XII. Sešit 2.: Písařův zálet od K. Pleskače (str. 65—79. Konec). Kytka s Balkánu od Iv. Vazova, př. J. Koněrza (str. 1—144).

Vilímkova knihovna Malého čtenáře. Pořádá Fr. S. Procházka. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 8 kr. Seš. 8.—9.: Z Ječmínkovy říše. Dle zápisků J. Wanklových napsala K. Bufková-Wanklová. Illustruje V. Černý (str. 225—300. Konec).

Vzdělávací knihovna katolická. Pořádají J. Tumpach a A. Podlaha. Nakladatel V. Kotrba. V Praze. 8°. Sešit (o 48 str.) po 25 kr. Svaz. V.: Podobizny svatých. Napsal A. Hello. Přeložil S. Bouška. Seš. 4.: (s[illegible]5—192). Svaz. VI.: Dějiny církve katolické ve státech rakousko-u[illegible]ských s obzvláštním zřetelem k zemím koruny české (1740—1898). S[illegible] Fr. Kryštůfek. Seš. 3. (str. 97—144).

S[illegible]**bavy večerní.** V Praze 1898. Nakl. V. Kotrba. 8°. Ročník XIX. Pobloudilci od V. Špačka. 125.

[illegible]**ologie všeobecná i soustavná.** Sepsal Fr. **Vejdovský.** Nakl. J[illegible] V Praze. 8°. Díl I. Sešit 5.—6. (str. 193—288).

[illegible]**dvěma dušema** od Alex. Bródya, přel. G. Mayerhoffer. Nakl.

J. R. Vilímek. V Praze 1898. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 1.—4. (str. 1—128).

Život Dra Julia Grégra od K. **Tůmy.** Nakladatel Ed. Beaufort. V Praze. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 12. (str. 353—404. Konec).

Klášter Želiv. Napsal V. Petrů. V Praze 1898. Nakl. V. Kotrba. 8°. 101. 50 kr.

Král a ptáčník. Veselohra o 3 jednáních od Jar. Vrchlického. V Praze 1898. Nakl. F. Šimáček. 16°. 116. 50 kr.

Nový zákon na církevně-slovanském i českém jazyce. Svazek 2. V Petrohradě 1897. 8°. I. 424. 70 kop. — Svazek 1. obsahuje evangelia, sv. 2. ostatní části Nového zákona. Český text jest vzat z Biblí Králické. Vydání je pečlivé, toliko na str. 287, 4. ř. z dola má býti: „buď z podnětu."

O Piaście. Napisał A. Brückner. Zvláštní otisk z XXXV. svazku Rozprav Vydźalu histor.-filoz. Akademii Umějętności v Krakově. 1897. v. 8°. 46. — Spisovatel tu uvádí četné etymologie, s nimiž však se nemůžeme vesměs srovnávati; tak na př. *vitězь* i *vitnikъ* odvozuje od vitь (provaz); *pěstъ* (pol. piast) a *pěstunъ* od pěsta (pol. piasta, čes. píst) a toto od pis s významem „stiskati (slovín.), držeti, pečovati, spravovati": tedy polsky piast = paedagogus; *pán* a *paní* mohou prý býti skratkami ze slova „župan"; v příčině mé etymologie *Čech* i poznámky Tomkovy k ní sluší dodati, že jí neodvozuji od Časta, ale od Česta, že osada Čestinaves (od Česta) vznikla hned po příchodu Čestově (Čechově), když se v místech těch usadil, kdežto Čech se teprve *později* vyvinulo z jmene Česta; že by se pak příslušníci čeledi jeho byli musili zváti Češíci či Čechovici, vyvrátil jsem ve své rozpravě (str. 6). Inf. *stříti* (střehu) st. 26 pozn. není možný, nébrž stříci.

Приспупна академска беседа **Људ. Стојановића.** У Београду. 1896. 8°. 29.

Вук Стеф. Караџић. **Људ. Стојановића.** У Београду 1897. 8°. 67.

První služka. Napsal M. Šimáček. Nakl. Fr. Šimáček. V Praze. 1898. m. 8°. 143. 70 kr.

Rycerstvo polskie věków średnich přez Fr. Pěkosiňskiego. Tom I. i II. Nakładem Akademii umějętności. V Krakově 1896. 8°. 399. III. 467.

Sbírka příkladů pro počítání z paměti. Sestavil Ad. Mach. V Praze 1898. Nakl. F. Topič. m. 8°. 111. 65 kr.

Starým pérem. Črty Jos. Krušiny ze Švamberku. V Praze 1898. Nakl. F. Topič. 8°. 151. 80 kr.

Школное дѣло у Чеховъ. Napsal Th. Jareš. Zvláštní o[illegible] z Русской Мысли г. 1897, книги IX. и X. Стр. 135—175. 65—8[illegible] Spisovatel, náš krajan, působící professorem v Kievě, s chvalitebnou snahou [illegible] bratrskému národu naše školství, předeslav dosti zevrubné dějiny jeho [illegible] všech odvětvích, hlavně však obšírně vykládá o školství národním. Užívá veskrze českých tvarův (Либерецъ, Карловы Вары a p.) odstraňuje zvyk vládnoucí v ruských časopisích, čerpajících o nás zprávy skoro [illegible] hradně z německých pramenův a užívajících tudíž jmen německých [illegible]

i s nepěknou výslovností, jako Заџъ a j. Kdyby každý z krajanův našich s takou znalostí a horlivostí jako spisovatel této rozpravy psal o různých poměrech našeho národa, hnedle by vyvráceny byly ty křivé názory, jež o nás Bohužel dosud vládnou u bratří Rusův. Nápravy brzké tu třeba.

Zpráva úrazové pojišťovny dělnické pro království České v Praze za rok 1896. V Praze 1897. Nákladem vlastním. 4°.

Drobné zprávy.

Schválená díla:

Putzger F. a Dušek L., Historický školní atlas k starým, středním a novým dějinám. Váz. 2 zl. (22/1. 1898, č. 106.)

Rozmanitosti.

— **Stoletá památka narozenin Františka Palackého** uctěna bude v Praze dne 18. až 20. června velikolepou slavností, při níž položen bude základní kámen k pomníku otci národa. Jest žádoucno, aby tato památka oslavována byla důstojně po všech vlastech československých netoliko zevními slavnostmi ale i slovem poučným o významu a činnosti jednoho z největších mužův našeho národa.

— **Zkoušková nemoc.** Dr. Ignatěv provedl vážení posluchačův měřického ústavu v Petrohradě před zkouškami i po nich. Zajímavé výsledky jsou tyto: V I. mladší třídě ze 44 posluchačův ubylo na váze 32 posluchačům, průměrný úbytek 868 gr; při jednom v I. starší třídě z 22 ubylo na váze 12 posluchačům a sice průměrně 987 gr; v III. třídě z 29 ubylo 24 posluchačům průměrně 1 kg 418 gr. V I. zeměměřické třídě z 22 ubylo 20 posluchačům průměrem 1 kg 888 gr; v III. zeměměřické třídě ubylo *všem* posluchačům na váze, a sice průměrem 2 kg 179 gr. V inženýrských třídách ubylo rovněž *všem* posluchačům, a sice v mladší třídě průměrem 1 kg 844 gr, v starší 2 kg 442 gr. Než úbytek při těch posluchačích, kteří se podjali zkoušce při ukončení studií (podobné naší maturitě), jeví se ještě nepříznivějším; tu totiž ubylo *každému* posluchači průměrem 5 kg 150 gr. — Jak patrno, čím výše posluchač přichází a *čím tedy více duší práce jest naň složeno, tím zhoubněji to působí na tělo.* Výsledky ty jsou vážným pokynem všem vychovatelům, *by jednak zbytečně nepřetěžovali ducha učňův, jednak aby neblahý vliv duševní práce na tělo hleděli vyrovnávati i dostatečnou potravou i hojným a přiměřeným tělesným cvikem a pohybem na čerstvém vzduchu.*[1]) Dr. Ignatěv praví zcela správně, že „na zkoušky nutno hleděti jako na zvláštní nemoc a nemoc

[1]) K čemu se ovšem žactvu musí poskytovati dostatek času zvláště *vhodnějším rozdělováním učební doby,* totiž *jednoduchou frequencí.*

těžkou, která — jako jiné nemoci — jest provázena rozrušením pronikavě působícím na výživu ústrojí i tkaniva, klesáním váhy."

— **Národní university.** V různých zemích vznikla myšlenka šířiti vyšší všeobecné — ne výlučně odborné — vzdělání veřejnými přednáškami, jež by se ponenáhlu stávaly pravidelnými soustřeďujíce se při zvláštních ústavech po příkladu belgické *národní university.* Zatím se v Anglii, Rusku, Belgii konají soustavné přednášky ze všech oborův vyššího vzdělání. Počet posluchačův dosáhl nyní v jediné Cambridgi 60.000. V belgickém průmyslovém městě Charleroi navštěvuje asi 18.000 lidí dvakrát do téhodne přednášky takové. V Petrohradě konají se ve 4 místnostech tyto přednášky: obecný zeměpis, ruská literatura, ruské dějiny, obecné dějiny, zdravotnictví, zeměpis Ruska, anatomie a fysiologie, mathematika, přírodní vědy. Přednášky, jež konají osvědčení odborníci, z nichž mnozí professoři, pořádá Paedagogický spolek vzájemné pomoci, jemuž na úhradu vydajův posluchači polouletně platí po 2 rublech za každý předmět. Přednáší pak se v neděli od 6. hod. a ve všídni od 8. hod. večerní. Posluchači, jichž jest na 600, jsou rozmanitého pohlaví, věku i stavu, i nescházejí mezi nimi ani dělníci. Zdar ten ponouká mocné Paed. spolek, by se přičiňoval o zřízení *národní university.*

— **Rukopis Supraslský,** patřící k nejstarším památkám církevního písemnictví slovanského, byl na podnět Petrohradské Akademie nauk vydán spůsobem *fotografickým.* Rukopis pochází z XI. století a psán jest kyrillicí.

— **Byty pro studenty.** Při ruských středních i vyšších školách budou ve věcších městech zřízeny pro studenty byty, jež budou pod dozorem učilištních rad. Byty studentské se budou lišiti od internátův, jež jsou zřízeny při věcšině středních škol ruských, že nebudou přímo vydržovány státem jako tyto.

— **Veřejné knihovny.** *1. British Museum v Londýně* založeno r. 1753 a dostává zákonně po výtisku každého díla vyšlého v Britannii. Knihovna má 1,800.000 svazkův tištěných, 200.000 map, 100.000 hudebnin; rukopisův 50.000, listin 45.000. Příruční knihovna má 20.000 svazkův.

Ze starých slovanských tiskův jest zde část ruského Starého zákona Frant. Skoriny, a sice knihy králův tištěné *v Praze* v l. 1517—19, pak Žaltář a Skutky apoštolské, tištěné ve Vilně kolem r. 1525. Kromě toho má knihovna Commune incliti Regni Poloniae privilegium, tištěné v Krakově r. 1506.

Čítárnu navštívilo loni 191.363 čtenářův. *Půjčuje se jen v místnostech čítárny, ven nic!* Přístup do čítárny mají kromě učenců, studentů a p. jen osoby, za něž ručí úředník knihovny neb měšťan Londýnský. *Romány z posledních 5 let se vůbec nepůjčují.* — Služné úřední velmi značné; tak má Principal Librarian and Secretary (ředitel) 1200 l. assistant secretary (správce) 750 lb., accountant (quaestor) 650 lb., assi- I. třídy (3) po 450—250 lb., II. třídy (2) po 240—120 lb. Ke printed books (kustos tištěných kněh) 750 lb., assistant keeper (3) po až 500 lb., assistenti I. třídy (13) po 450—250 lb., II. třídy (16) po až 120 lb. Keeper of manuscripts 750 lb., assistant keeper 600 lb., stenti I. třídy (4) po 450—250 lb., II. třídy (5) po 240—120 lb.

of prints (rytin) and drawings (kreseb) 750 lb., assistant keeper 550 lb., assistenti II. třídy (2) po 240—120 lb.

2. *Bibliothèque nationale v Paříži* má 1,934.154 děl ve 2,600.000 svazcích, 250.000 map, 101,972 rukopisův, 250.000 rytin, 150.000 mincí a medaillí. *Ven se nepůjčuje!*

3. Публичная Библіотека v Petrohradě má 1.155.000 svazkův, 19.661 map, 80.000 rytin a fotografií, 26.700 rukopisův, 42.900 autografův, 4800 listin.

4. *a*) Публичный и Румянцовскій Музей v Moskvě má tištěných knĕh 700.000 svazkův, církevních tisků 2300, rukopisů slovanských 6000, cizích 850, listin a autografů 4500.

b) *Universitní knihovna v Moskvě* má 246.284 svazkův.

5. *a*) *Královská knihovna v Berlíně* má 980.000 knĕh, 30.000 rukopisův. — *b*) *Universitní knihovna* tamže má 150.000 svazkův.

6. *a*) *Dvorní knihovna ve Vídni*, jež dostává zákonně po výtisku každého díla vyšlého v Rakousku, má 515.505 svazkův, 23.600 rukopisův, 3000 map.

b) *Universitní knihovna tamže* má 473.982 svazkův, 394 prvotiskův, 536 rukopisův.

7. *a*) *Veřejná a universitní knihovna v Praze*, jež dostává zákonně po výtisku každého díla vyšlého v Čechách, má 224.979 svazkův, 1528 prvotiskův, 3857 rukopisův, 449 map, 28.978 obrazův. — *b) Knihovna Musea král. Českého* má 106.500 svazkův, 4427 rukopisův, 170.000 rytin a fotografií, 10.000 kusův literárních dopisův. — *c*) *Knihovna kláštera Strahovského* má 78.000 svazkův, 400 prvotiskův, 1000 rukopisův.

— **Cena zvířat.** Známá Hamburská firma dodávající divokou zvěř do zoologických zahrad a zvěřincův nabízí cenníkem z r. 1898 na př. tato zvířata za připojenou cenu: orangutangy (samce) 6000 mk., slony indické 5100 mk., slůňata birmská 4000 mk., zebry africké 4000 mk., medvědy bílé 4000 mk., lvy nubijské 3200 mk., tygry bengalské 3000 mk., divoké osly 800 mk., klokany 500 mk.

— **Názorná statistika.** Francouzský učenec Dr. L. Caze sestavil velmi zajímavou ikonografickou (obrazopisnou) statistiku zvláště věcí, *jež lidé za svého života snědí neb vypijou.* Obrazy ty jsou kresleny vždy v poměru k člověku, jehož postava vedle dotyčných předmětů hned na prvý pohled poskytne náležitého poučení. Tak na př. 10 mužíkův stejně velkých jako vedle stojící člověk značí množství soli, již on za svého života spotřebu[illegible] Jiné obrazy jsou na př. ohromný balvan chleba, obrovský brambor, ve[illegible]nská koule jablková, nehorázný žber (značí množství tekutiny spotřebo[illegible]), býk s mužíčkem o málo věčším než jeho ucho (značí množství m[illegible]požitého za 60 let) a p. — Jiný druh obrazopisné statistiky, jejž uveře[illegible]í anglické a ruské listy, udává *bohatství státův proti jich velikosti*. V[illegible]azen totiž člověk, jehož různé postavy udávají poměr velkosti jednotlív[illegible] státův, an nese naplněný pytel, jenž zase dle své velkosti udává poměr bo[illegible]í. Tak hned na prvý ráz jest patrno: 1. poměr velkosti jednotlivých ze[illegible] bohatství jejich, a sice jak v absolutní tak v relativní míře. Abso-

lutně nejbohatší jsou Spojené státy americké, po nich pak země v tomto pořadí: Anglie, Francie, Německo atd. Avšak relativně se věc má jinak; tu jdou za sebou: Anglie, Francie, Belgie, Hollandsko, Spojené státy americké atd. — Bylo by si přáti, aby si podobné názorné pomůcky, jakých zvláště Angličané jsou velicí milovníci (viz náš referát o Victorian Era Exhibition v Světozoru), *naše školy opatřily a hojně jich používaly*, oživujeť se jimi nad míru zájem pro statistiku.

— **Nejdražším časopisem** jsou bez odporu *Morning Times* vycházející v Klondyce na polouostrově Alašce jako denník. Jedno číslo stojí denně 1 lb. t. j. 12 zl. Tomu se diviti nebudeme, uvážíme-li, že následkem nedávno objevených bohatých žil zlatých rozmnožilo se v Klondyce velice bohatství a s ním i drahota ve všech věcech. Tak se nabízí v insertech zmíněného listu jeden holič, že stříhá vlasy za $^1/_2$ lb., hostinský, že dává beafsteaks za touž cenu; dělníci se hledají za mzdu 2 lb. denně atd.

— **Slavistiku v neslovanských zemích** pěstují na universitách professoři tito: v Amsterodamě C. Uhlenbeck, v Bukurešti Jon Bogdan, ve Freiburce ve Švýcarsku Jos. Kallenbach, v Helsingforse Joos. Mikkola, v Christianii Olaf Broch, v Kodani Vilh. Thomsen, v Lille Haumant, v Oxfordě W. Morfill, v Paříži L. Leger, v Upsale J. Lundell.

— **Přednášky z oboru slavistiky v letním semestru** r. 1897 až 1898 na universitě *Varšavské:* A. I. *Smirnov:* Dějiny ruské literatury druhé poloviny XVII. a prvé XVIII. věku. Dějiny ruské literatury konce XVIII. a prvé poloviny XIX. věku. E. Th. *Karskij*: Dějiny ruského jazyka. Národní ruská literatura. A. V. *Michajlov:* Vyšší mluvnice jazyka ruského. K. J. *Grot*: Starožitnosti jihoslovanské. Dějiny jihoslovanské literatury do XV. věku. Th. F. *Veržbovskij*: Dějiny polské literatury od roku 1820—1860. P. A. *Kulakovskij*: Dějiny literárního probuzení západních Slovanův. Národopis slovanský. Th. I. *Jezbera*: Mluvnice *českého*, slovenského i lužického nářečí.

— **Připuštění realistův na universitu,** a sice na fakultu fysicko-mathematickou a lékařskou, stane se co nejdříve skutkem, a sice v Rusku, při čem učební osnova reálek bude dle toho pozměněna.

— **Zkoušky způsobilosti učitelské ze zpěvu** pro školy střední a ústavy učitelské, též učitelství hry na housle, varhany a na klavír na ústavech učitelských konati se budou při komisi zkušební v Praze v období letním ve dnech od 25. dubna t. r. počínajíc a to v sále zkušebním českého ústavu učitelského v Praze, v Panské ulici. Žadatelé podejtež žádosti, opatřené vylíčením života a způsobu vzdělání vědeckého a hudebního, průkazem o dokonaném 18. roce věku, křestním neb rodným listem a školním vysvědčením ředitelství zkušební komise pro učitele hudby v Praze čp. 58—II. ve Ferdinandově třídě nejdéle do 15. dubna t. r., aby se úkoly ku práci domácí kandidátům ku zkouškám připuštěným dosti časně dodati mohly. 24. dubna jest každému examinandu představiti se předsedovi zkušební mise hudební v Praze a zapraviti zákonnitou taxu 15 zl.

— Učitelským a školním knihovnám chce zasýlati nakladatelství J. v Praze zdarma svůj nový ill. časopis „**Literární zpravodaj**“.. U[illegible] ňují se tudíž knihovníci a správy knihoven, by se korrespondenčním lí[illegible] přihlásiti neopominuli.

— **Právo veřejnosti** s uznáním vzájemnosti uděleno I. třídě ob. reálek v Kostelci n. Orl. a v Náchodě a soukr. gymnasiu v Mor. Ostravě, II. třídě soukr. gymnasia v Zábřeze, III. třídě soukr. gymnasia v Místku a soukr. reálky v Lipníce, IV. třídě soukr. reálky v Hodoníně.

— **Právo ku konání maturitních zkoušek** uděleno ob. gymnasiu v Králové Dvoře.

— **Návštěva Rakouských universit v zimním semestru r. 1897—98**: posluchačův 16.395 (+ 199),[1]) a sice na fakultě bohoslovecké 1054 (+ 15) + 146, právnické 7368 (+ 517) + 967, lékařské 3609 (— 308) + 707, filosofické 1564 (+ 156) + 980. Jednotlivé university dle počtu posluchačův: I. Vídeňská *5934* (— 170): fakulta bohoslovecká 166 (— 11) + 20 mimořádných, právnická 2515 (+ 216) + 454, lékařská 1503 (— 66) + 281, filosofická 650 (+ 75) + 345. II. Pražská česká *2839* (+ 52): boh. 137 (+ 4) + 2, právn. 1283 (+ 51) + 254, lék. 665 (— 93) + 26, filos. 320 (+45) + 152. III. Štyrskohradecká *1739* (+ 72): boh. 87 (+ 1) + 5, právn. 694 (+ 59) + 117, lék. 473 (— 36) + 157, fil. 112 (+ 17) + 94. IV. Lvovská *1726* (+ 170): bohosl. 237 (+ 12) + 71, právn. 1095 (+ 113) + 23, lék. 126 (+ 16) + 5, filos. 76 (— 9) + 93. V. Krakovská *1443* (+ 147): bohosl. 65 (+ 1) + 6, právn. 743 (+ 87) + 3, lék. 237 (— 55) + 57, fil. 169 (+ 23) + 163. VI. Pražská německá *1321* (— 70): boh. 36 (— 8) + 6, právn. 521 (— 6) + 71, lék. 389 (— 61) + 125, fil. 106 (— 7) + 67. VII. Insbrucká *1008* (+ 4): boh. 269 (+ 12) + 34, práv. 263 (+ 6) + 19, lék. 216 (— 13) + 56, fil. 111 (—3) + 40. VIII. Černovecká *385* (— 6): boh. 57 (+ 4) + 2, právn. 254 (— 9) + 26, fil. 20 (— 6) + 26.

— **Vysoké školy technické v Rakousku navštěvovalo v zimním semestru r. 1897—98** celkem 4218 (+ 591) posluchačův, a sice: Vídeňskou 1640 (+ 135), v Praze českou 961 (+ 127), ve Lvově 472 (+ 96), v Praze německou 463 (+ 70), v Brně 350 (+ 102), Štyrskohradeckou 324 (+ 53).

— **C. k. učiliště orientálních jazykův v Rakousku navštěvuje roku 1898** celkem 117 posluchačův (*z nich 5 dam*), a sice v kursu arabštiny 28, perštiny 16 (*z nich 1 dáma*), turečtiny 15 (*z nich 1 dáma*), srbštiny 19, ruštiny 34 (*z nich 2 dámy*), novořečtiny 5 (*z nich 1 dáma*).

— **Vysokou školu zemědělskou** ve Vídni navštěvuje roku 1898 celkem 351 posluchačův, a sice: řádných 290, mimořádných 61.

— **Uměleckou akademii v Praze** navštěvovalo v zimním semestru r. 1898 celkem 82 posluchačův, a sice: 73 malířův, 9 sochařův.

— **České st. průmyslové školy** navštěvuje roku 1898: v Praze [illegible] v Plzni 358, v Brně 378 žákův.

[1]) Proti loňsku.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Zpráva o stavu a činnosti Královské české společnosti nauk za rok 1897.

Přednesená ve veřejné schůzi výroční dne 1. února 1898.

Velectěné shromáždění!

Zprávu výroční jest mi zase zahájiti výčtem změn, které během roku minulého ve stavu osob naší Král. české společnosti se udály. Smrť sebrala hojnou žeň mezi našimi členy. Ještě roku 1896 zemřel, ač jsme o tom úředně se dověděli teprve letos, přespolní člen I. třídy Rudolf von Roth, Dr. fil., profesor řeči a literatury indické na universitě v Tubinkách, zvolen byv za člena našeho r. 1893. Letos pak se světem se rozžehnali: v únoru mimoř. člen I. třídy Dr. Vilém Gabler, býv. ředitel vyšší dívčí školy, jenž Společnosti naší náležel od roku 1871; v březnu dopisující člen I. třídy Dr. Gustav sv. pán Heider, bývalý odborný přednosta v ministerstvě kultu a vyučování (zvolen 1851); v dubnu dopisující člen II. třídy Dr. Jindřich Wankel, praktický lékař a slavný archaeolog v Olomouci (zvolen 1878) a přespolní člen téže třídy Edv. D. Cope, prof. mineralogie a palaeontologie na universitě ve Filadelfii (zvolen 1888); v srpnu mimořádný člen I. třídy Dr. Kliment Borový, bývalý prof. theologie, praelat scholastik metropolitní kapitoly u sv. Víta v Praze (zvolen 1884); konečně v prosinci zase tři členové, jeden mimoř. v I. třídě školní rada Karel Tieftrunk, c. k. řed. gymn. ve výsl. (zvolen r. 1867), druhý přespolní ve II. třídě Francesco Brioschi, italský senátor, ředitel král. vyš. ústavu technického v Miláně (zvol. 1872), třetí řádný člen I. třídy Konst. ryt. Höfler, jenž Společnosti náležel od r. 1856. Na místě jeho počet řádných členů první třídy doplnil dv. rada Dr. Hermen. Jireček, rytíř ze Samokova, jenž už loni z Vídně do Prahy se přestěhovav, měl dle statutu Společnosti právo přestoupiti z kategorie členů přespolních mezi členy řádné. Ztráta tedy činí letos celkem 9 členů. Aby se tyto ztráty nahradily, zvoleno jest hned ve schůzi, jež se konala dne 13. ledna 1897, 16 členů nových, a sice 6 členů přespolních v I. třídě, z nichžto dva bývali již členy dopisujícími a do vyšší kategorie přeneseni jsou, dva členové přespolní ve II. třídě, po dvou mimořádných v první i druhé třídě, 3 dopisující v první a jeden dopisující ve II. třídě.

Měla tedy Král. česká společnost nauk na konci r. 1897:

členů řádných v I. třídě (pro filos., dějepis a filologii)	12
ve II. tř. (pro mathematiku a přírodopis)	12
členy čestné	2
členů přespolních v I. třídě	23
„ „ v II. „	19
„ mimořádných v I. „	
„ „ v II. „	
„ dopisujících v I. „	
„ „ v II. „	
celkem . . .	

Řádní členové Společnosti za řízením běžných záležitostí sp.
konali za rok 1897 deset schůzí řádných, jednu mimořádnou —

z protokolů, jež se vedou o těchto schůzích, vytištěn jest níže v této výroční zprávě pod č. II.

Vědecká činnost Společnosti, která záleží v přednáškách a spisích uveřejňovaných, roku minulého brala se pravidelným svým chodem, ale vykazuje skoro dvakrát tolik čísel, co bylo roku předešlého. Třída filosoficko-historicko-filologická konala r. 1897 19 schůzí, ve kterých byly celkem 43 přednášky, jež buď sami měli nebo ku přečtení zaslali tito pánové:

11./I. 1. Prof. Dr. J. V. Novák: O symbolické stránce pansofie Komenského.

2. Ferd. Menčík: Úmluvy Vídeňské z r. 1725 a jejich následky.

25./I. 3. Alois Lisický: O vokalismu severozápadní hanáčiny.

4. Dr. Jaroslav Bidlo: Nekrologium polské větve Jednoty bratrské.

8./II. 5. JUDr. K. A. Adámek: O Adamitech na Hlinecku v XVIII. a XIX. stol. (Četl prof. Ant. Truhlář.)

6. Dr. J. Šimák: Hospodářská instrukce Desfourská z r. 1865.

22./II. 7. Dr. Jos. Čihula: Poměr Jednoty bratrské k Martinovi Lutherovi.

8./III. 8. Dr. H. Kollman: O listině papežského kollektora M. Jana z Moravy r. 1412.

22./III. 9. Prof. Dr. A. Ludwig: Uiber Ukalegon in Iliade und in Aeneis.

10. Eine besondere Dualform in Homer.

11. Uiber absolute Formen im Sanskrt und über den Praedicatsausdruck überhaupt.

5./IV. 12. Dr. Jan Krejčí: O knize Murkově: Deutsche Einflüsse auf die Anfänge der böhmischen Romantik.

13. Kamil Krofta: O poměru knihy Třeboňské k starým letopisům českým.

26./IV. 14. Dr. Herm. Jireček: O vlastních jmenech v rukopise Zelenohorském.

15. Dr. V. E. Mourek: Gebrauch des Casus im ahd. Tatian. Mit Parallelen aus der Bibelübersetzung der böhm. Brüder.

10./V. 16. Dr. Č. Zíbrt: Myslivecké obyčeje a pověry dle šesti rukopisů staročeských.

17. Dr. J. Šimák: Instrukce kostelníkům na panství Svijanském z r. 1645.

[illegible] 18. Dr. Arn. Kraus: Píseň svatovojtěšská Hospodi pomiluj ny a [illegible]oněm. leis Christe ginâdô.

[illegible] Archiv. Václ. Schulz: Osudy mrtvoly krále Jana Českého.

[illegible] Bibliothekář A. Patera: Historia de quodam raptore Bohemiae [illegible]acz nomine. (Z rukopisu Frankfurtského.)

[illegible]1. Dr. V. E. Mourek: Deutsche Spruchgedichte (z téhož rukop. [illegible]ankf.).

22. Prof. Dr. A. Ludwig: Der doppelte Stammbaum des Somavança im Mahâbhâratam.

14./VI. 23. Dr. J. Zubatý: Uiber gewisse Genitivendungen des Lettischen, Slavischen und Altindischen.

24. Zu den altindischen I-Stämmen.

25. Ant. Tomíček: Soudní artikulové z arcibiskupského panství Červeno-Řečického 1626—1667.

28./VI. 26. Dr. K. Chytil: Příspěvky k životopisu stavitele Matěje Rejska.

27. Dr. Č. Zíbrt: Pokusy o přirozené výklady pověr z počátku našeho století.

28. Dr. J. Krejčí: O Uhlandových studiích skandinavských.

12./VII. 29. Prof. Polych. Syrku: Poznámky o slovanských rukopisích ve sbírce Šafaříkově, chované v knihovně Českého Musea.

30. Dr. V. E. Mourek: Bericht über H. Winklers Germanische Casussyntax. I.

31. Archivář Václav Schulz: Popis velikého kříže zemského z r. 1480.

18./X. 32. Dr. J. Kalousek: Některé zajímavé dopisy biskupa Jana Filipce a brarta Tůmy Přeloučského, psané v letech 1490—1509 p. Vilémovi z Pernšteina.

25./X. 33. Dr. Čeněk Zíbrt: O mlynářských obyčejích a pověrách staročeských.

34. Dr. Vojt. Nováček: Matrika literátů Čáslavských.

8./XI. 35. Dr. J. V. Novák: O rektorské řeči M. Řehoře Pražského z r. 1476.

22./XI. 36. Prof. Dr. Zikmud Winter: O vyučování na Karlově akademii v XVI. věku.

37. Prof. Dr. A. Ludwig: Uiber Ilias B. 73. flg. und Z. 168—169.

38. Uiber die indische Sage von Purûrava und Urvaçi.

39. Uiber das Gebet der Mazdayaçne genannt Ahunavairya.

6./XII. 40. Prof. Dr. V. E. Mourek: O Palackém jakožto redaktoru německého časopisu vlastekeckého musea. (Monatschrift des vaterländischen Museums, Jahrbücher des v. M.)

41. Prof. Dr. A. Ludwig: Die Diapeira Il. B. 73. flg. posthomerisch.

20./XII. 42. ThDr. Vinc. Oehm: Protokol reformační kommisse konané r. 1628 v krajích Bechyňském, Prácheňském a Plzeňském

43. Archivář Václav Schulz: Bohemica v Hamburce, Kielr a v Roztoku.

Přednášeli pp.: Dr. Adámek (1), Dr. Čihula (1), Dr. Chytil (1), H. Jireček (1), prof. Dr. Kalousek (1), Dr. Kollmann (1), Dr. A. I (1), Dr. Krejčí (2), Kamil Krofta (1), A. Lisický (1), prof. Dr. Ludwig Ferd. Menčík (1), prof. Dr. V. E. Mourek (4), prof. Dr. J. V. N...

Dr. V. Nováček (1), Dr. V. Oehm (1), bibliothekář A. Patera (1), prof. P. Syrku (1), Dr. J. Šimák (2), archivář Václav Schulz (3), A. Tomíček (1), prof. Dr. Z. Winter (1), Dr. Č. Zíbrt (3), prof. Dr. J. Zubatý (2).

Ve třídě pro mathematické a přírodní vědy bylo 18 schůzí a 75 přednášek, jež měli:

15./I. 1. Prof. Dr. F. J. Studnička: Příspěvky k nauce o determinantech mocninných a sestavných.

2. Prof. Dr. F. Vejdovský: Dnešní stav otázky oplození vajíčka a kinetického dělení buněčného.

3. Doc. Dr. J. Barvíř: O zelenavém pyroxenickém granulitu od Adolfova.

4. Prof. Dr. J. Frejlach: Příspěvek k poznání neformetrických poměrů zemí Sudetských.

5. Assist. K. Tocl: O některých formách rodu Xanthium.

6. Prof. K. Küpper: Poznámka o projektivném vývoji C^{2n+v}.

7. Fr. Rogel: Kombinatorische Beziehungen zwischen den Summen von Theilerpotenzen.

29./I. 8. Doc. Dr. J. Barvíř: O sferolitech prehnitu v tuze Schwarzbašské.

9. Dr. Al. Mrázek: O novém tvaru Myxosporidií z Limnodrila.

10. Prof. Č. Zahálka: Pásmo I. — Perucké, křídového útvaru v Poohří.

11. Prof. Fr. Klapálek: Příspěvek k znalosti vývoje českých Hydroptilid.

12./II. 12. Prof. Dr. F. J. Studnička: Nový důkaz poučky Borchardtovy o jakosti kořenů rovnic algebraických.

13. Doc. Dr. J. Barvíř: O adinole a porfyritu z úpatí Holého vrchu u Psár (v okr. Jílovském).

26./II. 14. Doc. Dr. J. Barvíř: O šedém granulitu od Holubova.

15. Prof. Dr. F. J. Studnička: O zvláštních determinantech sestavných.

16. Prof. Č. Zahálka: Pásmo II. — Korycanské, křídového útvaru v Poohří.

17. Prof. Fr. Klapálek: Obojetník kobylky zelené (Locusta viridissima L.).

12./III. 18. Dr. J. Matiegka: O době dospělosti dívek v Čechách.

19. Doc. Dr. J. Barvíř: O křemenech ze serpentinů moravských.

20. Assist. E. Votoček: Kondensace methylfurolu s floroglucinem.

21. J. V. Želízko: Příspěvky k studiu Bělohorských opuk u Nového Strašecí.

22. Prof. F. J. Studnička: Nový příspěvek k nauce o determinantech mocninných a sestavných.

23. Prof. Dr. J. Palacký: Ukázky z flory Madagaskarské.

24. Doc. Dr. J. Barvíř: O stopách rostlinné struktury v grafitu Schwarzbašském, v buližníkovitých břidlicích ze Šárky a v uhlí z diabasu od Řeporej.

25. Dr. B. Katzer: O veletoku Amazonském.

30./IV. 26. Doc. Dr. J. Barvíř: O zlatokopných pracích u Vltavy JJZ od Jílového.

27. Prof. Dr. A. Hansgirg: O biologii a morfologii pelu.

28. Vl. Staněk: O účinku sirníku amonatého v některé sirníky těžkých kovů a o dvou nových sirantimonanech amonatých.

29. Prof. Dr. F. J. Studnička: Nová poučka z theorie čísel.

30. Prof. Gino Loria: O integrálech Eulerových.

31. Prof. Č. Zahálka: Pásmo III. — Bělohorské, křídového útvaru v Poohří.

14./V. 32. Em. Rádl: Gabbro ze Studeného v okolí Jílovském.

28./V. 33. Prof. Dr. J. Woldřich: Přehled diluviální a předhistorické fauny obratlovců z českého massivu.

34. Prof. Dr. Fr. Bayer: Nový nález ještěra Polyptychodon Ow.

35. J. Soukup: Porfyrovitý augitický diorit z Hučic u Březnice.

36. E. Votoček a O. Luxa: Zjednodušený způsob redukce kysličníku měďičnatého při určování invertního cukru.

37. Prof. Dr. M. Lerch: Některé vzorce spadající do theorie funkcí elliptických a Eulerových.

11./VI. 38. Prof. Dr. J. Horbaczewski: O krystallovaném xanthinu a guaninu.

39. Prof. K. Küpper: Die primitiven und imprimitiven Specialgruppen auf C_p^n.

25./VI. 40. Dr. Al. Mrázek: Archigetes appendiculatus. Ratz.

41. Dr. B. Němec: Cytologická pozorování na vrcholcích rostlinných.

42. F. Slavík: O pyroxeno-biotitické rule rudonosné u Světlé nad Sázavou.

43. Prof. Dr. V. Láska: Příspěvek k integraci číselných rovnic differenciálných.

44. O hlavních rovnicích v geodesii.

45. Prof. Dr. F. J. Studnička: Nové upotřebení determinantů mocninných.

46. Prof. A. Pleskot: O mezích kořenů rovnice s toliko kořeny.

9./VII. 47. Doc. Dr. L. Čelakovský: O akrotropismu houby … monosporus.

48. Dr. Jar. Jahn: O kambriu mezi Lohovicemi a Týřo…

49. Jos. Hanuš: Kvantitativní stanovení antimonu met… měrnou.

50. Jaromír Staněk: O siroantimoničnanu a sirocíničitanu amonatém.

51. Prof. Dr. M. Lerch: Nové řady pro konstantu Eulerovu.

52. Některé analogie řad Gaussových.

53. Inž. Fr. Rogel: Rozvinutí některých úkolů z číselné nauky v nekonečné řady.

23./VII. 54. Dr. F. K. Studnička: O histologické stavbě chordy dorsalis a o t. ř. chrupavce chordální.

55. Prof. Dr. A. Bělohoubek: Účinek aminů ve chloralhydrát.

56. Dr. B. Katzer: Devon Amazonský a jeho vztah k jiným územím devonským.

15./X. 57. Doc. Dr. J. Barvíř: O některých pozoruhodných zjevech ve struktuře grafitu od Černého potoka v jižních Čechách.

58. Prof. A. Hofmann: Nový nález Berthieritu u Bohutína.

59. Cervulín z hnědého uhlí českého.

60. Prof. Č. Zahálka: Pásmo IV. — Dřínovské, křídového útvaru v Poohří.

61. Prof. Fr. Rogel: Transformace arithmetických řad.

29./X. 62. Doc. Dr. J. Barvíř: Další poznámky geologické o okolí Nového Knína.

12./XI. 63. Prof. Dr. F. Koláček: Theorie světelného pohybu v ústředích anisotropických provedena cestou induktivnou.

64. Prof. Dr. L. Čelakovský: Van Tieghemův nový výklad dělohy trav.

65. K. Anderlík a E. Votoček: O nové pryskyřičné kys. řepové.

26./XI. 66. Dr. A. Mrázek: O embryonálném vývoji rodu Asplanchna.

67. Dr. J. F. Babor: Příspěvek k poznání české nemořské fauny třetihorní měkkýšů.

68. Prof. Gino Loria: O přeměně a vyčíslení zvláštního druhu determinantů.

69. E. Votoček: O určování methylovaných pentós I.

70. J. Hanuš: Chování se některých sirníků vůči siranu železnatému.

71. Vrch. inspek. F. Schröckenstein: Poznámky o českosaském zemětřesení v říjnu a listopadu r. 1897.

2. Prof. F. Klapálek: Dodatky k seznamu českých Trichopter za 1894—1896.

73. Dr. F. K. Studnička: O struktuře kutikuly a tvoření se této spojení mezibuničních v epidermis.

1 74. Dr. F. K. Studnička: O zchrupavčitělých vláknech ve vazivu kterých živočichů.

Dr. K. Šulc: Studie o coccidech II.

Přednášeli pp.: Andrlík (1), Babor (1), Barvíř (9), Bayer (1), Bělohoubek Aug. (1), prof. Čelakovský (1), doc. Čelakovský (1), Frejlach (1), Hansgirg (1), Hanuš (2), Hofmann (3), Horbaczewski (1), Jahn (1), Katzer (2), Klapálek (3), Koláček (1), Küpper (2), Láska (3), Laxa (1), Lerch (4), Loria (2), Matiegka (1), Mrázek (3), Němec (1), Palacký (1), Pleskot (1), Rádl (1), Rogel (3), Slavík (1), Soukup (1), Staněk (2), dv. rada Studnička (6), Dr. Studnička (3), Schröckenstein (1), Šulc (1), Tocl (1), Vejdovský (1), Votoček (4), Woldřich (1), Zahálka (4), Želízko (1).

Tyto přednášky a vědecké rozpravy, jež pocházejí dílem od členů, dílem od nečlenů, z věčší části vytištěny jsou ve Věstníku Král. české společnosti nauk za r. 1897, jenž za krátko se bude vydávati jako obyčejně rozdělený dle dvou tříd.

Z fondu jubilejního, jejž nejmenovaný příznivec vědecké literatury české založil při naší Společnosti k odměňování a uveřejňování vědeckých prací jazykem českým sepsaných, letos vytištěn byl spis k soutěži na r. 1896 podaný pod názvem „O determinantech mocninných a sestavných“ s heslem „Les mathematiques pures sont une clef d'or qui ouvre toutes les sciences. Duruy“, jehož spisovatelem jest p. dvorní rada prof. české university Dr. F. J. Studnička.

K soutěži na r. 1897 vypsané byl podán hned v únoru objemný spis historický „O válečnictví husitském“ s heslem „Sanitas“ a koncem prosince druhý obsáhlý spis pod názvem „Knihy dvoje o životě na vysokých školách Pražských v l. 1409—1620“ s heslem „Ludia sme chybní“. — O posouzení obou těchto prací jsou požádáni pp. prof. vl. rada W. W. Tomek a Dr. Jos. Kalousek.

Na rok 1898 vypsána soutěž nová, dopadající dnem 31. prosince o 5. hod. odpol.

Jmění jubilejního fondu základní dělá nyní 35.000 zl. renty papírové. Na počátku r. 1897 bylo vydajných peněz 8066 zl. 14 kr., do konce roku s příjmy na úrocích 9669 zl. 77 kr. Vydání činilo 3077 zl. 8 kr., zbývá tedy vydajných peněz 6592 zl. 69 kr.

Pod vědeckým řízením Společnosti nauk a redakcí prof. Josefa Kalouska vydává se Archiv český, na nějž sněm království českého povoluje zvláštní roční dotaci. Ku konci roku 1897 vyšel díl XVI. o 613 str. 4°, jenž obsahuje dopisy Viléma z Pernšteina z let 1480—1520 a listiny vztahující se ke statkům moravským i českým téhož znamenitého pána českého z let 1304—1501. Také díl XVII. bude obsahovati písemnosti Pernšteinské, jež všechny sebral a k tisku upravil zemský archivář Frant. Dvorský.

Knihovna Společnosti množila se roku minulého jako vždy hlavně vé- měnou publikací s jinými učenými sbory, z části také dary nebo koupí. měnou za rok 1897 přibyly 1582 svazky (o 52 sv. více nežli r. 1{ darem 90 (o 46 sv. více), koupí 58 (+ 13), celkem 1730 svazků (+ svazků).

U výměnu se Společností naší za rok minulý vstoupily nově tyto s a ústavy:

American Oriental Society (New Haven Conn.).

Academia Mexicana di Ciencias exactas, fisicas y naturales.
Geografičeskoje Obščestvo v Orenburku.
Městský archiv v Brašově (Kronstadt) v Sedmihradech.
Numismatická a archaeologická společnost v Montrealu v Kanadě.
American Museum of Natural History v New-Yorku.
Historical & Scientific Association v Duluthě. Minn.
R. Scuola Superiore di Agricoltura v Portici.
Towarzystwo ludoznawcze ve Lvově.
Fishery Board for Scotland v Edinburce.
Senckenberská přírodopisná Společnost ve Frankfurtě n. Mohanem.

Učených společností a ústavů, s nimiž naše Společnost vyměňuje si publikace, jest 374; z těch připadá 60 na mocnářství Rakousko-uherské, 91 na říši Německou, 11 na Švýcary, 18 na Velkou Britannii a Irsko, 14 na Hollandsko, Belgii a Lucemburk, 24 na Francii, 15 na Italii, 1 na Španěly, 15 na Švédy, Norvéžsko a Dánsko, 24 na Rusko, po 1 na Srbsko, Bulharsko a Řecko, 2 na Rumunsko, 3 na Nizozemskou Indii, 2 na Žaponsko, 2 na Afriku, 82 na různé části Ameriky, 7 na Australii, t. j. starobylá a staroslavná naše Společnost je v čilé záměně vymożeností vědeckých skutečně s celým vzdělaným světem.

Darem přispěli k rozmnožení knihovny c. k. ministerstvo kultu a vyučování ve Vídni, c. k. místodržitelství v Praze, c. k. zemská vláda Bosny a Hercegoviny v Sarajevě, R. ministero della istruzione publica v Římě, kr. ministerstvo osad nizozemské a král. angl. ústav geologický v Londýně (Geological Survey of the United Kingdom). Pak pánové: Prof. M. Bloomfield, P. O. P. Denifle, prof. Dr. S. Dickstein, M. M. Draghicénu, Dr. J. Frejlach, prof. Ch. Hermite, hr. Karolyi de Nagy-Karoly, Dr. O. Kuntze, S. P. Langley, Ch. R. Lanman, Aug. Le Jolis, E. Lemoine, Dr. M. Lerch, C. Lewis, Dr. P. Mansion, Dr. P. Matković, Dr. Ar. Muka, Dr. Wł. Nehring, F. J. Obenrauch, Dr. Jos. Pospíšil, Dr. Saint Lager, dv. r. prof. Dr. F. J. Studnička, Jos. Sýkora, prof. Dr. F. G. Teixera, prof. Dr. J. N. Woldřich, J. V. Želízko. Konečné Archiv bratrské Jednoty v Ochranově.

Všem šlechetným dárcům buďtež tímto vzdány díky nejsrdečnější.

Povinné exempláře spisů Společnosti dostávají se dle statutu všem členům, a to členům řádným po jednom výtisku všech publikací, ostatním zpráva výroční a Věstník s rozpravami své třídy. Mimo to Společnost darem dává své spisy od dřívějších let těmto úřadům a sborům: c. k. ministerstvu kultu a vyučování ve Vídni, zemskému výboru král. česk., c. k. svěř. rodinné knihovně císařské a c. k. dvorní knihovně ve Vídni, c. k. ústavu pr[illegible] [illegible]ouský dějezpyt ve Vídni, knihovně c. k. university v Praze, knihovně c. [illegible]ys. škol technických v Praze, c. k. studijní knihovně v Olomouci, c. k. [illegible]. semináři při české fakultě filosof. v Praze, c. k. báňské akademii v [illegible]rami, cís. knihovně universitní v Petrohradě, bibliothèque nationale v [illegible]ži, sdružení theologů „Růže Sušilova“, Klubu historickému, Klubu příro[illegible]ědeckému, akademickému čtenářskému spolku, spolku čtenářskému a ře[illegible]ému „Slavia“, spolku právnickému „Všehrd“, čtenářskému spolku německ[illegible] [illegible]tudujících, vesměs v Praze; akadem. čtenářským spolkům v Berlíně, v [illegible], ve Štýrském Hradci, v Lipsku a ve Vídni.

K tomu letos usneseno darem dávati spisy naše knihovně umělecko-průmyslového musea v Rudolfině, knihovně akademie hraběte Straky, archivu král. hlav. města Prahy, archivu bratrské Jednoty v Ochranově.

Knihovnám středních škol rakouských Společnosť své publikace postupuje za polovici nákladu výrobního.

Že Společnosť své úkoly vědecké naznačenými právě směry mohla konati zdárně, to po stránce hmotné záviselo na podporách, jichžto se jí už dlouhou řadu let dostává od veleslavného sněmu království Českého a od vys. c. k. ministeria kultu a vyučování. Buďtež za tyto podpory zde vzdány díky nejvřelejší.

V Praze, 1. února 1898.

Prof. Dr. *V. E. Mourek*, hlavní tajemník.

Královská Česká Společnosť nauk.

Třída I. (*filosoficko-historicko-jazykozpytná*). Dne 7. února přednášeli: prof. Dr. *Goll* o Palackého spisu „Würdigung der alten böhmischen Geschichtsschreiber"; prof. A. *Ludwig* o kolísání místních názorů v Iliadě. — V pondělí dne 21. února přednášeli: prof. Jan *Šafránek* „O zápase za právo jazyka českého na školách 1776—1848"; Dr. Václav *Novotný* „O listech Husových". — V pondělí dne 7. března přednášeli: H. *Kollmann* „O vzniku solné pokladny k účelům církevním v Čechách" a Dr. V. *Nováček* „O veřejné správě ve vsi Šetějovicích 1600—1622".

Třída II. (*mathematicko-přírodovědecká*). V pátek dne 28. ledna přednášeli: Dr. B. *Němec* „O abnormálních karyokinesách v kořenech Allia". Prof. Dr. K. Vrba předložil pojednání pana prof. Č. *Zahálky* v Roudnici „Pásmo V. (Roudnické) křídového útvaru v Poohří". — V pátek dne 11. února předložil dvorní rada prof. Dr. F. J. *Studnička* pojednání p. prof. Dra M. *Petroviće* v Bělehradě: „O residui funkcí určených differenciálními rovnicemi vyšších stupňů" a „O nové souřadnicové soustavě polokřivkové". — V pátek dne 25. února přednášel assistent Em. *Votoček* „O cukrových složkách konvolvulinu, solaninu a jiných glykosidů". Professor Dr. K. Vrba předložil pojednání prof. Č. *Zahálky* v Roudnici „Pásmo VIII. křídového útvaru v Poohří" a prof. Dra A. *Krejčího* v Karlíně „Příspěvek k morfologii titanitu".

Královská Česká Společnosť nauk konala dne 9. února mimořádnou schůzi, ve které se rozhodovalo o dvou objemných historických spisech, jež byly předloženy r. 1897 k soutěži o ceny jubilejního fondu. Nejprve četly se posudky odborníků o těchto spisech podané a poněvadž všecky souhlasily v nepodmíněné pochvale, oběma spisům přiřčeny jsou ceny a [illegible]vřeno je dáti do tisku Po té otevřeny jsou obálky s hesly, jež k [illegible] pisům přiloženy byly, a spisovatelem díla „O husitském válečnictví" ob[illegible] se advokát JUDr. Hugo Toman, původcem „Knih dvojích o životě [illegible]sokých školách Pražských v l. 1409—1620" gymnasiální prof. Dr. Z[illegible] Winter. „Husitské válečnictví" vydáno bude vlastním nákladem jubile[illegible] fondu; tisk díla Wintrova s povolením příspěvků na náklad ponechá se [illegible]tici české, která již jiné dílo téhož spisovatele s předmětem tímto so[illegible] vydala. — Následující řádné sezení společnosti dospělo k srdečné [illegible]

ctěnému předsedovi vlád. radovi prof. Dr. W. W. Tomkovi, který v únoru r. 1848, t. j. právě před 50 lety, zvolen byl řádným členem. Místopředseda dv. rada ryt Kořistka z té příčiny měl k němu nelíčenou, ale hluboce cítěnou řeč, ve které jemu k tomuto zajisté vzácnému jubileu blahopřál, jeho zásluhy o společnosť a věou vůbec vytkl a výraz dal srdečné tužbě všech členů, aby jim popřáno bylo viděti jej ještě mnohá leta v čele společnosti, jejíž oporou a ozdobou tak dlouho byl. Vlád. rada Tomek, jenž na svá požehnaná leta těší se mladické svěžesti, dne 31. března t. r. slavil 80leté narozeniny.

Královská Česká Společnosť nauk v řádné schůzi své, konané dne 9. března za příčinou neobyčejně hojné činnosti publikační za loňský rok a hledíc k tomu, že i letos bude míti značná vydání mimořádná, usnesla se *od března t. r. až na další ustanovení zcela zastaviti obvyklé dosud peněžité honoráře za příspěvky do „Věstníků“* svých obou tříd; naproti tomu spisovatelé budou dostávati jako dosud po padesáti zvláštních otiscích svých pojednání.

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

(Pokračování.)

Před odvodem chasa utíkávala do lesů, zejmena v r. 1797 mnozí chasníci uprchli do lesů, zajímali rekrutu a vzali ji k sobě na lesy. Proti zbojnictvu této chasy byla učiněna rozsáhlá opatření a konány prohlídky lesní, konečně i vojsko bylo posláno do dědin k pomezí českomoravskému, aby zbojníky schytalo.

Vzpoury a rozepře dominikalistů v I. polovici XIX. věku, zvláště r. 1840 v okolí Svrateckém, byly posledním věčším pozoruhodným projevem snah po úplném vybavení se lidu poddaného na Hlinecku ze svazků a poměrů poddanských, jež před r. 1848 lid tísnily.

Paměti Jana Jiřího Haranta z Polžic a z Bezdružic od r. 1624 do r. 1648. Vydal Ferdinand Menčík. (Historického archivu číslo 10.) V Praze 1897.

Paměti Jana Jiřího Haranta, bratra popraveného direktora Krištofa, jsou jedním z nečetných českých pramenů, které pojednávají o událostech po ...lohorských. Harant, jsa věrným stoupencem evangelického učení, opustil r. ...627, kdy vydány byly mandáty, aby dosud v Čechách prodlévající neka... líci zemi opustili, rodný svůj kraj a uchýlil se do sousedních Bavor, kd... v městě Hofu trvalý stánek svůj rozložil. Podávají sice jeho paměti mi... né události z jeho soukromého života, avšak věčší měrou dotýkají se po... ických, hlavně válečných událostí v Čechách a v Němcích, mnohdy i ...álostí důležitých, které v cizích krajinách se sběhly. Až do r. 1627 vy... uje příběhy hlavně rodinné, hlavně události rodin usedlých v Klatovsku, za... v to svůj vlastní úsudek o věcech českých. Po r. 1627 až do

r. 1648 mimo svou rodinu zabývá se jen příbuznými rody, které s ním volily vyhnanství, věčší ještě pozornost věnuje běhům válečným, které jako ostatní exulanti pilně sledoval, dlouho naději k návratu do vlasti chovaje. Co jako očitý svědek o lokálních příbězích vypravuje o Hofu a jiných městech, jsouc dosti obšírné, jest důležito i pro místní historii. Rokem 1648 jeho paměti se ukončují. Došel až k míru vestfalskému, jenž i jeho naděje sklamal. Zdali déle ještě ve vyhnanství žil, jak myslíme, nám ani paměti ani jiné prameny nevypravují.

Soustavný úvod ve studium nového řízeni soudního. Díl I.: Část všeobecná (str. 384). Podává Dr. Emil Ott, c. k. dvorní rada, universitní professor a řádný člen České Akademie. Věnoval za přijetí do České Akademie. Předloženo dne 26. února 1897. V Praze 1897.

Obrat vážný nastane v soudnictví civilním co nejdříve. Soudní řád Josefínský, poslední zákon přímo spočívající na utěšeném vývoji obecného práva v Čechách, pozbude platnosti své, a nové řízení soudní, upravené podle vzorů francouzsko-německých, opanuje pole. Ústrojí soudů valně pozměněné, jinaké roztřídění právomoci a příslušnosti jejich a řízení podstatně odchylující se od platných zásad i forem zavládnou. Soudcové a zástupcové stran vzdáti se musí běžné jim nauky a obvyklé praxe a osvojiti sobě formální právo co do základů a podrobností různé od nyní zavazujícího. Nesnadný to úkol, dvojnásob obtížný, není-li vhodného vodítka.

K tomu druží se, že při zkouškách theoretických i praktických požaduje se již znalosti procesu v životě potud se neosvědčujícího. Potřebí tudíž co nejdříve pomůcky učební, která by uváděla ve studium řízení nového.

Povzbuzen byv hojným i čestným vyzváním, jehož se skladateli spisu dostalo od vynikajících zástupců soudnictví a advokacie, aby výklady své akademické o novém právu procesním, jež v minulém roce (1895—96) se schválením správy vyučovací sám jediný z učitelů práva procesního na rakouských vysokých školách odbýval, širším kruhům učinil přístupnými, ustoupil po důvodném váhání od původního úmyslu, teprve později vydati dílo souborné. Vzhledem k nalehavým potřebám života odvážil se pokusu nesnadného, jehož provedením vykonána býti má čestná povinnost k právnictvu našemu.

Nesnáze četné a značné bylo však překonati při uskutečňování zámyslu. Pamětliv jsa známého výroku Savigniho, jejž pronesl v duchaplné úvaze své o tom, zdali doba naše povolána jest k vydávání zákonů, chtěl skladatel spisu podati výklady, jež by sbližovaly praxi s theorií a navzájem. Dílo zamýšlené mělo vyložiti základy právních zařízení, ale též objasniti důsledky plynoucí ze zásad vytknutých pro život právní. Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního nesměl býti jen stručným náčrtkem nejčelnějších
mětů se dotýkajícím, nýbrž pomůckou usnadňující rozhled i vnikání v pods
nových ústavů právních, zároveň ale návodem rozebírajícím dosah důle
podrobnějších předpisů zákona. Nevyjíti při tom z pravé míry, bylo ú
choulostivým. Poměrná nesouměrnost výkladů — vyskytla-li se snad kd
nutně tím podmíněna byla, že v jedno sloučiti slušelo rozbory theor
předkem pro síně učební určené s poznámkami přihlížejícími k potřeb
vícím se v síních soudních.

K obtíži dotčené pojila se další. Měla-li totiž práce vyhověti poněkud účelu svému, nezbývalo než aby přimknula se co nejvíce k soustavě zákona o řízení soudním, ač látku svou čerpá z celého souboru zákonů, jimiž opravná obnova řízení soudního došla uskutečnění. Nebylo lze volně sobě počínati co do soustavy výkladů, nýbrž nezbytno, v mnohém podříditi mocný požadavek logické přesnosti a důslednosti systému závažným ohledům vhodnosti, hlavně pak tomu, aby usnadněno bylo studium. Ústupky v tom směru činěné vesměs podmíněny jsou účelností naléhavou.

Co se tkne spůsobu pojednávání, jsou jeho základem předpisy zákona v souvislosti své. Při vyličování příkazů a zákazů z nich vyplývajících a při výkladu norem právních bylo se vynasnaženo, v soulad uvésti předpisy jednotlivé na první pohled zdánlivě sobě odporující. Přečasto šetřiti slušelo obdoby, jejíž použití zákon sám na přečetných místech velí; neboť vedle práva zjevného právu skrytému stejnou péči věnovati nutno. Přípravných prací zákonodárných, obzvláště odůvodnění vládních osnov těch kterých zákonů jakož i příslušných zpráv permanenčních výborů sněmoven použito bylo jen potud, pokud objevují zámysly i podněty těchto zákonodárných činitelů stran předpisů sankcí došlých aneb pokud podávají výklady svou přesvědčivostí se doporučující. K vývoji historickému a k zákonodárství cizímu poukazováno bylo měrou tou, pokud toho nezbytně třeba bylo, aby vystižen byl dosah práva nového.

Změnou zákonodárství nepozbyly ceny povšechné výtěžky písemnictví procesního; nezamlouvá se však i není potřebí z bohaté literatury obecného, rakouského a partikulárního práva v Němcích vážiti četné citáty na vědecké pravdy vůbec uznané. Dovolávání se dokladů na dotvrzenou z hojných důkladných prací pojednávajících o upravení řízení soudního, jaké spůsobila nejvýznamnější dvě díla zákonodárná tohoto století v oboru řízení soudního, totiž Code de procedure civile ze dne 14. dubna 1806 a německý řád soudní ze dne 30. ledna 1877, nebylo by na místě v pomůcce, která má sloužiti prvnímu rozhlédnutí se po poli rozlehlém. Ostatně prvky z procesu francouzského v právo naše převzaté dočkaly se četných i vážných přeměn, prošedše praxí Porýnska a legislací Bádenska, Hannoverska, Virtemberska a Bavorska i četnými osnovami ve vzor našemu zákonodárství sloužívší, totiž v soudní řád pro říši německou. Poměr pak nového našeho práva formálního k německému, z něhož reforma našeho řízení arciť valnou měrou, ačkoli rozvážným a kritickým spůsobem vážila, není podobný onomu v oboru práva obchodního aneb dokonce směnečného, pročež by citáty z komentářů německého sd. ř. čtenáře jen uváděti mohly na scestí. Nemá tím v nejmenším osvědčován býti nedostatek aneb neochota ocenění skvělých zásluh o rozkvět literatury procesní, jichž sobě pod vůdcovstvím slovutného nestora vědy této, Julia Viléma Plancka, dobyli vynikající učenci i praktikové němečtí, počtem valným závodíce o důmyslné prohloubání a pilné spracování nové legislací. Ne[illegible] u nevděkem by bylo tajiti toho, že z mocných i bohatých těch zřídel spi[illegible] němž zde podle pravidel akademie skladatel sám zprávu podává, ho[illegible] i s povděkem čerpal, vyvozuje přiměřené důsledky pro právo naše z [illegible] a rozborů ve spisech oněch podaných.

[illegible]tel práce nedopouštěl dále, aby zaznamenána byla všechna rozbíhající [illegible] porůznu mínění, projevená dosud o jednotlivostech jak v časopisech od[illegible]rných, tak i v publikacích a pokusech samostatných. Není tudíž arci po[illegible]stavný úvod ve studium nového řízení soudního krášlen širokým

lemem a obrubou hojných citátů snadně shrnutých, který připomíná někdy v moderních tiscích středověké rukopisy pramenů práva, v nichž litera legis úpí pode jhem gloss kolkolem ji svírajících. Pokud toho potřeba kázala, polemika věcná vhodně čelila názorům, jež v praxi mohly by státi se osudnými, pamětliva jsouc toho, že pravda vědě jest cílem nejvyšším. Ovšem nesluší chodce po neznámém kraji varovati před tím, aby nesledoval každou matnou stopu, nýbrž jen zrak jeho obraceti k patníkům bezpečnou dráhu vykazujícím. Tolik na objasnění záměru a provedení jeho.

Nutno však ještě dotknouti se soustavy výkladů. Proces jest ústrojí, v němž různí živlové pracují k cíli společnému, totiž aby spor rozsudkem došel konečného určení pro všechny časy budoucí. Nelze podstatu jeho poznati snad z popisu celého postupu, nýbrž jen z vylíčení různorodé, avšak k témuž cíli tíhnoucí činnosti stran i soudce. Tomu pak jediné vyhoví soustavné vyličování. Soustava pojednávání o jistém předmětu, podmíněna jsouc podstatou jeho, nutně jest individuální. Nelze tudíž vtěsnati výklady o procesu v systém libovolně utvořený, nýbrž vřaditi látku podle kostry, již proces sám poskytuje.

Zákonodárství postačuje k dosažení účelu svého, jestliže vytkne praktické důsledky toho, k čemu směřuje. Věda nemůže přestati na pouhém výkladu ustanovení zákonných, nýbrž má zákonem prohlášená pravidla právní spořádati podle hledišť povšechných, pronikati je, důsledky z nich vyvozovati a výtěžky dovozené co nejpřehledněji spojovati.

Tím právní předpisy pozbývají rázu příkazů a zákazů zákonem vyslovených a stávají se prvky a jakostmi ústavů právních vyvozenými logickým rozpřádáním a opětným shrnováním důsledků z pravidel zákona.

Soustavný výklad dopouští konečně, aby i k tomu přihlíženo bylo, co není v zákoně vysloveno, co však hlásá způsob uspořádání i mlčení jeho, jakož i k tomu, čeho zákon dosíci chtěl v mocném proudu vývoje práva.

Soustavný úvod v I. právě vydané části všeobecné vystihnouti musí předmět řízení sporného, seznámiti dále s osobami v řízení vystupujícími a vyložiti konečně vše, co se součinnosti stran a soudu vůbec týče.

Předeslati sluší objasnění pojmu procesu a exekuce, pak stručně nastíniti dějiny nové legislací a naznačiti prameny zákonné a právní povahu předpisů o řízení soudním, konečně vytknouti meze místní a časové nového práva procesního.

Předmětem řízení sporného jsou soukromoprávní záležitosti sporné. Slušelo tudíž předkem vytknouti určitě hranice oboru sporného řízení od trestního vzhledem k soukromoprávním účinkům trestních skutků, pak řízení správního (administrativního) vyřizováním veřejnoprávních záleži se zanášejícího a od nesporného řízení, jež týmže předmětem jako pr avšak s jiného hlediska a za jinakým účelem se zabývá. Po vylíčení dílů při tom rozhodných i vzájemných styků různých těch oborů, ja projednávání o věci, tak i při vymáhání nároků již určených, přistou bylo k pojednání o osobách, které nezbytně účastenství mají ve sporu (sc i strany), a o těch, které jen podružně vystupují, podporujíce aneb d jíce činnost oněch.

Zevrubněji probrati slušelo základy organisace soudnictví, právomocnosť a příslušnosť (předmětnou i místní) soudu, jakož i nastíniti právní postavení pomocných orgánů soudu.

V nauce o stranách (žalobci a žalovaném) objasněna byla spůsobilosť podmětů právních, býti stranou, a jejich spůsobilosť procesní, jakož i právní následky toho, jestliže se nedostávalo posléze dotčené. Zevrubně uvažováno bylo o sdružení se několika podmětů právních k společnému útoku aneb shrnutí několik jich touže žalobou žalovaných k pospolité obraně (litis consortium), při čemž co do podrobností probráno bylo právní postavení jak samostatného, tak i nerozlučného společenství v rozepři.

Jelikož pak za sporu mezi dvěma stranami již vedeného kdos třetí domáhati se může věci aneb práva, o němž ve sporu tom jde, žalobou na obě původní strany podanou (hlavní intervencí) aneb dokonce za řízení exekučního prováděného vítězem proti padlému odpůrci vystoupiti může kdosi, komuž přísluší na předmět exekucí dotknutý právo, jež vedení práva nepřípustným činí (exekuční intervence), vypsány byly podmínky i účinky těchto procesních zápletků.

Činnosť stran doplňují, pokud tyto samy procesně nespůsobilými jsou, zákonní zástupci jejich, pokud se jim však spůsobilosti procesní dostává, podporují strany při vedení sporu osoby přidružující se po vzešlém sporu ke kterékoli ze stran, aby jí k vítězství pomáhaly, samy v tom majíce právního zájmu (vedlejší intervenienti), a konečně zmocněnci k provedení sporu zřízení. Poněvadž však k vedlejší intervencí dochází často odpovědí sporu a opět jmenování auktora k ní podobným spůsobem se provádí, pojednáno bylo prve o těchto právních útvarech pod heslem: účastenství osob třetích vedle stran ve sporu, nežli přistoupeno bylo k výkladům o projednávání sporu zmocněnci na místě stran.

Nutno při zmocnění ke sporu činiti rozdílu mezi zmocněnci obecnými a státem zvláště oprávněnými, advokáty a notáři. Co se advokátů týče, probrán byl úkol a organisace advokacie a vylíčen dosah nezbytného zastupování jimi. K tomu pak pojí se zevrubné vytčení rozdílů plné moci procesní, již advokátu po zákonu udíleti nutno, a jinakého zmocnění ke sporu, pak uvážení postavení spoluzmocněnců a právního významu nedostávajícího se vůbec zmocnění ke sporu.

Vhodným závěrkem výkladů týkajících se osob v řízení sporném činných a zároveň přiměřeným přechodem k uvažování toho, kterak se součinnosť soudu i stran ve sporu osvědčuje, stal se rozbor o vzájemném poměru stran. Spor není prostředkem obmyslného obohacování se věřitele aniž zdrojem lstivých úskoků dlužníka, nýbrž poctivým bojem o právo, jemuž stát ochrany své poskytuje. Strany důsledkem toho nejsou povinny navzájem u[illegible]dňovati sobě vedení sporu, avšak také oprávněny nejsou, znesnadňovati s[illegible] zápolení o právo rušením pravdy a užitím svévole. Vzájemný poměr st[illegible] spočívá tudíž na povinnosti, zachovávati pravdivosti a nedopouštěti se s[illegible]le u vedení sporu. Potřebí zevrubně dosah povinností těchto vylíčiti p[illegible]e předpisů nového práva, ježto se snaží co nejúčinněji čeliti nepravdě a[illegible]koku při sporech.

Samozřejným požadavkem jest dále, aby spor jen s plnou rozvahou z[illegible]án byl; neděje-li se tak, arciť soud bezdůvodně k činnosti bývá po-

volává̀n a odpůrci v požívání práva aneb v klidu právním ubližováno. Uvážením toho zákon závazek k náhradě nákladů sporu padlé straně ukládá, jehož dosah a podmínky zevrubně vytčeny byly. Ve sporech zahájených cizozemci platná obava panuje, že by útoku sproštěný žalovaný na padlém odpůrci náhrady nákladů těch nedošel, pročež jistotou žalobní chráněn býti musí, jejíž bližší podmínky a spůsob vyměřování jasné vytknouti náleželo. Avšak nebuď také přístup k soudu zabráněn chudině, nemůže-li ze svého vynakládati na vedení sporu, pročež výhody v tom směru jí poskytnuté (právo chudiny) vypsati slušelo.

Vhodně vylíčeny byly úvodem k výkladům o součinnosti soudce i stran zásady, řízení sporné ovládající. Nesnadným úkolem zákonodárství jest zajisté, oba základní živly činnosti procesní, volnosť stran a moc soudu, uvésti v příhodný vzájemný poměr. Volnosť plnou při útoku a obraně, tedy co do látky procesní, dopřáti sluší, pokud právo, o něž ve sporu jde, podrobeno jest panství stran. Spůsob projednávání však na vůli stran záviseti nemůže, když již dovolaly se pomoci soudu jakožto státního orgánu k rozsouzení sporů zřízeného. Plná volnosť a samostatnosť stran co do látky, kterou soudu předkládají, nutně podříditi se musí moci soudu osvědčující se co do forem, kterak se to státi má.

Zásadami ovládáno býti musí vnitřní ústrojí sporu, totiž poměr stran vzájemný (zásada rovnosti stran) a poměr stran k soudu (zásada projednací), jakož i zevnější upravení sporu, jež buď řídí se povšechným typickým vzorem aneb individualisujícími rozkazy soudu (jednotné projednávání arbitrárním pořádkem) a spůsob projednávání čili výměny myšlenek před soudem (ústnosť aneb písemnosť). Průvodkyní ústnosti jest pak veřejnosť jednání před soudem rozhodujícím.

Po vytčení a dolíčení zásad proces ovládajících přistoupeno bylo k výkladům o činnosti stran i soudu. Činnosť stran záleží v přednášení látky sporu, totiž fakt rozhodných co do nabytí i pozbytí oprávnění, důkazů je prokazujících a návrhů soudcova konečného nálezu se týkajících. Činnosť soudu zabývá se rovnáním a upravováním látky procesní (formální řízení sporu) a pronikáním její (materiální řízení sporu). Důsledkem toho pečuje soud o přiměřený postup a rozčlenění jednání, aby se tím látka procesní vhodně seskupila aneb rozdělila, mimo to pak o vystihnutí a prohloubání její čili o to, aby podstata a dosah skutkových okolností stranami přednesených co nejpřesněji najisto postaveny byly a aby co nejúplněji těženo bylo z prostředků, k dolíčení pravdy sporných fakt příhodných. Práva předsedy senátu soudního přesně vytknouti sluší oproti právům v té věci senátu samému přikázaným, pokud věc sporná před sborem soudců se projednává.

Součinnosť stran i soudů sprostředkuje se doručováním a jeví se na určitém místě a v čase k provedení úkonů procesních zákonem aneb so[...] vytknutém, jehož promeškání v zápětí má ujmy; arciť nastalo-li [...] viny strany, navrácením ve stav předešlý napraveno býti může. Vy[...] o těchto věcech právního života přímo se dotýkajících co nejpodrobně[...] dati slušelo.

Ačkoli spor z pravidla rozvíjí se nerušeně, výjimkou zastaví se [...] v průběhu svém přerušením následkem události o sobě nezbytně pů[...] (na př. smrti) aneb z rozkazu soudu, zamlouvá-li se to, konečně [...]

vůlí stran (klidem řízení) výslovně neb mlčky, nedostavením se k roku nařízenému osvědčenou. Podmínky toho a účinky tím spůsobené vyličuje poslední stať výkladů.

Přispěje-li spis něčím k tomu, aby nové právo o řízení soudním sobě snáze dráhu klestilo v životě právním, dočká se tím skladatel spisu odměny nejcennější.

O jistém základním problemu v projektivné geometrii. Napsal K. Küpper. Předloženo dne 19. března 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. číslo 21.

Auktor podává přesné řešení geometrické Chaslesova základního problemu homografie. Konstruuje projektivným spůsobem dvě čáry třetího stupně, jejichž průsečíky dávají řešení. Základem této konstrukce jest jistá transformace 𝕮 pátého stupně, která obsahuje kollineaci jakožto speciálný případ, a o níž dosud as jednáno nebylo.

Příspěvek k rozřešení otázky resorpce kůže. Napsal Dr. Vladislav Mladějovský. (Z ústavu pro lučbu lékařskou prof. Horbaczewského.) Předloženo dne 21. května 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. čís. 26.

Veliké množství pokusů, které v příčině té konány byly, možno rozvrhnouti na ony, jež obíraly se resorpcí plynů, vodnatých roztoků solí, mastí a lihových a jiných roztoků.

Resorpce plynů, ač nepatrná, jest již nezvratně dokázána. Pokud vodnatých roztoků se týče, valná věčšina pokusů skončila se negativně. Ježto však jsou i některé přesné práce (Chrzonszewski, Kopf), jež měly positivní výsledek, možno otázku tu za nerozřešenou považovati.

Z příčiny té konány v laboratoři p. prof. Horbaczewského pokusy. Po předcházející dietě, která měla účel přivésti denní vydej soli kuchyňské na jakousi normu, přikročeno k lázni z 33% roztoku soli kuchyňské.

Soli nepřibylo ani celý gramm z 50 gr.

Dále konány pokusy 10% lázní jodidu draselnatého. Po spálení 300 gr. moče objevila se slabá reakce.

Patrno z toho, že resorpce silných roztoků solí se děje, ale v míře nepatrné.

Nezdá se, že by voda vnikala žlázkami, jichž nepatrné lumen se zbubř... vrstvou rohovou ještě více úží. Snad právě ze zbubřelé vrstvy rohové, když tato po lázni do normálního stavu se vrátí, cestou mechanickou čá...kutiny do vrstev resorpce schopných se tlačí.

...sorpce mastí bezpečně dokázána (Sobierański).

...sorpce lihových roztoků nebyla dosud jasně rozřešena. Konány poku... % roztokem salicylanu sodnatého, jenž applikován natíráním. V moči po ...dinách se objevila zřejmá reakce, jež ještě druhý den potrvala.

Bakteriologické nálezy na normálných mandlích. Napsal Dr. Václav Vyšín. (Z české universitní polikliniky.) Předloženo dne 18. června 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. čís. 27.

Ze sta nemocných, u nichž bylo provedeno bakteriologické vyšetření mandlí klinicky mimo čtyři případy pathologických změn úplně prostých, ve 12 případech byly vypěstěny Löfflerovy bacilly difterie buď samotné, nebo zároveň se streptokokkem neb diplokokkem neb oběma. Na základě celé řady prací o významu positivního nálezu bacilla Löfflerova pro diagnosu difterie a na základě těchto pozorování autor soudí, že samotný nález bacilla difterie nestačí ke spolehlivé diagnose difterie, nýbrž že vedle bakteriologického nálezu hlavní váhu sluší klásti na klinický obraz hltanové affekce. Mikroorganismy vyskytují se v normálné dutině ústní, kde však nebudí příznaků. Čím je podmíněn moment pathogenní činnosti a rozvoji mikroorganismů příznivý, jest otázka, na niž dosud nepodařilo se dáti přesnou odpověď. Z té příčiny v otázce aetiologie affekcí hltanových na dále důležitá úloha bude přikázána dávno již známým vlivům vznik onemocnění hltanového podporujícím.

O zánětu plic spalničkovém. (Pneumonia morbilosa.) Napsal MUDr. Ivan Honl, assistent ústavu prof. Dra Hlavy. Se 4 vyobrazeními v barvách. Práce vykonaná za podpory České Akademie císaře Františka Josefa. Předloženo dne 4. června 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. čís. 29.

Autor měl příležitosť během několika let vyšetřovati záněty plicní při infekčních nemocech se dostavující a konstatoval, že při morbillách přicházejí vedle obyčejné pneumonie katarrhální též pneumonie lobární fibrinosní, pneumonie haemorrhagické, pneumonie abscedující a pravé pneumonie kaseosní, zvláštní forma zánětu plicního, kteráž jest uprostřed mezi bronchopneumoniemi katarrhálními a hnisavými a hnisavě chronickými, kterýžto charakter histologicky jest dokázán. Při této affekci, makroskopicky dvojím tvarem se vyznačující, vyskytují se i buňky obrovské. Povstání těchto vysvětluje autor tím spůsobem, že u dětí, kteréž nepodlehnou zánětu plicnímu v začátcích jeho, nastává immunisace organismu proti toxinům bakterielním, pneumonickým; jelikož pak organismus přestáním infekční choroby je sesláblý, nenastává resorpce exsudátu, kterýž pak s bakteriemi torpidní tkáň plicní jako cizí těleso dráždí. V aetiologické stati zmiňuje se autor o různých nalezených mikrobech a o experimentálním vyvolání zánětu plicního makroskopicky podobného zánětu pozorovanému u dětí. Zmíniv se o negativním nálezu bacillů tuberkulosních promlouvá o povstání těchto pneumonií. Jelikož pak tato zvláštní forma pneumonie při morbillách nedá se zařaditi do rámce onemocnění tuberkulosních, jelikož jí schází hlavní kriterium affekce tu- kulosní, t. j. bacillus Kochův, tvrdí autor, že buďto by se musilo uznat existuje pneumonie kaseosní bez bacillů tuberkulosních, anebo že jest p- monii tuto zařaditi do zvláštního rámce a označiti novým pojmenov- v kteréž příčině navrhuje označení „pneumonia postmorbillosa“ (pneum- rougeolique) čili pneumonia pseudocaseosa.

V úvodě své práce zmiňuje se autor o literatuře přenosnosti mo- aetiologie jich a pneumonií po morbillách pozorovaných. Vyvrací n-

mněnku, že příčinou smrti dětí po morbillách jest tuberkulosa, což dokládá statistikou za 4 léta v ústavě sebranou a přichází k resultátu, že příčinou smrti nejčastější (nad 81%) jsou záněty plicní.

Experimentální příspěvek ku therapii inhalační. Napsal Dr. Vladislav Mladějovský. (Z ústavu pro lučbu lékařskou prof. Horbaczewského.) Předloženo dne 18. června 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. čís. 31.

A priori mohlo by se souditi, že páry nesoucí látky léčivé tak jako jiná těliska do plic vniknouti mohou.

Experimenty v tom směru konané skončily však obyčejně negativně.

Z příčiny té pokusy opakovány. Králíci a morčata zavíráni byli do skříně, do níž se obyčejným aparátem 10% roztok tanninu rozprašoval.

Po inhalaci hodinu trvající zvířata zabita a plíce ponořeny do roztoku chloridu železitého. Nejprve ztemněly jazyk, trachea a hrubé průdušky. Teprve po 24 hodinách se objevilo značné ztemnění tkaně samé, takže byla zbarvena rozhodně více než průdušky. Mikroskopický nález ukazoval v průdušce tu a tam černá zrnka mezi buňkami epitheliálními. Buňky alveolární měly však namnoze jádra rozpadlá, intensivně černá, barviva anilinová nepřijímající.

Patrno z pokusů těchto mnohokráte opakovaných, že při inhalaci látky rozprašované do plic vnikati mohou.

Poruchy oběhu krevního a dýchání při plynatosti hrudní. Napsal Dr. Jan Hnátek, em. assistent kliniky prof. Maixnera. Z ústavu pro všeobecnou a experimentální pathologii prof. Dra A. Spiny a z české lékařské kliniky prof. Maixnera. Předloženo dne 18. června 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. čís. 32.

V otázce tlaku krevního při pneumothoraxu nepanovala dosud jednomyslnost. Jedni shledali tlak zvýšený, jiní snížený a opět jiní nezměněný. K řešení otázky té a k současnému studiu poruch respiračních podnikl jsem 18 pokusů na psech — až na jeden — s pneumothoraxem obojstranným. Z těchto pokusů pak vyplývá, že tlak krevní po pneumothoraxu vzrůstá. Na okolnosti té může participovati více příčin. Jsou to: kožní řezy, vkládání rourek do stěny hrudní, dráždění pleury zevním vzduchem a obmezení plochy dýchací stlačením plic. Prvé dvě příčiny bylo lze předejíti jednak zavedením plynatosti hrudní vnitřní bez sensitivního podráždění měkkých částí mezižeberních, jinak též zavedením stálých tupých rour, jež nebyly měněny, a ··t krevní přece stoupl.

Že vzduch zevní působí vydatnou měrou na tlak krevní a změnu tepu, v ·ardaci se obrážející, dokázáno pokusy na psech kurarem otrávených, j · plíce byly ustavičně ventilovány a moment dušnosti tudíž vyloučen. Za t ·výchto okolností vzbuzený pneumothorax pozvedl tlak krevní často dosti z ·ně a zavinil retardaci tepu. Po vagotomii nereagovala tato zvířata nijak r ·perativní výkon. S největší pravděpodobností jde tu o zvratné zjevy. (··oudivý byv drážděn působí po dostředivých drahách na vasokonstrik-

torické středy a na středy vagové. V zápětí tohoto dráždění stoupne tlak a nastane retardace tepu. Vzduch jako periferní dráždidlo těžko sobě mysliti, poněvadž retardace tepu po protnutí čivů bloudivých zaniká.

Poznání, že vzduch vniknuvší do hrudníku může vyvolati zvratným drážděním silnou retardaci tepu, vede nás dále k úvaze, že následkem onoho dráždění nervu vagu pravá výška tlaku zakryta býti může, poněvadž podrážděním vagu tlak krevní klesá. Po proříznutí pak čivů bloudivých stoupá tlak krevní i tehdáž, když obvyklé proříznutím vagů zaviněné stoupnutí tlaku již pominulo. Není tudíž pochyby, že plynatosť hrudní působí tak, jako jiné vlivy zabraňující přístup vzduchu do plic — vyvolává totiž vystoupení tlaku krevního.

Klinických závěrů z experimentálních těchto praemiss těžko činiti, poněvadž pneumothorax tak, jak se internistovi praesentuje, nemá podobnosti s pneumothoraxem pokusně vyvolaným. Interní naše případy jsou většinou pro různé a četné komplikace příliš složité. V těch dbáti dlužno četných faktorů, z nichž každý působí svým způsobem. Pokusil jsem se pouze applikovati klinicky pozorované případy na fakta pokusem zjištěná. S pravděpodobností říci možno, že traumatické pneumothoraxy ze stejných příčin jako naše experimentální vázány jsou stejnými pravidly a provázeny týmiž jevy jako tyto. Pneumothoraxy ostatní ovládá a modifikuje vždy v naší otázce základní nemoc. Na rozdíl od experimentálních převládá tu fase bolesti, jež jest mnohem delší u nemocného a malým, časem i nepravidelným tepem se projevuje. Cirkulační poruchy upravují se u klinických případů, zvláště případů k hojení spějících, daleko dříve než respirační.

Ischias scoliotica. Příspěvek k jejímu poznání. Od prof. J. Thomayera. Předloženo dne 22. října 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. čís. 35.

Zajímavá komplikace neuralgie nervu sedacího se zkřivením páteře byla v posledních letech předmětem četných literárních prací. Některé případy, které spisovatel v české universitní poliklinice pozoroval, uveřejnil již Svoboda (Sbírka přednášek a rozprav z oboru lékařského č. 58) a zároveň literární historii předmětu tohoto podal. V přítomné práci popisuje spisovatel případ, v němž manifestní zkřivení páteře neprovázelo typickou ischias, nýbrž bolesti, kteréž spisovatel po delším rozvažování lokalisuje do pátého kořene lumbálního. Poněvadž pak již dřívější jedno pozorování ukázalo, že vedle nervu sedacího sídlila bolesť v četných kořenech lumbálních, míní spisovatel, že ischias scoliotica není sdružení typické neuralgie nervu sedacího se skoliosou, nýbrž považuje onemocnění to za následek onemocnění kořenů spinálních, při čemž, podobně jako při jiných příležitostech (na př. meningitis spinalis) onemocnění kořenů kombinováno jest s kontrakturami [illegible] vými, kteréž jsou příčinou zkřivení páteře.

Jana Amosa Komenského *Theatrum universitatis rerum.* Z ru[illegible] podávají Dr. Jan V. Novák a Adolf Patera. V Praze 1897.

Zbytek neznámého do nedávna spisu Komenského, jenž vy[illegible] v Holešově r. 1893 a získán byl koupí pro Museum král. Česk[illegible]

spisy svými Komenský uvádí jej na místě druhém jakožto „Amphitheatrum univ. rer.“, avšak ve věnování samém od Drabíka, k jehož pozůstalosti rukopis náležel, dosvědčen jest původ jeho od Komenského; spisovatel sám mluví o svém povolání kněžském, dosvědčuje svou lásku k jazyku českému a mluví o svých studiích umění svobodných; mimo to jest v rukopise řada připisků rukou samého Komenského, čímž autentičnosť postavena jest najisto.

Spisovatel praví o vzniku toho díla, že povstalo ze zápisků, jež si činil z přerozličných oborů vědění o světě, a v tom následuje Kom. učitele svého v Herborně, prvního pansofa německého Jana Jindřicha Alstedta, jenž tímto spůsobem již v mládí vydal řadu obsáhlých spisův a byl Komenskému i později přítelem. Jaký dojem mladistvý učitel tento učinil na slavnějšího později žáka, patrno jest i z prvních dissertací v Herborně vydaných i z pozdějšího směru myšlení Komenského, jakož i ze spůsobu, jímž obsáhlá díla jeho pansofická vznikala.

Než Alstedt nebyl pouze pro Komenského mužem učeným, ale i dobrým křesťanem, čímž se jeho mysli v kázni bratrské vycvičené zvláště zamlouval. Nejpřednější dílo toho druhu, jež Alstedt na bibli založil, bylo „Triumphus bibliorum sacrorum seu Encyclopaedia biblica“ (ve Frankfurtě r. 1625). V něm snaží se ukázati, že vědění veškerého středem býti má bible, v níž i hlavní věty každé nauky jsou obsaženy. A v této příčině Kom. jeví se býti věrným žákem jeho, neboť i „Divadlo veškerenstva věcí“ sepsal proto, aby Bůh ze světa lépe byl poznáván, a k němu jako láskyhodnému stvořiteli aby mysl naše tím lépe byla obracena. Po sestavení díla toho spisovatel ihned se chce obrátiti k „Divadlu písem sv.“, což jemu jako duchovnímu lépe svědčí. Pramenem v části zachované jest mu vedle písma sv. učení sv. Augustina o původu světa, jehožto spisy se nejčastěji dokládá. Filosofy starověké jmenuje toliko proto, aby nauky jejich vyvracel na základě učení křesťanského.

Z díla celého zachovala se pouze kniha I., celkem malá část, před tím pak úvod čili předmluva, v níž mluví o významu a ceně moudrosti, pak o úmyslu svém, týkajícím se díla tohoto, jímž chtěl krajanům svým nahraditi úplný nedostatek takovéhoto spisu, jakých jiní národové vzdělaní již hojně mají, posléze o spůsobu jeho sestavení. Latinská předmluva následující pod tit. „Ad eruditos gentis meae“ kárá nedbalosť krajanův, pokud se týče poznávání věcí přírodních, žádá o rozšíření a doplnění toho prvého pokusu, jakož spisov. i připomíná něco o svém slohu, zejmena že nahrazoval častěji vazbou infinitivní věty s „že“ a že vkládal do textu přísloví, jichž několik set pracně má sebráno. První to zmínka o jeho sbírce „Moudrosť starých předků, za zrcadlo vystavená potomkům.“

V listě Montanovi, kde o díle zmínka se činí, Komenský tvrdí, že dílo jeho záleželo z 28 knih, avšak rozvrh po předmluvě poukazuje toliko na 16, v něž měly býti rozděleny čtyři díly celého spisu: V prvním díle atrum naturae) obsažen býti měl výpis světa v jeho pořádku, a to světa (kn. I.), světa pozemského (kn. II.), oblohy a jejich těles (kn. III.), a pekla (kn. IV.). Díl druhý vypisoval život člověka (Theatrum vitae anae) a to: jeho porušení (kn. V.), pomoc božskou proti tomu (kn. VI.), á umění (kn. VII.) a lidské divné příhody (kn. VIII.). Díl třetí byl pisný (Theatrum orbis terrarum) obsahuje zeměpis obecný (kn. IX.), Evropy (kn. X.), Asie (kn. XI.), ostatních dílů světa (kn. XII.). Díl

čtvrtý posléze byl historický (Theatrum saeculorum), vykládaje o určeném trvání světa (kn. XIII.), dějiny světské (kn. XIV.), dějepis církevní (kn. XV.), pak výpis konce světa (kn. XVI.). Ze všeho toho zachovala se pouze kn. I., obsahující úvod o tom, co svět jest a jak vznikl, jak stvořen a jaké jsou obecné jeho vlastnosti. Doklady jsou z rozličných knih přírodnických té doby, též o moravském obyvatelstvu činí se zmínka. Poslední strana rukopisu obsahuje vlastní rukou Komenského kreslený obraz světa, jehož výpis (v kap. XIX.) značně se podobá popisu ve Štítného „Řečech besedních". Bylť pramen obou spisovatelů týž. Obraz jest i ve vydání reprodukován.

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída České Akademie. Ročník VII. Číslo 4. Ludvík Uhland: Romance a ballady. Přeložil Ladislav Arietto. Nákladem Jana Otty.

Nález denárů v Chrášťanech u Českého Brodu. Napsal Jos. Smolík. Předloženo dne 19. července 1897. Rozprav třídy I. ročníku VI. číslo 3.

Nálezy českých denárů v naší vlasti jsou vzácny, a proto každý bývá považován za numismatickou událost. Čím starší jsou denáry v něm, tím větší pozornosť k sobě obracejí. Bohužel, že málokterý dostane se do pravých rukou, byv obyčejně rozebrán a rozstrkán dříve, nežli důkladně prohlédnut, popsán, zvážen a vyobrazen. A přece jsou naše denáry nejstarší datované památky ryze českého umění v nejednom směru!

Vzácnou výjimkou v této příčině jest nález denárů v Chrášťanech u Českého Brodu, jenž se udál dne 11. května t. r. Skládal se as ze 330 kusů veskrz českých, z nichž příkladným přičiněním několika vlasteneckých občanů tamějších dostalo se darem do Musea král. Českého 269 nad míru zachovaných a čistých mimo nádobu, v níž byly uloženy. Kromě těchto bylo možná prohlédnouti, popsati a zvážiti ještě 45 kusů, takže v této práci se pojednává o 314 denárech, z nichž 24 náležejí Boleslavu II., jež razil společně se svým synem Boleslavem (později III.), 14 tomuto Boleslavu III., 2 Vladivoji, 198 Jaromíru a 31 Oldřichovi. Celý nález sahá asi od r. 994 do r. 1021.

Denáry, které se zde poprvé připisují Boleslavu II. společně se synem Boleslavem (III.), byly dosud přisuzovány Boleslavu II. Jsou to vesměs kolky s opisem BOLEZLAVS DVX po obou stranách. Přidělení jich otci a synovi stalo se zde zejmena z té příčiny, poněvadž r. 994., když Boleslav II. byl mrtvicí raněn, odevzdána správa země České jeho synu Boleslavu (Emler, Prameny II. 47). Otec byl na živu, syn vedl správu země, a proto jsou jmena obou na všech společných denárech od r. 994 do r. 999, kdy Boleslav II. zemřel. Kromě toho všechny náležejí celým svým provedením do posledních let X. stol. lišíce se patrně od starších denárů [illegible] slava II. Tyto 24 kusy rozdělují se na sedmero vyobrazených kolků, z [illegible] 5 nechť zcela, nechť z části dosud známo nebylo.

Ze 14 denárů Boleslava III. (999—1002, 1003) vyobrazuje [illegible] (ostatni jsou odchylky) a mezi nimi jest 6 dosud neznámých kolků.

Za Vladivoje, vládnoucího od podzimku r. 1002 do ledna r. [illegible] mnoho denárů ovšem raženo nebylo. Také dva kolky Chrášťanské při[illegible]

se mu zde, nechť dím „ze zvyku“, ačkoli na nich zřetelného jmena VLA-DIVOI DUX není jako na jiných, jen v počtu nad míru skrovném známých.

Nejdůležitější částí celého nálezu jsou denáry vévody Jaromíra (1003 až 1012) v počtu 198, jež vykazují 16tero různých kolků. Ze všech zde vyobrazeno 27 kusů, z nichž 24 dosud známy nebyly, nepočítajíc v to mnohé vzácné odchylky. Poznamenati sluší, že kromě jediného na všech ostatních denárech jest na líci kaplice a na rubu kříž (nebo naopak), kteréhož kouty všelijak jsou vyplněny. Onen jediný denár má na líci levou ruku Prozřetelnosti mezi — a Λ, na rubu pak rovněž kaplici. Jaromírovy denáry odjinud známé, na nichž Kristovo poprsí (po způsobu byzantském provedené) po jedné a buď kaplice, kříž nebo dvě poprsí po druhé straně, jakož i jiné buď s poprsím po každé straně, nebo s rukou a jmenem mincovny PRA | GA— v nálezu Chrášťanském docela scházely; za to tam objeveny některé dosud neznámé a dle všeho as první denáry s jmenem sv. Václava.

Z doby Jaromírova nástupce Oldřicha (1012—1037) vyskytl se tam jediný typ, nikoli neznámý, totiž poprsí zpříma s praporcem v pravici na líci a poprsí svatého s křížkem v pravé ruce. Z 31 denárů těch vyobrazeny 3 odchylné kolky.

Důležitosť Chrášťanského pokladu záleží ve velikém počtu dosud neznámých denárů všech jmenovaných vévodů, zejmena Jaromíra. Všech 269 kusů jest v mincovním kabinetě Musea král. Českého vyloženo ve vitrině 1. a 7., nádobka ve vitrině 9.

Děje vysokých škol Pražských od secessí cizích národů po dobu bitvy Bělohorské (1409—1622). Sepsal Zikmund Winter. V Praze 1897.

Literní plány podepsaného auktora jsou na bíledni: chce vylíčiti život v městech století XV. a XVI. až do nejmenších drobností a po všech stranách. Tak vznikly knihy obsahující obraz měst po stránce zevnější, vznikl obraz života církevního, teď došlo na život školský, po něm přijdou na řadu řemesla, pak život soukromý, při jehož líčení hodlá podepsaný provázeti staročeského člověka od jeho narození až do stáři, choroby a smrti. Smrtí a pohřbem se skončí poslední kapitola příštích knih, které tanou auktorovi na mysli, ač-li smrť jiná, skutečná, od níž není léku, nevyrve péro dřív, nežli dojde na poslední kapitoly staročeského obrazu.

V tomto plánu svém auktor tedy došel ke školskému životu. Podává přátelům naší historie první částečku, držící v sobě veřejnou základní historickou část jakožto podklad k částce druhé, obšírnější, zevrubnější, jež pojedná o vnitřním životě obou vysokých škol Pražských, akademie otce Karla a [illegible]oly Klementské u jesuitů. Tuto základní, takřka přehlednou část veli-k[illegible] díla vidělo se vydati o sobě; sl. Akademie a sl. Matice musejní na v[illegible]ou vděčnosť auktorovu přičinily se o vydání. Spisovatel prosí znalce o [illegible]nečný soud, až bude i druhá, zevrubnější část života universitního na s[illegible]e božím.

V této knize, o níž zprávu podati na tomto místě auktor povinen, li[illegible]se nejprve stav university před vydáním tří hlasů národu Českému; p[illegible]a stav university po odchodě cizinců až do konce XV. věku. Líčí se

všecko stručně, přehledně. Tu auktor nemohl přinésti skoro nic nového, proto psal stručně, doufaje, že mu to bude spíše chváleno než vytýkáno; chváleno proto, že znalci vědí, kterak nesnadně a pracně sestavuje se stručný přehled, a kterak snadně ale zbytečně otiskuje se zase (byť jinými slovy) to, co jiní napsali s velikou důkladností a obšírností.

(Pokračování.)

Konkursy.

— Uprázdněno jest místo: skut. učitele klass. filologie na gymnasiích v Praze akad., v Budějovicích, v Příbrami, na Král. Vinohradech, na Smíchově, v Brně (vyšš.), v Místku; zatím. učitele češtiny s klass. filologií na gymn. Pražském v Truhlářské ulici, v Kroměříži; skut. učitele češtiny a němčiny na Pražské reálce Staroměstské; skut. učitele češtiny s němčinou neb frančtiny s češtinou a němčinou na reálce v Kostelci n. Orlicí; zatím. učitele češtiny a němčiny na reálce v Plzni; skut. učitele češtiny s němčinou neb frančtinou na Pražské reálce Malostranské; skut. učitele němčiny s klass. filologií na gymn. Jindřichohradeckém, Kroměřížském; zatím. učitele němčiny s češtinou neb frančtinou na reálce v Jičíně; zatím. učitele němčiny s klassickou filologií na Pražském gymn. v Truhlářské ul.; skut. učitele frančtiny a češtiny nebo němčiny na reálce Hodonské; skut. učitele mathematiky a fysiky na reálkách: v Praze na Starém Městě, v Plzni, v Písku; skut. učitele mathematiky a popisného měřictví na reálkách: na Kr. Vinohradech, v Karlíně; skut. učitele deskriptivní geometrie na reálce v Lipníce; skut. učitele zeměpisu a dějepisu na reálkách: na Král. Vinohradech, v Králové Hradci, na Žižkově, v Karlíně; skut. učitele přírodopisu s mathematikou neb fysikou na reálce Lipnické; skutečného učitele přírodopisu s mathematikou a fysikou na gymn. Místeckém; skut. učitele kreslení a modellování na reálce v Jičíně; skut. učitele kreslení s geometrií na reálce v Kostelci n. Orlicí; skut. učitele kreslení na reálce na Žižkově, v Náchodě, v Telči, v Hodoníně; skut. učitele lučby na reálce v Lounech, v Lipníce; skut. učitele lučby s fysikou neb jiným předmětem na reálce Hodonské; učitele hudby na ženské paedagogii v Praze; skut. učitele tělocviku na reálce v Lounech; skut. učitele náboženství na reálce v Náchodě, v Hodoníně, na gymn. v Olomúci; ředitele na gymnasiu v Rychnově, Písku a Táboře.

Personalie.

— Ed. *Černý*, ředitel st. české průmyslové školy v Brně, [illegible] ředitelem st. průmyslové školy v Praze. — Dne 25. února zemřel v [illegible] Václav *Vojáček.*, professor ve výsl. a spisovatel. — Dne 5. března [illegible] v Novém Bydžově Václav *Jandečka*, školní rada a gymn. ředitel v[illegible] a spisovatel. — Dne 6. března zemřel ve Valašském Meziříčí T[illegible] *Hrubý*, professor českého gymnasia Opavského a spisovatel.

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárn[illegible]

36. Plzeňský rukopis Husovy Postilly. (Věstník Král. České společnosti nauk, třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1887.) V Praze. 8°.

38. Úvahy: *a*) Jul. Grégr, Na obranu Rukopisů Královdvorského a Zelenohorského. (Světozor 1887, č. 15.) — *b*) Edmund de Schweinitz, The History of the church known as the Unitas Fratrum or the unity of the Brethren, founded by the followers of John Hus, the Bohemian reformer and martyr. (ib. č. 23.) — c) O působnosti T. G. Masarykova Athenaea. (Krok I.) — *č*) Píseň o bitvě u Kressenbrunnu. Báseň Ad. Heyduka. K vydání upravil Jan V. Novák. (Krok II.) — *d*) Ed. Fechtner, Die praktische Philosophie und ihre Bedeutung für die Rechtsstudien. (ib. II.) — *ď*) Dr. Henry Schliemann, Tiryns. (ib. II.) — *e*) P. Krbek, Naše realke. (ib. II.) — *ě*) L. Chleborad, Bulgarische Grammatik. (ib. II.) — *f*) R. Zaviliński, Vyjątki z pomników języka polskiego wěku XIV.—XVI. (ib. VI.) — *g*) V. Brandl, Kniha pro každého Moravana (ib. VI.). — *h*) Jan Lego, Mluvnice slovinského jazyka. (ib. VII.) — *ch*) Vác. Ježek, Po třiceti letech. (ib. VII.) — *i*) Zur Frage der Gehalts-, Ascensions- und Dienstverhältnisse der österr. Mittelschulprofessoren. (ib. VII.) — *j*) H. Wunsch, Jaroslav Vrchlický jako učitel lidstva. (ib. VIII.) — *k*) Адольфъ и С. Любомудровъ, Яна Амоса Коменскаго Великая Дидактика. (ib. X.) — *l*) Ф. И. Св., Прикарпатская Русь подъ владѣнiемъ Австрiи. (ib. X.). — *m*) Hlídka programmův. (Krok I.—VIII.) — *n*) Drobnější úvahy (v rubrice Literatura), zprávy literární a bibliografické. (Krok, každý ročník.)

39. Kniha Třebenská. (Památky archaeologické XIV, 251. 293.) V Praze 1888.

40. Fr. Pastrnek, Beiträge zur Lautlehre der slovakischen Sprache in Ungarn. Posudek. (Krok II.)

41. Václav Hájek z Libočan. (Zlatá Praha 1888, č. 12.)

42. Jar. Vrchlického Legenda o sv. Prokopu. Pro mládež upravil a úvodem opatřil. V Praze 1888. 2. vydání 1897.

43. O jmenech osobních a o původu příjmení českých. (Krok III.) 1889.

44. České Alexandreidy rýmované, jich pramenové a obapolný poměr. (Krok III. V.) — Též o sobě. V Praze 1891. 8°. — Srv. čís. 74.

45. Literárně-historické příspěvky: I. Václav Hájek z Libočan. II. Šimon bakalář Hájek. III. Tadeáš Hájek z Hájku. IV. M. Jan z Rokycan. V. Bratří Thamové; srv. čís. 28. (Krok III.)

46. Posudky: *a*) F. Vymazal, Novočeské hláskosloví zjednodušené. — *b*) Jos. Jireček, O zvláštnostech češtiny ve starých rukopisech moravských. — *c*) Č. Zíbrt, Staročeské výroční obyčeje, pověry, slavnosti a zábavy prostonárodní. — *č*) Em. Kovář, Česká mluvnice pro školy střední a ústavy učitelské. (Krok III.)

47. Kronika o Bruncvíkovi. (Krok IV.) 1890. — Srv. č. 67. — Viz též Ottův Slovník naučný s. v. Bruncvík.

48. Posudky: *a*) Ом. Огоновскій, Граматика рускою языка. — *b*) М. Петровскій, Исторія о славномъ королѣ Брунцвикѣ. — *c*) Fr. Vlček, J. W. Goethův Faust. — *č*) Em. Kovář, Nákres mluvnice starobulharské. (Krok IV.)

49. Berezozol. (Ottův Slovník naučný s. v.) 1890.

50. Kie, kiež sloven., čes. ké, kéž. (Slovenské Pohľady X, 554.) V Turčanském sv. Martině 1890. 8°.

51. Potřeba českého semináře při universitě k náležité přípravě příštích učitelův jazyka českého. (Krok V.) 1891.

52. „Lepké moře“ v AlxV co znamená. (ib. V.)

53. „Brod“ v místních jmenech. (ib. V.)

54. Školstvo Švýcarské. (ib. V.)

55. S. Czambel, Slovenský pravopis. Posudek. (ib. V.)

56. Kronika o Rohovém Sayfrydovi. (Věstník Král. České společnosti nauk, třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1891.) V Praze. 8°.

57. Dědky či dietky u Dalemila? (Krok VI.) 1892.

58. Příspěvek k životu Fr. Lad. Čelakovského. (ib. VI.)

59. Příspěvek k životu V. Hankovu. (ib. VI.)

60. Opravy a dodatky k Erbenovým Regestům I. (ib. VI.)

61. Sibiřské školstvo. (Osvěta 1892, 643.)

62. Ženská škola gymnasijní ve Vídni. (Ženské Listy 1892.) V Praze. 8°.

63. O původě českého zlomku Evangelia sv. Jana. (Časopis Českého Musea 1893, 158. 395.) V Praze 8°.

64. Prešpurský slovník latinsko-český i poměr jeho k Bohemariu a k Nomenclatoru. (Věstník Král. České společnosti nauk, třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1893.) V Praze. 8°.

65. Slavische miscellen. (A. Kuhn's Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung XXXIII, 157.) Berlin 1893. 8°.

66. Amsterodamské listy J. A. Komenského a nové příspěvky k životu a působení jeho. (Krok VII.) 1893.

67. Kronika o Štilfrídovi a Bruncvíkovi. (ib. VII.) — Srv. čís. 47. a 69.

68. Posudky: *a*) Jar. Vlčka Dějiny české literatury. — *b*) C. Uhlenbeck, De plaats van het Sanskrit in de vergelijkende taalwetenschap. Etymologica. Die lexikalische urverwandtschaft des baltoslavischen und germanischen. — *c*) Ferd. Menčík, Dva evangelistáře. — *č*) Ant. Truhlář, Výbor z literatury české doby nové. — *d*) V. Vondrák, Die Spuren der altkirchenslavischen Evangelienübersetzung in der altböhmischen Literatur. (Krok VII.)

69. Kronika o Štilfrídovi. Z rukopisu Náchodského. (Krok VIII.) 1894. — Srv. čís. 67.

70. Kronika o Alexandru Velikém. Z rukopisu Náchodského. (ib. VIII—XI.)

71. Medresé. (ib. VIII.)

72. O původě jmene „Klatovy“. (Šumavan 1895, č. 2.) Klatovy. 4°.

73. Rukopisná Apatéka domácí. (Věstník Král. České společnosti nauk, třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1895.)

74. Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil. V Praze 1896. 8°. — Srv. čís. 44.

75. Urbář panství Kaceřovského z roku 1558. (Věstník Král. České společnosti nauk, třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1896.)

76. Besermené. (Krok X.) 1896.

77. Koleje a university v Americe. (ib. X.)

78. Decimální klassifikace bibliografická. (ib. X.)

79. Hláskosloví nářečí jihočeských od Vavř. Duška. Posudek. (ib. X.)

80. C. Uhlenbeck. Kurzgefasstes etymologisches wörterbuch der gotischen sprache. Posudek. (ib. XI.) 1897.

81. O plurální sklonbě slova „přítel“. (ib. XI.) 1897.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK XII. Index decim. 057.4. SEŠIT 3.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VĚDĚ A POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,
prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk

OBSAH:

Rozpravy.

V PRAZE 1898.

Vydáno 3. června 1898.

Prof. Fr. X. Prusík vydal tyto vědecké práce:

1. Posudek „Ukázky Slovníku grammaticko-fraseologického od prof. Fr. Kotta 1875.“ (Listy filologické a paedagogické II, 224.) V Praze. 8°.

2. Wie sind die possessiven Adjectiva auf -ьj und -овъ und die possessiven Pronomina *moj*, *tvoj*, *svoj* im Slavischen zu deuten? (Sitzungsberichte der phil.-hist. Classe der kais. Akademie der Wissenschaften 1876. Svazek LXXXIII, 407.) Wien. 8°.

3. Studie o dativě. (Programm real. gymnasia Příbramského 1876.) V Příbrami. 8°. — Též o sobě.

4. Zrnka grammatická. (Komenský 1876, č. 29. 46. 1877, č. 1. 2.) V Praze. 8°.

5. Jak vzniklo IHS (Časop. katol. duchovenstva 1876, 360.) V Praze. 8°.

6. Četné filologické článečky v Fr. Kottově Česko-německém slovníce. V Praze.

7. Etymologie des Comparativs каштий, кашть, кашть, böhm. více, vícej, více; víceji, věcší. (Archiv f. slavische Philologie, red. V. Jagić, II. 393.) Berlin. 8°.

8. Příspěvky k nauce o tvoření kmenův ve slovanštině a zvláště v češtině. I. V Příbrami 1877. 8°.

9. Bemerkungen zu Prof. Gebauer's Lautlehre der böhm. Sprache. (Archiv für slavische Philologie II. 694.) Berlin. 8°.

10. Posudek „Uvedení do mluvnice české. Sepsal Jan Gebauer.“ (Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien 1877, 922.) Wien. 8°.

11. Das böhmische kluku klukovská, chlape borová, ty vole volská, to je kůň lenivá e. a. (Archiv für slavische Philologie III.) Berlin 8°.

12. Этимологія слова девеносто, неправильно девяносто. (Сборникъ отдѣленія русскаго языка и словесности. Svazek XVIII.) Санктъ-Петербургъ. 8°.

13. O comparativě ve slovanštině. (Programm gymnasia Roudnického 1884.) V Roudnici. 8°. — Též o sobě.

14. Seznam místních jmen na Podřipště. V Roudnici 1884. fol.

15. Etymologie des griech. *ἐννέα, ἐννά-κις* (ion. *εἰνά-*), *ἐνενή-κοντα, ἔνατος* (hom. *εἴνατος*). (Sitzungsberichte der königl. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften, phil.-hist. Classe. 1885.) V Praze. 8°.

16. Původ jména „Čech“. (Zprávy o zasedání Král. České společnosti nauk, třída fil.-hist. 1885.) V Praze. 8°. — Viz též Ottův Slovník naučný s. v. Čech a opravy k tomu článku v V. díle, str. 960.

17. Posudek „Pravopisného ukazatele“ od Jos. Wenzla, Fr. Bílého a Jul. Rotha. (Paedagogium 1886, 134. 179.) V Praze. 8°.

18. Místopisné výklady. (Památky archaeologické XII, 115.) V Praze 1885. 4°.

19. Recension von V. Brandl's Glossarium. (Allgemeine österr. Literaturzeitung I. Nr. 12—14.) Wien 1885. 4°.

20. Příspěvky místopisné. (Sborník historický III, 276. 339.) V Praze 1885. 8°.

21. Drobné výklady etymologické. (Časopis vlasten. spolku muzejního v Olomouci č. 7. 9—11.) 1885. 1886. v. 8°.

22. Staré nápisy české. (Památky archaeologické XIII, 269.) V Praze 1886. 4°.

23. Potřeba dalších zkoušek rukopisů Králodvorského a Zelenohorského. (Národní Listy 1886, č. 86.) V Praze. fol.

24. K obraně rukopisův Králodvorského a Zelenohorského. (Světozor 1886, č. 17—21, str. 259. 275. 291. 307. 330.) V Praze. fol.

25. O filologických námitkách proti rukopisům Králodvorskému a Zelenohorskému. (Osvěta 1886. 559. 600. 704. 791. 1081.) V Praze. 8°.

26. Posudek III. dílu Čítanky pro nižší třídy středních škol, sestavené Vál. Petrovem. (Národní Listy 1886, č. 196.) V Praze.

27. a) České glossy latinského rukopisu Roudnického z XV. století. (Text. XXII. roční zpráva akad. gymnasia v Praze 1886.) 8°. Též o sobě. — b) Rozprava o nich. (Krok II.) 1888.

28. Bratři Thamové a soudruzi jejich. (Světozor, 1886, č. 46, str. 724.) V Praze. fol. — Srv. čís. 45, V.

29. Rukopisy Králodvorský a Zelenohorský. Dle originálův kriticky upravil. V Praze 1886. 16°.

30. Rukopis Králodvorský. Jos. Manesem illustrované vyd. V Praze 1886. 4°.

31. Etymologica. (Krok, každý ročník.) V Praze 1887 atd. (Pátá výr. zpráva soukromé střední školy dívčí spolku Minervy za r. 1895.) V Praze. v. 8°.

32. Příspěvky k textové kritice a exegetice. (Krok, každý ročník.) 1887 atd.

33. Šimon Hájek a jeho Tabula barbarolectica. (Krok I.) V Praze 1887.

34. Duchovní romány: Josef a Asenech. Život Josefův. Adam a Eva. (Krok I. II.)

35. Č. Šerclova mluvnice jazyka ruského. Posudek. (Krok I.)

K stoletým narozeninám

FR. PALACKÉHO.

Na dálném luhu, v děsných bouří kvasu,
vlasť — statná jabloň — bleskem zbita stála,
vše, květ i list, jí vzala zloba časů,
i silné haluze jí polámala
a mstivá střela z dusivého vedra
jí roztříštila temeno i bedra.
Tak stála u velebném tvorstva chrámě
a smutně vzhůru choré nesla rámě
a úzkostlivě pohlížela vzhůru,
by nebe zahnalo již mračnou zdůru
a zdrojem síly znova skytlo záhy
květ haluzím a kořenům zdroj vláhy.

Čas zvolna šel; však po bědství jak k spáse
Bůh Noemovi jasnou sklenul duhu,

tak znítilo se na blankytném luhu
zas slunce jabloni té v jarním čase,
by v svatém zápalu a božském chvění
se smrtí vítězně šla v zápolení. —
A hle, co síla věků nedovedla,
v žas jaré slunce učinilo rázem:
ta schnoucí jabloň k životu se zvedla,
dar vonný štědře nasypala na zem
a plna plodů netušenou mocí
všem, kdo šli mimo, dala po ovoci:
tam svěžesť vědomí, tam ducha krásu,
tam ostrahu i vzdor, tam ostří k pasu
a v ruku starců, usláblou již, znovu
jhu vzdorující jarosť junákovu.

Ten strom je vlasť zas zkvetlá u pokona,
a bohatýr, jejž národ slaví dnes,
jest majestátní, slunná síla ona! . . .
Duch jeho v dějin mohylu se nes'
i zjasnil pravdou koby její skryté,
čet' runy na náhrobku slávy ryté
a vrátil nám, co druhdy Bůh jen dává:
meč pravdy posvátný a žezlo práva.

Toť dva jsou skvosty nedostižných cen!
On z han a křivd nám vynesl je ven

a křížem dal je na tu knihu svatou,
z níž zbožným čtením — v oku slze rudé,
leč v duši nadšení a lásku vzňatou —
Čech za svůj národ modliti se bude.

Z té knihy kněh kmet těchu bude bráti,
jí mysl juna k činům bude zráti,
jí bude matka odchovávat dceru,
z ní kněží věstit budou v chrámě šeru,
z ní babička své těšit bude vnuky
a na věky tak půjde v ruku z ruky,
až znova prodlí sláva mezi námi
a ponese nás lidstva dějinami. —

Tak velké práce bohatýrským věnem
veď Otec národa nás za pramenem,
jímž oživly by paláce i chaty:
zas k síle vedl nás, ten velduch svatý,
jak bludný lid, jenž faraony štván,
Jehóva v slíbený veď Kanaán,
sloup dada jemu v čelo ohňozlatý. —

Dnes jmeno Palackého věčnosť hlásá,
a vděčný národ láskou nadšen jásá —
ač neuhasnou slzy nad mohylou, —
my věrně budem ctít tu hlavu milou,

on mezi námi ku památce vděčné
žít bude zas a zas; žít bude věčně! —

Nuž, česká srdce, v oběť vzplápolejte,
on život vám, vy památku mu dejte
a v Betlem proměňte tu chýžku chudou,
jíž vaše pokolení žehnat budou
a u vědomí práv svých hrdě růsti . . .
Duch jeho s námi — Bůh nás neopustí! —

Adolf Heyduk.

Rkp. *bolnyey* píše Hanka po prvé „bolnici“ (očí), četlť patrně v rkp. bolnycy; po druhé „bolněj“; Výbor a po něm Patera po obakrát „bolněj“. To však chybno za *bolníej*, jež jest dual fem. vzniklý stažením z bolně-jь (přízvuk na *ě*); rovněž *mdlé* 815 jest dual. fem.: mdle-jь (přízvuk na *e*), stažením mdléj, odsutím *j*: *mdlé*. Srv. AlxV 1892: a lomíeci *bíelé* rucě. — Podobně jako *bolníej* vzniklo a psáti jest *tacíej* (552); jeť to sg. dat. fem. z tacě-jь (přízvuk na *ě*).

44. Takéž, lékaři *duchowny*,
818 dávaj v pokání čin rovný.
Každé lidské zaviněníe
820 *chce jmíeti rovné pokáníe:*
821 kaž sě lakomým postiti,
822 nečistým kaž čistu býti,
823 kaž zloději navrátiti
824 a z svého kaž ščedru býti.
825 Každé lidské zaviněníe
chce jmíeti rovné pokáníe.
Znamenaj, coť písmo praví,
žeť Bóh těch hříechov nezbaví,
jeliž bude vráceno to,
což jest bezprávně otjato. ib. 817—830.

V *K* verše 819. a 820., jež se do slova opakují ve v. 825. a 826., jsou *vynechány*, any patří na druhé místo a nedopatřením piscovým se dostaly už za v. 818., jemuž se smyslem rovnají, přerušujíce souvislosť mezi v. 818. a 821. sl., jimiž se udává, jaký „rovný čin“ se má za každé provinění ukládati v pokání. Proto jest verše *819. a 820. vypustiti.*

Mimo to má *K* jiný pořad ve verších 821—824. než Hrad., totiž 823, 821, 822, 824. Že verš 823. položen na prvé místo, rozhodovalo písaři asi to, že se zde vykládá hlavně o hříších proti sedmému přikázaní (zloději 823), načež ještě ve v. 829. a 830. se klade důraz (otjato 830). . Než pak by v. 822 neměl náležitého místa, ježto by se jím přerušovaly hříchy spadající pod sedmé přikázaní, totiž zlodějstvo a lakota, jež také v malém Desateru podle sebe položeny (1185—1188):

Naplníš sedmé kázaníe,
ač sě uchováš *kradeníe*
a k tomu *ščedr z svého* budeš:
tak věčného pekla zbudeš.

…a pokládám v. 822. za obecný výraz pojmův „hřích a rovné po-k…, proto bych jej řadil hned k v. 818. Bude tedy pořad veršův t… 818, 822, 823, 821, 824, 825.

…kp. *duchowny* 817. čtou všichni vydavatelé „duchovní“ při rýmu …y“, ač při témž rýmu v Prok. 133. všichni čtou správně *duchovný*.

…á tedy celé místo zníti takto:

Takéž, lékaři *duchovný*,
dávaj v pokání čin rovný,
nečistým kaž čistu býti:
kaž zloději navrátiti,
kaž sě lakomým postiti
a z svého kaž ščedru býti:
každé lidské zaviněníe atd.

45. žeť lékař spomoci nemóž
jíezvenému, donidž v něm nóž;
jeliž bude *nebo* střěla
wynata z jíezveného těla,
toliž lékař všelikého
tak uléčí raněného. ib. 833—838.

Verš 836. pokažen, an písař vynechav ve v. 835. omylem *nóž* (nuož *K*), musil táhnoucí se k němu původní *wynat* přispůsobiti k podmětu „střéla“; za *nebo* má *K* správně *neb*. Piš tedy:

jeliž bude *nóž neb* střěla
vyňat z jíezveného těla.

46. což jsi ukradl z své mladosti,
zbavuji tě *té* všíe zlosti. ib. 851—852.

Patera za rkp. *té* 852 píše dle *K* „tvé“, což zbytečno; Hanka i Výbor píší správně dle rukopisu *té*.

47. „Ouvech, kněže, chci velmi rád (t. šilink ti dáti),
kromě nyníe nejmám *na snad*,
przid ke mně v les v pondělí,
zdať mě dotud Buoh nadělí,
ten ti šilink chci rád dáti
a tak sě víec hřiechov káti.“
A když v les *przigiede* k němu,
ten šilink zaplativ jemu,
vece: „Kněže, druhý vezmi
šilink a tento *kóň* daj mi
a toto své rúcho k tomu,
beřiž sě *pěš* k svému domu. ib. 855—866.

Patrno, že lupič chtěl, by kněz do lesa *přijel*, ne „přišel“, se mohl zmocniti jeho koně. Proto za rkp. przid 857 správně m *Przygyed* t. j. *přijeď* (srv. přijede 861. pěš 866), čím i verš 85" praven.

Na snad acc. (loc. na snadě) = po hotovu, po ruce, přichys lat. in promptu.

Nadĕliti koho 858 (= darovati či obdarovati koho) užívá se dosud na Pls. a Plz.; jmenovitě, když odbývají žebráka, říkají mu: „Naděl *vás* Pámbů.“ Srv. stsl. **надѣлити оубогыя**. Strus. я тебе надѣлю . . . ты мене надѣли (Ип.). Rus. надѣлять бѣдныхъ nadělovati chudé. Богъ надѣлилъ его всѣми земными благáми Bůh jej nadělil všemi pozemskými statky. (Pokračování.)

Srovnávací úvaha o Symposiu Xenofontově a Platonově.

Napsal *Jan Čermák*.

(Pokračování.)

4. Styky v závěrečních scenách obou Symposií.

Když v Xenofontově Symposiu Sokrates domluvil, následuje známá závěreční scena.

U Platona sotva byl Sokrates dokončil skvělou svoji řeč, vstoupí opilý Alkibiades s jinými hodovníky a ověnčiv Agathona i Sokrata na prosbu ostatních vzdává chvalořeč ne již Erotovi, nýbrž Sokratovi. Když pak po této chvalořeči a po krátké rozmluvě někteří z hodovníkův odešli, setrval Sokrates, Aristofanes a Agathon u rozmluvě, až posléze oba společníci Sokratovi usnuli, on jediný rána dočkav vstal a odešel do Lykeia.

Jakkoli na první pohled zakončení toto a celá situace zdá se býti rozdílnou, přece bližší úvahou shledají se značné podobnosti mezi těmito závěrečnými výstupy. I možno především říci, že

1. *obě závěreční sceny hostinu dramatickým zakončením libě uzavírají.*

Shledáno již při mnohých příležitostech v této úvaze, že mimo enkomia Erotovi vzdaná (u Xenofonta obmezující se na jedinou řeč Sokratovu, u Platona však v sedmi řečech složená) v obou Symposiích jsou jiné ještě živly, jež dílem k uspořádání, dílem k vyzdobení spisů se vztahují. Především zajisté kromě oněch chvalořečí protkány jsou oba spisy četnými rozmluvami toliko s tím rozdílem, že živel dialogický u Xenofonta mnohem důrazněji v popředí vystupuje, ano možno říci, že v Xenofontově Symposiu živel dialogický jest hlavním činitelem, u Platona naproti tomu přidělena mu úloha daleko menší: mát pouze ten účel, by jednotlivé mezery mezi chvalořečmi vyplnily se delšími neb kratšími rozmluvami.[16]) Však pojem hostiny sám o sobě předpokládá

Tím ovšem není vyloučeno, že by jednotlivá enkomia úplně byla prosta živlu dialogického. Tak zajisté chvalořeč, již má Sokrates, založena na líčené rozmluvě s Diotimou; i řeč Alkibiadova tu i tam zabočí v otázky a odpovědi, však při tom přece obě řeči mají více ráz chvalořečí než rozmluv.

jakýsi děj, kterýmž vše ostatní, což u hostiny se děje neb mluví, bytně jest podmíněno a kterýž proto jak nit se táhne celou hostinou a všemi rozmluvami.

V obou Symposiích tento dramatický živel stopovali jsme již na jiných místech: nelzeť si podnět, pozvání, příchod a zasednutí k hostině bez jakéhosi děje ani mysliti. Návrhem pak, by se zábava při hostině dála rozmluvami, mizí živel dramatický a zachovány po něm toliko skrovné zbytky. Tak ponecháno místo živlu dialogickému a — hlavně u Platona — řadě enkomií. Teprve po řečech Sokratových v obou Symposiích počíná zase děj, kterýž k zakončení hostin jest neméně nutný, neboť pouhými chvalořečmi a vůbec rozmluvami hostiny ukončiti bylo by příliš jednotvárné a hostině nepřiměřené. Volí tedy oba spisovatelé ukončení hostiny velmi půvabné, jež mimo to i tou zvláštností vyniká, že podává svědectví *o historickém základě* obou Symposií. U Xenofonta zajisté jsme úplně oprávněni k domněnce, že Sokrates Syrakusanu nejen negativně naznačil, jak nemá hosty baviti, nýbrž že potají dal mu jakýs pokyn, a to bez vědomí hostův a snad i samého Xenofonta, jenž nám tudíž nic více nevypravuje, než o čem sám věděl, by právě onu závěreční scenu dal předvésti. U Platona pak z oněch neurčitých říší idealně vylíčené nauky Sokratovy při oné závěreční sceně a při řeči Alkibiadově postaveni jsme opět před obraz historického Sokrata.

2. *Předmět obou závěrečních výstupů jest Eros*, však s tím rozdílem, jejž nám vytknouti jest u srovnání celých spisů. Platon totiž zušlechťuje a idealisuje děje, charaktery osob a situace, kteréž u Xenofonta objevují se jakožto nepatrnější a nalézají se na stupni mnohem nižším. Naproti výstupu, jaký podán u Xenofonta, jest celá scena počínající příchodem Alkibiadovým u Platona mnohem ušlechtilejší a má vnitřní cenu daleko věčší. U Platona představuje Alkibiades Sokrata jako pravého erotika, a tím vedeni jsme, bychom objasnili

3. *poměr, v jakém oba závěreční výstupy trvají k řečem Sokratovým.* Řeč Sokratova a Alkibiadova spojeny jsou jednou a touž ideou. Onde idea tato jeví se v abstraktném pojednání, zde zobrazena v životním zosobnění: onde i zde patrný jest úmysl pravou filosofii slou-čiti s naukou o pravém Erotu. Řeč Sokratova měla své východiště v pojmu Erota v nejjednodušší jeho podobě. Odtud vedla nás rozličnými stupni jeho vývoje, až stanuli jsme u pravého Erota, až nám totiž dokázal Sokrates, že pravý erotik jest zároveň dokonalým filosofem. Byl to theoretický návod, jejž podává Sokrates, chce-li kdo dostoupiti oné pravé i svrchované lásky, k níž ještě ani on sám se nepovznesl. Alkibiades naproti tomu od pojmu abstraktného přechází ku představě konkretné. Dle daného theoretického návodu utvořil si obraz, na němž má se jeviti Sokrates jako pravý erotik, takřka zosobněný Eros a [illegible] nám ve své řeči, zahrnující v sobě i theorii i praxi, důkaz, že [illegible]nalý filosof jest pravým erotikem a tím že jest Sokrates.

Nemohl tedy Platon své Symposion lépe zakončiti než tí[illegible] stupem Alkibiadovým. Veškery rozmluvy až dosud vedené pohyb[illegible] se v oboru chvalořečí Erotových: však působení dokonalého Ero[illegible] postavě konkretné jest nutnou a organickou závěrkou celé h[illegible]

Tato pak oslava Sokrata v celém jeho zjevu nemohla nikomu vhodněji býti přidělena než Alkibiadovi, mladíku to nevšední krásy tělesné, ale zároveň plnému nevázanosti i rozkoše. Může-li býti podstatnější chvály než když mladík povahy náruživé a lehkomyslné, ducha těkavého a nestálého, chvalořeč vzdává dokonalému filosofu, jenž veškerými přednostmi obdařen v míře co nejvyšší, přednostmi to, kterých právě chvalořečníku se nedostává, vzdává-li ji mimo to muži, při jehož pohledu sám bývá unesen a nadzemskou rozkoší naplněn?

Než nejprve nutno se tázati, proč Platon nám uvádí příchod *opilého* Alkibiada? Odpověď hledati jest ve způsobu, jakým nám Alkibiades milovaného svého učitele líčí. Jestiť úmyslem mladíkovým vylíčiti i zevnějšek i povahu Sokratovu tak, jak se skutečností se srovnávalo. Tato snaha nemohla lépe býti naznačena než často opětovaným ujištěním, že slova jeho budou pravdivými.[117]) K této snaze nejvhodnějším prostředkem byla právě opilosť Alkibiadova — in vino veritas.[118]) Znám jest poměr, v jakém Alkibiades stál ku Sokratovi a pro který i jemu, hlavně však Sokratovi činěny trpké výčitky. Dejme tomu že by byl Alkibiades střízliv Sokrata chválil: byla by pak slova jeho došla víry a nebylo by se mu vytýkalo, že něco úmyslně přeměnil, něco zamlčel neb přidal?[119])

Neméně oprávněný jest *pozdní příchod* Alkibiadův: zvyšujeť nemálo umělecké složení celého díla a napomáhá značně pravdivému vylíčení, když Alkibiades teprve po ukončení rozmluvy Sokratovy s Diotimou vstoupí. S jeho povahou smyslnosti hovící nesrovnávala by se další chvalořeč Erota: Alkibiades uvedl nás na pole realnosti a to nemohlo se krásněji provésti, než když ony vlastnosti, které dříve Diotima byla udělila Erotovi, Alkibiades vychvaluje na Sokratovi jakožto zosobněném Erotovi.

Maje vylíčiti Sokratovu *ἀτοπία*[120]) Alkibiades srovnává jej nejprve se Satiry a Sileny.[121]) S týmž srovnáním potkáváme se u Xenofonta IV 19: *Νὴ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ἢ πάντων Σιληνῶν τῶν ἐν τοῖς σατυρικοῖς αἴσχιστος ἂν εἴην.* Jsou-li pak slova následující (*ὁ δὲ Σωκράτης καὶ ἐτύγχανε προσεμφερὴς τούτοις ὤν*) pravá, byla by důkazem upřímnosti Xenofonta, jenž onomu poněkud drsnému srovnání přidává svou vysvětlivku. V kap. V, 7 pak Sokrates sám přirovnává se k Silenům.

---

117) P. 214 E: *τἀληθῆ ἐρῶ;* tamtéž: *ἐάν τι μὴ ἀληθὲς λέγω, μεταξὺ ἐπιλαβοῦ, ὂν βούλῃ, καὶ εἰπέ, ὅτι τοῦτο ψεύδομαι:* 215 A: *ἔσται δ' ἡ εἰκὼν τοῦ ἀληθοῦς ἕνεκα, οὐ τοῦ γελοίου;* 216 A: *καὶ ταῦτα, Σώκρατες, οὐκ ἐρεῖς, ὡς οὐκ ἀληθῆ;* 217 B: *καὶ εἰ ψεύδομαι, Σώκρατες, ἐξέλεγχε,* 219 C: *καὶ οὐδὲ ταῦτα αὖ, ὦ Σώκρατες, ἐρεῖς, ὅτι ψεύδομαι,* 220 E: *καὶ τοῦτό γέ μοι οὔτε μέμψει οὔτε ἐρεῖς ὅτι ψεύδομαι.*

[118]) Srv. slova samého Alkibiada p. 217 E: *τὸ δ' ἐντεῦθεν οὐκ ἄν μου ἠκούσατε λέγοντος, εἰ μὴ πρῶτον μέν, τὸ λεγόμενον, οἶνος ἄνευ τε παίδων καὶ μετὰ παίδων ἦν ἀληθής.*

[119]) v. Stallb. proleg. ad Symp. p. XXVIII: Nunc vero ille nihil reverens iudicia hominum ipsius cum Socrate familiaritatem improbantium intima pectoris sensa proloquitur, ut neque reticere quidquam nec ullam rem fingere aut comminisci velle videatur.

[120]) P. 215 A: *οὐ γάρ τι ῥᾴδιον τὴν σὴν ἀτοπίαν ὧδ' ἔχοντι εὐπόρως καὶ ἐφεξῆς καταριθμῆσαι.*

[121]) P. 215 B nn.

Nuže vizme tato obě srovnání a seznáme opět značný rozdíl, neboť obraz u Xenofonta jen hrubými rysy nastíněný u Platona jest zušlechtěn. Přirovnává-li u Xenofonta Kritobulos Sokrata neb tento sebe sama k Silenům, jest toto srovnání jen jednostranné: máť Xenofon zření toliko k ohyzdnosti Sokratově (což ovšem přes vši pravdivosť nebylo pro Sokrata velkou poklonou), ježto Satyrové v satyrských dramatech (*ἐν σατυρικοῖς*) byli nad míru ohyzdni. Platon však zmínku o této ohyzdnosti odbývá jen několika slovy.[122] Platonovo srovnání má účel ušlechtilejší: mají se totiž dobré vlastnosti Silenův a Satyrů se Sokratem srovnati, a proto nevolí již Platon ony Satiry Xenofontovy, nýbrž sochy Satyrův v dílnách sochařských (*ἐν τοῖς ἑρμογλυφείοις*), kteréž se zevnějškem Satyrův na pohled se shodují, uvnitř však krásné obrazy bohů chovají (*δίχα δὲ διοιχθέντες φαίνονται ἔνδοθεν ἀγάλματα ἔχοντες θεῶν*). Tímto srovnáním dále krásně naznačeno, kterak Sokrates pohrdal krásou tělesnou. Týž účel má u Xenofonta onen vtipem protkaný zápas Sokratův s Kritobulem o krásu.

O Erotu byla Diotima pravila, jako jest bytostí střední mezi bohy a lidmi, tak že i střední místo zaujímá mezi moudrostí a nevědomostí, čili jinými slovy, on sám jest pravým filosofem, kterýž jest povždy *φρονήσεως ἐπιθυμητής*. Výrok tento zajisté vztahuje se k osobě Sokratově. Sokrates dále sdílí s Erotem chudobu,[123] ohyzdnosť zevnějšku,[124] oba jsou *ἀνυπόδητοι καὶ ἄοικοι*.[125] Eros však zdědil po svém otci Porovi mnoho výtečných vlastností, kteréž opět má společné se Sokratem: oba úklady strojí krásným jinochům,[126] oba vynikají statečností a smělostí.[127] Jest-li dále Eros *δεινὸς γόης καὶ φαρμακεύς*, jest jím neméně Sokrates, jehož řeči dle slov Alkibiadových vzbuzují tak veliký úžas a tak mocně posluchače okouzlují. Alkibiadovi samému chvěje se srdce a on roní slzy, když podivuhodný tento muž počne mluviti: jeho pouze se stydí a právě on jej opět nutí poslechnouti.

A tento vnitřní stav Sokratův nikdo prý neseznal tak dokonale jako právě Alkibiades. I počne nyní řečník popisovati vlastní poměr k Sokratovi a líčí živými barvami, jak Sokrates jemu se vysmál. Jest prý tak způsobem Sokratovým: na prvý pohled hledal bys v něm plno

---

[122]) Na místě právě dotčeném: *ὅτι μὲν οὖν τό γε εἶδος ὅμοιος εἶ τούτοις, ὦ Σώκρατες, οὐδ᾽ αὐτὸς δήπου ἀμφισβητήσεις.*

[123]) Eros jest *πένης καὶ τὴν τῆς μητρὸς φύσιν ἔχων καὶ ἐνδείᾳ ξύνοικος*, Sokrates pak *ἡγεῖται πάντα ταῦτα τὰ κτήματα οὐδενὸς ἄξια* (p. 216 E). Srv. i p. 219 E. *εὖ γὰρ ᾔδη, ὅτι χρήμασί τε πολὺ μᾶλλον ἄτρωτος ἦν πανταχῇ ἢ σιδήρῳ ὁ Αἴας.*

[124]) Eros jest *πολλοῦ δεῖ ἁπαλός τε καὶ καλός, οἷον οἱ πολλοὶ οἴονται, ἀλλὰ σκληρός τε καὶ αὐχμηρός.* O nepatrném zevnějšku Sokratově, jakož i o chatrném oděvu jeho stala se již zmínka.

[125]) Sokrates drahně času trávil u veřejnosti, hlavně v Lykeiu. Srv. p. 223 D. Eros mimo to jest *χαμαιπετὴς ἀεὶ ὢν καὶ ἄστρωτος, ἐπὶ θύραις καὶ ἐν ὁδοῖς ὑπαίθριος κοιμώμενος.* Slova tato mohou i na Sokrata se vztahovati, kterýž často pod širým nebem noc probděl stoje a o něčem přemýšleje, jakž Alkibiades příklad uvádí p. 220 C D.

[126]) *Ἔρως ἐπίβουλός ἐστι τοῖς καλοῖς καὶ τοῖς ἀγαθοῖς — θηρευτὴς δεινός*, Sokrates (p. 216 D) *ἐρωτικῶς διάκειται τῶν καλῶν καὶ ἀεὶ περὶ τούτους ἐστὶ καὶ ἐκπέπληκται.* Srv. i 213 B, 223 A.

[127]) Eros jest *ἀνδρεῖος καὶ ἴτης καὶ σύντονος*, u Sokrata (p. 219 D) *ἡ τούτου φύσις καὶ ἀνδρεία . . . καὶ καρτερία.* Srv. i 219 E, 220 B, 221 A B, 214 A.

náruživostí, avšak uvnitř chová tak mocnou zdrželivosť, že se žádnými nástrahami nedá přilákati k činu nedovolenému. Tuto zdrželivosť Sokratovu sám prý nejlépe zakusil. Tento oddíl řeči Alkibiadovy stojí opět v úzkém spojení s řečí Sokratovou. Vše, co se onde líčí jakožto podstata a bytosť Erotova, jeví se bytnou známkou života Sokratova. V něm spatřiti lze všude neumdlévajícího příznivce, usiluje v duši sličných jinochů vštípiti ctnosť a moudrosť, jenž však zároveň i k onomu stupni dokonalé lásky dospívá, kdykoliv ponořuje se v patření na ideu. A tu pak v nadšení jsa zapomíná milerád na vše ostatní, což vznešeným těmto myšlenkám jest závadou.

Toť obraz pravého erotika, před kterýž nás zde Platon staví, velebě jakožto vděčný žák svého učitele, jenž vše, co nejkrásnějšího a nejvznešenějšího působiti může ona čistá a svrchovaná v řeči Sokratově vylíčená láska, činí majetkem Sokratovým, vzdávaje tomuto svůj hold ústy Alkibiadovými: toť zároveň onen vznešený účel, jejž Platon měl na mysli skládaje svoje Symposion.

I nelze přisvědčiti těm, kdož úmysl Platonův shledávali v tom, by sprostil Sokrata onoho nepravého podezření, dle něhož jej vrstevníci ze smyslnosti vinili. Za vedlejší, podřízený účel lze ovšem toto obhájení prohlásiti, hlavní však úmysl byl daleko vznešenější.

(Pokračování.)

Etymologica.[1]

Podává *Fr. Prusík.*

4. Latinské sulfur.

Slovo to je složeno z dvou částí: sul-fur. Prvá z nich, *sul* povstala dissimilací z kmene *sur*, jenž znamená „lesknouti se, svítiti". Na př.

sur: skr. súr-as slunce, sur-abhí n. zlato, sira.

sūr: skr. sūr-as sūr-jas slunce.

sēu̯r: skr. sāur-as sāur-jas sluneční.

su̯er: skr. svar svítiti, n. slunce, světlo.

su̯ōr: stsl. сварогъ Slunce (bůh), сварожишть syn Slunce (bůh).

Druhá část slova sul-*fur* vznikla ze slabého stupně kmene *bher* (srv. stsl. бьре-bro str. 66), totiž *bhr̥*, jež zní latinsky *fur:* tedy *sul-fur* = světlosť (jasnosť) mající, světlý, jasný. Opět název nerostu dle barvy jasnéžluté.

[1]) Ukázka z etymologického slovníka českého, o němž spisovatel pracuje.

4. Rus. пере-слѣ́г-а, пере-слѣ́ж-ина: **řec.** λήγω.

Na kořeni *slēg* spočívá, jak známo, řec. *μετα-λλήγω* (z-*σλήγω*) ustávám, *λήγ-ω* přestávám, sthn. slach chabý, lat laxus volný, prostraný. K témuž kořeni patří též rus. пере-слѣ́г-а, пере-слѣ́ж-ина chyba v tkanivě, tenké místo, původně „vypuštění niti“, slovín. pre-slég-ast otřený, řídký, průsvitný (o tkanině), holý (o poli), plešivý (o hlavě).

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Pokračování.)

Výmluvnosť[1]) slavnou Demosthena neb Cicerona
počne si přáti, celé též přes Quinquatrue žádá,
kdož doposud jediným assem ctí skrovně Minervu,
otroka průvodčím maje, jenž nese pouzdro nevelké.
Však výmluvnosť jest řečníkům oběma k zkáze,
štědrý a pěnivý ducha zdroj oba v záhubu vehnal.
Duch ten původcem ztracené s pravicí hlavy; nikdy
ještě krví obhájce chabý řečniště netřísnil.
„Ó, v mém konsulství ku blaženství, Říme, zrodil's se!“
Tak kdyby byl vše mluvil, zhrdnout Antoniovými
moh' meči pak. Směšná skládání jsou mi milejší,
nežli ty, přeslavné pověsti, Filippiko božská,
ježto se čteš nejblíže prvé. Taktéž i ukrutný
los vyrval toho, jenž Athenám k obdivu býval,[2])
když bouřil i plného na uzdě držel sněmu vášně.
Ten se zrodil proti vůli bohů, s osudem nepřejícím,
jejžto otec, sazemi zkalený maje zrak z hmoty žáru,
od kleští, uhlí i kovadliny, jež meče chystá,
ušpiněného i od Vulcana ku rhetoru poslal.

Z války kořisti, na kůl pancíř přibitý na památku[3])
vítězství, zlomené i hledí od přílby visící,

---

[1]) I výmluvnosť byla na záhubu nejslavnějším dvěma řečníkům; Ciceronovi byla uťata hlava i ruka, jež napsala proti Antoniovi řeči, tak zvané Filippiky, z nichž nejslavnější byla druhá. Kdyby byl Cicero psal jen verše, třeba nelibé, jako zde uvedený, nebyl by ho Antonius stíhal. Quinquatrus, svátky Minerviny, trvaly 5 dní v březnu (sr. Hor. Ep. II, 2, 197), a po nich z al školní rok. Žák v nejnižší škole ctí bohyni věd jediným assem, platí iž pouze tolik měsíčně učiteli. Otrok provázíval chlapce do školy a u jeho školní potřeby.

[2]) Také nešťastně skončil slavný Demosthenes, syn mečíře, na jehož z ní s ohněm (Vulcanem) ukazují následující verše.

[3]) Znamením vítězství (tropaeum) byla nejprve nepřátelská zbroj na kůl ia (v. Velišský, 456); později stavěny sloupy a vítězoslavné brány, na nich ý-valy výjevy z bitev a postavy přemožených nepřátel zobrazeny. Dle J- la jest příčinou války nejčastěji jen touha po slávě válečné.

od voje odsečená zápřež, trojveslice korma
přemožené i na bráně obraz smutného zajatce
má se za krásnější než lidské statky. Těšíval
tím římský, řecký se i barbarský vojevůdce,
odtud měl podnět velikých trampot, namahání.
Jest o tolik věčší žízeň po slávě u lidstva
než po ctnosti. Samé ctitelem kdož zůstane ctnosti,
jestliže odměny vezmeš? I vlasť kdysi v záhubu strhla
nemnoha sláva mužů, chval, nápisu touha, by zůstal
na strážcích popelů, kamenech, jež snadno ničemný
dosti silen jest kmen rozkáceti fíku planého;
vždyť je také i samým náhrobkům souzeno padnout.
Hannibala zvážíš-li, jakou asi váhu nalezneš
vůdce takého? To ten, že ho obsáhnouti nemohla
Afrika, okeanem Maurským tepaná a kde Nilem
vlažným k Aethiopů plemenům se pojí, slona sídlům.
K říši přidá zemi Hispanskou, přeletí Pyreneje;
příroda v cestu staví opět mu ledovce a Alpy;
otvírá i skaliska a octem horstvo přeláme; [1])
Italii v moci má, přece více dosíci si žádá.
„Nic nezmohli jsme," dí, „leč vyvrátíme-li Punským
vojskem brány, prapor vztyčím v prostředku Subury." [2])
Ó, pohled to jaký a jakého byl obrazu hodný,
když slon Gaetulský [3]) nesl vévodu jednookého!
Což tedy jest na konec? Ó slávo! Přemůže se ovšem
týž a do vyhnanství uprchá střemhlav, [4]) při paláci
královském slavný, veliký usedá si prosebník,
Bithynský samovládce dokud probudit se neráčí.
Smrť duchu, jenž všecken bouřil svět dříve, ni šípy
nepřipraví ani skály ni meč, však onen za Canenskou
odplatitel za porážku a hojné té krve mstící
prsten. Jdi, bláhovče, a běž si přes Alpy ukrutné,
bys chlapcům se zalíbil a pak byl deklamovánkou! —
Jedním nespokojí se mladík Pellský [5]) světa dílem,
nešťasten v těsných hranicích bouří světa, jakby
jej svíral Gyarus nebo skály malého Serifu;
však hrazené od hrnčířů ve město kdy vejde,
rakví uspokojí se. Jenom smrť nám vypovídá,
jak malicherno lidí je těličko. — Věří se, že jednou

[1]) Hannibal trhal skály překážející mu v pochodu tím, že na skály ohněm rozehřáté lil*ocet.

[2]) Subura, jedna z nejživějších ulic v Římě (v. III, 5).

aetulie (v. V, 58) hraničila s Mauretanií. Vůbec známo, že Hannibal v se-rní Italii ztratil jedno oko.

annibal, nejsa doma životem jist, uprchl ke králi Prusiovi do Bithynie; na nec pak vida se ztracena, otrávil se jedem, jejž nosil v prstenu; spolu na-í se zde na množství prstenů, jež po bitvě u Cann padlým rytířům římským y odňaty. Osudy Hannibalovy bývaly obyčejnou látkou cvičení řečnických clamatio) v. v. 82 a VII, 160.

lexander Veliký narodil se v Pelle v Macedonii. Gyarus a Serifus, ostrůvky moři Aegejském (v. I, 73, VI, 564). Město hrazené od hrnčířů jest Babylon adbami z cihel.

Athonskou[1]) se horou plulo též — a co Řecka lživého
jsou v dějinách smyšlenky smělé — a že pokryto loďstvem
týmž moře byvši, kolům pevný most neslo; věříme,
ve hlubokých že řekách vody prý bylo málo, že z rána
Med je vypil, jak i dál vlhkou perutí pěje Sostrat.
Avšak jak se onen vrátil Salaminu opustiv
barbar, jenžto bičem proti Coru i Euru[2]) zuříval,
jak toho v Aeolském vězení nevytrpěli nikdy,
okovy jenžto upoutal i Zemětřásce samého?
Mírnější ovšem to; či snad znamení jemu nechtěl
vpáliti též? A který za to bůh hodlal by mu sloužit?
Však jak navrátil se? S lodí jednou, krvavými
plavě se proudy povolně jenom skrze mrtvoly husté.
Tak se ta, jíž tolikráte si žádali, vymstila sláva!

„Dej dlouhý mi život, Jove, dej mi mnohá, Jove, léta!"
Tak jediné, ať zdráv jsi aneb nemocen, vždy si žádáš.
Avšak jak stálých a jakých trampot plno dlouhé
jest kmetství! Škaredou tu především tvář a ohyzdnou,
jak nepodobna si jest, pozoruj, škaredou tuto kůži
místo pleti, svislé viz tváře a vrásky starobné,
právě jaké, stinné kde se táhnou Thabraky[3]) hvozdy,
obstárlá si na hubě drbavá máť opičáků.
Velmi mnohé rozdíly mladých jsou; tento je hezčí
tímto a tento něčím jinakým, je onen zase silný:
však starců jediná jest tvář; třesavý hlas i údy
a hlava již je lysá, nos, jakž u dětí, vždy je vlhký,
bez zubu jest i pokrm dásní kousat nebožáku.
Tak velikou jest obtíží manželce i dítkám,
sobě, že až si hnusí Cossus,[4]) čekatel na dědictví.
Ochrnuté úst patro nemá stejného požitku
vína ni jídla. I souložení již dávno zapomněl,
a kdyby přec se snažil, skromná mu leží pyje s kýlou,[5])
stále leží, třeba pohrával s ní noc si celičkou.
Může-li pak v něco doufání šedivé toto míti

[1]) Xerxes dal prokopati průplav skrze poloostrov Athos, aby se vyhnul pohromě, jaká stihla před 12 lety loďstvo Mardoniovo, a vystavěl i lodní most přes Hellespont. Juvenal, jenž nenáviděl Řeků (v. III, 60 násl. a j.) — a vliv jejich byl vskutku jednou z příčin úpadku mravnosti v Římě — popírá i skutečné události, jimiž Řekové se chlubili; nechce tedy věřiti ani ohromnému množství vojska Medského. Sostratus, neznámý básník, líčil snad výpravu Xerxovu proti Řecku; básnický vzlet jeho byl asi nevysoký, proto „vlhké perutě".

[2]) Aeolus, vládce větrů (v. I, 8); ze mnohých jmen větrů uvádí se zde Corus a Eurus; Zemětřásce (Ennosigaeus) jest příjmí Neptuna, boha moře. O Xerxovi vypravuje Herodot: Když už most spojen byl, přišla bouře veliká a roztl la i rozptýlila celé to dílo. Když se toho Xerxes dověděl, velice jsa rozhn n, kázal 300 ran Hellespontu bičem dáti a dvé okovů v moře spustiti. Ba el jsem též, že i znamenatele spolu s těmito poslal, aby Hellespont znan li. (Překlad Kvíčalův.)

[3]) Thabraka, město v Numidii.

[4]) Cossus, osoba neurčitá; vtírání se do dědictví a předcházení si osob n a-tých neb bezdětných bylo tehdy v Římě obyčejno; v. IV, 20.

[5]) Kýla = průtrž, v. VI, 325.

dýmě choré? Vždyť jest právem tato choutka podivná,
lásky hledá-li a síly nemá. — Na jiné vady ještě
pohleď. Má-li jakou rozkoš, zpívá-li mu někdo,
nejvýbornější i citerník,[1]) buď si Seleucus,
neb jimž jest obyčej se zlatým blýskávati pláštěm?
Málo na tom věru jest, kde ve velkém sedne divadle,
jenž zaslechne rohů, polnic sborové zvuky sotva.
Silně musí otrok, by uchem se ucítilo, křiknout,
když hlásí, kdo přišel, nebo když hodinu provolává.[2])
Nad to se zahřívá tělo již ledové, chudokrevné
někdy v horečce jenom; nemocí všelikých davy četné
obskakují; pátráš-li po jich jmenech, vypočítám
snadněji tobě, kolik záletníků měla do dnes
Oppia,[3]) neb co chorých Themison zprovodil v roce jednom
neb Basilus co druhův ošidil, Hirrus nebo dítek
osiřelých, i kolik dlouhá vyssála v dnu jednom
Maura mužův a kolik žáků svedl k hříchu Hamillus,
rychleji bych sčítal ti, kolik má teď letohrádků
ten, při jehož holení první vous vážně mi skřípal.
Tento trpí ramenem, ledvím tu jiný nebo kyčlí,
a zraku jenž pozbyl, zase nepřeje jednookému.
Dostává se krmí sinalým rtům prsty jiného,
jenž zvyknul sám ústa otevřít, jídlo uhlídav
pouze je rozvírá; nejinak vlaštovčino mládě,
když s štědrým zobanem lačná k němu matka přilétá.
Nad každou nemoc údů však ducha jest mdloba věčší,
v níž ani jmen vlastních otroků ani přítele nezná,
s nímž minulé noci byl stoloval, nezná ani dítek,
ježto zplodil, jež sám vychoval. Neb v závěti příkré
těmto nedá žádného podílu, a dostane všecken
ten majetek Fiale;[4]) neboť ústy to mistryně zmohla,
v jizbě která hampejsu mnohá již stávala leta.

[1]) Citerníci, jako byl Seleucus, doprovázeli zpěv svůj hrou na citeru neb lyru; jich rouchem (koncertním) byla skvostná palla s dlouhou vlečkou.

[2]) O hodinách v. Velišský, str. 156. V domech boháčův ohlašoval otrok každou hodinu denní podle slunečních nebo vodních hodin.

[3]) Oppia, jakási cizoložnice z lepšího rodu. Themison, neznámý lékař; toho jmena jiný byl ok. r. 60. př. Kr. v Římě proslulým. Lékaři, většinou cizinci, neměli u Římanů dobré pověsti. Basilus jest snad advokát, jmenovaný v VII, 145, Hirrus, zcela neznámý. Maura, v. VI, 307. Hamillus, jakýsi paederast. V. 226 opakuje se z I, 25.

[4]) Fiale nevěstka, v. VI, 121.

(Dokončení.)

Úvahy.

Лекціи по славянскому языкознанію. Тим. Флоринскаго. Часть вторая. Кіевъ 1897. v. 8°. XVI. 703. 4 руб.

Prof. T. Florinskij patří k nejlepším a nejpilnějším slavistům; zkoumání svá koná na základě vědeckých pramenův a všech důležitějších novějších vědeckých spisův v obor ten zasahujících. Tím podává krajanům svým dílo, jemuž dosud nemají rovně.

V díle II. pojednává o jazycích severozápadních, totiž o českém, slovenském, polském, kašubském, srbskolužickém a polabském. My povšimneme si při tom práce jeho, pokud se týče jazyka českého a slovenského, ponechávajíce ostatní posouzení učencův druhých jazykův.

Z předu podotýkáme, že se názory spisovatelovy v příčině jazyka *slovenského* zcela shodují s naším dávno ustáleným míněním, že jazyk slovenský není podřečím jazyka českého, nébrž sestrou jeho tak jako polský neb lužický, ovšem sestrou nejbližší.

Dílo své o každém z jazykův počíná spis. uváděním grammatik a podobných prací, při čem i dialektům věnuje patřičnou pozornosť, ježto se v nich dosti často uchovaly pozoruhodné zvláštnosti neb starší tvary než v nynější mluvě písemní; pak vylíčí spisovatel oblasť toho kterého jazyka, potom jeho osudy, načež přejde k zevrubnému vyličování hláskových zvláštností.

Že v díle tak obsáhlém bude tu tam různosť mínění, rozumí se samo sebou, než to bude vše ve věcech podřízenějších, kdežto v hlavních věcech jsou mínění i vývody spisovatelovy správny. My vytkneme po řadě odchylné neb opravné mínění své.

České *-ej* (dobrej) nevzniklo vždy z *-aj* (44), srv. Krok XI, 163. Že *ъ* beze stopy nezmizelo (59), o tom svědčí tvary jako k-*óku*, jež spis. sám na str. 71 uvádí; viz ostatně Krok III, 413. V *bleskot* a p. (60. 71) nestojí *o* za ъ, nébrž stupňováno jest z *e* (blesket); rovněž *i* v lihota (60), Stibečna (72) není přímým zástupcem ь, nébrž vzniklo při zevrubné výslovnosti slabik lьg, stьb jako pazvuk mezi *e* a *i*, načež se ustálily vedle tvarů s *e* i některé tvary s *i*, srv. str. 76 dole. V *šal* (60. 67) není *a* za ь, nébrž vzniklo ze *šel* dle *hořal* (z hořél). *Síra* (62) nemusilo vzniknouti ze sěra, viz Krok XII, 17. *Kte* a *čse* (71) vzniklo z ni-kte a ni-čse, kde k vůli měkkému *ni* přehlasováno -kto, -čso v -kte, -čse. Psáti *take* (71) není správno, ježto tu není přehlásky z tako, nébrž pronom. tvar *také*.

Klamem jest, že by *ku* bylo střídnicí za kъ (74), neboť toto vzniklo z pův. ku, jehož silný stupeň keu̯ vydá české *ku*. Podobně se to [illegible] se střídnicemi vъ (vъ-pustiti) *-u* (u-pustiti); původní u = ъ, s předrážkou [illegible]; dlouhé ū = *y*, s předrážkou *v-* : vy (na př. vy-skočiti na břeh, v[illegible] [illegible]a strom); silný stupeň eu̯ = *u* (u-pustiti).

Ve *velký* není vysuto *i* (82), jeť kmen velь, srv. velь-[illegible] se uchovalo (87) též v otrok, otruby. V příčině *k—ch* doplň (90): cu[illegible] [illegible]m Plas. Ale v Polach není přechod *k* v *ch* (90), nébrž jest tu jiná [illegible] [illegible]a,

totiž -achъ, jako v ptach (Mikl. Gr. II, 287), jež vznikla z -asъ: Kotas, Havlas, Rabas, ťulpas, Lovas-ici a p. Dražžany jsou z dręzgjany ne dręzgany (92). V byšta, byšte není pouhá záměna *st* v *št* (93), nébrž *št* vzniklo vlivem imperfecta, srv. stsl. běašeta, běašete. V *kerý* není vysuto *t* (96), viz Krok II, 160. *Praj* nevzniklo z praví, nébrž z prají od práti, srv. sloven. vraj od vráti, rus. врать.

V příčině české střídnice za ę (61) sluší zajisté souhlasiti spíše s názorem Jagićovým než jiných; ę totiž nahrazovalo se v češtině, jak za to mám, nejasným zvukem mezi *e—a*, srv. frc. *en*, *in* (před souhláskou); teprve později přibyla měkkosť jotací (ʲe—ʲa), srv. slovín. srb. pe-ti, čes. pa-ta, pa-dlo, pa-l, pia-l, rus. пя-ть, stč. pě-chъ. Podobně se to má se střídnicí za ą: byl to nejasný zvuk mezi *o—u*, na př. gąsь: slovín. gos, ostatní gusь.

V příčině sloven. *ou* (250) viz Krok II, 326. 446. Za prvotní *e* nestojí *o* (255) v slovech: hoslo, srv. pol. godło (jeť tu kmen stupňován); v ktory je příponou -tor-, srv. stsl. которъій; v stvoro, pätoro je příponou -or-; svokor srv. s rus. свёкоръ. Že by v *bol* bylo *o* za *y* (257), jest legenda u nás stále a stále tradovaná bez hlubšího uvažování. Pravdou však vědeckou jest, že zde máme původní slabý kmen *bu* (indoevrop. bhu) = slov. bъ, tedy: bъ-lъ, -lo, -la zní sloven. bol atd. (srv. 249), jinde bel atd.; co do slabého kmene srv. čes. kreju, krej, rus. крóю, крой (Krok XI, 164); sesílí-li se kmen v beu̯, vydá slov. *bul* (i domažl.). Plvať (259) vzniklo z pl̥u̯-a-ti.

O vzniku tvaru dobrô (266, 10 zd.) viz Krok II, 447 (ad 122). Na počátku slova nemizí *i* (267), nébrž vzniklé z něho *j* (imeno — jmeno — meno). V koľko, toľko, lacny (267) není vysuto *i*, nébrž zde kmen kolь, tolь; *lacný* pak (i stč., pol., mrus.) vzniklo z latj-ьnъ, tudíž jest v *lacinný* vsuto *i*. Možme (267) povstalo analogií móž, móžte (stč.). V radlo, rataj, roľa není *o* odsuto (267), viz Prusík v Jag. Archivě II, 703. V som atd. (267) není odsuto *je*, nébrž tam jest slabý stupeň slovesa *es*, totiž *s*.

Neborák nevzniklo z nebožák (274), o čem svědčí i stč. neborák, pol. něborak, brus. неборакъ, mrus. nebôr, slovín. nebore! S gömörským *keš* atd. srv. AlxV 223 ktě, 394 kci, 667 ktěl, 1683 ktě. V ena atd. není vysuto *d* (275), stojíť za jena, viz Krok IV, 49; v prazne též neschází *d*, srv. srb. prazan, rus. порóжній a j. V *dos* není jisto, zda odsuto *t* (276), možná že to pouhý kmen, srv. Krok VIII, 138. —

Nedůslednosť se jeví někde v transkripci, jako: бернскій (33) vedle бернeнскій (33); nejlépe dle českého brn-ěnský (od hradu Brn-ěnъ) psáti бернѣнскій. Вшегердъ (48) vedle Вшегордъ (49).

Nedopatření některá proklouzla spisovateli, jako Хорватовъ (35, 4 zd. a j.) m. Харватовъ, jeť pouze tento tvar v Čechách obvyklý, kdežto s *o* je maďarský (Horváth); ш черезъ *s*, ж черезъ *s* (56, 4 zd.) m. черезъ *s*, щ черезъ *s*. Mezi písmeny abecedy (58, 6) schází *š*. Nelze néti Бенедикта Нудожерскаго (1), ježto Benedicti jest gen. sg. = ediktův; proto oprav Бенедиктъ и (221) v Бенедикти. V češtině se nevyslovuje prách (264).

Chyby tisku nejsou řídké; na př спраженій (str. 1, 6 ř. zd.) m. nomeu (2, 2 zd.) m. nomen, slawis-chen (4) m. slawi-schen, jazyka

(9) m. jazyka, Тынь Týň (9) m. Тынъ Týn, Креледворская (11) m. Кра-, rýmovani (22, 15) m. rýmované, Манетинъ (32) m. Манѣ-, Мшену (32) m. Мшено, рохитницкій (33, 6) m. рок-, Лемучей (35, 4 zd.) m. Лемузей, Годишкова (48) m. Годиштькова, Коняша (52) m. Коніаша, Kasub (60, 17) m. Kamb, происхожденіи (233, 11) m. -нія, Мораванъ (234, 16) m. Морава, была (241, 6 zd.) m. были, Вянскаго (246, 6 zd.) m. Ваянскаго, носовой (270, 9 zd.) m. новой; v dvacať není *c* místo *s* (273), nébrž místo *ds*. Jmenovitě však v českých slovech, zvláště v diakritických znaméncích, nejvíce délku označujících se nalézá mnoho chyb tiskových. Pravda, je to nedostatkem téměř všech ruských kněh, že český text nebývá bezvadným; než doufejme, že budou-li se bratří Rusové tak horlivě a s takou láskou námi zabývati jako v novější době Florinskij, Sobolevskij a m. j., stane se i v té příčině úplná náprava.

Shrneme-li pak úsudek svůj o Florinského Lekcích, vyznáváme s radostí, že dílo to patří k nejcennějším v oboru slavistiky; ono zajisté mezi krajany spisovatelovými znamenitě šířiti bude vědecké poznání ostatních slovanských jazykův a s ním i lásku k nim. *Fr. Prusík.*

Literatura.

Bulletin de l'Academie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique à Bruxelles. 8°. Année 1898. Svazek 2.—4.: Théorie du mouvement de rotation de l' écorce solide du globe. Fondements de l' astronomie sphérique au XXe siècle (F. Folie). Analyse du mémoire précité de M. Folie (týž). Sur l' hiver de 1897—1898 (týž). Sur les nitriles alcools et leurs dérivés (L. Henry). Sur les alcools cyano-butyliques normaux (týž). Sur l' interprétation du principe d' Archimède, fondée sur la parfaite élasticité des liquides (G. Van der Mensbrugghe). Décharge des conducteurs produite par l' air infra-électrisé (P. De Heen). Manifestations infra-électriques dans les diélectriques (týž). Note sur les groupes neutres à éléments multiples associés des involutions unicursales (François Deruyts). Du tracé miographique du cœur exsangue (Jules Waroux). Le phénoxacétate de phényle et ses combinaisons avec le brome (A. Vandevelde). Sur les déformations que fait naître la pression dans un hémisphère creux métalliques (H. Schoentjes). Note sur les sécantes multiples des courbes gauches rationnelles (François Deruyts). Corrections au texte des lettres de Sénèque à Lucilius (P. Thomas). Le comte Immon (G. Kurth). Sur les nitriles chlorés en C_3 et en C_4 et la volatilité des nitriles chlorés en général (L. Henry). Note sur le mécanisme de la décharge électrique d'un conducteur, produite par les radiations infra-électriques en général (P. De Heen). Sur quelques dérivés fluorés du toluol (Fréd. Swarts). Note sur la configuration formée par les quadrisécantes des courbes gauches rationne- du sixième ordre (Fr. Deruyts). Recherches cardiographiques chez oiseaux (R. Rubbrecht). Le contrat pour l' exécution du triptyque de Thi Bouts, de la Collégiale de Saint-Pierre, à Louvain 1464 (Edw. Van E Quelques considérations sur l' histoire de la sculpture belge (Edm. Marcl

Bulletin international de l'Académie des sciences de (covie. 8°. Ročník 1898. Číslo 2.—3.: Úcta Mickěvičova k P. Marii

Treťak). Příspěvky k dějinám Piastův i Polska Piastovského (V. Kętřyński). Seznam Tek řymskich. Stav zachmuření v Haliči (L. Satke). O vlivu světla na lučební podstatu (K. Radźevanovski a J. Schramm). Studie helminthologické (A. Kovalevski). O italském umění XV. a XVI. věku (J. Antonėvič). Symbola ad faunam Aranearum Austriae inferioris cognoscendam (L. Kulčyński). Bos europaeus (L. Adamec).

Časopis Matice Moravské. Redaktoři Vincenc **Brandl** a Fr. **Bartoš**. Nákladem Matice Moravské v Brně. Předplatné ročně 2 zl. 60 kr. 8°. Ročník XXII. Sešit 2.: Palacký a Kant (L. Čech).

Časopis Museálnej slovenskej spoločnosti. V Turč sv. Martine. Ročník I. Číslo 1.: Náš úkol. Museálna slovenská společnosť. Pozorovanie búrok (Ján Wagner). Niekoľko slov ku stati o tej našej starine (Kožár). Kontrakt cechy ševcovskej v Púchove z r. 1712 (Jozef Čižmář). Príslovia a porekadlá (A. H.).

Časopis Společnosti přátel starožitností českých v Praze. Redaktor Dr. J. Šimák. Nákladem Společnosti. V Praze. 8°. Ročník VI. Čís. 1.: Pole popelnicová u Jikve v Nymbursku (Ant. Hajný). Hra sv. Tří králů na Mor. Valašsku (Matouš Václavek). Z Frydlantska (J. Šimák). Příspěvky rodopisné II. (J. Čermák). O středověkých pečetech (Vojt. Král z Dobré Vody). Byl-li Soběslav (Malínský) z rodu Přemyslova? (Ludvík Šnajdr). Charvátce v okresu Libochovském (Fr. Štědrý). Příloha znaková (Vojtěch Král z Dobré Vody).

Česká mládež. Redaktor J. Dolenský. Nakl. Fr. Šimáček. V Praze. 4°. Cena sešitu 20 kr. Svazek I. Sešit 2.—3.

Česká škola měšťanská. Redaktor Kl. David. Nakladatel Fr. Frgal. Ve Velkém Meziříčí. 4°. Cena ročně (6 čísel) 1·20 zl. Ročník I. Sešit 4.

České Museum filologické. Odpovědný redaktor Dr. Jan **Kvíčala**. Nákladem Spolku filologického v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník IV. Sešit 1.: O nově nalezených ódách Bakchylidových (Robert Novák). Herodot a Sparta (J. Prášek). Acciovi a Sofokleovi Antenorovci (Rob. Novák). Nejstarší rukopis staročeských „Modliteb“ (V. Flajšhans). Adnotationes ad lyricos Graecorum poetas (J. Kvíčala). Různé příspěvky ke skladbě a fraseologii (týž).

Český časopis historický. Redaktoři Jar. Goll a Jos. Pekař. Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův) 3 zl. 60 kr. Ročník IV. Sešit 2.: Brun Querfurtský a jeho životopis sv. Vojtěcha (Fr. Hýbl). Počátky kláštera Doubravnického na Moravě (Ladislav Klicman). Z nové literatury o jesuitech (Boh. Navrátil).

Český Kneipp. Časopis pro šíření přirozeného spůsobu života a K ppova léčení vodou. Redaktoři Dr. Jos. **Wieser** a prof. J. **Ježek**. R ík V. Seš. 9.—10.

Český Lid. Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na M avě, v Slezsku a na Slovensku. Redaktor Č. **Zíbrt**. V Praze. Nák em F. Šimáčka. v. 8°. Předplatné na rok (6 svazkův o 6 arších) 4 . Ročník VII. Sešit 4.: České pohádky o panně Krásné a ošklivém zvíř 'H. Máchal). O české písni faustovské (A. Kraus). Vsi Vápensko a

Byšičky (F. Otruba). Kulturně-historické a lidovědné výpisky z archivů domácích i cizích. Sozonovičův výklad české pověsti o Bruncvíkovi (Vl. A. Francev. Spis. patrně neznal naše rozpravy z r. 1890 a 1893. v Kroku).

Филологическое обозрѣніе. Журналъ классической филологіи и педагогики. Redaktor a nakladatel A. V. **Adolf** v Moskvě. 8°. Cena ročníku (4 svazky o 10 arších) 8 rublův. Svazek XIII. Sešit 2.: Kdy byla zavedena latinská abeceda (I. V. Netušil). Quaestiunculae epigraphicae duae (B. F. Bursi). Ad Xen. Hellen. IV, 3, 12. Ad Thuc. VIII, 96, 4 (S. I. Sobolevskij). Ad Soph. Philoct. 26. Ad Quintil. I, 8, 2. Ad Verg. Aen. II, 119 et Prop. I, 2, 9 (Th. E. Korš). De Columellae codice Sangermanensi (B. V. Varneke). K Hor. Sat. II, 3, 298 (A. I. Sonni). Tirtajos i analogické zjevy (M. I. Mandes). Minutiae grammaticae (A. A. Gruška). Archaeologická chronika hellenského Východu (S. A. Žebelev).

Historický archiv České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. Číslo 13.: Processus iudiciarius contra Jeronimum de Praga. Vydal Lad. Klicman. 46.

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XVII.: Číslo 6.—10.: Turisté a vysočina českomoravská (J. Pícha). Milostpaní (E. Brand). Žižka před Rabouní (A. Hlinecký).

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) 6½ rub. Ročník XXXVIII. Svazek 1.—4.: Náboženská pojetí starých Egypťanův o záhrobním životě (A. Carevskij). Kritické studie o některých lyrických plodech Jana Kochanovského (I. F. Kožin). Berestejské Starostvo v XVI. věku (M. V. Dovnar). Obecná charakteristika nových učení v hrdelním právě (M. P. Čubinskij). Význam pojmův o síle a o hmotě v theorii vědy a v mechanice (N. Šiller). Theorema L. K. Lachtina (V. P. Jermakov). Ruský jazyk a jeho jižní větev (A. M. Loboda). Zpráva o studiu rukopisův v knihovnách i jiných vědeckých ústavech Moskevských i Petrohradských (K. Th. Radčenko). Právo i skutek v římském právě (I. A. Pokrovskij).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller**. Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XX. Svazek 4.—5.: *Hostem u básníků (Jarosl. Vrchlický). První dojmy na Rusi (M. Béňa). Drumsheughova láska (Jan Maclaren, př. Josef Bartoš). Nebukadnesar Veliký (J. Prášek). Z básní Rudolfa Borta. Babiččina vnučka (Marie Vsev. Krestovská, Dr. A. Stín). *Rêverie (Fr. Sekanina). *Fialky (Jos. Kalus). *Měsícová nálada (B. Zavadil). *V temné chvíli (Jar. Lažanský). *Nekonečno (Vlasta Ebenhochová). Skladby Poláků Rejo z Naglowic a Bart. Prapockého o ženitbě a panně v staročeských překladech (Č. Zíbrt). *Lamech (Jarosl. Vrchlický). Z básní Al. Škampy. České manifestační almanachy v letech padesátých až sedmdesátých (Ladislav [illegible]). Z cyklu básní Aug. Eug. Mužíka „Chrám bosých". Z pamětí Emai[illegible]la Arnolda (Rob. Maršan). Haurán (Fr. Klement). *Království moje není o[illegible]hoto světa (Jan Rokyta). Hrozný admirál (K. M. Staňukovič, př. M[illegible]). Krajem křišťálových jezer (D. Panýrek).

Listy filologické. Redaktoři Jan Gebauer a Josef Král. [illegible] Nákladem jednoty českých filologův v Praze. 8°. Cena ročníku (6 [illegible] o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník XXV. Sešit 3.

Literární Listy. Redaktor a nakladatel Fr. Frgal. Ve Velkém Meziříčí. m. 4°. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Ročník XIX. Čís. 10.—14.: Gestur Palsson (P. Lazarov). Louis Couperus. René Doumic a jeho kritika (V. Jabłonovski).

Literární zpravodaj. Nakl. J. Otto v Praze. v. 8°. Ročník I. Číslo 2.—3.

Literární zprávy. Redaktor a nakladatel Fr. Bačkovský. 4°. Cena ročně (12 čísel) 50 kr. Číslo 4.—5.

Lud. Redaktor Ant. **Kalina.** Ve Lvově. Nákladem tovaŕystva ludoznavčego. v. 8°. Cena ročně (4 seš. o 96 str.) 5 zl. Ročník IV. Sešit 2.: Písně Jablonského (A. Füllbier). Přísaha ženy těhotné u Židův (M. Allerhand). Kraslice v Haliči (Fr. Krček).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena ročně (36 čísel o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXVI. Číslo 18.—23.: Napoleona I. choroby a smrt. Ve snu (Neera, př. M. Kalašová). Otec chudých (Fr. Krákorová). V kraji Islanďanů (J. Guth). Ismael Lövit (G. Preissová). V dubnu (Nagoda, př. F. Čáslavský). Ruský Automedon (Jar. Květ). Kapitola o dítěti (P. Loti, př. J. Guth). Z nové prósy italské (př. M. Kalašová). Básně H. Ibsena (př. K. Kučera), A. Klášterského, J. Vrchlického, A. Škampy.

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XVII. Sešit 14.—17.

Muzeum. Časopismo Tovaŕystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Bol. **Maňkovski.** Ve Lvově. 8°. Nakladem Tovaŕystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročník XIV. Zešit 4.—5.: Kathedrální škola Krakovská (A. Karboviak). Słovackého Balladyna v střední škole (A. Mazanovski). V příčině jazykové (J. Bystroň). Mezi recensemi uveřejněn *velmi příznivý posudek „Kroka" roč. XI.*, psaný prof. Fr. Krčkem.

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem zemské vlády bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl. Ročník IV. Číslo 6.—10.: Překážka (Br. Livadić). První a poslední štěstí (Milan). Zvanićova láska (V. Emin). Tři národní písně (S. Pavičević). Grafologie. Vila při prameni (př. Č. Truhelka). Kukavice (přel. týž). Panička Fema (V. Novák). Anglické dojmy (Hinković). Hajducká posestrima (př. Č. Truhelka). Básně G. Manojlovića, R. Kapetanovića, V. Slovačića, K. Novića, Safveta Bašagića, Vl. Nazora, J. Milakovića, M. Begovića, Ljubinka. Se 7 přílohami obrazovými.

Národ a škola. Redaktor a nakladatel Fr. **Frgal.** Ve Velkém M[illegible]íčí. m°. 4. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XIX. Čís. 10.—14.

Národopisný sborník českoslovanský. Redaktor Fr. Pastrnek. [illegible]uze. v. 8°. Svazek 2. (str. 130): O srovnávacím studiu tradic lidových ([illegible]olívka). Dva selské kancionály z XVIII. století psané písmáky (A. [illegible]). Hadi, draci a šarkani v podání lidu slovenského (J. Holuby). Vino[illegible] na Slovensku moravském (J. Klvaňa). Bůh Perun (A. Kraus).

Naše knihy. Vydavatel a nakladatel J. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. [illegible]I. Číslo 2.

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redaktor a nakladatel V. **Vlček.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXVIII. Číslo 4.—5.: Alfons Daudet (Vojtěch Kalina). *Básník (Adolf Heyduk). Ministerstvo hraběte Thuna (Vlad. Svoboda). Josef Kalousek (H. Kollmann). *Buková (K. Leger). *Noc (K. Scheinpflug). O restauraci památek Kutnohorských (J. Prášek). Paběrky z nových spisů o Husovi (V. Flajšhans).

Petrklíče. Redaktor a nakladatel Václav Hrbek. V Praze. 4°. Cena ročně 3·6 zl. Ročník I. Číslo 4.

Posel z Budče. Redaktor L. **Strahl.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Předplatné ročně (52 čísel o 16 str.) 2 zl. 50 kr. Ročník XXIX. Číslo 25.—34.

Rádce duchovní. Časopis kněžstva československého. Redaktor Jos. **Burian.** V Praze. Nakladatel V. Kotrba. Cena ročně 4 zl. Roč. V. Číslo 5.—7.: Soustavný přehled předpisů státních o matrikách (J. Pauly).

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník VII. Sešit 8.—9.

Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění v Praze. Třída II. Ročník VI. Číslo 17.: Vzrůst a zdravotní poměry mládeže kr. hl. města Prahy (J. Matějka). 79. Číslo 22.: Autografické záznamy meteorologické na rozhledně na Petříně roku 1896 (Fr. Augustin). 86. Čís. 33.: Oxydace uhlovodíku z nafty (Zd. Peška). 10. Čís. 34.: Elektrochemické konstanty některých solí (O. Šulc a B. Mašek). 37. Čís. 36.: O účinku produktů tuberkulosního bacilla (A. Veselý). 43. Čís. 37.: O methodě Nisslově v příčině anatomie buňky nervové (J. Mourek a P. Hess). 47. Čís. 38.: O semiinvariantech (K. Petr). 22. Čís. 39. Časové uzavření elektr. proudu co podnět činnosti nervosvalové (V. Plavec). 82. — Třída III. Roč. VI. Čís. 3.: Kritické a exegetické příspěvky k Platonovým rozmluvám. II. Protogoras, Symposion. Podává Jan Kvíčala. V. 415.

Sborník České společnosti zeměvědné. Redaktor J. **Metelka.** V Praze. v. 8°. Cena ročně (10 čísel o 32 str.) 4·5 zl. Ročník IV. Čís. 4. až 6.: Boj s pouští (E. Fait). Vasco da Gama (Fr. Sobek). Ruská práce o Mandžursku (H. Kollmann). Mže, Brzvoda, Bořvoda, Střela, Šipka, Salotka, Ludica, Brocnica (Fr. Prusík).

Sborník Museálnej slovenskej spoločnosti. V Turč. sv. Martine. v. 8°. Ročník I. Sv. 2.: Topografické dáta veľkej obce Turč. sv. Martina (Samo Šípka). Nemoce a ich liečenie u pospolitého ľudu (Rehor Uram). Povesti slovenského ľudu vo Spiši, menovite v Danišovcach a Odoríne (Štefan Mišík). Tóniny a stupnice „Slovenských Spevov“ (L'ud. Reuss). Androdynamia u Klinca pošvatého Reuss (A. Kmeť). Zpráva o bodinskom
zníku v Trenčianskej stolici (Pavel Križko). — Ročník II. Sv. 1.–
Stredoveké súdnictvo a krupinská pravda (Pavel Križko). Miestne men
Spiši (Š. Mišík). Mikušovská dolina (Vršatský). Vulkanismus a jeho út
na okolí Kremnice (Jozef Dohnányi). Dvě formy aktívneho slovesa v
venskej reči (L'. Reuss). Povery a čary v Kostolnom (D. Lačný).
teorologia a klimatologia (Ján Wagner). Zvyky a obyčaje pred i p
svadby (Jozef Herkely. Jozef Štefanica.) Život a účinky Karola Linn

Kmeť). Záhadné dejepisné otázky (Fr. Sasinek). Názvy ženských práo (Podtatranský). L'udová liečba v Turci (J. P.). Nález kostí jaskynného medveďa v jaskyni Lôm (J. Petrikovich). Opis kraja a okolia Perneckého (Ján Novák). O miestnych názvoch a ich význame pre slovenskú starinu, dejepis, osobné mená a jazykozpyt (P. Križko).

Sitzungsberichte der philosophisch-philologischen und der historischen Classe der k. b. Akademie der Wissenschaften zu München. 8°. Ročník 1897. Svazek II. Sešit 3.: Suggestion und Hypnose (Th. Lipps). Zur kleinasiatischen Münzkunde (H. Riggauer).

Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. 8°. Ročník 1897. Číslo 7.—11.: O výkopkách v Efesu (O. Benndorf). Über neuere Platonforschung (Th. Gomperz).

Slovenské Pohľady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty.** V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XVIII. Čís. 4.—5.: Smelý šuhaj (A. B—y). *V chráme (L'udmila Podjavorinská). *Môj druh (Studienka). *Bez nádeje (Dlhomír Poľský). *Ako z jara (L'udmila Podjavorinská). Slovenský jazyk, obyčaje, starina. Za živa v nebi (Fr. Urbánek). Pred Vzkriesením (Nik. Ježov, prel. B. Š.). *Salónny tanec (Dlhomír Poľský). Zlodej (A. I. Pisaneckij, prel. B. Š.). *Pustovník (Dlhomír Poľský).

Světozor. Redaktor M. **Šimáček.** Nakladatel F. Šimáček. V Praze. Fol. Cena ročníku (52 čísel) 8 zl. Ročník XXXII. Číslo 19.—28.: O kovářích (F. Vykoukal). *Mistřínská muzika (J. Polom). Krčma (J. Sumín). Vývoj českých pušek od dob husitských (J. Koula). O Bedř. Smetanovi na počátku let šedesátých (Al. Hnilička). Básně K. Legra, K. Kučery, A. Klášterského, M. Jahna, J. Vrchlického.

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann.** V Praze 1898. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XVII. Sešit 2.—4.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXV. Svazek 3.—4.: O sestrojování křivek třetího stupně (P. Grave). Pojem o občanském právě (G. Šeršenevič). Vzdělanost a literatura v Moskevské říši v XVI.—XVII. věku (A. Archangelskij). Rationální integrály lineárních rovnic (D. Sincov).

Ученыя записки Императорскаго Юрьевскаго университета. Редакторъ **М. Дьяконовъ.** v. 8°. Cena ročně (aspoň azky) 6 rublův. Ročník VI. Svazek 1.: Kabinet ministrův a jeho srovs vrchní tajnou radou (A. Filippov).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník IX. Číslo 3.—9.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. ročně 6 zl. Ročník XXVII. Číslo 11.—15.

Zdraví. Rediguje K. Chudoba, Vl. Preininger a uč. Am. Čadová. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3·60 zl. Ročník IV. Sešit 3.—5.: Veřejné lázně, holírny i vlasostřižny se stanoviska veřejného zdravotnictví (J. Záhoř). O úmrtnosti dětské (K. Schwing). O láznich pro lid (E. Vlasák). O sociálních zdravotních závadách výchovy dítek (F. Dostal). Školní lékaři v cizině (D. Panýrek).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. K. Schenkl, J. Huemer a F. Marx. Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°. Cena ročně 12 zl. Ročník XLIX. Sešit 3.—4.: Zum deutschen Unterricht in der V. Gymnasialclasse (J. Koranda).

Zlatá Praha. Redaktor Jar. Kvapil. Nakladatel J. Otto. V Praze. Fol. Cena ročně 8 zl. Ročník XV. Číslo 19.—28.: Mikrokosmos (A. Mužík). Cikán (V. Mrštík). Dva dni (J. Osten). O veřejných knihovnách (V. Štech). O vkusu a umění při Pražských slavnostech v XVI. věku (Z. Winter). Ve vlcku předtuchy (F. Holeček). Nocleh (M. Jahn). Básně J. Vrchlického, K. Kučery, K. Legra, Fr. Svobody, X. Dvořáka, A. Mužíka, B. Kaminského, K. Červinky, J. Boreckého, J. Rokyty, Ad. Heyduka, Jar. Kvapila, K. Maška, A. Klášterského, A. Škampy, F. Procházky.

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. Kurz. V Praze. Nakl Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 16 str.) 3 zl. Ročník VI. Sešit 13.—16.: Dělová vížka s elektrickým pohonem na obrněné lodi. Rebellovy remontoarky. Zužitkování odpadků. Zvukové noviny. Stroj na rozmnožování fotografií. Žárová lampa líhová. Kapilarní světlo elektrické. Plovoucí loděnice havanská. Lifi. Turbinia. Urania. Rozvádění elektřiny po Paříži.

Ženské listy. Redaktorka Al. Jiroušková. Nakladatel V. Kotrba. V Praze 4°. Cena ročně (24 čísel) 72 kr. Ročník I. Číslo 5.—10.

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. Raýman a Fr. Mareš. Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník VIII. Sešit 4.: Telegrafie bez drátu (V. Felix). Spánek rostlin (B. Němec). Příspěvek k historii nauky „mechanika vývoje“. O mechanice vývoje. Vliv nauky o bakteriích na pojem nemocí (J. Hlava). O struktuře zubů. Fermenty či enzymy, studium jich chemické. Vznik nerostů a hornin cestou eruptivní (Fr. Slavík). Stromy a keře v Král. Oboře (J. Velenovský). Archimedes (J. Studnička). Nastuzení (K. Chodounský). British Museum (Natural History) v Londýně (F. Bayer).

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. Vasiljevskij. V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1898. Svazek 3. Psychologický parallelismus a jeho formy v reflexích poetického slohu N. Veselovskij). K dějinám měst i cest na jižní okrajině Moskevské v XVI. věku (S. Th. Platonov). Život Antonia a Pečerský letopis (A. Š matov). K dějinám ruského jazyka (E. Th. Budde). University Moske a Petrohradská v r. 1897. Ifigenie obětí (přel. I. Th. Annenskij). A Majkov (N. G. Ammon). Listiny Čarondské zemské jizby (N. Ogl Bakchylides i attické umění V. věku (B. Farmakovskij).

Básnická díla Dantea Alighieriho. Přel. Jar. Vrchlický. Nakl. J. Otto. V Praze 1898. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 27.: Nový život (str. 49—73).

Ben Hur. Román z dob Kristových od L. **Wallace**, přel. V. Patejdl. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1898. v. 8°. Cena seš. (o 32 str.) 15 kr. Seš. 15.—20. (str. 449—640. Konec).

Biblí česká (Králická). Nakladatel Fr. Horálek na Král. Vinohradech. 8°. Cena archu 2 kr. Díl I. (str. 1—80). 1894. Díl VI. (Nový zákon; str. 1—144.) Text otištěn dle biblí Králické. Úprava velmi úhledna. Cena nevšedně levná.

Bídníci od V. **Huga**, přel. Em. z Čenkova. Nakl. J. Otto. V Praze 1898. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 15 kr. Sešit 17.—20. (str. 161—351).

Cesty po světě. Napsal J. Kořenský. Vydání pro mládež. Nakl. J. Otto. V Praze. v. 8°. Cena sešitu 24 kr. Seš. 1. (str. 1—32). — Celkem budou 3 díly.

Česká knihovna zábavy a poučení. Vydává Ústřední spolek českých professorů pořádáním Fr. **Bílého**. Nakl. J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Číslo VIII: Kytka lyriky z básní Jaroslava Vrchlického. Sešit 5.—6. (str. 121—188. Konec.) Číslo IX.: Bájesloví řecké a římské. Vypravuje Fr. Ruth. Seš. 1.—2. (str. 1—64).

Česká kronika. Vypravuje Jos. **Lacina**. Nakl. Edv. Beaufort. V Praze. 8°. 2. vydání. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Sešit 27. Díl II. (str. 1.—40.)

Česká poesie XIX. věku. Vydává „Máj", Spolek českých spisovatelů belletristů. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1898. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Díl II. Seš. 7.—8. (str. 193—269): Heyduk, Rud. Mayer, Jahn, Šolc. Seš. 9.—11.: Díl III. (str. 1—80): Zeyer.

Dějiny starověkých národů východních. Napsal J. Prášek. 2. vydání. Nakl. Al. Wiesner. V Praze 1898. v. 8°. Cena sešitu (o 64 str.) 50 kr. Sešit 3. (str. 129—192).

Domek v polední ulici od K. Klostermanna. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze. 1898. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 1.—8. (str. 1 až 256). — Celkem bude 12 sešitův.

Farář z Černodola od P. **Kopala**. V Praze 1898. Nakladatel V. Kotrba. 8°. Seš. 7.—8. (str. 385—512).

Illustrované dějiny světové. Vypravuje Jar. **Kosina**. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Seš. 14. (str. 417—463. Konec I. dílu). Seš. 15.—17. II. díl (str. 1—80).

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1898. Nákladem J. Otty. m. 8°. C[ena s]ešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 260.—266 (str. 57—280).

Kabinetní knihovna. Nákladem F. Šimáčka. V Praze. 1898. m... Svazek 95.: Radúz a Mahulena. Slovenská pohádka o 4 jednáních ... Zeyera. 116. 50 kr.

Knihy a lidé od Jana Váně. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze. 8°. C[ena s]ešitu (o 32 str.) 16 kr. Seš. 5. (str. 98—167. Konec).

Letem českým světem. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1898. Fol. Cena sešitu (o 12 pohledech) s tiskem po obou stranách 30 kr., po jedné straně 40 kr. Sešit 31.—34. (čís. 363—410).

Libuše, Matice zábavy a vědění. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena ročníku 1 zl. Ročník XXVIII. Čís. 2: Rozkvět od Fr. Svobody. Díl II. (str. 167—333).

Matice lidu. Red. Jaromír **Hrubý.** Nákladem spolku pro vydávání laciných knih českých v Praze. 8°. Cena ročníku (6 seš.) 1 zl. Ročník XXXII. Seš. 3.: Z českého jihu od Vl. Charváta. 160.

Na oceáně. Napsal Edm. de **Amicis,** přel. Jar. Vrchlický a V. Hanus. Nakl. F. Šimáček. V Praze 1898. 4°. Cena sešitu (o 24 str.) 30 kr. Celkem bude 15 sešitův hojně illustrovaných. Sešit 9.—13. (str. 193—312).

Na úsvitě nové doby. Napsal Jos. **Toužimský.** Nakl. Jos. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Svaz. 11.—13. (str. 321—416).

Německo-český slovník. Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 68.—69. (str. 1289—1298): verwandelbar—Wegraffen.

Obecná kronika. Sepsal Jos. **Lacina.** Nakladatel Ed. Beaufort. V Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Sešit 15. (str. 449—480).

O českou korunu. Napsal Vác. Řezníček. Illustroval V. Černý. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 20 kr. Sešit 3.—7. (str. 65—224).

Ochotnické divadlo. V Praze 1898. Nákl. M. Knappa. m. 8°. Svazek 130.: Pro zlatý kov. Drama o 5 jednáních. Dle J. Brauna napsal V. Votruba. 79. 80 h. — Sv. 131.: Bída. Drama V. Markusa o 1 jednání. Po druhé. Drama o 1 jednání od Br. Grabovského, přel. K. Štěpánek. 53. 60 h. — Sv. 132.: Anděl strážný. Veselohra R. Kafky o 3 jednáních. 109. 1 K. — Sv. 133.: Boža. Veselohra L. Archleba o 1 jednání. Sebeurčení. Dramatický akt téhož. 64. 60 h. — 134.: Na zdar Matice. Dram. obraz o 3 jedn. od Fr. Košťála. 79. 80 h. — Sv. 135.: Kleopatřin prsten. Fraška o 3 jedn. od A. Sokola. 68. 80 h.

Otec Kondelík a ženich Vejvara. Napsal Ig. Herrmann. Nakl. F. Topič. V Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 1.—3. (str. 1—96).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Seš. 283.—288. (str. 537—824): Jinín—Kaltwasser.

Pět neděl v balloně. Napsal Julius Verne, př. Fr. Pelikán. N J. R. Vilímek. V Praze 1898. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš 2.—10. (str. 33—311. Konec).

Písemnictví české slovem i obrazem od nejdávnějších dob až na naše časy. Píše Vác. Flajšhans. Nakladatelé Grosman a Svoboda. V Praze 1898. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 36 kr. Sešit 6. (str. 161—192)

Politické dějiny národa Českého od r. 1861 až do r. 1895. Napsal Ad. **Srb.** V Praze 1898. Nakl. Fr. Šimáček. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 24 kr. Sešit 17.—18. (str 515—578).

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XIV. Svaz. 6.: Quo vadis? od J. Senkěviče, př. J. Langner (str. 641—788. Konec). Svaz. 7.—8.: Mír od Ž. Podlipské (str. 1—240).

Ptactvo české. Sepsal Vl. Šír. Nakl. M. Knapp. V Karlíně 1898. Cena sešitu 16 kr. Seš. 1. (str. I—XVI, 1—32).

Repertoir českých divadel. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Svazek 50.: Magdalena našeho věku. Drama o 5 jednáních od Fr. Jeřábka. 116. 60 kr. — Sv. 51.: Taťana Rěpinová. Drama o 4 jednáních od A. S. Suvorina, přel. Boř. Prusík. 119. 50 kr. — Sv. 52.: Odpoutané zlo. Drama o 3 jednáních od Fr. Svobody. 103. 50 kr.

Romány a novely Emilie **Flygaré-Carlénové,** př. H. Kosterka. Nakl. Fr. Šimáček. V Praze. 12°. Cena sešitu (o 32 str.) 10 kr. Díl I.: Rozmarná žena seš. 21.—25. (str. 641—799). Konec I. dílu.

Slovník česko-francouzský. Kapesní vydání. Sestavil Jan **Herzer.** Nakl. J. Otto. V Praze 1898. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 18 kr. Seš. 14.—16. (str. 417—512): poklopec—sedlácký.

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Nakladatel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 113.—114.: Na sedmi strunách (113—176. Konec). Seš. 115.—116.: Rok na jihu (str. 1—64).

Spisy Adolfa Heyduka. Nakl. J. Otto. V Praze. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 26.: Cymbál a housle. Cyklus I. (str. 161—176. Konec). Seš. 27.—29.: Cymbál a housle. Cyklus II. (str. 1—128. Konec). Seš. 30.—34.: Cymbál a housle. Cyklus III. (str. 1—144).

Spisy Ivana Sergějeviče Turgeněva. Překlad redigoval Jar. Hrubý. Nakl. J. Otto. 2. vydání. V Praze 1898. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 55.—59.: Díl V. Román Dým a různé povídky (str. 97 až 255).

Světová knihovna. Redaktor Jar. Kvapil. Nakl. J. Otto. V Praze. 16°. Cena sešitu 16 kr. Seš. 30.—31.: Akrobati J. Arbesa. 163. — Seš. 32.—34.: Cressy od Br. Hartea, př. J. Benešovský. 220. — Seš. 35.: Zlý jelen. V. K. Klicpery fraška o 4 dějstvích. — Seš. 36.: Sněženka od Al. Brodyho, př. G. Mayerhoffer. 102. — Seš. 37.: Lazarillo z Tormes od D. de Mendoza, přel. A. Pikhart. 75. — Sešit 38.—39.: K. H. Máchy Máj. 1[illegible] — Seš. 40.: A. P. Čechova Mužíci, př. Ž. Šebková. S úvodem Boř. [illegible]íka. 52. — Seš. 41.—42.: Absolonovy vlasy od Bj. Björnsona, př. H. [illegible]. 128.

[illegible]škova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J[illegible]ašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník XII. Sešit 5. [illegible].. Kytka s Balkánu od Iv. Vazova, přel. J. Konërza (str. 145—217. [illegible]ec). — Seš. 7.—10.: Z vojenského života. Z ruštiny přeložil A. Stín ([illegible] 1—208).

Tajnosti Pražské. Román z r. 1848 od Jos. Svátka. Nakladatel Fr. Bačkovský. V Praze. 12°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Seš. 1. (str. 1—48).

Vinník od Fr. Coppée, přel. J. Benešovský. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 1.—6. (str. 1—192).

Výbor dramatických spi·ů V. Kl. Klicpery. Pořádá Fr. A. Šubert. Nakladatel F. Topič. V Praze. 16°. Svazek I.: Veselohra na mostě. Fraška o 1 jednání. 48. 20 kr. Sv. II.: Ptáčník. Veselohra o 1 jednání. 44. 20 kr. Celkem má vyjíti 18 kusův ryze českého dramatika.

Vyučovací listy jazyka německého pro samouky. Píše Fr. **Vymazal.** Nakl. Bursík a Kohout. V Praze 1897. v. 8°. Cena sešitu (o 16 str.) 36 kr. Seš. 14.—20. (str. 209—320. Konec).

Vzdělávací knihovna katolická. Pořádají J. Tumpach a A. Podlaha. Nakladatel V. Kotrba. V Praze. 8°. Sešit (o 48 str.) po 25 kr. Svaz. V.: Podobizny svatých. Napsal A. Hello. Přeložil Š. Bouška. Seš. 5. až 8. (str. I—XLIX. 193—332. Konec) Sv. VI.: Dějiny církve katolické ve státech rakousko-uherských s obzvláštním zřetelem k zemím koruny české (1740—1898). Sepsal Fr. Kryštůfek. Seš. 4.—6. (str. 145—288). Sv. VIII.: Moravané od A. Lapôtra, př. Fr. Ehrmann. 85. 50 kr.

Zábavy večerní. V Praze 1898. Nakl. V. Kotrba. 8°. Ročník XIX. Seš. 2.: Ivan Karalipeo od B. Moravce. 145. 45 kr.

Z cest E. St. Vráze. Nakladatelé Bursík & Kohout. V Praze 1897. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Seš 9.—15. (str. 241—440 a 2 mapy. Konec).

Z malého světa. Román Gustava Pflegra-Moravského. Nakladatel J. Otto. V Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 1.—3. (str. 1—96).

Zoologie všeobecná i soustavná Sepsal Fr. **Vejdovský.** Nakl. J. Otto. V Praze. 8°. Díl I. Sešit 7.—9. (str. 289—432).

Žena s dvěma dušema od Alex. Bródya, přel. G. Mayerhoffer. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1898. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 5.—6 (str. 129—185. Konec).

Žertovné divadelní hry. V Praze 1897. Nakladatel M. Knapp. Sv. 132.: Vychovatelka. Žert N. J. Timkovského o 1 jednání, př. Alf. Jáchimovič a Jiří Ščerbinský. 26. 16 kr. — Sv. 133.: Napřed matinka. Veselohra J. Kořeňovského o 1 jednání, přel. K. Schulz. 35. 16 kr. — Svaz. 134.: Malá mýlka. Veselohra o 1 jednání. Z charvátštiny př. Fr. Jelínek. 23. 15 kr. — Sv. 135 : Před odjezdem. Veselohra o 1 jednání od Iv. Ščeglova, př. E. z Bílé a Boř. Prusík. 18. 15 kr. — Sv. 136.: Kdo je vinen. Žert o 1 jednání od V. Bilibina, př. J. Ščerbinský. 17. 15 kr.

Co znamenají nové jazykové výnosy? Napsal Vl. ' V Taboře 1898. Nakl. V. Kraus. 8°. 27. 20 kr.

Čtyry věky lidského života od J. Váně. Nakl. J. R. V Praze 1897. m. 8°. 23. 15 kr.

Dobrodruzi. Historický román J. Stankovského. Nakl. Fr. máček. V Praze 1898 12°. 342. 1·4 zl.

Domů a jiné obrázky Al. Jiráska. Nakladatel J. Otto. V Praze 1897. 312.

Frant. Palacký od J. Křena. Nakladatelé Bratří Chrastinové. Ve Valaš. Meziříčí 1898. m. 8°. 13. 2 kr.

Frant. Palacký od Račinského. Nákladem Školského obzoru. V Roudnici 1897. 16°. 32. 5 kr.

Kšaft umírající matky Jednoty Bratrské. Napsal Jan Amos Komenský. Nakl. Fr. Horálek. Na Kr. Vinohradech 1894. 12°. 27. 3 kr.

Logika. Pro školy sepsal Fr. Krejčí. Nakl. I. L. Kober. V Praze 1898. 8°. 70 kr. Schválena (viz str. 164).

Myšlenková povaha středověku. Napsal Fr. Drtina. V Praze 1898. Nákladem vlastním. 8°. 57.

O biblí Králické od Al. Adlofa. Nakl. Fr. Horálek. Na Kr. Vinohradech 1893. 12°. 27. 3 kr.

O snech a výkladech snů od F. Vykoukala. Nakl. Fr. Šimáček. V Praze 1898. m. 8°. 88. 50 kr.

Právnická povaha škol měšťanských. Napsal Polák. Nákl. vlastním. V Lounech 1898. 12°. 18. 15 kr.

Přírodopis rostlinstva pro nižší třídy. Sepsal Alex. Bernard. Nakl. I. L. Kober. V Praze 1898. v. 8°. V. 241. 1·2 zl. — Tisk velký, zřetelný, obrazy velmi úhledné.

Proveďme zákon sami. Nakl. Fr. Horálek. Na Kr. Vinohradech 1898. 16°. 16. 6 kr.

Písmákova dcera. Obraz ze života o 3 dějstvích od Fr. Rutha. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1898. m. 8°. 60. 50 kr.

Říp. Jeho památnosti líčí V. Kotrch. S vyobrazeními. V Praze 1898. Nakl. V. Kotrba. 8°. 31. 30 kr.

Rozmarná žena. Román E. Carlénové, př. H. Kosterka. Nakl. Fr. Šimáček. V Praze 1898. 12°. 799. 2·5 zl.

Sestra Dolorosa od J. Allena, př. O. S. Vetti. Nakl. Fr. Šimáček. V Praze 1898. 12°. 120. 40 kr.

Seznam knih vydaných Jos. R. Vilímkem v Praze. 1898. 8°. 160. 10 kr. — Seznam podává pěkný obraz o záslužné činnosti nakladatelstva ve prospěch české literatury.

Soustava učení M. Jana Viklifa na základě pramenů. Napsal A. [illegible]z. Nakl. V. Kotrba. V Praze 1898. 8°. 233. 1·5 zl.

[illegible]b. Kneippa život a práce. Napsal J. Ježek. Nakl. V. Kotrba. V [illegible]e 1898. v. 8°. 36. 20 kr.

[illegible]límkův Jízdní řád pro Čechy za květen 1898. 12°. 10 kr.

Za velkým vzorem. K oslavám Fr. Palackého. Nakl. Fr. Horá[illegible] Na Kr. Vinohradech. 12°. 7. 2 kr.

Z literárního soukromí. Od K. Světlé. Nakl. J. Otto. V Praze 1897. 12°. 162. 1 zl.

Zlomky románů. Verše B. Kaminského. Nakl. J. Otto. V Praze 1898. 16°. 83.

Drobné zprávy.

Nařízení.

Výnosem c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 23. dubna 1893, č. 10.331 vydána **nová normální osnova učební pro reálky.**

Schválená díla:

Bartoš Fr., Česká čítanka pro I. třídu. 6. vydání. V Praze 1898. Váz. 1·05 zl. (20/2. 1898, č. 4021 — vylučujíc současné užívání dřívějších vydání).

Atlas rostlin. Slovný výklad J. Johna. V Praze 1898. Vázaný 14 zl. (27/2. 1898, č. 3509).

Krejčí Fr., Logika. V Praze 1898. 70 kr., váz. 95 kr. (13/3. 1898, č. 5901).

Polívka Fr., Rostlinopis pro nižší třídy. 2. vyd. V Olomúci 1898. 2 k 40 h, váz. 2 k 90 h. (10/3. 1898, č. 5321.)

Šuran G., Výbor z Horodotovy Války řeckoperské. V Praze 1898. 75 kr., váz. 1 zl. (10/3. 1898, č. 3200)

Kyselka J., Učebnice katol. náboženství pro I. třídu gymn. a I. i II. tř. reální. 3. vyd. V Praze 1898. Váz. 60 kr. (8/3. 1898, č. 5381.)

Bernard Alex., Přírodopis rostlinstva pro nižší třídy. V Praze 1898. I. L. Kober. 1·2 zl., váz. 1·45 zl. (28/4. 1898, č. 1863.)

Rozmanitosti.

— Přednášky z oboru slavistiky v letním semestru r. 1898 konají se: na universitě *Záhřebské* V. *Klaić*: Čtení a výklad pra[illegible] k dějinám českým a polským v středověku. T. *Maretić*: Slovanské cyrillské a glagolské. Mluvnice ruská. A. *Pavić:* Charvátská ml[illegible] o slovesi. Dějiny literatury charvátské XVI. věku. — Na universit[illegible] *jevské:* A. S. *Budilovič:* Srovnávací mluvnice slovanských nářečí. [illegible] rický obzor církevně-slovanské literatury. E. V. *Pětuchov:* Dějiny [illegible] literatury ruské od XI. věku. Ruské epos bylinové. L. K. *Mazing*[illegible] nice dřevné-církevně-slovanského jazyka. Dřevně-ruské texty. —

versitě *Kijevské: Florinskij:* Staro-slovanský jazyk. Slovanská filologie. Slovanský jazykozpyt. *Knauer:* Slovanský jazykozpyt. *Loboda:* Dějiny ruského jazyka. Ruská národní slovesnost.

— **Městská škola Jana Amosa Komenského,** pojmenovaná tak na počest našeho slavného krajana, nalézá se — v Petrohradě. Nám patrně stačí, že se směl Komenský u nás naroditi.

— **Pocta Jana Amosa Komenského.** Jest už osudem slavných mužův, že si jich zhusta v cizině více všímají než doma. Aspoň co rok čítáme tu tam o oslavě tolikátých a tolikátých narozenin Komenského, slavených při různých společenstvech neb školách — v cizině; u nás se na význačnější takovou slavnost už delší dobu nepamatujeme. — Koncem března slavil Učebno-vychovatelský komitét v Petrohradě 306. narozeniny slavného paedagoga, při čem S. I. Lavrov u přítomnosti velmi četného obecenstva mluvil o vlivu Komenského na ruské vychovatelství doby Kateřinské.

— **Slavnosti Mickěvičovy.** Zároveň s oslavami Fr. Palackého, které se konají po celé oblasti české, pořádá bratrský národ polský slavnosti na poctu největšího básníka svého Adama Mickěviče; mimo jiné odhalí mu slavnostně pomník v Krakově dne 28. června. Našim čtenářům netřeba vykládati význam Mickěvičův, i přejeme národu polskému, by mu v nastávajícím století povstal nový velikán-básník, jakým byl Adam Mickěvič.

— **Evangelium Miroslavovo** z XII. století, jež srbský král Alexander I. dostal darem od srbského kláštera Chilandarského, vydal týž panovník ve fotografických otiscích.

— Vinohradská záložna koupila **rodný domek Josefa Jungmanna** v Hudlicích a upraviv jej důstojně bude jej udržovati v pořádku.

— **Objem lidského hlasu.** Kolik různých zvuků může vydati lidský hlas? Více než 17½ billionu čili určitě 17„592.186,044.415. Pochopíme snadno, že dva hlasy lidské nejsou nikdy úplně stejné. Čtrnáct svalů pracujících přímo dává 16.383 zvuků; 30 svalů pracujících nepřímo dává jich 173,741 823. . Těchto 44 svalů vydává ten ohromný počet, jejž jsme nahoře uvedli. Rejstřík čili objem zvuků variuje podle jednotlivých osob od jedné do tří oktáv. Hlas mužský jde o oktávu níže než ženský, jenž zase jde o oktávu výše než mužský. To je tím, že u mužských hrtan jest širší a hlasivky delší než u ženských.

— **Největší tunnel** na světě bude spojovati různé báňské okresy v Coloradě, jež jsou odděleny horami zvýší 1800—2000 m. Tunnel bude 80 km dlouhý, 4 m vysoký, 3 m široký. Osvětlen bude 950 svítilnami; po 200 m zřízen bude veliký průduch k větrání; stavba bude trvati

Bakchylidovy básně. V Britském Museu v Londýně objeveny ... egyptských papyrusech básně Bakchylidovy dosud neznámé, jež ne- o v Londýně vydal F. Kenyon. Zvláště zajímavá jest 18. óda jako je- ud příklad lyrické idylly v dramatické formě. Jest to rozmluva ova s Medeou o podnicích Theseových. Těmito objevenými plody vzniká ...peř básním Pindarovým.

— **Návštěva českých paedagogií** v školním roce 1898. Úhrnem 2063 (+ 24), a to: v Praze muž. 199 (+ 6), žen. 240 (+ 2), v Hoře Kutné 141 (+ 2), v Hradci Králové 163 (+ 4), v Jičíně 160 (+ 12), v Plzni 175 (— 8), v Příbrami 166 (+ 4), v Soběslavi 170 (+ 5), v Brně muž. 167, žen. 162 (— 1), v Kroměříži 161 (— 10), v Příboře 159 (+ 8).

— **Z ředitelství státní české zkušební kommisse pro učitelství na gymnasiích a školách reálných v Praze.** Klausurní zkoušky v letním období 1898 jsou ustanoveny na pondělí a středu dne 6. a 8. června, počátek ústních zkoušek na pátek dne 10. června. Písemné přihlášky k těmto zkouškám přijímají se včetně do konce května.

— Zkoušky kandidátů **učitelství tělocviku** na středních školách a ústavech učitelských počnou 6. července t. r. Přihlášky s doklady do 25. června ředitelstvu zkušební kommisse v Praze, Ječná ulice 26. Den před zkouškou zaplatí kandidát osobně 15 zl. taxy za zkoušku.

— **Římské reálie** pro školu i dům vydá prof. V. Kubelka v Uh. Hradišti vlastním nákladem. Přidán bude plán starého Říma a 50 vyobrazení.

Konkursy.

Uprázdněna jsou místa: skut. učitele klass. filologie na gymnasiích v Brně (vyšš.), v Místku, v Strážnici, v Benešově; skutečného učitele klass. filologie s češtinou na gymn. v Čáslavi; skutečného učitele češtiny a němčiny na reálce v Uher. Hradišti, v Jevíčku, v Novém Městě; skut. učitele frančtiny a němčiny (neb češtiny) na reálce v Novém Městě; skutečného učitele náboženství na gymn. Smíchovském; skutečného učitele přírodopisu s mathematikou a fysikou na gymn. v Místku; skutečného učitele mathematiky a fysiky na gymn. Benešovském, Uherskobrodském; skutečn. učitele kreslení na reálce v Jevíčku; skutečn. učitele tělocviku na reálce v Novém Městě; skutečného učitele dějepisu a zeměpisu na gymn. Benešovském, na reálce v Jevíčku; ředitele na nižším gymn. v Brně, na reálce na Žižkově.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Seznam přednášek, kteréž se konati budou na c. k. české universitě Karlo-Ferdinandově v Praze v letním běhu 1898.[1])

Fakulta filosofická.

I. Filosofie.

J. Durdík. Dějepis filosofie po Kantovi. O filosofických z... obecné paedagogiky. (Pro kandidáty učitelství na středních školách...

Masaryk. O národnosti: úvod do filosofie dějin.

[1]) Letní běh počíná dnem 14. dubna 1898 a trvá až do posledního červe...

Hostinský. Esthetika dramatu.

P. Durdík. Gymnasijní paedagogika. O methodice vyučování jazykům.

Drtina. Úvod do filosofie. Část II.: soustavná.

Čáda. Logika: vědosloví.

II. Mathematika a fysika.

Studnička. O determinantech. O integrování rovnic differenciálních.

Weyr. Projektivná geometrie.

Strouhal. Experimentální fysika v přehledu soustavném; díl II. Fysikální praktikum (pro pokročilejší) ve všech oborech experimentální fysiky. Samostatné práce a cvičení ve fysikálním pozorování a měření. O elektrické indukci.

Koláček. Mechanika a akustika.

Novák. Návod ku provádění měření ve fysik. praktiku (akustika a optika). Fysikální praktikum pro začátečníky. Samostatné práce a cvičení ve fysikálním měření a pozorování ve všech oborech experim. fysiky.

Gruss. Zatmění měsíce a slunce. Planetografie. Cvičení v astronomickém pozorování a měření.

Augustin. Meteorologie. Klimatologie.

III. Přírodověda.

Čelakovský. Botanika speciální pro mediky. Botanika všeobecná pro farmaceuty. Praktická cvičení pro farmaceuty.

Velenovský. Praktická cvičení botanická a výlety.

Hansgirg. Vybrané stati z biologie assimilačního a transpiračního ústrojí rostlin.

Frič. O ptactvu s ohledem na formy vymřelé.

Vejdovský. Srovnávací osteologie. Praktický kurs mikroskopie.

Vrba. Mineralogie, část odborná (kysličníky, hálovce a soli kyslíkaté). Mineralogické praktikum. O drahokamech.

Barvíř. Přehled hornin břidličnatých.

Woldřich. Všeobecná geologie: část dynamická. Praktická cvičení. Třídění anthropozoické skupiny útvarní se zřetelem na kulturní stupně člověka.

Počta. Palaeontologie všeobecná. (Molusca II. část.)

Brauner. Chemická analysa pro posluchače farmacie. Chemická analysa pro posluchače filosofie a mediciny. O periodické soustavě Mendělejevově. Úvod do chemie theoretické. Praktická cvičení pro začátečníky. ·tická cvičení pro posluchače filosofie a mediciny. Cvičení v chemii an-nické pro pokročilé.

Raýman. Chemie organická elementárná. Chemie organická speciálná II. sloučeniny aromatické). Cyklus chemie technické: Průmysl hospo-ý (cukrovarství). Dějiny theorií chemických. Laboratoř chemie organické.

Bělohoubek. Analysa farmaceutická. Dodatky k farmaceutické chemii. nie a analysa moči. Praktická cvičení v chemii farmaceutické a užité ·ké analysy.

Matějka. Anthropologické a demografické methody. Statistické methody. (Anthropometrie a kraniometrie atd.) Základy anthropologie II. část: Myologie, Splanchnologie.

IV. Historie a geografie.

Goll. Dějiny středověku I. Latinská epigraphie. Úvod.

Kalousek. Nejstarší dějiny české. Život sv. Vojtěcha s rozborem pramenů.

Emler. O písemnictví středověkém ve spojení s praktickými cvičeními paleografickými. O regestech. Návod k zhotovování jich a praktické cvičení v tom.

Pekař. Dějiny rakouské (část druhá).

Palacký. Fysikální zeměpis I. část. Rus. Biologický zeměpis II. zoologický. Palestina.

Hostinský. Dějiny hudby české v XIX. století. Dějiny umění starého věku.

Niederle. Slovanské starožitnosti. Část historická II. (Rozchod Slovanů směrem jižním a západním.)

Zíbrt. Všeobecná historie kulturní. II. Středověk. Význam nynějšího studia národopisného pro kulturní historii.

Chytil. Výtvarná umění XIX. století. Stavitelské památky gotického slohu v Čechách a na Moravě (s cvičeními).

Matějka. Památky románského stavitelství v Čechách. Umělecko-historické cvičení: Slohy stavitelské. (S vycházkami k nejznamenitějším stavbám Pražským.)

V. Filologie, literatura a linguistika.

Kvíčala. Vědecká skladba jazyka latinského.

Král. Dějiny staré komoedie attické.

Novák. Vojenské starožitnosti římské. Výklad vybraných epod a od Horatiových s úvodem o metrech tohoto básníka.

Vysoký. Řecké starožitnosti soukromé a výklad mimiambů Herondových.

Gebauer. Soustavná mluvnice jazyka českého. I. Skladba.

Polívka. Srovnávací tvarosloví slovanských jazyků. Přehled tradicionálních literatur slovanských II.

Pastrnek. Mluvnice jazyka bulharského. Apoštolové slovanští Cyrill a Method.

Máchal. Český román.

Jarník. Dějiny starofrancouzského básnictví epického. Nejstarší památky francouzské.

Mourek. Historická mluvnice jazyka německého. Historie literatury (doby střední).

Kraus. Dějiny literatur germanských se zvláštním zřetelem k něm… Literatura 14. a 15. století.

Dvořák. Arabština: Mluvnice arabštiny klassické. (Pokračování … zimního); četba klassické prosy arabské (Buhárího kniha tradic …

kovi, Sahíh). Hebrejština: Mluvnice jazyka hebrejského. (Pokračování běhu zimního); četba Genese 37 nn. (Příběhy Josefovy.) O předním tureckém básníkovi Bákím. Studie z literární historie turecké.

Zubatý. O hláskách a tvarech jazyka latinského a příbuzných jazyků italských, se zřením k ostatním jazykům indoevropským. Výklad vybraných sūkt z Atharvavēdu.

Frida. Luiz de Camões a jeho „Os Lusiadas" s četbou básně ve vlastním překladu. Dantova lyrika a jeho díla v prose.

Kovář. Dějiny jazykozpytu. Útvary rodiny u různých národů.

VI. Vědecké semináře.

Seminář filosofický.

J. *Durdík.* Cvičení.

Masaryk Cvičení.

Seminář paedagogicky.

S. *Durdík.* Cvičení.

Proseminář mathematický.

Studnička. Arithmetika čísel soujemných. Pokračování ze zimn. běhu.

Seminář mathematický.

Studnička. Řešení složitějších úkolů počtu integrálního.

Koláček. Cvičení.

Seminář historický.

Goll. Cvičení.

Emler. Čtení a výklad pramenů dějepisných. Recense prací seminárních.

Pekař. Výklad pramenů a práce písemné.

Seminář geografický.

Palacký. Cvičení seminární.

Seminář filologický.

Kvíčala. Výklad Euripidových Foiničanek a recense řeckých písemností.

·ál. Výklad vybraných listů Ciceronových. Práce písemné.

Proseminář filologický.

·vák. Latinská cvičení slohová. Výklad 22. knihy Liviovy.

·ysoký. Cvičení řecká. Výklad Euripidových Bakch a grammatická cvičení.

Seminář pro filologii slovanskou.

Gebauer. Čtení a výklad Alexandreidy, pokračování. Posuzování prací seminárních.

Polívka. (Oddělení III.) Čtení a výklad vybraných částí z jihoslovanské poesie lidové. Referáty a recense.

Pastrnek. Čtení a výklad památek staroslovanských.

Seminář pro filologii románskou.

Jarník. Čtení a výklad starofrancouzských textů.

Mohl. Cvičení praktická.

Seminář pro filologii germánskou.

Mourek. I. oddělení: Výklad Hartmannovy povídky „Der arme Heinrich“. II. oddělení: Rozbor Göthova Götze a Schillerova Tella.

Proseminář pro filologii germánskou.

Kraus. Cvičení na Heinových „Reisebilder“. Práce slohové.

VII. Přednášky lektorů.

Kraus. Jazykový kurs německý. Cvičení mluvnická a konversační.

Kolář. Čtení básně „Marya“ od Ant. Malczewského, s překladem a výkladem. Čtení národních písní srbských z kruhu cara Lazara, s překladem a výkladem. Čtení povídky „Dubrovskij“ od A. S. Puškina, s překladem a výkladem.

Sládek. Čtení a výklad Shakespearova „Macbetha“.

Brábek. Mluvnice jazyka maďarského spojená s praktickým cvičením. Spisy Pavla Hunfalvyho o národech uralských a jich jazycích.

Pražák. Rychlopisná cvičení pro pokročilejší. O dvou soustavách těsnopisu všeslovanského.

Stecker. O stylu polyfonním čili kontrapunktickém. Část II.

Maleček. Základy jazyka vlašského. Torgu. Tassův „Osvobozený Jerusalém“ s výkladem topografickým.

Mohl. Výklad Larochefoucauldových „Maximes“ se zvláštním zřetelem na mluvnici a sloh klassický. Výklady a cvičení ve francouzském slohu. Kritické dějiny poesie francouzské 18. a 19. století.

Vzdělavací kurs pro kandidáty učitelství tělocviku na šk… středních a ústavech učitelských.

Janošík. Přednášky o anatomii a fysiologii lidského těla a za… zdravovědy. — Theorie, dějiny a methodika tělocviku školského; … o tělocvičném nářadí.

Laciný. Tělocvik praktický s návrhem ke cvičením prostým i ke… na nářadí, jakož i návod k řádné vyučovací methodě tělocviku školsk…

Královská Česká Společnosť nauk.

Třída I. (filosoficko-historicko-jazykozpytná). Dne 21. března přednášel prof. *Kvačala* z Jurjeva „o potomstvu Komenského“ v rodině Figula Jablonského. Předložena rozprava prof. *Hommela* z Mnichova o Hethitech a Skytech i o prvním vystoupení Iranců v historii. — Dne 4. dubna přednášel Dr. *Tille* „Povídky o smrti Svatoplukově“, a předloženy Václava Březana „Paměti o vladykách Olbramích ze Štěkře“, které k tisku připravil H. *Gross*. — Dne 2. května přednášel Dr. Hermenegild *Jireček* o spisovatelích a professořích mezi českými právníky v době předhusitské. — Dne 23. května prof. J. *Kalousek* přednášel „o vůdčích myšlenkách v historickém díle Františka Palackého“. Ve schůzi předložil listiny kláštera staroceiského o jeho državnostech v Čechách, které k tisku upravil Th. *Antl*, adjunkt archivu knížecího v Třeboni.

Třída II. (mathematicko-přírodovědecká). Dne 1. dubna přednášel prof. J. *Rohon* „o stavbě zubů silurských dipnoí“; prof. J. Woldřich předložil pojednání J. *Jahna* ve Vídni „o silurském útvaru ve východních Čechách“; prof. K. Preis předložil pojednání assistenta Josefa „*Hanuše* Rtutičnaté soli některých organických kyselin“. — Dne 22. ledna přednášel prof. V. *Vejdovský*: „Poznámky o studničném korýši Bathynella natans Vejd.“ s demonstracemi. Prof. F. *Vejdovský* a A. *Mrázek*: „Morfologický a fysiologický význam t. zv. centrasomu“. Prof. J. *Palacký*: „Geologické děje opic“. F. K. *Studnička*: „O intercellulárních spojeních, o t. zv. kutikulárním lemu a o vířivém povrchu buněk“. Assistent J. *Hanuš*: „Vliv esterů neutrálných na zvýšení acidity destillatu s ohledem na zkoušení vína“. Prof. J. Vejdovský předložil pojednání Dra *Bayera*: „O hypodermis a nových orgánech smyslových glossiphonid“; Em. *Rádla*: „O některých elementech v očních zanzbinách Dekapodů“; Fr. *Rybky*: „Příspěvek k anatomii Limnodrilů“. Dne 20. května přednášel F. K. *Studnička*: „Kritické poznámky, týkající se udání o existenci parietálního oka u Myxine glutinosa.“ Prof. K. Vrba předložil pojednání vrchního inspektora Fr. *Schöckensteina* „Petrograficko-chemická studie hornin vyvřelých“.

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnosť a umění.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

(Pokračování.)

Tedy v tomto spise o dějích universit Pražských auktor vede si z po- u zase jen velmi stručně, jakž se na historický přehled náleží. Druhá tola jedná o humanismu, kterak snažil se proniknouti do školy Karlovy. jest stručna. Více látky nové nahrnulo se do stati třetí, jež pojednává pase školy Karlovy se školou jesuitskou. Tu již také hovoří archivy obšírnější. Čtvrtou kapitolou zahrnuty zprávy o zamýšlené reformaci ské akademie po vydání majestátu na svobodu náboženskou (1609); tu u na sebe dějiny university ráz trudný; učení Pražské trpí bojem poli- ..h a náboženských stran; defensorové, jimž akademie poddána, mají

starosti jiné nežli refermaci universitní. Ta se zarazila, ustrnula. Vlny veřejných dějin rostou, tříští se, zmítají, bouří, a universita v té bouři sotva život zdržuje. Po bouřce utišení hrobu. Universita Karlova zašla. Vlastně přešla do rukou jesuitů. To obsah kapitoly poslední.

Tešenity a pikrity na severových. Moravě. Monografie petrologická. Napsal prof. Josef Klvaňa, dopis. člen České Akademie. Část I. S mapkou a 20 obrazci. Předloženo dne 19. dubna 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. číslo 23.

Tešenity a pikrity jsou sopečné horniny křídové, celkem po světě málo rozšířené. Nejčastěji vyskytují se na severozápadním úbočí Karpat, hlavně na severových. Moravě, Těšínském Slezsku a v západním cípu Haliče.

Tešenitům dal — podle města Těšína — jmeno r. 1861 báňský ředitel Lud. Hohenegger v práci své: Die geognostischen Verhältnisse der Nordkarpathen in Schlesien und den angrenzenden Theilen von Mähren und Galizien atd. Gotha 1861, a sice na str. 45. Pikrity pojmenoval prof. G. Tschermak jistou část vyvřelých těch hornin v práci své: Felsarten von ungewöhnlicher Zusammensetzung in der Umgebung von Teschen und Neutitschein (Sitzb. d. Kais. Akad. d. Wissensch. Wien 1866, str. 261), protože obsahují neobyčejné množství hořčíka.

Obojí horniny byly sice předmětem studia mnohým odborníkům, zejmena Hoheneggerovi, Tschermakovi, Madelungovi, Möhlovi, nověji pak C. E. M. Rohrbachovi (Über die Eruptivgesteine im Gebiete der schlesisch-mährischen Kreideformation atd., Tscherm. miner. u. petr. Mitth. 1885), kterýž oddělil od nich horniny diabasovité. Petrografické složení jejich tímto vším studiem dobře bylo posouzeno, ale scházelo předně určení bezpečné stáří geologického, za druhé pak objasnění vzájemnosti hornin těch, bezprostředně vedle sebe přečasto vystupujících.

Aby obé to určil a zároveň další pokračování svých petrografických prací o horninách moravských podal, prohlédl autor průběhem několika let dokonale místo za místem sopečné území pikritů a tešenitů moravských, které v poměrech velmi zajímavých vystupují v kraji vymezeném drahami Hranicko-Ostravskou, Ostravsko-Frydlantskou a Frydlantsko-Hranickou. Mimo kraj ten jen málo míst na jih se naskytá.

A jsou tu horniny tešenitické pestré, z pravidla hrubozrné, složené z bílé neb červenavé, v čerstvých odrůdách šedavé hmoty základní, z nichž vynikají někdy 5 i více cm dlouhé sloupce amfibolu a menší krystalky augitu; dále černé neb aspoň tmavé horniny pikritické, jemnozrné, zřídka kdy porfyricky vynikajícími oliviny hrubozrné, kteréž mají v základní hmotě i mnoho olivinu a augitu, a konečně šedavě zelenavé nebo modravé ho diabasovité (eventuálně i dioritické), v jejichž základní hmotě živce klonné a zelené zvětraniny nerostu augitového nebo amfibolového zvl... nápadny.

První část práce o horninách těchto obsahuje úvod historický ... raturu jejich, dále stať o poměrech orografických území tešeniticko-pi... vého na Moravě, geologický nástin území toho, popis nalezišť horn...

ných, kapitolu o vystupování a rozpadání se, o kontaktním působení jejich a konečně závěrek o stáří jejich geologickém.

V kapitole o nalezištích sopečných hornin na severovýchodní Moravě popisuje autor horniny ty místo za místem, jak je kde pozoroval, a doprovází popis jednak četnými profily, důležitými pro vystupování a stáří, jednak mapkou přehlednou, na níž jest rozšíření jich zřejmo. Zvláště popisuje se v ní makroskopicky 346 ukázek, jež v části druhé i mikroskopicky popsány budou.

Spůsob vystupování jest u věčšiny hornin ložiskovitý. Effusivních center zjištěných jest málo. Patrně jsou ukryty nadložnými vrstvami sedimentárními.

Rozpadání se hornin tešenitických děje se na balvany, zřídka na koule; diabasovité rozpukávají se na sloupky, častěji hrubé a málo zřetelné, pikrity jsou takměř vždy kulovitě oddělené.

Kontaktní působení jest celkem málo nápadné, z čehož souditi možno, že teplota láv hornin těch nebyla příliš velká. Důležité rozhodnutí o stáří tešenitů a pikritů provedeno na základě dlouhého studia četných otvírek hornin těch hlavně v okolí Hodslavic. Nejblíže pravdě byl ze dřívějších badatelů G. Tschermak, který omezil vystupování jich na křídu, kdežto mnozí i do eocénu je kladli. Tím hlavně pikritické tvary čedičům by byly připadly. Autor mohl konstatovati, že tešenity a pikryty i diabasovité typy vyvřely na rozhraní vrstev Veřovských a Godulských čili Neokomu a Gaultu, a sice dříve tešenity a typy diabasovité, kteréžto poslední jsou hlavně v okolí Hodslavic nejčastější, později teprv pikrity. Tyto jsou vždy ve vyšších horizontech, ony v nižších.

Část II. monografie pikritů a tešenitů moravských bude obsahovati následující stati:

VII. Drobnohl. popis hornin těch z Moravy.

VIII. Lučebná povaha jejich; větrání; nerosty.

IX. Vzájemnosť typů všech a vztah pikritů k čedičům.

X. Rozdělení hornin těch konečné.

Oxydace uhlovodíků z nafty. Napsal Zdeněk Peška. Předloženo dne 22. října 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. číslo 33.

Prací vztahujících se k oxydaci uhlovodíků jak řady mastné tak i aromatické vykonána velká řada, však nikoliv stejnými methodami, které by průběh i konečný výsledek oxydace dovolily sledovati. Tyto pak jsou z[illegible]dé jak na užitých činidlech tak i na podmínkách pokusů, a nelze proto v[illegible]dky těchto již vykonaných prací navzájem srovnávati. Se stránky t[illegible]nické nelze pak upříti, že při vhodné manipulaci a dobrých methodách d[illegible] by se dosíci látek cenných, vyšších kyselin, ésterů a podobných, vzal-li h[illegible]ejvhodnější materiál po ruce jsoucí, totiž uhlovodíky z různých frakcí p[illegible]ých.

[illegible]tomná práce zabývá se oxydační methodou uhlovodíků, vroucích v[illegible] 150°—200°, zředěnou kyselinou dusičnou pod tlakem. Nalezeny

byly podmínky, kdy oxydace probíhá spůsobem zcela určitým a velice překvapujícím.

Produkt oxydační obsahoval vedle vrstvy vodné a olejovité látku tuhou kyselou o složení $C_{10} H_8 O_4$.

Ve vodné vrstvě z těkavých kyselin zjištěna kyselina mravenčí a octová, z kyselin nenasycených kyselina akrylová. Vůbec jest zajímavým zjevem při celé práci se vyskytujícím, že analysy vedly stále ku sloučeninám nenasyceným, které ochotně addovaly brom, tak že se zdá, že oxydace za těchto podmínek inklinuje ku dehydrogenisaci řetězů uhlovodíkových.

Ve vrstvě olejovité nalezeny taktéž kyseliny s tužší vazbou uhlíkovou, které patrně vznikly z naftěnů odštípnutím postranního řetězu a dalším působením kyseliny dusičné nastala ztráta vodíku. Aldehydy a ketony nebyly žádné nalezeny, ač po nich úsilovně pátráno. Bezpečně byla zjištěna kyselina složení $C_7 H_8 O_2$ ve vrstvě olejovité jak solí stříbrnatou tak i ethylnatým esterem, o níž nelze jinak souditi než že jest kyselinou dihydrobenzoovou $C_6 H_5 (H_2) CO_2 H$. Dále kyselina složení $C_9 H_{10} O_2$ a přítomnost látky olejovité o vzorci $C_{11} H_{20} O_3$, kteráž jest pravděpodobně víceмocný alkohol.

Elektrochemické konstanty některých solí. Podávají Otakar Šulc a Boh. Mašek. Předloženo dne 22. října 1897. Rozprav třídy II. ročn. VI. číslo 34.

Z měření elektr. vodivostí solí v roztocích vodních plynou pro každý binární elektrolyt 3 důležité veličiny, které možno zváti elektrochemickými konstantami elektrolytu. Jsou to relativní pohyblivosti obou iontů a součet jich, hraničná hodnota vodivosti (μ_∞). Poměr vodivosti μ_v při libovolném zředění v k hodnotě hraničné μ_∞ dává koefficient dissociace $\alpha_v = \mu_v/\mu_\infty$ platný pro to určité zředění. Ten koefficient ovládá theorii všech úkazů, které přímo souvisí s tlakem osmotickým a s úkazy dissociace, jako jsou: zvýšení bodu varu roztoků, snížení bodu tuhnutí roztoků, vzájemné poměry rozpustnosti ve smíšených roztocích, konstanty affinitní, rychlosti reakční, vznik sil elektromotorických. Odtud důležitost zvolených konstant elektrochemických pro chemii fysikálnou.

Vodivostem elektrolytů věnováno mnoho prací, leč chceme-li z literatury čerpati data, narazíme na dvojí obtíž: jednak nejsou měření konána při jednotné teplotě, jednak vztahují se k nevhodným a nesrovnatelným zředěním. Jest žádoucno — ježto interpolace jest obtížná a nejistá — míti hodnoty plynoucí přímo z měření dle jednotného plánu provedených, jak Ostwald zavedl, při teplotě 25° a zředěních $v = 16, 32, 64 \ldots 1024 \ldots$ Nad to mnohé obyčejné soli posud vůbec neměřeny. Přítomná práce má ukliditi aspoň z části ty nedostatky. Měření vztahuji se na soli Li, Te, Ag, Pb, Be, Cd, pak na některé sloučeniny kyanové.

Srovnáním vodivostí obdobých solí Li, NH_4, Na, K, Rb, Cs plyne, soli ty [1]) při zředěních velmi značných vesměs jsou velmi silně dissociovány a sice téměř stejně (kolligativní vlastnost iontů).

[1]) t. j. haloové soli, chlórečnany, chlóristany, dusičnany.

	Li	Na	K	NH_4	Rb	Cs
koef. dissoc. pro zředění 1024	97·2	97·5	97·9	97·9	97·9	97·9

Dle Ostwalda slouží rozdíl vodivostí ekvivalentních

$$\mu_{1024} - \mu_{32} = C . V,$$

jenž úměrný jest valenci užité kyseliny, ku stanovení valence aniontu cestou elektrochemickou. Úměrnostní konstanta o pohyblivosti kationtu $a^{\cdot}$ pro soli alkalických kovů, jež plynou z našeho sestavení, jsou:

	Li	Na	NH_4	K	Rb	Cs
$a^{\cdot}$	4·0	50·3	71·1	71·6	71·5	73·1
C	10·8	11·7	12·2	12·5	12·1	13·2.

Ammonium řadí se koefficientem dissociace i pohyblivostí svou ku kaliu Snad jest to ve shodě s tím, že i reakce těch solí nad míru jsou si podobny.

Thallium dissociací ($\alpha_{1024} = 97·8$) řadí se ke kovům alkalickým, jinými jevy (differencí v chodu vodivostí atd.) ku kovům dvojmocným, nejspíše k olovu. Pohyblivost pro thallium udaná $a^{\cdot} = 69·5$ jest rozhodně nízká; pravděpodobná jest hodnota $a^{\cdot} = 71·5$. Pro olovo, pro které posud ta veličina nebyla stanovena, našli jsme $a^{\cdot} = 70·2$.

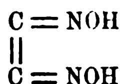
Též pro beryllium byla ta hodnota neznáma. Ze shody mezi vodivostí solí beryllia a magnesia plyne pravděpodobně pohyblivost beryllia jako iontu okrouhle $a^{\cdot} = 55$.

Úchylky od jednoduchých vztahů, zejmena od vztahu Bredigova, vysvětliti jest při solích dvojmocných kovů postupnou ionisací, při solích o slabých aniontech (uhličitanech, dichrómanech) hydrolysí.

Kamence jeví zvláštnost: urychlené stoupání molekulárných vodivostí. Leč to činí též síran hlinitý i chrómitý.

Elektrochemickou cestou dokázal již Walden, že ferrokyanovodík jest čtyrsytný, ferrikyanovodík trojsytný. Z naší práce plyne trojsytnost i pro komplexní kyanidy s červenou solí krevnou obdobé, pro kobaltikyanidy a chrómikyanidy. Nesluší tudíž vzorce jich zdvojnásobovati, jak posud leckdes se děje. Pro nitroprussid sodnatý, který obyčejně k ferrokyanidům se přidružuje, plyne rozhodně dvojsytnost a tudíž vzorec $Na_2Fe(NO)(CN)_5$ a nikoliv dvojnásobný. Nález jest ve shodě s tím, co o nitroprussidu sodnatém nedávno dokázal K. A. Hofmann cestou ryze chemickou.

Pro sloučeniny organometallické, kde dle dosavadních názorů visí kov přímo na uhlíku, jest toto stanovisko opustiti. Kde jest původní látka neelektrolytem, musil by jím býti i derivát substitucí kovem vzniklý. Leč tomu tak nebývá. Třaskavá rtuť jest slabým elektrolytem, jest tudíž definitivně formu nitroacetonitrilovou zavrhnouti a spíše se Steinerem psáti pro „kyselinu ·skavou"

Také natriumsubstituované nitrované uhlovodíky jsou elektrolyty. Natriumnitroéthan vede proud velmi slušně, tudíž nepřísluší mu vzorec

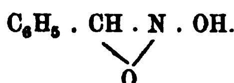
nýbrž spíše

ve shodě s tím, co Hantzsch a Schulze shledali při fenylnitromethanu. Patrně se forma

účinkem alkoholického natronu přesmykuje v modifikaci isomerickou

Patrno, jak důležitým i lákavým jest studium vodivostí sloučenin organometallických.

O methodě Nisslově a významu jejím pro normální a pathologickou anatomii buňky nervové. O změnách buněk motorických předních rohů míšních při některých otravách. Napsali Dr. Jaroslav Mourek a Dr. Pavel Hess, sek. lékaři kr. čes. zemského ústavu pro choromyslné v Praze. (Práce z laboratoře kr. č. zem. ústavu pro choromyslné v Praze.) Předloženo dne 5. listopadu 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. čís. 37.

V první části své práce naznačují autorové novější názory o skladbě normální buňky nervové, dosažené methodou Nisslovou. V dalším výkladu podávají přehled výzkumů z pathologie buňky nervové, získaných methodou tou; uvádějí tu práce popisující chorobné stavy buněčné, pozorované jednak v různých pathologických processech u člověka, jednak způsobené u zvířat experimentálně protětím osového vlákna, porušením výživy a otravami. K tomu připojují výsledky vlastního svého zkoumání, k němuž je pobádal nesouhlas nálezů a výkladů změn buněčných po intoxikacích.

Za pokusné zvíře zvolili dle vzoru předchůdců králíka, jehož motorické buňky předních rohů vynikají mohutností t. zv. tělisek Nisslových a praegnantní stavbou; mimo to známý účin jistých jevů opravňuje domněnku, že právě v těchto buňkách se chorobný proces projeví.

K otravám užili vesměs roztoků, které — vyjma přípravy otravy strychninem a fysostigminem, kde vpravovali jed podkožně — zvířatům do žaludku vlévali. Vyzkoušenou dávku menší, jakou zvíře bez ... sneslo, sesilovali během času, opatrně hledíce na statnost zvířete ... po kterou je chtěli na živu udržeti. Aby nabyli materiálu svěží... šeného vlivy postmortálními, končili každý pokus tím, že zvíře za... tětím míchy prodloužené, načež vyňali celou páteř, rozčlenili ji na se... 3—4 cm dlouhé a tyto vložili již v době 6—8 minut po zabití zví... 10% formolu; pak teprve ohledali ostatní orgány k zjištění makros...

změn. Po 16—18hod. fixaci vystřídán byl formol 96% alkoholem, v němž praeparát nechán 3—4 hod., po kterých vyňata mícha s náležitou pozorností, aby neutrpěla vysycháním a rozdělena na dílky $1\frac{1}{2}$ cm zdélí. Tyto tvrzeny byly 96% alkoholem do následujícího dne, kdy z každého segmentu připraven byl věcší počet řezů, dle způsobilosti materiálu 9—12 μ silných.

Při barvení řídili se způsobem Lenhossékovým. Od přesného provádění methody Nisslovy, které též užili v prvních praeparátech, upustili záhy, nenacházejíce v ní žádné přednosti před jednodušší a méně choulostivou úpravou Lehossékovou. Praeparáty dle Nissla přesně zhotovené neměly valné trvanlivosti; stejnou vadu, v míře však poněkud menší, sdílely též praeparáty thioninové, které mnohdy již po 2—3 měsících bledly a se zakalily.

Řízky vodou pozorně vyprané barvili vodným, koncentrovaným roztokem thioninu, 3—5 minut v roztoku starším, 8—10 minut v čerstvě připraveném. Po krátkém opláknutí vodou differencovali v roztoku anilinového oleje s alkoholem 96% (1 : 9); poznali ostatně, že po thioninu postačuje prosté odbarvení 96% alkoholem. Praeparát osušený pijavým papírem jasnili olejem origanovým nebo kajeputtovým, po opětném osušení dodatečně xylolem a uložili v xylolkanadský balsám.

V celku upotřebili 19 zvířat, z nichž však ku spracování mohli užiti pouze 15; mezi těmi nacházela se dvě následkem otravy zdechlá, jichž mrtvoly nalezeny však ještě teplé a neztuhlé.

Jedy zkoušeli následující: strychnin, fysostigmin, alkohol, arsen, olovo a fosfor. Prvé dva měly podati obraz buňky akultně podrážděné, kdežto paralysující vliv hleděli docíliti prudkou otravou alkoholovou. K protrahovaným otravám užili na 10 zvířatech alkoholu, arsenu, olova a fosforu. V akutních otravách a v subakutní intoxikaci fosforem docílili pouze pomíjející motorické příznaky. U ostatních zvířat vyvinula se celková atrofie s motorickou ochablostí, sdruženou v některých případech otřesem a interkurrentními křečmi; nejvýznačnější byla porucha v subakutní otravě olovem, kde dostavily se záchvaty rázu epileptiformního. — Zbylá dvě zvířata sloužila jim k zjištění, jaký význam má prostá porucha výživy. Jedno z nich nechali hladověti 19 dnů, dávajíce mu jen vodu; zvíře kleslo na váze s 2500 g na 1520 g a jevilo po smrti vyznačenou atrofii všech orgánů. Druhé bylo sešlý starý králík se záchvaty dušnosti, s kyanosou a s příznaky těžké choroby plic; pitvou shledán mimo atrofii kostí a svalstva pokryčilý emfysem plic s bronchiekasií.

Vyšetřením buněk předních rohů míšních nalezli autoři následující pathognomonické zjevy:

- změnu ve zbarvení a aggregaci tělisek Nisslových;
- zbarvení základní hmoty;
- destrukci těla buněčného.

rucha tělisek Nisslových měla ve všech otravách ráz chromatolysy, nezachvacovala všechny buňky stejnoměrně. V některých bylo lze tatovati jen první počátky rozpadu na výběžcích: zbledlá tělíska se roz-la v zrnka, která se později uvolnila a rozdrobila v jemný prach se ztrácející. V jiných přecházel proces z výběžků na tělo v podobě

klínů nebo lemu pokrajního, který se někdy rozšířil na celý obvod buňky; vedle těch byly buňky, kde již valná část těla byla změněna: bledá tělíska, jevící ještě normální uspořádání, byla prořídlá, zmenšená, mezi nimi byly hrubé drobty nebo jemný prach. V nejpokročilejší formě celé tělo buněčné bylo jako jemně poprášeno; jen tu a tam rýsovaly se nezřetelné zbytky tělisek, kdežto v jiných místech vymizením drti vznikaly mnohdy prázdné mezery. S postupem chromatolysy nabývala buňka tvaru zduřeného, výběžky její se ztrácely, obrysy se staly mlhavými, jádro posunovalo se k obvodu; posléze zbyly kol jádra pouze mlhavé, bledě zrnité čáry protoplasmatické.

Porucha právě vylíčená nevystupovala u všech zvířat stejnou měrou. Nejnápadnější byly změny v případu subakutní otravy olejem, kde téměř žádná buňka nezůstala ušetřena a kde také nejčastěji dostavovala se terminální destrukce buněk. Podobné ale méně rozšířené nálezy byly u chron. otravy olovem a subakutní otravy arsenem; u ostatních zvířat byla rozhodná věčšina buněk, zvláště velikých, intaktní, proces omezen byl obyčejně pouze na výběžky a periferii těla, zřídka zaujal celou buňku, a produkt jeho postrádal té jemnosti, jakou jevila prachová zrnka v případu výše uvedeném. Za to nacházela se, zvláště u fosforu, strychninu, fysostigminu a alkoholu, v buňkách intaktních i počátky rozpadu jevících tělíska zvětšená, kompaktní, sytě zbarvená, ostrých obrysů, často tak hustě seskupená, že buňky nabývaly vzhled pyknomorfní. Autoři nechtějí rozhodovati, zda úkaz tento je projevem připravující se desaggregace, jak asi Nissl předpokládá.

Zbarvení hmoty základní určitě znamenali ve všech otravách alkoholem a v případu subakutní otravy arsenem; v ostatních intoxikacích nenabyli přesvědčivého důkazu o existenci zjevu toho.

Týž pozorovali také u obou zvířat inanici podrobených na četných buňkách vyskytujících se vedle buněk se strukturou nezměněnou. Affekce tělisek Nisslových byla tu však jiné povahy; jednalo se o prostý úbyt bez rozpadu. Věčšinou byly postiženy jen výběžky, v nichž normální vřeténka byla nahrazena sporými proužky a nitkami vybledlými nebo vymizela beze stopy; jinde i v těle, tvaru neporušeného, s výběžky však následkem ztráty zbarvitelné hmoty méně zřetelnými, byla tělíska vybledlá, prořídlá, obrysů rozplývavých, některá dosud původní velikosti, jiná značně zmenšená; místy, zvláště kol jádra, patrně byla ještě tělíska normálně zbarvená, však okrajů jako roztřepených, kdežto periferie byla struktury úplně zbavena. V pokročilejším stadiu viděti bylo v bledé buňce jen tu a tam nejasné zbytky tělísek.

Stejné buňky, připomínající vyčerpané buňky Mannovy a Demoorovy, vyskytaly se, ač daleko ne tak četně, též v některých otravách, zejmena v alkoholové chronické a subchronické, v arsenové akutní a subakutní; nalezaly se však, ovšem ve skrovném počtu, i na praeparátech ze zdravých králíků, zhotovených za účelem kontroly změn pathologických a vy[illegible] pochybných nálezů.

V nečetných buňkách po inanici patrna byla též chromatolys[illegible], čejně v prvých stadiích, kde zrnka rozpadu byla ještě ve tvary tělísek skupena; pokročilý rozpad nebylo však možno dokázati. Podobné obr[illegible] připomínající rozdrobování tělisek, shledány ojediněle i v buňkách z[illegible] normálních; ve výběžcích a na obvodu těla buněčného naskytla se tu a tělíska Nisslova jako rozpadlá. Úkaz tento, není-li zaviněn nahodil[illegible]

rušením řezu, možno snad pokládati za projev fysiologického pochodu regressivního.

Přehlédnuvše své nálezy u otrav, doznávají autoři, že nenalezli změn tak charakteristických, aby z nich plynula neklamná diagnosa. Ve všech případech jednalo se o rozpad tělisek stejného rázu, nepozorovali na tělískách Nisslových ani na produktech jejich rozkladu žádných známek typických pro jednotlivé jedy; mohutná, sytě zbarvená těliska nemají významu, ježto mimo otravy výše zmíněné naskytla se, ovšem méně hojně, též v případech ostatních. Ani postup chromatolysy nepřispěl k differenční diagnose. Souhlasně s Marinescem shledali, že způsob, jak proces v buňce se šíří, není na všech buňkách v daném případě zcela stejný. Většinou první sledy jeho objevovaly se ve výběžcích a na periferii, což odpovídá mínění Marinescovu, že jed v cévách kolující na tyto části buněčné nejdříve účinkuje. Vedle tohoto typu centripetálního, který nejlépe byl vyvinut v subakutní otravě olovem, neušla jim forma patrně od počátku diffusní, zvláště u fosforu vyznačená; v různých případech viděli i buňky, kde část těla jevila hrubší nebo pokročilejší rozpad, kdežto v polovici druhé byla kompaktní, tmavá těliska dosud pravidelně sestavena. Marně však pátrali po formě karakteristické pro určitý jed. Rozdílné obrazy buněk zdají se jim tudíž spíše výsledkem různé intensity procesu. Nejvyššího stupně dosáhl tento v subakutní otravě olovem i zdá se pravděpodobným, že v případě tom rozsáhlý pathologický nález souvisel s těžkou motorickou poruchou za živa pozorovanou; u zvířat ostatních, při kterých chronické příznaky motorické byly méně vyznačeny, nedostavily se tak mohutné změny buněk motorických.

Pozoruhodno jest, že nález v případech inaničních povahou svou od obrazů intoxikačních se rozhodně lišil; rozpad tělisek Nisslových při inanici ustupoval značně do pozadí proti jednoduchému úbytu jich. Soudí proto, že nelze změny intoxikační vysvětlovati pouze inanicí otravy provázející; zda na vrub této přičísti možno buňky stejného rázu, které vyskytovaly se vedle buněk s chromatolysou u zvířat otrávených, nechtějí rozhodovati.

Posléze vysvitá z pokusů zmíněných, že v otravách prudkých skladba motorických buněk se značně neruší a že i ve vleklých může v mnohých buňkách zůstati dlouho ušetřena.

V závěrku zmiňují se autoři krátce o ceně methody Nisslovy. Není sice pochybnosti, že tato jak v původní své formě, tak ve značně zjednodušených spůsobech barvení vede k dobrým resultátům; Nissl sám nezavrhuje nyní modifikací prostších a hájí pouze určitou fixaci i tinkci barvami zásaditými. V poslední jeho publikaci však se již ozývá stesk na nespůsobilost alkoholu k důkazu důležitých změn jádra a na zatajení převratů, které se odehrávají v hmotě základní.

Nelze též popříti, že mnohé z nálezů nejsou prosty námitek. Namnoze . vylíčeny jako procesy chorobné chromofily, ač Nissl varuje před nimi, o před artefakty nevypočitatelnými. Drolení výběžků, není-li sdruženo rubší poruchou těla buněčného, jest podezřelým zjevem. Hrudky z těla adlé jsou zřejmým artefaktem. Excentrická poloha jádra bývá někdy, Mann ukázal, zaviněna svrašťujícím účinkem lihu, a kusy protoplasmatu jádra mohou býti odřezky buněk. Hrubší nebo jemnější vzhled tělisek ᵏ⁻nou jich barvitost podmiňuje také tloušťka řezu; rozdrcení buněk činívá

dojem spontánního rozpadu. Zbarvení základní hmoty lze také uměle způsobiti, kdežto vybledlosť buněk může nastati pochybným differencováním. Zvláště třeba přísně posuzovati tvary degenerativní a vyloučiti ojedinělé nálezy.

Vady tyto, které se vyskytují i při svědomitém provádění methody, nesmějí však podvrátiti důvěru v ni. Artefakty má každá methoda, a ani rozmar spůsobu Golgiho nebyl překážkou použití téhož ku zkoumání pathologickému. Přesný postup, stejné, co možná tenké řezy, správnosť zbarvení a differencování, o níž nás poučí srovnání tinkce buněk nervových s intensitou jader gliových, kontrola praeparátů sytě zbarvených s bledými, opětovný přehled normálního praeparátu, k němuž se i Nissl přes svou dlouhou zkušenosť vrací, vyšetřování immersí, které všeobecně za nezbytné se uznává, dovedou uvésti pochybnosti na minimum.

Časové usavření elektrického proudu co podnět činnosti nervosvalové. (Se 3 tabulkami.) Podává Dr. V. Plavec. (Práce z fysiologického ústavu české university.) Předloženo dne 5. listopadu 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. číslo 39.

Podráždění nervosvalového ústroje časovým uzavřením (zavedením) elektrického proudu neboli také krátce „časové podráždění“ poprvé navrhl a také vykonal Du Bois-Reymond. Chtěl touto cestou určiti dráždící působivosť změny intensity. Cíle svého nedosáhl pro nedostatečnosť stroje. Dále časovým podrážděním pracovali i Fleischl, Kries, Fuchs, Danilewsky a Schott. Tito autorové přihlíželi pouze ku formě vybavené činnosti. Až na Danilewského shodují se v tom, že časovým podrážděním vyvolaná křivka — již opíše sval za páku tahající — podobá se v celku křivce vyvolané indukční ranou při otevření. Pouze někdy se pozorovalo nepatrné zvolnění vzestupu křivky (Kries) nebo prodloužení stadia stejnoměrného zkrácení svalu (Fleischl). Tyto odchylky ve formě mechanické činnosti, zvláště však chování se sekundárního podráždění a proudů činnosti vedly Fleischla a Kriese ku prohlášení, že časové podráždění podobá se podráždění přirozenému.

Autor pracoval strojem Kries-ovým; napřed však jej podrobil novému fysikálnímu rozboru. Výsledkem tohoto jsou mnohé zajímavosti, jichž Kries neuvádí. Využitkováním těchto bylo možno zříditi si nejen změnu intensity různého trvání nebo různé rychlosti, ale také v průběhu jednoho uzavírání proudu rychlosť změny zvětšiti anebo zmenšiti.

Výsledky provedených pokusů jsou následující:

1. Pokusy dokazují, že změna intensity elektrického proudu jest podnětem motorického nervu k činnosti. Důkazy tyto mají své místo, neboť z mnohých stran se dráždící působivosť změně intensity upírá.

2. Za míru celkového podráždění navržena plocha křivky, za částečného podráždění (t. j. podráždění za jistou nepatrnou dobu) rych vzestupu křivky od abscissy. Dosavadní měrou obou podráždění byla v křivky. Uvedením těchto nových měr do vzorců Du Bois-Reymondových noveno, jak se chová dráždící působivosť změny intensity v průběh změny, a když roste rychlosť změny.

3. Forma mechanické činnosti měnila se dle podnětu neobmezeně a pravidelně. Upravením podnětu podařilo se vyvolati nejrůznější formy mechanické činnosti. Pokusy se stluštěním svalu dokazují proměnlivosť formy mechanické činnosti u jednotlivé částice svalu. Pokusy co do stažné síly svalu ukazují velkou proměnlivosť stažné síly dle časového podnětu a nezávislosť na výšce zkrácení svalu. To vše co nejlépe podporuje názor, že časové podráždění podobá se přirozené innervaci ústroje nervosvalového. Podobně jako při přirozeném podráždění, tak i při časovém nastalo sekundární podráždění od svalu k nervu pouze, pokud činnosť v primárním svalu rostla. Rostla-li činnosť v primárním svalu pomalu, sekundární podráždění vůbec nenastalo. Velmi pravděpodobně lze předpokládati totéž pro přirozenou innervaci (náhled Kriesův).

4. Potvrzují se udaje Nasse-ho, že intensita proudu podráždění až do jisté své hodnoty podporuje, nad touto hodnotou však potlačuje. Vysoká intensita proudu může vésti k obrácení polárního účinku stálého elektrického proudu.

Studie o českých graptolitech. Podává Dr. Jar. Perner. Část III. Monografie graptolitů svrchního siluru. Oddíl A. S 5 lithogr. tabulemi a 29 výkresy v textu. (Výtah z francouzského pokračování Barrandova díla, vydávaného nákladem fondu Barrandova.) Palaeontographica Bohemiae III. C.

Autor popisuje tu graptolity objevující se ve spodních zonách svrchnosilurského stupně E-e, kteréž sahají od base její až ku zonám s rodem Cyrtograptus, a které celkovým stářím odpovídají anglickému souvrství Llandovery-Tarannon, nebo skandinavským břidlicím Rastritovým. V celku uvádí se tu 50 druhů s četnými odrůdami; mezi těmi druhy jest 16 forem úplně nových, a vedle toho jest tu popsáno 16 druhů, které se dosud z Čech neuváděly a byly známy pouze ze siluru anglického a švédského. Tím tedy se objevuje, ač zbývá ještě zpracovati graptolity ze zon vyšších, že vztahy mezi severní a střední oblastí silurskou jsou mnohem věcší než se posud myslilo, a konstatována jest shoda v postupu a sdružení jednotlivých druhů (v sukcessi a associaci) v zonách těchto s postupem a sdružením druhů v analogických zonách siluru cizího. Pozoruhodné jest objevení se druhu Diplograptus vesiculosus Nicholson ve svrchním siluru českém, čímž podán prvý důkaz, že v Čechách vyvinuta jest zona charakterusijící část spodního Llandovery, o kterém se myslilo, že v Čechách schází, nebo že jest representováno v některých koloniích.

Zvláštní pozornosť věnuje autor nové reprodukci Barrandových originálů, zejmena těch druhů, které daly podnět k nedorozuměním u pozdějších b[illegible]telů. Barrandovy originály mnohdy byly kresleny v přirozené velikosti, p[illegible] čemž nebylo možno přesně znázorniti tvar, rozměry a proporce hydrothék v[illegible]olek, jako u výkresů zvětšených. V nynější však době klade se na tyto v[illegible] velká váha při rozeznávání druhů, které jsou si dosti podobny, ale obj[illegible] se ve zcela různých horizontech čili zonách, odděleně. A tu z dosav[illegible]h Barrandových výkresů nebylo lze ustanoviti vždy s jistotou, který d[illegible] vlastně Barrande svým výkresem mínil. Aby odstranil tuto dlouho již p[illegible]ovanou nejistotu v stanovení druhů, následoval autor příkladu Tullberg[illegible]novu předvedl přesnou fotografickou methodou ve zvětšených vý-

kresech Barrandovy originály do tohoto oddílu spadající. Dále poukazuje se na několika místech, kterak okolnosť ta, že Barrande pod jedním druhovým jmenem popsal a vyobrazil více různých druhů, objevujících se v různých odlehlých zonách, dala příčinu k mylným domněnkám, že by v Čechách graptolitové zony neexistovaly, a že by druhy z různých odlehlých zon pospolu přicházely. Tato mínění, jež hlavně Wentzel vyslovil na základě podrobného studia Barrandových originálů, jimž cizí autoři žádné pozornosti dosud nevěnovali, ukazují se býti nesprávnými.

Hláskosloví nářečí jihočeských, II. část: Vokalismus. Podává Vavř. Jos. Dušek. Předloženo dne 20. března 1896. Rozprav třídy III. ročníku VI. číslo 2.

Tato část jest zajímavější prvé, protože se jí jasněji zobrazuje ráz nynější mluvy lidové v Pošumaví, nežli to bylo možno konsonantismem. I v těchto nářečích nalézáme lomené samohlásky jako ve východních dialektech: *kä*mcn, šm*ä*kuje, zvláště v nejzápadnějším cípu, kdežto jih je charakterisován *ė*, které jemným zněním značně blíží se ruskému *e*. A tu je přirozeno, že k němu přikloňuje se opět i̊, takže hroz*ňė* peň*ė*z podobně zní jako si̊lnice, při̊šel. Také *u* a *o* v slovech h*u*bička a d*o*mu zní h*ö*bička a d*ö*mu, prvé kloní se k *o*, druhé k *e*. Ze skupených samohlásek zvláštní pozornosť budí *au*, *ou* a *ii*, na př.: *ďau*ra, kň*au*čiť, P*au*l*ou*ská, šik*ou*nej, dř*ii*ví, hodn*yi* a j. I praejotace a záměna souhlásek samohláskami (říb^i^*a*ta, h*u*dloval m. h*r*dloval) se posud, ač zřídka vyskytují.

V následujících §§ vylíčeny proměny samohlásek, při čemž hleděno zvláště k podrobnému vyčtení všeho materiálu. Již přehlasování původního i střídného *a* v kmeni a koncovce ukazuje na značné rozdíly od spisovného jazyka i středočeského nářečí. Z něho poznáváme, že ve kmeni jest hojnější přehláska v Pošumaví, kdežto v koncovce zase je hojnější v středočeštině, takže jsou tu patrny tyto dva proudy. Zvláště střídné *a* za *ę* poskytuje zajímavé toho doklady. K tomu druží se hojná proměna *a* v *e* (*ä*): b*e*hno, š*ä*ty a j. v. — nebo v *o*: p*o*mlsky — nebo v *u*: č*u*dí, nebo v *i*, *ý*: třeb*i*s, br*ý*borat a j. Změna *aj* v *ej* zajímava jest zvl. v komp. dr*ej*ši, ml*ej*ší místo dražší, mlazší. Kromě toho jsou ještě jiné odchylky.

Při *e* důležitá proměna nastává úžením, které v nářečích pošumavských mnoho se liší od spisovného jazyka. Po měkkých (obojetných) jest častější nežli v středočeštině, při čemž po zoužení někdy se *í* krátí, jindy se krátí *é* před oužením a tak se mu zabraňuje: s*í*dmej, v chl*í*vě, p*e*ct a j. Rovněž *ě* podléhá této změně. Úžení charakterisuje toto nářečí zvláště v koncovce na př.: vov*í*s, gen. kaš*í*, drž*í*t a j. Při tom pilně vyložen důležitý zjev t. krácení před úženim, který jest příčinou zdánlivých nepravidelností. Vedle šíření (d*ej*ně) zajímá měkčení *e* v *ě* (krv*ě*, děv*ě*čka) a měna v *a*, která jest zrovna tak hojná jako opačná změna *a* v *e*. K tomu druží se změna *e* v *ė*, kdežto ostatní (v *o* a *u*) jsou obdobné středočeským.

Výslovnosť *ě* v *ie* pro tato nářečí je význačná — B*ie*ta b*ie*žela a rovněž poklesnutí měkkosti — sm*e*je se, n*e*kde, a proměna jeho v vokř*a*hne, která je analogická k změně *e* v *a*.

Při *i* vedle výslovnosti a vzniku ukázána změna jeho v *i̯*, pak střídání s *y* zvláště v slabikách *ni*, *di*, *ti* — honytba, každyčkej, telatých, šíření — tisícej, hřejbet, při čemž hleděno k předchozí souhlásce. Někdy střídá se *i* s *u* — vyzuna, kňoury, nebo přechází v *e* — křešťal, vokřen, nebo *je* — pjela pjevo; tento zjev jest v jihočeských nářečích proto častý, poněvadž výslovnosť *i* a *e* velmi úzce se sbližují, takže záměna je velmi snadná. Vzácnější záměna jest s *a* nebo *o* — křásnu, jolman. Zajímavější nežli přisouvání *i* jest pro jihočeské nářečí odsouvání, a to jak v kmeni tak i v koncovce — špr-sle, s-lnej; pšen-ce, Jehlikou-c, Kubov-, poslouchaj-, mezcestí a j.

Při *o* vysvětleno lámání této samohlásky, načež uvedeny případy, kde na rozdíl od spisovného jazyka užívá se původní *o* — tořna, mora, volom, nebo kde je střídnicí za jiný vokál (*u*, *a*). Pak vyloženy jsou proměny vzniklé z dloužení — vůsmej, ouhromný. *o* rádo střídá se s *a* — rapucha, u Kaděrů, nebo se seslabuje v *e* — čečka, sebě a j. Velmi pozoruhodna je změna *ó* v *ů* v přízvučné slabice. Vedle hojných jednoslabičných přichází u víceslabičných buď na kmenové slabice nebo na předložce — svůr, hrůbatec; půzednice, půdzim, průvlač a j., nebo na jiné slabice — brambůra, malůvat, bandůr a j. Často nastupuje pak krácení — stunat, nahazuvat. S tím velmi úzce souvisí prostá změna *o* v *u* kumpost — tulik a j., a změna *o* v *ou* povstalá šířením — Jouzo roužni, mozoul. Daleko řidčí je proměna *o* v *i*, *y* — souchytě, klivat. Přisouvání přichází zvláště u subst. na *ov* a *ín* — Chodovo, Hlupíno, ale i u jiných — mráko, živůtko.

u rádo sdružuje se v *au*, *ou*, *ai̯* — kňaučet, Boušek, Ai̯gustýn, nebo zaměňuje v *y*, *i* — dobydeme, hlybůček, nebo v *o* — žola, komor a p. Při délce objevuje se buď prvotní *ú*, nebo rozšířené *ou*, nebo zkrácené *u*. Prvé (*ú*) charakterisuje tato podřečí, ač značně ubývá v koncovce i kmeni — súsedí, s tú školú a j., ustupujíc *ou* — na houvoře, chcou; douha, choudne a j. v., nebo jsouc kráceno — poručet, dluho, kupit, klobuk. Dosti hojné je střídání s *a* — kady, rachák, hamúr a konečně odsouvání nebo přisouvání — sedum, Nepom-k.

iu přichází častěji nežli přehláska.

Při *y* zachovává se v značné oblasti výslovnosť, která však znenáhla poklesá zvláště po některých souhláskách. Hojněji střídá se *y* s *i* — postilky, štirák. Jindy značně bylo rozšířeno *u* záměnou za *y* — bul, jeptuška, ale nyní chvatem zaniká. Šíření *ý* v *ej* odpovídá celkem středočeštině, při čemž povšimnutí hodny jsou některé případy — rejba, mejšata, malěj; s tím úzce souvisí změna *y* v *ej* — bejla doma, zbejstří to a j. Změny v *e* podobají se vých. nářečím — kobela, veje a j., v *a* odpovídá středočeštině. Odsouvání a přisouvání této samohlásky je řídké.

Ukázav přehledem stejnění přicházím k líčení obměn při *r̥*, *l̥*, jež ce slabikotvorné mohou se dloužiti — kŕk, hŕmoty, tĺle. Dialekticky kají zanikáním sousedního vokálu — Abr̥ham, Kabr̥hel atd., nebo zanivsouváním vokálu — charpa, hader, turmacet a j.

Řídký zjev jest slabikotvorné *m*, *n*, *ň*.

Jak viděti, vylíčeny hláskoslovné změny schematicky při každém voač mnoho mohlo býti shrnuto společným záhlavím všem společným

(na př. odsouvání atd.). Tím uvarováno se častým revokacím a dosaženo pevnějších a ne příliš rozlehlých skupin, jež velmi snadně a bezpečně dají se shrnovati a kombinovati dle rozličné potřeby. Všude, kde bylo třeba, jsou uvedeny staroslovanské tvary, aby snáze ukázal se prvotní vokál a jeho česká proměna; také k jiným, zvláště slovanským jazykům přihlíženo.

O poměru jazyka písní národních k místnímu nářečí. Podává Ignác Hošek. Předloženo dne 15. ledna 1897. Rozprav třídy III. ročníku VI. číslo 4.

Sbíraje r. 1894 dialektický materiál v okolí Svojanovském ve východních Čechách, jal jsem se především zaznamenávati písně národní, doufaje, že v nich najdu hojnost materiálu dialektického. Ale zaznamenav si ve Vítojovsi a Rohozné 104 písně a popěvky, poznal jsem, že lidé nezpívali těchto písní tím jazykem, jakého užívali ve mluvě obyčejné, všední. Shledal jsem, že různosti mezi jazykem písní národních a místním nářečím výkaly se jednak hláskosloví, jednak tvarosloví.

A) Různosti ve hláskosloví. I. Samohlásky.

a) V písních klade se místo dialektického *ý* velmi často spisovné *é*, na př.: Moje potěšení, modré oči máte (dial. modrý).

b) Místo pádové koncovky *a*, kterou mají v nářečí Vítovském[1]) a Rohozenském podstatná jmena vzorův muž, meč, duše, pole, klade se v písních spisovná koncovka *e*, na př.: Mněla žena múže (dial. múža).

c) Místo dial. *u* a *ou* klade se v písních z pravidla spisovné *i* a *í*, na př.: A já tobě koupím sukni zelenou (dial. sukňu); jať nad ní vrány nekváčou (dial. ňou).

d) Místo dial. *ej* (*éj*) klade se v písních velmi často spis. *ý*: Tamhle je černý les (dial. černéj).

e) V nářečí v některých příslovcích odsouvá se vždy koncová samohláska, kdežto v písních zůstává obyčejně neodsuta, na př.: Di, synečku, domu (dial. dom, domka).

II. Souhlásky. *a*) Předsouvání. 1. V nářečí předsouvá se *h* před náslovné *u* v některých slovech, jako: hulica, hucho, houvoz, hudit, houzkéj, ale v písních se to neděje, na př.: Jen di pořád po ulici (dial. hulici).

2. V písních předráží se před náslovnou samohlásku často samohláska *j*, což v obyčejné mluvě se neděje, na př.: Jaj spíš-li milá nebo ne? (dial. aj).

3. V nářečí předráží se všeobecně před náslovné *o* souhláska *v* (vyjímaje slovo otec), ale v písních se velmi často nepředsouvá *v* před *o*, na př.: On se pořád dívá, oči k nebi zdvihá (dial. von, voči).

b) Sesouvání. V nářečí sesouvá se ve slovech začínajících s... souhláskovou první souhláska anebo sesouvají se první dvě souhlásky, v písních se velmi často vyslovuje úplná skupina souhlásková, na př. gdybych, vždyť, vždycky, však, vlaštovička (dial. dyž, dybych, dyť, šak, laštovka).

---

[1]) Ku jmenu „Vítojoves“ náleží přídavné jmeno „vítovský“.

c) Zpodobňování a splývání. V obyčejné nenucené mluvě koncová souhláska z pravidla připodobňuje se začátečné souhlásce následujícího slova a v rychlé řeči splývá s ní v jedinou souhlásku, na př.: aci hodnéj! (t. j. ať jsi). V písních však takové zpodobňování buď se neděje anebo nejde tak daleko jako v obyčejné mluvě, na př.: Ať si ji má!

d) V nářečí říká se hdo, hde a v písních velmi často gdo, gde.

e) V nářečí říká se v fták, ftáček, ale v písních slyšel jsem zpívati jen pták, ptáček.

B) Různosti ve tvarosloví.

a) Podstatná jmena. 1. V Dat. a Lok. j. č. r. m. koncovka *-ovi* změnila se v nářečí Vítovském a Rohozenském v koncovku *-oj*, ale v písních zůstává koncovka *-ovi* nezměněna.

2. Instr. mn. č. r. ž. má v nářečí vždy koncovku *-ma*, v písních však má někdy též koncovku *-mi*.

b) Přídavná jmena na *-ý*, *-á*, *-é*: 1. Gen., Dat. a Lok. j. č. r. ž. má v nářečí obou vesnic koncovku *-éj*, ale v písních vyskytuje se často spisovná koncovka *-é* (někdy koncovka *-ý* vzatá z cizího nářečí) vedle koncovky *éj*.

2. Nom. mn. č. r. m. bytostí životných má v nářečí obou vesnic koncovku *-ý*, ale v písních vedle této koncovky též spisovnou koncovku *-í*: Zpívejte Vítovščí kohouti (dial. Vítovský).

c) Náměstky. 1. Dativ j. č. náměstek on, ono zní v nářečí obou vesnic jom, po předložkách ňom, ale v písních se tohoto tvaru neužívá, nýbrž říká se vždy mu, jemu.

2. V Dativě j. č. r. m. a stř. všech náměstek a přídavných jmen odsouvá se v nářečí obou vesnic z pravidla koncovka *-u*, ale v písních se to neděje, na př.: Komu mně zanecháš, můj drahý Pepíčku? (dial. kom).

3. Gen., Dat. a Lok. j. č. r. ž. má v nářečí obou vesnic koncovku *-éj*, ale v písních vyskytuje se častěji spis. koncovka *-é* než dial. koncovka *-éj*.

4. V písních užívá se často tvarů moje, tvoje, svoje, kdežto v obyčejné mluvě se říká jen má, tvá, svá, mý, tvý, svý.

5. V písních užívá se v Gen., Dat. a Lok. j. č. r. ž. často tvarů mojí, tvojí, kdežto v obyčejné mluvě se říká jen méj, tvéj.

d) Příslovce. 1. Některé příslovce mají v obyčejné mluvě koncovku *-o*, kdežto v písních mají spis. koncovku *-ě*.

2. V obyčejné mluvě říká se rejši, ale v písních slyšel jsem jen tvary: radši, raděj.

e) Sloveso. 1. Infinitiv. V obyčejné mluvě má infinitiv vždy koncovku *-t*, al[illegible] v písních má někdy koncovku -ti. Dále vyskytují se v písních i smyšl[illegible] [illegible]vary secti, řictí, mit (dial. sect, říct, mnět).

Indikativ a Imperativ. V písních užívá se velmi často tvarů spis[illegible] místo dialektických, na př.: sem, nejsem, jest, nejde, nepřijde, odejdi, p[illegible], nosí (3. os. mn. č.), dělají, říkají (dial. su, nejsu, je, nende, nep[illegible]de, vodendi, přindi, nosijou, dělaj, říkaj). — Někdy se užívá v písních i [illegible]rů neskutečných, smyšlených, na př.: smekaju, smykaju, oklamáte, vyc[illegible] (3. os. mn. č.) (dial. smekám, voklamete, vycházijou).

Výsledky:

1. Jazyk těch písní národních, které jsem slyšel ve Vítojovsi a Rohozné, není z pravidla mluvou skutečnou, nýbrž jest směsicí z jazyka spisovného a z nářečí místního; v této směsici vyskytují se někdy tvary vzaté z nářečí cizího nebo tvary neskutečné, od skladatelů neb zpěváků ad hoc utvořené.

2. Jazyk písní národních stále se mění; různí zpěváci, zpívajíce touž píseň, užívají různých tvarův nebo slov. Ba týž zpěvák užívá v též písni v různých dobách různých tvarův nebo slov.

3. Jazyk písní národních nemůže býti bezpečným podkladem bádání dialektických a jazykovědných.

4. Příčiny, proč jazyk velké věčiny národních písní mnou sebraných je strakatinou, jakou v obyčejné rozmluvě nikdo nemluví, jsou tyto: *a*) Skladatelé národních písní napodobují jazyk písní kostelních, ale neznají tohoto jazyka dokonale. *b*) Někdy skladatelé úmyslně kladou vedle sebe tvar spisovný a tvar dialektický pro rým nebo rozměr verše. *c*) Někdy skladatelé vymyslí si tvar nový, aby se jim hodil do verše. *d*) Zpěváci mění často jazyk písní, které slyšeli. *e*) Písně se přenášejí s místa na místo. Přenese-li se píseň s místa *A* do místa *B*, kde jest jiné nářečí, změní se částečně i jazyk její: některé tvary původní písně nahradí se tvary vzatými z nářečí *B*.

5. Soudím, že ty vlastnosti jazykové, které jsem poznal náhodou na národních písních ve Vítojovsi a Rohozné, jsou více méně společny národním písním vůbec, protože okolnosti, za kterých se národní písně skládají, zpívají a rozšiřují, jsou skoro všude tytéž. V místech, kde lid buď nezná jazyka spisovného neb jej zná jen velmi povrchně, jazyk písní národních bude se ovšem více shodovati s místním nářečím než v místech, kde lid zná lépe jazyk spisovný, ale jazykozpytec nemůže míti nikdy a priori jistoty, že jazyk písní národních jest věrným obrazem mluvy skutečné.

Knihy české v knihovnách švédských a ruských. Výtěžkem z cesty, kterou 1896—1897 s podporou České Akademie a Svatoboru podnikl, podává Dr. V. Flajšhans. Předloženo dne 30. dubna 1897. Sbírka pramenův ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Vydává III. třída České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze. Skupina třetí. Práce bibliografické. Číslo 2.

Ve „Věstníku" VI. (306—314) podal spisovatel této knihy kalendarium a itinerář své cesty. V knize nynější podává popis předně rukopisů, pak tisků. Popsáno celkem 51 rukopisů ruských XIV.—XIX. stol., 9 rukopisů švédských XIII.—XVIII. stol., 13 prvotisků a 87 tisků ostatních. Mnoho textů je zde popisováno úplně; texty dostatečně již známé uvádějí nejstručněji.

Korrespondence Jana Amosa Komenského. Listy Komensk... vrstevníků jeho. Nová sbírka. Svazek první. Vydává Dr. Jan Kvačala ...fessor universitní v Jurjevě. — Spisů Jana Amosa Komenského číslo ... V Praze 1897.

Ve sbírku jest pojat veškeren listový materiál, kdekolivěk tiskem uveřejněný, pokud nebyl vřazen v dřívější část korrespondence, vydané Ad. Paterou, a pokud zevrubnému pátrání vydavatelovu neušel. Avšak vlastní nejzávažnější jádro publikace jsou listy z rukopisů shledané, buď vůbec ještě neznámé aneb toliko vydavatelem samým použité. Skoro všecky důležitější archivy, knihovny a vůbec sbírky, které vydavatel na svých cestách po střední a severní Evropě, zejmena v Německu, Švýcarsku, Hollandsku, Belgii, Anglii, Francii, Polsku, Švédsku a Rusku mohl prohlédnouti, poskytly bohatý materiál, jehož cena pouze tím poněkud jest zastíněna, že věčším dílem jsou to jen opisy originálů, a to opisy někdy až úžasně vadné. Zpracování a opětné srovnávání takové látky vyžadovalo veliké námahy a ztráty času, čímž vydání valně se protáhlo.

Obsaženo jest v oddíle vydaném 151 listů a výňatků, od r. 1628 až do r. 1655, t. j. asi třetina celku; text převážnou věčšinou jest latinský, v několika číslech německý, ve 2 český, ve 2 francouzský, v 1 anglický a ve 3 maďarský. Některé listy jsou neobyčejně obšírné, spíše ve spůsobu rozsáhlých pojednání než dopisů provedené, jako na př. všecky Hübnerovy, dva Komenského a jeden Kolbovičův. Vědomosti o Komenském odtud namnoze netoliko dočelují, ale i značnou měrou rozšiřují.

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída České Akademie. Ročník VII. Číslo 7. J. W. Goethe: Hermann a Dorothea. Hexametrem přízvučným přeložil Otmar Vaňorný. Nákladem Jana Otty.

Příspěvky k poznání nálevníků českých. I. Nálevníci brvnatí rybníka Dolnopočernického. Podává Fr. Švec, assistent zoologie c. k. české university. Předloženo 18. června 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. číslo 28.

Pojednání je částečným výsledkem prací pisatelových na stálé zoologické stanici v Dolních Počernicích. V úvodu podán kratičký přehled literatury nálevníků českých. V povšechné biologické části hleděl pisatel předvésti povšechný biologický obraz nálevníků rybníka Dolnopočernického se zřetelem ku třem známým pásmům sladkovodního planktonu. I rozeznává 3 skupiny nálevníků brvnatých: pelagické, litorální (pobřežní) a nálevníky dna. V části soustavné pojednáno je v systematickém pořadu o 69 pozorovaných druzích nálevníků brvnatých. Deset druhů, jež pisatel za nové pokládá, je podrobněji popsáno a na 2 lithografických tabulích vyobrazeno.

O působení extraktu z nadledvinek na oběh krevní. Napsal MUDr. Alois Velich. (Sdělení druhé.) Z ústavu pro všeobecnou a experimentální ...iologii prof. Dra A. Spiny. Předloženo 10. prosince 1897. Rozprav ...řídy ročníku VII. číslo 3.

V prvé své publikaci o působení extraktu z nadledvinek na oběh krevní ...al autor mimo jiná fakta, že extrakt z nadledvin působí hlavně na periganglia vasokonstriktorická; v přítomné práci pak dokazuje, že i mícha ...loužená má jakýsi vliv při výstupu tlaku po injekci extraktu se dosta...'m.

Dále konstatuje autor, že intravenosní vstříknutí výtažku vyvolává i po ochrnutí středů vasokonstriktorických chloralhydrátem neb velkou dávkou kurare značný výstup tlaku krevního. Mimo to dokázal autor, že při silné otravě kurarem vzniká působením extraktu akcelerace tepu i při zachovaných vazech, jelikož středy čivů těch velkým množstvím jedu toho ochrnují.

Hlavním pak výsledkem práce přítomné jest, že zjištěn nevelký výstup tlaku krevního i v oběhu malém. Hlavní příčinou výstupu toho jest dle pokusů autorových stížení odtoku krve z levé komory i levé předsíně a následné z toho hromadění se krve v plících a dále zvětšení přítoku krve z vena cava descendens do pravé komory.

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída České Akademie. Ročník VII. Číslo 9. Ši-Kingu. Díla prvého kniha I.—VI. Přeložili Dr. Rud. Dvořák a Jar. Vrchlický. I. Část. — Číslo 11. William Shakespeare: Jak se Vám líbí. Hra o pěti jednáních. Přeložil Jos. V. Sládek. Nákladem Jana Otty.

Zprávy o činnosti valných shromáždění.

Ve valném shromáždění dne 30. listopadu 1897 věnoval předseda posmrtnou vzpomínku zvěčnělým členům Akademie, a to Jeho Excellenci Alfredu rytíři Arnethovi, praelatu Dru Klementovi Borovému a professoru Karlu Bendlovi a připojil též několik slov na památku nedávno zemřelé příznivkyně Akademie, paní Amalie Kalašové. Jeho Jasnost kníže náměstek protektorův oznámil přípisem ze dne 20. srpna, že Jeho cís. a král. Výsost nejjasnější pan arcikníže protektor vzal vědomost zprávy výroční o činnosti Akademie, podané od praesidia dle § 32. stanov. Knihy darovalo velesl. c. k. místodržitelství a pan hrabě Camillo Razumovský. Dále vzata vědomost došlých přípisů děkovacích, schválen po návrzích tříd a správní kommisse rozpočet příjmů a vydání na rok 1898 a přijaty návrhy tříd o podporách dle § 2. lit. b) stanov (po návrzích I. třídy uděleny 4 podpory sumou 650 zl., po návrzích III. třídy 4 podpory sumou 1750 zl., po návrzích IV. třídy 3 podpory sumou 650 zl.). Rovněž schváleny návrhy tříd a správní kommisse o darování publikací Akademie. K návrhu III. třídy zvolen prof. Antonín Truhlář za sekretáře této třídy na zbývající dobu nynějšího trojletí. Konečně vykonány po návrzích tříd volby nových členů a zvoleni: za člena řádného prof. Vojtěch Hynais (IV.); za členy mimořádné prof. Josef Smolík (I.), prof. Albert Velflík (II.), spisovatel Karel V. Rais a Josef R. Rozkošný (IV.); za členy dopisující kanovník Th. Dr. František Krásl, docent Ph. Dr. Čeněk Zíbrt (I.), ředitel Vincenc Jarolímek (II.), spisovatel Antonín Klášterský, spisovatel Karel Leger, spisovatel František X. Svoboda, skladatel Josef B. Förster, professor Jindřich Kaan z Albe skladatel Karel Kovařovic (IV.). Volba přespolního člena II. třídy předložena k Nejvyššímu schválení.

Josef Šolín, t. č. generální sekr.

Zprávy o činnosti schůzí třídních.

Třída I.

Schůze I. třídy dne 29. října 1897. Za dlouhou dobu akademických prázdnin vyplňujících takměř čtyři měsíce (červenec, srpen, září, říjen), nahromadilo se hojně látky, jednak zpráv, které bylo třídě vzíti k vědomosti, jednak drobných záležitostí správních na vyřízení čekajících. Ohlášený spis od Dra Zikmunda Wintera (Děje vysokých škol Pražských 1409—1620) byl skutečně podán dne 5. července a ve smysle usnesení třídy ze dne 25. července do tisku dán; i schváleno dodatečně, aby dle přípisu Matice české přitisklo se o 3000 exemplářů více a spolu aby Dru Winterovi povolen byl týž honorář jako při vydání jeho spisu „Život církevní v Čechách". Během času od poslední schůze v I. třídě vyšly spisy Fr. Krejčí: Zákon associační, M. Dvořák: Denník Dra Borbonia a F. Menčík: Paměti J. J. Haranta z Polžic. Stran vydávání „Libri Erectionum" třída odkázala věc Historické kommissi, aby vzhledem k úmrtí posavadního vydavatele Dra Borového podnik tento přiměřeným spůsobem opatřila. Následovaly zprávy a porady o stavu věcí v příčině zamýšlené jubilejní publikace r. 1898, o navrhovacích volbách nových členů do Akademie a konečně o uhrazení schodků v některých rubrikách rozpočtu na rok 1897. Po té rokováno o podniku „Sbírky filosofických spisů", pro niž v nejbližší době skoncována bude nová smlouva s nakladatelem p. Wiesnerem. Spis Akademii nabídnutý „Processus judiciarius contra Jeronymum de Praga habitus Viennae anno 1410" (k vydání upravil Dr. Lad. Klicman) byl přijat do Historického archivu s tím doložením, aby vydavatel zachoval výminky a pravidla v referátě zevrubně vytčené. Redakci „Českého Lidu" byla navržena podpora 150 zl. na ročník VII. (1898) s tou podmínkou, že redakce dá 50 exemplářů Akademii k disposici. Spolku českých knihkupeckých účetních na vydání Bibliografického katalogu za rok 1896 též navržena obvyklá podpora 100 zl.

Ve schůzi dne 5. listopadu 1897 vyřízeno několik záležitostí vnitřní správy, načež porada členův věnována přípravě k volbám navrhovacím; hlavním předmětem tu bylo zkoumání životopisných dat a literárních výkazů. Právoplatná usnášení však byla odročena do schůze příští.

Ve schůzi dne 12. listopadu 1897 provedeny navrhovací volby pro kategorii členů mimořádných a dopisujících, ježto k návrhům pro kategorii členů řádných nedostavil se dostatečný řádem jednacím předepsaný počet členů k hlasování oprávněných a tedy nikdo k volbě za řádného člena navržen býti nemohl. Vedle toho přítomní členové vyřídili některé drobné záležitosti a otázky menší váhy.

[illegible] schůzi dne 26. listopadu 1897 vzaty na vědomost přípisy a zprávy pr[illegible]ní, zejmena též výzev Praesidia Akademie stran značného schodku ve[illegible]ancích II. třídy Akademie, aby totiž podle učiněného od Praesidia ná[illegible] správní kommissí již schváleného každá třída obětovala 600 zl. z [illegible]nů svých na rok 1898 ku krytí schodku toho. Třída po krátkém ol[illegible]ční věci jí podaném podle výzvu jednala a výminečně povolila vyme- ze[illegible]mu 600 zl. s tou klausulí, jestliže ostatní třídy týmž obnosem

k společnému účelu přispějí. Na základě tom pak podal sekretář návrh rozpočtu na rok 1898. Rozpočet předložený po některém objasnění přijat, jak následuje:

1. Honoráře spisovatelské	3100	zl.
2. Publikace	3100	„
3. Podpory na práce a podniky dle § 2. lit. b) stanov	1400	„
4. Stipendia dle § 2. lit. c) stanov	600	„
5. Cestovné a diety	100	„
6. Kommisse a referáty	300	„
7. Vydání mimořádná	142	„
8. Příspěvek na uhrazení schodku II. třídy za r. 1896	600	„
Úhrnem	9342	zl.

Při rubrice 4. (stipendia) určena spolu také lhůta, kdy se zadati může o stipendia, totiž do konce měsíce března 1898. Mimo to podal sekretář zprávu o jubilejní publikací, totiž o změnách spolupracovnictva i o pokrocích, které podnik ten skutečně činí. K článkům už dodaným vyslovuje snažné přání, aby i ostatní přispěvatelé se svými elaboráty v čas vyměřený přihlásiti se ráčili. Panu Th. Dru Aloisu Musilovi k úhradě nákladu cesty v Palaestině vykonané třída povolila podporu 200 zl. a v příčině jiné projektované cesty třída přistoupila k návrhu, aby Akademie doporučila Dra Musila co nejvřeleji knížeti arcibiskupovi Olomouckému. Konečně navrhla třída 200 zl. (na rok 1898) jakožto podporu k vydávání časopisu „Obzoru Národohospodářského“.

Ve schůzi dne 30. prosince 1897 učiněna četná sdělení z předsednictva a vyřízeny příslušné záležitosti vnitřní správy. Ze zpráv o jubilejní publikaci vyjímá sekretář, že všem spolupracovníkům poslal upomenutí o slíbené příspěvky. Následkem toho přípisu dodali někteří své články, jiní lhůtu ještě několika dní si vyžádali a konečně třetí oznámili, že slíbený příspěvek místo nich podá někdo jiný. I tu bylo počato přiměřené vyrovnání a poukázáno, že věc samu ku konci přivede redakční komitét I. třídy. Smlouva s p. Al. Wiesnerem stran vydávání „Sbírky filosofických spisů“ předložena a přijata. Co do obsahu smlouvy rozhodná jsou Pravidla pro vydávání téže Sbírky usnešená ve schůzi I. třídy dne 22. prosince 1893 a uveřejněná ve Věstníku 1893 (str. 580) i separátně otištěná a mimo to i na obálce každého vydaného posud překladu, ku kterýmžto pravidlům bude míti zření, kdo překlad některého spisu filosofického do této Sbírky nabídne. — V otázce podpor spisovatelských byl přijat návrh třídou již vícekráte provedený. Podle výslovného znění svých stanov Česká Akademie podporuje literární podniky, kteréž vyhovují měrou obzvláště vynikající úkolům vytč[illegible] v § 1. stanov, řídíc se při tom podrobnými předpisy jednacího řádu, tedy podpory takové toliko k tomu konci, aby práce dotčené mohly přivedeny k místu, z čehož vyplývá, že na spisy už vydané nelze u[illegible] podporu ve smyslu § 2. lit. b) stanov.

Ve schůzi dne 28. ledna 1898 třída vzala k vědomosti přípisy a menší zprávy členův, vyřídila žádost Měšťanské besedy v Rakovníce, aby Akademie jmenovala porotu, která by přisoudila vypsaných Besedou 200 zl. nejlepšímu populárnímu spisu o Palackém; za referenta v té věci byl požádán prof. Bohuslav Rieger, jenž zprávu podá svého času v dorozumění s Historickou kommissí. Do kommisse stipendií, která má návrhy činiti o žádostech zadaných do konce března 1898, byli zvoleni titíž pánové zase, totiž prof. Kalousek, Pražák a sekretář. Do Věstníku bylo přijato pojednání Dra Justina Práška „Rozvoj klínopisného studia", jestliže pan autor se uvolí elaborát svůj zkrátiti a typografické překážky na zřeteli míti. Pak podána zpráva o stavu a postupu Jubilejní publikace, odkudž vysvitla ochota přispěvatelův i naděje, že příspěvky v čas dojdou a publikace zdarem provázena bude. Do Historického Archivu k uveřejnění přijaty byly předně traktát Hilaria Litoměřického, jejž opsal a k tisku upravil p. Dr. Zdeněk Tobolka, pak Korrespondence Václava hraběte Holického ze Šternberka vedená v letech 1638—1674, kterou k tisku upravil pan Václav Schulz.

Prof. *Jos. Durdík*, t. č. sekretář I. třídy.

Třída II.

Ve schůzi, která dne 5. listopadu 1897 byla konána, přijata do Rozprav práce Dra K. Petra na základě dobrého zdání prof. Dra K. Petra: „O semiinvariantech".

Po té čten referát o práci pana Dra Jaroslava Mourka a Dra Pavla Hesse „O methodě Nisslově a změnách buněk motorických předních rohů míšních při některých otravách".

Dne 19. listopadu 1897 sešla se třída i rozdělila vykázaných sobě na r. 1898 8742 zl. (eventuálně 9342 zl.) takto:

1. honoráře spisovatelské . . .	2000	zl.	
2. tisk a úprava publikací . . .	5000	„	(po případě 5600 zl.)
3. podpory dle § 2. lit. b) stanov	900	„	
4. tři stipendia po 200 zl. . . .	600	„	
5. cestovné a diety	50	„	
6. kommisse a referáty	150	„	
7. mimořádná vydání	42	„	

Do Věstníku přijat článek dv. rady prof. F. J. Studničky „Mathematický příspěvek k dějinám vzdělanosti v Čechách" a do Rozprav dána práce p. Dra V. Plavce, o níž posudek podal prof. F. Mareš.

Schůze dne 10. prosince zahájena předsedou dvor. radou Kořistkou ...ním nově zvoleného člena rektora vysoké školy technické prof. A. Velf... jenž za volbu děkuje. Prof. J. Janošík předkládá práci svoji: Po...ky ku vývoji ještěrek; prof. A. Spina převzal referát o práci Dra Al. ...ha: O působení extraktu z nadledvinek na oběh krevní (sdělení druhé); ... Ant. Frič podá své dobrozdání o prof. F. Klapálkově zprávě o neuro...ch a pseudoneuropterách sebraných v Bosně a Hercegovině.

...ocent Vl. Novák podává zprávu o práci své v Anglii, kde pobyl za ...e, jíž se mu dostalo od Akademie; za týmž důvodem referuje o své

cestě do Francie Dr. J. Matiegka. Tajemník podává zprávu o výsledku, s nímž setkaly se kroky praesidia Akademie ve věcech deficitu třídy naší. Třídy sesterské zřekly se ve prospěch náš z rozpočtu na r. 1898, pokud se týče 1898 a 1899, jak následuje:

I. třída 600 zl.,
III. „ 400 „
IV. „ 600 „

Pan předseda děkuje praesidiu a přítomnému generálnímu tajemníkovi prof. J. Šolínovi za vydatnou podporu, kterou se našim úkolům velice prospělo, a třída ukládá tajemníkovi, by díky její tlumočil třídám sesterským za pomoc jejich kolegialnou v dobách, kdy jim samým finančně s potížemi jest zápasiti.

Ve schůzi dne 21. ledna 1898 konané přijat ve třídě dopisující člen řed. Č. Jarolímek. Prof. J. Hlava odevzdal do tisku práci svoji: Krvácení, zánět a snět mikteru. Do Rozprav zařazeny též práce prof. M. Lercha z Friburku švýcarského: „O počtu tříd kvadratických forem záporného diskriminantu," dále „Arithmetické odvození Lejeune-Dirichletových výsledků o počtu tříd kvadratických forem", „O souvislosti Legendre-ova znaménka s čísly Moebiovými" a konečně „O počtu celých v lomené arithmetické posloupnosti druhého stupně".

Prof. B. Brauner podává referát o práci pana prof. F. Kováře:

„Chemický rozbor některých minerálů z okolí Moravské Olešnice."

Třída III.

Ve schůzi dne 15. listopadu 1897 čteny děkovací listy p. Ant. Rybičky, jub. rady vrchního soudu zemského ve Vídni a p. Adolfa Zátureckého, učitele v Březně na Slovensku. — Přípis praesidia Akademie, učiněný jmenem správní kommisse stran příspěvku na uhrazení velkých vydání na druhou třídu připadlých, určen k vyřízení v budoucí schůzi. — Schválena zpráva kommisse, ustanovené pro vyšetření obsahu § 10. stanov a § 45. jednacího řádu, pokud se týká členů dopisujících. Na pozváních ke schůzím, jež se budou všem členům posílati, obsah má býti podle možnosti určitě naznačován. — O volbách navrhovacích obšírně bylo rokováno.

Personalie.

Hr. *Bylandt-Rheidt* jmenován po odstoupení hr. *Bailleta* ministrem kultu a vyučování. — Zemřeli: Dne 3. dubna Fr. *Šubrt*, reálky Žižkovské, a dne 8. dubna Fr. *Wiedemann*, prof. gymnasiálni v Praze.

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

36. Plzeňský rukopis Husovy Postilly. (Věstník Král. České společnosti nauk, třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1887.) V Praze, 8°.

38. Úvahy: *a*) Jul. Grégr, Na obranu Rukopisů Královédvorského a Zelenohorského. (Světozor 1887, č. 15.) — *b*) Edmund de Schweinitz, The History of the church known as the Unitas Fratrum or the unity of the Brethren, founded by the followers of John Hus, the Bohemian reformer and martyr. (ib. č. 23.) — *c*) O působnosti T. G. Masarykova Athenaea. (Krok I.) — *č*) Píseň o bitvě u Kressenbrunnu. Báseň Ad. Heyduka. K vydání upravil Jan V. Novák. (Krok II.) — *d*) Ed. Fechtner, Die praktische Philosophie und ihre Bedeutung für die Rechtsstudien. (ib. II.) — *ď*) Dr. Henry Schliemann, Tiryns. (ib. II.) — *e*) P. Krbek, Naše realke. (ib. II.) — *ě*) L. Chleborad, Bulgarische Grammatik. (ib. II.) — *f*) R. Zaviliński, Vyjątki z pomników języka polskiego véku XIV.—XVI. (ib. VI.) — *g*) V. Brandl, Kniha pro každého Moravana (ib. VI.). — *h*) Jan Lego, Mluvnice slovinského jazyka. (ib. VII.) — *ch*) Vác. Ježek, Po třiceti letech. (ib. VII.) — *i*) Zur Frage der Gehalts-, Ascensions- und Dienstverhältnisse der österr. Mittelschulprofessoren. (ib. VII.) — *j*) H. Wunsch, Jaroslav Vrchlický jako učitel lidstva. (ib. VIII.) — *k*) Адольфъ и С. Любомудровъ, Яана Амоса Коменскаго Великая Дидактика. (ib. X.) — *l*) Ф. И. Св., Прикарпатская Русь подъ владѣнiемъ Австрiи. (ib. X.). — *m*) Hlídka programmův. (Krok I.—VIII.) — *n*) Drobnější úvahy (v rubrice Literatura), zprávy literární a bibliografické. (Krok, každý ročník.)

39. Kniha Třebenská. (Památky archaeologické XIV, 251. 293.) V Praze 1888.

40. Fr. Pastrnek, Beiträge zur Lautlehre der slovakischen Sprache in Ungarn. Posudek. (Krok II.)

41. Václav Hájek z Libočan. (Zlatá Praha 1888, č. 12.)

42. Jar. Vrchlického Legenda o sv. Prokopu. Pro mládež upravil a úvodem opatřil. V Praze 1888. 2. vydání 1897.

43. O jmenech osobních a o původu příjmení českých. (Krok III.) 1889.

44. České Alexandreidy rýmované, jich pramenové a obapolný poměr. (Krok III. V.) — Též o sobě. V Praze 1891. 8°. — Srv. čís. 74.

45. Literárně-historické příspěvky: I. Václav Hájek z Libočan. II. Šimon bakalář Hájek. III. Tadeáš Hájek z Hájku. IV. M. Jan z Rokycan. V. Bratří Thamové; srv. čís. 28. (Krok III.)

46. Posudky: *a*) F. Vymazal, Novočeské hláskosloví zjednodušené. — *b*) Jos. Jireček, O zvláštnostech češtiny ve starých rukopisech moravských. — *c*) Č. Zíbrt, Staročeské výroční obyčeje, pověry, slavnosti a zábavy prostonárodní. — *č*) Em. Kovář, Česká mluvnice pro školy střední a ústavy učitelské. (Krok III.)

47. Kronika o Bruncvíkovi. (Krok IV.) 1890. — Srv. č. 67. — Viz též Ottův Slovník naučný s. v. Bruncvík.

48. Posudky: *a*) Ом. Огоновскiй, Граматика руского языка. — *b*) М. Петровскiй, Исторiя о славномъ королѣ Брунцвикѣ. — *c*) Fr. Vlček, J. W. Goethův Faust. — *č*) Em. Kovář, Nákres mluvnice starobulharské. (Krok IV.)

49. Berezozol. (Ottův Slovník naučný s. v.) 1890.

50. Kie, kież sloven., čes. ké, kéž. (Slovenské Pohľady X, 554.) V Turčanském sv. Martině 1890. 8°.

51. Potřeba českého semináře při universitě k náležité přípravě příštích učitelův jazyka českého. (Krok V.) 1891.

52. „Lepké moře“ v AlxV co znamená. (ib. V.)

53. „Brod“ v místních jmenech. (ib. V.)

54. Školstvo Švýcarské. (ib. V.)

55. S. Czambel, Slovenský pravopis. Posudek. (ib. V.)

56. Kronika o Rohovém Sayfrydovi. (Věstník Král. České společnosti nauk, třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1891.) V Praze. 8°.

57. Dědky či dietky u Dalemila? (Krok VI.) 1892.

58. Příspěvek k životu Fr. Lad. Čelakovského. (ib. VI.)

59. Příspěvek k životu V. Hankovu. (ib. VI.)

60. Opravy a dodatky k Erbenovým Regestům I. (ib. VI.)

61. Sibiřské školstvo. (Osvěta 1892, 643.)

62. Ženská škola gymnasijní ve Vídni. (Ženské Listy 1892.) V Praze. 8°.

63. O původě českého zlomku Evangelia sv. Jana. (Časopis Českého Musea 1893, 158. 395.) V Praze 8°.

64. Prešpurský slovník latinsko-český i poměr jeho k Bohemariu a k Nomenclatoru. (Věstník Král. České společnosti nauk. třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1893.) V Praze. 8°.

65. Slavische miscellen. (A. Kuhn's Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung XXXIII, 157. XXXV, 596.) Berlin 1893. 1898. 8°.

66. Amsterodamské listy J. A. Komenského a nové příspěvky k životu a pů-sobení jeho. (Krok VII.) 1893.

67. Kronika o Štilfrídovi a Bruncvíkovi. (ib. VII.) — Srv. čís. 47. a 69.

68. Posudky: a) Jar. Vlčka Dějiny české literatury. — b) C. Uhlenbeck, De plaats van het Sanskrit in de vergelijkende taalwetenschap. Etymologica. Die lex-kalische urverwandtschaft des baltoslavischen und germanischen. — c) Ferd. [illegible] Dva evangelistáře. — č) Ant. Truhlář, Výbor z literatury české doby nové. — d) [illegible] Vondrák, Die Spuren der altkirchenslavischen Evangelienübersetzung in der [illegible]schen Literatur. (Krok VII.)

69. Kronika o Štilfrídovi. Z rukopisu Náchodského. (Krok VIII.) 1894. — Srv. čís. 67.

70. Kronika o Alexandru Velikém. Z rukopisu Náchodského. (ib. VIII—XI.)

71. Medresé. (ib. VIII.)

72. O původě jmene „Klatovy“. (Šumavan 1895, č. 2.) Klatovy. 4°.

73. Rukopisná Apatéka domácí. (Věstník Král. České společnosti nauk, třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1895.)

74. Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil. V Praze 1896. 8°. — Srv. čís. 44.

75. Urbář panství Kacéřovského z roku 1559. (Věstník Král. České společnosti nauk, třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1896.)

76. Besermené. (Krok X.) 1896.

77. Koleje a university v Americe. (ib. X.)

78. Decimální klassifikace bibliografická. (ib. X.)

79. Hláskosloví nářečí jihočeských od Vavř. Duška. Posudek. (ib. X.)

80. C. Uhlenbeck. Kurzgefasstes etymologisches wörterbuch der gotischen sprache. Posudek. (ib. XI.) 1897.

81. O plurální skloňbě slova „přítel“. (ib. XI.) 1897.

82. Mže, Brzvoda, Bořvoda, Střela, Šipka, Šalotka, Luďica, Brocnica. (Sborník České společnosti zeměvědné. IV, 177.) V Praze 1898. 8°.

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

ROČNÍK XII. Index decim. 057.4. SEŠIT 4—5.

KROK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VĚDĚ A POTŘEBÁM STŘEDNÍHO ŠKOLSTVA.

REDAKTOR

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimořádný člen král. České společnosti nauk

OBSAH:

Rozpravy.

V PRAZE 1898.

Vydáno 15. prosince 1898.

Prof. Fr. X. Prusík vydal tyto vědecké práce:

1. Posudek „Ukázky Slovníku grammaticko-fraseologického od prof. Fr. K… 1875." (Listy filologické a paedagogické II, 224.) V Praze. 8°.

2. Wie sind die possessiven Adjectiva auf -uj und -ovъ und die posse… Pronomina *moj*, *tvoj*, *svoj* im Slavischen zu deuten? (Sitzungsberichte der phil.-h… Classe der kais. Akademie der Wissenschaften 1876. Svazek LXXXIII, 407.) Wien. 8…

3. Studie o dativě. (Programm real. gymnasia Příbramského 1876.) V Příbr… 8°. — Též o sobě.

4. Zrnka grammatická. (Komenský 1876, č. 29. 46. 1877, č. 1. 2.) V Praze. 8…

5. Jak vzniklo IHS (Časop. katol. duchovenstva 1876, 360.) V Praze …

6. Četné filologické článečky v Fr. Kottově Česko-německém slovníce. V Pra…

7. Etymologie des Comparativs кашттй, кашѧтє, кашттьшь, böhm. více, v… více; viecší, věčší. (Archiv f. slavische Philologie, red. V. Jagić. II. 398.) Berlin …

8. Příspěvky k nauce o tvoření kmenův ve slovanštině a zvláště v češtině… V Příbrami 1877. 8°.

9. Bemerkungen zu Prof. Gebauer's Lautlehre der böhm. Sprache. (Archiv f… slavische Philologie II, 694.) Berlin. 8°.

10. Posudek „Uvedení do mluvnice české. Sepsal Jan Gebauer." (Zeitschr… für die österreichischen Gymnasien. 1877, 922.) Wien. 8°.

11. Das böhmische kluku klukovská, chlape borová, ty vole volská, to je … lenivá u. ä. (Archiv für slavische Philologie III.) Berlin 8°.

12. Этимологія слова девяносто, неправильно девяносто. (Сборникъ отд… ленія русскаго языка и словесности. Svazek XVIII.) Санктъ-Петербургъ. 8°.

13. O comparativě ve slovanštině. (Programm gymnasia Roudnického 18…) V Roudnici. 8°. — Též o sobě.

14. Seznam místních jmen na Podřipště. V Roudnici 1884. fol.

15. Etymologie des griech. *ἐννέα*, *ἐννά-κις* (ion. *εἰνά-*), *ἐνενή-κοντα*, *ἔνατος* (… *εἴνατος*). (Sitzungsberichte der königl. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften, phil.-hist. Classe. 1885.) V Praze. 8°.

16. Původ jmene „Čech". (Zprávy o zasedání Král. České společnosti nauk… třída fil.-hist. 1885.) V Praze. 8°. — Viz též Ottův Slovník naučný s. v. Čech … opravy k tomu článku v V. díle, str. 960.

17. Posudek „Pravopisného ukazatele" od Jos. Wenzla, Fr. Bílého a … Rotha. (Paedagogium 1886, 134. 179.) V Praze. 8°.

18. Místopisné výklady. (Památky archaeologické XII, 115.) V Praze 1885. …

19. Recension von V. Brandl's Glossarium. (Allgemei.e österr. Literaturzeitung I, Nr. 12—14.) Wien 1885. 4°.

20. Příspěvky místopisné. (Sborník historický III, 276. 339.) V Praze 1885. …

21. Drobné výklady etymologické. (Časopis vlasten. spolku musejního v Olo… mouci č. 7. 9—11.) 1885—1886. v. 8°.

22. Staré nápisy české. (Památky archaeologické XIII, 269.) V Praze 1886. 4…

23. Potřeba dalších zkoušek rukopisů Královdvorského a Zelenohorského. (N… rodní Listy 1886, č. 86.) V Praze. fol.

24. K obraně rukopisův Královdvorského a Zelenohorského. (Světozor 1886, … 17—21, str. 259. 275. 291. 307. 330.) V Praze. fol.

25. O filologických námitkách proti rukopisům Královdvorskému a Zelenohor… skému. (Osvěta 1886, 559. 600. 702. 791. 1081.) V Praze. 8°.

26. Posudek III. dílu Čítanky pro nižší třídy středních škol, sestavené Fr… Petrovem. (Národní Listy 1886, č. 196.) V Praze.

27. *a*) České glossy latinského rukopisu Roudnického z XV. století. Tra… (XXII. roční zpráva akad. gymnasia v Praze 1886.) 8°. Též o sobě. — *b*) Rozpra… o nich. (Krok II.) 1888.

28. Bratří Thamové a soudruzi jejich. (Světozor, 1886, č. 46, str. 724.) V Pra… fol. — Srv. čís. 45, V.

29. Rukopisy Královdvorský a Zelenohorský. Dle originálův kriticky upravil… V Praze 1886. 16°. — Rukopis Královdvorský. 2. vydání. V Praze 1890. 16°.

30. Rukopis Královdvorský. Jos. Manesem illustrované vyd. V Praze 1886. 4…

31. Etymologica. (Krok, každý ročník.) V Praze 1887 atd. (Pátá výr. zpráva soukromé střední školy dívčí spolku Minervy za r. 1895.) V Praze. v. 8°.

32. Příspěvky k textové kritice a exegetice. (Krok, každý ročník). 1887 atd.

33. Šimon Hájek a jeho Tabula barbarolectica. (Krok I.) V Praze 1887.

34. Duchovní romány: Josef a Asenech. Život Josefův. Adam a Eva. (Krok I…)

35. Č. Šercelova mluvnice jazyka ruského. Posudek. (Krok I.)

Oznámení.

Produkce literární a umělecká u všech kulturních národů stále úžasně roste a stává se ponenáhlu bez mála nepřehlednou. Cizí národové mají z té příčiny časopisy, které je seznamují s pozoruhodnými zjevy v různých literaturách, jako Angličané Review of Reviews, Francouzi Revue des Revues a j.

I u nás jest podobného obzoru potřebí. Pročež jsme se odhodlali rozšířiti program **KROKA** tak, že vypustíce obor vědecký a paedagogický změníme jej v **obzor literárně-umělecký,** jenž má přinášeti především články týkající se literatury vůbec, tedy jak domácí tak cizích, i umění v nejširším slova toho smyslu. »Feuilleton« bude rozmlouvati o různých otázkách v program Kroka spadajících formou lehkou, snadno srozumitelnou, kdežto v »Úvahách« mají se plody toho druhu vážně posuzovati. V »Rozhledech literárních i uměleckých« budeme podávati přehledy literární a zajímavé zprávy o různých dělech literárních i uměleckých. V »Bibliografii« uvedeme díla nově vycházející, pokud dojdou redakce od nakladatelův. Konečně přinášeti hodláme »Drobnosti« všeobecně zajímavé.

Že tento pestrý program Kroka bude plnou měrou vyplněn, za to se ručí celá řada vynikajících spisovatelů, kteří slíbili příspěvky do Kroka, jako: univ. professoři pp. Dr. Jaroslav Vrchlický, Dr. Ot. Hostinský, Dr. V. E. Mourek, Dr. Rudolf Dvořák; professor umělecko-průmyslové školy p. architekt Gustav Schmoranz, professor konservatoře p. Kar. Hoffmeister; pí. Maila Mikkolová v Helsingforsu, slečna Anežka Schulzová; dále pánové: Klaudian Běhal, Jar. Borecký, úředník univ. knihovny, Fr. Brábek, lektor a translator, Boh. Čermák, skriptor … knihovny, prof. Dr. Jiří Guth, V. Hladík, redaktor, školní rada … Jahn, Dr. Fr. X. Jiřík, assistent umělecko-průmyslového musea, … Kredba, Dr. Frant. Krejčí, docent, Jan Ladecký, redaktor, Jan Lego, …dník Českého Musea, prof. Karel Mádl, Dr. Fr. Maleček, lektor, … Mohl, lektor, Fr. J. Pavlišta, Kar. Pelant, akad malíř, Lad. Quis, …ář, Dr. Jar. Eg. Salaba, Karel Štěpánek, Dr. Spiridion Wukadinovič, …dník univ. knihovny, G. Žalud, a m. j.

Ovšem bude zároveň na odběratelích, by hojným předplácením časopisu zabezpečili hmotně jeho budoucnost a tak přispěli k jeho stálému zdokonalování.

Vycházeti pak bude Krok desetkrát do roka, a to 1. dne každého měsíce, mimo srpen a září, v dvouarchových sešitech dosavadního formátu. Předplácí se (i se zásylkou) v Rakousku **na rok** 7 k či 3 zl. 50 kr., **na půl roku** 3 k 60 h či 1 zl. 80 kr., v cizině **na rok** 8 k či 4 zl. (= 3 rub. 25 kop. = 9 fr. = 7 shill. = 7 marek = 1 doll. 80 centů), **na půl roku** 4 k či 2 zl. (= 1 rub. 70 kop. = 4 fr. 50 cent. = 3 shill. 6 pence = 3 marky 50 pf. = 90 centů).

☞ V Kroku lze výhodně inserovati. **Inserty** se počítají: celá strana 16 zl. (části stránky poměrnou částku toho); inserty 3krát po sobě otištěné o 20% levněji, 5krát po sobě o 30% levněji, 8krát po sobě o 40% levněji, 10krát po sobě o 50% levněji. Insertní poplatek platí se napřed. — **Přílohy** do 25 gr. za 10 zl., každých dalších 25 gr. o 5 zl. více. ☜

Žádejte 1. sešit na ukázku.

☞ **Kdo nevrátí 2. sešitu, bude pokládán za odběratele.** ☜

Redakce a administrace jest v Praze II. Palackého nám. 359.

V PRAZE, dne 24. listopadu 1898.

Prof. **Fr. X. Prusík,**
redaktor a vydavatel.

Dr. **Boř. Prusík,**
spoluredaktor.

Nákladem vlastním. — Tiskem F. Šimáčka v Pr.

ROZPRAVY.

Příspěvky k textové kritice a exegetice.

Podává *Fr. Prusík.*

(Dokončení.)

48. Ti, již sukno prodávají,
ti přietele *ukradagy.* ib. 879—880.

Všichni vydavatelé čtou „ukrádají“, ač to očitá chyba za správné *okrádají,* neboť předpona *u* značí vzdalování předmětu, na př. ukradnouti koně, kdežto zde jde o zcela jiný pojem.

49. řka: „Kmotře, také sukno jmám!
trziebalit, at jeho prodám. ib. 891—892.

Vydavatelé čtou: „třebalit, ať,“ což chybno; zde nutno *ť* děliti, ano má ještě jasný význam dativní (*ti*), tedy:

třeba-li-ť, a-ť jeho prodám —

t. j. *třeba-li ti ho, a* já *ti* ho prodám. Slovce *a-ť* nelze zde pokládati za spojku vybízecí (ať = nechť), nébrž spojkou je zde toliko *a*, jako na př. 725—726: O příkrovu sobě stýskáš? *a* ty udatnú ženu máš. — Ostatně mívá *ť* dosti často ještě silný význam, kde je tedy odděliti třeba, na př. *chcu-ť* 850, *dal-ť* 1010 a j.

50. Toho zbytka kupovachu,
osmi krošev *nedodawachu.* ib. 899—900.

900. pokažen slabikou *va*; oprav: *nedodachu.*

51. Takoť kradú súkenníci
po hřiechu bez mále všicci:

což *gyny* nekúpí, *hadie*,
v tu kúpi přítele vsadíe. ib. 911—914.

Rkp. *gyny* a *hadie* píší všichni vydavatelé, považujíce slova ta za plur., „jiní" a „hadie". To je však zcela chybno, jeť *gyny* sing., tedy *jiný*, a rkp. *hadie* jest přechodník, tudíž psáti jest *hadě*; smysl pak jest: co jiný nekoupí, haně (tupě to), to zboží (kúpi 914) soukenníci příteli vnutí. S *haditi* srv. stsl. гадити vituperare, slovín. gaditi id., srb. gaditi hnusiti, rus. гáдкій hnusný.

52. z malých hříechov hříech *ſhromasdis*. ib. 934.

Hanka píše: shromaždíš, Výbor a Patera: shromáždíš. Než psáti jest *shromazdíš*, srv. rus. грóмоздъ, громоздúть, brus. громоздá, громоздзíць. Nyní obvyklé „shromážditi" vzniklo vlivem jednak part. perf. pass. shromažděn (cf. pustiti — puštěn), odkud shromaždění, jednak opětovacího „shromážděti" (cf. púštěti). Podobně povstalo *hroužiti*, pol. grążyć hrouziti, grążyć, srv. stsl. грѫзити, rus. грузить.

53. Krajčí sě *kalí* v témž kalu. ib. 937.

Kaliti = mazati, machati, broditi; srv. AlxB 102—103: ande bradatice, hrále ve krvi jakžto v vodě *kalé*.

54. a jemu pěť rád by dával
anebo na jeho česť vskládal;
a nám Buoh, pravdu mluvíece,
dává darmo velím víece:
tělo, duši, česť i zdravíe,
krásu, cnosť, moc *i* sbožíe. ib. 989—994.

Verš 990. naprav dle *U* a *K*, čta *aneb*. Ve v. 994. Patera položil dle *U* a *K* právem „moc" za rkp. czeſt; avšak ještě třeba dle týchž rkp. za *i* psáti *také*: krásu, cnosť, moc *také* sbožíe.

55. Chcete-ľ věrně čstíti Boha,
dávajte málo ze mnoha,
neníeť vaše, všeť jest jeho,
čstětež jej *ſbozym* jeho;
kteříž jej budú chváliti
a *z jeho sbožie* jej čstíti,
tomuť sbožíe nebeské dá,
v němžto nebude chud nikdá. ib. 999—10

Verš 1003. jest pokažen; přihlédneme-li k v. 1004., net... snadno porušený verš napraviti: čstětež jej *ze sbožie* jeho. „Z... = pro, za sboží; srv. z toho děkovati 996—7 a j.

56. Věrný sluho, jměj veselé,
dal-ť sem byl sbožíe *newele*. ib. 1009—1010.

Rkp. *newele* píše Hanka: nevelo, Výbor a Patera „nevele"; toto ovšem je možno, pak by ovšem „sbožíe" bylo sg. gen.: nemnoho sboží; srv. vele 648 = mnoho. Než zdá mi se vhodnějším pokládati *newele* za přívlastek ke sbožíe a čísti: sbožíe *nevelé* = neveliké (Luc. 19, 17 in modico). V příčině *velí*, *velé* srv. stsl. велий. Pecen velí DalC 5, 26. naspořils radosti velé (*welee*) UmR 788. útěcho velé ib. 1806. pohanská víera velé AlxV 1215. u velí pokořě ib. 1292. velé pomoc AlxB 155. mnohé velé štrusy ib. 197.

57. Bohem *a* svatými spílejí. ib. 1026.
A pakli by vrátiti tbal,
a toho, jenž ztratil, *neoptal*. ib. 1033—34.

Prvý pokažený verš se napraví vypuštěním *a*: Bohem, svatými spílejí. Do v. 1034. mohlo *a* vniknouti z předchozího verše, tedy možno opraviti: toho, jenž ztratil, neoptal. Avšak zdá mi se, ježto obě *a* (1033 a 1034) jsou odporovací (= ale, avšak), že lépe bude opraviti takto: **a** toho, jenž ztratil, *nóptal*. Srv. č. 9 (str. 19) a 21 (str. 76). — ***Optati*** = doptati se.

58. Ṗrvý, jenžto hrózú koho
s dědinice s jeho spúzíe
aczynye jmu mnoho núze;
druhý, jenž svého súsěda
připraví, naň nic nevěda,
křivě k některému platu
aczynye jmu proto ztrátu,
aby neseděl v svém domu
a jej spěše prodal jemu. ib. 1060—1068.

Rkp. *aczynye* píší vydavatelé „a činie", což je nesprávno; tvar ten jest zde přechodníkem praes. sing., proto psáti jest: *a čině*. Srv. č. 23 (str. 77) a 51 (str. 194).

O *spěše* 1068 viz č. 32 (str. 80).

59. Uslyš, súsěde, prosbu mú,
otpusť mi v svém domu,
ať postavím láhvici dvě
olegie anapllnye je. ib. 1075—1078.

erš 1076 jest kusý, opraviti jest jej dle *K* takto: otpusť mi n *dobrém* domu.

Verš 1078. zní v *K:* oleje naplněně obě, což poukazuje k tomu, že v původní předloze bylo slovo *olegie* spojeno s *napllnye*, pročež čtu:

a oleje naplně je.

Otpustiti 1076 = dopustiti, dovoliti.

60. Bude-liť *w ſudie wnepllnem*
tolik kvasnic jako v plném. ib. 1105—1106.

Vydavatelé vesměs vypouštějí ve v. 1105 druhé *v* před neplném, což není správno; psáti jest:

Bude-liť *v sudě v neplném.*

Srv. pojme jej *u* boj *v* některý 337. svědek *na* družce *na* svého 1045. *s* dědinice *s* jeho spúzíe 1061. ješto s lúky *ot* krásného květa letí *ot*[1] vonného 1141—42. takéž v noci i *v* dni *v* bíele. Sv. Jan 26.

61. ktož nedržíeše
čsně v čistotě lože svého,
vkamenowachu takého;
a po našem hříechu nyníe
v některém kraji kameníe
nemohl by tolik shledati,
by chtěl vše *ukamenovati.* ib. 1152—1158.

Verše 1154. a 1158. napraviti jest vynecháním zbytečné předpony: *kamenovachu, kamenovati.*

O výraze: *Po našem hříechu 1155* viz Krok XI, 170.

62. Prvé: Miluj tvorce svého
a vešdy čsti *nawrrch* všeho. ib. 1163—64.

Rkp. *nawrrch* (i v Žalt. Witt. na wrch) čte Patera neprávem „nad vrch“, ač Hanka i Výbor píší správně *na vrch.* Už zajisté samo „*vrch* něčeho“ značí „vynikání *nad* něco, *nad* něčím“, na př. stsl. прииде връхъ васъ. сѣдатъ връхъ влъгъı. strus. верхъ его *nad* ním. Srv. rus. сверхъ того́ *nad* to. Týž význam podržuje slovo to ve spojení s předložkou *na*: *na vrch* něčeho býti = nad něčím. Pole *na vrch* jam = *nad* jamami (Bartoš Dial. I, 161). Srv. *na div* (Krok XI, 9(

[1]) Patera chybou tisku *od.*

Srovnávací úvaha o Symposiu Xenofontově a Platonově.

Napsal *Jan Čermák.*

(Dokončení.)

IX. Otázka priority Symposia Xenofontova.

Zahrneme-li vše, co dosud o poměru obou Symposií i co do celku i co do jednotlivých částí a míst uvedeno, v jediný úsudek, dospějeme k následujícímu výsledku.

Mezi Symposiem Xenofontovým a Platonovým vyskytá se tolik, jak se zdá, úmyslných podobností a spojených s nimi rozdílů, že každý mimovolně veden jest k domněnce, že oba spisovatelé navzájem Symposia svá znali a jeden z nich spisu svého vrstevníka použil. Nicméně ony podobnosti zakládají se toliko na podobném, rozdíly pak na rozdílném stanovisku, jaké si každý ze spisovatelů byl vytknul, a netřeba, ba nemožno z nich souditi, že by jeden z nich dílo své byl sepsal, by polemisoval proti dílu druhému a tím snad nepřátelské své smýšlení na jevo dal. Než na tomto výsledku, jakým nám hlavně Boeckh se zavděčil, jest nám bohužel přestati a vše, čím by kdo k podrobnějším výkladům se odvážil, vřaditi v obor pouhých hypothes, z nichž sice myšlénka tu i tam vykmitne ku stupni pravděpodobnosti, nikdy však pravého odůvodnění nenabude, ježto není nedostatek důvodů, kteréž mluvíce ve prospěch spisu jednoho, snadno mohou se zvrátiti k jeho škodě. Jest to právě ona otázka, o kteréž již tak mnoho jednáno a kteráž při prvém pohledu na obě Symposia každému se naskytne: *který z obou spisovatelů své Symposion dříve sepsal?*

Ku stručné úvaze o této otázce především nutno připomenouti, že stojí tu proti sobě dva tábory mužů svými názory se různících. Jedni zajisté Symposion Xenofontovo pokládají za prvější a připouštějí použiti jeho jakožto pramene při sepsání Symposia Platonova, druzí tvrdí, že Xenofon Symposion sepsal po Platonovi se zřejmým úmyslem proti tomuto polemisovati.

Bude-li tedy úkolem naším dle skrovných pomůcek a skrovnějších ještě sil zjednati poněkud pravděpodobnosti onomu mínění, že Sympo-[illegible] Xenofontovo dříve jest sepsáno, budeme se chrániti pravděpodob[illegible] tuto vyvozovati z jednotlivých míst obou spisů. Neboť u všech [illegible] mezi nimiž, ať již na základě podobnosti, ať rozdílu, v obou [illegible]ch jakýsi styk jest patrný, chce-li se z nich vyvoditi priorita toho [illegible] onoho Symposia, jeví se ta zvláštnosť, že si jimi právě tolik po[illegible]me, jako kdybychom jich použili k důkazu mínění právě opačného. [illegible]hati pak docela v onu krajnosť, dle níž tu i tam jednotlivé slovo, [illegible]a Symposiím společné, věc by mělo objasniti, jest, tuším, totéž [illegible]ůle, jež chce náhodě ruce úplně svázati. Vyslovíme-li však

domněnku, že pravděpodobnější jest priorita Symposia Xenofontova, stavíme se čelem mimo jiné i proti odpůrci velmi mocnému, Karlu Bedřichu Hermannovi, kterýž ve článku svém „De Symposis Plat. et Xenoph. Maribor. 1834 v přímý odpor se staví proti autoritě ve světě filologickém neméně vážené, proti Boeckhovi a spisu jeho „De simultate, quae inter Platonem et Xenofontem intercessisse fertur“, hodlaje zabezpečiti dřívější sepsání Symposia Platonova. Týž účel mají i úvahy jeho „Vermutung, dass Platons Symposion älter sei als das Xenophontische, gerechtfertigt Marb. 1841“ a „Disputatio de eo, num Plato an Xenophon Convivium suum prius scripserit Marb. 1844.“ R. 1852 Hermann novou úvahou svojí „Zur Frage über das Zeitverhältnis der beiden Symposien“ (Philologus VIII, 329—339) vyvrátiti se snaží názory Boeckhova stoupence a professora Curyšského Arnolda Huga, kterýž práci svojí „Über das gegenseitige Verhältnis der Symposion des Xenophon und Platon“ (Philol. VII, 683 nn.), ačkoliv — a to budiž připomenuto ku charakteristice tohoto spisu — často upadá v chybu prve vzpomenutou, opatřil mnohými jistě dobrými myšlénkami a platnými, ač mnohdy příliš smělými kombinacemi, při tom však s nemístným a předčasným sebevědomím ji prohlašuje za tak rozhodnou, že otázku o prvějším sepsání Symposia Xenofontova prý nutno považovati jí za ukončenu, chlouba to, jakouž sotva kdy někdo, byť byl znalcem sebe dokonalejším, bude moci se vykázati, ježto ku přechodu od pravděpodobnosti ku pravdě nikomu nedostane se potřebných opor a prostředkův.[128])

Pominouce tedy jednotlivostí přihlédneme hlavně k obsahu a uspořádání obou spisů, zdali z nich nevykmitne nějaký paprsek pravděpodobnosti pro prioritu Symposia Xenofontova.

Symposion Xenofontovo jeví s ostatními spisy téhož spisovatele, zejména s Pamětmi a Oikonomikem mnohem věčší vnitřní i vnější podobnosť než Platonovo Symposion s ostatními jeho dialogy. Táž forma dialogická, s níž v obou jmenovaných spisech Xenofontových se potkáváme, stejná vždy (až na nepatrné výmínky) methoda přísně Sokratická, v Symposiu provedená poněkud vytříbenějším slohem, namnoze i podobnosť myšlének vyjádřená někdy i podobnými výrazy ovládá všechna tři díla Xenofontova. Důležitý jest dále moment historický, kterýž, jak často uvedeno, v Symposiu Xenofontově tak silně jest zastoupen: historický podnět celého díla, volba osob historických, namnoze týchž, se kterými Sokrates rozmlouvá v Pamětech, věrné užití výrazů u Symposia vůbec běžných, šetření obyčejů sympotických, snaha po pravdivém zobrazení hostiny, hlavně pak po historické charakteristice Sokrata a jeho nauky o Erotu — vše dokazuje, že nezůstalo dlouho pouhým předsevzetím spisovatelovým vylíčiti dojem, jaký na Xenofonta hostině přítomného učinilo vše, což u hostiny se dálo a mluvilo. I možno domýšleti se právem, že líčení Xenofontovo jest pouhou reprodukcí toho ... u hostiny skutečně se událo, a jen nepatrné přívěsky a přechod... čísti jest obrazotvornosti spisovatelově.

Naproti tomu Platonovo Symposion u srovnání s ostatními dialogy jeví značný rozdíl. Kde jest tu ona monotonní forma d...

[128]) Podrobného výčtu veškerých i sebe nepatrnějších stykův a podobností, základem jest druhdy jediný stejný v obou spisech význam, dočísti se v úvaze Pamerově „Zur Frage üb. d. gegens. Verh. der Symp. d. Xe...

gická, kde onen Sokrates, jenž otázkami svými od žáků svých téměř poslední krůpěj vyssaje a pak teprve je přesvědčuje, že ničeho nevědí? Kdežе ona methoda Sokratova, která jest základem všech ostatních dialogů? Také historický živel, jak shledáno, slabým jest podkladem Symposia Platonova a trvá obmezen téměř na pouhou kostru spisu. Historický jest ovšem podnět, historické jsou osoby (nikoli však jejich řeči), historická jest poněkud závěreční scena — vše ostatní jest výtvor obrazotvornosti spisovatelovy a ustupuje vylíčení ideálnímu.

Z tohoto stručného srovnání vysvítá poněkud odpověď na otázku, kdo as z obou spisovatelů dříve uveden byl na myšlénku napsati Symposion. Jsou pak mnohé důvody kteréž originalitu Platonovu činí velmi pochybnou.

Přirozenější jest, že historické vylíčení jest předchůdcem umělecké komposice. Vše, co oběma Symposiím společno a co Xenophon jen stručně a často mimochodem připomíná, shledáváme u Platona rozvedeno a řečnicky přiozdobeno. Budiž mi zde dovoleno užiti přirovnání. Neštěstí spůsobené požárem vítanou jest látkou spisovateli, kterýž při katastrofě osobně byl přítomen a všech jednotlivostí očitým byl svědkem. Výsledkem jest historické vylíčení, při němž spisovatel obraznosti své neukládá žádného neb aspoň jen velmi skrovný vliv. Tento z nejvěcší části pravdivý popis na základě autopsie vydaný vejde ve známosť teprve po dlouhé době, když mezi tím jiný požár vzniklý as o 4 leta později jinému spisovateli poskytl vítanou příležitosť k ideálnímu a umělému vylíčení pozdější této pohromy, na př. v básni epické. Zjistí-li se, že básník epický u požáru od něho líčeného přítomen nebyl, a shledá-li se přes to, že báseň jeho i co do uspořádání, i co do formy a jednotlivých obratův a výrazů velmi podobna jest onomu spisu historickému, tažme se, který spis dle pravděpodobnosti dříve povstal? Především bylo by podivno, aby historický popis v uspořádání celku i částí, zvláště proslovených řečí, zření měl k umělému vylíčení události později se přihodivší: tu by prvé dílo zajisté oplývalo anachronismy. Mimo to nemohu se jaksi spřáteliti s pojmem pravého spisu historického (za jaký na věcším díle pokládati dlužno Symposion Xenofontovo), kterýž by vzniknouti mohl teprve na základě nějakého díla uměleckého, jež toliko z malé části na pravdě se zakládá. I nelze zajisté jinak, než uznati umělecké dílo Platonovo za pozdější aneb upříti Symposiu Xenofontovu úplně ráz a podklad historický, spisovateli pak samému veškeru snahu po upřímnosti a věrohodnosti. K tomuto prostředku také opravdu uchýlil se Hermann,[129]) vysloviv přímo tento pro Xenofonta málo lichotivý úsudek: „atque omnino dubitamus, num rem vere gestam ipsiusque Socratis disputationes eadem qua in Memorabilibus fide in Convivio quoque Xenophon tradiderit.“ Výsledek slov těchto jest na ...lě: Hermann prohlásil Symposion Xenofontovo právě tak za holou ...šlenku, jakou jest z velké části Symposion Platonovo, za smyšlenku, ...ou přispůsobil svému účelu, aby totiž pravou povahu Sokratovu vy...l[130]) Že však Xenofontovo Symposion daleko jest tohoto rázu, ...děno svrchu.

...De Symp. Plat. et Xen. Marb. 1834, str. VII.

...rv. slova jeho ve spise „Vermut..ng, dass Plat. Symp. älter sei als das Xen., ...erechtf. Marb. Progr. 1841, str. VIII.“ : Suspicamur Xenophontis consilio con-

Než proti prioritě Xenofontova Symposia po této stránce uvádějí se tyto hlavní důvody:

Hermann a ti, kdož s ním stejně smýšlejí, dovolávají se onoho úkazu v literaturách neméně častého, že umělecké dílo vzbudí celou řadu napodobitelů. Dle tohoto vývoje bylo prý velmi možno, že Xenofon chtěl proti uměleckému dílu Platonovu vystoupiti jakožto napodobitel. Tvrzení toto zakládá se na věcší poměrně dokonalosti a umělecké ceně spisu Platonova, a místo přirozenějšího pořádku, dle něhož dokonalé bývá teprve co do času pozdějším než méně dokonalé, hledá se zde útočiště v domnění opačném, dle něhož dokonalé dílo bývá s věcším neb menším úspěchem napodobeno. Než tvrzením tímto, kteréž samo o sobě není nikterak neoprávněné, nic, trvám, nemůže se dokázati proti prioritě Xenofontově. Kdežto totiž zcela jest přirozeno, aby geniální duch Platonův proti upřímnému a sdílnému Xenofontovi postavil vzor díla uměleckého, jakým jest jeho Symposion, mohli bychom právem se diviti, jak mohl se osměliti Xenofon, by proti ideálnímu Symposiu Platonovu vystoupil spisem po mnohé stránce nedokonalejším? Tím méně pak mohl, jak již řečeno, při svém Symposiu šetřiti historické pravdy, kdyby byl se opíral o umělecké dílo Platonovo. Mnohem přirozeněji mohl Platon, maje před sebou Symposion Xenofontovo, z bohaté zásoby své paměti vážiti historickou událosť, jakou byla hostina Agathonova, a ji položiti za základ své tendenci, jež obsahovala vývoj pravého pojmu o Erotovi a oslavu Sokrata, jakožto pravého erotika, než aby Xenofon, nahlédaje ve spis Platonův, ve svém, tomuto velmi podobném díle, všude mohl šetřiti historické pravdy. Snáze jest zajisté při díle uměleckém od přesné pravdy historické se uchýliti než této dbáti a v této svědomitosti opírati se o dílo umělecké, při čemž veliká úloha přidělena obrazotvornosti.

Další námitka týká se spisovatelské slávy obou žáků Sokratových. Vysloveno, že se nijak nesrovnává s tvůrčím duchem Platonovým, aby byl pouhým napodobitelem Xenofontovým.[131]) Proti tomu však jest, tuším, oprávněno se tázati: Jest snad nedůstojna snaha pokračovati od méně dokonalého k dokonalejšímu? Není věru na ujmu spisovatelské slávě tvůrčího ducha Platonova, když proti spisu méně dokonalému postaví dílo neskonalé ceny, když z obrazu pravdivě sice, avšak méně umělými rysy nastíněného vyvodí dílo krásné a dokonalé formou i obsahem. Tím ani umělecké dílo neztratí na své ceně, byť o jiné nepatrnější se opíralo: pročež i ti mužové učení, jižto prioritu Symposia Xenofontova přijímají, přiznávají s plným souhlasem, že Symposion Platonovo jest jedním z jeho nejskvělejších dialogů.[132])

---

venientius fuisse, ut Platonis figmenta aliis figmentis (sic!) impugnaret, ita tantum comparatis, ut veram magistri speciem multo fidelius redderent.

[131]) Srv. Hermannovo pojednání ve Phil. VIII, str. 330.

[132]) Hermann ve svém úsudku zabředl i dále. Na téže stránce článku pr... novaného dí: „Selbst was man dawider einwenden könnte, dass die spä... Alten bekanntlich Plato grosser Plagiate geziehen haben, kann als argum... ex silentio für die Priorität des platonischen Gastmals geltend gemacht w... insofern, wenn nur irgend eine historische Sicherheit für die Priorität... xenophontischen existirt hätte, diejenigen, welche den Timaios aus den I... des Philolaos, den Anfang der Politik aus den ἀντιλογικοῖς des Pro... usw. abgeschrieben glaubten, gewiss nicht unterlassen hätten, Plato auf d... Diebstahl (!) an dem ähnlich betitelten und eingekleideten Gespräche

Proti prioritě Symposia Xenofontova namítá se, že by svědčilo o značném nevděku Platonově, kdyby milovaného mistra svého, jehož učení Xenofon pravdivě podává, byl tak povážlivou měrou úmyslně zpitvořil a místo pravé nauky Sokratovy ve svém Symposiu byl podal jeho nauku v neurčitém světle vylíčení ideálního.[133]) Než dojde-li vše, co až posud řečeno o Sokratovi Platonově a jeho řeči, skrovné aspoň úvahy, vyjde, tuším, na jevo, že obraz, jaký podává o Sokratovi Platon, není vůbec zpitvořením Sokrata Xenofontova a jeho nauky v Erotu: ba spíše jest řeč Sokratova jednou z nejkrásnějších částí filosofie Platonovy, řeč pak Alkibiadova nejskvělejším dokladem jeho vděčnosti k milovanému učiteli. Ostatně dejme tomu, že by námitka ta došla našeho souhlasu: nebylo-li by Platonovo vylíčení Sokrata rovněž takovým zpitvořením, i kdyby Xenofontova Symposia nebylo a Platon Symposion své byl dříve sepsal? Tu by se snad již nemluvilo o nevděku? „Zpitvořen“ tedy, jak se vyslovuje Hermann, zůstal by obraz Sokratův Platonem nastíněný vždy, byť i Symposion své byl Platon sepsal dříve než Xenofon.

Zbývá ještě několik slov věnovati momentu chronologickému. Jest velice pravděpodobno, že Xenofon své Paměti a rozmluvu Sokratovu s Kritobulem o hospodářství (*Οἰκονομικός*) sepsal v době svého pobytu v Asii, totiž mezi lety 399—396, kdy upomínka na Sokrata nevinně odsouzeného zanechala v Xenofontovi zdrcující dojem, tak že oslavou památky milovaného mistra chtěl žalu svému ulehčiti. Podobnou zajisté tendenci, pouze se záměnou vnější formy, má i jeho Symposion, ve kterémž odhodlal se vylíčiti Sokrata, jak si vedl a jak žil ve případě nenucené veselosti a společenské zábavy. Počátek tohoto spisu (*Ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ* atd.) svědčí o tom, že hodlal Xenofon ku jmenovaným oněm dvěma spisům připojiti své Symposion jakožto pokračování a ukončiti jím spisy své filosoficko-historické. I můžeme a priori předpokládati, že mezera mezi Pamětmi a Symposiem co do jich sepsání nebude asi veliká, jistě ne taková, za jakou ji pokládají, kdož upírají prioritu Symposiu Xenofontovu. Xenofon (nar. 444) byl o 15 let starší Platona (nar. 429), v roce tedy, před nímž Symposion Platonovo sepsáno býti nemohlo (385) téměř na prahu šedesátého roku věku svého. Kdyby byl, jakž Hermann se domýšlí, své Symposion sepsal s patrným úmyslem polemiky proti Platonovi, bylo by sepsání jeho Symposia položiti mezi 60.—70. rok jeho stáří. S touto mezerou, která by byla uplynula od sepsání Pamětí, mezerou to patnácti- až dvacetiletou, nelze nikterak v souhlas uvésti počátek Symposia, jenž poukazuje ku bezprostřednému pokračování Pamětí: byl by tu Xenofon nepopíratelně volil přechod jiný nebo snad žádný. Že Symposion s Pamětmi a Oikonomikem tvoří uzavřený celek, jest ovšem posud toliko hypothesou prohlášenou od Schenkla ve spise „Xenophontische Studien II, str. 61—68 a III, 41 až ... Není s podivením, že proti tomuto mínění vznikl odpor.[134])

— —

... ers vorzurücken.“ Dle tohoto výroku má se tedy Platonovo Sympo... pokládati za pouhý nepatrný plagiat a za krádež na Xenofontovi spáou!

...ítka to rovněž Hermannova, uvedená ve článku výše vzpomenutém.

...itelem této hypothesy jeví se Breitenbach ve Fleckeisenových letopisech ... (1887) str. 475 a 484, Nitsche v časop. „Zeitschrift für das Gymnasial-...“ Berlin 1876 a v ročních zprávách Bursianových (Bursian's Jahres-

Než byť tento byl sebe mocnější, nelze upříti, že nelze šetřiti spojitosti jmenovaných spisů a že vznik Symposia nelze — aspoň ne na dlouhou dobu — odloučiti od obou druhých spisů. Že konečně Symposion obsahem svým tvoří vhodné pokračování obou spisů, o tom netřeba pochybovati: vždyť žert a ironie náležely k povaze Sokratově stejnou měrou jako vážné poučování. Ovšem připustiti nelze námitky, že by snad Xenofon pro své stáří nebyl býval schopen díla, jehož látkou by byla *τὰ ἐν ταῖς παιδιαῖς πραττόμενα.* Tolik, tuším, tvrditi nelze, neboť Xenofon mohl, jakož prve proti domněnkám Hartmannovým o Platonovi uvedeno, i ve svém stáří napsati dílo obsahu rozmarného: vždyť Xenofontova činnosť spisovatelská ve stáří nevzala za své, ježto náš spisovatel až do 90. roku věku svého (355) těšil se nerušenému zdraví, mimo to pak žert není jediným účelem Symposia, jež má tendenci úplně vážnou.

Kdož by konečně z oné značné řady styků podobností a rozdílů jednotlivých částí, výrazů, narážek a p. chtěl otázku o prioritě jednoho z obou Symposií platně rozřešiti, opustil by cestu jistoty, neboť ona místa mají tu věcší, tu menší měrou onu zmíněnou vlastnosť, že dokazují toliko podobnosť obou spisů, aniž vysvítá z některého z nich nepřátelské smýšlení spisovatelovo vůči soudruhovi. Zůstaneť otázka priority rovněž tak nesnadná, jakož odporovati bude platnému rozhodnutí, a sám Hermann vyznává, že tu a tam při srovnávacích posudcích možno snad o nějaký krok postoupiti, že však bez určitého písemného svédectví starých o prioritě jednoho z obou Symposií mluviti nelze.

Pomůckami byla díla tato:

Boeckh: Disputatio de simultate, quam Plato cum Xenophonte exercuisse fertur, Berolini 1811.

Creuzer: Zur Geschichte der griechischen und römischen Literatur, Leipzig 1847.

Deinhardt: Über den Inhalt und den Zusammenhang von Platos Symposion. Progr. Bromberg 1865.

Delbrück: De Platonis Symposio, Bonn 1839.

Fortlage: Über das Gastmal des Plato, Jena 1869.

Hartmann: Chronologia Symposii Platonis, Lips. 1798.

Henrichsen: Dissertatio de consilio et arte convivii Xenophontei eiusque cum Platonico necessitudine, Flenopoli 1840.

Henrichsen: Epistola critica ad Car. F. Hermannum de consilio ... ii Xenophontei eiusque cum Platonico necessitudine, Slesvic ...

Hermann: Vermutung, dass Platos Symposion älter sei als das X... tische, gerechtfertigt, Marb. 1841.

Hermann: De Symposio Platonico et Xenophontes, Marb. 1834.

---

berichte über den Fortschritt der klass. Alterthumswissenschaften I. Heft 1. Band str. 16, II. str. 47).

Hermann: Disputatio de eo, num Plato an Xenophon Convivium suum prius scripserit 1841.

Hermann: Zur Frage über das Zeitverhältnis der beiden Symposien Philologus VIII, p. 329—339.

Hermann: De tempore Convivii Xenophontei pars prior, quae est de Eupolidis A tolyco. Gotting, 1844—45.

Hermann: De tempore Convivii Xenophontei pars posterior, Gotting 1845.

Hug: Über das gegenseitige Verhältnis der Symposien des Xenophon und Platon. Philologus VII, p. 683 sqq.

Krüger: Historisch-philologische Studien, Bd. 1, 287—293: De Xenophontis Symposio.

Lennius: Symposium Xenophonteum quo tempore sit habitum, Sorav. 1841.

Mayrhoffer: Über den griechischen Tragiker Agathon. Neunte Jahresschrift des Staats-Real- und Obergymnasiums zu Villach.

Müller: Die griechischen Symposien. Progr. Zeitz 1858.

Ohlert: Räthsel und Gesellschaftsspiele der alten Griechen, Berl. 1886.

Orelli: Anmerkung zu Xenophonsen Gastmal, Zürich 1814.

Pamer: Zur Frage über das gegenseitige Verhältnis der Symposien des Xenophon und Platon. Fünfzehnter Jahresbericht des n.-ö. Landes-Realgymnasiums in der l. f. Stadt Baden 1878.

Rettig: De Convivii Xenophontei et Platonici ratione mutua, Bern 1864.

Rettig: Knabenliebe und Frauenliebe in Platons Symposion, Philologus XLI, p. 414 sqq.

Ritschel: Commentatio de Agathonis vita, arte et tragoediarum reliquiis particula, Halle 1829.

Ritschel: Kurze Parallele der Symposien des Plato und Xenophon. Ind. lect. f. d. Sommerhalbjahr, Bonn 1839.

Rötscher: Das platonische Gastmal als ein Philosophisches Kunstwerk dargestellt, Bromberg 1832.

Sauppe: Zu Xenophons Symposion Philologus XI, p. 663.

Schneider: Quaestiones de Convivio Xenophonteo.

Schwanitz: Observationes in Platonis Convivium. Eisenach 1842.

Sc... r: Über die Composition des Platon. Symposion, Tübingen 1843.

Su...: Über die Composition des platon. Gastmals. Philologus VI, 177 sqq.

Su...: Nachträgliche Bemerkungen über Platons Gastmal. Philologus VIII, 153 sqq.

Sy... ...latons Symposion. Ein Programm der Akademie, Marburg 1888.

V... ...achtrag zu den Erörterungen über die Zeitverhältnisse des Xeno...ontischen Symposion. Jahn's Archiv 13. Bd., 485—499.

Weiske: Disputatio de Xenophontis Symposio.

Wunder: Blicke in Platos Symposium. Philologus V, 682.

Vydání Symposia Xenophontova, jež pořídili: Lange, Bornemann, Herbst, Hanon.

Vydání Symposia Platonova, jež pořídili: Ast, Baiter-Orelli-Winkelmann, Hug, Rückert, Schultheß-Wolf-Orelli, Stallbaum, Thiersch.

Etymologica.

Podává *Fr. Prusík.*

6. Stsl. свиньць, rus. свинéцъ, lit. švìnas: skr. śvētam.

Výrazy tyto značí „olovo, plumbum“. Původ svůj vzaly po mém mínění od *barvy*, jako některé jiné kovy a horniny. Mám totiž za základ výrazův těch kořen k̑*vit* „blyštěti se, lesknouti se“, jenž vydá:

k̑*vit*: skr. śvit, býti jasným, světlým, bílým; śvít-nas śvit-njás bělavý, śvit-rás bílý, bělavý; — lit. śvìs-ti svitati, jasněti; śvit-ù bly-štím se, lesknu se; švìt-kas lesklý, blysknavý; švìt-varis m. blyskotka, *mosaz*; *švì-nas* (ze švìt-nas, v. níže) *olovo*, švi-nìnis olověný; — stsl. свѣт-ѣти splendere, fulgere, lucere, свь-нѫти, srb.-chrv. sva-nuti (ze свьт-) illucescere, svitnouti; čes. stvíeti sě (ze svt-íeti sě, svьt-ěti sę), lesknouti se, stkvíeti sě [1]) id.

k̑vīt: lit. švīt-ůti třpytěti se (Schleicher Lit. Les. 326).

k̑veịt: lit. šveis-ti čistiti, cíditi, zdobiti, šveis-tībė čistota, cudnosť; — slov. svit-ati illucescere; slov. *svi-nьcь* (ze svit-; výklad tvaru v. níže): stsl. свиньць, rus. сви-нéцъ, slovín. svi-nec „olovo, plumbum“.

k̑voịt: skr. śvēt-ás (av. spaet-a-) světlý, bílý, m. bělouš; śvēt-ám bělmo, *stříbro*; śvēt-akas bělavý, śvēt-akam *stříbro*, śvēt-a-raňdžanam *olovo* („stříbrobarvý“), śvēt-a-rūpjam *cín* („stříbrobarvý“); — lit. švaititi švais-tīti svítiti, švait-īklė světélko, bludička; slov. svět-ъ lux, světiti lucere, svět-lъ lucidus, splendidus, svěšta (ze svět-ja) lumen, lucerna.

Odvodili jsme свиньць od svit-nьcь, čemuž — jak patrno z některých výše uvedených názvův kovů — význam neodporuje ... le *lesklé* barvy kov slovoucí lat. plumbum v slov. správně pře... Co pak se týče formy, vysulo se *t* před *n* (svit-nьcь) právě tak j... o-vesi stsl. svь-nąti ze svьt-nąti, kręnąti deflectere z kręt-nąti ... rv. svę-nąti ze svęd-, vъz-bъ-nąti z -bъd- a p. Podobný úka... lit. švì-nas ze švìt-nas.

[1]) Zde jest *k* vsuto; neprávem tudíž Mikl. Et. Wb. 328 stanoví ... en *stkvé*.

7. Skr. bhīru. Slov. bělъ. Řec. φοῖβος.

V skr. znamená *bhīru* stříbro, po mém mínění od *třpytu*; odvozuji *bhīru* od kořene *bhi*, jenž původně jistě znamenal *„třepetati se*, chvěti se, třásti se", z čehož se teprve vyvinul přirozeně význam jednak „báti se", jednak *„třpytěti se, lesknouti se"*, ježto lesk se jaksi ve vzduchu *třepetá* (= *třpytí*).

Tento význam jest základem některým tvarům, jak vysvitne z uvedených tuto dokladův:

bhį: skr. bhj-as *chvěti se, třásti se, třepetati se*; báti se.

bhi: skr. bhi-jás, -jā bázeň, bhi-jásānas bázliv, bojácný, lit. bijoti-s báti se; stprus. bi-ātvi id., bi-āsnan acc. bázeň.

bhī: skr. bhī báti se, bhī-tás polekaný, bojící se, bhī-tam bázeň, bhī f. bázeň, bhī-ti f. id., bhī-más, -majúš strašný, hrozný, děsný, bhīruš, -luš bázliv, bojácný, *bhī-ru n. stříbro* (*„třpytivé, lesklé"*), su-bhīrakam id. („velmi třpytivé"), bhī-rukas, -lukas bázliv, bojácný, bhīšaṇas postrašující, děsící, bhī-šmas strašný, hrozný, děsný; — lot. bītē-s báti se.

bhoį: skr. bhē-las *pohyblivý, hybný, nestálý*, bázlivý, m. loďka, člun (*„hybné, hbité"*), bhē-laka loďka, člun, bhē-das id., bhē-kas bázlivec, bhē-jam timendum, bhē-ruṇḍas strašný, hrozný, děsný, bhē-šati *pohybuje se, hýbá se*, bojí se; — lot. bai-da postrach, bai-dīt strašiti, lit. bai-dīti plašiti, bai-diklė plašidlo, strašák (na ptáky), bai-ginu děsím, bai-gus plachý, ostýchavý, bai-kštus id., bai-kštis plácačka na mouchy („plašidlo"), bai-linu plaším, děsím, bai-lus bázliv, plachý, bái-mė bázeň, bai-mus bázliv, bai-s adv. strašně, hrozně, děsně; velice, velmi, bai-sà hrůza, děs, bai-siū-s ošklivím si, hnusí se mi („bojím se"), bai-sùs děsný, hnusný; — *slov.* бѣ-лъ albus (*„třpytný, lesklý*, jasný", cf. bílý den = jasný), rus. бѣ-ла, бѣ-лка veverka (*„hybná, hbitá"*), бѣ-съ daemon, zlý duch („strašný, děsný"). — Od téhož kmene odvozuju také řecké φοῖ-βος *třpytný, lesklý, jasný, čistý*.

bho-į: skr. bha-j-ám bázeň, strach, bha-j-ānakas strašný, hrozný, děsný bha-j-jam timendum; lit. ba-j-ùs strašný, hrozný, ba-j-ùmas strašnosť, děsnosť; slov. bo-j-ati sę timere, bo j-aznь timor, mrus. бôй strach.

bhōį: skr. bhāi-ravas děsný, hrozný.

D. Junia Juvenala satiry.

Přeložil *Fr. Ruth.*

(Dokončení.)

Avšak byť smyslové duše přec zůstávali zdrávi,
dítek pohřby konať mu i zříti milé choti hrobku
i s popelem bratrů sester vídávati urny.
Toť pokutou je lidem dlouhého žití, že pro časté
ztráty nové a nové domu svého v bolesti a smutku
stálém bez konců sestárnou v obleku černém.
Král Pylský,[1]) slavnému-li v čem dáš víru Homeru,
života byl příklad skoro tak veliký jako vrána.
Byl šťastným ovšem, na tolik že věků si protáhl
smrť, že počítal již roky své na pravé ruky prstech,
víno nové píval tolikrát. Poslechni malinko,
jak velikou žalobou osudů si na zákony stýská,
na dlouhý i život, když spatří vousy planouti
Antilocha prudkého, druhů všech, kdož tu na blízku,
vyptává se, do těchto časů proč jest jemu žíti,
hřích kteraký spáchal, že hoden takové věku délky.
Tak rovněž Peleus,[2]) když lká ubitého Achilla,
stejně i tento, kterému plakat jest z Ithaky plavce.
Troja[3]) dokud byla v slávě svojí, k stínům by se býval
Assaraka Priamus dostal pohřbem veleslavným,
Hektor jej by i ostatní bratří k hrobu nesli
s pláčem žen Trojských, první Kassandra kdy počne
pohřební nářek nebo rvouc si Polyxena řízu,
jen kdyby byl zahynul v čase dřívějším, nepočínal
ještě dokud Paris odvážné lodi stavěti. Dlouhý
zdaž tedy byl jemu věk nějakému ku prospěchu? Uzřel
zvráceno všechno, mečem, plamenem viděl Asii klesnout.
Tehdy vojín třesavý uchopí zbraň, sejma tiaru,[4])
a před oltářem Jova nejvyššího poklesne,
jak vetchý když býk noži pánovu šíji podává
sesláblou, nehodiv již k nevděčnému se rádlu.
Ať byl onen mu konec kterakýkoli, všaktě tlamou psí[5])
štěkala choť škaredá, jež zůstala déle na živě.
Pospíchám ku našim, Pontského[6]) i krále pomíjím,

[1]) Král Pylský Nestor, proslulý hrdina kmet u Troje, otec Antilochův. O vráně již Hesiodus dí, že žije 9 věků lidských.

[2]) I Peleus dožil se smrti syna svého Achillea; Laertes, otec Od[illegible] krále na Ithace.

[3]) O králi Trojském Priamovi. (Assarakus, syn Troův, zhusta se [illegible] otcem Trojanův.) Z jeho dětí jmenují se zde Hektor, dcery Ka[illegible] Po-lyxena a v. 264. Paris.

[4]) Priamus obkékaje zbroj odložil tiaru (turban).

[5]) Choť Priamova Hekuba proměněna byla prý ve psa.

[6]) Král Pontský Mithridates vládl po 57 let a konečně zrazen [illegible] synem dal se zabiti od svého vojína.

rovněž Kroesa, jemuž výmluvně Solonova moudrá
kázala řeč dlouhého žití dbát chvíle poslední.
Vyhnanství i žalář mezi Minturnskými [1]) močály
i chléb, jenž pak byl v dobyté Karthagině žebrán,
byl z té příčiny též; koho šťastnějšího by nesla
příroda ve světě kdys nebo Řím, než tento byl občan,
jen kdyby byl zajatých odved dav i výpravu všechnu
válečnou ve triumfu, vypustil svou duši tehdy
výtečnou, když chtěl z vozu Teutonského sejíti? —
Zimnici žádoucí v moudré Campanii [2]) dostal
Pompejus; však města mnohá, modlitby obecné
mocnějšími byly; štěstí tedy města i vlastní
zachovanou, když byl přemožen, hlavu vezme mu. Trestu
Lentulus ochráněn takového, celý Cethegus
zůstal stejně s celým i tělem klesnul Catilina.

Za sličnost chlapcům modlí se slabým šepotáním,
chrám Venušin kdykoliv spatří, však silněji dívkám
máť pečlivá, blouzníc až v tužbě svojí. A to za zlé
snad jí máš? Radujeť Latona [3]) se z krásy Diany.
Však Lucretie [4]) tvář zapovídá přáti si stejnou,
jak byla jí; Verginie hrb Rutulin by si přála
dostati a tvář svou jí dát. Ubohé, nepokojné
rodiče syn každý mívá vždy, tělem je-li sličný;
tak vzácná příliš cudnosti a krásy je svornosť.
Ať naučí prostá i svaté mravnosti domácnosť,
následujíc zvyku v tom, jak býval druhdy Sabinův, [5])
nad to i čistotnou dala ať duši, líce planoucí
ruměncem cudným jemu dobrotivá z ruky štědré
příroda — neb přidělit chlapcům lepšího co může
mocnější nad strážce a každou příroda péči? —
nebude však z něho muž. Nestoudnosť svůdcova mocná
odvažujeť zkázou i samých rodičů se dotýkat;
důvěra tak veliká je darům. Žádný škaredého
nikdy nevykleštil mládence tyran v hradě hrozném,
nikdy Neronem [6]) hoch nebyl uchvácen křivonožka
neb volatý nebo ten, jenž hrb má neb břicho velké.
Jdiž si nyní a se těš sličnosti junáka, kterého

---

[1]) Osudy Mariovy. Tento vítěz nad Cimbry a Teutony (v. VIII, 245 násl.) utéci musil z Říma před Sullou a skrýval se v močálech Minturnských, kde byl chycen a uvězněn; uniknuv přece nalezl útočiště („žebral") v Karthagině. Ač ještě jednou zase došel moci v Římě, přece lépe by mu bývalo, zemříti ve slávě po triumfu nad Teutony.

[2]) I Cicero o Pompejovi dí, že nebylo mu ku prospěchu, když vyvázl z nemoci 50. v Campanii; tato byla „moudrá" chtějíc, aby skonal dříve, než poražen r. 48. u Farsal na útěku do Aegypta zrádně zavražděn byl a hlava mu knuta. Zahynul tedy bídněji než Catilina se svými společníky Lentulem a hegem.

[3]) ...tona, matka Apollinova a Dianina.

[4]) ...cretie a Verginie, známé z dějin Liviových. O hrbaté Rutule nic bližšího íme.

[5]) ...prostotě Sabinů v. též III, 85.

[6]) ...místo císaře vůbec.

zkouška čeká věčší. Stane on se frejířem obecným,
manžela rozzlobeného potom se jakýchkoli trestů [1])
báti mu jest: právem; vždyť šťastnější jemu hvězda
jistě není nad Marta,[2]) by nikdy v osidla nepadnul.
Však vzteklosť chotě někdy vymáhá tresty [3]) si věčší,
než zákon dovolil; pak buď vraždí nebo zmrská
do krve až; též někdy vrazí cizoložci i ježka.
Však tvůj Endymion [4]) milené stane snad se frejířem
jedné pouze paní. Servilia [5]) dá-li peníze
v brzku jejím bude též bez lásky; všechen těla výstroj [6])
svlékne; neboť co odepřela sobě která, ano vlhké
dýmě její? Ať jest ona Oppia, ať je Catully
horší ještě, celé každá má tam mravy ženská.
„Však cudnému škodí-li co krása?“ Otaž se, jaký měl
Hippolytus [7]) nebo Bellorofon prospěch, maje vážný
života cíl? Tím oslyšením se zapálila všecka
jsouc jako zoškliveua Stheneboea i Kretka, a tím se
zlítily obě; neboť nejhroznější žena tehdy,
hněv-li její je studem pobodáván. Což tomu,[8]) pověz,
jest poradit, s nímž zasnoubit se umínila sobě
císaře choť? Muž výborný, z rodu ze vznešeného,
všech nejsličnější, od Messaliny je na smrť
uchvácen; ta sedí ve svatebním závoji dlouho,
purpurové ustláno v sadech již lůžko veřejně,
desetkrátstotisíc [9]) věna též bude dáno dle řádu
od starodávna, i přijdou též augur, spolu svědci.
Tajnou věc že a málokterým svěřená je, si myslil's?
Nechce se vdáti jinak než s obřady. Řekni, co lépe?
Buď jsi neposlušným a zhyneš, než světla se rozžhou,
buďto k neřesti svolíš, a maličká zůstane chvilka,
než známá věc městu i národu císaře dojde.
Hanby onen domu svého doví se naposledy; ty však
rozkazu poslouchej, za kolik-li stojí živu býti

---

[1]) Sr. Hor. Sat. I, 2, 38 násl., kde líčena nebezpečenství těch, kteří třeští za vdanými.

[2]) Vzpomínka, jak dopaden byl Mars. Hom. Od. VIII, 266 násl.

[3]) Zákonem (lex Julia de stupris et adulteriis) z r. 18 př. Kr., od Domitiana obnoveném, nebylo dovoleno, aby manžel sám potrestal cizoložníka, jako bývalo obyčejem; ale dálo se přece často.

[4]) Endymion, krásný jinoch, dříme v jeskyni na hoře Latmu v Karii a jest miláčkem Seleny (luny).

[5]) Servilia i následující dvě Oppia (v. V, 220) a Catulla jsou neurčity.

[6]) Žena obětuje všechny skvosty své, aby došla cíle.

[7]) Hippolytus, cudný syn Theseův, nebyl po vůli své maceše Faedře, … jak byl pomluven a od koní k smrti usmýkán. Faedra byla sestra Ariadny a tedy Kreťanka. Také Bellerofon povrhl svou macechou Stheneboeou … lo- mera Antejou) a zakusil proto mnoho protivenství. Faedra i Sthenoboea … byly u starých příslovím.

[8]) C. Silia oblíbila si pověstná Messalina a chtěla s ním zasnoubiti se … em veřejným; byl od císaře (Claudia) popraven r. 48. po Kr. Více … se u Suetonia a Tacita.

[9]) Obyčejné věno dcer senátorských, v. VI, 137.

dní několik. Nechť snadnějším cokoliv ti a lepším,
přec meči nastavovat šíj jest krásnou a bělostnou.

Nic tedy přát nebudou si lidé? Radu mám-li ti dáti,
nech božstvům to samým, ať rozdělují, co by mohlo
nám být vhodno a tak nám též ku prospěchu býti.
Prospěšné bozi jistě dají nám místo libého;
neb člověk jest jim vždy milejší, nežli si bývá
sám. Ducha žádostí lákáni my jsouce a touhou
slepě bažíme po manželství, dítkách; ale známo
jim jest pouze, jaká bude nám manželka i dítky.
Bys však měl co si přáti a kapličkám slibovávat
moh' vnitřnosti a drob božský bílého vepříka,
modlitbou buď tvou, ve zdravém těle zdráv aby duch byl!
Mužné mysli, která smrti bázně nemá, si vyžádej,
života ježto si věk dlouhý v dary přírody čítá,
ježto i práce kterékolivěk podstoupiti může,
nezná zlosti a nic si nežádá, má i za lepší
námahy Herculské a i nesnadné jeho práce
nad smyslnosť, nad stůl i pohodlí Sardanapalla.[1]) —
Sám co si můžeš dáti, okázal jsem; nebo stezka
bezpečného žití jediná ctností vede pouze.
Vlády nemáš žádné, jsme-li moudří, Štěstěno; člověk,
člověk sám bohyní si dělá tě a sám v nebe místí.

O nátlaku v učbě.

Úvaha psychologická od *Rudolfa Sokola.*

Činnosť mozková je závislá na spůsobu přítoku a odtoku krve, na kvalitě její, na množství vláken a látky nervové, na pevnosti atomistického složení, na poměrné samostatnosti mozku a na kvalitě substancí mozkových. Jsou-li substance tyto méně bohaté na látky pro výkon mozkový potřebné anebo assimilační činnosť jejich nedostatečná (snad pro irradiační vliv nemoci), patrno, že bude výkon mozku ustavičně menší než v mozku lépe ustrojeném. Tatáž vada se objeví při malé disposici nervových drah, bude však lze cvikem ji přemoci. Sem také náležejí trvalé vady ostatních orgánů tělesných, trvalý nepříznivý poměr jednotlivých soustav, zvláště soustavy mozkomíchové a cévní. Toť fysiologická příčina trvalého nepříznivého vlivu na rozvoj všech ps hických pochodů, trvalá „překážka fysiologická". Aby se však u kojivě vysvětlily rozdíly individualit a vloh duševních, musíme připı .ti, že existují též překážky ústrojné, které namířeny jsou jen proti u ým funkcím a brání rozvoji psychickému v určitém okrese.

ozorujme odchylnosti, které se působením překážky fysiologické vy ..u v některém spůsobě duševního života. Že odchylnosti ty budou

ardanapallus, král Assyrský, příklad života nádherného.

ve vývoji duševním stále patrnější, až vytvoří určitý rys duševní úsoby, zajisté jest očividno. Platí tu zcela vývody Benekovy o velikých účincích nepatrných ale trvalých příčin v duševním životě. Pozorujme vliv překážky fysiologické při vybavování návodném.

Slova, kterými při vyučování učitel hledí na žáky působiti, musí vyvolati náležité reprodukce a tak zapuditi představy dotud ovládající mysl žáka, po případě vyplniti prázdnotu buď právě nastalou nebo přibližně trvalou. Aby představy ty vytvořily účinky učitelem zamýšlené, musí na ně padati „náležité světlo vědomí“, musí se jimi dosavadní stav psychický patřičně změniti, jinak řečeno, musí co možná se přiblížiti původnímu stupni jasnosti čili volný prostor pro ně musí býti náležitě velký. Za úplné volnosti psychického života není nic snadnějšího nad to, avšak mnohem je věc ta nesnadnější, kde slova učitelova musí zapuditi představy, mezi nimiž a překážkou fysiologickou jaksi ustálila se rovnováha. Vyučování, které by mělo nalézti pro představy své volný prostor a jemuž by k disposici měla býti náležitá intensita psychického dění, bude stiženo touto překážkou. Následek toho bude malá jasnosť i rychlosť reprodukcí, nestane-li se dokonce, že učiněny budou nemožnými. Překlady konkretní jsou na snadě. Dítě vadou tou stižené je ve sféře své samočinnosti hbité a pozorné, ve sférách jiných však ne snad pouze na počátku, nýbrž stále jeví lhostejnosť a nevšímavosť. Podobně se děje náruživci, v němž příčinami fysiologickými stále znova a znova vznikající útlak spůsobuje nelibé city, zabývá-li se představami jiného oboru, neboť představy ty nedocházejí přiměřených stupňů jasnosti. Sem náležejí individua, která jeví nepřekonatelnou náklonnosť ku hře v karty, k návštěvám hostinců, nočnímu hýření a j. Zakáží-li se jim tyto výstřednosti, temná snaha vnitřní projeví se spůsoby jinými, ukrytějšími, náklonnostmi k nepravostem, které jakoby prvějšími pod prahem duševním dříve byly držány, ale nyní vynikají. Chceme-li však činnosť jejich vpraviti do jiných kolejí, pozornosť jejich obrátiti k věcem vážným, vznešeným: bychom se i odvolati mohli na dojmy a nacvičené formy vůle v mládí, přece počínání naše snad bude marným. Neboť změna ta musí spíše původ svůj míti v nitru.

Hledíme-li ke druhému případu, s nímž setkává se učitel při podávání nového učiva, ke případu právě opačnému, vyplniti totiž prázdnotu duševní právě začátkem vyučování nastalou a při vyučování, ne však mimo vyučování (tedy ve sféře obyčejného života) trvající, musíme doznati, že tu nám je činiti s effektem bázně. Nemluvíme o tom zjevu strachu a bázně, jenž při hrozícím nebezpečí, neštěstí a jiných případech povstává přirozeně v každém individuu, nýbrž o té bázni a o tom strachu skrytém, jenž při podávání nového učiva všechny osvojující představy z mysli zahání. Žák sedí, jakoby na jiné věci myslil, v pravdě však není v něm myšlenky. Zjev unavenosti duševn[illegible] -dobný, ale zkušené oko rozezná jej od tohoto na první poh[illegible]

Na žáku pozorujeme zamlklosť a nechuť k práci spolu [illegible] havostí, neboť reprodukce dějí se nesnadněji, neúplně a málo z[illegible] ; tím ovšem dán podklad trudné náladě. Kde se mnoho nových [illegible] a čísel podává, tam nálada ta nejpatrnější. Kteří dovedou va[illegible] é omlouvati, nazývají učení takové duchaprázdným, vyprošují [illegible] e

na nich nežádalo, by měli naučný slovník v hlavě a p. U některých vzniká i hněv a učitelům přezdívají. Aby se co možná vada ta zmírnila, dlužno již v ranném mládí dětem hravě předváděti elementy nauk v postupu zcela volném (Srovn. Komenského Informatorium školy mateřské). Též prvotní vyučování školní musí náležitý zřetel míti k takovým individuím, aby se zmírnil dojem nebezpečné pro ně novoty vjemů, jenž by se jinak stupňovati mohl v nepřekonatelný ke škole odpor po případě v nepřekonatelnou bázeň. Nezapomínejme však, že nechuť a lenosť nastane nejen při postupu příliš rychlém, nýbrž i příliš volném. To řídí se ovšem individualitou, které v této příčině škola úplně vyhověti nemůže. Učitel nemá pevného, stálého měřítka, dle něhož by řídil postup vyučování. Povahy těkavé, jež novota zaráží a příliš netěší, mějtež vyučování v tempu volném, při čemž ať představy jsou uměle spořádány a znenáhla se předvádějí, ale hlavám jasným a pevným bude se lépe zamlouvati rychlosť výkladu a k němu se pojící nějaká vážnější činnosť. Že však nemůžeme očekávati ani u takových při učení té živosti a důkladnosti reprodukce, jaká se jeví v oborech samočinnosti mimoškolní, toť zajisté zřejmo z toho, že ve škole nemůžeme z příčin na snadě jsoucích spouštěti se v takové množství konkretních případů, analogií a zkoušek, abychom z nich abstrakci vyvodili, jako se děje při samočinném abstrakcí objevování a tvoření, aniž můžeme takové množství dedukcí a v tak velikém rozsahu prováděti, jak to provozuje samočinnosť, aniž konečně můžeme to vždy činiti při výchově společné za nepřípadnějšího u žáka stadia duševního. Vyučování bude vždycky jen více méně nesnadným pro žáka a často nepříjemným. Ta zásoba konkretností, z nichž abstrakce výukou podávané vyvoditi se mají, nikterak není v dítěti jako snad v muži, jenž abstrakci tu nejdříve učinil. On k ní byl přiveden citem svým, nutností vnitřního dění, po napjetí v něm mimovolně vzniklém byl čin ten uvolněním; u dítěte tomu tak býti nemůže. Do toho stavu dostane se teprve v době dospělosti a samostatného tvoření. Nějaký odlesk lze spůsobiti, ale kdo se o více snaží, ztrácí nenahraditelný čas. Úkol výchovy je „zrychlení a předání kombinací ducha lidstvem vytvořených." (Beneke.) S tím však nevyhnutelně jsou spojeny nedostatky právě vyjmenované.

Je-li v individuu překážka fysiologická mající deprimující vliv na celý psychický život, bude stav duševní skoro stále stejný, málo se novými vjemy změní, poněvadž staré představy na mysli setrvají pro nedostatečnou, uvolněnou překážkou zabavenou energii vybavujících vjemů; následkem toho bude postupné věčší ztemnění ducha. Z toho vzejde lhostejnosť a nechuť ke všemu novému. Aby se přece něčeho docílilo, bude potřebí představ mocných, snad i tak mocných, aby affekty jimi vzbuzeny byly a tak překážka zapuzena byla. Každý učitel zajisté zná i[illegible]vidua, která začínají řádně chápati a duševně pracovati, až když t[illegible] planoucí ukazují náležitou affektaci cévstva. Metla a hůl jsou ty z[illegible]é krajní prostředky vychovatelské přísnosti, které spůsobují věčší p[illegible]k krve k mozku a povzbuzují jeho činnosť. Ony zahánějí lhostejn[illegible]t a lenosť, vedou k sebepřemáhání, ke kázni duševní a poskytují c[illegible]nci poznání duševního napjetí a výkonů, jichž schopen jest. Beneke vysvětluje lenosť a zdlouhavosť duševní z velkého rozvoje vegeta[illegible]il a doporoučí také tresty, ovšem ne tam, kde příčinou vad

těch je rekonvalescence nebo periody vývojné jednotlivých orgánů, vyjímajíc pohlavní u hochů.[1]) Že v takových případnostech tresty nic nepomáhají, plyne i z příkladu, který Beneke sám uvádí ze života znamenitého lékaře Berlínského, Dra Heina,[2]) jenž do 5 let jevil výtečné schopnosti, ale potom po přestálých těžkých nemocech tak poklesl duševně, že od bratrů o 2 a 4 leta mladších byl předstižen a ve 12 letech ještě neuměl hbitě čísti; tresty nepomáhaly, a teprve později vlohy původní zase k platnosti v něm byly přivedeny. Naproti tomu prostředků kázeňských dobře užiti se může při vadě dříve vylíčené. A vůbec není mezi mládeží mnoho těch, jimž by druhdy nebyla s prospěchem ráznosť vychovatele v této věci. Tím však se nikterak nedoporučuje násilné vyčerpávání a přepínání mozku, nýbrž poukazuje se tu na fakta ze zkušenosti každému známá a nade vši pochybnosť důrazná, poněvadž úspěchem trvalým provázená. Proto zajisté třeba střízlivým okem hleděti na známé ideály paedagogické. Pouzí theorikové soudili a soudí ze skutečnosti pojmu o možnosti jeho reálního všeobecného provedení a uskutečnění. V jiném oboru jsou proti závěru antologickému, ale sami jej v paedagogice páchají. Něco podobného vycítí čtenář také ze spisu Spencerova o vychování. Slovutný tento hlasatel evolucionismu zastává ovšem myšlenku, že se neděje vývoj rodu bez boje, nýbrž že boj jest jedním jeho rysem. Praví také, že ontogenie je krátký výtah filogenie, čili že vývoj jednotníka je opakováním vývoje rodu, ale ve svém spisu ve II. kapitole vyhlašuje za možné, ano jedině správné, že lze a že te tedy má postup vyučovací upraviti tak, aby vykonávaná duševní práce plodila neustále vnitřní rozkoš. Kterak to spolu srovnati? Či jest boj něco vždy a všem rozkošného a libého? Že zásady takto hlásané mají mocný vliv blahodárný, toť na jevě, neboť jsou pružinou činnosti učitelské, ale na druhé straně zase, když se narazí na nemožnosť plného provedení jich, proměňuje se vliv jejich blahodárný v můru, která neustává tlačiti srdce spravedlivé, povolání svému obětované, takže v něm vzniká chmurný osten pochybností. Zásady tyto jsou vzorné ideje a mají býti prohlašovány jakožto takové a připodobněny býti mají hvězdám, k nimž blíží se duch člověka umění zasvěceného, jichž však nedostihne nikdy. Filantropinistické tendenci Spencerově sluší namítnouti, že dlužno náležitě rozeznávati mezi bolestí jakožto výrazem nenáležitého poměru mezi ústrojím mozkovým a funkcí jeho a mezi bolestí jakožto funkcí. Bolesť v případě druhém (do jistého stupně intensity) má týž význam a je stejné hodnoty jako příjemnosť, zvyšuje totiž činnosť duševní. Děje se to jednak navedením reflexu v soustavě vasomotorické, jednak navedením innervace motorické, aby příčina bolesti byla odklizena. S tím je však nutně spojena zvýšená činnosť duševní. Jestliže této zvýšené činnosti není struktura mozková přiměřena, tedy k bolesti, která tuto činnosť spůsobila, přidá se druhá, která touto činností byla vyvolána. Jestliže bude tato bolesť s to, aby porušila nebo zastavila výkon duševní, nevykoná se přispůsobení m[illegible] u, neboť právě jen těmito výkony může se provésti. Ale jestliže se [illegible] kováním výkonu podklad sesílí a disponuje, pak nejen že zmizí [illegible] t, nýbrž objeví se i libosť a výkon bude prováděn samočinně. P[illegible] la zajisté vychovává mnohonásobnými pocity bolestnými, tu zimy, t[illegible] a.

[1]) Beneke, Erziehungslehre, 232 a 349.
[2]) Neuer Nekrolog d. Deutschen von 1834; 707.

tu hladu a j. nutíc lidi ku zvýšené činnosti duševní i ostatních orgánů, kladouc tak základ k jejich dokonalejšímu a přiměřenějšímu rozvoji, spolu však ty, kteří požadavkům jejím dosti činiti nemohou, nemilosrdně odklizujíc. A tam, kde se pocity náležitě střídají podněcujíce k práci zdarem korunované dříve, než vyčerpány byly všecky síly člověka, tam ovšem stojí duševní síly jeho vysoko. Namáhání nepříjemnými pocity vyvolané a snad také pro malou přispůsobilost orgánů nepříjemnými náladami provázené, stane se později přispůsobením příjemné a zdrojem slasti. Vůbec možno říci, že, jsou-li funkce na podkladu dědičnosti a setrvačnosti pouze se zakládající zdrojem rozkoše, tedy funkce snahou po přispůsobení vyvolané jsou nutně zprvu spůsobeny a provázeny bolestí, kterážto trvá, až buď organismus zhyne, nebo se poměry změní, buď náležitým vývojem případných orgánů se příčina její odklidí. A tak vysvětliti poněkud lze i případ zde podaný. Nátlak ve výchově má místo své i oprávnění. To ovšem neplatí pro ony případy, kde překážka fysiologická je takového spůsobu, že zapuditi se nedá vůbec nebo aspoň často, nebo leda s nebezpečím zdraví duševního i tělesného. Avšak učiteli sluší býti opatrným, aby ukvapeně nesoudil na skutečnost takové překážky u žáka a aby dříve vyzkoušel možné prostředky. V případě kladném nezbývá zajisté než zmenšiti míru učiva, omeziti požadavky a zůstati co možná blízko duševnímu oboru, jehož se chovanec dodělal. Druhdy shledáváme v některém okresu větší pohyblivost a jasnost než v jiných, a tu dlužno náležitě okres ten pěstovati. Žák sice druhdy v něm nezakouší slastí, ale pochybuje se v něm aspoň s daleko menší nepříjemností než v ostatních. Vždy však musíme býti připraveni, že překážka u dětí takových zasáhne plnou tíhou i obor tento, zvláště po přepracování duševním, které při neopatrnosti při takových individuích (ovšem ve věku pozdějším) též snáze může nastati. Naději opačnou můžeme míti u individuí, která trpí jen dočasnou nějakou vadou systemů tělesných, na př. chudokrevností. Na znamenitou překážku fysiologickou můžeme souditi zajisté u neuropathiků. U nich hlavním symptomem psychických dějů je kvapnost, nestálost, snadná dráždivost, provázená celkem nesnadností některému duševnímu výkonu na delší dobu se odevzdati, jej propracovati. Také ovšem pochod žádání je rychlejší a kvapnější. Můžeme říci, že duše u takového jest v neustálém affektnostním rozčilení. Spůsobiti je dovedou i nepatrné impulsy. Dr. Koch a dle něho i Arno Fuchs (Die Unruhe, str. 52[1]) rozeznávají dvojí druh dráždivých: silné a slabé. První snadno se vznítí, druzí též, ale tito nevytrvají ve výkonu, kdežto oni vytrvají, zvláště ve špatném, sobeckém ano zločinném. Spisovatelé ti rozeznávají dráždivost fysickou (u dětí skrofulosních, různé perversity pudu po pohybu u individuí pathologických) a psychickou, kterouž zase lze pozorovati jednak v chodu představ vůbec, kde totiž každý n… , intensivní pozornost vzbuzující a appercepce vyžadující vjem spůsc…uje velkou nelibost; jednak na intellektu a citu, když snadno podı…ditelný tlum představ vybaví nespracovatelné množství příbuzných k…plexů a plynoucích z nich citů, přeplní jimi vědomí a ony pak po d… i dobu tam trvají houževnatě; jednak na vůli, čehož základem je b… sesílené nebo klamné sebevědomí, jež na se vše vztahuje, vším se cí…raženo, poníženo a neustupuje vzdorovitě nikomu a ničemu z cesty,

[1]) …no Fuchs: Die Unruhe; Gütersloh, Bertelsmann 1896.

ani názorům zřejmě dobrým a pravým. O vyhojení takové dráždivosti tělesné i duševní musí se snažiti hlavně medicina, ve druhé řadě jde profylaktické působení výchovy. U individuí psychopathických bude se výchova varovati přetížení látkou učebnou a bude pěstovati opatrně fantasii (Srov. Koch: Psychopathische Minderwertigkeiten, 171 a 282; Ravensburg 1891.)

Z toho, co pověděli jsme, plyne, že překážku fysiologickou v těchto případech považovati lze za energii ne toto genere rozdílnou od ostatních zjevů psychických, neboť se s nimi do rovnováhy může dostati, jimi může býti umenšena i zapuzena. Můžeme tedy překážku fysiologickou v případech příznivějších analogicky pojímati jako fysiologický útlak spánku. Když usínáme, představy mizejí, což jinak se může vyjádřiti, že jsou z vědomí překážkou fysiologickou zatlačeny. Když popud čivný nebo fysiologický nás ze spánku budí a obsahem vědomí (sám je vytvořiv) se stává, můžeme říci, že překážka jím na práh nebo pod práh vědomí zatlačena jest. Na práh nebo ke prahu spíše, pokud ještě nejsme vyspalí, pokud pochody assimilační náležitě se ještě nevykonaly; vjem stává se pak jen polovědomým nejsa s to, aby vybavil náležitých reprodukcí, i nastane ztemnění vědomí a sesílí se opět spánkový reflex v cévstvu. Pod práh bude zatlačena překážka, když vjem je příliš mocný, takže spůsobí affekt, anebo když již spánek vykonal svoji úlohu.

Tuto úzkou vztažnosť pochodů fysiologických a psychických potakává s velikým důrazem Beneke,[1]) dovoluje si však z ní vyvozovati důsledky o podstatě pochodů těch. Všecky tělesné pochody za jistých okolností mohou se státi vědomými (zažívání, jsou-li orgány onemocnělé, pohyby svalů po dlouhém namáhání, jednotlivé části těla při chorobných stavech); pochody tělesné k psychickým stojí v týchže poměrech jako psychické mezi sebou. Jsme-li rušeni v přemýšlení bolestí zubu nebo bolestí rány, má tento poruch týž charakter jako rušící představy nebo city. Bolesti ty jsouce částí vědomí zatlačují představy ostatní nebo naopak totéž trpí jako jiné psychické zjevy. Srovnáme-li rušivé vlivy, které u některých dětí se objevují, když strávili delší dobu v domově jsouce oddány stálým hrám, zábavám a vyražením, s oněmi vlivy, které bývají spůsobeny zrychleným vzrůstem některých dosud málo vyspělých orgánů, shledáváme, že jsou, co se výsledku týče, docela stejné. Také nenajdeme rozdílu podstatného, pozorujeme-li, kterak působí na duševní život nepokojný pud po pohybu plynoucí z jakési hyperaesthesie soustavy motorické a neklidná dráždivosť z náruživosti povstalá a v představách dosti vzdálených přece podněty nalézající. Tyto a podobné zkušenosti mají Beneka k tomu, že se vidí oprávněným oboje ty pochody (tělesné a duševní) do jedné stavěti řady a tyto za vyšší petence oněch považovati; zároveň má za to, že nelze táhnouti nějaké určité hranice mezi oběma. Že Beneke postupem živo[illegible] rech těch vidí stále větší vzájemné rozlišování, ustavičné ob[illegible] osamotňování, až konečně smrť táhne branici reální a oddělí [illegible] těla, to zajisté pro cíl náš nemá velikého významu a není tedy [illegible] abychom tento vývod rozebírali. Avšak proti tomu dlužno po[illegible] hlas, když stanoviv tři základní formy vzájemného působení tě[illegible] totiž formu přenášení či vyrovnání, formu vzájemného omezo[illegible]

[1]) Beneke, Erziehungslehre, 25 a n., 345.

vzájemně stejného naladění, myslí, že dlužno výkony psychické z mládí uskrovňovati a ne k nim nutiti, poněvadž při vyrovnávání stavů má část psychická postavení výhodnější a věčší sílu, kterouž si čerpá elementy k bytí svému potřebné z části tělesné věčší měrou, nežli to činí tato. Tyto paedagogické rady své vyvozuje z theorie o vývoji dítěte.[1]) Nejprve nelze na dítěti pozorovati nic než život vegetativní — jako u zvířat. Avšak kdežto u těchto je pochod vývoje velmi brzo ukončen, trvá u člověka velmi dlouho, a příčinu toho hledá Beneke právě v rozvoji činnosti psychické; ona zadržuje processy vegetativní a tyje z nich. Beneke vyvozuje z toho správně, že tedy třeba pečovati o tělo, aby se náležitě nakupily elementy pro duševní vývoj potřebné, ač nikterak takovým spůsobem, aby se tělo stalo příliš samostatným vůči části člověka psychické a aby se tak ujma učinila formě přenášení, avšak na druhé straně velký na to klade důraz, aby vychovatel nedopustil, by část psychická příliš na tělesné trávila. Má-li se tím vyrozuměti, že učitel nemá žáka k činnosti psychické nutiti, je v tom zajisté trochu ukvapenosti, zvláště tvrdí-li se, že nebezpečí to je u dětí mnohem věčší než u dospělých. Pravda ovšem, že u dětí jsou orgány ve stavu velmi pohyblivém a že irradiace popudů je náramná, avšak právě proto také reakce je mocná a nedopustí vyčerpání. Dokládati pak theorii tuto poukázáním na děti skrofulosní a rhachitické nic nepomáhá. Neboť zlo je u těchto fysiologicky založené. Ukazuje to neobyčejný vývin hlavy, předčasný rozvoj rozumu, při tom však chatrná tělesná konstrukce. Dětí takových zajisté nebude nikdo nutiti ku věčší ještě činnosti duševní, než samy vyvíjejí; brániti se jí však nedá, neboť pud psychický by se pak mohl vrhnouti na věci cíli výchovy málo příznivé. Pozdější úpadek duševní je neodvratný. Příčinou jeho není přepracování, nýbrž příčina jeho je vnitřní. Přepracování může se objeviti jen v mozku degenerací stiženém, a to u věku dospělejším.[2]) Degenerace u dětí může nastati jen nemocí nebo může býti založena dědičností. (srv. Dra Thomayera: O přetížení prací ve školách). Pochody tělesné se po jistou míru podříditi musí duševním, aby se tak tělo ke službě ducha nastrojilo. Nezáleží na tom, aby se tak stalo právě pro tento okamžik, nýbrž aby se tak dělo přibližně po celý život, pročež bude záhodno někdy volnější ponechati tělesným pochodům průběh a dopřáti jim nerušeného poklidu. Avšak ke stanovení potřeby té bylo by dle Beneke v každém jednotlivém případě zajisté velevítaným, kdyby najisto se stanoviti mohla míra volnosti, které se má dopřáti pochodům tělesným, rovněž jako stupeň, až po který můžeme pochod tělesný pochody psychickými omeziti. Přisvědčíme Benekovi, že to zajisté nemůžeme, dodáme však, že to dělá organismus sám mdlobou a jinými varovnými pocity. A tak jest proti Benekovi i příklad, který sám uvádí a o němž prve byla učiněna zmínka, příklad totiž ze života Dra Hoina. Tresty matčiny nic u něho nepořídily, nic však také nepokazilo nucení ...ševnímu věčšímu snažení. — Paedagogická zkušenosť ukazuje, že ...osť vychovatelova dovede zahnati povolnou překážku fysiologickou ... docílí dobrých výsledků. Proto se nazvati takové jednání ne...ným nemůže, nýbrž zakládá se na theorii a praksi.

...to 72.

...ný klinik Pařížský J. M. Charcot má za to, že dítě do 15 let přepjaté a ...ví duševnímu škodicí požadavky prostě odmítá; tudíž přepracování nastati ... (Naše Doba 1896, str. 671.)

V soudobé literatuře paedagogické v Němcích vládne heslo „psychická sotvastačnosť“ [1]) a přemýšlí se o přepracovanosti duševní a o tom, kterak jí lze předejíti. V Rusku Tolstoj chce usnadnění výchovy a výuky a staví se proti paedagogice německé. Nátlak se zavrhuje na celé čáře. Obávám se, aby všechno snažení to nezabloudilo a neztratilo s očí vznešeného pojmu výchovy a výuky z přírody vnější i vnitřní vzatého, jak jej vytvořili Komenský, Pestalozzi a Herbart. Pojem ten jest mnohem hlubší, vážnější a opravdovější.

Svépomoc ve školách.

Napsal *Paolo Lombroso.*[2])

Zájem, jaký „Revue des revue“ věnuje všem paedagogickým otázkám v pravdě moderním a živým a šíření prostředků vyučovacích, dodává mi odvahy, seznámiti její čtenářstvo s novou institucí, jež za krátký čas měla v Italii zdárné výsledky a zdá se býti vhodnou, aby byla zavedena se stejným prospěchem i v ostatních zemích. Chci mluviti o svépomoci ve školách.

První toho druhu v Italii založil muž vzácné skromnosti a veliké intelligence, Dr. Eudo Monti v Legnanu roku 1895, a jeho příkladu brzo následovala Pavie, Bologna, Portoferraio, Gallarate. Legnano jest malé město lombardské, poloprůmyslové, polovenkovské, as o 15.000 obyvatelích. Dr. Monti, jenž mnoho cestoval a mnoho viděl, byl hluboce dojat zbědovaným stavem vyučování v Italii. On velmi dobře viděl, že nevědomosť lidu souvisí tu se sociální bídou, která nedovolovala rozpočtu jen poněkud obtížného kapsám malých dělníků a hlavně rolníků. I návštěva zcela bezplatná zdála se nemožností věčšině dětí přinucených pracovati s rodiči, kteří jim ovšem nemohli poskytnouti žádného vyučování mimo případy nanejvýš nevyhnutelné. Pomocná společnosť odstranila tuto nesnáz.

Dr. Monti připadl na tu myšlenku jen náhodou. Maje co jednati s jistým továrníkem školských potřeb, v příčině nakoupení několika tisíc sešitů, shledal k svému překvapení, že kupní cena nestoupla ani na třetinu ceny drobného prodeje, a zkouška v té věci ho přesvědčila o tom, že když kupuje klassická díla přímo u nakladatelů — bez prostředníkův — že docílí úspory, která se mění mezi 25 ze 100 a 40 ze 100.

I vznikla v něm myšlenka založiti vzájemný spolek mezi . jehož cílem by bylo kupovati ve velkém a z první ruky papír, se všechny potřeby školské, tak aby je mohly děti dostati za pol. než by je dostaly v obchodech s drobným prodejem. A kromě ještě při této operaci pamatoval na reservní fond 10%, aby žáci

[1]) Psychische Minderwertigkeit — překládám dle prof. Dra J. Durdíka

[2]) Viz Revue des Revues seš. 18.

chudí nebo více potřební mohli býti nejen opatřeni potřebami školními, ale i šatstvem. V prvém běhu rozdal pomocný spolek školský

	80.000	sešitů,
	750	slabikářů,
	1.260	knih klassických;
čistý výtěžek činil	1.806	franků 15 cent.
Dále opatřeno bylo za	606	franků knih a sešitů chudým žákům
zdarma a bylo zcela ošaceno	150	dětí, jichž rodiče byli zbaveni prostředků výživy.

Druhý rok vzrostl značně počet žáků chudých, kteří dříve nemohli pro velký náklad vyučování se účastniti. Spolek měl takový úspěch, že nejenom mohl zaplatiti všechny potřeby, ale i zachoval si čistý výtěžek 1000 franků, za který zakoupen kus půdy, na níž mladým rolníkům měly býti předvedeny některé methody moderního zemědělství.

Další geniální myšlenka Dra Monti byla opatřovati škole síly učitelské. Italská vláda vymáhá, aby v každé obci vždy na 40 žáků byl jeden učitel. Z té příčiny obce, které buď nechtějí anebo nemohou vésti náklad na další síly učitelské, nestarají se o to, posýlají-li rodiny své děti do školy čili nic. Ale v Legnanu byl případ opačný: jakkoli se tam počet žáků zdvojnásobil, přece nebylo třeba platiti výpomocných sil učitelských, ježto Dr. Monti zřídil z žáků vyšších tříd dozorce na žáky tříd nižších, takže učitel pouze činí nový výklad; aby další práce se pak odbývala v pořádku, o to již dbají starší žáci sami.

* * *

Spolky pomocné, které Dr. Monti zarazil v Italii, existovaly vlastně již asi deset let ve Spojených Státech.

Sdružení „Fountain Creek“, stojící dnes na vrcholu svého rozkvětu, ukazuje ještě lépe než škola Legnanská, která vlastně teprve začíná, do jaké míry mohou míti úspěch tato vzájemná školská sdružení ve prospěch vyučování, a k jaké budoucnosti je tato myšlenka povolána.

Fountain Creek je malý kraj na západě Spojených Států. Kraj je velmi málo zalidněn. V roce 1881 neměl než jednu školu, navštěvovanou současně hochy a děvčaty. Žáci museli jezditi do školy vozem deset mil (16—17 kilometrů) a bráti s sebou potravy na celý den. T... neměla škola více než 50 žáků a postrádala veškerých potřeb.

... roku 1884 byla k řízení jejímu povolána miss Huntingtonová. ... vyložila rodičům dětí nutnost, aby při škole byla zřízena malá bu...ı, kde by děti dostaly jídlo, a uvázala se za minimum poskytovati ...m chleba, másla, čaje atd. Starší z chovanek pomáhaly jí při ...mi.

Pokus se podivuhodně zdařil. Děti byly u vytržení, poněvadž nemusily s sebou vlékati potraviny, a rodičům to rovněž bylo výhodnější. Miss Huntingtonová shledala v brzku, že nakupujíc vše ve velkém v San Francisku, docílí neobyčejných úspor. Za tyto úspory bylo umožněno nakoupiti různých potřeb školských a mimo to i zakoupiti blíže školy pozemek, na němž vystavěny chlévy a hospodářská stavení. Mléko a máslo dodávalo deset krav koupených z úspor.

Mimo to vedeny starší žačky k hospodářským pracím, dojení mléka, tlučení másla atd. a starší žáci k pěstování zelenin a trošky obilí, k čemuž generální departement zemědělský bezplatně dodával semenní materiál.

Příjmy této svépomocné školy — jejíž návštěva náhle stoupla na 180 žáků — tak rostly, že konečně měla ročních příjmů 5000 dollarů (25 000 franků). Těchto peněz použila ředitelka školy ku zřízení jídelny, prostorné kuchyně, k nakoupení hospodářského nářadí a náčiní a k zřízení dvou pracoven — jedné, v níž se učily žákyně šíti šaty, což na západě americkém je věc dosti nákladná, a druhé, v níž hoši pracovali v kovu a ve dřevě. A tak děvčata vyšedše ze školy jsou dovednými švadlenami a výbornými hospodyňkami a hoši znají pracovati s nářadím rolnickým a vyznají se v pracích polních.

Miss Huntingtonová však ještě šla dále ve výchově odborné. Někteří z členů školní rady byli dobrými řemeslníky, mechaniky, dělníky; ti pak dobrovolně podjali se učení svého odboru na Fountain Creekské škole. P. Potter, nadaný hodinář, naučil mladé žáky robiti hodiny ze dřeva, které šly dobře na odbyt. A tak žáci a žačky opravdu přispívali k zmnožení příjmů školních. Dnes Fountain Creek má nejlepší stroje, nejlepší pracovní nářadí, nejrozmanitější sbírku k studiu fysiky, chemie a meteorologie a dokonce i astronomický dalekohled.

Tato svépomocná škola disponuje dnes opravdu ročním příjmem 10 000 dollarů (50.000 franků), které dovolují, aby se školné snížilo věru na minimum, aby žáci a žačky nižších tříd, kteří dosud nemohou platiti, byli zdarma vydržováni, a aby se náležitě honorovaly práce těch, kteří po ukončení škol pracují dále v školních dílnách. A přidejme ještě, že miss Huntingtonová nemá žádné pomocnice v úřadu učitelském, že za pomoci starších žáků a žaček — as u věku 16 až 17 let — vyučuje 250 dětí, rozdělených na osm tříd, řídí práce v dílnách svého ústavu, účastní se zábav — které ve škole Fountain-Creekské nalézají vždy dosti místa mezi denní prací — a po práci ve škole, v dílnách, v chlévech a v zahradě arranžuje zpěvní i hudební koncerty v opravdovém hudebním saloně.

Tyto pokusy svépomocné školy, které měly tak znamen[illegible] mohou sloužiti za příklad. Ony ukazují sílu oné mocné p[illegible] se jmenuje *sdružení*. Jestli úsilí relativně minimální několika docílilo takových výsledků, co teprve mohlo by se očekávati od app[illegible] této myšlenky na velké měřítko? Šířiti vzdělání a lásku kně[illegible] věc výborná. Ale chudí rodiče ne vždy tomu rozumějí. Co může podnítiti jejich snahu, než činy Fountain-Creekské nebo Dra M[illegible]

Z té příčiny nebude asi bez prospěchu, když všude vnikne zpráva o existenci a činnosti těchto svépomocných škol a když každá obec uvede je v praxi.

Kancelář meziškolní výměny.

Velice zajímavou otázkou obírá se v Revue des Revues (seš. 15.) professor Tarbeského lycea P. Mieille týkající se výměny chovanců jednotlivých učilišť.

Myšlenka kanceláře výměn školních — praví autor — je jen dovršením a logickou důsledností mezinárodní školské korrespondence.

Nadobyčejný a neočekávaný úspěch, s jakým se potkala tato korrespondence (jak u mocného tisku, tak i u obecenstva a university), je očividným dementi proti všem těm, kteří — snad z dobré vůle — nepřestali a dosud nepřestávají křičeti do světa, že antipathie mezi temperamentem francouzským a studiem živých jazyků jest nenapravitelná.

Čilé hnutí, které přivedlo k mezinárodnímu korrespondování výkvět francouzské mládeže (pět až šest tisíc mužů a dam vyměňuje dnes měsíčně deset až dvanáct tisíc listů se stejným počtem zahraničních druhů), toto hnutí ukazuje při nejmenším, že se nikterak do té míry nevzpíráme studiu jazyků, jak bývalo o nás myšleno, a v každém případě zahraniční časopisy paedagogické (v nichž náš domnělý odpor proti studiu jazyků byl považován za dogma) jednomyslně uznaly důležitost tohoto hnutí a vzdaly za to zaslouženou chválu francouzské universitě.

Jest zbytečno znovu zkoumati výsledky docílené praxí mezinárodní školské korrespondence u našich učňů jazyků živých. Všichni, kdo ji řádně zkusili, dojista jednohlasně uznají znamenité výsledky: zastaralý návyk mizí nebo se alespoň umenšuje, zájem se probouzí, učení vytrženo z malátnosti neb zbaveno traditionelního slovíčkářství, úkol a překlad nejsou dány do klatby, nébrž jsou oživeny mladou a novou krví, poskytnutou listem; cvičení v konversaci stalo se dobrovolným a přirozeným a přestává utkvívati na nudných frasích z dob našeho mládí: „Bratr má otcův klobouk“ a p. A konečně živý jazyk přestává býti tou mumií, jakou byl učiněn dříve a ukazuje svobodně na volném vzduchu hru svých svalů a svou přirozenou chůzi.

Dnes, zdá se, přišel vhodný okamžik učiniti po této cestě ještě ku předu a dáti příležitost vyučování živých jazyků, aby dosáhlo též mu vykázaly potřeby moderní společnosti.

l obchodníka, jenž volá: „Náš zbožený stav má původ svůj ..., že nemáme francouzských obchodních cestujících pro cizinu“ — : loďaři a průmyslníku, kteří si stěžují, že nemají dosti pramenů "·tu svých výrobků, a které skoro denně vidíme propadati úpadku

zaviněnému anglickou a německou konkurrencí; od obecenstva, které volá: „příliš úředníků," až k vládě, která odpovídá: „příliš kandidátů" — není nikoho, kdo by neuznával nevyhnutelné potřeby vésti naši mládež k mezinárodnímu obchodu, k průmyslovému vývozu, k zužitkování našeho ohromného osadního statku, k utvoření velké Francie za mořem.

A právě na studiu živých jazyků se požaduje, aby vrátilo mládeži onu zálibu, kterou, jak se zdá, již ztratila; chuť k dobrodružstvím v cizině a k dalekým cestám. Máme již dosti mládeže vychované v latině a řečtině! Dejte nám mladé lidi s *gallskou* výchovou!

Snad mi nebude vyčítána domýšlivosť, řeknu-li, že učitelé živých jazyků ochotně poslechnou tohoto vyzvání a že u všech je nejlepší vůle vyhověti mu. Není ani jednoho mezi námi, jenž by se nechopil důrazné příležitosti, dáti vyklíčiti nebo zdokonaliti u svých žáků tomu, co zúmysla nazývám *osadním duchem*, to jest duchem podnikavosti. Z povolání — mám-li tak říci — věnujeme se propagandě tohoto ducha podnikavosti při vštěpování znalosti moderních jazyků svým žákům. Energicky vzpíráme se tomu, abychom byli pouhými grammatikáři nebo bonnami dětí, my chceme především býti *vychovateli*. A jako tací vzbuzujeme dychtivosť po neznámém, vedouce ji k užitečnému cíli; lépe než kdo jiný víme, že v každém dítěti se tají Robinson Crusoe.

My rádi béřeme si za heslo ona slova, která náš výborný kollega Lombard postavil v čelo „Cizince": „Znalosť ciziny jest počátkem moudrosti."

Je to ona znalosť ciziny, již bychom chtěli popularisovati ve Francii; neboť právě nedostatek této znalosti spůsobuje nám četné rány, pod nimiž trpíme a jimiž jsme k smrti týráni. Uvádím pouze dvě: krevnatosť byrokracie a nedokrevnosť iniciativného a podnikavého ducha.

Učiti se jazykům jest již prostředkem k poznání ciziny, ale prostředkem předběžným: jest cestou, ne cílem.

Cílem jest návštěva ciziny a pobyt v ní. Jak tedy máme říditi studium moderních jazyků, abychom dosáhli tohoto cíle? Naši protivníci mají lehkou hru, neboť nám vrhají ve tvář výtku nestatečnosti a zakrnělosti; vsázejí se s námi, že nemůžeme vykázati se ani nejmenším praktickým výsledkem svých pěti- až šestiletých snah. „Žák moderních jazyků," tak praví, „není schopen, aby absolvovav lyceum obrátil se do Anglie nebo do Německa, nebo napsati zcela jednoduchý účet nebo prosté obchodní psaní?" Na to odpovídáme: „A na kom je vina? Či neprotestujeme denně proti programu, který se nám ukládá, proti lictví, kterým se nám odměřují hodiny vyučovací, proti zkušeb řádu, který největší váhu klade právě na onu část čistě theoret- jež nám naše praktické vyučování živých jazyků jenom stěžuje?

Právě naopak, mělo by vzbuditi obdiv, že při takových ob- přece jsme dosáhli výsledků, ať už jsou považovány za malé či zn- Neboť tolik jest jisto, že přese vše překážky, s nimiž jest nám

vati (a v ty musíme pojati i nevraživosť a netajené pohrdání našich klassických kollegů) — výsledků jsme *dosáhli*.

Mezinárodní korrespondence dovoluje nám praktické srovnání našich žáků s žáky anglickými, německými, italskými a americkými. Má zkušenosť mi dovoluje tvrditi (jsem jist, že tvrzení mé nebude vyvráceno žádným z mých kollegů), že naši dobří žáci nejsou o nic níže, než dobří žáci ciziny. Naši žáci píší denně listy svým zahraničním druhům, které mohou zcela dobře býti srovnávány s listy, kterými jim cizí žáci odpovídají, a nestojí o nic níže v správnosti jak grammatické tak i slohové.

Tolik pouze, co se týče jazyka psaného; pokud se tkne jazyka mluveného, nemohl bych to do té míry tvrditi. Bylo by k víře nepodobno tvrditi, že jazyk mladých Francouzů je méně ohebný a mluvicí orgány méně dokonalé než mladých Anglo-Sasů. A přece je zjištěno, že na deset Anglo-Sasů, kteří mluví nebo alespoň lámou frančtinu, je sotva jeden Francouz, jenž mluví nebo láme angličinu nebo němčinu.

V čem vězí tato nesrovnalosť? Já v přední řadě vidím příčinu toho v strachu před směšností. I v našich třídách mezi spolužáky ovládá tento strach před směšností, tyranisuje naše žáky, ochromuje je a zbraňuje jim, aby se svobodně oddali práci zcela materielní, jakou jest výslovnosť cizího jazyka.

A pak ještě zkoušky, při kterých se nežádá nic více než grammatika a překlad! K čemu tedy namáhati se výslovností a snad ještě udělati se směšným? Diplom dostanou i bez toho, a diplom je přece věcí hlavní pro budoucí úředníky.

A přece by těmto bázlivcům před směšností a snaživcům po diplomu stačilo *úsilí zcela nepatrné*, aby se zcela vyrovnali svým druhům v cizině.

Vsázím se, že pouze *osmidenní* pobyt v cizině postačí dobrému žáku, aby se ostřílel a neztratil se ani v Londýně ani v Berlíně.

A k tomuto cíli, aby aspoň to minimální úsilí bylo vzbuzeno, navrhujeme *zřízení kanceláře mezinárodní školské výměny*. Plán náš je tento:

1. Výměnná kancelář bude míti účelem usnadniti co největšímu počtu mladých žáků pobyt v cizině, snažíc se zmírniti výdaje tohoto pobytu právě výměnou dětí jedné rodiny s dětmi jiné rodiny. Tak na př. jedna rodina francouzská vyměnila by si děti s jinou rodinou anglickou na stejnou dobu.

2. Hleděno bude k tomu, aby vyměňované děti měly pokud možno stejný věk, aby podmínky sociálního postavení a jmění rodiny pokud možno se vyrovnávaly.

3. Bude postaráno o to, aby mladý cizinec ve Francii a mladý Francouz v cizině mohl navštěvovati buď zdarma nebo za školné co nejnižší „lyceum“, „collège“ nebo „public school“ v městě, kde budou hostmi.

4. Úlohou výměnné kanceláře bude:

a) Přijímati dotazy rodičů, tříditi a rozdíleti je.

b) Zprostředkovati dorozumění jednotlivých rodin.

c) Organisovati ve spolku s vyučovacími orgány spůsob výchovy a učení vyměněných dětí.

d) Za taxu 10 fr. udíleti písemné pokyny rodičům a přijímati děti při příjezdu, nebo je vypravovati na cestu atd.

5. Sídlem kanceláře výměnné bude:

Pro Anglii: Redakce časopisu „Review of Reviews".

Pro Francii: Třeba ještě určiti.

Statečný redaktor „Review of Reviews" W. T. Stead je tímto projektem zcela zaujat a nazývá-li on ho praktickým, pak tuším možno tomu věřiti. Seriosní komise rozhodne, které nejdůležitější — asi 25 až 30 — Public Schools anglické měly by býti do podniku přibrány; nesmírný vliv a rozšířenosť listu „Review of Reviews" dodává nám naděje, že bitva bude jistě vyhrána.

Doufáme pak v stejný úspěch i ve Francii.

Už máme na své straně některé autority universitní, mimo jiné rektora Toulonského, p. Perrouda. A obecenstvo? To získáno jsouc již našim ideám čeká jen na popud mocného tisku a bude zcela naše, jako jím bylo, když se jednalo o mezinárodní korrespondenci. A dá Bůh, že se hnedle ukáže, že tvrzení, jako bychom měli antipathii a neschopnosť k učení se cizím, moderním řečem, jest pouhým utrháním anebo při nejmenším že už pozbylo své platnosti.

Rozšíření ještěrů.

Píše prof. Dr. J. Palacký.

Rozšíření ještěrů na zemi bylo dosud vědecky — co vím — jen předmětem krátkého článku Boulengerova v Ann. Mag. N. Hist. Oddíl dotyčný ve Wallace úplné sestárl, což teprv starší práce. Nepřirůstá nyní sice mnoho druhů, ale v některých krajích suchopárných, známých neb v Zadní Indii a Střední Jihoamerice mohlo by ledacos nového se vyskytnout, avšak poměrně k celku málo.

Můžeme je posoudit se stanoviska dvojího, totiž *chorolog*... fauny jednotlivých zemí a pak *soustavného*, rozšíření to rodin, částečné druhů — což oboje důležité. Pojednávám napřed ... jakožto zajímavějším.

Boulenger rozeznal jen dvě vlasti, novosvětovou (neogean) a starosvětskou. Novosvětská je dosti jednotvárná a bohatá. Má 11 rodin. Sever je (ofshoot) výběžek střední Ameriky, která je bohatší nežli jih. Má Tejidy, Xenosauridy, Anniellidy, Helodermatidy, Xanthusiidy výhradně — Iguanidy hlavně, Amfisbaenidy a Anguidy z věčší částky a a kosmopolitické Scincidy a Gekonidy a zástupce Eublefaridů. V starém světě je palearktická oblasť spisovatelů velice chudá, nejvíce podobná africké převahou Lacertid. Východní Asie více podobná již Indii. Zástupcové Anguidů i Amfisbaenidů poukazují na Ameriku v západě.

Ethiopická oblasť má 10 rodin — endemické Gerrhosauridy a Zonuridy s Madagaskarem, jenž má nejvíce chameleonů a výhradně Uroplatidy, ale ani Lacertidy, ani Varanidy neb Amfisbaenidy.

Indická (u Boulengera orientální) oblasť je chudá na rodiny (6), nemá rodiny endemické; nejzajímavější jsou agamy stromní v Malaisii a přecházejí pomalu v australskou 5 rodin) v end. Pygopodidy, Dibamidy s Malaisií (Nová Guinea), kde převaha Scincidů.

Nejlépe rozeznán v starém světě jen východ a západ, s čímž souhlasíme. Ostatně ať soudí čtenář sám z látky zde nahromaděné.

Pro geologickou historii příliš málo látky, obmezuje se hlavně na Evropu atd.

Díl chorologický.

1. Evropa tu nejchudší, jak obyčejně, má sotva 40 druhů (35 jistých a několik víc dle východních hranic v stepi nejistých druhů). Převaha tu Lacertidů — na Afriku upamatující, kteří jdou až na severní konec (Nordcap) a do Loparů (16 neb více dle náhledu spisovatelů) a jsou — se slepejšem (Anguis fragilis) ti jediní ještérové severně od Alp (po 3—4). Slepejš je příbuzenství amerického (jako Spelerpes, Hyla, Coronella). Středomoří má pak věčší bohatství a zejmena Geckonidy (4), Agamidy (vých. 4—6), 2 Amfisbaenidy, (6) Scincidy a Chameleon (vulgaris jen v Andalusii), formy to nejvíce orientální, jen Pseudopus (Ofisaurus) apus z Anguid je americký tvor, jako ty Amfisbaenidy, které však též jsou africké. Jihovýchodním pouštěm náležejí Agamidy (4—6) a částka Lacertidů (Ofiops, Eremias).

Zvláštností je Ablefarus pannonicus (z rodu tropického — Australie (9), Afrika (4), Asie (6), Ameriky (2), ba až ze Sandwichských ostrovů a ostrova Vánočního (1 e), který od Blatenského (Balatonského) jezera v Uhřich jde Balkánským poloostrovem (Navarin na př.) do Maloasie, Rhodusu, Cyprusu, Syrie (Beyrut — Haifa (Tristram) do Persie — ne [illegible]gy).

[illegible]dobně zajímavou tropickou remanencí je Phyllodactylus euro[illegible] malých ostrovech Tyrrhenského moře (Tinello, Gianutri, Pia[illegible], Simonelli), dříve i Sardinie (Gené, Schreiber, Bedriaga i Cyko). Rod Ph. (21 druhů) má 12 druhů v Americe (až Galopagy a [illegible] 5 v Madagaskaru, 1 (e) na Comorech, 2 v Africe jižní, 1e [illegible]tře, 4 v Australii, 1e na N. Hebridech; schází však Asii a se-

verní Africe. Boulenger a Lataste měli 1 ex. Phyll. europeus na ostrově Galitě. Bedraga zmiňuje se o něm na Korsice, Giglioli na monte Argentario a na ostrově Elba.

Počet endemických druhů proto velmi malý — kromě zmíněného Phyllodactylus eur. jen Lacerta peloponnensiaco (Řecko, Creta), oxycefala (Dalmacie, ostr. Kurzola Krač.) — jediný rod Algiroides (Notofolis) s 3 druhy středomořskými: Psammodromus hispanicus, Chalcides bedriagae, lineatus (západní středomoří) — tedy 1 rod a 9 druhů, z nichž náležejí vých. středomoří 4 (Algiroides nigropunctata, moreotica), západní 5 (Al. fitzingeri).

Bohatství dříve bylo věčší. Kromě vymřelých dolichosauridů (Křída, Zittel 4 rody Anglie, Dolichosaurus i Komén), Acteosaurus, Adriosaurus, Mesoleptes — byla tu Agama (galliae v Quercy), Iguana europea tamtéž, kde i Diploglossus a Plestiodon (cadurcanum Filhol), Pseudopus frasi v Steinheimu 2 Anguis v Sansanu (bibronianus a laurillardi), Placosaurus v eocénu jižní Francie, Varanus (Hydrosaurus). lesinensis v křídě dalmatské, Paleovaranus (Placosaurus margariticeps) cayluxi v Quercy, 2 Scincidy v miocénu Limagneském (Dracaenosaurus, Sauromorus Pomel), 4 Lacerty, 2 (Meyerové) v hnědouhlí (rottensis, pulla) a 2 v Quercy (mucronata i lamandini Filhol). Kromě toho je řada nejistých: od Macellodonu v juře Anglie (Purbeck), Coniosaurus, Patricosaurus atd.

Škoda, že se ještěrka v jantaru byvší ztratila (Kircher —? Cnemidoforus). Nejvěčší bohatství arci měly Rhychocefalidé — teď jen v Hatteria Novoseelandské zachovalé — od permu (Paleohatteria longicaudata Credner Drážďany), Proterosaurus (linki — Durinky) Afelosaurus (perm — Lodève), Haptodus (Autun) přes Telerpeton elginense (trias škotská), Hyperodapedon (tamtéž, ale i v Indii!), Rhynchosaurus, Pleurosaurus, Homeosaurus, Safeosaurus a j. — do Simaedosaurus, Neustosaurus — což náleží geologii — nikoli zeměpisu, jako vymřelé Mosasauridy, Theromorfidy, Orthopoda atd.

Uvážíme jen, že pro theorii původní jednoty zvířeny lze tu najít dosti dokladů — až naprosté jednoty snad ještě neznáme (Dicynodonti na Mysu Dobré Naděje, v Indii (Pauchet) a v Triasu škotském (Elgin), [illegible] v Uralu a na Mysu Dobré Naděje, Naosaurus v Texasu a v [illegible] v Anglii, U. S., Novém Seelandsku, Iguana europea v [illegible] Anglie atd. Poslední doby podobnější našim — tak na př. [illegible] Pseudopus moguntiacus, i Anguis fragilis fossilní v [illegible] v Nassavsku, Propseudopus frasii u Steinheimu [illegible].

[illegible] Anguis fragilis (Lopary, Švédsko) do [illegible] Lacerta vivipara (do Lopar, Finska, Petrohra[illegible] Nordcap (Collett) 71° severní šířk[illegible] Švédska a Finska, zde jediný ještěr — v Anglii [illegible] která jako vivipara v jihu spíše [illegible] v Německu L. viridis (Podunají, Čechy) a [illegible] Tyrol) — ostatní ještěři [illegible] do středních Španěl (Bosca). [illegible]

má Lac. viridis, agilis, vivipara a slepejše (Tačanovský), Finsko u Mely slepejše a Lac. vivipara i stirpium (= agilis v.); — tytéž má Balticko dle Löwise.

A sice má Středomoří kromě zmíněného Phyllodactylus europeus ještě 3 Geckony: Gymnodactylus Kotschii (gekoides auct. — do Gorey) v jižní Italii a Řecku (Scyros), Hemidactylus verruculatus (turcicus auct.) Španěly (jih, Baleary), Francie, Dalmacie, Italie, Řecko (hojně — Betta) a Tarentola mauritanica (též rozšíření, ale i Španěly — obě první i v severní Africe a západní Asii (středomořím) rozšířené, Hem. turcicus až do Kuračí (Sind.) — třetí jen v sev. Africe (Bedriaga má ho i v Cyprus) — ne Boulenger — jenž ho nemá ani v Řecku, kde ho i Schreiber jmenuje — Betta ale v Cycladech, Bosca i Catalonie a ze země Basků do Andalusie, Giglioli z Italie (?).

Alsofylax pipiens uvádí Pallas od h. Bogdo. Agamidé jsou jen ve východním koutě, Phrynocefalus v jižní Rusi u řeky Volga i Terek auritus, jako helioscopus v Astrachanu, mystaceus a caudivolvulus u řeky Volga v stepi, první až u Uralu a pod Kavkazem. Agama sanguinolenta je tamtéž u řeky Terek (Pallas), stellio v Řecku (ostrov Delos, Paros, Melos, Cefalonie), Kreta (Betta) až pod Kavkazem, konečně Uromastix spinipes v Kretě, na Santorinu, Melosu. Jsou to poušťévní tvary a proto řidčí ve vlhčím — západě.

Největší počet vždy Lacertid. Vždyť Řecko má ještě Lac. viridis a muralis (jako Španěly) (ne agilis a vivipara). Zmínili jsme se již o endemických 2 Lacertách oxycefala Italie (Giglioli), Dalmacie, Španělsko (Bosca) i peloponnesiaca (Řecko). Dále jsou v středomoří L. taurica Pall. Rus, Italie (Giglioli) i Řecko (co muralis Exped. Morèe), muralis (Italie, Řecko, Španěly), ocellata (žáp. Italie, Francie, Španěly a sev. Afrika). Betta má v Řecku 6 Lacertid, Bosca Lac. Schreibersi v Asturii. Rod endemický Algiroides (Notofolis), má N. fitzingeri v Sardinii a Korsice (nejmenší ještěr 5″), Moreoticus v Řecku a nigropunctatus z Gorice přes Istrii, Rjeku, Dalmacii do Korfu. Z rodu Acanthodactylus má Boulenger v Evropě jediný druh A. vulgaris, ale Schreiber 3: lineomaculatus (u Boul. = var. pr.) a savignyi (v Krymu — ne Boul.) v západní Francii, Španělích a severní Africe. Rovněž náležejí západu oba druhy rodu Psammodromus, endemický hispanicus (ale u Giglioli i v Sardinii) a algirus (Francie, Španěly, Cyclady [Ehrhard], sev. Afrika). Bosca má Ps. cinereus Bpte. z Albufery.

Východu náležejí naproti tomu Ofiops elegans (Carhrad, Kavkaz a záp. Asie) a Eremias arguta (= variabilis v Podolí, Oděse, Krymu, Orenburku (záp. Asie) a velox jižní Rus u Volhy, západní Asie. Druhý anguid (šeltopusik r., Pseudopus, Ofisaurus) apus jde z Istrie do Řecka i [illegible] (záp. Asie).

[illegible] dinou Amfisbaenidu (cinerea auct.) rozdělil Boulenger na dvé ([illegible] Španělsko, Portugal, Marokko) a Strauchi (Carhrad, záp. Asie).

[illegible]cincidů má středomoří 6.

[illegible]nínili jsme se o Ablefarus pannonicus. Východu rovněž náleží [illegible]us punctatissimus (Ofiomorus miliaris Pallas) Řecko (Morea Mus. [illegible]). Rus. Avšak ze 4 druhů rodu Chalcides náležejí západu Chalc.

bedriagae Bosca (Španělsko stř.), lineatus (Nizza, Portugalsko), tridactylus (v Italii a sev. Africe) a ocellatus (Gongylus) jde ze Španěl (Bosca), Sardinie, Sicilie přes Maltu do Řecka — Attika, Poros, Etolie — sev. Afriky a západní Asie. Schreiber má ho z Alpujar, Bosca z Estremadury, Grenady, Castilie.

Chameleon (vulgaris) je obmezen na Andalusii (Boulenger i Schreiber). Bosca jen jih (Malaga), Betta cituje jej z Peloponnesu, Giglioli od Nizzy, ale v Sicilii asi vymizel.[1])

Afrika tu bohatá (nyní přes 400 druhů, 347 Boulenger Cat.), ač méně původní, má neméně než 10 rodin. Madagaskar je krajinou jaksi zvláštní — má endemickou rodinu Uroplatidů (4) a iguány (5), ale ani Agamidy, ani Amfisbaeny, ani Varanidy, avšak na př. rod Chalcides (Seps) má jich 10 druhů, 6 středomoří, 1 Mys D. Nad. Nejvíce absolutně v Africe je Scincidů 116 — relativně Chameleonů 57, nejvíc v Madagaskaru a Anelytropidé (všecky mimo 1); end. jsou Zonuridé (15) a Gerrhosauridé (16), pak je 94 Geckonidů, 50 Lacertidů i Agamidů, 25 Amfisbaenidů, 5 Varanidů, 1 Eublefarid, 1 Anguid (Ofisaurus Köllikeri), ke kterým číslům ještě stále přibývá, tak má Bocage z Angoly 4 nové (v. t. 2 Hemidactylus benguelensis a bayonii a 2 Mabuia petersii i binatus, Boulenger 7 v Madagaskaru (v. d.) 1 v Šoe, Tornier 3 : 2 Hemidactylus, 1 Pachydactylus v. d., Matschie 5 nových druhů z Usambary atd.

V celku je Afrika mimo středomoří dosti jednotná — stačí uvésti čísla Bocageova v díle o Angole — z ještěrů Angolaských (57) je 13 v záp. Africe, 19 na Kongu, 29 na Mysu Dob. Naděje, 14 ve východní Africe — end. 13.

Jednotlivé počty neveliké — Boulenger a Lataste mají v Berbersku 41, Strauch 38 (z nichž 15 v Evropě), Tristram v Sahaře 9, Quiroga 4, coll. v Togo 16. Blanford v Habeši 13, coll. Ragazzi (Šoa) 24, coll. v Zavalsku (v Smithfieldu) 5 — coll. Barboza du Bocage z Angoly 57, vých. německá Afrika 71, Peters v Mozambiku, Duméril v záp. A. 43, Smith na Mysu 20, Böttger na Madagaskaru 84 (70 e) — coll. Storms z Tanganíky 6 — S. Thomé ostr. u Barbozy 5, Angrapequena a Böttgera 4, coll. Buchholtz (Guinea — Peters) 18, coll. Maltzan v Senegambii 9, coll. Hildebrandt z Madagaskaru 12, Kanáry 4 (Böttger) Vaillant ze Somalska (coll. Révoil) 17, Sokotra 11, coll. Riebeck 10, Mocquard fr. Kongo 4, Mechov 5, Matschie z Usambary 8, coll. Filippi I ze Somalska 13, coll. Kingsley na ř. Ogové 5. I menší ostrovy jsou bohaté.

Tak mají *Sejchely* u Petersa (coll. Möbius) 9 nyní 12 druhů: Chameleon Tigris (= seyschellensis Kuhl), Platydactylus cepedanus (Phe... mad. auct.) i Mauritius, Aeluronyx seysch. end. ex Boulenger, 3 F... dactylus maculatus (ind.), frenatus (Mauritius), peronii (= Gehyra ...culata), Diplodactylus inexspectatus (Steineger), Gongylus (Sceloto...

[1]) Dalmacie 9 Kolumbatovič, Italie 16 Betta, Španěly 20 Bosca, Galicie ... Seoane, Böttger Prevesa 4, Corfu 4, Řecko Betta, Raulin z Krety jen ... muralis a Hemidactylus turcicus, Bosna 6 Möllendorff.

jeri (Mauritius, Round.) Mabuja (Euprepes) cyanogaster (seychellensis DB.), Wrigthii end. (Boul), Ablefarus boutoni (Maurit) a Leiolopisma bellii.

Komory mají víc 14 Mabaja (Euprepes) comor. (nyní i v Mozambiku), maculilabris, Geckolepis Humbloti e, Gongylus teres (Vaillant ex coll. Humblot), Ablefarus boutoni, Sepsina jouannae (end.), Scapteira Knoxii, Platydactylus Sti Johan. (e), Hemidactylus mabuja, frenatus. peronis, Phelsuma laticauda (cepedianum Vaillant), Chameleo cefalolepis, polleni.

Rodriques má Gehyra mutilata i end. Phelsuma newtonii a měl vymřelého Gecko newtonii.

Nedostatečné zprávy naše o *Mauritiu* a *Bourbonu* (Wallace 11 druhů, 4 Chameleo), t. první má Platydactylus cepedianus, Hemidactylus frenatus, peronii (Wallace), Scelotes bojeri, Ablefarus boutoni, Lygosoma telfairi (Round), Chameleo verrucosus, pardalis, parsonsii, v Bourbonu Phelsuma güntheri, Chameleo pardalis, verrucosus, Phelsuma cepedianum.

Gloriosa má 5 (ex Stejneger) — Ablefarus gloriosae, Zonosaurus madag. a Hemidactylus mabuja, Phelsuma abboti, Ablefarus poecilopleurus.

Proti obyčeji bohaté jsou i malé ostrůvky západu — tak má i *Ascension* ještěry Mabuja trivittata, Pachydactylus ocellatus, *Helena* Hemidactylus frenatus, *F. Po* Lygosoma fernandi, Hemidactylus brooki, fasciatus, *S. Thomé* (5) Hemidactylus greffii a Lygodactylus th. (gutturalis), ba si sic chudé *Kapverdy* 8: end. rod Macroscincus coctei, Mabuja fogoensis e, delalandii e, vaillantii e, perrotettii, stangeri (západní Afrika), Tarentola delalandii, gigas (e), *Kanáry* Lacerta galloti (i Madeira), dugesii (též), atlantica (též), Simonyi Steindachner (e Hierro), Tarentola delalandii (též), Chalcides mionecton. — Lygosoma africanum je na ostrovech Rollas a Principe (Guinea), Telfairii na Round isl. u Mauritia. I ostrůvky jako Bissao (Lygodactylus e gutturalis) a Gorea (Tarentola senegalensis a ještě Gymnodactylus kočii) mají své ještěry.

Sever má u Lataste (nejvíc u Sahara) Boulengera: Stenodactylus guttatus, tripolitanus (i Gafsa), Gymnodactylus mauritanicus, Trachyblefarus (e 1 ex. Mogador), Phyllodactylus europeus 1 ex. Galita, Ptyodactylus lobatus, Hemidactylus turcicus, Tarentola neglecta e i mauritanica, Agama inermis, Tournevillei (e Uargla), bibronii — Uromastix acanthinurus, Ofisaurus Köllikeri (e 2 z Mogadoru), Varanus griseus, Blanus cinereus, Trogonofis Wiegmanni, 3 Lacerty (ocellata), muralis, perspicillata e Oran, 3 Psammodromus (blanci e Algir), microdactylus e M okko. algirus), 4 Acanthodactylus (vulgaris, boskianus, scutellatus, par-), Eremias guttulata, Mabuje 3: vittata, schneideri, algeriensis x. e), 2 Scincus (officinalis a fasciatus), 6 Chalcides (ocellatus, li- us, tridactylon, mionecton, mauritanicus a sepoides) i Chameleon. tram má v Sahaře sev. jen jistých 18 (novou Zootoca deserti Gth., . 1859) a (11?) — Monitor (Varanus) niloticus, Uromastix spinipes, ma colonorum, Seps tridactylus a j. V západní Sahaře nabral Qui- : Tarentola delalandii (Kanary, Madeira, Guinea), Chalcides ocel- iridanus a Lacerta galloti (oba Kanary).

V poušti Libycké záp. od Egypta našel Rohlfs 7 druhů: Stenodactylus guttatus, Agama sinaita, 2 Acanthodactylus (Dachel), Monitor griseus, Scincus officinalis a Gongylus ocellatus (Chargé).

Egypt již má méně mírných forem (Lacertid) a je tropičtější; má zejmena (31): Stenodactylus guttatus (= Trapelus savignyi), wilkinsonii *e*, petersii (= steudneri Peters) *e*, Gymnodactylus scaber (orient.), kočii (středomoří), Ptyodactylus lobatus (= Gecko hasselquisti), Hemidactylus turcicus, Tarentola mauritanica (Alexandrie), annularis (Gecko Savignyi), Agama mutabilis (*e*). spinosa, isolepis, latastii (*e*), leucostigma (i Arabie), pallida (též), stellio, Uromastix spinipes (oba středomoské), Varanus griseus, niloticus. Lacertidy Acanthodactylus boskianus (Vettore Pisani coll.), savignyi Aud., syriacus sev., Eremias rubropunctata, Mabuja vittata, quinquetaeniata Eumeces schneideri, Scincus officinalis, Chalcides ocellatus, sepoides, Chameleo vulgaris, basiliscus.

S *Habešem* začíná rozhodně tropická fauna, která se pak více mnoho neliší (ale ani od Arabie v. t) — (38) Gymnodactylus scaber (steudneri v Senáru snad v záp.), Pristurus flavipunctatus (Keren, Sudan, Arabie, Somalsko), percristatus (Ragazzi), Hemidactylus mabuja, coctei, Ptyodactylus lobatus (Nubie. Arabie), Tarentola annularis, Agama (hartmanni z Dongoly snad v severozáp.), spinosa, doriae (Keren), atricollis (Šoa i Delagoa), occipitalis, colonorum (Blanford), cyanogaster (Arabie), annectans *e* — pak Varanus ocellatus niloticus, Eremias brenneri, Latastia longicaudata i Keren. Adal), Lacerta sambara, sturti *e* (Blanford), boscae *e*, spinalis *e*, Acanthodactylus boskianus, Eremias brenneri (Assab), mucronatus *e*, guttulatus, martini Blg. Obok (Ragazzi). Mabuja brevicollis, septemtaeniata, perotetti (Blanford), quinquetaeniata, isselii (Keren, jez Ašangi), megalura, striata, Scincus hemprichi, Chalcides ocellatus, Chameleo basiliscus (? calyptratus Nil), affinis (*e* gracilis (Ankobar (levigatus Blanford) Coll. Donaldson Smith (jižněji) má 24 druhů: Stenodactylus guttata od jez. Rudolfova, jako Hemidactylus isolepis, Pristurus crucifer. Tarentola ephippiata, 6 Agam (nové smithii), lionota (jez. Rudolf), Varanus ocellatus, Latastia longicauda (jez. Stefanie), 2 Eremias, 5 Mabuja, Lygosoma sundevalli, Ablefarus wahlbergii, Chalcides ocellatus a 2 Chameleo (gracilis a bitaeniatus).

Somalsko zdá se dosti bohaté a původní, neb skoro každá sbírka (na př. Ragazzi Filippi) přináší ještě něco nového — ale není ještě zcela známé, tak máme na př. Latastia hardeggeri Heind. novou.

Známe 25: Pristiurus flavipunctatus, crucifer, Filippii nový asi, Hemidactylus mabuja, jubensis *e* Blg., Tarentola *c* ephippiata, Holodactylus africanus, Agama Filippii *e*, colonorum, rüppellii, Aporomeles princeps (ze Zanzibaru), batilliferus *e*, Nucras longicaudata (Habeš), Ac. dactylus savignyi, scutellatus, pardalis, Eremias brenneri, sextae nová erythrosticta Blg., Chalcides mucronata, ocellatus, Mabuja striata, hildebrandti, Lygosoma modestum. K jihu přibývá — Peters z Bravy mon. *e*. Agamodon anguliceps, Latastia carinata, hildebrandtii, Lygosoma leviceps, u Vitu Lygodactylus picturatus, u Euprepes planifrons, megalura, u Mombasy Ramfoleo Kersteni Platyfolis fasciata atd.

U Lamu je Agama atricollis, Eremias sextaeniata etc. Stejneger má (coll. Abott) od ř. Tany Eremias sextaeniata, hähneli, Mabuja chanleri. Coll. Teleki měla 25 druhů, 3 nové: Chameleo hähnneli, tavetensis, leikipiensis, sic: Ablefarus wahlbergi a Lygosoma sundevalli.

Sokotra má 11: (ex coll. Riebeck et Balfour) Pristiurus rupestris, insignis *e*, Phyllodactylus (Diplodactylus) riebecki *e*, Hemidactylus homeolepis, Pachycalamus (Amfisb.) brevis (*me*), Uromastix ocellatus, Eremias guttulata. balfouri (Peters) *e*, Euprepes socotranus *e*, Chameleo monachus (Madag.), calyptratus.

Východní německá Afrika má 71 (u Torniera). Z Geckonidů Gonatodes africana, 4 Hemidactylus: nové bocagei, squamulata, 4 Lygodactylus, Pachydactylus boulengeri a Platyfolis fasciata. Agam je 7 a Aporoscelis princeps; Zonuridů 3 (1—2 Zonurus a Chamaesaura tenuior), 3 Varany (niloticus moc), 6 Lacertid (Nucras tesselata, Latastia longicaudata, Ichnotropis squamulosa, Eremias Spekii a lugubris a Holaspis Güntheri), 3 Gerrhosaurus — 18 Scincid, 10 Mabuja, 4 Lygosoma, 2 Ablefarus, Sepsina tetradactyla i Melanotropis afer, z Anelytropidů Feylina currori a 18 Chameleonů. O endemičnosti nelze se pronésti, dokud vnitřní Afrika nebude lépe známá.

Od jezera *Nyassa* přinesl White 14 druhů — nové Lygosoma johnstoni, sic Chameleo dilepis, 3 Mabuje, Ablefarus currori, Varanus niloticus, Gerrhosaurus squamulatus, Zonyrus cordylus, Agama armata, Hemidactylus mabuja, Nucras teeselata, Ichnotropis squamulata i Lygodactylus angularis.

Západní Afrika není ještě s důstatek prozkoumána, totiž vnitřek a čísla asi prozatímní. — Gray jí dával jen 39 — teď asi 66. Máme 15 Geckonidů. Gymnodactylus kočii (Gorea), Hemidactylus 6 *e* (muriceus), echinus, fasciatus (i. FPo), bocagii, brookii (i Kapverdy, FPo) stellatus, guineensis a greffii na ost. S. Thomé, Lygodactylus thomensis (*e* ost. Stjm) a gutturalis (i Bissao), Tarentola senegalensis, ephippiata (Sgl.). Pachydactylus tristis (Liberia), ocellatus (Benguela). Z Eublefaridů tu Psilodactylus caudicarinatus, z Agamidů Agama boulengeri (Sgl.), colonorum (Sgl. — Benguela i var. congica). Ze Zonurid je až u ř. Limpopo Zonurus guttatus *e*, z Varanidů V. exanthematicus (Sgl.), niloticus (Sgl., FPo, Zambesi, Kamerun, Cuanza). Z Amfisbaenid pak Amfisbaena mülleri (Guinea), tatéž leucura DB, Monopeltis güntheri, galeata, dumerili Gabún, kappenfelsi, jugularis, magnipartita Gabún, Lacerta echinata *e* (Gabún), Eremias nitida, guineensis (*e*), až v Benguele Scapteira serripes v Mossamedes, reticulata a monotyp *e*) Holaspis güntheri (Guinea, Kongo); Gerrhosaurus nigrolineatus až v Benguele ɔ Cordylosaurus trivittatus. — Ze Scincid Mabuja (aureogularis), ɔgeri (i Kapverdy), maculilabris raddonii, perrotetti (Guinea, Sgl.), uja, bensonii (Guinea), ivensis (Benguela *e*), quinquetaeniata (Sgl.), gii (*e* Angola), Scincus albofasciatus, Lygosoma africanum jen FPo, ɾiceps (Guinea), reichenowii (Kamerún), Chalcides sfenopsiformis, oides (Sgl.), Sepsina Copii (Benguela), angolensis, bayonii (Angola, ngo). Pak tu Feylinia curroni (Gabún, Angola) a Chameleo sene-ʼnsis (Sgl., Gabún), gracilis (Guinea, Angola), parvilobus (Camerun, · i Natal), dilepis (Gabún — Zanzibar), namaquensis (Angola),

owenii (Kamerun, Gabún, FPo), montium Kamerun, cristatus (Guinea Gabún, FPo, Kamerun) a Ramfoleon spectrum (Kamerun). Je rozdíl mezi severem a jihem — Senegal má u Dumérila: Chameleo senegalenus, dilepis, Chalcides sfenopsiformis (Anisoferma), Euprepes perrotettii, Sfenops capistratus (M. sepoides), Scincus officinalis, Acanthodactylus scutellatus (savignyi), Agama colonorum, Varanus niloticus, ocellatus, Stenodactylus caudicinctus, Hemidactylus verruculatus, Platydactylus Lalandii.

Sbírka z kraje Togo měla jen 15 druhů (e Mabuja Büttneri). Sbírka z Majumby má jen 6 (i sbírky od Konga nebohaté), Vaillant z Assinie 8, nové 3 (Lacerta hirticauda, Euprepes chaperi, Cofoscincus simulans), coll. Storms od již. Tanganíka 6.

Liberia u Büttikofera sloužiž za příklad středu t. Guiney. Má jen následující: Hemidactylus mabuja, fasciatus Gray, Lygodactylus (?) gutturalis, Agama colonorum, Varanus niloticus, Amfisbaena liberiensis B., Lacerta echinata Gray, Mabuja maculilabris Gray, radonni, bensoni Pet., Lygosoma fernandi a Chameleon senegalensis Cuv.

Angola má u Bocage 57 druhů: 5 Hemidactylus (2 e), Lygodactylus cap., 2 Pachydactylus, Rhoptropus afer. 4 Agamy, Zonurus cordylus, Chamaesaura macrolepis, 2 Varany, 2 Monopeltis (anchietae), z Lacertid Nucras tesselata, Ichnotropis cap., 2 Eremias, Scapteira reticulata, Pachyrhynchus anchietae (Aporosaura), 4 Gerrhosaury, 13 Mabuja (3 *e*, 4 Boul.), 3 Lygosoma (e anchietae), 2 Ablefarus, 3 Sepsina, Typhlacontias punctatissimus, Feylinia currori a 5 Chameleonů (e anchietae). Rozdíl tu mezi severem tropickým a jihem poustevním.

Vnitřní Afrika je příliš málo známá, neb sbírky ještěrů dají se špatně transportovat. Máme udání jen o 24: Gymnodactylus steudneri (Senár), Pristiurus flavipunctatus (Keren, Sudan). Ptyodactylus lobatus (Nubie). Hemidactylus mabuja (Širé — Delagoa), Pachydactylus oshaughnesii Nyassa, Agama hartmanni e Dongola, colonorum (Ukamba), atricollis, planiceps (Tanganíka), Doriae e Keren, Varanus albigularis (Njassa), ocellatus (Kordofan), niloticus Tanganíka, Monopeltis sfenorhynchus (Širé), güntheri e Congo, dod. boulengeri (Stanleypool); Nucras tessellata (Njassa), Latastia longicaudata (Keren), Eremias pardalis (Senár, Basilej. M.). Spekii (Uniamwezi), Gerrhosaurus validus (Senár, Cap.). Mabuja isselii (Keren), varia (Tanganíka), Ablefarus wahlbergii (Njassa). Scincus fasciatus (Chartum), Chameleo calyptratus (Ponilí), senegalensis (Sudan), bitaeniatus (Masaisko), jaksoni (Uganda), taitensis (Kilimandžaro), melleri (jihovýchod), dilepis, gracilis (Tanganíka). — Směs to z rozličných končin prozatímní, z nichž nelze nic uzavírat.

Mozambiksko mělo dřív, hlavně Petersem (28), a má teď ..., jež Boulenger dílem jináče ustanovil, než Peters, totiž: z Gecko Hemidactylus mabuja (= platycefalus Pet.), Lygodactylus (Hemidac. Pet.) capensis, Pachydactylus capensis, punctatus end., z Agamid mosambica, armata, Platysaurus guttatus, torquatus (capensis Pet. pak Varanus albigularis, niloticus, Monopeltis capensis, Amfisb. violacea, Nucras tesselata, Ichnotropis capensis (macrolepidota), La. delalandi, Gerrhosaurus flavigularis, robustus, major, Mabuja

(= olivieri), striata (= Euprepes punctatissimus), depressa, margaritifera a quinquelineata. lacertiformis, Scelotes arenicola *e*, Acontias plumbeus *e*, Ablefarus peronii, wahlbergii, Typhlosaurus aurantiacus, Chameleo dilepis.

Zanzibar a okolí měly u Petersa (exped. Decken 37) hlavně tytéž, u Boulengera však jen 18: Hemidactylus mabuja (Zambezi, Širé), Lygodactylus picturatus, Agama mosambica (Zambezi), Kirkii end., Aporoscelis princeps, Varanus nilotivus, Monopeltis sfenorhynchus, Eremias brenneri. lugubris, Nucras tesselata, Ichnotropis squamulosa, Gerrhosaurus validus, major, Euprepes (Mabuja) megalura, striata, Ablefarus boutoni, wahlbergii, Melanoseps ater. Sepsina tetradactyla (end.), Chameleo tigris, Ramfoleon kerstenii (Mombasa).

Jihozápadní Afrika má přes 50 k 60 druhům. Z Geckonidů tu end. Chondrodactylus weisi z Kalihari, mon. end. Ptenopus garrulus z Damarska, Phyllodactylus purpureus z Damarska. Oedura africana end. tamtéž. Hemidactylus mabuja (coll. Welwitsch), Pachydactylus fasciatus (zem Namů), capensis u Garipu, bibronii, ocellatus, affinis (Zavál), mon. end. Colopus wahlbergi (Dam.), Dactylichilikon braconnieri (Mocquard u jezera Ngami), Rhoptropus afer. (Dam. Mosamedes). Z Agamidů Agama aculeata i planiceps ze země Damarů, pak Zonurus cordylus Dam., polyzonus (Garip), pustulatus (zem Hererů), Platysaurus capensis (Nam.), ? guttatus (u řeky Limpopo). Dále z Amfisbaenidů Amfisbaena quadrifrons (zem Hererů), capensis u jezera Ngami (Thominot v S. Philomath.). Monopeltis welwitschii *e*, anchietae (?) Mossamedes, pak z Lacertidů Nucras delalandii (Dam.), Ichnotropis capensis (Kalihari), squamulosa (Dam.), Eremias lugubris (Herer.), suborbitalis (Dam.), namaquensis (i Dam.), undata i pulchella (Nam.), capensis (Garip), Scapteira serripes (Dam.), ? reticulata Mossamedes cuneirostris (Dam.), ctenodactyla (Nam.), ? Aporosaura anchietae (Mossamedes), pak Gerrhosaurus validus a typicus u ř. Garip, Cordylosaurus trivittatus a subtesselatus (Nam.). Euprepes (Mabuja) stangeri (Dam.) peringueyi (Nam.). trivittatus (Dam.), z Mossamedu chimbana, punctulata, occidentalis (Dam., Her.), varia = damarensis, striata (Dam.), acutilabris (Her.), ? sulcata (Her.), Ablefarus wahlbergi (Dam.), Scelotes bicolor (Nam.), ? Feylinia currori, ? Typhlacontias punctatissimus, Lygosoma anchietae (Nam.), Chameleon damaranus end., namaquensis, ? anchietae (Mossamedes).

Sbírka *Schinzova*, již popsal Böttger 1887 (Senkenberg. Mus.) má 14 druhů z těch končin: 2 Chameleony (namaqnensis a parvilobus), zemi Her., Typhlosaurus lineatus z Kalihari, 2 Mabuje (sulcata, striata (Nam., Her.), Tetradactylus T., Gerrhosaurus auritus (Ovampol.). Eremias pulchella (Nam.), Scapteira depressa (Nam., Her.), Amfisbaena q[illegible]lrifrons (Kalihari), Zonurus polygonus a 2 Agamy (hispida, atra [illegible] Her.) a Pachydactylus bibroni (Nam.).

[illegible]*žní Afrika* má 79 — z Gekonidů 15: Chondrodactylus angulifer [illegible]aru, Phyllodactylus purpureus (i Mad.) *e*, lineatus *e*, Lygodactylus [illegible]nsis, Homofolis Wahlbergii (Natal, Haf.) macrolepis (Delagoa) *e*, Ta[illegible]ola affinis (Zaválsko dod.). 8 Pachydactylus (7 *e* — ocellatus i As[illegible]ion o.) Rhoptropus ocellatus *e*. — Agamidé mají Agama hispida, [illegible]brachyura *e*, aculeata, armata (Natal), atricollis (Natal) — dále

Zonurus capensis, polyzonus, catafractus, giganteus *e*, cordylus, Pseudocordylus microlepidotus *me*, Chamaesaura aenea, anguina, macrolepis, tridactyla — konečně Varanus niloticus a Monopeltis capensis *e*.

Z Lacertid tu Tropidosaura montana, Nucras tesselata, delalandii, Ichnotropis capensis, Eremias lugubris, namaquensis, pulchella, lineocellata, burchelli, Capensis, Scapteira knoxii, depressa, cuneirostris, ctenodactyla — pak Gerrhosaurus validus (Natal), flavigularis, typicus, Tetradactylus *e* rod 3, Euprepes homalocefala, trivittata, sulcata (e), acutilabris, Lygosoma Sundevalli, Ablefarus wahlbergii (Natal), Scelotes capensis, tridactylus, bipes, caffer, güntheri (Natal) jako inornatus, *me*. Herpetoseps anguina, Sepsina grammica, Acontias meleagris = Grayi, lineatus, Typhline cuvieri, 3 Typhlosaurus, Chameleo melanocefalus, gutturalis, taeniobronchus, pumilus, ventralis, namaquensis.

Madagaskar měl u Böttgera 84 druhů, teď k 90 již. Nejzajímavější jsou Iguanidé zdejší — mon *e*. Chalarodon (mad.) a end. rod Hoplurus (3—5, však 2 ?).

Z Geckonidů tu *e* rod Ebenawia (2 inunguis Nossibé a böttgeri), 3 Diplodactyly (robustus, gracilis, porogaster), Hemidactylus mabuja, Phyllodactylus andreyensis (Grand.), oviceps, stumpfii (*e* Nossibé), pictus *e*, purpureus (Cap.), Lygodactylus miops Gthr, madagas., Microscalabotes covani *me*, Homofolis heterolepis, rod *e* Geckolepis (3, typica, polylepis Böttg., maculata) Aeluronyx trachygaster *e*, 5 Phelsuma, e trilineatum, madag., lineatum — pak laticauda (Comory), dubium Böttger. Rodina Uroplatidů tu celá: 4 Uroplates (fimbriatus, fantasticus, ebenaui, lineatus). Zonurus tropidostemon též *e*, k tomu Zonurus böttgeri Steindachner. Z Gerrhosauridů (4 druhy Grandidiera ?) tu 2 rody *e* Zonosaurus (3) a Tracheloptychus (2). Ze Scincid tu Mabuja aureopunctata, böttgeri (*e*), elegans, gravenhorsti, Ablefarus boutonii (Nossilé), pak z rodu Scelotes 5 *e*, 7 Sepsina, 2—3 Acontias, rod Pygomeles *e* (2), konečně věcšina Chameleonů 26 (22 end.) a Brookesie 3: ebenani, nasus, superciliaris a k těm přibývá ještě stále.

Asie ustupuje zde značně Americe, co do bohatství druhů (444) (o víc než stovku, $^1/_5$) a není ani tak původní, ana sdílí rodiny své s Afrikou i Evropou Nejvíc ex. mají poustevní dr., druhů tropy. Rodiny dle bohatství jsou Agamidy (141), Scincidy (127), Geckonidy (102), pak Lacertidy (49) a Varanidy (13), ostatní jsou Chameleoni (4), Dibamidy (s N. Guineou) 2, Eublefaridy 2 (Indie) a 2 Amfisbaenidy v středomoří, 1 Anguid (Ofisaurus) v středomoří a 1 (týž) v khasických horách.

Je tu rozdíl mezi palearktickým severem a paleotropickým jihem. Endemické rodiny není (jako u žab). Jest tu vůbec jen 6 rodin (z 21) v tropické částce — mimo zmíněné menší. Typické jsou Agamid stromní. — Zajímaví jsou chameleoni a varani — dříve as tropické vlasti.

Mandžurie má již typus jižní, ale severozáp. Indie ještě au (Boulenger). Celebes a Molukky náležejí Asii, ale Nová Guinea australská (Pygopidy — nedostatek Calotesů, Draconů atd. — s ale je Dibamus v. t. Rozumí se samo sebou, že středomoří s... dobné jak v Evropě tak v Asii a Africe, jak se tam již ukáz...

pouště západní Asie z Turanu do Arabie mají mnoho podobného v gekonidech, agamidech atd., jak každý z dalších seznamů pozná.

Bohatství není tak velké jako u hadů, tak má Tirant z Kočinčiny jen 36 ještěrů, Hubrecht ze Sumatry jen 12, Schlagintweit měl 19 (20, Barycefalus sykesii měl za hada, Ceylon (u Schmardy) 17, další příklady viz dále.

Severní Asie je velice chudá. Sibiř má hlavně Lacerta agilis (Jenisejsk) a vivipara (Stanovoj) — na Sachalinu dle Nikolského jediný ještěr, jako u Middendorffa ve vých. Sibiři — pak Phrynocefalus caudivolvulus na řeky Irtyš (Pallas). helioscopus a Eremia velox u řeky Ob. Finsch má v záp. Sibiři 3: Lacerta agilis Saisan, Semipalatinsk, Frynocefalus helioscopus (Saisán, Alakul) a Eremias variabilis (tamtéž).

Dále na jih se obě fauny dělí.

Amursko má Lacerta vivipara (Nikolajevsk), end. Tachydromus amurensis. Maack měl z Amurska jen Lacerta vivipara a od Udy Eremias velox. Korea má (v Museum Basilejském) Eremias argus a end. Tachydromus wolteri (Fischer — Seoul) a Hemidactylus frenatus, ba ještě Japonsko má jen 3 (Fauna Jap.) Temminck — Schlegel jako Hilgendorf: Gecko japonicus, Tachydromns tachydromoides (Čína, Indie) a Eumeces marginatus. Přibyl Tachydromus holsti Blgr.

Pak v Číně jsou přimíseny tvary tropické Varany, Lygosomy, Eumeces, Geckony, Draco atd. a ještě Phrynocefaly a Eremias v sev.-záp. v. d. *Liukiuské* ostrovy ale již tropické Eumeces marginatus, *end.* Lygosoma pellopleurum, Tachydromus smaragdinus (*e*), Japalura polygonata (*e*), Psychozoon homalocefalum, Gecko japonicus, Hemidactylus marmoratus *e*, frenatus — tím více Hainan i Formosa (Calotes versicolor H., Japalura swinhonis F. *e*) atd.

Podobná směs v západní Číně dle sbírky Prattovy (Ičang, Kiukiang) 7 druhů: z Tachydromus septentrionalis a wolteri, 2 Lygosomy elegans a Reevesii do 12.800′ — blízko je L. potanini (nový), Eumeces xanthi *e*, Japalura yunnanensis a Gecko japonicus.

V západě máme Lacerta agilis (Alatau), Scapteira grammica (Ilisko), Eremias velox (Ilisko, Tianšan).

V Mongolii jsou Eremias argus, multiocellata (Jarkand. Kuenlün), převalskii, vermiculata, Agama stoličkana (Lobnor, Jarkand), Phrynocefalus caudivolvulus (Karakorum), affinis (Lobnor, Jarkand, Nia), theo-...i (Jarkand), roborovskii, vlangalii (Kukunor), Gymnodactylus stolič-... (Jarkand), Teratoscincus převalskii (Lobnor) — tedy tvary poustevní.

...slední cesta Převaského na př. má 7 druhů: Phrynocefalus ...ovskii (Keria), axillaris (Kotan), Eremias pylzovi (? velox, Keria), ...medius (též), Stellio stoličkanus, Teratoscincus převalskii, Alsofylax ...alskii.

...ýprava Stoličkova do *Jarkandu* přinesla ze Zahimalají (12—14 ...9 vůbec) Teratoscincus keyserlingi, Gymnodactylus stoličkai,

3 Cyrtodactylus (= C. yark., elongatus e (Jangihissar), microtis = Alsofylax ex B., 2 Stellio (Agama e stoličkana a himalajensis e (Tibet, Balti), 2 Phrynocefalus (axillaris e Yarkand a e Theobaldi (Ladak, Kuenlün 2), 3 Eremias vermiculata e multiocellata = coeruleocellata i yark — and. Gobi — Kuenlün, Lygosoma himal. (Ladak), ladacense = stoličkai, kargilensis And.

Tibet a *severní Himalaja* mají své poustevní druhy, dílem indické ale s Turkestanem čínským: Gymnodactylus stoličkai Ladak, fasciolatus (e záp.), Acanthosaura major (u ř. Sutleč dole), Calotes jerdonii (Khasia i Jamu), Agama tuberculata = Barycefalus sykesii, u Schlagintweita nejvýše — (Ladak, Tibet, Kašmír), Himalajana Tibet, Balti, Phrynocefalus theobaldi (Tibet), caudivolvulus (Ladak), Lygosoma himalajensis (Ladak Kašmír).

Jižní svah Himalaje pak zcela indický a má přece zvláštnosti své — nejzázšího Anguida Ofisaurus (Pseudopus) gracilis (až Khasia), e Gymnodactylus lawderanus (e Almosia), Hemidactylus blanfordii (e Darjiling), Japalura variegata tamtéž, J. planidorsata (Khasia e), 3 Calotes Khasia, Agama aeporensis (Pendžab, Kašmír). Z *Kašmíru* měl Stolička: Mocoa (Lygosoma) himalajarum, Eumeces taeniolatus, 2 Stellio, Agama tuberculata, aeporensis.

Zcela jinačí poměry jsou na *západě*, kde začínají hned v Turkestanu formy pustinné západní Asii a sev. Africe společné. Tak začíná rod Varanus v Kokandu (griseus — až Indie [Agra] Persie.). V Turkestanu nastupují Teratoscincus (Keyserlingi, i. Persie), Alsofylax (pipiens až Bogdo, tuberculatus v Beludistanu), Gymnodactylus (e elongatus vých., Agama (? sanguinolenta), Sirdarja, step Golodnaja, Phrynocefalus (4. 2 e), Eremias 3 (e intermedia Kisilkum), Scapteira scripta (Aralocasp.), Ablefarus (deserti) — tedy velice rozšířené rody — jimž lze přidat ze známých jinde Lacerta agilis (Emba), viridis Brandt, Eremias velox, arguta. — Lansdell má jen 22 druhy v *Turkestanu* ruském: Varanus caspicus, 3 Gymnodactylly (scaber = fedšenkoi, caspius, eversmanni), Alsofylax pipiens, 4 Phrynocefalus auritus, candivolvulus, helioscopus, interscapularis, 3 Stellio (aralensis, lehmani, himalajanus), Teratoscincus Keyserlingi, 3—4 Eremias (velox, variabilis, Caspic., intermedia), 2 Scapteira (grammica, scripta), jen Lacerta stirpium, Pseudopus pallasii, 2 Ablefarus (deserti, brandti) a Euprepes princeps).

Ráz ten zůstává si velice podobný. *Zakaspicko* má u Böttgera, jenž se nesboduje vždy s Boulengerem, 25 druhů. Začíná s Teratoscincus Keyserlingii (Yongihissar, Ili, Samarkand, Aškabad, Herirud-Persie). Alsofylax pipiens (eversmanni) Aškabad — Taškent, Kisilkum, Irgis, Krasnovodsk, 3 Gymnodactylus (caspius Chiva, Buchara, Aralsko, fedšenkii Strauch (Merw, Samarkand — Pendžab — gekoides Blyt u Boul.), russowi, Strauch Merw, Chodžent — severní Čína. Z Ag. jsou tu Agama sanguinolenta (Aškabad, Aralsko, Terek, Syrdarja, kend, Samarkand), caucasica (Aškabad, Balchan, Persie, Turan [Bran 5 Phrynocefalus (Helioscopus Mangyšlak, Buchara, Aralsko, At Raddei end. Böttger (Golodnaja step — ne u Boul.), ? caudivolv (neviděl, Karakum u Boul., Irgis u Brandta), interscapularis end.

snovodsk, Čelekan), mystaceus všude, u Buchary mnoho u ř. Don.-Čelekan, Aralsko, Terek atd.).

Slepejš je hojný v horách u Atreku do 10.000' a Ofisaurus (Pseudopus) apus Pallas je v Aškabadu a Geoktepe, jako na př. v Talyšu. Varanus griseus je v Merwu, u ř. Atrek a Murgab, v Aralsku, Kokandu (a sní jiné ještěry). Z Lacert sem dochází jediná L. muralis v horách (Kopet i Talyš). Za to jsou tu 3 Eremias: arguta (Taškent, Mangyšlak, Fergana), intermedia tu end. (Golodnaja, Aškabad, Čikišljar, Kisilkum, Persie) a velox (Aškabad, Krasnovodsk, Buchara, Samarkand). Dále jsou tu dvě Scapteiry (grammica Ili, Turan (Brand) Murgab a scripta (Aškabad). Konečně jsou tu 4 Scincidy: Mabuja septemtaeniata (Euprepes fellowsii Gray), Aškabad, Samarkand, 2 Ablefarus (brandti Strauch = pannonicus Licht. Buchara, Samarkand a *e* deserti Strauch (Chodžent, Ustjurt), posléze Eumeces schneideri (Aškabad, Atrek, Murgab, = Plestiodon aldrovandii).

Věcšina těchto tvarů pustinných jde do jihu Persie, Afganistanu Belučistanu a Sindu, kde ráz celý je tentýž.

Přední Asie má u Bedriagy 90 druhů — kdežto na př. Böttger má v Syrii jen 38, Kessler v Zakaspichu 20. Vezmeme-li výpravu hranic Afgánských (Afgan Boundary Commission) 22 druhů, tedy máme víc o Stenodactylus lumsdenii (n. u řeky Helmund), Alsofylax tuberculata (Beluč., Persie místo pipiens), Agamura persica (Herat, Helmund, Persie, Sind), Agama isolepis (= savignyi DB Herat, Belučistan, Pendžab), 4—2 nové, Phrynocefalus ornatus a luteoguttatus (Belučistan, řeka Helmund) a 2 perské (olivieri a maculatus), Acanthodactylus cantoris (Belučistan, Persie, Indie)· 2 Eremias (*e* fasciata Bel. Persie) a guttulata (až sev. Afrika), *e* Scapteira acutirostris (Beluč. u ř. Helmund) a perský Scincus (Ofiomorus) tridactylus — kdežto zůstávají společné 8: Teratorscincus Keyserlingi, 2 Agama (sanguinolenta i caucasica) Ofisaurus apus, Varanus griseus, Eremias velox, Ablefarus brandti, Eumeces schneideri. Druhy tu dílem věcší jiné — ráz tentýž.

Ještě v Sindu (Murray 39) máme 5 těch ještěrů (ostatní více indické: Acanthodactylus cantoris, Euprepes septemtaeniata, Ablefarus brandti, Sfenocefalus tridactylus, Phrynocefalus olivieri.

V Persii je dobře znát rozdíl tvarů severních (palearktických, mírných) a poustevních (subtropických), dílem středomořských. Ještě Talyš a severní svah k Chwalinskému moři se liší — má na př. u Blanfordu Lacerta muralis, viridis, Eremias velox, Pseudopus pallasii (u řeky Kur — Blanford), Anguis fragilis (co orientalis Aud. Rešt až Teheran-St. John ex Blanford), Scincus punctatissimus (Ofiomorus miliaris v Gilanu).

Radde má v Talyšu 15 ještěrů: Gymnodactylus caspius, Agama r ..ata, caucasica (Stellio), Phrynocefalus persicus fil. (= caudivolvulus) I udopus apus (Lenkoran, Salian), Anguis fragilis (= orientalis, Rešt, I koran, Teheran). Lacerta viridis, muralis, brandti (*e*), praticola (Len- k n, Tiflis-Suchumkalé), Ofiopus elegans (Baku), Eremias velox (Armenie, I ;, Seistan), arguta (Baku, Salian), Ablefarus vittatus (Rassano-Tabris, I win = menetriesi *e*) a Eumeces schneideri (= pavimentatus), Euprepes I ceps (Eichwald).

Blanford má co nejhojnější ještěrku *Persie* vůbec Agama agilis (z Gilanu do Beludistanu, ale ne nad 6000') — ostatní Agamy (rodina 18) jsou ruderata (střed), lyrata (*e* Beludistan), microlepis (*e* Širaz 9000)', nupta (*e* střed), caucasica (sever), ale Boulenger přidal isolepis (jih), rubrigularis (Beludistan). Z Beludistanu a Sirazu uvádí Calotes versicolor (indický) na datlikách co starou geologickou remanenci (*ne* u Boulengera). Phrynocefalů uvádí 3: olivieri (všude, mnoho), persicus Filip (u Boul. = helioscopus) a maculatus (jih), k nimž přibyl ornatus se sev. Beludistanem. Endemické jsou 3 Uromastix microlepis Bassora, Fao, asmussii (východ a Beludistan) a loricatus (Bušír). Hardwickii připomíná Boulenger v Beludistanu. Z Geckonidů má Hemidactylus persicus *e* (později našel se v Indii — Hyderabad, Sind), indický maculatus v Beludistanu, 4 Gymnodactylus (brevipes *e* Beluč.), heterocercus *e* (Hamadan), caspius a kotschyi, Alsofylax (Bunopus) tuberculatus *e*) Beluč., Pristiurus rupestris v Karaku (Arabie, Sokotra), Ceramodactylus Doriae (Benderabbas, Arabie, Sinai), Teratoscincus Keyserlingii v Khorassanu a rod Agamury 2 (persica [Herat — Sind, Helmund] a cruralis Beluč.). Chameleon je mu pochybný (Ancher Eloyem kde?) *ne* u Boul. Z Varanů má V. caspius v Teheranu a V. dracaena v Beludistanu, hojné Lacertidy (15), 5 Lacert (viridis v Astrabadu, muralis na Elbursu (? taurica v Armenii Filippi), strigata (v. viridis u Boul.) v Širazu a Lenkoranu, brandti v sev. Tabris, Teheran, princeps *e* v Širazu; Acanthodactylů 2 (v Beluč. cantoris indický a *e* microfolis), 2 Ofiops *e* microlepis v Bassoře a západoasiatský elegans), pak 6 Eremias (velox v sev. (persica *e* Blanf., v jihu (1 ex.) *e* pardaloides, brevirostris (i Pendžab), fasciata *e* a pardalis (= guttulata u Boulg.) všude.

Pseudopus pallasii je jen na severní hranici u řeky Kur a u řeky Balamurgab, Anguis fragilis (orientalis) Rešt, Teheran. Scincid konečně měl G. 2 Ablefarus (bivittatus *e* sev.), brandtii-Basra, Beluč., Eumeces (schneideri = pavimentatus východ), Mabuja (Euprepes septemtaeniata, Ofiomorus punctatisimus (miliaris Gilan), sever i Kurdistan *e* persicus (Hemipodius), tridactylus (vých.) a Chalcides ocellatus (středomoří — Bušir).

Jest tedy v severu 22, v jihu 34, společně 8, jižní indičtí jsou nejvíce.

Palestina u Tristramu má 44 druhů — velkým dílem i v severní Africe domácí. Dílem jsou jen v poušti jihovýchodní jako Stenodactytus guttatus (Ghor.), Tarentola mauritanica (Tiberias). Endemické měl Lacerta Tristrami (Liban) a Seps monodactylus (Chalcides güntheri Boul.). Na Karmelu a v jižní Galilei je Gymnodactylus Kotschyi (gekoides auctor. Boul.) — Tristram má obě spec. poslední u Haify a Beirutu. Všude jsou Ptyodactylus hasellquisti (lobatus Boul.) a H[illegible] dactylus turcicus (verruculatus DB) středomořské. Z Agamid má 3 s[illegible] (nejvíc), sinaita i ruderata (co Trapelus) moc. Phrynocefalus olivi[illegible] z Caesarea (Filip.) v Museu Basilejském, v jižní poušti 2 Urom[illegible] spinipes a ornatus Rüppell (= ocellatus Licht.). Ofisaurus apus i A[illegible] fragilis necházejí zde u Tristrama. V teplé nížině jihovýchodní je [illegible] (2 u Tristrama niloticus a griseus (= Psammosaurus scincus, Eu[illegible] Blanus cinereus (Amfisbaena auct.) je v přímoří a u jezera Ge[illegible] reth. Nejhojnější jsou arci Lacertidy — nejhojnější je Lacer[illegible]

pak agilis, muralis jen v sev., sic tu má judaica střed, tristrami Liban, deserti = pardalis, jež Boulenger redukuje, taurica (sev.), strigata, levis (*e*), tak jako Boul. nemá v Pal. Acanthodactylus savignyi (jen v Africe) jen scutellatus, boskianus (oba u Beyrutu). Tristram má konečně Ofiops elegans (všude mimo údolí Jordanu), i cyperský (u Boul.) schlüteri (Böttger), Eremias pardalis (Berseba) i guttulata Beyrut. Boul. stahuje první k druhé. Hojné konečně Scincidy (11 u Tristrama), 5 Euprepes septemtaeniata sev. u Boul.: fellowsii (jih), vittatus (sev.), savignyi a pavimentatus (první quinquetaeniata, Boul. jen v Afr.), Eumeces schneideri, Ablefarus pannonicus (Haifa), 2 Scincusy ? officinalis a punctatissimus (Ofiomorus miliaris, moc), i latastii end. Gth. — Chalcides (Gongylus) ocellatus (moc), sepoides (Stenops capistratus) a güntheri Boul., Seps. monodactylus *e* Gth. (Hermon, Nazareth, Jaffa). Konečně chameleon vulgaris Merom — Mrtvé moře.

Velmi bohatá je i *Arabie* s ohledem na to, že ji tak málo známe. Má Ceramodactylus doriae (Midian, Sinai), Stenodactylns guttatus Cuv. (Sinai), Gymnodactylus scaber (Aden), Pristiurus rupestris (Maskat), crucifer (Aden), flavipunctatus (Aden), carteri (Makalla — rod převahou arabský — 1 v Persii, 2 na Sokotře 1 *e* Habeš); Ptyodactylus lobatus (*e*), Hemidactylus sinaitus *e*, coctei (Aden, Mascat, Indie) ? verruculatus Tristram, Tarentola annularis (Sinai, Tristram, Günther i mauritanicus) — tedy 10 Gekonidů.

Z Agamidů je tu 10 Agama: sinaita (sever), leucostigma (Reuss), agilis (Džidda. Bedriaga), pallida (Sinai) spinosa (Sinai), cyanogaster (Džidda, Bedriaga), stellio (Sinai), Uromastix ornatus, spinipes (Maskat, Midian), indický U. hardwickii (Carter v jihových.), Aporoscelis princeps (Aden) a bentii (Hadramaut), Phrynocefalus arabicus (Anderson) Hadramaut. Dále tu (? varan) 9 Lacertid *e* Lacerta jayakari (Boul. — Mascat), Latastia longicaudata, Acanthodactylus boskianus (Sinai), scutellatus (též), cantoris (Burton v Midianu), Eremias brenneri (Sinai), pardaloides (ostrov Henjam perské zátoky), guttulata (Sinai) = pardalis (Tristram), brevirostis (ostr. perské zátoky), rubropunctata (Sinai), pak 8 Scincid: Mabuja septemtaeniata (Maskat), quinquetaeniata (Sinai), pulchra Matschie jižní Arabie, Scincus Hemprichii (Aden, officinalis Tristram), mascatensis (*e*), meccensis (*e*), mitranus (*e*), Chalcides ocellatus (Aden), sepoides (Sinai) — a Chameleon vulgaris = auratus Gray (Bedriaga) a calcarifer (Aden).

Obmezíme-li se na Maloasii s Armenií, Kavkazem, Mesopotamií a Syrií — tedy máme Gymnodactylus caspius (Baku), scaber ve Fao (Mesopotamie Boul.), Kočii (gekoides) Carmel — Boulenger — Cypersko, Syrie, Phyllodactylus europeus v Cypersku, jak Hemidactylus turcicus (S--ie, Smyrna, Syrie) a Platydactylus facetanus, Tarentola mauritanic — p[illegible] Ptyodactylus gecko (lobatus) na Hermonu (Syrie Boul.) Eublefaris m[illegible] --ius (indický) je ve zříceninách Niniveských.

Z Agamid je tu sanguinolenta v Georgii, agilis v Bagdadu, sinaita v [illegible]i, caucasica (Stellio) v Zakavkazsku (Baku, Elisabethpol), stellio (S[illegible].) v Smyrně, Cilicii, Biredžiku (u Eufratu), Xanthus, Damašku, Cypru, R[illegible] desu, Beirutu. — K tomu byly A. persica a nupta v Kazerúnu (posl[illegible] [illegible]izfulu), ruderata v Bálbeku — pak Phrynocefalus helioscopus

v Erivanu, caudivolvulus v Armenii, Uromastix ocellatus v Syrii, microlepis v Bassoře a Fao. Z Anguid je Ofisaurus apus u řeky Kur, u Xanthusu, v Angoře, Anguis fragilis v Tiflisu.

Z Amfisbaenid je Blanus strauchi Bed. u Smyrny, u ř. Meander, u Carhradu, Bl. Bedriagae Boul. u Xauthusu. — cinereus v Rhodusu (Erber. Bedriago) a Cypru (Kočí).

Četné tu ještě Lacertidy (13) Lac. viridis Zakavkazsko, Maloasie. Sporady, Syrie (Rhodus, Smyrna, Cilicie, [v] strigata podobně — Elisabethpol), muralis Cyprus, Armenie, Maloasie, Beirut, Gokčai, Elisabethpol, Kuban, praticola Suchumkalé, Taurica Maloasie, Zakavkazsko (depressa Cam. Trapezunt, Tiflis Bedr.), oxycefala Grusie (Bedr.) danfordii Gthr. Kaisarie (Maloasie), Cilic. — v Cypersku judaica, agilis (Zakavk. Suchumkalé), vivipara (ne Boul) — Boul. parva end. (Kaisarie), Bedr. *e* porcinskii Tiflis — levis Gray Damašk. Acanthodactylus boskianus v Syrii, syriacus je v Beirutu, schreiberi v Cyprusu (*e* Boulenger), tristrami v Syrii; Ophiops elegans ale v Maloasii, Syrii, Kavkaze (Xanthus, Smyrna, Kaisarie, Albistan, Balbek, u Eufratu, na Hermonu atd. (Schlüteri, Böttger *e*, v Cypru).

Eremias má tu u Bedriagy velox v Zakavkazsku, Baku, persica v Armenii, strauchii v Erivanu a Ečmiadsinu, arguta v Baku (Boul.), Zakavkazsku, guttulata v Syrii (Hermon = simoni Böttg.).

Ze Scincid konečně tu Mabuja vittata (= Euprepes olivieri) na Hermonu, v Syrii, septemtaeniata (Euprepes fellowsii) v Smyrně, u Xanthusu, Ablefarus brandtii v Mesopotamii (Bassoře), bivittatus v Zakavkazsku, pannonicus v Smyrně, Xanthusu, Rhodesu, Beirutu, Eumeces schneideri (pavimentatus) v Syrii, Armenii, Cyprusu, Ečmiadsinu, Erivanu, Elisabetpolu, Ofiomorus punctatissimus v Xanthusu, Hermonu, persicus v Kurdistanu. Chalcides ocellatus v Cypru, Syrii, nový fescae Peracca v Beirutu, güntheri v Hermonu, sepoides v Syrii, Buširu. Posléze Chameleo vulgaris v Cypru, Smyrně, Xanthusu, Chiu.

Některé známe jen z museí — tak má museum Lyonské z Aleppa Lacerta viridis, Eumeces pavimentatus, od Biredžiku stellio, z Mesopotamie Lacerta muralis.

Vracíme-li se na východ, tedy máme chudou sbírku Andersonovu z *Yunnanu* a okolí — jen 16 druhů: 4 Hemidactylus (meyeri, maculatus, mutilatus a frenatus), Gecko guttatus, *e* Mocoa exigua, Tropidoforus bedmorei, Draco maculatus, Japalura yunnanensis (teď i Sečuen), 4 Calotes (versicolor, mystaceus, maria, emma), end. (Oriocalotes) Acanthosaura Kakhyenensis, pak Pseudopus gracilis (Khasia, Rangun) a Varanus salvator (Bhamo a j.).

Celé *Číně* dává Böttger jen 48 ještěrů a v tom jsou již zn... tvary severní. Tak má v Turkestanu Teratoscincus keyserlingii, t... v Mongolii převalskii, též v Turkestanu Alsofylax pipiens (do Song... a převalskii z Gobi a u Lobnoru, u Jangihissar Gymnodactylus elong... a G. stoličkae u Yarkandu a až v Ladaku. Hemidactylů jsou 4 v ... vesměs indické (coctei, frenatus, gleadowi a platyurus).

Rovněž jsou 4 Geckony v Číně: japonicus (Ičang — Formosa), end. subpalmatus, swinhoei (Peking), verticillatus Canton (— Timor). Z Agamid vypočítá Draco maculatus (jih), e Acanthosaura (Oreocalotes) Kakchiensis (v. př.), 2 Japalury (swinhoei na Formose a yunnanensis i Sečuen), Calotes versicolor (Hainan — Canton — Ceylon), Agama 3 himalajana (Tibet), stoličkana (Jangihissar, Mongolie) a tuberculata Gray Tibet — tedy horní poustevní tvary, jako 7 Phrynocefa'ů: affinis Alašan, Ordos, axielaris (Blanford) Jarkand, caudivolvulus Tibet, Turkestan, frontalis Mongolie, Ordos, převalskii Alašan, Theobaldi Tibet, Turkestan, versicolor Mongolie, Alašan, vlangalii Kukunor. Poslední Liolepis belli (indický) je v jihu a Hainanu. Jih ma i indomalajský Varanus salvator (Nepal — Australie).

Z Lacertid (7) má 2 Tachydromus (indické v jihu — hranice bývá pravidelně Canton — avšak vnitřek není pravidelně prozkoumán) — Pratt má víc o T. wolteri a septentrionalis — a 5 Eremias (Podarces) v poušťích severních, e vermiculata Alašan Taškend, Hami, e quadrifrons Alašan, e převalskii tam Kansu, Mongolie, multiocellata e tamtéž (až Jarkand Kuenlün argus sever Pekin Ordos, Alašan (až Korea, Mandžurie). Scincid je 10: Mabuja siamensis v jihu (Hongkong, Formosa, Hainan), 4 Lygosomy (nové potaninii, bowringii) Hongkong, Singapore, Timor — Pratt elegans, indický chalcides, chinense e z Cantonu a laterale (druh severoamerický) v severu od Pekinu do Yunnanu. Boulenger má v dodatcích L. Kakhyenense z Yunnanu. Dále jsou tu 2 Tropidoforus (sinicus z Cantonu e yunanensis (= berdmorei) tam a posléze 4 Eumeces (e chinensis v Hainanu, Canton, e elegans (též jih), xanthii Pratt a quadrilineatus (Sečuen, Kočinčina, Java).

Indie britická (bez Siamu, Kočinčiny atd.) má u Boulengera 225 ještěrů (F. brit. Indie), v Cat. své náhledy něco měnil. Je tu maximum Geckonidů (64) — zejmena 18 Gymnodactylů, 17 Hemidactylů, 10 Gonatodes — a Agamidů 69 (hlavně stromových s Malaisii — 18 Calotes, 10 Agama) a Scincidů 66, 29 Lygosoma, 14 Mabuja), sic. tu 2 Eublefaris, 1 Ofisaurus (z Anguid), 6 Varanidů, 15 Lacertidů, 1 Dibamus na Nikobarech a Chameleon (calcaratus) v Dekanu a Ceylonu.

Zejmena rody jsou tyto: 2 Stenodactyly v Sindu a Alsofylax tuberculatus tamtéž, kde i Agamura (cruralis) a Pristurus (rupestris); konečně Ptyodactylus (homolepis). I Gymnodactylus je více v západě (Sind Pendžab, Beluč) 4, Ceylon (3), Ladak (Stoličkae), Dekan (6) — Himalaja má 3 (Khasia), Andamany 1 e, zadní Indie 2. Gonatody náležejí Dekanu (Nilgeries, Wynaad) — 3 jsou i v Ceylonu a v Dekanu je i mon. e Calodactylus (aureus).

Hemidactyly mají nejhojnější ještěry v domech Indie — maculatus pa[illegible] ...ojné tam leschenaultii a coctei a jsou všude, v Ceylonu 6, západě 2, Dekanu 10, Zadní Indii 8. I mon. e Teratolepis (fasciata) náleží Si[illegible] a Dekanu, kdežto tropická Gehyra mutilata je v Ceylonu, Birmě a [illegible] Malajském poloostrově. Lepidodactylus má i dr. e v Ceylonu. 1 [illegible] Dekanu, 1 v Birmě, Malajsk. pol., na Nikobarech i Andamanech. Ho[illegible]lodactylus Duvaucelii našel se r. 1856 v 1 ex. v Bengalsku a ne vic [illegible] anamallensis je e v horách stjm. Dekanu, kdežto 3 Gekony (malaj[illegible]) jsou v Zadní Indii do Bengalska 2, monarchus i v Ceylonu.

Malajské Ptychozoon homalocefalus sahá do Zadní Indie a na Nikobary. Andamany mají svůj e dr. Phelsuma (end). Eublefaridy mají 2 druhy 1 v Dekanu do Bglu., macularius v Sindu a Pendžabu (do Ninive).

Při Agamidech je rozdíl — stromovní (Draco, Calotes atd.) jsou více v Zadní Indii a Ceylonu — zemní poustevní (Agama, Phrynocefalus, Uromastix) více v západě. Zejmena ze 5 Draco je jediný i v Dekanu, kde Otocryptis 1 (beddomi e). Po celé Indii je Sitana ponticeriana, která i v Ceylonu, kde je e Cofotis ceylonica, e rod (3) Ceratofora a *me* Lyriocefalus (scutatus) a druhá Otocryptis (bivittata), a 6 Calotes. Plyctolaemus (mon. grandis) znám jen z 2 ex. v Berlíně a Londýně (Sadija), Gonyocefalus bellii rovněž z 2 ex. (Paříž a Berlín) z Bengalska. Nikobary mají e Gonyocefalus humii, s Andamany G. subcristatus — pak s Ceylonem, Birmou a Siamem Calotes mystaceus, s Malaisií C. jubatus. Mnohem četnější jsou Agamidy Zadní Indie, 5 Draco, Plyctolaemus v d., Gonyocefalus grandis, 6 Acanthosaura (7má je u řeky Sutleč v Himal záp.) v Sikkimu tricarinata do 9200′, 6 Calotes, jichž má Dekan jen 6, ale zato rod (3) Charasia (dorsalis do 6000′ s Nilgcries). Jináče to při rodu Agama — z 10 druhů má přední Indie (s Belučistanem i Afganistanem) všechny, zadní žádnou, v Himalaji docházejí 12.000′ (tuberculata = Barycefalus sykesii v Ladaku (také himalajana). Podobně na západ obmezeny Phrynocefaly 6 (Belučistan 4, 2 *e*) caudivolvulus v Ladaku u Schlagintweita), Uromastix hardwickii záp. Indie (Guzurat — Sind) je i v jihovýchodní Arabii. Liolepis belliana je v jihu celé Indie (do Siamu). Ofisaurus gracilis Khasiaský jde z Darjilingu do Rangúnu a Yunanu. Varany rozšířené všude — sever 3, východ 3, Ceylon 2, Nepal 1. Lacertidé mají rozličné rozšíření. Západu náleží Scapteira acutirostris (1 ex. *e* Belučistan), 4 Eremias, 2 Ophiops, 2 Acanthodactylus. Dekan má *e* rod Cabrita (3 Cat, 2 FJL), 2 Ophiops, 1 Acanthodactylus (cantoris). Severovýchod má 2 Tachydromus (z Číny), Ceylon Cabrita leschenaultii, Zadní Indie jen Tachydromus sexlineatus. Scincidé mají 14 Mabují (2 záp., 6 Dekan, carinata nejvíce, Zadní Indie 8, Ceylon 2, Andamany 1 *e* (tytleri, Nikobary). Podobně je všude (mimo západní pouště) Lygosoma 28 na př. až na Himalaju až Kašmír, Gurwal, Ladacense do 14.000′, Ceylon 3—4, Dekan 9, ale Zadní Indie 15, Himalaja 5, Nikobary 2, Andamany 1 *e*. Záp. pouště mají 2 Ablefary t. grayanus a (turanský) brandti. Ristella je end. rod Dekanu (4 druhy). Zadní Indie má *e* 3 teď 4 (Boul. F. 3) Tropidoforus (sic Čína i Filipiny). Západ zase má 4 Eumeces *e* blythianus, teniolatus Pendžab, Kašmir a scutatus, tamtéž středomořský schneideri do Belučistanu), pak Scincus arenarius (*e* Sind), 2 (Cat 3) Ofiomorus tridactylus a blanfordii a středomořský Chalcides ocellatus do Sindu. Dekan má mon end. Sepofis punctatus (3 ex., Vizagapatam) a konečně Ceylon mon. *e* Chalcidoseps (Nessia) thwaitesii a (Cat. 3, FJ 4) 3 Acontias burtonii, monodactylus a layardii, rod sice afri...

Posléze je Dibamus (nov. guineae, v Celebesu, Jerna..., ... = nicobaricus tamtéž, v Cat. je to druh o sobě) a Chamele... ...ratus je v Dekanu a Ceylonu.

Lze z toho snadno sestavit sobě obraz a čísla krajin jedn... ... V Cat. a pak v dodatcích se čísla poněkud mění — tak nov... ...

Hemidactylus blanfordii z Darjilingu, Draco blanfordii Tenasserim, Tavoy, melanopogon Malakka, Gonyocefalus herveyi Malakka, Acanthosaura crucigera Tenass.-Tavoy, lamnidentata (Pegu, Tenass), Calotes liolepis Ceylon, microlepis Tenass, Mabuja doriae (Birma *e*), Lygoeoma beddomii (Dekan), calamus (Birma), Ristella güntheri, beddomii (Dekan), Tropidoforus Kakhyanensis.

Böttger vypočítá 48 ještěrů na *Filipinách* (málo proti 85 hadům). Mimochodem řečeno, porovnává Čínu s Filipiny. První má 3krát více želv, víc o alligatora, o 1 šestinu ještěrů a 1 třetinu colubridů, Filipiny že mají dvakrát více společných reptilií (s Čínou) než batrachií, v čemž se jeví ráz indický a dvakrát více scincid a agamy stromovní (indické). Jsou tu geckonidé, agamidé, varani a Scincidé. Z prvních 17 Gymnodactylus filipinicus *e*, asiatský Hemidactylus frenatus (v. t.), oceanský garnoti a indický platyurus, tropická Gehyra mutilata, *e* Perochirus ateles, malajský Spathoscalabotes mutilatus, *e* Lepidodactylus labialis, *me* Lyperosaurus cumingi, a indické Gecko verticillatus a monarchus. Z Agamid tu 12: 6 Draco, *e* bimaculatus, reticulatus Güntheri, everetti, ornatus, s Menadem společný spilopterus, 3 *e* Gonyocefalus (sofiae, semperi, interruptus), malajský Calotes cristatellus a *e* marmoratus a malajská Loiura amboinensis. Varanů je 5, *e* nuchalis, cumingi, grayi, indický salvator, malajský rudicollis. Ostatní jsou Scincidé — 2 Mabuje (*e* multicarinata a ind. multifasciata, 11 Lygosom, 7 *e*), *e* fasciatum, acutum, jagorii, semperi, cumingii, vulcanicum, pulchellum, malajské variegatum, smaragdinum, olivaceum, atrocostatum, 2 Tropidoforus (*e* leucospilus, grayi (s Celebes), end. rod Brachymeles (4 bicolor, bonitae, gracilis, Schadenbergi) a Cophoscincus quadrivittatus Peters u Böttgera — *ne* u Boulengera. Je tu tedy 30 druhů a 2 rody endemické, poměr to v Asii nebývalý a jen Madagaskaru podobný — snad z též příčiny, že totiž obě země jsou staré celiny brzy odloučené od blízkých celin v době vývinu ještěrů — o kterém nyní nevíme, neb polymorfismu zde dosud není pozorováno.

Zadní Indie méně známá a proto chudší: Gymnodactylus variegatus, Hemidactylus frenatus (Siam, Kambodža), gleadovii (Birma), leschenaulti (Malakka), bowringi (dto.), Karenorum (Pegu), garnotii, platyurus (Siam), coctei, Gehyra mutilata (Pegu), Lepidodactylus lugubris, Gecko verticillatus, stentor, monarchus, Ptychozoon homalocefalum (Malakka), pak Draco maculatus, fimbriatus, blanfordii, taeniopterus (*e*), guttatus, Afaniotis fusca, Plyctolaemus gularis (Sadija), Gonyocefalus herveyi (Malakka), grandis (Birma), Acanthosaura capra (Siam), armata (Siam, Kočinčina), crucigera, lamnidentata (Tenasserim *e*), coronata Siam *e*, Kakhyenensis, Calotes cristatellus, smaragdina (Kambodža), versicolor, emma, mystaceus (Birma, Siam, Kambodža), microlepis Ten. Physignathus cochinchinensis, mentager (Siam), Liolepis belliana (Birma, Siam), dále Varanus nebulosus, dumerili (Tenas.), salvator (Siam); Tachydromus sexlineatus (Birma) je jediný Lacertid.

Scincidů tu Mabuja quadricarinata (Bhamo), doriae (*e* Birma), nov[illegible]carinata (*e* též), carinata, macularia, multifasciata, siamensis, longicau[illegible]ta (*e* Siam), pak z Lygosom zebratum, kakhienense, doriae, melan[illegible]tum, feae *e*, indicum, maculatum, olivaceum, albopunctatum, cya-

nellum, anguinum, calamus (*e* Birma), lineolatum, scodactylum (Siam), chalcides, pak Tropidoforus berdmorei, cochinchinensis, yunnanensis — tedy v celku dosud 69 spec.

Malaisie není s 94 druhy tak bohatá jako jinde a podobá se více Australii a Oceanii, zejmena množstvím Lygosom. Má z Gekonidů 24 Gymnodactylus affinis (Pinang), marmoratus (Java, Sumatra = Stra Borneo, Celebes), pulchellus Singapore, consobrinus (Borneo), Gonatodes timorensis, Kendallii (Borneo, Stra), Aeluroscalabotes 2 v Borneu — felinus (i Singapore) a dorsalis (třetí druh v Australii), Hemidactylus frenatus (Celebes, Nias, Borneo, Java), leschenaultii (Pinang), Garnoti (Java), coctei Pinang), platyurus (Borneo, Java). — Gehyra mutilata Celebes, Timorlaut, Pinang, marginata (Molukky, Morty), oceanica Moluky, Spathoscalabotes mutilatus mon *e* Stra, Lepidodactylus lugubris Penang, Amboina, ceylonensis Java, Gecko verticillatus (Java, Sulu, Timorlaut), stentor (Java, Borneo, Stra, Pinang), vittatus (Molukky), monarchus (Stra, Pinang, Borneo, Celebes) — Ptychozoon homalocefalon (Java, Borneo, Stra, Nias). Hojnější jsou Agamidé — 31 - 33 Draco volans (Java, Stra, Borneo, Nias, Singapore), cornutus Borneo, spilopterus (Menado), timorensis (? rostratus Born.), maculatus Penang, lineatus (Java, Ceram, Amboina, Celebes), *e* Celebes beccarii a spilonotus, fimbriatus Stra, Java, Borneo, cristatellus Borneo, haematopogon Java, Stra, Borneo, Afaniotis fusca Borneo, Nias, Lofocalotes interruptus Stra, Cofotis sumatrana *e*, Harpesaurus tricinctus (Java), později beccarii v Stra (Doria), Phoxofrys tuberculata (Stra), Gonyocefalus chameleontinus (Java, Stra), Kuhlii, Java), sumatramus (*e* Stra), liogaster Borneo jako miotympanum, tuberculatus, grandis Nias, Stra, Borneo, Acanthosaura armata Singp., Japalura nigrilabris (Borneo), Calotes cristatellus Java, Borneo, Celebes, Ceram, Penang, Sing., celebensis *e*, jubatus (Java, Celebes), tympanistriga (Java, Stra), Physignathus maculilabris Timorlaut (rod australský), Lofura amboinensis (Java, Celebes, Moluky, pak Dendragama boulengeri Stra). Z Varanů tady V. dumerilii (Stra, Borneo), rudicollis (Borneo, Moluky), salvator (Java, Stra, Borneo, Celebes), togianus (Celebes), indicus (Celebes, Timorlant, Ceram, Moluky), timorensis (i Aust.) — z Lacertid jen Tachydromus sexlineatus (Java, Borneo). Ze Scincidů tu mnoho 30: Tiligua gigas Java, Moluky, Ternate, Ceram, Amboina, Mabuja rugifera (Nias, Java, Borneo), multifasciata (Nias, Java, Borneo, Celebes, Moluky, Timorlaut, Ceram), rudis Borneo, Stra a 23 Lygosom (malayanum Stra, anomalopus Pinang, consobrinum Bačian, nigrilabre Celebes, variegatum Borneo, Molukky, Timor, smaragdinum Molukky, Ceram, Ternate, Timorlaut), olivaceum Borneo, Java, Stra, vittatum (Ceram., Borneo, fuscum Molluky, cyanurum Ternate, Timorlaut, cyanogaster Moluky, atrocostatum Celebes, Moluky, baudinii Celebes, Moluky, singaporense *e*, parietale *e* Borneo, jerdoniamum Pinang, rufescens Moluky, bowringii Singapur, teminckii Java, infralineolatum (Celebes), mülleri (Ceram), cides (Java, Pinang), sumatrense end., pak Tropidoforus beccarii brookii *e* (oba Borneo), grayi Celebes, konečně Dibamus novae gui v Ternate (Celebes, Sumatra, Weber) a uvedený v Singaporu Cha calcaratus.

Přibylo něco, tak coll. Weberová přinesla z Malaisie 45 ., z nichž 16 Lygosom (nově striolatum a florense, sice nový Gymno tylus d'armandvillei Flores) — a vůbec z Floresu 10, z Celebesu

Mocquard měl z *Bornea* 49 druhů (nové tehdáž Gymnodactylus baluensis, Hemidactylus craspedotus, Pelturagonia cefalum (vedle Calotes), Lygosoma whiteheadii, tenuiculum — 9 Draco, 7 Lygosom, po 4 Mabuja, Gonyocefalus, 3 Gymnodactylus, Hemidactylus, Varanus, Gecko, po 2 Aelurosaurus, Tropidoforus, po 1 Gonatodes, Gehyra, Ptychozoon, Afaniotis, Japalura, Calotes, Pelturagonia, Tachydromus, Lanthanotus.

Z coll. Doria jsou novinky ze Sumatry: Harpesaurus beccarii, Phoxofrys tuberculata, Dendragama boulengeri, Lofocalotes interruptus (Lüdekingi).

Z *Celebesu* měl Becker 9, Meyer 25, Boulenger zná teď 30: t. Dibamus nov. guineae, 14 Lygosom (nové tropidonotum, sarasinorum, celebense, textum, inconspicuum, parvum, infralineolatum), Tropidoforus grayi, 2 Mabuje, 2 Varany (end. togianus), 3 Draco (nové beccarii a spilonotus), 2 Gecko, Hemidactylus, Gymnodactylus (nové fumosus a jeleznae), po 1 Gehyra, Lepidodactylus, Calotes, Lofura (amboinensis).

Coll. Meyer měla 67 druhů; 12 Gekonidů, 16 Agamidů, 7 Varanus, 32 Scincidů. Blecker měl ze Sumatry 27 (teď 24), na Javě 34, na o. Banka 14, na Niasu 12 (jiné 7).

Z Palavanu, jenž tvoří přechod k Filipinům, měl Boulenger jen 7: Hemidactylus platyurus, Gecko monarchus, verticillatus, Draco volans, Calotes multifasciata — tedy nic endemického.

Catalog Stanley — Smitha ze západní Malaisie (Malakka, Penang, Singapur, Sumatra) měl 46 druhů — nové Gonatodes penangensis a Lygosoma singapurense. — 7 Lygosom, 2 Mabuje, 4 Varany, 13 Agamid, 18 Geckonidů (end. Mimetozoon Floweri z Peraku a Gymnodactylus affinis Penang.

Amerika je i zde nejbohatší zemí — má 585 u Boulengera — v okrouhlé sumě asi přes 600 druhů teď — z čehož vypadá přes polovici na Iguanidy (skoro endemické, 298 z 304 B.), zbytek tvoří endemické Tejidy (108), kosmopolitické Geckonidy 51 — sic Anguidy (42) a Amfisbaenidy (39), první s Evropou (2), Afrikou (sev.) a Asií (1), druhé s Afrikou (a středomořím 2) společné, Scincidy (jen 31) a malé rodinky Anniellidy (3 *e*), Xanthusidy (4 — teď 5), Heloderma (2 *e*, jediní jedovatí ještěrové), Eublefaridy (4), 1 Anelytropis a *me* Xenosaurus (oba poslední v Mexiku).

Zajímavo, že Iguanidé, kteří teď mimo Ameriku jen jsou v Madagascaru (5) a na ostrovech Fičiských, v tertiéru ještě v Evropě (Iguana europea Filhol) v Quercy a Anglii, ač i v Americe eocénu Wyomingu nescl [illegible]í Iguanavus (Marsh).

Divno, že měla Amerika dříve chameleona, teď starosvětského (Cl[illegible]. pristinus Leidy ve Wyomingu — vrstvy Bridgerské), důkaz pův[illegible] jednoty.

[illegible]iž Boulenger tvrdil, že je Amerika jednotvárná, ač mu Heilprin od[illegible]roval a musíme mu přisvědčit v. d., neb převaha Anguidů v severu, Te[illegible] Amfisbaenidů v jihu nestačí na rozdělení. Střední Amerika tu

nejbohatší a sever z ní výběžek (offshoot — Boulenger) a zejmena bohatší nežli jih Ameriky, jemuž scházejí 5 rodin z 11 amerických. Změny tu povlovné.

Hranice severní tu britská Kolumbie (Gerrhonotus coeruleus; Eumeces skiltonianus (Vancouver), Minesota (Eumeces septentrionalis) a Massachusetts (Eumeces fasciatus). Jižně jdou až k Magellanii (Liolaemus magellanicus). Ostrov Noroňha náleží k Americe (Basiliscus mitratus DB). V Patagonii zdají se bohatší (11—24) nežli v severu, odkud nemáme z Kanady zprávy o nich (leda Rossem), ba ještě sev. Us chudé. Tak jsou 3 rody end. v Patagonii, s nimiž tolik druhů velkého rodu Proctotretus (Liolaemus v. d.).

Bohatší jsou i malé ostrůvky východní a *Bahamy* (12 u Cope — Sphaerodactylus notatus, Cyclura carinata (= nubila), baelofa, Anolis ordinatus, principalis, sagrae, distichus, Ameiva thoracica, Liocefalus carinatus, end. loxogrammus, Mabuja agilis.

Galopagy měly u Wallace 3 druhy — teď známe nejméně 8 — 3 Tropidurus (Liocefalus) — grayi, lemniscatus, pacificus, mořský Amblyrhynchus cristatus (poslední mořský ještěr, ostatní vyhynuly), Conolofus rubrocristatus a 3 Phyllodactylus: Galopagensis, leei cope (1889) a tuberculatus (ne u Boul.).

Nápadné a osamělé jest vyskytnutí se některých druhů paleotropických v střední Americe, totiž Hemidactylus mabuja (Afrika, jižní Amerika, Antilly), Gehyra mutilata (Malaisie, Máskareny, záp. Mexiko), Ablefarus boutonii (Peru — Pelew, Zanzibar) — Lygosoma laterale (Us-Mex.) má v. reevesii v Číně.

Iguanidé zde zastupují Agamidy starosvětské a Tejidé Lacertidy (Boulenger).

Střední Amerika i Mexiko tu chudší než u hadů — Cope má dříve 184, pak 209 (124 Iguanidů, Bocourt 191) v. d., my máme 117 v Mexiku, 90 v střední Americe, z posledních je 51 end.; z prvních 74 oboum společných 15 — ostatní jsou v US (23 z prvních) neb v Jihoamerice (19 z druhých) neb na Antillách (9 středoamer.).

Jednotlivé fauny nebohaté, tak má Dakota 3, u Pebas 14, Rio Grande do Sul 14, Ohio jen 2 jisté a 7 ? (Wheaton).

Arktická Amerika nemá ještěrů — jako arktické kraje vůbec, ba ani Kanada (Ross má 3 druhy) u Boulengera (i F. Jap.), ba Agassiz nenašel jich ani u Hoř. jezera, ani Dall v Aljašce.

I Spojené Obce (US) poměrně chudé. Nový York má u D[illegible] jen 3: Ofisaurus centralis, Tropidolepis undulatus (do 43° sev. šíř[illegible] Eumeces (Scincus) fasciatus (do Massachusettsu). Boulenger má [illegible] verových. US do 40° sev. šířky (od severu) jen 3: Sceloporus [illegible] latus, Cnemidoforus sexlineatus, Eumeces quinquelineatus — v [illegible] chodu pak 8 víc, ale teprve jihozápad bohatý, zvláště pouště

Spojené obce mají hlavní bohatství v jihozápadu. Geckonid[illegible] jen 2 zástupce v jihu, nejzázší ve Floridě Sfaerodactylus notat[illegible]

tilly) a v Kalifornii Phyllodactylus tuberculosus (Mex). Eublefaridé mají svého zástupce E. variegatus v Kalifornii a Texasu. Iguanidé nejsou relativně četní (29), mají jediný Anolis carolinensis (jihovýchod — Nový Orleans, Texas), až na 7 svých rodů: Dipsosaurus dorsalis (Arizona — Mexiko), Crotafytus (collaris Colorado, Tex., J. Mexiko) a wislizeni (Oregon, Kalifornie, Mexiko), Callisaurus mon. draconoides (Kalifornie, Texas), Uma (monotyp) notata v poušti Mohave, Holbrookia (společná s Mexikem, jako 4 druhy) jichž tu Texana (i Kalifornie, Mexiko), propinqua (Texas, Mexiko), maculata (Tennesee, Kansas, Texas, Mexiko), lacerata e Tex., stansburiana Tex, Cal., maculata (Kalifornie, Arizona, Nové Mexiko, Mexiko), ornata (Texas, Kalifornie), gratiosa Cal., Nové Mexiko, symmetrica Baird Calif., lateralis Cal. — pak Sceloporus torquatus Tex. s Mexikem, yarrowii (Ariz, Mex), spinosus Tex., Ariz. Cal., Kolorado, Mexiko, undulatus Texas, Mexiko, Kalifornie, Guatemala, consobrinus (Dakota — Puebla, Mexiko), gratiosae Kalifornie, Mexiko, scalaris (Texas, Mexiko). Konečně rod Phrynosoma: Douglasii Kansas, Kalifornie, e coronatum Calif. (Dekay má ale oba z Oregonu a poslední i z Missuri), regale Gila, Colorado, harlanii Illinois — Arkansas, Texas, Mexiko, m. callii Colorado, Gila, platyclinus Nevada, Oregon, modestus Oregon, Texas, Kalifornie.

Z Anguidů tu Gerrhosaurus caeruleus (Kalifornie, Ariz., Texas, Oregon, Kingii Nové Mexiko — Mexiko, liocefalus záp. US. Mexiko, Ofisaurus ventralis (Illinois, Carolina, Mexiko, Tennesee, Kansas, Texas i attenuatus Texas.

Endemická rodina tu Anniellid: totiž Anniella pulchra, nigra (Kalifornie) i texana (v Texasu). Heloderma suspectum je v Arizoně i N. Mexiku — jediný to jedovatý rod ještěrů (poustevní).

Zde jsou též výhradně domácí všecky tři známé Xanthusie, rodina o sobě — St. vigilis u tvrze Tejon, sieversiana v Kalifornii a nová henshawii ze S. Diego (Kalifornie).

Tejidů jihoamerických tu pramálo — mají jen Cnemidoforus sexlineatus (k př. v Illinoisu, Virginii [Jordan], Kansasu, Texasu, Kalifornii, Mexiku (Boul.).

I Amfisbaenidé tropičtí tu mají jen dva zástupce Chirotes (mon.), canaliculatus (Kolorado — Platteriver — Mexiko) a monotyp endemický Rhineura floridana. Scincidé konečně mají tu jediný duch Lygosoma laterale (Ohio (Dekay), Illinois (Jordan) až Georgie, N. Orleans, Mexiko, var. v Číně v. t. a rod Eumeces (Euprepes) u Boulengera Mabuja — jinak tropický, na kterém stojí náhled těch, kteří pro US udávají faunu neotropickou, neb jest tu 14 druhů (z 31) guttulatus (Kansas, Nové Me-[illegible], Texas), quinquelineatus (fasciatus (Jordan) východní Georgie, Nový [illegible]eans, Nový York (Museum Pařížské), jako capito (vých. US), skilto[illegible]nus Oregon, Kalifornie, hallowelli Kalifornie, obsoletus (Uta, Kansas, [illegible]lorado, Arizona, Nové Mexiko, Texas (severní Mexiko), septentrionalis [illegible]nesota, Nebraska, Kansas, tetragrammus Texas (Mexiko), pluvialis [illegible]bile), anthracinus Pennsylvanie, Texas, brevilineatus Texas, pachyurus [illegible]xas, leptogrammus Texas, Nebraska, onocrepis Florida (longirostris [illegible]mudy end.).

Patrno, oč bohatší západ; z 61 druhů (37 end.) US, náležejí východu od Skalních hor jen 36, z nichž ale hlavní počet (25) jen v Texasu, západu podobném, takže vlastně východ má jen 20 a tu zase více jen v Nebrasce, Kansasu. S Mexikem společné 23. Ostatně neví na př. Boulenger, co je Platydactylus milbertii DB z Nového Yorku. Jordan má v severových. US jen 8 druhů. Hallowell znal v západě 27, coll. Abbott (Oregon 5), ale v US RR EE bylo 14.

Mexiko není tak bohaté (118) jako u hadů. Sever i chudý: Cope má v Chihahue jen 11 tvarů severních. Jsou tu tři prameny — výprava francouzská (Bocourt), Biologia centrali americana (Günther) a Boulenger — jichž synonymika však nesouhlasí — a musíme se k vůli přesnosti držet posledního.

Má z 8 Geckonidů Phyllodactylus tuberculosus (v Kalifornii), Thecodactylus rapicaudus (Yucatan — Antilly), Hemidactylus mabuja (amfitropický), Gehyra mutilata (jen v S. Blas v západě v. n.), Sfaerodactylus glaucus (i Gtla), fantasticus (Antilly, Vzla), anthracinus (Antilly).

Z Eublefaridů tu Eublefaris fasciatus. Z Iguanidů (74) tu 17 Anolis (rubiginosus, sericeus *e*, beckeri *e* Jucatan, *e* baccatus, güntheri, petersii, heliactin (ustus střední Amerika i Yucatan), *e* cymbops, bourgei, leviventris, nebulosus, nebuloides, sallaei (se střední Am.), *e* cumingii, tropidonotus, metallicus — tedy 15 *e*, 2 se stř. Am., Corythophanes hernandesii (i Yucatan).

Pak je tu Laemanctus longipes *e*, 2 s Yucatanem (alticarinatus *e* tu), 1 Gtla, všechny 4 Basiliscus (vittatus se střední Amerikou, Jguana tuberculata, 2 se střední Amerikou, end. Dipsosaurus dorsalis, 4 a 5tý (s Yucatanem rod *Ctenosaurus*), (d. Calif. — Arizona), *me* Sauromalus ater., pak 2—3 Crotafyty s US collaris a wislizenii (? copei) v severu. Endem. rod v DCalifornii Petrosaurus thalassicus.

Z Holbrookií tu 10—4 s US v t. a 6 end. elegans, nigricauda, lateralis, auriculata, bicarinata i irregularis. Sceloporů tu 15 *e* a skoro všechny, 25 z 30 — *e* jalapae, omiltemanus, rubriventris, teanus, torquatus (s US), serrifer (Yucatan), acanthinus (s Gtlou), formosus (střední Amerika), yarrowii (s Arizon.), ornatus *e*, dugesii *e*, melanorhinus *e*, zosteromus *e*, spinosus (v US), undulatus (US—Gtla), consobrinus (US), gratiosus (též), couchii *e*, grammicus (v Gtla), microlepidotus *e*, aeneus, *e* scolaris (v Tex.), siniferus *e*, utiformis *e*. Konečně tu 6 Phrynosoma (orbiculare, boucardii, asio, taurus, braconnieri *e* a cornutum v US.) Mon. a rodina tu end. Xenosaurus (grandis v jihu — Oaxaca až Cordova).

Z Anguidů Gerrhonotů tu 9 *e* a 3 v US (oaxaca, gramineus, deppi taeniatus, imbricatus v. t., rudicollis, planifrons, antaugis, obscurus, pak Ofisaurus ventralis (s US) a Diploglossus millepunctatus (ex. Boco[illegible]), microcefalus *e*, steindachneri (s Gtla). Heloderma horridum, jedin[illegible] dovatý ještěr, je ve vých. (Tehuantepec) jako Lepidofyma flavom[illegible] a ze ? Xantusiid).

Z Tejidů tu Cnemidoforus sexlineatus (s US), *e* mariarum [illegible] stjm). mexican. guttatus, immutabilis, hyperythrus, Gymnopthalmus [illegible] chrasti v jihu (Gtla, Vzl.). Z Amfisbaenid tu Chirotes canali[illegible] (i US).

Ze Scincid Mabuja agilis, Lygosoma laterale (záp.) a Eumeces *e* sumichrasti, humilis, callicefalus, brevirostris, lynxe — s US tetragrammus. Konečně tu Anelytropis papillosus.

Velmi bohaté jsou *Antilly*: z Gekonidů 25 tu 2 Gymnodactylus *e* (antillensis, Curaçao) *e* fasciatus Martinika, 2 Gonatodes (albogularis Kuba, Jamaika — vittatus Grenada, Curaçao, DKa, ocellatus *e* Tobago — Phylodactylus 3 (spathulathus *e* Barbados) julianus Aruba, Thecadactylus rapicaudus (Thomas, Cruz, Nevis Antigua, Anguilla), Hemidactylus mabuja Domingo (*starosvětský*, tropický), rod Aristelliger praesignis (Jamaika, Honduras), lar Domingo (e), Tarentola cubana (rod sice africký) a hlavně Sfaerodactyly (13 z 20) a sice end. v Jamaice gilvitorques, richardsoni, oxyrhinus, argus, v Domingu alopex, tam a v Kubě elegans, sputator, tam i jinde punctatissimus, anthracinus, sic notatus, fantasticus, microlepis (*e*), macrolepis (*e*). Nejvíce arci je Iguanidů, tak jsou tu mon. end. Chameleolis chameleontides v Kubě, Xifocercus valenciennesi v Jamaice a 35 Anolis (endem. 32, 1 sev., 1 stř., 1 jižní Amerika), z nichž v Kubě 10 (3 *e*), v Domingu 5 (4 *e*), Jamaice 6 (3 *e*), ostatní na menších ostrovech, kde mají je i ty nejmenší: Montserrat (leachi), Bahamy 2, Virgin. ostrovy (cuvieri), Anguilla (*e* gingivianus), Nevis, Eustache, Martinika (2), Guadelupa, P. Rico (*e* gundlachi, Krugi), Tortola, DKa, Vincent, Thomas (2) i Trinidad, S. Croix (*e* acutus). Dále jsou tu oba Norops (na Kubě *e* ofiolepis), Basiliscus mitratus Martinika, mon. Tropidodactylus onco (DKa), pak 8 Liocefalus (4 Domingo, 3 *e*, 3 Kuba (2 *e*), 1 Navassa (eremitus), 1 *e* Herminieri, Trinidad, Martinika), Uraniscodon plica (Grenada — Trinidad — Peru), mon. *e* Metopoceros (cornutus Domingo, Navassa), jihoamerická Iguana (tuberculata v Tobagu, Trinidad, Thomáši, DKa, Lucii i delicatissimus, m. *e*, Cyclura carinata (Bahama, Kuba, Jamaika — tedy 53. Dále tu z Anguidů (více severoamerických) 10 Diploglossus (7 Jamaika, 2 Domingo, 1 Kuba, 1 Martinika, PRico), *me*. Sauresia sepoides v Domingu a tamtéž *me* Panolopus (costatus). Cricosaura typica v Kubě tu z Xantusid.

Četní jsou zas Tejidé: 21 Tupinambis teguixin (jihoamerický), 16 Ameivy (z 21 — *e* Domingo 4 taeniura, lineolata, chrysolaena, vitipunctata, Jamaika dorsalis, thoracica Bahama, Martinica pleii, S. Croix polops, Thomas riisii, Dominika fuscata, Montserrat pluvionotata, corvina na Anguille a Sombreru — 2 jihoamerické bitrontata Thomas a punctata Trinidad, 2 jihoamerické Cnemidofory v Trinidadu (murinus a lemniscatus, 3 Gymnophthalmus (brasilský quadrilineatus a *e* lütkenii na Lucii a pleii na Martinice). Amfisbaen je 6 — *e* punctata i cubana v Kubě, fenestrata, 3 jihoamerické (alba, fuliginosa i coeca).

Málo je Scincidů 4: Mabuja aurata (Vincent), agilis v Martinice, ›anii (*e* Jamaika, Cruz), Eumeces longirostris (*e* Bermudy — tak že celý et dělá 123 — z nichž endem. 91 — sic je 20 jihoamerických, 9 edo- a jen 2 severoamerických. Jako při želvách a hadech ukazují Antilly být příbuzní Jihomerice, ač dávno samostatné.

Střední Amerika není tak bohatá (90 druhů). Cope měl 209 s Mexem, 124 Iguanidů (53 Anolis), 28 Anguid, 24 Tejid, 14 Scincidů, Geckonidů, 2 Xantusiidy, po 1 Eublefaris, Xenosaurus, Heloderma,

Amfibaenid, Anelytr., neb počet hadů a ještěrů celistvý vůbec na světě bude asi stejný, avšak hadů tam o víc než polovičku více. Yucatan nelze tu dělit dobře od stř. Ameriky. Z Geckonidů máme jen 10, 2 Gonatodes (albogularis, caudiscutatus Panama — oba jihoam.), 2 Phyllodactylus (tuberculosus [sev.] a ventralis *e*), antillský Thecodactylus rapicauda (Jucatan), Hemidactylus mabuja (v Panamě — tropický), Aristelliger praesignis (Cozumel — Belize — Jamaika) a 3 Sfaerodactyly (*e* homolepis, Nicaragua), glaucus (Gtla — Mex.), lineolatus (*e* Nicar.).

Z Eublefaridů tu 2: E. dowii *e* v Panamě a *me* Coleonix elegans (Belize — Yucatan).

Z Iguanidů (58) tu 37 Anolis — *e*) panamensis, sagrae (antillský i Vzla), beckeri *e* Yucatan, *e* rodriguezii, aureolus, limifrons Gtla, bransfordii Nicaragua, trochilus CRica, ortonii (jihoamr.) jako schiedii (též) squamulatus, polylepis *e* (Chiriqui), jako pulchripes (tam), tropidolepis *e* Cauca. jako microtus, insignis, pachypus, pak copii (tam i Ecuador), lionotus (též), ustus (e Honduras), concolor *e* Nicaragua, salvini *e* Gtla, palpebrosus *e* Chiriqui, sallaei *e* Gtla, binotatus (Salvador), cupreus (též) jako crassulus a humilis, quaggulus v Nicaraque, uniformis *e* Gtla, Yucatan oxylofus *e* CRica, godmani *e* Gtla, lemurinus též, biporcatus (i jižní Amerika), chrysolepis (též), capito (*e* Gtla—CRica), obtusirostris Chiriqui. Dále tu Norops auratus (i jižní Amerika), Polychrus gutturosus (CRica i Columb.), Corythoforus cristatus *e* Gta, CRiva), percarinatus Gtla a třetí hernandezi je v Yucatanu a Mexiku.

Laemanctus serratus nápodobně je v Yucatanu jako alticoronatus *e*, deborrii v Mex. a Gtle. Basiliscus má tu 3 druhy ze svých 4 mitratus (Pan. — CRica — Martinica), plumifrons *e* CRica, vittatus Mex. — Ec Gtl. Honduras, Cozumel). Enyalioides jihoamerický má tu druh heterolepis *e* ve Verague. Iguana tuberculata antillská a jihoamerická je i v Nicarague a Panamě, v skinolofa i Gtla a Honduras. Mexikánská Ctenosaura acanthura přesahuje do Hondurasu (i Cozumel), defensor je v Jucatanu. Severoamerické a mexikánské Crotafyty atd. sem nedosahují, až Sceloporus (serrifer) v Yucatanu, formosus (Mex., Gtla CRica), undulatus Texas, Mexiko, Gtla, grammicus Mexiko, Gtla, chrysostictus (Mexiko — Guat.), variabilis (Mex., Gl.), *e* fulvus (Nicaragua, Salvador), squamosus (Gtla, CRica). Z Anguidů (10) je Gerrhonotus canscocelosii *e* v Gtla. jako fimbriatus, modestus, auritus, caeruleus (US—CRica), rhombifer *e* v Chiriqui a monticola 11.500′ v CRice, moreletii v Gtle.

Konečně jsou tu 2 Diploglossus steindachneri (Mex. Gtla), monotropis a bilobatus *e* v CRice). Xantusidé tu zastoupeny Lepidofyma flavomaculata C. Mex. Gtla). Jihoameričtí Tejidé mají tu 8 Ameiva festiva (Gtla—Pan.), undulata (Gtla—CRica, Guyaquil), Surinamensis (... CRica), Cnemidoforus decemlineatus *e*, guttatus (Mex.), deppii (V ...), Anadia metallica *e* CRica. Konečně Gymnopthalmus sumichras... — Vzla).

Amfisbenidy sem nedocházejí, ze Scincid tu Mabuja ag... catan, Salvador), *e* alliacea (CRica), *e* Ablefarus speciosus Nicar ... ale žádný Eumeces (na čemž někteří zakládali [Heilprin kpř.] ...

nearktické — avšak Eumeces je v Indii, Číně, Egyptu). Druhů jihoamerických je 19, mexikánských 15, antillských 65; endemických 51, nejvíce jen v jediné krajině — CRica 11, Guatemala 6.

Jiho-Amerika v celku si podobnější nežli jinde, panují Tejidé, pak Iguanidé a Amfisbaenidé. Rozdíl jistý mezi jihem, zejmena Čilskem a Argentinií (Patagonií zejmena) a severem. Bereme-li celou Jiho-Ameriku najednou, tak arci bohatství velké, ale jednotlivé krajiny té ohromné země nejsou právě bohaté.

Coll. Bohls (Paraguay) má ve 14 druzích 4 nové, Ofiodes intermedius, Centropyx viridistriga, Amfisbaena bohlsi — Lepidosternum latifrontale.

Ještě mezi bohatší náleží Kolumbie (asi 100 — Nová Grenada, Venezuela i Ecuador), kde vlhko panuje. Máme odtamtuď Gonatodes albogularis (Nová Grenada, Venezuela), caudiscutatus (Ec. stř. Amer.), concinnatus *e*, Thecadactylus rapicaudus (Vzla. Ec.), Staerodactylus punctatissimus (Venezuela, Antilly), casicolus *e*, fantasticus (Venezuela, Antilly), též Xifocercus heterodermus je *e* v Bgstě.

Z Iguanidů 45 tu Anolidů — 23 — fuscoauratus jde z Ecuadoru a Venezuely do Peru, Čili, Brasilie, ortonii je v Ecc. (stř. Am., Peru, Bras.), schiedii (stř. Am.) je ve Venezuele, boulengeri, bukleyi, gemmosus, andianus v Ec. *e*, *e* fasciatus, v Guyaquilus squamulatus v Pcabello, latifrons v Popayanu, pentaprion v Guyaquilu a NGren., fraseri *e*, copii (stř. E.) v Ec., bitectus *e* Ec., binotatus (i stř. Am. Guyaquil), poecilopus (*e* NG.), radulinus (*e* NGr. Ec.), stigmosus (též), biporeatus (Ven., Ec., stř. Amer, Trinidad), chrysolepis Vzla (stř. A), scyphus (Vzl., Ec. i jih), rosenbergi, notofolis (*e* Columbia, v dol. Kalif. B.). Polychrus marmoratus je ve Venez., Bras., gutturosus v Kolumb. (C. Rica), Basiliscus vittatus (Ec., Mex.), galeritus (*e* Ec., Col.), Enyalioides praestabilis a Oshaughnesi *e* v Ec., microlepis (též), Stenocercus humeralis *e*, Liocefalus Ec. aculeatus, viridescens, erythrogaster, formosus, ornatus, güntheri, v Kol. trachycefalus. Tropidurus hispidus Brasilie je i ve Venez., Ec. Uraniscodon umbra (Guj., Brasil.) i plica (Venez.), Urocentron flaviceps (*e* Ec.), teď i güntheri (Iquitos) a (auct.) Iguana tuberculata. Ec. má též *e* Hoplocercus annularis.

Z Anguidů je Diploglossus monotropis v Ec. Z Tejidů tu: Ceratopyx calcaratus, pelviceps (Ecuad.), mon *e* Ecuad. Monoplocus dorsalis, Ameiva bridgesii *e*, septemlineata *e*, undulata (stř. Amer.), edracantha (s Peru), bifrontata (Col. — Venz. — Ant.), surinamensis (Nicar. M. Video), Cnemidoforus espaeti (*e* Col.), lemniscatus (Guj., Trin, Venezuela, Col.), nigricolor (*e* Venz.), deppii (Venezuela), stř. Am., Neusticurus ecpleopus (. — Brasilie), Alepoglossus copii Ec. ?) carinicaudatus, bukleyi ( ), Leposoma dispar (tamtéž), Loxofolis rugiceps (N. Gren.), mon e ...rosaura reticulata (Ec.), Prionodactylus argulus (Bogota *e*), oshau...essii (Ec.) *e*, manicatus, vertebralis (Ec), Ecpleopus affinis (Ec. ... Pholidobolus montium (hor. Ec. do 11.000), end. rod Euspondylus ... angulatus Ec.), maculatus Ec. (Peru), acutirostris (Vzla), güntheri (.) mon *e* Argalia marmorata (Col. Vzl.), Oreosaurus oculatus *e* Ec., ...s *e* Vzl., striatus *e* Boogta, Proctoporus *e* unicolor Ec. simoterus

a meleagris (též); Cofias heteropus Col., flavescens (Vzl. — Guj.), d'orbignyi (Vzl. — Čína), Teratioscincus bifasciatus (Col.), Gymnopthalmus sumichrasti (Vzla., Mex.). Konečně dod. 2 mon *e* Echinosaura horrida i Ptychoglossus lineatus Ec. — tedy druhů Tejidů 46 — maximum (skoro půlka všech). Amfisbaeny scházejí (až na A. fuliginosa a caeca [P. Bello], jsou jen v Brasilii. Ze Scincid tu jen Mabuja agilis (Vzla.). Hlavní bohatství v lesích vých. Ecuadoru, které asi podobno bude po celém Marañonsku (v. d.).

Chudá proti tomu *Gujana*, známe 32: Gonnatodes annularis *e*, Thecadactylus rapicaudus — Anolis ortonii (Ec.), alligator (Ant.), punctatus (Brasil.), chrysolepis (Vzla. — Br.), nitens (*e* Surinam), lentiginosus (též), Norops auratus (Ant. stř.), *me* Polychrus marmoratus (Venezuela — Brasil.), Ofryessa superciliosa (Brl.), Enyolius bibronii (též), Tropidurus torquatus, Uraniscodon umbra, plica, Urocentron azureum (Bras.), Iguana tuberculata (žádné Anguidy než Ofiodes striatus).

Z Tejidů Tupinambis teguixin, nigropuncta (Bral.), Dracaena gujan. (též), Centropyx intermedius (též), Ameiva surinamensis, punctata (i Antilly), Cnemidoforus murinus (Trid.), lemniscatus (Bral.), Crocodilurus lacertinus (Br.), Cofias flavescens (Vzla.), Iphisa elegans (B.). Konečně Amfisbaena fuliginosa 2 (Br.), Mabuja aurata Br., agilis Br. a Ablefarus boutoni. Schomburgk. měl jen 19 druhů.

Ani *Brasilie* poměrně k velikosti své bohatší, ač lze předpokládat, že věčšina dosud z vých. Ecuadoru známých tvarů bude i v Marañonsku. Máme 5 Geckonidů: Gymnodactylus gekoides Spix *e* (non Gmelin = Kočii), Gontadus humeralis (Kuba — Peru), Thecadactylus rapicaudus (Pebas v. n.), Hemidactylus mabuja, Sfaerodactylus meridionalis *e* v. n. Z Iguanidů (35) tu Anolis (jen 7) 9 fuscoauratus (Vzla — Čili), bocourti (Nauta *e*), ortonii (Pebas), punctatus (i Peru), trachyderma a *e* chrysolepis (stř. Am., Ant.), scypheus (hoř. Malaisie), leptoscelis (Pebas, Peru), bombiceps (Nauta. *e*), Norops auratus (stř. Am.), Polychrus marmorata (Guj., Vzl.), acutirostris (i Paraguay), Ofryessa superciliosa (Guj.), Enyalioides laticeps (*e*), leachii (*e*), Enyalius catenatus (*e*), bibronii (Guj.), iheringii *e*, caerulescens *e*, fitzingeri, Anisolepis undulatus *e*, Liolaemus occipitalis (*e* jih), Liocefalus tricristatus a dumerilii (*e*), Tropidurus torquatus, hygomei *e*, hispidus, semifasciatus (*e*), Uraniscodon umbra (Ec., Guj.), plica (Antilly, Peru, Gujana), *mone*. Strobilurus torquatus, Urocentrum azureum (Guj.), flaviceps (Ec.), cantor (Pebas *e*), Iguana tuberculata (neotrop.), nudicollis (Ant.), Hoplocercus spinosus *e* = 35.

Z Anguidů tu Diploglossus fasciatus *e*, Ofiodes striatus (Guj. — B. Ayres), vertebralis *e*. Tejidů zde 30 (skoro třetina všech): Tupinambis tequixin (Guj. — Urug.), nigropunctatus, Dracaena gujanensis (Maranon), Centropyx intermedius (Guj.), calcaratus (Peru), Am[illegible] surinamensis, Cnemidoforus lemniscatus (Col., Trinidad, Guj.), oc[illegible] (*e*), lacertoides (jih), Tejus tejou (jih), Crocodilurus lacertinus ([illegible] Neusticurus bicarinatus *e*. ecpleopus (Ec.), Alepoglossus carinicaud[illegible] (Maranon), Leposoma scincoides (též), Pantodactylus schreibersi ([illegible] Prionodactylus quadrilineatus end. m., Mionyx parietalis Pebas, Ce[illegible] saura ocellata, Placosoma cordylinum *me*, Ecpleopus gaudichau[illegible] Oreosaurus petersii *e*, Ofiognomon trisanale (Marannon), verr[illegible]

(Nauta e), mon. e Colobosaura modesta. gen. e Heterodactylus imbricatus a hendii, Iphira elegans (Guj.), Microblefarus maximiliani (Parag.), Gymnophthalmus quadrilineatus (Antilly), Stenolepis ridleyi mon. e. Z Amfisbaenid (20) maximum na světě, tu A. fuliginosa (Guj. — Maranon), alba 2 (Ant., Pem.), subocularis e, pretrii, leucofala, vermicularis, darwinii (jih), steindachneri e, mildei e, brasiliana e, Anops Kingii (jih, druhý druh v záp. Africe co Amfisbaena).

Konečně Lepidosternon microcefalum, e infraorbitale, rostratum, petersii, grayi, crassum, wuchereri, octostegium, scutigerum (e vesměs). Ze Scincidů tu Mabuja agilis, aurata (sev.), dorsivittata (jih), frenata (jih). Jest tu tedy vesmés 98, ale jen end. 44 — což má hlavní příčinu v přírodní stejnosti severní roviny Maranonské, která nedbá hranic politických.

Rovněž v jihu přechází zvířena ta z Peru a Bolivie v Paraguaysku, Uruguaysku a Argentinii pomalu v antarktickou Čiliska i Patagonie (Proctotretů zejmena). Podáme obraz podrobný, by se každý o tom sám přesvědčil. Z Geckonidů má jih e rod Homonota (Gymnodactylus) darwinii v Montevideu, Buen. Ayres, Čili — Venez. a Patagonii whitii v Cordově, Gymnodactylus horridus e v Mendoze, d'orbignyi e v Čili — sever, Gonatodes humeralis v Peru (Gymn. Werner), gaudichaudii, v Coquimbu). Phyllodactylus má 4 druhy v Peru (nigrofasciatus, inequalis, microfyllus, gerrhopygus v Peru a Čili, Hemidactylus peruvianus end. v Tacně Z Iguanidů tu poměrně dost (65, přes polovici): Anolis fuscoauratus (Peru, Čili), ortoni (Peru vých.), levis (tamtéž), punctatus (též), transversalis (Peru), scyphus (Peru), leptoscelis (též) — tedy jediný první mimo Peru. Dále jsou Polychrus acutirostris (Paraguay — Brasilie), Enyalioides palpebralis (vých. Per.), Urostrofus valdiviana (vautieri), a torquatus v Čili (e), Werner Liolaemus leopardinus — Diplolaemus (darwinini) Werner i Valdivia a Pristidactylus (fasciatus), oba monotypy Patagonie, Scartiscus (caducus) mon e z Paraguaye. Stenocercus má 2 druhy v Bolivii e marmoratus a roseiventris, 3 e v Peru (torquatus, cupreus, moestus). Ctenoblefarus adpressus m. e. u Arequipy v 7000' a jižním Andům náleží i rod Helocefalus (nigriceps) Werner, Čili, v Atacamě 10.500', multipunctatus v Uspallatě a marmoratus v Catamarce. Liolaemus má 3 druhy v Peru a Čili (Proctotretus v. t.) a je rod rozhodně antarktický — z 22 druhů je 15 v Čili asi, u Gaye 12), až magellanicus tam e (poslední v Uruguay 1, v Andech Peruánský a (vlastně Bolivie) multiformis Cope. Podobně antarktická Saccodeira 1 Uruguay, 1 Peru, 1 Čili, Patagonie, Argentinie. Liocefalus (2 v Peru ?) má 1 druh v sev. Peru, 1 e v Bolivii. Tropidurus (v t.) má 3 druhy v Peru, 2 e) 1 i v Čili, 1 v Paraguay a Argent. a Uraniscodon plica dosahuje do Peru. Phymaturus (pulluma) = Oplurus bibronii je mon end. Čilisk a Iguana tuberculata dosahuje hoření Maraňon, ne dol.

Z Anguidů sem dosahuje jen Ofiodes striata (Corrientes, Buenos ...es). Více tu Tejidů (relativně) 24: Tupinambis rufescens (e Men...a), Tejus teguixin (Uruguay — Brasil), nigropunctatus (vých. Peru), Cera...yx calcaratus (vých. Peru), pelviceps (též), altamazonicus (Moyobamba), ...eiva edracantha (sev. Peru), surinamensis (též a M. Video, z Brasilie), ...midoforus multilineatus e v Mendoze, lacertoides v M. Video (z Bra... jižní), longicaudus e v severní Patagonii a heterolepis e v Peru-

ansku. Rod ten jde z Kansasu do Patagonie. Werner má více C. tumbezanus (Peru, Čili a flavipunctatus (dto.). Callopistes maculatus je v severní Čili, flavipunctatus v Peru — kde end rod Dicrodon (2 guttulatum a callistelis). Tejus teyou jde z Brasilie do Parag., M. Videa, Argentin, jako Pantodactylus schreibersii (M. Video, B. Ayres — Brasilie). Loxofolis scincoides je na hoře Marañonu (Čudi). Euspondylus maculatus je v severním Peru, Proctoporus pachyurus ve východní Persii, Cofias d' orbignyi v Čili, Ofiognomon abendrothii ve vých. Peru a Microblefarus maximiliani v Paraguay. Z Amfisbaenid jde A. fuliginosa, alba do Peru, beniensis je v Bolivii, darwini v Parag., Urug-BAyresu, cingulata v Paraguay, angustifrons v BAyresu, plumbea v Mendoze, Anops kingi v Urug. Argent, kde i Lepidosternon böttgeri a phocaena *e*, 3 v Paraguay = affine, boulengeri a onychocefalum. Ze Scincid je Mabuja aurata do vých. Peru dorsivitta do Par. i Ur (z Brasilie), jako frenata do Par. a sev. Arg. Z těch 107 (73 ? end.) je ale v Peru 43, Paraguay 13, Uruguay 11, Bolivii 6, Argent 21 (Burmeister někdy měl 12), Čili 24, Patagonii 11 (Orbigny měl jen 8 druhů!), poslední sobě blízké. Fuegie nemá jich (Hyades).

Werner revidoval ještěry Čiliské a rozmnožil jich počet v rodu Liolaemus na 22 (nový platei a erythrogaster), též nové jsou Liosaurus valdivianus, Ctenoblefaris jamesi — takže počet ještěrů v Čili stoupá na 39, z těch je 19 end., s Peru, Patag. 6, Argent. 13.

Australie i Oceanie tu relativně bohaté, první má skoro pětkrát více druhů 162 — nyní 181, již Günther r. 1875 (Erebus) 140, Krefft 103, než stejně velká Evropa, druhá třikrát (110), ač tolik menší. Endemická (8) rod. Pygopodidy, na severu (Nov. Guineí — s Asií) rodina Dibamidů. — Ostatně rodiny hlavní Scincidé (84 A.) a Gekonidé (41 A.) zde nejhojnější, pak Agamidé (27 zde zemní A) a Varanidé (10). Fičiské ostrovy (s Přátelskými ostrovy) mají americký tvar — leguána Brachylofus fasciatus. Hlavní rod je Lygosoma (skoro dvě třetiny všech, 80 Australie, 6 Tasmanie (3 *e*), 49 v Oceanii — 4 jen společné oběma) — sice jen Amfibolurus (14) a Varanus (10) četnější.

Tasmanie má zcela australský ráz a byla proto zde připočtena Australii — má Hoplodactylus pacificus (s N. Zeelandem), Amfibolurus adelaidensis (s Australií), *e* angulifer, muricatus (A.), Egernia whitei (s A.), Tiliqua scincoides (A.) a nigrolutea (A), Lygosoma entrecasteaux (*e*) trilineatum (A), casuarinae (A), metallicum (s A. Oc.), *e* pretiosum, *e* ocellatum, Ablefarus boutoni (trop.).

Australie má dle rodů: z Geckonidů 42, 3 Nefrurus (rod *e*), Ceramodactylus dameus nový, mon. *e* Rhynchoedura (ornata), 5 Gymnodactylus (4 end. — pelagicus s Oceanií), Gonatodus australis (9), A[illegible] roscalabotes brunneus, end. rod (3) Heteronotus (1 i Houtmans Abroll[illegible]), 4 *e* Phyllodactylus (2 tamtéž), güntheri i Norfolk, také nová Eb[illegible] horní (z rodu madag.), 10 Diplodactylů (2 tamtéž — ostatní M[illegible] i Sejšely), 7 Oedur (nivalis v Natalu, poslední v západní Africe) [illegible] až 5 teď Gehyry (1 *e*, 1—2 s Oceanií), *e* Lepidodactylus pusillus [illegible] oceánský), Gecko pumilus *e* ostr. sev. (Torresstrait = guttatus v E[illegible]tonu) a pochybná Physia punctulata Gray v Essingtonu.

Pygopodidy jsou tu všecky: Pygopus lepidopus, 2 Cryptadelma, 2 Delma, Pletholax gracilis, Aprasia pulchella i Lialis burtonii (jediný neend. — i Nová Guinea — ve sbírce Hornově Ofidiocefalus rod nový). Z Agamid tu 2 Gonyocefalus *e* spinipes a godeffroyi, mon. *e* Chelorania brunnea a rody (14) Amfibolurus — 3 i Tasmanie), 2 (teď 3) Tympanocryptis, 3 (teď 4) Diporofora, i 4—5 Physignathus *e* (1 Kočinčina, 1 Timorlaut), pak 2 monotypy: Chlamydosaurus Kingii (i pleistocén) a Moloch horridus (? Oreodeira gracilipes USEE). Z Varanů dosahuje sem indický V. salvator, indicus (malajský) do sev., *e* varius, gigantus, gouldii prasinus (z N. Guiney), punctatus *e*, timorensis (sever), acanthurus a caudolineatus *e* — nové eremius a gilleni v. d.

Ze Scincidů konečně tu rody Egernia (teď 11), Trachysaurus rugosus *me*, Tiliquy 4, *me* Hemisfaerodon (gerrardii (Ql), Rhodona (3 Lucas) — jak řečeno 60 Lygosom (4 Tasman), 7—9 Ablefarů (kromě boutonii všecky end.), teď Boulenger víc o tenuis, ornatus (Ql).

Horneova výprava do vnitřní A. přinesla 43 druhů — z nichž nových 9: Ceramodactylus dameus (Lucas), Ebenavia horní, Gephyra tesselata, conspicillata, Tympanocryptis tetraporofora, Diporofora winneckei, Varanus eremius, gilleni, Rhodona tetradactyla — sice 5 Amfibolurů, 6 Varanů, po 3 Gehyr, Tymponocryptis, Rhodona, 4 Ablefarus, 2 Oedur, Nefrurus, Hinulie, Egernie, Diplodactylus, po 1 ještě Hetoronota, Lialis, Delma, Physignathus, Moloch, Tiliqua, Ofiidocefalus, Rhynchaedura.

Novo-Zeelandsko je tu výminečně bohaté, více nežli v kterékoli třídě obratlovců — počítáme i 12—14: Gymnodactylus arnouxi *e*, Hombronia undosa, fascicularis, Naultinus elegans, rudis, 3 Hoplodactylus (maculatus, pacificus, granulatus), 6 Lygosoma (grande, mocoa, lineoocellatus, smithii, aeneum, ornatum).

Ale nejdůležitější je Hatteria punctata, zbylý poslední Rhynchocefalid, který se zachoval jen na několik malých ostrůvcích na břehu Novo-Zeelandska (jako Phyllodactylus europeus u břehu Toskany) — snad nejarchaičtější tvar ze všech obratlovců — jako Trigonie v moři Tichém, Ceratodus v řekách Australie — stará remanence.

Nejbohatší je ovšem, jak přirozeně, ostrov Asii a Australii nejbližší, tedy nejkontinentálnější a největší Nová Guinea, která má zvláštní s Asií), (Nikobary s Celebesem a Australií) rodinu Dibamidů a s Australií Pygopodidů a v celku 54 druhů (Sauvage 46): Gymnodactylus pelagicus, 4 Gehyry (mutilata, baliola, variegata *e*, oceanica), Lepidodactylus lugubris, Gecko vittatus, monarchus (Mysol) — Pygopodida (australský rod a druh) Lialis burtonii, 9 Gonyocefalus (8 *e* dilofus, mode[illegible]s, geelvinkianus, auritus, braunii, binotatus, papuensis, boydii a au[illegible]alsko-oceanský Godeffroi, 2 Diporofory (australské) bilineata i au[illegible]alis, australský Physignathus temporalis a Chlamydosaurus Kingii, pa[illegible] 5 Varanů (salvadori, kalabak *e*, indicus, gouldii, prasinus (austr.) a ko[illegible]lensis (*e*); dále Tiliqua gigas z Javy, 24 Lygosomy (až 16 *e*, spisova[illegible]é soudí rozličně), Ablefarus boutonii a Tribolonotus n. guin. a Diba[illegible] n. guineae.

[illegible]očtli jsme zde ty menší okolní ostrůvky Arú, Kei, Mysol atd.

k Nové Guinei, jelikož v původních sbírkách se rozdíl nečinil. Meyer měl v Nové Guinei a okolí 30 druhů.

Bohatá je ještě *Nová Kaledonie* — má 18 druhů: Hemidactylus garnoti, Lepidodactylus cyclurus *e*, sauvagii (*e*), lugubris, crepuscularis, Rhacodactylus celý rod 6 — aubryanus, chahua, leachianus, auriculatus, ciliatus, Lygosoma tricolor, variabile, austrocaledonicum, garnieri, deplanchei, mariae, gracile, Ablefarus boutonii.

Ostroví *Loyalty* má Gymnodactylus pelagicus, Gehyra vorax, Lygosoma metallicum.

K severu mají *Pelewské* ostrovy jen Gehyra (*e*) brevipalmata, Lepidodactylus lugubris, Gecko vittatus, Lygosoma smaragdinum, Ablefarus boutoni (= rutilus Peters).

Karoliny mají Lygosoma atrocostatum, nigrum, 3 Perachirus *e* depressus, scutellatus, articulatus.

Sandwichské ostroví má Ablefarus boutonii, Gehyra insularis (*e*), Lygosoma noctua.

Admiralitiny ostrovy mají Lepidodactylus pulcher (*e*), Varanus indicus, Lygosoma smaragdinum, fuscum, cyanurum, mivarti *e*.

Salomonské ostrovy mají u Boulengera Gymnodactylus pelagicus, Gehyra oceanica, Gecko vittatus, Lepidodactylus guppii (*e*), woodfordii *e*, Gonyocefalus godeffroyi, Varanus indicus, Corucia zebrata *mon. end.*, Mabuja cyanura, carterii, Lygosoma concinnatum *e*, smaragdinum (Keneuxia) cyanogaster, anolis *e*, cyanurum, nigrum, albofasciolatum, Lipinia mollis.

Ostrov *Duke of York*: Gecko vittatus i Varanus indicus, Lygosoma jobiense, smaragdinum, cyanurum, albofasoiolatum, cyanogaster, nigrum.

Nové Hebridy mají Gymnodactylus pelagicus (Api, Aneiteum), Phyllodactylus affinis (Aneiteum), Gehyra oceanica, vorax, Parachirus güntheri *e*, Lepidodactylus lugubris i Ablefarus boutoni, Gonyocefalus godeffroyi, Lygosoma cyanurum, cyanogaster, samoense.

Fičiské ostrovy ale Gymnodactylus pelagicus, lugubris, Gonyocefalus godeffroyi, Lygosoma noctua, cyanurum, nigrum, adspersum, samoense, Ablefarus boutoni

Tongaské ostrovy zase Gymnodactylus pelagicus, Gehyra oceanica, Lygosoma noctua, cyanurum, samoense.

Samoaské ostrovy konečně Gehyra oceanica, Lygosoma noc. cyanurum, samoense, nigrum, aspersum, Ablefarus boutoni.

Z Taiti máme Lepidodactylus lugubris, Lygosoma cyanurum, Al farus boutoni (Soc.).

Z N. Irska i N. Brit. Gonyocefalus godeffroy, Lygosoma jobie nigrum, albofasciolat.

Finsch sebral na severo-západních malých ostrovech 7 druhů (Peters det.): Gecko lugubris (Taluit), Gehyra oceanica (Taluit, Kušir), Eumeces rufescens, Hinulia smaragdina (oba ostrovy i Ponapé), Mabuja cyanura (Jaluid, Kušai), Mocoa noctua (Gilbertské ostrovy) a Ablefarus boutoni (Gilbert, Kušai).

Ostrov *Howe* měl 3: Phyllodactylus güntheri, Gehyra oceanica i Lygosoma lichenigerum.

Rotuma má u Boulengera 7 (4 Lygosoma, všední, 2 Lepidodactylus a Gehyra oceanica.

Studie klassické dle psychologie pokusné.

Alfred Binet, ředitel psychologické laboratoře Pařížské v Sorbonně napsal v 17. sešitě Revue des Revues zajímavý článek s uvedeným nápisem, z něhož vyjímáme toto:

Kdo by chtěl popírati studií humanitních vnadu, zásluhy a výhody? Ale ony se hodí jen jistému druhu vloh a hříšným mrháním času a sil mladých pokolení by bylo utvořovati pravidlo jednotné a vnucovati je všem bez rozdílu. Učení moderním jazykům jest spůsobilo konati nejužitečnější služby; to jest ostatně dokázáno počátky zkušenosti už učiněnými; ale nutno rovněž dbáti různých povah duševních, a učení moderním jazykům poskytované bez rozdílu bylo by k tomu, aby zkazilo mnoho duševních schopností, nespůsobilých je pojímati.

Myslím, že na místo in abstracto, to jest na prázdno, přetřásati problém studií klassických, což může vésti jen k rozboru řečnickému a dětinskému, dobře by bylo dbáti nejprve na to závažné prvotné factum, že nemáme všichni duševní schopnosť ustrojenu na týž schématický spůsob, že jest více druhů duševních schopností velice rozdílných druh od druha a že to, co se hodí jedněm, nehodí se druhým. To jest pravda zdravého rozumu, téměř truism.

Míním, že lze jíti ještě dále a makavě ukázati existenci *více přirozených tříd vloh*, z nichž jedny jsou spůsobilé k studiím klassickým a druhé k učení jazykům moderním. K tomuto rozlišení třeba jest kráčeti cestou pokusnou, jedinou cestou, která přese vše nebezpečí omylů by n[illegible] někam dovésti mohla, nekončíc v slepé uličce.

Povím tedy nejprve, které jsou to přirozené třídy, jež navrhuji r[illegible]vati; ukáži na druhém místě, kterak prakticky — řeknu docela p[illegible]dagogicky, neboť otázka ta jest svrchované důležitosti paedagog[illegible]ké — lze rozlišovati ty třídy a individuum tříditi; konečně dokáži v[illegible]hy mezi těmito přirozenými třídami a různými druhy učení, čímž se opět ukáže, kterak při té které přirozenosti vloh nutno voliti způsob u[illegible] nejlépe vhodný.

Které jsou *hlavní přirozené třídy vloh?* Zkoumání, jež konám asi 8 let ve školách, mě poučila, že se setkáváme mezi žáky *s trojím duševním rázem* zcela určitým; jest ovšem též prostřední ráz tvořící přechod mezi těmi 3 schopnostmi, jež rozeznáváme. Tyto jsou: *vloha literní*, *vloha vědecká a vloha umělecká.*

Vloha literní souvisí obzvláště s rozvojem slova, to jest výrazu, a jeví se v chuti k četbě, v snadnosti psaní a skládání frasí dobře tvořených a odstíněných; písemní pojednání jsou obvyklou ve školách zkouškou a pravým zkušebním kamenem vlohy literní.

Dejte jedné třídě žákův vypracovati totéž písemní pojednání a uvidíte brzo, že dva žáci stejných duševních schopností udělají pojednání ceny velmi různé: jeden napíše švižně pěknou stránku, plnou barvitosti, malebnosti a procítěnosti; druhý pracně přivede na světlo několik frasí krátkých a suchopárných. Mám mnoho důkazů toho druhu. Kdo se ostatně nesetkal v životě s podobnými příklady? Studuji už mnoho let pozorně mladíka, jenž byl mým chovancem, jejž jsem často vzal za spolupracovníka. Příroda dala tomuto mladíku zdravý rozum a kritického ducha, jehož bystrosť často zranila původce děl jím posuzovaných; kromě toho měl schopnosť k jazykům, paměť rozsáhlou a bezpečnou, obzvláštní dar pozorovací, zručnosť takovou, že se mohl naučiti za několik minut nejtěžším výkonům technickým. Avšak schází mu trochu obrazivosti, obzvláště vloha literní. Mezera ta jest tak úžasná, že jsem mu to musil pověděti; on to ostatně připouští zcela upřímně a uznává, že neumí psáti; jeho slovník výrazův jest obmezený, jeho obraty jsou nehrubě četné, nehrubě složité: jsouť to frasičky suchopárné, rozkouskované, sotva spojené jedna s druhou nejprostšími spojkami; a nic není zajímavějšího leč viděti při jeho čtení zápas myšlenky složité a vtipné s mluvou kostrbatou a téměř docela zbavenou odstínův.

Vloha vědecká se projevuje živým smyslem pro pravdu, nadáním k pozorování, snahou po třídění, rozsuzováním, uvažováním, spojováním fakt a odhalováním následkův; professor, jenž si dá práci, aby poznával své chovance — což jest ostatně prvou z jeho povinností — dovede vždy rozeznávati ty, kteří mají vlohu vědeckou od těch, kteří mají vlohu literní. Ve školách se vloha vědecká pozná zcela prostě po chuti k vědám, zahrnuje ve výraz ten vědy, jichž psychologická povaha jest dosud velmi rozdílná, jako mathematické na jedné straně a přírodní na druhé. Zdá se mi nicméně slušno podotknouti, že podíl ustanovený vědám při vyučování jest jiný než podíl určený liternímu umění. Při tomto cvičíme chovance psáti, pojednání skládati, kdežto při oném máme velmi zřídka příležitosť uvykati chovance samotatnému pozorování a uvažování: béřeť obyčejně vyučování vědecké na pomoc téměř [illegible] paměť.

Vloha umělecká připadající jen z nepatrňoučké části v naší stavu učební má za základ smysl vyvinutý pro krásu.

Rozdíl mezi vlohou literní a vědeckou — abychom vlohu leckou nechali zde stranou — nejpatrnějším jest při popisech p mětův. Každá z vytčených vloh jinak nazírá na předmět a jinak tudíž bude popisovati. Za příklad uvedu popis péra.

Péro.

(Popis 17-iletého chovance vlohy vědecké.)

Toto péro, ocelové, dlouhé asi 23 mm, široké od 5—6 mm, má tvar části válce zříznutého ve směru podélném. Skládá se z dvou částí oddělených malou vydutinou o 1 mm, táhnoucí se zlehka po celé šířce. První část má tvar trojúhelníka, jehož 2 úhly základny byly usečeny. Má v středu vyříznutý kříž, jehož delší rameno jest obráceno vzhůru. Oba konce ramen jsou více vyříznuty než ostatek. Na přední části se nalézá bílý trojúhelník, na němž jest rýha dělící obě nožičky. Druhá část jest pravidelná; na ní jsou ve směru podélném slova: Plume tremplin, Blanzy, Pourre et Cie, n° 160. Tato písmena lehce vystupují na části duté.

(Popis 17-iletého chovance vlohy literní.)

Mé péro je velmi pěkné se svými odlesky modře kovové. Na dolní části se čte obvyklé Blanzy, Pourre et Cie. Nahoře jest kříž zmenšený, vybíhající v ostrou nožičku, jejíž bělost se odráží od modři péra. Není nikterak strašné toto péro, není-li pravda? a přece chtě nechtě myslím na hrozné zákony psané tebou, ty malé péro svůdné ve svém blankytném oděvu.

Rozumí se, že vychovatel nesmí v chovancích pěstovati jednostranně jejich vlohy, nébrž vlohu vědeckou vyvíjeti do jisté míry i ve směru literním a naopak. Ale *jde-li o vyšší učení, ponechejme studie klassické vlohám literním a studie jazyků moderních vlohám vědeckým.*

Stará učebnice zeměpisu.

Podává *Boř. Prusík.*

Zajímavá kniha dostala se nám do rukou. Je to stará učebnice zeměpisu, kterou sestavil známý Libeznický farář Jiří Václav Paroubek. Myslíme, že knížka není tak všeobecně známa, aby bylo zbytečno uváděti ... širší známosť kruhů, jež se zajímají o výchovu mládeže. Z ukázek, ...ré z knihy hodláme vyjati, vysvitne i charakteristika tehdejšího uče... ...měpisu a názorů světových vůbec.

...ızka má titul „Wegtah Swěta, To gest Skrowna Powědomosť Hist... Swětské, Neb Politické, z obssýrných Historyích sebraná, a k s... dnégſsýmu Pochopenj, a k Paměti Mládeži sskolnj w Otázkách a Odp... wědi postawená.“ Na titulu spisu tedy není autor jmenován, ale skr... ...e velmi průzračně na konci předmluvy v písmenech: G. W. P.

F. L. a V. F. (= Jiří Václav Paroubek, farář Libeznický a Vicarius foraneus). Kniha vydána byla roku 1743 poprvé a 1765 podruhé v Praze u Fičkovských a Hladkovských dědiců.

V nedlouhé předmluvě objasňuje autor důležitosť historie a rozlišuje dějiny církevní od světských. Výslovně podotýká, že schválně volil k sepsání zeměpisu svůj rodný jazyk; „nevím — praví — proč naše milá česká vlasť tak nešťastna jest, že v podobných spisech svého jazyka tak veliký nedostatek trpí . . .“

Pak přistupuje k methodice: schválně sestavil učebnici zeměpisu v otázkách, neboť to má za nejsnazší spůsob k pamatování. Než žáci jdou domů, řekne jim učitel dvě až tři otázky a druhý den dostane na ně odpovědi. V sobotu pak opakuje učitel všechny otázky z celého týdne, a tak cvičí se žáci v stručných a jasných odpovědech ovládati celou vědu.

Po tomto úvodu počíná autor hned s všeobecnými otázkami „co jest svět?“ atd. Chceme si poněkud blíže všimnouti jeho knihy, ale uvedeme tu pro zvláštnosť jen to, co opravdu je charakteristické pro tehdejší názory. Co se s našimi dnešními shoduje, vysvitne pak samo sebou.

* * *

Otázka: Kolik jest dílů světa? — Odpověď: Čtyry: Evropa, Asie, Afrika, Amerika.

Otázka: Jest ještě více dílů světa? — Odpověď: Mnozí tomu chtějí, že pod námi má býti ještě jeden díl, který větší jest nežli Evropa a Afrika, jenž se nazývá Antarktika, v němž jsou krajiny Maletur, Nova Zemla, zelený Kraj, ohnivá Hora Hekla a jiný více a ty se docela vysvětliti nemohou a to pro veliké tam stálé Zimy.

Otázka: Zdaliž kdo celý svět obešel a jak v dlouhým čase? — Odpověď: Jiří Špiglberk, rozený Niderlender (sic!) Roku 1614 celý Svět na Vodách objel neb oplavil za 2 Léta. Wilím Šut, rozený Hollander (sic!) Léta 1615 též za dvě Léta celý na Lodi oploul.

Jak mnoho Lidí v celým Světě se nachází? — Erhard Wajkl obzvláštní Planetník vypisuje, že v něm 1000 Millionů Lidí bydlí; totiž

v Evropě . .	100
v Asii . . .	500
v Africe. . .	100
v Americe . .	300
a tak v celým Světě Millionů	1000

Jak daleko jest k obloze, na které Hvězdy se spatřují? — ...
s Hůry se spustil žernov, to jest mlejnský kámen, za 90 let tep...
na zem padl, a kdyby kdo upřímo ze země vzhůra kráčel, a k...

dne by ušel 20 mil, potřeboval by k tomu 8 tisíc let, a tak kdyby Adam byl po své smrti se na cestu vydal, ještě dosaváde nebyl by k hvězdám přišel. Do nebe ale přijíti, kde jsou vyvolení boží, potřeboval by k tomu 16 tisíc let.

Jak daleko neb hluboko jest k puntíku prostřed země, kde jest peklo? — Podle zdání učených mužů, kdyby k tomu puntíku se mlejnský kámen spustil, a každou minutu by 1 míli uletěl, měl by co 1 den a ½6 hodiny k tomu puntíku dopadnouti, což by v jedný sumě 1740 mil učinilo.

Zdaž se země okolo slunce točí, jak Mudřec Koperník smejšel, a nynější Libomudrcové učejí? — Slunce, měsíc a celá obloha se točí okolo země, neboť vychází a zachází, neb zapadá; země pak podle Písma sv. stojí a nepohybuje se.

Proč voda uhasuje oheň? — Proto že oheň rozděluje a do dírek jeho vstupuje.

Proč mořská voda je slaná? — To jest od slunce, který z něho sladkosť táhne.

Zdaž nějaká voda také opilství působí? — Ovšem, neb mudřec Seneka to o potoku Lyncestu svědčí, což se státi může pro husté a tučné páry, jež z takové vody do hlavy vstupují.

Zdaž nějaká voda plechatý lidi činí? — Tak jest: to jest, která přes utrejchové žíly teče.

Kolik jest hlavních řečí? — Pět: hebrejská, řecká, latinská, německá, illyrická nebo slovanská; a ty jsou původné, a jako matky všech jiných. Někteří přidávají k nim uherskou a tatarskou, a chtějí tomu, že je jich sedm.

Po čem se může poznati, že nějaká řeč je hlavní a matka jiných řečí? — Po tom slovu *sak*..., což v naší české řeči jmenuje se pytel a v illyrické neb slovanské *žok*, řecky *σακος*, latinsky *saccus*, německy *Sack*.

Co v těch všech řečí, které ve světě jsou posaváde, podivného se nachází? — To, že jméno Bůh ve všech jazycích čtyrma litery se píše a tiskne i vyslovuje. (Uvádějí se příklady v 71 řečech. Vyjímáme: Mouřenínsky: Abgd. — Vlasky: Idio. — Englicky: Good. — Polsky: Boog. — Mozkevsky: Tios [sic!].)

Němčina nejdokonalejší jest v Praze na Malé Straně a nazývá se pěkná a vysoká němčina.

Památnosti hlavních měst jaké jsou? — *Mnichov* v Bavořích má... 36 radních osob, z nich 12 sedí v radní sednici a 24 vně. — *Berlín* v Prusích ... nachází se v něm 1 ulice skrz Nový Město 1 vlaské míle délky. — *Mozkva* v okrouhlosti počítá 7 mil, kostelů 500, praví se

býti v Evropě největší. — *Kopenhág* v Denmarku (sic!)... jest tam okrouhlá věž, na niž s vozem a koňma vyjeti se může. — *London* v Engelandu ... jsou skrze něj tři počty. — *Paris* ve Frankreichu... je v něm 17 bran, rynků 25, ulic 720, domů 50.000... — *Řím* ve Vlaších... vrchů 7 v sobě zavírá. — *Madrit* ve Španhelích... nemá žádny brány ani zdi obehnané. Španhelové tak toho města sobě váží, že dětem svým více na tom světě nevynšují toliko: aby v Madrytu život svůj ztrávili. — *Vídeň* ... na věži sv. Štěpána jest zvon ... 354 centnířů tíže.

Jaké se v Africe náboženství nachází? — Porozličný: Křesťanský, Mahomedský, Židovský i Pohanský, krom těch, kteří slují Kafres; ty jsou jak hovada živi, jakož i někteří jsou tam, kteří se dávají křtít i obřezávat a každoročně křest obnovují.

Co pamětihodného se v Americe nachází? — Kraj Chyka, kde se obrové spatřují.

Kolikerá byla Monarchie od počátku světa až do nynějšího času? — Čtvera: 1. Asyrická nebo Chaldejská, 2. Perská, 3. Řecká, 4. Římská nebo Německá. Hned od počátku světa nebyla monarchie žádná, neb tenkráte nebylo žádnýho vyššího panování a vladařství, ale všichni byli sobě rovni, nebylo žádnýho císaře ani krále. A to trvalo od stvoření světa až do veřejné potopy, to jest 1653 léta.

Kteří z králů babylonských jsou paměti hodný? — *Nabuchodonosor*, ten pro svou velikou pejchu těžce od Pána Boha byl trestán: 7 let s hovady bydlel a trávu s nima jedl.

Kteří z perských králů? — *Kambyges*, dal jednoho nespravedlivého soudce za živa z kůže odřít.

Kteří z římských císařů? — *Aulus Vitellius*, dal na hodech 2000 ryb a 7000 ptáků přistrojiti; *Domicyán*... jeho práce byla mouchy lapat; *Maximín*, ten byl z pastýře císařem učiněn a takový žrout, že 60 liber masa na jednom jídle strávil; *Valerián*, ten jsa... od krále perského Sapora přemožen, jatý za podnoží, když Sapor na koně vsedal, potřebován, v železný kleci sebou k divadlu vozen, posledně za živa dřený a solený byl.

Kteří z byzantských císařů? — *Bazylius a Konstantinus* zajal 15.000 vojáků krále bulgarskýho, těch když vyplatit nechtěl, dali všem vypíchat oči, toliko při každým houfu nebo kampagnii jednomu jedno oko nechali, aby ostatní mohl cestou vésti a tak mu je odeslali. — *Emanuel*... když západní císař Konrád se svou armádou táhl k dobývání Jerusaléma z nenávisti dal jim z kypsu chleba napé[illegible]

Kdo byl z lidí nejdéle živ? — Před potopou světa Me[illegible] byl živ 969 let Po potopě Heber syn Sále byl živ 464 léta a od patricharchy Jméno Hebreův neb židův počátek má. V novým z[illegible] sv. Sever, biskup tungrenský živ byl 373 léta. V zámořský Indii [illegible] člověk 305 let, pak 90letýho syna ženil, který při svatbě popr[illegible] tratil a zase nabyl.

Zdaliž také živočichové starší býti mohou? — Albertus Velký svědčí, že *husa* 60 let živá byla, a ta potom zabitá, ač pořád po 3 celý dni se vařila, však přece pro tvrdosť se ukousnouti nemohla, a i od psův zanechána. — *Štika* od císaře Fridricha s kroužkem na ploutvi zavěšeným do jezera vložená, pak po létech chycená 290 let měla a 350 liber vážila.

Kdo v starosti odmládl? — Ve Vlaších u Tarentu roku 1531 byl člověk 100letý, ten když v starosti celý scvrkl a oblez, zase odmládl, černý vlasy i vousy dostal a ještě 50 let živ byl.

Kdo měl nejdelší fousy? — V Indii *trpaslíkové* měli jak fousy, tak i vlasy až do země dlouhý. Fousu v před a vlasu na zad místo oděvu užívali. — V Augsburku žena Barbora *Usslová* fousy až do pásu dlouhé měla. — V Kamyolu Antonín *Rauber* ... měl tak dlouhý fousy, že dosahovaly od pásu až do země a ze země zas až do pásu.

Kdo měl největší nos? — *Numa*, druhý král římský, měl nos dlouhý na $1\frac{1}{2}$ střevíce, totiž $\frac{3}{4}$ lokte a proto ho nazvali Pompilius, že se mu nos klátil, jak se říkává: Pompili! Pompili! když se s něčím klátí.

Kdo měl nejvíce dětí? — *Gedeon*, soudce židovský, měl 70 synů. — Markéta, hraběnka hollandská, 360 synův jednýmkráte porodila.

Kdo nejvíce knih sepsal? — Sv. *Augustýn* 30 tisíc. — *Didimus* 4 tisíce. — Theostrastus lékař 700.

Který národ je nejčerstvější? — Indiáni, kteří za jelenem celý den běhají, až jej unavějí a polapějí.

V kterým národu lidé jsou nad jiné silni? — Ve Švejdích nacházejí se muži, kteří koně nebo vola na ramenách nesou a takovýho muže i já sám zde v Čechách znal. Též jistý Pavel Čech sud vína sám ze země vyzdvihl a nesl. Jakýsi pachole v Čechách sedlský, Jakub Syma, 3 léta starý, tak zrostl a sesílel, že jest mlátil a jiné těžké práce sedlsky náležitě vykonával, a v těch třech létech i sfousatěl.

Zdaž lidé neobyčejného zrůsta a velikosti se nacházejí? — V Chýni, v městě Paquinu vrátní královský jsou $7\frac{1}{2}$ lokte velicí a takových obrů král sinenský pro stráž svou 500 chová. — Sv. Augustin v Utihu viděl obra zub, z něhož našich 100 zubů mohlo učiněno býti.

Zdaž také neobyčejné maličkosti se vynašly? — Léta 1568 v Minichu na svatbě Vilíma vejvody bavorskýho byl Pído-Mužík neb trpaslík, který celý obrněný s pavezou, s mečem v paštice na tabuli postavený, po [illegible]vření pokličky z paštiky ven vyskočil a procházeje se po stole vš[illegible]ntům znamenitý smích spůsobil.

[illegible] *byl největší žrout a piján?* — Císař *Maximus* Thrák, ten za [illegible]0 liber masa snědl a vědro vína vypil. — Císař *Klodius Albi*[illegible] na lačný život neb na snídani sněd 500 fíků, 100 broskví, 10 melou[illegible], 20 hroznů, 400 liber šneků a 100 šnepů. — Jiný, jak Realdus Ko[illegible]bus píše — sklo žrával a když ho apatykář na trh pro uhlí s [illegible] poslal, při navrácení před dveřmi uhlí i s pytlem skousal

a zežral, před nímž apatykář dvéře zavřel, obávaje se, aby snad jemu celou apatyku nesněd.

Zdaliž lidé nějací potvorní se nacházejí? — Okolo *ostrovů skytských* lidé mají tak veliké uši, že jedním se přikrejvají a na druhým ležejí a ty podle libosti zase k hlavě vztahují. — V *Indii* rodějí se lidi jednoocí, které v prostřed čela mají, jiný na prsech. — V *Šartarii* byli lidé jednonozí a jednorucí, a tuto na prsách měli a přece dobře z lučiště šípy stříleli. — V *Švábích* narodilo se dítě, syn, bez rukou a rameh, a ten roku 1628 v městě Ingolstadtu majíc tenkrát 14 let, nohama na varhany hrál, nohama chleb, maso a jiný věci krájel, nohama karty hrál, je míchal, sklenici jednou nohou a druhou džbán držel, a sobě nalejval, nohama pero držel, a pěkně psal, niť do jehlí navlíkal, a spěšněje než krejčí neb švec šíl, a jiné věci podivné provozoval. — Jeden z krávy narozený, ač byl muž dobrý a nábožný, však každý měsíc jistý čas jako zhovadilý v zahradě po čtyrech lezl a trávu kousal a nikdy se nesmál.

Kdo nejdéle spal? — Léta Páně 250 za Decia císaře 7 vlastních bratří z bázně a soužení a muk vešli do hluboký jeskyně a tam 200 let pořád spali a když z ní vyšli, všechno zjinačené v Římě spatřili. — V Lubeku ... jeden žák v skrytým místě 7 let stále spal.

Jsou-li nějací noční chodcové a jak se praví měsíčníci? — Marianus Senenský píše o jedný děvečce, která v noci vstala, pekla, vařila a při tom se ze sna neprobudila. — Jiný mládenec v noci ze spaní vstal, se přistrojil, na věž vystoupil, tam mladý ptáky z hnízda vybral a zas po provaze dolů se spustil, avšak pořád spal.

Jsou-li jací satyři neb lesní mužové? — Sv. Jarolím svědčí, že takový lesní muž s bohabojným Antonínem poustevníkem mluvil, jemu cestu okolo moře, s kterou jíti oumysl měl, ukázal.

Jsou-li taky v moři nějací lidé opravdivý? — Roku 1403 v Hollandu zalovená byla mořská žena neb ochechule, do Harlemu přivežená, ta všecku práci ženskou konala, křížem sv. se žehnala, před Krucifix klekala, ač pak mnoho let živa byla, však nikdy ani jednoho slova nepromluvila. — Léta 1526 v zemi Frisia jeden zarostlý, vlasatý a drznatý muž v moři lapený několik let živ byl, však vždy němý, až i umřel. Zdaliž ale takoví opravdový lidé jsou, pochybnosť jest.

Literatura.

Programmy zaslaly tyto ústavy:

Reálka v Českých Budějovicích. P. Rada: Několik myšlenek o [illegible] vání psaní.

Gymnasium v Chrudími: Jan Coufal: Seznam spisů knihovny [illegible] sorské. I.

Reálka v Náchodě. B. **Procházka: Příspěvek ke křivosti ploch translačních.**

Reálka v Pardubicích. **Seznam spisů v knihovně učitelské. I.**

Gymnasium v Praze na Křemencové ulici. **Jan Novák: Seznam spisů** chovaných v knihovně učitelské. (Dokončení.)

Gymnasium v Roudnici. **K. Procházka: Seznam knihovny učitelské. I.**

Gymnasium v Táboře. **Aug. Sedláček: Ondřej z Dubé na Zlenicích.** Sedm studentských psaníček ze 17. stol.

Gymnasium na Král. Vinohradech. **Em. Peroutka: O výkopech delfských.** Fr. Servít: **Polohopisný plán výkopů.**

Gymnasium vyšší v Brně. **Jan Kapras: Seznam spisů v učitelské** knihovně.

Gymnasium v Uherském Hradišti. **Ig. Hrozek: Seznam spisů chovaných** v knihovně učitelské. I.

Reálka v Lipníce. V. **Voborník: O popisech předmětů tělesných v dílech** básnických. A. Brázdil: **Tělesné cvičení mládeže.**

Reálka v Prostějově. T. **Stětka: Památky umění keramického. K. Beneš:** Katalog knihovny učitelské.

Gymnasium ve Valaš. Meziříčí. **J. Janda: Poznámky ornithologické** z okolí Val. Meziříčí v l. 1895—98.

Archivum komisyi pravničej. Tom. V. 1897. Nákladem Akademie věd v Krakově. 8°. 574.

Bulletin de l'Academie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique à Bruxelles. 8°. Année 1898. Svazek 5.—8.: Sur les éthers des dérivés monochlorés de l'acide butyrique normal et la volatilité des combinaisons chloro-oxygénées en général (Louis Henry). Sur les matières colorantes, à base de fer, des terrains de sédiment et sur l'origine probable des roches rouges (W. Spring). Sur un oxyde de fer tétrahydraté (týž). Rôle de l'électricité dans les phénomènes de la vie (Ern. Solvay). Appareil pour la détermination du coefficient moyen de dilatation linéaire (L. Vandevyver). L'évolution de la neutralité en droit international (Éd. Descamps). Les temples souterrains de Ceylan (J. Leclercq). Sur la paraglobuline du sérum sanguin (Prosper van de Kerckhof). Influence de l'occlusion de l'aorte descendante sur la valeur des échanges respiratoires (H. Rulot et L. Cuvelier). L'Évangéliaire du prince Miroslav (Ch. de Smet). De l'influence de l'électricité sur la sédimentation des liquides troubles (W. Spring). Quelques observations sur les radiations infraélectriques et sur l'expérience de M. E. Villari (P. De Heen). Remarques critiques sur les oeuvres philosophiques d'Apulée (P. Thomas). Exposé de principes de la théorie des erreurs fondée sur le théorème a posteriori de l moyenne. Moyennes récurrentes (Ch. Lagrange). La physiologie de la b nchie et la pression osmotique du sang de l'Écrevisse (Léon Fredericq). S la signification physiologique du sel de cuisine (týž). Sur les salicy- l s doubles de métal et d'antipyrine (M. Schuyten). Sur l'acide dibromf racétique (Fr. Swarts). Influence de la concentration sur la vitesse de r ction (Alex de Hemptinne). Note sur les éléments neutres de l'involut et leurs applications aux courbes gauches (François Deruyts). Équil dynamique entre la mer et la terre ferme (Victor de Ziegler). Sur les

dérivés de quelques nitriles-alcools alipathiques (Louis Henry). Sur divers composés non saturés (týž). Quelques faits relatifs à la décharge produite par la radiation infra-électrique (P. De Heen). Du tracé myocardique du caeur exsangue (J. Waroux). Les Écossais, dits Scolen ou Schotte en Flandre (Ch. Piot). Le camp de Labiénus pendant la guerre des Trévires (týž). Sur divers composés nitrés aliphatiques à fonctions multiples (Louis Henry). Sur l' action catalytique de la mousse de platine et de palladium (A. de Hemptinne). Sur la détermination des éléments neutres d' espèces quelconques (François Deruyts). Sur quelques propriétés des courbes gauches (týž).

Bulletin international de l'Académie des sciences de Cracovie. 8°. Ročník 1898. Číslo 4.—7.: Polské peníze v době Piastovské (F. Pěkosiński). Dlugoš jako heraldik (týž). Gallus Anonymus a jeho kronika (St. Kętřyński). Nejdávnější životy sv. Vojtěcha (týž). O nově objevených básních Bakchylidových (L. Ćvikliński). Změna prvotního plánu a titulu Gražyny Mickevičovy (J. Tretak). Jan Jakub Caraglio a jeho díla (L. Lepšy).

Časopis Matice Moravské. Redaktoři Vincenc **Brandl** a Fr. **Bartoš**. Nákladem Matice Moravské v Brně. Předplatné ročně 2 zl. 60 kr. 8°. Ročník XXII. Sešit 3.—4.: Zrušení roboty na Moravě roku 1848 (F. Slavík). Jak byla posouzena německými učenci vědecká činnost Fr. Palackého (R. Dvořák). Náboženské nepokoje v Hrubé Vrbce v l. 1718 až 1721 (L. Nopp). Z výsad městečka Lomnice na Moravě (Fr. Rypáček).

Časopis Museálnej slovenskej spoločnosti. V Turč. sv. Martine. Ročník I. Číslo 3.—4.: O kvetne Slovenska (Joz. Holuby). Z cirkevného archivu (Miloslav Križan). Povery ľudu (A. Halaša). Český zamieňací ústav botanický v Prahe (Andrej Kmeť). K názvosloviu ľudového kroja a slovenských výšiviek (Štefan Spusta). Príslovia a porekadlá (A. Halaša).

Časopis Společnosti přátel starožitností českých v Praze. Redaktor Dr. J. Šimák. Nákladem Společnosti. V Praze. 8°. Ročník VI. Čís. 2.: František Palacký (Frant. Klíma). Nápisy na kamenných tabulích náhrobních na hřbitovech Chrudimských (Ant. Šolta). O vědeckém působení M. Koláře (Aug. Sedláček). Hora Kunětická (Bedř. Skrbek).

Česká mládež. Redaktor J. Dolenský. Nakl. Fr. Šimáček. V Praze. 4°. Cena sešitu 20 kr. Svazek I. Sešit 4.—5.

Ceská škola měšťanská. Redaktor Kl. David. Nakladatel Fr. Frgal. Ve Velkém Meziříčí. 4°. Cena ročně (6 čísel) 1·20 zl. Ročník I. Číslo 5.—6.

České Museum filologické. Odpovědný redaktor Dr. **čala.** Nákladem Spolku filologického v Praze. 8°. Cena ročně o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník IV. Sešit 2.—3.: Analecta (Rob. Novák). K etymologii jmen Achaios a Acheloos (F. Kovář). tetu Aischylové a Euripidově (Josef Zeman). Drobná pozorování k Plautově (J. hr. Rozwadowski). Některé poznámky ke kultu Meny a (Fr. Jezdinský). K původu jmen děd a dědina (F. Kovář). Nejstarší ru staročeských „Modliteb“ (V. Flajšhans). Kritické a exegetick

k Euripidovým zlomkům (J. Kvíčala). Známý a přece nedosti poznaný rukopis (Ig. Mašek).

Český časopis historický. Redaktoři Jar. Goll a Jos. Pekař. Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. 8°. Cena ročně (6 sešitův) 3 zl. 60 kr. Ročník IV. Sešit 3.—5.: Václav Vladivoj Tomek (Václav Novotný). Archiv města Broumova (Vavř. Wintera). František Palacký (Jaroslav Goll). Palackého programm práce historické a Morava (Fr. Kameníček). Palaeoethnologie Evropy (Lubor Niederle). Utopie Tomáše Mora (Julius Glücklich). Slavatova apologie Jesuitů (Jos. Salaba). Ranke v Praze a o Praze (Jar. Goll). Paměti z let 1618, 1647 a 1648 (J. Strnad). Marokáni na Chrudimsku r. 1848 (Zd. Tobolka).

Český Kneipp. Časopis pro šíření přirozeného spůsobu života a Kneippova léčení vodou. Redaktoři Dr. Jos. Wieser a prof. J. Ježek. Ročník VI. Seš. 1.—4.

Český Lid. Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, v Slezsku a na Slovensku. Redaktor Č. Zíbrt. V Praze. Nákladem F. Šimáčka. v. 8°. Předplatné na rok (6 svazkův o 6 arších) 4 zl. Ročník VII. Sešit 5.—6.: K dějinám národopisu československého (A. V. Francev). Po stopách pramenů Erbenovy „Svatební košile“ (K. Rais). Příspěvky bájeslovné (J. Soukup). Libuše v podání lidovém z okolí Lysé (F. Otruba). Jak lid náš hádá o zloději a škůdci (Fr. Šilhavý a K. Hostaš). Nájemná smlouva s ovčákem r. 1610 (Ant. Tomíček). Chléb v plenkách nemluvňat při křtu (J. Soukup). K pověsti: Kubata dal hlavu za Blata (J. René). Jak se maluje u nás „pomlázka“ (Karel Žirovnický). Český dům (Zdeněk Nejedlý). Jihlavská Nová pramostika pro sevský lid (Čeněk Zíbrt). Průkaz vyslance lidu moravského, sběratele pohádek M. Mikšíčka, k Sjezdu Slovanskému v Praze r. 1848 (V. Schulz). O malbě a nápisech záklop na českých lidových stavbách (V. Smutný). Básník samouk Vojtěch Kotara, rychtář ve vsi Proseči (Čeněk Zíbrt). Zábojny (Jos. Petrák). Úpoly československého lidu (J. Křen). Vácslava Františka Kozmanecia lidové hry z let 1644—1646 (Ant. Podlaha). K písním o Faustovi (Čeněk Zíbrt). Povídky z okolí Bysterského (Ign. Hošek). Věštby sedlského synka z Broumovska ve stol. XVIII. (Vavř. Wintera). Louč a loučníky v severovýchodních Čechách (V. Janoušek). Ze života slezských pastevců (J. Vyhlídal). — Ročník VIII. Sešit 1.: Stopy starých stezek zemských na severu českém (J. Šimák). Sedlák od šestnáctého století na Litomyšlsku (Ant. Tomíček). Ornamentika na Blatském vyšívání lidovém (Frant. Lego). České osady dolnouherské (Stan. Klíma). O staročeských slavnostech (Z. Winter). Gierlachov, málo známá slovenská vesnice v Tatrách (Stan. Eljasz-Radzikowski). Slezská „aptyka“ (lékárna) čili snůška prostonárodních léků rostlinných ze Slezska (Jos. Vluka). Kuchyně slezská (J. Vyhlídal). Koláče (čepce), přesleny a dřevěné zavírání ~ Chodska (J. Hruška). Lidové písně o válce r. 1866 (V. Řezníček.) Po- o nafouknutí lasičkou (J. Hraše). Příspěvek ku poznání československé ·kv (Jan Koula).

Филологическое обозрѣніе. Журналъ классической фи-..и и педагогики. Redaktor a nakladatel A. V. Adolf v Moskvě. Cena ročníku (4 svazky o 10 arších) 8 rublův. Díl XIV. Sešit 1.—2.: c Amfitritin v balladě Bakchylidově (F. Th. Zělinskij). K Stat. Silv. ·· (G. E. Zenger). K charakteristice Diona Chrysostoma (A. I. Sonni).

Ad Dimitii Marsi in Bavium et Maevium epigramma (Th. E. Korš). Kritické a exegetické poznámky k Horatiovi a Propertiovi (G. E. Zenger). Kdy byl vystavěn chrám Bezkřídlé Niky (S. A. Žebelev). Minutiae grammaticae (A. Gruška). O učení řecké syntaxe na gymnasiích (D. N. Kudrjavskij). Archaeologická kronika hellenského Východu (S. A. Žebelev). K Terentiu (B. V. Varneke). K Plautu (N. K. Gelvich). O filologické methodě studia pramenův (M. I. Mandes). K římským básníkům (G. E. Zenger). De quorundam verborum latinorum in -itare exeuntium formatione (A. Gruška). K Aisch. Sept. 1005 (P. V. Nikitskij).

Извѣстія отдѣленія русскаго языка и словесности Имп. Академіи наукъ въ Санктпетербургѣ. Redaktoři A. Th. **Byčkov** a A. A. **Šachmatov.** v. 8°. Годъ 1897. Cena 1 rubl. Томъ III. Книжка 2.: Kritické poznámky k slovanskému překladu dvou apokryfických povídek (I. V. Jagić). Ruský anonymní popis Cařihradu (Ch. M. Loparev). Objasnění slov алъпа плакъта (P. A. Lavrov). Razuměnija Grigorija Bogoslova a Razumi mudrago Menandra v ruském překladě (M. N. Speranskij). Slovenská literatura v r. 1897 (P. Miklavec).

Jitřenka. Redaktor a nakladatel Fr. **Popelka** v Poličce. v. 8°. Předplatné ročně 3 zl. Ročník XVII.: Číslo 12.—19.: Po letech (M. Ryndová). Sokyně (M. Batíková). Černé skály (J. Pícha).

Кіевскія Университетскія Извѣстія. Redaktor V. **Ikonnikov.** V Kievě. 8°. Cena ročníku (12 svazkův o 15—20 arších) 6½ rub. Ročník XXXVIII. Svazek 5 —8.: Náboženský a literární ruch v Bulharsku před tureckým dobytím (K. Th. Radčenko). O významu bakteriologie při rozpoznávání vnitřních nemocí (K. E. Wagner). Selský majetek ve Francii před revolucí (I. V. Lučickij).

Květy. Redaktor Svatopluk **Čech** a Servác **Heller**. Nakladatel Vladimír Čech. V Praze. 8°. Cena ročně (12 seš. po 128 str.) 10 zl. Ročník XX. Svazek 6.—10.: *Horatius (Th. Macaulay, př. J. Vrchlický). Disticha (Jaroslav Vrchlický). *Jan Hus (Marie Konopnická). Z dopisů Boženy Němcové (Čeněk Zíbrt). Básně (Jan Rokyta). *Své duši (L. Brtnický). Dítě, které hledá otce (Karel Scheinpflug). Z básní Pavly Maternové. Písně Růženy Jesenské. Dva sonety (Virginie Pavlova). Finská národní lyrika (př. Josef Holeček). Malířské trampoty (L. Kuba). *Z rána (Aug. Mužík). Několik uměleckých portraitů (F. Hradecký). Marie Konopnická (Pavla Maternová). Martyrium (Pavel List). Nové básně Jar. Vrchlického). Samota (Jarosl. Květ). Dvacítiletí okupace Bosny a Hercegoviny (Josef Holeček). Ariadna (Ant. P. Čechov, přel. Pavel Durdík). Po pětadvacíti letech (Stan. Jarkovský). Z básní Jana Rokyty. Karel Hynek Mácha jako herec (J. Arbes). Poslední rubl (V. Jurda). James Matthew Barrie (Jos. Bartoš). Námluvy T'novheadské Belly (J. M. Barrie, př. Jos. Bartoš). Z veršů Karla Hájka. Okolo Tater (K. Drož).

Lětopis Jugoslavenske Akademije znanosti i umětnosti godinu 1897. Svazek XII. V Záhřebě 1898. 8°. 316. XXIX. Obsahuje mimo jiné řeči a básně na oslavu maecenáše Akademie, biskupa J. Strossmayera.

Listy filologické. Redaktoři Jan Gebauer a Josef Král. V Praze. Nákladem jednoty českých filologův v Praze. 8°. Cena ročníku (6 sešitů o 5 arších) 3 zl. 50 kr. Ročník XXV. Sešit 4.

Literární Listy. Redaktor a nakladatel Fr. Frgal. Ve Velkém Meziříčí. m. 4°. Cena ročně (24 čísel) 3 zl. 90 kr. Ročník XIX. Čís. 15.—23.: Evoluce francouzské kritiky (J. Karásek). Élémir Bourges (L. Paschal, př. E. Vávra). Vítězství prósy (M. Le Blond, př. B. Hrozný). Poslední snahy a směry ve franc. literatuře (O. Gulon). Styl (E. Hello, př. Fr. Léman). G. Hauptmann (M. Křymuska).

Literární zpravodaj. Nakl. J. Otto v Praze. v. 8°. Ročník I. Číslo 4.—6.

Lud. Redaktor Ant. **Kalina.** Ve Lvově. Nákladem tovařystva ludoznavčego. v. 8°. Cena ročně (4 seš. o 96 str.) 5 zl. Ročník IV. Sešit 3.: Život sérských pastýřův před 20 lety (L. Młynek). Hagada (S. Udźela). Bájka o zvědavé ženě (A. Ševiňski). Bájka o pastouškovi (týž). Slovníček nářečí sanockého (Magěrovski). Svatojanské ohně v Haliči (Fr. Krček).

Lumír. Redaktor Jos. **Sládek.** Administrací J. Otty v Praze. Cena (36 čísel ročně o 12 str.) 4 zl. 80 kr. Ročník XXVI. Číslo 24.—36.: Kleomenés (J. Prášek). Otec (P. Gnědič, př. F. Záhradský). My master dead (P. de Mont, př. F. Blažka). Gvislingský pastor (A. Hedenstjerna, př. O. Vetti). Řeči professorů (Z. Winter). Z belgického pobřeží (Jiří Ščerbinský). Kristina zázračná (J. Zeyer). Ráček a spravedlnost (Fr. van Eeden, př. O. Kamper). Na táčky ke Kirgizům (E. Fait). Napoleon na Elbě a sv. Heleně (Jiří Ščerbinský). Skizza k románu (R. Svobodová). Dílo živočišstva (B. Bauše). Po amputaci (Al. Mráz). Básně Fr. Svobody, Jar. Vrchlického, M. Jahna. — Redaktor Václav Hladík. Ročník XXVII. Číslo 1.: Oravou (Al. Mrštík). Nové listy k románu (R. Svobodová). Vůně podzimu (K. Sezima). Experimenty (F. Šalda). Básně Jos. Sládka, Ad. Heyduka, J. Zeyera, V. Dyka, Ot. Březiny.

Malý čtenář. Pořádají G. **Smetana,** J. **Zelený** a Fr. **Procházka.** Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. 8°. Předplatné na 20 sešitův (o 16 str.) 1 zl. Ročník XVII. Seš. 18.—20. — Ročník 1899. Čís. 1.—3.

Mittheilungen des Vereines zur Pflege des Jugendspieles. Ve Vídni 1898. Číslo 6. Flächen zu Jugendspielen und zu Erholungsplätzen für Erwachsene in älteren Theilen groszer Städte (L. Burgerstein).

Muzeum. Časopismo Tovařystva naučyćeli škół vyžšych. Red. Bol. **Maňkovski.** Ve Lvově. 8°. Nakładem Tovařystva. Předplatné ročně 5 zl., poštou 6 zl. Ročnik XIV. Zešit 6.—9.: Vychovávací vliv Mickěvičových spisův (P. Chmělovski). Poésie Mickěvičova jako školní četba (J. Tretak). Mickěvič jako filolog (St. Schneider). Methodický rozbor Koncertu Jankela z pana Tadeuše (M. Mazanovski). Methodický rozbor Mickěvičova Farysa (týž). Pan Tadeuš pokladnicí thémat k písemním pracím (R. Zaviliňski). Bílý list v mickěvičovských bádáních (A. Mazanovski). Mickěvič jako reformator společenský (J. Moščeňska). Rozbor povídky Mickěvičovy Popas Jpiće (V. Hahn). O znělkách Krimských jako četbě školní (F. Próchki). Kdy I. díl Poesií Mickěvičových vyšel z tisku (F. Krček). Kovenské lady Mickěvičovy. Srovnání ústrojí středních škol evropských (K. Kunz). Školní hygieně (A. Pechnik).

Nada. Illustrovaný list. Redaktor Kosta **Hörmann.** Nákladem ...ké vlády bosensko-hercegovské. V Sarajevě. fol. Cena ročně 6 zl.

Ročník IV. Číslo 11.—19.: Adam Mickěvič (M. Popović). Anglické dojmy (Hinković). Jar. Věšín (P. Lagarić). Návrat (S. Tucić). *Libuša (J. Milaković). Svíčka (M. Nehajev). Byronův The Corsair a Kukuljevićův Gusar (V. Dukat). Básně A. Webra, M. Nikoliće, K. Noviće, Št. Iskry, G. Manojloviće, Vl. Nazora, A. Webra, T. Alaupoviće, F. Milera. Přílohou obrazy 2.

Národ a škola. Redaktor a nakladatel Fr. **Frgal.** Ve Velkém Meziříčí. m°. 4. Předplatné na rok 2 zl. 50 kr. Ročník XIX. Čís. 15.—23.

Národopisný sborník českoslovanský. Redaktor Fr. Pastrnek. V Praze. v. 8°. Svazek 3. (str. 192): O některých knížkách lidového čtení (H. Máchal). Mythické bytosti lužických Srbů (A. Černý). Ukázky památek Národopisného Musea Československého (V. Havelková a L. Niederle). Studium obyčejového práva na Rusi (K. Kadlec). Moravské Valašsko v písemnictví českém i cizím (M. Václavek). Z nejvýchodnějších nářečí uhersko-slovenských (F. Pastrnek). Mistři cechu hrnčířského v Novém Městě nad Váhem (L. Niederle). Počátky a postup anthropologického studia obyvatelstva zemí českých (J. Matějka).

Naše knihy. Vydavatel a nakladatel J. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Ročník II. Číslo 3.—4.

Nyare bidrag till kännedom om de Svenska landsmålen ock Svenskt folklif. Tidskrift utgifven genom J. A. **Lundell.** Stockholm. Předplatné na ročník 3 koruny, krámská cena 4·5 korun. Ročník 1895. Svazek 56.—60.: Osobní jména středověká (M. Lundgren). Värmlandská přísloví a úsloví (E. Lind). Smålandslagské hláskosloví (E. Björkman). Středověká přísloví (E. Wadstein). Národní pověsť z okolí Skånu (A. Stille). Studie o švédské mluvnici (A. Kock). Švédská slova v lidové mluvě (A. Smedberg). Finská slova vypůjčená a východošvédská nářečí (R. Saxén). Z Delsbo (A. Hjelmströmová). Abeceda pro nářečí Jämtské a Härjedalské (H. Westin). Přízvuk v nářečí Skuttungském (K. Leffler).

Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Redaktor a nakladatel V. **Vlček.** V Praze 8°. Cena ročně (12 seš.) 7 zl. 20 kr. Ročník XXVIII. Číslo 6.—10.: K jubileu Františka Palackého (V. Nováček). Václav Vladivoj Tomek (Josef Kalousek). Náš ústavní vývoj od r. 1848 (Bohuš Rieger). *Ze slovenských motivů (Jan Polom). *Pod břízami (Josef Kalus). William Ewart Gladstone (Jos. Toužimský). *Naše túžby (Lud. Podjavorinská). *Z nových kusů bratra Palečka (Fr. Leubner). Adam Mickiewicz v Čechách (Fr. Kvapil). Antonín Randa (K. Kadlec). Na podzim (Bohumil Brodský). Po slavnostech Palackého (Eliška Krásnohorská). Nové písemnictví: Spisy o Palackém (V. Nováček a J. Čihula). Bismarck a jeho dílo (Jos. Toužimský). Svědectví Tuanovo (Jul. Zeyer). *Léto (Pavla Maternová). Slovanská bohoslužba v zemích českých čí vinou podvrácena? (Jos. Čihula). Finská národní lyrika (Josef Holeček). *Miletínská (Jan Vřesnický). O spojiti země koruny české v r. 1848 (Bohuš Rieger). Vzpomínka na Mi G. Čerňajeva (Josef Toužimský). Mladý biró (Jan Polom). Z K Var (Josef Šmaha).

Периодическо списание на Българското кни... дружество въ Срѣдецъ. Redaktor V. D. **Stojanov.** 8° ročníku (o 6 knihách) 12 lvů, v cizině 15 lvů. Ročník VIII. Kni až 57.: Město Skopija (V. Končov). Čáry o lásku (A. P. Stoilov)

Orchidského arcibiskupství (G. Balasčev). Křesťanský živel v topografických jmenech na Balkáně (K. Jireček, př. S. Argirov). Srbové a Bulhaři. Bělinskij (I. Milarov). Básně P. R. Slavejkoka.

Petrkliče. Redaktor a nakladatel Václav Hrbek. V Praze. 4°. Cena ročně 3·6 zl. Ročník I. Číslo 5.—12. List přestává vycházeti.

Posel z Budče. Redaktor L. **Strahl.** Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Předplatné ročně (52 čísel o 16 str.) 2 zl. 50 kr. Ročník XXIX. Číslo 35.—50. — Ročník XXX. Číslo 1.—3.

Práce filologične. Red. A. A. **Kryňski.** Ve Varšavě 8°. Cena svazku 1 rub. Ročník V. Sešit 2.: Život sv. Blažeje z XV. věku (L. Malinovski). Povídky polské z XV.—XVII. věku (A. Brückner). Nejstarší polské slovníky tištěné (H. Łopaciňski). O pravopise a jazyce Kázaní Peterkových (K. Nitsch). Drobnosti jazykové (L. Malinovski).

Rad jugoslavenske akademije znanosti i umětnosti. Třída filologicko-historická a filosoficko-právnická. Svazek 49. (214): Věty se spojkami „ako, neka, li" v charvátštině (Aug. Musić). Přímořské slovníky XV. věku (M. Rešetar). O Dosići Obradovići (Iv. Scherzer). Knížata Krbavští plemene Gusićův (V. Klaić). — Třída mathematická (208) obsahuje 8 rozprav.

Rádce duchovní. Časopis kněžstva československého. Redaktor Jos. **Burian.** V Praze. Nakladatel V. Kotrba. Cena ročně 4 zl. Roč. V. Číslo 8.—11.: K otázce o litaniích (A. Brychta). Státní předpisy o legitimaci dítek (J. Pauly). Státní předpisy o křestní matrice (týž).

Rajská zahrádka. Časopis pro mládež. Redaktor a nakladatel V. **Kotrba** v Praze. Cena ročně (10 sešitův o 24 str.) 80 kr. v. 8°. Ročník VII. Sešit 10. — Ročník VIII. Sešit 1.

Rozpravy Akademii umějętności v Krakově. Vydźał historyčno-filozofičny. Serie II. Svazek X. 1898. v. 8°. 409: Na sboru Kostnickém (A. Procházka). Krakov před Piasty (K. Potkaňski). Valný sněm Varšavský r. 1572 (F. Pěkosiňski). Snesení Vojnické z r. 1503 (týž). Vladislav Jagiello byl-li za života královė Jadvigy králem polským či toliko mužem královė (týž). Privilej krále Kazimíra Vel. v příčině vyššího soudu práva německého (týž). Soudnictví v středověké Polsce (týž). Peníze polské v době piastovské (týž). O Piastovi (A. Brückner). — Vydźal filologičny. Serie II. Svazek XI.—XII. (409 a 399): Bezejmenná rozprava o moudrosti a ctnosti (St. Schneider). O prvých třech tetralogiích děl Platonových (V. Lutosławski). Prodromus grammaticae papyrorum graecarum aetatis Lagidarum (St. Vitkovski). Charakteristika i původ poetických plodův Ambrože M...ňského (C. Studziňski). De Philopatride (C. Stach). O mluvě lidové ...i Křęćině (St. Dobřycki). Původ poet. plodů Markiana Šaškěviče (C. ...łźiňski). Royzynš (Br. Kručkěvič). Lechové a Lechité (K. Potkaňski). ...opisná pozůstalost po Václavu Potockém (Al. Brückner). De Flori co... ...racoviensi (P. Passovič).

...ozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro ..., slovesnost a umění v Praze. Třída III. Ročník VI. Číslo 2.: ...loví nářečí jihočeských. II. část: Vokalismus. Podává V. Dušek. 69.

Sborník České společnosti zeměvědné. Redaktor J. **Metelka**. V Praze. v. 8°. Cena ročně (10 čísel o 32 str.) 4·5 zl. Ročník IV. Čís. 7. až 8.: Luzon (Em. Fait). Ruch vystěhovalecký a polské osady v jižní Brasilii (týž). O poloze starého Ebura na Moravě (J. Barvíř).

Sborník Museálnej slovenskej spoločnosti. V Turč. sv. Martině. v. 8°. Ročník III. Sv. 1.: Vršatské Podhradie (Vršatský). Slovenské názvy obcí a miest (Podtatranský). Niektoré slovenské miestopisné názvy vo Spiši (Št. Mišík). Zvyky a obyčaje v doline Súľovskej (E. Križan). Názvoslovie kostolňanské (D. Lačný). Priemysel a obchod na Slovensku (Žigmond Paulíny-Tóth). Pravek Slovanov (Fr. Sasinek). Nemoce a ich liečenie u pospolitého ľudu (Rehor Uram-Podtatranský). Nemožno každému vyhovieť (Ján Kovalčík). Katalog numismatickej sbierky Museálnej slovenskej spoločnosti v Turč. sv. Martine. Zo sbierky „pesničiek" pri kolísaní a uspávaní detí (Korauš). Spievanie Jura (Emil Jesenský). Archív.

Sitzungsberichte der philosophisch-philologischen und der historischen Classe der k. b. Akademie der Wissenschaften zu München. 8°. Ročník 1898. Svazek 1.—2.: Zu den neuaufgefundenen Gedichten des Bakchylides (W. Christ). Uiber die dem Galen zugeschriebene Abhandlung *Περὶ τῆς ἀρίστης αἱρέσεως* (Iw. v. Müller). La Vauderye (Valdesia). Ein Beitrag zur Geschichte der Valdesier (J. Friedrich). Die Naturalis Historia des Plinius im Mittelalter (K. Rück).

Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. 8°. Ročník 1898. Číslo 12.—17.

Slovenské Pohľady. Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Redaktor Jozef **Škultéty**. V Turčanském sv. Martině. Nakladatel Pavel Mudroň. 8°. Cena ročníku (o 6 sešitech 6archových) 5 zl. Ročník XVIII. Sešit 6.—10.: *Prechádzky jarom (Hviezdoslav). Cestopisné črty (Martin Kukučin). *„Máje" (Martin Sládkovičov). Karma (pr. Kysucký). Z básní Ľudmily Podjavorinskej. *Ponos (Hviezdoslav). Z básní Somolického. Dopisovanie (I. S. Turgenev). *Návrat spevov (H. O.). Domov slovanskej cirkevnej reči a maďarské zaujatie vlasti (Pavel Križko). Z domova (Ľudmila Podjavorinská). *Klobúk (Somolický). *Nespokojným (Ľudmila Podjavorinská). *Potok (Somolický). Povesť (týž). Jedna exulantská rodina česká (J. Kvačala). *Z prechádzok letom (Hviezdoslav). Kapitola z „Vojny a mieru" (J. Š.). *Doma (Martin Sládkovičov). *Sny z hôr (Ch.) *List Tatiany Oneginovi (A. S. Puškin, preložila Ľudmila Podjavorinská).

Světozor. Redaktor M. **Šimáček.** Nakladatel F. Šimáček. V Praze. Fol. Cena ročníku (52 čísel) 8 zl. Ročník XXXII. Číslo 29.—49.: F Palacký (Č. Zíbrt). Rozvaliny (M. Jahn). Ostrov Kuba (E. Mu Z uvadlých slavověnců (J. Arbes). Když listí rezivělo (F. Holeček). Pos. léta B. Smetany (A. Hnilička). Plody země (V. Říha). M. Jan z Rok (Zd. Nejedlý). Na ostrově (Jer. Věžník). Velký Venediger (K. Drož). letech (F. Téver). Láska či věno? (A. Klose). Milostné listy Havlíč (L. Quis). Básně J. Rokyty, V. Pavlové, R. Borta, I. Geisslové, Fr. cházky, J. Poloma, L. Křikavy, J. Vrchlického, A. Klášterského, J. Patr J. Rybáře, M. Jahna, Fr. Svobody.

Švanda dudák. Poutník humoristický. Vydavatel a redaktor Ignát **Herrmann**. V Praze 1898. Nakladatel F. Topič. m. 8°. Cena sešitu 20 kr. Ročník XVII. Sešit 5.—7.

Ученыя записки императорскаго Казанскаго университета. Redaktor Th. **Miščenko.** v. 8°. Cena ročně (6 svazkův aspoň o 15 arších) 6 rublů. Ročník LXV. Svazek 5.—9.: Pokračování dřívějších článkův.

Ученыя записки императорскаго Юрьевскаго университета. Редакторъ М. Дьяконовъ. v. 8°. Cena ročně (aspoň 4 svazky) 6 rublův. Ročník VI. Svazek 2.—3.: Kázaní Gabriela Bužinského (E. V. Pétuchov). Příčiny úpadku dřevní Livonie (A. N. Jasinskij).

Učitel. List věnovaný zájmům školy obecné a měšťanské. Redaktor Fr. **Dlouhý.** Vydavatel Em. Schulz. V Brně. Ročník IX. Číslo 10.—23.

Vesmír. Redaktor prof. Fr. **Nekut.** V Praze. 4°. Nákladem vlastním. Cena ročně 6 zl. Ročník XXVII. Číslo 16.—23.

Verslagen en Mededeelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen te Amsterdam. Letterkunde. IV. řada. I.—II. díl: M. Brutus a jeho dopisy před Caesarovou smrtí (J. Valeton). Politické básně Horatiovy (H. Karsten). Starořímské svatební formule: confarreatio, coëmptio, usus (J. Speyer). Haagská smlouva ze dne 14. listopadu 1896 (T. Asser). Diplomatická correspondence Godefroye d' Estrades v l. 1663 až 1668 (H. Rogge). Nizozemské letáky o vyjednávání o mír v Münsteru v l. 1643 až 1648 (P. Blok). O židovských postních dnech (M. Houtsma). Mazapan (A. Kluyver). Vláda a tisk v Britské Indii (N. van den Berg). Středonizozemská duchovní poesie (J. Verdam). Historické pozadí žalmů Šalamounových (W. Kosters). Lustratio zvykem indoevropským (W. Caland). Starověké kotle ve východoindickém archipelu a na pevnině jihovýchodní Asie (J. de Groot).

Věstník Národopisného musea českoslovanského. Redaktor L. Niederle. Číslo 2.

Visła. Měsięčnik gieograficzno-etnograficzny. Redaktor a vydavatel M. **Arct.** Ve Varšavě. v. 8°. Cena ročníku 6 rub. Ročník XII. Svazek 1.—2.: Apokryfy židovsko-křesťanské (Ig. Radliński). O Tatrách (X. Chamiec). Nářečí kašubské (J. Karłovič). Z psychologie lidu (L. Křyvicki). Nadsmyslný svět lidu Krakovského (S. Udźela).

Записки императорскаго Новороссійскаго университета въ Одессѣ. Редакторъ А. А. Кочубинскій. Одесса. v. 8°. Rok 1898. Cena 3 rub. Svazek 72.—73.: Určení urychlení přitažlivosti v Odesse (P. E. Kazanskij). Messénské vojny (M. I. Mandes). Byzantské právo pramenem zákonníka z r. 1648 (N. I. Tiktin).

Zdraví. Rediguje K. Chudoba, Vl. Preininger a uč. Am. Čadová. Na- l ıatel Ed. Beaufort v Praze. 8°. Cena ročně (10 sešitův o 32 str.) 3·60 zl. I ník IV. Sešit 6.—7.: O popularisování hygieny (V. Walter). Zdravo- \ ná kázanička našim ženám (Č. Jiřina). O významu chrupu a jeho šetření (Žižka). Cumel (J. Květ).

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Red. K. S ᵏl, J. Huemer a F. Marx. Nakladatel K. Geroldův syn. Ve Vídni. 8°.

Cena ročně 12 zl. Ročník XLIX. Sešit 5.—9.: Die neueren Forschungen über die bürgerliche Stellung und die Lebensschicksale des Dichters Plautus (F. Marx). Kleine Bemerkungen zum 41. Buche des Livius (A. Zingerle). Tac. Germ. 2 extr. (J. Müller). Zum Corpus Tibullianum (E. Kalinka). Der Unterricht im Deutschen und die Sammlung archaeologischer Lehrmittel (E. Severa). Ein Wort über die Turnsprache (K. Wassmannsdorff). Die Protokolle des Concils von Basel und ihre jüngste Ausgabe (L. Bittner). Eine lexikalische Untersuchung über ἄτη (J. Brenner). Über eine Gruppe von Ortsnamen (J. Blumer). Geographische Messungen und Vergleiche (J. Mayer).

Zlatá Praha. Redaktor Jar. **Kvapil.** Nakladatel J. Otto. V Praze. Fol. Cena ročně 8 zl. Ročník XV. Číslo 29.—49.: O scénické úpravě za časů Shakespearových (G. Schmoranz). Adam Mickěvič (J. Kvapil). Frant. Palacký (J. Pekař, Z. Winter, L. Čech, Ad. Srb). Svatodušní revoluce v Praze r. 1848 (R. Maršan). Když magnolie kvetly (Fr. Sekanina). V. Mickěvič (Fr. Kvapil). Dcera své doby (K. Mašek). Moderní plakát (K. Mádl). O závrati (L. Haškovec). Návrat (K. Engelmüller). Pití (F. Vykoukal). Marianne (T. Kóbor, př. G. Mayerhoffer). Nerozumné rány (Ot. Cmunt). V nevolnictví vděčnosti (R. Kronbauer). Potopený zvon (G. Hauptmann, př. Fr. Procházka). Boháč a smrt (F. Svoboda). Strašidlo (O. Hansson, př. K. Toman). Návrat (J. Osten). Z hygieny ucha (J. Cisler). Básně K. Červinky, Jar. Boreckého, J. Sládka, J. Kvapila, B. Adámka, Fr. Svobody, A. Mužíka, A. Váně, L. Suchého, K. Tomana, A. Klášterského, Jos. Holečka (př.), J. Poloma, M. Jahna, J. Vrchlického.

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Vydává V. **Kurz.** V Praze. Nakl Fr. Šimáček. 8°. Cena ročně (20 seš. o 16 str.) 3 zl. Ročník VI. Sešit 17.—19.: Telektroskop. Noční fotografie.

Ženské listy. Redaktorka Al. Jiroušková. Nakladatel V. Kotrba. V Praze 4°. Cena ročně (24 čísel) 72 kr. Ročník I. Číslo 11.—14.

Živa. Časopis přírodnický. Redaktoři: B. **Rayman** a Fr. **Mareš.** Nakladatel J. Otto v Praze. 4°. Cena ročně (10 seš. o 32 str.) 5 zl. Ročník VIII. Sešit 6.—8.: Kvašení lihové (B. Rayman). Rodozměna u rostlin (B. Němec). O oscillačních proudech s vysokým napětím (K. Domalíp).

Живая старина. Періодическое изданіе отдѣленія этнографіи Императорскаго русскаго географическаго общества подъ редакціею предсѣдательствующаго въ отдѣленіи этнографіи В. И. Ламанскаго. С.-Петербургъ. v. 8°. Cena ročníku (o 4 svazcích) 5 rub. Ročník VII. Sešit 3.—4.: Cesta na Altaj (F. Zobnin). Turská pověsť o Idyge (G. Potanin). Pověsti o cestách osťáckých knížat k ruským carům (S. kanov). Data k národnímu kalendáři Smolenské gubernie (V. N. volskij). O nářečích sz. části Kostromské gubernie (Th. Pokrovskij). znamu Moravského či Resavského nářečí (Misirkov). — Ročník VII 1.: Solvyčegodský sedlák (N. Ivanickij). O sibiřských velkorusk rodních písních (S. V. Maksimov). Maripčelská selská svatba (M. Uspen Několik parallel finských pověstí se slovanskými (A. Aarne). Z Če ckého újezdu.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія. Redaktor L. Vasiljevskij. V Petrohradě 8°. Cena ročníku (12 svazkův) 12 rublův, se zásylkou 14 rublů 25 kop. Ročník 1898. Svazek 5.—9.: Syntaktická pozorování (D. N. Ovsjaniko-Kulikovskij). Z dějin přísloví (V. N. Peretc). Diplomatické styky Moskevské říše s pravobřežní Malorusí v r. 1673 (V. O. Ejngorn). O mathematických pracích Comteových (S. E. Savič). Z dějin XVII. věku (N. N. Ardašev). O archonských a jenisejských náhrobcích s nadpisy (P. M. Melioranskij). Prvé politické kroky Borisa Godunova (S. Th. Platonov). U. E. Sreznevskij. V jakém stupni jsou přepisné kniby hodnověrny (G. N. Šmelev). Taj-pinské povstání v Číně (D. M. Pozdnějev). Řecký nápis o nájezdu kozáků na Cařihrad počátkem XVII. věku (V. M. Istrin). Tragedie Schillerova z ruských dějin (A. A. Čebyčev). Z dějin papežstva v XI. věku (A. S. Vjazigin). Málo známé zápisky o kazaňských pochodech r. 1550 a 1552 (Th. Zigel). Pojem krásy (N. G. Debolskij). O možnosti věčného míru ve filosofii (I. I. Lapšin). Otázka o stáří kanonických evangelií (B. M. Melioranskij). Střelci (N. I. Špakovskij). E Gibbon (M. Ljutov). Ztracený rukopis Pavla Aiginského (A. Bekštrem). K dějinám řeckých etymologikův (A. Papadopulo).

Bible a nejnovější objevy v Palestině, Egyptě a Assyrii. Sepsal F. **Vigouroux,** přel. Ant. Podlaha. Nákresy od abbé Douillarda. V Praze 1898. Nakl. V. Kotrba. m. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 20 kr. Sešit 27.—29. (str. 129—272).

Bídníci od V. **Huga,** přel. Em. z Čenkova. Nakl. J. Otto. V Praze 1898. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 15 kr. Sešit 21.—24. (str. 353—547. Konec III. dílu). Seš. 25.—33.: díl IV. (str. 1—428).

Cesty po světě. Napsal J. Kořenský. Vydání pro mládež. Nakl. J. Otto. V Praze. v. 8°. Cena sešitu 24 kr. Seš. 2.—4. (str. 33—128).

Česká knihovna zábavy a poučení. Vydává Ústřední spolek českých professorů pořádáním Fr. **Bílého.** Nakl. J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Číslo IX: Bájesloví řecké a římské. Vypravuje Fr. Ruth. Seš. 3.—6. (str. 65—192. Konec I. dílu).

Česká poesie XIX. věku. Vydává „Máj", Spolek českých spisovatelů belletristů. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1898. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Díl III. Seš. 12.—21.: (str. 81—389. Konec).

Dějiny starověkých národů východních. Napsal J. Prášek. 2. vydání. Nakl. Al. Wiesner. V Praze 1898. v. 8°. Cena sešitu (o 64 str.) 50 kr. Sešit 4.—5. (str. 193—320).

Doma i v cizině. Přírodopisné obrázky Jana Dolenského. Nakl. J. [V]ilímek v Praze. v. 8°. Cena sešitu 32 kr. Seš. 1. (str. 1—32).

[Do]mek v polední ulici od K. Klostermanna. Nakl. J. R. Vilímek. V [Praz]e. 1898. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Seš. 9.—12. (str. 257 až [...] Konec).

[Il]ustrované dějiny světové. Vypravuje Jar. **Kosina.** Nakladatel [J]. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 25 kr. Seš. 18 [...] 81—112).

8 [...] 5.

Al. **Jiráska** Sebrané spisy. V Praze 1898. Nákladem J. Otty. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 15 kr. Sešit 267. (str. 281—311). Sešit 268—272: F. L. Věk. Část III. (str. 1—160).

Kabinetní knihovna. Nákladem F. Šimáčka. V Praze. 1898. m. 16°. Svazek 96.: Když hvězdy padaly. Povídky G. Preissové. 224. 80 kr. — Svazek 97.: Záviš. Drama o 5 jednáních od Fr. Jeřábka. 133. 50 kr.

Letem českým světem. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1898. Fol. Cena sešitu (o 12 pohledech) s tiskem po obou stranách 30 kr., po jedné straně 40 kr. Sešit 35.—39. (čís. 411—470).

Libuše, Matice zábavy a vědění. Nakladatel F. Šimáček v Praze. m. 8°. Cena ročníku 1 zl. Ročník XXVIII. Čís. 3.—5.: Rozkvět od Fr. Svobody. Díl II. (str. 335—486). Díl IV.—VI. (str. 1—339).

Матеріалы для словаря древнерусскаго языка. И. И. Срезневскаго. Томъ II. Выпускъ 2.: оба—пак. V Petrohradě 1898. 8°. Nákladem Carské Akademie nauk.

Matice lidu. Red. Jaromír **Hrubý.** Nákladem spolku pro vydávání laciných knih českých v Praze. 8°. Cena ročníku (6 seš.) 1 zl. Ročník XXXII. Seš. 4.—5.: Starožitnosti dob kovů v Evropě od Kl. Čermáka. 320.

Michal Strogov. Napsal **J. Verne,** př. V. Patejdl. Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. v. 8°. Cena seš. 15 kr. Seš. 1.—13. (str. 1—428. Konec).

Na oceáně. Napsal Edm. de **Amicis,** přel. Jar. Vrchlický a V. Hanus. Nakl. F. Šimáček. V Praze 1898. 4°. Cena sešitu (o 24 str.) 30 kr. Sešit 14.—15 (str. 313—348. Konec).

Na úsvitě nové doby. Napsal Jos. **Toužimský.** Nakl. Jos. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 30 kr. Svaz. 14.—22. (str. 417—704).

Na venku. Napsal Jan Osten. Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Cena sešitu 15 kr. Sešit 1.—6. (str. 1—189. Konec).

Německo-český slovník. Za pomoci četných odborníkův sestavuje Jos. Sterzinger. Přehlíží V. E. Mourek. Nakladatel J. Otto v Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 48 str.) 80 h. Sešit 70.—71. (str. 1369—1522). Ukončen.

O českou korunu. Napsal Vác. Řezníček. Illustroval V. Černý. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 20 kr. Sešit 8.—9. (225—280. Konec).

Ochotnické divadlo. V Praze 1898. Nákl. M. Knapp[e] m. 8°. Svazek 136.: Dvě děti. Z Jankeova — veselohra o 1 jednání. Kdo [...]nil Dramatický obrázek o 1 jednání od H. Senkěviče, přel. A. Sc[...] [...]2. 60 h. — Svazek 137.: V touhách. Napsal O. Faster. Ženské sta[...] [...]r. o 2 jednáních od A. N. Kanajeva, př. K. Štěpánek. 61. 60 h.

Otec Kondelík a ženich Vejvara. Napsal Ig. Herr[mann] [...]kl. F. Topič. V Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 4 [...]tr. 97—288).

Ottův Slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Nakl. J. Otto v Praze. 8°. Cena sešitu (o 48 stránkách) 36 kr. Seš. 289.—295. (str. 825—1116): Kalubice—Kartas. Konec XIII. dílu). — Seš. 296.—300.: Díl XIV. (str. 1—232): Kartel—Kinématograf.

Fr. Palackého Dějiny národa českého. Upravil B. Rieger. Nakladatelé Bursík a Kohout v Praze. Jubilejní vydání. v. 8°. Cena sešitu 10 kr. Sešit 1.—15. (str. 1—480).

Fr. Palackého spisy drobné. Upravil B. Rieger. Nakladatelé Bursík a Kohout v Praze. v. 8°. Cena sešitu 20 kr. Díl I.: Spisy z oboru politiky. Sešit 1.—9. (str. 1—288).

Písemnictví české slovem i obrazem od nejdávnějších dob až po naše časy. Píše Vác. Flajšhans. Nakladatelé Grosman a Svoboda. V Praze 1898. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 36 kr. Sešit 7.—9. (str. 193—288. Konec I. dílu).

Politické dějiny národa Českého od r. 1861 až do r. 1895. Napsal Ad. **Srb.** V Praze 1898. Nakl. Fr. Šimáček. v. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 24 kr. Sešit 19.—25. (str 579—802). Seš. 27. (835—866).

Po stopě zlého činu. Napsal K. May. Illustruje Jos. Ulrich. Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. v. 8°. Cena sešitu 15 kr. Sešit 1.—2. (str. 1—64).

Přítel domoviny. Nakladatel Ed. Beaufort v Praze. m. 8°. Cena svazku 15 kr. Ročník XIV. Svaz. 9.—10.: Mír od Ž. Podlipské (str. 241 až 464. Konec). Svaz. 11.—12.: Anna Bystřická od V. Jeřábka. 109. Dědička statku od Al. Dostála. 151. Hrůzy války od B. Suttnerové. 22. — Ročník XV. Svaz. 1.: Křižáci od H. Šenkěviče, př. J. Langer (str. 1—128).

Ptactvo české. Sepsal Vl. Šír. Nakl. M. Knapp. V Karlíně 1898. Cena sešitu 16 kr. Sešit 2.—6. (str. 33—96). Sešit 12.—15. (str. 97 až 154. 1—80).

Sbírka nových a časových kupletů, dvojzpěvů a solových výstupů. V Praze 1898. Nakl. M. Knapp. 8°. Cena sešitu (o 16 str.) 10 kr. Seš. 66. 16.

Sborník světové poésie. Vydává IV. třída České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Vydání sešitové. Nakladatel J. Otto. m. 8°. Třída IV. Ročník VII. Číslo 61.: Výbor básní A. Robinsonové, př. Jar. Vrchlický. 75. 50 kr. — Číslo 62.: H. Ibsena Básně, př. K. Kučera. 151. 1 zl.

Sebrané spisy Jana Nerudy. Pořádá Ig. Herrmann. Nakl. F. To[illegible] v Praze 1898. Malá 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Díl XII.: Seš[illegible] —129. Díl XIII.: Proti srsti (str. 1—64).

[illegible]**ovník česko-francouzský.** Kapesní vydání. Sestavil Jan He[illegible]. Nakl. J. Otto. V Praze 1898. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 18 kr. Seš[illegible] —19. (str. 513—608): sedlání—úrok.

[illegible]чиненія М. В. Ломоносова. Томъ IV. Výklady opatřil M. [illegible]omlinov. V Petrohradě 1898. 4°. 424. Nákladem Carské Akademi[illegible]

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Nakladatel J. Otto v Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 16 kr. Sešit 117.—119.: Rok na jihu (str. 65—168). Sešit 120.—125.: Z niv poesie národní a umělé (str. 1—192). Sešit 126.—128.: Selské ballady (str. 1 až 87). Sešit 129.—132.: Dědictví Tantalovo (str. 1—128).

Spisy Adolfa Heyduka. Nakl. J. Otto. V Praze. 16°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 35.: Cymbál a housle (str. 145—176). Sešit 36. až 37.: Tři zkazky. 79. Sešit 38.—43.: Dřevorubec. 195. Sešit 44.—45.: Milota. 74. Sešit 46.: Básně (str. 1—74).

Spisy Ivana Sergějeviče Turgeněva. Překlad redigoval Jar. Hrubý. Nakl. J. Otto 2. vydání V Praze 1898. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 60.—62.: Román Dým a různé povídky (str. 257—355). Sešit 63.—65.: Novina. Asja (str. 1—96).

Strýček Tom od H. Beecherové, př. V. Patejdl. Nakladatel J. R. Vilímek v Praze. Cena sešitu 15 kr. Sešit 1. (str. 1—32).

Světová knihovna. Redaktor Jar. Kvapil. Nakl. J. Otto. V Praze. 16°. Cena sešitu 16 kr. Seš. 43.: Addio od Neery, přel. J. Pavlišta. 91. Seš. 44.—46.: Tragedie Stillwaterská od T. Aldriche, př. J. Sládek. 247. Seš. 47.: Šibalství Skapinova od Molièra, př. J. Zeyer. 84. Seš. 48.—50.: F. Kodymova Zdravověda. 249. Seš. 51.—52.: Rosa a Ninetta od A. Daudeta, přel. J. Benešovský. 131. Seš. 53.: Politické myšlenky Frant. Palackého. 80. Seš. 54.: Dvě čudské povídky. Napsal J. Aho, př. O. Vetti. 78. Seš. 55.: Koleda od Ch. Dickensa, př. J. Váňa. 111. Seš. 56.—58.: Mezi nebem a zemí od O. Ludwiga, př. A. Mužík. 280. Seš. 59.: Ukradené štěstí od Iv. Franka, př. J. Rozvoda. 96. Seš. 60.: Politické zásady K. Havlíčka. 87. Seš. 61.: Masky od R. Bracca, přel. Jar. Borecký. 52. Sešit 62.—64.: Klub Pickwickův od Ch. Dickensa, přel. Jiří Ščerbinský. S úvodem Fr. Prusíka. Dílu I. část 1. 264. Seš. 65.: Newtonův mozek od J. Arbesa. 111. Seš. 66.: Dvě islandské povídky G. Palssona, př. O. Vetti. 96.

Šaškova Moravská bibliotéka. Ve Velkém Meziříčí. Nakladatel J. F. Šašek. m. 8°. Cena seš. (o 3 arších) 10 kr. Ročník XII. Sešit 11. až 13.: Z vojenského života. Z ruštiny přeložil A. Stín (str. 209—384. Konec). Seš. 14.—16.: Zlatá matička od Fr. Bobka (str. 1—128).

Viník od Fr. Coppée, přel. J. Benešovský. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 7.—8. (str. 193—264. Konec).

Výbor dramatických spisů V. Kl. Klicpery. Pořádá Fr. A. Šubert. Nakladatel F. Topič. V Praze. 16°. Svazek 3.: Bělouši. Veselohra o 4 jednáních. 106. 35 kr. Sv. 4.: Každý něco pro vlast. Veselohra o 1 jednání. 63. 25 kr.

Vzdělávací knihovna katolická. Pořádají J. Tumpac L. Podlaha. Nakladatel V. Kotrba. V Praze. 8°. Sešit (o 48 str.) po r. Svazek VI.: Dějiny církve katolické ve státech rakousko-uherských [illegible] zvláštním zřetelem k zemím koruny české (1740—1898). Sepsal Fr. [illegible] štůfek. Seš. 7.—9. (str. 289—427). Svaz. IX.: Jos. Bilčevského Arc[illegible]logie křesťanská ve službách dějin církevních a věrouky, přel. Jos. Tr[illegible] Sešit 1.—3. (str. 1—116).

Zábavy večerní. V Praze 1898. Nakl. V. Kotrba. 8°. Ročník XIX. Seš. 3.: Dcera kazikova od A. Aylicsonové, př. J. Unzeitig. 235. 75 kr.

Z malého světa. Román Gustava Pflegra-Moravského. Nakladatel J. Otto. V Praze. m. 8°. Cena sešitu (o 32 str.) 12 kr. Seš. 4.—12. (str. 97—384).

Zoologie všeobecná i soustavná. Sepsal Fr. **Vejdovský.** Nakl. J. Otto. V Praze. 8°. Díl I. Sešit 10.—12. (str. 433—503. I—XXXVI. Konec).

Žertovné divadelní hry. V Praze 1898. Nakladatel M. Knapp. Sv. 137.: Klíčovou dírkou. Veselohra o 1 jednání od M. Morela, přel. D. Jakubec. 37. 16 kr.

Čechové a Němci r. 1848 a boj o Frankfurt od R. Maršana. Nakladatel J. Otto. V Praze 1898. v. 8°. 220. 1·7 zl.

De civitates van Gallie od S. Mullera. V Amsterodámě 1898. v. 8°. 79 a mapy. Nákladem Akademie věd.

Der Kampf zwischen Rom und Samnium od C. Burgera. V Amsterodámě 1898. v. 8°. 80 a 2 mapy. Nákladem Akademie věd.

Divadelní hry pro děti. Nakladatel Fr. Šimáček. V Praze. 12°. Svazek 1.: Medvěd a víla. Dramatická báchorka o 3 dějstvích od El. Krásnohorské. 94. 50 kr.

Dvanáct mapek oblohy od Fr. Nušla. Nakl. J. Otto. V Praze 1898. 4°. 6 a 12 mapek. 30 kr.

František Palacký od Fr. Rypáčka. V Brně. Nákladem Matice Moravské. 8°. 48. 10 kr.

Fromme's Österreichischer Professoren- und Lehrer Kalender für das Schuljahr 1898—99. Ročník 31. Rediguje J. *Dassenbacher*. Ve Vídni 1898. Nakladatel K. Fromme. 16°. — Uspořádání jest stejné jako loni; úprava velmi úhledna.

Гостынское чудо И. И. Луньяка. Одесса 1898. 8°. 12. Krajan náš dokazuje, že výjev na Hostýně (v Jaroslavu RKého) líčen dle události, jež se sběhla za výpravy Marka Aurelia proti Kvadům (srv. Dio Cass. 70, 8).

Gustav Lindorm od E. Carlénové. Přeložil H. Kosterka. Nakladatel F. Šimáček. V Praze 1898. m. 8°. 467. 1·5 zl.

Hostinný dům od K. Klostermanna. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1898. 8°. 236. 1·1 zl.

Jeden rok od E. Carlénové, přel. H. Kosterka. Nakl. Fr. Šimáček. V 1898. m. 8°. 383. 1·2 zl.

am jdeš? od K. Řeháka. Nakladatel V. Kotrba. V Praze 1898. m. 402. 1·2 zl.

Kapitán Trafalgar od A. Laurie, přel. J. Milota. Nakl. J. R. Vilír V Praze 1898. 8°. 185. 60 kr.

Klicpera dramatik od Fr. Šuberta. Nakladatel F. Topič. V Praze 18 - 8°. 159. 90 kr.

Krčma umělců U Nesmysla. Nakladatel Fr. Topič. V Praze 1898. 30 kr.

K té obraně reformatorů a reformace od Velikána Velikánoviče. Nakl. V. Kotrba. V Praze 1898. m. 8°. 147. 50 kr.

Kurzgefasstes etymologisches Wörterbuch der altindischen Sprache von C. Uhlenbeck. I. Band. Amsterdam 1898. XII. 160.

Laus Mitiae. Accedunt quatuor poemata laudata. Amstelodami 1898. v. 8°. Nákladem Akademie věd.

Ludmila. Nakladatel V. Kotrba. V Praze. Cena ročně (6 kněh) 1 zl. Ročník I. Svazek 1.: Obětovaná od Boh. Brodského. 185.

Mezi lidmi od K. Raisa. Nakl. Fr. Topič. V Praze 1898. 8°. 247.

Milovský reformator od J. J. Stankovského. 2. vydání. Nakl. Fr. Šimáček. V Praze 1899. m. 8°. 160. 70 kr.

Moderní básníci angličtí. Překlady Jar. Vrchlického. Nakladatel J. R. Vilímek. V Praze 1898. 8°. VII. 267. 1·8 zl.

Moudrosť života. Ze spisů Sam. Smilesa vzdělal Jan Váňa. Nakl. J. R. Vilímek. V Praze 1898. 8°. 478. 2·4 zl.

Myšlenková povaha středověku. 58. Středověk a křesťanství. 24. Od Fr. Drtiny. Nákladem vlastním. V Praze 1898. 8°.

Nástin dějin vyššího školství a theorií paedagogických ve Francii od doby revoluce. Napsal Fr. Drtina. Díl I. Nakl. Bursík a Kohout. V Praze 1898. v. 8°. 124.

Odkaz J. V. Friče. Nakl. Fr. Šimáček. V Praze 1898. 8°. 152.

O poměru paedagogiky k ostatním naukám od Jos. Durdíka. Nakladatel J. Otto. V Praze 1898. 8°. 19·20 kr.

O vůdčích myšlenkách v historickém díle Fr. Palackého od Jos. Kalouska. Nákladem vlastním. V Praze 1898. 8°. I. 56.

Památník na oslavu stých narozenin Fr. Palackého. Nákladem Matice České. V Praze 1898. 8°. 726.

Právnická povaha škol měšťanských od Poláka. Nákladem vlastním. V Lounech 1898. 12°. 18. 15 kr.

Průvodce panoramou Bitva u Lipan od L. Márolda. Nakl. F. Topič. V Praze 1898. 35 kr.

Římské reálie. Sepsal V. Kubelka. Nákladem vlastním. V Uh. Hradišti 1898. 8°. VIII. 196 a 1 mapa. 1·4 zl. — Dílo stručné a zároveň zevrubné, přehledné i úhledné.

Spisy Ivana Sergějeviče Turgeněva. Překlad red[illegible] Fr. Hrubý. Nakl. J. Otto. 2. vydání. V Praze 1898. m. 8°. Cena [illegible] 2 str.) 12 kr. Seš. 7.: Povídky z let šedesátých. 355. 1·5 zl.

Vilímkova knihovna Malého čtenáře. Pořádá Fr. [illegible]cházka. Nakl. J. R. Vilímek v Praze. m. 8°. Popelka a jiné hry [illegible] od Fr. Procházky. 85. 30 kr.

Vilímkův Humoristický Kalendář na rok 1899. [illegible] Uspořádal K. Mašek. 4°. 60 kr. — Úprava velmi úhledná.

Vilímkův Jízdní řád pro Čechy, Moravu a Slezsko na zimu r. 1898—99. V Praze. 12°. 20 kr.

Vilímkův Kalendář Malého čtenáře na školní rok 1898—99. Sestavil Fr. Procházka. V Praze 1898. Obsahuje mimo jiné Slovníček cizích slov.

V pobělohorském ovzduší. Básně Jos. Uhlíře. Nákladem vlastním' V Praze 1898. 12°. 32.

Základové theoretické astronomie od G. Grussa. Díl I. Nákladem České Akademie. V Praze 1898. v. 8°. I. 176.

1848! Žert o jednom jednání od A. Klášterského. — Ženská otázka. Veselohra o 1 jednání od téhož. V Praze 1898. Nakladatel V. Kotrba. 16°. 60. 1 k.

Drobné zprávy.

Schválená díla:

Procházka Matěj, Základní nauka náboženská pro vyšší třídy. V Praze 1898. 1 zl., váz. 1·2 zl. (8/8. 1898, č. 20.507.)

Kořínek Jos., Latinská mluvnice. II. díl. V Praze 1898. 1·2 zl., váz. 1·45 zl. (1/9. 1898, č. 22.157.)

Procházka Matěj a Vondruška K., Dějiny zjevení Božího v novém zákoně. 5. vydání. V Praze 1898. 1·25 zl., váz. 1·5 zl. (16/8. 1898, číslo 20.551.)

Hofmann M., Chemie mineralní pro vyšší reálky. 4. vyd. V Praze 1898. 1·5 k, váz. 2 k. (27/7. 1898, č. 17.914.)

Šembera Fr., Učebná kniha dějepisu pro vyšší třídy. I. díl. V Praze 1898. J. Otto. 2·9 k, váz. 3·2 k (6/7. 1898, č. 12.329.)

Kameníček Fr. a Dvořák R., Všeobecný dějepis pro vyšší třídy. III. díl. V Praze 1898. J. Otto. 1·65 zl., váz. 1·8 zl. (18/5. 1898, č. 11.590.)

Guggenberger V., Katolická věrouka pro VI. třídu. V Rychnově. Váz. 1 zl. (17/6. 1898, č. 14.181.)

[illegible]ek Fr., Cvičebná kniha jazyka latinského pro I. třídu. 3. vydání. V [illegible]898. Se slovníčkem váz. 2 k 80 h. (5/6. 1898, čís. 14.225 — vy[illegible] dřívější vydání.)

[illegible]ek Fr., Latinská mluvnice. I. 2. vydání. V Praze 1898. 90 kr., vá[illegible]l. (23/6. 1898, č. 15.935 — vylučujíc 1. vydání.)

[illegible]ranek Fr., Geologie pro VII. třídu reálnou. 2. vyd. V Praze 1898. 6[illegible] 90 kr. (25/6. 1898, č. 16.354 — vylučujíc 1. vyd.)

Rosický Frant., Botanika pro vyšší třídy. 3. vydání. V Praze 1898. 1·4 zl., váz. 1·65 zl. (20/6. 1898, č. 13.463 — vylučujíc dřívější vyd.)

Tůma Fr., Arithmetika pro I. a II. třídu gymn. V Praze 1898 1·5 k, váz. 1·8 k. (14/6. 1898, č. 15.268.)

Tůma Fr., Arithmetika pro I. třídu reální. V Praze 1898. 50 kr., váz. 70 kr. (19/6. 1898, č. 13.861.)

Truhlář Ant., Výbor z literatury české. 3. vyd. V Praze 1898. 2·2 zl., váz. 2·6 zl. (19/6. 1898, č. 16.000 — vylučujíc dřívější vydání.)

Rozmanitosti.

— **Spisovatelka Odysseje.** Samuel Butler vydal letos v Londýně spis pod tímto názvem, v němž dokazuje, že Odysseu napsala Nausikaa a to mezi r. 1100—1200 v Tropaně; spis. ukazuje k tomu, že v básni té vynikají ženy nad muže, z nichž Odysseus jest chytrákem, ale lhářem a zbabělcem, Polyfémos hlupákem, Elpenor opilcem, Telemachos slaboduchým prostákem, kdežto Helena, Penelope, Kalypso, Antikleia se jeví rekyněmi vší úcty hodnými.

— **Ve Vatikánském archivě** objevil Vlad. Abraham, professor Lvovské university, hojně zajímavých listin ze středověkých dějin polských.

— **Hrob Čingis-chana.** Dosud o něm cestovatelé, i sám Převalskij, vypravovali pouze dle legend. Nyní vice-resident v Zadní Indii, Bonin, uveřejňuje v Revue Ecyclopédique zprávu o své návštěvě hrobu Čingis-chanova. Nalézá se v poušti, ale obklopen jest četnými stany. Hrob pokrývají dva bílé plstěné stany na kamenné plošině, ohrazené dřevěným otevřeným plotem. Stany stojí těsně druh u druha; na jich vrcholcích nalézají se bronzové koule, jako obyčejně v tibetských chrámech. Zadní stan jest k vykonávání náboženských obřadův.

— **Legenda o Tannhäusru.** Francouzský akademik Gaston Paris dokazuje v Revue de Paris, že legenda tato není ryze německá, nébrž původu keltského, tak jako Tristram a Isolda, Parcival, Lohengrin.

— **Železná maska.** F. Funck-Brentano už dříve dokázal, že Železnou maskou nebyl bratr Ludvíka XIV., nýbrž hrabě Mathioli, sekretář vévody mantovského, jatý z rozkazu Ludvíka XIV. na vlaském území za jeho zradu. Nyní týž spis. v Revue Bleue dotvrzuje své důvody důkazem ... tajemné zacházení s Železnou maskou jest pouhou legendou.

— **Nová monografie o Platonovi.** Vincenc Lutosławski ... nedávno The origin and growth of Plato's style and of the chronolo... his writings. London 1898. V díle tom spisovatel po bedlivém studi... dává novou chronologickou klassifikaci děl Platonových a objasnění t...rých sporných dat z jeho života. Mezi jiným spis. popírá, že by I... byl přebýval v Megaře, o čem se též Cicero ni slovem nezmiňuje.

vatel dochází závěru, že platonovská filosofie nebyla theorií objektivního idealismu, jíž se vyznačují toliko tři, čtyři dialogy, představující přechodnou fasi jeho duševního rozvoje, nébrž konečná forma platonismu tvoří ne system idef, ale system duší čili postupné rozvíjející se dokonalosti.

— **Přednášky z oboru slavistiky v zimním semestru roku 1898—1899** konají: na universitě *Lvovské: Pilat:* Dějiny poésie polské v druhé polovici XVIII a na počátku XIX. věku. Hláskosloví polského jazyka. *Kalina:* Historicko-srovnavací grammatika jazyka staropolského. *Kolessa:* Dějiny ruské poésie dramatické od nejdávnějších dob do Kotljarevského. Vybrané otázky z dějin staroruské literatury. Historické tvarosloví ruského jazyka. — Na universitě *Záhřebské: T. Maretić:* Srovnávací hláskosloví staroslověnského jazyka. Ruská mluvnice.

— **Ze státní zkušební kommisse pro těsnopis.** V období zkušebním právě minulém (1897—98) podrobilo se při jmenované kommissi 19 kandidátů zkoušce, z nichž 8 bylo approbováno pro české a 11 pro německé střední školy; mezi approbovanými byly tři dámy, z nichž 2 Češky. Kommisse byla ministerstvem vyučování ve svém dosavadním složení znovu jmenována. Zasedají v ní pp. vl. rada K. šl. Ott jakožto předseda a professoři J. O. Pražák, Jos. Guckler, Em. Johne a řed. Václ. Starý jakožto examinátoři; příští zkoušky konati se budou 5. listopadu t. r., žádosti za připuštění, opatřené náležitými doklady, přijímá předseda kommisse na ostrově Kampě III. v domě Odkolkově.

* * *

— **Literární ceny cárské Akademie nauk v Petrohradě.** Oddělení ruského jazyka a slovesnosti při zmíněné Akademii rozepisuje na nastávající triletí (1898—1900) ceny M. I. *Michelsonovy* na tyto úkoly:

1. Turcké živly v ruském jazyce před tatarským vpádem. Objasnění, jaká slova turckého původu, uchovaná v ruském jazyce, patří k době obecněslovanské. — Určení slov, vypůjčených ruským jazykem z turckých nářečí před tatarským vpádem, na základě: 1) studia nynějších ruských nářečí (velikoruského, běloruského a maloruského), majícího ukázati, jaká z nacházejících se v nich slov lze táhnouti k době, jež předcházela vzdělání těchto větví ruského jazyka; 2) soustavného studia ruských památek od počátku literatury do středu XIII. věku stran vyskytujících se v nich výpůjček z turckých nářečí. Kromě slov turckého původu podrobiti se mají studiu i ta cizí slova, která se dostala do ruského jazyka prostřednictvím turckých nářečí. Při určování těch neb oněch vypůjček jest přesně, pokud možno, ustanoviti, ku kterým dialektickým různostem turckých nářečí přislušejí.

. *Germanské, latinské a romanské živly, jež se dostaly do ruského* ,... *před XV. věkem.* Určení různých dob, jimž může býti připsáno ˈijčení těch živlův. Objasnění, jaká slova germanského, latinského a ro-.ského původu, uchované v ruském jazyce, patří k době obecně-slo-ské. — Jakými cestami šly vypůjčky z těch jazyků v ruský (Varjagové, a, Polska atd.)? Určení slov germanského, latinského a romanského odu, jež se dostala do ruského jazyka před XV. věkem, na základě: ..dia nynějších ruských nářečí (velikoruského, běloruského a maloruského)

majícího ukázati, jaká z nacházejících se v nich germanských, latinských a romanských slov lze táhnouti k době před XV. věkem; 2) soustavného z ruských památek do XVI. století včetně vybírání slov germanského, latinského a romanského původu.[1])

Poznámka. Vědecká práce věnovaná studiu pouze germanských vypůjček může býti též uznána za hodnu ceny.

3. *Západní vliv na ruský jazyk v Petrovskou dobu.* Určení cest, kterými v Petrovskou dobu šly vypůjčky ze západoevropských jazyků. — Soustavné vybírání slov vypůjčených z jakéhokoli, stanoveného samým badatelem, okruhu literárních plodů Petrovské doby (listin, zákonův, učebních kněh, listův a literárních plodův) s určením původu těch slov (slova německá, švédská, hollandská, polská atd.).

Ceny M. I. Michelsona jsou troje: 1000 rublů, 500 rublů a 300 rublů. Ceny ty přisuzují se každé tři roky, počínaje 16. prosincem r. 1900. Spisy k získání těch cen mají býti předloženy nejdéle 1. března posledního roku konkursního trojletí.[2]) K získání těch cen se připouštějí jak tištěná tak i rukopisná díla v jazycích ruském neb jiném slovanském, francouzském a německém, vyhovující úkolům ohlášeným při počátku každého konkursního trojletí zvláštní kommissí, sestavující se při Druhém oddělení carské Akademie nauk.

Zprávy ze spolkův a sborův.

Královská Česká Společnosť nauk.

Třída I. (*filosoficko-historická*). Dne 6. června Dr. Č. *Zíbrt* přednášel o bibliografii dějepisu zemí českých, kterou chystá k vydání. — Dne 27. června přednášel ředitel Fr. *Šubert* o původu názvů Rujana, Wittow, Arkona; prof. Dr. Jan *Novák*: Řád kathedrální školy Olomoucké z r. 1563. Předložily se rozpravy prof. A *Ludwiga* o etymologii slova měsęcь, též o povídkách o králi Yayati Nahušya v Mahabharatě. — Dne 4. července prof. Jos. *Vávra* přednášel o Jiřím z Opperstorfa a jeho úvahách, jež o převratech českých napsal r. 1620 pod názvem Contrachaos. Dr. V. *Tille* předložil starý francouzský popis návštěvy císaře Karla IV. ve Francii, vykonané r. 1377—78. — Dne 10. října prof. Dr. V. *Mourek* podal zprávu o Naglově a Zeidlerově historii literatury německo-rakouské s obzvláštním zřetelem k částem týkajícím se Čech.

Třída II. (*mathematicko-přírodovědecká*). Dne 17. červ... prof. Dr. K. Vrba pojednání prof. M. *Lercha*: „O trigonometrick...

---

[1]) Výsledky studia (slova cizího původu, vypůjčená v ruském jazyce) spořádána v pořádku slovníkovém.

[2]) Spisy na uveřejněné nyní úkoly mají býti předloženy nejdéle 1. března (tištěné ve dvou, rukopisné v jednom exempláři) a adressované na „Stálého sekretáře cárské Akademie nauk v Petrohradě“.

s kladnými součiniteli.“ Prof. K. Preis předložil pojednání E. *Votočka* a J. *Šebora:* „O nitračních poměrech difenylaminu a Karbazolu“ a E. *Votočka* a V. *Vaníčka*: „Působení platinové černi v Diazobenzolchlorid.“ — Dne 1. července předložil prof. Dr. K. Vrba pojednání prof. J. *Sobotky*: „Příspěvek k infinitesimální geometrii některých křivek.“ — Dne 15. července přednášel docent Dr. L. *Čelakovský*: „O některých vztazích mezi dýcháním a pohyby organismů.“ Prof. Dr. L. Čelakovský předložil práci Fr. *Bubáka:* „O rezích, které cizopasí na některých rubiaceích.“

Seznam přednášek, kteréž se konati budou na filosofické fakultě c. k. české university Karlo-Ferdinandovy v Praze v zimním běhu 1898/9.[1])

Fakulta filosofická.

I. Filosofie.

J. Durdík. Praktická filosofie. O studiu filosofie.

Masaryk. Praktická filosofie. Sociologické učení o státě.

Hostinský. Všeobecná esthetika.

P. Durdík. Gymnasijní paedagogiky část II.: Školní zdravotnictví.

Drtina. Dějiny řecké filosofie.

Čáda. Psychologie.

Frant. Krejčí. Úvod do psychologie II. (Přehled vývoje s podrobnějším vylíčením novějších směrů.)

II. Mathematika a fysika.

Studnička. O funkcích monoperiodických. O integrování parciálních rovnic differenciálních.

Weyr. Plochy druhého a třetího stupně.

Strouhal. Experimentální fysika v přehledu soustavném se zvláštním zřetelem k studujícím mediciny. I. díl: Mechanika, akustika, teplo, elektřina statická. Experimentální repetitorium fysiky pro studující farmacie.

Koláček. O magnetismu a elektřině. Theorie pružnosti.

Gruss. Sferická astronomie. Výpočet drah komet, meteorů a letavic. O speciálních perturbacích.

Augustin. Mathematické a fysikální poměry země. Atmosféra. Výjevy ve vyšších vrstvách atmosféry.

III. Přírodověda.

…lkovský. Botanika speciální pro farmaceuty. Botanika všeobecná …ty. Praktická cvičení z mikroskopie pro kandidáty učitelství.

…lenovský. Systematické botaniky (pro filosofy) část III. Jednoděložné.

[1]) …imní běh počíná dnem 1. října 1898 a trvá až do čtvrtku (exclus.) před květnou …ělí 1899.

Frič. Zoologie se zvláštním zřetelem k medikům. Praktická cvičení v anatomování a mikroskopování pro kandidáty professury.

Vejdovský. Soustava a morfologie ssavců. Práce v laboratoři pro začátečníky. Práce v laboratoři samostatné, pro pokročilé.

Vrba. Mineralogie pro posluchače lékařství a co povšechný přehled pro posluchače věd přírodních.

Woldřich. Všeobecná geologie: Mechanická a chemická činnost vody. Vulcanismus. Seismismus. Praktická cvičení v laboratoři geologické. Konversace o odborné literatuře pro posluchače geologie.

Počta. Palaeontologie všeobecná. (Molusca, III. část: Cephalopoda. Vertebrata: Úvod.)

Brauner. Praktická cvičení pro začátečníky. (II.) Analysa kvantitativná a stoechiometrie. Cvičení v chemii anorganické pro pokročilé. Vybrané kapitoly z chemie fysikálné (theoretické, všeobecné). Rozhovor o zajímavých publikacích z chemie anorganické.

Raýman. Chemie minerálná elementárná. Chemie organická speciálná I. d. Řada steatická. Cvičení v chemii organické.

Bělohoubek. Chemie farmaceutická. Chemie soudní vzhledem k soudní a farmaceutické analysi. Praktická cvičení v chemické analysi a synthesi. Šestinedělní cvičební kursy pro speciální chemické práce.

Matějka. Základy anthropologie. Nervová soustava; tělesná povaha a duševní činnosť.

IV. Historie a geografie.

Goll. Dějiny středověku II. Dějiny Francie v 17. stol.

Kalousek. Dějiny české počínaje 10. stoletím. Vnitřní reformy za Marie Teresie a Josefa II.

Novotný. O pramenech dějin českých.

Pekař. Dějiny rakouské.

Palacký. Fysikální zeměpis. Botanický zeměpis s demonstracemi z geografického herbáře. Asie. Geologický vývoj pevnin.

Hostinský. Úvod do studia dějin hudby. Dějiny umění starořímského a starokřesťanského.

Niederle. Úvod do předhistorické archaeologie Evropy. Slovanské starožitnosti. I. Dokončení části historické: O šíření Slovanů západních.

Zíbrt. O studiu historickém vůbec a o studiu kulturní historie zvláště. Humanismus a renaissance ve světle kulturních dějin všeobecných. Cestovatelé po Čechách a Moravě z doby nejstarší až do polovice 19. století.

Chytil. Rafael a jeho doba. Stavitelské památky gothického slohu v Čechách a na Moravě. (Pokračování s cvičeními.)

Matějka. Umělecké památky doby Karlovy. Umělecko-hist[illegible] čení. (Italské malířství 13.—15. stol.)

V. Filologie, literatura a linguistika.

Kvíčala. Dějiny řecké literatury.

Král. Státní starožitnosti řecké. I. O nynějším stavu mythol[illegible] bádání.

Novák. Dějiny řečnictví římského.

Vysoký. Řecká mythologie.

Gebauer. Soustavná mluvnice jazyka českého. II. Hláskosloví a tvarosloví. Štítný a jeho spisy.

Polívka. Historická mluvnice jazyka polského. Dějiny literatury polské. I.

Pastrnek. Mluvnice jazyka staroslověnského. Hlaholské písemnictví.

Máchal. Adam Mickiewicz a jeho doba v literatuře polské.

Vlček. Dějiny literatury české 19. století.

Jarník. Srovnavací mluvnice jazyků románských. Výklad starofrancouzské písně o Rolandovi.

Mourek. Historická mluvnice jazyka německého. Historie literatury německé (doby střední). Historický rozvoj germanistiky.

Kraus. Dějiny literatury německé. Doba V. Šestnácté století. Stručný přehled dějin německé literatury. (Pro kandidáty učitelství všech odborů.)

Jan Krejčí. Mladé Německo.

Dvořák. Arabština: Četba 1001 noci dle vydání Salhániova. Perština: Mluvnice nové perštiny se zřetelem na starší fase jazyka. Turečtina: Četba gazelů Bákiových na základě rukopisném. (Pokračování.) Hebrejština: Četba Žalmů.

Zubatý. Počátky jazyka sanskrtského. Výklad Śūdrakova Mrččhakatikam. S úvodem o indickém dramatě a o jazyce prākrtském. Jazyková cvičení na nápisech staroitalských.

Frida. Shakespeare, básník, dílo a mythus Baconský. Část II. Sudí zalamejský. Srovnavací studie o témž dramatě Calderona a Lope de Vegy. Dante v umění výtvarném.

VI. Vědecké semináře.

Seminář filosofický.

J. Durdík. Cvičení.

Masaryk. Cvičení.

Seminář paedagogický.

J. Durdík. Cvičení.

Proseminář mathematický.

Studnička. Arithmetika čísel soujemných.

Seminář mathematický.

Studnička. Řešení úkolů vyšší geometrie.

Koláček. Cvičení seminární.

Seminář historický.

Goll. Cvičení. Písemné práce.

...kař. Cvičení.

S e m i n á ř g e o g r a f i c k ý.

Palacký. Cvičení seminární.

S e m i n á ř f i l o l o g i c k ý.

Kvíčala. Výklad dvacáté první knihy Liviovy a recense latinských prací seminárních.

Král. Výklad Aristofanovy komedie „Jezdci". Řecké práce písemné.

P r o s e m i n á ř f i l o l o g i c k ý.

Novák. Slohová cvičení latinská. Výklad Ciceronova Bruta.

Vysoký. Výklad Platonovy Politeie. Grammaticko-stylistická cvičení řecká.

S e m i n á ř s l o v a n s k ý.

Gebauer. Čtení a výklad Alexandreidy, pokračování. Posuzování prací seminárních.

Polívka. Čtení a výklady staropolských památek.

Pastrnek. Čtení a výklad památek staroslověnských.

S e m i n á ř p r o f i l o l o g i i r o m á n s k o u.

Jarník. Čtení a výklad Molièrova Misanthropa.

Mohl. Cvičení praktická.

S e m i n á ř p r o f i l o l o g i i g e r m á n s k o u.

Mourek. I. oddělení: a) Výklad vybraných kusů z Wulfilova gothského překladu biblí. b) Výklad písní Waltera v. d. Vogelweide. II. oddělení: Výklad Göthovy Ifigenie a Schillerovy Panny Orleanské.

P r o s e m i n á ř g e r m á n s k ý.

Kraus. Cvičení na vybraných textech. Cvičení slohová.

J a z y k o v ý k u r s n ě m e c k ý.

Kraus. Cvičení mluvnická a konversační dle Auštěckého německé cvičebnice.

VII. Přednášky lektorů.

Kolář. Mluvnice jazyka polského s praktickým cvičením. Mluvnice jazyka srbsko-charvatského s praktickým cvičením. Mluvnice jazyka ruského s praktickým cvičením.

Sládek. Anglická mluvnice. Čtení Shakespearova A Midsu[illegible] dream.

Brábek. Mluvnice jazyka maďarského s praktickým cvičením. [illegible] přehled celé literatury maďarské jako úvod k speciálnímu studiu jejic[illegible]livých období.

Pražák. Theoretický i praktický kurs těsnopisu českého dle Gabelsbergerovy.

Stecker. O formě senátové. (S analysí sonát Beethovenovýc[illegible]

Maleček. Základy jazyka vlašského. I. odděl. Osvobozený Jerusalém Torqu. Tassa s výkladem topografickým.

Mohl. Praktická cvičení ve francouzské mluvnici i slohu. Čtení románu „François le Champi" od George Sandové se zvláštním zřetelem na sloh tohoto díla. Kritické dějiny francouzské poesie souvěké.

Vzdělavací kurs pro kandidáty učitelství tělocviku na školách středních a ústavech učitelských.

Janošík. Přednášky o anatomii a fysiologii lidského těla a základy zdravovědy. II. postupný semestr. Dějiny i theorie tělocviku a nauka o tělocvičném nářadí; methodika tělocviku školského zvláště; II. postupný semestr.

Laciný. Tělocvik praktický a návod k řádné vyučovací methodě tělocviku školského. III. postupný semestr.

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

Zprávy o činnosti schůzí třídních.

(Pokračování.)

Třída I.

Ve schůzi konané dne 25. února 1898 vyřízeny především záležitosti správní i finanční, po čemž sekretář podal zprávu o postupu Jubilejní publikace; přispěvatelé znovu slíbili, že během měsíce března budou odevzdávati své hotové elaboráty; po té pak jednáno o některých odborech zvlášť a uspořádání elaborátů do celku díla.

Ve schůzi konané dne 26. března 1898 byla podána zpráva o postupu Jubilejní publikace, zejmena zpráva o usnesení redakčního komitétu, aby přispěvatelé ráčili odevzdati své elaboráty do konce měsíce března, tak aby se pokud možná už před 1. květnem mohlo počíti tisknouti. Žádosti pánů J. Valcháře i St. K. Vydry o podpory v pracích národopisných postoupeny třídám III. a IV. i Archaeologické kommissi. Co se týče styků s Akademií Krakovskou, vyslovila třída souhlas svůj, aby téže Akademii za její ochotu projeveny byly uctivé díky a publikace třídní členům jejím podle naznačeného vzoru se nabídly. Dále vyslovila třída svůj souhlas, aby knížecí Lobkovické knihovně v Roudnici byly od nynějška věnovány veškeré publikace třídní. Konečně sdělen přípis p. odb. přednosty v. v. Dra Hermenegilda ...a, jímžto pro chorobu skládá členství ve správní kommissi, načež třída ...esla, designovati valné hromadě p. JUDra Pavlíčka jakožto kandidáta ... do správní kommisse.

... schůzi I. třídy dne 29. dubna 1898 vyřízeny záležitosti týkající se ... správy Akademie, vzaty na vědomosť přípisy a sdělení, načež třída ...la se dvěma nabídkami vědeckého obsahu, z nichžto prvou odmítla ne... zaslaný spis uveřejniti z důvodů věcných, při druhé pak doporučuje

žadateli, aby se obrátil na jiné instance jemu bližší. Po té třída jednala o nabídce p. prof. Stan. Smolky stran užívání polského institutu v Paříži (Stacya naukowa polska w Paryżu) i o vydávání francouzského bulletinu o spisech I. třídy. V debatě o tom vzniklé vysloveny případné myšlenky o prospěchu součinnosti polské a české v oboru vědy a bylo usneseno, aby třída v té věci obrátila se na praesidium celé Akademie, aby tato se své strany zevrubnější jednání o tom zahájila. Dále porokováno o některých návrzích v záležitosti zamyšlené jubilejní publikace.

Ve schůzi dne 27. května 1898 podal sekretář zprávu o postupu jubilejní publikace. Jednotlivé příspěvky k ní již do tiskárny odevzdány, kdež počaly se sázeti. Třída I. spořádá své elaboráty ve tři oddělení, z nichžto každé bude míti svou zvláštní paginaci. Předložen účet knihkupecký za rok 1897, kdež jeví se výtěžek 1814 zl. brutto, a po srážce provise knihkupecké 1269·80 zl. netto. — Předložena závěrka účetní za rok 1897, v nížto vykázán schodek neuhrazený 700·07 zl. Návrh, aby schodek uhrazen byl z položky na publikace, rozhojněné o výtěžek z knihkupeckého účtu, byl přijat jednomyslně. O pojednání Dra J. Práška „Rozvoj klínopisného studia v desetiletí 1887—1897“ rozhodla třída, že spokojí se s úpravou nynější a pojednání dá ve Věstníku uveřejniti. Některé návrhy na udělení literárních podpor nedošly schválení jednak z té příčiny, že podporování spisů nevědeckých nenáleží k úkolům Akademie, jednak vzhledem k tomu, že příslušná položka již jest vyčerpána, ba překročena. Pánům Dru Antonínu Podlahovi, Ed. Šittlerovi a Dru L. Píčovi, kteří hodlají vydati illustrovaný popis pokladu Loretanského na Hradčanech, poskytnuta byla podpora 300 zl., avšak se závazkem, že vydavatelé odevzdají 50 zvláštních otisků této publikace Akademii v disposici. Po některých otázkách věci se týkajících vysloveno přání, aby v příští schůzi stalo se usnesení o tom, zdali příští volby navrhovací mají se státi vzhledem k zastoupení oborů, či bez ohledu k oborům jen podle osobních zásluh, jak toho vyžadují příslušná vodítka v jednacím řádě v § 60. Posléze vyřízeny záležitosti vnitřní správy, kdežto žádosti o darování publikací odročeny rovněž na příští schůzi.

V Praze, dne 27. května 1898.

Prof. *Jos. Durdík*, t. č. sekretář I. třídy.

Třída II.

Schůze dne 4. února zahájena Drem ryt. Kořistkou. Dvorní rada prof. F. J. Studnička předložil práci: O determinantní symbolice vůbec a přidružených determinantech vyšších řádů zvláště. Přijata do Věstníku. Prof. A. Spina předložil z ústavu svého práci Dra A. Velicha, pak práci z ústavu prof. Rohana vykonanou O. Srdínkem, přijal pak obě práce k posouzení. Předložen: Posudek o práci Dra Jar. Pernera „O foraminiferách z t[illegible] štramberského.“ — Práce Dra J. Pernera přijata do Rozprav.

Ve schůzi dne 18. února předložena rozprava prof. L. Čelako[illegible] O významu a původu věnce narcisovitých. Podány: Zpráva o pojedná[illegible] Aloise Velicha „O změnách oběhu krevního po intravenosních injekcí[illegible] peridinu“. Zpráva o pojednání pana O. Srdínka: „O stavbě a vývinu ledvinky u žab“. — Obě práce přijaty do Rozprav. Dra J. F[illegible]

Bathymetrická měření jezera Plöckensteinského přijata do Věstníku, kamž zařaděna též prof. Fr. Bayera: Zpráva o studijní cestě do Londýna.

Schůze dne 4. března zahájena dvor. radou ryt. Kořistkou. Prof. J. Janošík podal o pracích v jeho institutu vykonaných následující vyjádření. Posudek o práci prof. Dra J. Deyla: Ofthalmoskopické nálezy u severomořských ryb. Posudek o práci praeparatora p. Rejska: Zvláštní útvar proximálního konce míchy u „Trigla gunardus".

Obě práce přijaty jsou do Rozprav. Učiněno sdělení, že Akademie Krakovská zasílá všem členům našim svůj bulletin i zprávy o zasedáních. My učiníme taktéž i budeme zasílati všem pánům kollegům Krakovským oba své bulletiny i přičiníme se o to u valného shromáždění, aby i jednotlivé rozpravy naše mohly býti zasílány členům polské Akademie, kteří o to požádají. Akademické čítárně Lvovské budou zaslány veškeré naše Rozpravy.

Ve schůzi dne 18. března přednesl tajemník obsah prací prof. B. Braunera.

Prof. Antonín Frič doporučuje zprávu Dra Jar. Pernera o VII. mezinárodním kongresu geologickém r. 1897 v Petrohradě konaném a o exkursi na Ural, aby otištěna byla ve Věstníku.

Ve schůzi dne 29. dubna konané předložili: dvorní rada F. J. Studnička tři nové poučky determinantní, které došly otištění ve Věstníku. Prof. K. Chodounského „O disposici k infekčním chorobám způsobené ochlazením" a prof. J. Velenovského: „Bryologické příspěvky z Čech za rok 1897 až 1898" dány do Rozprav. Prof. Lad. Čelakovský předložil práci Dra Boh. Němce: „O pylu petaloidních tyčinek" (z ústavu botanického) do Rozprav. Po té tajemník četl zprávu: Katalytická hydratace vyvolaná kovy. Od Dra Ot. Šulce.

Třída III.

Ve schůzi dne 26. listopadu 1897 čteny došlé přípisy pp. Jaroslava Vlčka o cestě po Slovensku, Václ. Diviše Čisteckého ze Šerlinku o starém rukopise lékařském a Karla Hipmana, vydavatele sborníku La Nation Tchèque. — P. Jan Hájek, kaplan v Jenišovicích, poslal sbírku dialektických zvláštností z okolí Turnova. P. Konrad Bruner, učitel v Paračově, oznámil, že pracuje o úplné bibliografii české. — Dotace na rok 1898 činí 9342 zl. a má se účtovati takto:

1.	Honoráře	4000 zl.
2.	Publikace	3000 „
3.	Podpory dle § 2. lit. b) stanov . . .	1500 „
4.	Cestovné a diety	100 „
5.	Referáty	400 „
6.	Mimořádné výlohy	142 „
7.	Příspěvkem na uhrazení schodku II. třídy z r. 1896 věnuje se z dotace r. 1898	200 „
	Úhrnem . .	9342 zl.

[N]astala-li by nutná toho potřeba, smí se státi vyrovnací záměna mezi jednotlivými položkami. — Na Památník Palackého povoleno 400 zl. z do-

tace r. 1898. Na uhrazení schodku třídy druhé ustanoveno přispěti 400 zl. ve dvou ročních lhůtách. Prof. J. Kvačalovi v Jurjevě navrženo 150 zl. na další bádání o Komenském a prof. Dru J. Gebauerovi zajištěno k výplatě 1000 zl. jako příspěvek na Historickou mluvnici jazyka českého, jakmile nový svazek (III, 2) bude vydán.

V Praze, dne 26. listopadu 1897.

Ant. Truhlář, t. č. sekretář III. třídy.

Ve schůzi dne 28. ledna 1898 předseda Kott věnoval krátkou vzpomínku řádnému členu c. k. školnímu radovi Karlu Tieftrunkovi, jenž dne 2. prosince 1897 v Kutné Hoře byl zemřel. Potom čteno několik děkovacích přípisů a vzato na vědomí opatření předsednictva v některých drobných záležitostech. — Spolku československých knihkupeckých účetních povolena podpora 250 zl. na příští ročník Českého katalogu bibliografického; zároveň usneseno obrátiti se k ostatním třídám Akademie se žádostí, by věc české bibliografie ráčily ve společnou úvahu vzíti. — Návrh kommisse pro vydávání korrespondencí, aby Palackého autobiografie a zevrubné denníky, kteréž od let studijních po dlouhou dobu si byl vedl, pojaty byly v první svazek Palackého korrespondence, chystané třídou k oslavě stých jeho narozenin, jednohlasně byl schválen a p. Dru Frant. L. Riegrovi, jenž veškeren příslušný materiál třídě k uveřejnění darem propůjčil, vysloveny díky.

Ve schůzi dne 4. března 1898 vděčně bylo přijato oznámení správy Akademie Umiejętności v Krakově, že letošním rokem počínaje zasýlati se bude zdarma všem členům třídy Bulletin international a Sprawozdania, i že mohou jednotliví členové vyžádati si prostřednictvím kanceláře České Akademie výtisk nových spisů téže Akademie, kterých by ku vědecké práci potřebovali, aneb také nabývati příslušných informací v polské Stanici naukové v Paříži; třída se své strany jest ochotna podobných výhod Akademii Umiejętności poskytovati. — Vzata na vědomí zpráva o výsledku žádosti, podané předsednictvím ostatním třídám Akademie stran Českého katalogu bibliografického, jejž pořádá a vydává Spolek československých knihkupeckých účetních; další jednání v té věci svěřeno kommissi bibliografické, jež ke svým poradám pozve také jiné odborné znalce. — Rozhodnutí generálního komitétu, zřízeného pro vydání publikace na oslavu 50letého panování Jeho Veličenstva, že poslední, nepřekročitelná lhůta k odevzdání příslušných rozprav ustanovuje se do konce března t. r., bude oznámeno všem pp. účastníkům, kteří dosud prací nedodali. — Předneseny některé referáty a vyřízeny správní záležitosti.

Ve schůzi dne 31. března 1898 vzata na vědomí zpráva o jednání se čtvrtou třídou České Akademie stran vydání „Moravských národních písní“, nově nasbíraných p. školním radou Frant. Bartošem, a uloženy praesidiu další kroky v té věci. Vyřízeny byly některé dotazy a prove[illegible]o Archaeologické kommisse (prof. Dr. Mourek) a do komitétu na [illegible]h narozenin Frant. Palackého (Ant. Truhlář). Přijat návrh komm[illegible]-grafické, by se vyjednávalo s druhými třídami o systematické reg[illegible]í rozprav a cenných článků, obsažených v časopisech a sborníc[illegible]a v úvahu zpráva kommisse pro vydávání spisů Komenského a us[illegible]e při spisech didaktických a filosofických má se vyhledávati vzájemné [illegible]-ství třídy první. Pro Bibliotheku klassiků řeckých a římských [illegible]y

překlady Aristotelovy Polit. Athen., Curtia Rufa, Velleja Patercula a Tibulla; zároveň projeveno přání, by zamýšlené aneb již podniknuté překlady redakci hned na počátku byly oznamovány, poněvadž tím předejdou se možné kollise.

Ve schůzi dne 27. května 1898 vzaty na vědomí došlé přípisy obsahu dílem informačního, dílem děkovacího. Závěrečný účet za r. 1897 má značný schodek 4371 zl. 1 kr., kterýž povstal jednak přenesením schodku z roku předcházejícího (1896), jednak dotištěním některých starších publikací a značnějšími podporami podniků vědeckých. Uhrazení stane se z dotace roku letošního. Fond Komenského, kterýž o sobě se účtuje, má dosud 3062 zl. 82 kr, avšak spisy, jež se právě dotiskují, značně bude vyčerpán. — Bartošovy Moravské národní písně, na jichž vydání čtvrtá třída roční příspěvek 500 zl na tři leta povolila, odevzdají se do tisku. — Korrespondence Fr. Palackého část první (Zápisky) a Žaltář Poděbradský (vyd. Ad. Patera) dotiskují se. — Nové překlady z klassiků římských oznámili prof. J. Němec (Martialis) a Dr. Rob. Novák (Cicero: Orator; pro Murena).

Třída IV.

Schůze dne 8. listopadu 1897. S díkem přijat na vědomí dar prof. J. V. Sládka 100 zl. pro fond pí. Čermákové. Přiděleny nové žádosti za podpory referentům. Navrženy podpory, a to p. Jakubu Arbesovi 200 zl. na nová díla románová, p. Čelanskému 300 zl. na další hudební vzdělání, časopisu Český Lid 150 zl. — Vyřízena celá řada podání týkajících se „Sborníku světové poesie", jehož redakce doplněna prof. K. Kučerou. — Vyřízeny záležitosti finanční, hovořeno o volbách příštích a provedeny na zkoušku.

Schůze dne 27. listopadu 1897. Přiřknuta byla po vyslechnutí poroty cena 800 zl. z fondu Havelkova Jarosl. Vrchlickému za tragedii „Marie Calderonová". — V příčině cen výročních rozhodla třída, jak následuje:

V odboru literatury cena první udělena nebyla, cena druhá zvýšena na 500 zl. a udělena p. Fr. Heritesovi za sbírky novel „Bůh v lidu" a „Návštěvy"; dvě třetí ceny po 250 zl. obdrželi pp. Mart. Havel za IV. a V. díl Zápisků fil. studujícího Filipa Kořínka a Jakub Arbes za romanetto „Anna a Marie".

V odboru výtvarném cena první 1000 zl. přisouzena p. Mik. Alšovi za tři díly jeho kreseb spolkem „Manes" vydaných; cena druhá udělena nebyla; dvě ceny třetí po 250 zl. přiřknuty p. V. Bartoňkovi za cyklus maleb v Pražské tržnici a p. V. Trskovi za obraz „U ohníčku".

odboru hudebním dostal první cenu 1000 zl. Dr. Ant. Dvořák za ..by „Vodník", „Svatební košile" a „Zlatý kolovrat"; druhou cenu obdržel p. Jos. Suk za quartetto B-dur; obě ceny třetí po 250 zl. ..byly. —

návrhu odboru výtvarného udělena zvláštní čestná cena 1000 zl. ... Šl. Brožíkovi za obraz „Tu felix Austria nube" a má býti uhrazena ... na revui uměleckou; dále po návrhu literárního odboru zvláštní ...na 1000 zl. Adolfu Heydukovi za sbírky: „Nové cigánské melodie"

a „Ptačí motivy“ (místo I. ceny, která se letos nepřisoudila); 100 zl., o kterou II. cena byla zvýšena, uhradí se z fondu na vydávání studií literárních a uměleckých.

Jednání v záležitosti vydání spisů básnických Frant. Douchy svěřeno pp. Dru Josefu Štolbovi a Jarosl. Vrchlickému, redakce jich Jarosl. Vrchlickému. — Vyřízen rozpočet IV. třídy na rok 1898 takto:

1.	Ceny výroční ve všech třech odborech dle obvyklého spůsobu celkem	5700 zl.
2.	Podpory na práce a podniky.	1500 „
3.	Stipendia cestovní ve všech oborech . . .	600 „
4.	Cestovné a diety	200 „
5.	Kommisse a referáty	600 „
6.	Mimořádné výlohy	141 „
7.	Příspěvek na uhrazení schodku II. třídy . .	600 „
	Úhrnem . .	9342 zl.

Třídě II. povoleno 600 zl. na uhrazení schodku výminkou a jednou pro vždy; o zbytcích za neudělené ceny výroční rozhodnou si jednotlivé odbory do závěrku účetního. — Konečně přijat návrh kommisse v příčině cen výročních, aby příště ve Věstníku Akademie otišťovány byly veškeré konkursy na ceny a stipendia třídy IV. se týkající.

Jar. Vrchlický, t. č. sekretář IV. třídy.

Schůze dne 14. února 1898. Pan praesident uvítal nově zvolené členy poprvé přítomné.

Jednáno o některých pracích podaných Sborníku světl. poesie a fondu téhož povolena podpora 500 zl. za rok 1897 a 500 zl. na rok 1898.

Usneseno rozepsati konkursy:

a) na ceny výroční ve všech odborech,

b) na stipendia cestovní ve všech odborech,

c) na podporu z fondu Kl. Kalašové,

d) na ceny z fondu Havelkova-Pippichova.

Konkursy rozepsány, jak následuje:

Třída IV. rozepisuje dle § 2. a) stanov pro každý ze tří odborů (literární, hudební a výtvarný) první cenu 1000 zl., druhou cenu 400 zl. a dvě ceny třetí po 250 zl. O ceny mohou se ucházeti členové Akademie a jich prostřednictvím i jiní čeští literáti a umělci a to pracemi roku 1897 ... nými, pokud se týče provedenými nebo předvedenými, jež nebyly posud cenou poctěny. — Členové Akademie nebo některý odbor třídní neb i mohou též o své ujmě ke konkurrenci přihlásiti vynikající, v dotčeném ... dobí provedené práce jiných literátů neb umělců. Soutěžiti mohou i ... pisné práce k tisku zcela připravené a dobře čitelné. Umělci výtvar... dejtež fotografický obraz díla a vytknětež, kde jest toho času ori... Lhůta podací trvá v odboru literárním a hudebním do 30. června, ... boru výtvarném do 30. září 1898. K podáním pozdějším nebo ...

ustanovení nešetřícím nebude přihlíženo. Ceny se prohlásí ve valném shromáždění slavnostním dne 2. prosince 1898.

Po návrzích třídy IV. udělí se mimo to r. 1898 v každém z dotčených tří odborů po stipendiu 200 zl. (badatelském, studijním nebo cestovním) a to na základě výkonů za nejlepší uznaných. Výkony jest doložiti způsobem při cenách naznačeným; v odboru výtvarném stačí zde též návrh u výkresu zcela dohotovený.

Konečně bude ve IV. třídě propůjčena studijní podpora Kl. Kalašové (100 zl.) mladému nadanému hudebnímu skladateli neb i skladatelce české národnosti.

Roku 1898 udělí IV. třída České Akademie z fondu dvor. rady Matěje ryt. Havelky, jeho choti Růženy a vnuka Karla ryt. Pippicha-Havelky dvě ceny: prvou 500 zl. poměrně nejlepšímu českému veršovanému dílu epickému věcšího slohu, druhou 300 zl. poměrně nejlepšímu českému veršovanému dílu nebo sbírce poesie epické menšího druhu nebo vůbec poesie lyricko-epické nebo lyrické, v obou případech opravdové hodnoty literární, kterážto díla buď v posledních dvou letech před udělením těchto cen byla tiskem vydána, nebo která vůbec v rukopisu dosud netištěném České Akademii se podají za účelem udělení těchto cen, a která jinou nějakou cenou dosud poctěna nebyla. Konkurrovati lze o cenu buď s plným jmenem autorovým neb anonymně nebo pseudonymně. Podá-li se ta která práce, může se tak státi buď přímým podáním České Akademii neb odevzdáním práce kterémukoli členu Akademie k hlasování ve IV. třídě oprávněnému, by práci tu ke konkursu předložil. Lhůta podací končí se dnem 30. června 1898. Ceny budou prohlášeny v slavnostním shromáždění České Akademie dne 2. prosince t. r. —

Spis p. Vorníkův o české literatuře za posledních 50 let pro dílo jubilejní odevzdán zvláštní pětičlenné kommissi ku prozkoumání.

Zvoleni členové všech porot výše jmenovaných soutěží.

Ve schůzi dne 26. května 1898 navrženy podpory: malíři p. Engelmüllerovi 150 zl., hudebním skladatelům p. Pihertovi 50 zl., p. Pickovi 150 zl. na nové skladby, dále p. Jurkovičovi 150 zl. na dílo o stavbách lidových na Slovensku. — Podpora 100 zl. z fondu Klementy Kalašové udělena p. Ludvíku Čelanskému. — Na dílo p. školního rady Bartoše povolena III. třídě podpora 500 zl. po tři leta; letos budiž částka ta vzata z fondu k vydávání studií uměleckých a literárních. Některé nové žádosti o podpory přiděleny referentům. Podána zpráva o postupu prací díla jubilejního. Jednáno o závěrce účtů za rok 1897.

Jar. Vrchlický, t. č. sekretář IV. třídy.

Zprávy o činnosti kommisse správní.

Ve schůzi dne 6. listopadu 1897 přečten přípis velesl. c. k. místod...elství oznamující, že p. Karel Neureuter, c. k. vojenský intendant v. v., z...řelý 30. května 1897, odkázal České Akademii 1000 zl. nom. papírové r...tv: dále vzata toho vědomosť, že sl. měst. rada v Poděbradech, jakožto

vykonavatel poslední vůle zemřelého p. Františka Bukovského, říd. učitele tamtéž, zaslala Akademii příslušný odkaz i s úroky, celkem 1014·32 zl. Předložen výkaz účtárny zemské o jmění České Akademie, pak výkaz účetní dle 2. odst. § 73. j. ř. a schváleny po návrhu gener. sekretáře prodejní ceny nově vytištěných publikací Akademie. Dále jednáno o schodku II. třídy za r. 1896 a předložen praesidiálný návrh rozpočtu příjmů a společných vydání Akademie na r. 1898; při tom sneseno, by za tiskový arch Referátů a zpráv vědeckých, slovesných a uměleckých ve Věstníku od r. 1898 se platilo 40 zl. honoráře. Proti předloženým návrhům třídním o podporách dle § 2. lit. b) stanov jakož i další vydejné položce III. třídy nečiněno námítek.

Dodavky k sazbám tiskárny, jak je praesidium sjednalo s majetníkem, schváleny a rozhodnuto, aby se publikace Akademie tiskly na papíru dosavadním. Pak jednáno o některých žádostech za darování publikací Akademie a konečně schváleny účty, jež došly od schůze předešlé.

Ve schůzi dne 29. listopadu 1897 přečten přípis velesl. výboru zemského v příčině fondu Havelkova, předložen výkaz účtárny zemské o jmění České Akademie dle stavu na konci října 1897, učiněno oznámení o legátu p. Václava Šilhavého, ředitele cukrovaru ve Vysokém Mýtě, a schváleny navržené prodejní ceny nových publikací Akademie. Rozpočet příjmů a společných vydání Akademie na r. 1898 doporučí se valnému shromáždění takto:

Příjem:

1.	Úroky ze jmění kmenového	12.050 zl.
2.	Úroky z fondu reservního	438 „
3.	Interkalární úroky z peněz v zemské bance uložených	800 „
4.	Dotace zemská	20.000 „
5.	Dotace státní	20.000 „
	Úhrnem	53.288 zl.

Vydání společná:

1.	a) Potřeby kancelářské	600 zl.	
	b) Vazba publikací	400 „	
	c) Topení	250 „	
	d) Osvětlování	50 „	
			1.300 zl.
2.	Společné publikace		3.000 „
3.	Valná shromáždění		100 „
4.	Kommisse a referáty		50 „
5.	Systemisované remunerace		6.400 „
6.	Bibliotheka		1.000 „
7.	Mimořádné výlohy		
8.	Do fondu reservního		
9.	Dotace Kommissi archaeologické		
10.	Na vydání spisu jubilejního		2
	Úhrnem		15

Odečte-li se společné vydání od příjmu, zbude 37.368 každé třídě na r. 1898 připadne 9342 zl.

Proti návrhům tříd o podporách dle § 2. lit. b) stanov, dále proti výročním cenám IV. třídy a ceně z fondu Havelkova nečiněno námitek. Dále přijaty návrhy praesidia o darování publikací společných a schváleny účty došlé od schůze poslední.

Josef Šolín, t. č. gener. sekretář.

Ve schůzi dne 10. března 1898 předložen výkaz účtárny zemské o jmění České Akademie za měsíc leden 1898, pak účetní výkaz dle 2. odst. § 73 j. ř. a schváleny prodejní ceny publikací nově vytištěných. Gener. sekretář podal zprávu o projednání pozůstalosti p. Václava Šilhavého, ředitele cukrovaru ve Vys. Mýtě. Odkaz svědčící České Akademii činí přes 42.000 zl.; požitek z něho vyhrazen jest doživotně paní Johanně Šilhavé, vdově zesnulého. Po smrti její zřídí se z odkazu toho „Fond Václava Šilhavého a manželky jeho Johanny"; úroky z fondu plynoucí věnovati má Česká Akademie ročně dle svého uznání buď na vydávání nebo na odměny či ceny za sepsání vědeckých spisů, zejmena pokud se týče vědeckého badání o české náboženské reformaci, v druhé řadě pak k odměňování vynikajících děl z oboru chemie. Schváleno ujednání praesidia s p. Al. Wiesnerem jakožto nakladatelem „Sbírky spisů filosofických", „Bibliotheky klassiků řeckých a římských v českých překladech," pak „Sborníku světové poesie". Jednáno o medalii, kterou by bylo raziti na památku stých narozenin Františka Palackého, pak o pořízení jeho poprsí, dále o tisk a papír jubilejní publikace. Návrhy tříd o podporách dle § 2. lit. b) stanov doporučeny valnému shromáždění a přisvědčeno ku snesení II. třídy o podpoře 1000 zl. z fondu Šíchova. Dále jednáno o žádostech za darování společných publikací a konečně schváleny účty došlé od schůze poslední.

Výtahy z prací od Akademie přijatých a tiskem vydaných.

Soudní akta konsistoře Pražské. (Acta judiciaria consistorii Pragensis.) Z rukopisů archivu kapitolního vydává Ferd. Tadra, skriptor c. k. universitní knihovny v Praze. Část IV. (1401—1404). Historického Archivu České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze č. 11. — 1898.

Jako mezi druhou a třetí, tak i mezi třetí a čtvrtou částí tohoto vydání Soudních akt konsistoře Pražské jest v zápisech zachovaných a nám posud známých mezera (od r. 1398—1400); část čtvrtá nyní vydaná obsahuje tedy zápisy manuálníku XIV. a to z let 1401 až do dubna r. 1404.

V Úvodě otištěna jest — na ukázku, jakého druhu zápisy nacházely s[illegible] ch officiálových — listina z r. 1400, týkající se zřízení nadace p[illegible] nta z národa českého při universitě Pražské, zapsaná kdysi do akt s[illegible] fficiála Pražského.

[illegible] jako při třetí části jest i v této IV. části nápadným velký počet p[illegible] mu far a jiných beneficií, kterýžto zlořád — jak se zdá — v té době r[illegible] o rozšíření dosáhl.

[illegible] ání části IV. uspořádáno ovšem týmž spůsobem jako při částech d[illegible] no Úvodě jest „Sestavení zápisů dle obsahu", ke konci „Registřík".

Autografické záznamy tlaku, teploty, slunečného světla, směru a rychlosti větru na rozhledně na Petříně v Praze r. 1896. Upravil prof. Dr. F. Augustin. Předloženo dne 30. dubna 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. číslo 22.

Meteorologická stanice na Petříně má nyní úplné zařízení stanice I. třídy. Jest opatřena hojně nejen všemi obyčejnými přístroji pozorovacími, ale i nejdůležitějšími přístroji samočinně registrujícími, thermografem, barografem, anemometrem, ombrometrografem a heliografem. Jelikož při vynikající poloze Petřína jsou přístroje pozorovací umístěny co nejvýhodněji, a jelikož se výsledky pozorování uveřejňují v rozměrech co největších, může býti tato meteorologická stanice pokládána za normální pro ostatní stanice v Čechách.

V úvodu podává autor krátký popis přístrojů jak obyčejných, tak i přístrojů registrujících a naznačuje spůsob, jak se provádí redukce záznamů autografických na přímá měření vykonaná obyčejnými přístroji. Kromě toho byla učiněna porovnání mezi teplotou pozorovanou r. 1896 dole při zemi a nahoře na věži o 50 m. výše a pak na c. k. hvězdárně o 127 m. níže. Průměrný tlak barom. r. 1896 na rozhledně a na hvězdárně pozorovaný porovnán byl tím spůsobem, že hodnoty tlakoměrné z rozhledny byly dle vzorce výškového uvedeny na hladinu hvězdárny.

Výsledky meteorologického pozorování byly sestaveny v četných přehledných tabulkách. V prvních 12 tabulkách jsou sestavena hodinná data tlaku vzduchového zároveň s denním maximem a minimem pro nadmořskou výšku 325 m.; v následujících 12 tabulkách obsažena jsou data teploměrná pro výšku 375 m.; v ostatních 12 věcších tabulkách vyznačeny jsou pro každou jednotlivou hodinu dne směry větru s připojením rychlosti jeho v km. pro výšku 385 m.

Na konec jsou ve zvláštních přehledných tabulkách sestaveny měsíční a celoroční hodnoty tlaku a teploty, hojnosť jednotlivých směrů větru dle hodin, dráhy těchto směrů v km., a jest udána v každém měsíci doba slunečního světla v hodinách.

O účinku různých produktů tuberkulosního bacilla na tuberkulosu lidskou a experimentální. Experimentální a klinická studie. Napsal Dr. Antonín Veselý, assistent kliniky c. k. dvor. rady prof. Dra B. Eiselta. Předloženo 22. října 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. čís. 36.

V práci této uložena jest menší, uzavřená již část několikaletých pokusů laboratorních a klinických z věcší práce autorovy o biologii tuberkulosního bacilla a pathogenese tuberkulosy lidské vůbec.

Po krátkém přehledu novějších vlastních i cizích známostí biologi... o bacillu tuberkulosy lidské přechází autor k výkladu podmínek, za kte... si představuje spontánní hojení tuberkulosy v organismu infikovaném. ... jeho soudu jest pro povstání reparačního procesu jevícího se utvořením ... živa kolem tuberkulosního ložiska a končícího se opouzdřením jeho a ... báním nekrotických hmot z něho hlavním činitelem lokální hyperaem... nětlivá, tuberkulosním bacillem vyvolaná a udržovaná. Kdyby tento

zený pochod tam, kde se z jiných příčin dostaviti nemohl, uměle mohl býti vzbuzen, udržen aneb dle potřeby stupňován, byl by to význačný krok ku předu za cílem objevení specifického léku proti tuberkulose. Krátký čas zdálo se, že to má býti tuberkulin. Autor v krátké kritické črtě pojednává o významu objevu tuberkulinu Kochem. Objev tente jest dle autora spíše cenným proto, že jím byl vzbuzen nový zájem ke studiu nejen pathogenesy, ale hlavně k dalšímu studiu klinickému tuberkulosy lidské — zájem, který objevem tuberkulosního bacilla a studiem histologickým uzlíku tuberkulosního zdál se býti již vyčerpán.

Autorův zájem ve veliké otázce této nesl se hlavně za bližším poznáním účinku nejen tuberkulinu Kochova na tkaň infikovanou, ale účinků různých produktů tuberkulosního bacilla vůbec.

Vycházeje od přesvědčení, že v tuberkulinu Kochově starém jest směs látek vysoce toxických, s účinkem na tkaň tuberkulosní a její okolí nejen lokálním, jevícím se v exsudativní zánětlivé hyperaemii, nýbrž i s účinkem na organismus celkovým, jevícím se řadou vedlejších nepříjemných příznaků povšechných, snažil se autor depurovati tuberkulin Kochův tak, aby z něho látky škodlivé účinku celkového byly odstraněny a zůstaly jen látky působící lokálně mírnou hyperaemií v ložisku tuberkulosním a jeho okolí. Za účelem zevrubnějšího seznání, kterým látkám v tuberkulinu tyto vlastnosti připisovati dlužno, připravil si řadu tuberkulinů, jež od dosavadních pokusů depuračních (Koch, Klebs) potud jsou rozdílny, že modifikací prostředí výživného docíleny byly kultury různě toxické a z nich připraveny potom tuberkuliny o různém účinku toxickém. K výrobě tuberkulinu použito jednak jedné a téže kultury na různě modifikovaných půdách výživných pěstěné, jednak kultury různé provenience.

Řada tuberkulinů k pokusům užitých jest následující:

1. Tuberkulin T—L připravený z kultury pěstěné na výživné půdě, ve složení celkem takovém, jak je udal Koch, ale bez Liebigova extraktu a s vysokým procentem glycerinu.

2. Tuberkulin T—L připravený z kultury jiné provenience, než byla předešlá, ale na půdě výživné složení stejného jako v případě prvém.

3. Tuberkulin T—B připravený z kultury vyrostlé na výživné půdě, z níž postupně odstraněny veškeré látky bílkovité a extraktivní.

4. Tuberkulin TS připravený z kultury vyrostlé na výživné půdě ve složení takovém, jak je udal Koch pro svůj původní tuberkulin, tedy vlastní tuberkulin Kochův staršího data.

. Tuberkulin Kochův nový TR.

5. Tuberkulin T + K připravený z kultury vyrostlé na půdě ve složení celkem takovém, jak je udal Koch, ale s přidáním hojného množství ...onu Kemmerichova.

7. Antituberkulosní serum Vicqueratovo.

Sterilní půda výživná složení takového, jak udáno pro přípravu tu-

berkulinu T + K, v thermostatu po dva měsíce chovaná, potom po způsobu přípravy tuberkulinu zavařená a zhuštěná.

A) Těmito „tuberkuliny“ přikročeno nejprve k pokusům na zvířatech, a v následujícím podává autor zkušenosti své klinické, jež obsaženy jsou v tomto krátkém resumé:

1. Žádný z tuberkulinů nemá vlivu na zadržení postupu experimentální tuberkulosy; působí nejvýše jen jakousi paralysaci toxinů tuberkulosních. Zvířata tuberkulosní injikovaná udržují se dlouho v rovnováze výživy a při rozsáhlé tuberkulose vnitřních orgánů přežívají po věcšině dlouho svědky.

2. Žádný z tuberkulinů nezanechá v těle pokusného zvířete immunitu proti bacillu tuberkulosnímu. Tímto autor vyvrací poslední údaje Kochovy nadobro.

3. Na objevení se horečky po injekci různých tuberkulinů a objevení se celkových příznaků toxických mají vliv jednak látky bílkovité a extraktivní půdě výživné přimísené, jednak různá virulence kultur bacilla tuberkulosního ku výrobě tuberkulinů použitých.

4. Na injekce tuberkulinů reaguje horečkou i potomstvo tuberkulosních rodičů, u kterých nebylo možno sekcí dokázati žádných změn tuberkulosních. Z toho možno vyvoditi, že výklad horečky tuberkulinové Babešův není správný.

B) Pokusy s různými tuberkuliny u lidí vykonány k podrobnějšímu studiu lokální reakce tuberkulinové po věcšině na nemocných různými formami tuberkulosy kožní a hrtanové stížených.

Z pokusů těchto jde na jevo:

Na „specificitu“ účinku tuberkulinů na tkaň tuberkulosní, hlavně co do intensity účinku tohoto, mají veliký vliv látky bílkovité a extraktivní půdě výživné přimísené.

Ukázalo se, že tuberkuliny z kultur pěstěných na půdách, jimž tyto látky byly odebrány, absolutně na tuberkulosní tkaň žádného účinku neměly. Tuberkulosní tkaň totiž „specificky“ nereagovala. Za to tuberkuliny z kultur pěstěných na půdách, jimž v nadbytku přidáno bylo látek extraktivních a bílkovitých, působily vedle značné reakce lokální též eminentně toxicky na organismus celý a to již v dávkách minimálních.

Celá řada podrobných klinických statů s popsáním průběhu choroby u všech klinických zjevů během injekcí pozorovaných dostatečně osvětluje uvedené svrchu tvrzení.

Na konci své práce dochází autor k následujícímu přesvěd[illegible]

Z pokusů různými tuberkuliny u zvířat a lidí tuberkulosních [illegible] že v tuberkulinu nelze viděti zatím prostředek vedoucí k určitému a l[illegible] nému hojení tuberkulosy. Ani jeden z těchto tuberkulinů neza[illegible] tuberkulosního ve tkani organismu usídleného, ani jeden nezabra[illegible] novým recidivám, a rovněž ani jeden tuberkulin nezanechává v org[illegible] infikovaném immunitu proti tuberkulosnímu bacillu samotnému, jak [illegible] ještě do nedávna stále mylně domnívá.

Na základě pokusů autorových tuberkulinem méně toxickým T—L vysvítá, že ani mírná lokální hyperaemie v ložisku tuberkulosním a jeho okolí injekcemi vyvolaná sama o sobě k vyhojení procesu tuberkulosního nestačí.

Všechny tuberkuliny — jeden více, druhý méně — v případech čisté injekce tuberkulosní, tedy nesmíšené, působí pouze zvýšení normální resistence organismu proti tuberkulosním toxinům.

Dokud nebude nalezena látka účinků na bacilla tuberkulosního určitě baktericidních, nelze pomýšleti na racionální léčení a hojení tuberkulosy lidské. K cíli vytčenému možno se přiblížiti pouze dalším studiem biologie bacilla tuberkulosního a baktericidních vlastností organismu živočišnému vlastních a to hlavně sera krevního a krve vůbec.

O semiinvariantech. Napsal Dr. Karel Petr, skut. učitel na gymnasiu v Olomouci. Předloženo 5. listopadu 1897. Rozprav třídy II. ročníku VI. číslo 38.

Píšeme-li každý člen semiinvariantu tak, aby koefficienty váhy věcší předcházely před koefficienty váhy menší, a říkáme-li oněm členům, jež koefficient na prvém místě se nacházející obsahují v mocnině vyšší nežli prvé, členy mocninové, můžeme vysloviti tuto poučku:

Každý semiinvariant obsahuje členy mocninové.

Důkaz této poučky plyne zcela snadně z rovnice differenciální, které semiinvariant vyhovuje.

Ukazuje se pak nejprve, jak pomocí oné poučky lze sestaviti systém semiinvariantů patřících ku formě daného řádu a jak odvozovati mezi nimi vztahy racionálné.

V odstavci 6. vyjádřen jest libovolný semiinvariant v koefficientech dané formy pomocí jednoduchých výrazů druhého stupně. Zavedeme-li pak do tohoto výrazu označení symbolické, dospějeme ihned k poučce: Každý semiinvariant lze symbolicky vyjádřiti součtem členů tvaru

$$\alpha . (a-b)^{2n} . (c-a)^{r} \, (d-a)^{s} \ldots \ldots ,$$

kde $a, b, c, d \ldots$ jsou symboly, α číselný součinitel, a kde pro celistvá čísla $n, r, s \ldots$ můžeme předpokládati vztah $n \geq r, s \ldots$ Toto symbolické vyjadřování jest v theorii forem běžné; cesta však, kterou se k němu obyčejně dospívá, jest různá od té, které zde bylo použito.

Konečně jest užita poučka o členech mocninových na semiinvarianty t[illegible] a čtvrtého stupně, při čemž hlavní zřetel obrácen k tomu, vypočísti, [illegible] k semiinvariantů třetího a čtvrtého stupně patří ku formě n-tého řádu. [illegible] se pak k těmto výsledkům:

[illegible]et semiinvariantů stupně třetího patřících k formě řádu m-tého [illegible] sobě a součinech semiinvariantů stupňů nižších jsou lineárně ne-

$$[illegible] E \frac{m^2}{8} .$$

Počet semiinvariantů stupně čtvrtého patřících formě řádu m-tého a jež na sobě a součinech semiinvariantů stupňův nižších jsou lineárně nezávisly, jest

pro m sudé $$E\frac{m^2-12\,m}{36}-E\frac{m}{4}+1,$$

pro m liché $$E\frac{m^2-3\,n}{36}+1.$$

Rovněž snadně lze udati dle výsledků v pojednání obsažených počet semiinvariantů (a tudíž i kovariantů resp. invariantů) čtvrtého a třetího stupně dané váhy patřících k formě libovolného řádu.

Vzrůst, vývin, tělesné vlastnosti a zdravotní poměry mládeže král. hlavního města Prahy. Příspěvky k anthropologii a demografii českého lidu. Napsal MUDr. Jindřich Matiegka. Předloženo 24. října 1896. Rozprav třídy II. ročníku VI. č. 17.

Práce ta předvádí výsledky statistiky, kterou r. 1895 provedlo učitelstvo na obecných a měšťanských školách Pražských, přihlíží však při tom k záznamům porodnice o novorozených a k výkazům m. fysikátu a statistické kanceláře Pražské o nemocnosti a úmrtnosti dítek. Neboť již u novorozenců jeví se vliv různých činitelů na tělesnou povahu a to ne pouze vliv pohlaví, stáří rodičů, počtu porodů, konstituce matky, výšky těla matky, nýbrž také vliv způsobu výživy, soaiálního postavení, podnebí, plemene, roční doby atd. — Ještě více jsou vlivy ty patrny u školní mládeže.

Výživa, vzrůst a váha těla jeví rozdíly dle pohlaví, dle sociálních poměrů, dle plemene a podnebí; tak zůstávají děti chudších okresů v každé příčině pozadu; v celku pak stojí Pražské dítě za americkým, anglickým, švédským a ruským, ale před belgickým, italským, polským a německým; nejvíce se podobá dítěti některých německých zemí a dítěti dánskému. Zajímavý jest zjev, že během doby zlepšením existenčních poměrů také tělesná konstituce, hlavně vzrůst mládeže, se zdokonaluje (Holešovice), jak to i jinde bylo pozorováno. — Vzrůst děje se vůbec dle určitých fysiologických zákonů, různých dle pohlaví. Obvod hlavy, obvod hrudníku a barva vlasů a očí se při vzrůstu postupně mění.

Porovnáním jednotlivých tělesných vlastností nebylo možno potvrditi, že by mezi Pražským obyvatelstvem převládal hypothetický původní typ světlý a vysokorostlý aneb typ tmavý a malého vzrůstu. Nejvíce se vyskytují typy smíšené a právě ty jeví také nejlepší konstituci, zvláště onen, který jeví ono charakteristické ztemnění vlasů.

Zaměstnání rodičů má značný přímý i nepřímý vliv na vzrůst a konstituci děcka. Děti majetných a chudých, duševně a tělesně pracujících pod různými přírodními, sociálními a životními podmínkami žijících r vykazují zcela různé poměry tělesné a zdravotní.

Také stěhování jeví jakýsi vliv po té stránce, že dorost, který př hováním do města se dostane, vykazuje spíše lepší vlastnosti tělesn

sesílí alespoň pod novými poměry životnými tak, že jest schopným podniknouti boj o život v městě stále zuřící.

Statistika naše potvrzuje dále také, že telesní vlastnosti mají určitý vliv na duševní vlastnosti a schopnosti; nejpatrnější jsou ovšem vztahy mezi obvodem hlavy a nadáním a mravy; ale také vzrůst a barva vlasů a očí zdá se míti určitý vliv. Methoda Townsend Porterova nepodává ovšem spolehlivého měřítka.

Nemocnosť a úmrtnosť (zvláště pro infekční nemoci přesně zjištěná) vykazuje rozdíly dle jednotlivých částí města, t. j. dle majetnosti a hygienických poměrů bydliště. Ale také plemenní znaky jeví určitý vliv. Jako ve vzrůstu a tělesných vlastnostech a jako v duševní činnosti, tak jsou také v nemocnosti a úmrtnosti střední skupiny pigmentace, t. j. typy smíšené nejvýhodnější v boji o život. Ostatně chovají se jednotlivé typy různě proti jednotlivým infekčním nemocem.

Jako tělesné vlastnosti vůbec, tak zabezpečuje — jak se zdá — také menší nemocnosť od infekčních nemocí dětem do Prahy z venkova přistěhovaným určité výhody proti dětem ve velkém městě narozeným.

Konečně jeví také krátkozrakosť a nedoslýchavosť, které jsou závažnými vadami školních dítek a které se rok od roku mezi mládeží množí, určité vztahy ku plemenním znakům.

Pokusy o resorpční schopnosti granulační tkaně. Podává Dr. Stanislav Růžička. (Z ústavu pro všeobecnou a experimentální pathologii prof. Spiny.) Předloženo 5. listopadu 1897. Rozprav třídy II. ročníku VII. čís. 2.

Mezi chirurgy panuje ode dávna teleologický názor, založený více na běžném pozorování než na speciálních pracích, že granulace tvoří jakousi překážku více méně nepřekonatelnou, kterou příroda zřizuje na otevřených ranách, aby nic škodlivého nemohlo do organismu vniknouti. V témže smyslu svědčí některé starší pokusy (Billroth, Dorvault, Boinet). Ale velká věčšina pokusných prací zabývajících se touto otázkou vedla k výsledku opačnému (Plinius, Roux, Bonnet, Demarguay, Maas, Hack, Afanasieff), že totiž granulacemi se děje resorpce roztoků různých látek chemických. — Aby tento spor rozhodl, provedl autor této práce řadu pokusů na morčatech a králících. K tomu konci vzata ke každému pokusu dvě zvířata, jedno se svěžím umělým defektem v kůži, druhé se stejnou ranou, jež však byla již ve stadiu granulačním; na tyto rány pak applikovány různé jedy (kurare, strychnin, kyanid draselnatý) a pozorováno, u kterého z obou zvířat se ob- ... l účinek dříve. Dále použito té methody, že oběma zvířatům vstříknuto ... kožně vodního roztoku ferrokyanidu draselnatého a na rány pak appli- ... án velmi zředěný vodní roztok chloridu železitého, načež mikroskopem ... třeno, jak hluboko se objevil ve tkani spodiny oněch ran pruh Berlínské ... ři. — Z pokusů těch nutno uzavírati, že granulační tkaň neresorbuje ... nic anebo že má schopnosť resorpční velmi nepatrnou proti normálnímu ... vu podkožnímu. — Nálezy oněch autorů, kteří tvrdí, že granulace re- ... ují značné množství, nutno asi vysvětlovati tím, že granulační tkaň byla ... hanicky nebo chemicky (při antiseptickém ošetřování granulačních ploch)

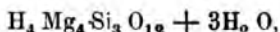
porušena, kterýžto názor jest také podporován pokusy Hackovými, jenž pozoroval, že granulace antisepticky ošetřované více resorbují než ony, které byly pod prostým vlhkým obvazem.

Chemický výzkum některých minerálů z okolí Moravské Olešnice. Podává prof. Frant. Kovář. Předloženo dne 21. ledna 1898. Rozprav třídy II. ročníku VII. číslo 9.

Autor koná již po osm roků mineralogická studia na hranicích česko-moravských, kolem nejzazšího výběžku Poličského, v okolí Moravské Olešnice. Práce tato vztahuje se na nerosty, přinesené z prázdnin r. 1896.

1. Na pozemcích Trpínských pozoroval v opuštěném, mohutném ložisku modrošedého, zrnitého vápence, že pyrit, vápenec provázející, proměněn jest v odkrytých partiích v limonit, jenž prostupuje buď žilkami, nebo tvoří hnízdečka. Na těch vyskytuje se místy černohnědá, hladká, křehká kůra, slohu drobnohroznovitého, vyznačující se silným, mastným leskem, tvrdosti věčší než kazivec a hutnotou 3·712, v kyselinách snadně rozpustná. Podle všech vlastností i čísel, plynoucích z rozboru, uznal autor, že jest to beztvará odrůda limonitu nebo göthitu, zvaná stilpnosiderit $Fe_4O_3(OH)_6$.

2. Na pozemcích Velko-Tresenských, poblíž „Ostré Horky", pozoroval autor ve vápenném lomu slabé, třpytné, jako víno žluté, trochu křehké žilky, jež vydrobeny byvše z vápence vypadaly tak, jako drobty světlé arabské gummy. Kousky takové jsou silně prosvítavé, poněkud měkčí vápence, hutnoty 1·972; vryp jeví bílý, lom pěkně lasturnatý, na jazyku trochu lpějí, jevíce pak slabý, hlinitý zápach. Vodu dosti do sebe ssají, aniž se rozpadají; stanou se tak červenožlutými, pěkně průhlednými. Kyselinami i za horka nepatrně se rozkládají. Na základě všech vlastností i čísel, jichž se autor rozborem dodělal, pokládá nerost tento za gymnit

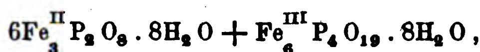
$$H_4 Mg_4 Si_3 O_{12} + 3H_2 O,$$

dosud jen z několika nalezišť známý.

3. Na obecních pastviskách, zvaných „výpustky", u samého hořejšího konce obce Rovečína, pozoroval autor ve vyschlé zátočině na okrovitém bahňáku silně lesklé, černohnědé kůry, slohu ledvinitého. Struktura jich jest vláknitá, vryp třpytný, tmavočervený, tvrdosť asi jako živce, hutnota 4·315; i nejtenší úlomky jsou úplně neprosvitavé. V kyselinách i za studena se rozpouštějí. Všecky vlastnosti i rozbor kvantitativný svědčí, že zkoumaný nerost jest hydrohaematit (turgit) $Fe_4 O_5 (OH)_2$.

4. V jiné vyschlé hlubině na horním „Výpustku", v níž k...
se dlouho železitá voda, vyvěrající z lučních, místy rašelinných l...
zoroval autor na rozpukaných, jako houba porovitých bahňácích jen...
modrozelené povlaky drobounkých, nezřetelných jehliček. Na d...
kusech byly dutiny vyplněny jehličkami 3—5 mm. dlouhými, sla...
svitavými, na lomu hedvábně lesklými, měkkými; modrobílý vryp za...
do zelena zmodral. V kyselinách snadně se rozpouštěly. Kva...
rozbor potvrdil prvotní autorovu domněnku, že jest nalezený ner...

Pokud pokročila oxydace původního, normálného fosforečnanu železnatého v zásaditý fosforečnan železitý, ukazuje vzorec

$$6Fe_3^{II}P_2O_8 . 8H_2O + Fe_6^{III}P_4O_{19} . 8H_2O,$$

plynoucí z autorovy analysy.

O změnách oběhu krevního po intravenosních injekcích piperidinu a o vztazích jejich ku změnám cirkulace krevní po působení výtažku z nadledvinek. Napsal Dr. Alois Velich, assistent. (Z ústavu pro experimentální pathologii prof. Dra Spiny.) Předloženo 4. února 1898. Rozprav třídy II. ročníku VII. číslo 10.

Tunnicliffe konstatoval prvý, že chlorid piperidinu vyvolává u koček zvýšení tlaku krevního a to i při protětí míchy prodloužené.

Nedlouho po něm udal Moore, že fysiologicky působívá látka v extraktu z nadledvinek obsažená jest derivat pyridinu, obsahující redukovaný neb pouze z části redukovaný kruh pyridinový, poněkud se lišící od piperidinu.

Pokusem na psu ukázal pak, že piperidin vyvolává skutečně — podobně jako extrakt z nadledvinek — zvšení tlaku a retardaci tepu. Jakým způsobem však úkazy ty vyvolávány jsou, což při posuzování identity látek jest rozhodujícím momentem, o tom nepodal Moore žádného odůvodněného výkladu.

Moore naznačil tudíž příbuznosť piperidinu s látkou působivou v nadledvinkách se nacházející, příbuznosti té však pokusy fysiologickými nedokázal.

Při veliké důležitosti, jakouž má seznání látky v nadledvinkách se nacházející a fysiologickou působností se vyznačující, bylo potřebí rozhodnouti, pokud působnosť pyridinu s účinkem extraktu z nadledvinek se srovnává a čím se po případě snad liší.

Za účelem tím vykonal autor řadu pokusů, při nichž sledoval krok za krokem účinky piperidinu na oběh krevní a srovnával výsledky pokusů těch s poznatky nabytými při pokusech, jež byl k zevrubnějšímu seznání působení extraktu z nadledvinek již dříve provedl.

Závěry, k nimž autor dochází, jsou pak tyto:

1. Piperidin injikován jsa intravenosně psům vyvolává pomíjející zvýšení tlaku a retardaci tepů.

) zvýšení dostavuje se i po zrušení míchy prodloužené i při ochr- ..:onstriktorických center spinálních velkými dávkami chloralhydrátu ˇre, jakož i po úplném vyvrtání celé míchy.

..obí tudíž piperidin na periferii cévstva. Cévy mozkové a větve však účinkem piperidinu se nestahují.

Opětované injekce nevyvozují výstupu tlaku.

3. Retardace tepu po intravenosním vstříknutí piperidinu závisí na centrálním podrážděním vazů.

4. Po protětí čivů bloudivých, jakož i po ochrnutí jich periferních center atropinem dostavuje se následkem injekce piperidinu zrychlení tepu. Akcelerace ta vzniká direktním drážděním srdce, neboť objevuje se i po vynětí ganglií hvězdovitých i po úplném zničení celé míchy.

Po opětovaných injekcích zmenšuje se akcelerace, až vůbec po dalších injekcích se nedostaví.

Akcelerace po piperidinu vystupuje i při zachovaných vagech, jestliže zvíře bylo silně kurarisováno a tím centra vazů ochrnula.

Ve všech uvedených stránkách shoduje se účinek piperidinu úplně s působením extraktu z nadledvinek.

5. Že však přece piperidin není úplně totožným s extraktem z nadledvinek, o tom svědčí okolnosť, že po opětovaných injekcích v období, kdy piperidin již žádných změn v oběhu krevním nevyvolává, injekce extraktu z nadledvinek ještě promptně působí, vyvozujíc i výstup tlaku krevního i akceleraci tepu.

Z pokusů autorových vyplývá tudíž, že mezi působením fysiologicky účinné látky extraktu z nadledvinek a mezi působením piperidinu jest zřejmá shoda; že by však látky ty úplně byly totožnými, tvrditi nelze.

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída České Akademie. Roč. VII. Číslo 10. Thomas Moore: Lalla Rookh. Část třetí. Přeložil Dr. Frant. Krsek. — Číslo 12. A. Mary F. Robinson-Darmesteter: Výbor básní. Přeložil Jaroslav Vrchlický. Nákladem Jana Otty.

Processus iudiciarius contra Jeronimum de Praga, habitus Viennae a. 1410—1412. K vydání upravil Dr. Ladislav Klicman. (Historický Archiv č. 12.) V Praze 1898.

Mistr Jeroným Pražský, jenž filosofickým vzděláním a agilností nad Husa vynikal, byl mezi všemi současnými českými mistry učení Pražského předním zastancem a šiřitelem realismu. Je známo, že i daleké cesty do ciziny konal a v disputacích na cizích universitách, jako v Paříži a Heidelberce, všude nominalismus potíral. Také po velké srážce, kterou se roku 1409 při disputaci quodlibetu mistra Matěje z Knína v Praze střetly oba protivné směry filosoficko-theologické, podnikl Jeroným cestu do ciziny, tentokrate do Uher, kde se v březnu roku 1410 při samém dvoře královském pokusil o propagandu nového směru nejen filosofického, nýbrž i theologického, Wyclifismu, byl však uvězněn a měl býti docela pod dohlídkou dopr[illegible] do Prahy. V letě téhož roku odebral se pak do Vídně, aby tam na [illegible]versitě názory své, respective Wyclifovy, hájil. Ale přijetí, kterého [illegible] dostalo, bylo zcela jiné, nežli nedlouho před tím v Paříži a v Heid[illegible]

Spor mezi nominalisty a realisty v Praze přiostřil se kon[illegible] známo, ve spor národnostní mezi mistry českými a německými o nad[illegible] v universitě. Dekretem Kutnohorským vydána universita Pražská d[illegible] českých realistů, a němečtí nominalisté, pozbyvše výhradního pr[illegible]

vedli známý exodus z Prahy a rozptýlili se po sousedních universitách německých. Také do Vídně vrhla se část jejich, mezi nimi jmena ne právě nejposlednější. A před těmi chtěl nyní Jeroným — jeden z hlavních původců dekretu Kutnohorského — zastávati učení, pro něžto ztratili nejen dosavadní nadvládu v universitě Pražské, nýbrž i všechny ony hmotné výhody, které s ní byly spojeny. Byla to smělosť, která nedbala nejprostších požadavků opatrnosti.

Mistři a studenti university Vídeňské neváhali také ani na okamžik, aby užili vhodné příležitosti ku pomstě. Obžalovali Jeronýma před officiálem Pasovským ve Vídni, Ondřejem z Grillenberga, z kacířství. Jeroným byl pohnán, aby se zodpovídal jednak strany známých 45 artikulů Wyclifových, jednak z dalších 22 artikulů, které proti jeho osobě samotné byly sestaveny. Uspořádán mu řádný proces podle všech pravidel práva kanonického, a vyslechnut nejen on, nýbrž i celá řada svědků. Tu teprve pochopil Jeroným neopatrnosť svého počínání a vida, že by byl odsouzen pro kacířství, dal přednosť kladbě pro nestání k soudu církevnímu a uprchl na Moravu, odkud poslal officiálu Grillenbergovi posměšný list, kterým mu děkuje za „dobrý úmysl“ a žádá, aby spor byl předložen soudcům nestranným. Přes to byl proces dokončen a Jeroným dán do klatby církevní, poněvadž, ač se k tomu přísahou byl zavázal, nestál k soudu, jehož kompetenci sám dříve uznal. —

Formálně byl celý proces správný. Ale přihlédneme-li blíže k jádru věci, vidíme z výpovědí téměř všech svědků, že se vše točilo okolo sporu mezi nominalisty a realisty na universitě Pražské a posledních dvou stadií jeho: quodlibetu Kníhova a dekretu Kutnohorského. Hněv nad „destructio studii Pragensis“ — tak se říkalo po latinsku ztrátě nadvlády německé na universitě Pražské — to byl, který svědky vedl při jejich výpovědích: jak to jeden z nich, Mikuláš Czungl, upřímně přiznal řka, že „libenter eum vellet persequi, propterea quod laboraverit ad destructionem studii Pragensis“. Pod korrektní skořápkou procesu skrývalo se tudíž méně korrektní jádro pomsty nad odpůrcem vědeckým a národním.

To je stručný význam akt, jež přítomné vydání předkládá veřejnosti.

Událost sama byla dosud známa jen z akt koncilu Kostnického (u v. d. Hardta, Magnum oecumenicum concilium Constantiense), na jichž základě se o ní zmínili Palacký a obšírněji Tomek. Palacký znal také — aspoň dle jmena — rukopis vatikánský, v němž jsou akta procesu obsažena a z něhož vydání toto pořízeno: uvádí totiž signaturu jeho ve své Italienische Reise. Ale průběh procesu, tak jak z akt těchto vysvitá, byl dosud neznámý. Výpovědi svědků podávají dlouhou řadu velmi zajímavých podrobností kději[illegible] university Pražské v jedné z nejpohnutějších period, kolem r. 1409. V[illegible] cenné jsou dále zprávy o pobytu Jeronýmově v Paříži a v Heidelb[illegible] neboť jsou mnohem podrobnější, nežli co dosud odjinud bylo známo. P[illegible]nání Jeronýma je to jeden z nejdůležitějších, ač dosti kalných pram[illegible]. Bude třeba provésti důkladnou konfrontaci svědků a kritický rozbor j[illegible] výpovědí, aby se jich mohlo spolehlivě užiti ku sepsání života Jerony[illegible], na něž česká historie teprve čeká.

O stavbě a vývinu nadledvinky žab. Napsal Otakar V. Srdínko, med. kand. Se 3 tabulkami. Z ústavu pro histologii a embryologii prof. Dra Rohona. Rozprav třídy II. ročníku VII. číslo 12.

Mínění o stavbě a vývinu nadledvinky jsou velmi různá. Hlavní článek o složení nadledvinky jest ten, zda jsou v nadledvince obratlovců dvě různé hmoty, korová a dřeňová nazvané, a zda chovají podstatně různé elementy.

U ssavců uznává věčšina autorů dvojí hmotu, kortikální a medullární. Někteří z nich, jako Kölliker, Leydik, považují kortikální část nadledvinky za žlázu krevní, medullární vrstvu za nervovou. Jiní, jako Moers a Janošík, nevidí podstatného rozdílu mezi buňkami korovými a dřeňovými, a buňky gangliové dle Janošíka nejsou konstantní součástkou nadledvinky.

U ptáků nalezl Rabl hmotu korovou a dřeňovou, avšak nikoliv odděleně uspořádanou, nýbrž nepravidelně promíšenou; hmota dřeňová složena jest dle něho z buněk gangliových.

U ryb viděl Mayer dvojí hmotu v nadledvince, ale zároveň i přechody mezi korovými a dřeňovými buňkami. Swale naproti tomu u Teleostů nalezl jen hmotu kortikální a u Elasmobranchů hmotu jednotnou, v níž rozlišení na korovou a dřeňovou neviděl.

U reptilií nalezl Braun dvojí hmotu, Mayer pak pozoroval zde opět útvary přechodné mezi oběma hmotami.

Nadledvinka žab dosud důkladně popsána nebyla, a jen kusé poznámky u jednotlivých autorů se shledávají. Kahlden uvádí náhled Köllikerův, že nadledvinka žabí obsahuje elementy pouze kortikální. Stannius popsal r. 1853 v nadledvince Rana temporaria a Bufo vulgaris zanikání gangliových buněk a tvoření jich z buněk jiných, vzniklých rozpadem krvinek.

Co se cévstva týče, považují jedni (Ecker, Stilling, Dagonet) cévy lymfatické za dráhu, jimiž sekret nadledvinky jest odváděn, kdežto jiní (Arnold, Brunn, Pfaundler, Gottschau, Manasse) tuto dráhu vidí ve vénách.

Náhledy o genesi dvojí hmoty nadledvinkové jsou též pestré.

Janošík dovozuje vznik nadledvinky u ssavců z epithelií dutiny břišní na mediální straně Wolfova tělesa a tvrdí, že ze sympathiku nevytvořuje se žádná část nadledvinky. Balfour odvozuje párové nadledvinky u Elasmobranchů od sympathiku a nepárovou, meziledvinovou část od mesoblastu. Mitsukuri odvozuje kortikální část ssavčí nadledvinky od orgánu Wolfova, medullární od ganglia sympathického. Původ dřeňové hmoty ze sympathiku popsali dále Leydik u Elasmobranchů, Braun u reptilií a Kölliker u ptáků.

Vývin nadledvinky žabí dosud studován nebyl.

Všechny tyto různé náhledy o stavbě i vývinu nadledvinky ... hnutkou k této práci, která, na dosud nepopsané nadledvince žabí, má odpověď k těmto otázkám: 1. Jaké jsou makroskopické poměry nadledv... žabí? 2. Jaké jsou mikroskopické poměry její a zda chová dvě r... hmoty? Chová-li: 3. Zda jsou homologické s hmotou korovou a dře... v nadledvince ssavčí? 4. Jaké obsahuje elementy každá z nich? 5. V ... poměru jsou k sobě obě hmoty? 6. V jakém jsou poměru k ...

7. Lze zjistiti v dutinkách nadledvinky nějaký odměšek její? 8. Jaké jsou povšechné genetické poměry nadledvinky žabí?

Pozorování konána na Rana temporaria, Rana esculenta, Bufo vulgaris, Hyla arborea a Bombinator igneus; zkoumána nadledvinka žab letních i zimních a to různými methodami fixačními, konservačními i barvicími.

Výsledek pozorování jest tento:

Nadledvinka žabí jeví se co žlutý proužek na ventrální ploše ledvin, počínající od proximálního konce, nedosahující však nikdy až k distálnímu konci ledviny. Hranice ledviny a nadledvinky místy označena jest vazivem fibrilárním, místy oba orgány volně v sebe zasahují.

Hmota nadledvinky složena jest z trámců buněčných, různosměrných, mezi nimiž jsou četné, nepravidelné dutinky, endothelem vystlané.

Provazce nadledvinky žabí chovají dvoje různě na barviva reagující buňky, jak podobně to shledáváme v nadledvince ssavců. Reakce význačné jsou tyto: Praeparát konservovaný alkoholem a barvený haematoxylinem vykazuje jedny buňky s protoplasmatem slabě blankytně zbarveným, druhé s protoplasmatem temně modře zbarveným. Oboje buňky jsou promíšeny a odpovídají touto reakcí slabě zbarvené buňkám kortikálním, temně zbarvené buňkám medullárním u ssavců. Mezi obojími buňkami viděti lze formy přechodní, neurčitě zbarvené.

Na praeparátě konservovaném tekutinou Müllerovou vystupují hnědě zbarvené buňky, homologické s buňkami dřeňovými u ssavců, kdežto buňky kortikální kyselinou chromovou zbarveny nejsou. Opět však viděti lze místa neurčitá, přechodní.

Na praeparátě fixovaném tekutinou Flemmingovou jeví se hmota kortikální, tukové kapičky chovající, co černé ostrůvky, kdežto hmota dřeňová, která tuk nechová, kyselinou osmičelou zbarvena není. Lze nalézti však místa, která jeví strukturu hmoty dřeňové; vedle toho však chovají jemné kapičky tukové, kyselinou osmičelou černě zbarvené, jako hmota kortikální.

Jako čtvrtou reakci uvádím praeparát barvený barvivem Merklovým (boraxkarmin s indigokarminem). Hmota korová zbarvena jest modře, hmota dřeňová červeně. Některá místa ukazují přechodní ton barvy od červené k modré.

Na základě těchto reakcí, které jeví i nadledvinka ssavců, možno tvrditi, že nadledvinka žabí chová i elementy homologické s korovými ssavců, i elementy homologické s buňkami dřeňovými u ssavců. Oboje elementy nejsou v nadledvince žabí odděleny, nýbrž navzájem smíšeny, takže názvů ...vé a dřeňové buňky možno jen hledíc na nadledvinku ssavčí užívati.

Nález můj podporován jest pokusy Velichovými, který zjistil, že účinek ...aktu z nadledvinky žabí jest totožný s účinkem extraktu z nadledvinky ...čí.

Buňky korové u žab jsou neurčitého ohraničení, a jádro jejich jeví ...é stavy přímého dělení. Hmota dřeňová má buňky věčší korových, temně ...ící, jemně granulované, někdy i s výběžky, takže velice u některých

druhů buňkám gangliovým se podobají. U jiných druhů podobnosť tato jest mnohem menší, takže, vezme-li se v úvahu ještě malé, na chromatin dosti bohaté jádro těchto buněk, těžko by je bylo za gangliové prohlásiti.

Co se quantitativního poměru mezi hmotou korovou a dřeňovou týče, jest viděti, že hmoty korové jest u dospělých žab vždy více, na některých řezech pak jest vůbec těžko buňky dřeňové nalézti.

Nadledvinka stojí v nejbližším spojení se systemem cévním a to s venami, jak možno se přesvědčiti na praeparátech, kde zasažena vena revehens ve spojení s dutinkami nadledvinky.

V dutinkách nadledvinky, někdy i ve vena revehens lze viděti sraženou, jemnozrnou hmotu, která se barví karmínem, safraninem a j. barvivy. Na některých místech jsou přímá souvislost a vycházení této hmoty z buněk nadledvinkových patrny.

Vývin nadledvinky žabí studoval jsem na praeparátech od zárodků Rana temporaria a Hyla arborea. Na základě dosavadních praeparátů nelze mi učiniti konečného úsudku o celé otázce a omezím se proto na některé poznámky s tím podotknutím, že po opatření hmotnějšího materiálu zevrubně tuto otázku probrati míním.

U zárodků žabích, které nemají ještě vyvinutý mesonefros, není útvaru, který by poukazoval na nadledvinku. U zárodků zevně právě dorostlých, které mají již makroskopicky viditelný žlutý proužek nadledvinkový, není ještě nadledvinka histologicky totožna s nadledvinkou žab starých. Elementy silně se barvící, které se nalézají (u zárodku právě ocásek ztrativšího) na místě, kde uložena jest dospělá nadledvinka, pocházejí z epithelií kanálků mesonefrosu. Ač makroskopicky jeví se nadledvinka hotovou, vyvíjí se dále v žábě zevně již dospělé.

Vstup nervu do mesonefrosu neb do nadledvinky a účasť sympathického ganglia na dosavadních praeparátech nepozorována; vstup nervu z ganglia spinálního do pronefrosu jest jistý.

Sborník světové poesie. Vydává IV. třída České Akademie. Roč. VIII. Číslo 1. Henrik Ibsen: Básně. Přeložil Karel Kučera. Nákladem Aloisa Wiesnera.

Dramatická díla Williama Shakespeara. Král Lear. Tragedie o 5 jednáních. Přeložil Josef V. Sládek. Nákladem Jana Otty.

Installace rektora na c. k. české universitě Karlo-Ferdin

Dne 5. listopadu 1898 konala se ve veliké universitní aule ... slavnosť nového rektora magnifica pana prof. Dra Reinsberga. Od... rektor p. prof. Dr. Kadeřávek promluvil při tom delší řeč o pom... versity a záležitostech z uplynulého roku. Pravil:

Velectěné shromáždění!

Následujíce příkladu svých předků sešli se professoři a posluchači universitní ve velké aule, aby oslavili uvedení nově zvoleného rektora svého v úřad jeho.

Opouštěje úřad svůj rektorský, vydati mám počet o působení naší university. A tu nemohu nevyznati, že universita úkolu svému dosti učinila, pokud síly a prostředky dovolovaly. Za tento potěšitelný výsledek vzdává odstupující rektor díky císaři, ministru vyučování a místodržiteli, načež pokračuje:

Z důležitějších zjevů, které se týkají českého vysokého učení Karlo-Ferdinandova, připomenuty buďtež tyto:

Počátkem stud. roku 1897/8 působilo na naší universitě v celku 113 sil, a to: na fakultě theologické: 6 řádných, 2 mimořádní professoři, 1 docent, 2 adjunkti; na fakultě právnické: 12 řádných, 2 mimořádní professoři, 2 soukromí docenti a 1 honorovaný docent; na fakultě lékařské: 13 řádných, 10 mimořádných professorů, mezi nimiž jeden s titulem a karakterem řádného professora, 12 soukromých docentů, mezi nimiž 2 s titulem mimořádných professorů; na fakultě filosofické: 26 řádných professorů, 6 mimořádných, 18 soukromých docentů, z nichž jeden s titulem a karakterem a jeden s titulem mimořádného professora.

Kromě toho nalézalo se na fakultě lékařské 28 assistentů, z nichž byli 4 zároveň soukromými docenty, a 15 demonstratorů, a při fakultě filosofické 11 assistentů, z nichž byl jeden zároveň soukromým docentem.

Ve stavu tomto nastaly průběhem roku tyto změny:

Řádný professor politické ekonomie dr. Josef Kaizl byl dne 7. března r. 1898 jmenován ministrem financí. Ačkoliv fakulta právnická této ztráty želí, přece za čest si pokládá, že z jejího středu byl na křeslo ministerské povolán.

Na fakultě filosofické zemřel dne 14. července dr. Em. Kovář, soukromý docent všeobecného jazykozpytu. Budiž jemu památka nehynoucí, neboť byl učencem a učitelem, jehož ztráty jest nám litovati.

Vyznamenání dostalo se na theologické fakultě ř. prof. dr. Ant. Vřešťálovi, jenž byl od J. Em. kardinála Schönborna jmenován 4. listop. 1897 radou k. a duchovního soudu a dozorcem náboženství při českých reálných školách.

Jmenováni byli: na fakultě lékařské: MUDr. Theodor Kašpárek mimořádným professorem nauky o morech zvířecích a policie veterinářské; ... fakultě filosofické: dr. Josef Velenovský, dosud mimořádný professor, ...sorem řádným systematické botaniky, a mimořádný professor dějin mo... ...h literatur dr. Emil Frida řádným professorem téhož předmětu. Sou... ...ý docent dr. Lubor Niederle mimořádným professorem anthropologie ...historické archaeologie; soukromý docent palaeontologie dr. Filip ... mimořádným professorem téhož předmětu, pak titulem a karakterem ...řádného professora vyznamenaný soukromý docent dr. Arnošt Kraus ...řádným professorem řeči a literatury německé.

Veniam legendi obdrželi: na fakultě právnické: dr. Emanuel Tilsch ze soukromého práva rakouského, dr. Josef Vančura z práva římského, dr. Cyril Horáček z politické ekonomie; na fakultě lékařské: dr. Eman Formánek pro užitou lučbu lékařskou, dr. Karel Švehla pro pathologii a therapii nemocí dětských, dr. Ivan Honl pro bakteriologii, dr. Alois Velich pro všeobecnou a experimentalní pathologii, dr. Ant. Veselý pro speciální pathologii a therapii nemocí vnitřních, dr. Jan Hnátek pro týž předmět; na fakultě filosofické: dr. Jaroslav Vlček pro dějiny literatury české, dr. Ant. Sucharda pro novější geometrii se zvláštním zřetelem na methody popisné geometrie, dr. František Krejčí pro filosofii se zvláštním zřetelem k psychologii, dr. Jan Krejčí pro dějiny literatury německé, dr. Václav Novotný pro české dějiny.

Stav posluchačů v zimním běhu na fakultách:

theologické	137	řádných,	4	mimoř.,	úhrnem	141
právnické	1298	„	253	„	„	1551
lékařské	650	„	28	„	„	678
filosofické	321	„	84	„	„	405
					farmaceutů	83
					dohromady	2858

v letním běhu na fakultách:

theologické	135	řádných,	2	mimoř.,	úhrnem	137
právnické	1249	„	204	„	„	1453
lékařské	474	„	62	„	„	536
filosofické	323	„	67	„	„	490
					farmaceutů	72
					dohromady	2688

Mezi těmi bylo posluchačů z Moravy v zimním běhu 428, v letním 378 (naproti roku 1896—1897 o 89 v zimním a o 10 v letním běhu více).

Měla tedy universita naše v zimním běhu o 43 a v letním běhu o 67 posluchačů více než roku 1896—97.

Počet posluchačů řádných na fakultách:

theol.	vzrostl	v zim. běhu	o	4,	v letním	vzrostl	o	10	posluchačů
práv.	„	„ „	o	61,	„	„	o	60	„
lékař.	klesl	„ „	o	112,	„	klesl	o	127	„
filosof.	vzrostl	„ „	o	46,	„	vzrostl	o	67	„

Přednášek bylo konáno (čítaje v to i semináře a praktická cvičení):

v zimním běhu na fakultě:	theologické	24
„ „ „ „	právnické	33
„ „ „ „	lékařské	67
„ „ „ „	filosofické	98
v letním běhu „ „	theologické	26
„ „ „ „	právnické	38
„ „ „ „	lékařské	73
„ „ „ „	filosofické	115

Přísných zkoušek konalo se na fakultě: theologické 13, o 4 než roku 1896—97, právnické 254, o 12 více než roku 1896—97

kařské 509, o 6 méně než r. 1896—97, filosofické 31, stejně jako roku 1896—97, celkem 807, o 10 více než r. 1896—97.

Počet promocí činil: na fakultě theologické 2, o 2 více než r. 1896—97, na fakultě právnické 74, o 8 více než roku 1896 - 97, na fakultě lékařské 135, o 2 méně než roku 1896—97, na fakultě filosofické 16, o 3 méně než roku 1896—1897, celkem 227, o 5 více než roku 1896—97.

Magistry farmacie stalo se 44 farmaceutů, o 12 více než r. 1896—97.

Stipendií požívalo v zimním běhu roku 1897—98 214 posluchačů s celkovým požitkem 36.852 zl. a 300 zl. ve zlatě, v letním běhu 1897—98 223 posluchačů s celkovým požitkem 41.700 zl.

S velikým a oddaným povděkem, který platí c. k. ministerstvu kultu a vyučování, jakož i c. k. místodržitelství, zmínku sluší učiniti, že na fakultě filosofické pro semináře filologické najaty a zřízeny jsou místnosti v nové soukromé budově ve Veleslavínově ulici, jakož i pro zoologii a srovnávací anatomii v novém soukromém domě v Lazarské ulici, že ústav geologický a geografický jest rozšířen a že na novém ústavu botanickém ve Slupech začalo se již přednášeti a pracovati. Tím však nejsou vyřízeny všecky potřeby a tužby. Zvláště o c. k. české fakultě theologické musí býti připomenuto, že nemá svých místností, že blahovolností J. Em. nejdůstojnějšího pana kardinála užívá při svých přednáškách museí seminářských, která jsou obydlím pánů seminaristů, která pro přednášky se nehodí, nemajíce dosti světla a nemohouce dostatečně býti provětrávána. Jelikož vláda již tolik blahosklonně učinila pro českou universitu, lze s jistotou očekávati, že také ostatní nedostatky odstraní, oč ji nejuctivěji žádáme.

Ze života veřejného buďtež uvedeny některé události, jež se týkají české university:

Řečník vzpomíná tu nastávajícího jubilea císaře, za příčinou jehož usnesli se professorští sborové všech čtyř fakult rozmnožiti sbírkami, jež mezi sebou provedli, fond jubilejní před 10 lety založený, jež vynesly 2846 zl. a vynaloženy budou ve prospěch universitního studentstva, dále úmrtí arcivévody Leopolda a tragické události ženevské, následkem kterých vyslovil rektor soustrasť v praesidiu místodržitelství. Súčastniti se pohřbu císařovny Alžběty rektoru a děkanům pro nedostatek místa dovoleno nebylo, ač o to žádáno.

Blahopřejné telegramy zaslal rektor J. E. panu Jos. Jiř. Strossmayeru, biskupu v Djakově, a p. dr. Ant. Rezkovi, sekčnímu přednostovi v ministerstvu kultu a vyučování a při jmenování nového ministerstva hr. z Thun-Hohensteinů, hr. Arthurovi z Bylandt-Rheydtů a dr. Josefu Kaizlovi. na něž ·· hosklonně odpověděno.

Když dvorní rada p. prof. a Dr. rytíř Antonín Randa slavil 40leté ileum doktorské, a vládní rada pan prof. dr. Václav Tomek 80leté naroiny, vyjádřila oběma blahopřání deputace od akademického senátu.

Oslavy stých narozenin Františka Palackého účastnou byla česká ·rsita třikrát. Nejprve uspořádala dne 18. června s českou akademií

císaře Františka Josefa, Král. společností náuk a Maticí českou slavnost v českém museu, kterou navštívili nejen členové těch čtyř korporací, ale i jiní vznešení hosté zdejší i cizí. Po druhé při kladení základního kamene pomníku Františka Palackého byl rektor dne 19. června jmenem university účasten slavnostního klepání na základní kámen.

Po třetí ministerstvo kultu a vyučování dovolilo historickému klubu v Praze, aby ve velké aule pořádal dne 13. června slavnostní schůzi studujících a zvaných hostí na oslavu stých narozenin Františka Palackého; při této schůzi promluvil o Frant. Palackém pan prof. dr. Jaroslav Goll.

Posléze mlčením nemohu minouti, že jsem dne 8. července — pokračuje odstupující rektor — při poslední schůzi akademického senátu uctivé díky vzdal slovutným pánům přísedícím za přízeň mně prokázanou a horlivou součinnost, kterou mne nejen po celý rok, ale obzvláště v dobách pohnutých podporovali. Jako loni v řeči installační, tak i nyní projevuji veřejně všem pánům členům akademického senátu, jakož i všem pánům professorům svou vážnost a uctivost, a prosím, aby mne zachovali v milé paměti. Také jsem v oné schůzi s povděkem připomenul, jak moudře si vedl v dobách pohnutých slovutný pan rektor české techniky a jak nepřímo podporoval působnost rektora universitního a senátu akademického. Avšak v oné schůzi nezapomněl jsem na vás, pp. akademikové, což nyní veřejně oznamuji. Svým chováním, jež chvalného uznání jest hodno, a jež vám po celé vlasti naší dobrou pověst zjednalo, usnadnili jste mi v dobách pohnutých úřad rektorský; začež vám, drazí přátelé, srdečné díky vzdávám. Z vašeho chování lonského soudím s jistotou, že budete i dále věrni směru ideálnímu, který záleží v moudrosti, odborné učenosti, mravnosti a zbožnosti, že budete i dále šetřiti čti naší české university, chlouby našeho národa, že si zachováte dobrou pověst, které v naší vlasti požíváte. Plnou důvěru ve vás kladu, že se budete i dále stříci všeho, co překáží onomu směru ideálnímu, zvláště že budete se vyhýbati společnosti, která mravy kazí, společnosti, která ruší veřejný pořádek a zavrhuje základy života soukromého i občanského: spořádané manželství, soukromý majetek řádně nabytý, autoritu státní, náboženství. Pozoroval jsem, že někteří z vás, drazí přátelé, pěstují krásné umění. Dobře tak činíte; neboť krásné umění poskytuje zábavu ušlechtilou a zjemňuje mravy. A věru mám za jisté, že při tom volíte takové kusy umělecké, jež pravdy a mravnosti náležitě dbají, a že nespouštíte se zřetele hlavní cíl, studiím universitním vytknutý. Kéž dojdete, drazí přátelé, vy všichni tohoto cíle podle přání Karla IV., milovaného otce vlasti, ku své vlastní dokonalosti a spokojenosti, k radosti svých velectěných rodičů a k prospěchu naší drahé vlasti. Toť jest upřímné přání vašeho lonského rektora, jehož srdce k vám přilnulo.

Zbývá mi nyní odevzdati úřad rektorský spolu s odznaky J. M. rektoru pro studijní rok 1898—99 zvolenému, Dru Josefu Reinsber[illegible] který narodil se 18. srpna 1844 v Přibyslavi. Navštěvoval norm[illegible] školu v Něm. Brodě, absolvoval gymnasium v Klatovech v r. 18[illegible], studia na universitě Karlo-Ferdinandově v Praze v r. 1869 a by[illegible] března 1870 promovován; externoval pak na chirurgickém odděle[illegible] jako druhý assistent na porodnické klinice, načež byl jmenován mě[illegible] továrním lékařem v Žamberku, později panským lékařem a ordinářem [illegible] teřinské nemocnici v Žamberku, kdež pobyl až do ledna 1879. [illegible]

dobu byl soudním lékařem u okresních soudů v Žamberku, Rokytnici a Králíkách. Podrobiv se r. 1875 fysikální zkoušce, byl jmenován 5. ledna 1879 zeměpanským okresním lékařem v Klatovech. Odjížděje ze Žamberku byl jmenován čestným měšťanem města Žamberku. Zřídiv si ještě za pobytu v Žamberku soukromé laboratorium pracoval od roku 1876 i theoreticky o soudním lékařství. V listopadu r. 1883 vydal se pak na studijní cestu po Německu, pracoval po čtyři měsíce u prof. Bollingera, v laboratoři královské společnosti nauk u prof. Baeyera, hospitoval u prof. Guddena a Pettenkofera v Mnichově, navštívil pak ústavy universit v Štrasburku, Würzbachu a Heidelberku. V červnu r. 1884 byl po návrhu sboru profesorů fakulty lékařské jmenován supplujícím professorem soudního lékařství, v červenci 1885 mimořádným a r. 1886 řádným professorem. V letech 1886 a 1887 přednášel kromě soudního lékařství i o hygieně. Od roku 1896 přednáší o soudním lékařství i právníkům.

V stud. letech 1890—1891 a 1895—1896 byl děkanem. Z literárních prací jeho buďte uvedeny: r. 1878 a 1879. Studie o uškození na těle. R. 1883 Pohlavní poměry a otázky soudní z nich vycházející. R. 1884 O těhotenství a porodě. R. 1886 Experimentální práce o Schultzeových přemetech. R. 1887 O mechanickém uškození na těle a násilné smrti. R. 1890 Graviditas extrauterina. R. 1892 O otravách, udušení a ostatních spůsobech násilné smrti. R. 1891 Obrana nitrobenzolem. R. 1895 Embolie plícnice jako příčina smrti po úrazech. R. 1896 Nové, v první polovici úplně přepracované vydání Nauky o soudním lékařství. R. 1897 Sbírka superarbitrií soudních lékařských. Kromě toho řada kasuistických prací, referátů a posudků.

Od roku 1884 jest činným v zemské zdravotní radě, v městské zdravotní komisi, od roku 1886 soudním lékařem u cís. král. zemského trestního a civilního soudu, od roku 1896 u rozhodčího soudu úrazové pojišťovny, od r. 1893 zkušebním komisarem u zkoušek fysikátních. Dne 27. června 1898 zvolen jest Dr. Josef Reinsberg jednohlasně rektorem pro studijní rok 1898 až 1899 a potvrzen ministrem kultu a vyučování výnosem ze dne 8. července 1898 č. 17.904.

Odstupující rektor blahopřál pak svému nástupci a odevzdal mu, když složil přísahu, universitní žezlo, knihu zákonů a výsad universitních, pečeť a zlatý řetěz rektorský.

Rektor magnif. prof. Dr. Reinsberg zaujal po té čestné své místo a promluvil v delší řeči: „O zhoubném účinku elektřiny na tělo lidské.“

Oprava.

216—218 čti Paola m. Paolo.

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

Oznámení.

Tímto sešitem končíme XII. ročník „Kroka“, jenž vykonal značný kus práce v české literatuře, jmenovitě vědecké, což docházelo mnohostranného uznání, zvláště v cizině. Než to samo ještě nestačí k tomu, aby časopis mohl se zdarem dále vycházeti. K tomu jest potřebí též vydatné hmotné podpory; té však se nám nedostávalo s různých stran v žádoucí míře, abychom nemusili, najmě poslední leta, pracovati s velikými schodky. Zisku jsme nehledali, ale hmotné ztráty dosáhly konečně takového stupně, že nejsme s to dále je snášeti. Ježto pak není důvodné naděje, že by bylo brzo lépe, **vypouštíme** ročníkem tímto z programmu svého **odbor vědecký,** hodlajíce postaviti „Krok“ na širší basi jako **obzor literárně-umělecký.** Doufáme, že se tou změnou zavděčíme četným kruhům, které pohřešují takového střediska, prostého všeho strannictví. Zevrubnější zprávy podáme ve zvláštním oběžníku, tuto toliko podotýkáme, že 1. sešit obnoveného „Kroka“ vyjde dne 1. ledna r. 1899.

Redakce a vydavatelstvo.

36. Plzeňský rukopis Husovy Postilly. (Věstník Král. České společnosti nauk, třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1887.) V Praze. 8°.

38. Úvahy: *a*) Jul. Grégr, Na obranu Rukopisů Králodvorského a Zelenohorského. (Světozor 1887, č. 15.) — *b*) Edmund de Schweinitz, The History of the church known as the Unitas Fratrum or the unity of the Brethren, founded by the followers of John Hus, the Bohemian reformer and martyr. (ib. č. 23.) — *c*) O působnosti T. G. Masarykova Athenaea. (Krok I.) — *č*) Píseň o bitvě u Kressenbrunnu. Báseň Ad. Heyduka. K vydání upravil Jan V. Novák. (Krok II.) — *d*) Ed. Frebtner, Die praktische Philosophie und ihre Bedeutung für die Rechtsstudien. (ib. II.) — *ď*) Dr. Henry Schliemann, Tiryns. (ib. II.) — *e*) P. Krbek, Naše realke, (ib. II.) — *ě*) L. Chleborad, Bulgarische Grammatik. (ib. II.) — *f*) R. Zaviliński. Vyjatki z pomników języka polskiego věku XIV.—XVI. (ib. VI.) — *g*) V. Brandl, Kniha pro každého Moravana (ib. VI.). — *h*) Jan Lego, Mluvnice slovinského jazyka. (ib. VII.) — *ch*) Vác. Ježek, Po třiceti letech (ib. VII.) — *i*) Zur Frage der Gehalts-, Ascensions- und Dienstverhältnisse der österr. Mittelschulprofessoren. (ib. VII.) — *j*) H. Wunsch, Jaroslav Vrchlický jako učitel lidstva. (ib. VIII.) — *k*) Адольфъ и С. Любомудровъ, Яна Амоса Коменскаго Великая Дидактика. (ib. X.) — *l*) Ф. И. Св., Прикарпатская Русь подъ владѣніемь Австріи. (ib. X.). — *m*) Hlídka programmův. (Krok I.—VIII.) — *n*) Drobnější úvahy (v rubrice Literatura), zprávy literární a bibliografické. (Krok, každý ročník.)

39. Kniha Třebenská. (Památky archaeologické XIV, 251–293.) V Praze 1888.

40. Fr. Pastrnek, Beiträge zur Lautlehre der slovakischen Sprache in Ungarn. Posudek. (Krok II.)

41. Václav Hájek z Libočan. (Zlatá Praha 1888, č. 12.)

42. Jar. Vrchlického Legenda o sv. Prokopu. Pro mládež upravil a úvodem opatřil. V Praze 1888. 2. vydání 1897.

43. O jmenech osobních a o původu příjmení českých. (Krok III.) 1889.

44. České Alexandreidy rýmované, jich pramenové a obapolný poměr. (Krok III. V.) — Též o sobě. V Praze 1891. 8°. — Srv. čís. 74.

45. Literárně-historické příspěvky: I. Václav Hájek z Libočan. II. Šimon bakalář Hájek. III. Tadeáš Hájek z Hájku. IV. M. Jan z Rokycan. V. Bratří Thámové; srv. čís. 28. (Krok III.)

46. Posudky: *a*) F. Vymazal, Novočeské hláskosloví zjednodušené. — *b*) Jos. Jireček, O zvláštnostech češtiny ve starých rukopisech moravských. — *c*) Č. Zíbrt, Staročeské výroční obyčeje, pověry, slavnosti a zábavy prostonárodní. — *č*) Em. Kovář, Česká mluvnice pro školy střední a ústavy učitelské. (Krok III.)

47. Kronika o Bruncvíkovi. (Krok IV.) 1890. — Srv. č. 67. — Viz též Ottův Slovník naučný s. v. Bruncvík.

48. Posudky: *a*) Ом. Огоновскій, Граматика руского языка. — *b*) М. Петровскій, Исторія о славномъ королѣ Брунцвикѣ. — *c*) Fr. Vlček, J. W. Goethův Faust. — *č*) Em. Kovář, Nákres mluvnice starobulharské. (Krok IV.)

49. Berezozol. (Ottův Slovník naučný s. v.) 1890.

50. Kie, kiež sloven., čes. ké, kéž. (Slovenské Pohľady X, 554.) V Turčanském sv. Martině 1890. 8°.

51. Potřeba českého semináře při universitě k náležité přípravě příštích učitelův jazyka českého (Krok V.) 1891.

52. „Lepké moře“ v AlxV co znamená. (ib. V.)

53. „Brod“ v místních jmenech. (ib. V.)

54. Školstvo Švýcarské. (ib. V.)

55. S. Czambel, Slovenský pravopis. Posudek (ib. V.)

56. Kronika o Rohovém Sayfrydovi. (Věstník Král. České společnosti nauk, třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1891.) V Praze. 8°.

57. Dědky či dietky u Dalemila? (Krok VI.) 1892.

58. Příspěvek k životu Fr. Lad. Čelakovského. (ib. VI.)

59. Příspěvek k životu V. Hankovu. (ib. VI.)

60. Opravy a dodatky k Erbenovým Regestům I. (ib. VI.)

61. Sibiřské školstvo. (Osvěta 1892, 643.)

62. Ženská škola gymnasijní ve Vídni. (Ženské Listy 1892.) V Praze. 8°.

63. O původě českého zlomku Evangelia sv. Jana. (Časopis Českého Musea 1893, 158, 395.) V Praze 8°.

64. Prešpurský slovník latinsko-český i poměr jeho k Bohemariu a k Nomenclatoru. (Věstník Král. České společnosti nauk, třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1893.) V Praze. 8°.

65. Slavische miscellen (A. Kuhn's Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung XXXIII, 157, XXXV, 596.) Berlin 1893, 1898. 8°.

66. Amsterodamské listy J. A. Komenského a nové příspěvky k životu a působení jeho. (Krok VII.) 1893.

67. Kronika o Štilfridovi a Bruncvíkovi. (ib. VII.) — Srv. čís. 47. a 6…

68. Posudky: a) Jar. Vlčka Dějiny české literatury. — b) C. Uhlenbeck, D… plaats van het Sanskrit in de vergelijkende taalwetenschap. Etymologica. Die lexi… kalische urverwandtschaft des baltoslavischen und germanischen. — c) Ferd. Menčík, Dva evangelistáře. — d) Ant. Truhlář, Výbor z literatury české doby nové. — e) … Vondrák, Die Spuren der altkirchenslavischen Evangelienübersetzung in der altböhmischen Literatur. (Krok VII.)

69. Kronika o Štilfrídovi. Z rukopisu Náchodského. (Krok VIII.) 1894. — Srv. čís. 67.

70. Kronika o Alexandru Velikém. Z rukopisu Náchodského. (ib. VIII—XI.)

71. Medresé. (ib. VIII.)

72. O původě jmene „Klatovy“. (Šumavan 1895, č. 2.) Klatovy. 4°.

73. Rukopisná Apatéka domácí. (Věstník Král. České společnosti nauk. Třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1895.)

74. Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil. V Praze 1896. 8°. — Srv. čís. 44.

75. Urbář panství Kacerovského z roku 1558. (Věstník Král. České společnosti nauk, třída filos.-hist.-jazykozpytná. 1896.)

76. Besermene. (Krok X.) 1896.

77. Koleje a university v Americe. (ib. X.)

78. Decimální klassifikace bibliografická. (ib. X.)

79. Hláskosloví v nářečí jihočeských od Vavř. Duška. Posudek. (ib. X.)

80. C. Uhlenbeck. Kurzgefasstes etymologisches wörterbuch der gotischen sprache. Posudek. (ib. XI.) 1897.

81. O plurální sklonbě slova „přítel“. (ib. XI.) 1897.

82. Mže, Brzvoda, Bořvoda, Střela, Šipka, Šalotka, Ludica, Dr… (Sitzb… České společnosti zeměvědné. IV, 177.) V Praze 1898. 8°.

83. Posudky. a) Všeobecný dějepis pro vyšší třídy středních škol. Napsali Fr. Kameníček a R. Dvořák. Díl III.: Nový věk. — b) Лекціи по славянскому языкознанію. Тим. Флоринскаго. Часть вторая. (Krok XII.)

V administraci Kroka lze dostati:

Českých Alexandreid rýmovaných pramenové a obapolný pom… Uvažuje *Frant. Xav. Prusík*. v. 8°. 65. Cena 80 h (40 kr.). Krámská cena 1 k 50 kr.).

Staročeské Alexandreidy rýmované. Upravil a výkladem opatřil *Frant. Xav. Prusík*. Sešit 1.: Cena krámská 60 h (30 kr.), u vydavatele 50 h (25 kr.). Sešit 2.: Cena krámská 1 k (50 kr.), u vydavatele 90 h (45 kr.). Celého díla cena krámská 1 k 60 h (80 kr.), u vydavatele 1 k 40 h (70 kr.).

Tiskem F. Šimáčka v Praze.

Index decim. 805.—705.74.

KROK.

OBZOR LITERÁRNĚ-UMĚLECKÝ.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR:

FRANT. XAV. PRUSÍK,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimoř. člen král. České společnosti nauk.

SPOLUREDAKTOR:

Dr. BOŘIVOJ PRUSÍK,

ROČNÍK XIII.

(PRVNÍ PŮLLETÍ.)

Přispěli pánové:

Petr Baldov, Josef Bartoš, Klauda Běhal, Dr. Jaromír Borecký, Dr. J. Hoffer, K. Hoffmeister, Jiří Hoorn, Jiljí V. Jahn, Václav Kredba, Karel Pelant, A. Reinhardt, Alex. Mitrof. Seněk, Dr. Jar. Salaba, F. A. Šubert, Dr. Jaroslav Vrchlický, B. Wróbel, Dr. Sp. Wukadinović, Gustav Žalud.

V PRAZE 1899.

Obsah XIII. půlročníku (1899).

ROČNÍK XIII. NOVÉ ŘADY ROČNÍK I.

SEŠIT 1. INDEX DECIM. 805—705.74.

KROK

OBZOR LITERÁRNĚ-UMĚLECKÝ.

OBSAH:

Odpovědný redaktor:

Frant. Xav. Prusík,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimoř. člen král. České společnosti nauk.

[illegible]:

Dr. Bořivoj Prusík.

V PRAZE 1899.

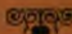
Vydáno dne 1. ledna 1899.

Kdo nevrátí 1. a 2. sešitu, pokládá se za odběratele

Pro příští číslo chystáme **studii** o Adamu Mickiewiczi, o Klicperových předchůdcích, o Léonu Dierxovi; **úvahy** o Vrchlického a Dvořákově překladu „Ši-kin-gu“ z odborného péra Dra Jaromíra Boreckého, o spise Dra F. Bačkovského „Přehled písemnictví českého“, o románu Daudetově „Podpora rodiny“, d'Annunziově „Dítě rozkoše“, o knize Vikové-Kunětické „Silhouetty mužů“, o Klostermannově „Hostinném domu“, Mariánově spise „Čechové a Němci r. 1848“ a o jiných běžných novinkách.

Z **Rozhledů** chystáme přehled operních novinek, přehled literatury anglické 1898, literární revue francouzskou, přehled ruských premier.

Po 12 let věnovali jsme veškery síly své potřebám vědy a školství, i můžeme zajisté s klidem pohlížeti zpět na práci svou.

Zahajujíce XIII. ročník »Kroka«, vystupujeme s programem rozšířeným, prohloubeným a četnějším vrstvám čtenářstva přístupnějším.

Dosavadní vědecko-paedagogický list »Krok« měníme *v obzor literárně-umělecký*. Potřeba listu takového pociťuje se už od drahné doby; všechny stávající listy pěstují rozpravy o literatuře ne-li jen jako přívěsek, tedy nikterak jako hlavní kus programu, a jediný list věnovaný pouze literatuře nestačí na sílu literární a umělecké tvorby let posledních.

Nevystupujeme tedy jako konkurenční podnik některého ze stávajících literárních obzorů, nýbrž chceme jen opravdu, pokud nám síly stačí, odpomáhati nedostatku.

Náš program je jasný. Hlavní těžisko jeho leží v pojednáních o nejvýznačnějších zjevech moderních literatur a umění, jak domácích tak i cizích, avšak i v pojednáních o zjevech už odbytých, patřících minulosti. Než ani theorie literární historie a theorie umění nevymyká se našemu programu.

Chceme dále podrobovati nestranné kritice — nestranné, neboť nechceme sloužiti osobám, nébrž *věci* — novinky ať literatury, ať umění; chceme však i po spůsobu velkých revuí cizích seznamovati své čtenářstvo se zahraničními literárními a uměleckými proudy v občasných přehledech celé literární produkce posledních dní. Zevrubný obzor cizích revuí a cizích divadel upozorní naše čtenáře na nejdůležitější novinky literární a umělecké za hranicemi. Drobnějších zpráv všeobecné zajímavosti najde čtenář hojně v rubrice »Pall-Mall«. Konečně však ne nejmenší důležitosti jest naše zevrubná bibliografie, jež nebude pouhým quittováním přijetí redakčního výtisku, nébrž poskytne čtenářstvu našemu co možná nejúplnější přehled všech novinek jak našich tak i mnohých cizích.

Nestojí za námi žádná strana, s námi může jíti každý, kdo přijde k nám s poctivou vůlí pracovati s námi na poli u nás dosud zanedbávané literární historie a dějin umění ku slávě jmena českého.

Vystupujeme před nový kruh svého čtenářstva s pevnou nadějí, že naše poctivá snaha, poskytnouti půdy pracovníkům v oboru literárně-historickém a umělecky-kritickém s jedné a odpomáhati nedostatku čistě literárních obzorů s druhé strany — že tato naše snaha dojde také valné[illegible]ozumění a hojné podpory se strany čtenářstva.

[illegible]vé berouce heslo výtečné francouzské »Revue des Revues«, »[illegible] mots, beaucoup d' idées«, vystupujeme tedy s nejlepší vůlí a s [illegible]mi nadějemi!

Redakce „Kroka".

William Cullen Bryant.

Studie *Jaroslava Vrchlického.*

Chci na základě mi přístupných pramenů vylíčiti život a básnické dílo *Williama Cullen Bryanta*, kterého lze snad jedině vedle Walt Whitmana pokládati za specielně amerického básníka, totiž za básníka, který vlivy staré kultury evropejské co nejméně byl dotknut a hlavně z prostředí svého původu i okolí a poměrů nového světa rázovité a samostatné se vyvinul.

Obyčejně za největší hvězdy amerického Parnassu platí světoznámá trojice: Poe, Longfellow a Walt Whitman. Z těchto jest poslední nejpůvodnější a nejrázovitější, ačkoliv právě forma jeho, na které si nejvíce zakládal, jest jednou z nejstarších forem poetických člověčenstva vůbec; jeť zastoupena v literatuře světové jednak v biblickém verši a jednak známým »streckversem« Jean Paulovským. První z nich Poe je tak docela svůj, že se otázky naší skoro ani nedotýká, jeť specialitou v celém koncertu poesie světové tak výhradní, že se nad rozdíly národnostní a územní naprosto povznáší. Prostřední Longfellow jest pak živly kultury západoevropské tak prosycen a prostoupen, že při veškeré úctyhodné obratnosti a všestrannosti své vlohy problému našemu naprosto se vymyká.

Problém náš totiž kolem toho se otáčí, jak dalece kraj a lid, kmen a ovzduší tvoří zvláštní poesii z panenské řekli bychom půdy vyrostlou oproti poesii jaksi obecnější, jejíž základy a kořeny tkví v celém lidstvu a takřka dědictvím se dále od věků do věku pěstují a rozšiřují.

Aesthetická cena padá na jiné váhy. Lzeť zajisté i cestou poesie kosmopolitické vypěstiti květy skutečné a velké poesie i na půdě jinak zcela panenské a primitivní — Longfellow je právě v Americe toho důkazem; — ale zajímavé jest stopovati i básníka třeba menšího řádu, jakým byl William Cullen Bryant, který však předcházející kultuře světové jen málo děkuje a skoro vše z prostředí kraje a lidu svého a z poměrů doby své čerpá.

I. Život.

Předkové našeho básníka patřili k skupině vystěhovalců anglických, kteří počtem 101 roku 1620 [1] na lodi »Mayflower« do nového světa se přesídlili. Celý způsob kolonisace americké nebyl poesii přízniv. Potřeby okamžité a jich ukojení a jistý praktický smysl Američanu takřka vrozený z počátku každé hnutí umělecké potlačovaly. Těmto kolonistům byla zprvu a na dlouho ještě bible jediným a dostatečným pramenem celého duševního a vnitřního života.

---

[1] *Knorts* ve svém díle „Geschichte der nordamerikanischen Litteratu[illegible] [illegible]rá, že výprava s lodí Mayflower spadá o dvacet let později r. 16[illegible] [illegible] čerpán jest z *E. P. Evanse*, „Beiträge zur amerikanischen Litterat[illegible] [illegible]geschichte“ pag. 366. Dle tohoto pramene přistáli puritanští vystěh[illegible] [illegible] 22. prosince 1820 v Plymouthu. O Bryantovi psali dále Godw[illegible] [illegible] a naposled velmi obšírně ale místy povrchně John Bigelow ve sbí[illegible] [illegible] Men of letters“ svazek 11.

Tím netvrdíme, že by se nebylo vůbec tvořilo poeticky již v prvních dobách kolonisace, naopak, najde se již tam leccos zajímavého a specificky pro Ameriku poutavého s nějakým aspoň nádechem dospělosti a vyzrálosti umělecké — ale přesně chronologicky vzato tvoří teprve básně Williama Cullen Bryanta východisko poesie americké, aspoň pokud lze ji s poměry evropejskými srovnávati. Odtud zván často »otcem amerického zpěvu«.

William narodil se 3. listopadu 1794 v městečku Cummingtonu, státu Massachussetts. Jeho otec byl lékařem a mužem dobrého vkusu i jistého vzdělání a smyslu pro literaturu a umění. Svého syna vřele podporoval v jeho poetickém snažení a vedle péče o jeho vzdělání klassické naváděl jej hlavně k studiím života a kras přírodních. Jemu děkujeme, že první a zároveň nejslavnější báseň Williamova »Thanatopsis« vůbec byla otištěna, nebo při uzavřené, skoro flegmatické povaze autora sotva by bylo tak hned k tomu došlo, anebo snad vůbec ani nedošlo, čímž celá básnická dráha Williamova mohla se státi naprosto problematickou.

Mladý William — jmeno William Cullen dal mu otec po znamenitém lékaři skotském, jejž neobyčejně ctil — byl dítě choré a skoro neduživé. Měl prý k tělu nepoměrně hlavu velkou a netvárnou. Cvičením gymnastickým a vzrůstem se poměr později poněkud vyrovnal. [1])

První pokusy Williamovy byly rázu politického. Čtrnáctiletý hoch — patrně pod vlivem otcovým, který byl náruživý politikář — napsal satyru, která vyšla jako brošura proti tehdejšímu presidentu Jeffersonovi a udělala na svou dobu jakousi sensaci.[2]) Ale báseň tu jakož i jiné pozdější (Španělská revoluce) nepřijal básník nikdy mezi plody periody zralejší.

Otcovým přáním bylo, aby se William věnoval rovněž stavu lékařskému, který považoval za výkvět a korunu každého povolání. Zdá se, že ohled na chatrné zdraví synovo v první řadě zvrátil tyto plány a že se syn zcela v shodě s rodinou odhodlal pro studium právnické.

Avšak již v době té vyšla tiskem jeho »Thanatopsis«, kterou otec bez vědomí syna zaslal redakci časopisu »North American Rewiew« (v listopadu 1816), a jež vzbudila neobyčejnou pozornosť. Uveřejnění této básně rozhodlo další životní dráhu Williamovu. Redaktor Dana vyjel si za autorem z Cambridge do Bostonu. Zprvu pokládal starého doktora za původce básně, ale brzy se přesvědčil, že autorem jest syn. S tímto uzavřel pak svazek přátelský, jenž trval až do smrti.

William Cullen Bryant stal se spolupracovníkem revue Danovy. Pod jeho egidou vydal roku 1821 první svazeček svých básní, čítající pouze 44 stran, ale významu takového, že skutečná poesie americká teprve jimi začíná.

Studia právnická skončil William v Bridgevateru, byl i rok praktickým advokátem v Placinfieldu a později městským písařem a soudcem

---

[illegible]o churavostí kontrastuje předčasná dospělosť dítěte. Malý William [illegible]dil prý již v den svých prvních narozenin a v stáří šestnácti měsíců znal již celou abecedu. Čtyřletý začal již choditi do školy.

[illegible]lný název této satiry jest „The Embargo or Sketches of the Times". Ani [illegible]ástupcem Jeffersonovým Madélonem nebyl mladistvý Bryaut spokojen. Poji v stáří zralém byl však nejhorlivějším přívržencem demokracie Jefferovy a r. 1860 odsuzoval rozhorleně vše, oč se svými satirami r. 1814 za[illegible]al.

v Great Barringtonu. Ale to vše byla jen přechodní stadia jeho dráhy životní. Již roku 1824 stal se pouze žurnalistou jmenován byv spoluredaktorem časopisu »New York Review and Athenaeum Magazine«. O dvě leta později roku 1826, když se list udržeti nemohl, byl spoluredaktorem časopisu »Ewening-Post« a za tři leta pak jeho chefredaktorem.

Před tím se již r. 1821 šťastně oženil. Životní povolání, žurnalismus začal brzy Bryanta odváděti od poetické dráhy, až mu ji postupem času odcizil docela. Budiž zde výslovně vytčeno, že William Bryant nikdy poesii za hlavní úkol svého života nepovažoval. Zdali v tom byl víc praktický smysl Američana, který přirozeně vždy více k výdělku tihnul, či vlastní autokritika a zvláštní jemnocit poetický, je věru těžko rozhodnouti.

Bryantovi byla vždy poesie něčím svatým a vznešeným, oddával se jí zřídka, jen v chvílích posvěcení a povzletu, neučinil z ní nikdy zdroj existenční. Ale i na tomto stanovisku přibývalo pomalu skladeb básnických zralých a svérázných, o čemž svědčí stále nová a vždy rozhojňovaná vydání jeho básní z roku 1821.

Jako žurnalista byl William Bryant demokrat a přívrženec strany liberální hlavně v otázkách obchodních a společenských. Stál vždy proti o'rokářství, hájil princip svobody jednotlivých států, po úřadech, důchodech a vyznamenáních nikdy se nepachtil. Volnosť, poctivosť a spravedlnosť byly jeho programem, jemuž vždy věren zůstal. A i při tomto hesle zbohatl.[1]) Roku 1832 vyšly jeho básně v patisku anglickém, brzy potom vydal se na svou první cestu po Evropě, kterou pak v letech 1845, 1849, 1857 a 1858 opakoval. Výsledky těchto cest byly dva svazky prosaických črt, které s názvem »Letters of a Traveller« a »Letters from the East« své doby v Americe sensaci učinily a k populárnosti jeho mírou neobyčejnou přispěly.

Jeho věhlas rostl lety. Nebylo veřejné příležitosti, kde by William Cullen Bryant nebyl slavnostním řečníkem. Vliv jeho osobnosti byl prý hluboký a přesvědčivý. Byl postavy malé, ale v posunech hbitý, čilý a obratný, při tom klidný a důmyslný řečník.

Spůsob života Bryantova byl po amerikánsku co nejprostší. Vstával časně a chodil brzy spát, podnikal velké procházky v jakémkoli počasí a pěstoval denně až do nejvyššího stáří tělocvik. Masa zřídka požíval, jedl nejraději kaše, kukuřici, mléko, chléb a pečená jablka. Kávy a čaje se nedotkl a o kouření jen tenkrát zavadil, když se naskytla příležitosť, že mohl proti němu horovati.

O vlastní literární činnosti soudil vždy s dojemnou skromností. V řeči a hovoru byl upjatý a opatrný, nepřítel každé fráse a každého pokrytství, muž, který nikdy se neprohřešil proti svému přesvědčení.

Řekli jsme, že postupem let jeho činnosť žurnalistická zat... vodní produkci básnickou. Od činnosti literární však jej neodvedl... svém překládal Homera a překlad jeho Iliady a Odyseje jak... básnická anthologie »Library of Poetry and song« dosud těší s...

[1]) S příspěvkem vypůjčeným pouze 2000 dolarů vstoupil roku 1829 do „Evening-Postu", roku 1870 měl z tohoto podniku ročních důchodů 300... larů, před smrtí svou byl jeho polovičním majitelem a po smrti jeho ... list za 900.000 dolarů.

znalců i oblibě hojného čtenářstva.[1]) Řeči a listy jeho vyšly sebrané roku 1873 v New-Yorku v 6 svazcích.

Osmdesáté narozeniny jeho byly svátkem národním. Dne 29. května 1878 řečnil naposled v ústředním parku při odhalení poprsí Mazziniho. Slunce sálalo plným proudem na jeho obnaženou hlavu. Nechtěl připustiti, aby roztáhli nad ním slunečník, přemáhal se, ale chytil přece úpal sluneční, takže když odváděn byl po slavnosti k snídaní u generála Wilsona, klesl mezi dveřmi a musil býti bez sebe odnešen. Nepřišel více k sobě, nepoznal ani více svůj dům. Smrť jej vysvobodila z bídného živoření teprve 12. června. Zemřel, jak si přál, v měsíci největšího rozkvětu, jejž slavil v jedné ze svých prvních básní.

II. Dílo básnické.

Toto vyrostlo u Bryanta z okolí, v kterém žil. Není rozsáhlé ani mnohotvárné, ale jest jednolité a má pečeť zralé, plné hotové individuality básnické.

Především jest pravdivosť a prostota hlavním jeho znakem. Již to jest nápadné, že největší a snad ty nejlepší skladby jeho jsou psány prostým blank versem a že i tam, kde forem rýmovaných užívá, ničeho nevynalezá a jen starých slovných forem se přidržuje. Jeho řeč jest jasná, výrazná, s jistou lapidárností. Při tom jest úsečný a nezabíhá nikdy ani v slabších skladbách let pozdějších do hovornosti starcům obvyklé.

Okruh jeho myšlenek není velký. Dá se vystihnouti slovy: Život, příroda, svoboda a meditace o zmaru všeho. Nevyslovuje tu ovšem také žádných naprosto nových idejí, kteréž by byly snad výslednicí jeho filosofie vlastní, ale co vyslovuje, je vždy promyšlené, logické a jasně a poeticky formulované. Možná dosť, že poesií všech věků a národů vyškolený čtenář se i s údivem zastaví nad sensací, již tenkrát spůsobila jeho tak slavená a velebená báseň mladistvá »Thanatopsis«.[2]) Základní myšlenky její v různých obdobách možná že četl již jinde snad u Byrona, Wordswortha neb jiných meditativních lyriků. Pro Ameriku však tkvěl hlavní půvab v novosti látky a v smělosti dikce básnické. *Takhle* posud nikdo *tam* nepromluvil.

V básních, jejichž látka jest vzata z přírody, pozorujeme jednu zvláštnosť, že totiž Bryant vůči přírodě a zjevům jejím jest spíš passivním divákem a že reprodukuje klidně, ba s jakousi pohodou dojmy vlastních myšlenek a citů že se zřídka dotýká, a když, jen tam, kde toho přímo nutnosť k dovršení celku architektonického vyžaduje. Čtěte jeho »Nápis na vchod do lesa«. Je to překrásná báseň popisná, plna nálady, ale tato nálada je ztajena mezi řádky, sama se vás zmocňuje z celku rostouc, ale básník ze svého nitra k tomu nepřidává ničeho. Odtud není v[illegible] básních zimničného chvatu, ani překotných výbuchů fantasie, n[illegible] převládá v nich tichá meditace, cit mírně zvlněný a klidný, deta[illegible] plný popis. Pravé vzory této tiché a smírné poesie jsou kusy: »[illegible]něné gentianě«, »Prérie«, »Vodnímu ptáku« a zvlášť jemná, původním

[1]) Do května r. 1888 bylo prodáno 17.000 výtisků Iliady a 10.271 výtisků Odys[illegible]je, dědicové jeho dostali za tyto překladatelské práce 17.451 dolarů.

[2]) [illegible] její překlad jakož i jiných osmi kusů Bryantových v oné sbírce „Z cizích [illegible]rnassů“ na str. 13—29.

svým refrainem výtečná »Vánice«. V jiných kusech omezuje se Bryant docela na popis podané krajiny, místy až úzkostlivě stopovaný do podrobnosti bez toho koloritu ovšem a kosmické velkoleposti, jakou se na příklad vyznačují tropické obrazy Leconta de Lisle, nebo žhoucí orientální krajiny Freiligrathovy. Svou osobnost, ať vášeň nebo cit, zřídka jim vléval, nechal je působiti svou samotnou silou, čistě popisnými prostředky podepřenou a vyjádřenou. Mohl se právem jen tímto omeziti, jelikož byl výborný znalec domácí přírody, dobrý a pilný chodec a pozorovatel domácích hvozdů, luhů a vod, který měl v zásobě rázovité podrobnosti scenerie přírodní. Netajíme, že se někdy zvlášť v básních z doby pozdější hojně opakoval.

Za to básně, jichž motivy čerpány jsou z vlastenectví a citů pro svobodu horujících, ukazují Bryanta se stránky vášnivější, ovšem dle vlohy jeho i zde více k rozumu než ku srdci čtenáře se odvolávající. Kromě všeobecných námětů o svobodě a politické neodvislosti milované otčiny vystupuje v nich Bryant jako nepřítel otrokářství a otročení. V těchto tónech jest kongenialní Longfellowi a Whittierovi bez sentimentálnosti prvního a přísného puritanismu druhého. Stojí v středu mezi nimi, bez horování, ale též bez frase, mluví jako muž z celého přesvědčení jdoucí za svým cílem.

Ó svobodo, nejsi jak pěvcův sen,
mladičká dívka útlých, štíhlých údů
a s kšticí deroucí se z pod čapky,
již na hlavu vtisk' Říman otroku,
když pouta sňal mu. Vousatý jsi muž
ve plné zbroji, v jedné ruce štít
povznášíš, na meči co leží druhá.
Ač krásou plá tvé čelo vznešené,
přec mnohých lítých bojů nese jizvy
a zápasem tvé údy zmohutněly.
Tě zachvátila střela násilí
a jeho blesky ty jsi cítila,
však život s nebes jdoucí nevzaly ti.
Tyranství žalář tobě kopalo,
kul pouta katan ti na sterých ohních,
a bídák mnil, že již jsi udolána!
Tu praskly náhle s třeskem okovy,
zdi žalářní se hromem shroutily,
tys jako plamen šlehla z hranice,
tys křikla na národy, ohlasem
ty jásají, a prchá bledý tyran!

Jeho »Africký náčelník« z motivů o otroctví stojí v prostotě své jako do mramoru vtesaný neb do bronzu ulitý a vyzýv[illegible]k k srovnání s otrokem Longfellowa »ležícím u polosežaté r[illegible]

Na trhu v poutech — dav kol vřel —
on jako obr stál,
lid s němou hrůzou k němu zřel,
děs z jmena jeho vál.
Ta síla údů, v tváři klid,
zrak černý k zemi šleh,

a mlčky k němu patřil lid
jak na lva v okovech.

Je v tom něco ze síly a prostoty Byronova umírajícího gladiatora.

Třetí skupinu lyriky Bryantovy tvoří básně meditativní, jichž předmětem jest život a jeho protichodec smrt. Jsou rázu filosofického, ano didaktického. Ani v nich věren sobě neopouští půdu skutečnosti, neplýtvá slovy a hledí jen silnými, markantními rysy zachytiti svůj předmět a vysloviti základní myšlenku. V mnohém stýká se tu s Thomsonem a ještě více s Wordsworthem v Anglii tak slavným. V jeho meditacích převládá a měkce vyznívá pantheismus, který nikdy nerevoltuje, nýbrž se klidně odevzdává osudu a nezbytnosti. Resignace mudrce je základním akkordem této poesie:

Tak v dlouhém věků průvodě, jenž táhne,
mláď v květu jara, v plné síle roků
muž statečný a matrona i dívka
a sladké dítě, stříbrovlasý kmet —
ti vedle sebe budou pohřbeni
i s těmi, brzy za tebou již přijdou!
Žij tak, až zazní povel, připojit se
ku nepočetné karavaně, která
v říš tajů táhne, kde má každý svoji
ve stínech smrti jizbu mlčící,
bys nevstoup' tam jak otrok od práce,
jenž na noc do žaláře vbičován,
však sebrán, mužně s důvěrou jdi k hrobu
jak ten, kdo v ložní pokryvky se stulí
a tiše luzným snům se oddává.

Odevzdanosť, která hovoří z tklivé elegie »Vodnímu ptáku«, stupňuje se v krásných kusech »Věky« a »Hymně na smrt«, která jest mu největším reformátorem světa, jejž se pouze bídník a slaboch děsí -- moudrý a dobrý se jí neleká, béře ji jako poslední článek přírodního zákona a dalšího rozvoje v celém valném životě přírodním

Myslím, že tímto trojím směrem jest přísná formou a přece v jádru líbezná a silná poesie časově prvního skutečného básníka amerického vyčerpána. I o něm lze opakovati výrok, jejž Manzoni učinil o básních Tortiho:

Málo jich — ale jsou dobré.

Henrik Ibsen.

Kritická studie. Podává *Klauda Běhal.*

ři závěrce kulturního účtu tohoto století v řadě silných, typických
ui stojí Henrik Ibsen — hloubavý analytik moderní společnosti,
sy ... světového rozvratu, drsný, tvrdý, pessimistický kárce konvenční
lž ...cí v nové, obrozené pokolení budoucnosti — mezi prvními,

kdož mají vážné nároky na to, aby význam svůj přenesli i do století příštího. S Ibsenem není ještě doúčtováno. Literární jeho zjev zasáhl hluboko do života a do vývoje moderního umění, ba tak silně, že posuzování jeho významu značí zároveň řešení hlavních otázek moderního básnictví a společenského života, kde se ocitáme před problémy a záhadami lidského bytí vůbec.

Snad o žádném z velkých uměleckých duchů nerozbíhalo se mínění k tak protilehlým úsudkům jako o Ibsenovi, v němž jedni odhadují pouhého básníka »módy« (Tolstoj ani té ceny mu nepřipisuje, nevida v »Staviteli Solnessovi« nic více, než člověka stavícího domy, který se řítí s lešení), kdežto druzí Ibsena i nad Goetha o tolik výše staví, oč konec století je vyspělejší svého počátku a o kolik se pravdou a poznáním nad klam a zdání vynesl. Příčina toho tkví buď ve vlivu nových dramatických zjevů a směrů, buď v podléhání magické síle Ibsenova tvořícího ducha.

Že Ibsen moderní společenské záhady a problémy řešil silou a vůli umělce, nemůže upřít, kdo ho nejen pročetl, ale i prostudoval. V Ibsenu musí každé, i konservativní stanovisko, vážně s uměním, moderním uměním počítat — poněvadž je Ibsen prvý v moderním smyslu reformoval. Tvořil ovšem svůj typický svět, vybíhající daleko za realistické postavy lidí naší doby, ale tvořil pevnou, mistrnou rukou. Ibsena nemůžeme odbýt pouhým úsudkem, že vkus a nálada doby ho vyšinuly k té výši, na které stojí — i konečný úsudek generací příštích doznat musí, že mělkosti v Ibsenově dílu není: jeho význačným rysem je hloubka a širokost názorů, ucelenost jejich dramatické stavby v postupu děje, který vždy vede jistá a silná umělecká vůle. Ibsen nerozběhl se na scénu za pouhým úspěchem — on šel za uměním.

Stojíme ovšem příliš blízko vlivu i reakci Ibsenianismu a kromě toho v příboji denně se měnících směrů i názorů, v literárním napjetí doby, která mezi tolika zjevy hlásajícími novou víru svého mesiáše dosud čeká, než abychom z klidného stanoviska objektivní perspektivy mohli však vystihnouti úměru výše a kulturního významu Ibsenova pro nynější vývoj a určiti mu definitivní místo. V horečném ruchu, hledajícím po »novém« a »silnějším«, mění se definice, názory a vkus zrovna tak rychle jako směry se střídají; včerejší »moderní« pokládá se již zítra snad jen za »módní«; všude jen probíhá jako vůdčí nit a hnací páka tušící přesvědčení, že umění, to pravé, živné a silné, odvěké svojí látkou, ale vždy nové a svěží svými objevy a svojí formou, nesmí se zastavit ve svém vývoji, aby neumřelo, že musí vždy k dalším cílům a širším perspektivám. Jen jistá, kultuře a psychologii dějin odpozorovaná pravidla zůstávají určujícími faktory, z jejichž základů se nově tvoří.

Proto můžeme dnes odhadovat Ibsenovo poslání jen tam, kde razil svým ideám nové cesty. Probéřeme tedy jejich vývoj od počátku až k těm ustáleným, čistě Ibsenovským formám, a v tomto postupu [illegible] nám příležitosť sledovat dvojí. Jednak nalezneme vysvětlení toho [illegible] Ibsen z romantismu a filosofických dramat, potkávajících se s neúsp[illegible] a nepochopením, až teprve ve svém čtyřicátém roce se na mod[illegible] básníka přerodil a pod jakými vnějšími i vnitřními vlivy, jednak po[illegible] jeho prostředky, jak jimi působí na diváka i vývoj svého umění, jimi spěje a jak daleko vystupuje za tu čáru, která dříve oh[illegible] pojem a rozměry dramatu. Bystrý posuzovatel postřehne i s[illegible] naznačil Ibsen cesty, kterými se dá dojít i za naše dnešní u[illegible]

novisko — neboť tam Ibsen, jako každý pravý, silný, ryze umělecký duch, chtěl, věda, že umění je volným, neobsáhlým, neohraničeným ani vkusem a názorem své doby, ani mathematickými formulemi profesorských definic . . .

Předesýlám stručnou charakteristiku a několik dat Ibsenova vývoje, aby čtenář byl informován, s jakého stanoviska Ibsena posuzovat míním. Dá se tak mnohému v Ibsenových, zvlášť moderních dramatech, lépe rozumět a čtenář aneb divák jeho kusů pochopí snáze, proč Ibsen právě z té stránky na život hleděl a své dílo osvětloval.

Moderní drama začíná utvářením se moderních ideí, všech těch snah moderního člověka, stvořit si v mravní, náboženské a filosofické krisi nový názor světový, který by rozkol životních otázek uvedl v soulad a sporné živly vyrovnal. Hledání jakési absolutní pravdy, které dnes ani morálka, politické a společenské instituce, ani náboženství a filosofie nestačí. Ibsen je prvý, kdož tento problém uměleckými díly chtěl řešit. Revoluční ruch společenský naší doby, se všemi tůněmi stínů — to je hmota, z níž Ibsen pevnou rukou své významné dílo hnětl, neuprosný a nemilosrdný ke všemu, co se drží jen klamem a zdáním. Tíhne k pessimismu, naplněn odporem proti přetvářce dnešní společnosti, ale přece čeká klidný své nové, lepší lidi budoucnosti i v té hořkosti, která mnohým se zdá pro umění jednostrannou a omezující. V tom však právě vyzněla plně síla jeho svérázného ducha, tím dal novou tvářnost svým myšlenkám, které jako tajemný Mag rozpřádá. A v tom snad dlužno i hledat jeho kulturně historický význam.

Namane se nám tu otázka, proč zrovna Norovi se podařilo, co se snad spíše od Francouze dalo očekávat? Různé pojímání, vliv a úkol moderní myšlenky v různorodém ovzduší vysvětluje nám nadhozenou otázku: proč pokročilejší literatura Francie nevyspěla k zjevu Ibsenovskému.

Vývoj samostatné literatury v Norsku počíná prohlášením jeho neodvislosti na Dánsku r. 1814 a připojením se mladého království v osobní unii k Švédsku. Z té doby datuje počátek jeho kulturního obrození, kde norský duch snažil se jednak odporovat vlivu soukmenných Švédů v úzkém politickém styku, jednak usiloval o vymanění ze starých, hluboce zakořeněných literárních a jazykových vlivů Dánska. Samostatnost norské literatury mohla vyrůst jedině z akcentování národního živlu — nadsazováním na dobu bývalé norské samostatnosti, kde bylo nutno vrátit se až k prvkům lidové báje a písně. Kulturní vývoj posledních století nebyl oceňován připadaje malicherným, důrazně vynikala jen síla domorodé fantasie a domorodého citu, odpozorovaných staronorské minulosti. Z toho principu obrozující se literatury vznikla úsečnost dikce a její procítěná, typicky národní hloubka. Ibsen, jakkoliv se snažil vymanit se z této literární tradice, nedovedl jí odolat. Ráz starých hrdinů ythických postav, které fantastičnost jen jako ze snu vyvolávala, aby stali v činech svých na olbřímy — to utkvělo a přelilo se později víc tajemné než plastické tvorby Ibsenových moderních lidí. Ibsen si doznává v jasném vědomí, že svým dílem, ať sebe víc se snažil outat se od domácího ducha, je s ovzduším své vlasti co nejúžeji a lučně spjat. (Pokračování.)

Alfred Stevens.

Píše *Karel Pelant.*

Marné zapírání: Štěpnice výtvarných umění přesunuly se na sever, v zemi mlh a sportu, veliké moci peněz a rozumné svobody, v Anglii. Ze starých tradic žijí ještě Mnichov a Paříž, bořící se trůny, držené při moci přílivem umělecké síly a vypjatých zjevů Slovanů v čele a Skandinavců v šiku. Jejich formy a barvy, jejich zor a cit jsou nám staré, vyčerpané, všední; jen některý jejich květ, bizzarní tvarem neb vůní myšlenky, pohne nám čivy, ale záhy obracíme se opět od vyjímky k širému poli, kde nové plody zrají, kde dosavadní jevy se jinak utváří, k místům, kde nové umění vzrůstá. A v Anglii to jest, kde nové nástroje dosud neznámých zvuků dávají orchestru Evropy v umění tón.

V té zemi tak ve všem originelní a ve všem silné, ať ve vznešenu nebo v špatnostech, umění musí být taktéž svoje. V genealogii jeho najdeme pravlasť krásných forem, Italii, najdeme ono nedostižné zírání přírody Japanu, drzosť a svižnosť Paříže, i rozvahu, realism, důkladnosť Germanů. Ale jako šťastnou náhodou před staletími křížily se v ní dvě zdravé krve, tvoříce rod nový, tuhý a silný, tak i dnes umělecké proudy smísily se v nové, silou svou kmenu odpovídající umění.

Tři kroky učinil tento zášleh intellektu tam vybuchnuvší; tři kroky obrovské, po nichž lidstvo se svým hlemýždím krokem bude kráčeti nejméně po století, než vyčerpá cíle, jež mu byly dány a než stanoví si nové mety. Neboť Anglie znovu odkryla praprvky forem seznáním, že totéž a jediné tělo, tutéž květinu a tutéž křivku možno jinak pojati, že jest možno je jiným způsobem podati a vésti, že krátce svět jevů kol nás v umění jest nevyčerpatelný. Hokusai nakreslil sto a ještě šestatřicet pohledů na Fudži-Yamu; ale z jediného květu kosatce může žíti sto anglických umělců. Anglie vytvořila v umění nové lidské tělo; ne skupinu lahodných svalů, líbeznou, hladkou a vzornou nahotu, ale cosi, co formy těla má, ale jest schránkou něčeho vyššího, myšlenky, duše, ducha, cosi forem naprosto dokonalých, ale co skrývá v sobě útvar ještě dokonalejší, neznámý a nezdefinovaný, poměru jádra ku skořepině. Anglie chopila se květiny a ukázala Evropě plnou její krásu, její přispůsobení pro naše potřeby, jimž Žapon nemohl svým rázem vyhověti aneb spíše, kam nenašel svými zázraky umění cestu. Její dekorativnosť, její schopnosť přimknutí se k jakémukoliv předmětu a tudíž možnosť proměnit všechny předměty kulturního žití od kliky domu, kam vcházíme po lampu, jíž před spánkem zhasínáme, v jediný veliký skleník, to vše jakoby na posměch zlomkovitosti našich představ o její kráse a bohatství nám podala Anglie. Avšak nejen to; ona otevřela nám zrak ... toho o sobě dosud tak zanedbávaného prvku a na svých vás... tách, mřížích a nábytku, na všem krátce, čeho se dotýkáme v ... potřebě, nám rozsvítila celou tu nádheru a nevyčerpatelnosť ... sama o sobě co hrana, co obrys, co čára neb ve spojení s ... s tělem stala se zdrojem nových uměleckých útvarů, měnící ... předměty ve zjevy úplně jiné.

A těmito třemi prvky nově odkrytými, tělem, květinou a ... dnes Anglie vítězí. Dere se do všech budov umění, od hv...

kého Umění po příbytky uměleckého průmyslu; a k poznání dnešního soudobého umění jest nutno jíti k pramenům onoho Nilu, pomalu ale jistě rýžová pole evropských atelierů zavodňujícího. Nejsou to jmena, představující proud v plné jeho síle a rozloze jako Leighton, Rossetti, Burne-Jones, Morris, která by byla původci jeho; jeho základ nutno hledati ještě hloub, mezi těmi, jež svět zapomíná, mezi průkopníky, jichž cena a význam chápe se teprve po úmrtí, mezi oněmi, kteří pod vlivem vyhraněných a skvělých děl, jimž byli dědy, zdají se být chudičcí, drsní a nedokonalí. Takové základní kameny neotesané, skryté pod povrchem, ale v nesení celé stavby nad nimi se pyšnící tak důležité, takové nezřetelné svorníky katedrál zakryté všední maskou, toť jsou oni. A z řady jejich předveďme si jednoho, ne z největších, ale dosti velkého, jehož taktéž opojila Italie, jenž za neslohovosti rokoka a hrubého empiru pomáhal též vnášeti její rouby na tento britanský kmen, kde ujaly se a vyhnaly ony nové květy a plody, před nimiž u vytržení stojíme dnes.

(Pokračování.)

Nejnovější drama Gerharta Hauptmanna.

Píše Dr. *Spir. Wukadinović.*

Když Wieland dokončil své drama »Johanna Grayová«, napsal o něm Lessing známá slova: »Radujte se se mnou! Pan Wieland opustil ethérické sféry a zašel opět mezi lidi.« Tato slova platí značnou měrou i o nejnovějším dramatě Hauptmannově »Vozka Henschel«, které bylo 5. listopadu t. r. s velikým úspěchem dáváno v »Německém divadle« v Berlíně.

I Hauptmann v tomto posledním svém díle ostře a rozhodně vybočil ze směru, v kterém se v poslední době pohyboval. Ze světa snů v »Haničce«, z říše báchorky v »Potopeném zvonu« sestoupil opět k zemi a sáhl po kuse pravého prostého života lidského; s mlhových výšin fantasie neomezených časem ani prostorem vrátil se k lidskému bytí časově i místně úzce obmezenému, do vlastní říše svého genia, a navazuje opět nit svého uměleckého vývoje k počátkům své básnické tvorby. Co pohnulo básníka k tomuto obratu?

Kdyby snad jeho snivé a pohádkové kusy byly provázeny neúspěchem, bylo by lehko pochopitelno, proč opět zabočil do starého směru. Ale je tomu právě naopak. Zvláště »Potopený zvon«, který se ...ní dožil 44. vydání, těší se u německého obecenstva takové oblibě, ...že, pokud se počtu představení týče, závoditi s reklamními kusy ...hala, Schönthana a společníků. Byla by snad právě tato povážlivá ...pularita plachého Schreiberhauského samotáře zalekla a k pře...ní přiměla? Vedlo se mu snad jako Solonovi, jenž kdysi mluvě ...n na náměstí Athenském a slyše bouřlivý jeho souhlas, zarazil se a rozvažoval, neřekl-li co pošetilého? To nevíme. Ale tolik je ... Gerhart Hauptmann obrátiv se posledním svým kusem k starým ... nastoupil znovu dráhu důsledného naturalismu.

Jest na snadě postaviti proti sobě naturalistu tehdejšího a naturalistu dnešního. A snad by bylo zrovna tak na snadě věřiti, že Gerhart Hauptmann vrátiv se k východisku svého tvoření, nyní právě tam stojí, odkud vyšel. Ale tomu tak není, neboť Hauptmannovy naturalistické tragedie vykazují důsledný umělecký vývoj a poslední z nich »Vozka Henschel« znamená hodný krok ku předu. Chci zde poukázati jen k jedné věci.

V prvních jeho dramatech zřejmě vystupuje jistý tendenční podklad, jenž není vtělen do děje neb do charakteristiky, jistá moudrosť, již neprožije sám, již neprodělal ve svém duchu, ale kterou vyčetl z knih. Co je přirozenější, než že zjednáním podobné tendence silně trpí umění.

Tak hlavní osoba dramatu »Před východem slunce« jest doktrinářským agitátorem, který má v dlouhých přednáškách státi se projevem básníkova názoru o alkoholismu. I v Anně Mahrové v »Osamělých duších« jest tento doktrinářský rys ještě silně vyvinut a nejednou mluví z její úst nebo z Jana Vockerata sám básník, sám Hauptmann a jeho osobní názory.

Ve »Vozkovi Henschlovi« však není po podobné nezpracované tendenci žádná stopa. Děj je tak prostý a jednoduchý, že snad už není další zjednodušení ani možné.

Henschlovi umírá žena. Před smrtí vidí lidé jasněji do budoucnosti, zvlášť je-li stav jejich stupňován horečným podrážděním. Její zmírající mozek v poslední chvíli obírá se myšlenkou na to, co se po její smrti v její domácnosti stane. Henschlová v smrtelném zápase je jata podezřením, že muž už jenom čeká na tu její smrť, aby si mohl vzít služku Hannu.

Henschel na to ani z daleka nemyslí. Aby předrážděnou mysl umírající zkonejšil, dotvrzuje to i slibem, že se to nikdy nestane. Henschlová zemře.

Obchody vzrůstají a vedení domácnosti činí takové nároky na Henschla, že konečně nevidí jiné pomoci a ožení se s Hannou, která beztoho mu od ženiny smrti vedla celou domácnosť a stala se mu nenahraditelnou. Ano přehlíží i to, že Hanna má ve své rodné obci na vychování nemanželské dítě.

Nové manželství není pranic šťastné. Z Hanny vyloupne se zlá žena. Olupuje ho o pokoj a znesváří ho se sousedy. Manžel v dětinné své prostotě doufá, že se ještě všechno k dobrému obrátí, přivede-li jí dítě do domu. A přivede jí je. Henschlová dítě odstrčí a muže odmění jen hrubostmi. Tu teprve praskne to v dobráku Henschlovi poprvé elementární silou. (Dokončení.)

Třídní umění.

Píše G. Žalud.

Společnost je dnes rozčleněna zcela patrně, třeba že u značn... své snad nevědomě, ne dva velké, celou svojí životní konstrukcí c... tábory. Třídní rozdíly pronikají všechen její život. To jest pr... dého, kdo jen úmyslně očí nepřivírá, zřejmým faktem. Sk...

s níž musí všichni, kdož se dětinsky nedomnívají, že popření a neuznání skutečného je již jeho zvrácením, počítati — ať již při tom jakkoli se staví k ethické sankci třídního boje. Rozvrstvení společnosti — ač není linealově ohraničeno a provedeno, neboť jsou ovšem prostředkující, ale pro markantnosť celého rozdělení nezávažné přechody — je značeno nejen různým hmotným stavem a úkolem při produkci, nýbrž i odlišným životem duchovním. Duševní i mravní stav je v nutné souvislosti vždy i s celým prostředím a vnějšími poměry, za kterých se utvařuje. Rozmanitosť jak v kvantu tak v kvale potřeb hmotných nachází svoji v hlavních rysech přesnou obdobu při potřebách ideálních. Rozmanitosť bude obdobna nejen v životních poměrech, ale i v životním, světovém názoru té které vrstvy. Základní pojmy, kterými u všech myslivých lidí určován celý život, musí dle toho býti odlišny. Každá třída — ba v podrobnostech i jednotlivé stavy — mají vlastní své názory o mravnosti, cti, v náboženství (třeba snad formálně společné církvi náležely), v přesvědčení právním a p. A všechny tyto odchylnosti budou a musí se projevovati ve výrazech intelektuálného života lidstva: ve vědě a umění; zde pak předem zejmena v literatuře, neboť při ní ze všech oborů umění forma nejméně v popředí vystupuje.

Nezbytnosť této vniterné souvislosti je patrna z celé podstaty umění. Umění není jen forma, technické provedení a znázornění, pouhá dovednosť. Ovšem jeví se nejvíce a nezbytně předem právě v podání — ale v podání oživeném myšlenkou. Musí býti ideové. Je právě jeho úkolem vyjadřovat, ne popisovat a obkreslovat. K tomu však musí býti v jeho dílech vnitřní souhlas s názory a poměry doby i vrstvy společenské, ze které vychází a k níž chce mluviti. To jest, jak stanoví G. Le Bon, »vlastním úkolem skutečného uměleckého díla.« Dávno domyšlené myšlenky, city vybouřené a zapadlé představy, stanou-li se umělci při tvoření podkladem, znemožňují skutečně umělecký výsledek a dojem. Neboť »umělec liší se od vědce abstraktního tím, že pojímá svět svým způsobem samostatným, že potřebuje a vytvořuje bezprostředně, smyslně« (T. G. Masaryk). Vidí očima a ne pamětí. To však je zhola nemožno, jakmile produkce jeho není v naprostém souhlasu i s jeho duší, se vším jeho nazíráním a cítěním. Jen z této půdy může umělec tvořiti a ne pouze dovésti; jinde odsuzuje se nám jen k holému napodobování a maše. »Jedinými skutečnými uměními, jedinými, která zobrazují dobu, jsou ona umění, v nichž umělci vyjadřují, co cítí nebo vidí, místo aby se spokojili napodobením tvarů, shodujících se s potřebami nebo názory, jakých mi už nemáme« — tak podmiňuje rozmanitý ráz a tvářnosť umění Bon dle intervalů časových. A stejné dá se vyvoditi v téže době dle rozluk působených uvedeným rozčleněním společnosti.

Umění musí býti proto odlišno i dle tříd. Musí býti rozdíl mezi uměním, kterému má rozuměti a pochopiti, s nímž má splynouti duše dělníka, proletáře a uměním, jež stanoveno za úděl měšťáctvu. Tato ··· ·· bude vždy ještě představovati — pokud vůbec u ní nalézáme smysl umění a zájem — umělecké gourmandy, lidi chutnající umění a vě- ıě za účelem požitku se mu oddávající. Tedy bude representovati ·k, t. zv. aristokratický. Široké massy dělnické naproti tomu dle šního seskupení společenského jsou určeny všude k tomu, aby předovaly a hájily element lidový. Ony, pokud k umění se obracejí, jím sytiti hlad svůj po vyšším, ideálném. Úkol obojího tohoto ele- ·tu v působení na umění charakterisuje Schubert-Soldern: »Nyní pů-

sobí na umění určité kruhy vzdělaných a mezi těmito především t. zv. znalci umění a ti, kdož se domnívají, že jimi jsou... Tito však kladou přílišný důraz na techniku proti obsahu, umělecká technika stává se vším, obsah ničím ... Elementem lidovým může býti zjednána rovnováha škodlivým vlivům, t. zv. znalců umění, může býti přirozené, bezprostředné pojímání v umění zjednáno a udrženo současně se smyslem pro vážné, veliké a vznešené ... úkolem lidu může pouze býti smysl pro jednoduché a všeobecné v umění udržeti, pro typické, jak se obyčejně označuje, to jest pro takový obsah, který celé vrstvě a ne jednotlivým individuím z ní jest společný. Veliké, vznešené, mocně působící, jak se předem v umění řeckém projevuje, to jest umění lidové.« S tím bude ovšem souviseti i rozdíl v ideovém podkladu umění. Vzpomenutá různosť v názorech jednotlivých vrstev přirozeně bude se i v umění uplatňovat. Na straně jedné bude tu státi hluboká víra a přesvědčivosť naproti dnes téměř všeobecné skepsi, jež charakterisována je nejlépe výrokem Bonovým »Vládnoucí třídy ztratily víru ve vše. Nevěří už v nic, ani v možnosť, že by se mohly ubrániti hroznému přívalu barbarů, kteří je se všech stran obklopují.« Odtud plynouti bude i silný odpor a snad i nenávisť u jedněch proti znechucenosti, malátnosti a v prázdno vyznívající všelidské lásce u druhých. Tímto momentem nejostřejší a řekl bych základní odlišnosti udány v hlavních rysech směry, jimiž se umění té i oné třídy bude bráti. Neboť uvedeným rozdílem mezi silou a vírou v budoucnosť na straně jedné a nedostatkem životnosti na straně druhé podmíněn vždy celkem v posledních důsledcích jednotný názor životní. A bylo by vůbec možno, aby tak markantní rozdíly neuplatnily se směrodatně i v umění? Ne. Sice by umění nesmělo býti výrazem celého světového názoru. Proto musí však si i třída dělnická vytvořiti svoje umění a nejprve as svoji krásnou literaturu, tak jako vytvořila si již svou literaturu propagační a z části i vědeckou. Dosavadní výsledky v tom směru jsou ovšem ubohy. Ale to není důkazem neschopnosti. Bez formy je umění nemožno. A tu právě těm, kdož organicky náleží proletářstvu a z něho vyšli, dosud naprosto chybí po pravidlu formální vzdělání. Za nynějších poměrů je toto výhradným majetkem intelligence, jež vychází stále ještě — až na nepatrné vyjímky — jen ze řad tříd majetných neb aspoň lépe situovaných. Ovšem nesrůstá s buržoasií a en masse stává se průkopnicí nových směrů, nového pořádku společenského. Třeba bezvědomě. Za nynějších řádů společenských nedovede se a nemůže intelligence plně bez omezování přesvědčení uplatniti. Odtud v ní vzniká odpor a nechuť k stávajícímu pořádku. Tomu přirozeně dává výraz všade celým svým chováním životním. Při tom však ještě nedovede se vybaviti z vlastního prostředí, z vlivů výchovy namnoze i rodové, jež atavistickými pouty váže, ne-li jejich intelekt, aspoň vůli; nedává jim plně se přiklonit k bezkompromisním zastancům a hlasatelům nového. Jejich působení je jen negativné, kritické. V budoucnu teprve podají — ať již nepřímo — stykem a působením osobním, již ' stupujícím či — přímo — ve svém potomstvu, jež uchováno ʰ cielnímu vzdělání, ale duchem svým otřeseno a již transformo\ třídě vyděděných — i dosti formální schopnosti a dovednosti, silné umění mohlo býti vytvořeno. Pak nastane doba, kdy opět umění obdrží nové cíle. A nové cíle podati, značí novou epocl vytvořiti.«

FEUILLETON.

Literární činnosť Fr. Lad. Riegra.

Muž vysoce zasloužilý o rozvoj a pokrok národnosti české, jenž již dovršil osmdesátý rok života svého, jest toho zajisté hoden, aby se v úvahu vzala *všecka* činnosť jeho, i po těch stránkách, jež na pohled mají význam podřízenější. Kdo celý život svůj ztrávil v boji za uplatnění a rozšíření práv a svobod svého lidu, dojista měl nemnoho chvil volných k literární práci a to jen ob čas, ve velikých přestávkách z poměrův osobních i veřejných pochodících. Proto i literární činnosť Riegrova jest pramenem toku střídavého a období zdánlivé nečinnosti v jednom oboru jsou v pravdě obdobími nejintensivnější činnosti v oboru druhém navzájem se doplňujíce.

Literární činnosť Riegrova sahá do oborů belletrie, vědy, publicistiky a politiky jednak pracemi původními, jednak překlady.

Již studentík 17letý, oblíbenec Josefa Jungmanna, pustil se směle do proudu české literatury tehdy arci ještě nehrubě mohutného. Roku 1834 a 1835 vycházel obrázkový spis *Světozor* za redakce P. J. Šafaříka, jemuž mladé spolupracovníky shledával K. Vl. Zap. Do kroužku jich uveden i Rieger svými přáteli V. Štulcem a B. Pichlem, i přeložil do 2. ročníku články Ostrov Isola bella (č. 10.), Španělské hospody (č. 39.), Moře (č. 40. a 41.), Švejcarský statek (č. 43.), Plavci okolo země (č. 40.—44.).

Vstoupiv do filosofie Rieger pokoušel se o básně; byly to Krakováčky a jmenovitě báseň „Na smrť Karla Hynka Máchy“ (č. 48. *Květů* ze dne 1. prosince 1836). Dále psal Kampelíkovi, s nímž se byl na studiích ve Vídni r. 1838—9 spřátelil, některé články do jeho *Čechoslovana* a uveřejnil ve *Vlastimilu* překlady z polštiny a angličiny.

Besedy české, jimiž zjednával se jazyku českému přístup do společenského života, měly v Riegrovi nad jiné horlivého pořadatele a zástupce vůči policii jim nepřející. Do spisu *České besedy* (1842), jímž pořadatelům takových besed poskytovaly se vhodné básně ku přednášení, přispěl delší básní „Pěstoun cizinec“ (str. 126—134). Obliby došla i jiná výpravná báseň jeho „Mansfeldova smrť“, obě pak otiskovány v různých krasořečnících a besednících až po naši dobu. K témuž účelu psal a překládal Rieger ochotně texty k mnohým písním koncertním i zpěvům operním. K slovům jeho skládali Jelen a jiní nápěvy a nejeden z těchto zpěvů těšil se z veliké obliby. Roku 1860 a 1861 zvláště byla vážena a rozšířena jeho píseň „Kovářská“ (Obrazy života, 1861), k níž opatřili nápěvy A. Vogl a L. Procházka. Ještě nedávno uvázal se Rieger v práci toho druhu, když totiž skladatel náš Ant. Dvořák přál si některých změn v librettu zpěvohry „Jakobína“. Tu Rieger netoliko upravil přiměřeně text ondy dcerou jeho Marií napsaný, nýbrž i rozmnožil jej novou písní „Na podzim v ořeší“, jež velice se líbí.

Pro divadlo české, o něž má veliké zásluhy, upravil Rieger Fredrovu veselohru „Pan Čapek, aneb: Což pak mne nikdo nezná?“, Augierovu veselohru „Škaredá sestra“ (Philiberte) a drama svého přítele Karla Edmonda Chojeckého „Vláda a láska“ (La Florentine). Překlady tyto vyšly v Pospíšilově divadelní bibliotéce (č. 3., 27. a 38.). V Musejníku podal r. 1852

překlad Carrerovy básně „Estremadurský kůň“, v almanachu Kytici r. 1859 pak článek „Venuše Miloská a její stanoviště v řeckém umění“. Konečně vydal překlad slavného druhdy spisu Washingtona Irvinga „Život Muhamedův“ (v Praze 1854).

Vědecké práce Riegrovy spadají hlavně do oboru vědy národohospodářské a politické, v němž před ním nikdo z Čechů nebyl pracoval a bylo mu tudíž překonati všech obtíží počátečních. Chtělť psáti tak jasně a srozumitelně, aby to mohli čísti nejen lidé učení, ale každý, kdo by jinak měl otevřenou hlavu. Meškaje r. 1849 a 1850 na cestách ve Francii a Anglii oddával se pilným studiím v té příčině a mínil se habilitovati na universitě pražské co český docent národního hospodářství. Podal k tomu konci svůj spis „O statcích a prácech nehmotných a jich významu i postavení v národním hospodářství“ (v Praze 1850), avšak senát zamítl jeho žádost, že prý českého spisu posouditi neumí, a ministerstvo vyučování učinilo tolikéž, ne pro českou habilitaci, ale z obavy, že by mládež v něm spatřovala spíše politika než učitele vědy.

Větší spis téhož oboru, jejž po větší části již v cizině byl sestavil, ukončil po svém návratě a předložil jej Matici české k vydání. Nekonečností pánův, jimž posouzení rukopisu bylo svěřeno, protáhla se věc ta na dlouhá léta, ano konečně musil se i rukopisu dosti pracně domáhati. Některé kapitoly ze spisu toho podané do Musejníku (O pramenech výroby vůbec a o povaze i výrobě půdy v spojení s prací a jistinou zvláště r. 1850, O průmyslu a výrobnosti lidské vzhledem na blahobyt lidský, O pokročilém stavu nynějšího průmyslu 1858) vzbudily pozornost přátel, kteříž měli za to, že vydání byť i opozděné by bylo užitečno, i přijal Rieger podání Augustovo. vzhledem vydání toho. Takž konečně vyšel spis „Průmysl a postup výroby jeho v působení svém k blahobytu a svobodě lidu zvláště pracujícího (v Litomyšli 1860, 202 str. a Doslov). Do téhož oboru náleží konečně překlad Drozova spisu „Politické hospodářství. čili zásady vědy o statcích“ (v Praze 1853).

V téže době sbíral i materiál k velikému statistickému spisu v Čechách, napsal do Musejníka „Zprávy o rukopisu ‚Carterius de legationibus Concilii Basiliensis‘“ (1849) a do Řezáčova časopisu Škola a život článek „Vzorné zahrady na školách obecných“, jenž vydán i ve zvláštních otiscích.

Naši prvovlastenci již před r. 1820 pomýšleli na vydávání českého slovníku konversačního čili naučného, Palacký vznesl úkol ten na Matici českou, Amerling domáhal se téhož cíle, od počátku r. 1851 konaly se opět přípravy za vedením Palackého, jichž i Rieger se súčastnil, avšak sbor musejní netroufal si za tehdejších zákonů o tisku k vydání přistoupiti Teprv Riegrovi poštěstilo se tyto dávné snahy k šťastnému výsledku přivésti. Obrátil se na podnikavého nakladatele I. L. Kobra, kterýž ihned projevil ochotu vlastními silami se toho podniku odvážiti, s jedinou podmínkou, ujme-li se Rieger sám jeho organisace a redakce. Ač původně toho nezamýšlel, vzal úkol ten odhodlaně na se, přistoupil k němu se vší svou rázností a přese všecky překážky dovedl toho, že 1. května 1858 .. prospekt a vyzvání k spisovatelům, na jaře 1859 pak začal vycháze... *ník naučný.* Heslo, jež tomuto dílu dal „V práci a vědění je n... sení“, ozvalo se mohutným ohlasem po veškerém národě českém. Rie... jménu nejvíce lze přičísti neobyčejné účastenství obecenstva i spisovate... s nímž se dílo toto hned na počátku potkalo. Rieger oddával se mu duší svou až do té doby, kdy mu opět nastala činnost politická, red... a korrigoval neunavně, sám pak napsal drahné množství článků ...

důkladností vynikajících. I když později bezprostřední vedení díla přišlo v jiné ruce, nepřestal Rieger míti rozhodný vliv na redakci díla stále pokračujícího ve směru od něho naznačeném. Netřeba vykládati obšírně, jak velice prospěl nám Slovník naučný, zvlášť i v cizině (na př. Louis Léger vyznává vděčně, jaké neocenitelné služby mu prokázal). Po vykonání této práce fundamentálné, jíž stavěly se v cestu překážky nyní sotva uvěřitelné a pochopitelné, snadněji již lze k podniku podobnému přistoupiti.

Žurnalistické práci věnoval se Rieger od počátků své veřejné činnosti, a byly doby, kdy zaměstnávala jej téměř úplně. Pobývaje r. 1849 a 1850 ve Francii posílal ob čas články do časopisu Union a Havlíčkových Národních novin. Roku 1860 v Nizze k vyzvání přátel Rusův sepsal řadu článků „Les Slaves d' Autriche", jež byly uveřejněny v časopise „Le Nord" a po té i samostatně vydány. Téhož roku uveřejnil v „Reichenberger Zeitung" články „Historické právo a český sněm" (viz též Obrazy života 1861) a v „Prager Morgenpost" „Výkonní zřízenci zemské samosprávy" a „Dvorské kanceláře jakožto zemská ministerstva". Když po mnohém usilování dostalo se povolení vydávati denník „*Národní listy*" od 1. ledna 1861, napsal Rieger programm listu a v prvých měsících mnoho úvodních článků, jež docházely veliké obliby a zjednaly časopisu samému největší přízeň. Když po té, hlavně pro různosť mínění o povstání polském, začal 15. prosincem 1863 vycházeti nový denník „*Národ*", sepsal opět Rieger jak programm, tak i mnohé důležité články do něho. V těchto žurnalistických prácech osvědčil nevšední obratnosť a rychlosť koncepce, rozhled a zkušenosť ve věcech politických, jakož i sloh jeho vyniká správností, jadrností a rázovitostí.

Z činnosti jeho politické máme drahný počet znamenitých věcí, jež, ač nemluvíval dle psaného a naučeného konceptu, také náležejí literatuře. Sbírka jich vyšla v Politické bibliotéce české: „Řeči dra. Frant. Lad. Riegra a jeho jednání v zákonodárných sborech. Díl I. z let 1848 a 1849 (v Praze, nákladem Ottovým 1883), díl II. z let 1861—1862" (tamtéž 1884). Jest litovati, že se ve sbírce této nepokračuje. Z dalších let až do r. 1867 připomíná se jich mnoho v mém životopisném obraze „František Ladislav Rieger". (Díl I., v Praze, nákladem Šimáčkovým 1889.)

Když s jara 1865 vstupovala v činnosť okresní zastupitelstva, Rieger zvolen byv za starostu okresu chotěbořského pořídil si pro vlastní potřebu a po té k naléhavým žádostem mnohých vydal „Rukojeť k poznání příslušnosti a činnosti zastupitelstva okresního, jakož i výborův a starostův okresních" (v Praze, nákladem Kobrovým 1866).

Z četných politických spisův jeho, jež nabyly značné důležitosti v bězích veřejných, jmenuji jen některé: Pamětný spis o spravedlivých stížnostech národa českého, odevzdaný Jeho Veličenstvu 18. června 1860, Programm decentralistů na radě říšské 1861, Otevřený list A. Hilferdingovi 1863, Deklaraci poslancův českých podanou sněmu českému 22. srpna 1868 (jež omylem často se přičítá F. Palackému), Protest poslancův českých proti v... do říšské rady 13. dubna 1867 a mnoho jiné až do nynější doby.

...a konec budiž připomenuto, že při založení důležitého spolku *Svato-b*... a podporu českého spisovatelstva r. 1862 měl Rieger s Palackým ...ní účastenství, sepsav všecky spisy úřadní v té věci a prvý návrh stanov i ... mu známé heslo „osvěcuj, pomáhej, pamatuj"; od smrti Palackého r... 6 jest starostou tohoto spolku. *Jiljí V. Jahn.*

Umění Svatopluka Čecha.

(Několik aforismů u příležitosti souborného vydání jeho spisů.)

Odlika, kterou Čech zanechává v duši českého čtenáře uměním svým, jest nejvěrnější ze všech literárních portrétů, co jich s sebou nosíme, poněvadž Čechova poesie shledává se v nás s nejpřístupnějším a nejpovolnějším nitrným prostředím, vnímavějším než kterýkoli jiný český básník. Při něm nejsnáze chápeme, co to je umění *národní*, definice jeho po četbě spisů Čechových zdá se nám nad míru jednoduchou: umění národní jest ono, kterému v nejširších vrstvách určitého stupně vzdělání, v témž národě co možno snadno bývá porozuměno, takové, kteréž vrstvám těm jest co nejsnáze přístupno. Jinak: nenárodní umění nemůže se státi populárním. U Čecha pak setkáváme se se všemi těmito stránkami v nejvyšším stupni vývoje, jeho umění jest samo o sobě nejdokonalejší slovesnou tvorbou a proniklo do všech vrstev českého lidu nejhlouběji, k čemuž netřeba dojista teprve a ještě bibliografických dokladů.

Aby se pochopila *pokrevnost* příbuzenství duše české s tvořivým duchem Svatopluka Čecha, k tomu není zapotřebí věru žádných transcendentních aneb metafysických pochodů myšlenkových. Co básník vykonává svým dílem, jest jen tolik, že představy, jimiž nitro lidské vládne, a které tudíž vzbuditi básník s to jest, kupí formově v celek umělecký podle zákonů buď již před tím vyslovených anebo básníkem nově nalezených, kteréžto zákony pojítníku slovesného díla uměleckého mohou sice býti zjevny, ale jichž může býti toliko poslušen. Čím úplnější jest vláda básníkova nad duší, a čím ochotněji a nenuceněji duše do vlády té se poddává, čím snažněji po ní touži žadoníc, aby byla co nejdelší a snad až do okamžikově úplného vyčerpání vnímavosti, tím věčší jest příbuznost mezi touto lidskou duší a oním tvůrčím duchem básníkovým. A tento jest poměr mezi duchem, tanoucím v dílech Čechových a mezi duší českého lidu.

Dlouhá řada desetiletí uplynula již od proslulého slova Göthova: „Die epoche der weltliteratur ist an der zeit . . .“ a podnes stojíme — a snad pevněji než kdy jindy — na tom poznatku, že čím znatelnější jest na díle krásné literatury *nacionální* dokument lidský, čím differencovanější jest ve smyslu plemenného temperamentu, tím vzácnějším jest příspěvkem k této světové literatuře. Dokud původnost bude jedním z nejznamenitějších půvabů umění, dotud i literatuře svéráz národní bude nejcennější stránkou. A jedná-li se o národní svéráz naší literatury, především Svatopluk Čech náleží k jeho představitelům. — A proto také náleží k nejčastěji překládaným autorům našim. Ani geografické sousedství nedovedlo setříti v literatuře půvab exotismu, ten do jisté míry vždy zůstává v platnosti a jest silnějším předmětem zájmu než „všelidské motivy“, Indoevropanům společné.

Ovšem na cizích dílech literárních i při nejmožnějších stycích prostorových a kulturních nechápeme vše, vždy zbývá nespalitelný ohněm na
vnímání zbytek, věčší či menší podle šíře a výše rozhledu našeho.
úplnější naše vítězství požitku z jinonárodního díla uměleckého — a to l.
slovesného — jest, poznáme-li příčiny, pro které dílo to jest v pr
národním, porozumíme-li původům nadšení, s jakým přijímáno a porozum
bylo spolunárodovci autorovými. Pro nás má dílo takové především p
pikantního, z hloubky naprostého proniknutí jeho jsme vyloučeni, pon
k ní dostáváme se pouze cestou spekulace, pozvolným patrným sest

Ibsen hýbe celým světem, ale jen Norům náleží celý, mnohá místa Shakespearova jsou v překladu naprosto nesrozumitelná, a hudba Dantových tercin nevlaskému uchu jest tajemstvím neznámým. Pakliže možno vše, co uvedeno bylo, popříti, přece nelze vyvrátiti, že na jinorodce nemůže působiti slovesné umělecké dílo týmž dojmem; svítí-li naň, nehřeje jej. Srovnejme: možno-li, aby Čechovým „Písním otroka“ v Němcích nejznámějším, mohli Němci porozuměti tak jako my Češi, pro kteréž mají přec zcela zvláštní ztajený význam. A volen tu z Čecha jediný příklad, a to díla „nejkosmopolitičtějšího“, za hranicích všeobecně a dokonce „internacionálně“ vykládaného.

Zkrátka: znamenáme-li obzvlášť při díle Svatopluka Čecha všechny tyto stránky, jaké přisuzujeme národnímu umění (nacionálnímu co do svérázu, při čemž netřeba výslovně politickou kvalitu terminu vylučovati), chápeme, proč je Čech výhradně náš a proč tak výborně a dokonale zná hrát na instrument naší duše. Věcným důkazem tu nemůže býti, leč přitakání čtoucích. A zabývá-li se kdo literaturou cizí, přisvědčí, že resonanční půda jeho nitra nezní celá, nezní v plné harmonii, jako zpívá pleno organo při díle slovesném, všemi čivami vnímaném, jakéž může býti jen dílo národní. Vede-li se někomu jinak, může býti jist tím, že je duchem i srdcem svým transponován. A dokud bude u nás nejpřednější knihou dílo tvorby a ducha národního, dotud budeme bezpečně tím, že duše národa jest zdravou a že je-li zdravou, neschází jí živného chleba vlastní rukou vydělaného.

Dokud psychopatická poesie bibliograficky i propagandou v čtenářstvu našem zůstane obmezena na ono procento, kteréž podmíněno jest migrací literárních mod a názorů, dokud směry umělecké u nás nebudou výhradně dovozným zbožím, dotud můžeme mluviti o vlastní národní literatuře. A tu snad v nejednom ohledu nemohlo býti včasnějšího počinu nad vydání Sebraných spisů Svatopluka Čecha! [1]) *Petr Baldov.*

ÚVAHY.

Dyk Viktor: Síla Života. Verše 1897—1898. Nákladem Moderní Revue. Praha 1898.

K nejzajímavějším a — řeknu hned — nejšťastnějším debutantům na poli české poesie nejposlednějších let patří p. Dyk bez odporu. V záplavě všedních a nudně průhledných napodobenin musí působiti nezbytně tóny, jež nenásilně a bez komolení z hrdla plynou, dojmem milým, a to i tehdy, je-li zvuk jejich ztemnělý a neurčitý ještě. Tím vyznačena jedna z prvých př lností p. Dykových. Je svým. Marno by bylo — ovšem při dostatečném pochopení a porozumění — hledati mu mistry, kteří by byli oprávněni dá ati mu list výuční, vzory, jejichž gesta by napodoboval, a v jejichž rysy by stahoval svou tvář. A dále: každým hlasem p. Dykovým slyšíte, jak je upřímným, bez společenské škrabošky, otevřeným a sdílným. Je dnes vzác-

---

[1]) Počaly právě vycházeti nákladem F. Topiče v Praze v sešitech po 16 kr. Dílu I. „Druhý květ“ vyšlo dosud 5 sešitů.

ným zjevem presentovati sama sebe: odsunouti zlehka španělské stěny, za nimiž skrýváme svoji nahou duši zatím, kdy diváci pokládají za nás samy skreslené, ctihodně ošacené a bezvýrazně tupé obrázky, které natřeli jsme patronou na zevní stranu. Zjevem tak vzácným, že vyskytne-li se, ihned naleznou se ti, kteří jednoduchou záměnou klidně budou prohlašovati kopii se španělské stěny za originál. Při vytknutém je zcela přirozeno, že produkce p. Dykova působí dojmem primitivity. Jistě též pro duševní jeho strukturu a pochody nelze ji popírati. Ale to ještě není na úkor umění. To representuje se teprve výrazem, jímž umělec bezprostředné své nazírání zachycuje a tlumočí. Tedy odhadnouti třeba duševní fysiognomii p. Dykova a uvésti v poměr s jeho formou. Ve vnitrném životě jeho mají patrnou převahu motivy citové. Odtud i naprostá jeho náladovost — a (což je horší) i chvilkovost. Ji demonstruje svým seřaděním a nesečleněním celá sbírka. A příčina není v tom, že by skutečně byl cit vyvinut na úkor intelektu a nad něj; neboť pak by musil býti sám silný a silně i mocně se projevovati. Zde naopak došel výše intelekt, ale nedovedl podati uspokojení. Nenašel půdu, v níž by se mohl pevně kořeny zachytit, nemá opory. Proto sklamal. Jen z naprosté nedůvěry k němu dána převaha hnutím citovým. Toť zjev u mladých lidí nejobyčejnější. Výchovou i atavismem vypěstěny v duších jejich sny, které při prvém probuzení skutečným životem musí se rozplynouti a zmizeti. Probuzení je bolestné. To, v čem učili se hledat úkol i smysl života, odvanuto. A v duši zbývá jen tísnivá prázdnota. Odtud nespokojenosť a nechuť k samému životu. Při té se obyčejně zastaví. Dále dojíti nemají odvahy; nemají dostatečného fondu ani v intelektu, jenž by je dovedl k smíření resignací, ani ve vůli, síle mravní, jež by je dovedla přenésti přes prvé překážky, o něž duše jejich schromila svá křídla, a v nové víře novou sílu k životu jim podala. Tu přirozeně klesá důvěra, a člověk s trpkostí si musí přiznati „nikoho nemám, ani sebe ne". Ovšem naskytají se ještě okamžiky silného a zdravého odporu, v nichž hněv a nenávist aspoň prokazují sílu života, jež v život vedou, zápas vyhledávají, ale končí jen ochablostí.

„*Včera* jsme smáli se, *včera* jsme lhali,
včera jsme *bouřili*, *včera* se *bili*.
Obzor dnes zatažen: my bychom spali.
A *není síly*."

Tak ze všeho vždy vybude jim jen „hořkosť nade vším, neurčitá, otravující". Neboť není při nich jednotného a jasného názoru na svět. Z negace vyšli, v ní setrvávají a jí se spokojují. Nikde není pro ně konečného účelu. Vše, co jim se naskytá, jsou jedině bezúčelné prostředky. A je-li nějaké ještě měřítko činů vůbec, je to měřítko esthetické.

„Zašlápnout, to přeci škoda.
V tom by nebyl *vkus*."

To celý myšlenkový podklad a obzor poesie p. Dykovy. Ct sám v sobě, jak právě jen z filosofie diletantismu může vzrůst. . však je mocně působivý. To proto, že odpovídá vždy plně ideov' podkladu. A tímto vzájemným souladem spůsobován čistý, umělé Trhané a nedokončené věty, vlnitý spád verše, jednoduchosť a jen formě zcela odpovídají nejednotnosti, kolísavosti, nepodepřenosti a brané jemnosti, jimiž celé, třeba stále neurčité nazírání básr'''-

značeno. Forma je tedy ve všech rysech svých v pevné, vnitrné souvislosti se samou jeho duší; proto působí i přirozeně a nehledaně a tím právě mocně i pronikavě. —*Žd.*—

Quis Ladislav: Ballady. Druhé vydání. V Praze, F. Topič. 1898. 8⁰.

Quisovo místo v básnické literatuře české určují především jeho ballady. V nich podal nejen dosud své nejlepší, ale jednotlivé kusy náležejí vůbec k nejzdařilejšímu, co v tom oboru máme. Balladu jeho vyznačuje šťastná volba látky a vhodné, vskutku slohové zpracování. Balladická zhuštěnosť a napjetí, výraz úsečný a plastický, pádná charakteristika, vzorně zachycený tón lidový a při tom forma přece značně vytříbená, toť hlavní přednosti jeho ballad, na nichž nelze nepoznati zásadního vlivu Goethova, a jimž jednak písňová plynnosť, jednak satirické pointování dodávají zvláštního půvabu. Quis jest opravdu českým, ne napodobou a nuceně, nýbrž podstatou své poesie a spontánně. Jeví se to i na pozdějších jeho pracích, „*Píčničkách*“ a „*Epigrammech*“, ale hlavně v jeho balladách, a z těch zase nejvíce v této sbírce. Proto bude druhé její vydání zajisté na celé čáře vítáno. Od prvního vydání neliší se podstatně. Přidáno jen o balladu „*Žižkův hrob*“, pěkný kus, který však sbírce ničeho neubíraje, v jádru též ničeho jí nepřidává. Hlavními čísly zůstávají i nadále „*Klášter doubravský*“, „*Švanda dudák*“, „*Švandovy dudy*“, „*Ballada o nebohém ďáblu*“, „*Kostlivec*“, „*Krajánek*“ a „*Žižkovo pole*“. Vliv Goethův nejmakavěji vystupuje v „*Pekelném žaltáři*“. Čistě formálně zajímá bohatství rýmu v „*Balladě o posledním draku*“, ač není bez tvrdostí, a z rozpředeného, Erbena z dáli nedostihujícího „*Vodníka*“ — myslím však, ani konkurovati nechtěvšího, poněvadž svou cestou jde — část první, *U jezera*, kde střední rým vždy jako ozvěna předchozího ženského rýmu se ohlašuje a spád básně, rythmicky krátkým třístopým trochejem dosti značný, jemně zdržuje, vyvolávaje zvláštní náladu, obsahu úměrnou. „Finessa“ dobře národní písni odpozorovaná. V básních samých vyskytují se změny jen tu a tam. Některé skutečně opravují (jako na str. 4., 11., 12., na str. 16. v prvních dvou verších druhé sloky, kdežto ve čtvrtém nelíbí se mi oproti původnímu, případnému znění „břímě“ výraz „sladká tíž“, dále na str. 21. řádek 4. a několik jiných oprav této podobných, spíše jen grammatických); některé však ani nezlepšují, tak čtu-li místo „Ve smutek město zastřeno“, ve druhém vydání: „Jest v smutek město zastřeno“ (proč ne: „Je v smutek . . .“); nepatrné pak jsou vlastně všechny. Z prvního vydání zbylo nelibé „k kostlivci“ (str. 28.), ač hravě by se spravilo. Než, jak již řečeno, to jsou jen maličkosti, o kterých bychom se vůbec nezmiňovali, kdyby sám autor nebyl až do těch maličkostí pečlivým o svou formu. Úprava knihy je vkusná; škoda jen, že v sazbě odletěly někdy háčky a čárky. Tou závadou počínají vůbec české tisky v poslední době nápadně trpěti; snad příčinou, že písma objednávají se většinou [illegible] ecka? Citelné chyby tiskové zůstaly na str. 21. „tuk duše kvílí“ [illegible] „tak duše kvílí“, a na str. 64., kde ve sloce 3. a 4. zaměněno [illegible] č“ a „lež“ v druhém vydání na nepravá místa, neboť pochybuji, že by [illegible] nik úmyslnou záměnou chtěl docíliti komického účinu. Byla by to fa[illegible] mika, jíž nemá potřebí tak výborný humorista, jakým je Quis. Na [illegible] špatně zlomeno. —*c*—

Klicpera dramatik. Jeho profil a místo v české dramaturgii. Sepsal **Fr. Ad. Šubert.** V Praze, F. Topič 1898. 8°.

Chudá, až k zbědování chudá naše literatura dramaturgická rozmnožena je spisem, jehož význam nesmí se podceňovati.

Klicperu znali jsme každý z mladické lektury a pak z dob, kdy hrávali jsme po českém venkově jako ochotníci. Nanejvýš, že tu tam spíš k vyplnění večera v Národním divadle vypravili nějakou aktovku.

Je to zásluhou autora této knihy, že vzbuzen věčší zájem pro starého našeho dramatika. Ale věc má svůj rub i líc. U nás nedovedli rozeznávati p. Šuberta divadelního ředitele a p. Šuberta spisovatele. A p. Šubert divadelní ředitel počal — k vzbuzení zájmu pro našeho dramatického Nestora, tedy *bona fide* — uváděti Klicperovské kusy na jeviště Národního divadla měrou, jaká se snad nelíbila některým nespokojencům (z větší části abonentům, z menší vážným literárním odpůrcům). Národní divadlo — tak asi kalkulovali — je naše dosud jediná vážná scena, a ta musí vyhověti opeře, baletu, feeriím, originálním i cizím novinkám. Co si dáme přecpávati repertoir starými Klicperiádami, když by se bylo jedním slavnostním představením s obvyklým proslovem a živým obrazem vlastenecké povinnosti učinilo až až zadosť?

Pokus tedy zůstal při dobré vůli a v celku se nezdařil. Ale obecenstvo činilo si z něho jisté důsledky, a to důsledky nejmírněji řečeno nemístné a bludné. Pan Šubert divadelní ředitel, jak výše řečeno, byl u věčšiny obecenstva nerozlučně spojen se spisovatelem dramaturgickým a výtka přemrštěné piety ku Klicperovi, která mu činěna uvedením her Klicperových do repertoiru, pomalu činěna i jeho vážné a všude důvody podepřené knize.

A to je křivda, kterou měli jsme za povinnosť přibiti.

Kniha p. Šuberta je psana klidně, vědecky, bez přemrštěného podkuřování Klicperovi, bez nedůvodné emfase. Nesouhlasí-li kdo třeba s jednotlivými pochvalnými slovy, s jednotlivým úsudkem autorovým o té které veselohře, o tom kterém dramatě, s resultáty jistě souhlasiti bude každý, kdo vážně zabéře se do studia knihy, kdo si uvědomí milieu, v jakém se Klicpera nalézal, a kdo provede důsledky činnosti Klicperovy celým dalším vývojem našeho dramatu až po nejnovější zjevy.

P. Šubert — a to je jeho nemalá přednosť — nikdy nespouští s očí relativní měřítko. A dle toho měřítka shrnuje autor výsledek svých studií o Klicperovi v tento soud: *„Klicpera je předně otcem národní veselohry, dále hlavním zakladatelem historického dramatu českého, a tudíž vůbec prvním slovem naší novodobé dramaturgie."* Podepisujeme v plném znění.

Až se jednou přikročí k sepsání dějin našeho dramatu a k historii našeho divadla — a do nedostatku toho touží *právem* i p. autor v předmluvě — pak bude se mluviti o době předklicperovské a poklicperovské, neboť Klicpera je pro naše drama zrovna takovým mezníkem, jakým je Lessing německé literatuře.

Kniha p. Šuberta zaslouží, aby byla čtena nejen od malé… odborníků, ale i od širší čtoucí intelligence. K tomu snad jí dopo… jasné rozvržení celé studie. Šťastně zachytil autor obraz života a… Klicperova, líčí genesis jednotlivých děl jeho a pak přistupuje k r… nejprve veseloher a pak vážných her, aby na konec výtěžek své… shrnul ve výše uvedený úsudek. Kniha čte se jako pravá francouzsk… serie, a není na štěstí obtěžkána zbytečným učeným aparátem. Ke… malé přání, v případě 2. vydání ne nevyplnitelné: nebylo by snad …

aby p. autor buď ve zvláštní kapitole nebo uvnitř kapitoly druhé všiml si trochu blíže překladů dramat a veseloher Klicperových do cizích řečí a pověděl nám něco více jak o překladech tak i o překladatelích? My bohužel nejsme uvyklí, aby se z naší literatury překládalo do jiné — uvykli jsme dřív a spíše opaku — a tu by taková obšírnější zpráva nejen nebyla nemístna, ale snad dokonce by patřila k celku. V prvém vydání p. autor odkazuje náš zájem nelítostně pod čáru do lakonických poznámek. *J. Šč.*

ROZHLEDY.

Dramatické umění.

Z Národního divadla. Začátek zimní saisony není zrovna mnohoslibný. Ani bojný na novinky ani šťastný. Z posledních her vyniká nám Ladeckého „Bez lásky", Dumasova „Francillon" a Vikové-Kunětické „Neznámá pevnina". To je trochu hubená billance. Prvé dva kusy řeší oba stejný problem. Ono aeternum mobile dramat vůbec a francouzských zvláště: nevěru manželskou. V obou náhodou je to žena, která trpí, a muž, který se pohřešuje. V opačném případě mají už páni Francouzové vynalezený recept. Zazvoní se na panskou, ta přinese paní plášť, objedná drožku, a nevěrná žena musí v noci a v mrazu hledat nocleh; někdy též doporoučí se hodně řvavé zabití. Ale co když je to žena, která je podváděna, co pak? A tu se autoři rozcházejí. Dumas hlásá moderní tehdy rovnoprávnost, zub za zub, milence za milenku... Ladecký — poslední dobou i Vandérem v „Calice" — přivádí podváděnou ženu ve smrť. Dráha záletům je uvolněna, nevěrný manžel [illegible] silně potrestán. Tedy v resultátu [illegible]ost, i v provádění celém. Dumasova [illegible]e, jedna z posledních, je nahozena lehce, tak ledabylo, ale při tom všem [illegible]e jen pro gros obecenstva tak pou[illegible]; kus Ladeckého (který zřejmě má [illegible]u psychologicky hloub vniknout než [illegible]aže legerní pieçe jen amusantní Fran[illegible], nedošel úspěchu. Myslíme, bona fide prosím, že by kus Ladeckého měl lepší osud, kdyby to bylo drama jednoaktové. Na tři akty je konflikt příliš roztažen.

Hráno bylo dobře. V dumasovské komedii byli zjevně naši umělci doma, v Ladeckého kuse podávali víc studia. Nemohu nevytknouti v tomto kuse brillantní výkon pí. Kvapilové a p. Vojana. Pí. Hübnerová zjednala episodní úložce plnou platnosť a svému umění uznání. V komedii Dumasově ohnivě hrála „Francillonu" pí. Benoniová, vedle níž čestné zmínky zasluhuje pí. Sklenářová-Malá a pánové Seifert a Vojan; pan Slukov překvapil nás novou šarží starých pánů; vedl si v ní obdivuhodně.

Tvrdý oříšek kritice i širšímu obecenstvu připravila paní Viková-Kunětická svým dramatem „Neznámá pevnina".

—ský.

(Pokračování.)

Patnáctý rok Národního divadla. — Bojovná každoroční brožura p. řed Šubrta poskytla tentokrát jistě dosti látky k debatám. S lecčíms nemůžeme souhlasiti — na př. rozhled po soudobé dramatické literatuře cizí není dosud dosti jasný a mnohdy zdá se, že dramaturgie Národního divadla neobrací se k samému pramenu, nýbrž k německému prostředníku, že nedává se kus na př. polský neb ruský, je-li v domácí žurnalistice zaznamenán jeho úspěch, nýbrž až tehdy,

až dojde uznání v Německu — ale v mnoha věcech vývody p. autora zrovna podpisujeme. Tak hlavně souhlasíme s jeho ostrou polemikou proti mnohohlavému regimu, jaký teď v Národním divadle zavládl; lidé, kteří mají prostředky za určitou summu vstoupiti v družstvo Nár. div., domnívají se, že rozumějí už tím umění a jeho potřebám, třeba že jejich duševní schopnosti daleko spíše jevily se v oceňování reelnějších a všednějších předmětů, než jest Umění. A myšlénky čilého ředitelstva, začasté velmi šťastné (jak nás učí historie posledních patnácti let), mnohohlavé vrchní vedení docela ochromuje Je-li v tom prospěch divadla, nevíme. —ský.

Hudba.

Hned počátek letošního koncertního období přinesl celou řadu produkcí nejvážnějšího rázu a veliké zajímavosti. České kvartetto naše je bez odporu i hledě ku kvalitě jeho repertoiru i umělecké výši jeho provedení nejzávažnějším projevem našeho hudebního života. Spolek pro komorní hudbu za jeho spoluúčinkování otevřel saisonu. Byl to první a zároveň z nejkrásnějších letošních večerů. Hrán tu nový Dvořákův kvartet z *as*-dur, práce ne tak naivní bezprostřednosti, jakou vyznačovala se díla prvnějších dob mistrových, než hluboká citem, bohatá v barvách a s mistrným ovládáním práce thematické psaná. Mimo to pak dvě skladby klassické: Mozartův kvartett, plný jasu a slunečního svitu, rozkošná miniaturní rokoková práce, našimi kvartetisty nejvyšším uměním vyciselované, a po něm Beethoven, vážný, těžký, zastoupen ze svých děl jedním z nejhlubších. Dojem, jakým působila veliká reprodukce *C*-dur kvartetta se závěreční fugou, hudby působící ne krásou formální ani zvukovou, ale temnou, ponurou velikostí a tragikou svojí, bude asi mnohému posluchači jedním z těch, které z duše nevyprchnou. Večera následujícího vyhradili kvartetisté věčší slovo sobě. Zapomínali-li jsme při reprodukci Mozarta a Beethovena pro kvalitu skladby (a právě pro dokonalosť provedení) na kvalitu provedení, dala zapomenouti nám ta veliká zvuková krása, vyrovnanosť a stejnosť v přednosu themat, vůbec všechny známé přednosti českého kvartetta, že v dílech Borodina a Volkmanna mluví k nám talenty, které při veškeré solidnosti práci svých děl pro přílišnou, obsahu nepoměrnou délku nedovedly by tak úplně až do poslední noty poutati, nebýti právě takých hráčů.

Vedle kvartetta pýchou naší ode dávna byl Fr. Ondříček. Svět nám ho na čas odloudil. Letos konečně přivedla ho pouť jeho opět k nám: umělec, jací zůstávaji dějinám. Nevím, co více na něm ceniti: zda ten vřelý hudební cit, s jakým hrál třeba Griegovu smělou, takřka improvisovanou C-moll sonatu, či Raffovu Air, či tu velkosť v přednesu, jíž vyznačovaly se Air a praeludium Bachovo, zda tu nesmírnou lehkosť a pružnosť smyčce v passáži, jako v Raffovu „Perpetuum mobile“, či to pohrávání si s technickými obtížemi, jakými přeplněna jest Paganiniho fantasie „Mojžíš“, či Ernstův koncert, či „Fantasie na motivy Prodané nevěsty“ vlastní skladby. Hudební část pojí se v podání jeho s technickou v jediný celek velikého, unášejícího umění

Stálé, pro náš hudební život velmi významné instituci populárních koncertů připadly dosud dva večery. První zaujala především pro sebe francouzská virtuoska klavírní, sl. Marie Panthès, dáma zajímavého zjevu, plna vervy a temperamentu, zahrála tu Bachovu chromatickou fantasii a fugu, tuto znamenitě od počátku ke konci stupňujíc, pak Mozartovo „Pastorale varié“, obé krásně nuancovaným úhozem, místy trochu francouzsky filig... velmi hudebně a oduševněně. ... nosti vyznačovaly u vyšší ještě ... produkci Schumannova Karnevalu. ... bilo se tu i v následujících skladbác[h] ... sztových a Chopinových obnivé, ... pojetí s oslňující technikou. Z o... čísel programmu poutal mladistvý ... na housle, žák prof. Ševčíka ...

Vládne velmi pěkně svému nástroji: ukázal v Ernstově koncertu, i Ševčíkově suitě, že po technické stránce nebojí se obtíží a že ani duše jeho hře neschází. Prof. Trnečka „Andante cantabile“ pro varhany a hoboj ladně v intressantních harmoniích kombinuje oba nástroje pp. prof. König a Klička, kteří je sehráli, doložili tu jen opětně svoje uznané umění.

Spíše intimního rázu byl druhý letošní populární koncert. Vedle zpěvních čísel pí Ž. Böhrové-Brajninové, která sonorním, zvučným a výborně školeným hlasem svým se stejně značným úspěchem disponuje ve skladbách velikého rázu, jako je píseň Lisztova, i v číslech spíše lehkým půvabem a jakousi filigranní koketterií působících, jako byly Dèlibovy „Les filles de Cadix“ či arie z „Poustevníkova zvonku“, zahráno zdařile, slohově pp. prof. Mařákem, Burianem a Trnečkem Mozartovo trio z B-dur, sl. Urbanovou pak a p. Burianem Chopinova ne právě hluboká, ale v kantiléně půvabná a v klavírním partu brillantní polonaisa. Kromě toho zahrála sl. Urbanova jako solo Raffovu Gigu s variacemi ze suity op. 91. Jest to jedna z nejzdařilejších skladeb tohoto tak nestejného mistra: pěkné, duchaplné zpracování thematu ve skvělém klavírním rouše ji vyznačují. A slečnino podání její bylo oduševněné i co techniky se týče, velmi uhlazené.

Mladá generace hudební též čile vstoupila letos v koncertní ruch. Jedenkrát s plným úspěchem: o večeru, pořádaném na počest mistra Dvořáka a J. Suka, kdy provedeny pouze skladby obou těchto skladatelů a to vesměs velmi zdařile. Hlubokým dojmem na mne působily zvláště ve své prostotě opravdu biblickou velikostí se vyznačující Dvořákovy „Biblické písně“ — zpíval je p. Viktorin. Poesie plny jsou skladby Jos. Suka pro klavír „Legenda, Capriccio a Jarní píseň“. Stejně poetický byl i způsob, jak je prof. Jiránek zahrál. —

S menším úspěchem potkal se následující koncert „Mladých“ v Rudolfině. Nezaviněně. Ochuravěl cellista p. Burian, a tím vypadly všechny instrumentální novinky. A pro ostatní pěvecké účinkující síly nebyl dojem prázdné dvorany as též právě povznášející. Zajímavé byly tu V. Nováka „Slovenské ballady“ pro smíšený sbor, rhapsodisticky sic, ale jinak velmi šťastně a zvukově účinně. Děj národním tónem zachycující. Pro přednes krásných, vášní jen hořících písní Pickových citový fond sl. Wolfovy přec nestačil, třeba je hlasově i hudebně dobře zmohla. V národním tonu držené a celkem bohatým rouchem klavírním oděné, stejně zajímavé písně Nedbalovy vyžadovaly by méně stísněný, nenucený přednes.

Zbývalo by referovati ještě o celé řadě produkcí menšího slohu . . . Jmenuji jen jako zvláště zajímavý „ruský večer“ Umělecké Besedy. Pp. prof. Mařák, Stuchlík, Polívka a Burian předvedli tu zdařile velmi intressantní kvartett Glazunovův (Suita op. 35) a Liadova i Rimského-Korsakova.

Několik řádek, které bylo by třeba věnovati výtečným ruským zpěvačkám, sl. Christmannovým, ponechám si, až promluvím o divadle v celku. —

K. Hoffmeister.

Výtvarné umění.

Za Luďkem Maroldem. Jsou zakrsalé stromky ušetřeny ran hromu, a / topol padá jimi shroucen k zemi. smrti silných, zdravých, zdánlivě neelných, a zakrslíci vlekou se dál svým tem. Jsou smrti, které nám sevrou jako rukou rdousící a které ochromí vědomí, že lze vůbec vzdorovati tajemnému, mrazivému dechu smrti. I mezi námi, zdráv, silen a není! Il fu!

Cítili jsme všichni, co nám v něm odchází, co ztrácí naše české umění právě teď, kdy přijel k nám, aby zůstal mezi námi, aby pracoval pro nás, cítili jsme a nedovedeme se vzpamatovati.

On, tak mladý, zdráv a silný. Proč ne celá řada slabších tělem i duchem, proč právě on? V tom je ta příšerná záhada smrti: právě on!

Jen málo přátel vědělo o jeho chorobě a i ti nechtěli věřiti, že by nemoc

musela končiti smrtí. Nemoc, kterou přečkalo a přečká tolik lidí, vzala nám ho, vyrvala geniu z ruky štětec, který v nás vzbouzel tolik nadějí, tolik radostných nadějí!

Znala ho cizina, vítali ho mezi sebe i ti, kdo uzavírají se dosud přísně českému umění, a často, často zatesknili jsme si, aby se nám zase vrátil, on, náš český Marold, náš Luděk . . .

Těšily nás ty jeho úspěchy v Paříži, hnulo se v nás cos radostného, když brali jsme všemožné cizí revue do rukou a nacházeli tam jeho elegantní kartony, ale co naplat . . . návrat jeho k nám byl vždy naším posledním přáním a u mnohých z nás bylo oním „ceterum autem censeo“, na jehož vyplnění viděli nový vzlet Maroldova umění.

A Marold ohlásil nám svůj návrat — Lipany. Věděli jsme, že illustrační područí nepostačí navždy geniu Maroldovu, že přijde den rozmachu, kdy z Marolda, interpreta cizích myšlenek, stane se Marold produktivní, kdy se Marold sám najde. Ty jeho illustrace byly příliš umělecké, než aby se byly hodily za průvod slovům cizího mistra, byly ohnivější, šťavnatější a sytější tony než slova sama. A do humoristických listů už naprosto se nehodily . . . Vtip pod nimi zůstával nepovšimnut, a umělecká illustrace přitáhla k sobě veškeru pozornost a zabíjela text.

Věděli jsme, že to počátek nové fáse Maroldova uměleckého tvoření a už jsme se mezi sebou těšili. Pak přijel sám, aby se zařídil a zatím . . .

Zbyla nám tu po něm než bolesť a trpká lítosť. Snad vykoná se u nás, co nazývá se aktem piety, snad postaví se mu pomník, snad sebéře čilý podnikatel jeho díla v soubornou výstavu, snad najde se i mecenáš (ať jednotlivec, ať korporace), jenž získá české veřejnosti jeho píseň labutí, Lipany — tím nezacelí se nám rána bolestivá, na tom neztiší se naše bolesť, ta bolesť ostrá, rozdíravá, jako ze smrti mladé ženy, která zmírá, sotva dala život malému plodu lásky své . . . jejíž světu zanechá, aby každý pohled na ně zdvojnásobil palčivosť bolestných vzpomínek . . .

Co smrť vzala, nenavrátí, a Luďka Marolda se nedoželíme.

Il fu! *J. H.*

BIBLIOGRAFIE.

Česká.

Nákladem J. Otty v Praze:

Zlatá Praha. Redaktor Jar. Kvapil. Ročník XVI. Číslo 1—7.

Posel z Budče. Redaktor L. Strahl. Ročník XXIX. Číslo 4—14.

Živa. Redaktoři B. Raýman a Fr. Mareš. Ročník VIII. Sešit 9—10.

Bídníci od V. Huga, přeložil Em. z Čenkova. Sešit 34—37.

Cesty po světě od J. Kořenského. Sešit 5—8.

Česká knihovna zábavy a poučení. Číslo IX. Díl II. Sešit 1—2.

Al. Jiráska sebrané spisy. Sešit 273 až 275.

Ottův Slovník naučný. Sešit 301—306.

Slovník česko-francouzský. Sestavil Jan Herzer. Sešit 20—22. Ukončen

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Sešit 131-

Spisy Adolfa Heyduka. Sešit

Spisy Ivana Sergějeviče Tur- Sešit 66—68.

Z malého světa od G. Pfleger- ského. Sešit 13—16.

Zeměpisný ukazatel ku vše- dějinám. Sestavil Jan Macháček

Nákladem F. Šimáčka v Praze.

Světozor. Redaktor M. Šimáček. Roč. XXXIII. Číslo 1—7.

Česká mládež. Redaktor J. Dolenský. Ročník II. Sešit 2—3.

Český lid. Redaktor Č. Zíbrt. Ročník VIII. Číslo 2.

Slovanský přehled. Redaktor Adolf Černý. Ročník I. Číslo 1—3.

Z říše vědy a práce. Redaktor V. Kurz. Ročník VI. Sešit 102. Roč. VII č. 104—108

Kabinetní knihovna Svazek 98—99.

Politické dějiny národa Českého od r. 1861 až do r. 1895. Napsal Ad. Srb. Sešit 26. 28—29.

Repertoir českých divadel. Svazek 53—55.

Dramatická díla Jos. Štolby. Svaz 8.

Rukopis Králodvorský. 2. vydání. Dle originálu kriticky upravil Frant. Prusík. 30 kr.

Na dlažbě od Kl. Junoše, přeložil K. Anders. 50 kr.

Rosmersholm. Činohra H. Ibsena, přeložil K. Kučera. 70 kr.

Žaloby a exekuce v řízení před soudy okresními pro pohledávky a ceny do 500 zl. Sepsal V. Čečetka, 1·4 zl.

Silhouetty mužů od Bož. Vikové Kunětické 1 zl.

Nákladem F. Topiče v Praze:

Švanda dudák. Red Ig. Herrmann. Ročník XVII. Sešit 8—10.

Do světa. Praha—Paříž 1900. Red. Václ. Hladík. Ročník I. Číslo 1.

Otec Kondelík a ženich Vejvara Napsal Ig. Herrmann. Sešit 10—16.

Sebrané spisy Svatopluka Čecha. Seš. 1—5.

Ballady Lad. Quise. 45 kr.

N...kladem J. R. Vilímka v Praze:

Malý čtenář. Ročník XVIII. Číslo 4 .

Národní Album. Sešit 1.

Illustrované dějiny světové. Vypravuje ... Kosina Sešit 30—32.

...etem českým světem Sešit 41 až ... ukončeno.

...ská poesie. Díl IV. Sešit 33—35.

Na úsvitě nové doby. Napsal Josef Toužimský. Sešit 24.

Po stopě zlého činu od K. Maye. Sešit 1—6.

Doma i v cizině od J. Dolenského. Sešit 2—5.

Strýček Tom od Beecher-Stoweové. Sešit 2—4.

Podpora rodiny. Napsal Alfons Daudet, přel. J. Benešovský-Veselý. 2·10 zl.

Templáři v Čechách od Prok. Chocholouška. 90 kr.

České omalovánky. 1 zl.

Babička Boženy Němcové. 95 kr.

Dítě rozkoše. Sepsal G. Annunzio 2·2 zl

Písničky Fr. S. Procházky. 50 kr.

Nákladem Frant. Bačkovského v Praze:

Snadno a rychle. Sepsal Fr. Vymazal: Holandsky (30 kr.), latinsky (50 kr.), portugalsky (80 kr.), slovensky (20 kr.), starořecky (45 kr.), turecky (25 kr.), trigonometrii (15 kr.).

Přehled dějin písemnictví českého z let 1818—98. Napsal Fr Bačkovský. 1·2 zl.

Nákladem Ed. Beauforta v Praze:

Zdraví. Redaktoři A Čadová, K. Chudoba, Vl. Preininger. Roč. IV. Sešit 8, 10.

Přítel domoviny. Ročník XV. Svazek 2—3.

Nákladem Bursíka & Kohouta v Praze:

Český časopis historický. Redaktoři Jar. Goll a Jos. Pekař. Roč. IV. Sešit 6.

E. Vráze Cesty světem. Sešit 1.

Nákladem Grosmana a Svobody v Praze:

Písemnictví české. Píše Vác. Flajšhans. Sešit 11.

Nákladem L. Klabusaye v Holešově:

Útržkový kalendář týdenní na r. 1899.

Nákladem I. L. Kobra v Praze:

Jos. Kaj. Tyla Sebrané spisy. Sešit 1—5.

Vybrané spisy Vác. Kl. Klicpery. Sešit 1—2.

Brouci. Sestavil Fr. Dlouhý Seš. 1—6.

Atlas motýlů střední Evropy. Výklad napsal Jan John Sešit 1—6.

Chronologický přehled všeobecných dějin. Sestavil J. Náměšťský. 40 kr.

Sklenice vody Veselohra od Scriba, přel. J. Novák. 40 kr.

Motýlové Napsal K Exler ml.

Užitečné ptactvo našeho domova. Líčí J. Janda.

Krátký výklad a obrazy k dějinám starověké vzdělanosti. Napsal A Kvapil. 15 kr.

Klíč k určování nejobyčejnějších rostlin v Čechách i na Moravě rostoucích a hojněji pěstovaných. Sestavil Alex. Bernard. 20 kr.

Učebnice dějepisu pro měšťanské školy. Díl II. Sepsali Fr. Šujan a Fr Kunstovný. 45 kr., váz. 60 kr.

Přírodopis pro I. třídu škol měšťanských. Sepsal Fr. Dlouhý. 75 kr., váz 90 kr.

Nákladem V. Kotrby v Praze:

Český Kneipp. Redaktoři Jos Wieser a J. Ježek. Ročník V. Sešit 6.

Český jinoch. Redaktor Vác. Müller. Ročník IV. Číslo 2—3.

Rádce duchovní. Redaktor Jos. Burian. Ročník V. Sešit 12.

Rajská zahrádka. Ročník VIII. Sešit 2—4.

Bible a nejnovější objevy v Palaestině, Egyptě a Assyrii. Sepsal F. Vigouroux, přel. Ant. Podlaha Sešit 30.

Ludmila. Redaktor Jan Pauly. Roč. I. Svazek 2.

Vzdělávací knihovna katolická. Pořádají J Tumpach a A. Podlaha. Svazek VI. Sešit 11—12. Svazek IX. Sešit 4—5

Zábavy večerní Ročník XIX. Čís. 4 Včely od Al Klášterského. 40 kr.

Nákladem A. Storcha syna v Praze:

Sbírka klassiků řeckých a římských v překladech českých Sešit 34- 35: Aristofanovy Žáby, přel Aug. Krejčí. 1·6 k.

Nákladem M. Knappa v Karlině:

Ochotnické divadlo. Svazek 138—140.

Žertovné divadelní hry. Svazek 138 až 140.

Ptactvo české. Sepsal Vl. Šír. Sešit 16—17.

Nákladem Fr. Popelky v Poličce:

Jitřenka. Ročník XVII. Čís 20—24.

Nákladem Šaška a Frgala ve Velkém Meziříčí:

Literární listy. Roč. XX. Čís. 1—4.

Národ a škola. Roč. XX. Čís 1—4.

Česká škola měšťanská. Redaktor Kl. David. Ročník II. Sešit 1—2.

Moravská biblioteka. Ročník XII. Číslo 17—24.

Nákladem Prok. Zapletala v Hranicích:

Výklad Božské komedie Danta Alighieriho dle překladu Jarosl. Vrchlického. Napsal Jan Blokša I. Peklo.

Nákladem České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze:

Historický archiv. Číslo 11: Korrespondence V. J. Holického ze Šternberka. Vydal Vác. Schulz.

Sbírka pramenů ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Skupina II. Číslo 4.: Frant. Palackého korrespondence a zápisky. Vydal V. Nováček.

Spisy Jana Amosa Komenského. Číslo 3.

Repertorium literatury geologické a mineralogické zemí koruny české od roku 1528—1896 Díl I. Sestavil V. Procházka.

Nákladem Matic, společnosti a spolků.

Časopis Museálnej sloven... nosti v Turč. sv. Martine. Re... Sokolík. Ročník I. Číslo 5. (... Piesne ľudu slovenského). Sbo... Ročník III, sv. 2.

Časopis Společnosti přát... ností českých v Praze. Redakt... Ročník VI. Číslo 3.

České Museum filologické. Redaktor Jan Kvíčala. Nákladem Spolku filologického v Praze. Ročník IV. Sešit 4–5.

Listy filologické. Redaktoři Jan Gebauer a Jos. Král. Nákladem Jednoty českých filologů v Praze. Ročník XXV. Sešit 5.

Sborník České společnosti zeměvědné v Praze. Redaktor J. Metelka, Ročník IV. Číslo 9—10. Ročník V Číslo 1.

Matice lidu. Redaktor Jar. Hrubý. Ročník XXXII. Číslo 6.: Věště od J. Sumína.

Nákladem Vácslava Vlčka v Praze:

Osvěta. Redaktor V. Vlček. Ročník XXVIII. Sešit 11–12. Ročník XXIX. Sešit 1.

Nákladem Vladimíra Čecha v Praze:

Květy. Redaktoři Svat. Čech a Servác Heller. Ročník XX. Sešit 11–12.

Nákladem Pavla Mudroně v Turčanském sv. Martině:

Slovenské Pohľady. Redaktor Joz. Škultéty. Ročník XVIII. Sešit 11—12.

Nákladem F. Kytky v Praze:

České báchorky Štěpána Bačkory. 1·2 zl.

Nákladem Fr. Dlouhého v Brně:

Učitel. Ročník IX. Číslo 23—30.

Nákladem Ant. Friče v Praze:

Vesmír. Redaktor Fr. Nekut. Ročník XXVIII. Číslo 1—5.

Nákladem Vzdělávacího kroužku křesťansko-socialního v Praze:

Otázka dělnická od Mat. Procházky.

Ruská.

…рникъ отдѣленія русскаго языка …сности Императорской Академіи …ъ въ Санкт-Петербургѣ. Svazek 62 …

…вѣстія отдѣленія русскаго языка …весности Императорской Академіи …къ въ С.-Петербургѣ. Rok 1898. … Svazek 3.

Живая старина. Изданіе Отдѣленія этнографіи Импер. русскаго географическаго общества. Redaktor V. J. Lamanskij. Ročník VIII. Sešit 2.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія въ С.-Петербургѣ. Redaktor V. Vasiljevskij. Rok 1898. Svazek 10—11.

Варшавскія университетскія извѣстія. Rok 1898. Svazek 1—5.

Извѣстія университета св. Владиміра въ Кіевѣ. Redaktor V. Ikonnikov. Ročník XXXVIII. Svazek 9—10.

Ученыя записки Казанскаго университета. Redaktor Th. Miščenko. Ročník LXV. Svazek 10—11.

Ученыя записки Юрьевскаго университета. Redaktor E. Šmurlo. Ročník VI. Svazek 4.

Филологическое обозрѣніе. Redaktor a nakladatel A. V. Adolf v Moskvě. Svazek XV. Sešit 1.

П. I. Шафарикъ какъ изслѣдователь славянскихъ языковъ и письменъ. Р. Ѳ. Брандта. Въ Москвѣ 1898.

Отзывъ о I-ой части труда Т. Д. Флоринскаго: Лекціи по сласянскому языкознанію. Р. Ѳ. Брандта. С.-Петербургъ 1898.

Polská.

Bulletin international de l'Académie des sciences de Cracovie. Rok 1898. Číslo 8—9.

Lud. Redaktor Ant. Kalina. Nákladem Tovařystva ludoznavčego ve Lvově. Roč. IV. Sešit 4.

Muzeum. Redaktor Bol. Maňkovski. Nákladem Tovařystva naučyćeli škół vyžšych ve Lvově. Ročník XIV. Sešit 10—12.

Srbsko-charvátská.

Nada. Redaktor Kosta Hörmann. Nákladem zemské vlády bosensko-hercegovské v Sarajevě. Ročník IV. Číslo 20—24.

Francouzská.

Bulletin de l'Academie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique à Bruxelles. Année 1898. Svazek 9—10.

Německá.

Das literarische Echo. Redaktor Jos. Ettlinger. Nakladatel F. Fontane a spol. v Berlíně. Ročník I Sešit 5 - 6.

Sitzungsberichte der philosophisch-philologischen und der historischen Classe der k. b. Akademie der Wissenschaften zu München. Rok 1898. Sešit 3.

Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. Rok 1898. Číslo 18—23.

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Redaktoři: K. Schenkl, J. Huemer, F. Marx. Nakladatel K. Geroldův syn ve Vídni. Ročník XLIX. Sešit 10—12.

Dánská.

Nyare bidrag till kännedom om de Svenska landsmålen ock Svenskt folklif. Redaktor J. A. Lundell. V Stockholmě. Rok 1898. Sešit 1—4.

PALL-MALL.

— Vzácnou pietou nazývá „Journal“ faktum, že známý houslista Josef Joachim zděděv několik nevydaných dosud rukopisů Schumannových zdráhá se je uveřejniti, poněvadž by tím špatně posloužil památce zvěčnělého skladatele. Jsou to skladby úpadku duševního, z posledních dob mistrových. Podobný příklad piety podala právě tyto dny vdova ruského spisovatele Ostrovského; podala totiž své veto proti provozování v Suvorinově divadle neuveřejněného dosud kusu „Něožidannyj slučaj“ z téhož důvodu, že by se velmi špatně posloužilo paměti Ostrovského provozováním jeho nezdařeného díla.

— Novými členy Akademie zvoleni letos: řádnými: odborný přednosta v ministerstvu vyučování prof. Dr. A. Rezek, prof. Dr. M. Talíř a prof. Dr. Z. Winter; mimořádnými: Dr. Č. Zíbrt; dopisujícími: Dr. F. Fiedler, Dr. V. Nováček a Dr. V. Vondrák.

— Carská Akademie věd v Petrohradě přiřkla prof. F. X. Prusíkovi zvláštní peněžitou odměnu v uznání jeho vědecké činnosti, hlavně v oboru staročeských Alexandreid rýmovaných.

— Současně s vyjitím Bismarkových memoirů „Gedanken und Erinnerungen“ vyšel i anglický jich překlad v Londýně a New-Yorku.

— Ohlašuje se anglický překlad Björnstjerne Björnsonova nového dramatu „Pavel Lange“.

— Apoštol Baconismu Erwin Bormann vydal novou knihu „Shakespearův debut v roce 1598“.

— Dcera presidenta francouzské republiky slečna Lucy Feaurová pořádá memoiry svého otce, které hlavně dotýkají se jeho cesty na Rus. Vzpomínky vyjdou brzy v tisku.

— Bývalý sekretář Gladstonův z let 1880—1885 sir E. W. Hamilton napsal monografii o zesnulém státníkovi.

— Ve Varšavě vycházejí sebrané spisy Klemense Junoszy v laciném vydání.

— Jubileum stoleté památky narození Mickiewiczova stalo se polským národním svátkem. Slavné odhalení pomníku básníkova ve Varšavě připadlo právě na den jeho narození 24 prosince r. 1898.

— Rudyard Kipling vydal novou sbírku novel „The Days Work“. Důkladnou studii o témže autoru u[...] ňuje Blackwoods Magazine.

— Ohlašuje se nová kniha [...] Nansena „Juditin sňatek“. [...] listová románů Nansenových zamě[...] nyní formou dialogickou — to je vš[...] prozatím o románu referují německé [...]

— Zajímavou knihu vydal v B[...]

J. H. Pennimann „The War of the Theatres“. Sujetem je známá historie divadla za královny Alžběty, do níž byl i Shakespeare zapleten. Spis vyniká střízlivostí úsudku.

— Autor „Cyrana de Bergerac“ Edmonde Rostand přeložil Goethova „Fausta“ a napsal nový kus „l' Aiglon“.

— Doktorka Kaethe Schirmacherová vydala právě důkladnou biografii Voltairovu, jakési resumé všech předchozích prací. Pavel Gautier v Revue critique dílo velice chválí.

— Německé listy pochvalují si novou knihu Leóna de Tinseau „Hnízdo v zříceninách“, že je to od r. 1870 snad prvá kniha, ve které jsou Němci líčeni co dobří a šlechetní.

— Děje království českého od V. V. Tomka přeloženy jsou J. Jemeršičem do jazyka chorvatského. (Hlídka.)

Zolova „Paříž“ dostala se na index. — Pokračování poslední trilogie, román „Fécondité“, napsal Zola ve svém „vyhnanství“.

— Anton Pavlovič Čechov, jenž v loni v zimě hledal úlevu proti plicní chorobě na jihu Francie, v Nizze, byl nucen odebrati se rovněž ze zdravotních ohledů na Krym do Jalty. Zdraví jeho dle posledních telegramů je silně ohroženo chrlením krve a zármutkem nad smrtí otcovou. Bylo by věru přáti genialnímu autorovi, aby jižní podnebí zlomilo konečně osten vleklé jeho choroby; pak bude snad moci Čechov přistoupiti k věčším dílům, jež má na mysli již dávno. Jeho „Mužíci“ přeloženi právě do frančtiny a vydáni v „Revue des revues“. Pochvalný úsudek o nich vyšel právě v revui „Litterarisches Centralblatt“. Jeho poslední drama „Čejka“ provozováno právě s úspěchem ve Švandově divadle.

— Novým knížetem básníků zvolen v Paříži 60letý skromný poeta a v sou- [illegible] ném životě úředník, Léon Dierx. [illegible] ník ten je všeobecně sympatický Jeho [illegible] ésies complètes“ vyšly v r. 1890. Studii [illegible] ém přinese „Krok“ v příštích číslech.

— Anatole France vrátil se do [illegible] íže z potulek po Řecku. Bohaté dojmy [illegible] čí v jedné z větších revuí. Poplach, jaký způsobil v pařížském divadelním světě tím, že nedodal řediteli jednoho z pařížských divadel konec svého dramatu „Lys rouge“ a nad to po nějaký čas byl nezvěstným, poplach tento je tedy šťastně utišen.

— Huysmans uchýlil se do klášterní samoty v Poitou.

— Pierre Loti meškal v listopadu v Paříži, kde byl přítomen zkouškám svého kusu „Juditha Renaudinová“. Nejbližší cesta Lotiho povede do Indie. Zajímavý je jeho odpor proti tak zvaným společníkům na cestách. Dříve však byl ubohý autor určen míti řeč v Akademii v den určený oslavě „ctnosti“. Všeobecné vtipy dělají se na tohoto kuriosního apoštola ctnosti.

— Mark Twain očekává se do Petrohradu. Jeho ruští kollegové humoristi chystají mu ovační uvítání.

— Do Akadémie francouzské po Henri Meilhacovi zvolen 8. prosince Henri de Lavedan. Před volbou byli nejsilnějšími protivníky nového z nesmrtelných Emile Faguet a Paul Hervieu. Paul Meurice, ač s mnoha stran vyzýván, neucházel se, a objasnil své stanovisko v zvláštním listě, kde mimo jiné praví, že by mu milejší bylo, kdyby Jules Claretie dal v Comédii obnoviti jeho „Benvenutta Celliniho“.

— **(Zemřeli:)** Spolupracovník Labichův Gustave Albitte zemřel v stáří 87 let.

— Hlavní redaktor dánského listu „Dagbladet“ C. Bille zemřel v stáří 76 let.

— Nadějný spisovatel francouzský Jean le Barbier, autor románu „Impuissance d' aimer“, zemřel v Paříži. V jeho pozůstalosti zůstal román „Aimienne“.

— Pokračovatel genialního Thorwaldsena, jenž mnohé počaté dílo mistrovo dokončil, Brynjulf Bergslien, zemřel v Christianii.

— Ruská spisovatelka a žurnalistka Eugenie Ivanovna Conradiová zemřela v Paříži.

— Max Heinzel, slezský dialektický básník, zemřel ve Svídnici.

— Professor rak. dějepisu na universitě vídeňské **Huber** v listopadu zemřel.

— Švýcarský básník Konrád Ferd. **Meyer** zemřel v Kilchbergu u Curychu v stáří 73 let.

— Anglická básnířka Mrs. Mary **Macphersonová** zemřela ve Skye.

— Libretista Verdiův a Rossiniho **Pacini** zemřel v Neuilly v 87 letech.

— Harcký básník Ulrich **Pitt** zezemřel ve Wemigewde

— Ruská literatura utrpěla zvlášť bolestnou ztrátu úmrtím básníka Jakuba Petroviče **Polonského**. Básník umřel po krátké plicní chorobě v stáří 78 let. Ocenění jeho činnosti ponecháváme si pro jiné místo.

— Ve Varšavě zemřela při představení „Taborytův“ raněna mrtvicí zasloužilá herečka **Alexandrina Rakiewiczowa**. Umělkyně působila na divadle od r. 1853 a nad její tragickou smrtí projevuje polská veřejnost nelíčenou soustrasť.

— Německá spisovatelka Mathilda **Reinhardt-Strombergová** zemřela v Rheinbreitbachu.

(Divadlo.) — V pařížském Odéonu provedeno s pěkným úspěchem drama **Louise Galleta Dejanira**, s Saint-Säensovou hudbou.

— **Potopený zvon Hauptmannův**, jenž nedávno s úspěchem hrán v Petrohradě, vyšel teď v polském překladě J. Kasprowicze.

— **Schnitzlerův** nový kus „Das Vermächtniss“ provozován poprvé v Berlíně.

— Jan Suesser přeložil do polštiny dramata A. **Strindberga**, z nichž dosud vyšly v bibliotéce Mrówki „Otec“ a „Slečna Julie“.

— Paní **Sarah Bernhardová** zadala dvorní dodavatelství kusů poslední dobou i některým jiným literárním krejčím, a dobře prý pochodila. Aspoň Mendèsova „Medea“ a Rostandův kus „l'Aiglon“ divě se prý hodí zrovna tak dobře jako úlohy, které šil na její kočkovité tělo až dosud privilegovaný pan Sardau.

— **Eleonora Duse** hodlá na počátku příštího roku vystupovati v novém dvorním divadle v Athenách. Jak londýnské Athenaeum sděluje, míní po té na jaře podniknouti se známým i u nás představitelem ibsenovských postav Zacconim uměleckou cestu po Italii.

— **Jane Hadingová** koná uměleckou tournée po Rusku.

— **Slavný anglický herec Irving**, jenž na čas přenechal roli Rostandova „Cyrana de Bergerac“ jinému herci, Wyndhamovi, ujme se zase jejího „vlastnictví“ — jak oznamuje londýnské Athenaeum — ač-li mu v tom nezabrání dlouho už trvající choroba.

— **Anglická high-life** je pobouřena mužným rozhodnutím vévody z Manchestru věnovati se herectví.

— Polská umělkyně Helena **Modrzejewská** slaví právě triumfy v Chicagu.

— V Turině zemřel znamenitý herec a režisser **Cesare Rossi**, jehož společnosti náleželi kdysi nejslavnější herci, mezi jinými i Duseová.

Listárna redakce.

Neuveřejníme příspěvků, zaslaných nám pod šiframi: „$\alpha + \beta$“, „Bormann“, „For ever“ (hodí se spíše pro časopis illustrovaný, kde mohou býti ukázky otištěny), „J. K.—ř.“ **Rukopisy leží v redakci k disposici.** — P. Jar. F...: Račte nás laskavě navštíviti. O slíbené prosíme.

Listárna administrace.

P. *J. Kr*..... v H. K.: Díky za laskavé upozornění. Ale p. J. už sám z Petrohr. objednává. — P. *A. Č.* v N.: Bude dle Vašeho přání ... *F. F.* z P.: Už se stalo. D...

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtisk...

KROK,

OBZOR LITERÁRNĚ-UMĚLECKÝ,

vychází desetkrát do roka, a to 1. dne každého měsíce mimo srpen a září v sešitech dvouarchových.

Předplácí se (i se zásylkou) v Rakousku na rok 7 k či 3 zl. 50 kr., na půl roku 3 k 60 h či 1 zl. 80 kr., v cizině na rok 8 k či 4 zl. (= 3 rub. 25 kop. — 9 fr. — 7 shill. — 7 marek — 1 doll. 80 centů), na půl roku 4 k či 2 zl. (= 1 rub. 70 kop. — 4 fr. 50 cent. — 3 shill. 6 pence — 3 marky 50 pf. — 90 centů).

V Kroku lze výhodně inserovati. **Inserty** se počítají: celá strana 16 zl. (částky stránky poměrnou částku toho); inserty 3krát po sobě otištěné o 20% levněji, 5krát po sobě o 30% levněji, 8krát po sobě o 40% levněji, 10krát po sobě o 50% levněji. Insertní poplatek platí se napřed. — **Přílohy** do 25 gr. za 10 zl., každých dalších 25 gr. o 5 zl. více.

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až XII. lze dostati po 4 k (2 zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h (40 kr.), ostatních po 60 h (30 kr.)

Redakce i administrace Kroka jest v Praze, II. Palackého náměstí čís. 359.

Tiskem F. Šimáčka v Praze. — Vydáním prof. **Fr. X. Prusíka.**

ROČNÍK XIII. SEŠIT 2.
NOVÉ ŘADY ROČNÍK I. INDEX DECIM. 805–705.74.

KROK

OBZOR LITERÁRNĚ-UMĚLECKÝ.

Odpovědný redaktor:

Frant. Xav. Prusík,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimoř. člen král. České společnosti nauk.

Spoluredaktor:

Dr. Bořivoj Prusík.

OBSAH:

(Pokračování obsahu na 2. straně.)

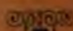
V PRAZE 1899.
Vydáno dne 1. února 1899.

Kdo nevrátí 1. a 2. sešitu, pokládá se za odběratele.

Pro nával látky odloženo do příštího čísla: **Studie o Stendhalovi. Z Rozhledů:** Obzor německých revuí. Ruské premiery. Novinky francouzské literatury. Profily ruských soudobých belletristů.

V tomto čísle nalezne náš čtenář další některé rubriky, jež hodláme pravidelně pěstovati. Jest to především rubrika **„Profily“** literátů a umělců, hlavně těch, o nichž z různých příčin se v té které době nejvíce mluví a píše. Pak doufáme se zavděčiti pestrými rubrikami **„Z cizích revuí“, „Z cizích literatur“** a **„Z cizích divadel“**, v nichž záhy časem v obzoru vystřídáme všechny nejdůležitější literatury.

Henrik Ibsen.

Kritická studie. Podává *Klaudа Běhal.*

(Pokračování.)

Ibsen vyvíjel se tedy v době, kdy svou práci musel vážně pokládat za hřivnu přispívající aktu probuzeného obrození literárního. Jeho pokusy ze staronorských motivů vytvářet nové, domácí umění, oživovat je svými životními názory a převádět historické postavy k základním formám lidské přirozenosti, aby jim mohli lidé dnešní doby rozumět, narazily tu na nepochopení obecenstva, které nedovedlo se vžít do jakéhosi druhu modernisování historicky již zapadlých zjevů. Jeho silný realistický rys nezamlouval se novým směrům domácí literatury — Ibsen zůstal osamocen, nepochopen, neuznán a bez úspěchu. Útoky a obžaloby na Ibsenův talent podrývaly všecku důvěru, že by Ibsen, modernisující národní báji a starou romantiku, mohl kdy vyspět v umělce, alespoň v takového, jakým již úspěchem svých »selských novel« se Björnson stal.

Neúspěch a nedocenění svých snah zavedly Ibsena v létech 1866 až 1873 na pole dramatu filosofického. Význam jednotlivce a jeho vůle v mohutném rozmachu po setřesení starých pout předsudkových, tradičních a citových, kreslení boje dvou duševních světů, temného a světlého, zápas nové ideje proti širokému mínění massy, hledání nových lidí »šlechticů« a »říše Julianovy« tušením v budoucnosti — to vyvřelo silným individualismem v Brandu, Peer Gyntovi a Císaři a Galilejském. Je to druhá přerodující fáse v Ibsenově umění hledajícím nové cíle. A Brand stal se pak od r. 1870 počínaje symbolem celého dalšího Ibsenova tvoření. Na svém revolučním, pessimistickém stanovisku setrval pak Ibsen — v pravém opaku k svému dávno již uznávanému soupeři Björnsonovi, který optimismem snažil se upevňovat národní vědomí.

V Norsku rodila se zevní, politická revoluce. Ibsen vyjádřil se o tom, že ji pokládá za malichernou. Jakési obrození dá se prý jen očekávat v revolučním převratu lidského ducha. A z toho pojímání svého uměleckého stanoviska, které se v odpor stavělo proti rozprouděným politickým živlům a názorům, musíme si tedy vysvětlovat jeho moderní dra[illegible] [illegible]miž si své světové jméno získal. Je to poeticky znázorněná kri[illegible] [illegible]ečenského rozvratu, přioděného tradicemi, původem, morálkou a r[illegible] [illegible]kou lži celé široké společnosti. Ve svém ovzduší neměl Ibsen příčin[illegible] [illegible]dět na svět a lidi růžově. Vkreslil své ideje do rámce norských po[illegible] [illegible] ale typické jeho obrazy osvětluje světový názor trpce zladěné duš[illegible] [illegible]adně, pevně, ale bez přídechu bolesti se rozpínajícího přesvědčen[illegible] [illegible]stěžejní základy dnešního světa jsou podryty.

[illegible] celá odpověď, proč Norsko zrodilo Ibsena a ne Francie. Proč zro[illegible] [illegible]to porovnání s Francií? Není to nahodilé. Vychovaly-li norské

K[illegible]

poměry zevním vlivem Ibsenovu rázovitosť, ve vnitřní hloubce v druhé řadě právě francouzská literatura určovala jeho vývoji směr. Divadelní řiditel Ibsen dobře postřehl elegantní techniku Francouzů, která dovedla svojí nepravdivostí klamat, zároveň prohlédl však prázdnotu vnější maschky, kde marně snažil se v dramatických zápasech po vyšším človečenství najít — člověka. Líbila se mu morální tendenčnosť, poněvadž sám chtěl živlem a školou dramatu kárat a umravňovat — ale odpuzovala ho povrchnosť těch duchaplných divadelních loutek, počítajících více na zevní a okamžitý interes, jako na vnitřní mravní obrození. Nová, moderní idea vykoupení z té mravní bídy společenské, jak v Ibsenu se hlásila o slovo, musela jinak a plněji vyznít, musela mít i vůli přelít se do masa a krve diváků.

Není pochyby, že vážnosť seveřana spíše tíhne k hlubšímu pojimání každé nové myšlenky a řešení nově nadhozených otázek, nežli lehká mysl se vším si jen pohrávajícího Francouze. Tu široká, velkoměstská, užívající společnosť, jíž padlá žena, intelligentní nevěstka a vznešený bastard je střediskem pikantní zábavy — tam zakrslý, mravně i duševně omezený život maloměstský, v jehož úzkostlivé bytí nové myšlenky jako třaskaviny vletí. Co u prvých za pouhou zábavu se jen pokládá, zdá se druhým již dramatickým napjetím v životě. A genius neměl tu vlastně nic jiného na práci, než život umělecky utvářet.

Tím se však Ibsen neuspokojil. Denní otázky prohluboval k otázkám životním. Kreslil-li Dumas padlou ženu, začal Ibsen předvádět padlého muže. Vynášeli-li Francouzi šlechetnosť nevěstky, aspoň její citlivou, oddanou ženskosť, ukazuje Ibsen trpitelku manželství. Kde prvé chytla jen vyjímka, dokazuje Ibsen, jak nezdravým je celý spjatý řetěz stávajících pravidel. Vtíral-li se oněm starý liberalismus se svými stuhlými ideami svobody a spravedlnosti, vhodil Ibsen velké sociální otazníky moderního člověka do davu s konejšivými pochybami jejich přežilosti, aby těch několik málo lidí, jimž platily, jimi se těšit mohlo.

Těch několik málo, pravím — neboť Ibsen při vší revolučnosti svých myšlenek, při všem svém přesvědčení o nízké, podvratné a neživotné ceně všech nynějších poměrů — je naskrz aristokratem, nevěřícím v kulturně historické poslání massy. Nezapomínejme, z jakého ovzduší vyrůstají jeho ideje, na koho své oči upírá: je to duševně strouchnivělý, úzkoprsý sociální život malého národa, jehož boje a srážky nám kreslí. Sociální zápas dělníka nemá v jeho problému ani úlohy, ani místa. Jen život maloměstský probírá ve všech záhybech, odkrývaje jeho slabosti, všecku tu nezdravosť moderního člověka.

Tento sociální problém řeší ovšem s takovou elementární silou a hloubkou, že jeho ideje, do severního ovzduší zvenčí vnešené a vtěsnané do rámce, z kterého v celém dosahu nevyrostly, převzaly vedení ve velkém literárním boji přítomnosti. Tlumočí ho v typech; každý má svou značku, representující ty nadhoděné rozpory a protivy společe[nské]. Kde u Francouzů předváděny byly pouhé loutky, aby svou řečí [...]vily — personifikuje Ibsen ve svých postavách celou hloubku sp[...]ských problémů.

Možno-li Francouze zvát divadelními feuilletonisty, teprve [...] jejich dramatický odkaz plní. Co oni chtěli, uvedl Ibsen skutk[...] moderní ideje a jejich básnickému problému vdechl život, ten hl[...] procítěný, z něhož Francouzi zachytli jen kusé útržky. Ovšem, [...] kterou se Ibsen stavěl na opačné stanovisko, stala se brzdou i It[...]

technice. Zárodky jeho tragických konfliktů leží v každém dramatě příliš daleko — musel tudíž psychologický jejich řetěz spínat reflexemi v dramatickém postupu. Jeho postavy jsou do jisté míry skoro všecky pathologickými zjevy s dlouhou řadou předcházejících psychických prvků, které mnohdy chápeme až na konci děje, pakli jsme dovedli bystře sledovat každý pohyb a zachytit každé slůvko. Jen poslední akt se nám vlastně na scéně rozvádí, jemuž a priorní podklad psychologických praemis schází. Odtud pochází to tajemné, temné ovzduší jeho dramat, kde to dramatické napjetí jen ze vzduchu se dá vytvořit. Ale v té kardinální chybě, kdy nevíme, odkud a kam autor jde, leží hlavní těžisko jeho síly a působivosti. Úsečnosť jeho dialogů, jimiž se přečasto táž myšlenka jen nuancuje, v nichž ani slůvko nesmí vypadnout aneb pozměnit, to stálé kolísání mezi dvěma světy tlumočené zpola salonním tónem, zpola na pohled nehledaným symbolismem čehosi za naším ovzduším — to jsou zajisté nezvyklé momenty, z nichž vyciťujeme úmyslnosť. Ucelenosť charakterů — Theu Elvstedtovu v Heddě Gablerové vyjímajíc — je dokonalá

Nechci tím snad říci, že nelze vystihnout původ Ibsenových postav. Ne, všichni ti lidé, ať sebe přirozeněji jednají, choří myšlénkovou blednicí. Postřehli jsme to teprve plně, až Hauptmann a jeho následníci své typy předvedli. Ale přece spínají nás dosud zjevy Ibsenovy magickou silou. Dokud slyšíme jejich hlas, jsme hypnotisováni a nepotřebujeme ani, že mistrná ruka opřádá nás illusí hry na dramatické šachovnici, kde z hlubin citů, tajných tušení, snů a hloubající fantasie narodily se ty postavy. V tom tkví odpoutaná síla Ibsenova ducha, že nám vnutí aspoň na okamžiky illuse víru ve své vytvořené lidi, třebas každé z jejich slov by nám mohlo říci, že jsou jen dětmi myšlenky.

Jak k nim Ibsen ve svém vývoji dospěl? Viděl-li dřív, v době svého romantismu, ve svých postavách hrdin a žen velikány — jeho pohled do přítomného života společenského spatřuje v něm jen lidi malé. Chtěl je vidět tak malými, aby jim celou tu jejich maličkosť mohl dramaticky podat. Co v romantismu bylo u něho ironií, vyvřelo v moderních dramatech v skepsi. Avšak ovzduší toho romantismu přelilo se i na jeho moderní lidi. Strašidla, Hedda Gablerova, stavitel Solness, John Gabriel Borkmann — co tu vlastně jen zmodernisovaných mythických motivů! Udržuje v nich hrdiny jen jejich vzdorem bránícím se osudu — a tento význačný rys jeho dramatického tvoření hromadí to těžké, dusné ovzduší, přenášeje se jednak za realismus i romantiku, kamsi dál za dosavadní čáru našich dramatických definic, ale zůstávaje přece vždy v mezích toho boje, jímž člověk malomocný marně se čemusi hroznému brání. Ibsenovy typy pohrávají si s tím tajemným nad námi, proto výbuchy Ibsenových dramatických katastrof rozlévají se široko, zasahujíce až do pokolení, která často bez vlastní viny vrodila se do životní tr[illegible]iky. Tu již pravda, snažící se rozetnout ty zadrhnuté uzly osudu, n[illegible]í ctností, ale pouhou zbraní. Kde snaha moderních lidí po roztětí to[illegible] přediva dosahuje v poznání a pravdě svého vítězícího, kulminační[illegible] bodu, tam zároveň vyvěrá její, všecky slabé drtící živel: jen silní a či[illegible] dovedou jí hledět v tvář. Roztrhnutí těchto klamných pavučin, jimiž ži[illegible] jeho lidí dříve se blýskal, řítí je v tmu.

Z romantických ideí vyrostl v kombinacích psychických prvků dram[illegible]ických moderní puritanismus. Ibsen svým, řekl bych fanatismem p[illegible]dy, zastřeným v tajemnou roušku, střeží magické tajemství svého

umění jak obraz saidský — tušení jeho hrůzy, té drtící moci osudu — to je to nové v Ibsenově moderním umění, co vyběhlo daleko i za naturalismus a realismus, a je těžko odvážit se do jeho říše s předsudkem… Jeho dílo je dílem silného umělce a velkého ducha, je provanuto čímsi tajemným, neznámým našim poměrům, ale je ucelené, jak do žuly tesáno — a osud je mu duší . . . (Pokračování.)

Léon Dierx.

Studie. Pro „Kroka“ napsal *M. S.*

Před lety zvolila literární mládež francouzská svým králem Verlaina. Po něm následoval Stéphane Mallarmé a po jeho nedávné smrti shromáždil se hlouček básníků na podnět C. Mendèsa a odevzdal hlasy své pro Léona Dierxa. Tato nahodilost vynesla jmeno sympatického tohoto básníka ze šerého přítmí nenáhlého zapomnění.

Není bez zajímavosti pročísti jmena těch, kdo zvolili Léona Dierxa knížetem básníků. Tři generace nyní vedle sebe stojící, jichž směry jsou zcela odlišné, poskytují nám nebývalé divadlo, že vespolek souhlasí. Parnassism, symbolism a naturism spojeny tu v úzký kruh, který hlasováním svým na osamělého básníka upozornil. Ať jakkoli se soudí o takovém hlasování — a soudy se tu rozcházejí — měl jsem za zajímavé na tento zevnější moment ukázati.

Léon Dierx je básník Parnassu. Malé dva svazky jeho »Oeuvres complètes« (A. Lemerre, Paris 1894—96) plně podávají nám obraz básnické jeho individuality.

Do bílého mramoru své poesie dovede vdechnouti život a ruch; neobdivujeme se v tichém zamyšlení jen vlnám jeho linií a sněhové běli mrtvého kamene: pozorujeme, jak pod jeho povrchem uhlazeným bije život se všemi otřesy a záchvěvy, se vším jasem a temnem, slastí a bolestí, radostí a útrapou, se všemi touhami a strastmi sklamání. Vše v poesii jeho žije: i příroda žije se svými větry a vánky, šelestem listů, vůní květů a symfoniemi ptáků, s veselou zelení luk a klidným nebo zvířeným tokem vod, s mohutným klidem starých lesů, hrůznou harmonií bouří, se svými zamlženými dálkami, sluncem zapadajícím v krvavé záplavě červánků.

Dierx je cítěním svým z parnassistů modernímu člověku nejblíže a způsob jeho vyjadřování nejspíše odpovídá našim představám. Také jeho probleskující pessimism blíží se našemu zornému úhlu, působí rozkladně, ale nazírání jeho neztemňuje, nemate. Jasnost a jistý pev[…] plně učleněný neustupují chaotickému změtení, vše je čisté a průz[…] Prudké vlny života doléhají k nám zlomeny, zbaveny těžkého rm[…] pěny hrubých vášní, ničím není porušena velebná harmonie obrazu[…] herným jeho barvami a mistrnou kresbou.

Proto cítíte osvěžení, když pročítáte ty úzké stránky a[…] úhledného tisku, a zdá se vám, že noříte se v tůň vůně a jasu, […] šíte mohutné akkordy vzácných symfonií a jinde zase znějí v[…]

jeho sloky jako sladká píseň ztichlého letního večera se světélkujícími nebesy.

Verš jeho je melodie, slovo spjato úzce s myšlenkou stoupá i klesá svým rythmem s ní, dodává jí výraznosti a energie. Logickému chodu myšlenek odpovídá mistrná stavba větná a skvělá dikce unáší vás v jejich širý nádherný kraj.

Pravil jsem, že Dierx je blízek svým cítěním, svým nazíráním modernímu člověku. Ano, modernímu člověku, který cítí v žilách svých krev, který je si vědom své síly, který lne k životu, k němuž příroda ještě mluví, člověku, kterému zůstal smysl pro krásno — nikoli člověku úpadku, který úsilně snaží se nalézti nové nemožné city, který vypjatou energií své vůle chce sebe učiniti prismatem, v němž by rozložené paprsky světa soustředily se v novou synthesu, a zatím — vše je u něho prázdný, bezmocný pokus, neblahý klam, křečovitý záchvat, jemuž podléhá nemocná jeho vůle. (Pokračování.)

Nejnovější drama Gerharta Hauptmanna.

Píše Dr. *Spir. Wukadinović.*

(Dokončení.)

Hroznější výbuch vášně v těžkopádné povaze nastane, když se dozví, že ho žena podvádí a na mizinu přivádí. Žena nemá ani slůvka k své obraně. Tu je jeho síla u konce, a Henschel se oběsí.

To je stručnými rysy pochod děje; na první pohled je to děj tak prostý a tak bez nároků, že skoro nestojí to ani za to, šíře ho rozbírati.

Ale pozorný čtenář přece snad postřehl jednu věc, která může dáti podnět k rozboru a která už také vskutku tento podnět dala

Bezděky narážíme totiž na otázku: chce snad Gerhart Hauptmann ve svém »Vozku Henschlovi« znovu přivésti na denní pořádek *problem viny*, onen problem, který moderní theoretikové dramatu už pokládali za odbytý? Uvalil na sebe Henschel vinu, která ho nutně musí vésti k skonu tím, že zrušil slib daný umírající ženě?

Německá kritika podnes se zálibou obírá se podobnými čistě akademickými rozbory. V nejedné hlavě straší ještě stále klassifikační manie a horečka systematisování předpotopní metafysické esthetiky. Jakmile se objeví nové dílo, už na ně padnou se všech stran jako náruživý botanik na květinu nově odkrytou a první starostí jejich jest vtlačiti za každou oběť svou do některé kategorie, již sami si postavili.

ani »Vozka Henschel« neušel tomu osudu. Spasitelné slovo n už padlo. Julius Hart, jinak velice duchaplný kritik a od jakživa ce Hauptmannův, vyslovil je v časopise »Die Wage«: Je charakteristickým pro duševní obmezenosť, maličkosť a úzkosť Hauptmannovu a ého důsledného naturalismu, že tento lehce daný slib, jenž výslovně níkem za lehce daný jest označen, stává se strašnou »vinou«, zcela ým »gespenstisch-spukhaften Kreuz-Dolch- und Ringunheil«, s jakým

pracuje staré drama osudové . . . Pojem osud, s jakým Hauptmann operuje, je nejnesmyslnější fatalistickou morálkou, »prstem Božím«, kterému dnes už věří jen staré baby. Právě tato duševní tupost zničila osudové drama.«

Tak to teď tedy už víme. Nové drama Hauptmannovo je kříženec, jistý druh bastarda; vzniklo z mesaliance moderního, v rozkvětu stojícího naturalistického dramatu a starého, už přežilého, ale uměle osvěženého a omlazeného dramatu osudového.

Hart od jakživa má rád paradoxa. Ale s tímto posledním, zdá se mi, nemá mnoho štěstí. Již nestranný čtenář pozná, že tvrzení Hartovo, jakoby Hauptmann operoval pojmem osudu a tak stavěl se na jeden stupeň se starými »osudovými dramatiky«, je neslýchaně přehnaným.

Kdo však může se úplně pohroužiti v četbu těchto kusů, dnes už dávno zapomenutých, plných věšteb, kleteb, předtuch, nočních strašidel, kdo může seznámiti se z vlastního názoru s tímto úpadkovým uměním, jež předkládalo se obecenstvu vkusu neméně úpadkového — ten pak srovnání Hartovo dojista nevezme vážně.

Ale není tu ani pojmu viny v tom smyslu, že smrt Henschlova jest trestem za zrušení slibu. Ovšem, každá věc má rub i líc.

Myslíme si případ Henschlův přenesený do skutečného života. Nejeden vdovec třeba nedbaje slova, které z těch neb oněch důvodů dal své nebožce ženě, znovu se ožení a pak v nešťastném manželství dohnán je k smrti.

Tu dojista najde se dost starých bab — ve vlastním i přeneseném slova toho smyslu — které vidí v takovém konci druhého manželství »spravedlivý trest boží«. Vzdělanec ovšem bude toho dalek, v takovém případu spatřovati spojení příčiny a účinku.

A právě tak tomu je v Hauptmannově dramatu. A kritik, jenž básníku, kusu a soudné části obecenstva chce podstrčiti podobnou babskou morálku, vydává ne o oněch ale o sobě samém povážlivé vysvědčení.

A pak básník udělal vše možné, jen aby nedal v nás vzniknouti nějakou představu viny, jejíž následkem by byla Henschlova smrt. Henschel je dobrák, není divu, že slíbí ženě, co chce, jen aby byl pokoj. Má ji rád i za hrob, ale jeho celá povaha je daleka toho, aby se poddávala falešné sentimentalitě. Musí míti někoho, kdo by dítěti po ženě zbylému nahradil matku a kdo by hospodářství nahradil domácí paní. Hanna po smrti ženině vedla vzorně celou domácnost. Po té s vypočítavostí dává výpověď. Henschel vidí nejlepším Hannu si vzíti. To přece nikdo mu nebude zazlívati.

Tak soudí jeho vlastní známí (»Že jste se oženil, to bylo vaše plné právo. Tu není řeči o nějaké vině nebo hříchu«), tak soudíme my, tak soudí i básník. Jen jeden člověk soudí jinak — Henschel sám.

On se necítí vinen, ale má pocit, že jeho nebožka žena [illegible] i v hrobě pokoje, a to ho olupuje o vnitřní sílu. Žena, jakou je Ha[illegible] byla by ho jistě dohnala k smrti, i kdyby nebyla bývala druhou [illegible] ženou. Ale to nechtěl Hauptmann líčit, jinak byl by prostě první [illegible] nám vynechal. On tedy [illegible] důraz na daný slib. Ale ne proto, [illegible] s ním vytloukl nějakou těžkou vinu, s kterou by trest nestál v nija[illegible] poměru. Ne tedy skutečná, ale jen myšlená vina nabývá moci nad [illegible] osobou kusu.

A tak chceme-li tedy mermomocí pro nový kus Hauptmannův najíti nové jméno, pak nejmenujme jej tragedií osudovou nebo tragedií viny — v přežilém slova toho významu — *ale tragedií svědomí.*

Gerhart Hauptmann je dnes šestatřicátník. Je v rozkvětu svého tvoření, nejkrásnější leta leží ještě před ním, pochvala obecenstva nese ho vzhůru. A jak lehce se mu to povedlo v porovnání s tolika jinými, kteří zemdleli v zápase, kterým slunce štěstí ani na chvíli nezasvitlo! Doufejme, že to slunce dopřeje, aby ještě mnohý krásný plod Hauptmannovy musy dozrál . . .

Alfred Stevens.

Píše *Karel Pelant.*

(Pokračování)

I.

1) Časný talent Stevensův.

Jiřímu Stevensovi, malíři pokojů v Blandfordě, malém to hnízdě s třemi tisíci obyvatel v hrabství Dorsetském, narodil se 28. ledna 1818 syn. Prvorozenec tento, pokřtěný Alfred, musil dle rodinných tradic nastoupiti otcovu dráhu; a také byl brzy z mládí přidržován k vyhotovení zakázek. Klouček konal nejen podřízenou práci, ale všímal si i vyššího »umění«: kreslil vše, co mu v obrázcích pod ruku přišlo; a takým cvikem dospěl tak daleko, že z desíti let jeho datuje se první práce, olejová kopie zimní krajiny, pak kopie lva a lvice, z jedenáctých pohled na moře. Ve čtrnácti letech odvažuje se na portréty; maluje sebe, celou řadu příbuzných, z nichž zachoval se pouze portrét Mr. Samuela Peglera, jeho nezištného mecenáše a pravého přítele v pozdějších trudných dobách.

2) První kroky do světa.

Pověsť mladičkého malíře šířila se po hrabství; pastor Samuel Best navštíviv jej a shledav hochův talent, zapůjčoval mu zprvu ku kopírování svoje obrazy. Po vyčerpání těchto nutkal důrazně rodiče, aby nedali udusit jeho nadání v malém městečku; a usneseno, že Alfred půjde k některému mistru do Londýna. Poněvadž jevil veliké vlohy ku kresbě zvířat, uznáno za vhodno, by vstoupil do atelieru k některému animalistovi.

3) Landseer, animalista a na bohatství své poněkud lakomec.

Sir Edward Landseer stál tehdy na vrcholu své slávy; jeho dva obrazy, Low-life a High-life byly právě zakoupeny z 30.000 £, a to znamenalo oblibu a úctu k jeho pracem. K němu obrátili se rodiče Stevensovi; ale mistr, snad z hrabosti, snad co ochranný prostředek proti žadatelům, žádal ročního platu 500 £. Toť byla summa, o níž nemohlo se ani sníti, natož ji sehnati; a zvolena raději Alfredova cesta do Italie, méně nákladnější. Rev. Samuel Best dává k tomu 50 £, od příbuzných přidáno 10 £; a s těmito penězi vplouje Stevens v říjnu 1833 na půdu Neapole.

4) Salvatora Rosy umění.

Salvator Rosa, tento geniální lupič a povstalec, námořník a básník, skladatel a rváč, nade vše ale malíř v plném významu toho slova, zaujal Stevensovu mysl. Jeho otrhaní divocí žoldnéři v melancholických pustých samotách a roklích, jeho křovinaté skály, hřmící moře a řady fantastických dobrodružství hrajících v těchto krajích, mysli mistrově svou povahou tak blízkých, nadchly jej ku kopírování a studiu jeho děl. Ale při rozboru komposice shledává často zmatky, jinde úmyslnosti, snahu po effektu; a obrací se raději k dílům mistra staršího, z dob nejvyšší nádhery renaissance, Andrey Vannuchia.

5) Vannuchia, zvaného del Sarto, umění.

Vannuchio, syn krejčího a proto zvaný del Sarto, jest přímým opakem Rosy. Zjevy tohoto jsou nezměněné, drsné, skutečné; del Sartovy idealisované, zušlechtěné, velebné. Rosa má hadry a špinavá brnění, Andrea ladné draperie; ježaté brady a divoké zraky u prvého, oválné tváře madonn a ušlechtilé vousy svatých a patriarchů, jemné, citové oči u druhého. Komposice vrcholící u Vannuchia ve vlnivých obrysech a harmonických skupeních trhá se u Rosy v divoký ruch a rozháranosť. Voják a světec, toť by byly asi symboly umění obou těch mistrů; a divno dost, že Stevens tak prudce obrátil směr svého studia.

6) Pompejský ornament.

Pompeji počalo tou dobou ve vykopávkách ukazovati svou nádheru zašlých dob; a Stevens seznámiv se s dělníky, navštěvoval často zasutiny, kresle neb skizzuje bohatý a zvláštní jejich ornament, lehký a vzdušný, skvělých a harmonických barev, tehdáž neznámý; zdobu to síní, vládnoucí půl našeho století v dekoraci bohatých »moderních« interieurů, dnes ovšem zatlačenou novými směry, avšak v pozdějších dílech Stevensových tak hojně použitou.

7) Fresko, technika u nás mizící. Uffizie, florencké galerie Dvéře Ghibertiho. Palazzo Pandolfini od Raffaela ve Florencii.

Na jaře 1835 odchází do Říma, tam započíná pracovati na výdělek: prodává portréty, tužkou zhotovené a oživené vodovou barvou, obyvatelstvu své ulice za malý peníz; neboť nutno žíti! Revoluce, vypuknuvší proti papeži Řehoři XVI., nutká jej odejíti na podzim do Florencie. Zde přiučuje se na stavbách technice freska, v severnějších krajích Evropy dnes vymírající, a obdrží svolení, nejsa ani řádným žákem Accademie delle belle Arti, kopírovati malby v galeriích Uffizií. Snahy a píle jeho všímají si professoři; na prosbu jednoho řídí práce při sádrovém odlití světoznámých dveří Ghibertiho v baptisteriu sv. Jana, s dovolením tehdejší rakouské vlády od francouzských podnikatelů vykonaném. Obor svůj rozšiřuje architekturou; studuje budovy, kreslí plány a průčelí, nejpodrobněji Palazzo Pandolfini, stavěného dle plánů Raffaëla.

8) Albertolli, ornamentik, současník Canovy. Tizian, Benátčan.

Evropské pověsti co mistr ornamentu požíval te láně žijící F. Albertolli; a Stevens r. 1839 přijíždí k hodlaje u něho studovati. Avšak jeho ornament zdál příliš akademický a příliš hladký; vše bylo takové př lahodně úměrné, přímo sladké, jako právě panující sou skulptury Canovy. A proto zanechává tohoto studia; florentinských galerií jej vábí, v duši jeho vyvstává un

ideál, tentýž, jaký tři sta let před ním ovládal mysl Tintorettovu: spojení koloritu Tizianova a formy Michel-Angelovy. K důkladnému poznání prvého odjíždí na šest měsíců do Benátek; a zde vžívá se v techniku, tony a finty jeho tak, že kopie vyložené později na výstavách Royal-Academy byly i od odborníků pokládány za pravá díla velkého Benátčana.

9) Akademické krásno děl obou Carracciů. Přednosti a vady Corregia.

Mistr r. 1840 odjíždí do Bologny; ale díla obou Carracciů, jdoucích za jeho velikým heslem, ale hledících malby své jaksi upraviti, přistylisovati, stlačiti do jistých akademicky krásných komposicí a forem jej neuspokojila; podobně Corregio, malíř světla, vzduchu a prostoru, po rozboru a shledání, že jeho nádherné effekty zakrývají nekorektní modelaci těl a pochybení v kresbě, nechává jej chladným; Stevens vrací se do Říma.

10) Thorwaldsen, dánský sochař.

Thorwaldsen, tento mohutný sochař severu, měl v té době v Římě atelier; a Stevensovi se podaří dostati se k němu za žáka. Thorwaldsen všímá si pečlivě talentovaného učně a vede jej ve stopách svého rázovitého, velebného umění s takým zdarem, že sám Stevens vzpomíná naň v upomínce ». . . To byl jediný muž, u něhož jsem byl skutečně v učení.« Při vzájemném tomto uspokojení vyvíjí se mezi oběma muži přátelství; a když Thorwaldsen odjíždí 1842 domů, Stevensovi zdá se Italie býti bez půvabu a pusta, a on odjíždí též do vlasti, živě se cestou děláním portrétů, kopiemi a prací na stavbách.

11) Flaxmann, klassický sochař Anglie.

V podzim 1842 přichází do Southhamptonu a odtud vypůjčenými penězi do rodiště svého, Blandfordu. Z této doby datují se jeho skizzy k Homérovi, na nichž znáti silný vliv Thorwaldsena a dále slavného klassického sochaře Flaxmanna, modeléra Wedgewoodových keramických dílen. Jsou to inkoustové, na dopisním papíře kreslené a z málo čar sestávající, dosti hrubé náčrtky, prozrazující však Stevensův komposiční talent a náklonnost ku krásné linii v plné míře.

12) Přítel, jakých chudým umělcům třeba.

Do Londýna! stalo se po jeho dvouletém pobytu doma heslem; on cítí, že v malém městě by byl umělecky zničen, že nestačí práce jemu udělované duchu výše toužícímu. A roku 1844, v stáří 26 let, jde do Londýna; peníze potřebné zapůjčil mu opravdový jeho přítel Mr. Pegler »na rok«. Nepříznivý osud nedovolil však toto ujednání splniti, ba po této lhůtě musil Mr. Pegler ještě častokráte poslati novou a novou výpomoc svému příteli krušně se životem zápasícímu; ale neodepřel nikdy, nepožádal nikdy zpět, čehož poskytl, a tím patří mu plná zásluha na udržení mistrově nad propastí hladu, jež by jej a jeho velké umění byla pohltila. Čas míjel, rok [illegible] roce, až teprve po 14 letech Stevens mohl přijíti a kama[illegible] podati stolibrovou bankovku jakožto vyrovnání; a na [illegible]testy, že tolik půjčeno nebylo, mistr odpovídá: »Ani penny [illegible]ě ti nedám; to, co jsi mi půjčil, mělo pro mě tehdy [illegible] cenu!«

13) Mazzuoli, mistr z Parmy a síla umění.

[illegible]a výstavě fresek, v červnu 1843 v Londýně pořádané, [illegible]il se rozměrnou malbou, scénou ze IV. aktu Richarda III.; [illegible]kce nalézá se ve výstavním katalogu. Téhož roku za-

počat historický obraz »Měděný had«, na nějž deset let se chystal; mnoho studií vykonáno, ale v některé ikonoklastické chvíli, kdy duch zří nové dráhy a kdy vše dosavad stvořené zdá se být nízké a ubohé, byl obraz zničen. Nedokončen zůstal obraz, episodu ze žití Parmského mistra Mazzuoliho představující; mistr onen při drancování Říma dokončoval svůj obraz »Vidění svatého Jeronýma«; a při práci jeho vpadlo do bytu několik žoldáků, již krásou obrazu jati a obdivem naplněni, nejen že mistru pranic neublížili, ale odvrátili od všech surovostí i ostatní, divočejší soudruhy. K obrazu existuje posud několik studií.

14) Neskizzujte ale kreslete, mladí umělci! (Slova Stevensova.)

Po roce existence z ruky do úst obdržel místo na kreslířské škole v Somersethousu; jest professorem pro všechno: kresba architektur, perspektiva a modelování, ba i kresba ornamentu spadá v jeho obor a to za 150 £ ročně. Stevens pracoval mnoho ve škole; a jeho sympatický způsob udílení rad, jeho suggestivní poznámky a síla příkladu jsou vzpomínány vděčně mnoha studenty. Mr. Blavis, nyní professor na Royal Water Colour Society, vypravoval o něm: »Řekl jsem mu kdysi: Sire, naskizzoval jsem ornament. A on mi odvětil pevně, takže se mi to zarylo do duše: Sire, my zde neskizzujeme, my zde kreslíme. A já dal jsem si při provádění lepší pozor k mému velkému prospěchu « Jeho krátkými, ale obsahuplnými údaji, podobnými rozkazům Napoleona, působil na žáky více než dlouhými radami. Jeho rychlé a jisté vládnutí štětcem budilo sensaci mezi studenty, v kteréž snažil se zanésti jakousi řevnivosť při snaze o lepší provedení a úplné skončení díla.

15) Ne sutor supra crepidam (Plinius).

Námaha však jest veliká; a k ní přistupují neshody, vzniklé při dohlížení ignorantských úředníků ústavu, domnívajících se lépe rozuměti methodě vyučovací. Stevens se místa vzdává a od žáků dostává adressu vděčnosti.

16) Margina, okrasa renaissančních knih. George Scharf, klassik.

Roku 1846 Sir Robert Peel, tehdy předseda ministerstva, vyzval jej k podání některých dekoračních prací. Studie ony, zakoupené od tohoto vzácného patrona umělců, nalézají se v Print-roomu Britického musea. V tu dobu počal tři cykly illustrací: bibli, Homera a Shakespeara, z nichž jednotlivé se zachovaly v široké a slavnostní manýře, podobné Rafaëlu ve Vatikánských logiích, okrášlených na krajích symbolickými předměty a trofejemi, po způsobu typografických margin XVI. a XVII. věku. Lord Macaulay objednal zároveň skizzy pro illustrované vydání svých »Písní starého Říma«; avšak byla dána přednosť více antikisujícímu stylu George Scharfa.

(Dokončení.)

Byron a Puškin.

Předjubilejní skizza. Pro „Kroka“ napsal *Alexander Mitrofanovič Senik.*

V počátcích XIX. století ozvaly se mocné akkordy Byronovy lyry, ozvaly se echem po celé Evropě, zanechaly svou originelní stopu na všech evropských literaturách. Příčiny, proč právě poesie Byronova byla přijata všude s takovou účastí a našla ohnivé ctitele po celé Evropě, jsou známy. Tuto jen zběžně hlavní z nich: geniální talent Byronův působil přímo suggestivně svou magickou silou na mezinárodní rys jeho poesie, která zájmy svobody a lidstva nesla nad otázkou národnostní. A pak působily ještě historické momenty, v nichž zrodila se poesie Byronova: liberálové spatřovali v něm svého duševního messiáše, Tyrtaia, vyzývajícího národy k boji za svobodu. Boj individua s předsudky společnosti, protest proti tlaku politickému a sociálnímu, nespokojenost nad životem bez cíle, a ruku v ruce s ní jdoucí skepticism stupňovaný do misanthropie a zoufalství a parallelně s tím nadšení nad velebností přírody, hledání úlevy v jejím lůně . . . to jsou základní rysy směru byronovského. Odráží se v něm duch doby, duch odmítání, pochyb a beznaděje.

A konečně ještě něco, proč ideje byronovské našly tak rychle pochopení a osvojení: nebyly ničím novým! Po všechna století lidské historie byly nářky nad nedokonalostí světa, nad marností a krátkostí života, nad pomíjejícností a nicotou pozemských věcí; od jakživa objevovaly se v literatuře podobné mračné myšlenky, které nezřídka vedly k dobrovolné odluce od života. Pessimistický názor Buddhův, antický pessimism Homerův, Sofoklův a středověký pessimism hamletovský to dotvrzují příliš jasně.

Nálada pessimistická ostrým pásem prochází od počátku literatury do literatury posledních dnů. Rozdíl je leda v intensitě, po případě i extensitě nálady, jaká se v různých dobách a různých literaturách jeví. Spekulativní duch postihne brzo rozdíl toho, co jest a toho, co by m ě l o být, kritika rozdílu vede ho nutně k nespokojenosti, do nálady chmurné. Člověk zmítá se na strany, dosáhnutí toho, co by mělo být, žene ho k donquijotovské zběsilosti za větrníky, neúspěch duševního processu osvobození působí v duši těžkou depressi . . . světobol. Není to nejmenší příčinou obrovského vlivu Byronova na západní literaturu evropskou. Jak do té hluboko zapustila poesie byronovská své kořeny, víme. Zda stejnou měrou působila i na východ? Dojista ne.

Životní podmínky ruské nedopouštěly politicko-sociálního základu byronovské poesie. Náš byronism je zjev svérázný; v tak mnohém různí s d svého pramene.

Byronovský individualism, jeho apotheosa jedince v boji se společ-r tí, zvrátil se u nás v zbožňování své vlastní osoby a v pohrdavé shlí-ž í ke každé cizí. Byronovské sklamání, přeneseno na ruskou půdu, z tilo zúplna svůj tragický rys, a bylo pochopeno jako následek životního p sycení. Tento zkonformovaný byronism působil silně na poesii i na c ruský život, především ale na mravy mladé intelligence let dvacátých a řicátých.

»Moskvané v Haroldově plášti,« pokřtil je ostře Puškin. Ti najednou pocítili strašné pohrdání společností; naprostý nedostatek dbalosti o společenskou mravnosť a o staré obyčeje byl jen toho důsledkem. A na poesii ruskou působil byronism nemenší mocí. První a největší enthusiasm nad poesií Byroňovou vyšel z řad čelného kroužku básnického, z jehož předních členů byl Puškin. (Dokončení.)

FEUILLETON.

(Divadelní.) Měl jsem vlastně napsat kritiku o původních dramatických novinkách poslední divadelní saisony — ale redakce i čtenář mi laskavě prominou, že chci raději o publiku a jeho autorech (kdy se bude u nás psát o autorech a jejich publiku?) promluvit, nežli o posledních dvou domácích novinkách. Z příčin na snadě ležících. Jednak premiéry dramat „Bez lásky“ a „Neznámé pevniny“ patří již k zapadlým denním událostem (v naší dramatické literatuře jimi jistě nebyly), jednak bylo o nich kritiky dosť a dosť. A pak jsem i o tom uvažoval, stojí-li zmíněné kusy za přemýšlení o jejich kritickém rozboru. Výsledek toho byl, že mi zatanuly dva výroky na mysli. Prvý Waltera Cranea: „. . . . jest umění nějaký šašek v maškaře, vždy ocho'ný k laciným vtipům a nucený líbit se třebas jen na okamžik, aby uhájil živobytí?“ a druhý z úvahy p. Karáskovy o moderním dramatě: „. . . vy sami jste napadeni a brutálně škrceni . . .“ — ať již ne tragikou, ale brutalitou effektů, aneb nudou, appelující na nekonečnou trpělivosť. Více netřeba tu uváděti ani rozebírati: to nejsou dramatické problémy, ale běžné obrázky života. Připojuji jen malou poznámku o dramatě „Bez lásky“. Nedovedl jsem se zbavit přesvědčení, že bylo psáno „na záda“ — a hned ve všech úlohách. Není to nic nového a nebylo by to zrovna nejhorší, tvořit z těch všedních lidí ohledem na umění jejich interpretů cosi silnějšího, dramatického. Ba naopak. Silná individualita herce, herce umělce, diktuje mnohdy autoru do péra význačnou charakteristiku, jejíž podání, vložené takřka herci do duše, nemine se silným účinkem. Herec je tu žijícím typem vášně a mravů svých diváků, jeho umění shrnuje cítění své doby, v něm jasně se znázorňuje, co dav třebas jen tuší — a tu stává se scéna cele zrcadlem své doby. U nás dalo by se dokonce i s dobrým výsledkem takto dramaticky experimentovat. Ale engažovat v moderním dramatě hned všecky obory? Jediný ballet scházel (perský koberec, jak Thalie výtkou regiseru připamatovala, byl zbytečným). Takové přehmaty v moderním dramatě jsou snad již více než karrikaturou. V tom těžkém, dusivém ovzduší figurky Slaby, pí. Kasalické a Anny jsou přímo urážkou umění — třeba byly podány uměleckým výkonem.

Okolnosť, že autor „Bez lásky“ nazval své drama „moderním“, nutila mě běžný a nesprávný pojem „modernosti“ poněkud vyvětrat. Již proto, aby naše publikum v „moderním“ nevidělo mylně jen pikantní, drážďivý a nezdravý parfum pohlaví, kterým se musí scéna ve všech koutech vykropit, aby směl kus na „moderní“ se pokřtít. A pak ještě něco. Záliba autorů i publika na tragice vyznívající v katastrofách, hodícíc[illegible] analysi soudní mediciny a pathol[illegible] nutila mě k uvažování o tom: [illegible] vadlo? Vlastně k čemu? A co c[illegible] publikum? V jakém poměru stoj[illegible] rům, a s jakého stanoviska tvoří [illegible] vzhledem k umění staršímu a v[illegible] k nerozřešeným dosud otazn[illegible]

budoucnosti? Stručně hodím zde několik myšlének.

Bělinský, proslulý ruský kritik, napsal před půl stoletím ve svých aforismech o divadle: „Za starých dobrých časů, v době chladného klassicismu, zpívající deklamace, v oné době císařů, miláčků, ctnostných hrdinů, darebáků, poručníků, služek, milovníků — za oněch starých dobrých časů, pravím vám, že divadlo chápali lépe. Idea o umění nebyla: cílem byla zábava, ale zábava slušná. Ale teď?... Teď idea umění jest jen na časopiseckých obálkách a plakátech, ale v uměleckých plodech a na divadle není po ní ani památky.“ Nevím, o kolik by u nás svůj výrok o dramatickém umění dnes jinak formuloval

Společnost, alespoň převalná jeho většina, považuje dosud divadlo jen za druh zábavy, kterou z různé stránky pojímá a za různými účely navštěvuje. Dle své nálady chce se dnes smát, zítra rozechvět pohledem za kulisy vážného života, jindy chce vidět oblíbeného herce v nové partii, mnohdy ozve se osobní zájem pro autora, snad i zvědavosť, jak s premièrou pochodí, jde se pro látku k debattě a přetřásání kritik, a často prostě jen z té příčiny, že připadá čtvrtka a aby se „zabil“ večer, není-li jiné zábavy. To je dnešní větší procento divadelního statutu, při němž autor, herec i divadelní správa obchodují. Publikum si zboží — požitek — zakupuje hmotně, trpělivostí aneb uznáním a přízni — a s těmi faktory se dnes hlavně počítá. Autor zná choutky a rozmary toho publika, celou jeho duši — a podmiňuje tedy cenu v první řadě zevním úspěchem. Tak „moderní“ drama zvrhuje se na „módní“ — protože panuje běžný názor, že je „moderním“, co se libí vkusu doby. Jakoby drama nemělo, nesmělo a nemuselo mít jiné, vyšší hnací síly!

[illegible] tistiky o vývoji a vlivu moderního dr[illegible], vyrostlého z našeho domácího u[illegible] nelze uvésti, protože vlastně do- m[illegible]ch dramat „moderních“ v pravém po- ch[illegible]í toho smyslu ani nemáme. Ozvala-li se [illegible] tam v dramatě moderní myšlénka — [illegible]edně rozvedena a rozřešena neby[illegible]kde tak, jak to od moderního dramatu čekáme. Proč? Odkud se vůbec vzaly ty pohlavní proudy v umění, bez nichž zájem na scéně je mdlý, ba skoro žádný? Nepřibližeje k tomu, že francouzská pikanterie vyvolala v našem publiku interess pro tento druh polosvěta a silně podmínila dramatickou módu vystavovat galerii psychologických sice a až anatomicky analysovaných, ale přece jen genrových obrázků à la vídeňský „Pschütt“ — přece vážně se ptát musíme, proč naše umění na tyto cesty zabíhá. Co se dá od takového druhu „přerodění“ v umění očekávat? Či nemáme jiných stránek ve svém životě, které se dramaticky rozpínají? Jen to je charakteristikou dnešní společnosti?

Moderní umění chce být protisměrem všeho starého, kde konvenčně již zakořenilo se příliš harmonie, mnohdy až na úkor nejen pravdivosti, ale pravděpodobnosti. Avšak protiva moderní, usilující o bezohlednou a naprostou pravdivosť, vybíhá tu v extrémech k dřívějšímu tvoření uměleckému, vyznívajíc v jakémsi kultu nesouladu a dissonancí jak v mravním tak v esthetickém ohledu. To je typickou značkou všech protiproudů.

Záliba na klassických dramatech ochabuje — přičítá se to sesurovění všeobecného zájmu na klassičnosti. Ale neprávem: vidíme jasněji nežli v době klassického enthusiasmu. A schvátí-li nás působivosť klassických dramat i na dále stejně silnými účinky, tedy ne proto, že jsou klassickými, ale že se v nich obdivujeme velikosti genia jejich básníků. Tam působila síla výrazu, snad i myšlénky — dnes zajímá nálada a analyse. Dnes vidíme život podmíněný dojmy, vůlí a pocitem — a ne pouhým bezbarvým vědomím. Celá řada psychických prvků, barev a půltónů spíná se tu v celek, jehož dojem — představa — působí náladou.

Malířský naturalismus, literárního vyspělejší, svádí k moderní analysi a k psychologickému mikroskopování. Ale je to pouhá analyse událostí a jejich psychických příčin — ale nikoli analyse moderního člověka, jak by ho vlastně umění s veřejné dramatické kazatelny mělo přerodovat k pravému člověčství. Ovšem — pytvají se právě jeho nejnižší vášně a

s fotografickou skoro přesností, ale tak, že světlejší perspektiva nikde neproráží. Je nám až dusno při tom chemickém rozkládání sexuelních prvků — necítíme se v životě, v zdravém vzduchu, ale v nemocnici.

Co dnes tak zv. moderní drama kreslí, není poměr muže k ženě, ale pud k ženě. A v tom spatřuje se řešení záhady — moderního člověka! Odtud rodí se také duešní dramatický pessimismus v manželství. Místo síly charakterů vybírá se jejich démonickosť. Považovalo by se za naivnosť autora předvést čisté mládí, bez viny, rozbíhající se do života za čímsi světlým a silným.

Autor sám si ani mnohdy vědom není svého účinku Nechtěl demoralisovat. Naopak. Kreslil jen lidi své doby, měl snad i ethický úmysl — ale publikum ho nevystihlo. Právě proto, že nemáme dosud vychovaného publika pro literární po žitek. Příroda dala mu jen disposici po zorování a posuzování pro scénickou, vnější stránku a stránku citovou, — ale idealismus ve filosofickém slova smyslu mu schází. Z toho nedostat u u publika vyplývá pak snaha autorů po lichém, zevním úspěchu, prohřešujícím se v základních zásadách umění. Nutnosť, život vnitřními ideami analysovat, jeho konflikty řešit, přistřihuje tu móda v karrikaturu toho, co je hlavním cílem umění: velikosť a křehkosť lidské přirozenosti v zápasu po metě pravého, čistého člověčenství, jak to Goethe třemi slovy definoval: „Edel sei der Mensch, hilfreich und gut!"

V tom právě spočívá konečný cíl dramatu, že při všem svém realismu, kreslícím lidi své doby, nesmí se zřetele pustit ideu pravého člověka, toho, k němuž chce vést, ať již jeho negací neb positivně.

A dosud, i když se tato snaha u nás ozvala, převzal teprve druhorodý faktor vedení: ohled na emoci publika a jeho citové, ne morální reagování. Právě proto, že autor ví, jakému publiku píše a že zachycuje jen tomuto známé ovzduší, neodpoutává myšlénky nikdy od účinku, kde vlastně talent — má-li jaký — měl bezohledně tvořit, třebas nanáší barvy, které vkusu obecenstva nevyhovují. Tomu se říká umělecká poctivosť. A je věcí autora získat si před ní respekt a donutit k uznání. U nás se však píše, a mnoho píše, bez této poctivosti — bez studia, ne k vůli umění, ale pro úspěch a publikum. Ani báseň, ani román nemusí počítat s publikem. Ale drama, zvlášť drama co divadelní kus, je konečným svým cílem na obecenstvo odkázáno. Kreslení subjektivním pojímáním v dramatě — není-li tu silného talentu — značí neúspěch a priori. Zájem pro scénu, mravem, vášní a životním bojem v pohybu udržovanou, musí se vzbudit ve velkém davu duší různé individuality, nálady, různého stáří a vzdělání a odlišných názorů. Již při tvoření kritisuje autora ta imaginární duše celého publika a nutí ho k jakémusi druhu myšlénkové synthese, spínající celé to množství názorů a pocitů dívajícího se publika.

Ale tu stojí autor právě před kardinální otázkou svého umění, při níž pokrok a vyspělosť jsou diktujícími faktory. Musí na zřeteli mít, že interess publika není totožným s uměleckým zájmem. Vnějšími, neesthetickými effekty, odvádí se pozornosť od vlastní podstaty dramatu. Právě tam, kde autor donucuje k subjektivnímu porovnání se životem, který jen obkresluje (zájem ne pro děj, ale pro kopii života), ničí se objektivní záliba a nejvyšší umělecký účinek. Kde nízkosť vede základní motiv, a není vyšší snahy, tam není umění — jen zručnosť — a tam schází jistě pochopení pro esthetický, když již ne ethický zájem publika. Drama musí stát nad životem. V něm musí přijít k platnosti naše, nám přírodou dané schopnosti, ve svém vyšším boji s naším nižším a opačným živlem.

V kopistickém podání života spatřujeme jen tento, nám schází vyšší moment vnímat, co nad námi stojí, kam svými snahami — celým tím kulturním ap[...] víry, morálky, mravů, přesvědčení [...] fických názorů — dojíti chceme. Aby[...] se mohli od všedního života odpout[...] našli kdesi reelní, živé znázornění s[...] ideálů — k tomu máme umění; [...] dává-li nám drama toto, odpadá jeho [...]tafysická oprávněnosť Pak vrací se k pouhému upokojování snahy p[...]

dobení, z níž vyšla, nežli se zrodil její civilisační význam. A již Grillparzer řekl ve svých esthetických studiích, že umění bylo by zbytečným, majíc jen napodobit, co beztoho v životě již skutečně máme. Tu by stačila jen žurnalistika.

Ovšem: kde je život, je umění. Ba umění je svým obsahem a látkou na život odkázáno. Ano — ale tam, kde život za daných podmínek vyzněl dissonancí a tragikou — tam musí umělec být do jisté míry filosofem. Probral-li analysi, musí mít i odpověď pohotově, jak se toto životní napjetí mělo vlastně řešit a rozvést zase v harmonii. A nejen to shnilé a strouchnivělé dnešní společnosti, k němuž zabořil naturalismus a pessimismus — snad více dle výroku: „Ernst ist das Leben, heiter die Kunst" má krása a mládí, to světlé a svěží na to nároky, stát se heslem moderního umění. Čekáme nové a lepší lidi ve svém kulturním úsilí po obrození, — proč by právě drama, forum našeho života, nemělo je nám dnes již stavět před oči?

Ozvou se námitky. Vkus je příliš zakořeněn, divadelní správa musí s ním počítat. Jak tedy vychovávat publikum pro vnitřní, umělecký zájem? „Divadlo," napsal již Goethe, „je ústav, který nejméně dle jakéhosi plánu může býti spravován; v něm závisíme od doby spolužijících v každém okamžiku: co autor psát, herec hrát a publikum vidět chce, to je to, co divadelní ředitelství tyranisuje, proti čemuž mu ani vlastně žádné vlastní vůle nezbývá."

V žádném jiném umění nelze vkus a zájem publika tak dobře vystihnout a vycítit, jako právě v dramatickém. Jen co se líbí, „táhne". A jelikož autor i herec po úspěchu touží a ho dosahuje, trefí-li vkusu do noty, je to hlavní direktivou divadelní správy. Avšak rozumná správa divadelní má vkus tříbit a zvýšovat, divadlo je přece druhem výchovy, má lámat staré tradice a razit nové směry. A kde to nejde domácím uměním, tam sáhnout k cizině, ale k té dobré a živné, se silnějším uměním. Přechody takové dějí se na živé scéně ovšem jen zvolna — ale musí se dostavit přece. Třeba jen sledovat vlivy autorů i herců, kteří vnesli do massy vnější i vnitřní hnutí. A lepší publikum donutí i autory k lepším pracím — poněvadž i ten, kdo půjde jen za úspěchem a ne za uměním, bude muset i s vnitřním úspěchem — podstatnou a pravou cenou umění — počítat.

Dnešní analytické, malé výseky života, zvu jen předběžnými studiemi a skizzami k tomu velikému dramatickému celku budoucího moderního dramatu.

Klauda Běhal.

PROFILY.

Jiří Rodenbach.

Miloval život a měl hrůzu ze smrti . . .

M' ancholie mrtvých měst staré Belgie, zí mřivé aleje podél brüggských prů- pl ů, středové vycházky z kolleje páterů je itů na příšerné místo mrtvých, pro- el ky opakující se s kdovou pravidel n , zůstavily černou šlépěj na poesii je

hrůza ze smrti vzbuzená v mládí, v vnímavější dobu, utkvěla hluboko v jeho duchu a utkvěla navždy. A přece zrcadlo stojaté vody v zálivech, mrtvé příkopy, tiché melancholické Brügge, dalo mladému talentu první látku, a Rodenbach stal se pěvcem o tom dávném a skoro zakletém městě flámském.

Myšlénka rozcitlivělá na smrt proniká celou jeho poesií, smutně naladí ho pohled na jezerní tichou vodu, do níž shlíželi před ním tak mnozí, kteří tam na

tom strašném brüggském hřbitově již hnijí a do níž po něm budou nablížeti rovněž mnozí. „Uschlá kytička," praví o něm Vrchlický, „v staré váse stejně teskllvě ho naladí, jako ohmatané klávesy starého piana, portrety předků, zanedbaná nábřeží s opuštěnými zahradami, odlehlé čtvrti s polosesutými arkýři, skřípající korouhvičky a zvuk kostelních zvonů v neděli. A nejvíc poutá ho tajemství vody ... Z celé jeho poesie vane na vás pronikavá melancholie opuštěných flámských měst."

A příšerné „Memento mori!" toto dědictví z kolleje páterů jesuitů, nedá mu pokoje, kalí mu radosť z života.

Rodenbach byl člověk velmi něžný a žil jen své rodině. A k tomu byl hrdý — praví o něm Octave Mirbeau — žil jen svému umění. Ni zisk, ni slávu, ale vlastní ukojení duševní hledal vždy a všude.

A byl zlatým srdcem, neocenitelným přítelem. V tom se podobal Mallarméovi.

Edmond de Goncourt, jenž málo miloval básníky, obdivoval se Rodenbachovi Měli leccos společného ve svém charakteru. Oba měli tu vášnivou lásku k životu a hrůzu před zánikem. A oba obrátili se do hloubi skutečného života, nešli ani ten ani onen pro umění do Athen nebo do říše mythů. Život kypěl jim na dosah ruky — sáhli po něm. Duše a intimní jeho stav je polem Rodenbachovy kontemplace. Nebylo tomu ovšem tak z počátku: zdálo se, že Rodenbach stane se „miniaturním Copéem belgických a hollandských měst a mořských lázní". Ale už hned v knize „La jeunesse blanche" a více „La Règne du Lilence" proniká „subtilná analyse nálady, až konečně stává se vlastní říší jeho poesie". Následovaly „Voyage dans les yeux", „Vies encloses", „Bruge la Morte", „Miroir du ciel natal" . . .

A až do konce jako černý havran krouží mezi řádkami melancholie nad pomíjejícností našeho života. Všude vtištěna je pečeť smutku.

Joie de vie melancolique par cette terreur de la mort, terreur seréniséé parcette joie — charakterisuje Mirbeau poesii brzkého krásného Jiřího Rodenbacha.

J. Hn.

ÚVAHY.

Alfons Daudet: Podpora rodiny. Obraz mravů Pařížských. Přeložil **J. J. Benešovský-Veselý.** (Vilímkova knihovna.)

„Fromont a Risler" a „Podpora rodiny" — počátek a konec Daudeta, romanopisce. Pouěná linie vývojová leží mezi těmito mezniky celého literárního působení geniálního mistra. Ale umělec nebyl již bohužel na vrcholu svého umění v okamžiku, kdy mu pero vypadlo z ruky, ale klesal, zjevně klesal. Byla to hlodavá nemoc nervů, která strhovala autora a která vtírala se svými těžkými stopami neodbytně do jeho prací. Humor už dávno mu vyschl a zbylo jen bolestivé trhání kolem úst, které zdaleka nemůže se rovnati jasnému smíchu, jakým se kdysi Daudet smával. Celou prací poslední cítíte, jak se vleče ten bolestný vliv ničivého červa. Účet Daudetův je podtržen, nyní přijdou na řadu revidenti celé činnosti. V dramaturgii se už přihlásil jeden — Parigot, Drame d'Alphonse Daudet — Ed. Rod snad bude druhým. Překlad je qualifikován jmenem překladatelovým. —oo—

K. Klostermann: Hostinný dům. V Praze. J. R. Vilímek 1898.

To není už ten Klosterman, známe z let dřívějších. Tak se najednou a uchvátil nás tou svou vou, tím lidem, kterému věnoval talent — že viděli jsme, jaké ještě moře vděčného předmětu mají kdo chtějí rozuměti lidu hor...

přišel „Domek v Polední ulici“ a teď „Hostinný dům“ a přinesl nám překvapení. Klostermann uhýbá s cesty, na které dobyl prvních (a můžeme říci ne malých) úspěchů. Stává se z něho dílem humoristą, dílem povídkář, jenž libuje si v sensačnostech někdy až montépinovských. Nepravíme, že by byl špatným povídkářem; ne, jeho povídky čtou se příjemně a jistě se čtou v nejširším kruhu čtenářstva, ale od té doby, co Klostermann nevěnuje více svou pozornosť lidu šumavskému — v „Hostinném domě“ paraduje Šumava už jen co štafáž — oblibuje si ho snad více ono gros čtoucího obecenstva (které nemá rádo „fádní líčení“, ale chce jen, „aby se vzali“, anebo nějaký tajemný zločin, který se se zoufalou důkladností vyšetřuje — jako to je v „Hostinném domě“ —), ale ztrácí rozhodně na své individualitě, jakou se nám představil prvními knihami. Ale kdo ví, snad oba výlety z šumavského ráje do městského ovzduší jsou jen opravdovými výlety, po nichž vrátí se snad zase trvale tam, kde je vlastně domovem, mezi šumavský lid. —*ák.*

Přehled dějin písemnictví českého z let 1848—1898. Napsal Dr. **Frant. Bačkovský.** V Praze 1898. 8°.

Spisovatel v předmluvě praví, že nechce knihou svou „vylíčiti pragmatický rozvoj českého písemnictví z let 1848 až 1898, nýbrž prostě a většinou skoro toliko bibliograficky sestaviti nejdůležitější spisovatele a plody jejich.“

Literární historií tedy jeho spisek nechce býti a také jím není. Schází mu kritičnosť a charakterisování nejen jednotlivých odborů en génerale, nejen jednotlivých směrů, nýbrž i jednotlivých zjevů. K charakteristice vzchopí se autor knihy jen při vstupu k jednotlivým literárním [illegible]orům a u jednotlivých zjevů jen zřídka [illegible] a i pak ta charakteristika je tak [illegible]lá, ty reliefy tak opršalé a tak na běžné [illegible]vé fráse omezené, že jsou vlastně bez [illegible]namu.

Literární historie tedy novým dílem Bačkovského nezískala. Ale ani biografie. Autor, jak výše řečeno, chtěl „většinou skoro toliko bibliograficky sestaviti nejdůležitější spisovatele a plody jejich“. Toliko bibliograficky! Tedy jinými slovy, nemůže-li se kniha postaviti na niveau literární historie, pak snad alespoň jako bibliografická pomůcka najde místečka v naší tak pohostinné literatuře. Ale bohužel ani bibliografickým dílem spis Dra Bačkovského není.

Schází mu maličkosť: spolehlivosť a úplnosť.

Bibliografické dílo, které by bylo pokračováním Jungmanna, bylo by nejen vítáno, ale i záhodno. Ale muselo by to být dílo, které by bylo sestaveno aspoň svědomitě, bez vystrkování svého „Já“,*) bez stranictví. A tím spis Dra Bačkovského není.

Nepouštíme se do podrobností výtek, ale jen namátkou poukážeme na nedostatky knihy.

Předně se nám nelíbí chronologické puntičkářství. Proč se nedržel autor aspoň starších praktických vzorů, na př. Jirečkovy Rukověti?

Spisovatelé jsou přeházeni páté přes deváté, a dělidlem je rok narození! Abecední sestavení bylo by daleko účelnějším. A pak — některé spisovatele autor zřejmě favorisuje, jiné ignoruje, jakoby jich vůbec ani nebylo!

Mohli bychom si ušetřiti odůvodnění této výtky, neboť kdo se o věc zajímá, mohl by prostě projíti „ukazatele“ spisu a věc by mu hned bila do očí. Ale zase jen namátkou ukážeme, že nemluvíme do větru:

Jaroslav Kvapil už dávno není redaktorem Hlasu Národa, přešed v tábor tehdy ještě právě opáčný, do redakce Nár. Listů. To není maličkosť, která by nestála za opravu. Jako není maličkostí to, že Jan Hilbert už dávno vzdal se místa inženýra a že žije jen spisovatelství. — Jaromír Borecký zasloužil věru, aby se mu dostalo lepšího místa, než ono summární „z ostatních ... buďte zde připomenuti“. Že udaje životopisné nejsou autoru známy, není omluvou. J. Borecký nežije někde v pra-

*) Viz poznámku na str. 21. a obzvláštní péči k udajům o vlastní literární činnosti na jiných místech.

lesích, aby se o něm autor bibliografie, má-li d o b r o u v ů l i a nespoléhá-li jen na to, co mu autoři sami o sobě pošlou (pohodlná to práce!), něco nedozvěděl. A z Žitné ulice do universitní knihovny není tak daleko. — Kde jsou mladí básníci Adolf B. Dostal, V. Dyk, K. Jelínek, J. Suttnar a j. a j Či o nich nedolehla dosud zpráva k spisovateli? Či dosud nikdo neprodal antikvárně v autorově knihkupectví některou z knih mladé školy básnické? Byl by to dojemný a současně potěšující zjev. — Mezi překladately z cizích literatur jsou obrovské mezery. Autor neví o celé řadě překladatelů starých a zasloužilých — na př. Benešovském-Veselém, Schwabu-Polabském a m. j. — ač uvádí na svém místě jiné daleko míň důležité překladately. — V. Štech napsal mimo „Zlatý déšť" a „Maloměstské tradice" ještě „Ohnivou zemi", o níž autor neví. Zrovna jako neví o známé brožuře Štechově „Nejsme s vámi spokojeni" a o „Knize pro každého Čecha". — Jan Ladecký napsal také „Příspěvky k dějinám českého divadla" a „Bez lásky". — Povídky Stan. Jarkovského, které kdysi nadělaly ruch v professorstvu, a které vyšly v Libuši samostatně, autor nezná?

Největším literárním historikem a největším filologem je vedle Fr. Vymazala autor sám. Aspoň nikde tak úzkostlivě a pečlivě nedbá, aby ani spisek se neztratil jako právě u sebe a u spisovatele všech možných mluvnic „snadno a rychle" vydávaných v autorově knihkupectví. Za to neví, že v jazykovědě pracovali i jiní mužové než Bačkovský a Vymazal. Autor bibliografie neví nic o Metrice a rhytmice J. Krále (on zná vůbec jen Krále překladatele z klassických řečí a ze španělštiny a redaktora Filol. listů, o jeho původních a ne nečetných filologických spisech neví ničeho), neví o pracích filologických F. X Prusíka, o jeho studiích o Alexandreidách, o jeho vydání téže památky,*) o jeho ostatních spisech z oboru slavistiky samostatně vydaných, neví dále ničeho o vědeckých spisech Rob. Nováka (O pramenech Vellejovy řeči; Mluvnicko-kritická studia k Liviovi), nezná klass. filologa Vysokého, nezná úplně V. Tilla, Tim. Hrabého, a j., mezi filosofy ignoruje zúplna J. Čádu, neví anebo nechce věděti o jeho „Nástinu starověkého dějepisectví filosofického" a o jeho „Noëtické záhadě u Herbarta a Stuarta Milla", neví dále ničeho o F. Procházkovi (Katechismus filosofie) atd. atd. Jest to strannictví autorovo, jež přimělo ho, aby ignoroval pracovníky, kteří mu nebyli sympatičtí? Pak nemá se obírati vědou, které hlavní zásadou je nestrannost. Či — ale ne, je to příliš ošklivé podezření — (než není pomoci: takový d o j e m to na mě dělá) — či snad autor psal svou knihu na základě zpráv, které mu autoři poslali sami a na základě — knih, které měl právě na skladě? Aspoň ty ohromné mezery jsou p ř í l i š nevysvětlitelny.

Ku konci předmluvy přeje si autor, aby někdo vydal brzo dokonalejší spis nežli jest jeho. „Mně nynější mé povolání životní pramálo klidného času dopřává k práci té," praví s povzdechem

Sdílíme od srdce přání autorovo a přidáváme k němu hned ještě jiné: aby nynější povolání životní dopřávalo mu v budoucnosti ještě méně času k literárním pracem než dosud. Pan autor pro nával knihkupeckých prací zastavil kdysi „Studentské listy" a studentstvo našlo si svou duševní stravu jinde, teď stěžuje si pan autor znova na nedostatek času. Ty omluvy jsou právě u p. autora tak pravidelny a dojemny, že čtenář, který nemá právě srdce z kamene, dojista by přál z té duše ubohému autorovi trochu toho literárního dolce far niente. *J. Š.*

Sborník světové poesie. Sv. 59.: Ši-kingu dílu I. kniha I.—VI. Př[illegible] Dr. Rud. Dvořák a Jar. Vrchlick[illegible]

Kus záslužné práce vykona[illegible] u nás dosud tak zanedbané orie[illegible]

*) Autor by se zmýlil, myslil-li by si, že bijeme se tu pro „uraženou samolibost redaktorovu," jak se u nás často říká. Jsou lidé, kterým uznání ciziny, na př. Petrohradské Akademie úplně stačí, a jejichž ctižádost nesahá tak vysoko, aby chtěli dosíci uznání od autora knihy, která není ani literární historií, ani bib[illegible] která je snad nanejvýš knihkupe[illegible] seznamem knih, z něhož vypadl[illegible] dejné ceny.

esie oba výše uvedení překladatelé. Prvý z nich filologicky převedl sbírku čínské poesie, a překlad ten pak Vrchlický oděl v ústroj básnický. Kromě toho předeslal prof. Dvořák důkladný a instinktivní úvod literárně historický, který už sám o sobě je hlubokou studií. Další úsudek ponecháváme si, až vyjde část II., kdy přineseme o záslužné práci odbornou studii z pera Dra Jaromíra Boreckého.

Dickens Ch.: Cvrček u krbu. Přel. A. Hofmeister. Nákladem J. Pelcla. Vinohrady 1898. Cena 40 kr.

Jedna z těch řídkých knih, ve kterých vše splývá v jediný, výsledný, jasný a jásavý tón čisté a milé radosti, jakou jen možno rozchvěti se nad mocností dobra, jež v duši lidské dovedeme si — mysliti. Kniha mohutná a silna tím, že — vezmete-li skla střízlivého rozumu, snad jednostranné a nepřirozené — ale v podání svém veliké a čistě lidské povahy zná předváděti. Úsměv a nechuť z nevíry, jež musily by býti následkem nemožného jinak seskupení všeho dobra a popření stinných stránek v duši lidské, se při čtení práce Dickensovy nedostaví. Neboť celá její konstrukce jasně ukazuje, jak běží tu jen o samo vyzdvižení — řekl bych personifikovaných — dobrých a světlých stránek lidských srdcí a duší. A tím — při všem do jisté míry pohádkovitě fantastickém vnějším rázu i při zdánlivém snad přeidealisování povah — zachováno dosti realismu, abychom mohli cítit, jak před zrakem vyvstávají nám zjevy životné, povahy celé a nezlomené. Dojem tento je sesilován ještě samou formou, její nestrojeností, svěžím a přirozeným rázem a jasným, nekomplikovaným postupem. Kus modrého, svěžího nebe, tonoucího v zlatitém, radostném jasu jarního slunce, zapadá apotheosou rodinného života, jak ji nehledaně a prostě dovedl jen Dickens „Cvrčkem u krbu“ předvésti, v život nás t. zv. moderních lidí, kteří pomalu jak pro samý vnější, t. j. veřejný život, tak pro vnitřní žití své (klesající v stálém stihání vlastních duševních pochodů a v hledání absolutního měřítka) nedovedeme skutečně a přirozeně žít, čistě lidsky myslit a cítit. Cizí obzory — nedovedeme v nich ztápět a jimi sytit svoji duši. A přece — v kom nevylákaly by ve slabší chvilce tesklivou touhu po neznámém, ale zdá se Vám: čistějším a přirozenějším nazírání a žití? *Žd.*

ROZHLEDY.

(Z Národního divadla.) Jdete na kus se svatosvatým míněním, že jdete na vážné drama, s hlubokými vnitřními konflikty, s duševní katastrofou a pochmurným rozuzlením. Čekáte něco jako Vina, Mládí a pod. Ten titul „Neznámá pevnina“ zní vám tak vážně. Jdete tedy s pevným úmyslem pojímati také celou ... vážně. A vidíte, jak prosté a dobré ...itko ze zapomenutého hnízda odmítá ...oho ženicha ze svého okolí za dru... a to proto, že vysnila si jiný ideál ...: Elegantní zjev muže z pražských ...nád. Elegantní a blaseovaný. Čím ...ovanější tím líp. Tím spíš nahradí ona všechno, i kavárny, i hostince, ... to věčné kouření. To byl vysněný ideál, a ten našel ztělesnění v bankovním úředníku Peterkovi, jehož naší prostodušné dívce dohodí vzorný bratránek. Je už tu ten pan ženich a teď to začne. Až do jeho objevení sedíte vážně, vážně pojímáte děj a baví vás drama. Ale jak ten nešťastný kandidát ženitby vyjde na jeviště, začíná vás to šimrat, není pomoci, musíte se smát. Je to neodolatelně komické, jak dětinsky si počíná ten dorostlý muž, jak kroutí se před svou nevěstou, jak tváří se k své budoucí rodině... je to komické, a kdybyste si to u sebe desetkrát vymlouvali. Smějete se, ale jen tlumeně... zpozorovali jste v lóži pí. autorku, a máte přece tolik slušnosti v těle, abyste ji neuráželi tím smíchem,

který by byl na místě ve veselohře, ale který je absurdním a cynickým v dramatu vážném.

A mezi akty vyjdete trochu ven... a tam máte podobnou scénu jako na jevišti. Vidíte pana X. z těch a těch novin a před ním pí. autorku v živé debattě, je vám ho líto, jak je mu patrno na tváři překvapení z té nečekané attaky, a jak zápasí v něm vrozená galantnost s vnitřním přesvědčením. A jako cítíte lítosť s kritikem, třeba jinak vám nesympatickým, kterému pádná ruka uraženého autora rozbije na nose skřipec, tak máte srdečnou lítosť s kritikem, jemuž nečekaná attaka elegantní, mladé autorky vnutí do ruky péro ke kodicillu pronešeného už úsudku.

A právě za ten kodicill vlastně bychom měli být vděčni. Otevřel nám oči. Tedy „Neznámá pevnina“ nemá býti vážně pojímána, autorka chtěla psát veselohru a ne drama; pak je to ale mystifikace se strany správy Národního divadla! A pak vlastně p. Bittner — o němž už hnedle chtěli se domnívati, že tragickou postavu skreslil v karikaturu tragikomickou — výtečně vystihl intence pí. autorky! A to budeme se tedy smát zcela otevřeně, hodně nahlas, a bez bázně že porušíme povinnou slušnosť vůči dámě, jež kus napsala a je přítomna představení!

Pak půjdeme na kus s jiným měřítkem, nebudeme hledět tak na charaktery, jako na situace, a ty najdeme opravdu komickými! A přičteme-li skvělé dialogické passáže — kabinetní scénu z 2. jednání vytýkáme obzvláště — a šťastné episodní figury — pak budeme se dívat na veselohru pí. Vikové-Kunětické docela jinýma očima!

Hráno bylo dobře. Pí. Kvapilová s vrozenou intelligencí učinila z role, co se učinit dalo, aby postava stala se silnou, tak silnou, aby otřásla i nejblaseovanějším z blaseovaných, pí. Volfová vzbudila v nás darmo smutnou myšlénku do budoucnosti a pí. Hübnerová přiřadila novou zdařilou postavu k své gallerii episodních postav. A pan Bittner? Hrál či nehrál v intencích autorčiných? Jak by nám tu bylo vítáno nějaké objasňující slovo samé pí. autorky, abychom vlastně doopravdy věděli, co chtěla psáti... Více světla!

V neděli dne 11. prosince rozloučil se slavně s jevištěm Nestor našeho herectva p. K. Šimanovský v roli Julia Caesara. Odchází nám v něm jeden z nejlepších herců, nejlepších povah a nejpilnějších pracovníků. Je to celý kus historie českého divadla, co nám v něm mizí... a více než půl století divadelní poctivé práce! Žel bohu, že herci mají tak nevděčný úděl v budoucnosti. Po malířích, básnících, hudebnících zbude vždy něco reelního, ale herectví je umění tak transitorní... po herci zbude jen vzpomínka.. a ta v druhé generaci už vybledává... Ale jsou tu ještě memoiry. A ty čekáme od Šimanovského skoro naurčito. Vždyť je ještě tak svěží, že třeba s pomocí mladší síly jistě by dovedl napsati nám své paměti, paměti neunavného, poctivého pracovníka! Přejeme mu od srdce odpočinku v zátiší, do něhož se uchyluje, — ale paměti mu neodpustíme!

Lednové období nepřineslo mnoho, co by stálo za obzvláštní zmínku. Obnovení Molierovského Lakomce rozumí se co občasné obnovování klassického repertoiru vůbec u ústavu, který dělá nárok na vážně umělecký stupeň, samo sebou. Je to dobré i vzhledem k obecenstvu i vzhledem k hercům. Ale za obzvláštní zásluhu dramaturgie přičísti to nemůžeme. Musí to tak být a je to tak. Trochu hrůzy do parterru a na balkony vehnala moderní hra Finnova „Sýček“ v dobrém překladě H. Kosterkové. Hráno bylo znamenitě. Dámy pí. Kvapilová a Danzerová a pp. Seifert, Slukov a Havelský podali ze svého umění co mohli nejvíce. Poslední z umělců jmenovaných projevil v episodních úložkách už nejednou tolik umělecké síly, že by neškodilo občas dáti mu trochu příležitosti k vyniknutí. Znovu jako při hrách Maeterlinkových viděli jsme, k by to naše vytoužené nové divadl o být malé, intimní. Přes pečlivou a poctivou snahu herců ztrácejí finesse - derních autorů na obrovské scéně n o Národního divadla padesát procen é intimní působivosti Hlavní položk ; lednové bilance je vypravení H

mannovy poslední hry „Forman Hendl" v překladu A. Staška Drama prošlo už řadu divadel cizích německých, ruských a j., předchází je k nám zprávy o rozhodném úspěchu, a tomu snad máme děkovati za to, že tak neobyčejně rychle hra vypravena i u nás. —*ský.*

(Pokračování.)

Z cizích revuí.

(Anglické.) Nová revue počala vycházeti současně v Paříži, Londýně a New Yorce pod názvem „The Anglo-american". Už titul naznačuje allianci obou anglicky mluvících kmenů, dotvrzuje to však i heslo listu „Blood is thicker than water", i obsah vyhovující všem požadavkům, jaké se činí na jiné revue podobného rázu. — Nádherná anglická revue „The Artiste" přináší v prosincovém čísle hlubokou studii o umělci Arthuru Fredetthinovi Nowellovi, tím zajímavější, že text doprovázejí skvostné reprodukce mistrových děl. — Nineteenth Century. Snaha vzkřísiti literaturu irskou, psanou původním jazykem gallským, které se podjala v roce 1893 založená gallská liga, setkává se dle zprávy Lady Gregoryové s rozhodným úspěchem. — Revue „Fromm" přináší od Mark Twaina list z Vídně, v němž líčí své dojmy z Vídeňských divadel, hlavně z „Hradního divadla". Americký humorista vyslovuje se příznivě o Vídeňských divadlech. — Revue „Magazine of Art" kritisuje P. Schultze-Naumburg detailně a s pochvalou umění známého i u nás Sášy Schneidera. — Contemporary Rewiew. — Norman Hapgood v článku „The Drama of Ideas" vidí budoucnost dramatu v novelistech a románopiscích. Tolstojové — resumuje autor — jsou v budoucnosti naši spisovatelé tragédií a Thackerayové nám stvoří budoucí veselohru.

(Francouzské.) V „Gazette des beaux arts" nalézáme zajímavou kritiku Henri Hymanse o starém obraze Hugo van der Goese „Setkání Davida s Abigailí". Kritika ta je pro nás zajímavou z té příčiny, že referent srovnává obraz ten s identickým obrazem, nalézajícím se v Praze v gallerii Novákově (?). — Mercure de France přináší zajímavou charakteristiku ruského románopisce hr. Solloguba z péra Zinaidy Vengerovy Nákladem téže revue vycházejí právě díla Nietzscheova ve francouzském překladě. — Revue bleue přispíšila si s překladem nového Björnsonova dramatu „Pavel Lange". — Revue critique ve svém 41. čísle referuje o velice zajímavé knize Jos. Bayera „A magyár drámairodalom toertenete" (Dějiny maďarské dramatické literatury). Dílo to poctěno cenou uherské Akademie věd a sahá od počátku až do r. 1867. Nebude snad nezajímavo stručně podati hlavní resultáty studia J. Bayerova: Z XVI. až XVIII. století není než několik her, jejichž předmětem byly spory katolicko-protestantské — pak tituly školních latinských her Jesuitských, Paulinských a Piaristských. Hry tyto samy jsou ztraceny. Pak se pilně překládá hlavně z frančtiny a spíše ke čtení než k provedení scenickému. Molière, Voltaire a hlavně Kotzebue tvoří tehdejší repertoir, který pomalu je promícháván napodobeninami. Romantismus francouzský nabývá vlivu na směr v maďarském dramatu a řídí i péra všech tehdy vynikících autorů A po bouřlivém roce 1848 obrací maďarští dramatičtí spisovatelé svou pozornost k dramatu sociálnímu, než ani tu nejsou originálními, ale napodobí tu zase vzory francouzské. Po V. Hugovi a Dumasovi otci přichází do obliby Scribe, Feuillet, Augier a Dumas syn. Tedy stále a stále jen vliv francouzský — jen z malé části německý — a po původnosti ani stopy! Připomínáme, že dílo psal Maďar a že je poctila cenou maďarská Akademie. Nadsázky je v knize tedy asi málo.

(Ruské.) „Těatr a iskusstvo" illustrovaná umělecká revue akcentuje nenávisť, jakou chová nynější správa Petrohradské konservatoře k zesnulému mistru Rubinsteinovi. Nenávist ta propuká skoro při každém koncertu konservatoře nejmalichernějším spůsobem — Tamtéž se ohlašuje zajímavé dílo „Slovník dramatických umělců ruských".

Z cizích literatur.

(Anglická.) Literární produkce anglická za rok 1898. Referuje *Jos.*

Bartoš. Z uznaných starších básníků objevil se loni na literárním trhu W. E. Henley se sbírkou veršů pod prostým názvem „Básně“. Henley jest básník klidu, obírající se radostí života „všedního a božského“, poeta Severu, omývaného tajemnými hlubokými vodami, muž kypícího citu a zdravých nervů. Píše pro dnešní lidi, ale „modernita“ se ho nedotknula Upomíná na Heineho bez jeho žíravosti. Ze všech dnešních básníků anglických jest nejméně exotickým. „Osud jest hudec, život jest tanec“, jest jeho heslem. „Život — dejte mi život až do konce a pak radostně uvítám přítelkyni smrt“, jest jeho stálým thematem.

„To buď můj odchod!
Můj úkol dokonán, den dokončen,
mzda moje vyplacena; v srdci mém
nechť pozdní skřivan zpívá —
nechť odejdu tak v klidný západ,
v nádherný jasný západ,
v Smrt.“

Pravým opakem smavé poesie Henleyovy jest příšerně realistická „Ballada ze žaláře“ od „$C_3 . _3$“, což byla vězeňská značka známého Oscara Wilde. Jsou to mohutné, pathetické verše, ponuré prostoty, jež část anglické kritiky přirovnává ke Coleridgeově „Rýmování o starém námořníku“.

Sedmdesátiletý George Meredith, známější více jako románopisec, vydal „Ódy Francii“, těžkopádné a těžko srozumitelné, jichž předmětem jest revoluce, Napoleon, rok 1870, Elsasko a Lotrinsko atd.

Souborně počal vydávati svá díla R. S. Bridges, jenž získal si zvučného jména lyrickými dramaty z antických dějin „Návrat Oddysseův“, „Achilles na Skyru“, „Nero“ atd. Bret Harte objevil se s knihou „Několik pozdních veršů“, jež však nevyniká ničím nad jeho první plody.

Z mladších básníků přišel loni Stephen Phillips, autor skvostné knihy „Kristus v Hádu“, se sbírkou „Básně“. Kniha jest jasná, vonná, něžná a každou stránkou vane neaffektovaná důstojnost a mohutná humanita. Nejkrásnějšími čísly jsou „Marpessa,“ povídka o dívčí volbě mezi bohem a smrtelníkem, „Žena s mrtvou duší“, „Lilie“, „Slepému Miltonu“, „Krásná smrt“, „Rána“ a „Zjevení“.

William Watson vydal tenkou knížku básní „Naděje světa a jiné básně“. Zmínky zasluhují jedině čísla reflektivní Naděje světa“, Ztracený ráj“ a „Neznámý bůh“. Čísla milostná jsou slabá a bez pointy.

O Lionelu Johnsonovi, od něhož vyšlo loni „Irsko a jiné básně“, praví anglický kritik: „Johnson jest básníkem těch klidných nešťastných duší, jež jsou odsouzeny obývati po smrti stinný ostrov v Západu, kde měsíc stále září a kde mlha stále měsíc zakrývá a kde chví se ve vzduchu hudba vzdechů neboť duše ty odřekly se radostí světa aniž by přijaly radost boží.“

Zmínky zasluhují ještě rázovité „Walesské balady“ „Ernesta Rhysa, Barsačovy „Stíny a světlušky“, „Binyonův“ „Porfyrion a jiné básně“. Binyon jest jedním z nejzajímavějších anglických básníků. Jest drsný, ale sympatický. Metrum jeho veršů vyznamenává se originelní formou. Spíše jako zvláštnost uvádím malou sbírku anglicisovaného Juda Manmohuna Ghose „Písně a elegie“.

Z básnířek vydala Margareta Armourová prosté a upřímné verše „Stín lásky a jiné básně“, a paní Tynan Hinksonová knihu „Vítr ve stromech“, jež dýše zdravotou a tichou radostí polí a lesů. Vítr ve stromech nezpívá ji žádné choré písně, nešeptá nic strašlivého, nic hořkého a zoufalého — jen klid, spokojenost a čisté veselí zní v těch skvostných popěvcích.

Spíše loňské královnino jubileum než Musa diktovalo sbírky vlasteneckých veršů Newboltových „Admirálové“ a „Ostrovní plémě“ a Nesbitovu „Buben a loutna“. (Dokončení.)

(Polská.) Maryan Gaw...
Výborná Varšavská „Biblioteka d... borowych“ přinesla v jednom ze ... letošních čísel zajímavé „Szkice i o... z péra jednoho z předních belletris... ských, Maryana Gawalewicze. Knížk... třena je předmluvou na slova vza... tika, Teodora Jeske-Choińského. -

pokládáme za nutné seznámiti české čtenářstvo.

Črty, obrázky, drobnosti, drobnůstky a podobné drobotiny opanovaly před několika lety všovládně feuilletony časopisů Varšavských. Mile vítány redaktory, kteří „krátký článek“ výše cenili nežli dlouhý, neboli — což mělo znamenati totéž — nežli nudný, vypudily z novin a týdenníků delší romány.

Poněvadž poptávka předpokládá vždy a všude nabídku — tvořivost, — sypaly se tyto črty a obrázky jako plevy z větráku, stále řidší, bledší, spořejší. Celá legie diletantů obojího pohlaví vrhla se na zamilovaný a hledaný druh spisovatelství, který nečinil — jak bylo se domníváno — žádné těžkosti „Nepotřebuješ ani talentu, ani znalosti umělecké techniky, abys vytvořil nějakou událost ze života, příhodu, situaci . . . Stačí, ovládáš-li jakž takž jazyk a vypozoruješ-li nějakou malou drobnosť . . .“

Redaktorové Varšavských časopisů a veřejnosť přesvědčili se však záhy, že ke každému druhu spisovatelství, třeba nejmenšímu, nutno býti povolaným, že tedy i „črty a obrázky“ jenom tenkráte mají skutečnou cenu, vyjdou-li z per talentovaných. Kdykoli kritika protřásla různé ty „črty a obrázky“ svým sítem, zmizely tyto drobnosti kamsi beze stopy. Na dně zůstala jen sporá hrsť výživných zrn, která přestála zkoušku času

K takovým to výživným zrnům náležejí mezi jiným i „Szkice i obrazki“ Maryana Gawalewicze. (Panper — Gęś. — Słoń.) Čtou se dnes s toutéž zálibou jako tehdy, když vyšly tiskem poprvé.

Maryan Gawalewicz, feuilletonista, divadelní kritik a spisovatel románů a komedií, nenáleží k oněm miláčkům osudu, jimž rychlá fama sype pojednou květy a ua[illegible]í k nohám. Započav svoji veřejnou či[illegible]st drobnými veršíky (po roce 1870) vl[illegible]léji dlouhou řadu let těžký pluh no[illegible]ný, jenž nikdy není příznivým sn[illegible]šímu rozmachu umělecké fantasie. T[illegible]ntům jest jařmo nesnesitelným, jař[illegible]pak jest všeliká práce kancelářská. N[illegible]n ze současných talentů, jsa vpleten d[illegible] tisku, zřekl se už na prahu mladosti své ušlechtilejších popudů a rozmnožil tak řadu lidí, již píší ze řemesla. Gawalewicz však, nevšedně pracovitý a neobyčejně vytrvalý, nalezl při různých záměstnáních redakčních dosti času a síly k literární tvořivosti.

Pomohla mu k tomu kromě pracovitosti a vytrvalosti mimořádná lehkosť slova, jakou ho osud obdařil.

Gawalewicz nezazářil rázem jako Łętowski, Dąbrowski, Szymański, Jasieńczyk, Ostoja a jiní, jichž debut byl zároveň jejich triumfem. Šplhalť po žebříku umělců jen pomalu vzhůru, dospíval, rozvíjel se postupně, sbíraje cestou životní pozorování a zdokonaluje formu. Nežli napsal své „Filistry“ (roku 1886), „Drugie pokolenie“ (roku 1891), „Mechesy (roku 1893 až 1894), vyřezával nejdříve drobné hračky, t. j. pouštěl do světa ze svého hbitého péra rychle vymyšlené a vypracované „Szkice i obrazki“, jejichž čásť vyšla v roce 1886 ve dvou svazcích pod názvem „O niej“.

Další zkušenosť kritikova učí, že talenty, pozvolna se vyvíjející, postupující od slabších prací k lepším, od děl menších k větším, bývají trvalejší, „solidnější“ nad ony meteory literární, jež zjevivše se neočekávaně, svítí jistý čas fosforickým leskem, aby tím rychleji uhasly. V prvních povídkách Orzeszkowé nikdo by byl netušil pozdější autorku „Meira Ezofowicze“ a románu „Nad Němnem“. Rovněž tak první ukázky talentu Prusova nepředpovídaly tvůrce „Faraona“.

Ať už lehce dosažený úspěch oslepí tyto „náhlé hvězdy“, že nevzdělávají se dále anebo mají ony tuze málo toho, co by pověděly — jisto jest, že první jejich dílo bývá obyčejně posledním — nejlepším.

Gawalewicze neoslepil, nepokazil prvně docílený úspěch. V potu tváře, v trudu a bolesti velikého vysílení — neboť trudem a bolestí jest všeliká práce tvořivá, o čemž nemohou míti ani představy ti, co sami nic nevytvořivše, pohrdlivě soudí o cizím díle, mnohdy krvavě provedeném — kráčeje od drobnějších prací k větším, dobýval sobě zvolna postavení literárního. Dlouhá léta skutečné práce přinesla mu dobře zasloužený věnec autorský, jehož

mu ani nestranná kritika odepříti nemůže a nesmí.

Obyčejně se říká: Gawalewiczův talent postrádá síly, jeho styl verv, jadrnosti, „temperamentu“, myšlénky a charakteristika smělé rozhodnosti. Sluší-li však všechny organisace umělecké posuzovati podle jednoho společného měřítka?

Krásná literatura jest jako vzorkovaný koberec, na jehož plochu kladou se různé barvy, slabší i silnější, bledší i světlejší, — jest jako symfonie, složená z různých tónů. Každý ze skutečných talentů vnáší do literatury něco svého, vlastního, originálního, a jen tenkráte mohou se návzájem té které epochy vykázati různorodými talenty. Měřiti všechny schopnosti umělecké podle jednoho lokte, podle chvilkového [illegible] nesnese jakékoliv kritiky.

Jako novelista, jako autor črt a [illegible] vnesl Gawalewicz do polské literatury [illegible] současně neobyčejnou měkkost, [illegible] francouzské „fine touche“, stejně [illegible] jako síla. Umí jednoduchými prostředky [illegible] na srdce, [illegible] dojati a [illegible] sympathii ke svému [illegible] „Gęś“ odpouštíme [illegible] poslední scénu [illegible] Dadu (Pauper“) [illegible] že ukradl svému [illegible] špinavého [illegible] „Isil“, [illegible] a „[illegible]“ [illegible] v knize poprvé.

[illegible]

[illegible]

[illegible] „Der Kaiser von [illegible]“ [illegible]

horlivého zastánce míru. — Emile Zola vzbudil svým zasažením do Dreyfussova procesu zjevnou sympathii u Němců. Výsledek této obliby není však jen povrchní, omezující se na žurnalistické projevy a na efemerní brožury, nýbrž jde hloub až do vážně vědecké literatury. Jedna z lepších biografií poslední doby jest z péra Benno Diedericha, ku které, zdá se, sám Zola z části dodal biografický materiál. — V Německu budou zavádět vojenského ducha pomalu i do škol. Počátek má být učiněn tím, že Caesar má býti překládán výrazy přijatými přesně dle vojenského reglementu. O to zasazuje se Max Hodermann ve své knize „Unsere Armeesprache im Dienste der Caesar übersetzung“ (Lipsko 1898). Jen tak dále a budou z gymnasií vycházet povedené exempláře vojenské kultury. — Dramaturgická literatura německá obohacena byla několika cennými knihami Zaznamenáváme především E. Steigerův spis „Das Werden des modernen Dramas“. Ibsen, Hauptmann, Maeterlink jsou sujet d'observation knihy. Kniha je napsána s jistou živostí, skoro až polemickou Autor hlásí se přímo za stoupence zolovského naturalismu. Zajímavou je kniha jeho nad jiné v partii o kulturních fásích umění; dle něho byly čtyry věky v umění: plastický v starém Řecku, malebný v Italii, hudební v Německu v 17 až 19. století a poslední poetický. Praxiteles jevil zrovna tak svůj silný vliv na ráz literatury řecké, jako Rafael a Tizián na onu italské renaissance a jako Bach, Mozart, Beethoven a Wagner na literaturu 17. až 19. století. Dnes žijeme ve věku poetickém Dnes přišla doba severu, Ruska a francouzského naturalismu: Ibsena, Dostojevského a Zoly.

Nejzdařilejší snad je Steiger v charakteristice Ibsena. Tu ještě jest aspoň [illegible] tickým, kterouž vlastnost ale ztrácí [illegible] svazku při Hauptmannovi, [illegible] prostě padá na břich. Nejméně se [illegible] Maeterlinkovi. Považuje ho za neuce[illegible] talent, za věštce nového [illegible] jakéhosi pokračovatele Hoffmanna [illegible] gara Poea.

Ostatní dramatiky, Sudermanna, [illegible]

a j. odbývá na konec dosti summárně. Zajímavý je doslov: člověk nálady je mrtev a zaměněn už člověkem **práce**. Jděte, básníci, hledejte zápasníky, siláky, vítěze. Lasset uns Männer schaffen! — O Shakespearovi co psychiatrovi napsalo se už dosti. Upozorňujeme však na nový zajímavý spis Dra. H. Laehra, „Die Darstellung krankhafter Geisteszuständen bei Shakespeare“. Spis odlišuje se valně v resultátech od podobných medicinských prací, neso se duchem vědeckým a přece podává autor látku tak poutavě, že učinil knihu svou přístupnou i širšímu obecenstvu. *A. Rdt.*

Z cizích divadel.

(Německá.) Nejsilnější jména německé dramatické musy objevila se na počátku saisony na divadelních afficbích s novinkami. Ale přízeň obecenstva nebyla tentokráte všem štědrá, jeden dostal víc a druhý docela nic z toho, co se všeobecně nazývá přízní obecenstva. „Hřeb“ saisony jest bez odporu nové drama Hauptmannovo „Fuhrmann Henschel“, jež dáváno v Berlíně s velkým úspěchem. Pojednáváme o dramatě na čelném místě, odkazujeme tedy čtenáře svého k studii Dra Wukadinoviće — Za to ubohému Halbovi, jehož Mládí prolétlo snad celý svět, kde jen dost málo přejí modernismu, propadlo nové drama „Eroberer“ v Berlíně. Propadnutí a propadnutí je dvojí. Kus může propadnouti tiše. Obecenstvo ze slušnosti zatleská, ale každý cítí že je kus nemožný a že se tleská předně jen ze slušnosti a po druhé že se tleská hercům, z osobního favoru. Kus propadl a nedává se. Ale také může propadnutí kusu provázeti řada surovostí, a to je vlastně propadnutí méně bolestné, třeba že skandálnější. Surovosť n[illegible]á vždy pravdu, proti surovosti najdou s[illegible] obhájcové, a takové už Halbe našel v[illegible]eitu“. A tak není tu ještě řečeno pos[illegible]ní slovo. — K neporozumění u obecens[illegible], jakého doznal Halbe, druží se neúspěch k[illegible]u „Erdgeist“. Autorem je mnichovs[illegible] herec Wedekind, pronásledovaný p[illegible]kou policií pro spolupracovnictví při z[illegible]ném palestinovém čísle „Simplicissimu“. Mladý autor sedí prý v teple ve své svobodné vlasti, Švýcařích, a jako moderní Tell směje se Gessleriádám v sousední říši. — Novinka Karlova divadla Vídeňského, Nordaův „Dr. Kohn“ má za sujet palčivou otázku židovství. Ruské listy upozorňují na to, jak by provedení kusu na Rusi působilo zrovna svou časovostí. — Ovací pro nebožtíka Bismarcka a demonstrací proti císaři Vilémovi stal se kus známého i našemu obecenstvu Philippiho „Dědictví“. Ač ovšem nikde ani Bismarck ani Vilém II. není jmenován, přece jen vlastní osoby kusu prohlédají zpod masek až příliš průhledných. Proto také má kus přímo sensační úspěch. Jinak by si ho sotva zasloužil. Konečně zaznamenáváme novou frašku „Grossmama“ Maxe Dreyera, jehož „Zimní spánek“ je u nás dosud v dobré paměti. Kus ten hrál se na scenách německých s neustáleným, brzo větším, brzo docela malým úspěchem. —*e*—

(Francouzská.) Novinky zimní saisony pařížských divadel mají celkem štěstí u obecenstva, byť i netěšily se téže přízni i u kritiky. Tak nová hra Meuricova „Struensée“, vypravená v Comedie Française, tak i Lotiho debut „Judita Rénaudinová“ v Theâtre Antoine a společné dítě Maizeroya a Décourcella „Papa la Vertu“ v divadle Ambigu, těšily se plnému úspěchu. Je přirozeno, že hlavní zájem soustředil se na drama Lotiho, mající za thema náboženský spor; sujet vzal prý Loti z rodinných memoirů. Rovněž i nový kus básníka Catulla Mendèsa „Medea“, šitý na tělo pí. Sáry Bernhardtovy, měl v listopadu na scéně divadla Rénaissance pěkný úspěch. — „Divadlo de la République“ udělalo šťastnou trefu provedením kusu Armanda Silvestra a E. Moranda „Kosaks“. Děj je z části vzat z Gogolova „Tarasa Bulby“, z části původní, ale rozhodně působivý. Je sice na tom trochu pravdy, že kus děkuje poněkud za bouřlivý úspěch alianci rusko-francouzské, ale i bez tohoto politického pozadí je to práce velmi poetická a poutavá. Prostá velikosť ruského lidu je v kuse znamenitě vystižena. — „La reine Fiamette“ Catulla

Mendèsa, před nedávnem ještě odmítnutá divadelní komissí Odéonu, šla na téže scéně s obrovským úspěchem. — Theâtre Antoine, na němž minulý měsíc debutoval Loti svou „Juditou Rénaudinovou", provedlo kus mladého autora Brieuxa „Résultat descourses". Sujet kusu je líčení zhoubného účinku závodů, respektive sázení při nich na vrstvy nemajetné. Dělník s řádnou rodinou upadá do vášně sázek, strhává s sebou rodinu a stává se sám tulákem Až konečně pozná to bahno, ve kterém se brodí a vrací se zas k poctivé práci ke své rodině. Časové thema a — hony soit qui mal y pense! — morálnost kusu zjednaly autorovi silné ovace. On est moral après tout à Paris! — Comédie française vypravila novou práci téhož autora Le Berceau. Drama řeší otázku, je-li žena klamána manželem, s nímž je spoutána mimo slib před oltářem ještě živým, ne vinným děckem, co pak? Autor odpovídá: Všechno, jen ne rozvod. Smíření, resignaci, chladné spolužití, jen ne rozejíti se. Drama bylo velmi pěkně přijato a vzbudilo živé debatty a — parodii „Le voyage autour du Code" od G. Duvala a M Hemrequina, která vypravena byla na scéně Variétés. Muž, který nedovede milovat jiné ženy mimo cizí, ožení, rozvede se a zamiluje se do vlastní ženy, když se stala ženou jiného. Rozvod s tímto manželem a sňatek s původním rozvedeným chotěm končí frašku, při níž obecenstvo nevychází ze smíchu. Je to jedna z nejkomičtějších her poslední saisony. — Po dobné nedorozumění, které zažilo naše obecenstvo při „Neznámé pevnině", kdy nevědělo chvílemi, smí-li se smát, či tvářit se vážně, připravil Henri Pagat francouzskému obecenstvu kusem „La Briguedondaine", provedeným na sceně Nového Divadla. Sujet kusu: poslanecká kandidatura. Úspěch byl normální — Jiná novinka dávána s úspěchem v divadle Variétés: „Calice" od Vanderema. „Revue bleue" referuje o kuse zrovna nadšeně. Sujetem i rozuzlením velice se podobá novému dramatu Ladeckého „Bez lásky". Bylo by zajímavo viděti je na sceně Národního divadla. *René.*

(Polská.) Polsko žije ve znamení dramatických soutěží. K dramatickému konkursu Paderewského došlo redakce „Biblioteky varšavské" 79 konkurenčních dramat. „Życie" přeje ironicky porotcům dobrého chutnání, ale varuje je hned před podobným posuzováním, jaké se stalo v Krakově před několika lety, kdy porota referovala o kusech nečtených, ba ani nerozpečetěných — V dramatickém konkurse Varšavském nejlepším uznán kus „Familija", pak „Jcoteraz" a konečně „Frasesowicz". Kusy dávají se teď na Varšavské sceně dosud zcela anonymně. Úspěch jejich rozhodne pak o cenách.

Z ostatních novinek aspoň za zmínku stojí nešťastný pokus Stanislava Kozlowskiego „Taboryci". České dějiny sloužily autoru vlastně jen jako dekorace vlastního milostného děje. Kus neměl úspěch ani u kritiky (z té zvláště Matuszewski a Gliński promluvili autoru upřímné slovo). Jakživo prý se polské obecenstvo tak nenasmálo jako při pohledu na naše Adamity, kteří z čista jasna přeběhnou jeviště a stejně bez vnitřní příčiny zmizí.

Konečně starý dramaturg M. Bałucki napsal novou veselohru „Wędrowna Musa" z kruhů kočujících herců V Krakově neměl kus úspěchu. Zdá se, že k dalšímu provozování kusu vůbec nedojde. Sujetem připomíná slabě kus Ostrovského „Talanty i poklonniki".

Z personalií sdělujeme, že dosavadní člen Skarbkova divadla ve Lvově Żelazowski rozešel se velmi ve zlém se správou divadla. Nechce se víc vázati engagementem a hodlá podniknouti volná tournées umělecká. *W—el.*

Hudební rozhledy.

Po tři týdny před vánoci stíhala jedna produkce v bezdechém chv hou: dvakrát, třikrát týdně oživ síně Rudolfinské bezčetnými ctit-" hudebního.

Byly tu především tři veli... certy orchestrální, první letošní sa. dva večery české filharmoni-- konservatorní.

Programy obou prvých ná'

přinášely nijakých novinek. Dirigoval tu p. kapelník Anger Mendelssohnovu skotskou symfonii, svěží, poetické dílo, plné vzletu a jemnosti — orchestrem Národního divadla ne zcela k platnosti přivedených — vedle pěkné, jadrně sehrané Gluckovy předehry k Alcestě a Smetanovy Šárky; pan kapelník Čech pak řídil velikolepou Berliozovu symfonii či spíš symfonickou báseň Harold v Italii, Smetanovu Vltavu, Weberovu ouverturu k Euryantě a Saint Saënsovu symfonickou báseň Herkulovo mládí. Berliozovu o sobě již vysoce poutavou skladbu, snivou i vášnivou, zpívající tóny nejvroucnější lásky i divokých orgií, vypravující o dobrodružstvích, citech a náladách Child Harolda na dlouhých jeho poutích, v jednotu pojí, ne jak Berlioze v jiných skladbách jednota themat, než užití jednoho, téhož nástroje sólově vystupujícího ve všech větách. Melancholické viole přidělena úloha býti mluvčím bludného rytíře. A pan Nedbal z Českého kvartetta byl jistě nejpovolanějším jejím hráčem: suggestivně podal posluchači celé to množství nálad, které skladbou se vystřídají, i dominoval svým mohutným tónem orchestru tak, že nikdy hlas hrdiny se neztrácel, že zůstával stále hlavním, vůdčím pojítkem celku. Saint-Saënsova báseň Herkulovo mládí, líčící gluckovsky antikisující větou cestu ctnosti, orgiastickým allegrem cestu hříchu, jeho vábení, vnitřní zápas herův a jeho vítězství, smrt v plamenech hranice a zbožnění, patří, jako vůbec symfonické básně tohoto autora, k nejlepšímu jeho tvorby. Je tu i skutečný hudební obsah — ten Saint-Saënsovi pro samou barvu tak často uniká — i mistrná, jak se rozumí samo sebou, technika v ovládání orchestru: celá duha orchestrových barev a nuancí.

Provedení díla bylo chvály hodno, stejně jako Smetanovy nádherné Vltavy. Tuto pan kapelník Čech na nekonečný potlesk obecenstva dokonce byl nucen opakovati. Méně uspokojivé bylo v tempu upřílišněné provedení Weberovy Euryanthy. Rytířská bujarost ráznost díla ztrácí se, nevystoupí-li ostře a jasně vítězná melodie hlavní věty nad akkordy dechových nástrojů. Slabý orchestr smyčcový ovšem nese část viny. A pak: přehnáním tempa láme se jednota celku; rozdíl tempa hlavní věty a vedlejší, zpěvné melodie se stává přílišným, nepoměrným.

Uvádění skladeb, jako byla rhapsodie od E. Lalo, prázdná obsahem a ani zvukově nepoutavá, či dokonce polotaneční hudby, jako Glasunovova valčíku v koncerty filharmonické, tedy nejseriosnějšího druhu, není možno schvalovati. Publikum, jak se zdá, ani takých koncessí nežádá: obě čísla přijata velmi chladně. Připustí-li se méně seriosní skladba, lze to omluviti, podá-li se v ní virtuosovi příležitosť svým uměním se zaskvíti. Tak Ernstův koncert, zahraný velmi zdařile, dokonale technicky i vřele v citu p. Kubelíkem, byl i v rámci tak vážných produkcí ne-li zcela na místě, aspoň přípustný.

(Pokračování.)

Z LITERÁRNÍCH A UMĚLECKÝCH KRUHŮ.

Spolek českých spisovatelů belletristů „Máj" v Praze [...] v sobotu dne 7. ledna valnou hro[madu], kterážto především uskutečnila jeden [z] [hlav]ních velikých úkolů dosavadních [: zří]zení pensijního fondu pro české [spiso]vatelstvo. Existenci fondu zajistil [„Máj"] již loni, složiv na jeho účet u zem[ského] [p]ojišťovacího fondu podnes 22.278 zl. 44 kr. a připláceje za členy, kteří se stali účastníky, polovinu pojistného u téhož finančního ústavu. Je to významný čin pro český stav spisovatelský, čin, jehož uskutečnění bylo ovšem možno jen všeobecným vzrůstem samého „Máje". A v té příčině vykazuje výroční zpráva spolku několik nových podniků, jimiž se stal „Máj" důležitým faktorem pro stav spiso-

vatelský i pro jeho zájmy. Nad jiné byla bohata činnost „Máje“ v otázkách divadelních: zaznamenáváme jen jeho rozhodné stanovisko na prospěch druhého samostatného divadla v Praze, zdařilý jeho cyklus moderních her na Smíchově v zimě roku 1897 — ale především jeho akci provozovacích práv, o níž nejlépe mluví faktum, že „Máj“ zorganisoval péči o duševní majetek českých dramatiků a že loni vytěžil již pro ně na poplatcích více než 1900 zl. V soubor svých divadelních funkcí zaznamenává „Máj“ aspoň částečně i zdar divadla na výstavě, jež spravováno bylo několika jeho členy a platně zasáhlo v rozvoj Pražské otázky divadelní. Finanční úkoly „Máje“ doznávají všestranné podpory, především též českého sněmu, jenž od r. 1895 poskytuje „Máji“ roční subvenci 500 zl. Za stálou roční podporu požádal „Máj“ také radu král. hlav. města Prahy, ale prozatím bez úspěchu. Velikým úkolem literárním je „Máji“ monumentální jeho publikace „Česká poesie XIX. věku“. Zajímava je zpráva, že „Máj“ zakládá ve svých místnostech spolkových knihovnu všech překladů z české literatury: bude to biblioteka svého druhu jediná a pro styky našeho písemnictví s cizinou nad jiné významná. Příjmy „Máje“ utěšeně vzrůstají: před jedenácti roky páčil se roční příjem jeho na půlšesté stovky, roku 1895 již na 3731 zl., r. 1896 na 4199 zl. a r. 1897 na 6268 zl. Celkem je nyní v „Máji“ 79 zakládajících a 226 přispívajících příznivců, 47 přispívajících a 69 činných členů. Za předsedu „Máje“ zvolen byl znovu Ignát Herrmann a do výboru K. V. Rais (náměstek předsedův), Jaroslav Kvapil (jednatel), Václav Štech (pokladník), F. S. Procházka (zapisovatel), M. A. Šimáček, Ant. Klášterský, Jan Antoš a J. D. Konrád; za náhradníky Jaromír Borecký, Jan Červenka, F. K. Hejda, K. Kučera; za revisory účtů J. M. Hovorka a Fr. Ruth.

BIBLIOGRAFIE.

Česká.

Nákladem J. Otty v Praze:

Zlatá Praha. Redaktor Jar. Kvapil. Ročník XVI. Číslo 8—11.

Posel z Budče. Redaktor L. Strahl. Ročník XXX Číslo 15—17

Živa. Redaktoři B. Rayman a Fr. Mareš. Ročník IX. Sešit 1.

Bídníci od V. Huga, přeložil Em z Čenkova. Sešit 38—39.

Česká knihovna zábavy a poučení. Číslo IX. Díl II. Sešit 3.

Al. Jiráska sebrané spisy. Sešit 276 až 278.

Ottův Slovník naučný. Sešit 307—308.

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Sešit 140—142.

Spisy Adolfa Heyduka. Sešit 51—52.

Světová knihovna. Redaktor Jaroslav Kvapil. Sešit 67—75.

Z malého světa od G. Pflegra-Moravského. Sešit 17—18.

Nákladem F. Šimáčka v Praze:

Světozor. Redaktor M. Šimáček. Roč. XXXIII. Číslo 8—12.

Nákladem F. Topiče v Praze:

Sebrané spisy Svatopluka Čecha. Sešit 6.

Nákladem J. R. Vilímka v Praze:

Malý čtenář. Ročník XVIII. Číslo 8.

Illustrované dějiny světové. Vypravuje Jar. Kosina. Sešit 33.

Česká poesie. Díl IV. Sešit 36—37.

Na úsvitě nové doby. Napsal Josef Toužimský. Sešit 25.

Po stopě zlého činu od K. M... Sešit 7—9.

Doma i v cizině od J. Dolens... Sešit 6.

Strýček Tom od Beecher-Stow... Sešit 5—6.

Ze staré Prahy. Kulturně-his... obrazy Jos. Svátka. Sešit 1.

Z přírody od Fr. Hromádka...

Na pranýři od Rud. Kronbauera. 1·6 zl.

Černý kohoutek od T. Tisovského. 70 kr.

Nákladem Bursíka & Kohouta v Praze:

Český časopis historický. Redaktoři Jar. Goll a Jos. Pekař. Roč. V. Seš 1.

E. Vráze Cesty světem. Sešit 2.

Františka Palackého Dějiny národa českého v Čechách a na Moravě. Upravil B. Rieger. Sešit 16 - 25.

Františka Palackého Spisy drobné. Upravil B. Rieger. Sešit 10—14.

Nákladem I. L. Kobra v Praze:

Jos. Kaj. Tyla Sebrané spisy. Sešit 6—7.

Vybrané spisy Vác. Kl. Kliepery. Sešit 3 -4.

Brouci. Sestavil Fr. Dlouhý. Sešit 7—10.

Atlas motýlů střední Evropy. Výklad napsal Jan John. Sešit 7—9.

Nákladem V. Kotrby v Praze:

Rádce duchovní. Redaktor Jos. Burian. Ročník VI. Číslo 2.

Ludmila. Redaktor Jan Pauly. Roč. I. Svazek 3.

Zábavy večerní. Ročník XIX Čís. 5

Nákladem M. Knappa v Karlíně:

Sbírka nových a časových kupletů, dvojzpěvů a solových výstupů. Číslo 67 až 70.

Ve službách Thalie od J. Šlechty. Sešit 1.

Nákladem Fr. Popelky v Poličce:

Jitřenka. Ročník XVIII. Čís. 1—2.

Nákladem Šaška a Frgala ve Velkém Meziříčí:

Literární listy. Roč. XX. Čís. 6.

Národ a škola. Roč. XX. Čís. 6.

Moravská biblioteka. Ročník XIII. Číslo 1.

Nákladem Král. České společnosti nauk v Praze:

Husitské válečnictví za doby Žižkovy Prokopovy. Sepsal Hugo Toman. 3 zl.

ákladem Matic, společností a spolků:

Časopis Museálnej slovenskej spoločnosti v Turč. sv. Martine. Redaktor A. kolík. Ročník I. Číslo 6

Časopis Matice moravské. Redaktor Fr. Kameníček. Ročník XXIII. Sešit 1.

České Museum filologické. Redaktor Jan Kvíčala. Nákladem Spolku filologického v Praze. Roč. IV. Sešit 6.

Listy filologické. Redaktoři Jan Gebauer a Jos Král. Nákladem Jednoty českých filologů v Praze. Ročník XXV. Sešit 6.

Sborník České společnosti zeměvědné v Praze. Redaktor J. Metelka. Ročník V. Číslo 2.

Věstník Ústřední Matice školské v Praze. Ročník XV. Číslo 1.

Thalie. Orgán Ústřední Matice divadelních ochotníků československých v Praze. Redaktor Jan Ladecký. Ročník III. Čís. 23.

Matice lidu. Redaktor Jar. Hrubý. Ročník XXXIII. Číslo 1.

Nákladem Václava Vlčka v Praze:

Osvěta. Redaktor V. Vlček. Ročník XXIX. Sešit 2.

Nákladem Vladimíra Čecha v Praze:

Květy. Redaktoři Svat. Čech a Servác Heller. Ročník XXI. Sešit 1.

Nákladem Pavla Mudroně v Turčanském sv. Martině:

Slovenské Pohľady. Redaktor Joz. Škultéty. Ročník XIX. Sešit 1.

Nákladem Fr. Dlouhého v Brně:

Učitel. Ročník IX. Číslo 31—32.

Nákladem Ant. Friče v Praze:

Vesmír. Redaktor Fr Nekut. Ročník XXVIII. Číslo 7.

Ruská.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія въ С.-Петербургѣ. Redaktor V. Vasiljevskij. Rok 1898. Svazek 12.

Ученыя записки Казанскаго университета. Redaktor Th. Miščenko. Ročník LXV. Svazek 12.

Ежегодникъ Коллегіи Павла Галагана въ Кіевѣ. Redaktor A. I. Stepovič.

Словарь русскаго языка составленный Вторымъ отдѣленіемъ Имп. Академіи наукъ въ С.-Петербургѣ. Томъ II, выпускъ II: Желѣзный—За.

Polská.

Visła. Redaktor M. Arct. Ročník XII. Sešit 3.

Iris. Organ Koła literacko-artystyćnego ve Lvově. Ročník I. Sešit 1.

Srbsko-charvátská.

Nada. Redaktor Kosta Hörmann. Nákladem zemské vlády bosensko-hercegovské v Sarajevě. Ročník V. Číslo 1—2.

Francouzská.

Bulletin de l' Académie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique à Bruxelles. Année 1898. Čís. 11.

Annuaire de l' Académie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique. Ročník 65.

Bulletin de folklore. Redaktor Eug. Monseur. Ročník III. Sešit 1.

Německá.

Sitzungsberichte der philosophisch-philologischen und der historischen Classe der k. b. Akademie der Wissenschaften zu München. Rok 1898. Svazek II. Sešit 1.

Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. Rok 1898. Číslo 24—27.

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Redaktoři: K. Schenkl, J. Huemer, F. Marx. Nakladatel K. Geroldův syn ve Vídni. Ročník L. Sešit 1.

Nákladem F. Fontana v Berlíně:

Das litterarische Echo. Redaktor Jos. Ettlinger v Berlíně. Sešit 7—8.

PALL-MALL.

(Literární.) Po zvolení Henri de Lavedana je francouzská Akademie po delší době zase kompletní. Na jak dlouho, je ovšem jiná otázka. Mezi členy jest teď 7 historiků, 5 dramatických spisovatelů, 5 románopisců, 5 politiků, 5 professorů, 3 básníci, 2 kritikové, 2 žurnalisté, 1 duchovní, 1 soukr. učenec, 1 advokát, 1 „homme du monde“ a 1, o němž se absolutně neví, proč se do Akademie dostal. Tito dva poslední jsou Costa de Beauregard a vicomte de Bornier.

— Volba Henri Lavedana za člena Akademie neodbyla se jen tak hladce. Volilo se čtyřikrát. Zajímavý je průběh volby.

	Při volbě 1.	2.	3.	4.
Lavedan měl . . .	10,	13,	15,	19 hl.
Paul Hervieu měl .	10,	10,	10,	8 „
Emil Faguet měl .	9,	9,	7,	7 „
Imber de St. Amand měl	3,	0,	0,	0 „
Emil Zola (!) měl .	1,	1,	0,	0 „

Měl tedy Paul Hervieu svých pevných 10 přátel, z nichž teprve v poslední volbě ho 2 opustili. Kdežto ostatním kandidátům stále přátel ubývalo ve prospěch Lavedanův. Divadlo „Odéon“ oslavilo nového Akademika slavnostním představením, na jehož programu byla přednáška F. Sarceye a dva proverby Lavedanovy „L'amour de bêtes“ a „La Dette et la Dot“.

— Kde se narodil spisovatel Prokop Šedivý? „O Prokopu Šedivém není dosud ani známo, kde se narodil,“ praví F. A. Šubert v Osvětě 1899, 137. Avšak prof. Fr. Prusík to zjistil už r. 1886 v Světozoru, kde uveřejňuje výsledky svého pátrání po bratřích Thamech, Matěji Majoberovi, Matěji Stunovi, Prokopu Šedivém, Jos. Jak. Tandlerovi a Frant. Bulovi. Tam na str. 726 o Prokopu Šedivém uvádí do slova toto … rodil pak se Prokop Františe… Křtitel Šedivý dne 4. července … a téhož dne i pokřtěn jest na osadě … Havelské (matriky str. 551) v domě … ském, řečeném „U zeleného sto… v nynějším čísle 581—I. v Havl… (nové č. 3). — Otec jeho Kašpar…

dek a měšťan St. Města Pražského, matka jmenovala se Dorota. – Školu navštěvoval nedalekou, totiž u piaristův, kde jej nalézáme r. 1777 mezi scribentes Bohemi,[1]) r. 1778 pak mezi praeparandy."

— Le Journal posmívá se anglickému korunovanému básníku Alf. Austinovi, že kde jakou státní událosť musí loyalně uvést ve verše. Po opěvání Kitchenera došlo na mírumilovnosť Anglie, z té hnedle přejde ubohý poeta na nejbližší politickou událosť. A to všechno v nadšeném tónu ód . . .

(Jubilea.) V prosinci m. r. slavil 25leté jubileum literární činnosti známý ruský spisovatel K. S. Barancevič

— Jubileum Mickiewiczovo stalo se nevyčerpatelným zdrojem studií, úvah a vzpomínek slovanským listům vůbec a polským zvláště.

— Chorvatský lyrický básník G. Arnold slavil 25leté jubileum své činnosti.

— Předák rusínského spisovatelstva Ivan Franko slavil v prosinci m. r. jubileum 25leté literární činnosti. Ocenění její přinesl „Čas", kratší zmínku „Slovan. přehled." Ostatní listy — mlčely. Jako vždy.

— Václav Vlček slavil čtyřicetileté jubileum své literární činnosti. K jubileu tomu vrátíme se při slavnostním představení v Národním divadle.

— Aug. Strindberg slavil tiše padesátileté narozeniny.

— Eugen Lvovič Markov, všestranný ruský spisovatel, slavil čtyřicetileté jubileum své literární práce. Markov v belletristice zaujímá čelné místo vedle Němiroviče Dančenka, Salova, Boborykina. V turistice zápolí s Dančenkem, co kritik má zvučné jmeno byť i ne přívržence. První jeho povídka jmenovala se „Ušan" a vyšla před 40 lety v „Ruském Věstníku". V letech šedesátých co gymnasijní professor vystoupil ostře proti Lvu Tolstému co paedagogu, ale hnedle po té ministr D. Tolstoj učinil mu další paedagogickou službu nemožnou. Markov obrátil po té svou pozornosť k zemědělství a je dnes jedním z ředitelů Voroněžského oddělení kreditní a zemské banky.

— Samouk, selský básník Spiridion Dmitrijevič Drožžin ze vsi Nizovky v Tverské gubernii slavil pětadvacetileté jubileum své básnické činnosti. — Ruští samouci-básníci vydají v těchto dnech sborník svých veršů. —*ik.*

(Zemřeli): Německá spisovatelka Františka Abelová, známá pod pseudonymem Bedřiška Albertiová zemřela v 53 letech ve Vídni.

— Italský básník a professor literatury Giov. Buzzi zemřel v Berlíně.

— Americký herec Charles W. Couldock, jenž těšil se víc než prostřední slávě, zemřel.

— Ve Vídni zemřel ve věku 62 let básník Hans Grasberger.

— V Halle zemřel nakladatel Otto Hendel.

— Český odborný spisovatel a professor Dr. J. Frejlach zemřel v mladém věku v Chrudimi.

— Ruská krajinářka Pel. Petrovna Kuriarová zemřela v prosinci m. r. v Petrohradě v stáří 40 let.

— Zasloužilý básník Otakar Mokrý zemřel v lednu t. r. ve Vodňanech. Mokrý měl své dobré jmeno v naší literatuře. Smrtí jeho odchází nám poctivý pracovník.

— Francouzský básník Jiří Rodenbach zemřel v Paříži v prosinci m. r. Rodem Belgičan přilnul k Paříži celou svou melancholickou duší, ač nikdy v plodech svých nezapomněl cizí půdy (Bruges la Morte, Musée des béguines, Miroir du ciel natal). Zemřel v 43 letech. Catulle Mendès věnoval mu vřelá slova v „Journalu".

— Anglický herec Arthur Stirling zemřel v Londýně po 35leté neunavné činnosti.

— Spoluzakladatel proslulé Trefa-

[1]) „V nejnižší (I.) třídě totiž byli legentes Bohemi a legentes Germani, výše (v II. tř.) scribentes (schreibschüler), pak p[illegible]parandi, dále arithmetistae minores, a[illegible]hmetistae majores, konečně doppistae č[illegible]žáci scripturae doppiae (t. j. dvojího p[illegible]a). — Že se piaristé řídili jazykem ž[illegible]iv a Čechy vyučovali po česku, svědčí n[illegible]zení c. k. českého zem. gubernia ze d[illegible] 16. října 1777, č. 561 (praes. 29. října 1[illegible]7), jímž se ukládá professorům, aby u[illegible] více německy než česky."

kovské gallerie obrazů kupec Pavel Michajlovič Treťakov zemřel v prosinci m. r. v Moskvě.

(Divadelní.) Drama Oktava Mirbeaua „Les mauvais bergers“, jež hráno s obrovským úspěchem v Paříži, bylo zakázáno v Antverpách a ve Frankfurtě n/M. po dobu vánočních svátků.

— Bývalá hvězda Pařížských divadél Carolina Vadé-ová — prodává na rohu boulevardu Lambertova pečené brambory! V lednu v její prospěch uspořádali šťastnější její kolegové v Casině zvláštní představení

— Rostandův „Cyrano de Bergerac“ slavil v divadle sv.-Martinské brány 300 představení.

— José Echegaray napsal nový kus „Mlčení smrti“; správa Madridského divadla kus odmítla.

— Dramatickou cenu Turinskou obnovem 2000 lir dostala dáma Amelie Roselliova, choť skladatele v Římě, za drama „Anima“. (D. litt. Echo.)

— Světový rekord výnosnosti přitažlivých kusů doposud měly Verneovské kusy „Carův kurýr“ a „Cesta kolem světa v 80 dnech“, které při 246. představení vynesly první 1,948 856 fr. 40 cent. a druhý 1,636.300 fr. Teď je rekord ten předstižen Rostandovým „Cyranem de Bergerac“, jenž při 246. představení vynesl víc než dva milliony franků!

(Hudební.) Pokračování horkokrevné „Cavallerie rusticany“ oznamuje se ze zimavého severu. Norvežský skladatel Borch složil jednoaktovou operu „Sylvio“. Rek opery, syn Loly a Turidda, zamiluje se do Grazielly, dcery Loliny a Alfia. Ale musí pomstíti smrť otcovu na Alfiovi, a Grazilla zvěděvši, že je vlastně Sylviovým bratrem, sešílí. Bude li mít opera norského autora stejný bláznivý úspěch, pak můžeme gratulovati jeho kapse, ale kondolovati hned současně eventuelnímu jeho talentu.

— Premiera Mascagniovy opery „Iris“ neprošla tak hladce. Řízný skladatel dal průchod svému mínění o výkonu tenoristy di Lucia pěstními argumenty a kapelníka Masceroniho dopálil tak, že tento odhodil taktovku a o operu víc se nestaral. Není nad rážnost!

— Hrůza před Wagnerem ozývá se z ruských listů; někteří italští pěvci, kteří obyčejně ve velkém postě v Petrohradě vystupovali, jsou totiž letos právě zadáni, takže je velmi možno, že německá opera znovu usídlí se v Petrohradě; a toho právě se ruské listy bojí.

(Výtvarné umění.) Předsedou Pařížských „Champs Mars“ po Puvisovi de Chavannes zvolen portraitista Carolus Durand.

— Zesnulý mecenáš ruského umění kupec Moskevský Treťakov koupil pro světoznámou svou gallerii, již věnoval městu Moskvě, těsně před smrtí obraz V. M. Vasněcova „Bohatýr“ za 15.000 rub

— Výstava Rembrandtova v Amsterodamu budí nejživější účast v uměleckém světě. Z příležitostných studií registrujeme duchaplnou Michelova v „Gazette des beaux arts“, Vethova v nizozemské revui „Gids“ a Bonnatova v „Revue de Paris“.

(Retrospektiva.) Česká literatura před 50 lety. V r. 1847 vyšlo celkem 214 českých nových spisů, čítaje v to i časopisy. Z toho bylo rázu vědeckého 58 spisů (a to 15 grammatik, 14 prací dějepisných, 7 theologických, 6 paedagogických, 4 zeměpisné a místopisné, 4 technické, 1 slovník, 1 práce přírodopisná a 1 filosofická), v obor písemnictví krásného připadalo 65 knih, časopisů bylo 9 (dnes je českých časopisů as 480), modlitebních knih 9 a t. d. Z toho vyšlo v Praze 120, v Kr. Hradci 10, v Brně 8, v Olomouci 7, ve Znojmě 3, ve Vídni 6, v Lipsku 3 knihy a t. d. Přek[illegible] všemi těmi spisy byl jediný; os[illegible] práce původní. („Slav. Jah[illegible]“ [illegible])

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

KROK,

OBZOR LITERÁRNĚ-UMĚLECKÝ,

vychází desetkrát do roka, a to 1. dne každého měsíce mimo srpen a září v sešitech dvouarchových.

Předplácí se (i se zásylkou) v Rakousku na rok 7 k či 3 zl. 50 kr., na půl roku 3 k 60 h či 1 zl. 80 kr., v cizině na rok 8 k či 4 zl. (— 3 rub. 25 kop. — 9 fr. — 7 shill. — 7 marek — 1 doll. 80 centů), na půl roku 4 k či 2 zl. (— 1 rub 70 kop. — 4 fr. 50 cent. — 3 shill. 6 pence — 3 marky 50 pf. — 90 centů).

V Kroku lze výhodně inserovati. **Inserty** se počítají: celá strana 16 zl. (částky stránky poměrnou částku toho); inserty 3krát po sobě otištěné o 20% levněji, 5krát po sobě o 30% levněji, 8krát po sobě o 40% levněji, 10krát po sobě o 50% levněji. Insertní poplatek platí se napřed. — **Přílohy** do 25 gr. za 10 zl., každých dalších 25 gr. o 5 zl. více.

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až XII. lze dostati po 4 k (2 zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h (40 kr.), ostatních po 60 h (30 kr.).

Redakce i administrace Kroka jest v Praze, II. Palackého náměstí čís. 359.

Tiskem **F. Šimáčka** v Praze. — Vydáním prof. **Fr. X. Prusíka.**

ROČNÍK XIII. SEŠIT 3.

NOVÉ ŘADY ROČNÍK I. INDEX DECIM. 805–705.74.

KROK

OBZOR LITERÁRNĚ-UMĚLECKÝ.

Odpovědný redaktor:

Frant. Xav. Prusík,

prof. c. k. akad. gymnasia, mimoř. člen král. České společnosti nauk.

Spoluredaktor:

Dr. Bořivoj Prusík.

OBSAH:

(Pokračování obsahu na 2. straně.)

V PRAZE 1899.

Vydáno dne 1. března 1899.

Pro nával látky odloženo do dubnového čísla: Z Úv... F. S. Procházka, Písničky; K. Babánek, Stíny v duši; D'Annunzio, ... vášně; K. V. Rais, Západ; Viková-Kunětická, Neznámá pevnina. Z Ro... hledů: Ruská moderní belletristika. Z anglických a francouzských re... Z francouzských, ruských a německých divadel. Rovněž bylo nutno ... nával látky odložiti do dubnového čísla dokončení referátu o „Hořící... duších" J. Karáska.

Listárna redakce.

P. Dr. K. Š—ý. Račte svůj návrh detailovati. Snad ústně, mezi 3.—4. hodi... v naší redakci. — *Práce* znamenané šiframi „ZZ", „Euphorion", „L. M.", „Jl" ... otiskneme. — „$\sqrt{\theta}+\sqrt{X}$": První příspěvek otiskneme v nejbližších číslech. Dru... je k disposici.

Dvě dramata Ant. Jos. Zimy.

Příspěvek k historii českého dramatu. Napsal *F. A. Šubert.*

Pohlížeje na veliký poměrně počet historických dramat českých býval jsem vždycky žádostiv seznati díla prvních pracovníků na tom o poli v době, kdy v Praze poprvé zřízeno stálé divadlo. Bohužel našel jsem z časův C. k. vlastenského divadla — jež bylo pod krovem od r. 1786 do r. 1804 v Boudě (1786—1790), u Hybernů (1791—1802) a v domě Raymannovském (1802—1804) — slušný sice počet titulů her sepsaných a namnoze i dávaných, ale praskrovný zbytek her zachovaných. Tištěno bylo málo a rukopisů nelze již se dopátrati skoro žádných.

Od jednoho spisovatele, jenž napsal dvě dramata historická, zachovaly se však práce obě dvě, byvše vydány tiskem. Autor i jeho práce jsou dnes již zapomenuty, neznámy. Autorem jest Ant. Jos. Zima — či jak se tiskl na svých knížkách »Zýma« — jeho práce »Oldřich a Božena« a »Tharsia z Tyru«.

Ačkoliv zapomenuta, zůstávají obě dvě dramata zajímava jakožto jedny z prvních českých plodů dramatických v době, ve které české divadlo v Praze bylo hlavním projevem nového hnutí českého a pružinou k sepisování přečetných českých her - původních i překladů. A byť i naprosto nebylo možno ani jedno drama Zimovo přivésti k novému životu na jevišti, není přece literární historii lze přejíti bez zastávky zvláště přes jeho »Oldřicha a Boženu«. Neboť tato hra, právě tato práce, podává doklad, že původní národní drama historické vyrůstalo u nás z půdy ryze české, z těch kořenů, které pro historické látky belletrii české byly od dávna dány dílem kronikáře, jenž zachoval do celé budoucnosti mnoho českých pověstí a bájí a zvláště při sepisování dějů z nejstarších dob české historie byl skutečně mnohem více belletristou než historikem. Tím dílem jest kronika Václava Hájka z Libočan.

A tato studna, z níž čerpalo až dosud tolik autorů českých, byla také studnou, k níž spůsobem zcela přirozeným a plným právem se uchylovali i první dramatikové čeští, hledajíce české látky historické. Jako Tham, Štván a později Liška vzali sobě z Hájkovy kroniky postavy ...ěje knížete Václava svatého, Drahomíry a Boleslava, tak Štván a Zima ...i k romantické látce, jakou jim podával Hájek svým místy až dra...tickým vypravováním o knížeti Oldřichu a spanilé nevěstě jeho dceři ...sinově. Štván napsal slova ku zpěvohře, Zima přímo drama — »vla...skou původní Činohru v pěti jednáních«. [1])

Autor nabral při tom ze svého pramene tak dokonale, že přijal ...o nejen předmět své hry, děj daný idyllou Oldřicha a Boženy, a

[1]) Vytištěno u Jana Tomáše Höchenbergra v menším městě Pražském 1789

motiv stálého zápasu Vršovců s Přemyslovci, nýbrž i přímo celé dramatické části vyprávění Hájkova. Vložilť do své práce na str. 84. a 85. celé řeči Hořína a Oldřicha, jak je uvedla živá fantasie Hájka z Libočan.

Má tedy tato práce Zimova svůj význam literárně-historický, jsouc, jak již svrchu zmíněno, dokladem, že povstávající koncem XVIII. věku historické drama české vyrůstalo z kořenů ryze českých, dochovaných do té doby starým dílem kronikáře-romanciera.

Bohužel jest tento význam jediný podstatný, jaký možno přisouditi práci Zimově. Jest sice zajímava i jinak, a kdo dovede se zálibou se probírati ve starých věcech, pobaví se jí nemálo. Mnoho v ní naivnosti, skrovně invence, ale také mnoho dobré vůle a důležitá pro onu dobu tendence. Jeť veskrze patrno, že autor měl při této činohře za hlavní účel přispěti ku povznesení české mysli vlastenecké, ducha českého i hrdosti vlastenské. Zvláště měl na zřeteli vzbuzovati hrdosť k českým dějinám a tím vším podněcovati lásku k vlastnímu národu [1]) Místy jest i tendence positivně protiněmecká. Viděti v tom i u Zimy odhodlané a vědomé používání volnosti, dané císařem Josefem II. — tím vladařem, na nějž čeští literáti té doby takořka šmahem přísahali a jej velebili, učenec filolog K. J. Tham právě tak jako dramatik Šedivý nebo historik Pelcl. — Při tom zasluhuje ještě příznivé zmínky prostota a jasnosť jazyka Zimovy hry a ta okolnosť, že ačkoliv drama kráčí v ovzduší her rytířských, přece zůstává prosto hlavních výstřelků, jež označovaly také u nás tento druh her. Vesele působí na nás dnes, mimo jiné jednotlivosti, že sedláci říkají ve hře pánům »oni«, a rytíři titulují knížete Oldřicha »Osvícenosti«.[2])

Jinak jest »Oldřich a Božena« práce velmi primitivní, bez paprsku poesie a vzletu fantasie a bez řádné techniky divadelní. Ale při tom jakožto ukázce prvních samostatných kroků české dramaturgie nelze jí i při té primitivnosti upříti zajímavosti. Aby se mohla blíže posouditi celá její úroveň, budiž podán obsah hry.

V »nástupu« prvním sedlák Damarod (Zima držel se i ve jmenech Hájka, neznaje jmena Křesinova), otec Boženin, naříká sobě nad svou bídou. Sedlák Slivota jej těší. Když odejdou, vystoupí Bojovec, »rytíř a zbůjník proti knížeti« Oldřichovi a monologem ulevuje svému zášti proti vládci země. Kochan Vršovec slyše jej smluví se s ním: chce pomstít smrť svých příbuzných a sám se domoci trůnu. Úmysl svůj hodlá provésti tím spůsobem, že pohne »stavy«, aby knížeti Oldřichu dali za manželku dceru Kochanovu Krásobělu, načež by Oldřich byl zavražděn, a Kochan, jakožto otec kněžnin, prohlášen za knížete. Na neštěstí jsou oba naivní spiklenci vyslechnuti Damarodem, který se Slivotou umluví, že knížeti vyzradí plány »zbůjníkův«.

Druhé jednání hraje na jiném místě v lese, kde kníže Oldřich hovoří se svými věrnými rytíři Berkovcem, jeho synem »Slavikonem« (jenž zachránil Oldřicha před smrtí, zabiv kance jej stihajícího), Zlobi[illegible]

---

[1]) Podobným duchem vlastenským nesena jsou na př. na str. 14. slova [illegible] jenž dí: „Sem rytíř! sem Čech! a Čech musí stálý a srdnatý být; že k[illegible] jak lijavý dešť nepřátelé k jeho srdci s kopím cíliti, též z celého světa [illegible] niště kdyby se na jeho hlavu hrnouti zdála, on přece neustupný na své[illegible] sevzetí státi musí.“ —

[2]) Ještě mnohem dále jde v tom ohledu Jan Rulík roku 1808 ve své [illegible] „[illegible]stenský mladý rekruta“. Tam sám „princ Břetislav“ říká svému otci, [illegible] Oldřichu „oni“ a „řiditele vojska“ Děpolta titulují ostatní „pane oficír[illegible]

Čechovcem. Oldřich žádá své »milé rady«, aby mu zaopatřili manželku, ale Češku; dceru císaře německého nechce, poněvadž se obává »usazení cizího národa v Čechách, který kdybych jen jednou v zemi české vštípil, s tíží bych jej vykořenil. Protož vlastenku mi dejte, nebo cizozemku nevolím.« Tu však ohlednuv se, uvidí Oldřich Boženu, ana u potoka pere, a hned láskou k ní zahoří. Jde k ní, mluví s ní, ona prostě ale ušlechtile odpovídá — Oldřich ji požádá za ruku, ona se mu zaslíbí.

Třetí jednání se děje z počátku u Kochana Vršovce v Praze. Ušlechtilá Krasoběla, dcera Slavikona, jest zamilována do Slavikona. Ale k naléhání otcovu se uvolí státi se chotí Oldřichovou, za kterou »všechno panstvo« ji bylo zatím určilo — ač srdcem zůstává věrna Slavikonu. — Zatím na zámku Postoloprtském Damarod zjeví knížeti Oldřichovi úklady Kochana a Bojovce. Oldřich vyžádá sobě od Damaroda Boženu a káže všechno připraviti k důstojnému jí přijetí.

Ve čtvrtém jednání se dostaví Čechovec a Zlobina s průvodem služebnictva pro Boženu do příbytku Damaroda a ženy jeho Samoborky a odvedou ji ku knížeti na zámek, kam již také přišly děvy z Prahy, obeslané ku přijetí nové kněžny. Mezi nimi jest i Krasoběla, která nijak netouží sama kněžnou se státi, milujíc stále Slavikona. Mimo jiné hodnosty přibudou i Hořín a Hovor »nejznamenitější ze stavů českých, vyslanci od rady Pražské«, a vybízejí knížete, aby za choť sobě vyvolil jednu ze tří urozených panen, mezi nimiž na prvním místě jmenují Krasobělu anebo vůbec jinou, »ale urozenou vlastenku«. Oldřich jim však ukáže na přicházející Boženu, ta že bude »vaší paní a má vždy až do smrti věrná žena«. Hovor jest spokojen, Hořín nevrlý.

V pátém jednání jest již Božena »v okrase knížecí« na »zámku« Vyšehradském. Touží Oldřichovi, že ji nyní miluje, ale později snad zapudí. Oldřich jest uchvácen její ušlechtilostí a dokládá svou nehynoucí věrnosť. — Zatím ve sněmovní síni lid Kochanem a Bojovcem popuzený bouří se proti knížeti. Ale všechno dobře dopadne: Bojovec jat lítostí nad svou zradou, sám knížeti se udává, a Kochana kníže odsoudí k vyhnanství. Všechen lid přijímá Boženu za kněžnu a té má býti vstavena na hlavu koruna, kterou před tím byl nesl kníže. Berkovec jest určen vyvoliti k tomu úkonu jednu z panen.

Berkovec. Aby všem zadostučiněno bylo, poněvadž jest mi svobodno z vůle vaší koho chci voliti; a já již starec jsem (jde k pannám), tedy s povolením knížete a všech pánův českých (podá Krasoběle korunu) Vám, které ctné panny jste, ta čest přisluší, abyste náši paní a kněžnu touto korunou zdobily. (Krasoběla vezme tu korunu.) Jestli vám tak milé jest, zjevte své přání, vlastencové.

Všickni. Tak ať jest. (V tom panny stoupějí ke kněžně a ji korunují.)

Krasoběla (kladouc korunu na hlavu její). Přijměte, nejosvícení .. a naše nejmilostivější paní tuto čepici a zůstaňte stále naše spoluk... ..na s knížetem naším.

Veleslavka. A buďte naše dobrořečnice v potřebách všech podd... ..i.

Berkovec. Skrze dlouhá leta panuj nad námi Oldřich kníže (jde k.. ..ěžně) a Božena, naše kněžna, jeho manželka. (Políbí její ruku, v.. ..n jest bubny a trouby slyšeti.)

Oldřich. Hle! já manžel, a zde lid tvůj. Nyní pojď a ukaž se o.. ..mu lidu. (Vstanou oba.)

Božena. Dle vůle pána mého — Vám vlastenci děkuji za učiněnou česť; v potřebách vašich naleznete mne, milostivou kněžnu.

Všickni. Zdráv buď, kníže, i Božena, jeho manželka a naše kněžna! —

Tím hra končí! —

Druhá původní hra Zimova ovzduší historického — či spíše pohádkového — jest »Tharsia z Tyru«, původní činnohra ve čtyřech jednáních. Představená dne 27. listopadu 1791 v Českém vlastenském divadle u Hybernů pod Zprávou Pana Mihule. Vytištěná nákladem nadjmenovaného spisovatele 1792. Jest k dostání v menším městě Pražském v knihtiskárně Jana Tomáše Höchenbergera v Nro. 64.«

»Mluvící Osoby« jsou: Apolon král z Tyru — pak císař v Antiochii. Pan Ströbl[1]) Licinia, jeho ztracená manželka, nejvyšší kněžka Bohyně Vesty. Panna Pelich. Tharsia, jejich ztracená dcera. Panna Milde. Emikadia Licinie sestra, nižší kněžka Vesty. Paní Seve. Darinn Arcivývoda Melchinský — —. Anatagor jeho syn Pan Thám. Sanko jeho starosta Pan Kadleček. Mirifon strážce korábu Tyrského P. Svoboda. Cirimon, starý bývalý lékař Pan Günther. Avilfo, svůdce žen a panen Pan Majober. Antimius služebník knížete Anatagora — —. Mustan, Dylo, mořští loupežníci, Pan Cappe, Pan Reis; Galfa, Timon, Avilfa otroci p. Merunka st., p. Merunka m.; Thurox, Dardan, Fin, Plavci — — —. Jiné kněžky. Komonstvo. Sloužící. Stráž. Trubač. —

V prvém jednání »představuje se břeh mořský při městě Melchina v Řecké zemi, z levé strany jest háj.« Mustan a Dylo vidí, kterak na druhé straně mořské zátoky jakýsi muž se »ženskou« zápasí. Vsednou na loďku a plují tam mu ji vzít. Galfa a Tyro vystoupí mluvíce o Avilfovi, že opět koupil šest děvčat. Avilfo činí tak z lakoty, kupče s děvčaty. Oba vytýkají svému pánu jeho hnusný obchod. Ten ale hned po té koupí svázanou šestnáctiletou dívku, již přivedli Mustan a Dylo, za 50 hřiven stříbra, mluví k ní surově o hýření s jinými a dá ji otroky odvésti.

Vystoupí Anatagor, jenž potkal Tharsii, a praví hned k sobě: „Překrásné, však ale nešťastné děvče, byť by si ty mnohem opovrženější byla, ty má býti musíš; třebas abych i pro tebe arciknížectví mého otce ztratiti měl.« — Měšcem a mečem přiměje Avilfa ku svolení, aby ještě toho dne směl přijíti do jeho domu navštívit uloupenou dívku.

Ve druhém jednání Anatagor zví od dívky, že sluje Tharsia, že jest dcerou Apolona, krále z Tyru. Byla narozena na moři, když otec s matkou jeli do Antiochie; mrtvé tělo matky bylo uvrženo do moře, ona dána na vychování do města Tharsis. Otec její po 16 letech se ještě pro ni nevrátil. Tu přišel od něho list, že hodlá přijeti. Pěstounové její chtěli však dáti ji zavražditi (proč, nepraví se). Zachráněna byla oněmi loupežníky a prodána Avilfovi. — Anatagor jí slíbí, že ji dá odvésti do paláce svého otce a než odejde, dá jí prsten. — Otci, » vývodovi«, který se právě radí se Sankem, jak by Anatagora oženil, Anatagor celou příhodu a prohlásí, že chce míti Tharsii za choť. svolí, Anatagor a Sanko se zmocní Avilfa (který před tím mluvil s Th spůsobem, jemuž s tíží by se našlo něco rovného i v podobných r dernějších scenách naturalistických), a vysvobodí Tharsii.

Třetí jednání opět se děje na břehu mořském. »Na zad stojí

[1]) U všech důležitějších úloh připojena jmena hereův.

na jehožto špici za znamení jsou dva malé černé a bílé praporečky, mezi nimi sloup, na němž zlatá koruna a pod ní právo tohoto korábu napsané stojí.« »Právo korábu je: že král Antiochenský z něho pro žalosť vyjíti nechce. Pakli jej kdo proti jeho Bohům učiněné přísaze z něho vyjíti pobídne, bez milosti nohu ztratí.«

Z rozmluvy Mirifona a Thuroxa zvíme, že král již po dceři se pídil, ale pěstounové ji za mrtvou vydávali (proč, nepraví se). Přijdou Anatagor a Sanko a z řeči opilého Dardana (jenž zpívá také písničku: »Já mám chaloupku na vršku bez došku, jakou chci míť«) zvědí, kdo na korábě jest. Král posýlá pátrat po Tharsii. Ale v tom již přichází průvod od města s Darinem, Anatagorem a Tharsií v mužském obleku, která hned ku králi praví: »Otče! zde jsem, vaše Tharsia, darujte mi milosť! (Trubač vesele třikráte zatroubí.)« Apolon také hned uvěří, že mladík jest jeho dcera Tharsie, Darin požádá za ni pro svého syna, král ji slíbí, obejme dceru i zetě, načež se obrátí k Darinovi řka: »Ty ctný Arcivývodo, jak se vždy vynacházíš?« a vypůjčí si od něho lodi válečné »a tvého vůdce, poněvadž já na svém korábu žádného k mé obraně vojska nemám.« — Toho vůdce a korábů s mužstvem potřebuje Apolon na potrestání zlých pěstounů, kteří jeho dceru chtěli o život připraviti. Zároveň oznamuje, že jest zvolený »císař Antiochenský«. — Avilfo má býti koni čtvrcen, ale z milosti uvržen nadosmrti do žaláře. Loupežníci námořští obdrží každý za zachránění Tharsie 1000 hřiven.

Tím jest děj ukončen — ale jen zdánlivě. Neboť následuje ještě »čžtwrté gednánj«! V příbytku Cirimona, lékaře, jest vrchní kněžka bohyně Vesty. Říkají jí Amalie, ale jest to vlastně Licinia, choť krále Apolona. Lékař Cirimon viděl jednou u Efesu plovati na moři bednu, chytil ji, nalezl v ní tělo ženy a poznal, že jest jen domněle mrtvo. Vzkřísil ženu a udělal z ní vrchní kněžku Vesty. Teď ji chce vrátit Apolonovi. Proč ne dříve, nepraví se. — Kromě Amalie jest tu ještě Emikadie — a ta se ukáže, že tato se vlastně jmenuje Finezia a jest sestrou Licinie; neboť obě jsou dcery „krále Altystrata z Cilibské země". Ve chrámě Vesty, kteréž Apolon a Tharsia obětují dvě zlaté koruny, Cirimon králi vrátí jeho choť a Finezii její sestru. K Finezii se ihned obrátí Mirifon, jenž vlastně sluje Kreso, a dí, že Finezia jest jeho milenka, on »kníže z Kandie«. Byl chycen, když s milenkou byl v lese, ona usnula a on šel hledat koním potravu. Po té byl prodán Apolonovi a od něho učiněn jeho rytířem. Finezii zase z lesa vyvedl kupec Karmulo »ze zdejšího města« a než zemřel, učinil ji kněžkou Vesty.

Král a císař dá ještě Anatagorovi království Tyrské a Kresovi s Finezií království Cylibské: »A já ti kníže z vůle mé dávám a postupuji království Tyrské. Též tobě Kreso s Finezií království Cylibské; jakož i ty Sanko, a ty muži (obrátí se k Cirimonovi) na mém dvoře živi a mou tajnou radou budete. Ostatně doufám, že všichni tento den se mnou ·· ·radosti strávíte. — Licinia pojďme a budem sobě v palácu své pří-ıy vypravovati." Načež všichni zvolají: »Živ buď císař Apolon s Li-.ií; a Anatagor král Tyrský s Tharsií manželkou svou.« —

Samým tímto obsahem charakterisuje se práce Zimova tak, že není ba o ní mnoho slov. Z pohádkověromantického děje jest zřejmo — ꞉ ostatně konstatováno již J. Jungmannem — že »Tharsia z Tyru« ıcována jest dle starého středověkého románu. Autoru dramatu schá-› nadání i síla, aby látce epické vdechl ducha dramatického: nedra-'isoval ji tedy, nýbrž pouze dialogisoval. Proto jest Tharsia z Tyru

rázu čistě epického, který nejvíce bije do očí jednáním čtvrtým. Nejsouc dramaticky nijak připraveno, jeví se k ukončenému předchozímu ději prostě přiřaděno a připevněno spůsobem nejobyčejnějším. Mohlo úplně odpadnouti — ale jestliže bylo uděláno, mohlo se k němu zrovna tak ze stejného důvodu či vlastně bezdůvodně přidělati ještě nějaké jednání páté nebo i šesté. —

Ani jinak není v této »původní činnohře« stopy po jiných řádných vlastnostech skutečného dramatu — ani po těch, jimiž se spokojovala běžná tvorba dramatická koncem předešlého věku. Charakteristika osob na př. není naprosto žádná. — Podává tedy tato Zimova práce pouhý doklad k tomu, že po otevření vlastenského divadla v Boudě vyráběly se české hry, jak jen bylo možná, rychle a hojně — především jen s tím účelem, aby tu vůbec nějaké byly, aby se mohl ukrotit duševní hlad českého obecenstva nějakou potravou vůbec — beze všeho zřetele k její jakosti. Vítáno bylo i, co dnes by se nemohlo uvésti ani na poslední jeviště ochotnické. A přece i takové práce, ba i pouhé překlady dramat skrovné ceny byly tehdy jedním směrem záslužné: poskytovalyť aspoň možnosť dáti slyšeti lidu na místě veřejném, s jeviště divadelního, jeho vlastní národní mluvu, jeho jazyk a přispívat tím k věčší zálibě v tomto jazyku a k jeho šíření. — Bylo to první okopávání tvrdé tehda půdy, do níž teprve později se měla díti skutečná setba. —

Henrik Ibsen.

Kritická studie. Podává *Klauda Běhal*.

(Pokračování.)

V charakteristice Ibsena, podané pí. Lous Andréas Salomé, ». . . že dílo Ibsenovo bylo ve svém nitru filosofií geniálně po realisticku zpracovanou a že genius záležel právě v moci, myšlenky převádět v dramata —« je zároveň pověděno, pro koho a s jakou tendencí Ibsen tvořil. Jeho dramata, stělesňující duševní zápas moderního člověka v posledních desítiletích, nehodí se každému publiku. Jen ti, kdož sami ze sebe dovedou k pochopení jeho idejí přispěl, je citem a rozumem dál rozváděť, vystihnou i účel jeho psychologických problémů a odhadnou jejich umělcckou cenu. K plnému porozumění, jak se z Ibsena stal idealistický naturalista a demokratický aristokrat, je třeba vrátit se k prvým zárodkům jeho umění a k zevním podnětům k němu.

Rozhodujícím pro Ibsenovo stanovisko v umění byl jeho původ rodinný a to více snad ještě nežli původ jeho kmenový. Nar 20. března 1828 ve Skienu. Rodina jeho patřila k patriciům ma pobřežního městečka, čítajícího 3000 obyvatelů. Z povahy rodičů zdědil. Otec jeho, bohatý kupec, byl sice nadaným, ale veselé pohostinný a společenský, matka vážná, obětavá, ale v sebe [illegible] První doba Ibsenova mladí proběhla až do 8. roku v blahob[illegible] však stihla jeho otce finanční katastrofa; rodina octla se v citeln[illegible] dostatku, následkem čehož byla donucena přestěhovat se do mal[illegible]

ského statku Vendstöbu, nedaleko Skienu. Tvrdosť této události zůstavila v hochu trvalý dojem, který rozhodoval na Ibsenův duševní život. Tenkrát již zrodila se v něm ona hořká, až v nenávisť k lidem vybíhající nálada, kdy z bezstarostných poměrů vydán byl drsnému životu. Tu poprvé prohlédl životní lež, a patricijský plebejec naučil se nenávidět pokrytectví, které mocným jen se dvoří a vyděděnými zhrdá. V Catilinovi svědčí o tom slova:

». . . Co zůstalo mi z mladých mojich snů?
Jak lehké mráčky leta zmizely.
Jen zášť a sklamání mi zbyly po nich. —«

Tak musela se, dříve ještě než snad za normálních poměrů, vyvinout jeho vůle, vážnosť v životě si znovu vynutit — ne však lichými přednostmi nahodilých poměrů, ale uplatněním silné své individuality a uznáním svého ducha.

»Pro lepšího cos vůli mám a sílu,
pro vyššího cos nežli toto žití —« praví již v Catilinovi.

Mladistvý Ibsen záhy již jevil čilý zájem pro lekturu. Vysedával dlouho do noci v netopeném pokojíku při knihách. A již tenkráte kreslil a vystřihoval papírové figurky, které se zálibou do skupin sestavoval. Ve čtrnáctém jeho roce přestěhovala se rodina opět do Skienu, kde navštěvoval latinskou školu. Chtěl se stát malířem. Ale již po dvou letech byl poměry donucen svého úmyslu se vzdát a nastoupit místo lékárnického učenníka v Grimstadtu.

Nedaleko Skienu vybíhá na jihovýchodě kopec Bratsbergklev se zříceninou hradu — posledním to zbytkem bývalé feudální slávy. S jeho temene rozvírá se široký pohled do malebného kraje — s tou scenerií i s mnohou náladovou reflexí z mládí často se shledáváme v pozdějších dramatech. Mladý Ibsen dlíval tu přečasto. Tváří v tvář volné, nádherné přírodě naučil se odsuzovat celou tu malichernosť a nízkosť společnosti; tu, jak sám praví, »stala se mu bolesť údělem, která na pěvce světí« — ale tu s bolestí dostalo se mu také údělu: nenávisti. Té, která silně a nejplněji vyzněla v jeho moderních dramatech, zejmena v Podporách společnosti. Jeho nejsilnějším momentem citovým je již v Catilinovi zášť sesazených a neuznaných.

»Jsem mužem, jenž se pro svobodu nadchnul,
jsem nepřítelem bezpráví a moci,
jsem druhem utlačovaným a slabým —
mám vůli, odvahu, bych mocné svrhnul. —«

Tak svoji nenávisť a vzdor deklassovaného vkládá do slov Catilinových, jež pak celým dramatem jak vůdčí motiv probíhají. Toto své první drama psal v zimě 1848—49, vyšlo však teprve 1850 pod pseudonymem v Christianii. K historické postavě Catilinově přivedla ho příprava k maturitní zkoušce, ku které se po svém vyučení v Grimstadtu odlal, zamýšleje se oddati studiu mediciny. Zevním podnětem ku zpracování revoluční látky v Catilinovi bylo mu jednak snižující postavení lékárnického učenníka, který se duchem vzpíral nedůstojným svým poměrům vůči zámožným sice, ale duševně zakrslým patriciům, jednak

ruch tehdejších revolucí evropských (únorové revoluce, povstání v Uhřích, o němž psával nadšené básně a válka šlesvicko-holštýnská), snažící se vykořenit nezdravosť politických a společenských poměrů. To všecko ozývá se z Catiliny.

»... Tu panuje jen moc a sobectví —
tu u nás lesť a úskok dává vládu ...«

A na jiném místě slova Lentulova:

»Je na čase
ta pouta shodit, která panovačnosť
a nespravedlivosť kol nás tu spjala ...«

Náběh k tónu v Podporách společnosti má již věta:

»Volnosť občanů
a státu blaho bylo snah mých cílem.«

Že Ibsen již Catilinou chtěl se vymanit z pouhého významu pro domácí umění, o tom svědčí slova:

»Pojď, půjdeme. — Tvé touze po svobodě
nám oběma ten celý svět je vlastí.«

Drama psáno je rhytmicky pětistopým jambem. Okolnosť, že Ibsen pro nedostatek volného času mohl na něm jen za nočních chvílí pracovati, měla, jak sám přiznává, vliv i na scenerii děje, který se celý skoro v noci odehrává. Seskupení devíti scen do tří dějství — zval bych to spíše dramatickou skizzou než dramatem — nese sice zřejmě ráz staré techniky Shakespearových královských dramat, ale i z toho pathetického mladistvého zápalu prokmitá již pozdější silný Ibsen. Zárodky svéráznosti jeho tu již klíčí. Proto první svoji práci po 25 letech (1875) znovu přepracoval. Zdála se mu cennou, třebas se první její uveřejnění potkalo s úplným neúspěchem a neuznáním obecenstva. Ibsen v předmluvě k opravenému druhému vydání sám praví, že chtěl v Catilinovi »protivy moci a snahy, vůle a možnosti, massy a jednotlivce« naznačit — tedy problém, jímž skorem všechna moderní jeho dramata probíhají. Pro řešení jeho nebylo příhodnějšího typu nad Catilinu. V něm viděl toho jednotlivce, který se proti masse římských senátorů vzpírá; ale nespatřoval v něm pouhého politického anarchistu, nýbrž s podvrácenými poměry státními a občanskými nespojeného, opuštěného idealistu v odboji a vzpouře proti úskokům vládních sobců a slabochů. Je zajímavým, jak toto své, od historických pramenů odchylné posuzování Catiliny psychologicky v předmluvě odůvodňuje: »Jak z mého dramatu lze poznati, nesdílel jsem tenkrát s oběma starořímskými spisovateli pojímání Catilinova charakteru a jednání a přidávám se nyní ještě k mínění, že muselo c neobyčejně velkého, aneb alespoň znamenitého v tom muži vězet, s n' se Cicero, neohrožený nadvládní majorit, velmi opatrně teprve tenk dal do vyjednávání, až již nehrozilo žádné nebezpečí.«

V Catilinovi setkáváme se i s oběma jeho typickými ženskými raktery, o nichž sám praví:

»... Ženy jsou to, jedna vážná, jak stín noci temná,
a ta druhá mírná jako den, když prchá v dáli ...«

V rovné čáře probíhá typ prvé od vestálky furie až k Heddě Gablerové, Hildě Wanglově, Ritě Allmersově a Gunhildě Borkmanové a stejně v oddané a obětavé choti Catilinové Aurelii rodí se již postava They Elvstedtovy a Asty Allmersovy.

R 1850 dostal se Ibsen z Grimstadtu do Christianie, střediska to tehdejšího literárního a politického hnutí, jehož se horlivě účastnil. Styky s Vossem, Jonášem Liem a Björnstjerne-Björnsonem odvrátily ho od studia medicinského a přivedly k oddání se činnosti literární Téhož roku provozována jeho jednoaktovka »Kjämpehöjen«, o Wikingu Gaudalfovi vytáhnuvším pomstít smrť svého otce, kteréhož, domněle zemřelého, nalezne v poustevně a s jehož ochránkyní se ožení. Věcší význam nežli tato sentimentální činohra mělo, že známými byl k tomu pohnut, aby přispíval články do dělnického listu. List však brzy zanikl, redaktoři si své mínění odseděli, a Ibsen byl rád, že se svým přesvědčením bez úrazu vyvázl. O sociální otázku Norska se pak již na dlouho nestaral. (Pokračování.)

Léon Dierx.

Studie. Pro „Kroka“ napsal *M. S.*

(Pokračování.)

Poesie Dierxova není poesií velkých vášní, náhlých převratů citových, nýbrž poesie velkých melancholií, poesie duše stísněné životem, duše toužící po hlubokém klidu volné přírody a nalézající v ní úlevu svým bolestem a žalům. Mysterium lesní samoty ho láká a chvěje se stále jako základní ton jeho duše.

Ve dva svazky svých básní položil Dierx tři obsažné sbírky »Poèmes et Poésies«, »Les Lèvres closes« a »Les Amants«, dále dvě básně pod názvem »Les Paroles du Vaincu«, vyvolané dojmy února 1871 a konečně dramatickou báseň »La Rencontre«.

Časovou mez udává Dierx sám jen ve dvou případech, a to uvedený již rok 1871 pro »Les Paroles du Vaincu« a 27. únor 1875, den kdy hrána byla »La Rencontre«. »Les Lèvres closes« vydal kolem roku 1868, u dvou ostatních sbírek vydání není mi známo. Nemohu tedy sledovati vývoj jeho individuality, jak mnozí rádi činí, postupem časovým. Možná, že sled jejich: »Poèmes et Poésies«, »Les Lèvres closes«, »Les Paroles du Vaincu«, »La Rencontre« a »Les Amants« je též sledem s hlediska časového; ale to na věci ničeho nemění. U Dierxa lze velmi nesnadno mluviti o vývoji: ve všech sbírkách je to týž ucelený, vyhraný básník s týmž obzorem, týmž nazíráním, touž citlivou duší.

Mnoho v jeho díle provanuto je klidem ústraní, v němž žil, oddáe se oblíbeným pracím v kruhu několika důvěrných přátel, jimž věval své verše, málo se stýkaje se světem, který o něm nevěděl. Odtud é filosofie jeho není příliš hluboká, není názor jeho světový získán kou, hořkou mukou vlastního přemýšlení:

Život lidský s věčným bojem a strastmi, jichž předtuchu, rodící se luši hry, držící v náruči své dva syny, líčí v básni »La vision d' Ève«,

je smutný, plný zármutku, žalu, pochybností, úzkosti, která hlodá každému na jeho bledém, k zemi schýleném čele, a básník je pokladnicí všech těch útrap, v něm docházejí plného svého výrazu. A vysvobození z toho strastného života? Jinde, v dáli, v nezměrném prostoru, sous un ciel muet peuplé de dieux sourds . . . Nesmírná melancholie leží v těch slovech. — Na pustém břehu nesmírného pěnícího se moře, jehož vzdechy a nářky zpívají v nárazech vln, na okraji propastí, kdy zapadá slunce jako krutý král, který chce vyzdobiti krvavým suknem svůj průvod pohřební, a kdy temný stín plíží se ve snivý jas nebes — stojí člověk něm a pohlíží na nádheru barev, naslouchá monotonnímu vlnění vod. Není to člověk, jenž vyšel z ráje, syn nového pokolení, v němž život plá a jehož nitru zjevuje se Bůh, který zhrdá zlem, člověk silný, volný a hrdý, plný nadějí — nýbrž člověk sestárlý, potomek pokolení dávných, syn únavy a námah, který přehrabávaje se ve vychladlém popeli minulých věků, příliš záhy zasvěcen ve lži snů, spatřil marnost svých neustálých zápasů a jde nyní bez cíle s hlavou klesající k zemi, vleka za sebou nesnesitelné okovy, bez nadšení pro dobro a bez hany pro zlo; hlodán úzkostí, přemáhán vysilujícím hnusem nad vlastní bezmocností a osudný dědic suchopárné vědy, pohrdá životem dřív, než jej žil. Hlasu jeho stísněnému odnikud nezní odpověď, marně vypíná všecku svoji energii, aby vyvalil na vrch kámen, který stále se řítí dolů nikde nenalézaje slitování, ani u Smrti ne, která duší nevládne. A vycházející slunce nalézá ho s čelem níže ještě skloněným, se zrakem chmurnějším; jeho duch sestoupil v noc bezmeznou klesaje pod hrozným břemenem své věčnosti . . . (»Soleil couchant«). Kletba lidstva věčně zmítaného a trýzněného zaznívá mohutným akkordem překypujícím smutkem a lkáním z této básně a cítíte, jak prolíná vás svou nezměrnou tragikou. Ale vše to znáte již, četli jste o tom, anebo vykvetlo to na dně vaší duše jako bílý květ tuberos s těžkou, dusivou vůní, a zdá se vám to jen ozvěnou táhlých melodií, které kdysi zněly.

Tato zkalená šeď obrazu však zmizí, jakmile vkročí básník do přírody, ve stín jejích lesů: jas, teplý proud slunečních paprsků, velikolepé soulady barev oslňují vás anebo ztlumené tony vlahých večerů budí ve vás tiché, snivé nálady, plné neurčitých tuch a tužeb, kdy dáváte se kolébati jako člun na mírně zvlněném jezeru snů. Obraz za obrazem se střídá, květy vydechují opojné vůně . . .

Již dříve ukázal jsem na Dierxovu mistrnou kresbu: v básni »Après le Bain« naleznete jemně načrtnuté tělo ženy, odpočívající po koupeli v čistém prameni pod stinnými stromy, jejichž větvemi proniká ob čas prchavý paprslek a zazáří na bílém jejím těle, a bohaté květy tiše sklánějí se nad ní v nerušeném klidu — anebo v »Les Cygnes« kreslí vám v zákoutí starého parku na jezeře vroubeném antickým sloupovím bílé, pomalu plovoucí labutě, hrdý zbytek neposkvrněné slávy. V delší povídce veršem »Souré-Ha« uvádí do údolí Nilu, na okraj písčitých pou- k Memfidě spící únavou z palčivých střel Slunce, kde palmy skl- svůj dlouhý vlas v jiskřivém vzduchu a pyramidy na obzoru se r- vedle nich sfingy s jasným klidem ve tváři. Nádherná scenerie k- stému vypravování o dívce skromné, milující odvrženého milen- sestry a umírající dobrovolně pomstou, která sestru její hrdou m- nouti . . .

Na konec zbývá říci, jak hluboko dovedl nahlédnouti Die- své sbírce »Poèmes et Poésies« do duše lidské, zda dovedl jít-

jemnějšími, stajenými jejími záchvěvy a vyvésti je z hlubin na povrch. A tu nelze zapříti, že podařilo se mu někde dohlédnouti až k jejímu dnu. Je to delší báseň »Hemrick, le Veuf«, v níž jeví se dobrým psychologem. Podezření, že mrtvá jeho choť klamala ho s rovněž již mrtvým přítelem, jako přízrak plíží se mu v patách a nabývá opodstatnění podobou syna. Avšak Hemrick váhá, nechce věřit, bojí se křivditi mrtvým — ale marně; se zoufalým hořem a žádostí pomsty v nitru zmírá nad jejich hrobem. — Hloubku toho zápasu velmi dobře dovedl Dierx zachytiti ve svůj verš a kletba Hemrickova zní jako bouře s dlouhými ozvěnami a náhlými zásvity blesků. (Dokončení.)

Alfred Stevens.

Píše *Karel Pelant.*

(Pokračování místo dokončení.)

Stevens obdrží nyní drobnější ale význačné umělecké zakázky; má na př. zjednodušiti dosavadní ústroj vojska a jest žádán o návrhy; ve ville Deysbrook u Liverpoolu dekoruje v pompejském slohu přijímací salon; seznámí se s prof. Cockerellem a kreslí s ním vespolek pro Archaeological Institute skulptury Lincolnské katedrály. Dále, patrně prostřednictvím Thorwaldsenovým jest mu zaopatřena zakázka až z královského dánského dvora: ceremonielní kočár, nad nímž byl dánský král tak nadšen, že žádal Stevense o přesídlení do Dánska. Ale Stevens nasytiv se pobytu v cizině, odmítá tuto žádosť a obírá se projekty na opravu Nelsonova sloupu, až přespříliš střízlivě Railtonem vytvořeného. Suché jeho linie hodlá Stevens oživiti lvy, okřídlenými viktoriemi a různými ornamenty v bronzu, avšak myšlenky tyto zůstávají pouze v modelech. Zároveň Stevens maluje v oleji různé portréty a obrazy; z doby této pochází »Judita«, vystavená v R. A. Old Master Exhibition z r. 1888 a omylem v katalogu co Panna Orleánská označená. 17) Drobné práce Stevensovy.

R. 1849 dokončována budova Geological Musea od architekta Jamesa Pennethorna; Stevens vyzván ředitelem ústavu, sirem Harrym de la Beche, k návrhu na dvéře, označující úkol budovy. Úkol tento provedl Stevens téměř geniálně. Obě [illegible]dla dveří rozdělil ve vodorovném směru na pět oddílů, [illegible]řících tak deset bohatě profilovaných rámů pro symbolické [illegible]efy. Prvé dva nejspodnější a největší, tvořící architekto[illegible]ký podklad oddílů nad nimi se nalézajících, obsahují sku[illegible]y nářadí a ústrojů v nerostném průmyslu používaných. [illegible]o kovadliny a křivule, kladiva a pece, kelímky a páky vedeny v jemném, zcela nízkém reliefu, nechávajícím vý[illegible]ru dojem plnosti a celistvost plochy a tím i únosnosti [illegible]ích částí; hořejších osm polí provedeno střídavě v pla- 18) Kontrast stínů.

stickém a polovypuklém reliefu, buď měkčí neb hluboké stíny vrhajícím a tímto svým kontrastem celek v harmonické různosti rozkládajícím. Reliefy ony představují čtyři nejdůležitější nerosty, vždy jeden věčší s allegorickou skupinou jeho zpracování a nad ním se nacházející menší se symbolem. Tak zříme v prvém poli symbol zlata jako postavu Krásy, pod nímž v druhém poli jest ložnice zdobící se ženy, dále ocel jako Sílu nad plochou, kde kováři u tavících pecí buší v kov. Třetím jest uhlí jako Teplo, nad dolem kopajících a vozík tahajících horníků, posledním kámen jako postava Studia, umožněného jen staveným příbytkem, jenž ve spodním poli jest pracovníky budován. Myšlenky tyto i celý vznešený architektonický dojem, jaký z návrhu Stevensova chovaném v South-Kensingtonském Museu na nás zírá, činí z těchto dveří dílo vysoce umělecké, jakýmkoliv jiným skulpturám se rovnající, a dlužno jen litovati, že k provedení jejich pro neznámé příčiny nedošlo. Odlitky jejich tvarů by byly zajisté právě tak pro studium řešení ploch od uměleckých škol a museí žádány, jako se činí s dveřmi Ghibertiho neb ostěním Lillské radnice.

19) Umění, závažný národohospodářský činitel.

Na světovou výstavu Londýnskou r. 1851 připravovaly se anglické firmy téměř horečně; Stevens pracuje nejprve pro Mr. Potta v Birminghamu, podávaje návrhy na kamna, krby, mříže a jiné výrobky železářského průmyslu. Brzy však jest povolán prostřednictvím svého přítele Mitchella, žáka slavného malíře Ingresa, do Sheffieldu k firmě Hoole and Co, kdež po několika měsících stává se hlavou uměleckého odboru těchto velikých železáren. V několika týdnech jest obeznámen se všemi technickými zkušenostmi a přivádí ihned své dlouholeté studium ornamentů k platnosti. Na místě vyčerpaných, znešvařených a všeho půvabu zbavených ornamentů pseudorokoka, dusících vkus a často i samu praktičnosť, Stevens nechá v dílnách vytvářeti ornament nový, slohu jakési volné, nepříliš stylisované renaissance, jenž na výstavě budí veliký zájem. Jeho originální způsob mezi litinu neb ocel slévati pruhy neb tabule mosaze, čímž se dosáhlo neobyčejného barevného effektu, rozšířil se po výstavě celou Anglií, a domácí výrobci, jimž náhle se nad ubohostí dosavadního ornamentu i jeho upotřebení otevřely oči, snaží se dosáhnouti dokonalosti výtvorů Stevensových. Jeho tvary, z nichž nejvíce charakteristické jsou v »The industrial Art of XIX Century«, současně s výstavou vydávaných, jsou napodobeny neb přetvářeny, vždy ovšem k prospěchu dosavadního stavu. Rozmach tento jest rázu tak ohromného, že elegantní zboží anglické vytlačí nejen veškerý dovoz ciziny, do té doby velice silné, ale že vchází i v ostatní Evropu; svojí vkusností nachází v[...] odbytu, soupeří vítězně s cizími konkurenty a jeho veli[...] vývozem zvyšuje se znovu počet továren i dolů kov[...] průmyslem se zabývajících a zjednodušuje neb zlepšuj[...] jeho technika. Stevensovým popudem k lepšímu ornam[...] neb vkusu Anglie dostává se na vrchol světového panst[...] vového uměleckého průmyslu, dnešku, proti kterému [...] dosud jen nepatrná a nesmělá reakce.

20) Ohledy při modelaci na příští techniku

Bohatství a rozčlenění jeho ornamentu, pružnost modelace a nedostižné využití nízkých a vyšších partií a tím vzniklých her světel a stínů jsou tak výtečny, že často nemožno uvěřiti při věcších plochách jeho na naprostou symetrii. Jeho figury při krbech a kamnech prozrazují otcovství Michelangela; ale jeho mocné a svalnaté formy volil Stevens úmyslně, věda, že pracuje pro kadlub, z něhož musí vyjíti na sta odlitků. Na každém z nich jest prvá modelace o malé poznání setřena, původní tvar poněkud uhlazen; jemné, něžné formy dětských tělíček byly by při delším odlévání zničeny, kdežto u baculatých, svalnatých vždy ještě vzornými a reálnými jsou. Totéž nutno uvážit při jeho pracích pro keramiku; zkouškami seznal, že vypasené tvářičky andílků de la Robbiů nejlépe chrání dílo před grimassou, pálením materiálu vzniklou. Výtka epigonství, při pouhém shlédnutí tvarů těmto mistrům vlastních na mysli tanoucí, stává se ohledem na technické nutnosti bezpodstatnou.

(Pokračování.)

Byron a Puškin.

Předjubilejní skizza. Pro „Kroka" napsal *Alexander Mitrofanovič Seněk.*

(Dokončení.)

S Byronem seznámil se Puškin poprvé v době svého vyhnanství na jih r. 1820. Nepříjemnosti, které právě v tu dobu Puškina postihly, měly silný vliv na vnímání poesie Byronovy, protestující a hněvné. Ale zcela osvojiti si pessimism byronovský Puškin nemohl: oba básníci byli si příliš vzdáleni i povahou i temperamentem.

Vyhnanci byli oba: Byron zcela odešel, Puškin aspoň vzdálil se z kruhů, ku kterým přirostl. Onen sám vyzval společnosť, sám se vyhnal, tento šel do vyhnanství jen z vládního rozkazu. A tam na jihu oddal se Byronovi. Našel v něm člověka příbuzného, básníka, jenž konvenoval jeho náladám, oporu pro ostře odmítavý směr, jakým právě bral se jeho vnitřní život. Dychtivě osvojil si vyhnanec zvláště jednu charakteristickou stránku Byronovy poesie: pohrdání lidstvem. Ale udržeti vždy ton byronovský nebyl Puškin schopen. Nedostávalo se mu často č ·ných barev, jimiž oplývala a jež až zneužívala Byronova musa. Za to f tasie Puškinova byla nejednou daleko silnější a bohatší. Puškin vznesl s k veličenskému, čisté antickému klidu a tím právě vnesl v byronovský s ěr nové elementy, cizí samému Byronovi. Jeho mračnou, drsnou duši ı ·ochopil do posledních důsledků jsa mnohem něžnější a měkčí.

Napodobil ho, ale nepodřídil mu svou tvůrčí moc. Mickiewicz (›ře vystihl poměr obou: »Puškin není byronista, on jen byronisuje (n'est qu'un b y r o n i a q u e).«

A vskutku i nedlouho působil vliv Byronův na Puškina. Celé tři,

čtyři roky. Stopy vlivu toho jeví se nám ponejvíce v drobných básních mladických, ale hlavně s velkou silou spatříme je v »Cikánech«. Tu nejen že najdeme jednotlivé byronovské motivy, sám typ hrdiny jeví Byronův vliv. V Alekovi není nic ruského, ba ani národního nátěru. Kdo jest a odkud přichází — je neznámo. Jako zjev ruského života je nevysvětlitelný, za to vysvětlení dochází co zjev literární, spřízněný s Byronovými postavami; ztělesnění hrdosti, protestu proti společenskému zřízení, majícímu základ v hrubé síle a v klanění se zlatému teleti.

Vyprávěv o neútěšném životě v městech praví Aleko k Zemfíře:

Což po městském tom veselí?
Slasť bez lásky — toť nuda chladná.
. . . Tam lidé dýší v těsném zdivě
chlad jitra, jasmín vůně v nivě
jim nevlá v osvěženou hruď,
jim volné myšlení je klato,
jim láska hanbou, česť je kupem,
lid modlám slouží v robství tupém
a žebrá o pouta i zlato! [1])

Tu mluví Puškin v moment smutku a kritiky stávajících poměrů, mluví z něho dosud čistě byronovská trpkosť. Je člověk opuštěný.

»Co opustil jsem? Zrady jed
a předsudek, jenž orteluje
a luzu, která katanuje
i mrzkosť zářnou na pohled.« [1])

Vpatříme-li se v toho člověka hněvného a vášnivého, rozhodnutého přeroditi se, státi se bezstarostným a lhostejným k jednání druhých — ptáme se: vydrží-li jen ten život, jakému se chce věnovati? Mohou-li zcela zhasnouti vášně »v srdci zmučeném?«

»Však vzbudí se, jen počkej.«

A vzbudily se. Vzbudily se tím silněji, čím déle spaly. Aleko nemohl si osvojiti cikánskou filosofii, jakou vyjadřuje starý cikán slovy:

»Kdo zná spoutat lásku mladou,
jež volnější je ptáčete?
Všem blahosť podává se řadou,
co bylo — víckrát nezkvete.« [1])

Aleko nemá pochopení pro takovou lásku, pro takový názor, nemůže slíti se s cikány a odchází. Konec básně jeví zoufalou beznaděj. Štěstí není možno ani v městě ani ve volné přírodě . . .

»Však ani u vás není blaha,
vy chudé děti přírody!« [1])

Avšak přece už i v »Cikánech« jeví se Puškin částečně sam...
Je to hlavně zřejmo v kritickém vztahu básníkově k svému hr

[1]) Překlad E. Krásnohorské.

Daleko větší osvobození od Byronova vlivu jeví se nám v »Eugenu Oněginovi«.

Ještě o prvních kapitolách románu, jež byly začaty před »Cikány«, napsal Puškin knížeti Vjazemskému: »Píšu román ve verších à la »Don Juan« -- ale už rok po té zlobilo ho, že viděli v něm napodobitele Byronova, a on dokazoval opak toho: »Don Juan nemá přece nic společného s Eugenem Oněginem! Kde je u mě satyra? Není po ní ani památky.« Pravda. Ale tolik je přece jen jisto, že »Beppo« a »Don Juan« vzbudili v Puškinovi myšlenku napsati něco podobného i z ruského života.

Byron charakterisuje tak svého reka v »Beppu«:

». . . he was a count, and then he knew
Music and dancing, fiddling, French a Tuscan.
. . . he was a critic upon operas too
and knew all niceties of the sochs and buskin
and no Venetian audience could endure a
song, scene, or air, when he cried »seccatura« . . .

A Puškin poněkud stejně charakterisuje »Eugena Oněgina«:

»Hle, můj Oněgin na svobodě!
Ostříhán po poslední modě
a jako dandy maje šat
se přišel světu ukázat.
On s plynností co nejvzornější
francouzsky hovořil a psal,
mazurku lehce tancoval
a společník byl nejdvornější . . .
. . . .
Divadla neomylný znatel
a polétavý zbožňovatel
jeviště čarovábných žen
a zákulisí čestný člen.[1])
. . . .

Narážky na »Beppa« shledávají ještě někteří při popisu gondol, při zmínkách o Italii a j. Pletněv soudí, že ne »Beppo«, ale »Child Harold« působil na 1. kapitolu »Oněgina«. Puškin pak sám nejvíce sbližoval své dílo s »Don Juanem«.

A vskutku i v »Don Juanu« jsou místa některá, jejichž odraz nacházíme v »Oněginu«, tak na příklad celá prvá píseň silně jeví své stopy v 1. kapitole Puškinova románu. A některá místa obzvláště. Tak na př. nacházíme tato slova:

»Je někdy milo na dědictví čekat,
kýs strýc až umře nebo stará teta,
pro niž jsme mírnili se celá leta . . .
Však v duši oddávali jsme se jiným snům:
co nejdřív pány vejít v jejich dům . . .«

[1]) Překlad V. A. Junga.

Slova ta připomínají nám místo z »Oněgina«:

Když strýc můj, pán to zachovalý,
se nebezpečně roznemoh',
byl úcty k sobě velmi dbalý
a sotva líp si smyslet moh':
Kéž celý svět svůj vzor v něm pozná!
Však Bože, jaká věc to hrozná,
s nemocným sedět noc i den
a nesmět ani na krok ven.
Není-liž pokrytectví to hnusné,
mít s položivým zábavu,
podušky rovnat pod hlavu,
být s lékem po ruce, než usne,
a vzdychat, myslit celý čas:
»kdy pro tebe si přijde das?« [1])

To jest ta nevelká vnější podoba, na jejímž základě možno srovnávati plody Puškinovy s Byronovými, kde Puškin jakoby napodobil velikého anglického básníka.

Podobnosť ta ovšem je tak nepatrna a k tomu vztahuje se jen k počátku »Oněgina«, že nazvati dílo Puškinovo napodobením Byrona bylo by smělým a nezdůvodněným.

Jiná otázka je, v jakém poměru jsou ideje Byronovy k povaze Oněginově. Našly-li názory Byronovy ozvěnu v Oněginu? Oněgin dozajista je portrét byronisty, ale byronisty ruského; byl typ takových ruských byronistů, jak pověděli jsme už výše. Typ Oněgina vznikl v Puškinovi následkem dobré znalosti metropolitní společnosti, v níž se pohyboval od mládí. Vzdělání, jakého se dostalo Puškinovi a veškeré souvěké mládeži, je identickým se vzděláním Oněginovým:

Monsieur l'Abbé s ním přeubohý
jen hravě všecko probíral,
jej mravoukou netýral
a trest mu promíjeje mnohý
jen zlehka se s ním vadíval
a v Letní sad s ním chodíval . . .« [1])

A pak, brzká svoboda, světácký život, francouzská konversace, vtipnosť epigramatická, to všechno jsou rysy života té mládeže, k níž náležel sám Puškin. Škola světácká, jakou procházela veškera tehdejší mládež, nevedla k vzdělání rozumovému ani k činnosti praktické, naopak byla nepřítelkyní toho obého a připravovala půdu k blaseovanosti, k sklamání, které kreslila pak poesie byronovskými barvami. A takové vychování stvořilo typ lidí obtížných i sobě i jiným. Ponurosť, ostrý ale c[illegible] rozum, chandra, to označuje lidi, které Puškin charakterisuje slo[illegible]

Chorobná vlastnosť podivínů,
již dávno čas jest nalézt lék,
podobná anglickému spleenu,
tož ruská »chandra«, tak bych řek'.

---

[1]) Překlad V. A. Junga.

jím ovládala po nemnohu.
On zastřelit se, díky Bohu,
jen malou jevil ochotu,
ač celkem ochlad' k životu.[1])

»Oněginové« své doby žili příliš záhy, žili tehdy, kdy ještě měli se učiti a učili se tehdy, kdy už měli se zajímati praktickým nějakým zaměstnáním. Unavili se dřív, než ke skutečné práci došli, odhodili vše a lenošili v městě, lenošili na vsi, nemilovali, kdy bylo možno, milovali, kdy to bylo přestupkem, bez cíle zmítali se po světě a vrátivše se domů chtěli své vyčerpané síly ještě zkoušeti. V mládí svém odkvetli, ztratili zájem pro všechno a nemohli již vejít v koleje obyčejného života. Takým lidem nezbylo leč:

». . . zívat stejně
v modních i starobylých zdech.«

A opravdu, to byli naši »Childe Haroldové«, přikrytí pláštěm Haroldovým Moskvané . . .

A už v té době, v letech dvacátých, část společnosti počínala si přáti jiné mládeže, než byla tato znavená, byronisující, a výrazu rostoucího tohoto smýšlení dal Puškin slovy:

»A nyní teprve se zdála
Taťana moje hroužiti
se v hloubi toho (Bohu chvála),
po němžto marně toužiti
los odsoudil ji málo vděčný:
Ten morous chmurný, nebezpečný
zda z pekla nebo s nebe snes'
se anděl ten či hrdý běs?
Kdo jest on? snímek s cizí stvůry,
chiméra ze mhly utkaná,
či Harold v plášti Moskvana,
či ztělesnění cizí chmury,
slov modních plný slovosklad,
či karikaturou je snad?« [1])

Taký byl Oněgin . . .

FEUILLETON.

Umělecká trainage?

:e-li aspoň občas ruské listy, zvlášť
:ké, jistě postřehli jste tu bouři, ja-
za posledních čtrnácti dnů v uměleckých kruzích vyvolala affaira, známá všeobecně pod názvem „Kijevské drama".

Drama samo mělo by jen lokální zájem, ale všeobecná výměna názorů o pří-

[1]) Překlad V A. Junga.

činách dramatu je do té míry zajímavá, že dochází jisté pozornosti i za hranicemi.

Věc je ta: Herec ruský, Roščin-Pisarov, jeden z nejtalentovanějších moderních herců Rusi,[1]) zastřelen byl úkladně ve svém bytu při umyvadle a za zdánlivě klidného hovoru s vrahem, manželem kollegyně herečky Paschalové-Malovové

Příčina šíleného skutku byla žárlivosť nad domnělými úspěchy herce Roščina u ženy vrahovy. Skutek vykonán zákeřně, trest dle toho bude soudem taxován. Rovněž je věcí soudu, pokud bylo podezření architekta Malova oprávněným — tvrdí se aspoň silně, že byl vrah sveden zcela bezdůvodně falšovanými listy a anonymním udáním. Pro nás zajímava jest dohra, jakou mělo usmrcení geniálního herce.

Kde který list věnoval zavražděnému vzpomínku více méně vřelou a pochvalnou. Ze všech vynikla vzpomínka kollegy Roščinova herce Dalmatova. Vynikla proto, že vzbudila bouři odporu.

Dalmatov analysuje celé drama a dochází k výsledku, že není v něm vinných leč jenom oběti. Obětí klevet a zlomyslných udání je jak zavražděný, tak vrah a tak i vlastní příčina vraždy herečka Paschalová. Tato byla ženou, která úplně vylučovala podezření. Obětí ještě jiného druhu byl zavražděný umělec — obětí svého povolání.

Vyjádřilť prý se pisateli, že je jeho přesvědčením, že herec ku každé svěřené roli musí pilně trainovat v životě . . . ideální milovník na sceně musí pěstovat ideální lásku, cizoložník na sceně musí cvičiti se v cizoložství v životě — pro trainage!

A tato slova Dalmatovem zesnulému podkládaná vzbudila v ruské veřejnosti pravou bouři. A nejvíce mezi umělci. Ti cítili se nejvíce dotčenými.

Čilá redakce jednoho Petrohradského listu vyslala svého interwiewera k čelným umělcům a resumé jich všech je pocit rozhořčení a naprostý nesouhlas s vyslovenou thesí. Buď nebožtík sdělil Dalmatovu své mínění žertem, anebo myslil-li to vážně, pak měl zvrácený soud o pravém umění a provádění své theorie odpykal předčasnou smrtí. Všeobecný úsudek vyznívá však v ten smysl, že zesnulý ztropil si podle všeho z kollegy jen žert, jakých za okolností, kdy onen hovor byl veden — v garderobě při líčení před představením — všude se dělá dost a dost.

Umělecká trainage dle mínění všech skoro ruských umělců je nemyslitelná. Ostatně dá se snadno domnělá theorie přivést ad absurdum: má-li herec-milovník trainovat v různých boudoirech nebo dle potřeby role v podkrovních pokojících švadlen, pak bylo by přece rozumné, aby i představitelé ostatních genrů pilně „trainovali“ (či mají jen milovníci patent na trainage?); intrikán bude zanášet svár do rodin svých známých, aby se při tom učil pravému pochopení rolí, herec představující opilce bude se chodit učit do kořalen, představitel zloděje na sceně obleče havelok a bude plašit po Praze pokojné lidi a sl. policii atd. atd. ad infinitum.

Realisování domnělé theorie ve všech směrech a důsledcích vedlo by, jak patrno, k roztomilým koncům.

Pozorovat, studovat různé okolí dle potřeby role, ano, to je něco jiného. Ale chtít prakticky trainovat, vede při nejmenším k osobním nepříjemnostem. A v tom je celý ten rozdíl: theoretické studium, applikování odkoukaných stránek na svěřenou roli zaměnil Roščin-Pisarov — ať už žertem či do opravdy — s cvikem, s trainagí; a pomocí té chtěli dojíti k Umění!

Umělecká trainage je tedy zabita, pochována. Jiná otázka však rozvinila se po předčasném skonu Kijevského umělce.

Je to otázka: v jakém pom... umělci k mravnosti, a je-li to por... kém by k ní státi měli?

Otázka choulostivá, pravda? A naléhavá.

Ostře, až příliš ostře v té vě... mluvil ruský list „Graždanin“. „Un... praví tento list, „jsou nejnemravně... na světě. Pokusme se o to zvá...

[1]) Okolnosť, že Roščin-Pisarov nebyl členem carského divadla ale členem provinciální sceny, neznamená nic na úkor jeho talentu. Platí-li soukromý podnikatel víc než státní divadlo, vezme carským divadlům nejlepší síly.

estetických a duši naši povznášejících pocitů, jaké v nás vzbuzují se sumou utrpení, slz a smrtí, která jako široký pás táhne se za jejich životem, myslím, že by k zemi padla miska poslední.“

Slova ta jsou, jak řečeno, přehnána.[1]) Ale něco pravdy v nich přece jen vězí.

Umělci měli vždy a mají dosud jakési výlučné stanovisko, které dovolovalo jim leckdy beztrestně skutky, jež u nepatrného jedince z širokého publika zdály by se nemravnými, trestnými. Je to už tak, myslí si mnozí, a volný život herce, na sceně, v zákulisí, v garderobách nese už s sebou trochu té volnosti do života. A tak se umělcům odpouští, co by se neodpustilo neumělci.

A tato shovívavost se strany obecenstva je to, co při celé věci je trestuhodno. Obecenstvo samo je tím vinno, jsou-li jeho umělci k mravnosti v poměru více nebo méně uvolněném. Umělci sami od sebe nejsou nakloněni k nemravnosti; to předpokládati nelze. Záleží na měřítku, na disciplině. A to určuje obecenstvo.

Dobře soudí o věci starý teatral ruský Kugel v listu „Těatr a iskusstvo“: „Dříve promíjela společnost umělcům všechno jen proto, že je nepokládala za rovny sobě; umělci byli jen o něco lepšími šašky ze středověku a těm, jak známo, dovoleno všechno až daleko za hranice slušnosti a mravnosti. Ale teď už je nedaleká doba, kdy předsudek o méněcennosti umělců zmizí docela, kdy umělci budou občansky rovni všem ostatním, ale v té době musí přestati všechna shovívavost a nastoupiti musí bezohledné vykořeňování volnosti mravů. A věřte mi, že mezi umělci pak budou mravy daleko čistší, než v jiných vrstvách; vždyť umění musí míti očisťující vliv na své služebníky!“

Viďte, že zajímavé otázky ventilují v zneuznávaném a zanedbávaném Rusku. Na vyřízení některých z nich u nás nemáme dost odvahy a snad i dost porozumění.

Mister Penn.

PROFILY.

John Ruskin.

V únoru dne 6. bylo tomu 80 let, co Anglii narodil se básník, malíř, kritik a reformátor zbožňovaný v spojeném království, duševní velikán, John Ruskin.

Zajímavá fysiognomie starého koryfea: Velká hlava s povyhaslýma, sestaranýma očima, dlouhým bílým vousem, hlava připomínající nápadně tvář Lva N. Tolstého, s nímž Ruskin nejednu stránku má spol…ou. Literární i společenský reformát… jako on, odpočívá dnes Ruskin jako č… …ěk, jenž už vykonal, co chtěl, jenž u… světu nemá co říci a jen čeká na smrť. Kdežto Tolstému v hlavě víří ještě na sta themat a otázek, které by ještě rád potomstvu zodpověděl, kdežto on zimničně hledí psát a psát, aby každou chvilku života, jenž mu ještě zbývá, využitkoval, je dnes Ruskin zcela vyčerpán. Dnes už je dobojován boj, který Ruskin v Anglii zvířil; veřejné knihovny, státní školy, průmyslové školy a techniky jsou už všeobecně zavedeny zásluhou ne nejmenší to J. Ruskinovou. Umění, literatura, národohospodářství a theologie nesou na sobě pevné a nezničitelné stopy ducha Ruskinova.

Prosu anglickou vyvršil jako nikdo před ním a umění i literatuře svým kritickým geniem dal přesnou direktivu, veřejnému životu, jeho otázkám a zdaru věnoval celý svůj dobročinný život. V té

[1]) Pisatel v „Graždaninu“ byl k nim p… …t konkretným příkladem. Zastřelený n… …lec měl v Moskvě ženu a dorostlou d… …ru a přece žil v Kijevě s jinou herečk… a byl podezříván konečně z úspěchů i… …ští ženy, Paschalové.

věci znovu upomíná na ruského reformátora. Jeho nadšení pro věc magnetisovalo. V tom nadšení je propast mezi ním a beznadějným Carlylem, s nímž býval srovnáván. Jako starozákonní proroci i on uchvacoval svými extasemi. Dnes jsou ty kdysi ohnivé oči polozhasly, dnes klidně hledí na práci vykonanou; jako vítěz čeká Ruskin na pozemský svůj konec.

John Ruskin bude mít klidný odchod. Co chtěl, vykonal, nezbylo mu více, aby řekl, aby učinil. Šťastný stařec! Koliku podaří se dovésti životní úkol až do konce? Velký Angličan, muž božského nadání, srdce soucitného a pevné, nezlomné vůle... to je John Ruskin.

Jeho kritické essaye čtou se jako básně v prose, s pravou rozkoší. Tu dvě malé ukázky, třeba že v překladě, nedokonalém:

Co Shakespeare mluví o umění?[1])

„Nejlepší věci toho druhu jsou jen stíny." To soudí Shakespearo o svém vlastním umění. A zvláštní náhodou praví to u Shakespeara právě ten hrdina, jehož stín či obraz v mramoru všeobecně se pokládá za dílo nejideálnější. Přes to zbytečno jest se ptáti, kdyby nám bylo možno viděti sochu Feidiovu nebo reka Thesea sama, zda bychom raději viděli živého krále či kámen. Vzpomeňme slov, která pronáší Shakespear Theseem o umění, které mu ubozí řemeslníčkové v „Snu noci Svatojanské" ku poctě předvádějí.

„Nejlepší věci toho druhu jsou jen stíny a nejhorší nejsou špatny, pomáhá-li nám fantasie."

Ta slova vyjadřují nejdokonalejší a nejúplnější soud, jaký kdy o zákonech na podobivého umění byl pronešen.

„Jen stínové obrazy!" Provádějme je co nejkrásněji; používejme jich jen, abychom se rozpomenuli na to a milovali to, co vrhá ty stíny. Dáváme-li kdy přednost prostému jádru pravdy, nebo moci pravdy před požitkem, jaký nám poskytují, před těmi stínovými obrazy pak upadáme v onu bláhovost, jež zamilovaně a s obdivem — jak jemně praví Prodicus — bez ustání dívá se na vlastní stín.

Nic si tak vroucně nepřeji, aby se mi věřilo, nic v mé zkušenosti nenabylo takového práva, věrohodnosti jako to, že nikdy nebudeme umění pravdivě milovati, nebudeme-li ještě vroucněji milovati to, co ono obráží."

Ve spise „The crown of wild olive" nacházíme toto místo:

„Neopovažujte se mluviti do vědy, pokud nemáte vědomostí, do umění, pokud sami něco nedovedete, a do literatury, pokud se nenaučíte mysliti. Neboť to trojí musíte pojímati tak:

Věda stojí na vědomostech o věcech jak duševních tak hmotných.

Umění má základ v znázorňování hmotných věcí našimi hmotnými silami.

Literatura pak v předvádění názorů našimi duševními silami . . ."

ÚVAHY.

Edmond Rostand: Cyrano de Bergerac. Heroická komedie o 5 aktech a veršem. Přeložil **Jaroslav Vrchlický.** (Světová knihovna. Čís. 79—81. V Praze, J. Otto 1898. 8°)

Kdo je Rostand? Kdo Cyrano de Bergerac? První byl dosud úplně neznám. Sláva druhého, možno-li slávou nazvati pověst rváče, který těžce zraněn v hýřivém proudu vojenského života, [illegible] dle slov jednoho ze svých životopi[illegible] sobení literárního bouřlivost nedok[illegible] mládí, mnoho ducha, ale ducha [illegible] daného, mnoho nových myšle[illegible] lých, o které byl však okrade[illegible] šími nástupci, nalezšími cestu ji [illegible] a více klidu myšlenky ony prohl[illegible] dokonaleji vysloviti, možno-li [illegible]

[1]) Ze spisu „The eagles nest".

vou zváti, sláva tato nepřekročila úzkých hranic literárních historií, knihopisů, encyklopedií či nanejvýš ještě osamělých, jen odborníkem vzpomínaných studií. Musel teprve přijíti neznámý, aby oprášil slávu poloneznámého. Dnes jsou slavni oba. Neboť ani nehledě k pomíjejícímu lesku obliby, jíž těší se nad Sekvanou divadelní událosť dne — práce Rostandova jest umělecký čin. V době, kdy jeviště zaplavována jsou banálností, surovostmi, samé sobě sloužící frivolitou, nebo na druhé straně opět buď scestnými pokusy, buď, co je horší, vyjezděnou machou, myšlenkovým pohodlím a bezkrevnými kopiemi kopií, Rostandova komedie vztyčuje prapor poesie, volné a odvážné tvůrčí síly, mohutné, oživující imaginace, krásné formy a ducha. Část francouzské kritiky mínila, že ta duchaplnosť již již přesahuje lidský rozum. Je to úžasné množství detailů dobových a literárních, pravý ohňostroj dikce a jemných obratů, kteréž opravňují trochu tuto výtku. Věru na posluchači žádá se tu mnoho. Aby byl obrněn důkladnými znalostmi literárními, či aspoň dobře si pročetl knihu, nežli jde poslouchat syté ony alexandriny.[1]) Ale na odiv zase hned tolik se mu skytá! Celá féerie hereckého a scénického umění. A tu opět není vzdálena pravdy ona Pařížská kritika, jež dílo Rostandovo nazvala malou nádhernou zpěvohrou, jíž Coquelin je nevyrovnatelným Granierem. Coquelin vytvořil Cyranem dle souhlasného úsudku jednu z nejpamátnějších svých úloh. Jen mimochodem poznamenávám, že dobyl si jí úspěchu tak populárního, že jeho maska jako Cyrana prodává se v Paříži z pryže zpracovaná jako nejmodnější — těžítko . . . Nebude snad nezajímavo zvěděti v tom případě, jak veliký koméd soudí o Rostandovi. Napsal o něm redaktoru illustrovaného měsíčníí ‚Le Théatre“:

D r a h ý p a n e!

o [illegible] d á t e n a m n ě n ě k o l i k ř á d e k [illegible] m o n d u R o s t a n d o v i? Z d e j s o u. V [illegible] l j s e m j e j ž í t i, t o t i ž p r a c o v a t i o d s e d m i č i o s m i m ě s í c ů a n e v i d ě l j s e m n i k d y n i c p o d o b n é h o. J e t o n e j p o d i v u h o d n ě j š í s o u b o r d i v a d e l n í c h v l a s t n o s t í, o n i c h ž l z e s n í t i. T e n m l a d ý m u ž m á v š e a v í v š e. N e m y s l í m, ž e j e k u s u l é p e k o m p o n o v a n é h o n e ž l i **Cyrano**. J e s t e j n ý m m i s t r e m s c é n y j a k o d í l a. V i d í v š e, s t a r á s e o v š e, n e n í s c h o p e n z a n e d b a t i n e j m e n š í p o d r o b n o s t i, a n i k d o n e h r á l b y l é p e **Cyrana** n e ž l i o n. O v l á d á v e š k e r u u m ě l o s ť d i k c e, o v l á d á j i s e v š e m i f i n e s s a m i, s e v š í v y b r o u š e n o s t í, s v e š k e r o u h l o u b k o u m y š l e n k y v e v ý r a z u. J e t o m a l í ř a h u d e b n í k, u m ě l e c ú p l n ý. P r á c e k o n a n á v e s p o l k u s n í m b y l a r o z k o š í. N e ř e k l o s e o n ě m j a k o b á s n í k o v i v š e? M á v s o b ě, c o n e j l e p š í h o v u m ě n í k l a s i c k é m, v u m ě n í r o m a n t i c k é m i v m o d e r n í m u m ě n í f r a n c o u z s k é m, a j e h o v k u s j e n a v ý š i j e h o t a l e n t u. T o ť t r o c h e t t o h o, c o o n ě m m y s l í m j á. A t e n t r o c h e t n e m á n i č e h o č i n i t i s m o u v d ě č n o s t í, k t e r á j e t a k v e l i k á j a k o v š e, c o m á p r á v o o t o m s i m y s l e t i.

S p o k l o n o u

Coquelin.

Známe-li Rostandovu práci, doplňuje nám toto nelíčené uznání jeho hlavního a vskutku geniálního tlumočníka znamenitě jeho fysiognomii. Již ze svého díla jeví se nám Rostand jako duch neobyčejně svěží, bystrý, nadaný živou obrazivostí a tvořící s vervou pravého umělce Jeho kresba charakterů překvapuje plastikou, hlavně postava titulního reka. Toť Cyrano jak žil a tyl, rval se a psal, fantasoval, satirisoval a chechtal se ve své C e s t ě d o m ě s í c e, K o m i c k é h i s t o r i i o s t á t u a c í s a ř s t v í s l u n e č n é m, ve své A g r i p p i n ě, zvláště však v bujné frašce L e p é d a n t j o u é, kterou Molière tak obral pro svého S c a p i n a. Toť žvástavý Gaskoněc, dlouhonosý práč — jeho nosu věnuje Gautier ve svých črtách „Les Grotesques“ celou nasologii, nososloví — filosof a umělec, vždy smělý iniciator, jak

—

[1]) [illegible] J nás upravuje půdu k pochopení dí [illegible] účinněji sám překladatel jak živy slovem, tak důkladným článkem v [illegible] alii“.

lépe nemožno stělesněna si jej mysliti. K tomu přistupuje celý mistrně vystižený kolorit doby, živost a důmyslná stavba scén, rozmanitost nálad, lahoda a případnost verše. Do podrobna oceniti hru Rostandovu přenechávám soudruhu z divadelní rubriky, jenž bude míti příležitost se čtenářem sděliti mimo vnitřní ocenění díla i vnější dojem scénický. Chci ještě jen doložiti, že překlad komedie Rostandovy jest opět mistrovským kusem Jaroslava Vrchlického, jak vystihává ducha, vzlet i jemné obraty originálu, ať za vše jmenuji jen balladu souboje v prvním, tirádu Cyranovu ve druhém, či poetický výjev s Roxanou v jednání třetím. Tolik jest jisto, že jak pro naše herce, odvyklé veršům a slohu, tak pro obecenstvo, o nic více nepřiučené delikátním odstínům a duchaplným barvám, bude sensační novinka z divadla Brány svatomartinské dobrou průbou vyspělosti. Německé obecenstvo a herectvo Pražské onehdy při té zkoušce neobstálo . . .

—c—

ROZHLEDY.

(Z Národního divadla.) (Pokrač.) Tentokrát měli jsme s Hauptmannem opravdové štěstí. Správa divadelní vypravila kus skoro současně s velkými divadly zahraničními a až úžasně brzy po Berlínské premiéře, a provedení nesklamalo nás jako před lety „Osamělé duše“ a z části i „Hanička“.

„Forman Henčl“ je kus silně psychologický, který třeba že pomáhá si leckde vnějšími detaily, přece jen neuvázne na povrchu, ale jde co krok do hloubky. Tragedií svědomí nazval kus odborník v minulém čísle „Kroka“, nemáme, co bychom namítali. Před dvěma sty lety byli by z „Formana Henčla“ udělali „Schicksalstragoedie“. My dnes jsme nad babskou pověru a víru v trestající prst Boží povzneseni, proto jdeme věci na kloub s druhé strany. Prostá, v druhém manželství nešťastná duše Henčlova cítí výčitky svědomí, snad jen domnělé, pro nedodržení slibu prvé ženě. A ten psychický moment rozuzlí zápletku.

Kus působí silně, tu silněji, tu slaběji, dle toho jací jsou herci a také tak trochu jaké je obecenstvo. Co se toho prvního tkne, nemusíme si stěžovati,

Pan Slukov podal nám Henčla tak, jak snad lépe si ho netřeba přát. Bodrý, bezelstný tón v prvém aktu, stín melancholie v druhém, návrat spokojenosti, nové, dřív nepoznané domácí nepokoje a konečně výbuch, mistrný výbuch a zlomená síla, úpadek ducha, celou tu stupnici citů a nálad, to pohřbení starého a počátek a předčasný konec nového života, podal umělec celou silou svého talentu. Poslední dobu zanedbávaný zas ukázal se jako umělec tvořivý a šťastný v reprodukci slov básníkových. Episodní dosud umělkyni pí. Hübnerovou vynesl kus k velkým rolím, a můžeme tomu být jen vděčni. Bylo nám upřímně už kolikrát líto, že tak nechávají zahálet tu silnou jiskru umění, která za každé příležitosti, v sebe menší úložce se zaleskla. Ale konečně velká role přišla, a pí. Hübnerová odnesla si z kusu velké vítězství. Oč rozbilo se v Petrohradě provedení Henčla, o obsazení role Hanny — pí. Savinová, jež jediná by mohla roli hrát, nechtěla se v ni uvázat, ježto tělesně nevyhovuje Hauptmannově předpisu, není ani hřmotná ani silná — toho bohudíky se pí. Hübnerová nelekla a provedla statečně roli, ne lehkou. Plné uznání třeba vzdát jejímu výkonu; dovedla nalézt zrovna tak dobře ostré tóny pro scény zlobné, křiklavé, jako tóny mazlivé pro záletnou scénu. Ostatn[í] ovšem ustupují poněkud do pozadí třeba říci, že provedeny byly našimi [...] tentokráte bezvadně.

Čestnou zmínku zaslouží mistrn[ý vý]kon pí. Danzerové (umírající první Henčlovy), klidně založená postava Si[...]haara (p. Sedláček), a hopsavá role [...] větroplašky, kterou znamenitě pr[...]

Grégrová. Pí. Pštrossová a pp. Vojan, Pštross, Mušek a zvláště p. Steinsberk byli na svém pravém místě. Překlad byl znamenitě pořízen v dialektu Antalem Staškem. Ale upřímně řečeno, dialektické zabarvení kusu sice neuškodilo, ale také neprospělo. V originále ovšem dialekt je jinak na místě a jinak také se posloucháá. Správa divadelní vypravila kus pečlivě, herci hráli, že lépe nemohli, jen to naše intelligentní (rozuměj: abonentní) obecenstvo, a hlavně mladá dámská část jeho duchaplnými, veselými poznámkami a smíchem nikterak tajeným provázelo scény, které prostému našinci zdají se vážnými, ne-li zrovna dojemnými. Je to pravá rozkoš býti během kusu zasypáván deštěm rozmarných poznámek . . . *—ský.*

(Pokračování.)

(Ze Švandova divadla na Smíchově.) Intimní volné jeviště: Hořící duše, drama o třech dějstvích od J. Karáska. — Rudolf Strmecký, majitel statku Skalka, v mládí příliš užíval. Následky toho jsou zdravotní a hmotný bankrot, který dusnem ubil život na Skalce. Jiřina si Rudolfa vzala, když Rudolfův bratr Josef — její první láska — beze stopy zapadl do světa, v domnění, že nemá na cosi více čekat, kdy Josefa považovali za mrtvého. Po třech letech manželské disharmonie došly však o Josefovi zprávy. V úradě s matkou rozhodla se Jiřina pozvat Josefa na Skalku, aby tu stísněné finanční poměry urovnal vzdor tomu, že se bratří rozešli v rozkolu (v exposici prvého aktu je tato zášť podmíněna srážkou povah a názorů, teprve v druhém dějství proráží u Rudolfa, aniž bychom zvěděli odkud se vzalo, tušení dřívější lásky Jiřininy k Josefovi jako psychologická praemissa této nenávisti). (Dokončení.)

Hudební rozhledy.

(Pokračování.)

— Konservatoř s oblibou, jak při-
r eno, přednáší v koncertech svých díla
k ssiků. Tentokrát sáhnuto po jednom
z jvětších a nejvážnějších. Beethovenovu
, oicu" zvolil ředitel p. Bennewitz za
l rní, úhelní bod koncertu. Provedení
s fonie mladistvým orchestrem bylo i po stránce technické, v souhře celkem přesné i uhlazené, i v přednesu oživené. Před symfonií hrál p. B. Křídlo, žák prof J. Jiránka, Rubinsteinův klavírní koncert z Es-dur. Podal velmi pěkný, dobře propracovaný a promyšlený výkon, svědčící i o velmi dobré škole i značném vlastním nadání. Skladba sama v prvních dvou větách mlhavá a zase vysoce poetická, střídající místa jemné snivé krásy se všedními frasemi, končí allegrem sice plastičtějším dílů předchozích, než málo obsažného, nového přinášejícím.

— Hlahol v programu svém pro letošní saisonu akcentoval zvláštní zřetel ku slovanské tvorbě. A hned na poprvé vynesly sítě v moři slovanské sborové literatury rozhozené dobrý lov. Třeba nepoutalo vše nadobyčejnou svérázností jako sbor „Dvě růže" C. Antonoviče Cuie, či jednoho z našich mladých, B. Vendlera, podány přec i v číslech těch skladby ne specificky slovanského, než velmi ušlechtilého, umělecky vážného rázu. Pan Vítězslav Novák zdá se, že našel na Slovači svoji půdu: ve svých moravských písničkách uhodil tak na národní notu, že podařilo se mu i jednoho z našich umělců, rozeného Slováka, uvésti v rozpaky, „která že národní to je". Z ostatních autorů jmenuji milého známého (žil sice skoro před čtyřmi sty lety) Jakuba Handla-Galla. Byl jsem přítomen Vídeňským koncertům Lublaňské slovenské Glasbene Matice i svědkem nadšení, které vyvolal přednes madrigalů krajinského toho prý rodáka. A stejně působil přednes jedné z těchto skladeb „Musica noster amor". Tak jarým, svěžím životem bije hudební tepna toho polozapomenutého mistra! — Nebylo ovšem snadno as skladbu tak vzdálenou nastudovat a působivě přednésti. Ale sbormistr Hlaholu, p. prof. Knittl, zmohl již zcela jiné obtíže — vzpomínám třeba jen Palestrinova „Stabat" — zmohl i tuto skvěle. Veliká píle sloučená se vzácně jemným hudebním citem a hlubokým obsažným věděním theoretickým i historickým, jsou tři prvky tvořící tohoto výborného dirigenta. —

Měl bych po zásluze obšírně referovat o dalších dvou koncertech české ko-

morní hudby. Ale naše české kvartetto má jakousi pro referenta dost nepříjemnou stránku. Jeho výkony uchvacují, vymykají se analysi, reflexi. Nezbývá, než konstatovat po poslechnutí takového třeba Sergěje Tanějeva, že prožili jste řadu okamžiků plných dojmů velmi vzrušených, že zakusili jste velice jemné sensace, nevyslovitelné a neschopné definice při poslechnutí kvartetta Schumannova, že před vámi na chvíli otevřel se ve skutečnosti onen Menzlův dvorský koncert, kde hrají právě Mozartovu koncertantní symfonii na viole a housliích s doprovodem klavicembala, že mihla se před vámi veliká, čistá, plastická krása kvartetta Beethovenova, či že spila vás nekonečně sladká snivost melodie Schubertova kvintetta — kritik se ve vás ztratil. A to je, tuším, největším úspěchem: přemoci v kritice kritiku. — Úplnou novinkou byl v Praze kvartettem provedený Dvořákův kvartett z F-dur op. 96. Mezi těmi balvany, ze kterých Dvořák staví svoji slávu, jeden z menších. Dílo ani rozsahem ani silou vášně ne z největších; ale plno jemné krásy a snivosti v prvních třech větách, v první, kde bohatě propracované thema střídá se působivě s melodickou, čistě Dvořákovskou myšlenkou vedlejší věty, v písňové formě larga s ostinatem doprovodu violového i v rozmarně těkavém scherzu a plno humoru a bezstarostnosti v rondové formě finale. — Také samostatný koncertista — vzácný úkaz — k nám jedenkrát zavítal. Ostatně: dobrý známý. Pana carského kapelníka a Petrohradského professora J. V. Hlaváče zná již i český venkov dobře i překvapující jeho výkony jako virtuosa na harmoniu. Tenkráte vystoupil též jako umělec hry varhanní: zahrál na velikých varhanách rudolfinských Mendelssohnovu šestou sonatu, zajímavou chorálními variacemi první věty a pěknou fugou. Z Bacha provedl pak známou fugu z G-moll a praeludium s fugou z C-moll. Úplně využiti všech moderních zařízení stroje a jeho rejstříků ovšem nemohl při svém jediném zde vystoupení. — Slečna Zoja Hlaváčova podala vedle čísel těch pěkné ukázky ruské tvorby písňové. Zajímal i Sěrov svou balladou z Rognědy i Solovjev zbožnou velikonoční kantilenou „Christos voskrese“ i Hlaváč poetickou „Letní nocí“. — Dluhuji čtenářům listu referát divadelní. O jednotlivých výkonech ruských hostí slečen Emilie a Gabriely Christmannových nebudu se rozepisovati. Celkový úsudek o nich lze shrnouti, že jsou to umělkyně vzácného hudebního citu, výtečného výcviku hlasového, mající čísla zejmena duettní vypracovaná a sezpívaná do nejmenší podrobnosti. Stává se to skoro vzácností slyšeti v našem divadle zcela přesně, zvlášť rythmicky, přednášet — od slečen Christmannových bylo našim umělcům mnohému se naučiti. A že při dobré vůli jim není nemožno podati výkony hudebně bezvadné, dokazovali opětně při těchto pohostinských hrách: tak pěkných, korrektních představení, jak bylo na př. Délibovy „Lakmé“, přáli bychom si mnoho, hodně mnoho! —

Pro představení „Psohlavců“, provozovaných ve prospěch pensijního fondu solistů, dožádán byl skladatel, by dílo své sám řídil. Pan Kovařovic je stejně jemný umělec jako obratný, u koncertního i divadelního pultu stejně rutinovaný kapelník. Večer byl nepřetržitou řadou ovací autoru a jeho dílu. — Abych nesplatil všechno najednou: referát o zajímavé Foersterově „Evě“ přinesu příště . . .

K. Hoffmeister.

Výtvarné umění.

Dr. S. — Od 15. ledna do 15. února hostil Topičův salon soubornou výstavu Jaroslava Špillara. Špillar zapadl před 6 lety na Domažlicko, do Postřekova a nalezl zde prostředí, jež cele odpovídá jeho duši. Právě zde, na souborné této výstavě, lze to nejlépe pozorovati Stačí zahleděti se na jeho „Klepání kosy“ a pak přesunouti zrak k „Vodníkovi“, a již cítí člověk, kde duše volně pracovala a kde se do něčeho nutila. I[illegible] jisto, že Špillarovi nezbývá než z[illegible] poli skutečnosti, že musí malovati [illegible] binovati reelní své dojmy; látk[illegible] „Vodník“ nejlépe ponechati Schwa[illegible] „Ranní mlhy“ a „Máj“ Preislerů [illegible] binským. Tam, kde Špillar ma[illegible] Chody, jest silný. Co schází [illegible]

jest věcí budoucí práce a té se Špillar, který je dnes sotva 30 let stár, zajisté nelekne.

K nejlepším pracím počítám „U domácího krbu“, mladou ženu s děckem, hledící tak srdečně a prostě na svého muže, „Klepání kosy“, studii č. 44, děvče z „Námluv“, „Konec masopustu“ a několik jiných prací. Zde není strojenosti, násilného rozestavení, jest tu vše tak přirozené, dýšící tím chodským ovzduším, že oko znovu a znovu se sem vrací. Mnohohlavé scény zdají se až dosud Špillarovi méně svědčiti. Snad jest to i tím, že rozměry těchto obrazů, jako „Na robotě“, nejsou šťastně voleny. Zde, aby byl dojem plný, bylo by třeba věčší plochy. Obraz „V chudém kraji“ zase trpí tím, že nevyvolává s dostatek té nálady, již asi chtěl umělec vzbuditi. Nepojme tu člověka to zachvění, jakým otřesou některé obrazy Liebermannovy neb Řepinovy. (Dokonč.)

Z cizích revuí.

(Německé.) Příloha k Mnichovské „Allgemeine Zeitung“: Č. 10. H. Schneegans, Eine neue Geschichte der französ. Literatur in deutscher Sprache; č. 13. O Brenner, Das etymologische Wörterbuch der deutschen Sprache. H Sittenberger, Dramatisch und Theatralisch; č. 17. W. von Scholz, Eine neue lyrische Anthologie; č. 21—22. P. Horn, Ein persischer kulinarischer Dichter.

— „Bühne und Welt.“ Tuto novou, nádherně vypravenou revui počal vydávati v Berlíně Otto Elsner. Můžeme Němcům záviděti luxus, jaký věnují své Thalii, a znovu dere se nám na mysl cosi smutného o naší chudobě. Revue, zdá se, že bude náležeti mezi nejelegantnější revue vůbec a že účelu svému zcela vyhoví. Z posledních čísel citujeme zvlášť Teube-r[illegible] jubilejní historii hradního divadla a s[illegible] Sonnenthalovi.

Blätter für litterarische [illegible]erhaltung přinášejí na čelném [illegible]ě zajímavý článek Eugena Mogka: [illegible]d a jeho literatura. Starý Island [illegible] germanistu je tolik, co pro klas[illegible]ého filologa Attika. Ale i dnešní stav [illegible]ytuje mnoho zajímavé látky, jak nej[illegible] z díla J. C. Poestiona, Isländische Dichter der Neuzeit. Obzvláštní talent jeví Islanďané pro filologii a dějiny a v belletrii pro lyriku a novellu. Dramatické pokusy naproti tomu zůstaly vždy jen pokusy. Duševnímu ruchu na Islandě v čele stojí hlavně ústavy vzdělavací, gymnasium v Reykjawiku, ústav učitelský, seminář, medicinská škola, několik realek, hospodářská a obchodní škola, plavecká akademie a asi na 20 obecných škol. Universitu obyčejně navštěvují Islanďané v Kodani. Na duševní rozvoj 70 000 obyvatel mají dále vliv knihovny, čtenářské spolky a „literární jednota“, jež čítá na sta členů, mezi nimiž jsou i prostí čtenáři, sedláci, pohunkové, služky a j. Konečně plní svou povinnosť i hojné časopisy, jichž dnes je více než 30, jednak denníky („Thjódolfur“ nejstarší a nejrozšířenější), jednak časopisy odborné.

— Litterarisches Centralblatt v č. 46. referuje o Hauptmannově „Vozkovi Hentschlovi“ celkem nepříznivě. Drama, jímž vrací se Hauptmann k tak zvanému důslednému naturalismu — praví referent — neznamená ani pro Hauptmannův vývoj, ani pro německou literaturu podstatného pokroku. Ani na jevišti nemá slezské — dialektové drama, ve kterém jsou po věčšině jen typy, „Milieumenschen“ — valné budoucnosti. — Týž referent vysvětluje poněkud střízlivé přijetí Rostandova „Cyrana“ v Německu lokální zajímavostí kusu. — Velmi pochvalně referuje anonym o Čechových „Mužících“. Číslo 48. přináší pochvalný úsudek o nové zajímavé knize Möbiově, Über das pathologische bei Göthe. O spise promluvíme svým časem obšírněji.

(Dokončení.)

Z cizích literatur.

(Anglická.) Literární produkce anglická za rok 1898. Referuje *Jos. Bartoš.* (Dokončení.) Z loňských vydání starších básníků dlužno jmenovati „Básně Shakespearovy“ péčí G. Wyndhama s náležitým oceněním jejich významu a „Výbor z básní Mathildy Blindové“, obsahující ty nejlepší věci před třemi lety zemřelé básnířky, jejž pořídil Arthur Symons. W. E. Henley vydal verše příbuzného mu básníka Wilfrida

Blunta, který hrál svého času jistou roli ve světě a společnosti, jenž byl cestovatelem, poutníkem, sportsmanem, venkovským zemanem a politickým enthusiastou.

„Já světem jako lovec šel,
stan v každé zemi rozbíjel,
svůj oštěp vrhal na život.“

Vysoko nad úroveň mohutného přílivu krásné prosy, jenž dvakráte do roka literární trh anglický zaplavuje, zvedají se dvě knihy a to „Snílkové ghetta“ Israela Zangwilla a „Lopota dne“ Rudyarda Kiplinga. Zangwill kreslí již po několik let s nevšedním zdarem pestrý život svých souvěrců v Londýnském ghettu. V loňské knize vymaloval sytými barvami řadu židovských snílků od Uriala Acosty až po Lassalla a lorda Beaconsfielda.

Kiplingovy skvostné „short stories“ jsou u nás dostatečně známy a nová kniha rozmnožuje jich řadu o několik nádherných čísel. V čele sbírky stojí vším právem nedostižná apotheosa lidské práce „Stavěči mostu“. Zvláštní zmínky zasluhují „Vilém Dobyvatel“ a „U dědova hrobu“.

K těmto dvěma knihám řadí se důstojně Mooreův román „Evelin Innes“. George Moore jest odchovanec francouzské školy, zvláště Balsaca. Knihy jeho jsou těžké, bez úsměvu, bez živějšího pohybu, bez jediného zbytečného slova. Každý jeho charakter jest dokonale vylíčen od nejtajnějšího záhybu duše až do tvaru bot, každá scena má svou přesnou lokální určitosť. V psychologické kresbě vyrovná se mu jedině Američan Henri James, jenž přinesl loni dva jemné pastelly: „V kleci“ a „Dva čaroději“.

Z krajanů Jamesových objevil se loni Bret Harte s novou snůškou novelek ve známém slohu „Povídky z mýtiny a města“, Mark Twain s cestopisnými obrázky „Noví tuláci na cestách“, v nichž jest na mnohých místech příjemným, důmyslným a rozmarným společníkem. Kniha ale nedostihuje více popularity jeho prvějších děl „Nevinní na cestách“ a „Tulák na cestách“, neb schází jí svěží humor mládí. „Ticho a jiné povídky“ Mary E. Wilkinsové jsou plny vážné a delikátní důstojnosti. Zasluhují pečlivého a pozorného čtení. Popisy jsou pevné a křišťálově jasné. Nikde není žádného přepínání. „Evelinina zahrada“ z této sbírky vyšla v loňském „Lumíru“. Krajanka její paní Gertruda Athertonová vydala loni román „Kaliforňanky“, psaný přesným, barvitým a skvělým slohem. V každé větě raší bujará živosť. Ještě jednoho Američana nesmím pominouti mlčením, jest to W. Cable, jeden z největších současných novellistů amerických, obírající se hlavně životem Kreolů, jenž dostavil se s románem „The grandissimes“.

Ze starších anglických novellistů přišel 66letý Watts Dunton, důvěrný přítel Rossettiho, s rozkošným románem „Aylwin“, psaným s mladickou svěžestí, a neunavná paní Humphry Wardová s románem „Helbeck of Bannisdab“, v němž analysuje, ač poněkud mělce, rozpor mezi katolicismem a anglikanismem.

Nová skotská škola také nezahálela. Plodný S. R. Crockett napsal dvě nové historické novely „Praporečník“ a „Rudá sekera“ a Neil, Munro horalskou povídku ve slohu Stevensonově „John Splendid“.

O mladých a nejmladších zmíním se co nejstručněji. Bujná fantasie H. G. Wellsa líčí ve „Válce světů“ podivný zápas mezi obyvateli Marta a obyvateli naší země. Jistou sensaci způsobila dobrodružná povídka Maxa Pembertona „Kronstadtská žena“, takže byla hned přeložena do švédštiny a němčiny. Bodrý W. W. Jacobs předvedl novou řadu svých neodolatelně komických figurek plavců „Mořští jezdci“, W. C. Scully nalezl „Mezi nebem a pískem“ jihoafrickým vděčnou prostoru k mohutnému zobrazení přírody i lidí, Jane Barlow přinesla na literární trh rozkošný „Koš irských povídek“, Ada Cambridge roztomilou kytic stralských novelek „V půlnoci a jiné vídky“ a paní Campbell Prae román „Důtky“. Čilý Pett Ridge novely „Baynův sekretář“ a „Tři ž pan Frank Cardwell“. Dětský obr „Tony Drum“ Edwina Pugha míná poněkud na Barriova „Sentime ního Tommy“. Anglicisovaný Polák

sef Conrad vydal nový román „Nigger a Narcissus“ a bratr Israela Zangwilla Lowis, břitce a duchaplně psanou novelu „Nádherná Cleo“. Velice nadaná a slibná mladá spisovatelka „Zack“ (Miss Keats) přišla s novelou „Život jest život“ a Henry Harland s roztomilými drobnými povídkami „Komedie a omyly“.

Nesmírná literatura životopisná a memoirová, jakou nehonosí se žádný jiný národ světa, došla loni nového obohacení. Zmíním se stručně jen o dílech vztahujících se výhradně neb z věčšího dílu k literatuře. Mackenzie Bell vydal důkladný životopis „Christina Rossetti“. Není to kniha pro množství ale pro úzký kruh zbožňovatelů veliké básnířky, veliké interpretky křesťanství. Birkbeck Hill sebral „Dopisy Dante Gabriela Rossettiho k Vilému Allinghamovi 1854—70“. Rossetti žil s Allinghamem ve velice srdečném přátelství. V dopisech k tomuto jeví se zase ten přímý egotistický charakter Rossettiho, lhostejný ku mnohým velkým lidským zájmům ale razící energicky cestu sobě i svým přátelům. Jest zde několik zajímavých výroků o současných spisovatelích. O románu „Wuthering Heights“ Emily Brontëové praví Rossetti: „Jest to ďábelská kniha — děj její jest v pekle, jen že se zdá, že místo i lidé mají tam anglická jména.“ „Wordsworth jest dobrý ale nesnesitelný.“ O Carlylovi, jenž si byl velice uškodil dávaje nejasné rady básníku, jejž byl načetl, praví: „Teď, když jsme spojenci Turka, měli bychom při této příležitosti vážně pomýšleti na důkladnou baštonádu pro toho starého muže.“ „Život a doba kardinála Wisemana“ od Wilfrida Warda jest sympatická kniha širšího rozhledu a velkého slohu. Líčí známého kardinála, jak se jeví v jeho dennících, úvahách a duchovních rozjír-ních. Podává přehledný obrázek ang kých katolíků, jak žili, strádali a trpěli o panování Alžbětina až do podivuhodn o znovuzrození před šedesáti lety. M rgaret M. Black napsala důk iný životopis R. L. Stevensona, tohoto m áčka anglických čtenářů i anglické s lečnosti. Zeť Thackerayův Leslie S hen, známý kritik anglický, vydal „Biografovy studie“, sbírku to literárních essayí nejrůznějšího druhu. I u nás známá básnířka James Darmestetterová v knize „Život Arnošta Renana“ líčí rozkošně Renana jako cestovatele, professora, politika, učence a miláčka Paříže, jeho cíle a methody, jeho úspěchy a nezdary. Veliký a zasloužený úspěch měla Perrisova kniha „Lev Tolstoj, velký mužík“. Perris vypravuje nejen co Tolstoj vykonal, ale i jak se to stalo, že to vykonal, nejen jakým je mužem, ale proč se takovým stal. Kopá až ke kořenům, aby ukázal, jak vyrostl. Nazývá ho Jeremiášem naší doby a praví: „Tolstoj není pouhým jedincem ale vtělením celého národa. Tolstoj jest srdcem Ruska.“

Do literatury memoirové patří „Upominky“ známé spisovatelky miss Betham Edwardsové. Nejzajímavější částí její knihy jsou upomínky na G. H. Lewesa a George Eliotovou. Stařičký professor Max Müller vydal své memoiry pod názvem „Ze starých zlatých časů“. Kniha G. Russella „Snůšky a upomínky“ oplývá nesmírnou spoustou anekdot o vynikajících mužích anglických nynějšího století.

Všeobecné dějiny anglické literatury byly loňského roku obohaceny dvěmi knihami veliké ceny. Jsou to prof. G. Saintsburyho „Krátké dějiny anglické literatury“, kniha v mnohém ohledu mistrovská, myšlenkami jen jen se třpytící a „Moderní anglická literatura“ básníka Edmunda Gosse. Na každé stránce jsou patrny nesmírné vědomosti autorovy. Líčení osobnosti, životopis, karakterisace jsou nad míru zběžné, ale každý spisovatel dostává své epitheton, jež určitě a zajímavě označuje jeho cenu.

Z hojné literatury cestopisné uvedu jen tři opravdu skvostná díla. Robert E. Peary vydal bohatě illustrovaný popis svých arktických cest od r. 1886—1897 pod názvem „K severu přes veliký led“, Sven Hedin v knize „Asií“ líčí nad míru poutavě své cesty v letech 1893—1897 namnoze úplně neznámými končinami asijskými. H. S. Landor v díle „V zemi zapovězené“ líčí nebezpečnou cestu Tibetem, neuvěřitelné útrapy a děsná mučení,

jež mu bylo zakoušeti od fanatických lamů. Kniha čte se opravdu jako sensační román.

Snad nebude nezajímavo, uvedu-li k vůli celku ještě nejdůležitější překlady z cizích literatur. Ze starých literatur přeložen loni Euripides G. Wayem a Hafisův Divan Gertrudou Bellovou. Z literatur slovanských přeloženy Pobědonosceva „Úvahy ruského státníka“ a Sienkiewiczův román „Quo vadis“, jenž vynesl překladateli slušnou sumičku 5000 liber šterlingů. Z literatury německé přeloženy „Nibelungenlied“, Heinricha Heineho „Lieder und Gedichte“ a Sudermannova „Regina“. Literatura vlaská zastoupena novým překladem Danteova „Pekla“. O Dantem vyšly loni dvě literární studie: „Dante v Ravenně“ z pera Catheriny Phillimore a „Desateré nebe Dantovo“ od Edmunda Gardnera. Z moderní literatury italské přeloženy d'Annunziovy romány „Triumf smrti“ a „Dítě rozkoše“. Nejpilněji překládáno z frančtiny, a to Hugovy „Alpy a Pyreneje“, Zolova „Paříž“, „Spousta“ bratří Margueritů, Huysmansova „Kathedrála“, Daudetova „Podpora rodiny“ a rozkošné drama Rostandovo „Cyrano de Bergerac“. Belgičtí symbolisté zastoupeni Maeterlinckovou knihou „Moudrosť a osud“ a Verhaerenovým dramatem „Svítání“.

K závěrku zmíním se stručně o ztrátách, jež loňského roku anglická literatura utrpěla.

25 března zemřel James Payn, narozený v Cheltenhamu 28 března 1830. Byl vychováván na Etonské a Woolwichské akademii. R. 1850 vstoupil na Trinity College v Chambridge, kdež dosáhl hodnosti bakaláře umění. Přispíval od r. 1854 do „Westminster Review“, „Times“, Nineteenth Century“ atd. Od r. 1858 do r. 1874 byl chefredaktorem „Chambers Journalu“, 1882—1896 „Cornhill Magazinu“. Řada jeho románů a povídek jest předlouhá. Mnohé byly přeloženy do češtiny. Novely jeho jsou podivuhodnou kombinací vtipu a sensationalismu. Byly velice populární v letech šedesátých, ale nyní sláva jejich vybledla. Trvalejší ceny jsou jeho essaye, jichž bylo uveřejněno několik svazků.

14. července 1898 zesnula u vysokém věku 76 let paní Alžběta Lynn Lintonová. Narodila se v Keswicku 10. března 1822. R. 1845 odebrala se do Londýna a věnovala se cele literatuře. Byla členem redakce „Morning Chronicle“, „Daily News“, „Morning Star“ atd. V r. 1858 vdala se za Williama Jamesa Lintona. Od r. 1895 žila v ústraní v Malvernu.

„Paní Lynn Lintonová patřila k té škole nespokojenců, jež neviděla nic jen nesnáze a záhady v životě, ať již se jednalo o zneuznané dcery a ženy, či o komplikované otázky sociální a náboženské. Zápletky obojího druhu tvoří kostru její novel,“ napsala o ní pí. Oliphantová. Svého času způsobil velký rozruch její román „Joshua Davidson“, v němž pokusila se vylíčiti život Kristův za moderních podmínek.

19. října minulého roku zemřel Harold Frederic, jeden z nejduchaplnějších moderních spisovatelů amerických. Narodil se v Uttice 19. srpna 1856. Stav se záhy sirotkem musil ve 12 letech opustiti školu a starati se o živobytí. Pásl krávy a prodával mléko v ulicích Uttiky. Ve 14 letech vstoupil do učení k fotografovi, ale následkem choroby oční musel se tohoto zaměstnání vzdáti. V roce 1878 vstoupil do redakce listu „Uttica Observer“, jehož hlavním redaktorem se stal roku 1880. Pro svou energii a intelligenci byl v 26 letech jmenován evropským korrespondentem „New York Times“. Cestoval v mnohých končinách Evropy, a když v r. 1884 vypukla cholera v Jižní Francii, navštívil cholerové nemocnice v Marseillu, Touloně a Arles nehroze se žádného nebezpečí. Cestoval třikráte v Irsku všímaje si bedlivě tamějších poměrů. Cestě té děkuje za romantickou fantasii „Návrat O' Mahonyho“. Dvě návštěvy v Berlíně [illegible] 1890 poskytly mu materiál k duc[illegible] monografii „Mladý císař“ vyzname[illegible] se samostatnými úsudky. V r. 1[illegible] doval v Rusku vypovězení Židů, líčil ve chmurném obraze „Nový e[illegible] Mimo novely „Lewtonské děvče“, bratra Setha“ a „Paní Grundová“ do r. 1896 dvě sbírky krátkýc[illegible]

V roce 1896 vyšli „Březnoví zajíci“, duchaplná a roztomilá novela, pravá orientální pohádka, jejíž dějištěm jest však mlhavý a rušný Londýn a nejdokonalejší jeho dílo, román „Osvícený“, historie methodistského kazatele Therona Ware. V něm jeví se nejlépe jeho důkladná znalosť venkovského života amerického, jeho hluboké a všestranné vědomosti, jeho pevný mravní smysl a mužné porozumění lidské přirozenosti. Jest to kniha plná myšlenek, jemného pozorování a ostře kreslených karakterů. Po jeho smrti vydaný román „Gloria mundi“ jest slabší prací.

Z LITERÁRNÍCH A UMĚLECKÝCH KRUHŮ.

— Z Umělecké Besedy. Recitační večírky těší se čím dále tím zasloužeňejší přízni a pozornosti. Nad obyčej skvělý výsledek měl II. večer, na němž pí. M. Laudová-Hořicová, člen Nár. divadla, přednesla Al. Mrštíkovu práci „Bílé květy“. Ostatek večera vyplnil pestrý hudební program.

— Prázdný čtvrtý podstavec ve foyeru Národního divadla vyplněn poprsím J. K. Tyla. Slavnosť odhalení poprsí byla jako vždy officielní a obecenstvu širšímu nepřístupna. Za to náhrady dostalo se obecenstvu druhého dne při slavnostním představení „Strakonického dudáka“, jemuž předcházela poutavá conférence p. ředitele F. A. Šuberta o významu velkého spisovatele, zakončená umělecky V. Olívou zkomponovaným živým obrazem.

— Otázka důstojného divadla českého v Brně je stále silně akutní. Potřeba, ba nutnosť divadla cítí se ve všem a hledají se cesty k zařízení jeho. „Moravská revue“ přinesla v té věci dobrý článek J. Merhauta a dožádala pak některé odborníky o radu. Odpovědi jich čteme v č. 4. téže revue. Nejdůležitější z nich je odpověď ředitele F. A. Šuberta, tajemníka Dra K. Kadlce a J. Kvapila. Nutnosť divadla vyznívá ze všech hlasů. Nutnosť zemské subvence rovněž. Ale ta — jak dobře podotýká Dr. Kadlec — nestačí. Třeba veřejných sbírek po Čechách i na Moravě. A hlavně na Moravě. Mnoho pravdy je v listě J. Kvapila. Za nynějšího nepodnikavého družstva — které se bálo i pohostinské hry Pražských umělců, již chtěli sehráti „Vinu“ bez nároků na honorář! — nedojde se nikam. Trochu víc energie, trochu víc rozhledu po světě a trochu víc upřímné vůle k práci. Jsme žádostivi dalšího rozvoje enquety o Brněnské otázce divadelní.

BIBLIOGRAFIE.

Česká.

Nákladem J. Otty v Praze:

Zlatá Praha. Redaktor Jar. Kvapil. …ík XVI. Číslo 12—15.

…osel z Budče. Redaktor L. Strahl. …ık XXX. Číslo 18—21.

Živa. Redaktoři B. Raýman a Fr. …š. Ročník IX. Sešit 2.

…Bídníci od V. Huga, přeložil Em z Čen… Sešit 40—41.

…ská knihovna zábavy a poučení. …. Díl II. Sešit 4—5.

Al. Jiráska sebrané spisy. Sešit 279 až 280.

Ottův Slovník naučný. Sešit 309—313.

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Sešit 143—148.

Spisy Adolfa Heyduka. Sešit 53—54.

Světová knihovna. Redaktor Jaroslav Kvapil. Sešit 77—85.

O chudých a bohatých od Vl. Pittnerové. 70 kr.

Pohrobkové od Jos. Konráda. 80 kr.

Dramatická díla W. Shakespeara. Pře-

kládá Jos. Sládek. Díl VII.: Král Lear. 1 zl. Díl VIII.: Bouře. 60 kr.

Výchova sentimentální od G. Flauberta, př. St. Mašek. 2·7 zl.

Figurky z Amsterdamu od J. van Maurik, př. V. Kuneš. 40 kr.

Sbírka themat ke školským spisům od J. Loriše.

Nákladem F. Šimáčka v Praze:

Světozor. Redaktor M. Šimáček. Roč. XXXIII. Číslo 13—15.

Slovanský přehled. Redaktor Adolf Černý. Ročník I. Číslo 4—5.

Libuše Ročník XXIX. Číslo 6.

Elektřina. Sestavil V. Kurz Svazek 1—3. Po 50 kr.

Česká mládež. Redaktor J. Dolenský. Ročník II. Sešit 4—5.

Český lid. Redaktor Č. Zíbrt. Ročník VIII. Číslo 3.

Z říše vědy a práce. Redaktor V. Kurz. Ročník VII. Sešit 109—113.

Repertoir českých divadel. Svazek 56—57.

Politické dějiny národa Českého od r. 1861 až do r. 1895. Napsal Ad. Srb. Sešit 30.

Neznámá pevnina. Hra o 3 jednáních od B. Vikové. 1·2 zl.

Západ od K. Raisa. 2 zl.

Nákladem F. Topiče v Praze:

Švanda dudák. Red. Ig. Herrmann. Ročník XVII. Sešit 11.

Sebrané spisy Svatopluka Čecha. Sešit 7—9.

Do světa. Praha—Paříž 1900. Red. Václ. Hladík. Ročník I. Čís. 3.

Výbor dramat V. Klicpery. Číslo 5. 20 kr.

Nákladem J. R. Vilímka v Praze:

Malý čtenář. Ročník XVIII. Číslo 9 až 10.

Illustrované dějiny světové. Vypravuje Jar. Kosina. Sešit 34—36.

Česká poesie. Díl IV. Sešit 38—42.

Po stopě zlého činu od K. Maye. Sešit 10—14.

Doma i v cizině od J. Dolenského. Sešit 7—8.

Strýček Tom od Beecher-Stoweové. Sešit 7—8.

Ze staré Prahy. Kulturně-historické obrazy Jos. Svátka. Sešit 2—3.

Děti kapitána Granta od J. Vernea, přel. V. Beneš-Šumavský. Sešit 1—4.

Národní album. Sešit 3—4.

Za běloušem od M. Reida, přel. E. Wiesner. 65 kr.

Kleopatra od H. R. Heggarda, přel. Jos. Bartoš. 1·75 zl.

Nákladem Ed. Beauforta v Praze:

Zdraví. Redaktoři A. Šnajdaufová-Čadová, K. Chudoba, Vl. Preininger. Ročník V. Číslo 1—2.

Nákladem V. Kotrby v Praze:

Bible a nejnovější objevy v Palestině, Egyptě a Assyrii. Sepsal F. Vigouroux, přel. Ant. Podlaha. Sešit 31—32.

Vzdělavací knihovna katolická. Pořádají J Tumpach a A. Podlaha. Svaz. IX. Sešit 6. Svazek XI. Sešit 1—2.

Rajská zahrádka. Roč. VIII. Sešit 5.

Český jinoch. Redaktor Vác. Müller. Ročník IV. Číslo 5.

Kompaktata od J. Sahuly. 30 kr.

Rádce duchovní. Redaktor Jos. Bariaa. Ročník VI. Číslo 3.

Nákladem Al. Wiesnera v Praze:

Česko-německý a francouzský dopisovatel. Upravili A. Trnka, J. Neudert, V. Appelt. 1·2 zl.

Sborník světové poesie. Svazek 62 až 64.

Nákladem Fr. Popelky v Poličce:

Jitřenka. Ročník XVIII. Čís. 3—4.

Nákladem K. Vačleny v Ml. Boleslavi:

Lada. 1899. Číslo 1—4.

Modní svět. Ročník XXI. Číslo 1—4.

Nákladem Král. České společnosti nauk v Praze:

Věstník r. 1898. Třída filosoficko-historicko-jazykozpytná.

Nákladem České Akademie císaře Františka Josefa pro v slovesnost a umění v Pr

Věstník. Ročník VII. Čís. 6—. VIII. Číslo 1.

Rozpravy. Třída II. Ročník VI 1—28. Ročník VIII. Číslo 1.

Historický archiv. Číslo 11. 1

Spisy Jana Amosa Komenskéh

Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního. Díl II. Oddělení 1.

Almanach. Ročník IX.

Nákladem Matic, společností a spolků:

Časopis společnosti přátel starožitností českých v Praze. Red. J. Šimák. Ročník VI. Číslo 4.

Sborník České společnosti zeměvědné v Praze. Redaktor J. Metelka. Ročník V. Číslo 3.

Thalie. Orgán Ústřední Matice divadelních ochotníků československých v Praze. Redaktor Jan Ladecký. Ročník IV. Čís. 1.

Památky archaeologické a místopisné. Redaktor Jos. Píč. Orgán Archaeologického sboru Musea království Českého. Díl XVIII. Sešit 3—4.

Paedagogické rozhledy. Redaktor J. Mrazík. Nákladem Dědictví Komenského. Ročník XII. Sešit 1—5.

Nákladem Vladimíra Čecha v Praze:

Květy. Redaktoři Svat. Čech a Servác Heller. Ročník XXI. Sešit 2.

Nákladem Pavla Mudroně v Turčanském sv. Martině:

Slovenské Pohľady. Redaktor Joz. Škultéty. Ročník XIX. Sešit 2.

Nákladem Al. Kusáka v Kroměříži:

Velehrad. Redaktor Emil Strnad. Ročník XI. Číslo 7.

Nákladem Fr. Dlouhého v Brně: Učitel. Ročník IX. Číslo 33—35.

Nákladem a redakcí K. Dostála v Novém Jičíně:

Nový život. Ročník IV. Číslo 2.

Nákladem a redakcí F. Svobody v Boskovicích:

Svobodný křesťan. Ročník I. Číslo 1.

Nákladem a redakcí Jar Tůny v Brně:

Moravská revue. Ročník I. Čís 1—3.

kladem moderní revue v Praze: Stíny v duši od K. Babánka.

kladem Společnosti pro rozmnožovací umění ve Vídni:

)brázkové listy pro školu a dům. Řada 5 zl.

Nákladem Ant. Friče v Praze:

Vesmír. Redaktor Fr Nekut. Ročník XXVIII. Číslo 8—9.

Nákladem spisovatelovým:

O zhoubném účinku elektřiny na tělo lidské a zvířecí od Jos. Reinsberga.

A grammar of the Bohemian or Čech language by W. R. Morfill. Oxford 1899.

Ruská.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія въ С.-Петербургѣ. Redaktor V. Vasiljevskij. Rok 1899. Svazek 1.

Ученыя записки Казанскаго университета. Redaktor Th. Miščenko. Ročník LXVI. Svazek 1.

Извѣстія университета св. Владиміра въ Кіевѣ. Redaktor V. Ikonnikov. Ročník XXXVIII. Svazek 11.

Извѣстія отдѣленія русскаго языка и словесности Императорской Академіи Наукъ въ С.-Петербургѣ. Rok 1898. Díl III. Svazek 4.

Polská.

Lud. Redaktor Ant. Kalina. Nákladem Towarzystwa ludoznawčego ve Lvově. Díl V. Sešit 1.

Bulletin international de l' Académie des sciences de Cracovie. Rok 1898. Číslo 10.

Srbsko-charvátská.

Nada. Redaktor Kosta Hörmann. Nákladem zemské vlády bosensko-hercegovské v Sarajevě. Ročník V. Číslo 3—4.

Francouzská.

Bulletin de l' Académie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique à Bruxelles. Année 1898. Čís. 12.

Německá.

Sitzungsberichte der philosophisch-philologischen und der historischen Classe der k. b. Akademie der Wissenschaften zu München. Rok 1898. Svazek II. Sešit 2.

Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. Rok 1899. Číslo 1—5.

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Redaktoři: K. Schenkl, J. Huemer, F. Marx. Nakladatel K. Geroldův syn ve Vídni. Ročník L. Sešit 2.

Das litterarische Echo. Redaktor Jos. Ettlinger. Ročník I Sešit 9. Nakladatel F. Fontane v Berlíně.

Palacký's Idee des böhmischen Volkes von T. Masaryk. Nakladatel Aug. Žalud na Král. Vinohradech.

PALL-MALL.

(Jubilea.) Na 7. březen připadá stoletá památka narození pěvce F. L. Čelakovského. Památku oslaví jistě veřejnost naše způsobem důstojným zásluh Čelakovského. Už teď chystá se oslava universitní a literární večer, který pořádá beseda, nesoucí jmeno oslavencovo.

— Stoletou památku narození A. S. Puškinova chystá se Rusko v máji budoucího roku oslaviti v rozměrech ne menších, jako byla u nás oslava Palackého a v Polsku jubileum Mickiewiczovo. Súčastní se jí všechny vrstvy — i školy! O to stará se dokonce samo ministerstvo a rozesýlá právě po všech státních ústavech otazníky, jak odpomoci tomu, že v květnu zrovna připadají v Rusku celoroční zkoušky, takže by tím trpěla důstojnosť oslavy. Nejspíše oslaví se jubileum Puškinovo na školách až na podzim budoucího roku, kdy je nejméně práce a na oslavy tedy doba nejvhodnější.

— K jubileu Puškinovu. Sv. synod rozhodl se vydati díla Puškinova ve zvláštním vydání, určeném k bezplatnému rozdání chovancům duchovních akademií a žákům konfessionelních škol.

— K jubileu Puškinovu chystají na Moskevském carském divadle cyklus her Puškinových.

— Jubileum padesátých narozenin slavil vynikající slovenský básník Hviezdoslav či vlastně Pavel Országh. Živý ohlas nalezlo jubileum u četných ctitelů básníkových i v Praze.

— V dubnu oslaví Pařížská Comédie française 200letou památku smrti Racinovy.

(Zemřeli.) V únoru zemřel v Praze zasloužilý český spisovatel a skriptor c. k. veř. knihovny Bohuslav Čermák. Zesnulý náležel mezi ty tiché, pilné pracovníky, kteří dnes vymírají. Byl znám jako belletrista, ale více jako literární historik. Smrť bohužel nedopřála mu dovésti hlavní dílo „monografii o Nerudovi“ až do konce.

— Po dlouhém utrpení zemřel v Praze univ. prof. Dr. Jos. Emler, býv. archivář města Prahy. Zesnulý požíval jmena vědce v oboru hlavně palaeontografie na slovo vzatého.

— Norvéžská herečka prvého řádu Gundersenova zemřela ve věku 66 let.

— Eduard Hervieu, vydavatel „Soleilu“ a člen Akademie, zemřel v Paříži.

— Zpěvačka Joachimová zemřela v Berlíně.

— V Milaně zemřela v mladém věku jedna z nejtalentovanějších italských herček Emma Ivonová.

— Elsaský dialektický básník Friedrich Kettner zemřel v alžírském Oranu.

— Juliusz Kossak, znamenitý polský malíř, zemřel v stáří 87 let.

— Švýcarský sochař Max Leu, narozený r. 1862, zemřel v lednu t. r. v Janově.

— Stavitel sv.-Vít... tekt J. Mockr zemřel v ...

— N. P. Roščin... z nejlepších ruských herc... jevě zastřelen žárlivým ... Paschalovy. Ruské umění ... dovou ztrátu.

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna

Tiskem F. Šimáčka v Praze. — Vydáním prof. **Fr. X. Prusíka.**

ROČNÍK XIII. (I. PŮLLETÍ.) SEŠIT 4—5.
NOVÉ ŘADY ROČNÍK I. INDEX DECIM. 805—705.74.

KROK

OBZOR LITERÁRNĚ-UMĚLECKÝ.

OBSAH:

(Pokračování obsahu na 2. straně.)

Odpovědný redaktor:

Frant. Xav. Prusík,
prof. c. k. akad. gymnasia, mimoř. člen král. České společnosti nauk.

Spoluredaktor:

Dr. Bořivoj Prusík.

V PRAZE 1899.
Vydáno dne 1. května 1899.

Léon Dierx.

Studie. Pro „Kroka“ napsal *M. S.*

(Dokončení.)

Se sbírkou »Les Lèvres Closes« nový ton na živé struně básníkovy duše se ozývá: »Odvrátil jsem oči své od člověka a od života, a duše má těkala pod travou hrobů. Své srdce zbavil jsem klamu lidské závisti a rozmetal jsem ji v cárech po lesích. Chtěl jsem žíti něm uprostřed hlasů množství jako děd skrytý v ticho a noc a podoben stezkám, jež vedou do pustin, chtěl jsem míti sny svěží, za nimiž nejde touha. Avšak hrob ve mně dal prosáknouti svým snům a proto jsem podnikl pokusy marné. Lesy? Jejich úzkosť pronikla přes písčité břehy a cítil jsem, jak míjely jejich vzdechy v mém těle.« (Prologue.)

Příroda v rozmanitých svých zjevech nebo v úchvatných náladách svých večerů, jasných a teplých i studených a tmavých, vyluzuje v něm nové a nové varianty oblíbeného thematu. Některé z básní této sbírky, jako »La Nuit de Juin« věnovaná de Herediovi, »Le Gouffre«, »Soir d'Octobre«, »L'Odeur Sacrée« a několik ještě, jsou skutečné sonáty a rythmem jejich unášeni kouzlíte si před zraky své obraz plný sytých, svěžích barev, zdá se vám, že slovo vyvolává bezděky pravdivý a jasný dojem zrakový. Komu by živě nezjevil se ten otravný strom tropů v básni »Le Mancenillier«, ku kterému mládí přirovnává?

Věčná trýzeň lidstva, pro kterou tak krásné verše nalezl v první své sbírce, v této opět tryská mohutně z mučené jeho duše. »La Prière d'Adam« je věčnou písní věčného lidstva. Adam štván hroznou, stále se opakující zvěstí »Nový člověk se zrodil« úpěnlivě prosí, aby dovoleno mu bylo zaslechnouti též jednou zvěsť: »Poslední člověk je mrtev.« Kdy přerván bude pevně spjatý sled bytostí, jedna z druhé se rodících? Kdo spatří neviditelné pouto (»L'Invisible Lien«) vížící vše, kdo vyhledá vlákna jeho táhnoucí se po celé přírodě? Kdo pronikne tajemství vztahů duše a těla, smyslů a ducha, bytostí a věcí — odvěkých nesmiřitelných ne[illegible]tel vzájemných, »kteří v úzkosti svých proměn se pozorují zraky bo[illegible]ými nebo pýchou zářícími?« Pouto neviditelné v hustých tmách, v [illegible]vém jiskření barev vzbuzuje vztahy mezi touhou a lítostí, mezi ús[illegible]vem a pláčem. Od kořenů k míze, vůním a táhlým zvukům se vine a [illegible] v nás prameny snů někdy plných vzlyků a někdy zas plných písní; od [illegible]emě ku hvězdám odnáší šum lesů, niv a moře, klidné jsouc jako sr[illegible] prostá hany a světlá, hluboké jako srdce plná ohňů pekelných. O[illegible] smrti k životu se táhne od věků a jako hra vln přílivu stoupá a kl[illegible]. Kdy naposled a proč stále? . . .

»Les Paroles du Vaincu« uvedeny jsou básní »L'Armistice«, v níž vlastenecký cit básníkův vytryskl v píseň těžkou, dusivou: Paříž včera ještě hřmící a otřásající se výstřely děl ze dvaceti svých citadell halí se dnes v ticho příšerné a pole plno je mrtvých. A ti, kdož zbyli, němi pohlížejí na tu spoustu a v prsou jim ozývá se tázavě: Kam poděla se svoboda, kam sláva?

V pěti scénách hry »La Rencontre« v dialogu dvou milenců obráží se jejich ostýchavost, muka žárlivosti, váhání jejich touhy, rozmarná umíněnost zajímavým spůsobem. Pěkně sestavené, plynulé obraty slovné však nedovedou rozehřáti: hra je příliš strojená, aby mohla poskytnouti dojem pravdivosti, a nebudeme se tedy zabývati dále tímto »Setkáním«, neboť nejde nám o docelení básníkovy fysiognomie v dramatické tvorbě, která pokusem tímto též končí.

V poslední své nejbohatší sbírce »Les Amants« Dierx opět vkročil na svěží půdu Lásky, Snů a Přírody. Mnoho bych musil opakovati, kdybych nastíniti chtěl portrét této sbírky. Láska — probouzející se jako ranní úsvit a zalévající jasem duši, naplňující ji žárem stoupajícího slunce, spokojující se lehkým stiskem ruky a chvatným políbením na svěží rty, spitá prudkým vlněním ňader a omamnou vůní étherické bytosti — všude se ozývá Stromy šeptají za něžného vánku o ní, květy zrosené vydechují vůni její, stezka vinoucí se mezi dozrávajícím obilím zpívá píseň její. A když večer hoří slunce v záplavě barev, tichá, vlahá noc peruti své sklání nad zemí zmlklou, těžce dýchající, a hvězdy svým matným svitem planou na nebi — silhouetta milenců rýsuje se pod stromy a zraky jejich noří se v sebe a ústa splývají v dlouhý, nekonečný polibek.

Dierx je tu výtvarným umělcem: Žena se svými vděky plasticky vystupuje před váš zrak, a zdá se, že socha oživuje, že svítá v očích jejích žárný plamen touhy a rozkoše.

Dvě čísla této sbírky jsou imitací, jak sám udává: »Le Portrait« z Heinea a »Portrait« z Byrona. Avšak Dierx sám je obratným portrétistou veršem, o čemž svědčí »Les Écussons«. Stručnými rysy, v pětiřádkové strofě načrtává výrazně na šest takovýchto štítků tvář Clorindy, Jany, Alice, Herminy, Julie a Heleny. Jen jednu ukázkou:

Mais, Helène! tes yeux sont comme deux gardiens
De toi-même ignorés, fils des blancheurs premières;
Innocence! ô candeur des chastes entretiens!
Quels yeux déjà ternis pourraient percer les tiens,
Ces deux grands boucliers faits de pures lumières?

Jakkoli dnes pohlíží se na onu školu básnickou, k níž Dierx náleží, přec nikdy neupře se a nemůže upříti jí jedna přednosť a zásluha: péče o verš, zvučný rythmus a sonorní rým, která příliš kontrastuje s rozvleklostí slova a myšlenky moderních a nejmodernějších básníků francouzských. Myšlenka vyslovená v ciselovaných verších má do s. jistou měrou trvanlivosť, nálada zachycená v šedivých táhlých verš uvadne neodvratně za krátkou dobu, obrat mody a vkusu zavanc sněhem zapomnění. Dobře naznačil to Edmund Gosse v červnov svazku »Cosmopolis«, 1896 (str. 674) mluvě o vydání Dierxovy »Oeuvres complètes«, slovy: Enamel may get to look old-fashior but is makes, in the long run, a better show than gelatine. — Pı jásavě pozdravilo Dierxa mladé reakční protisymbolistické hnutí fr

couzské, naturism, jehož jmenem přední jejich muž Maurice Le Blond promluvil v »La Plume« 15. listopadu 1898:

»De tous les écrivains du Parnasse, il aura été celui dont les modes d'émotion se rapprochent le plus de ceux des jeunes Naturistes. Il aura compris la nature sous son aspect synthétique et symphonique; il aura laissé entendre les échos musiciens, les sonorités inconnues et troublantes qu'éveillent dans le coeur du poète les plaintes balbutiées des plantes et des eaux, tous les sanglots des choses, qui s'efforcent, sans doute, de révéler dans leur confuse mélopée: L'obscur secret du rêve où sont nés les vivants.«

Alfred Stevens.

Píše *Karel Pelant*.

(Dokončení.)

21) Angelika Kaufmanova, malířka Švýcarka, tehdy v Anglii oblíbená.

Malá episodka ze Stevensova pobytu v Sheffieldu: Jsa návštěvou u nemocného přítele Mr. Mitchella, zpozoroval Stevens na trámu nad krbem různé skvrny od plesniviny. Napadlo jej, že by se mohly snad využiti k dekoraci asi ve stylu Angeliky Kaufmanovy neb Ciprianiho: jednoduché, vážné linie, nevzrušená komposice, schematické barvy. A po svolení přítele vytvořil z nich za čtyři hodiny »Návrat Odyssea k domácímu krbu« v prosté ale výrazné manýře. Žel, že později byla připuštěna k cídění pokoje žena, jež ve své nevědomosti mýdlem a kartáčem malbu tak dlouho drhla, až ji z věcší části setřela.

22) Stevens svůj.

Earl of Harewood nechal si znovu zříditi své rodinné sídlo u Leedsu; podnikatel předal Stevensovi výzdobu salonu. Po uplynutí měsíce a nezapočetí práce Stevens byl upozorněn na nutnost a spěch zakázky. Stevens odvětil: »Mám-li cos svého dělati, musím to udělat svým způsobem a v čase, v kterém já uznám.« A pracoval na skizzách dále; když pak již byl hotov a chtěl prakticky započíti, tu podnikatel ztratil trpělivost a což horšího vznešený zákazník peníze; dílo tím zůstalo pouze na papíře.

23) Pohřbené dílo.

Roku 1854 vystavěla jakási soukromá společnost v Liwerpoolu velkou zábavní místnost, nazvanou St. George Hall. Dlažba v centrálním sále, architektem provedená, jest neklidna svým ornamentem; jedině široký figurální pás ji obepínající, jediný to osvěžující kus, jest proveden Stevensem. Představuje život moře s mythickými tvory, tritony, hippotaury, delfíny a nymfami; náklad na tuto dlažbu byl značný, a tu společnost ve své spořivosti nechala dílo pokrýt dřevěnou podlahou; dílo se jednomu poškození vyhnulo, avšak propadlo věčnému zapomenutí pod neodstranitelným příkrovem. Při soupisu Stevensových děl bylo dáno povolení, část podlahy

vytrhnouti a tak aspoň fotografií kus dlažby veřejnosti podat; jinak však dílo jest zrakům lidským úplně ztraceno.

24) Obtíže komposice.

3. března 1856 byl Stevens spolu s jinými vyzván ministerstvem k podání návrhů na medaile z oboru věd a umění. Mistr však dal si opětně na čas; teprve několik dní před výsledkem konkursu, jímž zvítězil A. Vechtema, Burgundan, v jehož pracích zdál se oživovat duch Celliniho a Carradossy, poslal své návrhy. Na ně nemohl být brán zřetel; a uloženy jsou tudíž ve voskových pracích South-Kensigton Musea. V jednom kol medailonu s hlavou Her majesty jsou skupeny dvě figury, k zemi upoutaná intelligence a k nebesům vzlétnout usilující lidský duch, vše v širokém, pevném a smělém podání; druhý tři nahé ženy v profilu na trůně sedící, malířství, sochařství, architektura, podávající si pravice, problém to komposiční, o jehož těžkosti laik jen stěží může si učiniti představu. Tři stejná těla v sedě do různých a přece harmonujících pozic uvésti, tři stejné ruce bez banálnosti v jedno spojiti a při tom pole medaile bez násilností vyplnit, toť skupina překážek, jejichž vítězné překonání nás musí naplnit obdivem k ruce, lehce a lahodně taký relief v kruhu umístující.

25) Světový konkurs.

O jeho příští kariéře rozhodla soutěž na Wellingtonův pomník. Mr. Ellis, Stevensův přítel, nalezl jej vypsaný v jakéms listě a oznámil mu jej v sobotu večer Stevens nebyl z počátku nadšen, ale přes neděli rozvážil si podmínky a v pondělí ráno rozhodl se konkurovati. Podmínky byly zhruba asi tyto: Pomník měl býti postaven pod východní klenbou katedrály Svatopavelské na severní straně, tvořícím obdélník třinácti stop ku devíti; materiál měl umělec zakoupiti sám; všechny výdaje rozpočteny na 20.000 £, první splátka na předběžné práce 2000 £; modely za nejvhodnější uznané stávají se majetkem vlády. Čas k zaslání do 1. června 1857, konkurs přístupen umělcům celého světa.

26) Současný vkus pochybným měřítkem díla.

Vyhlédnuté místo stěžovalo práci sochařovu neobyčejným způsobem, neboť poměr půdorysu k výšce byl veliký a nutkal mysli umělců k hledání nových cest. Špatná výchova tehdejších sochařů anglických zabránila, aby majorita z nich mohla se soutěže súčastniti; a věcšina konkurujících okopírovala s přeměnami různé hrobky, jmenovitě z Pařížského hřbitova Père-la-Chaise. Tak jmenovitě jeden z první cenou poctěných vystavil model s andělem dvéře hrobky zavírajícím, známý to motiv, v němž však navzdor vší poesii chyběla narážka neb symbol na žití velkého vojevůdce. Ostatní podobaly se slavnostním krbům a oltářům, a musíme se diviti tehdejšímu vkusu, jež tyto nechutnosti za nejlepší díla považoval. Tak na př. Illustrated London News z r. 1857 přinášejí celou řadu projektů, z nichž Stevensův otištěn až na slední straně jako z milosti neb z nutnosti, aby stránka zůstala prázdná.

27) Má jeden neb více umělců pracovat na díle?

Současný jeden kritik podotkl před konkursem, že návrhy architektů prozradí se svými špatnými figurami, návrhy sochařů špatnou architekturou; pomník s dobrou archit

turou a s dobrými figurami ještě Anglie nezrodila. Proč se lpí na starém předsudku, aby jeden a týž umělec provedl dílo od kořene, proč se nevezme methoda na pevnině obvyklá, kde při pomníku architekt a sochař rozdělí si práci? — Avšak poznámky té nebylo dbáno; konservatism Anglie vyžaduje od umělce dílo celé, bez spolupracovníků; práce dvou zdá se býti hříchem proti čistému umění, jakým pro nás jest plagiát. Anglie nestrpí, zda právem či mylně, toť otázka, dvou tvůrců při jednom díle; buď jsi neschopen a zanech boje, aneb jsi velký a zvítězíš, toť její zásada, které dostál zplna Stevens, architekt, sochař i ornamentik zároveň.

Mistr pustil se do díla přímo s vášní; pracoval od rána pozdě do noci, třeba přes půlnoc, a často jej ráno zastihlo při kresbě návrhů.. Zdraví jeho se tím zhoršilo a on nucen ulehnouti s naprostým zdržením se práce. Peněžní nesnáze vzrůstaly; avšak starý jeho přítel tak často již jmenovaný, Mr. Pegler, dosud doufající v úspěch jeho talentu, poskytl mu půjčku, ba zaopatřil ji v případech, kdy sám nemohl, i od jiných. Jakmile však nemoc polevila, nastala práce znovu; a Stevens chtěje dílo vydati jen co nejlépe propracované, zdržoval jeho odeslání až na poslední den Tato svědomitosť by bezmála zavinila nepřipuštění díla k soutěži; neboť náhodou poslední den byl svátkem, což v puritánském Londýně znamená zastavení vší práce. Stevens a jeho přítel Ellis běhali celý den po Londýně, shánějíce povoz k odvezení modelu do Westminster-Hally, avšak marně; všude byli s poukazem na svátek a nemožnosť práce odbyti Konečně o deváté hodině večer, když oba počínali si zoufati, poštěstilo se jim dopadnouti jakous káru, rozložiti model na kusy a uložiti na vůz. Kára pobádaná k spěchu oběma rozčilenými přátely, dospěla k Halle tři minuty před půlnocí; vyburcován strážce a za pomocí několika během cesty nachytaných dělníků byl model kvapně zavlečen do dveří budovy, právě když hodiny oznamovaly počátek nového dne a tím vypršení soutěže.

28) Poslední den soutěže.

Jako motto zvolil Stevens heslo: »Znám jen jedno umění,« slova to Michelangelova, tázaného, které umění z architektury, sochařství a malířství zdá se mu být největším. Od různých umělců byly zaslány osmdesáttři modelly, vystavené po červenec a srpen 1857. Jury skládala se z děkana Svatopavelského chrámu, pět různých laiků, kteří, ač odborníci v různých druzích literatury, přece jen k rozhodnutí a spletité otázce umělecké měli býti povoláni, a jen z jednoho výtvarníka, prof. Cockerella. A také zpráva její vypadla dle ho; jest to interessantní dokument, jak nemá být souzeno. rohlášení o cenách, datované 7. srpna 1857, chová v sobě lice charakteristické věty:

29) Znám jen jedno umění (Michelangelo).

Naše snaha byla přisouditi ceny dle pořádku, jakým se m zdály modely zasluhovati . . . nepovažovali me se za vázána vzíti zároveň v úvahu vláštní hodnosť a přispůsobení jejich pro ísto v Sv. Pavlu určené, kterážto úvaha ůže zajisté učiniti nějaké rozdíly ve vý-

30) Soudí se pomníky, ne modely.

běru jejich . . . v této věci mělo by se povolat více zkušenějších umělců, jež by byli lepšími soudci pro effekt umístění nežli my, tím spíše, že měli jsme mezi sebou jen jednoho umělce . . . Věty tyto samy dokazují nevhodnost soudců a nesprávnost úsudku jejich, neboť při pomnících musí se zírati na celkový dojem a nikoliv jak který sám o sobě působí; proto prof. Cockerell s ostatní jury nesouhlasil a úsudek nepodepsal.

31 [illegible] Ceny byly přisouzeny: Mr. Calder Marshall £ 700, Woodington 500, Papworth 300, Dupré 200, pět dalších, mezi nimi Stevens po 100 £. Však když později po několika bezúspěšných zkouškách kresbou byl učiněn model klenby, pod níž měl býti pomník postaven a postupně na modely nasazován, shledáno, že jen jediný odpovídá jí ve své komposici, a to byl Stevensův. Konečně po dlouhých, téměř rok trvajících úradách vrchní komisař děl Her Majesty královny Viktorie svěřil provedení pomníku jemu.

32 [illegible] Pomník skládá se ze dvou částí, z triumfální brány vítězovy a z části věnované poraženým. Tato poslední složena jest z podstavce a sarkofágu s trofejemi a allegoriemi, zosobňujícími vznešený klid i událostiplný život muže, jemuž pomník věnován. Dvanáct štíhlých korintských sloupů, obklopujících rozčleněně sarkofag, nese vítězný oblouk s jezdeckou sochou Wellingtona; po jeho úzkých stranách nalézají se sousoší pravdy a udatnosti. Prvá představena co klidná postava odstrkující nohou od svého trůnu šklebící se Lež, druhá mohutná žena, s lví koží co pláštěm, sedící v nehybném majestátu nad Zbabělostí pod nohama jejíma se svíjející. Důstojné posy těchto figur spolu s pohnutým vzruchem obou přemožených nectností tvoří ve svém kontrastu dojem přímo velebný; provedení jak pohybu, tak draperií i celkové komposice, ač s reminiscencí na italské vzory staví Stevense v přední místo sochařů své doby.

33 [illegible] Materiál k pomníku měl býti mramor a bronz; Stevens hodlal všechny kovové součásti pozlatiti, chtěje svému dílu dodati největší nádhery. Sešlo však z toho, když mistru počalo se nedostávati peněz; ale přes to vše ve své umělecké pýše a žárlivosti na dokonalost díla nelitoval peněžních výdajů na zaopatření nejčistšího skulpturálního mramoru z Carrary; a odložil stranou několik již vysekaných sloupů v ceně mnoha tisíc zlatých, shlédnuv na nich šedé skvrny, jež jeho ideálu naprosté čistoty naprosto neodpovídaly. Dílo své chtěl vyvýšiti k nejzazší hranici dokonalosti; proto nedbal pouz na vhodnost umístění, na proporce a bohatství komposic rozmanitost detailů a přesnost díla, propracovanost každé čás a při tom zachování jednoty a jak se všechna velká pravid pomníkového tvoření jmenují, ale i na naprostou, přísnou d konalost každé součástky materiálu. V této snaze šel d krajních důsledků, takže i bronz musel býti dle jeho recept 80 dílů mědi, 10 zinku, 10 cínu taven, aby odpovídal jeh požadavkům.

R. 1858 měl býti zřízen pomník k vpamět světové výstavy. Stevens zvítězil návrhem, představujícím Britanii trůnící na globu, jíž v čtyřech rozích čtyři veliké díly světa co děcka obkličují. Evropa s úctou pohlížející, pozorná Amerika, Asie budící se ze spánků staletí a v spánku dosud pohřížená Afrika. Avšak pomník na doléhání některých členů komitétu byl změněn; místo Britanie byla dosazena socha prince Waleského, hybného to ducha výstavy, a na místě Hyde Parku, kde výstava stála a kde místo pro pomník bylo určeno, navrženy zahrady Royal Horticultur Society. Mr. Godrey Sikes, dekorativní architekt těchto zahrad, přidal o své vůli ještě několik »detailů« a proměnil dílo — ve fontánu, takže Stevens může zcela dobře před světem zapříti paternitu tohoto svého díla. 84) Byzantinism a „opravy" díla.

9. září 1858 otázka Wellingtonova pomníku rozluštěna a za jediný vhodný projekt uznán Stevensův; avšak vláda žádá, by mistr postavil dříve pokusný model v skutečné velikosti. Opatrnost tato jak pro umělce tak pro zakázku výhodná měla za následek značné opozdění skutečné stavby; neboť Stevens, neporozuměv psaní žádající velký fingovaný model k vyšetření proporcí a umístění v chrámu, rozmrzen počal pracovati na zhotovení velkého hliněného modelu, místo aby jej pořídil z prken a malovaných hadrů. Model tento nemohl býti později na místo převezen, a tak práce několika roků stala se naprosto zbytečnou. 85) Projekt Stevensův přijat.

Pánové, již obdrželi první ceny v konkursu, protestovali proti jmenování Stevense. K vůli uspokojení obdrželi zakázku na celou řadu reliefů, zdobících polokruhovitá zakončení kaplí, čehož nemusili litovati; obnášel honorář 6000 £, při čemž zajisté po odražení materiálu zbylo jim více, než Stevensovi při pomníku. Neboť tento ve své péči o naprostou krásu díla dopustil se dvou peněžních chyb: nezměnil, ač mu bylo dáno vládou zřetelně na jevo dovolení, původní nádheru a za druhé nenaléhal na vyplacení konkursní ceny najednou. Obě tyto chyby vymstily se později na něm citelným způsobem. 86) Peněžní chyby Stevensovy.

Ku sklonku roku odjíždí Stevens do Italie k osvěžení paměti; přináší nové studie ze Sixtinské kaple, z Rafaëlových stancí mimo velké řady studií pomníkových, sbíraných pod myšlenkou velké jeho úlohy. A při návratu, po dlouhém a kritickém prohlédnutí modelu praví divícím se přátelům, chápaje se znovu práce: Ještě nejsem hotov . . . 87) Nová cesta do Italie.

Stevens nabývá nyní jmena; jest zahrnut zakázkami z uměleckého průmyslu neb jinými drobnými pracemi; v Sv. Pavelské katedrále, jejíž sférické trojúhelníky kupole mají být dekorovány starozákonními postavami, maluje proroka Isaiáše, portrétuje, kreslí návrhy pro keramiku, pro stříbrníky, pro ornamenty na stavby; pro Coal-brockdale Company podává modely pro kamna, krby neb mříže, dekoruje vnitřek domu Mr. Holforda, stavěný jako italský renaissanční palác od Lewise Valliany-ho; schodiště téhož domu má býti prý tak velkolepé, že zasluhuje zvláštní monografie. Dále zařizuje 88) Vrchol. Lewis Valliany, znalec italské renaissance.

Stevens výzdobu jídelny v Dorchester-House; podává výkresy, bdí nad provedením věcí řezbářských a jemnější věci hotoví sám; odlitky těchto uschovány v South Kensigton Museu. Nastává doba, kdy může svoji uměleckou tvořivost, dlouhým studiem všech oborů umění podporovanou, uplatniti v plné míře, což Stevens činí; věcšina oborů užitých umění jest od něho zásobována návrhy neb hotovými modely; Stevens stává se autoritou pro současný vkus volné rozkvětlé renaissance, vytvářeje práce všech druhů a odstínů, od celých architektur po nepatrné hračky pro děti. A mezi tím pracováno jest ob čas na modelu pomníku, části jeho ve chvílích nespokojenosti nemilosrdně strhávány a znova dokonalejší vytvářeny; model ovšem vzrůstal za těchto okolností pomalu.

39) Giulio Pippi, zvaný Romano.

Z věcších prací návrhových, jež nebyly provedeny, sluší jmenovati dekoraci Olympian Theatru v Londýně; budovu tuto, stavěnou Robsonem, hodlal Stevens pomocí grotesk. slohu Giulia Romana přeměnit v interieur italského renaissančního divadla. Druhá práce jest dekorace Victoria and Albert-Musea v Bombayi, kde Stevens rozvinul bohatost indického ornamentu ve skvělých a oslňujících barvách, nešetře zlatem. Kresby prvého návrhu a dřevěný, papírem polepený model druhého nalézají se v soukromých sbírkách.

40) Wellington-House, souborné dílo Stevensovo

Roku 1865 přepadá jej dlouhá a bolestná nemoc žluče; mistr musí se vzdáti každé práce a teprve po několika měsících se zotavuje. Počíná opět pracovati, a sumy, jež mu přicházejí jako splátka pomníku, nakládá na stavbu svého vlastního domu. Hotoví k tomu účelu několik set skizz, až vytvoří ideál svého obydlí ve formě italské villy; používá k stavbě kamenníků, sekajících předem mramor k pomníku. V něj nechá si hotoviti nábytek dle svých návrhů, opět znova z mnoha set skizz zhotovený; krby, okna, skříně, vše v antikisujícím pojetí. Po jeho smrti tento dům, v Eton Road, N. W. zakoupen Mr. Paynem a úplně nezměněný jak zevně tak uvnitř nazván ku památce díla mistrova »Wellington-House«, pomník to, v němž zrcadlí se celá obsáhlost umění Stevensova jako architekta, sochaře, malíře i ornamentika.

41) Stavba pomníku.

Vláda netrpělivá dlouhým čekáním na model táže se Stevense v řadě psaní, kdy skutečně ukončí svoji práci. Mistr první dotazy ignoruje, pozdější zodpovídá se sliby, že za patnact, pak za pět měsíců. Toto stálé odkládání, trvající bezmála devět roků, jest zjevem u tak pilného pracovníka neobyčejným; avšak dá se to vysvětliti jednak rozmrzením mistra nad dlouhou a zbytečnou prací pokusného modelu, jednak návalem zakázek a snahou vyjíti z finanční tísně, [illegible] naň nemoc a stavba domu uvalila. Konečně ku konci r 1867 dostává inspektor veřejných prací oznámení, že m[illegible] jest úplně hotov a že možno přikročiti ku stavbě na m[illegible] samém; po ohledání a schválení pomníkové komise se stav[illegible] započato.

42) Peněžní nesnaze mistrovy dostouply však t[illegible] výše, že stavba nemohla být prováděna a že musila če[illegible] na příští splátku po dodaní modelu v prvotní smlouvě s[illegible]

vené. Tomu hodlal Stevens zabrániti; po dlouhém a zajímavém vyjednávání s vládou a s přátely vykonána smlouva s Mr. Collmanem, poskytnuvším peníze a přejavším dozor nad obchodními záležitostmi prací; Stevensovi ponechána umělecká stránka díla, při čemž druhými pracemi svými mínil mistr povinnostem svým ku společníku dostáti.

43) Ashburtonské museum.

R. 1868 provedena dekorace domu lady Ashburtonové, v sytých nelomených barvách, jejichž výčet a spojení zdá se nám zprvu být barbarským, avšak jež výtečně sladěny dávaly celek imponující svou nádherou a prozrazující bohatství a důstojnost této rodiny. Cinobrové stěny s bílým lakovaným opažením a černým vlysem, vše hustě protkáno zlatými a bílými ornamenty, kassetový strop s rámovím a zdobou v zlatě, černi a běli, toť základní tóny této dekorace, jejíž kresby uschovány jsou v South-Kensigton-Museu. Žel však, že požár zničil tento dům téměř do základů, při čemž krom uměleckého zařízení zničena byla i pověstná, tehdy světoznámá sbírka egyptských starožitností, pod jmenem Ashburton-Egyptian-Musea známá orientalistům celé Evropy.

44) Vzácný druh mecéna.

R. 1872 vyhotoveny krby pro Dorchester House, slohu italské renaissance, z carrarského mramoru a bohatými kovovými přídavky silně zlacenými. Dále dokončuje Stevens výzdobu domu Mr. Holforda, typu to pravého mecéna, nedomnívajícího se, že odkoupení díla neb zaměstnání umělce jest milostí neb almužnou. Gentleman tento znaje Stevense jako umělce i jako člověka, poskytoval mu peníze za práci předem, a po náhlé smrti mistrově nelitoval nijak ztracených výdajů, ale nedal ani dokončiti rozdělané partie výzdoby, dle jeho slov »na památku velkého tohoto umělce«.

45) Odchod.

Na jaře padl Stevens opět do nemoci; nemoc nebyla horší prvých a zdálo se, že mistr i tuto šťastně přetrvá. 1. května 1872 ku dvanácté hodině povstal Stevens z lože a počal psáti starému svému příteli Mr. Peglerovi. Sluha v předpokoji zaslechnul náhle zvolání o pomoc; přispěchav do pokoje, nalezl v lenošce sedící mrtvolu; mistrův duch opustil tělo.

46) Pomník Wellingtonův dokončen zúplna, za peníze z dražby Stevensova majetku získaných, avšak ne zcela v intencích mistra r. 1877.

II.

Nescházi nikdy a nikde lidí, již musí za každou cenu i jakékoliv práci hoditi slinou, již cítí potřebu jakoukoliv ahu neb skutek druhých smířit. Kde musí zmlknout každá tka před obrovitostí díla, tam řekne se aspoň eklektik, igon, plagiátor. Nepováží se, že dílo, byť by v něm zvula echa cizích vzorů, v jiné půdě, k jiným lidem mluví řečí ela jinou, změněnou, nové síly a nové účinky vytvářející že ze slov, tonů, forem neb barev cizích myslí, zasetých rodná pole, vzejdou nová símě jiných chutí a vůní. Jen ıyž se význam, cíl a snaha práce zmenší, stačí na okamžik

takým pygmaeům; nepomní, že tavící pec času rozliší strusky od kovu a že úsudky a anathema jejich oddělí co nepotřebnou smeť od čistého jádra. Stevens nezůstal ušetřen takých lidí; za života i po odchodu jeho byli jistí, již k jeho obrovité práci krčili rameny a s pohrdáním říkali: Toť čistá Italie, kopie Vlachů. Napojeni novým vínem umění nepozorovali, že půda na vinicích byla jím zdělána, voníce k novým květům krásna zapomínali, že Stevens byl jedním z jejich kořenů a lodyh.

Nedá se upříti, že umění Stevensonově chybí víc naprosté, samy o sobě trčící individuálnosti. Jest přece jen ve vleku oné periody, která přes pokus střízlivého empiru dolovala v nevyčerpatelných štolách renaissance a baroku, periody, v které i dnes na malé vyjímky hlavní umění, architektura, úplně vězí. Ale čirý kopista naprosto není; pakli vezme tvarovou mluvu některého starého mistra, ale pouze tu, ne formy samy, jest to diktováno technickými nutnostmi neb velkými výhodami práce. Proto jsou mu Michelangelovy svaly
20, vhodny pro kadlub, tváře Robbiů pro pálicí pec, proto klene
40, a člení své stavby v slohu Bramanta neb Peruzziho. Výtka tato jest chybná. Třeba pohleděti jen do detailů, abychom rozeznali jeho ráz; ornament jeho není čistě renaissanční,
19. jest více rozvit, pohnut, s věcší fantasií podán. Má-li snad cosi se starými mistry společného, pak jsou to principy, jež budou věčně ideálem dokonalosti umělcovy, cit pro proporce,
32. ovládání mass, jistota pohybu a dnes tak zhusta zapomínané jednotné měřítko. Aneb v drobnostech jemnosť článků, bo-
38. hatosť motivů a vhodnosť i účelnosť zdoby, opět cosi, čehož opětně nyní počínáme si uvědomovat a o čemž staré věky nám budou ještě dlouho školou.

A tyto stopy tvoření, jež odvislostmi nemožno již nazvati, jsou vyváženy účinkem, projevícím se na současném umění. Nejen že vymetena plesnivina vyčerpaných a bezduchých ornamentů, přežilých a nemístných a místo nich uvedeny v život nové šťavnaté výtvory s takým úsilím, že
18. vlna průmyslu Anglie spláchla cizí import a rozlila se široko Evropou a nejen že tímto protržením stávajících norem osvěžil se umělecký cit a nastoupla dráha, na níž dekorativní umění Anglie dosáhlo dnešní výše: význam tohoto podnětu leží ještě hlouběji. Stevens poučen životem, nechajícím jej pracovati na stavbách neb v dílnách, nutícím jej vytvářeti potřeby den-
10 18. ního života, kamna, nože, talíře, mříže, nezůstal pouze v oblasti umění vyššího, ale odhodil i nemístnou bázeň a stud před těžkou prací rukou. Stevens pracuje právě tak jako j... dělník, vytváří vše sám: nesnižuje umění k řemeslu, ale vyšuje řemeslo k umění. A tento jeho příklad dnes sled věčšina anglických výtvarníků v užitých uměních; stává se pravidlem, ne umělecké dílo navrhnouti a pak splakati r provedením, ale je od počátku, od hlíny, kamene neb dře po úplný výtvor zhotoviti. Jest to krůček k oné ideálné konalosti lidské práce, kde každý pohyb v ní učiněný b projevem očištěným, rozumem i citem prozářeným, povz

šeným a blažícím, na místě dnešní námahy kletbou a vzdechy provázenou, ne radostí ale mukou lidstva. Tyto jeho snahy nepadly v zapomenutí; jeho principy i výtvory vinou se uměním Anglie jako červená niť, jemníce se a brousíce, stávajíce se čistšími a vhodnějšími; od jeho vystoupení počínají si theoretikové a praktikové umění všímati si více ornamentu a umění zdobných. Puginovy »Contrasts« z r. 1841, dále »Glossovny« 1846 ukazují etapy tohoto rozvoje, který v starých tvarech hasne a novou, nádhernější, v Evropu zářící dráhu započíná Ruskinovými »Seven Lamps of Architecture« 1849, v »Stones of Venice« 1851 a vrcholící v jeho geniálním díle »Modern Printers«, kdy poëtické, téměř na mystiku hraničící věcí preraffaelitů Millaisem a Rossetim počíná pěti svou vysokou píseň.

Stevensovi k tomuto významu přispěla i jeho neúmorná, všeho si všímající a vše se naučit hledící píle; znalosti technik, ovládání materiálu, zmocnění se jeho předností a vykořistění jeho vad přispívají značnou měrou k jeho umění. V mechanice sochařství a architektury byl nevyčerpatelný; a sebe nepatrnější věc, již nařídil podřízeným, byla doprovázena plánky, řezy a perspektivními pohledy, takže nejobmezenější pracovník nemohl se zmýliti a úkol svůj řádně pochopil. Na každý svůj úkol provedl vždy řadu skizz neb modellů; na jediný posun údů, na část draperie vytvořil si tucty návrhů, a tím také vysvětlíme si, proč v téměř každé sbírce Anglie nalezneme nějakého »Stevense«; ale tyto návrhy pokusné a hledající, v nejnutnějších a sporých liniích, s nedbáním ostatních částí a s úmyslem vystihnouti často pohyb jen jedné křivky, effekt jen jednoho stínu nesmí být nikdy brány za měřítko jeho umění; při výstavě jeho děl stala se tato neopatrnost, ale byla zakročením Stevensových přátel paralysována. Ale nejen technickou praxi ovládal Stevens; i v theoretické části věcí byl mistrem. Že z mládí byl professorem geometrie a deskriptivy, podotknuto; a na př. anatomii znal tak výborně, že jistý jeho professor ve Florencii, užasnuv nad jeho odbornými znalostmi, radil mu jíti raději na chirurgii jakožto lepší a výnosnější zaměstnání; Stevens ovšem k prospěchu umění rady této neposlechl.

A tento obsáhlý duch přes všechny své přednosti nestal se nikdy velkomyslným, pyšným neb domýšlivým; tyto vlastnosti, zmocňující se tak zhusta malých uměleckých světel, jakmile jen trochu obstojně dovedou kopírovat, byly mu neznámými. Se svými žáky i s přátely jednal jako rovný s rovným, bez povýšenosti, ale též bez snížení. Nepřel se o vyšších neb nižších stupních umění; »Znám jen jedno,« bylo jeho heslo. Nemiloval hádek vůbec a politických zvlášť; »Slovo není náhradou činu,« říkával. A jako každého uznával, tak zase žádná moc, nechť státní neb stavovská mu neimpo- 15. 22.
novala; dozorce nad jeho školou, vévodská neb státní zakázka, pohnutky to, pro které j i n d e často umělec zapře 41.
nejen jazyk a přesvědčení, ale který — se stane i zhusta patolízalem, byly mu jen folií k jeho vlastní práci. Nechť to jest

earl of Harewood neb Her Majesty sama, čekají na práci, až Stevens vytvoří dílo, jež může s dobrým uměleckým svědomím z dílny propustit. Nejde mu o pár měsíců neb let, a že nastávají při tom finanční nesnáze, nedbá; dobrý člověk se najde vždy a dluhy se splatí, třeba po čtrnácti letech »Co na tom, co říkají lidé? Mé dílo bude mluvit za mne ještě po umlknutí pomluv. Ale mé umění musí být velké a úplně dokonalé, nechť námaha a výlohy stojí cokoliv.« Toť jeho slova o vrcholu jeho práce, Wellingtonově pomníku, slova, jež stačí na osvětlení jeho vnitřku jakožto umělce a což více jako charakteru. A Stevens tím obojím může nám v nejasné naší zmatenici pojmů o lidskosti sloužiti jako vzor oné bytosti, kterou chceme již překonat, ale jejíž výše jsme většinou nedosáhli, zjevu, jehož zdáme se zříti stále kol nás, ale jenž se přece tak zřídka vyskytuje — Člověka.

Henrik Ibsen.

Kritická studie. Podává *Klauda Běhal.*

(Dokončení.)

Téhož roku rozvrhl své drama Olaf Liljenkrans, které však teprve 1856 v Bergenu dokončil. Úspěch Hertzova »Svend-Dyringova domu« pobádal Ibsena vrátit se k národnímu epu a jeho metru. Jak Catilina značí východisko pro Ibsenův živel revoluční, tak zrodila se v Olafu Liljekransovi jeho romantika. Zároveň však vyzněly tu jeho první protiklady té romantiky, která se odpoutává zkušenosti a skutečnosti životní. Tu shledáváme také zárodky jeho pozdější satiry. Význačnými jsou končící slova Z písně potulného pěvce pro to, jak Ibsen již tenkrát své budoucí poslání pojímal:

»... On naslouchat musí v skrýších žití:
jak bystřin tam bouří vlnobití
a srdce jak tluče divnou báji;
sny národa v písni jeho zrají
a vše co ruch myšlenek tají!«

Ve spůsobu, jakým se v Liljekransovi skutečnost proti životu fantasie staví, leží cosi, co dá již Peer Gynta vytušit. Romanticko-lyrická místa celým svým nádechem jsou zřejmými předchůdci slohu v Peer Gyntovi. Následující místo z Liljekranse připomíná zcela dialog, ehravající se za návštěvy Peer Gyntovy v hradě královském:

»Ba! O slastech z výší co v světle se jeví,
tu na zemi žádný z nás neví. —
Víš-li o pokladě krále, co mocí
zlatého ohně se rozlévá v noci?
Však sahne-li po něm ruka tvá chtivá,
jen písek a prach ti do dlaně splývá. —

O Alfhildo, slyš: Možná, že ten
náš život se v stejné záplavy halí —
nechoď k nim blízko, střež se jich jen,
nebo ti jemné ruce tvé spálí.
Jejich lesk ovšem hvězdami svítí —
ale jen z dálky smíš na ně zříti «

V listopadu 1851 svěřeno mu místo dramaturga a divadelního tajemníka při nově založeném divadle v Bergenu, kde zůstal až do r. 1857. Třebas Catilina nebyl v původním zpracování schopný provozování, důvěřovali přec slibnému talentu Ibsenově. A důvěry té kladené i v jeho píli Ibsen nesklamal. Po celých pět let rok co rok k terminu dodával své drama. Tím kusy, po Catilinovi následující, technicky ovšem získaly, ne však obsahem. Pobyt v Bergenu značí zpátečnictví — alespoň nejeví se tu žádný pokrok ideový. Příčina toho tkví hlavně v tom, že Ibsen spjatý ovzduším norských nacionálů bergenských odloučen byl i styku se světovou literaturou té doby a s mocným hnutím světovým, kde živel národní všemu vlivu cizímu, jak již řečeno, i v umění se snažil se uzavírat. Tomu jakémusi modernisování národních živlů a motivů se nedařilo. Ibsenovým bergenským dramatům schází pozadí velkých myšlenek, hlavního těžiska jeho tvorby.

V lednu 1853 byla poprvé provozována tendenčně, skoro bezbarvá »Svatojanská noc« bez všelikého úspěchu, tak že Ibsen upustil i od její publikace tiskem. Rok po té dával se znovu přepracovaný »Kjämpehöjen«.

2. ledna 1855 sehrána pětiaktovka »Paní Jnger na Östrotě«. Historické toto drama z počátku 16. století je příliš upoutáno na norské ovzduší, než aby dovedlo elementární plastikou působit. Má těžkou náladu vysoké tragiky, ale hromadí tragické konflikty a katastrofy z nedorozumění v té míře, jaká jen frašce je dovolena. Panuje tu napjetí francouzských dramat z doby romantiků, a hlavní problém je tentýž jako v Shakespearově Hamletu. Vyznívá to ze slov pí. Jngery ». . . Však běda tomu, kdo velký čin má provést!« v níž kreslen je ženský Hamlet, neschopný k provedení své úlohy. Pozdější průkopník ženské emancipace stál tu ještě pod vlivem staré školy, a třebas látka dramatu má silný element tragiky, přece bylo její zpracování nad síly mladého básníka.

Postava Catiliny přelila se tu svým citovým živlem v Nilse Lykkea, který jako Catilina sestru vestálky Furie Elininu sestru Lucii svedl. Rovněž tak je v »Slavnosti na Solhaugu« pěvec Alfons pouhou variací téhož motivu, třebas světlejší v poměru Alfonse k Margitě a její sestře Signi. —

Z toho vzdoru, kterým Ibsen proti společenským poměrům v Catilinovi revoltoval, slyšíme v pí. Jngeře již jen resignující ozvěnu. Povz ızující větu prvého dějství: »Slzy a ženský nářek nás z té písně nevy obodí. To žádá odvahu a mužnou sílu!« láme již v druhém aktu ne ůvěra! »Vaše zbraň zrezivěla, Olafe Skaktavle! Všecky zbraně v Norsku js rezavé!« K čemuž Olaf doznává: »Tak jest; za dneška je mizerný m ek v našich pokoleních.«

Pro technickou stránku pozdější Ibsenovy tvorby potkáváme se v pí. Jn eře s dvěma typickými značkami. Předně se zálibou kreslení nočních sc jak již v Catilinovi se ozvala a k níž se později skoro v každém

dramatě vrací a pak s předváděním temného a dusivého milieu na scéně Poměr jednajících osob zahaluje se do nejasných hádanek, které se až na konci děje rozřešují. Spočívá v tom síla účinku, ale slabosť technické plastiky. Všecko to mrazivé a děsící vyvoláno je těžkým ovzduším, plným hrůz, ale tím se i přetrhává v diváku průzračná spojitosť děje s jeho postupem. Schází nám pak mnohdy pochopení pro psychologickou motivaci, a tím se i otupuje naše citové sepjetí s jednajícími. Rozuzlení dostavuje se někdy příliš pozdě — a těžiště děje zůstane nám hádankou.

Svůj vývoj od dramatického romantika až k dramaticky modernímu obhájci pravdy, celé to svoje umělecké přerodění naznačil Ibsen jakoby tušením již napřed slovy Ellininými: »... moji hrdinové přicházeli z odlehlé dálky a po mořích zas odjížděli . . . Teď cítím se tak znavenou — ze svých pohádek nemohu již trávit — neboť to jsou — jen báje. Björne, víš, co mne učinilo chorou? Pravda. Zlá, zlá pravda, která dnem a nocí na mně hlodá.«

V pí. Jngeře proráží již slabě moderní idea v názoru o manželství, kde se totiž Ibsen vzpírá manželství založenému na spekulacích. Crescendo této myšlenky probíhá »slavností na Solhaugu«, kterou Ibsen napsal po pí. Jngeře na Östrotě, jakoby z dusné tragiky okřát chtěl na teplém a světlejším vzduchu. Je to melodická psychologie, plná jemného půvabu třebas malé originality vzhledem k tomu, že psychologická niť děje rozpředena je z motivu v pí. Jngeře, kde Ellina prohodí matce výčitku: ». . . Mereta má komorné a pážata, hedvábná roucha a vysoké síně; však den pro ni slunce nemá a noc klidu.«

Na tomto psychologickém podkladě založeno je manželské drama Margitino, jejíž duševní resignace je pouhým variantem citované myšlenky Ellininy:

»Mi život je pouze ta ztemnělá noc,
a nezmizí nikdy mé hoře.
Ach běda! Své mládí jsem dala já za to —
svou veselou radosť za statky a zlato . . .«

Tak touží Margita na svůj zhořklý život v manželství bez lásky, do něhož se duší jen hmotnému blahobytu zaprodala. Duševní processy Margitina neklidu, vyvolávané z reflexí v den třetí ročnice jejího sňatku s Bengtem, stupňují se v průzračném postupu psychologickém až ke kulminační scéně mohutného vnitřního zápasu, kterým žena se posledních prostředků chápe, aby shodila se sebe pouta, jimiž volnosť jejího citu k pravému milenci je spjata. Z resignující bezbarvé oddanosti proběhne to v Margitě logickou stupnicí až k nenávisti k jejímu muži, a silná septima ozve se jak rozváděící akkord do nové toniny, když Margita v určitém rozhodnutí Bengta vybízí: »Tvá číš je plna. Tam stojí!« Tu nanesl Ibsen poprvé sílu své psychologické jemnosti, mohutně si sované a odstíněné až do posledních záhybů duše. Ovšem mají ná dující scény zase již spád do romantiky a ruší právě svým pohrává si s effekty (nešťastná náhoda, která zhoubou hrozí oběma milenc Gudmundovi a Signi vypitím poháru, v němž jed Margita svému n uchystala). Zabití Bengta Knutem zavádí drama do ovzduší osudov tragedií starořeckých, dle nichž i rozuzlení je řešeno tím, že Mar vinu svého svědomí chce smýt pokáním v klášteře.

Trefně kreslený charakter Margitin má silný individuální rys — jejím zjevem vlastně se udržuje zájem na scéně.

Slavnost na Solhaugu napsal Ibsen co předcházející studii k »Nordické výprávě«. V Margitě je typ krásné Hjördis, tragický konec poslední vyjímaje, až do detailů proveden. To citové sebezapření ženy propukne u Margity v slovech:

»Tu hrdosť přec znáš, co mě mocně tak plní,
a bolesť svou nechtěla odkrýt jsem tobě . . .«

zrovna jak Hjördis Sigurdovi doznává: »Ano, to vidím teď, Sigurde, milovala jsem tě. Pravíš, že jsem tvrdou a zamlklou k tobě byla; ale co má žena jiného dělat? Kdybych lásku svoji ti byla přinesla v ústrety, byla bych se stala tebe nehodnou . . .«

Žároveň rýsují se však již v Margitě kontury pí. Alvingové z Příšer, Ellidy z Mořské ženy, pí. Bernikové z Podpor společnosti, Heddy Gablerové a Gunhildy Borkmanové — jakožto typ ženy v konvenčním manželství. Nejpříbuznější je Margita Heddě Gablerové, kterou pozdější skeptik Ibsen ovšem plněji odstínil jako v době své známosti se Susanou Thoresenovou, kdy nanášel jen světlé barvy. Mezi Ibsenovými dramaty je Slavnosť na Solhaugu skutečně výrokem Margitiným: »Jak světlým je ten letní den! Je tu tak jasno . . .«

Do r. 1856 spadá dokončení Olafa Liljenkranse, o němž jsme se již zmínili — a tím je řada bergenských dramat ukončena. Pro Ibsenův vývoj umělecký značí doba pobytu v Bergenu ideovou stagnaci, kterou kromě již uvedené odloučenosti od literatur cizích zavinila i tehdejší literární tendence. Národní motivy omezovaly ideové rozpjetí právě vlivem konservativního publika, na jehož vkus musel i dramaturg a básník Ibsen brát ohled.

V letě r. 1857 povolán byl nazpět do Christianie, kde opětně pobyl pět let jako divadelní ředitel. Tím se i jeho umění dostalo do jiného světa. Je to doba uměleckého rozkolu a pochyb, kdy Ibsenova nespokojenosť s ideály okolí prorazila tónem pessimistického odporu, protože vycítí těsnosť obsahu i formy v dosavadním umění domácím — Ibsen hledá na nových cestách sebe. Silněji proráží již u něho snaha po nové formě i myšlence.

»Nordická výprava« má za základní motiv již positivně kladenou otázku: co je manželství? Čím má být? Jak povstává? Historická látka této truchlohry nebyla volena s úmyslem národní tendence, jako že měla spíše být jen zevním pojítkem se zájmy obecenstva, které ve své úzkoprsosti lpělo jen na vkusu staré školy. Symbolicky nadhozené protiklady dvou světových názorů na svém rozhraní — doba pohanství a křesťanství — není dějovým podkladem, poněvadž Ibsen vycítil, že se na něm moderní drama řešit nedá. Proto Ibsen i mythickou látku norských bájí (Wölsungy, Laxdöly, Egilské a Njalské pověsti) a její heroický nimbus hrdin zrealisoval, podmiňuje jejich život a poměry citové, tradičně žitím vyšších bytostí přioděné, psychologií moderního člověka. V recích Nordické výpravy nevíří již mythická krev, ale je oživuje transfuse krve z našeho světa. Hjördis je již Norou, hledající své právo ženy, té nepochopené, kterého se jí v manželství se slabochem Gunarem nedostává. Jen zevní průběh děje opírá se o historický podklad, který Ibsen ovšem rovněž anachronisoval, přesunuv ho z pohádkového neurčita do 10. století, aby vliv křesťanství jaksi opravňoval k modernisaci starých hrdinů.

Do jisté míry to připomíná barokní a scholastický vkus mnichů středověkých a Jesuitů, kteří násilím nové morálky vnucovali mythickým zjevům starých pověstí jiný význam — ovšem s theologického stanoviska. Povstává tím jakýsi druh restaurování starobylých obrazů novými barvami, které živěji sice a plastičtěji prorážejí, ale s jinou a cizí fysiognomií. Co na jejich historické plastice utkvělo, je pouze dikce a zevní scenerie, která zachovává nevlídný, drsný ráz staronorské minulosti.

Nordická výprava je pokusem, zdali by se z improvisace staré báje dala vytěžit dramatická látka, z níž možno vytvořit dílo hellenského rázu Tím slévají se pak dva živly: heroismus historických postav v činech a realisticky střízlivější psychologie jejich duší. Jak tehdejší publikum o této umělecké snaze Ibsenově dovedlo soudit a ji nevystihlo, dosvědčuje okolnost, že divadlo napřed odepřelo divadelnímu řiditeli provozování vlastního dramatu.

To, co v moderních dramatech ve formě lži společnost podrývá — je již v Nord. výpravě nadhozeno. Utajování pravdy ničí Hjördis, Gunara a Sigurda — a v Dagny vyrůstá již typ Beaty Rosmerové, když Hjördis doznává: ». . . již vidím, že nejsem pravou ženou pro něho; neřekl mi to nikdy; ale nemá to tak zůstat . . . Nechci mu být více překážkou v jeho cestě, nechci víc zdržovat jeho kroků . . .« A zrovna jak Rosmer nenašel i Sigurd nikdy té odvahy, říci své ženě plnou pravdu. Vyznává jí sice své prvé setkání s Hjördis a to, jak v její komnatě medvěda zabil, ale další doznání přerušuje slovy: ». . . a nyní víš, čeho ti vědět třeba.«

Hjördis je předchůdkyní Hildy Wangelové, ač má Hjördis víc temperamentu. Ta věž, na níž Hilda Solnessa nutí — to jsou v Nord. výpravě velké činy a skutky, a boj, k němuž Sigurda Hjördis vybízí. Ale Dagny zrovna jak Solness na ta nízká obydlí s lidským štěstím, ukazuje na klidný život: ». . . Pak koupíš sobě půdu a vystavíš dvůr a na moře už nevytáhneš?«

Mladistvý Thorolf se svým otcem Örnulfem: nevybaví se tu již představy Borkmana a starého Foldala s Erhardem a Fridou, tím dychtivým mládím, snícím do zlaté budoucnosti činů a lepšího života, k útěše vetchých starých kmenů? A Gunar? — symbolický typ slabých a nerozhodných povah, nenese v sobě již zárodky Hjalmara a Brendla?

V psychologické diametrále stojí Sigurd v poměru k Hjördis. Sigurdova mírnost a smířlivost nevyvěrá z duševní harmonie, ale z resignace a vnitřní bolesti nad zlomeným životem (praví k Hjördis: »Myslíš, že je to slastiplným žitím, co mne čeká? Být denně v blízkosti Dagny a lhát jí lásku, která mi srdce tíží), kdežto u Hjördis totéž životní sklamání vybíhá v silnou, až krutou vůli k životu. Kde Sigurd resignuje, že jeho báje »je těžká jako život«, povzbuzuje Hjördis reflexe do živ[...] (pěti dlouhých nocí) jen její odvahu: »štěstí má cenu velkého či[...] jsme oba volni, chceme-li jimi být, a pak je hra naší . . . Co tom záleží, zhynou-li dva bídné životy? . . . Štěstí tomu kyne, kd[...] silným dost, aby se odvážil boje se sudičkami — a to chci nyní učini[...] svou sílu zkoušet na těch, kdož nade mnou stojí . . .«

V předmluvě zmínil jsem se již o tomto problému modern[...] dramat — tu poprvé se jasně ozval. ». . . Proč chceš životem břem[...]

nést? Nač máš pak svoji moc a sílu a všecky své vznešené dary ducha?...« Ale Sigurd stojí klidně na svém »to musí být«, třebas cítí tu pravdu slov »... kdybychom my dva se byli spojili, byl bys ty se stal proslulejším a já šťastnější než všichni lidé.«

V tomto na pohled pouze psychologickém dialogu předvádí symbolicky předposlední scéna zápas oněch dvou náboženských názorů, aneb moderněji řečeno Schopenhauera a Nietzscheho. Sigurd je symbolem negace vůle — Hjördis jejím ztělesněním až k moci. Nordická výprava má tedy již filosofické pozadí moderních idejí.

I po stránce technické shledáváme se tu již s reformátorskou snahou po moderní formě. Úsečnost dialogů, detailovaná analyse, logické a úměrné střídání scény i pomíjení monologu (má jen dva) — to všecko má již Ibsenovský ráz. Co nám na Sigurdu a Gunarovi zdá se na historické postavy změkčilým právě jejich modernisováním — to zaráželo a odpuzovalo tehdejší publikum svojí drsností. Neuznání této vážné snahy Ibsenovy, vytvořit národní drama, přimělo Ibsenak tomu, aby zamýšlené provozování historického dramatu »Nápadníci koruny« odložil. Jeho umělecké přesvědčení hořce protestovalo proti této úzkoprsé veřejnosti - a po třech letech (1862) vystoupil v »Komedii lásky« již zcela jiný Ibsen, vědomý si svého reformátorského poslání vůči svému okolí.

Znamenití kritikové, mezi nimi i proslulý Jiří Brandes, pohlížejí na »Komedii lásky« jako na záhadu — v rozpacích, jakým kritickým měřítkem ji řešit, kdy Ibsen sám již po pěti letech v předmluvě k druhému vydání doznal, že se časově i svým vývojem daleko této práci vzdálil. Ba po šestadvaceti letech dospěl až k opaku Falkově, kterého sochařem Lyngstrandem (v Mořské ženě) částečně zkarikoval.

»Komedie lásky« je prací přechodní a vyrostla spíše pod vlivem zevních dojmů nežli z výsledků uměleckého vývoje. Její ostře tendenční myšlenkový obrat ohlášen byl již »otevřeným listem« r. 1859 básníku Hanuši Örnu Blomovi, stoupenci staré školy. Ibsen protestoval v něm proti všemu, co nezdravým a přežilým, zve protivníky svého směru mumií, kterou

»... únava již sráží,
jež novým pohrdá, je směšně váží
jen zbankrotělé svojí doby váhou; ...«

Blom satyricky prohlašoval zkázu světa, zvítězí-li nový, moderní směr, na což mu Ibsen ve zmíněném listu odpovídá, by mlčel, že

»... již nocí zamlklou to všude svítá,
jak v světlých snech to kolem tiše kmitá
a zřít, jak nové ráno již se noří.
Tu spatřit máš, jak pravé světlo hoří,
jak vetchým kmen, jímž dnešní bouře zmítá,
ne, Walhall není pravých nebí výše,
to Gimel [1]) — mladá, svěží, nová říše.«

Tu tedy se ozval poprvé motiv »třetí říše«, který je základním tónem »Císaře a Galilejce«, »Rosmersholmu« a »Stavitele Solnessa«, a

[1]) „Gimel“ značí v nordické báji ráj lidstva v novém světě, který po jeho zaniknutí povstane.

jehož refrain se ozval i z díla posledního »Johna Gabriele Borkmana«. Je to víra v novou dobu, která vzejde, až vyvráceny budou nezdravé kořeny světových idejí, zapuštěné v nemožných illusích vyumělkované společnosti. Ibsen »Komedií lásky« přistupuje již k svému uměleckému poslání — jde mýtit houštinu tradice a konvence, aby budoucnosti otevřel širší perspektivu.

Soudobé drama španělské.

Napsala *Emilie Pardo-Bazánová.*[1]) Přeložil *St. Klen.*

I.

Obíráme-li se soudobým divadlem španělským, tu docházíme k úsudku, že nevládne v něm chorobná psychologie Ibsenova a od části i Tolstého, není v něm ani zasládlé rozplývavosti, ani idealismu po způsobu d'Annunziově. Ale normální psychologie španělská, rysy naší povahy, symptomy našeho způsobu cítění v něm nejsou spoutány: pro mne, psychologie (zneužívá se tolik toho slova!) nezáleží v tom hledati fenomeny pathologické a poblouzení morální. Racine jest dramaturgem při nejmenším stejně psychologickým jako Ibsen; ale jeho psychologie je latinská, jasná, ušlechtilá, přirozená a současně i hluboká. Psychologickým v literaturách severu je šílenství a chorobnost, v literaturách jihu — vášeň! A v tom rozdílu leží celý svět!

Drama psychologie vášnivé vládne v moderním divadle španělském a dvěma autory, jimž povinni jsme za perly v tomto druhu, jsou: José Felin y Codina, jenž napsal Dolorès a Joaquin Dicenta, jenž divadlu dal Juana Joséa.

Felin y Codina narozen v Catalonii, zemřel před krátkem. Teprve ve věku mužném a po mnohých pokusech unesl obecenstvo svou Dolorès. Je to drama lidové a realistické. Hrdinka: děvče z hospody; osoby: theolog, holič, oslaři, vojíni nepatří do vyšších tříd; ale malba prostředí venkovského je znamenitá a interpretací charakteru aragonského obživuje drama nejčistší tradice naší staré literatury. Studium srdce právě ženského činí z Dolorès dílo psychologické, z něhož dýše mimo jiné ona energie v pravdě hrdá a skoro divoká, jakou nalézáme i v znamenité práci Vergově »Cavalleria rusticana«.

Krásná Dolorès, služka v hospodě v Calatayudu, byla svedena v prvém mládí místním hejskem Melchiorem, jenž nemaje dosti na tom, že ji zneuctil, složí ještě na tuto episodu nestoudnou písničku, k s průvodem kytary brzo se rozšíří po celé Aragonii. Raněna na cti, Dolorès, jako pravá Španělka, chová nenávist nesmiřitelnou k bíkovi: »Já nespím, Melchiore, třeba že myslíš, že jsem zbavena středků k pomstě! Člověk, který mne bude milovati opravdu a ztrestá, bude míti můj život a mou duši.«

[1]) Viz Révue des révues 1899. Nr. 7.

Kolem hezké služky otáčejí se různí milovníci: jeden z nich, bohatý kupec, myslí, že si ji koupí dary; druhý poddůstojník, mluvka, chlubí se svými statečnými činy, ale když dojde k tomu, postaviti se čelem proti Melchiorovi, jenž přichází zapěti ironicky svou písničku přede dveřmi Dolorès, tu chlubivec se objeví v pravém světle, a děvče bylo by zůstalo bez ochrany, kdyby pojednou se nebyl probudil mladý Lazar, synovec hospodské, jenž studuje v semináři taragonském na kněze.

V hospodě Lazar je pokládán za ubohého prostáčka, poníženého a devotního, ale pod vlivem tajné a vášnivé lásky, kterou cítí k Doloře, stane se z něho lev. »Úctu před tou ženou,« vykřikne, »nebo si zaopatřím k zakládání listů mého breviáře jazyk toho, kdo o ní řekne co špatného.« A opravdu, když Melchior chce v noci vniknouti oknem do ložnice Dolořiny, aby ji ještě více zneuctil, Lazar pustí se s ním v zápas a vrazí mu nůž do srdce.

»Dolorès« ztělesňuje charakter španělský, či lépe řečeno, charakter celtiberský. Lazar a Dolorès jsou celá raça, pevná ve své vůli, citlivá ve věci cti, vznětlivá ve své víře, ohnivá ve své vášni, raça, která se uhájila v Saragosse a která právě dala se vléci do šílené války, nerozvažujíc o následcích. A toť zásluhou kusu: city, jež vyjadřuje, nejsou prostě všeobecnými. Osoby jsou čistě španělské, ony předvádějí, ony činí srozumitelnou historii hrdinného národa a názor, jaký má národ ten o životě.

Povzbuzen úspěchem, ba enthusiasmem, jaký vzbudila Dolorès, Felin y Codina chtěl pomocí jiných dramat (Maria del Carmen, Miel de la Alcaria) založiti školu, jež měla za program divadlo krajové. Druh, jakkoliv zajímavý a sympatický, vzbuzoval nebezpečí, přeměniti se v pouhou malebnou okázalosť a dáti záminku herečkám, hledati v pěkných kostumech a cetkách charakter místní. Drama lidové či drama občanské zvítězí stejně, dovedou-li přidružiti k vášni i pravdu, jako se to stalo v »Dolorès«.

Velmi španělským jest též »Juan José« od Dicenty, ale španělským z Madridu — atmosféry velice různé od oné z Aragony, atmosféry méně zdravé, s výparem zimnice a s vánkem bídy. Chudý zedník Juan José žije s hezkou chula,[1]) do které je až po uši zamilován a kterou vydržuje si svou prací. Je bez práce a vida svou milenku trpěti hlad a zimu a jsa obsypán trpkými výčitkami, nešťastník ztratí hlavu, krade a je odsouzen na galeje. Zatím co odbývá si trest, žena, která zavinila jeho neštěstí, jde žít s bohatým podnikatelem. Juan ví o tom, uteče z vězení, prchá do Madridu, probodne svého soka a uškrtí zrádkyni. Toto drama smyslné vášně a arabské žárlivosti zdálo se některým osobnostem míti v sobě thesi socialistickou, a četní biskupové zapovídali ve svých diecésích dávati na jevištích ano i čísti »Juana Joséa«, což mělo pouze t následek, že vzbudila se tím věčší zvědavosť a že úspěch kusu jen s ›pal. Lid Madridský ve scenách tohoto kusu viděl se věrně malován v svých vlastnostech, ve svých náruživostech a chybách, on slyšel s jev ě svou vlastní mluvu smělou, troufalou, výraznou a důvěrnou, že se r ohnil pro dílo Joaquina Dicenta a učinil z něho své oblíbené drama. I :enta je posud mlád. Ač nepochází z třídy lidu, přece s oblibou ji v hledával a z blízka studoval. Velmi vznětliv ve svých ideálech poli-

) Kokotou.

tických a proniknut sympatii k svým vzorům, Dicenta dal provozovati svůj kus hlavně v divadlech, která navštěvuje lid, jako je divadlo »Novedades«, kam chodí řezníci, kováři, »chuly« a vůbec obecenstvo hodné štětce Goya-ova; a kdykoliv jedná se o nějaké představení dobročinné — ať už k vykoupení odvedeného, jenž má živiti svou matku, nebo ku pomoci dětem chudého zedníka, jenž si rozbil lebku, spadnuv se svého lešení — Dicenta sám ujímá se hlavní role a prokazuje se býti i hercem znamenitým.

Směr socialistický, zcela jasně podřízený krisi vášně a dramatu Dicentově, inspiroval v poslední době několik děl, jako »El pan del pobre« (»Chléb chudého«) Franka y Llana a »El Rento« Vicenta Medina, jež jest současně i krásným dramatem krajovým.

Předsudek problemu socialistického prozrazuje se v dramatě »Les dementeres« Eugena Sellesa, aktovce to, hrané obzvláště v italském překladě hercem Novellim a v kastilském nářečí Antoniem Viconem. Nebezpečný anarchista přichází do svého bytu, skrývaje pod svou bluzou bombu, která má býti nástrojem jeho nenávisti a jeho msty. Náhodou však syn anarchistův usne na bombě, a strach otcův, jenž bojí se vzbuditi syna, přivede ho k citu spravedlnosti a k resignaci. Obraz má v sobě velkou sílu dramatickou.

Mezi dramaty inspirovanými ideami nejmodernějšími třeba uvésti především drama Emica Gaspara »Huelga de hijos«. Nevím, zdali kdy vnesly se do divadla způsobem radikálnějším požadavky žen a theorie o rovnosti pohlaví před zodpovědností mravní. Drama Gasparovo nemělo [illegible] úspěchu, poněvadž půda nebyla připravena; ale these je stejně silná a stejně ohraničena jako ona u Ibsena, ano má ještě tu přednosť, že je vyslovena s jasností a přesností čistě románskou. Jakkoli už dnes »Huelga de hijos« není více dramatem lidovým, přece jen bylo znamením doby.

II.

[illegible] jsme dosti daleko od onoho divadla intrik a povídavosti, [illegible] B de Tanenberga jest celé divadlo španělské [illegible] My máme též své divadlo ideí, jakkoliv obecenstvo [illegible] než autoři nespěchá vzdáti se své staré záliby v [illegible] a deklamační zvučnosti. Připomínám, mluvíc o [illegible] Sellesovi, jenž se počítá mezi nejslavnější španělské [illegible], že jest [illegible] moralistou a že vykazuje jistou příbuznosť s [illegible] dramata zavírají v sobě vždy nějakou thesi, [illegible] »Las vengadoras«, »Las estatuas de carne«), brzo filoso[illegible] a brzo zase právnicko-socialní (»El nudo giordano«).

[illegible] Selles, ale více básník než moralista, Angel [illegible] v divadle castilionském. Pravím castilk[illegible] napsal též mnoho dramat pro divadlo ca[illegible] studie, v té řeči catalonské ná[illegible] jak to jen možno. Guimera zrozen [illegible] se za adoptovaného syna Catalon[illegible] v Barceloně, byla dramata plná střed[illegible] ale spíše básně než plody pro scén[illegible] a které bylo přeloženo do kastilšti[illegible]

Echegarayem, dáváno bylo poprvé v Madridu; je děláno přesně dle romantického receptu, ale život a vášeň proudí v jeho žilách a rozuzlení je přesné a skvělé. Výtvor jako »Moře a nebe« nemohl než nadchnouti obecenstvo španělské a nadchnouti až k vytržení, otřásaje je pohnutím a vynucuje jim slzy. S »Mořem a nebem« objevil se znovu na obzoru našeho umění nesmrtelný kruh Tenoriův, stejně španělský jako německý je onen kruh o Faustovi a Markétě; onen kruh, v němž pohan upoután je svatou pannou; pohan, hledající v čisté lásce světice své vykoupení, světice, ujímající se pohana, aby ho vykoupila za cenu vlastního života a vlastní spásy. Korsar Saïd a novicka Blanca obnovili epochu Zorilly a Garcia Gutierreze.

Od toho okamžiku Guimera se stal vítězem sceny castillonské. Jeho drama historické »Judithe de Welp« se nelíbilo; ale za to vynahradil si Guimera tento neúspěch jiným kusem »Marie-Rose«, zcela jiného stilu: realistického, lidového, temného, kusem z ovzduší dělnického a venkovského, kusem oplývajícím krásami prvního řádu. Neméně tleskalo se kusu »La tierra baja«, v němž je role pastora krásy a síly překvapující; a letos v zimě napsal pochoutku obecenstvu, znamenitý výtvor »El padre Juanico«, dramatickou idyllu, delikátní, graciesní a čistou, čerpanou z onoho prostředí tradicionelního a venkovského, jež Guimera zná tak obdivuhodně předvésti. První jednání kusu toho je ve svém oboru dokonalosť sama.

III.

Když slavný románopisec Benito Perez Galdos se věnoval divadlu, mluvilo se mnoho o nových formách, o neznámých dosud útvarech, jež prý vnesl do dramatické literatury. Opravdu, tyto formy, tyto jisté románové spůsoby Galdosovy daly se přispůsobiti dramatické tvorbě. A nelze říci, že by se byl pokus nezdařil, neboť mezi dramaty Galdosovými jsou některá, která vzbudila zájem ve vyšším stupni a která zavdala příčinu k nejživějším diskusím. Galdos pěstuje dvojí druh dramat: drama historicko-malebné (Gerona, La fiera) a drama, jež bych nazvala realisticko-ideálním, ve kterém z jedné strany prostředí prozrazuje nadvládu pozorování a charaktery nadvládu analysy, z druhé strany v pásmu děje fantasie přejímá svou vládu. Dramata historická, jakkoli zachvívají vlasteneckým srdcem španělským, přece nedosáhla zvláštního úspěchu; obecenstvu nelíbí se na jevišti to, čeho má dost v knihách. Ostatní dramata Galdosova byla celkem poslouchána se zvědavostí a některá z nich s upřímnou pochvalou. »Skutečnosť« je dílo geniální; »La loca de la casa« a »La de San Quintin« prozrazují velikou zručnosť a umění kombinace scen; v nich poznává se již autor dramatický, jenž usekává děj a směřuje přímo k jednání, na rozdíl od románopisce, jenž se zdržuje a jehož baví popisování a studium. Ať tomu jakkoliv, Galdos — jehož lze čítati mezi naše nejlepší dnešní dramatické autory — je především dramatickým spisovatelem ideovým; ať už s věcším či menším úspěchem, vždy jest to nějaká these, která se v jeho kuse rozvíjí. Ve »Skutečnosti« tato these: odpuštění bezpodmínečné uraženého manžela, zapírá zúplna povahu krvelačnou a krutou našeho starého divadla a spůsobila na něho dosti špatných vtipů a ironických útoků. V „La loca de la

casa« a ve »Vůli« these skoro nebyla pochopena: kázati nám činnosť, přičinění, skromnosť jako zřídla štěstí — toť hlas volajícího na poušti!

Nejlépe byla přijata these kusu »La de San Quintin«, these demokratická a tak trochu romantická à la George Sand: mizení starého světa předsudků a zdánlivosti a současně smíšení a srovnání sociálních tříd pomocí lásky.

IV.

Přecházím k **José Echegarayovi** a hned musím říci, že od čtvrtstoletí nelze mu odříci první místo mezi dramatickými autory španělskými. Vynášeti Tamayu y Baus, abychom snížili zásluhy Echegarayovy, je dětinstvím, neboť Tamayo se odmlčel, když Echegaray začal svou karieru. A skutečně Tamayo — zcela spravedlivě dle mého úsudku — byl mrtev pro literaturu toho dne, kdy padlo na váhu jeho drama »Poctiví«; a myslím, že déle než rok nebo dva po této porážce nemohly trubky renomé zadržeti více jméno Echegarayovo. Třeba uvážiti mimo jiné, že v té dlouhé periodě, od revoluce roku 1868 až do smrti Tamayovy, zcela nedávné, Echegaray zaplavil a opanoval scenu španělskou, neustav ani na okamžik, a že i když vedle něho objevili se i jiní dramatičtí autoři — jmenuji pouze: Leop. Cano, Cavestany, Palencia — on od prvé chvíle postavil se jim v čelo.

A když druzí zmizeli nebo se oddálili, on přece kráčel dál se silou a leskem, uspůsobuje své jednání, obnovuje svou esthetiku, otevíraje cesty, neunavuje se v boji. Nemyslete, že chci chváliti v Echegarayovi stálosť a jednolitosť: rozmanitosť je právě tou vlastností, jež provází Echegarayovy schopnosti dramatické. Echegaray není zručný a zkušený jako Sardou v zapletání intrik a v připravování situací, ale on ovládá moc podmaňovati si diváka a nutiti ho, aby sledoval autora po stezkách co nejstrmějších, co nejhrbolatějších a co nejvzdálenějších od skutečnosti; možno diskutovati o Echegarayovi, když je po představení, ale velký nevelký poddáváme se mu, jakmile se zvedne opona, a poddáváme se mu s ochotou. Echegaray může vzbuditi protesty, ale nikdy nenudu; k němu nelze se chovati netečně.

Nemíním nikterak popírati vady, které vyčítají Echegarayovi, řeknu pouze, že tyto vady mohou býti zcela dobře přičítány velkému počtu těch našich dramatických autorů z XVI. století, kteří přece jsou dodnes tak slavnými! Přiznám též, že mnoho dramata Echegarayova byla špatně přijata obecenstvem i kritikou, ale mám za to, že se tak stává někdy každému autoru talentovanému a mnohým, již nemají ani tak překvapující plodnost jako Echegaray. Co se nestává všem, to jest býti překládán ve Francii, v Německu, Rakousku, Dansku a Norvéžsku a vytvořiti mezi četnými plody některé kusy, které se mohou zváti mistrovskými.

Nechci tuto podrobiti prohloubené studii drama Echegarayovo, vždyť ostatně dramata jeho prvé periody byla souzena a odsouzena časem; chci promluviti o jeho posledních pracích. Dlouho tom Echegaray na nové cesty zápasil proti lhostejnosti, jakou obecně osvědčuje obecenstvo k literatuře dramatické; pokus dle Ibsenových »Přízraků« — přijatý chladně — ho uchránil naždy od zla jh-

ského; naopak jeho dramata originální slavila triumfy: »Un critico incipiente«, silná komedie satirická; »Sic vos non vobis«, jarní idylla; »Mancha que limpia« příklad výminečné zručnosti připraviti nepravděpodobné rozuzlení; a »Mariana«, skvělé drama charakterní, poctěné cenou Akademie a schválené ještě více veřejným míněním, které tentokráte prohlásilo se býti poraženo, zrovna jako kdysi sklonilo se před úspěchem »Velkého Galeota«. »Mariana« je perla, a kdyby Echegaray nebyl nic jiného napsal, než ji, byl by dnes dramatickým autorem prvého řádu.

Případ Echegarayův, snižovaný obdivovately Tamayovými, je věcí zcela běžnou v naší literatuře: u nás stojí autor dnes v přízni obecenstva a zítra nová nad obzor se vyhoupnuší hvězda zastíní ho rázem. U nás jediní autoři velebení jednohlasně jsou tradicionalisté.

Španělsko prodělalo své revoluce politické, ale způsob jeho myšlení a cítění jde stále ještě jen stezkou proraženou tradicí. Reakcionářský autor, jakým byl Tamayo, může předem počítati nejen na pochvalu reakcionářského tisku, ale i na ostatní část veřejnosti i více liberální. Takový zjev mohl se zváti nestranností chvalitebnou, když se jednalo o autora síly Tamayovy. Ale pozorujeme dobře, že někdy místo nestrannosti nastupuje něco zcela jiného: jedná-li se o autora liberálnějšího, již bez milosti pustí se do něho tisk reakcionářský, a tisk liberální velmi chabě se ho ujímá. Výstřelky a politická poblouzení revoluce r. 1868 upevnila ve Španělsku ruch reakcionářský, který později jen stoupl. Echegaray má na sobě zřejmou známku politickou: on byl ministrem revoluční vlády; on pronesl ve sněmu slavnou řeč proti řádění inkvisice; ale jakkoli v pozdějších pracích Echegarayových — ať jmenuji pouze »Como empieza e conno acaba« a »El seno de la umerte«, — projevil se autor býti dobrým katolíkem, přece po pádu officielního katolického dramatu Sancha de Castro byl to znovu a znovu Tamayo, když měl býti jmenován autor katolický a když měla být škola Echegarayova zatracena.

Tamayo, vzdálen jsa divadla z vlastní vůle, přece jen s nevolí díval se na nové směry a v kruzích svých podroboval je kritice až nápadně přísné, takže není divu, že pak chápali se toho ctitelé jeho, aby snižovali Echegaraye. A přece Tamayo se odmlčel dlouho ještě před tím, než zmizel opravdu, a Echegaray stále ještě mluví . . .

Literární Rumunsko našich dnů.

Napsal *N. Vashide.*[1]) Přel. *Jar. Machek.*

„To už není ta step pustá, banální, odevzdaná prvému dobyvateli; to jest znamení, že ji obývá národ, svědomí, osoba, právo."

Edgar Quinet

I.

Rumuni vytrpěli mnoho, ba ještě trpí za příčinou jejich situace politické; byl čas, kdy jejich země byla zpustošena vpády barbarskými, které otřásaly Evropou; tehdy obyvatelstvo se uchylovalo do hor. Stále ve zbraních jsouc, Rumunsko nemělo mnoho času starati se o kulturu, leda o kulturu polní a i to kterak! A invase šly za invasemi, a obyvatelstvo sotva zase s hor sestoupilo do nížin, znovu bylo nuceno uchylovati se do hor. A tak zvykl si lid rumunský myšlence, že musí hájiti svou půdu a hned po ní i svůj jazyk. Neboť nejenom hotové vpády, než i stejně nebezpečný vliv jazykový a náboženský se strany tureckého, uherského a slovanského sousedstva začal Rumuny ohrožovati.

Majíc zápasiti s tolika vlivy, při nichž, opakuji, náboženské nebyly posledními, začala se literatura rumunská přirozeně počínati a vyvinovati v chrámu, a bez nadsázky možno říci, že v této chrámové literatuře jest uložen poklad nevyčerpatelný pro jazyk rumunský. Tomuto literárnímu ruchu kostelnímu, ceny nepopíratelné, časem vyrovnává se jiný ruch, delšího sic vývoje, ale vlivu stejně vážného, ruch historický, či lépe řečeno kronikářský; kronikáři oživují novým životem původ rumunského národa, snaží se vzbuditi v lidu myšlenku odporu, zděděného po předcích a připravují svými plody literární ruch z počátku tohoto století.

V stoletích minulých vyvíjí se rumunská literatura lidová, a to zvláště lidová poesie, obdivovaná všemi folkloristy a vskutku nevyrovnatelná ve své bohatosti obrazů. V ní nacházíme celou psychologii národa, celou duši rumunskou, celou škálu vášní, od melancholické a něžné hymny, prosté a naivní, jíž neznámý pěvec obrací se k přírodě až k epickému a heroickému odporu proti barbarům, kteří nám deptali naši půdu a unášeli naše dcery! A legendy a pověsti! To jest literatura, kterou bych nejraději přirovnal k veliké a obdivuhodné mosaice, jejíž každý kamínek je pracován s největší péčí — neboť ty písně vzniklé pod modrým nebem, v jasné náladě slunečních dnů, prošly několika hlavami, jako kameny ty prošly několika rukama, které je hladily a leštily, až daly jim formu konečnou, onu formu skulpturní. Od gener na generaci, jako všechny legendy, tyto »náhrobky citu«, heroismu ducha došly až na naše dny. Ale dnes, kdy civilisace šíří píseň velkých městech, ano i z města do města, rychlostí obdivuhodnou, st píseň, poesie lidová stejně jako pověsti upadá v zapomenutí. »Kam vnikne železnice, tam hned mizí staré písně,« zní refrain jednoho stes

[1]) Srv. Revue des revues Nr. 4.

našeho básníka Eminescu. Folkloristi však dali se do práce a šťastně ji přivedli ke konci; velkolepá budova národní poesie jejich úsilím je zachráněna a zachována budoucnosti. Mezi sběrateli v přední řadě jmenuji G. Dem Theodorescu (Poesii populare romane. 1885) a V. Alexandri. Dále zasluhují zmínky Marienescu (1859), Ispirescu (1882), Fundescu, Marian (1875), Jarník a Barsénu (1885), Burada (1880), Zane, Bibicescu (1894), Pop Reteganu (1886), dámy Sevastos, Pompilin (1870), Canianu (1888), Hodos (1892) a j.

To jsou památky literatury náboženské a lidové, které tvořily základ literární naší země v době, kdy západ měl svého Corneilla, Shakespeara, Voltaira! Quinet pravil, že jsme byli vězněni po dlouhá století, a jeho slova jsou zcela správna.

II.

Literatura ve vlastním smyslu počíná kolem roku 1840. To byla epocha, kdy se překládal Voltairův Mahomet (1831), Dumasův Coriolan (1846), pak Mannoutel a Rousseau, to byla epocha, v níž září jmena Assaki Heliade-Radulescu a Gheorghe Lazar, jenž vzbudil vědomí národní v Multansku i Valachii a připravoval sjednocení národní. Tehdy byl každý vším: básníkem, prosaistou, dramaturgem atd.; bylo potřeba pracovati vše. Vzdělanci a ti, kteří končili své vzdělání v cizině, věcšinou ve Francii, vrátivše se domů, hned chápali se díla, zaujati myšlenkou — z počátku velmi podivnou a naivní — dáti totiž své vlasti literaturu, a to pokud možno co nejdříve. Překládalo se o překot z frančtiny v této periodě počátku, a byly to prvé dvě revue Albina a Curierul de Ambesexe, jež daly se zúplna do služeb literární propagandy.[1])

Potřebovalo by hlubší a rozsáhlejší studie obírati se celým vývojem literatury rumunské od roku 1848. Omezíme se pouze jmeny v periodě této nejvýznačnějšími: Heliade, Assaki, Alexandrescu, Alexandri, Balcescu, Eminescu, Negruzzi, Cogalniceanu, Conta, Pan, Vacarescu, Beldiman a j. Mojí intencí jest podati byť i jen stručný obraz dnešní literární obce rumunské.

III.

Jestli staří kronikáři sloužili idei vzbuditi vědomí národní, soudobý ruch historický pokračuje v tomto díle a hledá v temnotách přesnou historii naší země. Činěny byly pokusy neslýchané, neboť žádná historie neposkytuje tolik problemů, tolik hádanek k rozluštění jako historie národa rumunského. Zvolna jen podařilo se mužům povolaným vykopati nám tak drahou, ač s tolika smutnými vzpomínkami spojenou, stavbu naší minulosti.

Vedle historie i filologie, epigrafie, archeologie a folklore vzbudily přičiněním mužů opravdu pozoruhodných dokonce v starém Západě opravdový zájem vědecký. Této periodě historické duší jest M. B. Hasdeu, jenž bohužel není znám v cizině, leda svými pracemi o spiritismu; jeho učené práce na poli historie a linguistiky nedošly v cizině ocenění, ač

[1]) **Co v této kapitole obdob s naší periodou probuzení!** *J. M.*

právě v těchto dvou oborech byl Hasdeu na slovo vzatým znalcem a pracovníkem. Jmenuji ještě mezi nejlepšími pracovníky tohoto druhu: Gr. Tocilescu, A. D. Xenopol, V. A. Urechia a G. Baritin, jenž zemřel před pěti lety a byl zakladatelem rumunského tisku v Transylvanii.

Tocilescu stal se svou krásnou knihou »Dacia inainte de Romani« a svými pracemi epigrafickými známým v celé učené Evropě a zaujímá důstojné místo mezi historiky a epigrafisty soudobými. Díky jeho initiativě byly staré památky rumunské, tyto zbytky slavné naší minulosti, zúplna restaurovány a tyčí se k nebi jako Kalvarie, jež místo upomínky na slávu Kristovu mluví o slávě předků našich, Římanů. Pojmenuji pouze pomník Adama Klissi, staré Tropaeum Trajani, mezi všemi těmi ruinami výmluvnými tuto enormní trofej, jež budí dnes obdiv cestovatelů v pustých stepích Dobrogey.

Xenopol podjal se práce ne právě snadné, nakresliti naše národní fresco a v šesti svazcích, z nichž skládá se jeho »Istoria Românilor din Dacia Trajana«, poprvé resumuje a popisuje v celku náš život politický a socialní od dob prvotních až po naše dny. S přesnou logikou Xenopol objevuje nám naše velké vojevody a knížata v celé jich heroické postati a ona živost v pravdě latinská (kdysi hájená v cizině s takou energií a povolaností jím samým) tryská z každé kapitoly, ba z každé stránky jeho díla historického. Akademie francouzská poctila cenou dvojsvazkový výtah z tohoto díla, k němuž předmluvu napsal Rambaud.

Urechia je hlavním činitelem v oné národní jednotě, k níž směřují všichni Rumuni; on zvedá do výše, nespěchaje, onen pomník památkami doložené historie Rumunska. Dřívější život sociální je tu vypsán se všemi detaily a pod jeho perem jemným a kritickým epochy míjejí zvolna sic, ale obklíčeny doklady co nejhojnějšími. Dosud vyšlo velkolepého díla tohoto 8 svazků.

Akademie rumunská, třeba přiznati, předsedá tomuto ruchu historickému a díky povolané správě množí se památky značným způsobem. Cituji pouze »Památky vztahující se k historii Rumunska«, jež tvoří monumentální sbírku Hurmuzaki a jichž 15 svazků již vyšlo (1880 až 1895), rovněž i »Památky a akta vztahující se k historii renaissance rumunské« (10 svazků 1892—1896), vydané péčí Sturdzy a Ghenadie. Všechny tyto práce činí čest Akademii rumunské; kromě toho třeba připomenouti, že též Akademie podjala se vydání textů našich starých kronikářů a že v dvaceti letech jich věcšina již vyšla, opatřena poznámkami našich slavných učenců. Akademie rumunská má periodický orgán »Analele Academiei Romane«, jež obsahuje celek prací historických a vědeckých od členů Akademie buď napsaných neb čtených ve veřejných schůzích.

Mezi našimi historiky třeba jmenovati rovněž J. Bogdana, známého slavistu, Onciula, historika specialistu v dějinách starorumunských, Papadopola Calimaki, Kalinderu, nebožtíka Melhisedeca, Jorga, Jonescu-Gi Codrescu, autora velmi cenné publikace památek »Uricarul«, jichž 20 svazků již vyšlo, Rascanu, Vacarescu, historika války rumunsko-turecké r. 1877.

Souběžně s historií zdokonalila se **věda jazykozpytná.** rumunský vedle neologismům a barbarismům nese stopu latinského vzniku, tak často popíraného. Z té příčiny za ruchem latinickým transylvanských Rumunů — nezřídka hnaným do krajností! — jehož

ními zástupci jsou Samuel Klein, Sincai a Pétru Maior, počínají se množiti slovníky a monografie linguistické. Musím se zmíniti jako o posledním pokusu tohoto směru vše zlatinisovati o Lamianově a Maximově »Slovníku a glossáři jazyka rumunského«.

»Slovníkem etymologickým dako-rumunským« od A. Cihaea (1870) ohlašuje se racionelnější studium jazyka, a hyperlatinita, jejíž projevem stala se stará etymologie, je nahrazena směrem fonetickým, jehož zásady svého času vyslovil Vacarescu; linguistika vědecká, methodická se staví v řadu a práce, které jsou dokončeny po roce 1870 nesou na sobě její známku. Jest to opět Hasdeu, jemuž opět náleží první pomník toho druhu, či spíše základ v pomníku jazykovém, o němž možno užiti slov Horácových: aere perennius. Připomínám »Etymologicum Magnum Romaniae«, vydané pod protektorátem krále rumunského a rumunské Akademie (1886—1897); vyšly již tři velké svazky.

Bylo by třeba uvésti celou plejadu linguistů a filologů, ale omezíme se pouze na vyjmenování hlavních z nich: Lambrior, zemřelý před několika lety (Studie fonetické 1878—1880); Ar. a N. Densuniano, Tiktin, Philipide (Základy jazyka rumunského), Burla (Studie etymologické), Nadejde (Dějiny jazyka rumunského), Gaster (Populární literatura rumunská, Chresthomatie rumunské), linguista prvého řádu; Sainénu (Elementy turecké v jazyku rumunském, Soudobá linguistika, Dějiny filologie rumunské), vynikají žák Hasdeův; I. Bianu, znamenitý bibliotekář Akademie rumunské; Strajan, O. Densunianu, Manlin, Ghibanescu, Cretzu, Gregorovitza a j.; a zvláště Fr. Damé, autor slovníku rumunsko-francouzského.

Nezapomínejme na archaeologii, jejíž znamenitým representantem byl zesnulý A. Odobescu; jeho díla: »Dějiny archaeologie« a hlavně »Poklad Pietroasy«, dílo dobře oceněné mezi archaeology, započalo u nás ruch.. Uveďme ještě jmeno neunavného pracovníka Gr. Tocilescu jakož i Butureanu a Antonescu. Sutzo a Sturdza jsou naši nejdůležitější numismatikové.

IV.

Literatura krásná poskytuje nám mnoho zajímavého jednak originalitou, jednak i mocí talentu, než v malé zemi, bohužel! všechno zdá se býti malým, poněvadž země ty neměly to štěstí býti na — severu Evropy!

P o e s i e a n o v e l l a podnes byly více pěstovány než ostatní druhy; r o m á n teprve sotva počíná, ale některé, již otištěné romány ohlašují dobu rozkvětu.

Společnost rumunská, nedávno — v »Cosmopolis« I. 746—766 — ůsobem velmi povrchním vylíčená panem Henri de Rioux, jest proedím, z něhož romanopisci budou moci dlouho čerpati látku; tradice, avy, aspirace, civilisace a orientalism činí v Rumunsku tak zajímavou něs, že pozorovatel jen trochu bystrý co chvíli má možnost zachytiti ı rys, tu celou povahu, tu děj . . . Mezi romány uveďme hlavní dílo i l i m o n a »Ciocoi vecchi si ciocoi noui«, »Brazi si putregain« od N. enopola; »Dan« od A. Vlahutza a četné romány Duiliu Zamfirescu: tará a nová společnosť«, »Leto na venku« a j.

Kde naše literatura vyniká a dosahuje rovného niveau s ostatními literaturami evropskými, to jest v novelle, jejíž velkým mistrem a tvůrcem byl před dvěma lety zemřelý A. Odobescu. Lépe než kdokoli dovede užívati v pravý čas metafora srovnání. Co píše, je harmonické, a slova obalují myšlenku způsobem podivným, suggestivním na nejvyšší stupeň; vše, co líčí, je živé, ať je to modré nebe či naše mravy. Pocit pravdy a krásy dýše ze všech jeho skladeb. »Basm vinatoresc« a »Pseudo-Kynigetikos«, dvě z nejlepších jeho prosaických prací, staly se klassickými a každý zná skoro nazpaměť hlavní jich části. Jeho »Novelly historické« neméně klassické a ode dávna proslavené potrvají, pokud bude se mluviti rumunsky; slova archaická, jichž v nich užil, jsou do té míry dobře volena a tak dobře vyjadřují myšlenky a mravy minulosti, že tato díla literární odrážejí lesk starých zámků restaurovaných, jimž architekt snažil se dáti jejich prvotní vzezření. »Domna Chiajna«, »Mihnea-Voda« jsou jeho nejlepší díla. Učenec a znamenitý archaeolog současně, nad to ještě prosaista, jenž stal se výrazem genia národního, to jest Odobescu. Žel, že dostalo se jeho vývoji za úděl tak úzkého okolí, jakým je naše země

Delavrancea, Slavici, Mille, Caragiale a N. Gane jsou oni, kteří znamenají nejvíce v plejadě novellistů. Delavrancea jemností pozorovacího talentu a svým jazykem, plným pitoreskních obrazů, má ve své paletě stejně tonu, kolik nuancí má ve svých výrazech; on tak šťastně nachází epitheta a tak šťastně tlumočí myšlenku, že možno porovnati jeho prosu k malbě plné života a slunce, k malbě Benátčanů vůbec a Titianově zvláště, »Děd,« »Parasiti,« »Troubadour« atd., zasluhují překladu do cizích řečí.

Slavici popisuje duši venkovanů a pod melancholickým nebem podzimku za zvuků pastýřských flét a růžků, on maluje nám velkými tahy vášně, které zmítají často i duší zcela klidnou rumunského venkovana. Jeho novelly by mnoho ztratily překladem, neboť tu je všechno podáno jazykem lidovým a přibarvením čistě rumunským. »Moara cu noroc,« »Popa Tanda« mohou býti pokládány za nejlepší jeho »Novele poporane«.

Caragiali je psycholog par excellence; méně impressionista jako pozorovatel, on proniká bystře duši lidskou v nejzmatenějších situacích. Delavrancea je impressionista, Slavici popisovač a Caragiali psycholog. »Pacat« a »Faclia de Pasce« patřily by na západě mezi nejlepší novelly.

N. Gane vzdělává zcela jiný druh; s velikým zdarem tlumočí dojmy životní, často velmi originelní a úchvatné; jeho historické novelly jsou méně zdařilé, jakkoliv podávají dosti věrně tradice zděděné minulosti.

Jmenujme též mezi novellisty Jakoba Negruzzi, jenž líčí s velkým vkusem přírodu, a Popovici Banatianu. Mezi mladými zmínky zasluhují Bratescu-Vojnesti, I. A. Basarabescu a Gorun, kteří začínají nabývati v obecenstvu přízně.

V první řadě mezi mistry prosy rumunské třeba především jme vati královnu rumunskou, spisovatelským jmenem Carmen Syl Svými »Povídkami z Pelcshu« seznámila nás s legendami našich Kar touto druhou kolébkou národa rumunského, legendami tak krásným něžnými jako ony samy jsou nebetyčny a majestátní! »Sirful cu d a »Fumica« — dva z nejkrásnějších vrcholků Karpat a zcela blízko najské residence královské — mohou býti stavěny za vzor čistoty js

kové, citu a krásy obrazů. Prosa Carmeny Sylvy dýše jemnou citlivostí a prozrazuje duši umělce svou vnímavostí. Ona miluje přírodu jako genius na druhé straně La Mancheského průplavu, John Ruskin, a jako on má ona porozumění oné božské krásy, již nám příroda ukrývá. Oh, Carmen Sylva ví dobře, co povídají hory. Nezapomeňme uvésti též její roztomilou novellu »Solca«.

Nelze neuvésti i Creanga a Ispirescu, oba zemřelé již před několika lety. Jim se podařilo vyprávěti jazykem čistým a plným emoce, povídky venkovské, a jejich obrazotvornost předstihuje i nejdokonalejší arabesky. Sny, bizarní vidění a do té míry pudivé povídky rumunské nemohly lépe býti vytaženy na denní světlo, aby se jim rozumělo v celé jich magičnosti. Creanga a Ispirescu po Carmeně Sylvě jsou v tomto oboru mistři nedostižní.

V.

Poesie soupeří s prosou. Alexandri a Eminescu, naši velcí básníci, měli značný vliv — zvláště poslední — na literaturu rumunskou a až podnes dobrá část mládeže se dává jimi unášeti.

Mezi nejznamenitějšími representanty lyry rumunské třeba uvésti jmena: Vlahutza, Naum, Olanescu, Poni, Duiliu Zamfirescu, Macedonski, Serbanescu a Cosbuc.

Vlahutza je důstojný nástupce Eminescův; jeho verše, třeba že mají ráz poněkud brusařský, přece jen dobře objímají myšlenku a tlumočí živě duševní melancholii básníkovu; on mluví o lásce jazykem hodným Petrarky a jakkoliv melancholický, přece vzchopuje se k protestům, jež připomínají Lukretia.

Olanescu výhradně je satirickým básníkem; znamenitý překladatel Horáce; obdařen vzácným vzděláním jest šťastný ve výrazu ironie, nezřídka dosti kousavé, jako Tiburský pěvec: podobáť se mu v chápání a zpracování satiry.

Naum jest básník-filosof. »Proč« filosofů objevuje se často v jeho refrainech. Naum kromě toho elegantním slohem převedl na náš jazyk verše Hugovy a Lamartinovy.

Duiliu Zamfirescu projevuje se ve svých »Hymnech pohanských« a »Jiných obzorech«, jako velký umělec, jenž mnoho viděl a mnoho cítil. Jeho lyrika vyniká subtilní raffinovaností.

Macedonski, jenž píše francouzsky stejně dobře jako rumunsky, upomíná svými rythmy dokonalé prosodie na Banvilla. Jeho poslední sbírka básní »Bronzes« vyšla nejprve francouzsky.

Serbanescu opěval lásku se sentimentálností, jež připomíná Heinea: jeho básně jsou malé madrigaly, prosycené parfumem vlasů, jež e vyvolaly.

G. Cosbuc je lyrik veliké síly. On zná dobře duši a hlavně zpěvy venkovanů. O lásce napsal přesladké romance jazykem venkovským. Témuž básníku povinni jsme za hexametrický překlad Virgilovy Eneidy.

Jmenuji ještě: B. Hetrat, Boduarescu, Stoenescu, Gh. din Moldova, Tr. Demetrescu a j.

Mezi mladými pozorujeme R. D. Rosettiho a H. G. Lecca, dva silné talenty, byť teprve jenom začátečníky; dnes již mají své dobré místo na rumunském Parnasse. Rosetti podobá se fysicky Coppée-ovi, avšak podobá se mu i jako básník; co ho charakterisuje, jest lehká forma elegantního střihu a to že třeba leckdy neříká velkou věc, ale říká ji dobře. Lecca vyniká rovněž v poesii; jeho verše jsou široké, jeho hexametry zvučné a prosodie bez nejmenší chyby; »Balladu šílencovu« zná u nás každý nazpaměť.

Uvádím ještě jmena: O. Carp, S. Cruceanu, silný talent, vybraný kolorista, C. Pavelescu, Sc. Orescu, jemná duše a plná poetické prchavosti, Steuermann, Stavri, O. Josif, Obedenam, Tomsa, D. Nanu, Dem Moldoreanu, M. T. Sperantza s jeho »Anekdotami lidovými« zaujímá zvláštní místo v poesii rumunské; podařilo se mu zachytiti ducha a humor lidu v anekdotách, jež se ostatně už dávno staly klasickými, a m. j.

Existence literatury předpokládá také existenci kritiky. Mezi literárními kritiky přední místo zaujímá Maiorescu, duše staré »Junimea«, metafysický, než dosti originelní kritik; jeho díla našla dosti ohlasu po naší zemi. Dobrogheanu-Gherea representuje kritiku vědeckou, odmítaje veškeru metafisiku a přiznávaje podmínkám hospodářským a sociálním hlavní roli v tvorbách literárních a uměleckých. Petrascu, kritik eklektický a impressionista, připojuje k staré theorii nauku o prostředí; G. Panu, A. Demetrescu, P. Negulescu, D. Evolceanu a j. řadí se jim po bok.

V říši satiry a humoru stkví se duchaplný Mac, pravým jmenem D. Rosetti, jehož kroniky a politické obzory staly se slavnými. Bacalbasa utvořil si školu a jeho žák Ranetti mu činí česť. Neopomeňme Teleora a hlavně Urechia, přednášeče obzvláště u obecenstva oblíbeného.

Epigram vždy byl u nás pilně pěstěn a v druhu tom u nás vynikli Cuza, Giordano, R. D. Rosetti a Florescu.

Zbývá nám ještě promluviti o divadle. Dějiny jeho jsou velmi podivné a jeden z našich nejlepších spisovatelů o nich právě pracuje. Překlady z frančtiny dochovaly si totéž čestné místo, jaké měly na počátku tohoto století.

Ruch dramatický je representován především jmeny: Caragiali, Olanescu, Bengescu-Dabia. Zásluhou prvého jest, že napsal kusy, které mohly býti rumunskému obecenstvu po vkusu; čerpány ze současného, sociálního prostředí dojista zůstanou zkušebnými kameny našeho umění scenického. Ve svém posledním kusu »Napasta« blíží se již Caragiali k onomu geniálnímu divadelnímu umění, jež charakterisuje dílo François de Curel.

Olanescu, zručný překladatel »Ruy Blas«, jehož překlad se klasickým, vyniká nade vše v komedii.

Bengescu Dabia jest autorem tragedie ve verších »Pygmal dobře napsané a velmi známé.

Z ostatních dramatických autorů uvádím jmena: Rosea, Nenit… Polizu-Miscunesci, Malla, I. Bacalbasa, Demetriade, Stoenescu a Haral… Lecca, mladý a nadaný básník, jenž má vždy bouřlivé přijetí a kromě svých originálních kusů překládá i divadlo Carmeny Sylvy.

Toť stručný náčrtek dnešní literární obce rumunské. Talentů se ne nedostává, jazyk pod perem literátů vybavuje se z posledních pout barbarismu a třídí se a generace přijímajíc od starší generace práci obrozovací a povinnosti kulturní, chápe se jí s věčší a věčší energií a zápalem . . .

FEUILLETON.

(Divadelní.) Slavnostní dni minuly, potlesk ztichl, hovory ve společenských kroužcích zabočily zas na nová pole a k novým událostem, a přece jsme na ně nezapomněli!

Ruská společnosť paní Savinové příliš hluboko se nám vepsala do srdce, než abychom mohli tak rychle zapomenouti. „Umění herce je prchavo, nejprchavější ze všech," řekl už Lessing; pravda: po malíři zbude obraz, po hudebníku skladba, po literátu kniha, jen po herci zbude pouhá vzpomínka, pouhá etherická vzpomínka, kterou silnější větřík rozfouká jako kulovité pýří pampelišky.

A přece jsme na ně nezapomněli a nezapomeneme tak brzo. Ani my, ani naši umělci. Naučili jsme se od nich mnohému, a naučili se i naši herci. Že se snad s tím tak otevřeně nepřiznají — můj Bože, znáte to, ta umělecká citlivosť a ta žárlivosť! — ale sami to poznáte, při nejbližší Taťaně Řěpinové, při Majorce . . . Vždyť měli otevřené oči a mysl dvojnásob rozposlouchánou. Museli se naučit!

A kdyby jen to se byli naučili naši od Rusů: sebrati se v společnosť, vhoditi své kostumy do košů a hajdy ven, přes Podmoklí, přes Granitzu, Brody aneb dolů přes Veselí, vše jedno, jen ven za hranice na dvě, tři neděle, zahrát tam a vrátit se pak s úspěchy domů. Bez úspěchů by se nevrátili, ať by hráli kdekoliv.

Pravda, jezdí od nás ten onen člen i ta ona dáma na pohostinské hry brzo na Moravu, brzo do Polska a brzo mezi přátelské Jihoslovany, a vždy po jejich návratu nestačí jedna výkladní skříň p. Urbánkova závodu, aby nám se ukázalo, jaké že tam ten onen neb ta ona slavila triumfy. I to je dobré, ale proto přece ještě není to nic proti tomu, kdyby si jednou někam od nás vyjel celý ensembl! Aspoň tak četný, co ho k obsazení průměrných kusů potřeba. Tak čtyři, pět dam a nejvýš deset pánů, i malé role v to počítaje.

Je otázka ale, kam a kdy? I na tu není odpověď tak těžka. Kam? Oplatit návštěvu našim ruským hostům od Névy a kdy? O Velký post.

Jak všeobecně známo, odpočívá klidně ruské umění po celou dobu kého postu; to je doba, kdy ruští umělci jezdí dobývat svět a kdy na- k své vlastní stánky umění postupují ochotně cizincům. Již po leta těží éto pohostinnosti Vlaši, Francouzi, Němci i Poláci — jen my pořád ještě áme se k tomu. A příležitosť je tak lákava a právě teď po pohostinch hrách pí. Savinové zrovna vyzývající. Že bychom neměli co ukázat ům, že náš domácí repertoir je příliš český, aby měl zajímavosť pro nce, který nad to nerozumí slova českého?

Jsou-li takové námitky, možno je rázem odmítnouti: náš repertoir starších i soudobých spisovatelů dal by takový svěží cyklus, že bychom spíš museli bát se o přeplnění než o nedostatek, Bozděchův Světa pán v županu neposlouchal by se hůř než vymrskaná Madame Sans Gêne a pro Hilbertovu Vinu měli by Rusové zrovna tak dobře porozumění, jako mají pro vlastní psychologická dramata.

A víte, čím krmí ředitel německé společnosti Bock ruské obecenstvo? Myslíte, že předvede vždy německou produkci za poslední rok? I to to! On sáhne ke Kneiseliádám a Birch-Pfeifferiádám a přece vrací se z Petrohradu s plnými kapsami!

A že by nám nerozuměli? Stejně dobře jako rozuměli jsme Rusům my. Odpočteme-li ono procento rusky znajícího obecenstva, můžeme říci směle, že valná věčšina našeho diváctva dala na sebe působit více dramatickou emocí umělců než porozuměním mluvenému slovu. A případ stejný byl by i u nás. Ostatně polština neb maloruština nezní Rusovi příliš příbuzněji než naše čeština a přece jak polské, tak maloruské společnosti těší se v Petrohradě velké oblibě.

Ovšem museli by naši umělci po čas Velkého postu dostati dovolenou k pohostinským hrám, muselo by naše obecenstvo těch čtrnáct dní obejíti se bez části našeho činoherního ensemblu, ale to jsou už překážky, které jsme jednou překonali — při vítězné naší výpravě do Vídně — a které při rozhodné naději na úspěch daly by se překonati znovu!

Jen jedna ještě otázka umělecká: naučil-li se náš personál od ruských hostí oné vzácné souhře, té umělecké kollegialitě, která víc pečuje o kollegův úspěch než o svůj vlastní, která ochotně letí vstříc zájmům celku, která nikdy neruší neskromným vtíráním se do popředí, naučí-li se té souhře, která společnosť ruských herců pozvedla do výše snad nedostižné?

To však je již starostí umělců . . . Teď jen ještě jednou vřelé vyzvání: nepropasme vhodnou chvíli, a až napřesrok Velký post vyžene ruské umění na triumfální cestu po cizině a otevře brány umění cizímu, vydejme se na cestu směle, s odvahou jako kdysi do Vídně! On ne perds les États que par timidité!

Co platna nám hřivna zlata zakopaná? . . . *Mr. Penn.*

ÚVAHY.

Rudolf Jaroslav Kronbauer: Na pranýři. Praha. Vilímek 1899. 8°. — [illegible] v širších vrstvách přátely, jeho soucit s ubohými existencemi přenáší se jistě i na čtenářstvo, hlavně ženského pohlaví. A že nevynikají jeho obr[illegible] nad normál, proto má Kronbauer do[illegible] omluvu: je člověkem štvaným denn[illegible] povinností, žurnalistou. A tím je ře[illegible] mnoho. Ba všechno. —*oo*

Výklad Božské komedie Da[illegible] Alighieriho dle překladu Jaros[illegible]

Vrchlického. Napsal **J. Blokša.** V Hranicích, P. Zapletal 1899. 8°. — Praktická kniha komentářů, která dojista přijde vhod širšímu čtenářstvu „Božské komedie“, zvláště budou-li po I. díle „Peklo“ brzo následovati ostatní díly. Paedagogům bude pomůcka ta vítanou. *K—l.*

Justus van Maurik jr. Figurky z Amsterdamu. Přel. V. Kuneš. Praha, Otto 1899. 8°. — Van Maurik je rozmarným vypravovatelem; jeho obrázky plné humoru v pravdě hollandského, toho humoru, jaký rodí se za politické svobody a národohospodářského blahobytu, zaujmou vás dojista a pobaví velmi dobře. Jen malé sklamání, zaviněné titulem. Čekáte opravdové figurky z Amsterdamu, něco typického, něco takového, co dovedl u nás mistrně zachycovati jen Neruda a po něm zase jen Herrmann, a zatím ty figurky jsou tak lokálně bezbarvé, že mohly by zrovna tak dobře býti figurkami z Berlína, Kodaně nebo Varšavy. Překlad čte se zcela plynně. *Š.*

Viková-Kunětická: Profily mužů. V Praze, Šimáček 1899. 8°. — Paní autorka nemá nás ráda, nás muže a je upřímná ve svém pohrdání. Ve dvou obrázcích „Dohra“ a „Po všem“ obírá se naším mužským nitrem s vážností vědce a s názory čistě ženskými. Ale je to zajímavé, to co soudí žena o nás mužských. A pro nás ne lichotivé. Prvý hrdina je Peterka z „Neznámé pevniny“ v jiném vydání. Řekl bych skizza pro divadlo. Stejně rozmazlený, kňouravý, naivní a nerozhodný patron. Ale padne do sítě přece a chudáček ponese teď to těžké břemeno manželství. Daleko víc zaujme vás monolog resignovaného manžela. Tu jde kresba duše vskutku do hloubky, tu opravdu cítíme něco jako pravdu Pí. Viková-Kunětická je bez odporu zajímavý zjev v řadě našich spisovatelek. Nemá s nimi mnoho společného, má as tak výlučné postavení jako ve Francii Gyp nebo Mme. Marniová. A doufá se od ní víc než od oněch.

—oo—

Letem českým světem. Kolorované vydání. Nakladatelstvo J. R. Vilímkovo počalo po ukončení velkolepého díla „Letem českým světem“ vydávati pro školy výběr zvlášť zajímavých obrazův, sestavený dle čítanek, v nádherné úpravě barevné. Vydání toto, pořízené malbou ruční, se svěžím a přirozeným koloritem, slouží jak ke cti nakladatelstvu, tak bude konati výborné služby našim školám, jimž jest určeno. Úprava jest velmi úhledná, obrazy napiaty jsou na pěkném passepartout; cena jest neveliká, stojíť řada o 10 obrazích 5 zl., jednotlivý obraz 60 kr. Dílo to doporučeno jest jako učební pomůcka ministerstvem kultu a vyučování i jsme přesvědčeni, že si žádná česká škola nedá ujíti příležitosť, opatřiti si pomůcku tak výbornou. Na konec podotýkáme, že obrazy provázeny jsou výkladem zvláště tištěným. Dosud vyšla I. řada.

ROZHLEDY.

(Z Národního divadla.) (Dokonč.) …orová, t. j. karnevalová bilance jest: …za. Nic víc, nic míň. Hrála se v Pa…i, hraje se v Petrohradě, ve Vídni, …kově, Berlíně, hraje se tedy i u nás. …vého kus nepřinesl nic, je to stará hi…rie. To, co chce Zaza p. Bertona a Si…na, za tím rvala se i Sapfo Daudetova i mnohá jiná mnohého jiného. Hvězda polosvěta, étoile en herbe, třeba měla na každém prstu deset ctitelů, třeba se i ponořovala do tak zvaného „života“, zůstává proto přece jen v jistém citlivém koutku duše ženou, která je schopna milovat muže jediného, milovat děcko jeho a své, jako žena vychovaná ve sféře tak zvané lepší.

Zaza žene se za tím zjevením: býti dobrou ženou, dobrou matkou. Ale muž její lásky je pro ni nedostižný, zadán jiné, milován od ní a sám milující. Sen po čistém, lepším životě se rozplyne a zbude surová a beznadějná skutečnost.

Kus, jak řečeno, nepřinesl nové thema, ale za to dobrou a šťastně zpracovanou variaci starého. Do cynického dost ovzduší nevnáší další cynickost autorských názorů, naopak je psán vřele, a byť i někdy s vypočítavostí na effekt, přece jen s určitou dojemností. Úspěch má u nás „Zaza" výminečný. Nechceme říci, že proto plní stále domy, hlavně dámami z lepších kruhů, poněvadž právě jim v skutečném životě chantantové ovzduší kusu je nepřístupno, že tedy chtějí aspoň se sceny poznati ten cíp nepoznaného nočního života. Snad tomu není tak. Snad opravdu je úspěch kusu založen na tragickém osudu Zazině. Na každý pád má Zaza u nás úspěch nad normál. Hráno bylo znamenitě. Titulní role svěřena pí. Benoniové, která sice podřídila roli svým manýrám, ale pak sehrála ji výborně. Jiná herečka, na př. pí. Kvapilová, byla by roli založila jinak. Ale tous les genres sont bons, hors le genre ennuyeux, řekl již Voltaire, a o tomto genru ve hře pí. Benoniové nebylo ani stopy. Hned po boku jí stál p. Seifert, jenž svým umírněným provedením dovedl dáti roli příslušného reliefu. Jen zdálo se nám, že leckdy pouštěl z mysli, že mu Zaza není ničím, leč pouhá hračka na čas, že tedy spíš je nucen k přetvářce než k tonu čisté opravdovosti. Ostatní role obsazeny byly dobře dámami: pí. Pštrossovou, Hübnerovou, Kolárovou a sl. Vlčkovou a pp. Vojanem, Sedláčkem, Řadou, Pštrossem a Mošnou. Dobře obsazeny a dobře sehrány.

V pátek dne 10. února rozloučila se s Národním divadlem sl. Adéla Volfová. Po p. Šimanovském sl. Volfová. Dva umělci v pravém a plném smyslu toho slova v tak krátké době za sebou, to je bolestné. A hned tak nezacelí se ta mezera, uvidíte. Role, jaké hrávala sl. Volfová, nemají dnes v celém personálu Národního divadla představitelky. Umělkyně rozloučila se v Tylově hře „Paní Marjánka" a v Štolbově žertu „Mezi umělci". Představení bylo slavné, ale smutno bylo všem. Ztráta je příliš veliká, a sl. Volfová odchází s jeviště — nenahrazena.

Zbývá nám ještě zaznamenati jednoaktovou hru M. Ryvína „Pohostinsku". Je to spůsobné povídání o zašlých ideálech lásky bezstarostné, o chladné nutnosti, o manželské vážnosti s jedné a o vyšší lásce — k umění s druhé strany. Je to kus plný konversačních jisker, pěkných myšlenek — utkvěla mi zvlášť ta o zalepených listech — kus, který repertoiru sice příliš neprospěje, ale také neuškodí. Sujet kusu je prosté: dva lidé, kteří se milovali, sejdou se po letech: ona slavná herečka, on advokát plný práce a nota bene novomanžel. Vzpomínky na minulost . . . touha po návratu, zvýšená přítmím, potom lampa, kouzlo mizí: umělkyně vrací se umění, muž ženě. Dámy pí. Kvapilová a sl. Grégrová a p. Vojan sehráli konversační kousek s náležitým ohněm. Autor je anonymní, ale poněvadž u nás nic není diskretně utajeno, ví se, že autorem je vlastně dáma a to pro jisté kruhy má nádech pikantnosti . . .

Konečně oasa v té letošní poušti. Rostandův nádherný, poetický až do nejtajnějších hlubin „Cyrano de Bergerac". Takový vánek z Paříže, po všech těch dýmem a ještě horšími parfumy nasáklých ovzduších, do jakých nás uváděli francouzští páni dramatikové, takový vánek plný čisté, nezkalené poesie, je nám jako studený lesní pramen vedle zteplelého champagneského.

Kus sám podrobil analyse v minulém čísle „Kroka" Dr. Borecký. Nemáme za nutné k básníkovu soudu čeho přidávati. Povíme raději, že hráno bylo znamenitě, ba až radost znamenitě. Cyrano p. Seifertův našel pravé tony i pro sceny na-urvalého práče, i pro sceny zamilova[illegible] seladona, i pro sceny nadšeného, svob[illegible] ného Gaskoňce i konečně pro sceny [illegible] věka zlatého srdce, vzácné šlechetn[illegible] Úspěch kusu tak pronikavý je z nej[illegible] části získán brilantním jeho výko[illegible] Paní Laudová-Hořicová, jediná důl[illegible] role ženská — Roxaně dala, co m[illegible]

svým zevnějškem a toiletami i horlivým studiem nevděčné dost role, jež, zdá se, nebyla šťastně zadána. Ostatní až až hojný počet rolí obsazeno bylo se vší pečlivostí. Zvláštní zmínky zasluhují pánové Vojan, Mošna a Matějovský. Režie zmohla opravdu herkulovskou práci a zasluhuje zvláštního vytčení. Konečně k náladě přispěly i časově upravené hry orchestru v pausách. *J. Šč.*

Ze Švandova divadla na Smíchově. (Dokončení) Návrat Josefův oživí v Jiřině utlumené city k Josefovi a touhu po novém životě na svěžím, volném vzduchu — u Rudolfa vyvolává paradoxní obrat v jeho lhostejnosti k ženě: kombinujícími doměnkami o její nevěře vyroste náhle na žárlivého Othella, po níž střelí dozvěděv se, že je nenáviděn, protože lámal její život. Rána chybí se však cíle, a Rudolf nervovým vzrušením předrážděn klesá. Manželské drama je tím na scéně u konce. Třetí akt nemá s ním více co dělat — zvíme jen, že Rudolf se na svém pokoji z horečky zotavil. (Dramatické i psychologické těžiště závěrečné scény v druhém aktě muselo přece autora nutit k řešení problému v dějství třetím. Logickou byla tu smrť Rudolfa — autor se nemusel lekat harmonického rozuzlení. Jiřinina životní povrchnosť dala se touto katastrofou prohloubit — a v Josefu muselo pak svědomí přivodit ten psychologický obrat v jeho skepsi. Podobné nové tóny čekal jsem vlastně po únavě prvních dvou vleklých dějství — ale marně.) Jiřina nabízela Josefovi několikrát v lyrických variacích svoji lásku, kterou tento chladně odmítá, protože v něm prý duše vyhořela a starý člověk umřel. Po revolverové scéně druhého aktu rozhodl se Josef k okamžitému odjezdu. Jiřina, jakoby se ničeho nebylo stalo, znova se mu svým citem (autoru ani interpretce se nepodařilo stupňování až k vášni) vnucuje. Josef odmítá sice zase, poukazuje na Jiřininu povinnosť, ale divným salto mortale logiky rozboří se mu duše znova — ovšem v opačném měru. Svoji skepsi zahazuje, cítí v sobě novou chuť k životu, v němž dříve povinnosť cit zašlapala. Josefovo odmítnutí vyvolává v Jiřině tragický konec — vymanit se ze svého duševního vězení smrtí. Po Josefově odchodu skočí s okna.

Od p. Karáska, který svými studiemi a kritikami vzbuzoval tolik nadějí o perfektním ovládání moderní scény, očekávala literární zvědavosť něco silného a originálního. Ale jeho „Hořící duše“ nebyly než nepodařeným dramatickým experimentem dekadence, zabíhající končícím aktem v divadelní šablonu. Snaha po jakési originalitě selhala ve všech třech směrech scénického života: v dikci, analysi i technice. Dikce šíře rozbírat nebudu, nemám knihy po ruce — ale zdá se mi v ovzduší kulis nemožnou i vůči literárnímu publiku, protože stlačuje psychologické postupy v šroubovanosť a na druhé straně brzdí slovním bombastem postup děje. Tolik naturalismu žádá právě moderní drama, jinak skresluje charaktery na figurky à la Blankytný, na jaké v „Hořících duších“ Jiřina a v třetím dějství Josef s nádechem komičnosti vyrůstají.

Přihlížíme-li k stránce analytické — je chuda. Chuda dějem v té posici na tři dějství. Již exposice prvního aktu je vleklá a málo plastická, vybíhá proto v slabé rozpjetí. Tím dramatická nálada dostává jen nejasné kontury, stínové nuance jí vůbec schází. Poměr Rudolfa k Jiřině je příliš tupý, než aby tato bezbarvá lhostejnosť oprávňovala ku konečné scéně druhého dějství. Spíše Rudof je typem citové apatie než Josef, pod jehož maskou (autor naráží na to slovy Jiřininými a v tom smyslu provedl i analysu Josefovy duše dal interpret průchod jakémusi citovému sebezapírání. Proto nás zaráží Rudolfova slova. Odkud se vzal náhle ten jeho tón k ženě: „Ty bestie — vilná . . “ Vyvřel jen z nervové předrážděnosti? K té nebylo nikde náběhu. Tím právě odpadá i logická oprávněnosť Rudolfova zájmu na své ženě, uchovat si ji a byť i její smrtí. To střílení po ní nebyl akt analysy — ale pouhého instinktu — cosi podobného jako čin Amandův v „Mládí“.

Peripetie druhého dějství vyzněla na plano — třetí akt jde týmž unavujícím tempem (herce i diváka), které již z prv-

ního známe. Řekli si ti dva o svém poměru něco nového? Jiné zabarvení — ale psychických nových elementů nedovedl jsem postřehnout. I ta tragická katastrofa mohla zrovna tak dobře vložena být na konec prvého aktu. Ději i jeho psychologické analysi schází dramatické crescendo, které by s rostoucí nenávistí k Rudolfovi sesilovalo lásku Jiřininu k Josefovi, kde naopak u Rudolfa měla aspoň jakási krytá a snad zapomenutá náklonnosť stupňovat se až k oné pudové žárlivosti. Autor i interpretka se v Jiřině již v prvém dějství vydali — tím zlomen i interes na jejím duševním zápasu. Psychologický konflikt citu a povinnosti — to měla být, tuším, ta dramatická parabole děje — ale autor vedl tu čáru příliš rovně, v nepatrném vlnění — tragika Jiřininy duše skreslena tím v nechutnou komedii.

Myšlenkově nepřineslo drama nic nového. Divil jsem se, že autor, který sám doznává v „Idejích zítřku" sílu Ibsenova umění, k němuž mu snad mimoděk zaběhly i dvě reminiscence (život je smutná povinnosť — Alina Silnessová, to nevyslovené, ale stále očekávané cosi u Jiřiny — Nora) nevyhodil se i k položení problému, který by chtěl řešit. Dramaticky pohodlným skokem z „Viny" zbavil se příliš všedně odpovědi na své psychologické thema. —

Kde je tu něco nového? Silnějšího? Snad technicky?

Drama ve své kostře je vlastně dialogem Josefa s Jiřinou, propleteným scénickými arabeskami druhých figur a figurek. Tato, u nehdy až pitoresku, ornamentika je jistě zbytečnou. Konstantin, kočí, sluhy — odkud se vzali v moderním dramatě? Vlastně proč?

To již snad dávno není módou — natož moderním. A strýc Julius? Na něm se v prvém dějství silně koncentruje těžké ovzduší Sázky — takové dusné milieu scény mistrně vyvolal Ibsenův Borkman — ale drama nemá s ním nic společného než to, že na Sázce bydlí, a že ho ukládáním a vyvětráváním v jeho pokoji na scénu vyhání. Chtěl jím autor doplnit jen stupnici svých lidí a jejich životních frásí? (Jiřina, svůj život teprv čekající, Rudolf živořící už jen ze životního bankrotu, skeptik Josef stojící jak filosofická socha nad životem — a konečná výslednice všech: vanitatum vanitas strýc Julius stojící už za životem.) Typ té myšlenky byl dobrý: člověk v životě bez úloby honící svůj stín — ale co s ním, když stál tak mimo děje, nikde se mu nevzpíraje, nikde ho ku předu neposunuje? Rovněž tak bezbarvou je úloha matky. Z techniky nemělo drama životního koloritu. Měl jsem dojem ne toniny, ale trilku o dvou tónech. Nevyběhly ani výš, ani níže neklesly. A unavila mne ta monotonnosť.

Jiřina sl. Táborské postrádala jemných odstínů ženskosti, citu a vášně, s kterými si Josefova chladnosť pohrává — právě proto, že nasadila hned v prvním aktu forte. Znamenitým byl p. Edl. Jeho podáním vzrostla tragika Rudolfova o dobrou polovici, a zdá se mi, že on má zásluhu o druhé dějství, prorazil-li v něm silnější a snad moderní tón. Rovněž zdařile representoval se p. Marek. Ostatní zápasili o přiléhavé gesto i mimiku. Ovšem nelze drama toho druhu odbýt třemi zkouškami, kdy vlastně každá byla zkouškou novou vzhledem k tomu, že vždy bylo znova škrtáno. Možná, že tím právě i crescendování děje utrpělo.

Nezvyklá a nezáživná dikce zavinila i špatné pochopení Jiřiny. Individualitu herce to komanduje — a není svým, kdy hlavní pozornosť musí věnovat slovu a ne ději. A kde chápe děj — tam vyzní dekadentská verse jen papouškováním slov. Mám za to, že by dva světy: dekadentská poesie a umění herců zůstanou mezi sebou na štíru. Leč že by autoři šli sami na scénu k interpretaci. Ale kde vzít potom dekadentky? *K. B.*

Hudební rozhledy.

(Dokončení.)

— Foersterova „Eva". [illegible] stavme si malbu živých, sytých [illegible] působící především kvalitami barev[illegible] splývavou jich hrou, jak na skute[illegible] obraze v přírodě ve přirozeném osv[illegible] se jeví, podanou v kresbě. Před[illegible]

si třeba Úprkovu „pouť k sv. Antoníčku" reprodukovanou jednobarevně; kresbou, methodou opačnou methodě originálu, liniemi velmi přesnými, plně vyjadřujícími, co barva dávala jen tušiti, liniemi zároveň bohatými v detailech, propracovanými s nejvyšším uměním technickým. Toť as poměr, ve kterém k sobě stojí drama pí. Gabriely Preisové a Foersterovo hudební jeho zpracování. V „Gazdině robě" pro pestrosť koloritu mohli jste leccos v komposici, v kresbě celku přehlédnout. V „Evě" je rozvoj dějový zhuštěn v linie co nejjednodušší, nejpřehlednější. A načrtnuv těch několik markantních čar, kterými si vymezil nečetné velké scény své opery, ponechává pak Foerster plnou volnosť svému nesmírně jemnému péru: žádný detail není mu příliš nepatrným, každé to světélko, každý nejmenší stín, jak mihne se duší účastníků dramatu, zachycuje věrně, se vzácným uměním technickým. Pan J. V. Krejčí označil hudbu Foersterovu jako hudbu dekadence. Sotva přistoupíme na všechny jeho vývody. Než společného má Foerster ještě mnoho s těmi pěvci, příliš jemnými, kteří „každý záchvěv chtějí chytit písní". Ač vzdor nesmírně substilní práci v podrobnostech Foerstrovi veliká základní linie ani v hudbě neuniká, ukazuje jasně velice konstruované jednání prvé a zejména druhé, kde každá scéna o sobě i všechny v celku působí nad to jedinou velikou, mocnou gradací, ku konci v zoufale tiché tóny, rázem zlomenou.

Pro širší obecenstvo je ovšem snaha minuciésní charakteristiky kamenem úrazu. Vniknouti v to pletivo themat, sledovati ty stihající se duchaplné podrobnosti, stopovati je, až spojí se v ony dlouhé, základní čáry — vše to vyžaduje značně věcší soustředěnosti, značně věcší duševní [illegible]ce a mnohem více součinnosti, než jaké adelní obecenstvo je zvyklo. Pro di-ilo maluje se namnoze zednickou štětkou. Foerster kreslil jemným perem, či mal velmi jemným štětcem. A mimo to: ýbal se všemožně všem křiklavějším vám. Jeho orchestr je samá nuance: něm to veliké bohatství odstínů, kteo barví se daleká hladina moře a nebes nad ním, bohatství odstínů v tónech od mdlých do nejtemnějších — vždy však lomených, nikdy se nerozzařujících v plné své jásavé intensitě. —

Jemná poesie Foersterovy hudby má nejsilnější svoje místo v partiích lyrických.

Zde je mnoho, mnoho citu, pravdivého, bezprostředně zachyceného, zachyceného v útvary velmi zpěvné a často národně zbarvené, pravdivostí své skutečně české deklamace mile jímající. Ovšem: brutálním citovým erupcím, jakými oplývá opera vlaská poslednější doby, se Foerster vyhne i v momentech vrcholných. A sálati bílým žárem lyrických partií Wagnerových není právě každému dáno. Než hloubka citu Foersterovu jistě nechybí. A ovládání technického apparátu rovněž ne. Veliký kus nejvážnějšího umění, dílo obsažné, pro české umění významné, které v budoucnosti může býti zajímavým dokumentem, jak bohaté, hluboké duše máme ve Foersterově „Evě" jistě!

— V nepříliš četné řadě koncertů letošního postu předveden slušný počet zajímavých novinek. První provozování nové české symfonie je jistě v každém případě významné. Tím významnější, je-li dílem umělce jmena Fibichova. Skladatel sám chopil se taktovky, by ji spolu s novou svojí suitou „Dojmy, z venkova" nadepsanou a spolu s předehrou ku opeře „Pád Arkuna", na níž právě pracuje, předvedl. Fibich propracoval se tu k úplné plastice veliké formy symfonické: vroucí lyrika volné věty a laškovné polkové rythmy scherza, střídáním skupin nástrojových účinně zabarveného, došly ohlasu i v širokém publiku, Fibichovi ne vždy nejpříznivějším. Overtura „Pád Arkuna", líčící zápas pohanství s vítězícím křesťanstvím, působila i mimo souvislosť s operou svojí velikostí, svým velikolepým stupňováním. Myšlenka, charakterisovati křesťanství varhanami, není sice nová: užil jí již Liszt tuším ve své symfonické básni ku Raupachově „Hunnenschlacht" komponované. Než výsledek, s jakým Fibich královský nástroj křesťanské liturgie s orchestrem pojí, dávaje mu zahřmíti konečné vítězné Te deum, dávaje jemně vyvrcho-

liti obvyklým spůsobem konstruovanou formu své ouvertury, je skutečně veliký. — V hudbě menšího, lehčího slohu pokusil se Fibich ve své suitě. Těžký, vážný, hluboký, nemluví ani zde tonem naivního obdivovatele přírody, nenavrhuje ani zde v lehkých rysech vtipem a barvou ršící suitu ve slohu moderních Francouzů. Ale dovede být roztomilým i půvabným jak v „Sousedské“ a „Na táčkách“. A že má hluboký, vřelý cit, víme dávno. Ten zpívá co nejkrásněji náladu měsíčné noci a vzletné „Na vrch vzhůru“. — Poloviční aspoň novinkou téhož večera byl mistrův melodram „Štědrý den“. Nová instrumentální úprava ukázala teprv dílo v pravé kráse a plné působivosti.

— Dvořák zastoupen na druhém koncertu „Hlaholu“ rovněž novou, věčší prací. Jeho „Te deum“ je samý květ nevyčerpatelné melodické jeho invence. Největší díl jeho skladby komponován jako čísla solova, sbor jen skrovně v dílo zasahuje, z počátku pouze a v Amen mohutněji se rozezmívaje; odtud as málo církevní dojem celku, spíše dojmem světské příležitostné kantaty — jak původně, tuším, též komponován — působícího. Sbormistr „Hlaholu“, prof. K. Knittl nespokojil se ostatně s jednou novinkou v programu. Jeho program byl veskrze novinkou: přinesl vedle Dvořaka Musorgskeho „Zahubu Senacteribovu“ a Glazunovovu „Korunovační kantátu“. I Musorgskeho sbor ve třídilné formě jakéhosi tajemně se plížícího pochodu chorálním, melancholickým trem složeny, i Glazunov poutali více než obsahem svých skladeb obratnou instrumentací a částečně ruským narodním zabarvením. Zejména Glazunovova kantata má mnoho v tomto směru originálního melodického půvabu: než ruší v ní nejednotnost i formální i, a to hlavně, slohová. — Naříkáme stále na špatné dirigenty a dobrých si nevšímame: prof. Knittl, energický, vysoce inteligentní, jemný umělec zasluhuje za své řízení jistě uznání co nejvyššího. — České kvarteto, jež mě pěstuje literaturu nových ruských mistrů, přineslo nam ostatně téhož Glazunova v jiné formě. Jeho kvarteto z F-dur op. 10 má první větu pěkně sic pracovanou, ale právě nic víc, než pěkně pracovanou. Za to mnoho svěžesti je v scherzu a zejmé a mnoho ušlechtilého zpěvu v adagiu. A ve finale bouří se ruská krev ve trochu komické fugované práci vespolek zápolících národních popěvků.

— Don Lorenzo Perosi stal se přes noc slavným, jeho sláva i díla jeho rozlétla se po světě, jeho „Umučení Páně dle sv. Marka“ zalétlo i k nám. Není na škodu, že bylo provedeno; a nebylo by pranic ztraceno, kdyby nebylo bývalo provedeno. Není na škodu: seznali jsme tu skladbu, lišící se značně od moderní vlaské produkce. Perosi není ani brutální, ani triviální, ani úmyslný, jako třeba jeho předchůdce v slávě, Mascagni. Ale není též dokonce umělcem věčšího významu. Z díla slyšíme sice šumět náboženské nadšení autorovo, nablížíme, jak to opravdově vše cítí, jak prožívá s sebou „Tragedii Syna člověka“ — ale nám posluchačům suggeruje práce jeho sotva víc, než temnou, mlhavě smutnou náladu zeleného čtvrtku a velikého pátku. Šumění perutí samostatně tvořícího genia — to se tam neozve nikde, ať nasloucháte sebe pozorněji. Tenkráte uslyšíte spíše bezprostředně vedle sebe zlomky ve zjednodušeném slohu doby Palestrinovy a zase kus vkusu počátku století osmnáctého se přimykající, oba slohy sladěny v jednotu jakousi mdlou sladkostí, trochu mendelssohnovskou. Ale co oba tyto slohy činí tak velikými, co oběma je společno: bohaté polyfonie, práce thematická — ta Perosimu schází. Buď je nemá, či nechce mít. Nehledanost a prostota až asketická jeho instrumentace je aspoň ještě úmyslná.

— Tolik o nových skladbách k nám z ciziny zabloudilých. Zalétli s nimi k nám i dva výkonní umělci prvého řadu. Vídeňský pianista Grünfeld přišel by provedl s českým kvartetem Dvora klavírní kvintet z A-dur. V září tak álně dokonalého a oduševnělého pr dení zaleskl se tento drahocenný sk moderní komorní literatury nejzáře světlem. Dojem tak vzácného pož nebyl přidáním několika vlastních sal ních skladeb, třeba sebe ušlechtilejš

co nejdelikátněji provedených, nikterak zvýšen: čísla taková vypadávají z rámce komorního večera.

Londýnský Sauret podal mi z blízka příležitosť nahlédnouti ve své umění. Hrál se mnou Beethovenovu C-moll sonatu vedle Spohrova koncertu a Wieniawského fantasie na Fausta. Jeho technika oslňuje, krása, sladkosť jeho tonu v kantiléně i měkkých Spohrových passagích opíjí, jeho klid a jistota je úžasná: přes největší obtíže přechází, jako by hrál nejprostší škály. —

Z ostatních produkcí velikého rázu uvádím dva koncerty konservatorní. První s Wagnerovou pěkně provedenou ouverturou k „Faustu“ a Beethovenovou první symfonií stál na obvyklé, ústavu důstojné výši. Podal kromě toho příležitosť prof. Pecákovi zase se dvěma žáky se zastkvíti. Pp. Kouba a Huml pěkně technicky a ušlechtile zahráli Spohrův koncert pro housle z A-moll. Heroicky se rozbíhající finale a jeho obšírné solfeggie zní sice značně pobledle; než sladké snění věty první dosud působí vábným kouzlem.

Koncert druhý čítám mezi nejlepší saisony. Brillantní, barvitá a ohnivá Goldmarkova „Sakuntela“ i stejně účinná, svojí bohatou melodickou a pikantní instrumentací nedostatek hlubšího propracování obratně zakrývající Bizetova „Roma“ provedeny znamenitě. A Schumannova první symfonie, mladistvý její vzlet a nadšení tak dobře svědčí mladistvému orchestru. Zvlášť první její věta! Jen volné tempo nedosáhlo plné hloubky.

Trio: sl. Urbanova a pp. prof. Mařík a Burian spolu s král. saským varhaníkem Treglerem odvážili se choulostivé úlohy vyplniti místo českého kvarteta jeden večer komorní hudby. Zahráli velmi korrektně a v pěkném, jemném propracování Dvořákovo trio z B-dur a Beethovenovo z D-dur, p. Tregler zahrál podivné sem a tam se vlekoucí, bezpáteřnou Saint-Saënsovu fantasii, kterou vyzdobil a zajímavou učinil jedině virtuosním registrováním, i mužnou Schumannovu fugu „na jmeno Bach“.

— Ku jmenu „Bach“: na programu koncertu Pražského (vyjma oratoria Society) je nenaleznete, dočista již ne na programu instrumentálním. Ale nenaleznete tam též jiná „B“: třeba řekněme Brahms (ne z nejmenších) a Bruckner... a mnohá jiná ... *K. Hoffmeister.*

Výtvarné umění.

Dr. S. (Dokončení.) V tom směru mnohem líp se mi zamlouvá skizza (č. 24) současně vystavovaná. Ty shrbené postavy v předu, vzadu ten stařík, sehnutý pod obzor lesa (v konečném provedení zdá se mi právě ta hlava, rýsující se nad obzorem, působiti rušivě) a nad vším tím rozervané nebe — to budí zcela jinou náladu, z toho dýše ten úmor doživotní, z něhož není vyváznutí a na nějž i příroda hledí ztemnělým, trpce resignovaným zrakem. Tím vším budiž ovšem řečeno jen tolik, že v těchto směrech zbývá Špillarovi studovati. Při mládí svém, kdy k zenitu svého umění má ještě dosti času, překvapí nás asi mnohým, čeho dnes ani u něho netušíme.

V tom aspoň jest již dnes celým mužem, že našel sebe. Chodský vzduch a reelní nazírání zůstanou již na vždy stěžejními rysy uměleckého jeho profilu.

Svátečním dnem českého umění byl 15. březen — otevření výstavy Maroldovy. Loňská oslava Palackého nás přece jen naučila, jak se uvádí pochopení v širší vrstvy lidu. Lid má svou zvláštní psychologii — a s tou se musí počítati. A zde proto předběžné vydání skvostného Maroldova čísla „Volných směrů“ (které směle již může se postaviti po bok sešitům anglického „Studia“ a pod.), vřelé články žurnalistiky, místnosť městského musea, vlající prapory před sadem Poříčským, roztomilý plakát — toť klíč k tajemství, jak roznítiti širší obecenstvo. Davy, jež se 19. března kupily před obrazy Maroldovými, byly odpovědí. A o to tu jde — pohnouti lid, by se seznámil s výtvory jednoho z nejnadanějších svých synů, s výtvory umělce, jenž mohl tu naši českou zemi ozářiti bůh ví jakou slávou, nebýti toho tragického skonu. To vše musí si uvědomiti právě lid, v nějž proniklo jmeno Maroldovo již výstavní „Bit-

vou u Lipan“ — vědomí tak zvaných „hořejších desíti tisíc“ nestačí.

A kdo projde tou naší výstavkou, kdo projde ji s otevřeným srdcem, neubrání se zvlhnutí oka. Co asi přerváno tu smrtí! Ruka, která dovedla přikouzliti na plátno tu životností dýšící postavu malého Luly, měla budoucnost, jejíž mezí netušíme. A ta budoucnost dnes zničena, stala se minulostí.

Dalo to velkou práci sehnati tu naši výstavku. A přece jen je to pouze zlomek obrovské jeho práce — není tu žádné z nádherných prací pro „Fliegende Blätter“, není tu originálů rozkošných illustrací ku knížkám, vydaným Pařížským nakladatelem Dentuem (vzpomínám jen: „Tabubu“, „Atala“, „Amor a Psyche“, „Sakuntala“) a ku knížkám, jež vydal Guillaume (jako „M. de Bougrelou“, „La Courtisane Taïa“ a j.) neb Borel, není tu ani jiných samostatných prací, jež na vždy skrývá Francie. Krátce žil Luděk Marold, ale kdyby se někdy podařilo shrnouti vše, co vytvořil jeho štětec neb péro, v jedinou výstavu, žasli bychom, jak neuvěřitelně mnoho oproti jiným Marold pracoval.

Z cizích revuí.

(Německé. [1]**)** (Dokončení.) Nová čtrnáctidenní revue počala vycházeti v Berlíně u Fontana „Das litterarische Echo“. Pokud můžeme souditi dle prvních čísel, zaujme nový obzor neobsazené dosud v německé literatuře místo, jaké u Francouzů zaujímá „Revue des Revues“ a u Angličanů „Review of reviews“. Na každý pád je to podnik, kterému nelze upříti seriosních cílů a jistého úspěchu. Tím, že dává si redakce o cizích literaturách referovati od příslušníků dotyčných národností, nabývá list vzácné objektivní spravedlivosti ve svých úsudcích. Listem tím nepřibylo literatuře německé prázdné zrno, ale zdá se vážný a kriticky resumující časopis. Das litterarische Echo v čís. 6. přináší zajímavý dopis o novočeské literatuře z pera O. Wienera. Studie je zcela objektivní, což nás po perfidním útoku v „Preussische Jahrbücher“ dvojnásob těší. Pisatel hledí bez vášně na naši literaturu, líčí vývoj její za epigonů Vrchlichlického, Čecha a Nerudy, obírá se Macharem, „Modernou“ (za jejíhož vlastního tvůrce pokládá J. Boreckého) a zjevy posledními mimo officielní Modernu stojícími. Nestrannosti dopisovatelovy si vážíme. Delší studii o Vrchlickém s ukázkami jeho poesie přináší dubnové číslo.

— Deutsche Rundschau přináší zajímavou studii od Grimma „Goethe aus nächster Nähe“. Autor srovnává, jak líčí Goetha syn básníka Vossa, svého času vychovatel v Schillerově rodině a „filologický Goethův amanuensis“, jak Eckermann, Goethův sekretář, a jak kancléř Müller, přítel velkého básníka. Každý z nich pojímal Goetha jinak; mnohdy byl však toho Goethe sám vinen, jehož „úmyslným nebo bezděčným zvykem totéž věc různě pojímati, podle povahy osoby, s níž mluvil“. Upozorňujeme tuto na právě vyšlé 2 vydání zajímavého spisu „Goethes Unterhaltungen mit dem Kanzler Friedrich v. Müller“, vyd. C A. H. Burkhardt.

— Die Wage: Zajímavý článek o politické karikatuře se zajímavějšími ještě ukázkami. — R. Lothar kritisuje Schnitzlerův kus „Das Vermächtniss“.

— Wiener Rundschau: M. Heimann píše duchaplnou essayi o Hauptmannově Henschlovi. Svými názory: kritika nevnucuj vývoj básníkův do subjektivních schematických škatulek — vzbudil na jistých místech odpor. Poukazujeme jen na článek Weilenův v 12. č Zeitschr. f. öst. Gymnasien. — Velmi zajímavý je článek doktorky Rubinsteinové „Über das Interessante im Bösen“.

— Zeit. Obracíme pozornost na Bahrovu stať o Hirschfeldovi. Je to jímavé stanovisko, jaké zaujímá B vůči básníku jako individuu z jedné i teratuře jako celku z druhé strany.

— V témž listě promluvil Bahr o „slc v dramatě“. Interessantní črta končí i sultátem, že slovo v dramatu „je mat alem pro herce, jejž on potřebuje.

[1]) Opozděno.

jeho pomocí mohl býti mimickým“. Celým článkem nese se sentimentální vzdech: „ti po nás budou na tom lépe . . .“

— Zeitschrift für Bücherfreunde. Kielský professor Dr. Eugen Wolff dokazuje, že tragoedie známého německého dramatika **Heinricha von Kleist „Die Familie Schroffenstein“**, tak, jak je tištěna, není vlastním plodem autorovým, nýbrž že vlastní tragoedie dochovala se ponze a jedině v rukopise chovaném v královské knihovně Berlínské. Všechny tisky jsou prý předěláním někoho, kdo nebyl v poesii doma, a to předěláním, které mnohdy znění rukopisnému zcela odporuje. Bude-li tragoedie „Die Familie Schroffenstein“ vydána znovu dle Berlínského rukopisu, teprve tehdy bude prý mít německá tištěná literatura vlastní duševní majetek Kleistův. — Dvojí stoleté oslavy — vždy dvě leta od sebe — dočká se v budoucím roce Jindřich **Heine**. Jak známo, jest spor o to, zda narodil se slavný německý básník roku *1797* či *1799*. Ku podivu den narození je zjištěn nade vši pochybu — 13. prosinec — a o rok narození vedou se učené pře. Evropské Německo odbylo si svou stoletou oslavu Heinovu již loni; nyní přihlašuje se německá kolonie v Americe, že přidává se k mínění, že Heine narodil se roku 1799 a že oslaví tedy jeho stoletou památku 13. prosince tohoto roku. Mínění toto opírá New-Yorkský professor Dr. Antonín Klette několika ne nezávažnými důvody.

— Jiří Boetticher píše zajímavou studii o Mnichovských „Fliegende Blätter“, vyličuje historii jejich vzniku a rozvoje a oceňuje jednotlivé typické illustratory. Mezi ukázkami pohřešujeme Marolda, jenž v posledních ročnících je pravou ozdobou časopisu. O něm píše autor ku konci článku: „*J.* Marold představuje se obdi-ıodnými salonními kresbami, šťastně a ıně provedenými . . . V malířském pro-ení předčí rozhodně Pařížan (!) J. Ma- (národnosti německo-české) [kdyby l ještě ubohý Luděk Marold na živu, ·ě by si nedal líbit, aby byla jeho národnosť zapírána?] i René Reinicka.“ My ·e daleko spravedlivější k německému umění! Poslední ukázka, jak spravedlivě oceňujeme, je feuilleton p. Ipse z Rad. Listů o „Karrikaturách“. — F. v. Zobeltitz pochvalně referuje o prvém díle spisu Dra H. Ullricha: Robinson und Robinsonaden. Bibliographie, Geschichte, Kritik. — Zajímavým předmětem obírá se Walter von Zur Westen — uměleckou cenou obálky knih. Víme dobře, jak se vyhouply poslední leta až k hranicím umění affiche určené na zdi, a nemenší skok učinily i affiche en miniature knižní obálky. Autor zajímavé studie, doprovázené ještě zajímavějšími ukázkami, obírá se prozatím francouzským obálkovým uměním, slibuje však rozbor i ostatních uměleckých skupin. Upozorňujeme obzvláště na poutavou tuto studii.

— Aus fremden Zungen. Překvapující zprávy o novohebrejské literatuře, pěstované hlavně na Rusi, v Polsku a na Litvě, přináší číslo 23. Novohebrejská literatura má k disposici dvě nakladatelství, dva denníky („Hameliz“ v Petrohradě a „Hazefira“ ve Varšavě“) a jednu révue měsíční „Hašiloa“.

(Anglické.) The Bookman přináší z Livingstonova pera zajímavou studii o první knize Irvingově, Poe-ově a Whitmanově.

— Nineteenth-Century. — Známý přítel našeho národa hrabě Lützow upozorňuje anglické obecenstvo v sympatickém článku na českou otázku.

— Magazine of Arts. — Princ Karađorđevič uveřejňuje hlubokou studii o ruském geniálním malíři Rěpinovi.

— Forum přináší rozbor Sudermannova „Jana Křtitele“. Sudermanna klade autor studie, B. Wells, pokud se tkne techniky, výše než Hauptmanna.

— Gentleman's Magazin. R. A. Redford snaží se dokázati na „Bouři“, že Shakespeare nalézal se pod silným vlivem legendy o Faustovi, kterou dojista znal asi z Marlowovy hry „The tragicall history of Dr. Faust“.

— Cassel's Magazin vypráví rozmarnou historku o tom, jak vlastně Sarah

Bernhardtová se stala sochařkou. Když se jí prvé z dvou dívčích přání — býti buď herečkou nebo řeholnicí — vyplnilo, dala se u sochaře Meusniera modelovati. Při své duševní čilosti však zaplavovala mistra kritickými poznámkami, mnohdy ostrými, až tento konečně rozmrzeně zvolal: „Zkuste to tedy sama, slečno!“ To slovo ťalo do živého a za krátko tragédka denně po divadle doma modelovala, až se propracovala na slušný stupeň umění, kde stojí dnes.

— North-American Rewiew' Edm. Gosse přinesl si ze své poslední cesty do Norvéžska množství teplých dojmů. Naposledy byl v téže zemi roku 1872, má tedy dosti příležitosti k srovnání. Vidí ve všem rapidní pokroky. Bernhardtová považuje Norvéžany za nejdemokratičtější a nejvšeobecněji vzdělaný národ. Záliba v hudbě a v poesii je v pravém smyslu všeobecná.

Z cizích literatur.

(Francouzská.) Některé novellistické a románové novinky leží před námi. Známý voják literát Richard O'Monroy, jenž má blížence v ruské literatuře v Ivanu Ščeglovu, vydal novou knihu „Cocardes et dentelles“. Je to zvadlá kytice, z níž vychází jemný parfum vzpomínek i veselých i bolestných. Tu tam povzdech za zmizelým Empirem, tu tam posměšek na staré copy. Ale vždy a všude: „Vive l'armée!“ Autor i jinde, naposledy v „Univers illustré“ vystupuje ostře proti vydávání vojenského stavu v posměch v literatuře a hlavně na sceně. Pánové Décourcelle a Maizeroy odnesli si tamodtud mnohý šrám za svůj kus „Papa la Vertu“. Některé z novell O'Monroyových upadají ovšem až do pornografické sféry, jiné zase jsou čistě něžné, až dojemné. Nejvíce upoutá obrázek „Les adieux de Fontainbleau“, neodolatelnou komikou působí „La Favorite“. — Henri de Lavedan, nejmladší z nesmrtelných, uhodil na citlivou strunu nás všech: neděle! Ach, ty neděle, ty k nepřečkání nudné neděle. Nudí se Angličan ve své modlitebně, nebo při čaji u krbu, nudí se Němec ve své pivnici, nudíme se my ve své kavárně a nudí se i Francouz konečně! Nuda a neděle splývají nám pomalu v jedno. Co dělat v neděli? Ta otázka letí celým světem a působí hlavobol otcům rodin zrovna tak dobře u nás jako v Paříži. Lavedan s jemným humorem nechá defilovat před námi ty ubohé smrtelníky, kteří vůbec chtějí v neděli „něco dělat“. Nejpodařenější jsou obrázky „Den Páně“, líčící farisejské příčiny, pro které panstvo chodívá do kostela, a „odpolední představení“. Ostatně kniha „Les beaux dimanches“ čte se znamenitě od první stránky až na konec. — Jemnocitný starý pán André Theurieut dal průchod svým citům starosty v Bourg la Reine novým románem „Dans les roses“. Přeložení nádraží Sceauxského a s tím spojená revoluce morální, sociální a ekonomická dalo podnět ke knize, kde se potkáváme se zvláštním druhem lidí: jsou to lidé z předměstí, polo venkované, polo měšťáci, plni nenávisti k vlastnímu městu a plni lokálního vlastenectví. — Lucien Muhlfeld, známý z „Echo de Paris“, vydal román „Mauvais désir“, vášnivou historii žárlivosti. Úsudky o ní však silně kolísají. Jedni praví, že je banální ta psychologie Muhlfeldova, druzí velebí ji jako „psychologii par excellence“. — O nové knize Maeterlinckově „La sagesse et destinée“, která vyšla současně v Paříži, Londýně a New Yorku, píše se skoro ve všech vážnějších revuích literárních. Registrujeme tu některé z úsudků: referent revue „Neue deutsche Rundschau“ Bronikowski vidí v dramatě silný obrat v tvoření Maeterlinckově. Temný fatalismus je tu prozářen paprskem moudrosti. Referent „Revue des révues“ vidí v Maeterlinckovi snahu realisovati jakés laické evangelium či napodobiti Krista ale s elementy filosofie epikurejské. Maeterlinck je dle slov referentových l… satelem života vniterného, zakladatel… školy radosti a silného, positivného št… Mystický žák Maeterlinckův nebude … straniti světa, nebude pohrdati jeho … dostmi, ale bude se zrovna vrhati v živ… v zápas s ním a bude užívati sprave… vých rozkoší a pracovati k dobru jin…

bez nároků na odměnu záhrobní. Referent vidí v nové knize Maeterlinckově sloučení mystické něžnosti Františka z Assissi a positivismu Spencerova „Naše doba“ přispíšila si s překladem partie nové této knihy z pera M. Kalašové.

Jiří Rodenbach vydal před smrtí symbolickou novellu „L' Arbre“. Cizinci nesoucí kulturu na tiché, idyllické ostrůvky zelandské nesou tam vlastně svár a zkázu

Leon de Tinseau po „Hnízdu v ruinách“ vydal už zase novou knihu „Les péchés des autres“, jejíž obsah je čistě aristokratický. Dvě rodiny, jedna přísně šlechtická a druhá, dopustivší se mesalliance a vzdor všemu bránění se splynou ve svých dětech zase v jednu Moderní „Romeo a Julie“ s veselým koncem. Ostatně pan Leon de Tinseau má svůj kroužek ctitelů — nejvíce mezi starými aristokratkami — tak že i kniha, která nepřinese nic nového, než variaci na starou melodii, bude se hojně číst.

Willy vydal veselou historku z pařížských boulevardů „Un vilain Monsieur“. Mladý muž, jenž pěstuje literaturu, jen aby něco dělal. Z veršů, které tiskne, by nestloustl, naopak tloustnou z nich redaktoři. Jeho štědrosť přivádí ho pomalu na mizinu, a k tomu dopomůže mu maîtressa jeho Zuzana de Lisery. Když je hrdina na konci svého rozhazování, ruší svůj poměr, ale je už pozdě.

Kniha nachází všeobecnou pochvalu. Je psána s vervou a hlavně dialog je brillantní

Mary Floranová vydala pohnutlivou knihu, která jistě rozpláče na sta dobrých francouzských dívek v pensionátech. Mladý hýřil octne se tam, kde otvírá se před ním perspektiva: buď kulkou do hlavy, nebo do přístavu manželského s nějakým bohatým andělem. A hrdina se rozhodne pro toto druhé, až po delším duševním processu, jenž nad míru připomíná onen z „Neznámé pevniny“, vpluje tam šťastně.

Monologický román napsal E. La Jeunesse pod názvem „L' Holocauste“: Monolog milovníka o útrapách, vývoji a konci cizoložné své lásky.

Naprostou anarchii v literatuře konstatuje novou knihou toho titulu Charles Récolin. Obecenstvo podléhá jednomu literárnímu revolucionáři za druhým, ztráví všechno po sobě Zolu, Ibsena, Tolstého i d'Annunzia, bez jemné distinkce, jakou by vyžadoval eklektismus; obecenstvo není eklektikem, v literatuře dnešní není vlády jediné, není vlády vůbec; hotová anarchie. Autor nepřestává na pouhé negaci, chce positivně vrhnouti trochu řádu do toho zmatku a rozvrhuje dnešní proudy literární na: Pessimisty (Rod, Zola); ironisty (Renan, A. France, Barrès); idealisty (Pujo, H. Béranger, Charbonel, Sully Prudhomme); mystiky (Maeterlinck, de Wyzewa) a neurčité (Ibsen, Fogazzaro).

Edouard Rod vydal novou knihu „Nouvelles etudes sur le XIXe siècle“, v níž oceňuje Daudeta, Francea, Hugo, Schopenhauera a Böcklina. Ostře vystupuje však proti celé řadě vydavatelů indiskretní literatury memoirů v kapitole „Les moeurs et la littérature d'information“.

Dramaturgická literatura ve Francii poslední dobu značně se množí. Upozorňujeme na novou knihu Ch. Lénienta: La Comédie en France au XIXe siècle. Kniha je záslužná i tím, že zachraňuje paměti lidské celou řadu (ne vždy zaslouženě) zapomenutých divadelních autorů.

Zvláště upozorňujeme na knihu Emila Fagueta „Drame ancien, drame moderne“ Sofokles, Shakespeare Racine, Antigona, Romeo a Julie a lid jsou předmětem vývodů autorových. Řekům bylo drama synthesí všech uměn, Shakespearovi a jeho škole bylo drama odrazem života se všemi jeho nedůslednostmi a Francouzům syllogismem, kde z daných praemiss s logickou upjatostí dospívalo se k úsudku tragického konfliktu. Kniha Faguetova je povšimnutí hodna. Kdo se obírá dramaturgií, nemůže přes ni přejít. Monografickou důležitosť mají spisy: H. Perigot: Drame d'Alphonse Daudet, A. Filon „De Dumas à Rostand“.

— olte

(Norská.) Garborg A.: **Paulus.** Drama v pěti jednáních. Něm. aut. překlad od E. v. Enzberga. Tato z prací p. Garborgových jest alespoň svým vnějškem formálně založena ryze nábožensky. Statkář a evangelický theolog Pavel Hohve účastní se i v době, kdy již dávno studia theologická opustil, v duchovní správě svého sídla. Je však při všem svém náboženském založení duch příliš prozíravý a příliš poctivý, než aby mohl na dlouho stotožňovati se s církví. Náboženství jest mu nezbytnou výplní života, jeho účelem a smyslem. Bez cíle nelze žít . . . také jeden z těch, kteří dávají a dávají, kteří chtějí se obětovati, aniž by brali odplatu; a to činíš, poněvadž miluješ — a poněvadž jsi poznal, jak prázdný jest svět při veškerém svém lesku a ve veškeré své nádheře, tak prázdný, že jsi v něm jako ryba na písku po vodě se snažící, že toužíš po tom, čím bys svůj život mohl vyplnit". A to zná mu podati jedině víra. Ale víra neposkvrněná světskými snahami, jež by sebe povznášely za účel a víru jen na prostředek světského panství snižovaly. „Víra jest síla, která svět přemáhá. Ale přemáhá Vaše víra něco? Víra! Víra — ve třech, v pěti, v osmadvaceti článcích! Pravá víra a bludná víra! Boj, spor a hádka o augšburgskou konfesi! Domníváte se, že o soudný den z této konfese budete zkoušeni? „Byl jsem hladov, dali jste mi jísti? Byl jsem žízniv, dali jste mi píti? Byl jsem nah, přioděli jste mne? Byl jsem opuštěn, nemocen, ve vězení, starali jste se o mne?" Po tom bude se Vás ptáti. A odpovíte-li: „ne — ale my jsme věřili v augšburgskou konfesi!" — domníváte se, že Vám to pomůže? Řekne Vám: „Chudí moji nemohli se najísti Vašeho augšburgského vyznání; nouzi a bídu jste nemírnili, slzy neosušovali svým augšburgským vyznáním; jděte k ďáblu — neznám Vás!" Tedy křesťanství dělné, účinné lásky, jemuž „víra bez skutků je mrtva". Odtud přirozeně, z tohoto různého od dnešního církevního základu musí vyplynouti i různé nazírání na poslání křesťanství. „My učinili z Něho: Meč Nesoucího, Oheň Rozněcujícího, z Něho: Všeho Převratitele a Přeměnitele, který přišel, aby nízké povýšil a vysoké snížil, aby krále a knížata ve světové válce proti sobě roznítil — malého loutkového ježíška, ježíška pro dámy a modlitební knihy, ba my učinili z Něho docela i podporu společnosti, ochranný zámek pro své špižírny a pokladny, noční čepičku pro dobře smýšlející občany; a z evangelia chudých stal se pevný hrad mocných tohoto světa. Deset tisíc professorů vykládá písmo a nachází v něm důkazy pro vše možné. A nyní, přijde-li cizinec do Israele a řekne: Ano — ale což nestojí v písmě psáno nic o novém životě? O nové říši? O novém světě? — odkopnou ho a prokleji — ve jmenu Kristově." To jest církevnictví se vším svým ducha zabíjejícím vnějším aparátem. A proti němu právě stojí skutečné křesťanství. „Toto jest křesťanství: ne slova a řeči, ne pokání ar ne posby, vzdechy a žaloby; ne sladké a měkké roznícení, ne zevně svatý způsob života, také ne odchod do kláštera a útěk před světem. Nebo omezení se na vyznání svých hříchů! Ne — kdo chce být křesťanem, musí zcela od světa se osvoboditi a následovati Krista — stejně jako On zákony zachovávati, stejně s Ním dokonalým býti." Podmínkou k tomu a cílem v uspořádání pozemského života je „tiché, radostné a srdečné venkovské a sousedské živobytí — bratrský život mezi rovně oprávněnými, kteří navzájem se milují, sobě pomáhají a v míru spolu žijí, aniž by musili míti nad sebou úřady neb jiné držitele moci — to je křesťanský řád společenský." — To je svoboda dítek božích. Aby však kdo až sem mohl dojíti, musí se vzdáti toho, co mu nejmilejším, co nejvíce ho poutá ke světu a oddaluje jeho srdce i duši od boha. Osvoboditi se musí předem od majetku a ženy — pohlaví „Žena je země, zemská tíže. Muž může býti silný a po nejvyšším se snažiti, tu obejme dvojí měkké rámě jeho krk. Sám myslí, že je to rámě anděla, ale my ostatní vidí veliké, těžké zemní kořeny, které ho v a více k zemi přitahují a na tento s víží. Kdyby pak Ježíš sám přišel a o moc ho prosil, řekl by: „Odpusť, ale js členem spolku proti žebrotě" . . . V stělesňuje se smyslné maso: hřích! v ní soustřeďuje se při jediném pří

býti matkou; neboť lidstvo chce se rozmnožovati, chce růsti a síliti, aby znovu mohlo zdvihati stavbu věže babylonské... Muž svou nejvnitřnější podstatou je více „duch". A duch pudí ho nahoru, do volných krajů. Muž dle celé své povahy nepřeje rozkoši, všem jejím tužbám, všem hříšným jejím pudům. Nestará se též o to, zda se příroda rozmnožuje. Jest již tak lidí dost — hříšníků a trpitelů. Touží po dni, kdy tento pozemský život skončí a říše boží nastane. Proto bojuje duch proti masu, proto je ztracen, musí-li se podrobiti přírodním zákonům. Muž jest bezohledný a krutější ve své lásce než žena, poněvadž musí ve svém nitru ohlušiti skrytý stud a poněvadž se cítí jakoby zakletím stlačený. To jest nebezpečný, hrozný spor, boj v temnu a noci!" Proto musí Pavel Hohve, aby život boží nalezl, obětovati svou ženu. Chorá a slabá, na síle a přesvědčenosti Pavlova ducha odvislá Helga je příliš ženou, než aby dovedla pochopit mocné, nepřekonatelné snahy a hnutí svého muže. Pro ni existuje posléze vždy jen její a Pavlův poměr, poměr muže a ženy, manželství. Zadržuje a ochromuje jeho vůli, nedává rozpoutati se celé rozhodnosti jeho přesvědčení. A když Pavel, aby se osvobodil a uvedl v život dítek božích, vše zlomí, jmění své rozdá, život fysické práce počne a na čas, aby duši z poddanství těla vymanil, od Helgy se odloučí, nezná tato nalézti v tom více, jak touhu po ženě jiné. Náhodným sběhem okolností v klamném podezření utvrzena končí sebevraždou. Nejasnosti a nepřesné prokázanosti způsobu násilné smrti Helginy zneužívají ti, kteří instinktivně cítili, že učení Pavlovo je pro ně podvratno a zhoubno — vědomí důsledků z jeho propagace neměli; bylť jim všem: mocným tohoto světa, malicherným a denním politikářům Pavel Hohve jen „chlap, jenž chce býti poslancem" — k otřesení ne li zničení vlivu Hohveho obviněním a vyšetřováním pro vraždu a sexuelní excentricity... Vnější ráz tedy celého dramatu je náboženský. Ale právě jen vnější fabule. Podstata vlastní, která udává myšlenkový směr dílu, je širší. Neběží zde o boha, není tu sporu mezi vinou a nevinou, tedy nazíráním náboženským a positivistickým. To, co předvádí nám drama Garborgovo, je spor ducha a hmoty, který by se stejně i na jiném než náboženském podkladě mohl demonstrovati. Předmětem je tu propuknutí titanického prvku, který na dně duší lidských dřímá... Probuzení snahy po úplném osvobození lidského ducha a podmanění přírody, snahy, jež chce z otroka učinit zotročujícího. Tím také způsobován konflikt a pád Pavlův. Smrť Helgina není příčinou katastrofy, tak jako nazírání na ženu a poměr k ní není podstatou celého sporu mezi duchem a tělem. A že dochází spor tento u Garborga výrazu ne ve snaze o rozpjetí intelektu, nýbrž v touze po zdokonalení citu a vůle (návrat k evangelickému křesťanství) je novým význačným zjevem přesycenosti dnešní kultury. Přesycenosti, kterou sám Garborg již charakterisoval svým „Umdlení jdou ke knězi..."

— *Žd.* —

(Ruská.) Hlavní zástupci soudobé ruské belletristiky. Z časů Bělinského utkvělo v naší kritice mínění, dle něhož od Gogola počíná se nová epocha naší literatury, rozhodný obrat její na pole naturalismu. Ale od Bělinského dělí nás už půl století, význačného rozkvětem takových mistrů ruského slova, jako Dostojevskij, Gončarov, Turgeněv a Lev Tolstoj, a kdo ví, nepřijde-li nový kritik a nenazve-li periodou turgeněvskou druhou polovinu sklánějícího se už století.

Vždyť ze čtyř jmenovaných geniálních spisovatelův autor „Lovcových zápisků" silněji než druzí ztělesnil ve svých plodech všechnu spojitosť ruského duševního života, obnoveného Petrem Velikým. Proto má on jediný zákonné právo pokládati se za přímého nástupce Puškinova a Gogolova Po smrti Viktora Huga literární trůn nějaký čas zůstal neobsazen, až na něj usedl za hlučného potlesku všeho světa Lev Nikolajevič Tolstoj; a sedí na něm dodnes. Ale myslíme-li na současné, takřka právě činné pokolení ruských spisovatelů, tu na mysl nám přijde ne jmeno tvůrce „Vojny a míru", ale jmeno umělce, jemuž jsme zavázáni za „Rudina", „Šlechtické

hnízdo" a „Otce a děti". Alespoň vzhledem k dvěma ze současných našich belletristů se nám názor náš zdá bezpodmínečně správným — vzhledem k V. G Korolenkovi a A. P. Čechovu.

Vladimíra Galaktionoviče Korolenka dávno už postavila naše kritika v čelo ruské moderní belletristiky. Dětství a věk jinošský jeho uplynul na Volyni v svérázném ovzduší malých městeček kde křižují se tři národnosti: polská, ukrajino-ruská a židovská, a kde bouřlivý a dlouhý historický život zůstavil řadu vzpomínek a stop plných romantické báje To všechno — k tomu ještě polopolský původ — jeho matka byla dcerou polského statkáře na Volyni — položilo nevyhladitelnou stopu na jeho tvoření a živě přihlásilo se k životu v jeho umělecké manýře, zpříbuzňující ho s moderními polskými belletristy. Znamenitému spisovateli, jehož díla těší se široké oblibě nejen v Rusku ale i daleko za jeho hranicemi, je právě 45 let. Střední školy navštěvoval v Rovně, kde končil reálku v roce 1870. Nedlouho před tím zemřel mu ideálně nezištný otec jeho, úředník na Volyni. V roce 1871 Korolenko vstoupil do Petrohradského technického ústavu a díky energické matce hnedle dostal stipendium na zemědělské akademii v Moskvě

Ale budoucí slavný spisovatel nepobyl tu dlouho — celkem asi půldruhého roku. Od roku 1874 začíná se pro něho život v pravdě potulný, který trval několik let. Kde všude za tu dobu nebyl! Odtud ohromující bohatství obsahu a rozmanitosti jeho obrazů, otvírajících před vámi brzo sibiřský život s jeho 40° mrazy. brzo zase živoření žebráků, uchýlivších se do rozvalin starého hřbitova v Kňaž-gorodě, brzo zase život malého městečka v jihozápadních guberniích.

Počátek literární činnosti Korolenkovy datuje se od konce sedmdesátých let. Jeho první povídka „Эпизодъ изъ жизни искателя" vyšla v „Slově".

Výrazný rys literární tvorby Korolenkovy — hluboká láska k lidem a snaha dopíditi se v každém z nich lepších stránek lidské duše. V tom je to umění, najíti v každém a byť i hluboko kleslém bližním něco „věčně lidského", jež přineslo autorovi takový úspěch v „Snu Makarově", „Slepém hudebníku" a j

Črty a povídky Korolenkovy jsou sebrány ve dvou knihách, z nichž první od r. 1886 vyšla v 6 vydáních a druhá od r. 1893 ve 2 vydáních. Značný počet děl Korolenkových přeložen téměř do všech cizích řečí, hlavně ovšem slovanských

Skoro současně s Korolenkem vystoupil Anton Pavlovič Čechov, narozený roku 1860 v Taganrogu. Děd i otec jeho byli nevolníky; skončiv gymnasium v Taganrogu vstoupil Čechov na Moskevskou medicinskou fakultu, již absolvoval v r. 1884.

Ještě jako student debutoval již malými humoristickými črtami v satirických žurnálech a pak začal tisknouti drobné povídky v „Novém Vremeni" a „Petěrburgské Gazetě". Tyto skizy získaly Čechovu velikou oblibu, zvlášť když vyšly pak ve sbírkách „Юмористическіе разсказы", „Хмурне люди", „Въ сумеркахъ". Hlavně jeho upřímnosť citu a jasné i originálné narýsování typů vzbudily všeobecnou pozornosť. O něco později tiskl Čechov v měsíčních žurnálech delší povídky „Степъ", „Огни", „Скучная исторія", které jen sesílily jeho pověsť nadaného belletristy.

Charakteristický rys tvorby Čechova, náklonnosť k jemné psychické analysi především duševně-nervných nálad v typech středních vrstev a intelligentních „raznočinců". To vyjadřují zejmena jeho pozdější plody, drama „Ивановъ" a povídky „Дуель", „Записки Неизвѣстнаго". „Палазт No. 6-ой".

Jeronim Jeronimovič Jasinskij narodil se r. 1850 v Charkově, kde byl jeho otec advokátem. Absolvovav Černigovské gymnasium, vstoupil na Kijevskou universitu, kde studoval přírodní vědy. Ale nedostudovav věnoval se cele literatuře.

Od roku 1870 skoro po celých 10 psal Jasinskij populárně poučné stati, ja vlastní belletrista vystoupil teprve konce sedmdesátých let pod pseudonymem Max Bělinskij.

Všechny jeho romány především t kají se středních městských tříd a odl lují celou jejich buržoasticko-mravní

samostatnost. Z nich nejvíce jsou známy „Молодые воды“, „Болотный цвѣтокъ,“ „Спящая красавица,“ „Петербургская повѣсть,“ „Городъ мертвыхъ,“ „Иринархъ Плутарховъ“ a j. Mnohé z nich vyšly i o sobě.

Ignát Nikolajevič Potapenko narodil se r. 1856 ve vsi Fedorovce v Chersonské gubernii. Jeho otec byl ten čas důstojníkem hulánského pluku, matka byla z rodu maloruských sedláků. Absolvovav duchovní akademii v Oděsse, vstoupil na Petrohradskou universitu, kde studoval filosofickou fakultu. Maje však zálibu v hudbě a k tomu pěkný hlas, zanechal filosofie a vstoupil na Petrohradskou konservatoř, kterou též absolvoval.

Literární dráhu začal Potapenko roku 1881 črtou „Feděnka“, otištěnou ve „Věstniku Europy“. Do roku 1886 psal menší povídky, z nichž zvláště měla úspěch povídka „Святое искусство“, zobrazující mravy Petrohradské literární bohémy. Ta povídka založila Potapenkovu slávu. Od roku 1886 až do roku 1890 pracoval pro Oděsské žurnály a žil také v Oděsse. Po té přešel do Petrohradu a upevnil svou slávu dvěma romány, o kterých se mnoho mluvilo i psalo, „На дѣйствителной службѣ“ a Здравые понятie“.

Charakteristický rys Potapenkova talentu, ostře odrážející se od literárních jeho vrstevníků, je neobyčejně jasný a bodrý vzhled jeho na život a lidi, úplný nedostatek skepticismu; k tomu je Potapenko jedním z nejplodnějších ruských spisovatelů: jeho romány, povídky a črty následují bez přestávky jedna za druhou nebo i současně v nejrůznějších žurnálech a revuích. Z posledních jeho velkých děl nejznámější jsou „Любовь“, „На пенсію“ a hlavně drama „Жизнь“. Sebrané spisy jeho vyšly v r. 1890.

Skoro stejně plodný je Dimitrij Narcissovič Mamin, známější pod pseudonymem Sibirjak. Co rok skoro ve všech měsíčních revuích vyjde po několika povídkách a románech. Jeho výlučná zvláštnost je zobrazení málo známého života a uralského, západně-sibiřského hornického průmyslu. V plodech této kategorie je mnoho děje, složitá a poutavá zápletka a rozmanitost charakterů. Druhé oblíbené thema Maminovo jest — dětský svět. Mamin narodil se v roce 1852 na Uralе. Studoval medicinu a pak zaměnil ji právy. Počátek literární činnosti Maminovy spadá do roku 1883.

Michajl Nilovič Albov a Kazimír Stanislavovič Barancevič, narodili se oba v Petrohradě, chodili oba do stejné školy a jsou spoutáni nejen hlubokým přátelstvím ale i příbuzností talentu Obzor vnějších náhledů u obou spisovatelů je týž —

U Albova ohraničuje se životem Petrohradských měšťáků a duchovenstva, u Barancevіče — šedou, šlechtickou a měšťanskou sférou metropolního obyvatelstva, hnízdící v laciných „меблированныхъ комнатахъ“. Hrdinové Barancevіče jsou obyčejně lidé klesající pod tíhou života, choří duševně i tělesně, umírající předčasně. V jedné povídce pochovává matka bloudícího ale vřele milovaného syna; v jiné přítel veze do nemocnice svého spolužitele, jenž náhle onemocněl tyfem a pak ho pochovává; v jiné povídce muž se zoufalstvím pozoruje, jak pod tlakem nouze víc a víc chřadne mu jeho něžná žena. Pečlivě a s podrobnostmi mrazícími duši autor kreslí smrti různého druhu, odhaluje v tom nenapodobitelné mistrovství. —

Albov i Barancevič se zálibou kreslí postavy zachmuřené pod zachmuřeným nebem Petrohradským. Ale kdežto první omezuje se na analysu holé skutečnosti, je druhý nenapravitelný romantik; on často kreslí nejen idealisované ale i fantasticky. Lepší stránky Barancevičova talentu jsou humor a lyrism, talentu Albovova pak — síla a hloubka analysy, která nejintensivněji se jeví v jeho „Днѣ итога“, „Конць невѣдомой улицы“ a „Расѣ“.

K. S. Barancevič narodil se z matky Francouzky, otce Poláka. Rod jeho je šlechtický, z nejstarších rodů vůbec. Děd jeho byl oběšen za účastenství v revoluci z let 31. Barancevič navštěvoval v Petrohradě gymnasium, ale rodinné poměry nedopřály mu je absolvovati. Byl nucen vstoupiti do písárny; a přece i při celodenním zaměstnání podařilo se mu předě-

„[illegible] Серд-[illegible], které se [illegible] r. 1873. [illegible] selským děv- [illegible] koňské tram- [illegible] začal uveřejňo- [illegible] v různých žurnálech; [illegible] první sbírka jeho povídek [illegible] страны“, r. 1885 „Подъ гне- [illegible] pak „Маленкіе разсказы“, „Но- [illegible] разсказы“, „Старое и новое“. Ro- [illegible] o sobě vyšly, jsou nejdůležitější [illegible]“ a „Двѣ женщины“.

M. N. Albov narodil se rovněž v Petrohradě r. 1851 Otec jeho byl diakonem kostela poštovního departementu. Absolvovav gymnasium vstoupil na právnickou fakultu. V letech 1877 a 1878 dobrovolně konal služby milosrdného bratra v Dunajské armádě. Vážným počátkem literární činnosti Albovovy byl „День итога“, v kterém ponejprv byl zpozorován široký rozmach jeho talentu.

Jak výše řečeno, je charakteristickým pro Barancevičе a Albova líčení lidí klesajících pod tíhou života, chorých na těle i na duši a umírajících předčasně. Specialistou zcela jiného rázu je kníže Dimitrij Petrovič Golicyn, známý pod pseudonymem Muravlin. Tento talentovaný belletrista, jenž začal svou literární činnosť kolem roku 1879, zobrazuje ve svých dílech výlučně mravy vyšších Petrohradských kruhů a to z takové stránky, která až do něho skoro úplně v naší literatuře byla bez povšimnutí. Ve dvou nejvážnějších plodech vyšedších roku 1884 a 1885 v románu „Тенорь“ a ve sbírce „Убогіе и нарядные“ kníže Golicyn Muravlin odhalil zvláštní mistrovství v psychologické analyse vnitřního života slabeduchých a bezvolných knížátek a psychopatických šlechtičen s jejich mravní zkažeností, fantastickou zamilovaností atd. Z jiných spisů Golicynových měly velký úspěch „Мракъ“, „Баса“ „Дворъ“ „Смѣло любви“ „Рубли“ Князь“ „Деньги“ a „Порѣйи“. Posledním z jmenovaných děl je protestem proti stanovisku „Kreutzerové sonate“, jež vyvolala mnoho nedorozumění a mnohými falešně byla pochopena. Kníže Golicyn narodil se roku 1860 a vzdělán byl v lyceu.

Mezi spisovateli, kteří uchovali věrnosť škole čtyřicátých let, přední místo zaujímá Ilja Alexandrovič Salov. Počátek jeho literární činnosti spadá do sedmdesátých let, kdy začaly se jeho povídky tisknouti v „Отечественныхъ Запискахъ“. V celé řadě spisů, z nichž jmenujeme pouze „Мелница купца Чесалкина“, „Грызуны,“ „Ольшанскій баринъ,“ „Аспидъ“ „Арендаторъ,“ „Иванъ Огородниковъ“. A. I. Salov kreslí vesnický život, odhaluje s velkou mistrností zlořády lidských styků. Dlouhou řadou defilují před čtenářem hrdinové vesnické zchátralosti, v postavách všeho druhu vyssávačů, poběhlíků, slovem lidí, pro něž neexistuje nic, než snaha po výdělku. V kontrast s touto beznadějností vesnického života autor se zvláštní láskou líčí krásu vesnické přírody, sesiluje tím mračný dojem, jaký vzbuzují jeho plody.

Poznání lidu věnoval svůj talent i jiný, neméně nadaný spisovatel Řehoř Alexandrovič Mačtět. Celá literární činnosť Mačtětova je vřelé hlásání lidumilných ideí z let 60 a 70. Vycházeje ze stanoviska, že belletrista nemá „malovati portréty, jakých máme už celou galerii, ale že má buditi náladu.“ Mačtět nezřídka i na úkor umělecké stránky neunavně a nadšeně vyzývá k dobru, budí soucit v čtenářích mladých, kteří nehledí na literaturu se stanoviska čistě uměleckého. V mnohém ohledu zajímavý je i život Salova. On narodil se r 1858. Studoval v Podolském Kamenci gymnasium, ale byl vyloučen pro „Černyševské ideje“. V roce 1870 bylo mu dovoleno složiti zkoušky učitelské Dva roky učiteloval a pak odjel do Ameriky, kde vydělával si chleb nádeničením na farmách. Na literární pole vystoupil po návratu svém na Rus r. 1[illegible]75 črtami z amerického života a cestopisnými úvahami o Německu, sebranými v knihu „По бѣлусвѣту“. Kritika přijala knihu velice vřele a od té chvíle počíná se Mačtětova sláva. Od té doby přijímaly všecny důležitější žurnály Mačtětovy povídky. [illegible]ež pak vyšly o sobě v knihách „Повѣсти и разсказы“, „Силуеты,“ „Живые [illegible]“

тины,“ „На досугѣ“. Mnohé z nich přeloženy jsou do většiny evropských řečí. Největší úspěch mají u nás líčení ze sibiřského života, plná hluboké pravdy a umění a zanechávající po sobě hluboký dojem.

Konstantin Michajlovič Staňukovič začal svou literární činnost v roce 1863 „Очерками морского быта“, které rázem obrátily na sebe pozornost. Ne menší úspěch měly romány „Безъ изхода“, „Омутъ“ a „Два брата“. Všechny vyšly v časopise „Дѣло“ (mnohé z nich pod pseudonymem „Откровенный писатель“) a pak o sobě. V r. 1885 vystěhoval se Staňukovič z Petrohradu, ale nepřerušil navázaných již literárních styků. Mistrem je autor v kreslení typů námořnických, je v nich celé bohatství živého koloritu.

Tato jmena, jež až dosud jsme uvedli, ovšem daleko nevyčerpávají seznam všech representantů nejnovější naší belletristiky. Nepojali jsme do našeho referátu jmena spisovatelů, kteří, třeba že těšili se úspěchu i v naše dny, přece jen i trváním své spisovatelské kariéry i manýrou psaní náležejí do pokolení belletristů, které předcházelo objevení se Korolenka, Čechova a Jasinského.

K takovým spisovatelům jmenujeme: P. D. Boborykina, G. V. Avsějenka, K. K. Slučevského, V. I. Němiroviče-Dančenka, P. V. Zasodimského, G. P. Uspenského, D. V. Averkijeva, E. Markova, A. V. Kruglova, D. Stachějeva a j. Ale kromě těchto veteránů naší literární obce vynechal jsem ještě ty dosti mnohé, kteří s každým dnem rostou na literárním tržišti a to s pretencemi státi se naší literatuře ne-li Turgeněvem, tedy aspoň Čechovem. Vyčkáme klidně, až se jimi stanou, a pak loyalně zařadíme je mezi ty, kteří dnes tvoří kmen naší literatury.

Ku konci ještě slovíčko naší kritice. Nemáme kritiky, na kterou by čtoucí obecenstvo dbalo a v kterou by mělo důvěru. Pochvala kritiky vysvětluje se kamarádstvím, hana kritiky svádí se k osobním pohnutkám. Že v tomto úsudku veřejnosti je mnoho pravdy, o tom není pochyby; a k vlastní kritice většině čtenářstva nedostává se odvahy. Čtoucí obecenstvo potřebuje kormidla; bez toho kymácí se sem tam po moři zvaném literaturou.

Ať je tomu jakkoli, tolik je jisto: z celé masy spisovatelů, začavších svou literární kariéru v posledních deseti letech, ani jeden nedovedl se vyšvihnouti, ani jeden ne. Toto faktum je smutné, tím smutnější, že i skuteční koryfejové současné belletristiky drobí svou práci v nepatrné črty a povídky a nevěnují své síly něčemu velkému, co by bylo vzorem epigonům. Což opravdu soudobá naše belletristika nezanechá po sobě ani jediného epochálního plodu? *I. Mercalov.*

BIBLIOGRAFIE.

Česká.

Nákladem J. Otty v Praze:

Zlatá Praha. Redaktor Jar. Kvapil. Ročník XVI. Číslo 16—24.

Posel z Budče. Redaktor L. Strahl. Ročník XXX. Číslo 22—31.

Živa. Redaktoři B. Rayman a Fr. Mareš. Ročník IX. Sešit 3—4.

Bídníci od V. Huga, přeložil Em. z Čenkova. Sešit 42—45.

Česká knihovna zábavy a poučení. Číslo IX. Díl III. Sešit 1—2.

Cesty po světě. Seš. 9—12.

Sebrané spisy Karoliny Světlé. Sešit 1—3.

Z malého světa od G. Pflegra-Moravského Sešit 19—20.

Ztracený život od G. Pflegra-Moravského. Seš. 1.

Al. Jiráska sebrané spisy. Sešit 281 až 283.

Ottův Slovník naučný. Sešit 314—319.

Souborné vydání básnických spisů Jaroslava Vrchlického. Sešit 149—155.

Spisy Adolfa Heyduka. Sešit 55—60.

Dramatická díla W. Shakespeara. Překládá Jos. Sládek. Díl IX.: Hamlet. 1·2 zl.

Zdravotní slovník. 2. vyd. Red. K. Chodounský a J. Thomayer. Seš. 1.

Mládí a jiné novelly G. Preissové. 1·8 zl.

Novelly M. Konopnické, přel. P. Maternová· 1·8 zl.

Idyllky pana adjunkta od St. Jarkovského. 40 kr.

Svěřenky páně farářovy od J. Dinize, přel. O. Votti. 1 zl.

Pestré povídky Fr. Svobody. 70 kr.

Starý dům od V. J. Němiroviče-Dančenka, přel. J. Unseitig. 60 kr.

Nákladem F. Šimáčka v Praze:

Světozor. Redaktor M. Šimáček. Roč. XXXIII. Číslo 16—24.

Slovanský přehled. Redaktor Adolf Černý. Ročník I. Číslo 6.

Libuše Ročník XXIX. Číslo 1—2.

Česká mládež. Redaktor J. Dolenský. Ročník III. Sešit 1—3.

Český lid. Redaktor Č. Zíbrt. Ročník VIII. Číslo 4.

Z říše vědy a práce. Redaktor V. Kurz. Ročník VII. Sešit 114—117.

Repertoir českých divadel. Svazek 58.

Vědecké zábavy od V. Kurze. 50 kr.

Divoká kachna od H. Ibsena, př. H. Kosterka. 70 kr.

Nákladem F. Topiče v Praze:

Švanda dudák. Red. Ig. Herrmann. Ročník XVII. Sešit 12. Ročník XVIII. Seš. 1—3.

Sebrané spisy Svatopluka Čecha. Sešit 10—16.

Do světa. Praha – Paříž 1900. Red. Václ. Hladík. Ročník I. Čís. 4—5.

Otec Kondelík a ženich Vejvara od Ig. Herrmanna. 2. vydání. Seš. 1—2.

Nákladem J. R. Vilímka v Praze:

Malý čtenář. Ročník XVIII. Číslo 11 až 15.

Illustrované dějiny světové. Vypravuje Jar. Kosina. Sešit 37—40.

Česká poesie. Díl IV. Sešit 43—46.

Po stopě zlého činu od K. Maye. Sešit 15—23.

Doma i v cizině od J. Dolenského. Sešit 9—10.

Strýček Tom od Beecher-Stoweové. Sešit 9—16.

Z českých mlýnů od K. Tůmy. Sešit 1—5.

Konstance Ringová od A. Skramové, přel. H. Kosterka. 1·9 zl.

Láska od J. Micheleta, př. P. Moudrá Sešit 1—7.

Ze staré Prahy. Kulturně-historické obrazy Jos. Svátka. Sešit 4—8.

Děti kapitána Granta od J. Vernea, přel. V. Beneš-Šumavský. Sešit 5—13.

Národní album. Sešit 5—8.

Z dob těžkých zkoušek od A. Dostála. 85 kr.

Firma Stocký a spol. od S. Hellera. 1 zl.

Staré pověsti české od A. Jiráska. 2. vyd. Sešit 1—3.

Nákladem Ed. Beauforta v Praze:

Zdraví. Redaktoři A. Šnajdaufová-Čadová, K. Chudoba, Vl. Preininger. Ročník V. Číslo 3—4.

Přítel domoviny. Seš. 4—5.

Nákladem Bursíka & Kohouta v Praze:

Cesty světem. Sešit. 3—8.

Úplný místopis slovanský Seš. 53—55

Františka Palackého Dějiny národa českého v Čechách a na Moravě. Upravil B. Rieger. Sešit 26—34, 36—37.

Františka Palackého Spisy drobné. Upravil B. Rieger. Sešit 15—20.

Český časopis historický. Redaktoři Jar. Goll a Jos. Pekař. Roč. V. Seš. 2.

Nákladem I. L. Kobra v Praze:

Jos. Kaj. Tyla Sebrané spisy. Sešit 8—14.

Brouci. Sestavil Fr. Dlouhý. Sešit 9—12.

Čítanka pro I. třídu. Sestavil V [illegible]. 3. vyd. 75 kr., váz. 1 zl.

Německý slovník. I. díl: Če[illegible]mecký od G. Záby. 1·08 zl.

Nákladem a redakcí Fr. R[illegible]dorfa v Praze:

Velký modní svět. Roč. IV. [illegible] až 8.

Nákladem Družstva zoologické a akklimatační zahrady v Praze:

Pamětní spis o zoolog. a akklim. zahradě v Praze od J. Kafky. 20 kr.

Nákladem V. Kotrby v Praze:

Bible a nejnovější objevy v Palaestině, Egyptě a Assyrii. Sepsal F. Vigouroux, přel. Ant. Podlaha. Sešit 33—36.

Vzdělavací knihovna katolická. Pořádají J. Tumpach a A. Podlaha. Svaz. IX. Sešit 7—8. Svazek XI. Sešit 3—4. Svaz. VI. Sešit 14.

Český jinoch. Redaktor Vác. Müller. Ročník IV. Číslo 8.

Český Kneipp. Seš. 8—9.

Rádce duchovní. Redaktor Jos. Burian. Ročník VI. Číslo 4—5.

Ludmila. Redaktor Jan Pauly. Roč. I. Svazek 4.

Zábavy večerní. Ročník XX. Čís. 1.

Svatý Pavel od Ab. C. Fouarda, př. J. Hulakovský. Sešit 1.

Farář z Černodola od P. Kopala. Sešit 9.

K výroční památce úmrtí Vác. Kosmáka od P. Kopala. 5 kr.

Historické paměti bývalého panství Mníšeckého a kláštera na Skalce od J. Vávry. 60 kr.

Nákladem M. Knappa v Karlíně:

Besedy mládeže. Svazek 162. 346.

Ochotnické divadlo. Svaz. 141 - 142.

Žertovné divadelní hry. Svaz. 141.

Sbírka nových a časových kupletů, dvojzpěvů a solových výstupů. Číslo 71.

Nákladem Frant. Bačkovského v Praze:

Ma-lé no-vi-ny. Roč. I. Čís. 3—6.

Slovinsky snadno a rychle od Fr. Vymazala. 30 kr.

[illegible]kladem F. Šaška a Frgala ve Velkém Meziříčí:

Moravská biblioteka. Ročník XIII. [illegible]lo 2—4.

Literární listy. Roč. XX. Čís. 7—12.

Národ a škola. Roč. XX. Čís. 7—12.

Česká škola měšťanská. Redaktor Kl. [illegible]id. Ročník II. Sešit 3—4.

Nákladem Obchodního gremia v Karlíně:

Káva, její vlastnosti, druhy a posuzování od Jos. Koblice. 30 kr.

Nákladem Fr. Popelky v Poličce:

Jitřenka. Ročník XVIII. Čís. 5—8.

Nákladem K. Vačleny v Ml. Boleslavi:

Lada. 1899. Číslo 5—8.

Modní svět. Ročník XXI. Číslo 5—7.

Nákladem České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze:

Věstník. Ročník VII. Čís. 6—9. Roč. VIII. Číslo 2—3.

Rozpravy. Třída II. Ročník VIII. Čís. 2. 4—10. 13.

Památník na oslavu 50letého panovnického jubilea císaře a krále Františka Josefa.

Nákladem Jugoslavenske Akademije znanosti i umětnosti u Zagrebu:

Rad. Razred filolol.-hist. i filosof.-jur. Sv. 50. Razred matem.-prirod. Svaz. 26.

Nákladem Matic, společností a spolků:

Časopis Musea sloven. II. Čís. 1.

Matice lidu. Redaktor Jar. Hrubý. Ročník XXXIII. Číslo 2.

Sborník České společnosti zeměvědné v Praze. Redaktor J. Metelka. Ročník V. Číslo 4.

Časopis Matice moravské. Redaktor Fr. Kameníček. Ročník XXIII. Sešit 2.

Thalie. Orgán Ústřední Matice divadelních ochotníků československých v Praze. Redaktor Jan Ladecký. Ročník IV. Čís. 3 až 4.

Národopisný sborník českoslovanský. Redaktor Fr. Pastrnek. Svaz. 4. a 5.

České Museum filologické. Redaktor Jan Kvíčala. Nákladem Spolku filologického v Praze. Roč. V. Sešit 1—2.

Paedagogické rozhledy. Redaktor J. Mrazík. Nákladem Dědictví Komenského. Ročník XII. Sešit 6—7.

Listy filologické. Redaktoři Jan Gebauer a Jos. Král. Nákladem Jednoty českých filologů v Praze. Ročník XXVI. Sešit 1.

Nákladem Vladimíra Čecha v Praze:

Květy. Redaktoři Svat Čech a Servác Heller. Ročník XXI. Sešit 3–5

Nákladem Pavla Mudroně v Turčanském sv. Martině:

Slovenské Pohľady Redaktor Joz. Škultéty. Ročník XIX. Sešit 3–4.

Nákladem Al. Kusáka v Kroměříži:

Velehrad. Redaktor Emil Strnad Ročník XI. Číslo 9 10, 13–16.

Nákladem Fr. Dlouhého v Brně:

Učitel. Ročník X. Číslo 1–5.

Nákladem a redakcí K. Dostála v Novém Jičíně:

Nový život. Ročník IV. Číslo 3.

Nákladem a redakcí Jar Tůny v Brně:

Moravská revue Ročník I. Čís 5–7.

Nákladem moderní revue v Praze:

Hořící duše od J. Karáska.

Nákladem Václava Vlčka v Praze:

Osvěta. Redaktor V. Vlček. Ročník XXIX. Sešit 3–5.

Nákladem Ant. Friče v Praze:

Vesmír. Redaktor Fr Nekut. Ročník XXVIII. Číslo 10–13.

Nákladem a redakcí Olgy Rozmarové v Molenburku:

Lovecké Listy. Roč II. Čís. 1–2.

Nákladem J. Pelcla v Praze:

Vykvetly blíny od Vl. Houdka.

Život Roč. I Číslo 4.

Nákladem R. Prombergra v Olomúci:

Život starého kantora od J. E. Kosiny. Sešit 1–2.

Názorná květena zemí koruny české od F. Polívky. Sešit 1.

Nákladem Grosmana a Svobody v Praze:

Smutné kraje od Em. z Lešehradu. 25 kr.

Květy samoty od téhož.

Nákladem spisovatelovým:

Výbor z básní Št. Mallarméa Přel. Em. z Lešehradu.

Ruská.

Журналъ министерства народнаго просвѣщенія въ С.-Петербургѣ. Redaktor V. Vasiljevskij. Rok 1899. Svazek 2 až 3.

Ученыя записки Казанскаго университета. Redaktor Th. Miščenko. Ročník LXVI. Svazek 2–3.

Варшавскія университетскія извѣстія. Rok 1898. Svazek 6–9.

Ученыя записки Юрьевскаго университета. Redaktor E. Šmurlo. Ročník VI. Svazek 5. Roč. VII. Svaz. 1.

Филологическое обозрѣніе. Redaktor a nakladatel A. V. Adolf v Moskvě Svazek XV. Sešit 2.

Живое слово. Redaktor J. A Javorskij. Ve Lvově. Svazek I. Seš. 2.

Извѣстія книжныхъ магазиновъ товарищества М. О. Вольфъ. V Petrohradě. Ročník II. Číslo. 6.

Извѣстія университета св. Владиміра въ Кіевѣ. Redaktor V. Ikonnikov. Roč. XXXVIII. Svaz. 12. Roč. XXXIX. Svazek 1–2.

Годичный актъ Имп. С.-Петербургскаго университета 1899 года.

Bulharská.

Периодическо списание. Sofija. Knížka 58.

Polská.

Muzeum. Roč. XV. Svaz. 1–3.

Lud. Redaktor Ant. Kalina. Nákladem Towarzystwa ludoznawczego ve Lvově. Díl V. Sešit 2.

Bulletin international de l' Académie des sciences de Cracovie. Rok 1899. Číslo 1–2.

Iris. Organ Koła literacko-artystyčnego ve Lvově Ročník I. Sešit 2–3.

Srbsko-charvátská.

Nada. Redaktor Kosta Hörmann. Nákladem zemské vlády bosensko-hercegské v Sarajevě. Ročník V. Číslo 6–

Francouzská.

Bulletin de l' Académie royale sciences, des lettres et des beaux-arts

Belgique à Bruxelles. Année 1899. Číslo 1—2.

Německá.

Sitzungsberichte der philosophisch-philologischen und der historischen Classe der k. b. Akademie der Wissenschaften zu München. Rok 1898. Svazek II. Sešit 3.

Sitzungsberichte der philosophisch-historischen Classe der k. Akademie der Wissenschaften in Wien. Rok 1899. Číslo 6—8.

Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. Redaktoři: K. Schenkl, J. Huemer, F. Marx. Nakladatel K. Geroldův syn ve Vídni. Ročník L. Sešit 3.

Das litterarische Echo. Redaktor Jos. Ettlinger. Nakladatel F. Fontane v Berlíně. Ročník I. Sešit 10—14.

PALL-MALL.

(Literární.[1]**)** V Paříži sestoupil se již výbor k uspořádání literárního kongressu v čas světové výstavy.

— Co je Mistral Provenci, to počíná býti Normandii Jean Revel, jenž právě vydal své povídky „Rustres" dialektem nizo-normanským. Pokus ten, uvést znova podřečí normanské do literatury, budí ve Francii hotovou sensaci.

— K honorářovým poměrům v Rusku. V ruských listech ozývají se stesky na honorářovou bídu, která však proti našim poměrům jeví se jako pravý přepych. Hudební skladatel za operu neb hudbu k baletu dostává průměrný honorář 3000 rublů, jeho libretista 300 rublů. (Ruská žurnalistika místo honoráře jednou pro vždy žádá tantiemy.) Z dramatických divadel nejlépe platí Suvorin. Na př.: Dědicům A. Tolstého — jehož „Cara Fedora" vypravil ve svém divadle — dává 200 rublů za každé představení. Za to skladatel tanců do baletu — obyčejně baletní mistr toho kterého divadla — za původní skladbu tanců, za práci nemá nic víc než obyčejnou svou roční gáži.

— Nudné literární večery dovedou pořádati — i v Rusku. Na oslavu Majkova, Feta a Ťutčeva pořádali v Petrohradě večer, jenž skončil po 1 hodině v noci při úplně prázdném hledišti. Četné obecenstvo nevydrželo řadu nudných a zdlouhavých esthetických konferencí, jejichž nudu nevyvážila minutka požitku poesie básníků, a rozprchlo se před koncem.

— Prof. V. P. Svatkovskij dostal od ministerstva úkol v Alexandrinském divadle při studentském představení přednášeti o českém národu. (*Čas.*)

— Obrovská bibliotéka zesnulého professora P. A. Bezsonova v Charkově, vzácná hlavně v oboru slovanských literatur, bude veřejně prodána.

— Ruské listy oznamují, že hrabě Lev N. Tolstoj dokončil nový román „Voskresenie", který koupila vydavatelská firma „Nivy" za 1600 rublů za tiskový arch. Skvělý honorář bude prý věnován dobročinným účelům.

— Jak pracují Petrohradští spisovatelé? J. J. Jasinskij pracuje ve svém dřevěném domku za Petrohradem, ukrytém v zahradě a zcela oddeleném od domu, kde s rodinou bydlí. Oba domy — pomáhal stavěti, cvičí se denně v tesání klad a ostatním tesařském umění. — N. N. Karazin pracuje v bohatém svém malířském atelieru. Ve dne maluje, večer zamění štětec za péro a píše napínavé povídky. — J. N. Potapenko, zvaný „Velkovýrobce", píše si jen plán povídek na lístek, a to zkratkami mnohdy jen začátečními písmeny. V takovém konceptu se prý mnohdy po třech dnech sám nevyzná. Na čisto pak své romány diktuje najatému písaři, který musí používati při tom psacího stroje! „Výroba" prý stoupá hlavně před váno-

[1]) Některé drobnosti pozdním vydáním čísla opozděny.

cemi, kdy dostává Trigorin, pardon, Potapenko ze všech stran telegrafické objednávky na „vánoční povídky". A Potapenko prý hledí vyhověti všem! Ubohý písař, ubohá literatura! — Staříčký Dmitrij Vasiljevič Grigorovič pracuje ve svém skromném bytě obklopen starožitnostmi. Píše skoro celý den, a to na bleděmodrém linovaném papíře písmem vzdor stáří ještě zcela pevným. Léto tráví vždy nedaleko Vídně na malém svém statku. — Vasil Ivanovič Němirovič-Dančenko vlastně je v Petrohradě jen hostem na jeden, dva měsíce do roka. Jinak bývá v cizině a nejraději na ostrově Lidu u Benátek. Je-li v Petrohradě, pak bydlí v hôtelu a pracuje pouze mezi 4. a 8. hodinou ranní, když vrátil se ze zábav. Ve dne ovšem většinou spí. Píše strašně rychle a tak nečitelně, že v žurnálech, kam často píše, musí být placeni zvláštní sazeči, kteří prostudovali už jeho hieroglyfy. — P. P. Gnědič pracuje obklopen nádherou. A rovněž pouze v noci, po představení v divadle Suvorinově, kde je denně přítomen jako umělecký inspektor. Píše rychle, ale kalligraficky. Písmem prozrazuje bývalého profesora. Pracuje hlavně v létě, které trávívá ve Finsku.

— Zygmunt Poznański přeložil studii Brandesovu o Polácích a vydal ji pod titulem „Polska".

— Berlínský professor Dellbrück podroben disciplinárnímu vyšetřování pro kritiku vládní vypovídací politiky a byl odsouzen k pokutě 500 marek.

— Známá trojjazyčná revue Cosmopolis koncem m. r. zanikla. Strhl ji úpadek nakladatelské firmy.

— Císař německý píše cestopis po Palestině.

— Nádhernou monografii o Theod. Körnerovi s četnými illustrovanými přílohami vydali Dr. Peschel a Wildenom pod názvem „Theodor Körner und die seinen".

— Krise na universitě ve Freiburku, způsobená odchodem několika německých professorů, jest už odklizena nahražením secessionistů novými německými silami.

— Za authentický autograf Shakespearův nabízí jistý bohatý Američan 500.000 franků. Kdo ví, zda i za tu cenu dostane onen milovník rarit pravý rukopis Shakespearův?

— Literární historik a básník dánský Winkel-Horn zemřel v Kodani.

— Pokroutka bibliofilům vydána právě v Paříži: Anatola France aktovka „Au petit bonheur" celá v úpravě autografické.

— Podobný knižní rozmar dovolila si jistá moskevská firma vydáním Lermontovova Démona v miniaturním vydání rozměrů $1 \times {}^3/_4$ palce. Tisk bude bílou barvou na černém papíru. Na štěstí bude asi knížečka pokládána za pouhou tiskařskou raritu, jinak by očním lékařům přibylo as hodně práce.

— V Port-Arturu zřízena byla právě první ruská tiskárna. Personál sazečů je z Petrohradu.

— Šlechta pskovské gubernie dala podnět k zřízení útulku pro sestárlé spisovatele a umělce. K tomu cíli zakoupen bývalý statek Puškinův Michajlovsk.

— Ke dni 20. května 1899, co dni stoleté památky narozenin Balzakových, chystají se v Paříži a Toursu veliké slavnosti. V „Odeonu" vypravena bude zapomenutá hra Balzakova „Marâtre".

— Admirálu Deweyovi nabídla kabelograficky jistá anglická revue 25.000 franků za sebe kratší článek o Filipinách. Admirál stejnou cestou nabídku odmítl, omluviv se přílišným zaměstnáním. Za to přijal poručík Hobson nabídku revue „The Nineteenth Century" napsati článek o své výpravě na Merrimacu do ústí Santiagského přístavu za honorář 30.000 franků!

— V Birminghamu zamýšlí anglická vláda zříditi universitu.

— Stoupání veřejné činn[...] žen v Americe jeví se touto [...]stikou: V roce 1870 věnovalo se [...]vatelství pouze 159 žen, v roce 189[...] stoupil počet čísla 3163.

— Na belgické unive[...] v Gandu má býti zřízena stolice ru[...] jazyka. — Táž stolice bude zřízena p[...] semestrem na polytechnice v Berlín[...]

— V letním semestru 1898 bylo na německých universitách zapsáno 31.693 posluchačů, mezi těmi 2265 cizinců. Nejvíce v Berlíně 4882, nejméně v Roztoku 462! Na theologické fakulty připadlo 3945, na právnické 8747, na medicinské 8047, na filosofické 10.954! Nejvíce dam studovalo v Berlíně 166, nejméně v Halle 6 Návrh senátu university v Jeně ku připuštění žen k studiu filosofickému pruskou vládou zamítnut. Ale připuštěny ženy ke skládání zkoušek doktorských i na universitě jenské, vyhoví li předepsaným podmínkám. Divná logika!

— Nový slovník polský počali vydávati ve Varšavě Karlowicz, Kryński a Niedzwiedzki, jenž má nahraditi dosavadní slovníky. Jednotlivá písmena mají víc než dvojnásobný počet hesel než slovníky Lindův neb Vilmův. Dílo bude míti 4 svazky a bude státi celkem pouze 10 rublů.

— Hrozná řeč fin de siècle Esperanto dosud straší! Právě ohlašuje se překlad do nestvůrného toho jazyka, a to Byronův „Kain“ a Puškinova „Kapitánská dcerka.“

— Plovoucí knihkupectví zřízena byla právě ruským knihkupcem Moskvičem. Na každé lodi dobrovolného ruského loďstva nalézá se pod správou kapitána nebo restaurateura celá filiálka knihkupecká, která všechna místa dálného východu, kde se zakotví, zásobuje ne drahými novinkami.

— Zvláštní premii slibuje vydavatel Feldkirchenského „Pelikána“: „780 kněží se zavázalo 1. modliti se denně při mši za čtenáře „Pelikána“, 2. udělovati jim své požehnání vůbec a 3. při bezsennosti zvláště. Tento časopis našel prý 90.000 abonentův!

— V revue „Science sociale“ George zambuja píše o Ibsenovi se staviska sociálního: „Co značí Ibsenův éch?“ „Přimknutí se moderního dra u k morální diskusi, k povýšení vůle ndividualismu.“ Moralisování a energická le Ibsenova byla by našla obliby u Norů, kdyby nebylo revoluční tendence o. Ve Francii za to se líbil zprvu ovšem jen proto, že byl cizinec a že přišel do mody.

— Zvláštní dar zaslali Čenstochovští Sienkiewiczovi: massivní zlatý prsten a v něm místo kamene stará ručnicová kulka z dob švédského obsazení Čenstochova, jež líčeno v Sienkiewiczově „Potopě“.

— Konkurs na dějiny polské v 1000 slovech vypisuje Varšavský illustrovaný list „Wędrowiec“. Cena 100 rub.

— „Puškinský slovník“ velkolepé dílo výrazů, úsloví, citátů z Puškina, podobné známému „Shakespearskému slovníku“ vyjde v Moskvě k jubilejní době.

— Program Puškinovy slavnosti v Petrohradě a v Rusku. 1. Dne 7. června nov. p., v den stých narozenin básníkových, odslouženy budou zaň slavné panichidy v kazaňském sboru Petrohradském. 2. Po službě boží bude slavné veřejné sezení carské akademie věd, kde budou proneseny řeči a zazpívána kantáta, k té příležitosti složená. 3. Od 27. května do 7. června ve velkém poradním sále akademie bude výstava předmětů, ktoré byly majetkem Puškinovým, jeho rukopisů, vydáním jeho spisů a pod.

Na carských divadlech budou již od dubna dávány dramatické hry, sepsané Puškinem, a opery, jichž látka vzata z básní Puškinových.

Ve všech školách říše ruské bude památný den oslaven přiměřenou slavností. V obou stoličných městech budou veřejné přednášky o Puškinovi. Všem spolkům v říši, které budou chtít uspořádati Puškinskou slavnost samy nebo společně s jinými, dáno bude dovolení.

U malíře V. M. Vasněcova objednána illustrace jednoho z děl Puškinových, jež si může sám zvoliti. Podobizna Puškinova bude rozšířena v Rusku v počtu co největším.

Car bude požádán o dovolení, aby při carské akademii věd mohlo býti zřízeno na památku Puškinovu oddělení pro krásné písemnictví. Kromě toho bude caru přednesena prosba, aby vláda na věčné časy vzala na sebe péči o chování v dobrém stavu Puškinova hrobu v svatohorském

monastyru a aby státem zakoupen byl statek Puškiných, Michajlovské selo Opočeckého újezda Pskovské gubernie; tento statek šlechta Pskovské gubernie svým nákladem hodlá zařídit a zachovávat jako osadu starých, potřebných spisovatelů.

— Po příkladu Mendèsově vyzval p. Maurevert v „La Volonté“ ku hlasování o tom, komu náležeti má titul „prince des prosateurs“. Zola dostal 2357 hlasů, Anatole France 1723, Loti 443, O. Mirbeau 426, Barrès 130.

— Mme. Marniová vydala novou knihu novel „Celles qu'on ignore“. Kritika chválí dílo jako její „Fiacres“.

— E. Rod chystá novou knihu „Au milieu duchemin“.

— Maeterlinck vydá co nejdříve novou knihu „L' Injustice“.

— Record rozšíření čtrnáctidenníku dosáhla „Révue de révues“, která v roce 1899 čítá 30.000 odběratelů.

— Literární spojení srbské a charvatské propaguje Dragutin Iljič ve „Vienci“, vyzývaje k sjezdu jihoslovanských literátů.

— Francouzská Akademie v nejbližší době dostane vážného konkurenta v Goncourtově Akademii, jež prý po ukončení finančních operací vstoupí už v život.

— Jak pracuje Ibsen? Zajímavé zprávy o tom podává Ortensi ve vlašské revui „Emporium“: Ibsen musí býti k práci samoten, pak pracuje bez přerušení denně od 8 do 1 hodiny. Drama píše průměrně pět měsíců. Scenář pořizuje si obyčejně ve třech různých variacích a pak teprve se rozhoduje pro tu či pro onu.

— Nový rukopis Turgeněvův nalezen byl v Petrohradě. Rukopis obsahuje nevydané dosud úvahy o ruském vnitřním životě z let 50tých.

— A. P. Čechovu dle listu naší redakci zaslaného v Jaltě tak slouží, že zamýšlí tam zůstati přes zimu a zakoupiti si tam villu. Zdraví jeho zlepšilo se do té míry, že může už zase trochu pracovati

— Mme. Gyp dostala právě do rukou žalobu pro urážku na cti, kterou proti ní podal senátor Trarieu, vida se vylíčena v novém jejím románě „Le journal d'un grinchu“.

— Fainne an Lae — The Dawn of Day (Úsvit denní) jest dvojjazyčný — irsko-anglický — týdenník, šířící poznání starého jazyka gálského i literatury. Gálštinu dosud mluví asi půl milionu Irův, jí se učí v 70 národních školách (proti 7 v roce 1884).

— Jedno ze snivých nábřeží v Brugge pojmenováno bylo jmenem zvěčnělého Jiřího Rodenbacha.

— Londýnská Akademie přiřkla cenu za rok 1898 těmto třem spisům: „Life of Shakespeare“ od Sidney Lee-a, „The forest love“ od M. Heretta a „Tales of unrest“ od J. Conrada.

— Bělehradská Akademie zvolila si za předsedu Dra Jov. Ristiće, bývalého vladaře.

— Universita v Giessenu připustila ženy jak k návštěvě přednášek, tak i k skládání zkoušek a rigoros.

— Znamenitý příklad zbabělosti podal švédský básník Gustav Fröding. Byl pro jednu lyrickou báseň pohnán před soud a — osvobozen! A teď slavně odříká se svých dřívějších názorů, teď po osvobození soudním odkládá své přesvědčení.

— Co se může všechno přihoditi v Prusku naturalistickému spisovateli, o tom klasický příklad vidíme na spisovateli W. Schäferovi z Niedersachsenhausu u Berlína. Spisovatel v Zeitu uveřejnil novellu „Mörder“, k níž vzal podnět dle skutečné, dodnes nevysvětlitelné vraždy v Aaperském lese. Stav, v jakém tělo zavražděného nalezeno bylo, líčil z autopsie, tedy do nejpodrobnějších detailů věrně. To nedalo spáti vždy bdělým úřadům pruským a nešťastný autor právě dostal obsýlku k soudu, kde byl vyslýchán pro vědo o vraždě! K tomu netřeba dalšího mentáře.

— Tragický skon císařov Alžběty obrala si za předmět hist ckého románu holandská spisovate Louisa Stratenusová.

— O nás v cizině. Poslední d přináší francouzská „Révue des

vues" stručné sice ale přece jen postačující výtahy z českých revuí. Aspoň vědí teď čtenáři rozšířené revue, že jsou i nějaké české vážné listy.

— V Krakovském „Życiu" byla otištěna korespondence Jiří Karáska o nejmladší české literatuře.

— „Das litterarische Echo" přineslo objektivní článek O. Wienera o naší literatuře a studii o Vrchlickém.

— Do „Mercure de France" referuje o české literatuře Jean Rowalski (?).

— Albert Soubies vydal v Paříži knihu o české opeře a o evolucích národního českého umění.

— „Iris" přinesl podobiznu Vrchlického a ukázku jeho poesie.

— Biblická společnost slavila 94leté jubileum. Od roku založení až do dnes vydala společnost víc než 155 millionů exemplářů biblí, z čehož na minulý rok vypadá 4,387.000 exemplářů.

(Divadelní.) Gribojedovskou cenu obdrželo na polovic drama „Gentleman" knížete Sumbatova-Južina a „Borci" Čajkovského.

— Tylovu cenu dostal spisovatel Jan Ladecký za drama „Bez lásky".

— Rostandova Cyrana de Bergerac přeložil do polštiny J. Kasprowicz.

— Člen hradního divadla ve Vídni Thimig má celé museum divadelních památností, jež čítá přes 8000 čísel. Mezi těmi 266 různých portraitů Ifflandových, zajímavé zápisky rukopisné napovědy z doby Schillerovy etc.

— Ruský dramatický spisovatel Timkovskij, jehož práce „Dva tábory" a „Zástupce" patří k nejúspěšnějším novinkám ruské sceny posledních tří let, napsal drama „Zločin".

— P. M. Nèvěžín, autor „Druhé mladosti", „Neomylného" atd. napsal nové drama „Hráči".

— Hauptmann za „Formana Henčla" obdržel Grillparzerovu cenu v obnosu 2400 zl. Úspěch kusu povzbudil Zaconniho, že přijal ho do svého repertoiru. V Paříži dáván bude kus na Antoinově jevišti.

— V polských divadlech po konkursové horečce nastala depresse. Aby nenastala v repertoiru hotová saisone morte, sáhlo ředitelství k „chvalně známému" „Kontroloru spacích vagonů" a Murgerově „Bohemě".

— Konkurs „Warszawského Kurjera" o cenu 1000 rublů zůstal bez výsledku. Gratifikaci 500 rublů dostalo drama „Familija", jehož autorem objevil se A. Niemojewski.

— Lvovské divadlo má býti vystavěno za 1,085.000 zl. Opona objednána u Siemiradzského za 15.000 zl.

— Mnichovský divadelní intendant Emil Possart napsal v duchu moderním drama „Práva srdce". Provozovací právo získalo si městské divadlo v Kolíně n. R.

— A P. Čechova „Čejka" nedoznala v loni porozumění v Petrohradě. Za to letos v Moskevském carském divadle slavila opravdový triumf. Obecenstvo zrovna mohlo divadlo sbořit potleskem, vyvolávání herců nebralo konce. Obecenstvo vymohlo si na správě okamžité odeslání blahopřejné depeše churavému autoru do Jalty. Ovace toho druhu dosud jediná. Telegrafická odpověď Čechova byla: „Řekněte všem: děkuji bezmezně a z celé duše. Sedím v Jaltě jako Dreufuss na Ďábelském ostrově, jenže bez mé viny. Vaše depeše mě pozdravila a obštěstila." Jak známo, totéž drama dáváno bylo i u nás v Švandově divadle. Škoda, že nevypraví kus ten tak eminentně literárně cenný Národní divadlo!

— Poslední drama Rovettovo „Přátelé" dáváno v Michajlovském divadle v Petrohradě se značným úspěchem.

— Sára Bernhardová telegraficky oznámila svému notáři v Paříži, aby ihned prodal její villu a park v Pointe des Poulains. Příčina? Kolem parku zřizuje se nová trať tramwayová a nešťastné ředitelstvo položilo zastávku zrovna proti ville divy. Snad myslilo v bezedné naivnosti, že by vznešená Sára mohla používat jeho vagonů při jízdě do Paříže a hledělo jí umístěním zastávky posloužit?

— Hauptmannův „Forman Henschel" dožil se v „Deutsches Theater" v Berlíně 50. představení.

— „Cyrano de Bergerac“ v Moskvě na jevišti Koršově propadl. Vinu svádějí na překlad, který k své benefici pořídil herec Konstantinov.

— Herec, který hraje denně večer ve dvou různých divadlech, je Petrohradský umělec, komik Lenni, který hraje v divadle Nemettiové a v divadle „Fars“ (fraška). Dle zvyku ruského jsou na programu každý večer aspoň dvě frašky. Herec Lenni hraje tedy v prvé frašce u Nemettiové, načež vsedne do vozu izvozčíka, přejede do druhého divadla a hraje v druhé frašce. Pane Mošno, to by byly honoráře?!

— U nás píše dramata v poslední době kde kdo, ale nemýlíme-li se, professoři anatomie přece jenom ještě ne. V Anglii případ ten už je. Drama „The Good regent“ je plod nedělního klidu professora anatomie Dra T. Graingera-Stewarta.

— Pro klevetu tiskem spáchanou byl odsouzen herec Kasiněnko na — 6 měsíců do vězení.

(Hudební.) Dramaturgem operním Národního divadla zvolen skladatel Zdeněk Fibich.

— Sotva se zdá, že Sardouova Madame Sans-Gêne už prometla kde kterou scenu a bude pomalu patřit minulosti, ustupujíc „Kontroloru spacích vagonů“, oznamuje se z Anglie hrůzná zvěst, že podle všeho započne cestu po světě znovu — tentokráte co operetka s hudbou anglického skladatele Carylla.

— Čajkovského „Eugen Oněgin“ dáván byl v Berlíně první měsíc dvacetkrát. Dle německých listů bude provozován letos v zimě i v Londýně, Lübecku a Madridě. A konečně došlo i na provozování jeho ve Varšavě.

— Nová opera komická v Paříži otevřena byla slavnostním spůsobem dne 7. prosince m. r.

— V lednu pořádali v Petrohradě několik koncertů Mierzwiński a Paderzewski.

— Strauss složil novou operettu; má titul: — „Kontrolor spacích vagonů.“

— Náš krajan Ed. Nápravník, kapelník carské opery v Petrohradě, stižen je vleklou a trapnou chorobou rheumatickou v pravé ruce, která po delší dobu zabrání mu dirigovati.

— Mascagniova nová opera „Iris“ měla v Římě velký úspěch, lze-li na úspěch souditi dle toho, že byl skladatel asi dvacetkráte vyvolán.

— Kienzelova nová operetta „Don Quijotte“ dávána poprvé v Berlíně s pěkným úspěchem.

— Massenet složil na libretto Armanda Silvestra novou operu „Griseldis“.

— Moniuszkova „Halka“ dostala se na divadlo německé v Poznani.

— Nová opera Angela Tessara „Jan Hus“ dávána v Treviru.

— Co novinka prvého řádu ohlašuje se provedení komické opery Siegfrieda Wagnera „Der Bärenhäuter“ na sceně Mnichovské opery.

— Nejbližšími novinkami carské opery Petrohradské jsou „Hoffmannovy povídky“ a „Dalibor“.

— Yvette Guilbertová vystupovala v lednu s obrovským úspěchem v divadle Nemettiové v Petrohradě.

— Známá i našemu obecenstvu zpěvačka Alma Fohstremová vystupovala pohostinsku v Kijevě.

— Hudební list ruský „Nuvellist“ slavil v únoru t. r. 60leté jubileum svého trvání.

— Pan Sardou rozšířil své dodavatelství rolí z paní Sáry Bernardové na pp. Coquelina v Paříži a Irvinga v Londýně, pro něž napsal nový kus „Robespierre“.

— Revue de l'Art. IX. — Albert Soubies podává důkladnou studii o české hudbě, analysuje Škroupa, Tomá Smetanu, Bendla, Fibicha a Dvoř soud jeho vyznívá pro české umění příznivě.

— Oběť války řecko-ture Mme. Lemairová, býv. člen komické o byla ruinována řecko-tureckou válk nucena přijati výtěžek dobročinného, prospěch pořádaného koncertu.

— **Heuberger** „Plesem v opeře“ i u nás známý, baví Vídeň novou operetou „Ihre Excellenz“.

— 82letý pianista **Koutskij** hrál v Petrohradě s velikým úspěchem.

— **Mezinárodní comme il faut!** Italka, zrozená ve Španělsku, stala se Francouzkou, vzavši si pana de Caux. Rozvod s ním udělal ji Angličankou, ale za krátko už stala se znovu Francouzkou, paní Nicoliniovou; a teď stala se konečně polo Svédkou, polo Angličankou, vzavši si poangličtěného Švéda Cedernstroma, majitele gymnastického ústavu. Kdo že? Věčná zpěvačka pí. Adelina Pattiová.

— **Nekrvavá válka** vede se v Italii mezi přívrženci Mascagniovými a mezi stoupenci abbé Perosia. První stojí pod protektorátem Quirinalu, druhý je protežován Vatikánem. Takže mutatis mutandis je to zase jen ta stará historie: Quirinal contra Vatican. Mascagni ostatně nedal se odstrašiti neúspěchem „Iridy“ a pracuje zas tak kvapně na nové opeře „Maschere“.

— **Fenomenálního tenoristu** objevil prý ředitel Pařížské Opéry Gaillard v jakéms Paolim, rodem Španělovi. Až Pařížská konservatoř trochu obrousí ten hrubý dosud démant, tedy za pár měsíců, vystoupí nový hrdina v Tellovi. To zas bude pastva pro Pařížanky.

— Za 15 let dávána v Paříži „**Manon**“ třistakráte!

— **Jan Reszke** vyvrací rozhodně šířené o něm zprávy, že by chtěl v Paříži zříditi novou operu. Až prý se nabaží zpívání, odebéře se do Polska a po ředitelské slávě prý netouží.

— Po **Yvettě Guilbertové** oblaila Petrohrad la belle **Otero**. Této poéstné zpěvačce ostatně vyskytla se neezpečná soupeřka v osobě — její vlastní cery, která nikterak prý nezůstává úspěchu za svou matkou.

— **Verdi** tráví zimu v Miláně, jsa iostem Ariga Boita.

— Skladateli „Lakmé“ **Delibovi** postavila současně dvě města pomník: La Fleche a Saint Germain.

— Tenorista **Mierzwiński** vystupoval v Petrohradě s úspěchem na koncertním podiu.

— „**Piková dáma**“ Čajkovského bude dávána v královské opeře v Berlíně.

(Výtvarné umění.) Právě zesnulý baron **Ferdinand Rothschild** odkázal své cenné umělecké sbírky z doby renaissance a pak vzácnou sbírku klenotů z 16. století Britickému museu.

— V **Oděsse** pořádána byla výstava portraitů Lva N. **Tolstého**.

Při **Rembrandtově výstavě** byl hřebem proražen obraz Esther, zapůjčený rumunským králem. Jedné z postav obrazu tím vyraženo oko. Škodu uměleckou nevyváží odškodné 5000 zl., nabídnuté výstavním výborem. Zprávu tu však „Chronique des Arts“ vyvrací co mystifikaci.

— V **klášteře cisterciánském v Seligenthalu** (u Landshutu) objeveny cenné nástěnné malby z XV. století.

— Za života nesměl se A. **Daudet** do Tarasconu skoro ani odvážit, po smrti staví mu vděčné městečko na náměstí pomník. Bez Daudeta byl by Tarascon zapomenutým, nikým neznámým hnízdem. Daudet zjednal mu ne li slávu, tedy aspoň pověstnost.

— Před nemocnicí Salpetrière odhalen pomník slavného lékaře **Charcota**. Pomník je prací sochaře Falgaiera.

— Na pomník **Mickiewiczův** ve **Lvově** vypsán konkurs, k němuž se sešlo 18 konkurenčních projektů: 3 z Italie, 2 z Paříže, 1 z Varšavy, 1 z Krakova a ostatní ze Lvova a jiných míst polských.

— Ve Lvově odhalen **pomník Jana Sobieského**. Zhotovil ho sochař Tadeusz Barącz.

— V Strassburku hodlají **Goethovi** postavit pomník na budoucí rok, kdy připadá 150letá památka jeho narozenin.

Fr. Prusík, redaktor a vydavatel. — F. Šimáček, knihtiskárna.

Oznámení.

Tímto číslem zastavujeme další vydávání »Kroka« nemohouce se odhodlati k dalším finančním obětem. Nejsme prvními, ani bohužel posledními, které ubíjí ne nedostatek přispěvatelů ani nedostatek čtenářstva, ale nedostatek **platícího** čtenářstva!

Svým velectěným pp. **spolupracovníkům** a pp. **stálým referentům** vzdáváme na tomto místě srdečné díky, že snahám našim tak ochotně vycházeli vstříc.

Zastavujíce vydávání »Kroka« 5. sešitem, oznamujeme pp. předplatitelům, kteří mají zaplaceno na celý rok, že jim v nejbližších dnech bude vráceno poloviční předplatné; těch pak pp. odběratelů »Kroka«, kteří dosud nezaplatili, slušně žádáme, by tak učinili co nejdříve, bychom mohli v čas zapraviti pohledávky tiskárny a j.

Pp. nakladatelů žádáme, by zastavili zasýlání svých děl »Kroku«.

Redakce a vydavatelstvo.

Chyba tisku: Do 3. čísla vloudila se nemilá tisková chyba. Na str. 96. při oznámení úmrtí prof. Dra Josefa Emlera má státi „v oboru p a l a e o g r a f i e“ místo „palaeontografie“.

KROK,

OBZOR LITERÁRNĚ-UMĚLECKÝ,

vychází desetkrát do roka, a to 1. dne každého měsíce mimo srpen a září v sešitech dvouarchových.

Předplácí se (i se zásylkou) v Rakousku na rok 7 k či 3 zl. 50 kr., na půl roku 3 k 60 h či 1 zl. 80 kr., v cizině na rok 8 k či 4 zl. (= 3 rub. 25 kop. = 9 fr. = 7 shill. = 7 marek = 1 doll. 80 centů), na půl roku 4 k či 2 zl. (= 1 rub. 70 kop. = 4 fr. 50 cent. = 3 shill. 6 pence = 3 marky 50 pf. = 90 centů).

I. ročník Kroka jest rozebrán; II. až XII. lze dostati po 4 k (2 zl.); jednotlivé sešity (pokud nejsou rozebrány) ročníku I. po 80 h (40 kr.), ostatních po 60 h (30 kr.)

Redakce i administrace Kroka jest v Praze, II. Palackého náměstí čís. 357.

Tiskem **F. Šimáčka** v Praze. — Vydáním prof. **Fr. X. Prusíka.**